

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณ ครั้งที่ 6
เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ISBN 978-974-381-279-8

ถ้อยแถลง

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6
เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี
“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”
วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดงานการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 6 “ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน” เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี ระหว่างวันที่ 19-20 ธันวาคม 2555 เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 และเป็นการสร้างบรรยากาศทางวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งยังสร้างนักวิจัย กลุ่มนักวิจัยที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำวิจัยร่วมกันระหว่างเครือข่ายการวิจัยและการวิจัยบูรณาการ ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานสู่วิจัยสาธารณะ

โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นประกอบด้วย การบรรยายพิเศษจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดย ศาสตราจารย์ พิเศษ ดร.ยวัฒน์ วุฒิเมธี และร้อยตำรวจเอก ดร.นิติภูมิ นวรัตน์ การนำเสนอผลงานวิชาการแบบการบรรยาย แบบโปสเตอร์ และนิทรรศการ จากบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยต่างๆ ตลอดจนนักวิจัยรุ่นใหม่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับในการจัดประชุมวิชาการครั้งนี้จะสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ ผลงานวิจัยของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสู่สาธารณะ พร้อมส่งเสริมผลักดันผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้สามารถพัฒนาสังคมไทยไปสู่การเป็นสังคมคุณภาพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูมิ)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6
เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี
“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”
วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณะกรรมการฝ่ายจัดการประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6

รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร	ฉิมเลี้ยง	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล	สุวรรณภูมิ	รองประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณิการ์	เผือกนำผล	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉวี	สิงหาค	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์	อิมเอิบ	กรรมการ
อาจารย์ ดร.หฤทัย	อนุสรราชกิจ	กรรมการ
อาจารย์สาธิต	สุวรรณเวช	กรรมการ
อาจารย์รัชนีชีวาน์	แช่ตัน	กรรมการ
อาจารย์กฤติยาภรณ์	คุณสุข	กรรมการ
อาจารย์เอกชัย	กึกเกษาเจริญ	กรรมการ
นายปราโมช	ร่วมสุข	กรรมการ
อาจารย์เรืองอุไร	วรรณโก	กรรมการ
อาจารย์ทิพวรรณ	พละสุขสมบัติ	กรรมการ
อาจารย์ราตรี	พิงกุศล	กรรมการ
อาจารย์ธันวดี	ดอนวิเศษ	กรรมการ
อาจารย์พัชรินทร์	รุจิรานุกูล	กรรมการ
นางสาวกรรณิกา	สุขสมัย	กรรมการ
นางสาวชุติมา	พิมลภาพ	กรรมการ
นางสาวปิยาภรณ์	กระจ่างศรี	กรรมการ
นางสาวอุไรวรรณ	แสนเขี้ยววงศ์	กรรมการ
นางสาวชุลีรัตน์	ผดุงสิน	กรรมการ
นางสาวนิตยา	ตันสาย	กรรมการ
รองศาสตราจารย์พรทิพา	นิโรจน์	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวบุศรา	สาละเกษ	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวอรสา	อ่อนถาวร	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการพิชญ์วิจารณ์ (Peer Review)

ดร.บุญรอด บุญเกิด
ดร.ประชา อินัง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสาชา ภูจินดา
รองศาสตราจารย์ ดร.ถาเดช เกิดวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล

คณะกรรมการพิชญ์วิจารณ์ (Peer Review)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี
อาจารย์ ดร.นงนุช ชนะสิทธิ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาการศึกษา

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
1	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ ธนิดา วัชรพิชิตชัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	15
2	แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์มัธยม จินดา พันธุ์แอ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์	20
3	สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 18 ประนอม แก้วสวัสดิ์, ถาวร ฉิมเลี้ยง, สุริสา บุญโชติหิรัญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	31
4	การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี อลิษา สุขุมพันธ์, ดร.พรสวัสดิ์ ศิริศาสนันท์, รศ.ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	41
5	การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฐิติวรรณ วัฒนรังษี, ปวีศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	51
6	การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการ คิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สมาน วัฒนรังษี, ปวีศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	60
7	การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โสภณ ศรีแก้ว, ปวีศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	69
8	การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เกสร สกลเมือง, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สายตา ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	78
9	สร้างแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียน ในเครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียล ภาคตะวันออก เนตรชนก มีกลิ่นหอม คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	84

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
10	รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วุฒิชัย ชมภู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	89
11	ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ชลกนก กวางใส , อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สายตา ประเสริฐภักดิ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	99
12	ความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิณทิพา สืบแสง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	105

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาการศึกษาและสังคมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
13	การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี ชลพรรณ ออสปอนพันธ์ , ธาณี เฉลิมพงษ์, นภา จันทร์ตรี, เอกชัย กิจเกษมเจริญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	112
14	การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี ชลพรรณ ออสปอนพันธ์ , นภา จันทร์ตรี, วงธรรม สรณะ, เอกชัย กิจเกษมเจริญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	122
15	ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง) , คมพล สุวรรณภู, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	130
16	การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีชุมชนตะเคียนทองอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. พระฉัฐสุนันท์ อคคณโณ (ฉัตรทอง) , คมพล สุวรรณภู, นักรบ เถียรอำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	136
17	บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พระมหากิตติ สุจิตโต (สร้อยมาลา) , พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	143

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาการศึกษาและสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
18	กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานคร โชติชวัล พุทธิกาญจน์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	149
19	พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กมลวรรณ วรรณธำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	155
20	ศักยภาพชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง บุญจรรยา วิงวอน, ชัยยุทธ เลิศพาชิน, ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช, บุญชนิด วิงวอน, นพพันธ์ ศรีบุรี, กฤษรัตน์ อัญญณีนทาน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	162
21	การออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบุรี ด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน เบญจพร ประจง, ธนวัฒน์ กันภัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	175
22	การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. พระมหาอดิศักดิ์ เตชปญโญ (โฆมรัมย์), คมพล สุวรรณภูม, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	185
23	การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พระชัยพิพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์), ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	191
24	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี นภา จันทร์ตรี, ชลพรรณ ออสบอนพันธ์, เอกชัย กิจเกษมเจริญ, ราตรี พิงกุล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	197
25	ระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรม จากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พระมหาพรอทิศ (ภูริปญโญ) คำเหลื่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	205
26	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนเขตการสอบสวนจังหวัดระยอง ณรงค์ จุลละโพธิ์, คมพล สุวรรณภูม, พรทิพา นิโรจน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	213
27	ระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมท้าว ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พรสร้อย ชัยยา, พิทยา ทองบุญ, ธีรรัฐภูมิ ปลื้มดวง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	220

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
28	ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ธนพร วรณกุล , ชลิตา โสภิตภักดีพงษ์, วิริยา สุขวงศ์ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	228
29	อิทธิพลการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรมและการเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน: หลักฐานเชิงประจักษ์ จากบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 ชัยยุทธ เลิศพาชิน , บุญทวารณ วิงวอน, ธนกร น้อยทองเล็ก, อัจฉรา เมฆสุวรรณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	236
30	การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ กฤษมา ใจสบาย , จุติพร อัครโสวรรณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	244
31	การวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุด ธงชัย ศรีเบญจโชติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	252
32	ศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบน พนิดา สัตโยภาส , บุญชนิด วิงวอน, บุญทวารณ วิงวอน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	262
33	คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนวมศรีธรรมสารศรีอยุธยา อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พระไพศาล รุกขิตธมโม (อิม่อง) , พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	274
34	การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสหกรณ์ วัตถุประสงค์ อำเภอบึงนาราง จังหวัดจันทบุรี พระจรินทร์สุทนต์ (จันขาว) , พรทิพา นิโรจน์, นักรบ เกียรติอำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	281
35	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทย ภาควิณี ตั้งฤดี , จันทนา แสนสุข คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	288
36	การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการประกันคุณภาพการศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เสาวนีย์ วรณประภา , กรรณิการ์ ไห้ยสัน, รัชนีชีวาต์ แซ่ตัน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	297
37	แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี อุไรลักษณ์ หมัดคง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	302

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
38	คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน โรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พระไพศาล อายุโท (วิสุชะ) , พรทิพา นิโรจน์, นักรบ เถียรอำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	309
39	ความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พระชัยวัฒน์ อัครมโม (คณาภิบาล) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	316
40	การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือน บ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พระทีชชกร อุชโย (ครองศักดิ์) , พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	325
41	ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปีพุทธศักราช 2552 วรารัตน์ บัวเผือก , เทเวศร์ พิริยะพูนท์, ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	332
42	การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานด้วยวิธีเอนเด็กอัลกอริทึม กรณีศึกษาการผลิตชิ้นงานชุดกรอบรูป ปณัชญา ชันภักดี , อติศักดิ์พงษ์พลผลศักดิ์, สันติรัฐ นันสะอาจ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	339
43	การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาเด็กวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วม วิภากร สอนสนาม วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	348
44	การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย: กรณีศึกษาที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สกุล จริญญาแจ่มสิทธิ์ , กวิน วงศ์ลีดี วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	354
45	ปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร กวิน วงศ์ลีดี , ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	363
46	ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร สุทธิพงศ์ บุญผดุง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	372

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
47	การดูดซับสารประกอบไนโตรเจนโดยใช้ผงเปลือกไข่ <i>รวินิภา ศรีมูล</i> , ริกมล นิมววรรณ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	382
48	การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของวิธีการทางนอนพาราเมตริก สำหรับการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน <i>ธณพ้ง ราโชภาญจน์</i> คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	389
49	ระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือ และระบุตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS <i>ประกาศิต ต้นตือลงการ</i> , กิตติพงษ์ บุญศักดิ์, สมเกียรติ นามวงษา ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม	400
50	การพัฒนาและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูน แผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง <i>เนตรดาว โทธรัตน์</i> สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	408
51	การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะ วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี <i>คมสันต์ พิทยาภรณ์</i> สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา	414
52	การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ <i>ทิพวรรณ มีพึ้ง</i> สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิชาการเจ้าพระยา	422
53	การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี <i>ณรงค์ วงษ์พานิช</i> คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี	431
54	การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการพัฒนาโครงงานคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา <i>สาโรช ปริสังคหะ</i> คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	443
55	เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์ <i>สุทัศน์ อุ่ทอง</i> , ชีรยุทธ เสาร์ดี, กิตติชัย พรสวัสดิ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	451
56	ต้นแบบระบบบริหารจัดการสำนักงานไร้กระดาษด้วยเทคโนโลยี Share Point <i>สุพิชฌาย์ จันทร์เรือง</i> , วรพจน์ กิจสมัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	456

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคบรรยาย สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
57	การขับเคลื่อนมอเตอร์กระแสสลับเหนี่ยวนำ 3 เฟส ด้วยตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขหมายเลข TMS320F28335 ด้วยการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ บุญล้ำ สุนทร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	461
58	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสร้างรูปแบบของโบราณสถานกรณีศึกษาวัดบรมพุทธาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บุญล้ำ สุนทร , อภิชาติ กระจ่างเยา, ชีรพล ทรัพย์บุญ, ชะกาแก้ว สุดสีซัง, ช่อเพชร จำปี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	470
59	ระบบตรวจสอบสถานะการทำงาน Access point ผ่านเทคโนโลยี Google ศุภกฤษ นาคป้อมฉิน , นฤตล ล้ำประเสริฐ, มุจรินทร์ สุนทรประสิทธิ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	477
60	แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงสะพานหินลำ - คลองกำป็น จังหวัดยะลา นิธิ พลไชย , วารินทร์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา	481
61	การผลิตแก๊สชีวภาพจากซากชีวมวลในร่องสวนในพื้นที่อำเภอมะปง จังหวัดสมุทรสงคราม ชัยศรี ธาราสวัสดิ์พิพัฒน์ , โกวิท สุวรรณหงษ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	489
62	การจัดการคุณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดงเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภอมะปง จังหวัดสมุทรสงคราม ศรีสุวรรณ เกษมสวัสดิ์ , ศิวพันธุ์ ชูอินทร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	496
63	การจัดการคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีน้ำดีไล่น้ำเสีย ศิวพันธุ์ ชูอินทร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	505
64	ความหลากหลายของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่สวนผลไม้ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม นรินดา เจริญโกคราช คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	516

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขาการศึกษา

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
65	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด <i>สุรีย์มาศ สุขกลี</i> คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	524
66	การศึกษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง <i>วรรษญา ภูเสตวงษ์, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สุรีย์มาศ สุขกลี</i> คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	532
67	การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี <i>วรรษญา ภูเสตวงษ์</i> คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	541
68	ทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด <i>บุษรา บรรจงการ, ศตวรรษ ทิพโส</i> คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	551
69	คุณลักษณะของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี <i>ปิยะพงศ์ กุ้พงศ์พันธ์, ณัฐพงศ์ จรทะผา, ขจรเกียรติ ขุนชิต</i> คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	559
70	ผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านสำหรับบุคคลวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ที่มีผลต่อความ ยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ <i>เกษมศรี อัครศรีพงษ์ธร, ฐิติวิมล สุขป้อม</i> คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	570

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
71	ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2554 <i>เอกชัย กิจเกษมเจริญ, กรรณิกา สุขสมัย, ชุติรัตน์ ผดุงสิน, พรทิพา นิโรจน์, คมพล สุวรรณภูมิ</i> สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	578
72	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ <i>สุรัชย์ ศรีสมบุญ, ประจักษ์ บัวผัน</i> สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น	584
73	การศึกษางานศิลปะประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว <i>นันทภัทร บุรขจรกุล, นิศารัตน์ แสงแข</i> คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	590

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
74	พฤติกรรมการตัดสินใจของนักศึกษาที่เลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิศิษฐ์ ชัยสุวรรณถาวร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	597
75	กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อการรับรู้ ข่าวสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ฤดีวรรณ ยิ่งยง , มาติน เสงตระกุล, ศตวรรษ ทิพโส คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	602
76	ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรต้นสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี อัมพวัน ประเสริฐภักดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	607
77	การศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มาลี แสงจันทร์, วชิรินทร์ หอมประเสริฐ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	614
78	แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้า บ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก สุภาพร รักดี คณะรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	620
79	การดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รจนา แทนน้ำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	624
80	ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี พร้อมพร มุกตาม่วง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	630
81	การส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จกดินไทยของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สุนิทย นราจันทร์, คุณ โทชน์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น	639
82	การจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ศิปาง ทุมไผ่, วิเชียร วรพุทธพร วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น	645

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
83	การศึกษาคำกริยาที่เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ แน่น้อย ดวงดารา , ปิยะพรรณ มีสุข, กันติทัต การเจริญ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	655
84	ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ณัฐรุจุมิ ทรัพย์อุบลัมภ์ , อภากร มินวงษ์, รัตนา เพ็ชรสูงเนิน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	662
85	การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สุนี บ่งเทพ , คุณ โทชน์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น	668

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
86	การสร้างบทเรียน เรื่อง พืชชนิดบุงลิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นัฐพล นพแก้ว คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	675
87	ผลของกะปิ เครื่องดื่มชูกำลังและวิตามินบี 1 ต่อการเร่งรากกิ่งปักชำมะนาว นิวัฒน์ แก้วศรี, สุชาติ แก้วมี, คมสันต์ รัตนวรรณ, นิจอพร ณ พัทลุง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	684
88	การศึกษาผลของน้ำหมักชีวภาพจากสะเดา ข่า ชিং กระเทียม สาบเสือ และยาเส้น ต่อการกำจัดหนอน กระทู้หอมในผักคะน้า ปภาดา ชลพิมาย, ศุภลักษณ์ มาศรักษา, นิจอพร ณ พัทลุง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	690
89	การผลิตในปลาสดจากอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ ศุภมาศ ศรีวงศ์ทุก คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	697
90	การศึกษาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาระหว่างการใช้มอเตอร์ไฟฟ้าและ เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง ไกรสร รวยป้อม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	704
91	การศึกษาตูบแสงอาทิตย์และตูบแผงระบายความร้อนเครื่องปรับอากาศ ไกรสร รวยป้อม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี	709

สารบัญ ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หน้า
92	โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษา การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่างบางกะเจ ด้วยป่าเสม็ดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ชลพรรณ ออสปอนพันธ์, วิรัช สมัครสมาน, สวัสดิ์ พุคณະ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	714
93	ระบบสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติ โดยใช้อากาศยานไร้คนขับ สำหรับการทำแผนที่ชุมชน วิชาญ ทุมทอง, คัมภีร์ ชีระเวช, วีระศักดิ์ ปรีกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	723
94	ความหลากหลายของพันธุ์ปลาน้ำจืดที่ปลูกในดินเปรี้ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา พิชญ์สินี อริยธนะกตวงศ์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	729
95	การเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดแก่เกษตรกรตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สถาพร ดิยั้ง, ทสพล รวมฉิมพลี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	733
96	การพัฒนาดินหนองเสือเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา กฤตยชญ์ คำมิ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	738
97	การแยกและจำแนกไรโซเบียมโสนที่แยกจากดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุจิตกัลยา มฤครัฐอินแปลง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	742
98	เครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย ชาญณรงค์ น้อยบางยาง, ถาวร สุวรรณกิจ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	749
99	การใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นเส้นค้ำแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก อรุณี เจริญทรัพย์, วิบูล จันทร์แย้ม, หนึ่งฤทัย แจ่มสุวรรณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	754
100	ความหลากหลายของสมุนไพรกินได้และพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสักประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพียงใจ เจียรวิชัยกุล, อรรพรรณ ไชยวรงค์, คำพิสัย คำมิ่งสวัสดิ์	760

ผลงานวิจัยภาคบรรยายฉบับสมบูรณ์
(Oral Presentation)

สาขาการศึกษา

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์
COMPARING ACHIEVEMENT AND RETENTION IN LEARNING ENGLISH
VOCABULARIES OF PRATHOMSUKSA 5 BY TEACHING A COURSE ON TEACHING BY
GAMES AND FLASHCARDS

ธนิตา วัชรพิชิตชัย

สาขาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง เขต 1 จังหวัดจันทบุรี ที่ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบ่งเป็นจำนวน 2 ห้อง คือ ห้อง 5/1 จำนวน 36 คน และห้อง 5/2 จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการสอน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ก่อนการและหลังทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่สอนด้วยเกมและบัตรคำศัพท์ มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกันด้วย คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน, ความคงทนในการเรียน, การสอนแบบใช้เกม, การสอนแบบใช้บัตรคำศัพท์

Abstract

The major purposes of this research study were : 1) to compare English learning achievement between learning English vocabularies by Games and Flashcards of the fifth graders. The sample used in this study consisted of 36 pupils in room 1 who study English vocabularies by Games, 37 pupils in room 2 who study English vocabularies by Flashcards. They studied in the fifth grade during semester 1 of academic year 2012 at Ban Kaew School, Muang, Chanthaburi Province. They were selected by purposive sampling. The research instruments were : 1) 8 lesson plans - 4 lesson plans for teaching by Games and another 4 lesson plans for teaching by Flashcards. 2) 40-item pretest and posttest used to examine both rooms pupils learning achievement, and 3) 40-item retentiontest. The statistic employed for analysis were mean (\bar{X}), standard deviation (S.D), and t-test.

The results revealed that : both rooms pupils' before participated in learning English vocabularies by Games and Flashcards did not have significantly difference in their learning achievement. Besides, the retention of learning English vocabularies by Games and Flashcards also did not have significantly difference.

Keywords : Achievement, Retention Teaching by Games, Teaching by Flashcards

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันเป็นแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างและการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านกาฟัง พูด อ่าน และ เขียน ซึ่งผู้เรียนต้องมีทักษะในการจดจำคำศัพท์ ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของมีร์รา (Meara. 1984 อ้างในอรชума หลิมศิริวงษ์. 2544: 6) พบว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมีข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์มากกว่าความผิดไวยากรณ์ด้วยอัตราส่วน 3:1 หรือ 4:1 ปัญหาด้านคำศัพท์โดยเฉพาะใน

นักเรียนไทยเกิดจากการมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์ในวงแคบและข้อจำกัดในการเลือกใช้คำที่เหมาะสมในการสื่อความหมายในข้อความที่เขียน (วิลพร ธนสุวรรณ. 2549: 5) ดังจะเห็นได้จากรายงานของสำนักทดสอบทางการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test หรือ NT) ในรายวิชาภาษาอังกฤษปีการศึกษา 2551ระบุว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมทั้งประเทศได้คะแนนเฉลี่ย 15.11จากคะแนนเต็ม 40 คะแนนหรือคิดเป็นร้อยละ 37.77 ซึ่งถือว่าเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและควรปรับปรุง (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2552 : ออนไลน์) สอดคล้องกับผลการสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ โรงเรียนบ้านแก้ว พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหาเกี่ยวกับการนำคำศัพท์ไปใช้ค่อนข้างมากไม่สามารถจำความหมายคำศัพท์ได้นานและไม่สามารถนำคำศัพท์ที่เรียนผ่านมาแล้วนำกลับมาใช้ได้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำเนื่องจากนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวที่จะใช้เป็นแนวทางในการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนจดจำได้โดยไม่ต้องท่องจำแต่เป็นการเรียนรู้ด้วยการสร้างบรรยากาศให้สนุกสนานเพลิดเพลินดังนั้นเกมและบัตรคำศัพท์จึงเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างบรรยากาศในขณะที่เรียนให้ดีขึ้นทั้งยังช่วยให้เด็กจดจำเรื่องที่เรียนได้แม่นยำและมีไหวพริบดีขึ้น (วิชัย สายคำอิน. 2541 : 17) นอกจากนี้ กุศยา แสงเดช (2548 : 181) ได้กล่าวว่า เกมและบัตรคำศัพท์มีประโยชน์ในการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจภาษามากขึ้นครูสามารถเลือกสรรตัดแปลงให้เหมาะกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียนทั้งนี้การสอนทั้ง 2 แบบสามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้เรียนสามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้ไว้นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสามารถระลึกขึ้นมาได้เมื่อถึงคราวที่ต้องนำไปใช้ในเหตุการณ์หรือการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้คำศัพท์โดยเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบการใช้เกมและบัตรคำศัพท์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรีให้เหมาะสมกับนักเรียนเพราะนอกจากจะได้ฝึกฝนหลายรูปแบบแล้วเกมและบัตรคำศัพท์ที่นำมาใช้นี้จะช่วยให้นักเรียนในการเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินมีชีวิตชีวานักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและยังมีส่วนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้และความคงทนในการจดจำคำศัพท์ที่ดีขึ้นอันจะเป็นส่วนพัฒนาทักษะในด้านการฟังการพูดการอ่านและการเขียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2555 อำเภอเมือง เขตที่ 1 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดพลับ (จันทบุรีชิวาอุทิศ) จำนวน 31 คน โรงเรียนวัดพลับปลา (อินทราชูราษฎร์ประสิทธิ์) จำนวน 27 คนโรงเรียนวัดไผ่ล้อม จำนวน 25 คน โรงเรียนวัดจันทนาราม (ศรีรองเมืองอุทิศ) จำนวน 34 คน และโรงเรียนบ้านแก้ว จำนวน 73 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2555)

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555โรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีที่ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบ่งเป็นจำนวน 2 ห้อง คือ ห้อง 5/1 จำนวน 36 คน และห้อง 5/2 จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 73 คน ทั้งนี้กำหนดกลุ่มทดลองโดยการจับฉลาก ซึ่งกลุ่มทดลองที่ 1 จะใช้การสอนแบบเกม และกลุ่มทดลองที่ 2 จะใช้การสอนแบบบัตรคำศัพท์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 แผน ประกอบด้วยหัวข้ออาชีพ คุณลักษณะของคน ของใช้ และอาการป่วย

2.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบทดสอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบทดสอบความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้ข้อสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์คำนวณ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้ สถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ *t*-test ส่วนการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยด้วยวิธีการหาค่าความยากของข้อสอบการหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยสื่อการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
สื่อการสอนแบบใช้เกม	37	5.74	2.16	-0.216	0.830
สื่อการสอนแบบใช้บัตรคำศัพท์	36	5.84	2.14		

**p*<.05

จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 การเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วย

การสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{X}	S.D.	t	p
สื่อการสอนแบบใช้เกม	37	5.29	2.54	-0.012	0.990
สื่อการสอนแบบใช้บัตรคำศัพท์	36	5.30	2.18		

**p*<.05

จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่สอนด้วยเกมและบัตรคำศัพท์ มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเด็กในวัยประถมศึกษาชอบความสนุกสนาน การสอนโดยใช้เกมและบัตรคำศัพท์ทำให้นักเรียนมีความสนใจ อยากที่จะเรียน ดังเช่นงานวิจัยของวัลภาภรณ์ คงถาวร (2539 : 83) พบว่า นักเรียนในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ชอบความสนุกสนานไม่ชอบอยู่นิ่ง และเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทางภาษาดีมาก วิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมและบัตรคำศัพท์ทางภาษาจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานและจดจำบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และจะเห็นได้ว่าเกมและบัตรคำศัพท์ฝึกภาษามีประโยชน์ในการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจภาษาอังกฤษมากขึ้น

นอกจากนี้คอลเลอร์และโธมัส (Collir & Thomas. 2001) ได้จัดทำรายงานการบรรยายเกมสร้างสรรค์สำหรับผู้ใช้ภาษา กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจในการใช้ภาษา พบว่า บัตรคำเป็นสื่อเสริมให้นักเรียนแต่ละคนใช้ภาษาได้สอดคล้องยิ่งขึ้นและ ภาวินี ทองสูง (2543: บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่า การสอนคำศัพท์โดยใช้เกมแบบฝึกหัดเสริมทักษะบัตรภาพและบัตรคำ สามารถพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมและการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ส่วนปราโมทย์ บุญมุสิก (2543 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและบัตรคำศัพท์ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยการสอนแบบใช้เกมกับบัตรคำศัพท์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปราโมทย์ บุญมุสิก (2543 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและบัตรคำศัพท์ พบว่า มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พินเตอร์ (Pinter. 1998 : 710- A -711- A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสะกดคำ ซึ่งสอนโดยใช้เกมคำศัพท์และสอนตามตรากับนักเรียนระดับ 3 พบว่า กลุ่มที่เรียนโดยใช้เกมคำศัพท์มีความคงทนในการจำสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากการสอนตามตำรา

เอกสารอ้างอิง

กุตยา แสงเดช. 2548. เอกสารประกอบการอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษ “การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูเชี่ยวชาญ”.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

ปราโมทย์ บุญมุสิก. 2541. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนแบบใช้เกมและบัตรคำศัพท์ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน. ถ่ายเอกสาร.

ภาวินี ทองสูงเนิน. 2543. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองหมาก จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิชัย สายคำอาน. 2541. การใช้เกมที่มีผลต่อการเรียนรู้และความคงทนในการจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิไลพร ธนสุวรรณ. 2549. การพัฒนาความรู้ด้านวัฒนธรรมภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตเชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วัลภาภรณ์ คงถาวร. 2539. เกมภาษาอังกฤษในกิจกรรมและสื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2555. สถิตินักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี.
เข้าถึงได้จาก <http://www.cti1.obec.go.th/>
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2551. ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ปีการศึกษา2551.
เข้าถึงได้จาก <http://bet.obec.go.th/eqa/images/2009/news/report-nt51.pdf>
- อรชุนา ทลิมศิริวงษ์. 2544. การส่งเสริมความรู้คำศัพท์ ความคงทนในการจำคำศัพท์และความสามารถในการเขียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สมุดจดคำศัพท์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Collier, V.P., & Thomas, W.P. 2001. Educating Linguistically and Culturally Diverse Students in
Correctional Settings. The Journal of Correctional Education, 52 (2), 68-73.
- Pinter, D.K. 1997, August. “The Effects of an Academic Games on the Spelling
Achievement of the Third Grades,” Dissertation Abstracts International, 2 : 710 - A.

แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์มัธยม

THE EXERCISES FOR DEVELOPING CREATIVE WRITING ABILITY IN THAI COURSE FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS IN NONGJOKPITTAYANUSSON MATHAYOM SCHOOL

จินดา พันธุ์แฉ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้และหลังใช้แบบฝึกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์มัธยม เขตหนองจอกกรุงเทพมหานคร จำนวน 45 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1) แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 15 แบบฝึก 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน จำนวน 3 ฉบับ ระยะเวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.30/84.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
2. นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์, แบบฝึก

Abstract

The purposes of this study were to construct exercises for developing Mathayomsuksa two students' creative writing ability, including finding the efficiency of the exercises to meet the standard criterion of 80/80 and to compare students' creative writing ability before and after the implementation of the exercises.

The samples in this study were forty five Mathayomsuksa two students' studying in the first semester of 2011 at Nongjokpittayanussorn mathayom School. The instruments used in the experiment were : 1) fifteen creative writing exercises

2) lesson plans and 3) three creative writing achievement tests, administered before and after using the exercises. The study had been carried out for 7 week, three periods a week. The statistical devices employed for the data analysis were mean, percentage, standard deviation and t-test dependent.

The findings of the study were as follows:

1. The efficiency of the creative writing exercises was found to be 86.30/84.19 which was higher than the level of setting standard criterion.
2. Students' creative writing ability after the experiment was statistically significant higher than before the experiment at .05

Keywords: creative writing ability, exercises

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและความต้องการ ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการดูสื่อต่างๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่ว มี วิจารณ์ญาณและมีคุณธรรม

ภาษาเป็นสื่อของความคิด และความคิดที่มีคุณภาพย่อมเกิดจากการคิดที่เป็นกระบวนการวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การฟังและการอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การฟังและการอ่านเป็นทักษะการรับรู้เรื่องราว ความรู้ และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะการแสดงความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ การฝึกทักษะการคิดให้แก่แก่นักเรียนขณะฟัง อ่าน พูด และเขียน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 181)

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการเขียนมากเพราะจะช่วยทำให้เกิดสิ่งแปลกๆ ใหม่ ซึ่งครูสามารถสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ในผู้เรียน ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถคิดสร้างสรรค์งานเขียนประเภทต่างๆ ผู้สังคม เช่น การเขียนเรียงความ บทความ เรื่องสั้น บทเพลง บทโทรทัศน์ บทละคร ล้วนต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนทั้งสิ้น ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทยจึงจำเป็นอย่างไร้ที่ครูจะต้องพยายามหาเทคนิควิธีการที่จะปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของทุกคนแล้วโดยธรรมชาติ แม้ผู้เรียนจะมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันก็ตาม แต่เครื่องมือและวิธีสอนของครูจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอยากที่จะเรียน ทำให้มีแนวทางในการคิดและพัฒนาความคิดของตนถ่ายทอดออกมาถึงขั้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นจึงควรได้รับการปลูกฝัง และส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์การทำงานของตนและสังคม เพื่อจะสร้างสรรค์งานต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา และพัฒนาให้เป็นผู้รอบรู้ รู้ลึก และกว้างไกลยิ่งขึ้น (อารี พันธมณี, ม.ป.ป., หน้า 48)

การสอนภาษาไทย โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดจะนำไปสู่การเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูภาษาไทยจึงควรหาทางส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสคิดสร้างสรรค์ได้ตามควรแก่วัยและศักยภาพ โดยการให้เด็กได้เขียนสร้างสรรค์ ใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของการเขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้อ่าน และให้ความรู้สึกเพลิดเพลิน ระดับของความคิดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551, หน้า 7-9)

ส่วนการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ครูผู้สอนควรแสวงหาวิธีการที่จะนำมาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ฝึกความสามารถให้เหมาะสมกับสถานการณ์และระดับชั้น การเขียนสร้างสรรค์จึงเป็นการเน้นการแสดงออกทางความคิด ถ้าผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางความคิดแล้ว การจัดการเรียนรู้นั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ การสื่อสารจะไม่ได้ผลตามที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารออกมา เพราะทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาและความสม่ำเสมอในการฝึกฝน ครูผู้สอนเองก็ต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะที่น่าสนใจและเพิ่มพูนทักษะการเขียนให้ดีขึ้น การที่จะนำสู่การเขียนสร้างสรรค์นั้น นอกจากจะส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แล้วควรได้ฝึกนำความคิดมาสู่การเขียน ดังที่ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2552, หน้า 5-7) ได้กล่าวว่าการจัด การเรียนรู้การเขียนสร้างสรรค์นั้นผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เพื่อพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญของงานเขียน คือ ความคิด และถ่ายทอดความคิดซึ่งมีกระบวนการ ตั้งแต่การสร้างเสริมความคิด การขยายความคิด การจัดระเบียบความคิด และการเรียบเรียงความคิดดังนั้นสาระการเขียนควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนที่สูงขึ้น

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันพบว่า เมื่อให้นักเรียนเขียนเรื่องราว หรือเขียนบรรยายจะเขียนได้น้อย ไม่ครอบคลุมเนื้อหา มีใจความวากวน และสื่อความไม่ได้ยาก ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเขียนเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่เห็นว่ายากเป็นงานหนัก เพราะในการเขียนนั้นนอกจากต้องเรียบเรียงข้อความให้สละสลวยเหมาะสม ได้ใจความตามที่ผู้เขียนได้สื่อความหมายแล้ว ข้อความนั้นๆ ยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นแนวคิด ภูมิปัญญา ความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนด้วย คนส่วนใหญ่จึงไม่ชอบเขียนเพราะไม่มั่นใจในสิ่งที่ตนเองเขียนว่าไปตรงกับความคิดเห็นของผู้อื่นหรือไม่ และข้อเขียนของตนจะน่าอ่านหรือไม่เพียงใด (วิภาวดี วิภาวีน, 2543,

หน้า 3) นอกจากเจตคติที่ไม่ดีต่อการเขียนของบุคคลแล้ว การจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ที่ครูใช้มักจะเน้นการเขียนที่เน้นความจำ การเขียนตามแบบมีกฎเกณฑ์และยึดหลักภาษาเป็นส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ข้อความหรือสถานการณ์ ที่ช่วยและกระตุ้นให้นักเรียนคิด ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเขียนไม่ได้ตามจินตนาการและไม่มีความคิดที่จะนำไปสู่การเขียน

การสอนเขียนที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาเรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพราะการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาตัวผู้เรียนถึง 2 ด้านคือ การฝึกทักษะการคิด และพัฒนาสมรรถภาพทางการเขียน ซึ่งเป็นการเขียนที่ต้องได้รับการกระตุ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และจินตนาการ จนทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นต้นคิดของตนเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบมาจากผู้อื่น การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานประพันธ์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรงทางด้านจินตนาการ อารมณ์ ส่งเสริมความองกวมทางสติปัญญา และช่วยจรรงรักชาววัฒนธรรมอันดีงามไว้ ดังที่ กิ่งดาว พุทธิพันธ์ (2541, หน้า 4) ได้กล่าวว่า ครูควรมุ่งจัดกิจกรรมและนำสื่อการสอนมาช่วยสร้างสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความคิดได้ การสอนเขียนก็ง่ายขึ้น

การฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีนั้น แบบฝึกจะเป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการฝึกทักษะด้านการเขียน การสร้างแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่กำลังได้รับความนิยมนอย่างมากในขณะนี้ เพราะแบบฝึกต้องอาศัยเทคนิค กระบวนการและขั้นตอนในการฝึกที่ชัดเจน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการที่แปลกใหม่อย่างเสรี ในการสร้างสรรค์ผลงานของของตนเอง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นอีกหลายด้านเช่น สร้างบรรยากาศที่เร้าความสนใจ สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนอยากที่จะเขียน การสร้างแบบฝึกควรเริ่มจากง่ายไปหายากควรเป็นเรื่องสั้นๆ และเรื่องใกล้ตัวจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย เข้าใจด้วยตนเองและประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก วิธีการทำแบบฝึกแบบให้อิสระในการคิดเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงออกทางความคิดสามารถเขียนถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ได้มากและดีขึ้น จนกระทั่งในที่สุดนักเรียนก็จะสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองได้ (สุคนธ์ สนิทพานนท์ และคนอื่นๆ, 2551, หน้า 34-35)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์มัธยม เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยพบว่านักเรียนขาดทักษะในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยสังเกตได้จากการตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เรียน และหลังเรียน นักเรียนเบื่อหน่ายไม่ชอบการเขียน นักเรียนใช้คำฟุ่มเฟือย การลำดับความวกวน ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามถึงสาเหตุดังกล่าวพอสรุปได้ว่า นักเรียนไม่รู้จักจะเขียนอะไร นักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเขียนเพราะคิดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ และจากผลการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์ โดยดำเนินการจัดสอบ LAS (local assessment system) พบว่าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยปีการศึกษา 2552 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สมรรถภาพการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน และคะแนนสูงสุด 15 คะแนนจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2552) จากการประมวลสภาพปัญหาดังกล่าว ซึ่งหากไม่รีบดำเนินการแก้ไขแล้ว จะส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และจะเป็นปัญหาต่อเนื่องในระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นต่อไป ยิ่งทำให้เป็นปัญหาเรื้อรังไปเรื่อยๆ หากนักเรียนไม่ได้รับการแก้ไข

ดังนั้น จึงควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้นักเรียนมีทักษะในการเขียนสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการเขียนให้ครบองค์ประกอบและถูกต้อง ผู้วิจัยเห็นว่ามีควมสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนสร้างสรรค์ขึ้น โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาการเขียนสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังโดยใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบบฝึกทั้งหมดแบ่งเป็น 3 ตอน จำนวน 15 แบบฝึกคือตอนที่ 1 คิดค้นถ้อยคำ ด้านความคิดคล่องแคล่ว (แบบฝึกชุดที่ 1 - แบบฝึกชุดที่ 5) ตอนที่ 2 นำมาสร้างประโยค ด้านความคิดยืดหยุ่น (แบบฝึกชุดที่ 6 - แบบฝึกชุดที่ 10) ตอนที่ 3 โลกแห่งข้อความ ด้านความคิดริเริ่ม (แบบฝึกชุดที่ 11 - แบบฝึกชุดที่ 15)

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 เป็นแบบทดสอบสำหรับวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง การคิดค้นถ้อยคำ เป็นข้อสอบแบบอัตนัยจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลาในการทำทั้งฉบับ 50 นาที โดยข้อสอบแต่ละข้อกำหนดให้นักเรียนเขียนกลุ่มคำหรือประโยคที่มีความหมาย สถานการณ์หรือสิ่งที่กำหนดให้ให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนด เพื่อวัดความคิดคล่อง

ฉบับที่ 2 เป็นแบบทดสอบสำหรับวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง นำมาสร้างประโยค เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลาในการทำทั้งฉบับ 50 นาที โดยข้อสอบแต่ละข้อกำหนดให้นักเรียนเขียนประโยคที่มีความหมายต่อสถานการณ์หรือสิ่งที่กำหนดให้ให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนด เพื่อวัดความคิดยืดหยุ่น

ฉบับที่ 3 เป็นแบบทดสอบสำหรับวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ด้านการเขียนเรื่อง จำนวน 2 ข้อ ใช้เวลาในการทำทั้งฉบับ 50 นาที โดยข้อสอบแต่ละข้อกำหนดให้นักเรียนเขียนเรื่องจาก สถานการณ์หรือสิ่งที่กำหนดให้ให้ได้ใจความ สามารถสื่อความคิด อารมณ์และจินตนาการ โดยใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สละสลวย เหมาะสม มีความหมาย หรือเกิดคุณค่าต่อผู้อ่านภายในเวลาที่กำหนดให้เพื่อวัดความคิดริเริ่ม

3. แผนการจัดการเรียนรู้การเขียนเชิงสร้างสรรค์จำนวน 15 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 1 ชั่วโมง แต่ละแผนประกอบไปด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล การสร้างและการหาประสิทธิภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การสร้างและการหาประสิทธิภาพแบบฝึก

(1) ศึกษาการจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

(2) ศึกษาหลักการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากหนังสือ ตำราและเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบฝึกที่ดีเหมาะกับระดับชั้นและความสามารถของนักเรียน

(3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบฝึกโดยกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา เลือกกิจกรรมที่หลากหลาย เลือกใช้ภาพประกอบเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์โดยยึดตามตัวชี้วัดของหลักสูตร ยึดหลักการสอนที่เริ่มเขียนจากหน่วยที่ง่าย ๆ ไปสู่วิธีที่ยากขึ้นตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง ตัวอย่าง แบบฝึกจำนวน 15 แบบฝึกคือ

แบบฝึกชุดที่ 1 การคิดหาคำจากภาพ

แบบฝึกชุดที่ 2 การเขียนคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

แบบฝึกชุดที่ 3 การเขียนคำที่มีความหมายตรงกันข้าม

แบบฝึกชุดที่ 4 การเขียนคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

แบบฝึกชุดที่ 5 การเขียนคำใหม่

แบบฝึกชุดที่ 6 การเขียนกลุ่มคำจากภาพที่กำหนดให้

แบบฝึกชุดที่ 7 การสร้างประโยคจากภาพที่กำหนดให้

แบบฝึกชุดที่ 8 การสร้างประโยคจากการคาดคะเน

แบบฝึกชุดที่ 9 การเขียนคำขวัญ

แบบฝึกชุดที่ 10 การเขียนเปรียบเทียบ

แบบฝึกชุดที่ 11 การเขียนบทสนทนา

แบบฝึกชุดที่ 12 การเขียนข้อความจากภาพที่กำหนดให้

- แบบฝึกชุดที่ 13 การเขียนต่อเติมเรื่องให้สมบูรณ์
แบบฝึกชุดที่ 14 การเขียนเรื่องตามลำดับเหตุการณ์
แบบฝึกชุดที่ 15 การเขียนเรื่องจากคำที่กำหนดให้

(4) นำแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข ในด้านการใช้ภาษาในแบบฝึกให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แก้ไขการพิมพ์สะกดคำให้ถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำดังกล่าว

(5) นำแบบฝึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจากประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการใช้ภาษาในแบบฝึก โดยให้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ปรับปรุงคำถามให้เหมาะสมไม่ถามวกวน ตลอดจนให้ปรับปรุงแก้ไขคำที่เขียนสะกดไม่ถูกต้อง การฉีกคำ ภาพประกอบ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามคำแนะนำดังกล่าว

(6) นำแบบฝึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ดังนี้

ก. ชั้น 1 : 1 (แบบเดี่ยว) คือนำแบบฝึกไปทำการทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 3 คน ที่มีระดับความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบฝึก โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหมอนทองวิทยา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เพื่อดูความเหมาะสมของกิจกรรม เวลาที่ใช้ รูปภาพ ความยากง่ายของเนื้อหา และความชัดเจนของภาษา

ข. ชั้น 1 : 1 (แบบกลุ่ม) คือนำแบบฝึกที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจากการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองกลุ่มย่อยกับนักเรียน จำนวน 10 คน โรงเรียนหมอนทองวิทยา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่ใช้ในการทดลอง ครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบ สังเกตและบันทึกข้อบกพร่องที่พบแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

การทดลองในขั้นนี้พบว่านักเรียนใช้เวลาในการทำแบบฝึกน้อยกว่าการทดลองในขั้นรายบุคคล นักเรียนเข้าใจในเนื้อหา และภาพประกอบที่ผู้วิจัยแก้ไขให้ชัดเจนขึ้นการปฏิบัติกิจกรรมดำเนินไปด้วยดี

ค. ชั้น 1 : 100 (ภาคสนามหรือกลุ่มใหญ่) คือนำแบบฝึกไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหมอนทองวิทยา จำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง 10 คน นักเรียนปานกลาง 10 คน นักเรียนอ่อน 10 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เพื่อทดลองหาประสิทธิภาพของแบบฝึก จากการทดลองใช้พบว่าแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.64/83.42 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงได้แบบฝึกที่มีประสิทธิภาพนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ต่อไป

(7) นำแบบฝึกที่ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้ว จำนวน 15 แบบฝึก นำมาตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ และตรวจพิสูจน์อักษรอีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นฉบับจริง เพื่อเตรียมนำไปใช้สอนจริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรค์มัธยม จำนวน 45 คน ต่อไป

2) การสร้างและการหาประสิทธิภาพแบบทดสอบ

(1) ศึกษาจากหนังสือ ตีรา เอกสาร ทฤษฎี และแนวคิด หลักการ ผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียน และเอกสารที่เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล

(2) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยอาศัยแนวทางการสร้างที่ได้ศึกษามาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

ก. วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในหลักสูตร และสร้างนิยามของจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ

ข. จัดทำตารางวิเคราะห์โครงสร้างของแบบทดสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเขียนข้อสอบ

ค. เขียนข้อสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด 3 ฉบับ แต่ละฉบับใช้เวลา 50 นาที คือ

ฉบับที่ 1 เพื่อวัดความคิดคล่องเป็นข้อสอบแบบอัตนัยจำนวน 10 ข้อ โดยให้นักเรียนเขียนกลุ่มคำและประโยคให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

ฉบับที่ 2 เพื่อวัดความคิดยืดหยุ่นเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ โดยให้นักเรียนเขียนประโยคที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่กำหนดให้ได้มากที่สุดโดยไม่ซ้ำกัน

ฉบับที่ 3 เพื่อวัดความคิดริเริ่มเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ กำหนดให้นักเรียนเขียนเรื่องจากสถานการณ์หรือสิ่งที่กำหนดให้ให้ได้ใจความ สามารถสื่อความคิด อารมณ์และจินตนาการ โดยใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง สละสลวย เหมาะสม มีความหมาย หรือเกิดคุณค่าต่อผู้อ่านภายในเวลาที่กำหนดให้

(3) เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้การตรวจให้คะแนน มีลักษณะเป็นปรนัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 วัดความคิดคล่องแล้ว พิจารณาจากจำนวนคำตอบที่นักเรียนเขียนตอบถูกต้องตามเงื่อนไขของข้อสอบในแต่ละข้อ โดยให้นักเรียนตอบให้ได้มากที่สุด พิจารณาจากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่ซ้ำกันให้คำตอบละ 1 คะแนน โดยไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่ ถ้านักเรียนตอบได้ 5 คำตอบ จะได้คะแนน 5 คะแนน ตอบได้ 10 คำตอบได้ 10 คะแนน

ฉบับที่ 2 วัดความคิดยืดหยุ่น พิจารณาจำนวนกลุ่มหรือจำนวนทิศทางของคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคิดคล่องแล้วไปแล้วมาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่แล้วนำคำตอบที่เป็นทิศทางเดียวกันหรือความหมายเดียวกันมารวมกันนับจำนวนกลุ่มแล้วให้คะแนนกลุ่มละ 1 คะแนนโดยพิจารณาจัดกลุ่มนั้นต้องจัดกลุ่มคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าว

ฉบับที่ 3 ความคิดริเริ่มพิจารณาจากความสามารถในการเขียนข้อความ 3 ด้านประกอบด้วย การสื่อความหมาย การใช้ภาษา และการแสดงความคิดที่แปลกใหม่ โดยกำหนดน้ำหนักความสำคัญในแต่ละด้านตามสัดส่วนของเกณฑ์ทั้งหมด 10 คะแนน ประกอบด้วยการสื่อความหมาย 3 คะแนน การใช้ภาษา 2 คะแนนและการแสดงความคิดที่แปลกใหม่ 5 คะแนน (Cropley, 1966, p. 262) ซึ่งมีความหมายดังนี้

การสื่อความหมาย หมายถึงความสามารถในสื่อความหมายจากภาพหรือสิ่งเร้าที่กำหนด ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่อง ได้ตามเนื้อเรื่องหรือตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

การใช้ภาษาหมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมในเรื่องอักขรวิธี การใช้คำ สำนวนโวหารตรงความหมาย และเหมาะสม การเขียนประโยคถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

การแสดงความคิดหมายถึง แสดงความคิด จินตนาการเรื่องราวจากภาพ หรือหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้ แสดงความคิดที่แปลกใหม่ และให้คุณค่า

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหาได้จากผลบวกของคะแนนความคิดคล่องแล้ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับผลรวมของคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน

(4) นำแบบทดสอบวัดความสามารถทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรง จำนวน 5 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ ซึ่งกำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้ (ยุทธ โกยวรรณ, 2545, หน้า 159)

ให้คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
ให้คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
ให้คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

(5) นำผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน บันทึกหาค่าคะแนนความคิดเห็นเป็นรายข้อ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์และเนื้อหา ได้คัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ไว้(รายละเอียดดังภาคผนวก ง 1 หน้า 149) ดังนี้คือแบบทดสอบความคิดคล่องมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 แบบทดสอบความคิดยืดหยุ่นมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 แบบทดสอบความคิดริเริ่มมีค่า

ดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ปรับปรุงในส่วนของการใช้ภาษาที่ยากเกินความสามารถของนักเรียน แก้ไขตลอดจนการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำดังกล่าวแล้ว

(6) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทั้งหมด 3 ฉบับ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหมอนทองวิทยา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ในขณะที่ทดลองใช้ได้ดำเนินการปรับหาเวลาที่เหมาะสมในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดเวลาในการทดสอบจริง

(7) นำแบบทดสอบที่ได้จากการทดลองมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตรวจมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละฉบับโดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 89) ซึ่งแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นรายฉบับดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่องการเรียงร้อยถ้อยคำ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่องการนำมาสร้างประโยค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

ฉบับที่ 3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรื่องโลกแห่งข้อความ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

(8) นำแบบทดสอบฉบับที่สมบูรณ์ ทุกฉบับไปใช้จริงในการทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรค์มัธยม เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนสร้างสรรค์

3) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

การสร้างแผนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีจำนวน 15 แผน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการเรียนรู้ตามขั้นตอน ดังนี้

(1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
(2) ศึกษาการจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

(3) ศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

(4) กำหนดเนื้อหา แบ่งเนื้อหาตามลำดับการเขียนดังนี้

ก. การเรียงร้อยถ้อยคำ

ข. นำมาสร้างประโยค

ค. โลกแห่งข้อความ

การแบ่งเนื้อหาดังกล่าวยึดหลักธรรมชาติการเรียนรู้ คือเรียนรู้จากสิ่งที่ยังไปหาสิ่งที่ยาก รู้จากสิ่งที่มีกฎเกณฑ์น้อยไปสู่เรื่องที่มีกฎเกณฑ์มาก

(5) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน เพื่อใช้ในการสอน 15 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมงต่อ 1 แผน ซึ่งแต่ละแผนประกอบไปด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผล ดังนี้คือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การคิดหาคำจากภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนคำที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนคำที่มีความหมายตรงกันข้าม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การเขียนคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การเขียนคำใหม่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การเขียนกลุ่มคำจากภาพที่กำหนดให้

- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การสร้างประโยคจากภาพที่กำหนดให้
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 การสร้างประโยคจากการคาดคะเน
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 การเขียนคำขวัญ
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 การเขียนเปรียบเทียบ
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 การเขียนบทสนทนา
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 การเขียนข้อความจากภาพที่กำหนดให้
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 13 การเขียนต่อเติมเรื่องให้สมบูรณ์
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 14 การเขียนเรื่องตามลำดับเหตุการณ์
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15 การเขียนเรื่องจากคำที่กำหนดให้

(6) นำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ผ่านการพิจารณาของประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาประเมินคุณภาพด้านความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบของแผนประกอบด้วย ด้านสาระสำคัญ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ซึ่งได้รับคำแนะนำจากประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ให้ปรับปรุงเกี่ยวกับข้อความที่เป็นจุดประสงค์ และการวัดประเมินผล (รายละเอียดดังภาคผนวก ง 7 หน้า 152-154)

(7) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre-experimental research)

ใช้แบบแผนการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์-มัธยม เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โดยทดลองสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 7 สัปดาห์ จำนวน 21 ชั่วโมง สัปดาห์แรกเป็นการทดสอบก่อนเรียน สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 6 เป็นการทำแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 15 แบบฝึก ส่วนสัปดาห์สุดท้ายเป็นการทดสอบหลังเรียน

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน
2. ดำเนินการทดลอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วบันทึกผลคะแนนไว้ในแต่ละแบบฝึก
3. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน
4. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน วิเคราะห์ผลต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทั้งสองครั้งด้วยวิธีทางสถิติ

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ($n = 45$)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์	คะแนนแบบฝึก			คะแนนทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E_1 / E_2)
	เต็ม	\bar{x}	E_1	เต็ม	\bar{x}	E_2	
1. ความคิดคล่องแคล่ว	50	43.49	86.98	20	16.89	84.44	86.98 / 84.44
2. ความคิดยืดหยุ่น	50	43.27	86.53	20	16.71	83.56	86.53 / 83.56
3. ความคิดริเริ่ม	50	42.69	85.38	20	16.91	84.56	85.38 / 84.56
รวม	150	129.44	86.30	60	50.51	84.19	86.30 / 84.19

จากตาราง 1 พบว่า แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 86.30 / 84.19 โดยด้านที่ 1 ความคิดคล่องแคล่วมีประสิทธิภาพ 86.98/84.44 ด้านที่ 2 ความคิดยืดหยุ่นมีประสิทธิภาพ 86.53 / 83.56 และด้านที่ 3 ความคิดริเริ่มมีประสิทธิภาพ 85.38 / 84.56 แสดงว่า แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ได้กำหนดไว้

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึก

การเขียนเชิงสร้างสรรค์	การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	P
1. ความคิดคล่องแคล่ว	ก่อนเรียน	20	9.09	1.44	351	2903	27.00*	.000
	หลังเรียน	20	16.89	1.19				
2. ความคิดยืดหยุ่น	ก่อนเรียน	20	8.24	1.03	381	3373	31.05*	.000
	หลังเรียน	20	16.71	1.20				
3. ความคิดริเริ่ม	ก่อนเรียน	20	8.33	1.22	386	3406	39.16*	.000
	หลังเรียน	20	16.91	1.24				
รวม	ก่อนเรียน	60	25.67	2.06	1118	28158	56.57*	.000
	หลังเรียน	60	50.51	2.23				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

จากตาราง 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 25.67 ($\bar{x} = 25.67, S.D = 2.06$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่วมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 9.09, S.D = 1.44$) รองลงมาคือ ด้านความคิดริเริ่ม ($\bar{x} = 8.33, S.D = 1.22$) และด้านความคิดยืดหยุ่น ($\bar{x} = 8.24, S.D = 1.03$) ตามลำดับ

ส่วนการทดสอบหลังเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 50.51 ($\bar{x} = 50.51, S.D = 2.23$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านความคิดริเริ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 16.91, S.D = 1.24$) รองลงมาคือด้านความคิดคล่องแคล่ว ($\bar{x} = 16.89, S.D = 1.19$) และด้านความคิดยืดหยุ่น ($\bar{x} = 16.71, S.D = 1.20$) ตามลำดับและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

1. แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 86.30/84.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้
2. นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยเรื่องแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหนองจอกพิทยาสรรณ์มัธยม ถนนมิตรไมตรี เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถ

อภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.30 / 84.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แสดงว่านักเรียนได้คะแนนจากการประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างเรียนมีประสิทธิภาพกระบวนการคิดเป็นร้อยละ 86.30 และสามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีประสิทธิภาพผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละ 84.19 จึงอาจกล่าวได้ว่า แบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการวิจัยที่ตั้งไว้ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากจากผู้วิจัยได้ศึกษาและนำหลักการสร้างแบบฝึกที่ดีมาใช้ในการสร้างแบบฝึกครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนการสร้างที่มีระบบ กล่าวคือ ศึกษาหลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างแบบฝึกที่ดี ศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกอย่างละเอียด และวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึก โดยแบบฝึกที่สร้างขึ้นมีทักษะหลายๆ แบบ เพื่อให้ไม่ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ใช้ภาษาต่างๆ เหมาะกับวัย โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก กล่าวคือให้ฝึกจากการคิดค้นด้วยคำแล้วนำมาสร้างประโยคหลังจากนั้นให้นำประโยคมาแต่งเป็นข้อความ มีคำชี้แจงและขั้นตอนการทำแบบฝึก มีการเสริมแรง และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรอุมา ตั้งพัฒนาสมบูรณ์, 2546, หน้า 46) ที่กล่าวว่าแบบฝึกที่ดีจะต้องมีลักษณะก่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างความพอใจให้กับนักเรียนควรมีกิจกรรมมาประกอบหลายๆ ลักษณะเริ่มจากง่ายไปหายาก และมีรูปภาพประกอบเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการสนใจ จากนั้นนำแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและนำแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา นำมาแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน ระยะเวลา นำข้อบกพร่องที่พบมาแก้ไขจึงได้แบบฝึกพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จากเหตุผลดังกล่าว แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดา พลหาญ (2550, หน้า 58) ได้ทำการวิจัยหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพุทธโสธร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.78/90.33 ซึ่งเป็นตามมาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ อัญธิกา สุวรรณประสิทธิ์ (2554, หน้า 68) ทำการวิจัยการแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.98/89.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าแบบฝึกเหล่านั้นมีคุณภาพ ได้ผ่านแบบการสร้างที่เป็นระบบตามขั้นตอน

2. คะแนนการทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนได้รับการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบฝึกที่กระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาทางด้านความคิดและพัฒนาทักษะทางการเขียน โดยมีรูปภาพและกลุ่มคำที่กำหนดให้เป็นสิ่งเร้า เปิดโอกาสให้นักเรียนถ่ายทอดความคิดออกมา โดยอิสระเป็นกลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวการใช้แบบฝึกอย่างต่อเนื่องและแบบฝึกที่ค่อยๆ ยากขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนต้องใช้ความคิดอยู่ตลอดเวลาและคิดได้หลายแง่มุม เป็นการพัฒนาความคิด ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะ การเขียนได้มากที่มีผลการวิจัย ชโลบล ทศวิล (2542, บทคัดย่อ) พบว่าการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทยที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิตยาวิ คังโพธิ์ (2542, บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึก การเขียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้แบบฝึกการเขียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการไม่ใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการเขียนสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยวิธีอื่นๆ เช่นการใช้นิทาน การใช้เพลงประกอบการสอน การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยเน้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้งในด้านรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง
- 3) ควรมีการศึกษาวิจัยว่าแบบฝึกชุดใดหรือรูปแบบใดส่งผลต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากที่สุดและหาแนวทางการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2544. การจัดการเรียนรู้อุทิศสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กิ่งดาว พุทธิพันธ์. 2541. กิจกรรมการฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชโลบล ทศวิล. 2542. ศึกษาการใช้แบบฝึกการเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด. ปริญญาโท กศ.ม. สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตยา คงโพธิ์. 2542. การพัฒนาแบบฝึกการเขียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มโรงเรียนเขาพนม จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2551. การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา พลหาญ. 2550. การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนสร้างสรรค์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.
- วิภาวดี วิภาวิน. 2543. การเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อประสม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครเขต 2. 2552. รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : อินเทอร์เน็ต. ฟรีดิ่ง.
- สุนันท์ สีนธพานนท์ และคนอื่นๆ. 2551. พัฒนาทักษะการคิด พิชิตการสอน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. 2544. การสร้างสื่อการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ธรรมรักษการพิมพ์.
- อรอุมา ตั้งพัฒนาสมบูรณ์. 2546. การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. 2552. กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัญธิกา สุวรรณประสิทธิ์. 2554. การสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการเขียนสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.
- อารี พันธุ์มณี. ม.ป.ป.. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.

สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

A STUDY ON THE STATES AND PROBLEMS IN SCHOOLCHILDREN COUNSELING UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 18

ประนอม แก้วสวัสดิ์¹, ถาวร ฉิมเลี้ยง², สุริสา บุญโชติศิริ³

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²คณะเทคโนโลยีการเกษตร

³ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการพิเศษ โรงเรียนบ้านค่าย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 108 คน ครูที่ปรึกษา 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยใช้สถิติ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย 3) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 6) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 7) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 8) ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

Abstract

The purposes of research were to study and compare the administrators and teachers' opinions on states and problems of school children counseling under the Secondary Educational Service Area Office 18 classified by statuses, working experiences and school sizes .The samples were 108 administrators and 341 teachers. The instrument used for collecting the data was a 5-rating scale questionnaire with 50 items and had reliability at .98 .The statistics used for data analyzing were frequency, percentage , mean (\bar{X}) standard deviation (S.D) , t-test and One-way ANOVA Analysis of Variance. The LSD was used for pair comparison.

The results of the research were as follows :1)The states of school children counseling according to administrators and teachers' opinions were in high level. 2) The problems of school children counseling according to administrators and teachers' opinions were in low level. 3)The administrators and teachers' opinions on states of school children counseling did not show statistically significant difference. 4) The administrators and teachers' opinions on states of school children counseling classified by work experiences did not show statistically significant difference. 5) The administrators and teachers' opinions on states of school children counseling classified by school size did not show statistically significant difference. 6) The administrators and teachers' opinions on problems of school children counseling did not show statistically significant difference. Except in individual understanding children aspert and children screening aspert showed statistically significance difference at .05. 7) The administrators and teachers' opinions on problems of school children counseling classified by working experiences did not show statistically significant difference. Except in children promotion aspert and prevention and problem solving aspert showed statistically significance difference at .05. 8) The administrators and teachers' opinions on problems of school children counseling classified by school sizes showed statistically significance difference at .01.

Keywords : Counseling, The secondary educational service area office 18

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพื่อให้ทัดเทียมกับสังคมอารยธรรมนานาชาติประเทศ ที่เจริญก้าวหน้าและก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้คนไทยมีความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองอาเซียน การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้สามารถ พัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งการศึกษาเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ตามมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552 : 2) ได้อธิบายไว้ว่า สถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนโดยการ บ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:12) ระบุว่าสถานศึกษาต้องมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตาม มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาโดยการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงาน ที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดัน ให้สถานศึกษามีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีบรรลุเป้าประสงค์ คือ เก่ง ดี มีสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547 : 3) ระบุว่า สภาพสังคมไทยได้เกิดภาวะวิกฤตทางสังคม ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบภัยจากสารเสพติด ภัยจากการละเมิดทางเพศและอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล. (2552: 5) พบว่าสถานการณ์ปัญหาสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน: จังหวัดชลบุรีและระยอง (ข้อมูลจากเยาวชนที่ถูกจับกุมตั้งแต่ ต.ค. 50 ถึง มี.ค. 51) เยาวชนส่วนหนึ่งต้องออกจากโรงเรียนขณะศึกษา โดยมีสาเหตุมาจากสภาพปัญหาในครอบครัว การประพฤติตนผิดระเบียบของโรงเรียน การทะเลาะวิวาทหรือมีปัญหาด้านขัดแย้งกับเพื่อนและครู รวมทั้งการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งในฐานะผู้เสพและผู้จำหน่าย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ปี พ.ศ.2553-2554 เป็นปีแห่งการดูแลช่วยเหลือเด็กเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนให้ทันเวลา ถูกวิธี เสริมสร้างทักษะชีวิต ให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง ตลอดถึงการดูแลช่วยเหลือและสงเคราะห์นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ประสบปัญหาหรือครอบครัวที่ด้อยโอกาส โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม พัฒนาระบบการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหากับนักเรียนในวัยเรียนในด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ หรือภาวะทางสังคม

ผู้วิจัยมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 โดยจำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 โดยจำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
5. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
6. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร จำนวน 159 คน และครูที่ปรึกษา จำนวน 3,328 คน ในโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 50 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร 108 คน ครูที่ปรึกษา 341 คน ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน พิเชิต ฤทธิจรูญ, 2543 : 139) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวนทั้งสิ้น 449 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ดังตาราง

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนผู้บริหาร		จำนวนครูที่ปรึกษา	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก	6	7	5	121	12
ขนาดกลาง	22	54	37	948	98
ขนาดใหญ่	10	38	26	785	80
ขนาดใหญ่พิเศษ	12	60	40	1,474	151
รวม	50	159	108	3,328	341

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ทำขึ้นเพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการโดยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตาม แบบลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ

5	หมายถึง	ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานมาก
3	หมายถึง	ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานน้อย
1	หมายถึง	ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด

สำหรับคำถามที่อยู่ในแบบสอบถามนั้น ได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเรียน
4. ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา
5. ด้านการส่งต่อ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ปรับปรุงมาจาก งานวิจัยที่ศึกษาโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์กรประกอบใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน (กรมสุขภาพจิต. 2544 :105-169)
2. สร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบเบื้องต้น แล้ว ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาที่เสนอแนะ

วิธีหาคูณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจแก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษา ตลอดจนพิจารณาความเหมาะสมทั่วไปของแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของข้อคำถามตามผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ แล้วนำเสนอต่อประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง มีค่า IOC เท่ากับ 1.0
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก เป็นรายข้อ (Item-total Correlation) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106-108) ได้ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของสภาพการดำเนินงานอยู่ระหว่าง .77 ถึง 1.20 และปัญหาการดำเนินงานอยู่ระหว่าง .86 ถึง 1.24
4. นำแบบสอบถามที่มีอำนาจจำแนกรายข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1990 :202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98
5. นำแบบสอบถามนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อนำไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ในการออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาต่างๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 449 ฉบับ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปให้สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดวันรับคืน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยไปรับแบบสอบถามคืน และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดภายหลังเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบที่พบว่าทุกฉบับตอบสมบูรณ์แล้ว จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ขนาดของโรงเรียน โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ขนาดของโรงเรียน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ (t-test)
5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ขนาดของโรงเรียน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ One-way ANOVA

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ความถี่ (Frequency)
 - 1.2 ร้อยละ (Percentage)
 - 1.3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
 - 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

1. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106-108)

2. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach.1990 :202-204)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าสมมติฐาน

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูที่ปรึกษา ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต18 จำแนกตาม สถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 กลุ่ม ใช้ t-test

3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 กลุ่ม ใช้ t-test

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 4 กลุ่ม ใช้ One-way ANOVA โดยกรณีที่หาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรที่ทดสอบเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย
3. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
8. ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 ผลการ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ภาพรวม

ขนาดโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ขนาดเล็ก	1.63	-	.68**	-.02	.58**
ขนาดกลาง	2.31	-	-	-.7**	-.10
ขนาดใหญ่	1.61	-	-	-	.6**
ขนาดใหญ่พิเศษ	2.21	-	-	-	-

** p < .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จากผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้าน มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกแห่งมีหลักการและแนวทางเหมือนกันหมด นั่นคือ มีการปฏิบัติงาน มีการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน โดยมีผู้บริหารและครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการประกันคุณภาพการศึกษา มีระบบการติดตาม ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา จูแย้ม (2553: 102) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ทุกโรงเรียนต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญศรี นิตยา (2552: 92) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนิน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลวิจัยพบว่าโดยภาพรวมปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ที่จำแนกตาม สถานภาพ ประสบการณ์การทำงานและขนาดของโรงเรียน

3.1 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพ ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาได้เห็นความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานมีระบบและขั้นตอน มีการประสานความร่วมมือกันและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ มีการติดตามงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพ อัยยะ (2551: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาไม่แตกต่างกัน

3.2 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุน ส่งเสริม ค้ำจุนนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกันแก้ไขปัญหา และการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ดังนั้นทำให้ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สมัคร ชันชุมพล (2548 : 124) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือสภาพการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลย เขต 2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายที่สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด จะต้องนำไปดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน อันส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหา ส่งเสริมพัฒนาให้เป็นคนดีของชุมชนประเทศชาติ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมพร ไชยแสง (2547: 107) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.4 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกิดจากโรงเรียน มีความจำกัดทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณเป้าหมายการปฏิบัติไม่ชัดเจน ภาระงานครูมีมาก และเอกสารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนบางอย่างซ้ำซ้อน ซึ่งสังคม แก้วสว่าง (2547 : 66-76) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคืออาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมากอยู่แล้ว การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากมีเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในระบบมาก ต้องเสียเวลาในการเก็บ และเอกสารบางอย่างเป็นงานที่ซ้ำซ้อน ซึ่งมีปัญหาคือ อาจารย์ที่ปรึกษาในห้องที่มีนักเรียนที่มีปัญหา และต้องการดูแลเป็นพิเศษ ทำให้เวลาในการพัฒนาการเรียนการสอนลดน้อยลง

3.5 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานมาก ผ่านงานมาก่อนข้างมาก รวมทั้งการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน จึงทำให้มีการสั่งสมประสบการณ์และสามารถมีความเข้าใจและแก้ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ได้ดีกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรภรณ์ เดชสุภา (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5 ปี ขึ้นไป มีปัญหาไม่ต่างกัน

3.6 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจาก เพราะการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 กระทรวงศึกษาธิการได้แสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กขึ้นมาให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงาน การบริหารงานที่ชัดเจนค่อนข้างมีระบบ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ บุคลากรมีความรู้ ความสามารถแต่ขาดการประสานงาน การทำงานเป็นทีม จำนวนบุคลากรและนักเรียนมีจำนวนมาก จึงทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องปรับเปลี่ยนไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จักรี โพธิ์สำนึก (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 นั้นควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 โรงเรียนควรมีการจัดฝึกอบรมให้คณะครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำสารสนเทศและเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการคัดกรองนักเรียนและดำเนินการคัดกรองนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ผู้ปกครอง ชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นจริง

1.4 ควรมีกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผล โดยให้การช่วยเหลือแก่ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเมื่อพบปัญหาในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบทีมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. 2544. **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: ยูเรนัส.อิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**.
กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ
- กึ่งกาญจนา จงสุขไกล. 2552. **สถานการณ์ปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ: จังหวัดชลบุรีและระยอง**.
กรุงเทพฯ: หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบต่อทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรี โพธิ์สำนัก. 2550. **ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสระแก้ว เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- นริศรา จูแย้ม. 2553. **การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนใน
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดระยอง**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัชราภรณ์ เดชสุภา. 2551. **ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตอำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- พิชิต ฤทธิจรูญ. 2543. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.คณศุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ:**
- เพ็ญศรี นิตยา. 2551. **สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาขอนแก่น เขต 1**.การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) เลย: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สังคม แก้วสว่าง. 2547. **การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสเวชวิทยา.สารนิพนธ์ กศ.ม.**
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, มปป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2552. **นโยบายสถานศึกษา 3D เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D และเกณฑ์
มาตรฐานคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3D**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สมพร ไชยแสง. **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1**.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สมัคร ชันชุมพล. 2548. **สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุภาพ อัยยะ. 2552. **สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ขอนแก่น เขต 1**.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Cr onbach, L.J. 1990. **Essentials of Psychological Testing**.5th ed. New York: Harper Collins.

การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
TOTAL QUALITY MANAGEMENT AFFECTING EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER
THE CHATHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE.

อลิษา สุขณพันธ์, พรสวรรค์ ศิริศาตนันท์, ธีรศักดิ์ อินทรมาตย์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 33 คน และครูผู้สอน จำนวน 294 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .29 ถึง .76 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .96 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .30 ถึง .67 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .84 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r_{xy}) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ($R_{y.12k}$)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) สมการพยากรณ์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เรียงตามลำดับความสำคัญประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม (X_7) การให้รางวัลและการยอมรับ (X_5) การศึกษาและการอบรม (X_2) การติดต่อสื่อสาร (X_4) และโครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .67 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ได้ร้อยละ .45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถสร้างสมการในการพยากรณ์ หรือสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.85 + .46X_7 - .22X_5 - .17X_2 - .17X_4 + .15X_3$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .49 Z_{x7} + .27 Z_{x5} - .23 Z_{x2} - .20 Z_{x4} + .17 Z_{x3}$$

คำสำคัญ : การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ, ประสิทธิผลของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

Abstract

The purposes of this research were to study 1) The level of Total Quality Management of school under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. 2) The level of effectiveness of school under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. 3) The relation of education between the Total Quality Management and effectiveness of school under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. 4) Total Quality Management affecting effectiveness of school under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office. The samples consisted of 33 school directors and 294 teachers in academic year 2012. The research instrument was a five – rating scale divided into three parts : Part 1 status of the respondents. Part 2 questionnaire about the Total Quality Management of school under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office, the discrimination item between .29 to .76 reliability of .96. Parts 3 questionnaire about the effectiveness of school under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office is the discrimination item between .30 to .67 reliability of .84. The reliability of the issue was .97. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), Pearson's product moment correlation coefficient (r_{xy}), multiple regression analysis ($R_{y,1,2..k}$)

The results of the study were as follows: 1) Total Quality Management of school under the Chanthaburi primary educational service area office were at high level. 2) Effectiveness of school under the Chanthaburi primary educational service area office were at high level. 3) The relationship between Total Quality Management, Effectiveness of school, the base all factors with correlation coefficient very well. Statistically significant at the .01 level. 4) Total Quality Management affecting effectiveness of school under the Chanthaburi primary educational service area office of importance teamwork (X_7), reward and recognition (X_5), education and training (X_2), communication (X_4) and supportive structure (X_3) the multiple correlation coefficient equal to .67, able to predict by the effectiveness of school under the Chanthaburi primary educational service area office, the prediction power was 45 percent. There were statistical significant relationships at .01 levels and to create an equation to predict or regression equation as the following.

Raw score predict equation.

$$Y = 1.85 + .46X_7 - .22X_5 - .17X_2 - .17X_4 + .15X_3$$

Standard scores predict equation.

$$Z = .49 Z_{x7} + .27 Z_{x5} - .23 Z_{x2} - .20 Z_{x4} + .17 Z_{x3}$$

Keywords : Total Quality Management, Effectiveness of school, Chanthaburi Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ การสร้างความเจริญก้าวหน้า และสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาตินั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษานับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตคนออกสู่สังคม สามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของประเทศจึงขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นสำคัญ (วิโรจน์ สารรัตน์. 2546 : 167) ประสิทธิภาพเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา สถานศึกษาจะอยู่รอดและมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าการบริหารงานของสถานศึกษาสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดและวัดความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ (การดี อนันต์นวิ. 2553 : 203-204) ช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า สถานศึกษาบางสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการบรรลุเป้าหมาย

กล่าวคือ สถานศึกษาไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในเรื่องของการประเมินคุณภาพภายนอก เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า สถานศึกษา ครูและนักเรียนที่ได้มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ดีมีสัดส่วนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และส่วนน้อยที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ดังนั้นจึงต้องแก้ไขเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : ฎ - ๗) ในยุคปัจจุบันนั้น การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ (Total Quality Management : TQM) เป็นแนวทางหรือเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม การปรับปรุงองค์การอย่างต่อเนื่องการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Kaufman and Zahn. 1993 : 37-44)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยของการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณภาพในการจัดการศึกษา เกิดความชัดเจนในด้านนโยบาย แนวทางการปฏิบัติ สามารถยืนยันได้ว่าสถานศึกษาที่มีการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การจะส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา และได้รับความเชื่อถือยอมรับไว้วางใจจากสาธารณชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำนวน 327 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำนวน 62 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .29 - .76 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .30 - .67 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีถึงหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และนัดหมายเวลาเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน
3. ได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้
 - 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและรายข้อ
 - 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ
 - 2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy})
 - 2.4 การวิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ(Enter Multiple Regression Analysis) และแบบขั้นตอน(Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ในการศึกษาการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดย เรียงลำดับค่า เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงสร้างองค์กรที่เกื้อหนุน การทำงานเป็นทีม การให้รางวัลและการยอมรับ การติดต่อสื่อสาร การศึกษาและการอบรม การวัดผล การปฏิบัติงานและภาวะผู้นำ ตามลำดับ
2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารและครูสามารถสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา หลักสูตรของสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ทันสมัยต่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ครูจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ครูเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ ในภาพรวมนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมนักเรียนมีระเบียบวินัยที่ดี นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ
3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้น ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ก็จะมากขึ้นด้วย โดยมีความสัมพันธ์กันเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ($r_{xy} = 0.586$) การวัดผลการปฏิบัติงาน ($r_{xy} = 0.441$) และการให้รางวัลและการยอมรับ ($r_{xy} = 0.425$)

4. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ด้วยสมการพหุคูณเพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การให้รางวัลและการยอมรับ การศึกษาและการอบรม การติดต่อสื่อสาร โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ .67 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ได้ร้อยละ 45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี และได้สมการในการพยากรณ์หรือสมการถดถอย ดังนี้

สมการพหุคูณถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y = a + b_7 X_7 - b_5 X_5 - b_2 X_2 - b_4 X_4 + b_3 X_3 \\ = 1.85 + .46X_7 - .22X_5 - .17X_2 - .17X_4 + .15X_3$$

สมการพหุคูณถดถอย ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z = \beta_7 Z_{x7} + \beta_5 Z_{x5} - \beta_2 Z_{x2} - \beta_4 Z_{x4} + \beta_3 Z_{x3} \\ = .49 Z_{x7} + .27 Z_{x5} - .23 Z_{x2} - .20 Z_{x4} + .17 Z_{x3}$$

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่า เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน การทำงานเป็นทีม การให้รางวัลและการยอมรับ การติดต่อสื่อสาร การศึกษาและการอบรม การวัดผลการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำ ตามลำดับ น่าจะเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานศึกษามีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจน มีการจัดแบ่งสายงานของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม ทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองในการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีการส่งเสริมในเรื่องของการทำงานเป็นทีม มีการประสานงานกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อส่งเสริมการทำงานซึ่งกันและกันเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จและยังมีการให้รางวัลเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งสถานศึกษายังมีแผนงานส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาและการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อบุคลากรจะได้นำความรู้ ทักษะที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ และสถานศึกษามีการวัดผลการปฏิบัติงานในผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดเพื่อนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาสามารถควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ สามารถผลักดันให้บุคลากรตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีการใช้เทคนิคทางการบริหาร ในการพัฒนาคุณภาพงานขององค์การให้เกิดประสิทธิผล ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลโครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นไปตามแนวความคิดของ วรณารัตน์ แสงมณี (2553 : 11 - 37) ที่กล่าวว่า โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุนต้องมีการสร้างกรอบความรับผิดชอบ การรายงานตามสายการบังคับบัญชาและการจัดกลุ่มแผนงาน และมีการเชื่อมโยงและร่วมมือระหว่างกันในการทำงานโดยผังองค์การเป็นสิ่งสำคัญในการส่งผ่านข้อมูลทางโครงสร้างองค์การ ในประเด็นของการทำงานเป็นทีม เป็นไปตามแนวคิดของ ยงยุทธ เกษสาคร (2554 : 182) ที่กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ เนื่องจากทำให้วัตถุประสงค์ขององค์การประสบความสำเร็จสูงสุดในประเด็นของการให้รางวัลและการยอมรับ เป็นไปตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 51 - 52) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันและความพึงพอใจของบุคลากร คือ การให้รางวัล ผลตอบแทนและการยอมรับเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรมีผลการดำเนินการที่ดี และทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย เทพแสง (2548 : 139) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลจาก

การวิจัยปรากฏว่าระดับของการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการนำเทคนิคการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนให้เป็นที่ยอมรับศรัทธาแก่ประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับ บลิงคลีย์ (Binkly, 1997 : 1590) ที่ได้ศึกษาการนำการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การไปปฏิบัติในสถานศึกษา พบว่า การนำการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การไปใช้ในสถานศึกษา โดยการแบ่งหน้าที่การทำงานตามโครงสร้าง การทำงานเป็นทีม และการติดต่อสื่อสาร ช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีในสถานศึกษารวมทั้งสถานศึกษายังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ภัสพร บุญศิลป์ (2553 : 105) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ด้านการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การและความพึงพอใจในการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัท นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า การรับรู้ด้านการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามุ่งมั่นที่จะดำเนินการบริหารตามหลักการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การเพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา หลักสูตรของสถานศึกษาสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน ทันสมัยต่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพทั้งการประกันคุณภาพภายในและภายนอก จึงทำให้สถานศึกษาต้องมีการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผลการดำเนินงานของสถานศึกษารวมถึงการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารและครูสามารถสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด กล่าวคือผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008 : 51) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องสามารถจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจ ทำให้การดำเนินการของสถานศึกษามีประสิทธิผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2551 : 459) ที่กล่าวว่า ความสำเร็จของของสถานศึกษา คือ การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา การพิจารณาความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา จนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นวี (2553 : 204) ที่กล่าวว่า การบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จ อยู่รอด และมีความมั่นคงนั้น องค์การจะต้องสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การให้ได้ ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์องค์การจะล่มสลายไปในที่สุด ดังนั้น การบรรลุเป้าหมายจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อองค์การ สอดคล้องกับ ณรงค์ ฌ ลำพูน และเพ็ชรี รูปวิเชตร (2546 : 37-38) ที่กล่าวว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายในการจัดการศึกษาถือเป็นความสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งทุกคนในองค์การจะต้องได้รับทราบทิศทางที่จะเดินทางไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน การปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการสร้างคุณภาพจะต้องเป็นสิ่งที่เกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจของสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ สุริยนต์ ฤชายุทธ (2549 : 149) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะองค์การกับภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงามตา ธาณิวรรณ (2553 : 100) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่า ระดับประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พรรณ สุริโย (2552 : 105 - 109) ได้ศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ก็จะมากขึ้นด้วย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การวัดผลการปฏิบัติงาน และการให้รางวัลและการยอมรับ น่าจะเป็นเพราะปัจจุบันสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานร่วมกัน มีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน เกิดความผูกพันใน

สถานศึกษา มีการประสานงานเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ อีกทั้งสถานศึกษายังมีการวัดผลการปฏิบัติงานในผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด และสถานศึกษามีการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้รางวัลหรือสวัสดิการต่างๆกับบุคลากรเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของเนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552 : 191 - 192) ที่กล่าวว่าการทำงานเป็นทีมเป็นการที่บุคคลหลายคน เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การทำงานเป็นทีมจึงนับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในความสำเร็จขององค์กร หน่วยงานที่มีทีมงานที่ดีในการประกอบภารกิจต่าง ๆ จะทำให้การทำงานสำเร็จไปอย่างลุล่วง ราบรื่นด้วยการอาศัยความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ของสมาชิกของทีมงานที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การทำงานประสบผลสำเร็จ สมาชิกในทีมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ลักษณะดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมที่ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี และส่งผลต่อการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา ในประเด็นของการวัดผลการปฏิบัติงาน เป็นไปตามแนวคิดของ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2543 : 148 , 151) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรจะต้องจัดให้มีการวัดผลการปฏิบัติงาน จัดให้มีการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละตัวชี้วัดตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เกิดความพึงพอใจมากน้อยเพียงไร ในประเด็นของการให้รางวัลและการยอมรับ เป็นไปตามแนวคิดของ จันทราณี สงวนนาม (2551 : 273) ที่กล่าวว่า การให้รางวัลเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้บุคคลในองค์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงาน เพื่อให้งานมีผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรารณา เกิดโชค (2550 : 119) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารคุณภาพทั้งองค์การกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่า การบริหารคุณภาพทั้งองค์การกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ภัสพร บุญศิลป์ (2553 : 105 - 108) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ด้านการบริหารคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์การ (TQM) และความพึงพอใจในการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัท นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ระดับการรับรู้ด้านการบริหารคุณภาพทั้งองค์การโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน

4. ผลการวิเคราะห์ การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ด้วยสมการพหุคูณพบว่าสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้เป็นอย่างดี เรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย การทำงานเป็นทีม การให้รางวัลและการยอมรับ การศึกษาและการอบรม การติดต่อสื่อสาร โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน น่าจะเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานศึกษาส่งเสริมในเรื่องของการทำงานเป็นทีม มีการประสานงานกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความผูกพันขึ้นในสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีทีมงานที่เข้มแข็งย่อมช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และสถานศึกษาก็มีการให้รางวัล ยกย่องชื่นชมบุคลากรที่ตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งยังมีแผนงานส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาและการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อบุคลากรจะได้นำความรู้ ทักษะที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น และมีการจัดประชุม ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อบุคลากรมีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและสถานศึกษาในปัจจุบันได้มีการกำหนดโครงสร้างองค์การของสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งสายงานของทำให้อุบัติการภายในสถานศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นไปตามแนวคิดของ อีระ รุญเจริญ (2553 : 219 - 224) ที่กล่าวว่า การสร้างทีมงานเป็นกระบวนการ การปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานเป็นกลุ่มด้วยความแน่วแน่ โดยอาศัยการปรับปรุงบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มและบทบาทของสมาชิกแต่ละคน ภายในกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่ในความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจน

ในประเด็นของการให้รางวัลและการยอมรับเป็นไปตามแนวคิดของ พิชิต เทพวรรณ (2554 : 234) ที่กล่าวว่า การให้รางวัลเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่ง เพื่อจูงใจให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานตามท้องที่การประสงค์ โดยการให้รางวัลขององค์กรนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการทั้งของพนักงานและขององค์กรได้อย่างเหมาะสม ทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรซึ่งสามารถทำให้องค์การดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ในประเด็นของการศึกษาและการอบรม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การศึกษาและการอบรมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สัจจิตรา ธนานันท์ (2553 : 24 , 26) ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นการให้ความรู้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายในการที่จะเสริมสร้างความรู้ความชำนาญ เป็นการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นการเตรียมความพร้อมในการทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต สำหรับการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรวมทั้งทัศนคติของพนักงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการให้คำแนะนำฝึกให้มีความเป็นระเบียบวินัยเพื่อให้มีความชำนาญเพิ่มมากขึ้น เป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มสามารภ ความถนัด ความชำนาญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น จอมพงศ์ มงคลวนิช (2554 : 126) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์การ

การติดต่อสื่อสาร ซึ่งถือว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ เป็นไปตามแนวคิดของเนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552 : 188) ที่กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารและเป็นความสามารถของผู้นำในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันทำให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จและทำให้เกิดการประสานงานเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันใ้องค์การ

ในประเด็นของโครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ภารตี อนันต์นาวิ (2553 : 39 - 42) ที่กล่าวว่า การจัดองค์การมีความจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน การจัดโครงสร้างองค์การที่ดีและเหมาะสมจะทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์และเจริญก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อย ๆ ทำให้งานไม่ซับซ้อน ไม่มีแผนงานมากเกินไป เป็นการประหยัดต้นทุน องค์การสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างตามความจำเป็น เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารทำให้ง่ายและสะดวกต่อการบริหาร รู้ว่าใครทำอะไรหน้าที่รับผิดชอบอะไร สามารถแก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนได้ง่าย ทำให้งานไม่คั่งค้าง สามารถติดตามแก้ไขงานได้ง่าย การมอบอำนาจทำได้ง่าย ช่วยขจัดปัญหาการเกี่ยงกันหรือปิดความรับผิดชอบ เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานทำให้รู้อำนาจหน้าที่และขอบข่ายงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลเลียม (William.1997 : 1590) ที่ได้ศึกษาการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ พบว่า องค์ประกอบของการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ ได้แก่ การฝึกอบรม การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับชิป (Shipe. 1998 : 46) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในสถานศึกษา พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร มีการใช้การอบรมในการพัฒนาบุคลากร จึงจะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับบาย (Byrd. 1999 : 78) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การในวิทยาลัยชุมชนสามแห่ง พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมและการจัดโครงสร้างองค์การ สอดคล้องกับ ปรรธนา เกิดโชค (2550 : 119 - 122) ที่ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพทั้งองค์การกับประสิทธิผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาพบว่าตัวทำนุยที่สำคัญของระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพองค์การด้านการวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการศึกษาและฝึกอบรม ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านภาวะผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี นั้นควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจันทบุรี พบว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การ ในประเด็นของการทำงานเป็นทีม มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษจันทบุรีสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคณะ จัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน เพื่อบุคลากรในสถานศึกษามีความผูกพันต่อกันและปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมในเรื่องของการให้รางวัลและการยอมรับกับบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากการให้รางวัลเป็นการยอมรับเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ประสบผลสำเร็จ บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความจงรักภักดีกับองค์กร

3. ผู้บริหารควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีการปรับปรุง พัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยใช้การศึกษาและอบรมในการสร้างประสบการณ์ พัฒนาองค์การและเสริมสร้างให้บุคลากรในสถานศึกษามีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานสูงขึ้นเกิดการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรภายในสถานศึกษา
2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- งามตา ธาณิวรรณ. 2553. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2554. การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสยาม.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. 2551. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- ณรงค์ ณ ลำพูนและเพชร ฐวิเชตร. 2546. การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม. พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2543. การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance Management) รวมบทความวิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรร สุนทรายุทธ. 2551. การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ : เนติคุณการพิมพ์ จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ. 2553. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูประบบและประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพฯ : ชิวฟาง จำกัด.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. 2552. ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์ Leadership and Strategic Leader. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- ปรารภณา เกิดโชค. 2550. การบริหารคุณภาพทั้งองค์การกับประสิทธิผลการบริหารจัดการตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิมพ์พรณ สุริโย. 2552. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. 2553. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มนตรีจำกัด.
- ภัสพร บุญศิลป์. 2553. การรับรู้ด้านการบริหารคุณภาพโดยรวมทั่วทั้งองค์การ (TQM) และความพึงพอใจในการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัท นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด. วิทยานิพนธ์ บ.ม. (การจัดการทั่วไป). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยงยุทธ เกษสาคร. 2554. ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- วรรณารด แสงมณี. 2553. องค์การ : ทฤษฎี การออกแบบและการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : ดารณี สนามเต๊ะ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. 2546. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- สมชาย เทพแสง. 2548. การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุจิตรา ธนนันท์. 2553. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Development**. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็นเพรส.
- สุริยนต์ เถายะบุตร. 2549. **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะองค์การกับภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553. **คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551. **สภาวะการศึกษาไทยปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย”**. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี คอมมิวนิวเคชั่น จำกัด.
- Binkly, D. K. 1997. **Implementing Total Quality Management Philosophy in An Elementary School (Education Reform)**. Ph.D. The Ohio State University. Available : DAI-A 58 (05) : 1590.
- Byrd, T. S. 1999. **Total Quality Management Implementation in Three Community College Libraries and /or Learning Resources Centers**. Ed.D. University of Virginia. Available : DAI-A. 59 (07) : 2378.
- Hoy, W. K. and Miskel , C.G. 2008. **Education Administration : Theory, Research , and Practice**. Singapore : McGraw - Hilll.
- Kaufman, R. D. 1993. **Quality Management Plus**. Corwin press. of Public School Teachers . Singapore : McGraw - Hilll.
- Shipe, D. A. 1998. **A Case Study About Total Quality Management in A School District : From Selection To Reflection (Participatory Management,Continuous Improvement)**. Ed.D.
- William, J. E. 1997. **Total Quality Management / Continuous Improvement - Initiation and Implementation : A Diffusion Study of Two Northeast Ohio Public School Districts**. Ph.D. The University of Akron. Available : DAI-A. 57 (08) 3355.
- Zamuta, R. F. 1991. **Organization Theory and Design**. New York: State University of New York Press.

การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน
เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

THE INSTRUCTION BASE ON CONCENTRATED LANGUAGE ENCOUNTERS BY USING
TEXTBOOK ON THAI SPELLING SYSTEM
FOR PRATHOMSUKSA II STUDENTS

ฐิติวรรณ วัฒนรังษี, ปวีรีศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาให้มีประสิทธิภาพ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 25 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด แผนการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษามีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.07 / 83.47 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา หนังสือประกอบการเรียน มาตราตัวสะกด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to development of textbook on Thai spelling system by using the instruction base on concentrated language encounters 2) to compare the learning achievement of Prathomsuksa II students before and after the experiment learning from the instruction base on concentrated language encounters by using textbook on Thai spelling system and 3) to study satisfaction of Prathomsuksa II students using textbook on Thai spelling system. The samples consisted of 25 students who studied in Prathomsuksa II in the second semester of the academic year 2011 at Anubanchanthaburi School, Amphoe Muangchanthaburi, Chanthaburi. They were selected by from cluster random sampling. The research instruments were the textbook on Thai spelling system, the lesson plans based on concentrated language encounters, the learning achievement test and the satisfaction questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the study were as follows: 1) The efficiency of the textbook on Thai spelling system by using the instruction base on concentrated language encounters was obtained 81.07 / 83.47, 2) The learning

achievement of Prathomsuksa II students significantly higher than before the experiment learning from the instruction base on concentrated language encounters by using textbook on Thai spelling system at the .05 level. And 3) the satisfaction of Prathomsuksa II students using textbook on Thai spelling system at the high level.

Keywords: The instruction base on concentrated language encounters Textbook Thai spelling system
Learning achievement

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำชาติ แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานคู่กับชาติไทย มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวที่แตกต่างจากภาษาอื่น การตระหนักถึงคุณค่าของการใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันให้มีประสิทธิภาพ ย่อมเกิดผลในทางสร้างสรรค์ สร้างมนุษยสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีจากการสื่อสารทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จในที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาภาษาไทย ดังที่บัญญัติไว้ในหมวด 4 ว่าด้วยเรื่องแนวการจัดการศึกษา ซึ่งในมาตรา 23 (4) ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญในเรื่องของความรู้และทักษะด้านภาษา ส่งเสริมให้มีการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบัน ได้พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จาก ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนในภาพรวมระดับประเทศ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปีการศึกษา 2551 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 42.02 ปีการศึกษา 2552 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.58 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553) และจากรายงานสภากรรมการและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ยังได้พบอีกว่า ทักษะความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนต่ำกว่าพื้นฐาน โดยยังไม่รวมเด็กที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ที่แฝงอยู่ในระบบโรงเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกคน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีพัฒนาการที่เป็นไปตามความสามารถ และเต็มตามศักยภาพ จัดเตรียมและเลือกสื่อให้เหมาะสม มีการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และให้โอกาสผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การออกแบบการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ครูผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้ โดยคำนึงถึงสภาพ และลักษณะของผู้เรียน ควรเน้นการให้ประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติ ในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด การบูรณาการทักษะทางภาษาเข้าด้วยกัน ย่อมทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างมีคุณภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา (Concentrated Language Encounters) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่ตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการอ่านเป็นจุดเริ่มต้น นักเรียนจะได้รับพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่นๆ ในลักษณะสัมพันธ์ทักษะ โดยผ่านสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นหลัก นักเรียนจะสามารถใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติและมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา จนเกิดความชำนาญถึงขั้นนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษาที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้เสนอแนะขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ให้ครูผู้สอนอ่านเรื่องที่เตรียมไว้ให้นักเรียนฟัง ขั้นที่ 2 นักเรียนทำกิจกรรมโดยการเล่าเรื่องสนทนา อภิปราย และแสดงบทบาทสมมติ ขั้นที่ 3 นักเรียนกับครูเขียนเรื่องร่วมกัน ขั้นที่ 4 นักเรียนฝึกอ่านออกเสียง และแสดงออกถึงความเข้าใจความหมายของคำและประโยคจากเรื่องที่อ่าน ด้วยกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่ และขั้นที่ 5 เล่นเกมและกิจกรรมเสริมทักษะทางภาษา เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการใช้หลักเกณฑ์ทางภาษาจนเกิดความแม่นยำ จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของ อัมพร วงษา (2547) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาประกอบกับการใช้หนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยได้พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ทักษะภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการจัดการ

เรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ได้จัดกิจกรรมที่เน้นให้ประสบการณ์ให้กับนักเรียน มีการสังเคราะห์เรื่องราวที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการฟัง อ่าน หรือดู แล้วนำมาเขียนสื่อสารนำเสนอและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นสื่อการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาของนักเรียน คือ หนังสือประกอบการเรียน ครูผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหาสาระ เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของหนังสือ ควรชี้แจงให้ผู้เรียนรู้เป้าหมายของการเรียนรู้ โดยขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรพิจารณาว่าผู้เรียนมีปฏิริยาอย่างไร และสุดท้ายต้องประเมินการใช้หนังสือประกอบการเรียนเพื่อช่วยตัดสินใจในการเลือกใช้หนังสือประกอบการเรียนครั้งต่อไป หรือปรับปรุงเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) จากการศึกษางานวิจัยของ กนกพรรณ พลดี (2549) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้หนังสือประกอบการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หนังสือประกอบการเรียนที่ใช้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ เนื้อเรื่องให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จากเหตุผลดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัย เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงมีความสนใจในการพัฒนาหนังสือประกอบการเรียนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา เรื่อง มาตรการตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด

สมมุติฐานของการวิจัย

1. หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 89) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 25 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
 - 2.1 หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด
 - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด จำนวน 9 แผน ใช้เวลา 18 ชั่วโมง
 - 2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
 - 2.4 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบใช้สัญลักษณ์ 3 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 3.1 หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้
 - 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) ศึกษาทฤษฎี หลักการและแนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือประกอบการเรียน เพื่อนำไปจัดทำโครงสร้างของหนังสือ

3) ดำเนินการเขียนหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด แล้วเสนอต่อคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสม โดยประเมินผลตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งพบว่า หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.69 ระดับคุณภาพความเหมาะสมมากที่สุด

4) นำหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) กับนักเรียนจำนวน 3 คน เป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน ดังนี้ มีการดำเนินการทดลองดังนี้

- ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด
- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
- หาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้

จากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง พบว่า หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีประสิทธิภาพ 66.30 / 64.44

ขั้นที่ 2 ทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) กับนักเรียนจำนวน 9 คน เป็นนักเรียนเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน และดำเนินการทดลองเหมือนขั้นที่ 1 ซึ่งจากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองกับกลุ่มเล็ก พบว่า หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีประสิทธิภาพ 75.43 / 75.93

ขั้นที่ 3 ทดลองภาคสนาม (Field Testing) โดยนำหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจากขั้นที่ 2 ไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และจากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองภาคสนาม พบว่า หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีประสิทธิภาพ 83.44 / 81.89

5) นำหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพ มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด จำนวน 9 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอต่อคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.63 ระดับคุณภาพความเหมาะสมมากที่สุด

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ควบคู่กับหนังสือประกอบการเรียน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลา ภาษา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองใช้ มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งจากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) พบว่า ข้อสอบทุกข้อมีความสอดคล้อง (IOC เท่ากับ 1)

5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน นำผลคะแนนไปหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อทดสอบเป็นรายข้อ พิจารณาข้อทดสอบที่มีความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.2 - 0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.2 ขึ้นไป จากนั้นเลือกข้อทดสอบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 30 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของ โลเวทท์ (Lovett) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83

6) จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ แล้วดำเนินการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ โดยให้ผู้เรียนประเมินตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบใช้สัญลักษณ์ 3 ระดับ กำหนดคะแนนการประเมินดังนี้

☺	3 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
☺	2 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
☹	1 คะแนน	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย

2) นำแบบวัดความพึงพอใจ เสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม ซึ่งจากผลการประเมิน พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความสอดคล้อง (IOC เท่ากับ 1)

3) นำแบบวัดความพึงพอใจ ไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) และจากการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดความพึงพอใจ มีความเชื่อมั่น 0.85

4) จัดพิมพ์แบบวัดความพึงพอใจ เพื่อนำไปจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัย แบบหนึ่งกลุ่มมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-test Post-test Design) มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด จำนวน 9 แผน ใช้เวลา 18 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนปกติ

4.3 ดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชุดเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการจัดการเรียนรู้

4.4 ดำเนินการวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาประสิทธิภาพของหนังสือประกอบการเรียนเรื่อง มาตรการตัวสะกด ตามเกณฑ์ 80 / 80 ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละ 80 ของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบระหว่างเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละ 80 ของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด โดยการทดสอบค่าที (t- test) แบบ Dependent

5.3 วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ตามเกณฑ์ 80 / 80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ตามเกณฑ์ 80 / 80

จำนวน นักเรียน	ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)			ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)			E ₁ / E ₂
	ΣX	A	E ₁	ΣF	B	E ₂	
25	1824	90	81.07	626	30	83.47	81.07 / 83.47

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 25 คน ที่เรียนโดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด ได้คะแนนจากการทดสอบระหว่างเรียนรวม 1824 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.07 และจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ได้คะแนนรวม 626 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.47 ดังนั้น แสดงว่าหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.07 / 83.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80 / 80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด

การทดลอง	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	p
ก่อนเรียน	25	30	12.20	2.27	321	4233	29.80*	.000
หลังเรียน	25	30	25.04	2.11				

* p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรการตัวสะกด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด

รายการประเมิน	n = 25		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{X}	S.D.	
1. ตัวอักษรและภาพประกอบของหนังสือประกอบการเรียนมีความชัดเจน สวยงาม	2.76	0.44	มาก
2. หนังสือประกอบการเรียนช่วยให้เรียนภาษาไทยง่ายขึ้น และไม่น่าเบื่อ	2.80	0.41	มาก
3. กิจกรรมในหนังสือประกอบการเรียนไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป	2.76	0.44	มาก
4. นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนภาษาไทยโดยใช้หนังสือประกอบการเรียน	2.76	0.44	มาก
5. กิจกรรมในหนังสือช่วยให้นักเรียนมีทักษะการใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น	2.56	0.58	มาก
6. กิจกรรมในหนังสือประกอบการเรียนน่าสนใจและให้ความรู้แก่นักเรียน	2.56	0.51	มาก
7. หนังสือประกอบการเรียนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหา	2.76	0.44	มาก
8. หนังสือประกอบการเรียนทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น	2.64	0.49	มาก
9. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนโดยใช้หนังสือประกอบการเรียน	2.84	0.37	มาก
10. หนังสือประกอบการเรียนช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาไทย ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น	2.88	0.33	มาก
รวมเฉลี่ย	2.73	0.45	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด รวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.73$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.56 – 2.88 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ หนังสือประกอบการเรียนช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 2.88$) นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนโดยใช้หนังสือประกอบการเรียน ($\bar{X} = 2.84$) และหนังสือประกอบการเรียนช่วยให้เรียนภาษาไทยง่ายขึ้น และไม่น่าเบื่อ ($\bar{X} = 2.80$)

สรุปและอภิปรายผล

1. หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.07 / 83.47 อาจเนื่องมาจากหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด ได้ผ่านการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านการทดลองใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาไทย ผ่านการเรียนรู้ในเรื่องของมาตรฐานตัวสะกด มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนการอ่าน และเขียน เพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหาที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร วงษา (2547) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มีประสิทธิภาพ 90.56 / 91.87 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80 / 80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทรา เทพชุมพล (2549) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้ เรื่อง การประสมสระเดี่ยว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าหนังสือประกอบการเรียนและแบบฝึกทักษะการอ่านที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 80.61 / 80.06 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตรฐานตัวสะกด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากนักเรียนได้มีการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ที่เน้นทักษะจากง่ายไปหายาก เนื้อหาในหนังสือมีการจัดเป็นหมวดหมู่ แบ่งออกเป็นตอนอย่างเป็นระบบ แต่ละตอนมีกิจกรรมและแบบฝึกหัดย่อยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ไปตามลำดับ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งนักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้หนังสือประกอบการเรียนยังเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญ ในการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความคิด สติปัญญา เสริมสร้างทักษะทางภาษาไทย

สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤดี กิจบัญญัติ (2547) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสือประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ ภาษา รูปแบบที่ 2 ที่มีต่อความสามารถในการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าหนังสือประกอบการเรียนที่ พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครเดช ทองลักษณะศิริ (2549) ที่ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษาและการใช้ แรงเสริมทางสังคม ที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มีพัฒนาการด้านความสามารถในการเขียนภาษาไทยมากยิ่งขึ้น

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือประกอบการเรียน เรื่อง มาตราตัวสะกด อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก หนังสือประกอบการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีรู้สึกท้าทายต่อการแก้ปัญหาต่างๆ และ เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จที่สามารถค้นหาคำตอบได้ อีกทั้งนักเรียนยังได้รู้ข้อบกพร่องของตนเอง และสามารถปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องนั้นได้ ซึ่งถือว่าการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้กิจกรรมที่ให้นักเรียนทำใน หนังสือประกอบการเรียน เน้นการปฏิบัติในด้านการอ่านและการเขียนอย่างต่อเนื่อง ฝึกให้นักเรียนช่วยกัน ตั้งคำถามเพื่อให้ เข้าใจเนื้อหา ช่วยกันวิเคราะห์ส่วนประกอบของคำ ฝึกสะกดคำและเขียนคำจนคล่อง มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม และทดสอบ เป็นรายบุคคล นักเรียนภายในห้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ นักเรียนได้มีโอกาสทำงาน ร่วมกันมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ด้านความคิด และการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ ทาพชุมพล (2549) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือ ประกอบการเรียนรู้ เรื่อง การประสมสระเดี่ยว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือ ประกอบการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการอ่านระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนเรื่อง มาตราตัวสะกด เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนในทุกกระดับให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน ในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ต่าง ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน ใน เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบมุ่ง ประสบการณ์ทางภาษา โดยใช้หนังสือประกอบการเรียน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ พลดี. 2549. การพัฒนาแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และหนังสือประกอบการเรียน โดยใช้กิจกรรม

กลุ่มร่วมมือ เรื่อง ประวัติพระยาไชยสุนทร กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.

การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. แนวการพัฒนาทักษะภาษาไทย การจัดการกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จันทร์ ทาพชุมพล. 2549. การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนรู้ เรื่อง

การประสมสระเดี่ยว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

นฤดี กิจบัญญัติ. 2547. การพัฒนาหนังสือประกอบการเรียนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบที่ 2 ที่มีต่อ

ความสามารถในการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2553. วิกฤติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัคเรศ ทองลักษณะศิริ. 2549. ผลของการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ภาษาและการใช้แรงเสริมทางสังคม ที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบัวมล (เจริญราษฎร์อุทิศ) เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัมพร วงษา. 2547. การพัฒนาหนังสือเรียนและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เล่าเรื่องเมืองช้าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

**การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**

**INSTRUCTION OF SUPPLEMENTARY TEXT BOOK FOR DEVELOPMENT LEARNING
ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL THINKING ABILITY
OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS**

สมาน วัฒนรังษี, ปวีริศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 40 คน แล้วจับฉลากเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือส่งเสริมการอ่าน แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด
คำสำคัญ : หนังสือส่งเสริมการอ่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the learning achievement and analytical thinking ability of Mathayomsuksa III students before and after the experiment learning from supplementary text book 2) to compare the learning achievement and analytical thinking ability of Mathayomsuksa III students between the experimental groups taught by supplementary text book and the control group taught by a traditional instructional model and 3) to study satisfaction of Mathayomsuksa III students using supplementary text book. The samples consisted of students who studied in Mathayomsuksa III in the semester of the academic year 2011 at Anubanchanthaburi School, Amphoe Muangchanthaburi, Chanthaburi. They were selected by from cluster random sampling and were divided into two groups, 40 students each. The experimental group taught by supplementary text book and the control group taught by a traditional instructional model. The research instruments were the supplementary text book, the lesson plans based on

supplementary text book, the lesson plans based a traditional instructional model, the learning achievement test, the analytical thinking ability test and the satisfaction questionnaire. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test.

The results of the study were as follows: 1) The learning achievement and analytical thinking ability of Mathayomsuksa III students significantly higher than before the experiment learning from supplementary text book at the .05 level. 2) The learning achievement and analytical thinking ability of Mathayomsuksa III students of the experimental groups taught by supplementary text book significantly higher than the control group taught by a traditional instructional model at the .05 level. And 3) The satisfaction of Mathayomsuksa III students using supplementary text book at the highest level.

Keywords: Supplementary text book Learning achievement Analytical thinking

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป การจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้ทุกคนได้เรียนรู้ภาษาไทย และตระหนักว่าการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยอันสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้ เป็นสื่อกลางการเรียนรู้และสอดแทรกเอกลักษณ์ วัฒนธรรมความเป็นไทยในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งผู้เรียนนอกจากจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับความงามของภาษาแล้ว ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของสังคมไทยด้วย และจากมาตรการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ได้ถูกกำหนดไว้เป็นมาตรการหลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่สำคัญคือ ต้องการให้คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน มีความสามารถในการคิด และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 เกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา ซึ่งในมาตรา 23 และมาตรา 24 กำหนดให้การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงการใช้ทักษะภาษาไทยอย่างถูกต้อง ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และรักการอ่าน นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนภาษาไทย (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ที่ได้ระบุว่าภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะในด้านการอ่าน เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้จักการคิดวิเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน ซึ่งบลูม (Bloom, 1976) ได้จำแนกลักษณะของการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ โดยผ่านกระบวนการที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการจำแนก การสรุปข้อมูล การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล รวมไปถึงการวิเคราะห์ระบบ หลักการ โครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด จุดประสงค์ และแก่นสำคัญของข้อมูลที่ได้ศึกษา การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ย่อมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนการสร้างองค์ความรู้ มีความเข้าใจต่อเรื่องราวที่ศึกษา สามารถวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องราว และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง แต่จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่าน ที่ระบุให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา

ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์จากการอ่านโดยเฉพาะ แต่พบว่า ในภาพรวมระดับประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.22 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.80 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.61 ผลการประเมินดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า ทุกฝ่ายต้องเพิ่มความพยายามในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ และปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดผลอย่างแท้จริงต่อไป จากการศึกษางานวิจัยของ นฤเทพ เทียมสกุล (2550) ได้พบว่า การอ่านมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ดีที่สุด นักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านจะทำให้ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนลดลง ขาดความสามารถในการคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการอ่านเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างสม่ำเสมอ และยังพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดนิสัยรักการอ่าน การแสวงหาความรู้ และจะช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านของ อมรา จันทร์ผอง (2552) พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่พัฒนาขึ้นมีการสอดแทรกเรื่องราว เกี่ยวกับสถานที่ และวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการอ่านจับใจความทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และพบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ดังนั้น หนังสือส่งเสริมการอ่าน จึงเป็นสื่อที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ ฝึกการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สร้างลักษณะนิสัยที่ดีต่อการอ่าน เกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และพัฒนาความสามารถด้านการคิดให้กับผู้เรียนได้ โดยหนังสือส่งเสริมการอ่านควรสอดแทรกเนื้อหาการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เหมาะสมกับผู้เรียน มีการนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความหมายต่อการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ควบคู่กันไป อีกทั้งครูผู้สอนต้องใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย และปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) จำนวน 2 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีนักเรียนจำนวน 40 คน แล้วจับฉลากเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กำหนดให้กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 2.1 หนังสือส่งเสริมการอ่าน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 เรื่อง เกียรติภูมิจันทราบุรี เล่มที่ 2 เรื่อง สนทนาพาทีวิถีของ เล่มที่ 3 เรื่อง ท่วงทำนองเล่นอาโย เล่มที่ 4 เรื่อง จากแดนใต้เป็นแห่งตุ๊ก และเล่มที่ 5 เรื่อง ประยุกต์เสื้อจันทบูร

- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 15 ชั่วโมง
- 2.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 15 ชั่วโมง
- 2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
- 2.5 แบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
- 2.6 แบบวัดความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน กำหนดแก่นเรื่อง วางโครงสร้างเนื้อหา โดยกำหนดเป็นหัวข้อเรื่องใหญ่ หัวข้อเรื่องรองของบทนำเรื่อง บทเนื้อเรื่อง และบทสรุป กำหนดความยากง่ายของภาษา จำนวนที่ใช้เขียน และความยาวของเรื่อง

2) เขียนเรื่องและจัดทำรูปเล่มจำลองของหนังสือ เสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยประเมินผลตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งพบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.84 ระดับคุณภาพความเหมาะสม มากที่สุด

3) นำหนังสือส่งเสริมการอ่านไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนนำไปใช้จริง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) กับนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน และจากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีประสิทธิภาพ 60.67 / 59.05

ขั้นที่ 2 ทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) กับนักเรียนเก่ง 3 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน และดำเนินการทดลองเหมือนขั้นที่ 1 ซึ่งจากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองกับกลุ่มเล็ก พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีประสิทธิภาพ 76.67 / 78.57

ขั้นที่ 3 ทดลองภาคสนาม (Field Testing) โดยนำหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจากขั้นที่ 2 ไปทดลองกับนักเรียนจำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และจากการหาประสิทธิภาพในขั้นการทดลองภาคสนาม พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านมีประสิทธิภาพ 80.03 / 81.05

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.52 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.53 ระดับคุณภาพความเหมาะสมมากที่สุด

3) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลา ภาษา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบทดสอบ
- 2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร และระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพบว่าแบบทดสอบที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อทดสอบเป็นรายข้อ โดยพิจารณาข้อทดสอบที่มีความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.2 - 0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.2 ขึ้นไป

6) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของโลเวทท์ (Lovett) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 แล้วจัดพิมพ์แบบทดสอบ เพื่อนำไปจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 แบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบทดสอบ

2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร และระดับพฤติกรรมในการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ 3 ด้าน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ

3) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องตาม ระดับพฤติกรรมในการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์

4) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยพบว่าแบบทดสอบที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อทดสอบเป็นรายข้อ โดยพิจารณาข้อทดสอบที่มีความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.2 - 0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.2 ขึ้นไป

6) นำแบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของโลเวทท์ (Lovett) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งพบว่ามีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 แล้วจัดพิมพ์แบบทดสอบ เพื่อนำไปจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 แบบวัดความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ โดยให้ผู้เรียนประเมินผลตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และเสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นที่วัดความพึงพอใจของนักเรียน โดยพบว่าข้อคำถามของแบบวัดความพึงพอใจที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2) นำแบบวัดความพึงพอใจ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) และจากการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดความพึงพอใจ มีความเชื่อมั่น 0.90

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย แบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Nonrandomized Control Group Pre-test Post-test Design) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และแบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์

4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4.3 ดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และแบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ชุดเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการจัดการเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent

5.3 วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน

การทดสอบ	การทดลอง	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน	40	40	18.15	2.68	588	8870	38.59*	.000
	หลังเรียน	40	40	32.85	2.25				
การคิดวิเคราะห์	ก่อนเรียน	40	30	12.85	2.18	417	4487	34.83*	.000
	หลังเรียน	40	30	23.28	2.37				

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การทดสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มทดลอง	40	40	32.85	2.25	5.59*	.000
	กลุ่มควบคุม	40	40	30.03	2.27		
การคิดวิเคราะห์	กลุ่มทดลอง	40	30	23.28	2.37	15.96*	.000
	กลุ่มควบคุม	40	30	21.25	2.33		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน

รายการประเมิน	n = 40		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{x}	S.D.	
1. หน้าปกดึงดูดความสนใจ	4.70	0.46	มากที่สุด
2. ขนาดของหนังสือมีความเหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
3. รูปเล่มเปิดอ่านได้ง่าย	4.63	0.63	มากที่สุด
4. ตัวอักษรอ่านง่ายและชัดเจน	4.55	0.68	มากที่สุด
5. เนื้อหาอ่านเข้าใจง่าย	4.83	0.38	มากที่สุด
6. เนื้อเรื่องมีความยาวที่เหมาะสม	4.80	0.41	มากที่สุด
7. เนื้อเรื่องมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน	4.75	0.54	มากที่สุด
8. รูปภาพประกอบมีความชัดเจนและดึงดูดความสนใจ	4.75	0.44	มากที่สุด
9. รูปภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น	4.53	0.55	มากที่สุด
10. นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากเรื่องที่อ่าน	4.68	0.57	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.70	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.53 – 4.83 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เนื้อหาอ่านเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.83$) เนื้อเรื่องมีความยาวที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.80$) และขนาดของหนังสือมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.78$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ เนื้อหาที่เลือกมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้ โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน สำนวนภาษาชัดเจน เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง รูปเล่มเหมาะสมสวยงาม นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปกรรมอันดีงามที่ปรากฏในเนื้อหา นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะการอ่านอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษา และการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรา ชวนชัย (2552) และอันธิกา วงษ์จำปา (2549) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือ

ส่งเสริมการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และส่งเสริมประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สามารถสรุปใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง และมีทักษะการใช้ภาษาไทยที่ดีขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะความรู้ และสามารถกระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมที่กำหนดได้ด้วยตนเอง เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและมีความหมายต่อการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องได้อย่างรวดเร็ว สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อันธิกา วงษ์จำปา (2549) ที่พบว่ากิจกรรมพัฒนาการอ่านโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนั้น ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ที่นำไปสู่การสร้างผลงานด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี บุญเชื่อม (2551) ที่พบว่าการจัดการกิจกรรมเสริมการอ่านเพื่อการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนอ่านหนังสือส่งเสริมการอ่าน ได้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการจับใจความสำคัญ เปรียบเทียบ แยกแยะข้อดีข้อเสีย สรุปความสำคัญ เข้าใจเรื่องที่อ่าน สามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การตอบคำถามมีความครอบคลุมและชัดเจน รวมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้จากเรื่องที่อ่านไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ที่สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. ความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากหนังสือส่งเสริมการอ่านมีเนื้อเรื่องที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรูปแบบของเนื้อเรื่องเป็นการเขียนเนื้อเรื่องเชิงสารคดี ที่มีสำนวนภาษาอ่านเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย มีการจัดรูปเล่มที่พอเหมาะ ถนัดมือ สะดวกในการนำติดตัวไปอ่าน ภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม ได้รับความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ท้ายเล่มของหนังสือมีแบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งได้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากเรื่องราวที่อ่านมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี บุญเชื่อม (2551) และกาญญาพร แก้วรักษา (2552) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมนั้น ได้ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับดีถึงดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้า และการคิดวิเคราะห์จากเรื่องที่ได้อ่าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และควรเปรียบเทียบกับเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาพร แก้วรักษา. 2552. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง สระแก้วเมืองน่าอยู่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชัยมงคลวิทยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤเทพ เทียมสกุล. 2550. ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาวิตรี บุญเชื่อม. 2551. การใช้กิจกรรมเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550. สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2542 – 2551). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อมรา จันทร์ผอง. 2552. การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุด คุณธรรมนำความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อมรา ชวนชัยน. 2552. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขา. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อันธิกา วงษ์จำปา. 2549. การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bloom, B.S. 1976. *Human Characteristics and School Learning*. New York : McGraw-Hill.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**

**THE INSTRUCTION BY USING GROUP INVESTIGATION INSTRUCTIONAL MODEL
TOWARDS LEARNING ACHIEVEMENT AND SCIENTIFIC PROCESS SKILLS
OF MATHAYOMSUKSA II STUDENTS**

โสภณ ศรีแก้ว, ปวีศา จรดล, ผดุงชัย ภูพัฒน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากนั้นใช้วิธีการจับฉลากนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม แผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the learning achievement and scientific process skills of Mathayomsuksa II students before and after the experiment learning by using group investigation instructional model 2) to the learning achievement and scientific process skills of Mathayomsuksa II students between the experimental groups taught by using group investigation instructional model and the control group taught by a traditional instructional model. The samples consisted of students who studied in Mathayomsuksa II in the second semester of the academic year 2011 at Makhamsunsern School, Amphoe Makhm, Chanthaburi. They were selected by from cluster random sampling and were divided into two groups, 35 students each. The experimental group taught by using group investigation instructional model and the control group taught by a traditional instructional model. The research instruments were the lesson plans based on group investigation instructional model, the lesson plans based on a traditional instructional model, the learning achievement test and the scientific process skills test. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test.

The results of the study were as follows: 1) The learning achievement and scientific process skills of Mathayomsuksa II students significantly higher than before the experiment learning by using group investigation instructional model at the .05 level. And 2) The learning achievement and scientific process skills of Mathayomsuksa II students significantly of the experimental groups taught by using group investigation instructional model significantly higher than the control group taught by a traditional instructional model at the .05 level.

Keywords: Group investigation instructional model Learning achievement Scientific process skills

บทนำ

การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง นั่นคือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทั้งกระบวนการและองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการสืบค้น เสาะหา สืบเสาะตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย จึงจะสามารถสร้างองค์ความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นออกมาใช้ได้ เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ มาเผชิญหน้า ครูผู้สอนจึงมีบทบาทที่สำคัญ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546) ได้เสนอแนะกระบวนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง สามารถสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) กระบวนการแก้ปัญหา (Problem Solving Process) กิจกรรมฝึกการคิดและปฏิบัติ (Hands-on Mind-on Activities) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรม และจัดหาแหล่งข้อมูลที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้ขยายความรู้ ความคิดของนักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนยังสอนโดยวิธีการอธิบาย ให้นักเรียนอ่านและจด เน้นการท่องจำ ทำให้การฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีไม่มากพอ และทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งปัญหานี้สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมระดับประเทศ ปีการศึกษา 2553 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 27.50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553) นอกจากนี้ ผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษายังพบปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ พบว่า ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ โดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนยังไม่ได้มาตรฐานในด้านการพัฒนาทักษะการคิด ทักษะการเรียนรู้ตามหลักสูตร และทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553)

ดังนั้น ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์จึงควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปรับปรุง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพของผู้เรียนโดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนต้องพยายามคิดสรรและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551) ได้เสนอแนะให้กับครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้มีคุณภาพ โดยเห็นได้จากมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ที่เน้นให้ผู้เรียนมีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry) ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผ่านการสืบสอบ (Investigation) ครูผู้สอนอาจใช้กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบการสังเกต การสำรวจ หรือการทดลอง แล้วแต่สถานการณ์ และจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของการสืบเสาะหาความรู้ 5 ประการ ได้แก่ การตั้งคำถาม การให้ความสำคัญกับหลักฐาน การสร้างคำอธิบายจากข้อมูล การเชื่อมโยงคำอธิบายไปสู่องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการสื่อสารองค์ความรู้ไปยังผู้อื่นอย่างมีเหตุผล การออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพ

ของผู้เรียน และจากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ ได้ทำให้ทราบว่ายังมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่ง ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ นั่นคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ จอยส์ และวิล (Joyce and Weil, 1996) ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ เธเลน (Thelen) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้มุ่งพัฒนาทักษะการสืบสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือช่วยในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเผชิญปัญหา ขั้นที่ 2 การแสดงความคิดเห็นต่อปัญหานั้น ขั้นที่ 3 การใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 การดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลนำเสนอ และอภิปรายผล และขั้นที่ 6 การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ซึ่งทักษะการทำงานกลุ่มเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จ ครูผู้สอนจึงควรสอดแทรกกระบวนการกลุ่มอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของ ธนศักดิ์ ศรีพิทักษ์พาณิชย์ (2549) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนได้ใช้ทักษะการทำงานกลุ่มเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีเหตุผล และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) จากนั้นใช้วิธีการจับฉลากนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีนักเรียนแบบคละความรู้ความสามารถ โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 19 ชั่วโมง
- 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 19 ชั่วโมง
- 2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
- 2.4 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู มีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม และหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครู

- 3) ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ได้กำหนดคะแนนการประเมิน ดังนี้ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด 4 หมายถึง เหมาะสมมาก 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย และ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

- 4) วิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน แล้วเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ โดยกำหนดให้คะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์คุณภาพความเหมาะสมที่ยอมรับว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มมีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.82 และแผนการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูมีคะแนนรวมเฉลี่ย 4.84 ระดับคุณภาพความเหมาะสมมากที่สุด

- 5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมะขามสรรเสริญ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเวลา ภาษา เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างแบบทดสอบ ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

- 2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง จุดประสงค์การเรียนรู้ ระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ระดับพฤติกรรมในการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการตั้งสมมุติฐาน ทักษะการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ทักษะการกำหนดและควบคุมตัวแปร ทักษะการทดลอง และทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป

- 3) สร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

4) นำแบบทดสอบเสนอต่อคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

5) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.0 ถือว่าเป็นข้อสอบที่มีความสอดคล้อง และจากการวิเคราะห์พบว่าแบบทดสอบที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

6) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อทดสอบเป็นรายข้อ โดยพิจารณาข้อทดสอบที่มีความยากง่ายอยู่ในเกณฑ์ 0.2 - 0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ 0.2 ขึ้นไปจำนวน 30 ข้อ

7) นำแบบทดสอบไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83

8) จัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย แบบมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Nonrandomized Control Group Pre-test Post-test Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.2 ดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู แต่ละกลุ่มใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน ใช้เวลา 19 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเรียนปกติ

4.4 ดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชุดเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้ก่อนการจัดการเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม โดยการทดสอบค่าที (t- test) แบบ Dependent

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู โดยการทดสอบค่าที (t- test) แบบ Independent

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

การทดสอบ	การทดลอง	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน	35	30	11.49	2.20	440	5672	36.58*	.000
	หลังเรียน	35	30	24.06	1.86				
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	ก่อนเรียน	35	30	10.66	1.86	411	4975	33.22*	.000
	หลังเรียน	35	30	22.40	1.59				

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

ตารางที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู

การทดสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มทดลอง	35	30	24.06	1.86	6.61*	.000
	กลุ่มควบคุม	35	30	20.94	2.07		
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	กลุ่มทดลอง	35	30	22.40	1.59	10.39*	.000
	กลุ่มควบคุม	35	30	18.66	1.41		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มได้กระตุ้นความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ สามารถสร้างความเข้าใจด้วยตนเองได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มนั้น เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ภายใต้อิทธิพลของการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากผู้เรียนเผชิญปัญหาที่กระตุ้นความสนใจ

ท้าทายความคิด และความต้องการในการแสวงหาความรู้ จากนั้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ และดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ เมื่อผู้เรียนรวบรวมข้อมูลได้แล้ว จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเน้นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครอบคลุมทักษะขั้นพื้นฐาน และทักษะขั้นบูรณาการ นอกจากนี้เนื้อหาสาระที่สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น เป็นเนื้อหาที่ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปสำหรับผู้เรียน มีการจัดเรียงลำดับจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงศักยภาพการพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ อันนำไปสู่การสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ตลอดจนได้พัฒนา และฝึกฝนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลถึงความเข้าใจและความคงทนต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ส่งเสริมการพัฒนาความคิดและสติปัญญาของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักการสร้างความรู้ (Construction of Knowledge) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบล กลิ่นหอม (2551) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เรื่อง ทรัพยากรสารสนเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับสูง และได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเชื่อมโยงความรู้ และทักษะการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉันทยา สัตย์ชื่อ (2552) ที่ได้ศึกษาผลการสอนที่เน้นการวิเคราะห์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการช่วยเหลือและร่วมมือกันในการทำกิจกรรม ซึ่งนักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะการสังเกต การวางแผนการทำงาน ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูล และส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ และส่งผลให้มีผลการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม จึงเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในการปฏิบัติกิจกรรมหรือการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งมีการเชื่อมโยงความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้สร้างความสนใจต่อการเรียน ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ประกอบกับแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการหาคุณภาพอย่างเป็นระบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับผู้เรียน อีกทั้งได้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม จึงไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนรู้ และมีการแก้ปัญหาที่ท้าทายความสามารถในการคิด ผ่านกระบวนการที่ได้พิสูจน์ ทดสอบ และเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ นอกจากจะช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านสติปัญญาแล้ว ยังช่วยพัฒนาในด้านจิตพิสัย ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ มีความรู้สึก และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ นทีเชาว์ (2550) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากการใช้วิธีสอนแบบกลุ่มสืบค้นตามแนวคิดการสร้างความรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ดลฤดี มีสวน (2551) ที่ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้กลุ่มสืบสอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการ

สืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหา สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการสำรวจ การอธิบาย การลงข้อสรุป ทำให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียน นอกจากนี้ในกิจกรรมการเรียนรู้ยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ตามที่ตนเองสนใจ เพื่อนำไปสู่คำตอบของปัญหา โดยใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และขยายขอบเขตของความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในเนื้อหาสาระอื่นๆ โดยคำนึงถึงการพัฒนาด้านความรู้ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ในแต่ละด้านให้เหมาะสม

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ดังนั้นครูผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม กับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทนา สัตย์ชื่อ. 2552. ผลการสอนที่เน้นการวิเคราะห์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดลฤดี มีสวน. 2551. ผลการสอนโดยใช้กลุ่มสืบสอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขานุกวิทยา อำเภอขานุกบุรี จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธนศักดิ์ ศรีพิทักษ์พาณิชย์. 2549. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่ม. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ นทีเชาว์. 2550. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จากการใช้วิธีสอนแบบกลุ่มสืบค้นตามแนวคิดการสร้างความรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนยวน จังหวัดพัทลุง. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2553. วิฤติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546. การจัดการเรียนรู้อุณหภูมิสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. 2551. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดแนวทางการสืบเสาะหาความรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546. รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ศึกษา
ของไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2553. รายงานประจำปี 2552. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

อุบล กลิ่นหอม. 2551. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Joyce, B. and Weil, M. 1996. **Model of Teaching**. London : Allyn and Bacon.

**การศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท
(SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
A SYUDY OF THE CONDITION OF THE ADMINISTRATION IN PROVISION OF SPECIAL
EDUCATION INCLUSIVE SCHOOLS BY USING SEAT FRAMEWORK UNDER TRAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE**

เกษร สกุดเมือง, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สายตา ประเสริฐภักดิ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework)ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดจำแนกตามตำแหน่งพบว่าด้านสภาพแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework)ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรม มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) การบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework)ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
คำสำคัญ: การบริหารจัดการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โครงสร้างซีท

Abstract

The purposes of this research were to study the condition of the administration in provision of special education in inclusive schools by using SEAT Framework under Trat primary education service area office. They are separated in position, experience and the sized schools. The sample researches have 328 persons: The instrument researches were 5 rating scale The statistics based on data analysis, including percentage of the average value standard deviation, t-test, One way ANOVA.

The results of the study were as follows ; 1) The condition of the administration in provision of special education in inclusive schools by using SEAT Framework under Trat primary education service area office was moderate level. 2) The condition of the administration in provision of special education in inclusive schools by using SEAT Framework under Trat primary education service area office in opinions regarding position was no significant difference found however at the level of .05 in their opinion regarding environment 3) The condition of the administration in provision of special education in inclusive schools by using SEAT Framework under Trat primary education service area office that have an experience and haven't the experience was no significant difference in each aspect. 4) The condition of the administration in provision of special education in inclusive schools by using SEAT Framework under Trat primary education service area office at have different size was significant at .05 levels. The medium-size schools have problem in the administration manages more than small-sized schools.

Keywords : Administration Inclusive Schools, SEAT Framework

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาจาก มาตรา 49 ที่ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมี คุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตาม วรรคหนึ่งและการ สนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550 : 15) ได้มีการ ตราพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ขึ้นโดยมีเหตุผลว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมี ลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความ ช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยให้เป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 3) ได้ดำเนินการจัดโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในปีการศึกษา 2547 จำนวน 390 โรงเรียน กระจายครอบคลุมทุก จังหวัด และขยายผลโรงเรียนเป็น 2,000 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2548 ครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนที่ อยากรเรียนได้เข้าเรียนโดยใช้รูปแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) ซึ่ง ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ (เบญญา ชลธารินทร์. 2546 : 5 - 6) เพื่อให้เกิดประโยชน์กับครูผู้สอนปกติและครูสอนวิชาการศึกษาพิเศษมีโอกาสทำงานร่วมกัน เป็นทีม เรียนรู้ยอมรับและเข้าใจเด็กพิเศษ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะนำให้เด็กปกติในชั้นยอมรับเข้าใจเด็กพิการและมี ภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์ ด้านโรงเรียนได้ทำหน้าที่บทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนครบทุกด้านตามที่กำหนดไว้เป็น เป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการ พัฒนาโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และ ขนาด ของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และ ขนาด ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ตาม หัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตราด ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งหมด 23 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน ครูผู้สอน จำนวน 297 คน รวมทั้งสิ้น 328 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2554 จำนวน 328 ได้มาโดยผู้บริหรเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม จำนวน 31 คนและครูผู้สอนในโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม เลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวน 297 คน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 328 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น สถานภาพ ประสบการณ์เข้ารับการอบรม และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นสถานศึกษาเก็บข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งดำเนินการและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ขอรับแบบสอบถามคืน

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 328 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 328 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์เข้ารับการอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าที (t-test) และจำแนกตามขนาดของโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม

แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำแนกตามประสบการณ์เข้ารับการอบรม พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาศาภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านและรายข้อ มีสภาพดังนี้

1.1 ด้านผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเบญจา ชลธารินทร์ (2546 : 25) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท(SEAT Framework) ว่าการเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษและเด็กทั่วไปเพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ ช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด และเร็วที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ เพลินชัยวานิช (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา2548 พบว่าด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้งในภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนินชัย อินทนาชัย (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าด้านอาคารและสิ่งแวดลอมส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการสาเหตุเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณ ความไม่เข้าใจในการตัดแปลงอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมจึงส่งผลให้สภาพการบริหารจัดการการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าสภาพการดำเนินการน้อยที่สุดคือ วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วมและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP)และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 47) ได้สรุปถึงการจัดการศึกษาพิเศษไว้ว่าครูผู้สอนขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดความรู้ ทักษะในเรื่องเทคนิคการสอน และการพัฒนาเด็กแต่ละประเภททำให้ไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มศักยภาพ

1.4 ด้านเครื่องมือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางและกองการศึกษาเพื่อคนพิการ (2543: 132) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมไว้ ดังนี้ ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนโรงเรียนขาดงบประมาณในการผลิตสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของครู และเด็กพิการแต่ละประเภท

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่งพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน ความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านสภาพแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงกาญจน์ พุเกษม (2551: 75-84) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อของสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ด้านสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามประสบการณ์ พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์ (2550 : 99-100) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานในระดับมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

4. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อหาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนกลางไม่แตกต่างและโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี พนมวิจิตร (2546 : 86-87) ที่พบว่าความคิดเห็นผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านผู้เรียน ควรมีการเตรียมพร้อมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนพิการ และนักเรียนปกติได้เรียนรู้และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. ด้านสภาพแวดล้อม ควรจัดห้องเรียนให้มีการถ่ายเทของอากาศ แสงสว่างเพียงพอและไม่มีเสียงรบกวนในขณะที่เรียน จัดทางงบประมาณเพื่อพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบควรทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วม
4. ด้านเครื่องมือ โรงเรียนต้องกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการปฏิบัติงานของโครงการเรียนร่วมและระบบการให้บริการที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในด้านอื่นๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน
2. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ
3. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งกาญจน์ พุเกษม. 2551. ปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(บริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- นันทนชัย อินทนาชัย. 2542. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการแบบเรียนร่วม กับเด็กปกติ ในจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(บริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
- เบญจา ชลธารันนท์. 2546. คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์. 2550. สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(บริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง. 2543. สรุปการอบรมครูระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิการเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สมศรี พนมวิจิตร. 2546. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(บริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548. ข้อมูลโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ
2,000 โรงเรียน ตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2548. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2550. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550,
ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก. กรุงเทพฯ : สำนักฯ.

อารีย์ เพลินชัยวานิช. 2549. ปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของ
ภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาบริหารการศึกษา.
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

Krejcie, R.V. and Morgan, D W. (August 1970). “Determining Sample size for Research Activities,”
Education and Psychology Measurement. 30 (3): 608-610.

สร้างแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียน ในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล ภาคตะวันออก

A CONSTRUCTION OF SWIMMING BASIC SKILL TEST FOR KINDERGARTEN STUDENTS IN SAINT GABRIEL'S FOUNDATION EASTERN PROVINCES

เนตรชนก มิกลิ้นหอม
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำพื้นฐานสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล ภาคตะวันออก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล ภาคตะวันออก รวม 30 คน โดยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

โดยผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าความเที่ยงตรงจากดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เห็นตรงกันว่า แบบทดสอบทักษะว่ายน้ำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ทดสอบกับนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียล ภาคตะวันออกได้

2. ผลการศึกษาวินิจฉัยความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่า

2.1 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเดินในน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .84$)

2.2 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเป่าน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .78$)

2.3 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการก้มหน้าดำน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .74$)

2.4 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการโผล่ตัว ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .82$)

2.5 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวปลาตัวคว่ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .83$)

2.6 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวปลาตัวหงาย ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .86$)

2.7 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวลูกหมาตกน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .78$)

2.8 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเตะขาฟรีสไตล์ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .86$)

2.9 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการว่ายน้ำฟรีสไตล์ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .81$)

คำสำคัญ : ทักษะว่ายน้ำ นักเรียนระดับปฐมวัย

Abstract

This study was intended to construct a basic swimming skill test for childhood students in schools under the Eastren St. Gabriel Foundation.

The subjects of 30 students were simple randomly. They were tested by 9 test items, (1) Under water walk, (2) Water blow, (3) Under water dive, (4) Projection push-off, (5) Star - fish prone, (6) Star - fish supine, (7) Dog - paddle float, (8) Free - style leg kick, and (9) Free - style swimming. In addition, all of the subjects were tested and re-tested for data collection. Finally, the data were treated for the writer's constructed swimming skill test reliability.

The results revealed that :

1. All test item were reliable, significantly at .01 level of confidence.

2. In conclusion, the reliabilities of test item were listed respectively as follows : $r = .84$, $r = .78$, $r = .74$, $r = .82$, $r = .83$, $r = .78$, $r = .86$, and $r = .81$

Keywords : Swimming Skill Kindergarten Students

บทนำ

การพลศึกษาที่เป็นแขนงหนึ่งที่จะพัฒนาเยาวชนได้ การออกกำลังกายด้วยกิจกรรม พลศึกษา และกีฬาตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลเป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ที่จะตอบสนองตามความต้องการของร่างกาย เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย ทั้งนี้เพราะการออกกำลังกายเป็นประจำจะมีผลทำให้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายได้พัฒนาเจริญเติบโต สมบูรณ์แข็งแรง มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานหรือปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เป็นปกติ แต่ถ้าร่างกายขาดการออกกำลังกายหรือขาดการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เกือบตลอดเวลา กิจกรรมที่ผู้เรียนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก วิชาพลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากเป็นวิชาการศึกษาที่ช่วยให้ประโยชน์ทั้งในเรื่องสุขภาพพลานามัย และคุณธรรม จริยธรรม

ว่ายน้ำเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ดังที่ ทวีศักดิ์ นาราชภูร์(2534: คำนำ) กล่าวว่า ว่ายน้ำเป็นกีฬาที่ช่วยทำให้ส่วนต่างๆ ของร่างกายเคลื่อนไหวครบทุกส่วนอันจะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของกล้ามเนื้อระบบต่างๆ ของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพและการว่ายน้ำมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ในด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา คุณาอภิสิทธิ์(2529: 1) ที่กล่าวว่า เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ทั้งต่อชีวิตและสมาชิกในครอบครัวตลอดจนบุคคลอื่น ทุกคนจึงควรเรียนว่ายน้ำหรือควรจะว่ายน้ำให้เป็นว่ายน้ำเป็นกีฬาที่มีความนิยมมาก มนุษย์จึงนำกีฬานี้มาเป็นกิจกรรมในการพักผ่อน และออกกำลังกายที่ดีอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ว่ายน้ำถือเป็นกีฬาที่มีการแข่งขันเป็นที่นิยมทั่วไปอีกด้วย ซึ่งการเรียนว่ายน้ำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะในขณะที่ร่างกายอยู่ในน้ำ ซึ่งเป็นสภาวะที่แตกต่างจากสภาพการเรียนรู้ทักษะกีฬาบนบก ทั้งในด้านของระบบหายใจที่น้ำเป็นตัวขัดขวางและอันตรายต่างๆ เกี่ยวกับน้ำที่ผู้เรียนจะได้รับและประสบ จึงทำให้เกิดความกลัว ซึ่งมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้เรียนไม่เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ตรงกับที่ วิลลีย์ ภัทโรภาส. (2525 : 19) กล่าวว่า การสอนว่ายน้ำจะเริ่มสอนทักษะว่ายน้ำให้แก่ผู้เรียนที่ยังว่ายน้ำไม่ได้เป็นอันดับแรก ซึ่งมีวิธีการสอนที่แตกต่างกันไป กล่าวกันว่า ประสิทธิภาพการเรียนการสอนนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูและคุณภาพของนักเรียน ผู้สอนเองควรมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายสาเหตุให้ดูเป็นตัวอย่างได้ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรศึกษาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้มากที่สุด เช่น ครูผู้สอนว่ายน้ำที่ดีควรมีคุณสมบัติอย่างไร รู้ว่าผู้เรียนเป็นอย่างไรและควรใช้หลักวิชาการใด ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อประสิทธิภาพของผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับเทเวศร์ พิริยะพฤษณ์ (2529 : คำนำ) ยังได้กล่าวถึงการเรียนการสอนว่ายน้ำการฝึกว่ายน้ำให้ได้ผลดีขึ้นจำเป็นต้องอาศัยครูผู้ฝึกสอน ที่มีประสิทธิภาพมีหลักการสอนตลอดจนโปรแกรมที่เหมาะสม

ว่ายน้ำ เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่ใช้เป็นการเรียนการสอน และจัดเป็นวิชาหนึ่งของวิชา พลศึกษาและมีการกำหนดหลักสูตรการเรียน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดการเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุดและช่วยให้การสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนว่ายน้ำเป็นกิจกรรมที่ตรงกับจุดประสงค์ที่มุ่งเน้นการเคลื่อนไหวมากที่สุด จึงจัดเป็นวิชาที่เหมาะสมกับ

การเรียนการว่ายน้ำยังเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อและโครงสร้างทางร่างกายได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้แยกการเรียนการสอนว่ายน้ำ ออกเป็น 4 ท่า ได้แก่ ท่าครอว์ล ท่ากรรเชียง ท่ากบ และท่าผีเสื้อ การเรียนว่ายน้ำทั้ง 4 ท่านี้ มีวัตถุประสงค์ในการเรียนแยกย่อยๆ ออกไป เช่นการสอนท่าครอว์ล ซึ่งเป็นท่าแรกทีผู้สอนจะต้องสอนให้กับผู้เรียนว่ายน้ำไม่เป็นเพราะถือเป็นแบบพื้นฐานของการเรียน ว่ายน้ำทุกแบบ ซึ่งมีรูปแบบการเรียนเรียงตามขั้นตอนดังนี้ เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับน้ำ การดำน้ำ การเป่าน้ำ เป่าลม การเตะเท้า การหมุนแขนท่าครอว์ล การหายใจเหนือน้ำ และความสัมพันธ์ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายตลอดเวลาที่ว่ายน้ำ ท่าครอว์ลนั้นทักษะทั่วไปประกอบด้วย การใช้แขน การหายใจ การเตะเท้าและลักษณะลำตัว

สำหรับการเรียนว่ายน้ำของนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นผู้เรียนที่ว่ายน้ำไม่เป็นและยังเป็นเด็กเล็ก จึงต้องเริ่มด้วยพื้นฐานของการเรียนว่ายน้ำก่อนที่จะขึ้นท่าทาง พื้นฐานของการเรียนว่ายน้ำนักเรียนระดับปฐมวัยนั้น เริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับน้ำ เช่นการยืนในน้ำ การทรงตัว การเดิน การกระโดด และต่อด้วยการฝึกเป่าน้ำเพื่อให้หน้าของนักเรียนสัมผัสกับน้ำ ต่อด้วยการดำน้ำ การพุ่งตัวและการลอยตัวท่าต่างๆ ดังนั้นในกิจกรรมการเรียนการสอนว่ายน้ำในระดับปฐมวัยนั้นจึงจำเป็นต้องมีการ ประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการ ประเมินผลการเรียนว่ายน้ำของนักเรียนระดับปฐมวัยที่มีความเที่ยงตรง ความเป็นปรนัย และมีความเชื่อมั่นสูง สะดวกในการ นำไปใช้เป็นแนวทาง และเพื่อทราบถึงพัฒนาการความสามารถในการเรียนว่ายน้ำของนักเรียนระดับปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะ เซนต์คาเบรียล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้กลุ่มตัวอย่าง สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. หาผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งอธิบาย และสาธิตวิธีการต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เข้าใจใน รายละเอียดในการทดสอบ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติ และการบันทึกผลการสอบ ให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้
 - 3.1 การวิเคราะห์ทักษะว่ายน้ำ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปี พ.ศ. 2551
 - 3.2 ศึกษาคุณภาพของแบบทดสอบ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มทดสอบคุณภาพของ แบบทดสอบ
 - 3.3 นำแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มทดสอบคุณภาพของแบบทดสอบ 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีระยะห่างกัน 1 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยทำการควบคุมการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

1. แบบทดสอบระดับทักษะว่ายน้ำ นักเรียนระดับปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีทั้งหมด 9 รายการ ดังต่อไปนี้
 - 1 ทักษะการเดินในน้ำ
 - 2 ทักษะการเป่าน้ำ
 - 3 ทักษะการก้มหน้าดำน้ำ
 - 4 ทักษะการโผล่ตัว
 - 5 ทักษะการลอยตัวปลาตัวคว่ำ
 - 6 ทักษะการลอยตัวปลาตัวหงาย
 - 7 ทักษะการลอยตัวลูกหมาตกน้ำ
 - 8 ทักษะการเตะขาฟรีสไตล์
 - 9 ทักษะการว่ายน้ำท่าฟรีสไตล์

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ตรวจสอบแล้วมีความเห็นตรงกันว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบได้

2. ผลการศึกษาวิจัยความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่า

2.1 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเดินในน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .84$)

2.2 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเป่าน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .78$)

2.3 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการก้มหน้าดำน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .74$)

2.4 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการโผล่ตัว ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .82$)

2.5 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวปลาตัวคว่ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .83$)

2.6 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวปลาตัวหงาย ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .86$)

2.7 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการลอยตัวลูกหมาตักน้ำ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .78$)

2.8 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการเตะขาฟรีสไตล์ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .86$)

2.9 แบบทดสอบระดับทักษะพื้นฐานว่ายน้ำ ทักษะการว่ายน้ำฟรีสไตล์ ระหว่างผลการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ($r = .81$)

สรุปและอภิปรายผล

1. แบบทดสอบระดับทักษะว่ายน้ำ นักเรียนระดับปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีทั้งหมด 9 รายการ ดังต่อไปนี้ ทักษะการเดินในน้ำ ทักษะการเป่าน้ำ ทักษะการก้มหน้าดำน้ำ ทักษะการโผล่ตัว ทักษะการลอยตัวปลาตัวคว่ำ ทักษะการลอยตัวปลาตัวหงาย ทักษะการลอยตัวลูกหมาตักน้ำ ทักษะการเตะขาฟรีสไตล์ และทักษะการว่ายน้ำท่าฟรีสไตล์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ตรวจสอบแล้ว มีความเห็นตรงกันว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบได้ ซึ่งพุนศักดิ์ ประถมบุตร (2532 : 24 -28) ได้กล่าวว่าการสร้างแบบทดสอบทักษะก็จะต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายมีการวางแผนล่วงหน้าและดำเนินการทดลองใช้แบบทดสอบตลอดจนการประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือการสร้างเกณฑ์ปกติต่อไป ดังนั้น แบบทดสอบที่สร้างขึ้น ควรมีคุณสมบัติความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ความถูกต้องที่ข้อสอบวัดได้ตรงตามความมุ่งหมายที่ต้องการจะวัด ความเที่ยงตรงของเครื่องมืออาจจำแนกได้ดังนี้ ความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่พิจารณาอย่างผิวเผินว่าสามารถใช้วัดได้ในสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้วัดเนื้อหาได้ครบตามขอบเขตที่กำหนดไว้ ความเที่ยงตรงเชิงหลักสูตร (Curricular Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่วัดพฤติกรรมหรือทักษะต่างๆ ได้ครบตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ความเที่ยงตรงเชิงสภาพ (Concurrent Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงๆ ในระยะเวลาเดียวกัน ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงๆ ในอนาคต และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดหรืออธิบายพฤติกรรมหรือสิ่งที่ต้องการจะวัดได้ตรงตามทฤษฎี

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะว่ายน้ำสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทดสอบซ้ำของผู้ทดสอบคนเดียว มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .74 - .86$) ซึ่งวีริยา บุญชัย (2529 : 25 - 26) ได้กล่าวว่าการทดสอบที่นำไปใช้ทดสอบนั้นเมื่อสอบไปแล้วผู้ตรวจสามารถให้คะแนนได้ทันทีและแน่นอนแม้ว่าจะใช้

แบบทดสอบที่นำไปใช้แบบทดสอบชุดเดิมทำการทดสอบ กับผู้เรียนกลุ่มเดิมก็ครั้งก็จะได้ผลเหมือนเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ พูนศักดิ์ ประถมบุตร (2532 : 22 – 23) กล่าวว่า แบบทดสอบที่วัดโดยผู้ทดสอบคนเดียวกันให้ผลแน่นอน สม่่าเสมอไม่เปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าจะมีการวัดซ้ำอีกผลที่ได้ย่อมไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม แสดงว่าแบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่น

เอกสารอ้างอิง

ทวิศักดิ์ นาราชภูร์. 2534. **กรรมการเจ้าหน้าที่ว่ายนน้ำ**. กรุงเทพฯ.

ทวิศักดิ์ ศูนย์กลาง. 2527. **การวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษา**. มหาสารคาม: วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.

อัดสำเนา

เทเวศร์ พิริยะพจนท์. 2529. **หลักการฝึกกีฬาว่ายนน้ำ**. กรุงเทพฯ : สยามบรรณการพิมพ์.

ผาณิต บิลมาศ. 2530. **การวัดทักษะกีฬา**. คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช. อัดสำเนา.

พูนศักดิ์ ประถมบุตร. 2532. **การทดสอบและประเมินผลทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอ เอส พรีนติ้ง เฮ้าส์

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2529. **ว่ายนน้ำกีฬา สำหรับทุกคน**. ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพลศึกษา.

วัลลีย์ ภัทโรภาส. 2525. **ว่ายนน้ำ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิริยา บุญชัย. 2529. **การทดสอบและการวัดผลทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

รูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก
ADMINISTRATOR'S DECISION MAKING BEHAVIOR'S MODELS
OF NON-FORMAL AND IN-FORMAL EDUCATION DISTRICT CENTERS
IN THE EASTERN REGION

วุฒิชัย ชมภู

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก จำนวน 270 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน บุคลากร กศน. จำนวน 220 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออก จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายรูปแบบบุการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 จำแนกตามประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : รูปแบบการตัดสินใจ,พฤติกรรมการตัดสินใจ,พฤติกรรมการตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษา,ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

Abstract

The purposes of the research were to study and compare administrator's decision making behavior's models of Non-formal and In-formal education district centers in the eastern region classified of positions, work experiences and school sizes. The samples used in this research were 50 administrators and 220 subordinators of Non-formal and In-formal education district centers in the eastern region. The research instrument was a five rating scale questionnaire with reliability value at.94. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and One-way ANOVA. Pair comparison was tested by Scheffe' Method.

The results were as follows :1) Administrator's decision making behavior's models of Non-formal and In-formal education district centers in the eastern region for the overall and each decision making behaviors models were in high level. 2) Administrator's decision making behavior's models of Non-formal and In-formal education district centers in the eastern region classified by positions for overall and each decision making

behavior's models statistically significant difference at 0.01. While classified by work experiences and school sizes were not statistically significant different.

Keyword: Decision Making Models, Decision Making Behavior, Administrator's Decision Making Behavior's, Non-formal and In-formal education district centers.

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเท่าเทียมกับนานาอารยประเทศ ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน ประเทศชาติจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาอันถือว่า มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการจัดการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิด การวิเคราะห์ ทักษะการดำรงชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อนอง ครอบครัว สังคม ชุมชน และประเทศชาติ ถ้าหากประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ นับได้ว่าประเทศเหล่านั้นจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกๆ ด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่แนวโน้มของการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การบริหารเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักของความคุ้มค่าสอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตของชุมชนด้วยความตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้บริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545 จึงกำหนดไว้ในมาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพขึ้นมากำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นครูและเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการตัดสินใจในการบริหารการศึกษา ตั้งแต่การตั้งเป้าหมายการศึกษา หลักสูตรและการสอน การจัดองค์การ งบประมาณ บุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-8)

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542 : 7) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารเป็น “นักตัดสินใจ” (Decision Maker) ตั้งแต่การตัดสินใจมุ่งการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์กรอยู่เสมอ เป็นนักแก้ไขปัญหา ขัดจำกัด อุปสรรค และเผชิญกับสิ่งรบกวนที่ไม่คาดหวัง เป็นผู้จัดสรรทรัพยากร นักเจรจาต่อรอง (สร้อยตระกูล (ตีวยานนท์) อรรถมานะ. 2545 : 361-390) พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อบริหารจัดการองค์การสถานศึกษา ที่มุ่งบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีเรื่องการตัดสินใจ (Decision Making) เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอตั้งแต่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจูงใจ (Motivating) การควบคุม (Controlling) กระบวนการของการตัดสินใจ จะเริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมายหรือค้นหา บ่งชี้ ระบุตัวของปัญหา จัดอันดับความสำคัญที่ควรจะต้องรับรู้หรือมีความตระหนัก ผู้บริหารต้องทำงานภายใต้ความไม่แน่นอน และมักได้ข่าวสารข้อมูลที่คลุมเครือไม่สมบูรณ์ รูปแบบวิธีการ หรือพฤติกรรมที่จะนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารแบ่งออกได้ 4 แบบ คือ 1) การตัดสินใจ แบบนำเอาประสบการณ์ที่มีอยู่ในความทรงจำมาปรับใช้ 2) แบบความเป็นตัวแทน หรือประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะเหมารวม หรือประเมินบุคคลโดยกลุ่มที่เข้าเป็นสมาชิก 3) แบบยึดเหนี่ยวได้ 4) แบบการปรับปรุง จะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่มีมาในอดีต (สมยศ นาวิการ. 2545 : 91-95)การตัดสินใจยังมีความสำคัญมากเท่าไร ผู้บริหารยังต้องจัดสรรเวลา เพื่อพิจารณาทางเลือกของการตัดสินใจมากขึ้นเท่านั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการตัดสินใจคือคุณภาพของการตัดสินใจ ปัจจัยอย่างที่สองที่มีความสำคัญ คือ การยอมรับการตัดสินใจ ส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารไม่ได้ตัดสินใจโดยลำพัง พวกเขาจะปรึกษากับบุคคลอื่นๆ เพื่อหาข้อมูล หรือความคิดเห็นก่อนที่จะมีการตัดสินใจอยู่เสมอ สำหรับพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร มี 4 แบบ คือ 1) การสั่งการ 2) ปรึกษาหารือ 3) การมีส่วนร่วม 4) การมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับวิคเตอร์และฟิลลิป (สุรพล บัวพิมพ์.2541: 8; อ้างอิงจาก Victor and Phillip. 1973. Leadership and Decision making. P. 124) ได้เสนอรูปแบบการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้บริหารไว้ 5 รูปแบบ คือ รูปแบบ ก. การตัดสินใจโดยผู้บริหารคนเดียว รูปแบบ ข. การตัดสินใจโดยผู้บริหารคนเดียวในภายหลังที่ได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้องมาแล้ว รูปแบบ ค. ให้ผู้เกี่ยวข้องบ้างช่วยพิจารณาปัญหาโดยการปรึกษาทีละคนแล้วผู้บริหารตัดสินใจ รูปแบบ จ. ให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจ ผู้บริหารจะรับการตัดสินใจ และนำไปปฏิบัติโดยให้กลุ่มรับผิดชอบและสนับสนุนเต็มที่ การตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดหลักคุณภาพ และการยอมรับ ผู้บริหารควรเลือกใช้รูปแบบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในแต่ละรูปแบบให้

เหมาะสม (ธร สุนทรยุทธ. 2551 : 373) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเผชิญกับปัญหาและต้องมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา บางครั้งที่จะต้องตัดสินใจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ หรือปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว ในบางครั้งเรื่องที่ตัดสินใจก็ยุ่งยากสลับซับซ้อน ก่อนที่จะตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวิเคราะห์ว่าปัญหาเหล่านั้นคืออะไร มีสาเหตุจากอะไร มีผลกระทบตามมาไม่น้อยเพียงใด ตลอดจนคิดหาวิธีการแก้ไข หรือจัดการกับปัญหาเหล่านั้น ปัญหาที่ตัดสินใจบางอย่างอาจมีทางเลือกที่จะตัดสินใจหลายทางเลือก และแต่ละทางเลือกก็มีข้อแตกต่างกันออกไป การตัดสินใจกับผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นงานประจำในความรับผิดชอบที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้ตัดสินใจต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการของการตัดสินใจ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมสนับสนุนประสานภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล สนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามโครงการพระราชดำริในพื้นที่ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา วิจัย พัฒนา และปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้การปฏิบัติราชการของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ มีการมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ/เขต ปฏิบัติราชการแทน ปกครอง บังคับบัญชาพนักงานราชการ ลูกจ้าง พิจารณาการลาของลูกจ้าง การอนุญาตใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุ การอนุมัติโครงการ อนุญาตไปราชการ อนุมัติปฏิบัติงานนอกเวลา รวมทั้งดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามนโยบายจุดเน้นต่าง ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

จากภารกิจงานที่ได้รับมอบหมาย ตามบทบาทหน้าที่และขอบเขตภารกิจของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียน ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ผู้พิการประเภทต่างๆ และการกำกับดูแลบริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีความจำเป็นต้องมีการวินิจฉัย สั่งการ มอบหมาย ประสานงานอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการตัดสินใจบริหารสถานศึกษา รูปแบบการตัดสินใจและพฤติกรรมตัดสินใจจึงมีความสำคัญในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นักการศึกษาหลายท่านได้มีการศึกษาและได้กล่าวถึงรูปแบบการตัดสินใจในรูปแบบการตัดสินใจล้วนมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือรูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผลของ แมสซีและดักลาส (Massie and Douglas. 1981 : 171) การตัดสินใจแบบมีเหตุผลเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลหรือเรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาผู้ที่จะตัดสินใจต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น วินิจฉัยและระบุปัญหา มีการสร้างทางเลือกของการแก้ไขปัญหา มีการประเมินทางเลือกเหล่านั้น และเลือกทางเลือกเหล่านั้น ยอมรับนำทางเลือกที่เลือกไปสู่การปฏิบัติ การตัดสินใจแบบมีเหตุผล ก่อให้เกิดผลการตัดสินใจที่ดี เนื่องจากมีข้อมูลสารสนเทศประกอบอย่างเพียงพอ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542: 46) รูปแบบการตัดสินใจทางการบริหาร (The Administrative Model) ของไซมอน (Simon. 1977 : 92) เป็นคนแรกที่เสนอรูปแบบการตัดสินใจทางการบริหารที่เน้นกลยุทธ์แห่งความพึงพอใจเพื่อหาทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มากกว่าทางเลือกที่จะทำให้ประโยชน์สูงสุด ผู้ตัดสินใจมีความตระหนักและระบุปัญหาที่จะตัดสินใจวิเคราะห์ความยุ่งยากในสถานการณ์ที่จำเป็น วางเกณฑ์ กำหนดเกณฑ์เพื่อจะแก้ไขปัญหา พัฒนารูปแบบวิธีการหรือกลยุทธ์ของการดำเนินงาน มีการวางแผนปฏิบัติเมื่อมีการตัดสินใจแล้ว (ภารดี อนันต์นารี. 2551 : 167) รูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป (The Incremental Model) ของลินด์บลอม (Lindblom. 1959 : 152) ได้เสนอรูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะเป็นรูปแบบการตัดสินใจรูปแบบเดียวที่มีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ เมื่อมีสาเหตุของการตัดสินใจที่หลากหลาย สับสน ไม่มีความแน่นอน ชัดแย้งสูง มีกระบวนการดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์และทางเลือกที่จะเกิดขึ้นพร้อมกัน จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้แนวการวิเคราะห์ วิธีการ จุดมุ่งหมาย มีจำนวนทางเลือกและผลที่ได้ลดลงมาก เหลือเฉพาะการพิจารณาทางเลือกที่สอดคล้องกับสภาพทำงานที่เป็นอยู่ การตัดสินใจที่ดีเป็นสิ่งที่ผู้ตัดสินใจเห็นพ้องต้องกันโดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ มีการวิเคราะห์ข้อจำกัดอยู่ที่ความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ที่เป็นอยู่กับทางเลือกที่เหมาะสม เป็นวิธีการใช้การเปรียบเทียบกับทางเลือกที่เป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้ (ภารดี อนันต์นารี. 2551 : 168) รูปแบบการตัดสินใจแบบผสมผสาน (The Mixed Scanning Model) ของ เอตไซโอนี (Etzioni. 1968 : 122-126) หลักการของรูปแบบการตัดสินใจ คือการก้าวไปข้างหน้า หากไม่แน่ใจที่จะต้องตัดสินใจ ควรยืดเวลาการตัดสินใจออกไปเพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือแยกส่วนตัดสินใจไว้ก่อนหรือลองทำดูก่อน

หรืออาจตัดสินใจที่ตรงข้ามไว้บ้าง ถ้าหากการตัดสินใจในครั้งแรกได้รับการวิพากษ์วิจารณ์(ธร สุนทรยุทธ. 2551 : 196) รูปแบบการตัดสินใจแบบถังขยะ (The Garbage Can Model) ของโคเฮน และคณะ (Cohen and Other. 1990 : 217) ได้เสนอแนวคิดเพื่อช่วยให้องค์กรที่สับสน วุ่นวาย ขาดระเบียบ และขาดความชัดเจนในเรื่องที่ต้องตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจอาจไม่ทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นในองค์กรที่ต้อตัดสินใจจนกว่าปัญหาจะไปพ้องกันกับประสบการณ์ ที่ผู้ตัดสินใจมีมาก่อน หากการตัดสินใจของผู้บริหารสอดคล้องกับปัญหาขององค์กรปัญหานั้นๆ ก็จะหมดไป รูปแบบการตัดสินใจแบบถังขยะมีลักษณะสำคัญ คือ จุดประสงค์ขององค์กรเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่มีใครกำหนดมาก่อน วิธีการและเป้าหมายมีความเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์การตัดสินใจที่ดีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อปัญหาสอดคล้องกับวิธีการแก้ไข การตัดสินใจต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงมากกว่าความสมเหตุสมผล ผู้บริหารจะต้องปรับแก้สถานการณ์ปัญหาผู้มีส่วนร่วมและโอกาสให้มีความสัมพันธ์กัน (ธร สุนทรยุทธ. 2552 : 396 และภารตี อนันต์นาวี. 2551 : 168-169)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และจังหวัดตราด ว่าผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พฤติกรรมการตัดสินใจเป็นไปในลักษณะใด รูปแบบการตัดสินใจ มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันหรือไม่ ผลการวิจัยจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 831 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 58 คน บุคลากร กศน. จำนวน 773 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรปฏิบัติงานในสังกัดศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608-609) และใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตามจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน บุคลากร กศน. จำนวน 220 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ขนาดของสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ จำนวน 5 รูปแบบการตัดสินใจ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 44 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามสถานภาพประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาสถิติที่ใช้ได้แก่ ทดสอบค่าที (t-test) ขนาดของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (%)

1.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้แก่

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

2.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามด้วยวิธี Item-total Correlation โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

2.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามสถานภาพ การทดสอบโดยใช้ค่าที (t-test)

3.2 การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 5 รูปแบบการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การตัดสินใจแบบมีเหตุผล การตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป การตัดสินใจทางการบริหาร การตัดสินใจแบบผสมผสาน และการตัดสินใจแบบถึงขยะ เมื่อพิจารณาเป็นรูปแบบการตัดสินใจ มีผลสรุปดังนี้

1.1 รูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล พบว่า ผู้บริหารค้นหาทางเลือกที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้บริหารกำหนดจุดหมายที่ต้องการก่อนการตัดสินใจ

1.2 รูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป พบว่า ผู้บริหารใช้ทางเลือกของการตัดสินใจที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ ผู้บริหารมีการจัดอันดับความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารมีความเชื่อว่าการตัดสินใจเป็นสิ่งจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.3 รูปแบบการตัดสินใจทางการบริหาร พบว่า ผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารระบุปัญหาอย่างชัดเจนก่อนการตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน

1.4 รูปแบบการตัดสินใจแบบผสมผสาน พบว่า ผู้บริหารศึกษารอบนโยบายขององค์กร ผู้บริหารตัดสินใจสอดคล้องกับกรอบนโยบายขององค์กร ผู้บริหารนำเอาประสบการณ์ องค์ความรู้ และข้อมูลเชิงเปรียบเทียบมาใช้ประกอบการตัดสินใจ

1.5 รูปแบบการตัดสินใจแบบฉกฉวย พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรเสนอแนวคิดวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหา ผู้บริหารพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมก่อนการตัดสินใจ

2. การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และขนาดของสถานศึกษา

2.1 รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายรูปแบบการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ต้องมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นก่อนหรือภายหลังการตัดสินใจ จะต้องมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะประเด็นปัญหา รวบรวมข้อมูลในรายละเอียดของประเด็นปัญหา มีสาเหตุเป็นมาอย่างไร มีผลกระทบมากน้อยเพียงใด การตัดสินใจถือเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจของกระบวนการตัดสินใจในแต่ละรูปแบบการตัดสินใจ สามารถนำรูปแบบการตัดสินใจดังกล่าวมาใช้ในการตัดสินใจให้มีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ (สร้อยตระกูล/ (ตีทยานนท์) อรรถมานะ. 2545 : 361-390) สอดคล้องกับ (ธร สุนทรยุทธ. 2551 : 375) พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อบริหารจัดการองค์การสถานศึกษาที่มุ่งบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีเรื่องการตัดสินใจเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในองค์การใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่มักจะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้บริหาร การดำเนินงานที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ใด ๆ ขององค์การ มักจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดความจำเป็น มีวัตถุประสงค์ การตัดสินใจ ผู้บริหารจะเลือกวิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมที่สุด โดยเชื่อว่าจะเป็นทางนำไปสู่ความสำเร็จได้ หากทุกกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสรรหาบุคลากร การสั่งการ และการควบคุม มีการ

ตัดสินใจที่เหมาะสมสอดคล้อง จะยังผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 5 รูปแบบการตัดสินใจพบว่า 1) รูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล มีพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจกล่าวคือ ผู้บริหารค้นหาทางเลือกที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้บริหารมีการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่น ๆ (2545 : 134-136) กล่าวถึง รูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล เป็นโมเดลการตัดสินใจแบบคลาสสิก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2547 : 47) ได้สรุปแบบจำลองคลาสสิก ไว้ว่า ผู้ตัดสินใจเป็นผู้มีข้อมูลเพียงพอของแต่ละทางเลือก ทำให้สามารถสรุปข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือกได้ จึงสามารถเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด โรบินสัน (Robbins, 1998 : 175) มีข้อสันนิษฐานอยู่บางประการ ของรูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล คือ ผู้ตัดสินใจสันนิษฐานได้ว่ามีข้อมูลสมบูรณ์ โดยคำนึงถึงสถานการณ์การตัดสินใจ 2) รูปแบบการตัดสินใจทางการบริหาร ผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารระบุนโยบายอย่างชัดเจนก่อนการตัดสินใจ ผู้บริหารตัดสินใจโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน ภารดี อนันต์นารี (2551 : 167-169) กล่าวว่า รูปแบบการตัดสินใจทางการบริหาร เป็นรูปแบบที่เน้นกลยุทธ์ ความพึงพอใจเพื่อหาทางเลือกที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจมากกว่าทางเลือกที่จะทำให้ประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ ซีมอน (Simon, 1997 : 214) เป็นผู้เสนอรูปแบบการตัดสินใจทางการบริหารที่เน้นกลยุทธ์ความพึงพอใจ มีการตระหนักและระบุปัญหาที่จะตัดสินใจ 3) รูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป ผู้บริหารใช้ทางเลือกของการตัดสินใจที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้ ผู้บริหารมีการจัดอันดับความสำคัญของปัญหา ผู้บริหารมีความเชื่อว่าการตัดสินใจเป็นสิ่งจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับ ลินด์บลอม (Lindblom, 1959 : 79-99) ได้เสนอรูปแบบการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นรูปแบบที่มีกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการคือ กำหนดวัตถุประสงค์และทางเลือกที่จะเกิดขึ้นพร้อมกัน จำนวนทางเลือกและผลที่ได้รับลดลงมากจะเหลือเฉพาะการพิจารณาทางเลือกที่มีความสอดคล้องกับสภาพการทำงานที่เป็นอยู่ 4) รูปแบบการตัดสินใจแบบผสมผสาน ผู้บริหารศึกษารอบนโยบายขององค์กร ผู้บริหารตัดสินใจสอดคล้องกับกรอบนโยบายขององค์กร ผู้บริหารนำเอาประสบการณ์ องค์ความรู้ และข้อมูลเชิงเปรียบเทียบมาใช้ประกอบการตัดสินใจ สอดคล้องกับ เอทไซโอนี (Etzioni, 1968 : 122-126) การตัดสินใจที่ดีจะได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจเป็นไปตามนโยบายและพันธกิจขององค์กร 5) รูปแบบการตัดสินใจแบบถ่วงชั่ง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์กรเสนอแนวคิดวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหา ผู้บริหารดูแลแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมก่อนการตัดสินใจ วราภรณ์ ไวยากรณ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดสระบุรี พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารในด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผู้บริหาร ใช้การอภิปรายร่วมกับกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชามากที่สุด พระครูโกวิทนพการ (สนั่น เศธา) (2549 : 52) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจในวิธีที่ 5 คือ ผู้บริหารจะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมพิจารณาปัญหาและตัดสินใจผู้บริหารจะรับการตัดสินใจและนำไปปฏิบัติโดยให้ผู้ร่วมตัดสินใจรับผิดชอบและสนับสนุนเต็มที่ สอดคล้องกับบริดดี (Brady, 1991 : 27-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความเป็นผู้นำของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครู ซึ่งอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องการเรียนการสอน นอกนั้นยังพบว่าลักษณะของผู้นำจะส่งผลต่อความต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งยิ่งถ้าผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย ครูจะยังต้องมีความต้องการเข้าร่วมการตัดสินใจมากขึ้น แองจิโลและไบอัน (Angelo and Bian, 1997 : 127) ได้เรียบเรียงไว้ว่า การตัดสินใจแบบถ่วงชั่งเป็นการสุ่มเลือกปัญหาตัดสินใจ โคเฮน และคนอื่น ๆ (Cohen et al. 1990) รูปแบบการตัดสินใจแบบถ่วงชั่ง มีกระบวนการดังนี้ เสนอแนวคิดเพื่อใช้แก้ไขปัญหาทุก ๆ ปัญหา จะมีแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม

2. การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง มีกระบวนการตัดสินใจโดยผู้ตัดสินใจต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น คัดแยกประเด็นปัญหา จัดอันดับความจำเป็นในเรื่องที่จะตัดสินใจรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่

เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่ผ่านมา นำมาประกอบการตัดสินใจให้มีความสอดคล้องเหมาะสม การวินิจฉัยตรวจสอบและระบุปัญหาที่จะตัดสินใจ สร้างทางเลือกพิจารณาข้อดีข้อเสีย มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมาสร้างทางเลือกตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ ประเมินทางเลือก นำไปสู่การปฏิบัติ(ธงชัย สันติวงษ์. 2545 : 274-280)และ(ภารดี อนันต์นารี . 2551 : 172-175) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปกรณ์กิตต์ม่วงประสิทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เลือกใช้พฤติกรรมการตัดสินใจแบบที่ 5 คือ ผู้บริหารบอกถึงปัญหาให้กับกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชาช่วยกันสร้างและประเมินทางเลือกและพยายามที่จะให้มีความเห็นพ้องในการแก้ปัญหา บทบาทของผู้บริหารจะเป็นประธานผู้ประสานให้เกิดการอภิปรายและรักษาให้อยู่ในประเด็นปัญหาและสร้างความมั่นใจว่าประเด็นสำคัญ ๆ ได้รับการอภิปราย อาจเป็นผู้ให้ข้อมูลและเสนอความคิดเห็นโดยไม่พยายามให้กลุ่มต้องยอมรับแนวทางของตนและเต็มใจยอมรับและดำเนินการแก้ไขปัญหามาตามที่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งกลุ่มเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครู พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้บริหารว่าพฤติกรรมการตัดสินใจที่ผู้บริหารเลือกใช้ในการบริหารงานในรูปแบบที่ 5 ด้วยเช่นกัน และ ปาร์ค (Parke, 1986, P.1802-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ การตัดสินใจตามแนวคิดของ วูมและแยตตอน (Vroom & Yetton.) ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของบริหารโรงเรียนไม่มียึดแบบหนึ่งแบบใดตายตัว แต่จะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

3. การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัย ข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองต่อผู้พลัดโอกาส ด้อยโอกาส ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน มีรูปแบบ ระยะเวลา วิธีเรียนรู้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการ วิธีชีวิตผู้เรียน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การดำเนินงานเน้นหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การบริหารจัดการมีกรอบนโยบายและแนวทางของการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมของการจัดการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมานาน การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่จะพิจารณาการตัดสินใจ ให้มีความสอดคล้องตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชน ดังนั้นประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันผู้บริหารสถานศึกษาสามารถที่จะพิจารณาการตัดสินใจ การบริหารจัดการตามกรอบนโยบายและแนวทางของการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมได้ทันที (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2-5) และ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551 : 17-23) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ สุนทร พงษ์ใหญ่ (2549: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการตัดสินใจในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน อนงค์ แสงแก้ว (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม และความแตกต่างของพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัย ข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียง ต้องอาศัยรูปแบบการตัดสินใจที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งขนาดของสถานศึกษาล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับจำนวนนักศึกษา จำนวนบุคลากรงบประมาณ งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ ดังนั้น เมื่อสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีความพร้อมด้านงบประมาณ จำนวนบุคลากร และมีสัดส่วนจำนวนนักศึกษามาก ความเหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตอบสนองต่อ

กลุ่มเป้าหมายและผู้รับบริการที่มีจำนวนมากและขนาดใหญ่ การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมจะต้องมีความรัดกุม เพื่อให้การจัดกิจกรรม บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องและทั่วถึงเช่นกัน สถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง อาจยังขาดความพร้อมและข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร งานวิชาการ ดังนั้น การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง จำเป็นต้องมีกระบวนการตัดสินใจที่รัดกุมเช่นกัน ที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่เกิดประสิทธิภาพมีประสิทธิผลสูงสุดตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย และผู้รับบริการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 30) สอดคล้องผลการศึกษาของ ทอมสัน (Thomson, 1980. P.4296) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับประสบการณ์ทางการศึกษาของอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเนบราสกา (Nebraska) ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้นำที่มีสัมพันธและมิติมุ่งงาน และ รัชนี เจริญมาก (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ในการตัดสินใจบริหารงานของสถานศึกษาในงาน 4 ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป ผลการศึกษา ภูมิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ ทุกรูปแบบการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ใน ระดับ มก แต่ไม่ถึงมากที่สุด จึงควรมีการพัฒนาทักษะการตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีระดับการตัดสินใจ ทุกรูปแบบการตัดสินใจที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายรูปแบบการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัย

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
2. ควรมีศึกษาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2511. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- ชนกรรณ์ ภูณชุลบุตร. 2547. หลักการจําต้องค้การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์.
- ถวิล อรัญเวศ. กรกฎาคม 2544. “หลักการบริหารคนและการบริหารงานเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์,” ข้าราชการครู.2:21-22.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2545. การจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรร สุนทรายุทธ. 2551. การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคแอนดปรินติ้ง.
- ปกรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์. 2548. พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูโกวิทนพการ (สนั่น เสงศา). พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัด เชียงราย. การศึกษาอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ภารดี อนันต์นาวี. 2551. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.ชลบุรี : มนต์รี.

- รัชนี้ เจริญมาก. 2548. **รูปแบบพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วารานนท์ ไวยากรณ์. 2547. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของผู้บริหารกับขวัญในการปฏิบัติงานครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. 2542. **การบริหาร**. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. 2545. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สมัยศ นาวิการ. 2545. **การบริหาร**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ 1991.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. 2545. **พฤติกรรมการณ์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ 489/2551 เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอ และผู้อำนวยการสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเขต ปฏิบัติราชการแทน**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2551. **พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- สุนทร พงษ์ใหญ่. 2549. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุรพล บัวพิมพ์. 2541. **ทัศนคติและวินัยนิยมในการควบคุมดูแลนักเรียนของอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด เชียงใหม่**. เชียงใหม่ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนงค์ แสงแก้ว. 2548. **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม**. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Angelo and Brian. 1977. **Learner Centered Teaching: A Humanistic View**. P. 127
- Brady, D.A. 1991, July. **The Relationship between Principal Leadership Style and Teacher Participation in Decision-making (Empowerment)**. n.p.
- Cohen, W.A. 1990. **The art of the leadership**. Englewood Cliffs, New jersey: Prentice Hall.
- Etzioni, A. 1968. **Modern Organization**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Lindblom, C. E. 1959. **The Science of Muddling Through**. **Public Administrative Review**. 19 : 79-99.
- Massie, J.L. and Douglas, J. 1981. **Management : A Contemporary Introduction**. 3 rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Parke, J.E.P. 1986. “Comparisons of Decision-Making Styles. Florida Community and Junior College Department Chairpersons and Decision Directors,” **Dissertation Abstracts International**. 46 (7), 1802-A
- Robbins, S.P. 1998. **Organizational Behavior: Concepts Controversies and applications**. (8 th ed.) Upper Saddle River, New Jersey : Prentice. Hall International, Inc.
- Simon, H.A. 1977. **Administrative Behavior**. New York : The Free Press.
- Thomson, A.J. 1980. “Leadership Potential in Development Country,” **Rural Reconstruction Review**. 15(3X) : 4296.4
- Krejcie, R.V. and Mogan.D.W. 1970. “Determining size for Research Activities,” **Education and Psychological Measurement**. 30(3) : 607-610.
- Vroom, V.& Yetton, P.W. 1973. **Leadership and Decision making**. Pittsburgh : Pittsburgh University Press.

**ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**
**PROBLEMS OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION MANAGEMENT FOLLOW THE
OPINION OF TEACHER AND DIRECTOR OF THE SCHOOLS UNDER TRAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE TRAT**

**ชลกนก กวางใส, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สายตา ประเสริฐภักดิ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วยค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
คำสำคัญ: ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare problems on procession of instructing an Early Childhood Education level according to the administrator and teacher's opinion under Trat Primary Educational Service Area Office Trat. Dividing by performance condition and school size. The sample researches have 210 persons: The instrument researches were 5 rating scale The statistics based on data analysis, including percentage of the average value standard deviation, t-test, One way ANOVA.

The results of the study were as follows ; 1) The problem on procession of instructing an Early Childhood Education level according to the administrator and teacher's opinion under condition Trat primary education service area office was moderate level. 2) The comparison of problems on procession of instructing an Early Childhood Education level according to the administrator and teacher's opinion under Trat primary education service area office in opinions regarding position was no significant difference found however at the level of .05 in their opinion regarding environment 3) The comparison of problem on procession of instructing an Early Childhood Education level according to the administrator and teacher's opinion under Trat primary education service area office ,dividing by school size were no significantly

Keywords: Problems of Early Childhood Education Management

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนเพราะคนเป็นเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การพัฒนาคนจึงส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคมโลก ในหลักการพัฒนามนุษย์นั้น ควรพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปี หรือเรียกว่าช่วงแห่งการเจริญเติบโตของชีวิต ซึ่งเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2545: 36) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาจึง มีนโยบายให้พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างจริงจังจัดส่งเสริม ให้ความรู้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็ก รวมถึงครูผู้สอนเพื่อให้ เลี้ยงดูเด็ก ให้มีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานและเพื่อสร้างเสริมให้เด็ก ได้เติบโตมีพัฒนาการ ทุกด้านอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพต่อไป คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2546 ก : 2)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่วางรากฐานความเป็นคนดีให้กับเด็กในวัยต้นของชีวิต เด็กจะดี เก่ง ฉลาด และมีความสุข อยู่ที่การวางรากฐานชีวิตในระดับปฐมวัย ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งด้วยสาเหตุสองประการคือการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ หากผู้เรียนปฐมวัยไม่ได้รับการส่งเสริมที่ดีแล้ว การเรียนรู้ขั้นต่อไปย่อมจะประสบความยากลำบาก และยากที่ผู้เรียนจะพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ อีกประการหนึ่ง คือ การคิดค้นนวัตกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ตามความเชื่อแนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลง ทั้งแนวคิดและทฤษฎี หลักการ อันเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : คำนำ) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการปูพื้นฐานของชีวิตให้กับคนเรา และเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการเรียนระดับประถมศึกษา การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้กับเด็กจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็กในวัยต่อไป อีกทั้งสภาพวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข นอกจากนี้การจัดการศึกษา ปฐมวัย ยังต้องครอบคลุม ส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้านพร้อมกัน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุล โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และบูรณาการ การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ โดยผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านประสบการณ์ทั้งห้า การจัดกิจกรรมที่ต้องเหมาะสมกับวัย ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ พ่อ แม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กและครูปฐมวัยจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และได้มาตรฐานที่ใกล้เคียงกันโดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (กรมวิชาการ, 2546ข : 7) เด็กปฐมวัยทุกคน ทั้งเด็กปกติ ผู้ยากไร้ ด้อยโอกาส เด็กพิการ และทุพพลภาพจะต้องได้รับการพัฒนา และเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึง รู้จักช่วยเหลือตัวเองตามวัย และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศักยภาพ พัฒนาการให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อ และวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมตามวัย และเพียงพอ ขยายการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตนตามช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 49)

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและสภาพปัญหา ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาจำนวน 6 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ประณตศึกษาตราดให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับจากชุมชนและผู้รับบริการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในทุกด้านตามหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ที่กำหนดไว้และเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยและเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตาม ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และ ขนาดของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนปฐมวัยและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งหมด 113 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 339 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 113 คน รวมทั้งสิ้น 452 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำนวน 210 คน เป็นครูผู้สอนปฐมวัย 157 คน และ ผู้บริหารโรงเรียน 53 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสุ่มจำนวนตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) ตามสัดส่วนของครูผู้สอนปฐมวัยและผู้บริหารโรงเรียน แบ่งตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ตามขอบข่ายงาน 6 ด้าน จำนวน 45 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) แบ่งเป็น 5 ระดับซึ่งกำหนดความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 72)และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .89

3. การสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจากผลงาน เอกสารและตำราทั้งในและต่างประเทศ

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและปัญหาในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามขอบข่ายงาน 6 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบพิจารณาแก้ไขและนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา และความถูกต้องชัดเจนของภาษา โดยใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence)

4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอนี้แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 202-204) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงได้ทั้งหมด

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองครบทุกฉบับ

3. รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่รับคืนมา ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ใช้การวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่งการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัศน์ สารทพันธ์ (2539 : 82) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางและผลการวิจัยของวิลาวุธ อังศรวณีย์ (2539 : 90) ที่ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 12 พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา โฉมราช (2548 : 75-84) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีธานีเขต 3 พบว่าครูผู้สอนและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวดี ดั่งตระกูล (2547 : 101) ศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช พบว่าปัญหาการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชจำแนกตามขนาดโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมและเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยนำความรู้จากสาขาที่เรียนรู้ในโรงเรียนมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ และสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดพื้นที่ วัสดุ อุปกรณ์ ส่งเสริมการเล่นอย่างอิสระและการใช้กล้ามเนื้อใหญ่
3. ครูผู้สอนควรจัดทำแผนการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
4. ครูผู้สอนควรประเมินพัฒนาการด้วยการนำเสนอความคิดของเด็กด้วยสื่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย
5. ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนควรปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการวิเคราะห์การออกแบบการเตรียมความพร้อมของนักเรียนระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงฯ 2546. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ

_____. กระทรวงฯ 2551. กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554 - 2559). กรุงเทพฯ

กรมวิชาการ. 2543. แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : กรมฯ.

_____. 2546 ก. คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). กรุงเทพฯ : กรมฯ.

_____. 2546 ข. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : กรมฯ.

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

มณฑา โฉมราช. 2548. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

เยาวดี ดั่งตระกูล. 2547. สภาพและปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2545. การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุทัศน์ สารทพันธ์. 2539. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Krejcie, R.V. and Morgan, D W. August 1970. “Determining Sample size for Research Activities,” Education and Psychology Measurement, 30 (3): 608-610.

ความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ

PROFESSIONAL TEACHER DEVELOPMENT OF THE TEACHER STUDENTS RAJABHAT
UNIVERSITIES: CLASSROOM ACTIVITY DESIGN

พินิติพา สืบแสง

สาขาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และ (2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ ระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์จำนวน 77 และ 40 คน ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครุ ซึ่งมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC=0.66-1.00) และความเชื่อมั่นที่สามารถนำไปใช้ได้ ($\alpha = 0.973$)

ผลการวิจัยพบว่าครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านักศึกษาครุมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ได้ในระดับดี ($\bar{x} = 3.72, S.D. = 0.63$ และ $\bar{x} = 3.53, S.D. = 0.39$) แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ครูมืออาชีพ การจัดการเรียนรู้ นักศึกษาครุ

Abstract

The research related to professional development in the aspect of learning management skill of the student teachers in Rajabhat Universities. The purposes of the research were to (1) investigate the opinion of mentor teachers and university supervisors about professional development in terms of learning management skill of the pre-service teachers in Rajabhat Universities and (2) compare the opinion between the mentor teachers and university supervisors about professional learning management skill of the pre-service teachers. The sample in this research comprised of 77 mentor teachers and 40 university supervisors. Questionnaire, which was approved as content validity (IOC=0.66-1.00) and reliability ($\alpha = 0.973$), was employed as a research tool to collect data.

The result of the research revealed that both mentor teachers and university supervisor agreed that pre-service teacher possessed the level of professional teacher with an effective learning management skill ($\bar{x}=3.72, S.D.=0.63$ and $\bar{x}=3.53, S.D.=0.39$). Moreover, it was found that the opinion of both cohorts were different at a significant level of 0.05.

Keywords: Professional Teacher, Learning management, student teachers

บทนำ

ปี พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการพัฒนาคุณภาพครู ซึ่งครูผู้สอนที่มีความเป็นครูมืออาชีพจะสามารถนำพาสังคม และพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศชาติ ให้เจริญงอกงามเป็นคนที่ดี เก่ง และมีมีความสุข ผู้การเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนาประเทศและสังคม (Fandiño, 2010: 111; Ifantiand Fotopoulo, 2010: 158; Lucilio, 2009: 53-54) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาครูผู้สอนสู่ความเป็นครูมืออาชีพเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการปรับปรุงหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาของทุกประเทศ ทำให้หลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นไปที่ตัว

ครูผู้สอน โดยการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรรวมถึงมาตรฐานการศึกษาของชาติ Lampert และ Graziani (2009 cited in Hollins, 2011: 396-397) เสนอว่าจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการศึกษาควรมุ่งเน้นในเรื่องการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ที่สำคัญยังขาดความชัดเจนในการให้ความหมายของงานด้านการเรียนการสอน และรูปแบบที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของการผลิตครู ดังนั้นการเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรที่เป็นตัวสะท้อนถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการปฏิรูปการศึกษา และมีผลต่อการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาคูสู่ความเป็นครูมืออาชีพที่มีประสิทธิภาพต่อไป (Desimone, 2011: 68; Teaching Commission, 2004 cited in Desimone, 2011: 69)

ความเป็นครูมืออาชีพของนักศึกษาคู สามารถพิจารณาได้จากความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่ตนเองศึกษา (Cochran-Smith, 2004 cited in Lunenberg and Willemse, 2006: 82) โดยสะท้อนถึงความรู้เชิงลึกและศาสตร์ทางด้านการสอนที่มีความชำนาญการเพื่อนำพานักเรียนไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (Guskey, 2000; Morrow, 2007: 75 cited in James, 2010: 68) ในขณะที่งานวิจัยของสุพิทิงค์ บุญผดุง (2555: 650-660) สรุปว่าปัจจัยที่จะทำให้ให้นักศึกษาคูสู่ความเป็นครูมืออาชีพได้แก่การจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน ความรู้ในด้านหลักสูตร การวัดและประเมินผล รวมถึงการประพฤติกปฏิบัติตนของนักศึกษาคู แต่ควรเน้นย้ำที่การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ Daling-Hammond และคณะ (2005: 176) ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาคู ได้แก่ การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือบรรลุเป้าหมายของการเรียน

แม้ว่าคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะให้ความรู้ในด้านเนื้อหาสาระ กลวิธีการสอน และจัดประสบการณ์สู่ภาคปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาคูได้มีโอกาสนำความรู้ภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู แต่ปัญหาที่นักศึกษาคูได้พบจากการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนที่มีนักเรียน ตามบริบทของโรงเรียนนั้น อาจมีความแตกต่าง หรือเปลี่ยนไปจากสิ่งที่ได้รับการฝึกฝนจากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่สำคัญเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้มีความเป็นไปได้ที่นักศึกษาคูจะต้องแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้คาดคิดในชั้นเรียน โดยปราศจากการปรึกษาคูพี่เลี้ยง หรืออาจารย์นิเทศก์ก็ย่อมเป็นไปได้ นอกจากนี้สังคมคาดหวังคุณภาพครูที่เป็นทั้งครูที่เก่งและเชี่ยวชาญด้านสาระและการสอน แล้วยังคาดหวังครูที่สามารถเป็นผู้แนะนำนักเรียนในกระบวนการเรียน จูงใจนักเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน (Harden and Crosby, 2000; Tigelaar et al., 2004; Sutkin et al., 2008 cited in Molenaar et al., 2009: 390) ซึ่งสอดคล้องกับ Graham (2008: 4) ที่กล่าวว่าครูที่มีคุณภาพจะต้องมีทั้งความรู้ในสาระที่จะสอนและวิธีการสอน ที่สำคัญสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของคุรุสภา ที่ระบุผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ (มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ คุรุสภา ราชกิจจานุเบกษา 5 กันยายน 2548 หน้า 40)

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องเตรียมหรือยกระดับนักศึกษาคูสู่มาตรฐานของหลักสูตรการผลิตครู และมาตรฐานของคุรุสภา ซึ่งการได้ศึกษาคูความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพด้านการสอนของนักศึกษาคูจากการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามสภาฯจริง ย่อมเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำมาใช้เป็นฐานการออกแบบแผนพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาคู ให้มีประสิทธิภาพต่อการนำไปใช้ในการผลิตครูมืออาชีพตามที่สังคมต้องการ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคูความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาคูมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ตลอดจนหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครูนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาคูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคูมหาวิทยาลัยราชภัฏระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคูมหาวิทยาลัย ราชภัฏระหว่างครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

สมมติฐานในการวิจัย

ความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ ระหว่าง ครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีความแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ครูที่เลี้ยงที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูสาขาการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 250 คน
2. อาจารย์นิเทศก์ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศนักศึกษาครู สาขาการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มควรมีอย่างน้อยร้อยละ 30 เมื่อประชากรน้อยกว่า 1,000 คน (Neuman, 1991: 221 อ้างถึงใน ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ หน้า 176) ดังนั้นในการศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏระหว่างครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ผู้วิจัยควรมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มอย่างน้อย 75 คนของกลุ่มครูที่เลี้ยง และอย่างน้อย 30 คนของกลุ่มอาจารย์นิเทศก์ แต่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่มให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามดังนี้

1. ครูที่เลี้ยงของนักศึกษาครูสาขาการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามซึ่งได้รับคืนจำนวน 77 คน
2. อาจารย์นิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่นิเทศนักศึกษาครู สาขาการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามซึ่งได้รับคืนจำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นในเรื่องการจัดการเรียนรู้ ตามแนวการพัฒนาการศึกษาครูสาขาการศึกษาสู่การเป็นครูมืออาชีพบนฐานสมรรถนะหลัก ซึ่งได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหาสาระ ความรู้ด้านศาสตร์การสอน โดยจะเน้นถึงความรู้ในศาสตร์ที่สอนทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง ความสำคัญ และการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ
 - 1.2 ศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาที่ได้ทำวิจัยในเรื่องดังกล่าว
 - 1.3 สร้างข้อคำถาม
 - 1.4 นำแบบสอบถามด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ซึ่งมีข้อคำถามจำนวน 37 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

- +1 เมื่อ แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อ แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

นำผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.66 – 1.00 ถือว่าแบบสอบถามด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูใช้ได้

แต่ถ้าดัชนีของข้อคำถามน้อยกว่า 0.66 ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข สำหรับค่า IOC ของแบบสอบถามด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในงานวิจัยนี้ มีค่าระหว่าง 0.66-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ 0.973 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในงานวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์โดยใช้ค่าความถี่ ศึกษาระดับความคิดเห็นของครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยทดสอบ Levene เพื่อตรวจสอบว่าความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันหรือไม่ และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มด้วยสถิติที (t-test for independent)

การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่าครูที่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยครูที่เลี้ยงส่วนมากอายุ 40 ปีขึ้นไป ในขณะที่อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 25-34 ปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในเรื่องของอายุอย่างชัดเจน ครูที่เลี้ยงส่วนมากมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนอาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโท อย่างไรก็ตามอาจารย์นิเทศก์มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า ครูที่เลี้ยง แต่ประสบการณ์การทำหน้าที่นิเทศนักศึกษาครูไม่ต่างกัน

2. ความคิดเห็นของครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามมีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ครูที่เลี้ยงมีความเห็นแตกต่างจากอาจารย์นิเทศก์ ได้แก่การประยุกต์ใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ตอบสนองมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรได้อย่างชัดเจน ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้เก่า สู่ความรู้ใหม่ให้แก่ผู้เรียน ความรู้ทางด้านหลักการและวิธีการสอน รวมถึงทฤษฎีการสอนที่หลากหลาย ความเข้าใจในความต่างของผู้เรียน และการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่แตกต่างกัน การประเมินผู้เรียนตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามหลักสูตร เป็นต้น

3. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระหว่างกลุ่มครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. การสนับสนุน ส่งเสริมและการผลิตนักศึกษาครูสู่การเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ควรที่จะเน้นการผลิตในเรื่องเกี่ยวกับความรู้และความแม่นยำในด้านเนื้อหาสาระในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นหลักการและทฤษฎีการสอน ด้านการผลิตสื่อการเรียนให้มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะเน้น

คุณภาพของคนที่เป็นนักคิดและนักสร้างสรรค์ (Kay, 2010: XV) และสอดคล้องกับดาร์ลิง-แฮมมอนด์ (Darling-Hammond, 2000 cited in Tang et al., 2011: 90) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยความรู้ในเนื้อหาตามสาขาที่ศึกษา ความรู้ด้านศาสตร์การสอนและประสบการณ์การสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้ในเนื้อหา และศาสตร์ด้านการสอน เช่น กลวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอน และสอดคล้องกับโคชรัน-สมิธ (Cochran-Smith, 2004 cited in Lunenberg and Willemse, 2006: 82) ที่กล่าวว่าความเป็นครูมืออาชีพของนักศึกษาครูสามารถพิจารณาได้จากความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่ตนเองศึกษา

2. การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพควรเป็นกระบวนการที่เป็นแบบพลวัตรและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ต้องสร้างความเข้าใจให้นักศึกษาคูระตระหนักถึงธรรมชาติบทบาทการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้หลักการเป็นหุ้นส่วนตั้งแต่การเตรียมหลักสูตรการผลิตจนสิ้นสุดถึงการฝึกปฏิบัติในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (Friman-Nemser, 2001 cited in Chong, 2011: 231) ที่สำคัญควรเน้นกระบวนการการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนครูเป็นผู้ค้นหาหรือแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตัวเองเป็นสำคัญ (Abell, 2007 cited in Chou, 2011: 434) มีรายวิชาที่เน้นให้นักศึกษาครูฝึกปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค ฝึกให้นักศึกษาครูวิพากษ์และสะท้อนความคิดในการฝึกปฏิบัติการสอนแบบจุลภาคของเพื่อน

3. การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นครูมืออาชีพด้านการสอนให้กับนักศึกษาครู ควรเน้นให้นักศึกษาครูมีความชำนาญในเนื้อหาสาระ ศาสตร์การสอนที่ตนศึกษา สร้างความตระหนักในฐานะครูให้กับนักศึกษาครู รวมถึงความสามารถและทักษะของนักศึกษาครูในการนำเสนองานรวมถึงการสื่อสารกับนักเรียนเป็นพื้นฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรินค์ (Rink, 2010 cited in Hall et al., 2010: 188) ที่กล่าวว่าครูผู้สอนควรเสนอเนื้อหาและเป้าหมายที่สอนอย่างชัดเจนกับนักเรียน นอกจากนี้การพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพไม่ใช่แค่เพียงเรียนรู้การยกระดับความรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ แต่ควรเป็นการทำให้นักศึกษาครูสามารถเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น เป็นพลวัตรและเป็นวัฏจักรที่เป็นตามบริบทจริง (Kabalan et al., 2011: 94)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

คณะครุศาสตร์และ/หรือสาขาการศึกษา ควรเน้นและเสริมประเด็นที่ยกระดับความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูตั้งแต่เข้ารับการศึกษาในชั้นปีที่ 1 เป็นต้นไป โดยหากกลยุทธ์ที่จะช่วยให้นักศึกษาครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การออกแบบบรรยากาศเพื่อการเรียนและนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ได้แก่ การประยุกต์ใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่ตอบสนองมาตรฐานตัวชี้วัดตามหลักสูตรได้อย่างชัดเจน ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้เก่า สู่ความรู้ใหม่ให้แก่ผู้เรียน ความรู้ทางด้านหลักการและวิธีการสอน รวมถึงทฤษฎีการสอนที่หลากหลาย ความเข้าใจในความต่างของผู้เรียน และการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่แตกต่างกัน การประเมินผู้เรียนตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามหลักสูตร มาเป็นหัวข้อสำหรับกระตุ้นการเรียนและส่งเสริมการเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สัมพันธ์และมีผลต่อการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู เพื่อที่จะได้สารสนเทศและความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพและความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูต่อไป

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบหรือแนวปฏิบัติในการผลิตนักศึกษาครูให้มีคุณภาพทั้งในด้านการสอนหรือครูเก่ง ตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติสืบไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ซึ่งมีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือที่ได้มา อาจยังไม่ครอบคลุมมิติด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรมีการเก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อยืนยันผลให้แน่ชัดอีกครั้งหนึ่งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คุรุสภา. 2548. **มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ**. ราชกิจจานุเบกษา 5 กันยายน 2548 หน้า 40
บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. (2535). **การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง**. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. 3(1) : 10.
- ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555 จาก
<http://www.udru.ac.th/website/attachments/elearning/01/07.pdf>
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. 2555. “**แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสู่การเป็นครูมืออาชีพของนักศึกษาครุสาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้หลักการเป็นหุ้นส่วน**” การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ครั้งที่ 4 “75 ปีจากโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสู่มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน” หน้า 650-660.
- Chong, S. 2011. **Development of Teachers’ Professional Identities: From Pre-service to Their First Year as Novice Teachers**. *Journal of Educational Policy*. 8(2): 219-233.
- Chou, C. 2011. **Teachers’ Professional Development: Investigating Teachers’ Learning to Do Action Research in a Professional Learning Community**. *The Asia-Pacific Education Researcher*. 20(3): 421 -437
- Darling-Hammond, L., and Bransford, J. 2005. **Preparing teachers for a changing world**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Disimone, M. L. 2011. **A Primer of Effect Professional Development**. *Kappan*. 92(6): 68-71.
- Fandiño, J. Y. 2010. **Research as a Mean of Empowering Teachers in the 21st Century**. *Educ*. 13(1): 109-124.
- Graham, B. 2008. **Lesson Planning**. 3rd ed. Continuum International Publishing Group, Manchester. pp. 4.
- Hall, T. J., Heidorn, B., and Mindy, W. 2011. **A Description of Preservice Teachers’ Task Presentation Skills**. *The Physical Educator*. 68(4): 188-198.
- Hollins, E. R. 2011. **Teacher Preparation For Quality Teaching**. *Journal of Teacher Education*. 62(4): 395-407.
- Ifanti, A. A., and Fotopoulou, S. K. 2010. **Undergraduate Students’ and Teachers’ Perceptions of Professional Development and Identity Formation: A Case Study in Greece**. *Journal of Educational Policy*. 7(1): 157-174.
- James, A. 2010. **Pre-Service Student Teacher Professional Development: Research and Service-Learning**. *Problems of Education in the 21st Century*. 26: 67-70.
- Kabilan, M. K., Adlina, W. F. W., and Embi, M. A. 2011. **Online Collaborative of English Language Teachers for Meaningful Professional Development Experiences**. *English Teaching: Practice and Critique*. 10(4): 94-115.
- Kay, K. 2010. **21st Century Skills: Why They Matter, What They Are, and How We Get There 21st Century Skills: Rethinking How Students Learn**. Solution Tree Press. pp. xiii-xxxi
- Lucilio, L. 2009. **What Secondary Teachers Needs in Professional Development**. *A Journal of Inquiry and Practice*. 12 (1): 53-75.
- Lunenber, M., and Willemse, M. 2006. **Research and Professional Development of Teacher Educator**. *European Journal of Teacher Education*. 29 (1): 81-98.
- Molenaar W. M., Zanting, A. van Beukelen, P., de Grave, W., Baane, J. A., Bustraan, J. A. Engbers, R. Fick, Th. E., Jacobs, J. C. G., and Vervoom, J. M. 2009. **“A framework of teaching competencies across the medical education continuum”**. *Medical Teacher*, 31(5). pp.390–396.
- Tang, K. N., Hashim, N. H., and Yunus, H. M. 2011. **Preschool Teachers’ Quality in Lesson Preparation and Implementation**. *The International Journal of Learning*. 17(10): 89-103.

ผลงานวิจัยภาคบรรยายฉบับสมบูรณ์
(Oral Presentation)

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในโอกาสวันคล้าย

วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดจันทบุรี

A STUDY OF SATISFACTION AND LIFE QUALITY IN ACCORDANCE WITH THE
ACHIEVEMENT OF ADMINTRATIVE DECENTRALIZATION TO LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS: A CASE STUDY OF TASKS ON WATER RESOURCES OF
CHANTHABURI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS.

ชลพรรณ ออสปอนพันธ์, ธาณี เฉลิมพงษ์, นภา จันทร์ตรี, เอกชัย กิจเกษมเจริญ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา
ภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง
ท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ระดับความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและเปรียบเทียบความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นกรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรีและเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการ
พัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ครัวเรือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี 3 แห่ง ได้แก่ องค์กร
บริหารส่วนตำบลคลองพลู องค์กรบริหารส่วนตำบลวังโดนดและเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่จำนวน 945 ครัวเรือน โดยการสุ่ม
ตัวอย่างแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 5 ส่วน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ค่าสถิติ t - test ค่าสถิติ F - test และทดสอบหาความแตกต่างเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทาง
สถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจของครัวเรือนในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรีอยู่ในระดับมาก ระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิต
โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจพบว่า เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพและรายได้ไม่
แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา บทบาทหรือตำแหน่งในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
และการกระจายอำนาจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตพบว่า จำนวนสมาชิก
ในครัวเรือน รายได้ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจไม่มีความแตกต่างกัน ส่วน
เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการ
บำรุงรักษาแหล่งน้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติด้วยการประสานงานร่วมมือกับภาคประชาชนมากกว่าที่จะ
ดำเนินการเฉพาะภาครัฐเท่านั้น
คำสำคัญ : ความพึงพอใจ คุณภาพชีวิต ผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจ

Abstract

The main purposes of this research study were: to investigate knowledge concerning local
administration and decentralization, levels of satisfaction and life quality based upon decentralization
achievement to local administrative organization; to compare satisfaction and life quality of households
based on decentralization achievement to local administrative organization as a case study on water resource
management of Chanthaburi local administrative organization; and to provide suggestions helpful for local

development. The sample drawn through the purposive sampling included 945 households located in three local administrative organizations at Klongphlu and Wangtanod subdistrict administrative organizations, as well as at Makam Muang Mai Subdistrict Municipality. The research instrument was a 5-rating scale questionnaire divided into 5 parts and its reliability was found at 0.84 The data were analyzed using a computer program designed with social science statistics for percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe' for pair testing set at the 0.05 significant level.

The findings were revealed. (1) knowledge concerning local administration and decentralization of households under Chanthaburi administrative organization was at the high level. (2) Satisfaction of decentralization achievement to local administration regarding water resource management was at the low level. (3) Life quality was at a moderate level. (4) The comparison was not significantly different for gender occupations, income and number of household members; while age, educational background, social roles or positions, and knowledge on local administration and decentralization showed significant difference at the 0.05 level. (5) The comparison of life quality did not show significant difference as classified by number of household members, incomes, knowledge on local administration and decentralization; while gender, age, education occupation and social roles or positions showed significant difference at the 0.05 level. (6) It is recommended that Chanthaburi local administrative organization should foster and nurture water resources to maintain the rich of natural resources through cooperation directly with people instead of doing it with a government section.

Keywords: Satisfaction Life Quality The Achievement of Admintrative Decentralization

บทนำ

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2529 ความตอนหนึ่งว่า หลักสำคัญต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ น้ำจึงเป็นเสมือนหัวใจของกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เพราะน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เป็นองค์ประกอบของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด มนุษย์ได้นำน้ำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ใช้ในการอุปโภคบริโภค ใช้ในภาคอุตสาหกรรม การคมนาคม การผลิตกระแสไฟฟ้าและการพักผ่อนหย่อนใจ น้ำได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบริการสาธารณะแก่ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนงานและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ขึ้น การกระจายอำนาจการเมืองการบริหารจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ถึง 2547 เป็นระยะ 4 ปีแรก ของการถ่ายโอนภารกิจตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นช่วงของการปรับปรุงระบบการบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค รวมทั้งการพัฒนายุทธศาสตร์ การสร้างความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร งบประมาณและทรัพยากรรวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องในส่วนของการถ่ายโอนจะมีทั้งการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐและจะมีบุคลากรจำนวนหนึ่งถ่ายโอนไปปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังจากการถ่ายโอนในระยะ 4 ปีแรกสิ้นสุดลงจนถึงระยะเวลาถ่ายโอนในปีที่ 10 (พ.ศ. 2548 - 2553) ตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านมีการปรับบทบาทของราชการส่วนกลางราชการบริหารส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชนที่จะเรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจมีการปรับกลไกความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับราชการบริหารส่วนภูมิภาคอย่างกลมกลืน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

อันจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ดีขึ้นจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสในช่วงเวลาหลังจากปีที่ 10 (พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป) ประชาชนในท้องถิ่นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจ การกำกับดูแลและการตรวจสอบตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการและการคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองและเป็นอิสระมากขึ้น ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ในการบริหารราชการบริหารส่วนภูมิภาค จะเปลี่ยนบทบาทจากฐานะผู้จัดทำบริการสาธารณะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้ขอบเขตที่ชัดเจนและการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ได้กำหนดปรัชญาไว้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากลเพื่อการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน พ.ศ. 2554 ครบรอบ 10 ปีของแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการติดตามประเมินผลการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง จึงนำไปสู่คำถามสำคัญของกรวิจัยครั้งนี้คือการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรีภารกิจด้านแหล่งน้ำก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจของครัวเรือนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี
6. เพื่อค้นหาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

1. ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ผลสำเร็จที่รัฐบาลต้องการให้เกิดต่อประชาชนท้องถิ่นและประเทศ เป็นผลมาจากการดำเนินงานของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์การจตุรกรรรมงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ
2. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. ภารกิจด้านแหล่งน้ำ หมายถึง ภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภารกิจด้านแหล่งน้ำ และระบบประปาชุมชน ที่กรมทรัพยากรน้ำถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 ภารกิจ ได้แก่
 - 1) ก่อสร้างระบบน้ำสะอาดมาตรฐาน ก และ ข
 - 2) ก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน (น้ำผิวดิน)
 - 3) ถังเก็บน้ำแบบ ผ99
 - 4) ประปาหมู่บ้านแบบบาดาลขนาดกลาง

- 5) ประปาหมู่บ้านแบบบาดาลขนาดใหญ่
- 6) ประปาหมู่บ้านแบบผิวดิน
- 7) ประปาหมู่บ้านแบบผิวดินขนาดใหญ่
- 8) ทดสอบปริมาณน้ำ
- 9) ปรับปรุงประปาหมู่บ้านเดิม
- 10) สำรวจแผนที่
- 11) ขุดสระ / ขุดลอกหนองน้ำ
- 12) ก่อสร้างระบบประปาชนบท
- 13) ซ่อมและปรับปรุงระบบประปาชนบท

รวมถึงโครงการพัฒนาแหล่งน้ำประเภท อ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น และระบบส่งน้ำ

4. ผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การศึกษาความสำเร็จของการดำเนินการกิจการให้บริการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค แหล่งน้ำและระบบประปาชนบทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยวัดผลสัมฤทธิ์จาก

- 1) ระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย
- 2) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ประโยชน์/ผู้รับบริการ
- 3) ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าของครัวเรือนในพื้นที่ 3 ตำบล ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกิจด้านแหล่งน้ำจำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านอุปโภคบริโภค ด้านการเกษตร ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและด้านการบริหารจัดการ

6. คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าต่อสภาพความเป็นอยู่ของครัวเรือนในพื้นที่ 3 ตำบล ที่เกิดจากผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกิจด้านแหล่งน้ำอันประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัย

1. ครัวเรือนที่มีเพศต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
2. ครัวเรือนที่มีอายุต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
3. ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
4. ครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
5. ครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
6. ครัวเรือนที่มีรายได้รวมทุกคนต่อเดือนต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
7. ครัวเรือนที่มีบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาการกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

8. ครั้วเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
9. ครั้วเรือนที่มีเพศต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
10. ครั้วเรือนที่มีอายุต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
11. ครั้วเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครั้วเรือนต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
12. ครั้วเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
13. ครั้วเรือนที่มีอาชีพต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
14. ครั้วเรือนที่มีรายได้รวมทุกคนต่อเดือนต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
15. ครั้วเรือนที่มีบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
16. ครั้วเรือนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจแหล่งน้ำขององค์กรส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการศึกษาวิจัยการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา ภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี อาศัยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลทฤษฎีภูมิศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิศึกษาจากการสำรวจโดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ครั้วเรือนในพื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบล 2 แห่งและครั้วเรือนในพื้นที่เทศบาลจำนวน 1 แห่ง ของจังหวัดจันทบุรี จำนวน 4,940 ครั้วเรือน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ตั้งบ้านเรือนใกล้เคียงแหล่งน้ำในตำบลที่ศึกษาโดยใช้ตารางสำหรับพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970) โดยแต่ละตำบลแยกประชากรออกเป็นหมู่บ้าน ทำการสุ่มตามสัดส่วนของครั้วเรือนแต่ละหมู่บ้าน นำจำนวนครั้วเรือนทุกหมู่บ้านมารวมกันจะได้กลุ่มตัวอย่างของตำบล ได้ตัวแทนกลุ่ม 945 ครั้วเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง จำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ตอนที่ 1 – 5 โดยใช้ทฤษฎี โดยประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีของลิเคอร์ท (Likert.1932) จำนวน 36 ข้อ และระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนใช้เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) (สุวัฒน์ มหัตตินันต์กุลและคณะ.2541) จำแนกระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น 26 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ก่อนนำไปทดลองใช้ต้องนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ว่าเนื้อหาของข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหาหรือไม่ โดยส่งนิยาม โครงสร้างคำถาม และแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหาคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient

Alpha) ของครอนบาค (Cronbach .1990) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพื้นฐานส่วนบุคคลของครัวเรือนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่ง เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.80) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 28.00) ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 5 คน (ร้อยละ 79.70) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 47.40) ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 54.50) ครัวเรือนครึ่งหนึ่งมี รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 52.70) สามในสี่ของครัวเรือนสถานะของรายได้เป็นแบบพอมีพอใช้ (ร้อยละ 76.60) ครัวเรือน จำนวนมากไม่มีบทบาทหรือตำแหน่งในสังคม (ร้อยละ 81.10) ส่วนครัวเรือนที่มีบทบาทหรือตำแหน่งในสังคม ตำแหน่งในสังคม ตำแหน่งที่พบมากคือ อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกเทศบาล

2. ผลการศึกษาคำรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ พบว่า ครัวเรือนขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าสามในสี่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจในระดับมาก (ร้อยละ 90.80)

3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของครัวเรือนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวมครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$ S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านสาธารณูปโภค ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.11$ S.D. = 0.67) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ชาวบ้านมีน้ำกินน้ำใช้เพียงพอเพียง ($\bar{x} = 3.56$ S.D. = 1.02) รองลงมาคือ มีแหล่งน้ำดีสำหรับการทำน้ำประปา ($\bar{x} = 3.36$ S.D. = 1.14)

3.2 ด้านการเกษตร ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.80$ S.D. = 0.75) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ชาวบ้านมีน้ำใช้ในการเกษตรอย่างพอเพียง ($\bar{x} = 3.29$ S.D. = 1.11) รองลงมาคือ มีการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ($\bar{x} = 3.03$ S.D. = 1.35)

3.3 ด้านสังคม ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$ S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ มีความสามัคคีในชุมชน ($\bar{x} = 3.71$ S.D. = 0.95) รองลงมา คือ เกิดชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ($\bar{x} = 3.63$ S.D. = 0.94)

3.4 ด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$ S.D. = 0.72) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ราคาที่ดินเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ($\bar{x} = 3.54$ S.D. = 1.09) รองลงมาคือ ชาวบ้านขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ($\bar{x} = 2.95$ S.D. = 1.12)

3.5 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.67$ S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ($\bar{x} = 2.94$ S.D. = 1.09) รองลงมาคือ สร้างความสมดุลของระบบนิเวศ ($\bar{x} = 2.93$ S.D. = 1.11)

3.6 ด้านการบริหารจัดการ ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$ S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุดคือ ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้แหล่งน้ำได้ตามสะดวก ($\bar{x} = 3.59$ S.D. = 1.00) รองลงมาคือ การบริหารจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นไปอย่างโปร่งใส ($\bar{x} = 3.30$ S.D. = 1.09)

4. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิต พบว่า โดยภาพรวมครัวเรือนมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.92$ S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ความสามารถไปไหนมาไหนได้ด้วยตนเอง ($\bar{x} = 3.82$ S.D. = 0.98) ความรู้สึกว่าชีวิตของตนมีความหมาย ($\bar{x} = 3.76$ S.D. = 0.93) การพักอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ ($\bar{x} = 3.69$ S.D. = 0.94) ความพอใจในการผูกมิตรหรือการเข้ากับคนอื่น ($\bar{x} = 3.66$ S.D. = 0.89) ความรู้สึกพอใจในตนเองมากน้อย เพียงใด ($\bar{x} = 3.56$ S.D. = 0.91) และความพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยตอนนี้ ($\bar{x} = 3.59$ S.D. = 1.03)

5. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตามเพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ของครอบครัวรวมทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง พบว่าครัวเรือนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานเมื่อจำแนกตามตัวแปรพบว่ามี 4 ตัวแปร คือ เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพและบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมไม่มีความแตกต่างกัน แต่มี 4 ตัวแปรคือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

6. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ของครอบครัวรวมทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานเมื่อจำแนกตามตัวแปรพบว่ามี 5 ตัวแปร คือ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพและบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมไม่มีความแตกต่างกัน แต่มี 4 ตัวแปรคือ เพศ รายได้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจเป็นเรื่องใกล้ตัวของประชาชน ชาวบ้านคุ้นเคยกับองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เพราะที่ตั้งสำนักงานอยู่ใกล้บ้าน การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างทั่วถึง การกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่ท้องถิ่นชาวบ้านเห็นได้ชัดเจนคืออำนาจทางการคลังและการงบประมาณที่ทำให้การจัดสรรงบประมาณสำหรับแผน / โครงการต่าง ๆ นั้นชาวบ้านได้มีส่วนร่วมผ่านการทำประชาคม

2. จากการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านสาธารณูปโภค พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางเพราะชาวบ้านมีน้ำกินน้ำใช้อย่างพอเพียง ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนและดำเนินการเองนั้นพัฒนาดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำตามความเหมาะสมตลอดปี

2. ด้านการเกษตร พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเพราะชาวบ้านมีน้ำใช้ ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนยางพารา

3. ด้านสังคม พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางมีความสามัคคีในชุมชน เนื่องจากในพื้นที่ขณะเก็บข้อมูลไม่พบถึงปัญหาความขัดแย้งจากการใช้น้ำ

4. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจในระดับปานกลางราคาที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนทางการเกษตรมากขึ้น เช่น สวนยางพารา สวนลำไย

5. ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัดจันทบุรียังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก

6. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ครัวเรือนมีความพึงพอใจชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้แหล่งน้ำได้ตามสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งน้ำในท้องถิ่นไม่มีประตูปิดหรือมีเวรยามรักษาการณ์ ชาวบ้านจึงพอใจที่จะเข้าไปใช้น้ำหาสัตว์น้ำหรือท่องเที่ยวได้ตามความต้องการ

3. จากการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี พบว่า ครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ สามารถไปไหนมาไหนได้ด้วยตนเอง ความรู้สึกกว่าชีวิตของท่านมีความหมาย การพักอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ ความพอใจในการผูกมิตรหรือการเข้ากับคนอื่น

และความรู้สึกพอใจในตนเอง สอดคล้องกับ ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) อธิบายไว้ว่า คุณภาพชีวิตสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐานทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ ร่าเริง แจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองและครอบครัวทางสังคม สิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิตและทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุข

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลวังโดนด ตำบลมะขามเมืองใหม่ และตำบลคลองพลู เป็นภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากหน่วยงานภายนอก การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มี ความชัดเจนขาดเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะความชำนาญและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจึงทำให้คุณภาพชีวิตของครัวเรือนอยู่ในระดับปานกลาง

4. การทดสอบสมมติฐานและอภิปรายผล

สมมติฐานการวิจัยตั้งไว้ 16 ข้อแยกเป็น 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจกับคุณภาพชีวิต

ด้านความพึงพอใจ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรอายุและระดับการศึกษา เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีด้วยวิธีการทดสอบของ Scheffe' พบว่า ครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจมากกว่า ครัวเรือนอายุ 41 - 50 ปี ครัวเรือนระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจมากกว่า ครัวเรือนระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและครัวเรือนระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจมากกว่า ครัวเรือนระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและครัวเรือนระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจมากกว่า ครัวเรือนระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะว่า ครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เป็นวัยหนุ่มสาวที่เติบโตมากับนโยบายการกระจายอำนาจ การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลตำบล ในยุคปัจจุบัน เกิดขึ้นอย่างค่อนข้างมั่นคงแล้ว ในช่วงอายุของพวกเขา เห็นบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นได้ชัดเจน จึงทำให้มีความพึงพอใจมากกว่า ครัวเรือน ที่มีอายุ 41 - 50 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยของการเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวมองเห็นโลกเห็นปัญหา มากกว่าวัยหนุ่มสาวจึงพอใจน้อยกว่า ครัวเรือนที่มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี ส่วนครัวเรือนระดับการศึกษาประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจมากกว่า ครัวเรือนระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะจากการสังเกตการณ์ขณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ชาวบ้านที่จบ การศึกษาระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายไม่ตรีดียินดีให้ความร่วมมือ เป็นผู้ที่ตั้งถิ่นฐานมั่นคง มีฐานะ ทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ จึงมีความพึงพอใจมากกว่า ครัวเรือนระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ที่พอใจน้อยกว่าเพราะส่วนมากเคยมี ประสบการณ์ไปใช้ชีวิตในเมืองหรือกรุงเทพมหานครมาก่อนจึงเกิดการเปรียบเทียบความรู้สึกสะดักสบายขึ้น เช่นเดียวกับคู่ ครัวเรือนระดับการศึกษามัธยมศึกษาที่มีความพึงพอใจมากกว่า ครัวเรือน ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป

ด้านคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาภารกิจด้านแหล่งน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตัวแปรอายุเมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe' พบว่า มี 2 คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ครัวเรือนอายุน้อยกว่า 30 ปี จะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่า ครัวเรือนที่มีอายุ 51 ปี ขึ้นไปและครัวเรือนอายุ 31 - 40 ปี จะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่า ครัวเรือนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะว่า ครัวเรือนอายุน้อยกว่า 30 ปี สดชื่นรื่นเริงต่อชีวิตการเรียนการทำงาน ระยะเริ่มต้น ครัวเรือนอายุ 31 - 40 ปี กำลังอยู่ในวัยเริ่มหนุ่มสาวและวัยผู้ใหญ่เต็มตัวที่ยัง สุขภาพแข็งแรงมีไฟมีพลังในชีวิตเต็มที่ ครัวเรือนทั้งสองช่วงอายุจึงมีคุณภาพชีวิตมากกว่า ครัวเรือนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ซึ่งเริ่มมีความเครียดจากการประกอบอาชีพปัญหาสุขภาพเช่นความดัน โรคไขมันในเส้นเลือด การดำเนินชีวิตประจำวันไม่สดชื่นเหมือนวัย แรกหนุ่มสาว กับวัยผู้ใหญ่เต็มตัว ตัวแปรระดับการศึกษาเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ ทดสอบของ Scheffe' พบว่า มี 2 คู่ที่แตกต่างกันได้แก่ ครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาจะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพ

ชีวิตมากกว่าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปและครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาจะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจากการสังเกตการณ์ขณะลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า ครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับระดับการศึกษามัธยมศึกษาส่วนมากจะประกอบอาชีพอิสระเช่น ทำสวน เปิดกิจการ เป็นของตัวเอง เช่น อยู่ซ่อมรถยนต์ ร้านเสริมสวย ร้านอาหารตามสั่ง ขายของชำ จึงรู้สึกพอใจในคุณภาพชีวิตของตนเอง เป็นเจ้านายตนเองไม่มีใครมาควบคุมบงการเหมือนผู้ที่ทำงานในระบบทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมักทำงานในระบบ เช่น ข้าราชการ เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัทต่าง ๆ ที่ได้มีไปด้วยกฎระเบียบและต้องสร้างผลการเพื่อรอรับการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเข้มงวดทำให้ครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีระดับคุณภาพชีวิตน้อยกว่าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลต้องเร่งรัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศทวนซ้ำกับการบำรุงดูแลรักษาแหล่งน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบ
2. รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณและบุคลากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบำรุงดูแลรักษาแหล่งน้ำ
3. รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์การใช้น้ำทุกประเภทอย่างประหยัด
4. รัฐบาลควรบังคับใช้มาตรการลงโทษผู้ทำลายความเสียหายหรือความสกปรกให้กับแหล่งน้ำอย่างจริงจัง
5. รัฐบาลควรเพิ่มแรงจูงใจทางบวกโดยการยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับคณะกรรมการที่ดูแลแหล่งน้ำดีเด่นให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับคณะกรรมการกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลแกนนำชาวบ้าน ครู หมอ และผู้นำทางศาสนาและชาวบ้านควรพัฒนาการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ เพื่อลดช่องว่างการขาดการติดต่อสื่อสารกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดความสามัคคีทำใจตรงกันถึงการการใช้ประโยชน์ การบำรุงดูแลรักษาและเข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของแหล่งน้ำในท้องถิ่น ลดการเข้าไปใช้แหล่งน้ำอย่างผิดกฎหมายเช่น เทศารพิษลงน้ำสาธารณะ
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณให้กับคณะกรรมการที่ดูแลระบบประปาหมู่บ้านและสมาชิกผู้ใช้น้ำ จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคนิคและการจัดการน้ำให้เกิดประสิทธิภาพแก่คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการทำความสะอาดขุดลอกคูคลอง หนองบึงแหล่งน้ำในความรับผิดชอบเพื่อมิให้เกิดแหล่งสะสมของขยะ สิ่งปฏิกูล เมื่อฤดูฝนมาถึงจะมีพื้นที่เพียงพอรองรับน้ำ อันจะช่วยลดการเกิดปัญหาน้ำท่วมต่อไป
4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ เช่น การห้ามใช้แหวนขนาดเล็ก หรือห้ามจับปลาในฤดูวางไข่
5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่จะผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันตัดสินใจ และกำหนดนโยบายพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแหน ผูกพันต่อแหล่งน้ำ นอกจากนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรยังทำให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะภารกิจด้านแหล่งน้ำในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาบทบาทหน้าที่ทุกด้านที่มีการกระจายอำนาจถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางส่วนภูมิภาคมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการว่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างไร
2. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลการกระจายอำนาจที่ลึกซึ้งอันจะนำไปสู่การหาแนวทางการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่ภาคปฏิบัติที่หลากหลายและสามารถนำไปวางแผนพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุลและคณะ. 2541. **เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย.** (ออนไลน์)
แหล่งที่มา WWW.WHOQOL.BREF.THAI.COM : 1 กุมภาพันธ์ 2552.
- Cronbach , Lee Joseph. 1990. **Essential of psychlogical testing.** 5th ed. New York : harper Collins.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. 1970. “Determining Sample Size for Research Activities”
Educational and Psychological Measurement.
- Likert, R. 1932. “A Technique for the Measurement of Attitudes.” **Archives of Psychology.** NO. 140.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทย
เข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี**

**A STUDY OF SATISFACTION AND LIFE QUALITY IN ACCORDANCE WITH THE
ACHIEVEMENT OF THE THAI-STRENGTH ACTION PLAN PROJECT: A CASE STUDY
OF SMALL-SIZED SUBDISTRICT ADMINISTRATION
ORGANIZATIONS IN CHANTHABURI.**

ชลพรรณ ออสปอนพันธ์, นภา จันทร์ตรี, วงธรรม สรณะ, เอกชัย กิจเกษมเจริญ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ระดับความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีและเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นครัวเรือนขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไพ องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า องค์การบริหารส่วนตำบลวังโตนด และองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อน จำนวน 1,097 ครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบประเมินค่า 5 ระดับ มีทั้งหมด 5 ส่วน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติ t - test ค่าสถิติ F - test และทดสอบหาความต่างเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจพบว่า เพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา รายได้และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตพบว่า อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ และบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ รายได้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งที่มุ่งเน้นตอบสนองปัญหาและความจำเป็นของครัวเรือนจริงมากกว่าการจัดทำโครงการตามแบบที่เคยปฏิบัติด้วยความเคยชิน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ คุณภาพชีวิต ผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง

Abstract

The research objectives were: to investigate knowledge concerning Thai strength action plan to study levels of satisfaction and life quality based on achievement of the Thai strength action plan, to compare satisfaction and life quality of households based on achievement of the Thai strength action plan of small-size subdistricts under Chanthaburi Administrative Organization, and to provide helpful suggestions for local development. The sample drawn through purposive sampling included 1,097 households in four small size subdistrict administrative organizations Mappia, Sakao, Wangtanod, and Pongnamron. The research instrument was a 5-rating scale questionnaire divided into 5 parts and its reliability was revealed at 0.88.

Statistical analysis was employed using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Scheffe' for pair comparison set at the 0.05 significant level.

The major results were shown. First, knowledge concerning the Thai strength action plan was at the high level. Second, satisfaction toward the plan achievement was at a moderate level. Third, life quality was at the high level. Fourth, the comparison of satisfaction classified by gender, number of household members, occupations and social role and position did not show significant difference; while age, education qualification, income, and knowledge on the action plan showed significant difference at the 0.05 level. Fifth, the comparison of life quality classified by age and number of household members education qualification, occupation, social role or position did not show significant difference ; while gender, income, and knowledge on the action plan showed significant difference at the 0.05 level. Sixth, suggestions for local development include sincerely and promptly responding to problems and helping people instead of merely doing a typical action plan.

Keywords: Satisfaction Life Quality The Achievement of the Thai-Strength Action Plan Project

บทนำ

รัฐบาลนำโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายกรณ์ จาติกวณิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้ดำเนินโครงการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศซึ่งตกต่ำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ภายใต้ชื่อแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 (แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ 2 ปี 2553 - 2555) ซึ่งงบประมาณส่วนหนึ่งมาจากกองทุนหรือเป็นหนี้สาธารณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้โดยการลงทุนของภาครัฐในโครงการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตพร้อมกับการสร้างโอกาสของภาคเอกชนในการลงทุนและยกระดับระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 13 ตุลาคม 2552 ได้อนุมัติเงินอุดหนุนทั่วไปให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินตามโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 ประจำปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงิน 23,000 ล้านบาท เป็นงบอุดหนุนทั่วไปและอีกส่วนหนึ่งเป็นงบเฉพาะกิจ (หรือเรียกว่างบ ส.ส.) เป็นจำนวนเงิน 10,613,353,000 บาท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรีได้จัดทำโครงการทั้งสิ้นจำนวน 372 โครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญในจังหวัดจันทบุรีที่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากลเพื่อพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้กำหนดพันธกิจข้อที่ 4 คือให้บริการทางวิชาการแก่สังคมทั้งภาคประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ 2553 กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้จัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัยผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีของชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของเทศบาลตำบลหนองบัวและศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนเทศบาลตำบลหนองบัวมีระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์เชิงบวกของการดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก มีระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์เชิงลบของการดำเนินโครงการอยู่ในระดับน้อยส่วนคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีเป็นโครงการที่ประสบผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปี 2554 คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาความรู้ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ให้เป็นความรู้ในเชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้นอันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ให้เกิดผลได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมนั้น การขยายบริบทการศึกษาให้กว้างขวางออกไปในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กจะทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ดังนั้น คำถามสำคัญของการวิจัยคือการดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจะเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่รัฐบาลต้องการจะให้เกิดหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 ของครัวเรือนในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตาม แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ของครอบครัว รวมทั้งทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของครัวเรือนตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ของครอบครัว รวมทั้งทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง
6. เพื่อค้นหาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

1. โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง หมายถึง โครงการลงทุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 (จากงบประมาณที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ 23,000 ล้านบาท) จำนวน 324 โครงการ และโครงการส่งเสริมศักยภาพการบริหารสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากงบอุดหนุนเฉพาะกิจ (หรือเรียกงบ ส.ส. 10,613 ล้านบาท) จำนวน 48 โครงการ
2. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี หมายถึง จากข้อมูลปัจจุบัน (9 กันยายน 2553) จังหวัดจันทบุรีมีองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบไพ องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งน้ำร้อนและองค์การบริหารส่วนตำบลวังโดนด
3. ผลสัมฤทธิ์ (Result) หมายถึง ผลที่รัฐบาลต้องการจะให้เกิดต่อประชาชนและประเทศ เป็นผลมาจากการดำเนินงานของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ
4. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง หมายถึง ผลสำเร็จของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กจังหวัดจันทบุรี โดยวัดจาก
 - (1) ระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย
 - (2) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ประโยชน์/ผู้รับบริการ
 - (3) ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าของครัวเรือนในพื้นที่ 4 ตำบล ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งจำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ด้านการเกษตร ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและด้านการบริหารจัดการและความคุ้มค่า
6. คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าต่อสภาพความเป็นอยู่ของครัวเรือนในพื้นที่ 4 ตำบล ที่เกิดจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งอันประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัย

1. ครัวเรือนที่มีเพศต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

2. ครูวีเรียนที่มีอายุต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
3. ครูวีเรียนที่มีจำนวนสมาชิกในครูวีเรียนต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
4. ครูวีเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
5. ครูวีเรียนที่มีอาชีพต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
6. ครูวีเรียนที่มีรายได้รวมทุกคนต่อเดือนต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
7. ครูวีเรียนที่มีบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
8. ครูวีเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 จะมีระดับความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
9. ครูวีเรียนที่มีเพศต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
10. ครูวีเรียนที่มีอายุต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
11. ครูวีเรียนที่มีจำนวนสมาชิกต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
12. ครูวีเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
13. ครูวีเรียนที่มีอาชีพต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
14. ครูวีเรียนที่มีรายได้รวมทุกคนต่อเดือนแตกต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
15. ครูวีเรียนที่มีบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมต่างกันจะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน
16. ครูวีเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 จะมีระดับคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี อาศัยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลทุติยภูมิศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิศึกษาจากการสำรวจโดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ครูวีเรียนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก 4 แห่ง ของจังหวัดจันทบุรี จำนวน 5,480 ครูวีเรียน ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ตั้งบ้านเรือนริมถนนที่สร้างหรือปรับปรุงจากงบประมาณโครงการแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งรวมถึงตามเส้นทางคมนาคมในตำบลและหมู่บ้านที่ศึกษา โดยใช้ตารางสำหรับพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970) โดยแต่ละตำบลแยกประชากรออกเป็นหมู่บ้าน ทำการสุ่มตามสัดส่วนของครูวีเรียนแต่ละหมู่บ้าน นำจำนวนครูวีเรียนทุกหมู่บ้านมารวมกันจะได้กลุ่มตัวอย่างของตำบล ได้ตัวแทนกลุ่ม 1,097 ครูวีเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มี

ต่อผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งจำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ตอนที่ 1 – 5 โดยใช้ทฤษฎี โดยประยุกต์ใช้ตามทฤษฎีของลิเคิร์ต (Likert.1932) จำนวน 40 ข้อ และระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนใช้เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุลและคณะ. 2541) จำแนกระดับคุณภาพชีวิตออกเป็น 26 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ก่อนนำไปทดลองใช้ต้องนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ว่าเนื้อหาของข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหาหรือไม่ โดยส่งนิยาม โครงสร้างคำถาม และแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหาคำถามโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach .1990) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ค่าความเชื่อมั่น เท่ากัน 0.88

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของครัวเรือนองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรีพบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.00) มีอายุ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 31.00) ส่วนมากมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 – 5 คน (ร้อยละ 82.70) มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 44.00) มากกว่าครึ่งมีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 61.80) ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,000 บาท ถึง 29,999 บาท บาท (ร้อยละ 47.70) สามในสี่ของครัวเรือนสถานะรายได้เป็นแบบพอมีพอใช้ (ร้อยละ 77.60) ส่วนใหญ่ของครัวเรือนไม่มีบทบาทหรือตำแหน่งในสังคม (ร้อยละ 84.00) ตำแหน่งที่พบ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานและกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนันและแพทย์ประจำตำบล
2. ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง พบว่า ครัวเรือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าสองในสามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งในระดับมาก (ร้อยละ 74.30)
3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของครัวเรือนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวมครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.18$ S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้
 - 3.1 ด้านสาธารณูปโภค ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$ S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ประชาชนได้รับความสะดวกในการสัญจร ($\bar{x} = 3.70$ S.D. = 0.93) รองลงมาคือ ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.56$ S.D. = 0.89)
 - 3.2 ด้านการเกษตร ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$ S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ สามารถส่งผลิตทางการเกษตรได้โดยสะดวก ($\bar{x} = 3.77$ S.D. = 10.84) รองลงมาคือ มีรถจากภายนอกเข้าไปรับซื้อผลิตมากขึ้น ($\bar{x} = 3.73$ S.D. = 0.93)
 - 3.3 ด้านสังคม ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.13$ S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน (เด็ก ๆ สามารถเดินทางมาเรียนหนังสือในเมืองสะดวกขึ้น) ($\bar{x} = 3.87$ S.D. = 0.83) รองลงมาคือ การไปมาหาสู่กันสะดวกสบายมากขึ้น ($\bar{x} = 3.85$ S.D. = 0.82)
 - 3.4 ด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.08$ S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ เกิดการสร้างงานในหมู่บ้านมากขึ้น ($\bar{x} = 3.30$ S.D. = 0.99) รองลงมาคือ ใช้เวลาว่างทำอาชีพเสริมได้มากขึ้น ($\bar{x} = 3.29$ S.D. = 1.01)
 - 3.5 ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ครัวเรือนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.05$ S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ สามารถ

เดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็ว ($\bar{x} = 3.71$ S.D. = 0.92) รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนมากขึ้น ($\bar{x} = 3.29$ S.D. = 1.14)

3.6 ด้านการบริหารจัดการ / ความคุ้มค่า ครั้วเรือ่นมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.14$ S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่ามากที่สุดไปหาค่าน้อยที่สุด คือ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำโครงการ เช่น ผ่านทางประชาคมหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.42$ S.D. = 1.07) รองลงมาคือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโครงการสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 2.94$ S.D. = 1.09)

4. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของครั้วเรือ่นตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ครั้วเรือ่นมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$ S.D. = 0.46)

5. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของครั้วเรือ่นตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตามเพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ่น อาชีพ รายได้ของครอบครัวรวมทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งพบว่า ครั้วเรือ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานเมื่อจำแนกตามตัวแปรพบว่ามี 4 ตัวแปร คือ เพศ จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ่น อาชีพและบทบาทหรือตำแหน่งไม่มีความแตกต่างกัน แต่มี 4 ตัวแปรคือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

6. ผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของครั้วเรือ่นตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ่น อาชีพ รายได้ของครอบครัวรวมทุกคนต่อเดือน บทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมและระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ครั้วเรือ่นมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานเมื่อจำแนกตามตัวแปรพบว่ามี 5 ตัวแปร คือ อายุ จำนวนสมาชิกในครั้วเรือ่น ระดับการศึกษา อาชีพและบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคมไม่มีความแตกต่างกันแต่มี 4 ตัวแปรคือ เพศ รายได้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งผลการศึกษาพบว่า ครั้วเรือ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากรัฐบาลในขณะนั้น (นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ได้เร่งประชาสัมพันธ์โครงการไทยเข้มแข็งอย่างกว้างขวางทางสื่อสารมวลชนทุกประเภท โดยเฉพาะโทรทัศน์และแผ่นป้ายประกาศที่มีสัญลักษณ์โครงการชัดเจนเป็นที่พบเห็นทั่วไปตามถนนหนทางสายต่าง ๆ

2. จากการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรีผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านสาธารณูปโภค พบว่า ครั้วเรือ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่ได้รับความสะดวกในการสัญจรนี้เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่ของแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะการก่อสร้าง ซ่อมแซมหรือปรับปรุงถนนแนวทางในชนบท ทำให้การสัญจรไปมาหาสู่กันทำได้ง่ายขึ้น

2. ด้านการเกษตร พบว่า ครั้วเรือ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากสามารถส่งผลิตทางการเกษตรได้โดยสะดวกอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดจันทบุรี มีเกษตรกรทำสวนผลไม้ สวนยางพาราเป็นจำนวนมาก

3. ด้านการเกษตร พบว่า ครั้วเรือ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน (เด็ก ๆ สามารถเดินทางมาเรียนหนังสือในเมืองสะดวกขึ้น) ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อมีถนน เชื่อมติดต่อระหว่างชนบทเมืองมากขึ้น นอกจากจะใช้เรื่องธุรกิจการงานแล้ว การเดินทางไปส่งลูกหลานเรียนหนังสือในเมืองก็สะดวกขึ้น สามารถไปเข้าเียนกลับได้ เกิดความอบอุ่นในครอบครัว

4. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครั้วเรือ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางเกิดการจ้างงานในหมู่บ้านมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อรัฐบาลกระตุ้นระบบเศรษฐกิจที่ซบเซาให้เติบโตขึ้นด้วยการออกแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ทำให้เกิดการจ้างแรงงานเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการก่อสร้างถนนที่ผู้รับเหมาต้องจ้างงานลูกจ้างจำนวนมากทั้งช่างและกรรมกร

5. ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า คริวเรือนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเพราะสามารถเดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งเป็นการก่อสร้างถนน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวกขึ้น เช่น การท่องเที่ยวทางเรือที่คลองวังไตนวด การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาบไพ และการท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกับพรมแดนกัมพูชาที่โป่งน้ำร้อน

6. ด้านการบริหารจัดการ / ความคุ้มค่า พบว่า คริวเรือนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเพราะว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำโครงการ เช่น ผ่านทางประชาคมหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก มีการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของโครงการสม่ำเสมอ ทั้งทางโทรทัศน์ ป้ายโฆษณา เมื่อมีการนัดหมายทำประชาคม ประชาชนจึงให้ความร่วมมือ

3. จากการศึกษาความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็จังหวัดจันทบุรี พบว่า คริวเรือนมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 5 ลำดับแรก ปรากฏผลดังนี้ ความรู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย สามารถไปไหนมาไหนได้ด้วยตนเอง การพักอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมดี ความพอใจในการผูกมิตรหรือการเข้ากับคนอื่น และความพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนบ้านคนรอบข้าง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ตำบลโป่งน้ำร้อน ตำบลวังไตนวด ตำบลบางสระแก้ว และตำบลมาบไพ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งสวนผลไม้ สวนยางพารา นาทุ่ง บ่อปลา และอื่น ๆ ที่จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้มาจุนเจือครอบครัวอย่างพอเพียง มีโครงการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐชาวบ้านได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำมาปรับใช้พัฒนาตนเองรวมถึงได้เข้าถึงบริการด้านการรักษาพยาบาลจากภาครัฐได้สะดวกขึ้นรวมถึงโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ทำให้คริวเรือนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก

4. การทดสอบสมมติฐานและอภิปรายผล

สมมติฐานการวิจัยตั้งไว้ 16 ข้อ แยกเป็น 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจกับคุณภาพชีวิตผลการทดสอบสมมติฐานสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้รวมของคริวเรือนต่อเดือนและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรอายุเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ Scheffe' พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ คู่คริวเรือนอายุ 10 - 30 ปี มีความพึงพอใจต่อผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งมากกว่าคริวเรือนอายุ 51 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะว่าคริวเรือนอายุ 10 - 30 ปี มีความจำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานศึกษา สถานที่ทำงาน โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ จังหวัดจันทบุรี ส่วนมากเป็นการก่อสร้างปรับปรุงถนนให้มีสภาพดีขึ้นจึงตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้โดยตรง ในการขับขีโมเตอร์ไซด์ จักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ ความพอใจจึงมากกว่า ขณะที่คริวเรือน อายุ 51 ปีขึ้นไป ความจำเป็นที่ต้องเดินทางไปสถานศึกษาหรือติดต่อธุรกิจการงานต่าง ๆ ลดน้อยลง ประกอบกับเมื่อการคมนาคมสะดวกการส่งผลผลิตไปจำหน่ายก็มีผู้เดินทางมารับซื้อถึงที่ ขณะเดียวกันเมื่ออายุมากขึ้นความสามารถในการขับขียานพาหนะลดลง ก็อาจทำให้มีความพึงพอใจน้อยกว่าคริวเรือนที่มีอายุ 10 - 30 ปี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ เพศ จำนวนสมาชิกในคริวเรือน อาชีพ และบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ในสังคม

ด้านคุณภาพชีวิต ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตตามผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ เพศ รายได้รวมของคริวเรือนต่อเดือน เพราะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรรายได้เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ Scheffe' พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ คู่ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงพอใจต่อคุณภาพชีวิตมากกว่า คริวเรือนที่มีรายได้ 10,000 - 29,999 บาท ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะว่าคริวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ใช้ชีวิตแบบสันโดษ พอเพียง มีน้อยใช้น้อยประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย กินอยู่จากผลผลิตที่ผลิตได้เอง และเมื่อรายได้น้อยทำให้ความสามารถในการเป็นหนี้ลดลงด้วย เมื่อไม่มีหนี้สินก้อนโตก็ไม่มีความเครียด ชีวิตจึงมีความสุข มากกว่า คริวเรือนที่มีรายได้ 10,000 - 29,999 บาทขึ้นไป ที่อาจจะเข้าทำนองมีรายได้มากก็จะมีหนี้สินมาก อันเกิดจากการใช้จ่ายเงินเกินตัว ฟุ่มเฟือย หรืออาจมีภาระในการหาเงินให้เพียงพอกับรายจ่ายทำให้เกิดความเครียด ระดับคุณภาพ

ชีวิตจึงน้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลต้องสนใจปัญหาการเมืองท้องถิ่น ควรได้รับการจัดการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อลดการทุจริต คอร์รัปชัน
2. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจทางการคลังสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น
3. รัฐบาลควรส่งเสริมหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินผลการดำเนินงานโครงการไทยเข้มแข็งและโครงการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. รัฐบาลควรกวัดขั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบโครงการไทยเข้มแข็งทุกระดับให้ทำหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวดจริงจัง
5. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ครัวเรือนให้ครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินโครงการมากขึ้น โดยเปิดช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบลกับชาวบ้านให้หลากหลายมากขึ้น เช่น บ้ายประกาศ เสียงตามสาย จดหมาย โทรทัศน์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E – mail) และการติดต่อของประชาชนต้องได้รับการสนองตอบกลับทุกครั้ง
2. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรให้ความสำคัญกับการจัดทำประชาคม เพื่อให้ได้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการความจำเป็นและแนวการแก้ไขปัญหาที่สามารถทำให้เกิดการยอมรับไม่สร้างความแตกแยกในท้องถิ่น
3. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการไทยเข้มแข็ง และโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่กำหนดจากส่วนกลางได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติม เช่น เทคนิคการวิเคราะห์โครงการและการประเมินผลโครงการ โครงการเทคนิคการประเมินผลโครงการ
4. องค์กรบริหารส่วนตำบลควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนมากกว่าพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค โครงการทางด้านสังคม พัฒนาการศึกษา เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร โดยเฉพาะในอนาคตจะเป็นสังคมของผู้สูงอายุ
5. การวางแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือยุทธศาสตร์การพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลแผนโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ว่าเกิดผลสัมฤทธิ์หรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาในการทำแผนโครงการครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดจันทบุรีกับองค์กรบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก จังหวัดตราด พื้นที่เขตเมือกับชนบท
2. ควรวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่เกิดจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง
3. ควรศึกษาวิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของส่วนราชการอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. 2555. แหล่งที่มา www.tkk.2555. วันที่ 1 เมษายน 2555
- ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ. 2553. ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการภายใต้ปฏิบัติการไทยเข้มแข็งของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. 2541. เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา WWW.WHOQOL.BREF.THAI.COM : 1 กุมภาพันธ์ 2552.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดจันทบุรี. : 9 กันยายน 2553
- Cronbach, Lee Joseph. 1990. *Essential of psychological testing*. 5th ed. New York : harper Collins.
- Krejcie and Morgan. 1970. “Determining Sample Size for Research Activities” *Educational and Psychological Measurement*.
- R. Likert. (1932). “A Technique for the Measurement of Attitudes.” *Archives of Psychology*. NO. 140.

**ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา
ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี**
**SATISFACTION OF STUDENTS IN GRADE SIX TOWARD BUDDHIST THREEFOLD
TRAINING IN ANUBAN CHANTHABURI SCHOOL.**

พระธีระ จิตตโสภณ (ขาแจ้ง)¹, คมพล สุวรรณภูม², ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน และ 2) เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามเพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 4.36 - 4.48$) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ($= 4.48$) ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) ($\bar{x} = 4.45$) และชั้นศีล (ศีลสิกขา) ($\bar{x} = 4.36$) 2) เปรียบเทียบ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนที่มีปัจจัยด้าน เพศ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาต่างกัน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้าน คุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของ วิชาพระพุทธศาสนาต่างกันนักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ,พุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา,ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา, การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์

Abstract

The main purposes of this research were : 1) to study students' satisfaction, and 2) to compare the students' satisfaction toward Buddhist threefold training performed in Anuban Chanthaburi School, or Chanthaburi Kindergarten School, classified by gender, understanding on Buddhism, and recognizing Buddhism value. The sample included 175 students. The research instrument was the rating-scale questionnaire. Statistical analysis was employed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results were revealed : 1) The overall satisfaction of the students in Anuban Chanthaburi School toward the Buddhism threefold training was at the moderate level ($\bar{x} = 4.42$) Individual aspects of satisfaction were found at the moderate levels ($\bar{x} = 4.42 - 4.48$) : Intelligence or Intellectual Virtue ($\bar{x} = 4.48$), Concentration or Contemplative Virtue ($\bar{x} = 4.45$), Precepts of Sacrament Virtue ($\bar{x} = 4.36$) respectively. 2) The comparison of the students' satisfaction toward the Buddhist threefold training, classified by the personal factor, found that the students' different gender and Buddhism understanding did not show significant difference, however, those who had different Buddhism value showed significant difference at the .05 level.

Keyword : Satisfaction ,Buddhist Threefold Training, understanding on Buddhism,

recognizing Buddhism v

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้คนเราต้องปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศเนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างเสริมให้คนได้พัฒนาตนเอง ช่วยให้คนดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ๆที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้ง การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

ปัจจุบันการขาดศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม กำลังเป็นปัญหามากในสังคมไทย ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมามุ่งพัฒนา ด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จนมองข้ามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ รวมทั้งการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความไม่สมดุลระหว่างความเจริญด้านวัตถุกับความเจริญทางด้านจิตใจของประชาชน เกิดค่านิยมของการยกย่องวัตถุ เงินทอง ความสะดวกสบายต่าง ๆ ในชีวิตมากกว่าการยกย่องบุคคลที่มีคุณงามความดีและความสุขทางด้านจิตใจ สังคมจึงเต็มไปด้วยความฟุ้งเฟ้อ แกงแย่ง แข่งขันไม่อดทน ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ และค่านิยมถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จึงเกิดพฤติกรรมความเสื่อมศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการรุนแรง ให้เห็นมากมาย และมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ อยู่ในภาวะวิกฤตที่จำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข (พระธรรมปิฎก. 2543 : 7)

ปัญหาสำคัญของประเทศ ปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หลงผิด และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ตั้งงามของไทย ซึ่งสาเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริงส่วนหนึ่งเกิดจากการละเลยการปลูกฝังในเรื่อง ศีลธรรมและจริยธรรม จนทำให้เด็กขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ก่อเกิดปัญหาขึ้นมากมายในสังคม เพื่อแก้ปัญหา การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพ และการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปรัชญาการศึกษาได้ให้นิยามของการศึกษาว่า มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการสร้างคุณธรรมและคุณธรรมเกิดจากความรู้ และการฝึกจิตใจให้มีศีลธรรม เรียกว่า Character Development การฝึกจิตใจให้มีศีลธรรมต้องฝึกภาคปฏิบัติ มิใช่เพียงสอนคุณธรรมในภาคทฤษฎี (วิชัย ต้นศิริ . 2550 : 8) ซึ่ง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้ให้นิยามการศึกษาว่าเป็นการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวถึงการศึกษาอีกว่าหมายถึง การเรียนรู้ การฝึกฝน การ พัฒนาการ การพัฒนาคน ให้มีปัญญา ที่จะทำกรรมได้ถูกต้อง จึงต้องมีการศึกษา ที่เรียกว่า สึกขา คือต้องศึกษา ต้องเรียนรู้ ต้องพัฒนาตน โดยไม่ประมาท การฝึกฝนแก้ไข ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) 2542 : 11) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาภายในตัวตน ทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นบุคลากรที่ดี ในองค์กร เป็นประชาชนที่ดีของสังคม ทั้งนี้ตลอดชีวิตของมนุษย์ จำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้รู้เท่าทันและปฏิบัติตน พัฒนาการเข้าสู่โลกธรรม 8 คือ มีลาภ สูญเสีย มียศ เสื่อมยศ ตีเดียสน สรรเสริญ ความสุข และความทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2548 : 295) สภาพการจัดการศึกษาของไทย ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน มักมีปัญหาที่ซ้ำซาก จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจาก สมศ. ที่ผ่านมา พบว่าคุณภาพในการจัดการศึกษามีทุกระดับโดยเริ่มจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ในด้านครู ส่วนใหญ่จะไม่ได้มาตรฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และในด้านผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะต้องพัฒนาในเรื่องงานวิชาการ โดยเฉพาะการส่งเสริมการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนระดับอาชีวศึกษาโดยเฉพาะวิทยาลัยสารพัดช่างพบว่า มีผลการดำเนินงานโดยภาพรวมที่มีคะแนนต่ำมีผลการดำเนินงานในมาตรฐานด้านการวิจัยต่ำกว่าในมาตรฐานอื่นๆ ในขณะที่ระดับชาติ ซึ่งเป็นผลสำรวจข้อมูลจากสภาการศึกษาได้ระบุว่า การจัดการศึกษาด้านสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลพบว่า การจัดการศึกษาไทยมีปัญหาสมรรถนะด้านประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมาก ซึ่งในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาพบว่าด้านโอกาส ความเสมอภาค และความทั่วถึงคือ โอกาสในการได้รับการศึกษาของคนไทยค่อนข้างดีในเชิงปริมาณ

เฉพาะในเขตเมือง แต่เขตพื้นที่ชนบทยังมีข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจที่ขัดขวางโอกาสการเข้ารับการศึกษาของผู้เรียน และด้านคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมายังอยู่ในระดับไม่ค่อยน่าพึงพอใจ เนื่องจาก การกระจายตัวของครูที่แตกต่างกันในเขตพื้นที่การศึกษา การขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพทุกระดับ และพบปัญหาในด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษายังไม่ค่อยดีในด้านการลงทุนทางด้านการศึกษา โดยมีงบประมาณและพัฒนาในสัดส่วนค่อนข้างน้อย ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนน้อยตามไปด้วย และขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม นอกจากนี้สมรรถนะด้านโครงสร้างเทคโนโลยีของไทยยังเป็นจุดอ่อนยังไม่ได้ศักยภาพ จำนวนคนที่ใช้อินเตอร์เน็ตน้อยและขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : 10)

จากสภาพปัญหาต่างๆ เหล่านี้จึงได้มีการวางแผนนโยบายการศึกษาขึ้นมา โดยให้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งการ จัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ การศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการ จัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งการจัดการศึกษาจึงมีนโยบายและเป้าหมายดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา. 2551 : 12)

โดยใช้วิธีการสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีการสอนที่ประกอบไปด้วย ขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือการควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติพร้อมที่จะเรียน
2. ขั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) คือการฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติ ให้นักเรียนรวมจิตใจความนึกคิดแน่วแน่เป็น จุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ
3. ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือขั้นนักเรียนใช้สมาธิ ความมีจิตใจแน่วแน่ทำความเข้าใจในปัญหา การหาสาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้อย่างเข้าใจและแก้ไขปัญหานั้นได้ เกิดการเรียนรู้ เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

วิธีสอนแบบไตรสิกขา มีความเชื่อว่า คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกก่งสังใจให้แน่วแน่ มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ ก็ต่อเมื่อร่างกาย อยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัย อันได้แก่ การมีศีลเมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตก็สงบช่วยให้กำลังความคิดคมกล้าเกิดปัญญาอย่าง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2543 : 342)

โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ใน การบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยการจัดโครงการนิมนต์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาสอนในโรงเรียน โดยผู้ทำวิจัยได้รับนิมนต์เข้าสอนช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการใช้วิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยที่ได้จะได้นำไปปรับปรุงในการเรียนสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม จิตสาธารณะ และความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ดังนั้นผู้วิจัยต้องการพัฒนาความพึงพอใจทางการเรียนและพฤติกรรมการปฏิบัติตน ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนและเป็นการพัฒนาสังคมโดยรวมของชาวจันทบุรี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา และการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 322 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปตามแบบของ เครจซี และ มอร์แกน (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์. 2534:176-177; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan.1970 : 608) จำนวน 175 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

นำกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาจำแนกตามสัดส่วนตามห้องเรียนเมื่อได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้นำชื่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี กำหนดของแต่ละบุคคลโดยให้เรียงตามลำดับตั้งแต่หมายเลขหนึ่งไปเรื่อยๆ จนถึงหมายเลขสุดท้ายของแต่ละห้อง จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามห้อง การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ปรังจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนสฤติเดช จันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1990 : 19) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9462 คุณค่าความสำคัญและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7858 และพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9556

ผลการวิจัย

1. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยรวม พบว่า ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกรายด้านพบว่า ชั้นปัญญา (ปัญญาศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.48 ชั้นสมาธิ (จิตตศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.45 และ ชั้นศีล (ศีลศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปรังจัยส่วนบุคคลพบว่า นักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านที่มีปรังจัยด้าน เพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ วิชาพระพุทธศาสนาต่างกันจะมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีโดยรวม พบว่า ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ชั้นปัญญา(ปัญญาศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.48 ชั้นสมาธิ (จิตตศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.45 และ ชั้นศีล (ศีลศึกษา) ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปรังจัยส่วนบุคคลพบว่า นักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านที่มีปรังจัยด้าน เพศ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกัน จะมี ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ต่างกันจะมี ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี มีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มี เพศ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่าง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุที่ใกล้เคียงกันมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์ (2548 : บทคัดย่อ) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนสถาบันการบินพลเรือน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบินพลเรือนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนการเปรียบเทียบในด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหลักสูตรการเรียนไม่มีความแตกต่างในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาโดยรวม และรายด้านชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) จากผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่าง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสิ่งรบกวนต่างๆ ที่ทำให้นักเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียนทั้งในด้านการฟัง การคิด การรับรู้ และมีความสามารถในการจดจำยากที่จะบังคับจิตใจให้จดจ่อหรือสนใจอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานที่ต้องทำอยู่เป็นระยะเวลานาน จะวอกแวกได้ง่ายได้ ส่วนรายด้านชั้นศีล (ศีลสิกขา) ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักเรียนในชั้นเดียวกัน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา มีผลต่อระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขา เพราะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาชั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างองค์รวมการอบรมเลี้ยงดูครอบคลุมถึงการแนะนำสั่งสอนฝึกฝนที่มุ่งให้นักเรียนประพฤติดี มีระเบียบวินัยรู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ และ ชั้นปัญญา(ปัญญาสิกขา) คือ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่เน้น การบูรณาการกับการเรียนในกลุ่มสาระอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาทุกวิชาลึกซึ้งขึ้น การสอนตามกระบวนการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียน

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนมี การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนาต่างกัน มีระดับความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะว่าการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียน

1. เป็นนักเรียนที่รู้จักคิดหาเหตุผล รู้ผิด รู้ถูก รู้ควรไม่ควร รู้จักโต้แย้งอย่างมีเหตุผล
2. เป็นนักเรียนที่ถูกฝึกให้เป็นผู้สร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งที่ตนถนัดตามขั้นตอนของวัย จะเป็นคนที่ไม่ชอบลอกเลียนแบบ เป็นตัวของตัวเอง และภูมิใจในคุณค่าของตัวเอง
3. เป็นนักเรียนที่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะเรียนอย่างลึกซึ้ง ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ค้นคว้าหาสิ่งที่ตนไม่รู้ และนำวิชาที่เรียนไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิต
4. การสอนเชิงคิดวิเคราะห์ ต้องบูรณาการหลายวิชาเข้าด้วยกัน นักเรียนเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิมและทุกบริบทของการสอนคิดวิเคราะห์ ครูสามารถแทรกคุณธรรม จริยธรรมลงไปแบบเนียนได้ ทำให้เด็กซึมซับ ในที่สุดก็สามารถเป็นคนดีของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนต่อพฤติกรรมการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี ดังต่อไปนี้
 - 1.1 การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ควรเน้นการนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ในชั้นกิจกรรมควรจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวิเคราะห์พฤติกรรมทางกาย วาจาใจ จากกรณีตัวอย่างและจากตนเองด้วย
 - 1.2 การสอนแบบไตรสิกขาเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการสำรวมกาย วาจา ใจ มีศีล สมาธิ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนและเกิดปัญญาได้ต่อเมื่อจิตใจสงบ ทำให้เกิดการรู้แจ้ง

1.3 ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาที่เน้นในเรื่อง ศาสนพิธี ให้นักเรียนได้เห็นและปฏิบัติจริงให้เป็นป็นรูปธรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

1.4 การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาเน้นในเรื่องกรรม ให้นักเรียนรู้การทำดี ได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว

1.5 การสอนแบบไตรสิกขาเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการสำรวมกาย วาจา ใจ มีศีล สมาธิ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนและเกิดปัญญาได้ต่อเมื่อจิตใจสงบ ทำให้เกิดการรู้แจ้ง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรีและเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพุทธวิธีสอนแบบไตรสิกขา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำการสอนแบบไตรสิกขาไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ด้วย

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของพุทธวิธีสอนอื่น ๆ ว่าพุทธวิธีสอนใดทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน

2.3 ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ โดยใช้การสอนแบบไตรสิกขาในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ ทศนคติต่อวิชาพระพุทธศาสนา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรชัย พงษ์ลิขิตพัฒน์. 2548. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน สถาบันการบิณฑลเรือน.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2542. รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าของการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ :

บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

_____ 2543. ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ :

เอส. อาร์. ฟรินดิง แมส โปรดักส์.

วิชัย ต้นศิริ. 2550. อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรึกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2550.

กรุงเทพฯ : บริษัทพรึกหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____ . 2552. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554 - 2549). พิมพ์ครั้งที่ 8 : กรุงเทพฯ :

บริษัทพรึกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุจิตรา บณรัตน์พันธุ์. 2534. ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์.

Conbach, L. J. 1990. Essentials of Psychological Testing (5th ed.). New York : Harper Collins.

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี.

THE BEHAVIOUR FOLLOWS SUFFICIENT ECONOMY TREND THE COMMUNITY TIES UP THE GOLD, AMPHUR HIM ME CHANTHABURI THESIS SECONDARY EDUCATION PROFESSOR.

พระฉัฐพรชัย อคคปณโณ (ฉัตรทอง), คมพล สุวรรณกฎ, นักรบ เสียรอ่า
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษาการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง และ 4) เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนบ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี จำนวน 261 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนของบ้านคลองน้ำเป็น จำนวน 122 คน โดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า 2 ระดับและ 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9189 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี โดยรวม พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่ มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมโดยรวมในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านทานมัย ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในระดับดี ด้านศีลมัย ผู้นำครัวเรือนเกือบสามในสี่มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในระดับดี ด้านภาวนามัย ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมในระดับดี 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจโดยรวมในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ด้านการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นให้คุ้มค่าที่สุด ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ด้านการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระดับดี และด้านความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำครัวเรือนครึ่งหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย 3) การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตน โดยรวม ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมด มีการปฏิบัติตนในระดับดี ด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดี ด้านการปฏิบัติตามความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดี และ 4) เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพ การปฏิบัติตนตามหลักธรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับบ้าน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมให้ทุกคนยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมดำเนินการด้านเศรษฐกิจพอเพียง และได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในเชิงพัฒนาได้ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การปฏิบัติตน, หลักธรรมบุญกิริยาวัตถุ, เศรษฐกิจพอเพียง,

Abstract

The research this time, there is 1) objective for study the behaviour traditionally the dharma that uses in the driving moves 2) sufficient economies s study the understanding about 3) sufficient economies s study the behaviour follows sufficient economy community trend ties up the gold and 4) compare with the behaviour traditionally the dharma that uses in the driving move the sufficient economythe community ties up the gold amphur him me Chanthaburi province separate follow personal factor the understanding about the sufficient economy and the behaviour follows sufficient economy trend , the people who use in the research, for example household house channel water leader is 8 Tumbol groups tie up the gold amphur him me Chanthaburi province 261 persons amounts , the sample that use in the research this time , for example household leader of channel water house is 122 persons amounts by use the principle fixes the size of the sample from readymade table of K and small axle hill a tool that use to is meter questionnaire evaluates 2 the level and 5 the level , be valuable the confidence equal to 0.9189 the statistics that use in data analysis for example percentage value (%) average (\bar{x}) and the deviate standard value (S.D.) value test t-test , value test F-test and difference test is lay a pair of (Scheffe Method)

The research result meets that 1) the practice traditionally the dharma that uses in the driving moves the sufficient economy the community ties up the gold amphur him me Chanthaburi province generally meet that household leader three more than in four have the practice traditionally the dharma generally in good level when , separate lay a side a side almsgiving household leader all almost have the practice traditionally the dharma in good level religious precept horse side household leader three almost in four have the practice traditionally the dharma in good level a side prays the horse household leader three more than in four have the practice traditionally the dharma in 2) good understanding levels about the sufficient economy meet that household leader more than a half has the understanding generally in good level when separate lay a side depending on oneself side too much most, household leader more than a half is omniscient the understanding in the a little level using resource side that happen is worthwhile most household leader more than a half is omniscient the understanding in the a little level doingnot produce side and consume to exceed one's power household leader more than a half is omniscient the understanding in good level and cooperation side helps each other household half leader is omniscient the understanding in 3) a little behaviour levels follows sufficient economy trend, meet that household leader all almost have the behaviour generally in good level when separate lay a side behaviour side follows sufficient economy philosophy household leader all almost there is the behaviour in good level, behaviour side about the driving moves sufficient economy village household leader all almost have the behaviour in good level practice side follows the relation in the Buddhism and the economy household leader all almost have the behaviour in good level and 4) compare with the practice traditionally the dharma that uses in the driving move the sufficient economy amphur him me , Chanthaburi province separate follow personal factor and the understanding about the sufficient economy the behaviour follows sufficient economy community trend ties up the gold meet that household leader who have the gender age marriage status education , differently there is the practice traditionally the dharma that uses in the driving moves sufficient not different economy leader household part that have occupation the practice traditionally the dharma the understanding about the sufficient economy, differently there is the practice traditionally the dharma that uses in the driving moves sufficient different economy imply important statistics way that .05 level

Important feedback. Should be studied problems in the implementation of the principles of the sufficiency economy. Build a temple to the house. To define guidelines that everyone abides by the principles and strict compliance. For people to participate in the economic sufficiency. And the results of your research is complete and can be used in the development of better.

Keywords: practice, principles, bearing favors material, economic sufficiency.

บทนำ

คนไทยเราเกิดมาก็มีความสัมพันธ์ด้วยกันสามเรื่อง คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งคนไทยทั้งชาติมีความรักและเทิดทูลไว้เหนือหัวทั้งชีวิตและจิตใจอันตั้งงาม เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจว่าชาติเสียก่อนว่าคืออะไร เช่น คนในแผ่นดินเดียวกันจะต้องรักกันเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกันและเพื่อให้เกิดพลังความแห่งความสามัคคีและรักความที่เป็นอธิปไตยของชาติ โดยให้เป็นเอกลักษณ์ของแผ่นดิน ประชาชนจะต้องเข้าข้างรัฐ ในการบริหารประเทศ ส่วนพระศาสนา เป็นที่เคารพในใจของทุกคนโดยธรรมชาติ จะมีใครมาขู่เชิญให้หันบถอีกทำไม นับถือเองตามแต่ที่ตนศรัทธาและเมื่อทุกคนมีความคิดความเชื่อเข้ากับหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ แล้วควรเอาศาสนาไปมีส่วนร่วมในความรักชาติและช่วยแก้ปัญหาของชาติ เพื่อสนับสนุนให้รัฐ ในการบริหารประเทศ และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นที่รักเคารพอยู่ในดวงใจของคนทั้งชาติอย่างนี้แล้ว เราทุกคนควรน้อมรับเอาพระราชดำรัส น้อมนำมาปฏิบัติให้เห็นผลเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาชาติให้เกิดความมั่นคงโดยมีรัฐเป็นผู้นำ ทำให้ชาติ ศาสนา และมหากษัตริย์ ทำให้ประเทศมีความมั่นคง เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศได้เป็นอย่างดี (พูนศักดิ์ วรรณพงษ์. 2538 : 9) ในขณะที่ ณ วันนี้ความเป็นอยู่ในทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง กำลังมีการพัฒนาที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เข้าสู่โลกแห่งวิทยาศาสตร์ที่กำลังเจริญอย่างต่อเนื่องและมีการแข่งขันกันสูงเรื่องกำไรและขาดทุนแบบเอาเป็นเอาตาย โดยลึมนึกถึงกฎธรรมชาติที่ว่า “ตายไปเราเอาอะไรไปสักอย่างก็ไม่มี เว้นไว้แต่ความดีกับชั่วที่ติดตัวเราไป” (จากรุ เพ็งสวัสดิ์. 2544 : 56)

การสร้างจิตสำนึกให้อยู่ในตัวบุคคลที่ควรใส่ใจเป็นพิเศษ ที่จะต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อเท็จจริงให้ปรากฏต่อความเป็นจริงอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับวิถีที่ทุกคนจะพึงนำไปปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน เพราะว่าทุกคนนั้นยัง มีความอยากมีอยากได้ เป็นเรื่องธรรมดาของผู้มีกิเลส เป็นการไหลไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อหวังผลกำไรที่ยากได้ไม่มองว่าคนอื่นจะเป็นอย่างไร แต่ขอให้ฉันสบายอย่างเดียวก็พอใจ นี่คือการมองโลกทางใจของมนุษย์ที่ยังไม่รู้ว่าจะหยุดได้อย่างไร ในปี พ.ศ. 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส เกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ประชาชนแม้รัฐบาลก็ไม่สนใจ ต่อมา เมื่อปี พ.ศ.2540 เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าฟองสบู่แตกประชาชนประสบปัญหาเรื่องความเป็นอยู่อย่างมากมาย ประชาชนจึงหันมาสนใจเรื่องความ “พอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางให้แก่พสกนิกรของพระองค์มาโดยตลอดนานกว่า 34 ปี เพื่อให้ดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับชั้น ทั้งในระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐ ทั้งการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินตามทางสายกลาง มิใช่เฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจจะให้อ้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ แต่ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และความพอใจ คือความยินดีในสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ อยู่ได้ระดับหนึ่ง รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร รัฐบาลจึงมองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (อภิชัย พันธเสน. 2544 : 3)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) จึงได้ปรับปรัชญาและเป้าหมายใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544 : ก) ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ยังใช้แนวคิดพื้นฐานที่ยึด คนเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนา และน้อมนำ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติในการบริหารและพัฒนา เพื่อจุดมุ่งหมายในการมุ่งการพัฒนาสู่ สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green Society) มาใช้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 13) กอปรกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา 83 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ธีรเดช นรตถรักษา. 2551 : 24)

จากพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะศึกษาการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้มิติที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังพระ

บรมราชาบาทและพระราชดำรัสของพระองค์ที่เน้นทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ความหลากหลายในการอยู่ร่วมกันของสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นปกติสุขมีความเอื้ออาทรต่อกัน เกิดดุลยภาพที่เคลื่อนไหวได้ ช่วยเหลือพึ่งพิงอิงกัน เศรษฐกิจพอเพียงมีจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบความคิดและเชื่อมโยงกับมนุษย์โดยยึด “คนเป็นศูนย์กลาง” มีความเป็นสากล (เพ็ชรี กิตติวิทยากุล, 2532 : บทคัดย่อ)

อำเภอเขาคิชฌกูฏเป็นหนึ่งในอำเภอที่น้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในหลักกรรมเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในหมู่บ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นหมู่บ้านซึ่งได้รับการคัดสรรให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ดีเด่นในระดับจังหวัดในปีพ.ศ. 2553 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้บ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นแนวทางในการศึกษาโดยการนำหลักกรรมในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนทุกคนของบ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 122 คน การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 การปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้นำครัวเรือนตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1990 : 19) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9189 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8809
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9336
3. การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .9668

ผลการวิจัย

1) การปฏิบัติตนตามหลักกรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยรวมพบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่มีการปฏิบัติตนตามหลักกรรมโดยรวมในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านทานมัย ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนตามหลักกรรมในระดับดี ด้านศีลมัย ผู้นำครัวเรือนเกือบสามในสี่มีการปฏิบัติตนตามหลักกรรมในระดับดี ด้านภาวนามัย ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่มีการปฏิบัติตนตามหลักกรรมในระดับดี 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจโดยรวมในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจในระดับน้อย ด้านการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นให้คุ้มค่าที่สุด ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจใน

ระดับน้อย ด้านการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจในระดับดี และด้านความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำครัวเรือนครึ่งหนึ่งมีความเข้าใจในระดับน้อย 3) การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตน โดยรวม ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดี ด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดี ด้านการปฏิบัติตามความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดี และ 4) เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มี อาชีพ การปฏิบัติตามหลักธรรม ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครัวเรือนเป็นเพศชายและเพศหญิงเกือบเท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.74 และเพศชาย ร้อยละ 44.26 โดยมีอายุเฉลี่ย 41 ปี ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 61.48 และมากกว่าสามในสี่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 78.69 เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 47.54 ผู้นำครัวเรือนไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงนั้นการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ที่ไม่แตกต่างกัน จึงมองว่าการได้นำหลักธรรมมาขับเคลื่อนในด้านเศรษฐกิจนั้นไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงก็สามารถที่จะดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมือนกัน แต่ส่วนอาชีพอาจเกิดจาก รูปแบบการดำรงชีพในสังคมมนุษย์ปัจจุบัน อาชีพเป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคม การที่บุคคลประกอบอาชีพจะได้อะไรบ้างตอบแทนหรือรายได้ เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ดังนั้นการประกอบอาชีพที่ต่างกันของประชาชนย่อมนำมาซึ่งความแตกต่างในการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2. การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 86.07 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านทานมัย ด้านศีลมัย และด้านภาวนามัย พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับดีทุกด้าน ร้อยละ 91.80, 70.49 และ 88.52 การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำครัวเรือนสามารถที่นำหลักธรรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ให้ได้อย่างเหมาะสมและปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 51.64 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ด้านการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นให้คุ้มค่าที่สุด และด้านความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับน้อย ร้อยละ 57.38, 51.64 และ 50.82 ตามลำดับ ส่วนด้านการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับดี ร้อยละ 51.64

4. การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 95.90 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการปฏิบัติตามความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดีทุกด้าน ร้อยละ 90.98, 95.08 และ 92.62 ตามลำดับ

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ควรใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางสำหรับนโยบายจัดความยากจนของเทศบาลตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้มีโครงการที่เน้นการพัฒนาขีดความสามารถของคนจนในการพึ่งตนเองทั้งในกิจกรรมการผลิต การสร้างวินัยในการใช้จ่าย และการจัดการป้องกันความเสี่ยงต่างๆ อย่างรอบคอบ ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางสำหรับนโยบายจัดความยากจนของรัฐบาลโดยให้มีโครงการที่เน้นการพัฒนาขีดความสามารถของคนจนในการพึ่งตนเองทั้งในกิจกรรมการผลิตการสร้างวินัยในการใช้จ่าย และการจัดการป้องกันความเสี่ยงต่างๆ อย่างรอบคอบ

1.2 ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำครัวเรือนเพื่อให้มีเจตคติที่ดีและมีทักษะต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนร่วมมือกันแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการส่งเสริมโครงการพัฒนาชุมชนตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ควรมีการจัดทำประชามชหมู่บ้านโดยสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับบ้าน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามหลักธรรมให้ทุกคนยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

1.4 สร้างหลักประกันว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และกรณีตัวอย่างจากชุมชนและเครือข่ายต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ ยกเลิกโครงการประเภทให้เปล่าและสนับสนุนโครงการที่ชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในชุมชนให้มากที่สุด

1.5 ควรเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในทุกกลุ่ม โดยการจัดประกวดบุคคลดีเด่นด้านการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดสรรรางวัลซึ่งอาจจะเป็นเงินรางวัลหรือสิ่งของมีค่าต่าง ๆ ตามสมควร และประกาศเกียรติคุณให้ทุกคนรับทราบเพื่อจะได้ปฏิบัติตาม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้ได้ผลการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมทั้งตำบล ดังนั้นจึง

2.1 ควรมีการศึกษาให้เต็มพื้นที่ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในเชิงพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น ปรับเป้าหมายการพัฒนาชุมชนทั้งในชนบท โดยมุ่งเน้นการทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และการพัฒนากิจกรรมด้านเศรษฐกิจของชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก

2.2 ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการจัดการเงินทุนและศึกษาความเป็นไปได้ในการยกระดับกองทุนต่างๆ ของชุมชน ให้เป็นธนาคารท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และระบบการกู้ยืมภายในชุมชนด้วยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำให้ผู้นำครัวเรือนได้ปฏิบัติตามคำว่า “บวร” ส่งเสริมให้มีการสร้างศรัทธาว่าการทำบุญตักบาตรโดยไม่ต้องคิดว่าทำบุญดีอย่างไร ในเมื่อกระทำด้วยศรัทธาสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นการกระทำให้เกิดตัวอย่าง

2.4 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทราบถึงความพร้อมของประชาชนในการเข้าร่วมดำเนินการด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านที่มีการส่งเสริมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านทั่วไป เพื่อศึกษาความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ของทั้งสองพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- ธีรเดช นรัตถรักษา. 2551. **รัฐธรรมนูญ 2550 ฉบับประชาชน**. กรุงเทพฯ : ไทเนรมิตอินเตอร์โปรเกรสชิพ จำกัด
พูนศักดิ์ วรรณพงษ์. 2538. **พระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ไทย**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.
เพ็ชรี กิตติวิทยากุล. 2532. **การเข้าถึงพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช**.
กรุงเทพฯ : สำนักพระราชเลขานุการ.
- วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. 2544. **การวิจัยการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2544).**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549**. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรุงเทพมหานคร.
_____. 2549. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ (พ.ศ.2550-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุรนันท์ เวชชาชีวะ. 2549. “แผนการพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 กับนโยบายรัฐบาล,”
เศรษฐกิจและสังคม. ฉบับที่ 6. :สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม.
อภิชัย พันธเสน. 2542. **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์**.(เอกสารประกอบการ
สัมมนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง).กรุงเทพฯ : มูลนิธิชัยพัฒนา-ที ดีอาร์ ไอ.
- Cronbach, L. J. 1990. **Essentials of Psychological Testing**. 5 th ed. New York : Harper Collins.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Earlyle W. 1970. **Educational and Psychological Measurement**. New York :
Macmillan.

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี THE ROLE OF THE CLERGY IN THE OPINION OF THE PEOPLE IN THE COMMUNITY DEVELOPMENT AMPHUR MAKHAM, CHANTHABURI.

พระมหากิตติ สุจิตโต (สร้อยมาลา), พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอ มะขามจังหวัดจันทบุรี ได้คัดเลือกจากประชากรเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9351 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe Method)

ผลการวิจัย 1) ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขามโดยรวม พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ประชาชนมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 67.54 มีทัศนะต่อ บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีทัศนะในระดับมากและระดับน้อยใกล้เคียงกัน โดยระดับ มากมีร้อยละ 17.80 และระดับน้อยมีร้อยละ 14.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหน้าที่การปกครองของพระสงฆ์ พบว่า ผู้นำชุมชนมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 60.21 มีทัศนะต่อหน้าที่การปกครองอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีทัศนะอยู่ในระดับ มาก ร้อยละ 24.08 และระดับน้อย ร้อยละ 15.71 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของ ประชาชน ในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ใน สังคมไทยโดยรวม ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ในเขต อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ส่วนความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยให้แก่ผู้นำชุมชนและประชาชน ควรมีการ ประชาสัมพันธ์บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์, ทัศนะ, พัฒนาชุมชน

Abstract

This study. Objectives: 1) to study the role of the clergy in the opinion of the people in the community development district tamarind. Two., To compare the role of the clergy in the opinion of the people in the community. Tamarind in district. Chanthaburi. Classified according to their personal knowledge and understanding about the role of monks in Thailand. In this study. Study the people who live in the area. Chanthaburi Province. The selection of the target population on the basis of the size of the sample. Of the finished amp and Craig Morgan (Krejcie and Morgan. 1970: 607-610) has 379 samples and the sampling system (Systematic Sampling) tool is used as a query about the five levels. Reliability both equal to 0. was used in

9351. Data analysis were percentage (%), mean () and standard deviation (SD) test, t-test to test the F-test and the difference is a couple of Scheffe (Scheffe Method.).

Result: 1) the role of the clergy in the community, in the opinion of the people in that district, tamarind and the role of the clergy in the opinion of the people in the community. More than half the population. Accounted for 67.54 percent of the opinions regarding the role of the clergy in the community at a moderate level. Perceived lower level and less similar. The level is 17.80 percent and 14.66 percent on the low side of the front is the rule of the clergy, community leaders found that more than half Accounted for 60.21 percent of the opinions regarding the role of government in the medium. The second point is a level 24.8 per cent and 15.71 per cent, and 2) to compare the role of the clergy in the opinion of the people in the community. Tamarind in district. Chanthaburi. Classified according to their personal knowledge and understanding about the role of monks in Thailand as a whole. Difference indicates that the role of the clergy in community development in view of the public. By understanding the role of monks in Thailand. The study showed that gender, age, marital status, education, occupation, family income. Length of stay in the community. Not affect the role of the clergy in the opinion of the people in the community. Tamarind in district. Chanthaburi. The cognitive differences. Perceived role of the clergy in the community were significantly different statistically at the .05 level.

Important feedback. Should promote knowledge of the monks in Thailand to community leaders and citizens. Should be the role of public relations in Thailand monks and citizens to get involved.

Key words : The role of the clergy, opinion, community development.

บทนำ

ในยุคก่อนพุทธศักราชนั้น ครั้งที่พระสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ได้ทรงพิจารณาว่าธรรมะที่ตรัสรู้เป็นของละเอียดสุขุมคัมภีรภาพ ผู้อื่นรู้ตามเห็นตามได้ยาก ไม่คิดที่จะทรงแสดงแก่ผู้อื่นแต่อาศัยพระมหากษัตริย์ จึงได้ตกลงพระทัยที่จะสั่งสอนธรรมแก่เวไนยสัตว์กล่าวตามนัยบุคลาธิษฐานว่า ท้าวสหัมบดีพรหมอาราธนาให้พระองค์ทรงแสดงธรรม จึงมีธรรมเนียมอาราธนาธรรมขึ้นต้นว่า พรหมมา จ โลกาธิปตี สหัมปติ กตมยลลิต อนธิวิร อยาจจ ฯลฯ โดยทรงเปรียบเทียบเวไนยสัตว์กับดอกบัวสี่เหล่า ดอกที่ขึ้นพ้นน้ำแล้วเมื่อได้รับแสงอาทิตย์ก็พร้อมที่จะบาน ดอกที่อยู่ปรึมน้ำจะบานในวันพุง ดอกที่อยู่ใต้น้ำจะบานในโอกาสต่อไป ดอกที่อยู่ในโคลนตมย่อมตกเป็นเหยื่อของปลาและเต่า มนุษย์ก็เหมือนกัน บางพวกมีสติปัญญาดี ย่อมรู้ธรรมที่ทรงแสดงได้ทันที บางพวกต้องอบรมสั่งสอนเล็กน้อย บางพวกต้องอบรมพร่ำสอนเป็นเวลานาน จึงรู้ตามเห็นตามได้ บางพวกไม่สามารถสอนให้รู้ตามได้ เหมือนดอกบัวอยู่ในโคลนตมย่อมที่จะตกเป็นเหยื่อของปลา และเต่า เมื่อทรงดำริได้อย่างนี้ ก็ตกลงพระทัยที่จะประกาศสั่งธรรม ทรงคิดถึงอาหารคาวปลาและอุทกคาวปลา เจ้าลัทธิตที่พระองค์เคยศึกษาว่าเป็นผู้มีกิเลสน้อย มีสติปัญญาสามารถรู้ตามได้ หากได้ฟังธรรม แต่ท่านทั้งสองมรณะไปก่อนแล้ว ก็ทรงคิดถึงปัญจวัคคีย์ ซึ่งเคยอุปฐากพระองค์เมื่อทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา และพากันหลีกไปเมื่อทรงเปลี่ยนมาบำเพ็ญเพียรทางจิต

บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นได้แบ่งหน้าที่ต่าง ๆ ออกอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าเมื่อก่อน ว่าอย่างไรสมควรเรียกว่าอะไร เพื่อเป็นการร่วมพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในการดูแลสังคม โดยจะเห็นจากคำว่า บวร อันเป็นคำที่มีความหมายว่า ประเสริฐ บ ย่อมมาจาก บ้าน ร ย่อมมาจาก วัด และ ร ย่อมมาจาก โรงเรียน ย่อมมองเห็นถึงความสำคัญของวัดว่าอยู่ร่วมกับชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่สามารถแยกออกจากชุมชนได้เลย เมื่อชุมชนมากขึ้น ก็ย่อมมีวัดและโรงเรียนมากขึ้นตามมาด้วย เพราะบ้านเป็นองค์กรแรกของชุมชน ต่อมาก็มีวัดหรือโรงเรียนเกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมดุลในชุมชนทั้งในด้านการศึกษาและในด้านจิตใจ ดังคำว่าความรู้ควบคู่คุณธรรม พระสงฆ์ได้มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก พระสงฆ์เหล่านี้ ก็คือ กุลบุตรที่อยู่ในชุมชนนั้นหรืออาจเป็นชุมชนอื่น ที่เขาบวชเข้ามา โดยมีการรับรองจากสงฆ์ผู้ที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมกำหนดไว้ ต่างก็ได้ช่วยเหลือหลอมสังคมให้มีความสงบร่มเย็น และแนะนำทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับชุมชน ดังคำกลอนที่ พระธรรมทัศนาธ

(ทองสุก ป.ธ.8) อดีตเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม กรุงเทพฯ ได้ประพันธ์ไว้ว่า วัดจะดี มีหลักฐาน เพราะบ้านช่วย บ้านจะสวย เพราะมีวัด ดัดนิสัย บ้านกับวัด ผลัดกันช่วย ต่างอวยชัย ถ้าขัดกัน ก็บรลัย ทั้งสองทาง (พระมหากษัตริย์ นันทเพช. 2540 : 23)

ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ ได้มีองค์กรสูงสุดดูแลความเรียบร้อย คือ มหาเถรสมาคม ได้แบ่งหน้าที่ในการพัฒนาองค์กรและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนออกเป็น 6 ประการ คือ

1. งานการปกครอง เช่น งานด้านการดูแลพระภิกษุสามเณรในวัดและในหน้าที่ ที่ตนรับผิดชอบอยู่ ฯลฯ
2. งานการศึกษา เช่น งานด้านศึกษาวิชาทางพุทธศาสนา ทั้งนักธรรมและบาลี ฯลฯ
3. งานการศึกษาสงเคราะห์ เช่น งานด้านการมอบทุนการศึกษา การตั้งทุน ฯลฯ
4. งานการเผยแผ่ เช่น งานด้านการออกปฏิบัติหน้าที่ของพระธรรมทูต การเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การสอนธรรมในโรงเรียน ฯลฯ

5. งานสาธารณูปการ เช่นงานด้านการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัดของตน ฯลฯ
6. งานสาธารณสงเคราะห์ เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ

ในหน้าที่ทั้ง 6 ประการนี้ คณะสงฆ์ได้ยึดเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่จะเข้าไปร่วมพัฒนาชุมชน โดยการแบ่งหน้าที่กันทำจำแนกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของผู้ที่เข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนนั้น เหมือนกันทั่วประเทศหรือสถานที่ที่มีพระสงฆ์ออกไปเผยแผ่ต่างประเทศทั่วโลก (ปลื้ม โชติชูชูญกุล. 2535 : 293)

ผู้วิจัยจึงทำการวิจัย เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของผู้นำชุมชน เพื่อเป็นการสำรวจสิ่งที่พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามความเป็นจริงตามหน้าที่ที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 มาตรา 15 ตรี ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
2. ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร
3. ควบคุมและส่งเสริมศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์
4. รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา
5. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

ตามหน้าที่ดังกล่าว พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ของตน โดยเฉพาะเจ้าคณะผู้ปกครอง จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาทั้งในส่วนวัดและในส่วนชุมชน และต้องทราบว่าในส่วนใดบ้างที่พระสงฆ์ในเขตอำเภอแม่ขามที่เข้าพัฒนาชุมชนน้อยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้จะมีผลต่อพระสงฆ์ที่จะเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดให้สมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ในเขตอำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ในเขตอำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรีซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30,721 คน (สำนักงานทะเบียนอำเภอแม่ขาม. 2554 : 38)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่ขาม จังหวัดจันทบุรี ได้คัดเลือกจากประชากรเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Trt Out) กับ กลุ่มทดลอง ในเขตอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 19) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9351

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9185

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านการปกครอง ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9231

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านการศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8972

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9398

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านการเผยแผ่ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8897

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านสาธารณูปการได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9109

ด้านบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน ด้านสาธารณสงเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9421

ผลการวิจัย

1) ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขามโดยรวม พบว่า ระดับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน มากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 67.54 มีทัศนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีทัศนะในระดับมากและระดับน้อยใกล้เคียงกัน โดยระดับมากมีร้อยละ 17.80 และระดับน้อยมีร้อยละ 14.66 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปกครองของพระสงฆ์ พบว่า ประชาชนมากกว่าครึ่ง คิดเป็นร้อยละ 60.21 มีทัศนะต่อด้านการปกครองอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมามีทัศนะอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 24.08 และระดับน้อย ร้อยละ 15.71 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยรวม ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชน จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ส่วนความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อทัศนะของประชาชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนที่เป็นชายหรือเพศหญิงอาจมองว่าบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษาในอดีตและปัจจุบันนั้น พระสงฆ์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาทุกแขนง ไม่ได้จำกัดอยู่ในระบบการศึกษาแบบโรงเรียนปริยัติธรรมหรือโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วไปเท่านั้น แต่พระสงฆ์ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาที่ดี พระสงฆ์นั้นมีความรู้ความสามารถในด้านต่าง เช่นการศึกษา พระสงฆ์เองก็มีการศึกษาที่สูง และส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนได้มีการศึกษา หรือสนับสนุนในการให้ทุน แจกทุน มีการอนุเคราะห์ส่งค่าเครื่องนุ่งห่มของประชาชน ซึ่งสอดคล้องได้การศึกษาของศิริพร สกุลเจริญพร. (2550 : บทคัดย่อ) ผลจากการศึกษาภาค

เอกสาร พบว่า พระสงฆ์จะมีหน้าที่ในการศึกษาพระธรรมวินัยและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งพระสงฆ์มีบทบาทด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน เนื่องด้วยการที่วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของประชาชน ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำหมู่บ้านและผู้นำในการสร้างสาธารณประโยชน์ ตัวอย่างเช่น สร้างหอกระจายข่าว สนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ สร้างสถานศึกษา ศูนย์ฝึกวิชาชีพ บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษา ทัดเทียมกับต่างประเทศ เพราะอยากให้บุคคลที่ได้รับการศึกษาเหล่านั้นมาช่วยพัฒนาประเทศให้เป็นที่รู้จักของโลกมากขึ้น และยังได้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉรวรรณ วงศ์ปราช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ พบว่า วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ด้านความรู้ความเข้าใจ ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์แตกต่างกัน แสดงว่า วัดและพระสงฆ์กับชุมชนนั้นเป็นของคู่กันมาแต่สมัยโบราณของไทย เพราะวัดนอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรม หรือทำพิธีทางศาสนาแล้ว วัดยังมีบทบาททำหน้าที่อื่น ๆ อีก วัดเป็นสถานศึกษาสำหรับชาวบ้าน ส่งกุลบุตรมารับใช้พระ รับการอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่สอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมของเยาวชนด้วย เป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจน ได้อาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียนด้วย ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ขัดสนอาศัยวัด เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายพวกราช วิชาผู้เจ็บป่วย เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ หย่อนใจ หากความรู้เพิ่มเติม เป็นที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้าน เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ เป็นคลังวัสดุสำหรับเก็บของไว้ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานวัดและขอยืมไปใช้ เมื่อคนมีงานต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางการปกครอง ที่กำหนดหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ เป็นที่ประกอบพิธีกรรม หรือให้บริการด้านพิธีกรรมอันเป็นเรื่องที่ผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาโอกาสต่าง ๆ ความรู้ความเข้าใจมีผลต่อทัศนะของประชาชน ต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรวรรณ วงศ์ปราช (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ พบว่า 1. โดยมากไปวัดและฟังธรรมเทศนา หรือปฏิบัติเจริญจิตภาวนาและนั่งวิปัสสนากรรมฐาน หรือรับฟังธรรมะจากวิทยุ โทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ เป็นบางครั้ง 2. ประชาชนส่วนใหญ่ มีความคาดหวังต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยในระดับสูง รองลงมาได้แก่บทบาท ด้านการศึกษาและบทบาทด้านสาธารณูปการ 3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชน ต่อบทบาทของพระสงฆ์ได้แก่ เพศ อายุ การฟังเทศนาธรรม การรับสื่อในการเผยแผ่ศาสนาการร่วมกิจกรรมในวัดและชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ และการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ส่วนวุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้นไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ แสดงให้เห็นว่าจากการศึกษา ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทย มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีและเปรียบเทียบได้กับการศึกษาของเจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2519 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ในด้านการศึกษาทั่วไป ทั้งทางโลกและทางธรรม การเผยแผ่ธรรมะ และการให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ตลอดจนศึกษาว่าพระสงฆ์มีความเป็นมาอย่างไรในบทบาทดังกล่าว พระสงฆ์มีบทบาทในการช่วยสอนหนังสือ ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ บทบาทในการให้การศึกษาเพิ่มขึ้น การเผยแผ่ธรรมะเพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน โดยพระสงฆ์ออกจาริกในชนบทใช้สื่อสารมวลชนเผยแผ่ธรรมะ นำประชาชนพัฒนาท้องถิ่นวัดและโรงเรียน เข้าร่วมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์พยายามปรับปรุงบทบาทเดิมของตนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม โดยการพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ
จากผลการศึกษาค้นคว้า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านบทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยให้แก่ประชาชน
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์บทบาทพระสงฆ์ในสังคมไทยให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจด้านบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยให้แก่ประชาชน ในงานทั้ง 6 ด้าน
2. ควรมีการศึกษาแยกเป็นส่วน ๆ ในงานของพระสงฆ์เพื่อให้ได้รับผลอย่างชัดเจนในด้านบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคม
3. ควรศึกษาประเด็นสำคัญของพระสงฆ์ที่เป็นตัวอย่างที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและสังคม
4. ควรศึกษาทำเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อจะได้เข้าถึงความเที่ยงตรงของบทบาทที่ได้ทำในแต่ละด้านเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างถูกต้อง
5. ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย ตั้งแต่ในอดีตที่พระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทยถึงปัจจุบัน เพราะจะได้ทราบว่าทำไมประชาชนซึ่งเคยนับถือศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) ได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังมาถึงปัจจุบัน เพื่อจะได้ยึดเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. 2519. **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมในด้านการศึกษาทั่วไป** กรุงเทพฯ :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปลื้ม โชติขจรกุล. 2535. **กฎหมายคณะสงฆ์**. มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.

พระมหากฤษฏา นันทเพชร. 2540. **ทัศนะคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม** วิชาการจัดการพัฒนาสังคม.

วิทยานิพนธ์. ศีลศาสตร์มหาบัณฑิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.

อัจฉราวรรณ วงศ์อุปราช. 2544. **ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของพระสงฆ์**. วิทยานิพนธ์.

ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริพร สกุลเจริญพร. 2550. **บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาการศึกษา**. กรณีศึกษา พลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร

เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล. มหาวิทยาลัยมหิดล. จังหวัดนครปฐม.

สำนักงานทะเบียนอำเภอมะขาม. 2554. **ข้อมูลประชาชนทะเบียนราษฎร์**. เอกสารอัดสำเนา. จังหวัดจันทบุรี.

Cronbach, L.J. 1990. **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Eayle W. 1970. **Educational and Psychological**

Measurement. New York : Minnisota University.

กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานคร

THE PROCESS OF STRATEGIC HUMAN RESOURCE

DEVELOPMENT OF BANGKOK

โชติชวัล พุทธิกาญจน์

สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครควรเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก โดยทั้งหมดจะต้องเทียบเคียงกับมหานครที่อยู่ในระดับเดียวกัน จากนั้นจึงนำมาปรับเป็นแผนกลยุทธ์ขององค์กร และเชื่อมโยงไปสู่การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แล้วจึงกำหนดรูปแบบในการพัฒนา ลำดับต่อไปจึงจำแนกความสามารถออกเป็นแต่ละด้านที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และแบ่งแต่ละด้านตามระดับการทำงาน จากนั้นควรกำหนดรูปแบบ และรายละเอียดการพัฒนา แล้วจึงทำการทดสอบก่อนการพัฒนาและดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และเมื่อเสร็จสิ้นจะต้องมีการประเมินผลการพัฒนาทั้งเชิงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข รวมถึงนำไปกำหนดเส้นทางอาชีพเพื่อความก้าวหน้าของบุคลากรต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

Abstract

The objective of this research was to present the process of strategic human resource development of Bangkok metropolis by using qualitative method. The finding showed that the process of strategic human resource development of Bangkok metropolis should start by analyzing internal and external environment by benchmarking with e other metropolitan cities at the same level. Then, the data should be synthesized to develop a strategic plan and linked to need assessment of human resource development. Types of development should be specified and competency of personnel should be classified. Next, aspects of each type of development necessary for implementation should be specified, together with operation level. After that, types and details of development would be formed so that the plan would be post-tested and implemented according to the plan. When the implementation was completed, there should be an evaluation in terms of efficiency and effectiveness in order to improve the development plan. Career path of personnel should also be planned to ensure their professional growth.

Keyword: Human resource development, Strategic human resource development, Human resource development strategy

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศไทย และยังเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศ รวมทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาจำนวนมาก กรุงเทพฯ จึงเป็นมหานครที่เปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ กรุงเทพมหานครจึงให้ความสำคัญมากขึ้นกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดการฝึกอบรม การพัฒนา และการจัดการความรู้ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคล พ.ศ. 2552-2555

ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้การดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในทุกด้าน รวมถึงสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริง จึงควรวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันเป็นอย่างไร

1. ผู้ที่รับผิดชอบมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครอย่างไร
2. กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน
2. เพื่ออธิบายการดำเนินการของผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกรุงเทพมหานครเพื่อคุณประโยชน์ของสังคม

ประเทศชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกระดับ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังทำให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้สามารถนำไปวางแผนทางป้องกันและแก้ไขได้ ซึ่งทั้งหมดจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยยังทำให้กรุงเทพมหานครมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เฉพาะของตนเองที่เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ส่งผลให้เป็นเมืองบริหารต้นแบบ ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำ และศูนย์กลางของภูมิภาคต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการ (Process) คือ การดำเนินงานที่มีลำดับต่อเนื่องและเชื่อมโยงกัน ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะที่จำเป็น (Attribute) เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายขององค์กรและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

สำหรับกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development Strategy) จะมุ่งไปที่การฝึกอบรม (Training) และวิธีการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในภาระงานปัจจุบัน แต่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Human Resource Development) จะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยทั้งหมดจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จึงหมายถึง การจัดลำดับอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยง และสัมพันธ์กันทุกส่วนเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายใน (Internal environment) และสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร (External environment) โดยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยควรจะเริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) แล้วจึงสร้างแผนกลยุทธ์ขององค์กร (Strategic plan) จากนั้นจึงเชื่อมโยงสู่การวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Need assessment) แล้วจึงวางแผน และกำหนดรูปแบบการพัฒนา จากนั้นจึงดำเนินการ และประเมินผล (Evaluation) เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

สำหรับกรุงเทพมหานครนั้น ปัจจุบันอยู่ภายใต้แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2552-2555 โดยกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค เจริญก้าวหน้าทัดเทียมเมืองชั้นนำ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน

และได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.6 ว่าต้องมีการเสริมสร้างให้บุคลากรของกรุงเทพมหานครมีความพร้อมทั้งด้านศักยภาพ คุณภาพชีวิต และความภาคภูมิใจ เพื่อร่วมกันพัฒนามหานครให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนทัศน์เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Constructivism paradigm) และใช้กลยุทธ์การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study) ผสมผสานกับกลยุทธ์ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) ผสมผสานกับการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposeful sampling) และใช้เทคนิคแบบต่อเนื่อง (Snowball technique) เพื่อสืบหาบุคคลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ โดยจะคัดเลือกบุคคลซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์โดยตรง เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมที่สุด (Key informants) (Creswell, 1998; Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998; Charmaz, 2006; Merriam, 1998; Swanson & Holton, 1997; Stake, 1995; Yin, 2003; Silverman & Marvasti, 2008)

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 คน โดยจะแบ่งบุคคลสำคัญออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ระดับบริหาร (Executive level) จำนวน 6 คน ระดับจัดการ (Management level) จำนวน 6 คน ระดับควบคุม (Controlling level) จำนวน 4 คน ระดับปฏิบัติการ (Operation level) จำนวน 3 คน และระดับมีส่วนร่วม (Participation level) จำนวน 2 คน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ในการเก็บข้อมูล โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview guide) ให้สอดคล้องกับคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย (Maykut & Morehouse, 1994) และได้ใช้แนวทางของ Patton (2002) ในการแบ่งคำถามออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ ด้านประสบการณ์และพฤติกรรม (Behaviors/ Experiences) ด้านความคิด และคุณค่า (Opinions/Values) ด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings/ Emotions) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านประสาทสัมผัส (Sensory) และด้านภูมิหลัง (Background) และปรับไปสู่คำถามที่ใช้จริงโดยแบ่งเป็นสามช่วงเวลา คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เชิญผู้ให้ข้อมูลร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกทางหนึ่ง

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่บันทึกได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวทางของกลยุทธ์กรณีศึกษาผสมผสานกับกลยุทธ์ทฤษฎีฐานราก โดยใช้โปรแกรม ATLAS.ti ซึ่งมีขั้นตอนคือ การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorical aggregation) การแปลความ (Direct interpretation) การแสดงความเชื่อมโยงของข้อมูล (Setting up of a pattern) และการตีความตามความเป็นจริง (Naturalistic generations) (Stake, 1995; Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998)

ส่วนการสร้างความน่าเชื่อถือการทางวิชาการ (Trustworthiness) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการดำเนินงาน (Audit trail) ของตนเองด้วยการบันทึกข้อดี และข้อบกพร่องในการเก็บข้อมูลเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง และได้ยืนยันความถูกต้อง (Authenticity) ด้วยการส่งข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหลังจากถอดเทป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบหลายทิศทาง (Triangulation) โดยจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ แบบแรกคือการเก็บข้อมูลด้วยวิธีต่างกัน ได้แก่ ทบทวนเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แบบที่สองคือเก็บข้อมูลด้วยวิธีเดียวกัน แต่หลายแหล่งข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเอกสารจากหลายแหล่ง การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลายคน ซึ่งจะส่งผลให้งานวิจัยปรากฏความน่าเชื่อถือออกมา 4 รูปแบบคือ ความถูกต้อง (Credibility) การนำไปใช้ (Transferability) ความสอดคล้องของข้อมูล (Dependability) ความเป็นกลางโดยไม่มีอคติ (Confirm ability) (Miles and Huberman, 1994)

สำหรับจรรยาบรรณการวิจัยในครั้งนี้ (Ethics) คือ การแจ้งถึงหัวข้อการวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความยินยอมการให้ข้อมูล และบันทึกข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลก่อนทั้งโดยปากเปล่า และลายลักษณ์อักษร รวมถึงสิทธิในการถอนตัว เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลัง โดยละเว้นการหลอกลวงในทุกรูปแบบ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังหลีกเลี่ยงข้อมูลที่เป็นส่วนตัว เช่น ชื่อนามสกุลของผู้ให้ข้อมูล โดยเปลี่ยนมาใช้รหัสแทน รวมถึงหลีกเลี่ยงข้อมูลที่เป็นความลับ และข้อมูลทุกอย่างที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเสียหาย และอยู่ในความเสี่ยง รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลต้องถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่ขัดกับศีลธรรม และกฎหมายของประเทศ และเก็บข้อมูลไว้ในที่ปลอดภัย รวมถึงสร้างระบบความปลอดภัย หรือ รหัสผ่านเพื่อคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ตอบคำถามการวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยได้สรุปไว้ ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันเป็นอย่างไร

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีความยืดหยุ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาาระบบการก่อสร้าง การบริหารจัดการน้ำ การขนส่งสาธารณะ และบำรุงรักษาถนน การบูรณะแหล่งประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม การศึกษา การสาธารณสุข สวนสาธารณะ การกีฬา และการสาธารณสุข รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระดับเมืองกับเมืองในต่างประเทศทั้งในทวีปเอเชีย อเมริกา และยุโรป เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรของรัฐ การดำเนินงานด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นระบบราชการ ซึ่งมีระเบียบแบบแผน และกระบวนการค่อนข้างมาก ส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้า อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเท่าที่ควร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์จึงยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย นอกจากนี้ การบันทึกข้อมูลในด้านนี้ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างฝ่ายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับฝ่ายต่าง ๆ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ที่มีจำนวนมาก ส่งผลให้มีภาระค่าใช้จ่ายสูง และมีผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอต่อความต้องการ จนต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของผู้บริหารตามวาระ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน กระนั้นก็ตามกรุงเทพมหานครยังคงมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย

คำถามการวิจัยข้อที่ 2: ผู้ที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ของกรุงเทพมหานครอย่างไร

ผู้ที่รับผิดชอบได้ดำเนินการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการทำงาน และเพื่อให้ทันต่อความเจริญของนวัตกรรม และสังคมโลก โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1: มุ่งให้บุคลากรมีความสามารถหลัก (Core competency) ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการเผยแพร่แนวทางของแต่ละศาสนา และให้อิสระพร้อมส่งเสริมในการเลือกนับถือ และฝึกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาทางศีลธรรม

กลยุทธ์ที่ 2: ใช้วิธีการสัมมนาในองค์กรเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมของบุคลากร

กลยุทธ์ที่ 3: มุ่งฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายราชการตามหลักธรรมาภิบาล (Good governance)

กลยุทธ์ที่ 4: เน้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

กลยุทธ์ที่ 5: มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถเฉพาะตำแหน่ง (Functional competency) โดยเน้นให้ครอบคลุมทุกส่วนงาน ซึ่งจะส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาต่อ และฝึกอบรมทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมถึงการเรียนรู้ผ่าน E-learning โดยเน้นให้ตรงกับความเป็นของแต่ละบุคคล (Individual development) ความต้องการของหน่วยงาน และเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคลากร (Career path) ที่กรุงเทพมหานครได้กำหนดไว้

กลยุทธ์ที่ 6: เน้นการฝึกอบรมบุคลากรที่มีศักยภาพสูงกว่าบุคลากรทั่วไป (Talent) ให้มีความเชี่ยวชาญในส่วนงานมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership) และความสามารถทางการบริหาร เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรศักยภาพสูงเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารตามสายวิชาชีพ

คำถามการวิจัยข้อที่ 3: กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

สำหรับการตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้ใช้ผลการวิจัยอภิปรายผลการวิจัยร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม จึงสามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครในภาพรวมนั้นมีความยืดหยุ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี และควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ ส่วนในการดำเนินการนั้น ผู้ที่รับผิดชอบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความสามารถหลัก และ

ความสามารถเฉพาะตำแหน่งที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เหมาะสม แต่เมื่อพัฒนาแล้วอาจยังไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร จึงควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกของกรุงเทพมหานครก่อน

โดยสภาพแวดล้อมภายในอาจวิเคราะห์ภายใต้แนวคิด Mckinsey 7-S model ซึ่งได้แก่ กลยุทธ์หลักขององค์กร (S1: Strategy) รูปแบบการบริหารขององค์กร (S2: Style) โครงสร้างขององค์กร (S3: Structure) ระบบงานขององค์กร (S4: System) ค่านิยมขององค์กร (S5: Shared values) จำนวนบุคลากร (S6: Staff) ระดับทักษะของบุคลากร (S7: Skill) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) การสื่อสาร (Communication) กฎระเบียบ (Rule) วัฒนธรรมองค์กร (Culture) ทรัพยากร (Resource) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal stakeholder) โดยแสดงออกมาเป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ขององค์กร ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกอาจวิเคราะห์ภายใต้แนวคิด PEST analysis ได้แก่ การเมือง (P: Politics) เศรษฐกิจ (E: Economy) สังคม (S: Sociology) เทคโนโลยี (T: Technology) อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าควรเพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural environment) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External stakeholder) และทิศทางในอนาคตทั้งใน และต่างประเทศ (Future trend) โดยแสดงออกมาเป็นโอกาสพัฒนา (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ขององค์กร โดยทั้งหมดจะต้องเทียบเคียง (Benchmarking) กับมหานครที่อยู่ในระดับเดียวกัน จากนั้นจึงนำมาปรับเป็นแผนกลยุทธ์ขององค์กร และเชื่อมไปสู่การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กรุงเทพมหานครได้เน้นการพัฒนาตามความจำเป็นส่วนบุคคล แต่ผู้วิจัยเสนอว่าควรกำหนดเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ความสามารถหลักที่ทุกคนในองค์กรต้องมี (Core competency) ความสามารถที่ทุกคนในทีมต้องมี (Team competency) และความสามารถเฉพาะตำแหน่ง (Functional competency) ซึ่งแต่ละรูปแบบ อาจจำแนกตามทฤษฎีของ McClelland เป็นความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะที่จำเป็น (Attribute)

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทขององค์กรไทยมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจจำแนกเป็น 9 ด้านซึ่งได้แก่ ด้านศาสนา (Religion) สุขภาพ (Health)สติปัญญา (Intelligence) ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) ประสบการณ์ (Experience) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และบุคลิกภาพ (Personality) จากนั้นจึงแบ่งแต่ละด้านออกเป็น 5 ระดับให้ชัดเจนตามตำแหน่งงาน ได้แก่ ระดับเชี่ยวชาญ/ผู้บริหาร (Expert/ Executive) ระดับก้าวหน้า/ ผู้อำนวยการ (Advanced/ Director) ระดับพัฒนา/ หัวหน้าส่วนงาน (Developed/ Supervisor) ระดับปฏิบัติ/ เจ้าหน้าที่ (Operation level/ Officer) และระดับแรงงาน/ พนักงาน (Labor/ Worker)

จากนั้นจึงกำหนดรูปแบบ และรายละเอียดการพัฒนา ซึ่งควรมีหลายหลายและกำหนดวิธีการให้ชัดเจน ได้แก่ การฝึกอบรมโดยการบรรยาย (Lecture) การสาธิต (Demonstration) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การระดมสมอง (Brainstorming) การอภิปราย (Discussion) การใช้กรณีศึกษา (Case study) การฝึกอบรมขณะปฏิบัติงาน (On the Job Training) การศึกษาดูงาน (Field trip) การสอนงาน (Coaching) การให้คำปรึกษา (Counseling) การหมุนเวียนงาน (Job rotation) การใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) รวมไปถึงการศึกษาต่อ และ E-learning แล้วจึงทำการทดสอบก่อนการพัฒนา (Post-test) และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และเมื่อเสร็จสิ้นจะต้องมีการประเมินการพัฒนาทั้งเชิงประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข รวมถึงนำไปประกอบการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพของบุคลากรต่อไป

สำหรับการเน้นพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถสูง ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่จะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้นำ และความรับผิดชอบด้านการบริหาร อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างจุดแข็งให้กับหน่วยงานอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ไม่ควรแสดงออกถึงการแบ่งลำดับชั้นของบุคลากร แต่ควรแสดงให้เห็นถึงความจำเป็น ความเหมาะสม และประโยชน์ของการดำเนินการ และที่สำคัญคือต้องแสดงให้เห็นความเท่าเทียมกันของโอกาสหากบุคลากรมีความสามารถเพียงพอ ส่วนที่ยังเป็นปัญหาคือ กฎระเบียบในการดำเนินงานที่มีมาก จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความล่าช้า จึงควรลดกฎระเบียบต่าง ๆ ลง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้โดยตรง จึงควรสรรหางบประมาณ และผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นจากที่มีอยู่ปัจจุบัน อีกทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครยังขาดการเชื่อมโยงกับฝ่ายต่าง ๆ จึงส่งผลให้การดำเนินงาน และการบันทึกข้อมูลในด้านนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงควรกำหนดโครงสร้างการ

เชื่อมโยง และการสื่อสารให้ชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนผู้บริหารตามวาระ ซึ่งส่งผลให้แนวทางการทำงานต้องเปลี่ยนไปด้วย ผู้บริหารที่หมดวาระจึงควรสร้างความเข้าใจ และถ่ายโอนงานให้กับผู้บริหารคนใหม่ โดยมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานสำหรับวาระต่อไปร่วมกัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของกรุงเทพมหานครควรเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จากนั้นจึงนำมาปรับเป็นแผนกลยุทธ์ขององค์กร และเชื่อมโยงไปสู่การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แล้วจึงกำหนดรูปแบบในการพัฒนา แล้วจึงแบ่งความสามารถออกเป็นแต่ละด้าน และแบ่งแต่ละด้านตามระดับการทำงาน จากนั้นจึงกำหนดรูปแบบ และรายละเอียดการพัฒนา และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และเมื่อเสร็จสิ้นจะต้องมีการประเมินผลเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขและนำไปกำหนดความก้าวหน้าในอาชีพของบุคลากรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Charmaz, K. 2006. *Constructing grounded theory*. London: Sage.
- Creswell, J. W. 1998. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. 1967. *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Maykut, P., & Morehouse, R. 1994. *Beginning qualitative research: A philosophic and practical guide*. London: The Falmer Press.
- Merriam, S. B. 1998. *Qualitative research and case study applications in education*. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. 1994. *An expanded sourcebook of qualitative data analysis*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research & evaluation methods*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Silverman, D., & Marvasti, A. 2008. *Doing qualitative research: A comprehensive guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Stake, R. E. 1995. *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Strauss, A., & Corbin, J. 1998. *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Swanson, R. A., & Holton, E. F. 1997. *Human resource development: Research handbook*. San Francisco: Pleasant Run.
- Yin, R. K. 2003. *Case study research: Design and methods*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage.

**พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
**THE OFFICIALS MORAL BEHAVIOR OF TAMBON LOCAL ADMINISTRATION
PHRANAKORN SI AYUTTHAYA DISTRICT, PHRANAKORN SI AYUTTHAYA PROVINCE**

กมลวรรณ วรรณธัญ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก และ 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์และมีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในระดับปานกลาง (63.8%)

คำสำคัญ: พฤติกรรมเชิงจริยธรรม, พนักงานส่วนตำบล

Abstract

The objectives of study was 1) to study the officials moral behavior of Tambon Local Administration Phranakorn Si Ayutthaya District, Phranakorn Si Ayutthaya Province, and 2) to study the factors affected to the officials moral behavior of Tambon Local Administration Phranakorn Si Ayutthaya District, Phranakorn Si Ayutthaya Province. The sampled group was 181 officials in 13 Tambon Local Administration Phranakorn Si Ayutthaya District, Phranakorn Si Ayutthaya Province. The questionnaire was employed to collect the data. Statistical techniques used to analyze the data was frequency, percentage, mean, standard deviation, and ordinary multiple regression. The findings of this study were summarized as follows 1) by analysis the officials moral behavior of Tambon Local Administration was high level and 2) the achievement motive, the future orientation and the internal locus of control related to and affected to the officials moral behavior of Tambon Local Administration as median level.(63.8%)

Keywords: moral behavior, the officials of Tambon Local Administration

บทนำ

ระบบราชการไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายและรวดเร็วซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ สำหรับการปฏิรูประบบราชการไทยครั้งสำคัญเกิดขึ้นเพื่อ พ.ศ. 2545 ที่มีการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาประยุกต์ใช้ โดยปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 (4) กำหนดให้มีการพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุง

รูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดซึ่งขับเคลื่อนให้การพัฒนาประเทศไทยประสบความสำเร็จคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นคนดี ซึ่งโกศล มีคุณ และณรงค์เทียมเมฆ (2542: 2) อธิบายความหมายความเป็นคนดีว่าหมายถึงคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม คนดีจะไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสังคม ขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อตน ผู้อื่น และสังคม เมื่อสังคมมีคนดีมากก็จะสร้างความเจริญและความสุขให้กับสังคมได้มาก และคำว่าจริยธรรมนั้นหมายถึงหลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

การบริหารราชการแผ่นดินของไทยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เกิดขึ้นจากที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจปกครอง เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และสภาพปัญหาของพื้นที่แตกต่างกัน นำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการในการบริหารจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้เกิดการส่งเสริมให้มีการปกครองตนเองโดยคนในท้องถิ่น ทั้งนี้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระการทำงานของส่วนกลางด้วย

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึงองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารงานในแต่ละท้องถิ่น มีผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบต่อการบริหารอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงินและการคลัง และกำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ของรัฐและของประชาชนในท้องถิ่น (โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2547: 7) ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่มีลักษณะแตกต่างจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเรื่องจริยธรรม ซึ่งในมาตรา 265 กล่าวถึง การห้ามให้ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นรับ หรือ แทรกแซง หรือ ก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทาน หรือ เข้าเป็นผู้สัญญากรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ห้ามมิให้รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติการบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ รวมทั้งห้ามมิให้เป็นหุ้นส่วน หรือ ผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือ บริษัทที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน หรือ เข้าเป็นผู้สัญญากับห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท

สำหรับการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายลักษณะ เช่น ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม การขาดจิตสำนึกสาธารณะโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน การทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากการขาดจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งที่การพัฒนาจริยธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างและพัฒนาบุคคลให้มีจิตที่ดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งจะเป็นศักยภาพสำคัญที่สร้างคุณประโยชน์แก่ท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมจริยธรรมของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

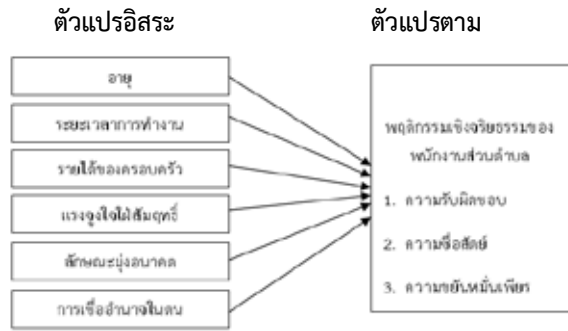
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย สำหรับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการทำงาน รายได้ของครอบครัว แรงจูงใจไม่สัมพันธ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และการใช้อำนาจในตน และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวัดจากพฤติกรรมในการทำงาน 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ ตามภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้แก่ พนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 365 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรและวิธีการคำนวณของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 191 คน

การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นวิธีการสุ่มแบบโควตาตามสัดส่วนของประชากร ได้จำนวนตัวอย่างตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลำดับที่	องค์การบริหารส่วนตำบล	ประชากรทั้งหมด (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม	26	14
2	องค์การบริหารส่วนตำบลชุมพลี	24	13
3	องค์การบริหารส่วนตำบลสามเภา	34	17
4	องค์การบริหารส่วนตำบลวัดตูม	30	16
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ	20	10
6	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระบัว	36	18
7	องค์การบริหารส่วนตำบลปากกราน	25	13
8	องค์การบริหารส่วนตำบลหันตรา	31	16
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่	24	13
10	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตะเคียน	30	16
11	องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเรียน	31	16
12	องค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริก	24	13
13	องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง	30	16
	รวม	365	191

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

แบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาในการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน รวม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนเอง จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อนำไปศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม โดยสร้างข้อคำถามจากตัวแปรที่ได้มาจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต การเชื่ออำนาจในตน และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงตามเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างพนักงานส่วนตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานส่วนตำบล ในอำเภอยุ้ย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .8631 ซึ่งสามารถนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ความถี่ และร้อยละ ใช้ในการอธิบายลักษณะทางประชากร

2. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม เพื่อทราบว่าตัวแปรอิสระตัวใดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด ใช้เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า พนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุเฉลี่ย 34 ปี อายุต่ำสุด 21 ปี และอายุสูงสุด 55 ปี ระยะเวลาการทำงานในองค์กรประมาณ 5 ปี ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 15 ปี และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนประมาณ 23,298 บาท ต่ำสุด 10,000 บาท และสูงสุด 80,000 บาท

โดยภาพรวมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามตาราง 1

ตาราง 1 พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.ด้านความรับผิดชอบ	4.23	.656	มาก
2.ด้านความซื่อสัตย์	4.41	.614	มาก
3.ด้านความขยันหมั่นเพียร	4.18	.641	มาก
4.ด้านความเสียสละ	4.07	.649	มาก
โดยรวม	4.22	.640	มาก

แบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

$$MRB = b_0 + b_1AGE + b_2 WORK + b_3 INCO + b_4 ACHI + b_5 FUTE + b_6 POWE$$

ในที่นี้

MRB = พฤติกรรมเชิงจริยธรรม

AGE = อายุ

WORK = ระยะเวลาการทำงานในองค์กร

INCO = รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ACHI = แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

FUTE = ลักษณะมุ่งอนาคต

POWE = การเชื่ออำนาจในตน

b_0 = ค่าคงที่ (constant) หรือจุดเริ่ม (origin) หรือจุดตัด

b_1 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (regression coefficient) หรือค่าความลาดชัน (slope)

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ

$$MRB = 16.319 + .083 AGE + -.018 WORK + -1.462E-05 INCO + .526 ACHI + 1.231 FUTE + .842 POWE$$

(3.960) (1.432) (-.141) (-.418)
(2.692) (5.967) (4.879)

$$R = .799, R^2 = .638, SEE = 4.689, F = 50.849, Sig. = .000$$

หมายเหตุ : ในวงเล็บคือ ค่าของ t

ผลจากการวิเคราะห์พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ระดับปานกลาง (63.8%)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร และความเสียสละอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่มีบทลงโทษแก่ผู้ที่ประพฤติผิดจริยธรรมโดยเปิดเผย และไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ยังไม่แต่งตั้งผู้ที่บกพร่องในจริยธรรมในตำแหน่งที่สูงขึ้น รวมทั้งบางองค์กรยังมีการให้บำเหน็จความชอบแก่พนักงานส่วนตำบล

ที่มีจริยธรรมดีเด่น จึงส่งผลให้พนักงานส่วนตำบลมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงาม และใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณาความดีความชอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับดวงเดือน พันธุนาวิน (2543: 118) ที่ได้อธิบายพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของข้าราชการไทยไว้ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรกพฤติกรรมของพลเมืองดีคือการมีพฤติกรรมทำตามกฎหมาย พฤติกรรมซื่อสัตย์ พฤติกรรมรับผิดชอบตนเอง ยึดมั่นในศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงาม ประการที่สองพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ หมายถึง พฤติกรรมการปรับตัวให้สามารถทำงานที่แปลกใหม่ สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าและสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางสังคม และทางจิต มีพฤติกรรมพัฒนาผู้ที่มีความรับผิดชอบ พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมที่เหมาะสม และพฤติกรรมการพัฒนากลุ่มและสังคมให้รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และประการสุดท้ายคือพฤติกรรมในหน้าที่ราชการ หมายถึง พฤติกรรมการทำงานเพื่องาน และเพื่อส่วนรวม เป็นสำคัญ พฤติกรรมรักษาระเบียบวินัยของทางราชการ มีจรรยาในวิชาชีพตน สามารถปรับตัวให้อยู่ในระบบงานแบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และความเชื่ออำนาจในตน สามารถอธิบายการผันแปรของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล กล่าวคือพนักงานส่วนตำบลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ย่อมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงไปด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจหรือความต้องการของบุคคลที่จะดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ โดยบุคคลจะมีความพยายาม ความอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน กล่าวได้ว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพื่อผลตอบแทนหรือรางวัล แต่จะทำงานเพื่อประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่พนักงานส่วนตำบลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการทำงาน จะทำให้การทำงานนั้นพนักงานส่วนตำบลมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนเองทำ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลจะยึดหลักระเบียบวินัยและจรรยาบรรณในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

2. ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล กล่าวคือพนักงานส่วน ตำบลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ย่อมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงไปด้วย ลักษณะมุ่งอนาคต ดวงเดือน พันธุนาวิน (2524: 24) อธิบายว่าเป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันที หรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตนเอง เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจึงย่อมจะมีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ในส่วนของพนักงานส่วนตำบลก็เช่นกัน หากพนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถคิดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เข้าใจและสามารถมองเห็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ จากการที่เคยมีประสบการณ์นั้นมาก่อน ทั้งจากประสบการณ์โดยตรงของตนเองหรือจากการเห็นปัญหาของผู้อื่น ส่งผลให้พนักงานส่วนตำบลคาดการณ์ได้ว่าหากตนเองทำผิดจริยธรรม ในอนาคตทั้งในระยะสั้น และระยะไกลจะเกิดผลต่อตนเองอย่างไร จึงทำให้พนักงานส่วนตำบลได้ตระหนักรู้ และไม่ละเมิดจริยธรรม

3. ความเชื่ออำนาจในตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบล กล่าวคือพนักงานส่วนตำบลที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง ย่อมมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงไปด้วย นิลุบล รุ่งคุณ (2539: 35) ให้นิยามว่าความเชื่ออำนาจในตน หมายถึงความเชื่อหรือทัศนคติของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลมาจากความสามารถและการกระทำของตน ทั้งนี้ความเชื่ออำนาจในตนเป็นความเชื่อที่ว่าผลดีหรือผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนเอง เป็นผลจากการกระทำของตนเอง ดังนั้นการดำเนินงานของพนักงานส่วนตำบลที่ยึดหลักจริยธรรม ย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน รวมทั้งผู้ปฏิบัติงาน ในทางตรงกันข้ามหากพนักงานส่วนตำบลดำเนินงานโดยขาดจริยธรรม ในอนาคตผลของการกระทำ ย่อมส่งผลต่อตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพนักงานส่วนตำบลโดยวิธีการยกย่องคนดี และลงโทษคนไม่ดี เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถบังคับได้ การยกย่องคนดีและลงโทษคนไม่ดี จะเป็นแบบอย่างให้พนักงานส่วนตำบลได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ได้รับรู้ ยอมรับและปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสัมมนา หรือฝึกอบรมเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณแก่พนักงานส่วนตำบลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นำไปสู่การยอมรับในการมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
3. ผู้บริหารทุกระดับขององค์การบริหารส่วนตำบลควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบ วินัยและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัดและสม่ำเสมอ
4. ประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการติดตาม ควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่ เพื่อเป็นแรงเสริมให้พนักงานส่วนตำบลรักษาระเบียบวินัยและจรรยาบรรณของตนเอง
5. องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของพนักงานส่วนตำบล เช่น การส่งเสริมให้พนักงานส่วนตำบลมีความต้องการความสำเร็จทั้งต่อตนเองและต่อองค์กร การทำงานหรือจัดกิจกรรมเป็นหมู่คณะ เพื่อให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเกิดความต้องการผลสัมฤทธิ์ทางการทำงานสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นองค์กรซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาจริยธรรม
2. ควรศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. ควรศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. 2547. การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกศล มีคุณ และณรงค์เทียมเมฆ. 2545. ผลของการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมจริยธรรมของครู. ทุนอุดหนุนการวิจัย โครงการวิจัยแม่บท: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2524. พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2543. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัย และการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลุบล รุ่งคุณ. 2539. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความเชื่ออำนาจในตน กับพฤติกรรมการทำงานของพนักงานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**ศักยภาพชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของ
ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง**
**COMMUNITY CAPABILITY AND PARTICIPATION IN SUPPLY CHAIN MANAGEMENT
FOR THE COMPETITIVENESS DEVELOPMENT OF WOOD PROCESSING ENTERPRISES
IN HANGCHAT DISTRICT, LAMPANG PROVINCE**

บุญทวารณ วิงวอน¹, ชัยยุทธ เลิศพาชิน¹, ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช¹, บุญชนิด วิงวอน¹ นพพันธ์ ศรีบุรี², กริสรัตน์ อัญญาณีนาน²
¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ²คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยอินเตอร์เทคโนโลยี ลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชนและ
ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง และ (2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการ
แข่งขันทางธุรกิจด้วยระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร
จังหวัดลำปาง ประชากร คือ กลุ่มผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย จำนวน 158 คน (30-40 ครัวเรือน) เป็นการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก เสนวนากลุ่ม การประชุมเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน เทคนิค
SWOT และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนมี 10 ด้าน คือ (1) ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (2) การคมนาคมติดต่อกันได้
หลายเส้นทาง (3) ที่ดินส่วนใหญ่มีราคาสูง (4) ชุมชนมีความสงบและมีความมั่นคงทางสังคม (5) มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ
ประเพณี (6) ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา (7) ชุมชนมีส่วนร่วมระดับสูง (8) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง (9) มีสายสัมพันธ์
ระดับเครือข่าย (10) เน้นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการพบว่าได้ประยุกต์ใช้กลไกของสหกรณ์ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านระบบการจัดการ
ห่วงโซ่อุปทาน โดยมี 4 องค์ประกอบ คือ (1) กระบวนการจัดหาลูกค้า (2) การบูรณาการห่วงโซ่อุปทานผ่านระบบสหกรณ์บริการ
ชื่อว่า สหกรณ์หัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ไม้ “ทิพย์ช้าง” (3) การกระจายสินค้าไปสู่ตลาด และ (4) ลูกค้าและผู้บริโภค ด้วยตัวชี้วัด
เทคนิคคุณภาพ จำนวน 4 ด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยให้ความสำคัญ คือ (1) การจัดการ
ทางการเงิน (2) การตลาด (3) การจัดการภายใน และ (4) กระบวนการเรียนรู้ในระดับมากทุกปัจจัย

คำสำคัญ: ศักยภาพชุมชน /การมีส่วนร่วม /การจัดการห่วงโซ่อุปทาน/ ความสามารถของผู้ประกอบการ

Abstract

The purpose of this research were (1) to analyze the community capability with focus on the
participation of community stakeholders and processed wooden products entrepreneurs at Hangchat district,
Lampang province and (2) to identify the development direction in competitive capability in business with the
supply chain management system of processed wood industrial entrepreneurs at Pongyangkok sub-district,
Hangchat district, Lampang province. The population was 158 entrepreneurs (30-40 households) and relevant
stakeholders in Hangchat district, Lampang province. It was

the participatory action research with the research tools of interview, seminar forum, participatory
conference, community meeting forum, field trip and the S.W.O.T. data analysis.

The outcomes of research revealed that there were 10 community capability factors (1) plentiful
natural resources, (2) convenience transportation with many highway routes, (3) majority of land costs were
high, (4) community was peaceful and with social security, (5) community had well preserved traditions and
cultures, (6) majority of population were well educated, (7) community was well participation, (8) community

leaders with strong commitment, (9) there were relative network system relationships, and (10) focus on the inheritance of local intellects.

On the further development direction of entrepreneurs revealed that there were application of cooperative as driving mechanism in work operation through supply chain management system under the factors of (1) raw materials sourcing process, (2) integrating of supply chain through cooperative system under the handicraft and wooden products cooperative brand of “Thip Chang”, (3) distributing products throughout market and (4) measuring customers and consumers performance with balance scorecard indicators on 4 dimensions in order to increase the entrepreneurial competitive capability on (1) finance management, (2) marketing, (3) internal operation, and (4) learning process at high level on all factors.

Keywords: Community capability, Participation, Supply chain management, Entrepreneurs capability

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีฐานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่หลากหลาย สามารถผลิตสินค้าและส่งออกจำหน่ายทั่วโลก นโยบายเศรษฐกิจของประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในลักษณะหนุนเสริมการจัดตั้งเครือข่ายการรวมกลุ่ม และให้สินเชื่อหรือประกันสินเชื่อเพื่อขยายการค้าเงินการให้เจริญเติบโต (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2553)

ด้วยแนวนโยบายดังกล่าวเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและพัฒนาผู้ประกอบการในระดับฐานราก อาทิ กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยในระบบโครงสร้างเศรษฐกิจของไทย สามารถสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงในสังคมสำหรับเวทีการค้าโลก ผวนกับสถานการณ์การแข่งขันทางเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความเข้มข้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2554) ดังนั้น การเสริมสร้างผู้ประกอบการทุกระดับของภาคอุตสาหกรรมจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอดีตที่ผ่านมาแม้มองว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูงมักมุ่งประกอบอาชีพรับเงินเดือนเป็นพนักงานหรือลูกจ้าง ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาในระบบน้อยมักจะประกอบอาชีพอิสระและเป็นผู้ประกอบการ (บุญทวารณ วังวอน, 2555) ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอที่จะบริหารจัดการและปรับปรุงพัฒนากิจการให้มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะแข่งขันได้ภายใต้ระบบการค้าเสรีในยุคปัจจุบัน

ฉะนั้น หากมีการพัฒนาผู้ประกอบการหรือสามารถสร้างเสริมผู้ประกอบการเหล่านี้ให้เจริญเติบโตและมีความเข้มแข็งได้มากขึ้นก็จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีภูมิคุ้มกันมากยิ่งขึ้น ดังนั้น อุตสาหกรรมขนาดย่อมหรืออุตสาหกรรมครัวเรือน จึงต้องมุ่งยกระดับทักษะ ฝีมือ การเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ทุนเดิมที่มีอยู่ อาทิ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถให้ก้าวเข้ามาเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เน้นการปรับตัวได้เท่าทันกับสภาวะแวดล้อมภายนอก อนึ่ง ทุนเดิมของชุมชน โดยเฉพาะสินค้าประเภทอุตสาหกรรมพื้นบ้านเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีตำนานหรือเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ในการนำเสนอ และรัฐบาลมีความคาดหวังอยากให้เป็นสินค้าหลักสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน นอกจากจะเป็นหัตถกรรมสินค้าราคาถูกแล้ว ยังใช้ต้นทุนในการผลิตต่ำ เพราะใช้ทรัพยากรภายในชุมชน สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนไทย และเป็นแหล่งเสริมสร้างรายได้ของคนในชุมชนที่ด้อยโอกาส เหมาะสำหรับสถานการณ์ในปัจจุบัน (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2548, หน้า 3)

อย่างไรก็ตามการที่ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนากิจการเพียงอย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สินค้าของชุมชนสามารถแข่งขันกับสินค้าของคู่แข่งทั้งภายในและต่างประเทศได้ ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องใช้ทุนเดิมที่หลากหลายเข้ามาทำการบริหารจัดการอุตสาหกรรมทุกประเภท เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างจุดแข็งหรือโอกาสในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของแต่ละอุตสาหกรรม รวมทั้งเสริมสร้างหรือยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิทยา สุหฤตดำรง, 2552)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 - 2553 จังหวัดลำปางมีอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ประชากรในจังหวัดและคนในชุมชนทั้งสิ้น 1,528 แห่ง มีเงินทุนที่ใช้ในการประกอบอุตสาหกรรมรวมทั้งสิ้น 58,634,489,469 บาท (สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดลำปาง, 2554) การตลาดส่วนใหญ่มีทั้งระดับล่างจนถึงระดับบน อาทิ (1) พ่อค้าเร่ขายในจังหวัดใกล้เคียง ตลาดภายในหมู่บ้าน (2) พ่อค้าส่งที่มี

ลูกค้าประจำ คือ หมู่บ้านหัตถกรรม บ้านม้า จังหวัดลำพูน และบ้านถวายเป็น จังหวัดเชียงใหม่ (3) พ่อค้าคนกลางที่เป็นผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ไม้ จังหวัดลำพูน (4) สวนจตุจักร และ (5) ส่งออกโดยมีตัวแทนจำหน่ายที่เป็นบริษัทส่งออก อุตสาหกรรมที่มีจำนวนผู้ประกอบการมากที่สุดใน 5 ลำดับแรก คือ อุตสาหกรรมสีข้าว อุตสาหกรรมทำเครื่องเคลือบดินเผา อุตสาหกรรมทำเครื่องเรือนเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ ตู้ เก้าอี้และอุตสาหกรรมการทำเครื่องใช้จากไม้ (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง, 2553)

ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมเครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เติง ตู้และเก้าอี้ของอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีผู้ประกอบการมากที่สุดมาลำดับที่ 3 ของจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมครัวเรือนจังหวัดลำปาง (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง, 2553) เป็นอุตสาหกรรมอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผาที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและท้องถิ่น เนื่องจากใช้แรงงาน ทักษะ และฝีมือของคนในท้องถิ่นในการผลิต จุดเด่น คือ แรงงานมีศักยภาพ เป็นวัยแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ทักษะ/ฝีมือมีคุณภาพ มีประสบการณ์ด้านการแปรรูปไม้มานาน มีภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ที่มีผู้ประกอบการมากที่สุด คือ อำเภอห้างฉัตร แต่ถึงแม้ว่าจะมีการประกอบการจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นระดับอุตสาหกรรมครัวเรือน อุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมส่งออก ต่างก็มีปัญหาแตกต่างกันไป เช่น ปัญหากฎระเบียบของทางราชการแบบดั้งเดิม ขาดการดำเนินงานในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน ไม่มีการเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านแรงงานที่มีการเข้าออกกันอย่างต่อเนื่อง ปัญหาการแข่งขันด้านราคา เน้นการขายที่รวดเร็วด้วยราคาถูก ปัญหาผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความหลากหลายและผู้ประกอบการไม่มีการพัฒนาตนเอง ดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำและผลิตภัณฑ์ไม่ของผู้ประกอบการส่วนมากจะทำได้เป็นชิ้นส่วนขาย เพื่อง่ายต่อการขนส่งและที่สำคัญภายในชุมชนยังขาดแรงงานในการตกแต่งและทาสีของผลิตภัณฑ์ สินค้าหลักส่วนมากจะเป็นโต๊ะ เก้าอี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการที่จะให้หน่วยงานของราชการเข้ามาช่วยในการพัฒนาหรือการเพิ่มมูลค่าของสินค้า ช่วยในการประหยัดพลังงานในการผลิตและหาแนวทางในการสร้างความยั่งยืนให้กิจการ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่ออุตสาหกรรมแปรรูปไม้ในระยะยาว ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการทำวิจัยในครั้งนี้

คำถามในการวิจัย

1. สถานการณ์การดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
2. ปรากฏการณ์ที่ผ่านมาปัญหาของอุตสาหกรรมแปรรูปไม้มีสาเหตุหรือปัจจัยอะไรและดำรงอยู่ด้วยเงื่อนไขอะไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในชุมชนและผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้วยระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ ตำบลบงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ คณะวิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่ด้วยการใช้กลไกการมีส่วนร่วม สรุปแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดได้ดังนี้

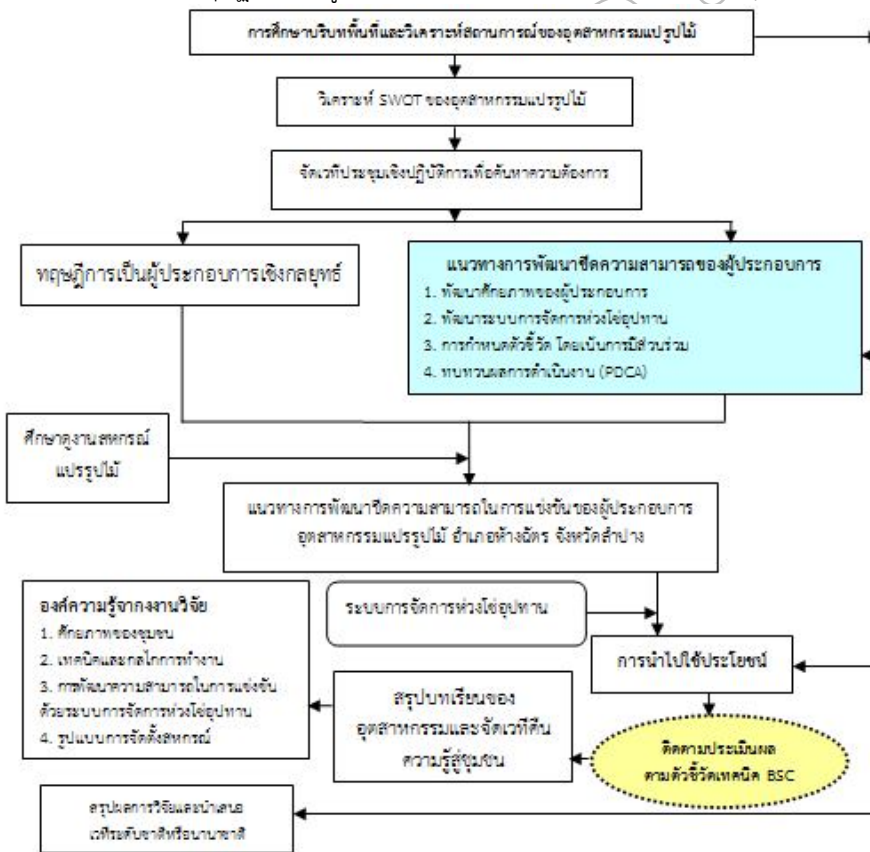
1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participatory Theory) แนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981, p. 6) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบทที่มุ่งเน้นคนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์กร ชุมชนและสังคมและได้ปรับเปลี่ยนแปลงการพัฒนาจากระดับบนสู่ระดับล่างมาเป็นระดับล่างขึ้นสู่ระดับบน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของโอคเลย์ (Oakley, 1984, p. 17) ที่สรุปว่าการจัดการหรือการดำเนินงานระดับล่างขึ้นสู่ระดับบนนี้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามาเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ (1) การร่วมคิดและตัดสินใจ (2) การร่วมเสียสละในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (3) ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ (4) ร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งแนวทางนี้เป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน

2. ทฤษฎีฐานทรัพยากรขององค์กร (Resource Base View of the Firm Theory) องค์กรที่มีทรัพยากรที่มีคุณค่า คือ การทำให้เพิ่มมูลค่าที่เป็นเงินได้นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เลียนแบบให้เหมือนไม่ได้ และไม่อาจใช้สิ่งใดมาทดแทนกันได้ (Barney, 1991) เพราะความพร้อมของทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญและปัจจัยที่มีอยู่ในองค์กร ดังนั้น การที่องค์กรจะได้เปรียบเชิงการแข่งขันนั้น ผู้บริหารควรพิจารณาถึงทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ โดยพัฒนาและการทำวางแผนเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อ

ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมภายนอก (Wernerfelt, 1984) ในขณะที่บาร์เนย์ (Barney, 1991) ได้มีแนวคิดถึงทรัพยากรว่าหมายถึง สิทธิประโยชน์ ความสามารถ กระบวนการในการทำงานองค์กร เอกลักษณ์หรือคุณสมบัติของธุรกิจ ข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์และควบคุมได้

3. ทฤษฎีการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Theory) ผู้ประกอบการ คือ พลังทางเศรษฐกิจและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในวัฏจักรของธุรกิจสมัยใหม่ เป็นผู้สร้างสรรค์งานประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อบุกเบิกตลาดทั้งในและต่างประเทศและเป็นผู้ยิ่งใหญ่ของตลาดทั่วโลก (Frederick, Kuratko and Hodgetts, 2006, p. 3) เป็นผู้จุดประกายความเติบโตทางเศรษฐกิจ ผ่านการเป็นผู้ประกอบการที่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม กระบวนการหรือสิ่งที่ปฏิบัติด้วยนวัตกรรม เงินทุนหรือปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง (Bygrave and Hofer, 1991) อีกทั้งมีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ด้วยการ บูรณาการเพื่อเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่สั่งสมจากประสบการณ์ (Amit and Other, 1993; Shane and Venkataraman, 2000) การประสพโอกาส ความพร้อมในการประกอบการ การจัดการความเสี่ยงและดำเนินการเชิงรุก ตลอดจนการเรียนรู้จากเครือข่ายในท้องถิ่น ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าบุคคลที่ตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการต้องมีภาวะการเป็นผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ผ่านการสร้างกิจกรรมภายในชุมชนเป็นสำคัญ (Minnitti and Bygrave, 2001, p. 89) เพื่อสร้างผลกำไร การเติบโตของกิจการและความรับผิดชอบต่อสังคม

กรอบกระบวนการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่ร่วมเสวนากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อค้นหาบริบทและวิเคราะห์อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ บนพื้นฐานทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1981, p. 6) ทฤษฎีฐานทรัพยากรขององค์กรของ Barney (1991) และทฤษฎีการเป็นผู้ประกอบการของ Hisrich, Peters and Shepherd (2010) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบกระบวนการวิจัย

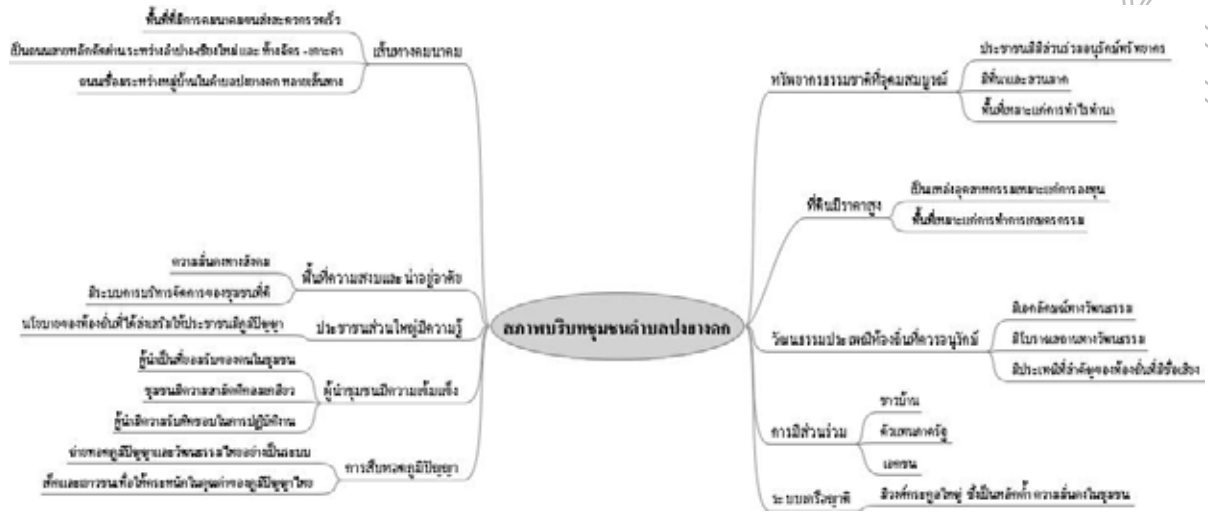
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ การจัดการเวทีเสวนา การประชุมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน การศึกษาดูงานและการวิเคราะห์เนื้อหา ประชากร คือ กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 158 คน ด้วยการสำรวจบริบทและสถานการณ์ของอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเทคนิค SWOT และจัดเวทีประชาคมเพื่อตรวจสอบข้อมูล พร้อมทั้งหาแนวทางการพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการ ด้วยการสรุปทบทเรียนร่วมกันและคืนความรู้สู่ชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จากการจัดเวทีเสวนาเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

1. ตำบลปงยางคก มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของปัญหาขยะมูลฝอยและมลพิษได้รับการบำบัดและแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม และพื้นที่สาธารณะได้รับการปรับปรุงจากองค์กรและประชาชนในท้องถิ่น สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า
2. ด้านพื้นที่มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกันได้หลายเส้นทาง มีการคมนาคมขนส่งสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากมีถนนสายหลักตัดผ่าน ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 11 สายเชียงใหม่-ลำปาง และทางหลวงหมายเลข 1034 สายห้างฉัตร-เกาะคา และมีถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านในตำบลปงยางคกได้หลากหลาย
3. ที่ดินมีราคาสูงเพราะเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมและการลงทุน เป็นแหล่งอุตสาหกรรมและการพาณิชย์กรรม เช่น มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม อุตสาหกรรมในครัวเรือนและกิจการพาณิชย์ต่าง ๆ มีการคมนาคมสะดวก เชื่อมโยงไปยังตำบลอื่นๆ ได้อย่างทั่วถึง รถยนต์เข้าถึงที่ดินได้ โอกาสที่ความเจริญจะขยายตัวได้รวดเร็วกว่าเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นจึงทำให้ราคาสูงกว่าที่ดิน เช่น ที่ดินอยู่ริมถนนใหญ่
4. ชุมชนมีความสงบและน่าอยู่อาศัยไม่แออัด มีความมั่นคงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการของชุมชนที่ดี พร้อมกับชาวบ้านได้มีการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
5. มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ โดยส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีโบราณสถานทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และมีประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ประเพณีแห่ไม้ก้ำศรี ประเพณีตานก๋วยสลากภัตและประเพณีสงฆ์พระเจ้าทองทิพย์ โดยชุมชนได้มีการกำหนดกิจกรรมประเพณีของชุมชนอย่างชัดเจน เพื่อสะดวกต่อผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม
6. ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้หรือได้รับการศึกษาอันเป็นเป็นผลเนื่องมาจากนโยบายของท้องถิ่นที่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสด้วยการพัฒนาตนเองด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษา
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ตัวแทนภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนแกนนำมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นโครงการหรือพิธีการทางศาสนาหรือพิธีการทางสังคม
8. ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนทำให้มีความสามัคคีกันในชุมชนมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทั้งในครอบครัว องค์กรและสังคม
9. มีสายสัมพันธ์ระบบเครือญาติมีตระกูลใหญ่ คือ ตระกูลสันบุญเรืองหรือสันสุวรรณ เป็นต้น ซึ่งระบบเครือญาติเป็นหลักค้ำที่มีการเชื่อมโยงคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวและเป็นหน่วยสังคมที่สืบสานมาช้านาน ยิ่งไปกว่านั้นชุมชนยังยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติแบบเครือญาติ
10. มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงมีการปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยและสนับสนุนและส่งเสริมงานพิพิธภัณฑวัตถุระดับท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังรายละเอียดต่อไป (ดังภาพที่ 2 บริบทชุมชนตำบลปงยางคก)

ภาพที่ 2 ศักยภาพหรือบริบทชุมชนตำบลปายวงค์

ผลจากการสำรวจสถานการณ์ดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ที่ผ่านมา พบว่ามีการดำเนินการแปรรูปไม้ 3 ประเภทดังนี้ (1) อุตสาหกรรมครัวเรือน (2) อุตสาหกรรมขนาดย่อม (3) อุตสาหกรรมขนาดกลาง (โรงงานส่งออก) โดยสถานการณ์ของแต่ละประเภทของอุตสาหกรรมแตกต่างกันไป ดังข้อมูลตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สถานการณ์การดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ตำบลปายวงค์

ขนาดของอุตสาหกรรมแปรรูปไม้	สถานการณ์ของอุตสาหกรรมตำบลปายวงค์
1. อุตสาหกรรมครัวเรือน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลิตตามคำสั่งซื้อ (จำนวนไม่มาก) 2. ลงทุนไม่มากนัก (ทุนส่วนตัว) 3. รับซื้อวัตถุดิบจากชุมชนและจังหวัดใกล้เคียง (ไม้ขนุน ไม้ลำไย ไม้จามจุรี ไม้มะม่วง ไม้กฤษณยักษ์ ไม้ยูคา ไม้ค่า ไม้ประดู่ และไม้ต้นจั่ว) 4. ผลิตตามความขยันความต้องการและใช้แรงงานภายในครอบครัว 5. ลูกค้าส่วนใหญ่ในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง 6. ผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย (ผลิตแบบเดิม) 7. สืบทอดประสบการณ์และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ
2. อุตสาหกรรมขนาดย่อม (SMEs)	<ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ 2. ยอดจำหน่ายระดับภูมิภาคหรือภายในประเทศ 3. ใช้แรงงานต่างด้าว (พม่า-ลาว) เป็นส่วนใหญ่ 4. วัตถุดิบมาจากโรงงาน (โรงเรื่อไม้) และอุตสาหกรรมครัวเรือน 5. ผลิตภัณฑ์หรือวัตถุดิบขึ้นกลางบางครั้งรับมาจากอุตสาหกรรมครัวเรือน
3. อุตสาหกรรมขนาดกลาง (โรงงานส่งออก)	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. มียอดขายจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3. กำลังการผลิตมาก (mass product) 4. ใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ 5. ใช้แรงงานจำนวนมาก (แรงงานต่างด้าว/พม่า-ลาว) 6. เงินลงทุนสูงเพราะเป็นโรงงาน (เงินส่วนตัวและสถาบันการเงิน) 7. สินค้ามีคุณภาพและมาตรฐาน 8. ใช้วัตถุดิบที่มีความหลากหลาย

นอกจากนี้ผลการสำรวจพบว่า พื้นที่ของบ้านจำ มีผู้ประกอบการที่ทำอุตสาหกรรมเครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ หรือการแปรรูปไม้เป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 200-300 ครัวเรือน ครอบครัวยุคนั้นเน้นการรับงานจากโรงงานแปรรูปไม้ขนาดกลางที่ทำการส่งออก มาทำการแปรรูปที่บ้านของตนเอง (อุตสาหกรรมครัวเรือน) โดยใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ของตนเองเป็นอาชีพหลักของคนชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการผลผลิต ส่วนใหญ่คือ เครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้หรือการแปรรูปไม้เป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ รายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 15,000-20,000 บาท (สัมภาษณ์นายไมตรี ประดิษฐ์, 2554)

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยเริ่มแรกผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพียงลูกจ้างภายในโรงงานขนาดเล็กก่อน และเมื่อมีประสบการณ์ความชำนาญ และเงินทุนพอสมควรแล้วจึงได้พัฒนาเป็นผู้ประกอบการ ส่วนส่วนใหญ่เงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) เพื่อเป็นทุนในการซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์โดยที่ผู้ประกอบการจะเริ่มทำกันเองภายในครอบครัว และจะรับแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ตามคำสั่งซื้อของพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนมาก จากการนำไม้ท่อนใหญ่มาทำการแปรรูป และได้ทำการปรับเปลี่ยนวิธีการโดยนำเศษไม้มาแปรรูป ส่วนเศษที่เหลือซึ่งเป็นเศษเหลือจากไม้จะนำมาจำหน่ายต่อ โดยมีคนมารับซื้อที่บ้าน ส่วนเศษไม้เล็ก ๆ ส่วนมากจะมีโรงงานเตาถ่านมารับซื้อ (สัมภาษณ์นางนุช ตาลดี, 2554)

นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการอีกประเภทหนึ่งที่ทำการแปรรูปอย่างเดียว คัดเพียงเกรด A ส่งต่อพ่อค้าในจังหวัดเชียงใหม่ เศษไม้ที่เหลือจะนำมาขายต่อกลุ่มผู้ประกอบการไม้รายย่อยภายในหมู่บ้าน เพื่อให้นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นอื่นต่อไป โดยที่ผู้ประกอบการจะเป็นผู้จัดหาไม้เอง จากอำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่ ไม้ที่นำมาแปรรูปส่วนมากจะเป็นไม้จากต้นจามจุรี ส่วนฤดูร้อนจะขนส่งไม้ จำนวน 15-20 ครั้งต่อเดือน ส่วนในหน้าฝนและช่วงทำนาและจะหยุดพักบ้าง เพราะลำบากต่อการขนย้าย (ฝนตกถนนลื่น) ไม้จำนวน 1 คันรถจะใช้เวลาในการแปรรูป 2 วัน โดยมีคนร่วมกันแปรรูปในแต่ละขั้นตอน รวม 2-3 คนต่อไม้ 1 ท่อน เลื่อยที่ใช้ในการผลิตจะใช้เลื่อยวงเวียนขนาด 10-13 นิ้ว (สัมภาษณ์นางกฤษณา คีนาก, 15 ธันวาคม พ.ศ. 2554)

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ชุมชนบ้านจำ (ไมตรี ประดิษฐ์, 2554)

สำหรับด้านวัตถุดิบ ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ได้มีการใช้ระบบหมุนเวียนโดยการปลูกทดแทน ส่วนพันธุ์ไม้ที่นำมาแปรรูปก็มีหลายพันธุ์ เช่น ไม้ขนุน ไม้ลำไย ไม้จามจุรี ไม้มะม่วง ไม้กฤษนิยักษ์ ไม้ยูคา และไม้ต้นจิว แต่ไม้ส่วนใหญ่ที่นำมาใช้แปรรูป คือ ไม้จามจุรี และไม้ต้นจิว เพราะเนื้อดีและหาง่ายกว่าไม้ชนิดอื่นๆ ส่วนด้านแรงงานก็จะใช้แรงงานในชุมชนและแรงงานชาวพม่าเป็นส่วนใหญ่ (ดังภาพที่ 3) จากการสำรวจจำนวนโรงงานและอุตสาหกรรมจำนวน 155 อุตสาหกรรม จำนวน 7 หมู่บ้าน ดังข้อมูลตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำแนกประเภทโรงงานและอุตสาหกรรมครัวเรือนแปรรูปไม้

จำนวนหมู่บ้าน	ประเภทอุตสาหกรรมครัวเรือน	จำนวนโรงงาน / อุตสาหกรรม
หมู่ที่ 1	โรงงานอุตสาหกรรม (พาราเวสต์ / ฟินเวสต์ / สันเวสต์)	3 แห่ง
หมู่ที่ 2	อุตสาหกรรมครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม (อิวทลี / ศิริวัฒน์)	5 แห่ง 2 แห่ง
หมู่ที่ 5	อุตสาหกรรมครัวเรือน	6 แห่ง
หมู่ที่ 6	โรงเลื่อยไม้ อุตสาหกรรมครัวเรือน	10 แห่ง 3 แห่ง
หมู่ที่ 7	โรงเลื่อยไม้ อุตสาหกรรมครัวเรือน	57 แห่ง 23 แห่ง
หมู่ที่ 8	อุตสาหกรรมครัวเรือน	1 แห่ง
หมู่ที่ 12	อุตสาหกรรมครัวเรือน	4 แห่ง

หมายเหตุ ข้อมูลจากการจัดเวทีเสวนา ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 7 หมู่บ้าน 155 อุตสาหกรรมไม้

ปรัชญาการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนปวงยงค คือ ประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยมีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ (1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (2) พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ และ (3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะเป็นคนดีมีคุณธรรม เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

ภาพที่ 4 เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อรับทราบข้อมูลและสภาพปัญหาของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้

ดังนั้น จากสถานการณ์ของอุตสาหกรรมไม้ คณะวิจัยและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไม้ ทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ได้ร่วมกันหาทางออกเพื่อให้อุตสาหกรรมไม้มีการคงอยู่ชุมชนตลอดไป ด้วยการใช้กลไกของงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ถึงความต้องการด้วยการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ผ่านระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน อันนำไปสู่ความสามารถในการต่อรองเรื่องวัตถุดิบที่มาจากต่างพื้นที่ รวมทั้งการบริการจัดการต้นทุนการผลิต การลดช่วงเวลาการผลิต การส่งมอบสินค้าให้สั้นลง การทำให้สินค้าไม่เกิดความเสียหายขณะเคลื่อนย้าย การจัดส่งผลิตภัณฑ์ตรงเวลาและมีคุณภาพมากขึ้น ดังภาพที่ 4

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ SWOT ของอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ตำบลปวงยงค จังหวัดลำปาง

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ มีความเข้มแข็งแตกต่างกันไป 2. ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ได้รับการยอมรับจากชุมชนและมีธุรกิจเป็นของตนเองทำให้อุตสาหกรรมมีความเป็นอยู่ดี 3. ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมกับสมาชิกทั้งภายในกลุ่ม และชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ยังขาดองค์ความรู้ด้าน การบริหารจัดการ 2. การดำเนินงานมองผลการประกอบการระยะสั้น 3. ได้กำไรน้อยเพราะขาดการเพิ่มมูลค่า 4. ดำเนินกิจการในลักษณะต่างคนต่างทำ 5. ขาดการสื่อสารระหว่างอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน 6. การแปรรูปไม้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1. มีตลาด ขายปลีก เร่ขาย ขายส่งในหมู่บ้านต่างจังหวัด และทั่วประเทศ 2. การผลิต ผลิตภัณฑ์ชิ้นส่วนประกอบ (ขายส่ง) และสินค้าได้คุณภาพ ตามมาตรฐานของลูกค้า 3. ผลการดำเนินงานสามารถพัฒนาคนทำให้สมาชิกกลุ่มมีอาชีพ 4. ผลิตภัณฑ์สามารถต่อยอดได้ 5. หน่วยงานท้องถิ่น (เทศบาล) สนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เงินทุนน้อยส่งผลให้ผู้ประกอบการ ไม่มีเงินทุนหมุนเวียน 2. วัตถุดิบมีราคาสูงในบางฤดูกาล 3. บางสถานการณ์ขาดแคลนวัตถุดิบ 4. เกิดการแข่งขันภายในชุมชนโดยเฉพาะการจำหน่ายไม้ราคาถูกเพื่อตัดราคา 5. บางครั้งสมาชิกกลุ่มอุตสาหกรรมไม่มีเวลาร่วมประชุมกับที่วิจัย

ภาพที่ 5 เวทีเสวนาเพื่อหารือการจัดตั้งสหกรณ์แปรรูปไม้

ภาพที่ 6 กิจกรรมขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ด้วยระบบห่วงโซ่อุปทาน

จากการที่คณะวิจัยร่วมกันลงพื้นที่วิจัยกับผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ สรุประเบิดด้วยเครื่องมือ Mind mapping ได้ 2 ประเด็นหลัก คือ (1) การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์บริการแปรรูปไม้ “ทิพย์ช้าง” และ (2) รูปแบบสหกรณ์แปรรูปไม้ “ทิพย์ช้าง” ต่อไปนี้

1. การจัดตั้งสหกรณ์แปรรูปไม้ “ทิพย์ช้าง” มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเชิงบวกและเชิงลบดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยเชิงบวก มีรายละเอียดต่อไปนี้ (1) ทุนของกลุ่มจะได้มาจากการหุ้นของสมาชิก ซึ่งสมาชิกกลุ่มสามารถเพิ่มหุ้น ถอนเงิน กู้เงิน จากสหกรณ์ได้ตามเงื่อนไขที่กลุ่มกำหนด (2) เครือข่ายสหกรณ์ได้แก่สมาชิกผู้ประกอบการไม้ภายในตำบลยางคก จำนวน 13 หมู่บ้าน (3) ผลการดำเนินงานในการจัดตั้งสหกรณ์สามารถพัฒนาศักยภาพกลุ่มอุตสาหกรรมทำให้สมาชิกกลุ่มมีอาชีพที่มั่นคงมากขึ้น (4) การผลิตสามารถผลิตชิ้นส่วนประกอบ (ขายส่ง) และสินค้าได้คุณภาพ ตามมาตรฐานของลูกค้า และ (5) ด้านการตลาด สามารถขายปลีก เร่ขาย ขายส่งในหมู่บ้านต่างจังหวัด และทั่วประเทศผ่านสหกรณ์อย่างเป็นระบบ

1.2 ปัจจัยเชิงลบ มีรายละเอียดต่อไปนี้ (1) เงินลงทุน ในการแปรรูปไม้มีน้อย บางครั้งไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในระยะยาว และ (2) การผลิต เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ/เก้าอี้/ตู้ และผลิตภัณฑ์อื่นๆ บางฤดูกาลวัตถุดิบมีราคาสูงส่งผลให้ขาดแคลนวัตถุดิบในการแปรรูปไม้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลลัพธ์ของการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ ด้วยการใชสหกรณ์เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนรวมถึงใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเวทีในการเจรจาต่อรอง วัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อเป็นการส่งเสริมประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกโดยวิธีการช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (2) เพื่อเป็นการส่งเสริมเผยแพร่อาชีพอุตสาหกรรมไม้ในครัวเรือนของผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ (3) เพื่อส่งเสริมความรู้ในการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาอาชีพให้มีรายได้ที่มั่นคงและการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ (4) เพื่อจัดหาเครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตให้แก่สมาชิก (5) เพื่อจัดหาตลาดและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไม้ให้กับสมาชิก (6) เพื่อรวบรวมผลิตภัณฑ์ของสมาชิกสหกรณ์มาจำหน่าย (7) เพื่อให้มีเงินกู้แก่สมาชิกและสามารถนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกิจการ (8) เพื่อเป็นการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และสมาชิกที่กู้เงินไปสามารถใช้คืนดอกเบี้ยและเงินต้นได้ โดยไม่ก่อให้เกิดภาระหนี้สินที่เกินตัว (9) เพื่อเป็นการรับฝากเงินให้แก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีเงินเก็บและสามารถนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนได้ และ (10) เพื่อส่งเสริมให้สวัสดิการและสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว เช่น ทุนการศึกษาแก่บุตรและสมาชิกในกลุ่มและได้ชี้แจงการเข้าร่วมกลุ่มของสหกรณ์โดยจะเสียค่าสมัครแรกเข้าคนละ 100 บาท และราคาหุ้นขั้นต่ำของสหกรณ์หุ้นละ 20 บาท และสามารถซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 100 หุ้นต่อสมาชิกหนึ่งคน หลังจากนั้นประธานกลุ่มและสมาชิกมีการประชุมและอบรมความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ร่วมกันเรื่อง “หลักการ อุดมการณ์และวิธีการของการจัดตั้งสหกรณ์” จำนวน 3 ครั้ง โดยมีนักวิชาการจากสหกรณ์จังหวัด เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการสหกรณ์ ประโยชน์และสิทธิของผู้ถือหุ้น รวมถึงข้อสังเกตในการจัดตั้งสหกรณ์ ท้ายที่สุดมีการจดทะเบียนสหกรณ์ประเภทบริการ ณ สหกรณ์จังหวัดลำปาง โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์ หัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม้ทิพย์ช้าง”

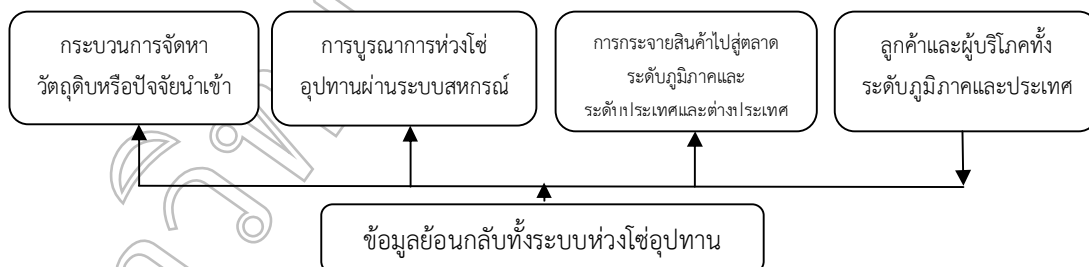
ภาพที่ 7 เวทีให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ วิทยากรจากสหกรณ์จังหวัดลำปาง

หลังจากนั้นสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ ได้ไปศึกษาดูงาน สหกรณ์แปรรูปไม้เพื่อสิ่งประดิษฐ์ บ้านน้ำชาหัวฝาย จังหวัดแพร่และเข้าร่วมฟังสรุปผลการดำเนินงานด้านสหกรณ์จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดแพร่ ตลอดจนศึกษา ดูงานสหกรณ์ไม้บ้านขวาง จังหวัดสุโขทัย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นฐานของประสบการณ์การทำงานด้านการแปรรูปไม้ และหาแนวทางพัฒนากลุ่มแปรรูปไม้ของตนเอง ดังภาพที่ 8 กิจกรรมศึกษาดูงานของผู้ประกอบการ

ภาพที่ 8 กิจกรรมศึกษาดูงานสหกรณ์จังหวัดแพร่และสุโขทัย โดยรศ.ดร.บุญทวรรณ วังวอนและคณะได้ร่วมถอดองค์ความรู้ผ่าน การศึกษาดูงาน

หลังจากศึกษาดูงานแล้ว กลุ่มผู้ประกอบการไม่ได้ทำการประชุมเพื่อขับเคลื่อนการทำงานให้เกิดการรวมตัวกันของผู้ประกอบการแปรรูปไม้อย่างเป็นทางการ เป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันระยะยาว ด้วยการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน โดยมีองค์ประกอบ คือ (1) กระบวนการจัดหาวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้าของกิจการ ต่อจากศักยภาพของผู้ประกอบการ แหล่งเงินทุน สินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนหรืออุปกรณ์การแปรรูปไม้และวิธีการจัดหาวัตถุดิบด้วยเครือข่ายธุรกิจ (2) การบูรณาการห่วงโซ่อุปทานผ่านระบบสหกรณ์บริการ ชื่อว่า สหกรณ์หัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ไม้ “ทิพย์ช้าง” ด้วยการเน้นระบบการไหลเวียนของวัตถุดิบ กระบวนการแปรรูป การจัดการคลังสินค้าและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (3) การกระจายสินค้าไปสู่ตลาด ด้วยการจัดจำหน่ายเองระดับครัวเรือน ผ่านเครือข่ายสหกรณ์ พ่อค้าส่งและจัดส่งด้วยระบบขนส่งทางบก และ (4) ลูกค้าและผู้บริโภค ทั้งลูกค้ารายย่อย ลูกค้าโรงงานและลูกค้าองค์กร เป็นต้น โดยกลุ่มผู้ประกอบการได้มีการกำหนดตัวชี้วัดเทคนิคคุณภาพจำนวน 4 ด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการและให้ความสำคัญกับประเด็นสำคัญ คือ (1) การจัดการทางการเงิน (2) การตลาด (3) การจัดการภายในกิจการ และ(4) กระบวนการเรียนรู้ในระดับมากทุกปัจจัย ดังรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ดังภาพที่ 9 ต่อไปนี้

ภาพที่ 9 รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานของสหกรณ์หัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ไม้ “ทิพย์ช้าง”

คำถามในการวิจัย

1. สถานการณ์การดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ที่ผ่านมาอยู่ในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขาดการนำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม อาศัยลูกค้าดั้งเดิมที่ติดต่อกันมา ไม่มีการขยายตลาดในอนาคต
2. ปรากูการณ์ที่ผ่านมาปัญหาของอุตสาหกรรมแปรรูปไม้มีสาเหตุหรือปัจจัยอะไรและดำรงอยู่ด้วยเงื่อนไขของการใช้ภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมที่ได้ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ไม่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดแบบมีส่วนร่วม อาศัยฐานความรู้ประสบการณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิมในการทำงานมาตั้งแต่อดีต ผู้ประกอบการสามารถดำรงอยู่ได้แต่ไม่มีความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

อภิปรายผล

ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 158 คน จำนวน 30-40 ครัวเรือน ได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ การสัมภาษณ์ เสนวนากลุ่ม การประชุมเวทีชาวบ้าน การศึกษาดูงาน เทคนิค SWOT และการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินการอุตสาหกรรมไม้ของผู้ประกอบการ จำนวน 155 อุตสาหกรรม จำนวน 7 หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนตำบลปงยางคก สรุปลงได้ 10 ประเด็น คือ (1) ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังแนวคิดของบาร์เนย์ (Barney, 1991) ที่สรุปว่าทรัพยากรเป็นสินทรัพย์ ที่สร้างความเจริญเติบโตแก่กิจการ รวมทั้งความสามารถและกระบวนการในการทำงานองค์การที่ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน หรือความรู้ท้องถิ่น (local knowledge) ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้้องค์การสามารถใช้ประโยชน์และควบคุมได้อย่างเป็นรูปธรรม (2) การคมนาคมติดต่อกันได้หลายเส้นทาง (3) ที่ดินส่วนใหญ่มีราคาสูง เพราะสามารถเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างสะดวก (4) ชุมชนมีความสงบและมีความมั่นคงทางสังคม ดังผลการศึกษาของ (5) มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี (6) ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา (7) ชุมชนมีส่วนร่วมสูง ดังนักวิชาการเช่น โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1981, p. 6) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบทที่มุ่งเน้นคนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนองค์กร ชุมชนและสังคมให้เกิดการพัฒนาและมีศักยภาพ และแนวคิดของเซฟฟิน (Chapin, 1977) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะที่จะเป็นเครื่องชี้การมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม จะพิจารณาได้จากลักษณะต่างๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุ สิ่งของ และการเสียสละเวลา แรงงาน การเงิน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของคณะกรรมการและการเป็นผู้ดำเนินการในกิจการนั้นโดยตรง (8) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง (9) มีสายสัมพันธ์ระดับเครือข่าย (10) เน้นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากเป็นทุนเดิมภายในชุมชนที่สามารถสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน ดังแนวคิดของบาร์เนย์ (Barney, 1991) ที่สรุปว่าทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่า

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันระยะยาว ด้วยการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน โดยแนวทาง 4 ประการ คือ (1) กระบวนการจัดหาวัตถุดิบหรือปัจจัยนำเข้าของกิจการ ต้องอาศัยตัวตนของผู้ประกอบการ แหล่งเงินทุน สินทรัพย์ที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนหรืออุปกรณ์การแปรรูปไม้และวิธีการจัดหาวัตถุดิบด้วยเครือข่ายธุรกิจ (2) การบูรณาการห่วงโซ่อุปทานผ่านระบบสหกรณ์บริการ ที่ใช้ชื่อว่า สหกรณ์หัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ไม้ “ทิพย์ช้าง” ด้วยการเน้นระบบการไหลเวียนของวัตถุดิบ กระบวนการแปรรูป การจัดการคลังสินค้าและผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (3) การกระจายสินค้าไปสู่ตลาด ด้วยการจัดจำหน่ายเองระดับครัวเรือน ผ่านเครือข่ายสหกรณ์ พ่อค้าส่งและจัดส่งด้วยระบบขนส่งทางบก และ (4) ลูกค้าและผู้บริโภค ทั้งลูกค้ารายย่อย ลูกค้าโรงงานและลูกค้าองค์การ ดังงานศึกษาของ Kim (2006) ที่สรุปว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นหลักการหนึ่งที่ธุรกิจใช้เชื่อมโยงวิสัยทัศน์ การกิจ กลยุทธ์และการประเมินผลที่ทำให้กิจการคงอยู่ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Hsiao and Melody, 2007) และมีกำหนดตัวชี้วัดเทคนิคคุณภาพ จำนวน 4 ด้าน ซึ่งผู้ประกอบการได้ให้ความสำคัญทุกด้าน คือ (1) การจัดการทางการเงิน (2) การตลาด (3) การจัดการภายในกิจการ และ (4) กระบวนการเรียนรู้ โดยอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ดังแนวคิดของ Kaplan and Norton (1992) ที่สรุปว่าผลการดำเนินงานหรือผลลัพธ์เป็นมาตรวัดถึงความสำเร็จหรือความสำเร็จของกิจการ

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจหรือผู้จัดการควรมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการดำเนินงานของกิจการในระยะยาว เพื่อมุ่งเน้นความยั่งยืนของกิจการและมีการเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์
2. สำหรับนักวิจัยอื่นๆ ที่มีความสนใจจะต่อยอดงานวิจัยครั้งนี้ ควรเน้นการบูรณาการนวัตกรรมบทความได้เปรียบในการแข่งขันเชิงระบบ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในทุกกระบวนการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา คีนาค. 2554. สัมภาษณ์ วันที่ 15 ธันวาคม 2554.
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. 2548. การตรวจวินิจฉัยศักยภาพเพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุช ตาลดี. 2554. สัมภาษณ์ วันที่ 15 ธันวาคม 2554.
- บุญทวรรณ วิงวอน. 2555. การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รามคำแหงวิทยา สุทธิพิตร. 2552. โลจิสติกส์และการจัดการโซ่อุปทาน. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไมตรี ประดิษฐ์. 2554. สัมภาษณ์ วันที่ 23 ธันวาคม 2554
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. 2553. ดัชนีความเชื่อมั่นภาคอุตสาหกรรม. [Online] Available: <http://www.fti.or.th/2011/thai/ftitechnicalsubdetail.aspx?id=264> ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2555.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัด. 2554. ข้อมูลการลงทุนของผู้ประกอบการจังหวัดลำปาง. [Online] Available: <http://www.its.tn.th>. ค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2554.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง, สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 2553. ข้อมูลแสดงจำนวนโรงงานแยกตามประเภทอุตสาหกรรม. [Online] Available: <http://www.its.tn.th>. ค้นเมื่อ 23 กันยายน 2553.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2554. รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2554และแนวโน้มปี 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- Amit, R. , Glostien, L. , & Muller, E. 1993. “Challenges to theory development in entrepreneurship research”. *Journal of Management*, 30 (5): 815-834.
- Barney, J. 1991. Firm resource and sustained competitive advantage, *Journal of Management*, 17(1): 99-106.
- Bygrave, W. , & Hofer, C. 1991. “Theorizing about entrepreneurship”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 16(1): 13-22.
- Chapin, F. S. 1977. *Research Designate Social Measurement: Social Participation and Social Intelligence*. New York: Longman.
- Cohen, J. , & Uphoff, N. 1981. *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation*, Ithaka, Cornell University.
- Frederick, H. H. , Kuratko, D. F. , & Hodgetts, R. M. 2006. *Entrepreneurship: Theory Process Practice*. (Asia-Pacific ed.). Thomson South-Western.
- Hisrich, R. D. , Peters, M. P. , & Shepherd, D. A. 2010. *Entrepreneurship*. New York: Mc Graw-Hill.
- Hsiao, Ju-Miao, M. 2007. *The Impact of Retailer-Supplier Cooperation and Decision-Making Uncertainty on Supply Chain Performance*, University of Sydney. Faculty of Economics and Business.
- Kaplan, R. S. , & Norton, D. P. 1992. Using the balanced scorecard as a strategic management system, *Harvard Business Review*, 32(1): 75-85.

- Kim, S. W. 2006. Effects of supply chain management practices, integration and competition capability on performance. **Supply Chain Management: An International Journal**. 11(3): 241-248.
- Minniti, M. , & Bygrave, W. D. 2001. **A Dynamic Model of Entrepreneurial Learning: Entrepreneurship Theory and Practice** 25(3): 5-16.
- Oakley , P. 1984). **Approaches to Participation in Rural Development**. Geneva : International Office.
- Shane, S. , & Venkataraman, S. 2000. The Promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management*. **The Academy of Management Review**, 25(1): 217.
- Wernerfelt, B. 1984. “A Resource-based view of the firm”, **Strategic Management Journal**, 5(2): 171-180.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร
ด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน

PRODUCT DESIGN AND DEVELOPMENT USING SILK SCREEN PRINTING TECHNIQUES
FOR HANDMADE T-SHIRT MADE
IN CHANTHABOON WATERFRONT COMMUNITY.

เบญจพร ประจง, ธนวัฒน์ กั้นภัย

สาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษารูปแบบ เทคนิคและกระบวนการผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร 2) ออกแบบและพัฒนาในรูปแบบสินค้าให้มีความสวยงาม แปลกใหม่ โดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

วิธีดำเนินการวิจัย คือ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่อันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร 2) สำรวจความต้องการเบื้องต้นของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่มีต่อรูปแบบของสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือ 3) สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคและผู้สนใจที่มีต่อสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนฯ จากนั้นนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบลายพิมพ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 10 รูปแบบ และประเมินความพึงพอใจโดยกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ซึ่งแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ใน 3 อันดับ ได้นำไปผลิตเป็นสินค้าต้นแบบ และให้ผู้สนใจจำนวน 100 คน ประเมินรูปแบบที่ดีที่สุด เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดในการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า

1. สินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีนนั้นมีรูปแบบให้เลือกซื้อไม่มากนัก ลายพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นข้อความหรือรูปภาพที่เรียบง่าย มีการพิมพ์สกรีนเพียง 1 – 3 สี สิ่งที่ผู้ผลิตผู้จำหน่าย และผู้บริโภคต้องการให้มีการพัฒนา คือ 1) ลายพิมพ์ที่มีทั้งข้อความและรูปภาพที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์และเสน่ห์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร เช่น ภาพลักษณะของสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนและลวดลายไม้ฉลุแบบชนมบ่งชี้ สัญลักษณ์หรือข้อความที่สื่อถึงความหมายถึงเมืองจันท เป็นต้น 2) เทคนิคการพิมพ์สกรีนแบบทับซ้อนสี เพื่อสร้างรูปแบบลายพิมพ์ที่มีสีสันสดใสและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า แต่ปัญหา คือ ช่างผู้ผลิตขาดความรู้และทักษะในกระบวนการพิมพ์ซิลค์สกรีนแบบทับซ้อนสี

2. จากการออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีนสามารถสรุปผลประเมินจากความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีความพึงพอใจในรูปแบบสินค้า ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบที่มีสีสันสดใส มีลายพิมพ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูรที่ชัดเจน รวมไปถึงเพิ่มมูลค่าจากเสื้อยืดธรรมดาให้มีราคาที่สูงขึ้น นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้มีโอกาสเลือกซื้อเสื้อยืดที่ระลึกในรูปแบบที่มากขึ้น เป็นการเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูรและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย หวังนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปต่อยอดในการพัฒนาการออกแบบ ซึ่งอาจจะขยายผลไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจในจังหวัดจันทบุรี เช่น หาดเจ้าหลาว คุ้มวิมาน คุ้มกระเบน แหลมเสด็จ หาดแหลมสิงห์ น้ำตกพลิ้ว รอยพระพุทธรูปที่เขาชีจรรย์ ฯลฯ จังหวัดจันทบุรีจะมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือ

คำสำคัญ : การออกแบบ การพัฒนา สินค้าที่ระลึก เสื้อยืดทำมือ เทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน

Abstract

The purposes of this research were to 1) to study designs and patterns, techniques, as well as production process of handmade T-shirts in Chanthaboon Waterfront Community 2) to design and develop more beautiful and unique products based on the identity of Chanthaboon Waterfront Community.

The research methodology used in this study were 1) the descriptive study on culture. Tradition and unique ways of lives in Chanthaboon Waterfront Community 2) the survey on basic needs of manufacturers and distributors towards designs and patterns of handmade T-shirts in Chanthaboon Waterfront Community 3) the survey on customer's satisfaction towards handmade T-shirts in Chanthaboon Waterfront Community. The information was then applied as the guidelines of 10 silk screen printing techniques with the use of computer software. Those 10 techniques were evaluated by the manufacturers and distributors. The most three satisfactory silk screen printing patterns were used as a model product and later selected by 100 people in order to find the best silk screen printing pattern. The highly voted design was used to be the pattern which suited the market needs.

The research results were as follows:

1. The handmade T-shirts in Chanthaboon Waterfront Community with the silk screen printing are limited in designs and patterns. The ones purchased in the market mostly had words and simple pictures with 1 to 3 colors. The manufacturers and distributors needed 1) the development of both words and pictures showing the identity and fascination of Chanthaboon Waterfront community: for instance, the images of buildings and houses with the gingerbread motifs, symbols or words about Chanthaburi and the unique attractions of Chanthaboon Waterfront Community. 2) The double colored silk screen printing technique was needed to create more colorful designs and patterns. However, the manufacturers had no skills in the double colored silk screen printing technique.

2. The manufacturers and distributors showed the good satisfaction towards the colorful designs and patterns, the silk screen printing with the identity of Chanthaboon Waterfront Community which added more value and raised the price of the handmade T-shirts. Visitors and other customers had more choices of designs and patterns. This was also the practical way to spread the identity of Chanthaboon Waterfront Community and to Promote tourism in Chanthaburi.

The recommendation for the future research is to develop designs and patterns for other tourist attractions in Chanthaburi such as Chao Loa Beach, kung Wiman, kung Kraben, Laem Sadet. Laem Sing Beach, Phliew Waterfall and the Lord Buddha Footprint on Khoa Khitchakut. This will improve the souvenir market of the handmade T-shirts with the silk screen printing.

Keywords : Design Development Handmade T-shirt made Silk screen printing techniques

บทนำ

จากอดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีทรัพยากรและสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายแห่ง โดยภาครัฐได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนในประเทศท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมหลักในระบบเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่โอกาสในการจัดหางานโดยมีการกระจายรายได้ไปสู่ภาคประชาชนและภาคเศรษฐกิจของภาคอื่นๆ ในประเทศ (รภัศรณคณจากรอนันต์, 2553) สินค้าที่ระลึกเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและในจังหวัดนั้นๆ โดยแต่ละภาคของประเทศไทยจะมีลักษณะสินค้าของที่ระลึกของฝากที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีทรัพยากรพื้นเมืองที่มีลักษณะต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศ (ประเสริฐ ศรีรัตน์, 2531) ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการผลิตและการปรับปรุงสินค้าของที่ระลึกในการท่องเที่ยว ให้ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรตามธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อไปเป็นของฝากของที่ระลึกซึ่งมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป

จันทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรและสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) มีความสำคัญในระดับประเทศในทุกๆ ด้าน ด้านเศรษฐกิจมีองค์ประกอบหลายอย่างที่ทำให้เศรษฐกิจดี เช่น ผลผลิตทางการเกษตร มีพืชไร่พืชสวนที่สร้างชื่อเสียงสร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดจันทบุรีเป็นอย่างมาก ด้านการเมืองมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความสามารถเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองใหญ่ที่มีชื่อเสียง สามารถพัฒนาจังหวัดให้มีความเจริญ ด้านการท่องเที่ยวมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีชื่อเสียง เช่น หาดเจ้าหลาว คุ้งวิมาน คุ้งกระเบน แหลมเสด็จ หาดแหลมสิงห์ น้ำตกพลิ้ว รอยพระพุทธรูปที่เขาคิชฌกูฏ เป็นต้น ด้านการประมงมีการเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงปู ด้านศิลปกรรมมีเมืองประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่มีความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีหลักฐานปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน เช่น งานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานประติมากรรม งานสถาปัตยกรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นงานที่มีคุณค่าต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สะท้อนภูมิปัญญาที่แฝงด้วยปรัชญา ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อศาสนาทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลเหล่านี้ทำให้จันทบุรีกลายเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในระดับต้นๆ ของประเทศ (สำนักงานสถิติจังหวัด 2555) หากกล่าวถึงจันทบุรีในมุมมองด้านการท่องเที่ยว สถานที่ที่กำลังสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด ได้แก่ “ชุมชนริมน้ำจันทบูร” ชุมชนเก่า ย่านเก่า หรือตลาดเก่าที่มีอายุกว่า 300 ปี สถานที่อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความเจริญรุ่งเรืองในอดีต เปรียบเสมือนตัวแทนที่คอยบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ย่านเมืองเก่าที่เรียงรายไปด้วยเรือนแถวเก่าแก่ สถาปัตยกรรมของอาคารซึ่งมีการผสมผสานระหว่างศิลปะจีนกับศิลปะตะวันตกเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ตลอดแนวถนนจึงมีการประกอบอาชีพทุกประเภท เป็นผลให้ชุมชนริมน้ำในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จากวิถีชีวิตที่ประกอบด้วยชาวจีน ญวน และไทย จึงมีการผสมผสานระหว่างประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จึงส่งผลให้ชุมชนริมน้ำจันทบูรเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือน ปัจจุบัน ชุมชนริมน้ำจันทบูรจึงมีชื่อเสียงในสถานะที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ (ชุมชนริมน้ำจันทบูร, 2555)

จากข้อมูลดังกล่าวคณะวิจัยจึงเล็งเห็นว่าโครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีนจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนการท่องเที่ยวใน “ชุมชนริมน้ำจันทบูร” จังหวัดจันทบุรี เป็นการสร้างคุณค่าและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน และเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนฯ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ ความคิดสร้างสรรค์ เทคนิคและกระบวนการผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี ด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ผลผลิตหลัก (Output) คือ การออกแบบและพัฒนาแบบของสินค้าที่ระลึกประเภทพิมพ์เสื้อยืดทำมือ โดยเทคนิคทางการพิมพ์ซิลค์สกรีน ซึ่งจะเป็นการผสมผสานลวดลายบนเสื้อยืดด้วยลายเส้น ข้อความ หรือภาพที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม วิถีชีวิต ฯลฯ เพื่อให้เกิดความงาม ซึ่งนอกจากจะเป็นแนวทางหนึ่งในการถ่ายทอดลักษณะในด้านต่างๆ ของชุมชนฯ แล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าประเภทนี้

2. จำนวนประชากร/ กลุ่มเป้าหมาย

ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและขั้นตอนการผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือ และสำรวจความต้องการของลูกค้าที่มาเยือนชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการออกแบบ รูปแบบ และกระบวนการสร้างสรรค์ลวดลายบนเสื้อยืด

3. ขอบเขตด้านสถานที่

ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลทางเศรษฐกิจ รายได้ หรือผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

- 1.1 ได้ออกแบบและพัฒนากรอบของลวดลายในสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือ
- 1.2 เพิ่มมูลค่าของสินค้าที่ระลึก ประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

2. ผลทางสังคม

2.1 ได้ถ่ายทอด เผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูรแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนและบุคคลทั่วไปในเสื้อยืดทำมือ เทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน โดยนำเสนอมุมมองของชุมชนริมน้ำจันทบูรในด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ลวดลายไม้ฉลุ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต การค้า การท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (ชุมชนริมน้ำจันทบูร) และสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.2 ผลประโยชน์ทางวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาระบบการสร้างสร้งงานผลิตสินค้าที่ระลึก ประเภทเสื้อยืดทำมือ เทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์จึงได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การสำรวจข้อมูล
2. การออกแบบ
3. การดำเนินงาน
4. เครื่องมือการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การประเมินและสรุปผลโครงการ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึก และแบบทดสอบ

1. การสร้างเครื่องมือ แบบสอบถาม
2. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ศึกษาความคิดเห็นและวิธีการออกแบบของผู้ผลิต และสอบถามผู้บริโภคจากร้านค้าที่ได้รับความนิยมเพื่อทราบถึงสิ่งที่ผู้ซื้อต้องการ เช่น ความนิยม ความทันสมัย ความเป็นเอกลักษณ์เป็นแบบฉบับของท้องถิ่น ราคา คุณภาพ ความน่าสวมใส่ รักษาทำความสะอาดง่าย เป็นต้น เป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ด้านความนิยมและรูปแบบและลวดลายของเสื้อยืดฯ ที่นำมาออกแบบในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคในด้านความพึงพอใจของสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจในสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อรูปแบบของสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร

3. จากการสรุปผลความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความคิดเห็น และกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อนำมาประกอบกับหลักทฤษฎีในการออกแบบเพื่อสรุปออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อนำมาทดสอบความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชาชนทั่วไป หมายถึง ผู้ซื้อ/ ผู้สนใจในสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินความคิดเห็น และนำผลความคิดเห็นนั้นมารวมข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ของความคิดเห็น ความพึงพอใจ และเพื่อเป็นประโยชน์หรือแนวทางในการพัฒนารูปแบบ ระดับความคิดเห็นผู้ทำโครงการประเมินความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งเป็นแบบสอบถามกำหนดค่า 5 ระดับ คือ

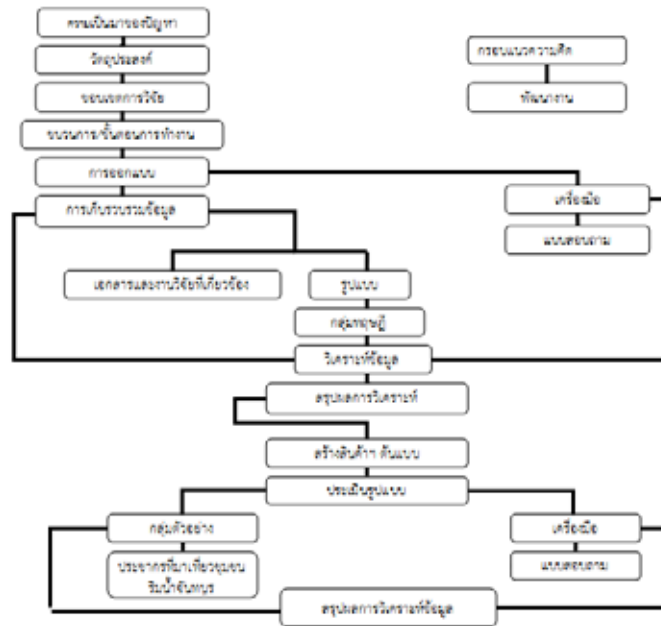
- 5 หมายถึง ผลประเมินอยู่ในระดับ ดีมาก
- 4 หมายถึง ผลประเมินอยู่ในระดับ ดี
- 3 หมายถึง ผลประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง ผลประเมินอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง ผลประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากการที่ผู้จัดทำโครงการได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และรวบรวมแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้วนั้น จะได้ข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ จะได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือฯ ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
2. การหารูปแบบ ความคิด (idea) เพื่อนำมาวิเคราะห์แล้วทำการออกแบบเพื่อนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมินผลและแสดงความคิดเห็น ในรูปแบบที่ทางกลุ่มสนใจ
3. การค้นคว้าจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำงาน

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ชุมชนริมน้ำจันทบูรแล้วจึงได้ดำเนินการในส่วนของ การออกแบบและพัฒนารูปแบบสินค้า ตามแผนการดำเนินการ ดังนี้

ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ผู้วิจัยได้นำมาดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือ

นำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้และทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลเพื่อทำการสรุปหาค่าเฉลี่ย และนำภาพรวมของแต่ละด้านในรูปของตาราง และแปลผลด้วยการบรรยาย

2. เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของระดับความต้องการและระดับความพึงพอใจ รวมถึงระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม โดยใช้คุณสมบัติแบบต่อเนื่องของคะแนนไว้ในแนวเทียบผลกว่าวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์การประเมิน โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ค่าสถิติเบื้องต้น

1. หาค่าร้อยละ (Percent)
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลการศึกษารูปแบบ ความคิดสร้างสรรค์ เทคนิคและกระบวนการผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อผ้าตัดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่าย จำนวน 10 คนพบว่า ได้แรงจูงใจจากจังหวัดที่สนับสนุนและส่งเสริมบริเวณชุมชนริมน้ำจันทบูรให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง จากการที่นักท่องเที่ยวมาหลังไหลมาเยี่ยมชมและซื้อสินค้าที่ระลึกกลับไปจำนวนมาก จึงใช้ประสบการณ์ของตนเองที่มีเป็นหลักในการพิจารณา เลือกจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อผ้าตัดทำมือ ส่วนใหญ่เป็นเทคนิคการพิมพ์สกรีน ซึ่งความต้องการของตลาดในกลุ่มของผู้บริโภคคือ นิยมเสื้อที่มีทั้งข้อความอักษรและรูปภาพที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และเสน่ห์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร

จากการสังเกตพบว่า สินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีนที่วางจำหน่ายนั้นมีรูปแบบให้เลือกซื้อไม่มากนัก ภายพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นข้อความหรือรูปภาพที่เรียบง่าย และพิมพ์สกรีนเพียง 1-3 สี ราคาประมาณ 100 – 200 บาท (ดูภาพที่ 1)

ภาพที่ 1: ภาพแสดงตัวอย่างรูปแบบของสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือที่มีจำหน่ายในชุมชนริมน้ำจันทบูร ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายได้ให้ทรรศนะในการพัฒนาการออกแบบลายสกรีนบนเสื้อยืดที่ระลึกว่า การออกแบบนั้นควรแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และเสน่ห์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ซึ่งประกอบด้วยรูปภาพและอักษรที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชนฯ เช่น วัฒนธรรมท้องถิ่น ภาพลักษณ์ของอาคาร สถาปัตยกรรม ลวดลายขนมปังขิงที่มีความสวยงาม ข้อความที่สื่อความหมายถึงเมืองจันทร์ ภาษาพูด รหัสไปรษณีย์ เป็นต้น

ในส่วนของการพัฒนากระบวนการพิมพ์ ผู้ผลิตมีความต้องการที่จะพัฒนาวิธีการในการพิมพ์ที่ซับซ้อนหลาย ๆ สี เพื่อสร้างความแปลกใหม่และดึงดูดให้ผู้บริโภคสนับสนุนสินค้า คือ เพิ่มสีสันให้ชิ้นงาน แต่ปัญหาคือ ขาดความรู้และทักษะในกระบวนการพิมพ์ ซึ่งจะพิมพ์ที่ซับซ้อนอย่างไรให้งานออกมาสวยงาม น่าสนใจ และต้นทุนไม่สูงนัก

ด้านผู้บริโภคและผู้สนใจ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริโภคจากร้านค้าที่ได้รับความนิยมสูง จำนวน 50 คน เพื่อศึกษาความต้องการของตลาดเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริโภคและผู้สนใจส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 20-25 ปี ต้องการให้ออกแบบและพัฒนาเสื้อยืดที่ระลึกชุมชนริมน้ำจันทบูรที่มีความทันสมัย มีสีสันสดใสสวยงาม ชอบตัวเสื้อที่เป็นสีขาว รูปทรงของเสื้อต้องการให้เป็นแบบเข้ารูป มีความพึงพอใจในลวดลายแบบที่มีทั้งรูปภาพ (กราฟฟิก) และข้อความ ราคาที่เหมาะสมในการตัดสินใจซื้อคือ 101-300 บาท ลวดลายของเสื้อที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูรคือ สถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือน และลวดลายไม้ฉลุแบบขนมปังขิงสกุลช่างจันทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการออกแบบและพัฒนาเสื้อยืดที่ระลึกในชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อเป็นทางเลือกในการผลิต

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบลายสกรีนเพื่อพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดที่ระลึกในชุมชนริมน้ำจันทบูร ทั้งหมด 10 แบบ ด้วยเทคนิคคอมพิวเตอร์กราฟฟิก จากนั้นได้นำแบบทั้งหมดไปสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย โดยให้ผู้ผลิตจำนวน 5 คน และผู้จำหน่ายจำนวน 5 คน รวมเป็น 10 คน ประเมินรูปแบบฯ ซึ่งแบบที่ได้รับคะแนนความพึงพอใจในอันดับ 1-3 (ดูภาพที่ 2) ได้นำไปผลิตเป็นสินค้าต้นแบบเพื่อสำรวจความพึงพอใจของตลาด ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภค จำนวน 100 คน

ภาพที่ 2 : ภาพแสดงผลการออกแบบลายสกรีนเสื้อยืดที่ได้รับคะแนนความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ในอันดับที่ 1-3 และจะได้นำไปผลิตเป็นสินค้าต้นแบบฯ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ในด้านความพึงพอใจของผู้ที่สนใจสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน

จากการศึกษาความพึงพอใจต่อต้นแบบฯ ได้ผลประเมิน ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ที่สนใจสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน (n = 100)

รายการพิจารณา	ระดับความพึงพอใจ		
	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
1. รูปแบบของเสื้อยืดมีความสวยงาม ทันสมัย	4.16	4.42	4.54
2. ด้านการออกแบบ มีความสมบูรณ์ของลวดลาย	4.02	4.54	4.78
3. มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.04	4.26	4.58
4. บ่งบอกถึงอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	3.96	4.14	4.54
5. ด้านการใช้สี มีสีสันสวยงาม สามารถดึงดูดความสนใจต่อผู้บริโภค	3.82	4.62	4.48
6. สีที่ใช้แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชน	4.20	4.58	4.56
7. มูลค่าเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเสื้อยืดที่ระลึกทั่วไป	3.98	4.18	4.42
8. ความเหมาะสมกับการผลิตเป็นสินค้าที่ระลึก	4.10	4.21	4.66
9. ความเป็นไปได้ในการผลิตและจำหน่าย	3.84	4.16	4.54
10. สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูร	4.12	4.45	4.62
เฉลี่ย	4.02	4.35	4.57

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคและผู้สนใจในสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน จำนวน 100 คน จากการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจต่อต้นแบบฯ ได้ผลประเมินดังนี้ ดังนี้

กลุ่มผู้บริโภคและผู้สนใจจำนวน 100 คน มีความพึงพอใจในรูปแบบของเสื้อยืดแบบที่ 3 มากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมา คือ แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.35 และพบน้อยที่สุด คือ แบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.02 มีความพึงพอใจในด้านรูปแบบของเสื้อยืดซึ่งมีความสวยงาม ทันสมัยในแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.54 มีความพอใจในความสมบูรณ์ของลวดลายในด้านการออกแบบในแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.78 แบบที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากที่สุด ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.58 ด้านการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แบบที่แสดงออกได้เหมาะสมมาก ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.54 ด้านการใช้สี มีสีสันสวยงาม สามารถดึงดูดความสนใจต่อผู้บริโภคได้มากที่สุด ได้แก่ แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.62 ส่วนสีที่ใช้แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนได้เหมาะสมมาก ได้แก่ แบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.58 ในด้านการออกแบบ แบบที่แสดงให้เห็นถึงมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของเสื้อยืดที่ระลึก ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.42 แบบที่มีความเหมาะสมกับการผลิตเป็นสินค้าที่ระลึก ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.66 ความเป็นไปได้ในการผลิตและจำหน่าย ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.54 และแบบที่แสดงถึงการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูรมากที่สุด ได้แก่ แบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.62

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูรของกลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายนั้น คือ ได้รับแรงจูงใจจากจังหวัดในการสนับสนุนและส่งเสริมบริเวณชุมชนริมน้ำจันทบูรให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวจนมีชื่อเสียง ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลมาเยี่ยมชมและสนับสนุนสินค้าที่ระลึกเป็นจำนวนมาก ส่วนรูปแบบของเสื้อยืดนั้นพบว่า มีรูปแบบให้เลือกซื้อไม่มากนัก ลายพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นข้อความหรือรูปภาพที่เรียบง่าย มีการพิมพ์สกรีนเพียง 1 – 3 สี สิ่งที่ผู้ผลิตผู้จำหน่าย และผู้บริโภคต้องการให้มีการพัฒนา คือ

1. ลายพิมพ์ที่มีทั้งข้อความและรูปภาพที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์และเสน่ห์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร เช่น ภาพลักษณ์ของสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนและลวดลายไม้ฉลุแบบขนมปังขิง สัญลักษณ์หรือข้อความที่สื่อถึงความหมายถึงเมืองจันทร์เอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร เป็นต้น

2. เทคนิคการพิมพ์สกรีนแบบทับซ้อนสี เพื่อสร้างรูปแบบลายพิมพ์ที่มีสีสันสดใสและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า แต่ปัญหา คือช่างผู้ผลิตขาดความรู้และทักษะในกระบวนการพิมพ์ซิลค์สกรีนแบบทับซ้อนสี

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาต้นแบบของเสื้อยืดริมน้ำจันทบูรโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ ภาพลักษณ์ของสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือนและลวดลายไม้ฉลุแบบขนมปังขิง และพิมพ์ลายสกรีนเสื้อด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีน โดยเพิ่มการทับซ้อนสีของลวดลาย และจากการสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผลของการออกแบบในแบบที่ 3 ได้รับความพึงพอใจในระดับดีมาก อย่างไรก็ตามผลของการออกแบบทั้ง 3 อันดับต่างได้รับความสนใจและจากนักท่องเที่ยวในชุมชนริมน้ำจันทบูรเป็นอย่างดี จึงจะมีการนำต้นแบบทั้งหมดไปผลิตและจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกในชุมชนริมน้ำจันทบูรต่อไป

ภาพที่ 3 : ภาพแสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคและผู้สนใจต่อต้นแบบฯ จากผู้สนใจจำนวน 100 คน

ข้อเสนอแนะ

เสื้อทำมือเป็นสินค้าหนึ่งที่มีความนิยมจากผู้บริโภค ฉะนั้นการออกแบบที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความมีคุณค่าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลงานมีความน่าสนใจจากผู้บริโภคมากขึ้นด้วย

ความคงทนต่อการใช้งานมีความสำคัญมากต่อสินค้าที่เป็นของใช้หรือเครื่องประดับ เนื่องจากสินค้าทำมือเป็นสินค้าที่ผลิตด้วยมือ จึงอาจจะไม่ทนทานต่อการใช้งานเท่าที่ควร หากสามารถเลือกวัสดุหรือสีที่ทนทานต่อการใช้งานได้เป็นประจำ จะเป็นปัจจัยที่ช่วยดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่นิยมใช้สินค้าทำมือได้มากขึ้น

การรักษาระดับความประณีตของชิ้นงาน เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ช่วยสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสในการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในอนาคตอีกด้วย

ควรมีการจัดสิทธิบัตรของสินค้าและสร้างตราสินค้า (แบรนด์) เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า การสร้างตราสินค้าจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้ลูกค้าระลึกถึงลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและคุณภาพของสินค้าได้โดยง่าย รวมถึงเป็นประโยชน์สำหรับการทำประชาสัมพันธ์ ในกรณีที่ลูกค้าต้องการที่จะซื้อในครั้งต่อไป

วิจารณ์ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือในชุมชนริมน้ำจันทบูร ด้วยเทคนิคการพิมพ์ซิลค์สกรีนนี้ถือว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การออกแบบลวดลายสกรีนนั้นเป็นการสร้างเอกลักษณ์ผ่านทางภาพ ซึ่งถ้าเราสามารถจัดการและควบคุมสัญลักษณ์ทั้งหมดไว้ในทิศทางเดียวกันและสร้างลวดลายเพื่อเข้าไปอยู่ในใจของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึงก็จะทำให้ผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายตระหนักในอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปต่อยอดในการพัฒนาการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของตลาดและอาจจะขยายผลไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจในจังหวัดจันทบุรี เช่น หาดเจ้าหลาว คังวิมาน คังกระเบน แหลมเสด็จ หาดแหลมสิงห์ น้ำตกพลิ้ว รอยพระพุทธรูปาที่เขาคิชฌกูฏ ฯลฯ

ผลทางวิชาการ ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการวิจัยไปสังเคราะห์เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและพัฒนาสินค้าที่ระลึกประเภทเสื้อยืดทำมือ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบูร ที่ศิลปะจะเป็นแรงขับเคลื่อนและก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและนำรายได้สู่ชุมชนฯ จังหวัดจันทบุรีและประเทศไทยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2555. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. Available URL:

<http://www.tat.or.th> (20 พฤษภาคม 2555)

จังหวัดจันทบุรี. 2555. สำนักงานสถิติจังหวัดจันทบุรี. Available URL:

http://chanthaburi.nso.go.th/chtburi/index_oldversion.htm (20 พฤษภาคม 2555)

ชุมชนริมน้ำจันทบูร. 2555. ชุมชนริมน้ำจันทบูร. Available URL:

<http://www.chanthaboonriver.com> (12 พฤษภาคม 2555)

ประเสริฐ ศीलัตนา. 2531. ของที่ระลึก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

รภัศรสรณ์ คงธนจารุอนันต์. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกพื้นเมือง
เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในจังหวัดเชียงใหม่. : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียน บ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.

IMPLEMENTATION OF DESIRABLE CHARACTERISTICS PERFORMED BY STUDENT IN THE SECOND CLASS-RANGE AT BAN KAEW SCHOOL, MUANG, CHANTHABURI.

พระมหาดิศักดิ์ เตชปญโญ (โฆมรัมย์)¹, คมพล สุวรรณภูม² ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์¹

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านแก้ว ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 221 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.8802 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว โดยรวม พบว่า นักเรียนมากกว่าครึ่ง มีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านร่างกาย 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว โดยรวม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เด็กได้เสมอเมื่อมีโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน เช่น โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือการประหยัดทรัพยากร ฯลฯ รวมถึงการพาเด็กไปทำบุญ สวดมนต์ หรือร่วมกิจกรรมศาสนา และประเพณีไทยต่างๆ อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ คำตอบของข้อสงสัย หรือพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้รักชุมชน และช่วยเหลือสังคมที่ดีอีกด้วย
คำสำคัญ : การปฏิบัติตน, หลักธรรม, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, คุณธรรมจริยธรรม

Abstract

The main research purposes were aimed to : 1) study the students' practice based on desirable characteristics, and 2) compare their practice based on the desirable characteristics. The variables were classified by personal factor, parenting model, environment suitability, and moral insertion. The research sample, drawn from the population of 221, included 140 students who were in the second class-range or the fourth to sixth graders. The research instrument was a 5-rating-scale questionnaire with its reliability at 0.88. Statistical analysis was employed using percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and the Scheffe' method for pair testing.

The main results were found : 1) The overall practice based on the desirable characteristics performed by the students and Ban Kaew School, Muang, Chanthaburi, was revealed at a high level. Implementation of individual desirable characteristics including Intelligence, Mind, Society, and Body showed significant difference at the .05 level. 2) The overall comparison showed at the high level. Three individual

spects-Society, Mind and Body-showed significant difference at the .05 level. One aspect, Intelligence, was found at the low level.

Important feedback. Children should be encouraged to keep a learning opportunity. Involved in community projects such as a project on health. Or to save resources, etc., as well as taking the kids to my prayer or religious activity and tradition in Thailand. The children will be learning in the context of community. Know where to seek knowledge. Answer questions. Or develop skills. The child will experience. It also instilled in my community. And social good as well.

Keywords : Practices, principles, characteristics desirable, moral ethics.

บทนำ

การดำเนินชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นยุคแห่งข่าวสารและโลกไร้พรมแดนยุคที่มีการแข่งขัน เร่งรีบ ต้องเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่และวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดีบางส่วนส่งผลให้สังคมเกิดการขาดความสมดุล ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 5) ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การมีคุณธรรมจริยธรรมไม่ได้ขึ้นกับบุคคลนั้นเป็นคนฉลาด มีสติปัญญาดี หรือ มีความรู้เพียงประการเดียวหากขึ้นอยู่กับ การที่บุคคลนั้นๆเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานการอบรมบ่มนิสัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และอื่น ๆ อีกหลายประการอย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ได้ผลดีขึ้นนั้นจำเป็นต้องอาศัยการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน ทั้งในด้าน สติปัญญา ความสามารถและจริยธรรม เมื่อการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการพัฒนา จึงควรที่จะให้มีการพัฒนาทั้งทางจิตใจ และวิชาการพร้อมกันอย่างเหมาะสมโดยใช้คุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมที่บูรณาการร่วมกันมา เป็นองค์รวมเพื่อให้เกิดเป็น ความรู้คู่คุณธรรมให้การศึกษาและคุณธรรมนั้น สามารถเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลาในห้องเรียน ถึงแม้ว่าไม่อาจจะปรากฏขึ้นเป็น ตัวอักษรได้ก็ตาม การศึกษาคุณธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร (Hidden Curriculum) และการบูรณาการอยู่ในโครงสร้างของหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการศึกษาคุณธรรมมีความสำคัญ มากกว่าเนื้อหาสาระในหลักสูตร การเรียนรู้เกิดขึ้นในโรงเรียนควรใช้เป็นแนวทางของการอบรมปลูกฝังมากกว่าที่จะชี้แจง ให้ นักเรียนเข้าใจเหตุผลและผลของพฤติกรรมต่าง ๆ (อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2542 : 9 - 10)

นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเป้าหมายที่สำคัญประการ หนึ่งของการศึกษา ซึ่งในแผนการศึกษาชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) นอกจาก มุ่งเน้นเรื่องธรรมาภิบาล และการบูรณาการปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนำความรู้ สำหรับกระทรวงศึกษา ได้มุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและของเด็กไทย ในอนาคตด้านจิตใจและสังคมว่าให้เป็นผู้มี วินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม

โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญในการผลิตบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม ต้องเร่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนทุก ระดับ โดยจัดให้เป็นวิชาเฉพาะที่ต้องสอนต้องมุ่งเน้นทุกวิชา และมีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไว้ ในกระบวนการเรียน การสอนวิชาอื่น ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมทุกประเภท เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญาและลักษณะนิสัยที่ดีงามแก่ผู้สอน เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ นอกจากเป็นแหล่งความรู้แล้วโรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม การฝึกเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนรู้ โดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นใน ตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์พัฒนากระบวนการรับรู้สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง ด้วยการมีความรับผิดชอบมีระเบียบ วินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2549 พบว่า การจัดกิจกรรมและการส่งเสริมบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต จัดความเป็นอยู่ในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ครูต้องสอดแทรก

การอบรมคุณธรรมจริยธรรม ติดตามดูการกระทำความดีทั้งในและนอกห้องเรียน ดูแลให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ให้ถูกต้องเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งครูผู้บริหาร และผู้ปกครอง

เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง ขณะเดียวกันวัฒนธรรมและระบบ คุณค่าที่ดีงามของสังคมไทยเริ่มเสื่อมถอย ปัจจัยที่คนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตทางคุณภาพมนุษย์ เพราะการวิกฤตทางเศรษฐกิจยังไม่ร้ายแรงเท่าวิกฤตทางคุณธรรมและจริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ เข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน (ธีรพงษ์ มหาวีโร. 2550 : 42)

นอกจากนี้ ธีรพงษ์ มหาวีโร (2550 : 44) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า สื่อสารมวลชนอื่น ๆ ทั้งสื่อ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณ ในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงนำไปสู่ปัญหาสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาอาชญากรรมเด็ก ปัญหาการขาดสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว รวมทั้งปัญหาอาชญากรรมและอาชญากรรมอื่น ๆ สถาบันหลักทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังศีลธรรมให้สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม และอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่เด็ก และเยาวชนมีความเข้มแข็งลดลง ขณะเดียวกันวิถีชีวิตสมัยใหม่มีผลให้ความเชื่อศรัทธาในหลักศาสนาเสื่อมถอย (ผกา สัตยธรรม. 2544 : 45) ได้กล่าวอธิบายเพิ่มเติมว่า การใช้ประโยชน์ จากศาสนสถานซึ่งมีมากมายกว่า 30,000 แห่งทั่วประเทศ และการประกอบกิจการทางศาสนาอันน้อยลง อยู่ในวงแคบและอยู่ในกลุ่มของผู้สูงอายุเป็นหลักส่วนสถาบันศึกษาเปลี่ยนจากในอดีตที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสถาบันครอบครัว และสถาบันทางศาสนาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมสามารถนำหลักธรรมไปปฏิบัติได้และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในสังคม พระเทพโสภณ (พระครูปลัดอาทิตย อดตเวที (ของดี): (2546 : 27)

การนำโรงเรียนวิถีพุทธ คือนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานในการดำเนินชีวิตกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธต้องบูรณาการไตรสิกขาเข้ากับกลุ่มสาระและกิจกรรมต่างๆในหลักสูตร โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต ปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต. 2547 : 15)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนบ้านแก้วได้นำโรงเรียนวิถีพุทธมาบริหารการเรียนการสอนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว เพราะถือว่าเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนสังคมเมือง ในเขตเทศบาลเมืองท่าช้าง จึงทำให้บริเวณรอบโรงเรียนบ้านแก้ว เต็มไปด้วยสถานบันเทิงแหล่ง อโคจร เช่น ร้านอาหาร ร้านสุรา โรงแรม บังกะโล ซึ่งตั้งอยู่ใกล้สถานศึกษาทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้านแก้วมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่ดี ทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดความสมดุล และส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนโดยการผสมผสานความรู้ต่าง ๆ โดยผู้สอนควรสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและความรู้โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม ในฐานะที่ผู้วิจัย เป็นครูพระสอนศีลธรรมประจำโรงเรียนบ้านแก้วมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว เพื่อศึกษาลักษณะการปฏิบัติตนของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว สามารถพัฒนาตนเอง จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ได้แก่นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้คัดเลือกจากประชากรเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan.1970 : 670 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 140 คน การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว จันทบุรี 3 ด้าน คือ รูปแบบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านปัญญา 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านร่างกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุจันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach. 1990 : 202 – 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .8802 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เท่ากับ .8251

ด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เท่ากับ .8647

ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต เท่ากับ .8566

ด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน เท่ากับ .8727

ผลการวิจัย

1) การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว โดยรวม พบว่า นักเรียนมากกว่าครึ่ง มีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านร่างกาย

2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้ว โดยรวม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะ อันพึงประสงค์โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามรายชื่อผู้วิจัยได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.00 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 45.00 อายุ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 11-12 ปี ร้อยละ 45.00 อายุ 9 – 10 ปี ร้อยละ 30.00 และอายุ 13 – 14 ปี เพียงร้อยละ 25.00 โดยมีอายุเฉลี่ย 11 ปี อายุมากที่สุด 14 ปี น้อยสุด 9 ปี ระดับการศึกษาของนักเรียน อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 41.43 รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 30.00 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 28.57

ตอนที่ 2 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของนักเรียน ด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต และด้านการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน

1. ภาพรวมของนักเรียนด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พบว่า นักเรียนได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 55.00 ได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยพ่อหรือแม่ ร้อยละ 27.15 และได้รับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยญาติ ร้อยละ 16.4 ภาพรวมของนักเรียนด้านระดับความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิต พบว่า นักเรียนมีความเหมาะสม

ของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.71 และมีความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 34.28 แยกรายด้านดังนี้

ด้านสภาพชุมชน พบว่า นักเรียนมีสภาพชุมชนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 80.00 และมีสภาพชุมชนที่อยู่ในระดับมาก เพียงร้อยละ 20.00

ด้านสภาพสถานศึกษา พบว่า นักเรียนมีสภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 85.00 และมีเพียงร้อยละ 15.00 ที่มีสภาพสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

2. ภาพรวมของนักเรียนระดับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.43 และมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.57

ตอนที่ 3 การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านร่างกาย

นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.43 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 48.57 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

1. คุณลักษณะด้านปัญญา พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 70.00 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 30.00

2. คุณลักษณะด้านจิตใจ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.57 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.43

3. คุณลักษณะด้านสังคม พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.00

4. คุณลักษณะด้านร่างกาย พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54.29 และมีการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 45.71

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้า เรื่องการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการสอดแทรกการสอนในด้านคุณธรรมจริยธรรมควรเน้น ด้านปัญญาเพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. ควรส่งเสริมสถาบันครอบครัวและส่งเสริมด้านความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อม ในชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้เกิดการพัฒนาเยาวชนมีคุณภาพมากขึ้น

3. ควรมีการส่งเสริมในเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมพุทธศาสนาอย่างแพร่หลายแก่เด็กและเยาวชนเพื่อนักเรียนจะได้เกิดการซึมซับหลักการปฏิบัติตนทำให้นักเรียนได้พลเมืองที่ดี

4. ควรส่งเสริมกิจกรรมตั้งแต่ชั้นอนุบาล เพื่อเป็นเพิ่มพฤติกรรมที่ดีในการปลูกฝังเรื่องความมีศีล สมาธิ ปัญญา ความกตัญญูกตเวที เรื่อง ทิศ 6 สัปดาห์ 4 ประกอบไปด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา สมานตตา

5. ควรส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้เด็กได้เสมอเมื่อมีโอกาส เช่น การพาเด็กไปดูชมนิทรรศการ หรือ พิพิธภัณฑ์ หรือ ใช้บริการห้องสมุด สวนสาธารณะ หรือ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ หรือ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการต่างๆ ของชุมชน เช่น โครงการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือการประหยัดทรัพยากร หรือ การแสดงดนตรี ระบายสี หุ่นกระบอก ฯลฯ รวมถึงการพาเด็กไปทำบุญ สวดมนต์ หรือร่วมกิจกรรมศาสนาและประเพณีไทยต่างๆ อันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในบริบทของชุมชน รู้จักสถานที่ที่สามารถแสวงหาความรู้ คำตอบของข้อสงสัย หรือพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง และเข้าใจได้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่บ้าน โรงเรียน หรือตำราเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้รักชุมชน และช่วยเหลือสังคมที่ดีอีกด้วย

6. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนหลักธรรมทศบาปมี 10 ประการในแต่ละด้านคือด้านทาน,ด้านศีล,ด้านเนกขัมมะ,ด้านปัญญา,ด้านวิริยะ,ด้านสังจະ,ด้านขันติ,ด้านอธิษฐาน,ด้านเมตตา, ด้านอุเบกขาในทัศนคติของประชาชนในชุมชนกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. การประเมินความจำเป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อู่การพิมพ์.
- ผกา สัตยธรรม. 2524. เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ธีรพงษ์ มหาวิโร. 2550. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์.
- พระครูปลัดอาทิตย์ อดุลเวที (ซองตี). 2546. การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตปกครอง ภาค ๒ พุทธศาสนมหาบัณฑิต (พุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). 2547. ความสุขของครอบครัว คือสันติสุขของสังคม. กรุงเทพฯ : กองทุนอियมรรค.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2542. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- Cronbach, L.J. 1990. *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York : Harper Collins.
- Krejcie, Robert V. and Morgan, Eayrle W. 1970. *Educational and Psychological Measurement*. New York : Minnisota University.

การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง
อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี

THE FIVE PRECEPTS PRACTICED BY TAKIENTHONG COMMUNITY'S HOUSEHOLD
LEADERS IN KHAO KHITCHAKOOT DISTRICT OF CHANTHABURI.

พระชัยพัฒน์ โชติโก (แสนทะวงษ์), ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 9 หมู่บ้าน 1,455 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลตะเคียนทอง จังหวัดจันทบุรี ได้คัดเลือกจากผู้นำครัวเรือนเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง โดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าบางครั้ง (\bar{X} = 3.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เว้นจากการตักน้ำเมามากที่สุด (\bar{X} = 3.87) รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ (\bar{X} = 3.43) เว้นจากการกล่าวเท็จ (\bar{X} = 3.41) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม (\bar{X} = 3.18) และเว้นจากการฆ่าสัตว์ (\bar{X} = 3.07) ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาฉิมชุก จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้า ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มี สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำคัญ การเผยแพร่ให้กับผู้นำชุมชน ผู้นำพระสงฆ์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการอบรมให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ จัดตั้งกลุ่มบุคคลเพื่อเป็นกลุ่มที่ประสานงานและกระตุ้นจิตสำนึกในการปฏิบัติตามหลักของพุทธศาสนิกชน
คำสำคัญ : การปฏิบัติธรรม, ศีล 5, ผู้นำครัวเรือน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the Five Precepts practiced by Takienthong Community's household leaders in Takienthong District of Chanthaburi and 2) to compare the dharma practice of the Five Precepts among the household leaders in Takienthong Community in Khao Khitchakoot District of Chanthaburi. The population used in this research was people from the 1,455 families of 9 villages in Takienthong Community. The sample group was the 306 selected household leaders from Takienthong Community in Chanthaburi. These household leaders were systematically chosen by the Krejcie and Morgan's Table. The research instruments were the questionnaires enquiring about the dharma practice of the Five Precepts among Takienthong Community's household leaders from

Takienthong District in Chanthaburi. The statistics used to analyze in this research were mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), t-test and F-test

The findings were revealed as follows: 1) the overall results of the Five Precepts practiced by the household leaders in Takienthong Community were at the level of 3.40. When each aspect was analyzed, the results indicated the highest practiced morality rule of abstaining from intoxicants showing the level of 3.87, the practiced morality rule of abstaining from stealing showing the level of 3.43, the practiced morality rule of abstaining from false speech showing the level of 3.41, the practiced morality rule of abstaining from sexual misconduct showing the level of 3.18 and the practice morality rule of abstaining from killing showing the level of 3.07 respectively 2) the comparative study of the Five Precepts practiced by Takienthong Community's household leaders in Khao Khitchakoot District of Chanthaburi showed the following results. The household leaders with different genders and ages did not differently show the dharma practice of the Five Precepts. The household leaders with different marital status, careers and incomes significantly showed the statistical difference at the .05 level.

Important feedback. Released to the community leaders, clergy, to be used as a guide to provide training to the local people. Established a group to a group coordination and stimulate awareness of the practice of the Buddhists.

Keywords : action, Canon 5, the household

บทนำ

สถาบันศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมไทยที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะพระพุทธศาสนานั้น ได้รับการยกย่องและจัดว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะประชากรในประเทศไทยทั้งหมด 64,073,033 คน ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนามีถึง 60,513,167 คน (ฝ่ายข้อมูลสถิติและสารสนเทศกองแผนงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2554 : 4) แนวทางการดำเนินชีวิตของประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนานั้นส่วนใหญ่ได้นำเอาหลักการสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อให้เข้ากับสังคมไทยและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในการครองเรือนและครองตน ซึ่งประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนาเหล่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พุทธศาสนิกชน” ในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับสังคมแบบประชาธิปไตย ซึ่งให้สิทธิเสรีภาพในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อเป็นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อันไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมส่วนรวมองค์ประกอบสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาโดยตลอด คือ วัดและพระสงฆ์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ฝ่ายข้อมูลสถิติศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ (2554 : 2) กล่าวว่า มีวัดที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยรวมทั้งหมด 34,964 วัด มีจำนวนพระสงฆ์และสามเณรทั้งหมด 251,997 รูป ทำให้วัดและพระสงฆ์มีบทบาทและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนไทยทุกภูมิภาคและกองแผนงาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554 : 5) ยังกล่าวถึง ความเป็นอยู่อย่างสันติสุขและมีความมั่นคงของสังคมไทยอย่างแนบแน่น ทำให้วัดกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นศูนย์กลาง ซึ่งวัดเป็นตัวกลางเชื่อมประสานให้กับพุทธศาสนิกชนในทุกภูมิภาคให้ยึดเหนี่ยวมีความมั่นคงอยู่ใน 3 สถาบันหลัก คือ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” จึงทำให้วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นหลักประกันความมั่นคงของประเทศชาติ ในฐานะเป็นที่ยึดเหนี่ยวให้ประชาชนมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยเหตุนี้วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนและของสังคมไทยทุกระดับจนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าสถาบันพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะวัดจะมีบทบาทต่อชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมากตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมไทยในหลายด้าน วัดที่เคยเป็นที่ล่อหลอมประเพณีและพฤติกรรมของคนในสังคมและหล่อเลี้ยงชีวิตคนไทยแทบทุกด้านที่ผ่านมาก็ต้องคลายความสำคัญลงเมื่อประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศให้เทียบเท่าให้ทันกับอารยธรรมตะวันตกในช่วง 100 ปี ที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ผจญจิตต์ อธิคมน์นทะ (2543 : 98) กล่าวว่า ในช่วงห้าทศวรรษมานี้ (2504-2555) รัฐบาลได้เริ่มพัฒนาประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและฉบับต่อ ๆ มาเพิ่มคำว่าสังคมเข้าไปเรียกว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผลของการพัฒนาตาม

แผนที่ผ่านมาพบว่าทำให้ประเทศไทยมีรายได้สูงขึ้นแต่มีความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสภาพทางสิ่งแวดล้อมในขณะที่ปัญหาสังคมรุนแรงขึ้น เช่น ความรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคม ปัญหาอาชญากรรมที่กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาความรุนแรงทางเพศ ปัญหาการลักขโมยและทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาบริโภคนิยมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศ ดังกล่าว ได้พอกพูนสะสมจนระเบิดกลายเป็นวิกฤติความขัดแย้ง เรื้อรังทางสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น การโต้แย้งทะเลาะกันเป็นฝักเป็นฝ่าย การชุมนุมเพื่อกดดันระหว่างกลุ่มต่างๆ การรัฐประหาร การเผาบ้านเผาเมือง เป็นต้น

แนวทางการแก้ปัญหา ความขัดแย้งทางสังคมไทยในปัจจุบันตามมุมมองทางพระพุทธศาสนาตามหลักพุทธธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยธรรมะ ในด้านศีล เนื่องจากศีลในแง่สภาวะธรรมนั้น หมายถึงความเป็นปกติ ศีล ยังเป็นพื้นฐานทำให้คนอยู่ร่วมกันได้ ในสังคมอย่างเป็นปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื่องจากศีลห้าเป็นหลักปฏิบัติที่ทำให้ คนในสังคมดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนเอาเปรียบซึ่งกันและกัน โดยใช้ข้อปฏิบัติห้าประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) การเว้นจากการลักทรัพย์ 3) การเว้นจากการประพฤตินอกใจ 4) การเว้นจากการกล่าวเท็จ 5) การเว้นจากการดื่มสุรา

การส่งเสริมศีลในระดับชุมชนนั้นวัดในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนทอง ได้กำหนดกิจกรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยมิติศาสนา โดยสอดแทรกในทุกกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชน (อปต.) ประจำเทศบาลตำบลตะเคียนทอง ด้วยการนำศีลห้า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการให้เข้ากับวิถีชีวิตของชุมชนบนพื้นฐานของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นโดยคนในท้องถิ่น การนำวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ ในท้องถิ่นที่ดำรงอยู่แล้วมาขยาย เชิดชูให้คนในชุมชนกระทำความดีให้เป็นที่ยอมรับเพื่อพัฒนาคุณธรรม และเสริมสร้างความคิด ให้เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ให้อยู่ในกรอบของศีลห้าและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความสุขที่ถาวรของคนในชุมชน ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีสันติสุขและมั่นคงได้อย่างแท้จริง และยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและอยู่ในฐานะ ที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการสืบทอดและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงสนใจต้องการศึกษาว่าการยึดหลักปฏิบัติตามศีลห้าว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนตำบลตะเคียนทองซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็น เชื้อสายชาวของอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นเป็นอย่างไร เพื่อผลวิจัยจะเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การชักจูงให้มีความสนใจ ในพระพุทธศาสนา และได้นำไปประพฤติปฏิบัติ ใน ศาสนธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามสภาพสังคม ว่ามีหลักธรรมใดบ้างที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างคนในชุมชนให้เกิดความมั่นคงในชีวิตทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดความสุขแบบยั่งยืน เพื่อนำสู่การประพฤติปฏิบัติของประชาชนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทองอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนของชุมชนตำบลตะเคียนทองอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 306 คน การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 การปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้นำครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบ่อเวฬุ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น .9115 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีค่าความเชื่อมั่น ด้านหลักสี่ห้า .9271

ผลการวิจัย

1) ระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง โดยรวม อยู่ในระดับปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าบางครั้ง ($\bar{X}=3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เว้นจากการตักน้ำมามากที่สุด ($\bar{X}=3.87$) รองลงมา คือ เว้นจากการลักทรัพย์ ($\bar{X}=3.43$) เว้นจากการกล่าวเท็จ ($\bar{X}=3.41$) เว้นจากการประพฤติผิดในกาม ($\bar{X}=3.18$) และ เว้นจากการฆ่าสัตว์และ ($\bar{X}=3.07$) ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มี เพศ อายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้า ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มี สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา การปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่ง เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 64.38 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 35.62

ด้านอายุ พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบครึ่งหนึ่งมีอายุ 40 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.04 รองลงมาคือ อายุ 20 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.76 และอายุ 60 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.20 โดยมีอายุเฉลี่ย 41 ปี อายุมากที่สุด 72 ปี น้อยสุด 20 ปี

ด้านสถานภาพสมรส พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.30 รองลงมามีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 16.17 และมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 15.03

ด้านอาชีพ พบว่า ผู้นำครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.62 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 26.47 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 24.51 และอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 13.40

ด้านรายได้ครอบครัว พบว่า ผู้นำครัวเรือนครึ่งหนึ่งมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 60.13 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยของครอบครัวน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 25.82 และมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวมากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.05 โดยมีรายได้เฉลี่ย 7,957.79 บาท มากที่สุด บาท 50,000 น้อยที่สุด บาท 1,000

2. ระดับการปฏิบัติธรรมตามหลักสี่ห้าโดยรวมของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.40$) มีรายละเอียดการปฏิบัติเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

2.1 เว้นจากการตักน้ำมา อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง ($\bar{X}=3.87$) โทษว่า ละเว้นจากการเสพสิ่งเสพติดให้โทษที่ผิดกฎหมายมากที่สุด ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือ ละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ ($\bar{X}=3.92$) ไปทำบุญในวันพระและสมათานสี่ห้าเดือนละไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ($\bar{X}=3.89$) เลิกดื่มสุราเครื่องดองของเมาตลอดชีวิต ($\bar{X}=3.67$) และร่วมรณรงค์โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ($\bar{X}=3.55$) ตามลำดับ

2.2 เว้นจากการลักทรัพย์ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.43$) และเมื่อพิจารณาระดับ การปฏิบัติธรรมเว้นจากการลักทรัพย์เป็นรายข้อ พบว่า ไม่ถือเอาของที่เขาไม่อนุญาตมากที่สุด ($\bar{X}=4.03$) รองลงมาคือ ไม่คิดอยากได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน ($\bar{X}=3.96$) ไม่ลักขโมยทรัพย์ของผู้อื่น ($\bar{X}=3.88$) ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินผู้อื่น ($\bar{X}=3.77$) และฉ้อโกงและรับสินบนของผู้อื่น ($\bar{X}=1.49$) ตามลำดับ

2.3 เว้นจากการกล่าวเท็จ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.41$) และเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติธรรมเว้นจากการกล่าวเท็จเป็นรายชื่อ พบว่า ละเว้นจากการพูดข้อความที่เป็นเท็จไม่เป็นจริงมากที่สุด ($\bar{X}=4.10$) รองลงมาคือ รักษาสิ่งของต่อคำที่พูด ($\bar{X}=3.96$) เน้นให้คนในครอบครัวพูดแต่คำสุภาพ ($\bar{X}=3.75$) ไม่พูดคำหยาบ ($\bar{X}=3.33$) ได้ละเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อพูดนินทา ว่าร้ายผู้อื่น ($\bar{X}=3.27$) และชอบพูดเสียดสีผู้อื่น ($\bar{X}=2.09$) ตามลำดับ

2.4 เว้นจากการประพฤติผิดในกาม อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.18$) และเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติธรรมเว้นจากการประพฤติผิดในกามเป็นรายชื่อ พบว่า ใช้ชีวิตคู่ครองแบบ สามี ภรรยาคนเดียวมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$) รองลงมาคือ มีจิตสำนึกผัวเดียวเมียเดียว ($\bar{X}=4.19$) ใช้ชีวิตคู่ครองด้วยความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน ($\bar{X}=4.15$) ประพฤตินอกใจคู่ครองของตน ($\bar{X}=1.81$) และให้ของกำนัลแก่ผู้อื่นเพราะเหตุแห่งกามคุณ ($\bar{X}=1.33$) ตามลำดับ

2.5 เว้นจากการฆ่าสัตว์ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{X}=3.07$) และเมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติธรรมเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นรายชื่อ พบว่า ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเท่าที่พอช่วยได้มากที่สุด ($\bar{X}=3.84$) รองลงมาคือ สงสารเมื่อเห็นสัตว์อดอยาก ($\bar{X}=3.81$) ไม่ฆ่าสัตว์และไม่ชอบทำร้ายสัตว์ทุกชนิด ($\bar{X}=3.42$) ไม่ฆ่าสัตว์ทุกชนิด ยกเว้นให้ผู้อื่นฆ่า ($\bar{X}=2.96$) ได้ฆ่าสัตว์ที่นำมาเป็นอาหาร เช่น ไก่และปลา เป็นต้น ($\bar{X}=2.61$) และอาฆาตหมาดร้ายต่อมนุษย์ด้วยกันและสัตว์ทุกชนิด ($\bar{X}=1.74$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

1. การเปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพการสมรสต่างกัน มีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เพศ อายุ สถานภาพการสมรสไม่เป็นปัจจัยในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือน

ส่วนการเปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของ พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพ และมีรายได้ต่างกันมีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อาชีพ และรายได้เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจต่อการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือน เนื่องจากประกอบอาชีพเพื่อนำรายได้มาเจ้อจนครอบครัว ดังนั้น ผู้นำครัวเรือนที่มีรายได้น้อย หรือมีรายได้มากเกินไปจะมีการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าเหมือนกัน การปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเมื่ออาชีพก่อให้เกิดรายได้ อาชีพและรายได้จึงเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของบุคคล

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ปฏิบัติตามหลักศีลห้าโดยรวมอยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง โดยปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าข้อที่หนึ่ง คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมามากที่สุด แสดงว่าผู้นำครัวเรือนได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่บุคคลในครอบครัว เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนจึงทำให้ชุมชนตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ไม่มีความเสียหายที่เกิดขึ้นในสังคมสอดคล้องกับหลักในการปฏิบัติตนตามหลักศีลห้า ความสำคัญในการปฏิบัติศีลห้าซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญสูงสุดคือ เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขของสังคม และ “ศีล” ไม่ใช่ กฎหมาย แต่เป็นหลักการปฏิบัติเอง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามธรรม อันเป็นรากฐานของสังคม การดำเนินชีวิตในสังคมต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อีกรวมทั้งมนุษย์ด้วย ทุกคนจึงจำเป็นต้องมีความสำนึกในตนเอง ต้องควบคุมตนเอง ปรับตน ไม่นิยมความรุนแรง และต้องมีความปรารถนาดีต่อกัน ส่วนการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชนตำบลตะเคียนทองปฏิบัติตนตามหลักศีลห้าที่น้อยที่สุด คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เนื่องจากการฆ่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร เช่น ไก่และปลา ใช้ในการบริโภคซึ่งเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบต่างๆ จากการผลการวิจัยเรื่องการปฏิบัติธรรมตามหลักศีลห้าของผู้นำครัวเรือนในชุมชน ตำบลตะเคียนทอง อำเภอบางขัน จังหวัดพัทลุง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาของศีลห้าปรากฏว่าผู้นำครัวเรือน ควรปรับปรุงการปฏิบัติธรรมตามหลักปฏิบัติเพื่อใช้การอบรม อยู่ในศีล ข้อ 1-4 ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่ามีข้อเสนอ ควรมีตัวชี้วัดว่าของคนอื่นเป็นของๆ เรา มีความเชื่อถือเชื่อตรงต่อกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรปรับเรื่องการฉ้อโกงและรับสินบนผู้อื่นซึ่งไม่เคยรักษาศีลข้อ 2 นี้เลย
- 2.2 ควรปรับเรื่องการให้ของแก่ผู้อื่นซึ่งเป็นเหตุแห่งการศุข
- 2.3 ควรอบรมเรื่องการลดอาชญากรรมร้ายกับมนุษย์และสัตว์การนอกใจคู่ครอง และการพูดเสียดสีผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

ฝ่ายข้อมูลสถิติและสารสนเทศกองแผนงาน. 2554. รายงานทะเบียนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำปี 2554.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2554. ฝ่ายข้อมูลสถิติศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ. จังหวัดนครปฐม :

โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. 2543. การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ.

Cronbach, L. J. 1990. *Essentials of Psychological Testing*. 5 th ed. New York : Harper Collins.

Krejcic, Robert V. and Morgan, Eayrle W. 1970. *Educational and Psychological Measurement*. New York : Macmillan.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี POLITICAL PARTICIPATION OF STUDENT IN HIGHER DEUCATION INSTITUTIONS IN CHANTHABURI PROVINCE

นภา จันทร์ตรี, ชลพรรณ ออสปอนพันธ์, เอกชัย กิจเกษมเจริญ, ราตรี พิงกุศล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างสุ่มจากนักศึกษา 4 สถาบัน จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ t - test และ One - Way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในชั้นปี 3 ร้อยละ 45.3 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.7 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการติดตามข่าวสารนานๆครั้ง ร้อยละ 54.4 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 66.7 และศึกษาอยู่ในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 65.6

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน สรุปได้ดังนี้

นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ชั้นปี รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนา ส่วนการรับข่าวสารทางการเมือง และคณะไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

The objectives of this research were to study level of political participation of students in higher education institutions in Chanthaburi province and to compare their political participation. The sample of this research included 384 students classified by general data. Research instrument was questionnaire constructed by the researcher. Data analysis was employed using percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA.

The main research results were revealed :

- The majority of the sample is the third year students at 45.3%, get afforded not more than 5,000 baht per month at 61.7%, political perception at 54.4%, lived in Chanthaburi province at 66.7% and students under Faculty of Humanities and Social Sciences at 65.6%

- The overall political participation was at a moderate level.

- Individual variables including election voting, political expression and political campaign were at the moderate level while the political mobilization was at the low level.

- Factors that influenced political participation were educational qualification, getting afforded per month, and domicile, while political perception and Faculty of study did not.

Keywords : political participation

บทนำ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยผ่านพัฒนาการทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการทางการเมืองกระบวนการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การเมืองดำเนินไปได้อย่างสมดุล เพราะประชาธิปไตยคงเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นความพยายามค้นหาหนทางควบคุมรัฐบาล และมีอิทธิพลต่อสิ่งที่รัฐบาลกระทำ พร้อมทั้งเป็นช่องทางของประชาชนที่จะสื่อสารข้อมูลในเรื่องความต้องการ ความนิยมชมชอบ เพื่อเป็นพลังกดดันให้คณะรัฐบาลหามาตรการตอบสนองต่อประชาชน (Verba et al, 1998:p.34 อ้างถึงใน ปรีวัตร สิงห์แก้ว, 2547: 2) จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสิทธิทางการเมืองของฝ่ายผู้ถูกปกครอง อันได้แก่ ประชาชนทั่วไป ในทุกสาขาอาชีพ ในการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับอำนาจ ผลประโยชน์ต่อฝ่ายผู้ปกครอง ซึ่งหมายถึง รัฐบาลนั่นเอง เพื่อให้ฝ่ายผู้ปกครองกระทำหรือไม่กระทำการใดๆ ตามความต้องการของประชาชนผู้แสดงเจตนาอื่นๆ

การเมืองไทยในอดีตที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมือง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายครั้ง และกลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ถือเป็นปัญญาชนที่สามารถเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศในด้านต่างๆ แต่โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามีเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทนเท่านั้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาวานักศึกษาในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อีกทั้งเพื่อสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาต่อไป นำไปสู่การพัฒนาการเมืองของประเทศให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี” กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 9,532 คน จากนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Yamane อ้างถึงใน สุวิมล ติรกันันท์ , 2546 : 164 – 173) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ใช้สถาบันอุดมศึกษาในการแบ่งชั้นภูมิประชากรได้ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษา	ประชากร (N)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	5,283	213
มหาวิทยาลัยบูรพา	2,086	84
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	2,027	82
วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า	136	5
รวม	9,532	384

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร และทำการสุ่มแบบบังเอิญในการเก็บข้อมูลต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ ประกอบไปด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ชั้นปี การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ภูมิภาค และคำถามแบบเติมข้อความจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ รายได้ต่อเดือน และคณะที่ศึกษา ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา โดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) โดยวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา 4 ประเด็น คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 6 ข้อ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 6 ข้อ การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง 6 ข้อ การรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง 6 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา

มีช่วงการวัดเป็นคะแนน 5 ระดับ คือ

5 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองมาก
3 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์น้ำหนักค่าเฉลี่ยของคะแนนโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยวิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

สามารถกำหนดเกณฑ์การแปลผล ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
1.00 – 2.33	การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ
2.34 – 3.67	การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง
3.68 – 5.00	การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขให้มีความถูกต้อง มีความสอดคล้องของคำถามในแต่ละข้อ เพื่อให้คำถามในแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากนั้นนำแบบสอบถามนี้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try Out) และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha โดยใช้วิธีของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) และทำการปรับข้อความก่อนนำไปเก็บจริง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เท่ากับ 0.9398

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงข้อความเรียบร้อยแล้ว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามที่ได้กำหนดสัดส่วนไว้จำนวน 384 คน จากสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี 4 แห่ง โดยสามารถเก็บแบบสอบถามได้ครบ ร้อยละ 100.0

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การบรรยายข้อมูลทั่วไป ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐาน ใช้ t - test และ One - Way ANOVA ในการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม
t	แทน	เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต ในการแจกแจงแบบ t
F	แทน	เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต ในการแจกแจงแบบ F
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนน (Sum Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
P	แทน	ความเป็นไปได้ที่จะมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชั้นปีที่ 1	69	18.0
ชั้นปีที่ 2	91	23.7
ชั้นปีที่ 3	174	45.3
ชั้นปีที่ 4	44	11.5
ชั้นปีที่ 5	6	1.5
รวม	384	100.0
รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท	237	61.7
5,001 – 10,000 บาท	138	35.9
10,001 บาทขึ้นไป	9	2.4
รวม	384	100.0
การติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำทุกวัน	168	43.8
นาน ๆ ครั้ง	209	54.4
ไม่เคย	7	1.8
รวม	384	100.0
ภูมิลำเนาจันทบุรี	256	66.7
ต่างจังหวัด (จังหวัดอื่น ๆ นอกจากจันทบุรี)	128	33.3
รวม	384	100.0
ท่านกำลังศึกษาในสายวิทยาศาสตร์	132	34.4
สายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	252	65.6
รวม	384	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในชั้นปี 3 มากที่สุด ร้อยละ 45.3 รองลงมาคือ ชั้นปี 2 ร้อยละ 23.7 ชั้นปี 1 ร้อยละ 18.0 ชั้นปี 4 และชั้นปี 5 ร้อยละ 11.5 และ 1.5 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 35.9 และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.4 ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการติดตามข่าวสารนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 54.4 รองลงมาติดตามข่าวสารเป็นประจำทุกวัน และไม่เคยติดตามข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 43.8 และ 1.8 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ใน

จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 66.7 และต่างจังหวัด (จังหวัดอื่น ๆ นอกจากจันทบุรี) คิดเป็นร้อยละ 33.3 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ศึกษายู่ในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 65.6 และสายวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 34.4

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรีในภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	\bar{x}	S.D.	แปลความ	อันดับ
ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	3.26	0.95	ปานกลาง	1
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	2.56	1.10	ปานกลาง	2
ด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง	2.03	1.07	ต่ำ	4
ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมือง	2.54	1.05	ปานกลาง	3
รวม	2.60	1.04	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย = 2.60 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ลำดับแรก นักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย = 3.26 รองลงมา คือ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ = 2.56 ส่วนลำดับที่สาม คือ ด้านการรณรงค์ให้ความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ = 2.54 และด้านการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ = 2.03

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักศึกษาชั้นปีต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามชั้นปี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	6.60	1.65	4.42	.002*
ภายในกลุ่ม	379	141.61	0.37		
รวม	383	148.21			

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) พบว่า มีความแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	ปี 5
ปี 1	-	-.19	.04	-.22	-.66*
ปี 2		-	.22*	-.03	-.48
ปี 3			-	-.26*	-.70*
ปี 4				-	-.44
ปี 5					-

จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการ LSD (Least significant difference test) พบว่า แตกต่างกัน 4 คู่ คือ คู่ที่ 1 ชั้นปีที่ 1 กับ ชั้นปีที่ 2, คู่ที่ 2 ชั้นปีที่ 2 กับ ชั้นปีที่ 3, คู่ที่ 3 ชั้นปีที่ 3 กับ ชั้นปีที่ 4 และคู่ที่ 4 ชั้นปีที่ 3 กับ ชั้นปีที่ 5

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	2.59	1.30	3.39	.035*
ภายในกลุ่ม	381	145.62	0.38		
รวม	383	148.21			

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) พบว่า มีความแตกต่างกัน (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 – 10,000 บาท	10,001 บาทขึ้นไป
ไม่เกิน 5,000 บาท	-	.10	-.41
5,001 – 10,000 บาท		-	-.51*
10,001 บาทขึ้นไป			-

จากตารางที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการ LSD (Least significant difference test) พบว่า แตกต่างกัน 1 คู่ คือ นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาทมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างจากนักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 บาทขึ้นไป

สมมติฐานที่ 3 นักศึกษาที่รับข่าวสารทางการเมืองต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามการรับข่าวสารทางการเมือง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	2	1.49	0.75	1.94	.145
ภายในกลุ่ม	381	146.72	0.38		
รวม	383	148.21			

จากตารางที่ 8 พบว่า นักศึกษาที่รับข่าวสารทางการเมืองต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	\bar{x}	S.D.	t	Sig
จันทบุรี	256	2.65	0.60	2.479	.01*
ต่างจังหวัด (จังหวัดอื่น ๆ นอกจากจันทบุรี)	128	2.48	0.64		

จากตารางที่ 9 พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในคณะที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามคณะ

คณะที่ทำการกำลังศึกษา	จำนวน	\bar{x}	S.D.	t	Sig
สายวิทยาศาสตร์	132	2.61	0.66	0.245	.80
สายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	252	2.59	0.60		

จากตารางที่ 14 พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี มีดังนี้

1. นักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีวัตร สิงห์แก้ว (2546, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต รวมทั้งจวนอรุณ อักษรเสือ (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และอำพร สุคนธ์รัตนสุข (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยของทั้งสามท่านพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือชั้นปีที่กำลังศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่ต่างกันจะมีช่วงอายุและการอบรมกลุ่มมาจากเพื่อน และอาจารย์ระหว่างกระบวนการศึกษาต่างกันได้ โดยพบว่ายิ่งนักศึกษายู่ในชั้นปีที่สูงขึ้นจะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นด้วย

2. นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทพกาญจน์ เกียรติศิริ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รายได้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการรับรู้ในกระบวนการบริหารงาน และด้านการร่วมคิดกับองค์การบริหารส่วนตำบล และของกิจภูภินันต์ ยศปัญญา (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี ประชาชนส่วนในหมู่บ้านลินธนา 1 เขตบึงกุ่ม ผลการศึกษาพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี มักทำงานนอกเวลาเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียนด้วยตนเอง ดังนั้นจึงน่าจะมีความรับผิดชอบสูง อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย โดยพบว่านักศึกษาที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย

3. นักศึกษาที่รับข่าวสารทางการเมืองต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรัชชาติ นาคสวัสดิ์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า ความสนใจข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษามีอายุใกล้เคียงกัน การรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ จึงน่าจะใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ทัศนคติต่อการเมืองไม่ต่างกันมากนัก จึงน่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของโกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ดผลการวิจัยพบว่า ถิ่นที่อยู่อาศัยมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยหมู่ที่ 3 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าหมู่ที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรีมีนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งอาจจะไม่สะดวกในการเดินทางกลับไปเลือกตั้ง หรือรู้สึกกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเมืองในจังหวัดที่สถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ จึงมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรี

5. นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จวนอรุณ อักษรเสือ (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า คณะที่กำลังศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาในคณะต่างๆ อาจจะได้เรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งมีเนื้อหาไม่แตกต่างกันมากนัก ทำให้มุมมอง ทัศนคติต่อการเมืองของนักศึกษาคณะต่างๆไม่แตกต่างกันมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการให้ความรู้ด้านการเมืองกับนักศึกษา
2. มหาวิทยาลัยควรมีแผนในการปรับโครงสร้างหลักสูตรที่สามารถสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้นักศึกษาทุกคนมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองที่เป็นปัจจุบัน และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป
2. มหาวิทยาลัยควรมีการทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อจัดอบรมความรู้ด้านการเมืองให้กับบุคลากรภายนอก หรือให้บุคลากรภายนอก เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งมาอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้แก่ นักศึกษารวมทั้งการส่งนักศึกษาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้ง หรือการฝึกงานในหน่วยงานนั้นๆ ทำให้นักศึกษามีพัฒนาการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น
3. ควรมีการประชุมสัมมนา เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมือง หรือกิจกรรมทางการเมืองผ่านสื่อที่หลากหลายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึก โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะสามารถอธิบายสาเหตุ และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิจภูกันต์ ยศปัญญา. 2547. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเมือง: ศึกษากรณีประชาชนในหมู่บ้านสินธนา 1 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จวนอรุณ อักษรเสื่อ. 2549. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรัชชาติ นาคสวัสดิ์. 2540. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เทพกาญจน์ เกียรติศิริ. 2550. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีวัตร สิงห์แก้ว. 2547. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ตีรภานนท์. 2546. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพร สุคนธ์รัตนสุข. 2544. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Verba, S. Scholzman, K.L. & Bradey, H.E. 1998. *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Massachusetts: Harvard University Press.

ระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรม
จากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
THE LEVELS OF ETHICAL BEHAVIOUR AMONGST THE YOUNG PEOPLE WHO
RECEIVE TRAINING AT BUDDHIST SUNDAY SCHOOL. WAT MAI UMPORMUANG
CHANTHABURI.

พระมหาพรอทิศ (ภริปโย) คำเหลื่อ

คณະมนุชยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามมงคล 38 ประการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้มีจำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.926 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50$) รายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.31-2.64$) โดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ หมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว ($\bar{X} = 2.64$) หมู่ที่ 9 การฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส ($\bar{X} = 2.62$) และหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี ($\bar{X} = 2.59$) ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ ที่มีอายุ ระดับการศึกษาทางโลกและระดับการศึกษาทางธรรม โดยรวมและรายด้านมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมไม่ต่างกัน ทั้งนี้เยาวชน ที่มีเพศและมีระดับความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการโดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายด้านเพศพบว่า ในหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เหลือไม่ต่างกัน และพบว่าเยาวชนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการโดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นหมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว หมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมะเบื้องต้นใส่ตัว และหมู่ที่ 8 การแสวงหาธรรมะเบื้องสูงใส่ตัว

ข้อเสนอแนะสำคัญ: มีการส่งเสริมในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตนมากกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนนั้นได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรมคำสอน ไม่ใช่เฉพาะช่วงวัยใดวัยหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติ แต่ต้องเป็นทุกเพศทุกวัย

คำสำคัญ : พฤติกรรม

Abstract

To study the ethical behaviour of the young people who received training from the Centre for Buddhist Temple Sunday at Wat Mai, Muang, Chanthaburi .To compare the behaviour of the young people who receive ethics training from the Centre for Buddhist studies at Wat Mai, Tambol talad Muang, Chanthaburi Classified according to Mongkol 38. The sample group used this time is the number of 108 people. A tool that is used to query the scale estimates 5. Level. The confidence level is equivalent to 0.926 statistics used in analyzing the data: this incorporated the frequency, percent mean and standard deviation. To test the value of t (t-test), the test frequency value (F-test) and tested multiple comparisons using Scheffe's (Scheffe Method).

The study has found that: the level of young people's ethical behaviour who received training from the Centre of Buddhist temple Sunday mass at Wat Mai is in the intermediate (= 2.50) level. The findings in the medium (= 2.31 - 2.64), in descending order are as follows, respectively: Group 4: To observe the family moral and benefit (= 2.64) Group 9: Training workshop in order to eliminate greed (= 2.62) Group 1: Trained to be good people To compare the level of ethical behaviour amongst the young people who received training from the Centre for Buddhist Temple Sunday at Wat Mai. The age, level of education, secular and religious, including ethical behaviour where there are no difference. These young people with different genders and different level of knowledge and understanding. Ethical behaviour is based on Mongkol 38 of different favourable overall statistical significant level of 0.05

The report found that amongst the genders, in Group 1 - trained to be good people, there are statistical significant level .05 and there are no difference with the rest. It also found that youth with the different level of knowledge and understanding of life ad education have different ethical behaviour based on Mongkol 38 of the overall favorable and the different statistical significant level of .05, except Group 4 : To observe moral family, Group 7 - to seek basic Buddhist Teaching and Group 8 - To seek a higher level of Buddhist Teaching.

Keyword: Behaviour

บทนำ

สถานการณ์ในปัจจุบันนี้ มีการพัฒนาประเทศในหลายๆด้าน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศของเรานั้นเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มุ่งแต่ผลกำไรสูงสุด ไม่ได้มองคุณภาพชีวิตของคน ดังเช่น คำกล่าวของ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต: 2542:10) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของเศรษฐกิจ คือ ถ้าจะให้เศรษฐศาสตร์มีค่าอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ก็จะต้องให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต การทำงาน การบริโภค การแจกจ่าย เป็นกิจกรรมในการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพ เพื่อชีวิตที่ดีงาม จนถึงปัจจุบันการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการใช้แผนเป็นตัวนำทางผ่านมาแล้วทั้งหมด 10 ฉบับด้วยกัน และปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2554 : 69) ซึ่งได้กล่าวถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงว่า สังคมไทยเผชิญกับวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจเรื่องเดียวกัน ขณะเดียวกันมีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่แทรกซึมสู่วิถีชีวิตของคนในสังคมในทุกรูปแบบ ทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและมีการขับเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยด้วยกระบวนการทางสังคม ตามระบบทุนนิยมทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมค่อยๆจางหายไป อย่างไรก็ตามสังคมทุกสังคมต้องดำรงอยู่และขับเคลื่อนต่อไป โดยต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งอ่อนด้อย ด้วยความรู้และประสบการณ์ และเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการรับผลกระทบทางลบจากสภาพสังคมในปัจจุบัน อันจะส่งผล ให้เยาวชนไทยบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทย จะเห็นได้ว่าในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา ปัญหาเด็กและเยาวชนจะสร้างความวิตกกังวล ให้ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น จริงอยู่ที่ชาวดีเกี่ยวกับเด็กไทยมีมากมาย ตั้งแต่การแสดงความสามารถ ให้ประจักษ์ในเวทีนานาชาติ ในการแข่งขันและการประกวดต่าง ๆ แต่ข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันก็คือ มีปัญหาเด็กหลายเรื่องที่รุนแรงขึ้นเป็นประวัติศาสตร์ ทั้งคดี รุมโทรมเด็ก เด็กในธุรกิจสื่อลามก เด็กกับการพนัน เด็กกับการกินเหล้ามาทยา สิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า เด็กไทยอีกไม่น้อยอยู่ใน

ความเสี่ยง ต่อการดับอนาคตตนเองตั้งแต่ยังวัยเยาว์และมีแนวโน้มว่าความรุนแรงของปัญหาจะทวี ความรุนแรงขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมดับอนาคตสังคมไทยได้ (อมรวิรัช นาคทรพรพ. 2548 : คำนำ)

สภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกี่ยวกับวัยรุ่น เนื่องจากเป็นวัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ ทัศนคติและพฤติกรรมหลายๆด้าน อาทิเช่น ค่านิยมการแต่งกาย การลอกเลียนแบบดารานักร้องที่ตนชื่นชอบ ทัศนคติที่มีต่อเพศตรงข้ามและสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาอีกมากมาย อาทิเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการแต่งกายอย่างไม่ถูกกาลเทศะ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและปัญหาที่เสพสื่อเทคโนโลยีอย่างไม่เหมาะสม ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมดังกล่าว ทำให้ผลการเรียน ของเด็กนักเรียนต่ำลง เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ติดเพื่อน ติดยาเสพติด และติดเกมออนไลน์ เป็นต้น และวัฒนธรรมการแต่งกายที่ถูกต้องตามกาลเทศะนั้น ค่อย ๆ ถูกทำลายลงอย่างไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังมีปัญหา ในครอบครัวที่เกิดจากความห่างเหิน เนื่องจากสังคมที่บีบบังคับให้ต้องเร่งรีบ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในทางที่ผิด เด็กห่างเหินจากศาสนาและหลักธรรมคำสอน เป็นต้น

วัดในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งของสังคม ที่มีส่วนอย่างมากในการจรรโลงสังคมให้อยู่คู่กับประเทศไทยตลอดไป และมี ส่วนช่วยขัดเกลาให้สังคมน่าอยู่ด้วยการเผยแผ่คำสอนขององค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผ่านกระบวนการเผยแผ่ตามพุทธวิธีและใน ฐานะที่วัดมีหน้าที่ในการให้บริการแก่สังคม ด้วยการให้การฝึกอบรม เสริมสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างศรัทธาให้กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนโครงการศุภยพระพุทธานุภาพวันอาทิตย์ ซึ่งในการพัฒนาจิตใจนั้นจำเป็นต้องใช้หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเข้ามาปลูกฝังให้ประชาชน โดยเริ่มจากวัยเด็กมีคุณธรรม และจริยธรรมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับแนว นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่กำหนดให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรมและแนวทาง ปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5) หมวด 1. มาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะสงฆ์สังฆมณฑลแห่งการเรี่ยไรตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2554:73) ว่า สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ที่มี การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาและชุมชนให้เป็นสถาบันหลัก ในการพัฒนา ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ทางวัดจึงได้ดำเนินการเรียนการสอนโดยนำหลักธรรมมงคล 38 ประการ ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 10 หมู่มาประกอบเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา ปี 2542 คือ หมวด 4 มาตรา 24 ว่า จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ว่ามีความรู้ความเข้าใจและมีพฤติกรรมจริยธรรม ในระดับใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วัน อาทิตย์ วัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ตามมงคล 38 ประการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาทางโลก ระดับ การศึกษาทางธรรมและความรู้ความเข้าใจ ในมงคล 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาจากหนังสือคู่มือการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ ตามหลักสูตรการศึกษาของ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากพระไตรปิฎก กรอบทฤษฎีและรายละเอียดเกี่ยวกับ

พฤติกรรมจริยธรรม ตลอดจนผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักในการสร้าง รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ทางโลกและระดับการศึกษาทางธรรมมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความรู้ความเข้าใจในมงคล 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่ ประเมินจากความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 38 ข้อ แบ่งเป็นดังนี้

- มงคลหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมให้การฝึกตนเอง มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 3 ฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 5 บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 6 ปรับเตรียมสภาพใจให้พร้อม มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมะเบื้องต้นใส่ตัว มี 5 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 8 การแสวงหาธรรมะเบื้องสูงใส่ตัว มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 9 การฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 10 ผลการปฏิบัติจนหมดกิเลส มี 3 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่ ประเมินจากความถี่ของพฤติกรรมที่ประพฤติจำนวน 38 ข้อ แบ่งเป็นดังนี้

- มงคลหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมให้การฝึกตนเอง มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 3 ฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 5 บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 6 ปรับเตรียมสภาพใจให้พร้อม มี 3 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมะเบื้องต้นใส่ตัว มี 5 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 8 การแสวงหาธรรมะเบื้องสูงใส่ตัว มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 9 การฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส มี 4 ข้อ
- มงคลหมู่ที่ 10 ผลการปฏิบัติจนหมดกิเลส มี 3 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2 และ 3 ผู้ที่ตอบว่า

มากที่สุด	ได้	5	คะแนน
มาก	ได้	4	คะแนน
ปานกลาง	ได้	3	คะแนน
น้อย	ได้	2	คะแนน
น้อยมาก	ได้	1	คะแนน

เกณฑ์การวัดระดับความรู้ความเข้าใจในมงคล 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่ ใช้เกณฑ์แบบอิงกลุ่มพิจารณาจาก \bar{X} ของกลุ่มแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ระดับมาก คะแนนเท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ย (\bar{X})

ระดับน้อย คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย (\bar{X})

ระดับความรู้ความเข้าใจในมงคล 38 ประการมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวม = 3.13

เกณฑ์การวัดระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงค 38 ประการ ใช้เกณฑ์แบบอิงกลุ่ม พิจารณาจากค่าเฉลี่ยบวกลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่ม แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับมาก	คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยบวกค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม เท่ากับ 3.06 – 5.00
ระดับปานกลาง	คะแนนอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานถึงค่าเฉลี่ยบวกค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มเท่ากับ 1.95 – 3.05
ระดับน้อย	คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม เท่ากับ 1.00 – 1.94
ระดับพฤติกรรมจริยธรรมโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรการอบรมของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดใหม่ และแบบสอบถามพฤติกรรมจริยธรรมในสังคม ตามแบบแผนของมงค 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อประธานกรรมการ กรรมการควบคุมปริญญาพันธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบแก้ไข

4. ทหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านงานวิจัย จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก) ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้แบบสอบถามที่ประยุกต์ขึ้นมาี้ สามารถนำไปใช้วัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายคือ มีความตรงเชิงพิณิจ (Face Validity)

5. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ ยุวชน ที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ ในนามวัดป่าคลองกุ้ง ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1990 : 202 – 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนที่ 2 เท่ากับ (0.796) ในส่วนที่ 3 เท่ากับ (0.941) แบบสอบถามทั้งฉบับได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ (0.926)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมจริยธรรมของยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาตามความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจริยธรรมของยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาระดับพฤติกรรมจริยธรรมของยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ วัดใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.50) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.31-2.64) โดยเรียงจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ หมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว (\bar{X} = 2.64) หมู่ที่ 9 การฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส (\bar{X} = 2.62) และหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี (\bar{X} = 2.59)

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจริยธรรมของยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ตามมงค 38 ประการ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ทางโลก ระดับการศึกษาทางธรรมและรู้ความเข้าใจในมงค 38 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 10 หมู่

จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจริยธรรมของยุวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทศศาสนาวัดใหม่ อำเภอเมือง โดยรวมและรายด้าน

พบว่า การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ ที่มีอายุ ระดับการศึกษาทางโลกและระดับการศึกษาทางธรรม โดยรวมและรายด้านมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมไม่ต่างกัน ส่วนเยาวชนที่มีเพศและมีระดับความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการโดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนรายด้านพบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ ต่างกันในหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลือไม่ต่างกันและพบว่า เยาวชนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ ไม่ต่างกัน ในหมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว ในหมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมเบื้องต้นใส่ตัวและหมู่ที่ 8 การแสวงหาธรรมเบื้องต้นใส่ตัว ส่วนด้านอื่น ๆ ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 5 ประเด็น ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ด้านเพศ เยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดใหม่ มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการโดยรวมต่างกัน ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อพิจารณา ในรายด้านพบว่า เยาวชนมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมในมงคล 38 ประการ หมู่ที่ 1 ต่างกัน เนื่องด้วยลักษณะการฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ เป็นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเน้นการเรียนรู้หน้าที่ของตนเองและการปฏิบัติตนในเบื้องต้น โดยความสำคัญกับการปฏิบัติตนมากกว่า ที่จะให้ความสนใจในบุคคลและมีข้อปฏิบัติที่ทั้งเพศชายและหญิงจะต้องปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้ทักษะในเบื้องต้นของการอบรมสั่งสอนจากทางบ้านและโรงเรียนมาปฏิบัติต่อบุคคล สถานที่และธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาคการปฏิบัติในสถานที่จริง ซึ่งจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติต่อบุคคล คือ เพื่อนผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน การวางตนต่อพระภิกษุและสามเณร สถานที่ เช่น การเข้าใช้และให้ความเคารพต่อสถานที่ที่ควรเคารพ ธรรม เช่น การสวดมนต์หรือการอ่านหนังสือได้อย่างถูกต้อง ทั้งโดยอักขระและโดยความหมาย ซึ่งเพศหญิงสามารถที่จะแสดงออกและปฏิบัติได้ดีกว่าเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการตั้งใจเรียนและเชื่อฟัง สอดคล้องกับกัญญิกา พราหมณ์พิทักษ์ (2529 : 98) ศึกษาเฉพาะกรณีเป็นการศึกษาบทบาทของโรงเรียนและครอบครัวในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนพบว่าโรงเรียนควรบรรจุวิชาจริยศึกษาเป็นวิชาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เช่น มีการจัดป้ายนิเทศ จัดกิจกรรม การอบรมทุกเวลา ก่อนเคารพธงชาติ ทำให้เกิดจริยธรรมที่ปลูกฝังทั้งสิ้น 19 คุณธรรม จากจริยธรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ 30 คุณธรรม คุณธรรมที่ปลูกฝังมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความขยันหมั่นเพียร

สมมติฐานข้อที่ 2 ด้านอายุ พบว่า เยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ ที่มีอายุต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ ไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการฝึกอบรมในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ วัดใหม่ มีการอบรมแบบรวมกลุ่มปฏิบัติ เพื่อให้เยาวชนได้แสดงออกพร้อมกัน ส่วนก่อนและหลังการอบรมนั้น จะมีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติตน และติดตามผลของการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น ไหว้เพื่อขอบคุณผู้ปกครองที่มาส่งมารับ

สมมติฐานข้อที่ 3 ด้านระดับการศึกษาทางโลก เยาวชนที่มีระดับศึกษาต่างกันมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ ไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากพฤติกรรมจริยธรรมเป็นทักษะของบุคคลที่เกี่ยวกับพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูในการแสดงออกต่อบุคคล สถานที่และธรรม จากทั้งครอบครัวและโรงเรียน

สมมติฐานข้อที่ 4 ด้านระดับการศึกษาทางธรรม เยาวชนที่มีระดับการศึกษาทางโลกต่างกันมีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการ ไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการฝึกอบรมทักษะของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดใหม่ มีการฝึกอบรมด้านพฤติกรรมแสดงออกต่อบุคคล สถานที่และธรรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องปฏิบัติเหมือนกันทั้งหมด เมื่อปฏิบัติไม่ถูกต้อง ก็จะได้รับคำแนะนำในขณะนั้นโดยทันที

สมมติฐานข้อที่ 5 ด้านระดับความรู้ความเข้าใจในมงคล 38 ประการ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เยาวชนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจ ในมงคล 38 ประการต่างกัน มีระดับพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการโดยรวมและรายด้านต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ยกเว้นหมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว หมู่ที่ 7 การแสวงหาธรรมเบื้องต้น ใส่ตัว

และหมู่ที่ 8 การแสวงหาธรรมะเบื้องสูงใส่ตัว ที่เป็นเช่นนี้ เพราะในหมู่ที่ 1 ฝึกให้เป็นคนดี หมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง หมู่ที่ 3 ฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ หมู่ที่ 4 บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัว หมู่ที่ 5 บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม หมู่ที่ 6 ปรับเตรียมสภาพใจให้พร้อมหมู่ที่ 9 การฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อกำจัดกิเลส หมู่ที่ 10 ผลการปฏิบัติจนหมดกิเลส พบว่า ยูวชนมีพฤติกรรมจริยธรรมต่างกัน เพราะได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการให้ความเคารพและเชื่อฟังต่อพ่อแม่ครูอาจารย์ที่ต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่ายูวชนบางคนมีความประพฤติ ที่ต่างกันในด้านการแสดงออก เช่น การทักทาย การไหว้และการเชื่อฟังต่อครูอาจารย์ รวมทั้งคำพูดที่หยาบคาย กลายเป็นเรื่องปกติของยูวชน ด้วยซึมซับจากครอบครัวและจากเพื่อนในสถาบันการศึกษา ในการด้านฝึกความพร้อมให้กับตนเองนั้น ด้วยการฝึกที่ต้องมีการเรียนพิเศษในทุก ๆ วัน ทำให้การปฏิบัติเวรประจำห้องกลายเป็นหน้าที่ ของภารโรงโดยปริยาย ในขณะที่การฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคมนั้น จะเห็นได้ว่าด้วยระยะเวลาที่เร่งรีบในสังคัม ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างการแสดงออกซึ่งน้ำใจต่อกันและกัน เพราะต่างคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ประโยชน์โดยรวมไว้ทีหลัง แม้กระทั่งการงานภายในบ้านในครัวก็ห่างไปเรื่อย ๆ พื้นฐานในการเป็นอยู่เบื้องต้น เช่น การหุงข้าว ล้างจาน กวาดบ้าน หรืออื่น ๆ ลดลง ส่วนด้านการปรับเตรียมสภาพใจให้พร้อมและการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส นั้น แม้ว่ายูวชนจะมีการสวดมนต์และทำสมาธิหน้าเสาธง ที่โรงเรียนก็ตาม ทำสมาธิที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ก็ตาม แต่ขาดการสืบต่อในด้านการปฏิบัติ เช่น สวดมนต์ก่อนนอน ทำสมาธิก่อนนอน เป็นต้น จากประสบการณ์ในการสอนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ เป็นระยะเวลา 10 กว่าปี พบว่า พฤติกรรมจริยธรรมของยูวชนมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงออกซึ่งความเคารพต่อบุคคล ต่อตนเอง และสถานที่ ในด้านการแสดงออกซึ่งความเคารพต่อบุคคลนั้น จะสังเกตได้จาก ผู้ปกครองที่มาส่งมารับ เด็กจะไม่ไหว้เพราะถือว่าสนิทหรือเป็นคนในครอบครัวหรืออายุต่อการแสดงออกของตน ความเคารพต่อตนเองสังเกตได้จากการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพและจะพยายามชวนเพื่อนเล่นในห้องเรียนด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมากกว่าที่จะพูดคุยกันโดยตรง หรือบอกความรู้สึกของตนเองโดยตรง ส่วนสถานที่นั้น สังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกในห้องเรียนหรือสถานที่สำคัญทางพระพุทธรศาสนา เช่น การวิ่งบนศาลา การใช้ถ้อยคำที่หยาบคายต่อหน้าผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการวัดด้านจิตพิสัยของ (ล้วน สายยศ .2543 : 14) ที่ได้แบ่งเนื้อหาเพื่อศึกษาจริยธรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ประเภทสร้างความสำเร็จให้กับตนเอง 2. ประเภทส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ 3. ประเภทส่งเสริมชาติบ้านเมือง และเป็นไปตามจิตวิทยาชั้นสูงของรอยท์ ชินมนุษย์ (2529 : 24-25) ได้กล่าวว่า “สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจะเป็นตัวก่อตั้งพฤติกรรมบทบาท ส่วนสังคัมจะเป็นตัวกำหนดบทบาทสร้างความคาดหวังถึงการกระทำของบุคคล” ในขณะที่ อังศุพัชร แก้วทนะง (2550 : 96) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ปัจจัยด้านเพื่อน ได้แก่ การร่วมกิจกรรมบันเทิง และการร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวได้แก่ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปัจจัยด้านสื่อมวลชนได้แก่ ประเภทรายการโทรทัศน์ และปัจจัยด้านทัศนคติต่อความรุนแรง ส่วนจรัส บุญชัย (2531: 87) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยพฤติกรรมที่ทำมากที่สุด คือ ความเชื่อฟัง การอบรมสั่งสอนของครู รองลงมา ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้ และการมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียนตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมที่กระทำน้อยที่สุดได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางสังคัมภายในโรงเรียนพบว่า เงื่อนไขที่ปรากฏมากที่สุด คือ แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน น้อยที่สุดได้แก่ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน สำหรับเงื่อนไขทางสังคัมภายนอกโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อ นักเรียนมากที่สุด คือ การขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ การที่นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีระเบียบวินัย เมื่อพิจารณาทั้งภายในและภายนอกรวมกันแล้ว เงื่อนไขที่ปรากฏ มากที่สุด ได้แก่ การขัดเกลาอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขทางสังคัมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคัมระดับโรงเรียนของนักเรียน ลำดับที่สูงที่สุด ได้แก่ การขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1.1. มีการศึกษาในด้านพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนที่แสดงออกต่อส่วนรวม
- 1.2. มีการศึกษาในด้านจิตอาสาของเยาวชนที่แสดงออกต่อสังคม
- 1.3. มีการศึกษาในด้านการปฏิบัติธรรมเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ ไหว้พระ การทำสมาธิ

ก่อนนอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมตามมงคล 38 ประการเชิงคุณภาพ
- 2.2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนด้านความเสียสละต่อส่วนรวม
- 2.3. ควรมีการศึกษาด้านการปฏิบัติตนต่อบุคคล สถานที่และธรรมของเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- กัญนิภา พรหมณัฏพิทักษ์. 2529. บทบาทของโรงเรียนครอบครัวและมัชยิตในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียน
**ประถมศึกษาชุมชนมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลลุมพินี อำเภอพระนครศรีอยุธยา
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ปริญญา วท.ม.: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จรัส บุญชัย. 2531. **พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5)
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2542. **การพัฒนาที่ยั่งยืน(พิมพ์ครั้งที่6).** กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มูลนิธิคิมทอง.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2554 : 69)
- ล้วน สายศ. 2543. **การวัดด้านจิตพิสัย.** กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- อรทัย ชื่นมณูชัย. 2529. **จิตวิทยาขั้นสูง.** กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมรวิษซ์ นาครทรรพ. 2548. **เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม :** โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อังศุพัชร แก้วทวนง. 2550. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 ตอนปลายในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วท.ม. : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน เขตการสอบสวนจังหวัดระยอง QUALIFICATION NEEDS FOR INQUIRY OFFICERS IN RAYONG

ณรงค์ จุลละโพธิ์, คมพล สุวรรณภูมิ, พรทิพา นิโรจน์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ ของพนักงานสอบสวนเขตการสอบสวนจังหวัดระยองโดยจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของพนักงานสอบสวนเขตการสอบสวนจังหวัดระยอง ซึ่งใช้เกณฑ์ในการวัดความคิดเห็น 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาอบรม ด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถด้านอื่น ๆ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจทำหน้าที่พนักงานสอบสวนจำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนเขตการสอบสวนจังหวัดระยอง 52 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองรายชื่อตามลำดับ ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถด้านอื่น ๆ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านประสบการณ์ และด้านศึกษาอบรมตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนเขตการสอบสวนจังหวัดระยอง พบว่า พนักงานสอบสวนที่ระยะเวลาับราชการตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานสอบสวน และวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่พนักงานสอบสวนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ลักษณะที่พึงประสงค์, พนักงานสอบสวน

Abstract

The purpose of the research were to study the qualification needs of the inquiry officers in Rayong and study the affecting factors towards the opinions about the qualification needs. The instrument was a 5 rating scale questionnaire of 52 items asking about education, experience, job responsibility, personality and other skills of the inquiry officers. The sample consisted of 110 policemen in Rayong. The statistics used were percentage, standard deviation, t-test and F-test

The results showed: 1) The qualification needs of the inquiry officers was very high. The factors rated were personality, other skills, job responsibility, experience and education. 2) The affecting factors towards the opinions about the qualification needs found the the inquiry different opinions at .05 whereas there were no difference of those who were different ages.

Keywords : the qualification needs, the inquiry officers

บทนำ

ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน อยู่ในสภาวะการณ์ที่มีการขยายตัวหรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร สภาพของสังคมชนบทแทบไม่หลงเหลือจะมีให้เห็นแต่สังคมเมือง อยู่กินแบบตัวใครตัวมัน ยึดตำแหน่งหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญ การควบคุมพฤติกรรมของคนโดยอาศัยวิธีการหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีแต่เดิมตามประเพณีนั้นอ่อนแอลง การกระทำความผิดในคดีต่าง ๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้น เช่น คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์ คดีฆ่าผู้อื่นและคดียาเสพติดให้โทษปรากฏให้เห็นเป็นข่าวทางโทรทัศน์และทาง

หน้าหนังสือพิมพ์รายวันแทบทุกวัน การไม่เคารพกฎหมาย การไม่เคารพสิทธิผู้อื่นเป็นชนวนก่อให้เกิดคดีอาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งการไม่เคารพกฎหมาย การกระทำความผิดต่าง ๆ นั้น รัฐยังไม่สามารถควบคุมความประพฤติของประชาชนได้อย่างแท้จริง และยังไม่สามารถขจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อันเป็นเหตุก่อให้เกิดผลประโยชน์อันมิพึงได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือที่เรียกว่า การทุจริตคอร์ปชั่นก็มีให้เห็นอยู่บ่อยครั้งกลไกของรัฐโดยกระบวนการยุติธรรม ก็ไม่คล่องตัวผู้กระทำความผิดมักพ้นจากความผิดไม่ถูกจับกุมหรือลงโทษจนบางครั้งประชาชนเกิดความรู้สึกว่า กฎหมายมีไว้ใช้บังคับกับคนจน ๆ ส่วนคนร่ำรวยได้รับอภิสิทธิ์ต่างๆ มากมาย เช่น กรณีคดีตัวอย่างของนายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป่าะ) ผู้โด่งดังทางภาคตะวันออกเฉียงซึ่งปัจจุบันก็ยังไม่สามารถนำตัวมาลงโทษได้ ประชาชนผู้บริโภคข่าวสารมีความรู้สึกทุก ๆ ในใจทุกคน จนทำให้หรืออาจจะทำให้ประชาชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรม ถ้าประชาชนมีความคิดและเห็นการกระทำความผิด การละเมิดสิทธิต่อผู้อื่นเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสังคมกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมดูแลรักษากฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ(ของสังคม)กระบวนการยุติธรรมจะต้องทำหน้าที่สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับทุก ๆ คนในสังคมจนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและสามารถยึดถือเป็นบรรทัดฐานของสังคมนำไปสู่ระเบียบกติกาศังคมได้โดยผู้ที่กระทำความผิด และละเมิดสิทธิของผู้อื่นจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายส่วนคนดีนั้นจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

กระบวนการยุติธรรมนั้นประกอบไปด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกระบวนการยุติธรรม ต้องทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ด้วยจิตใจมุ่งหวังต้องการให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยในสังคมของประเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนทำหน้าที่ปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย และยังทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วางตัวเป็นกลางและมีความเป็นธรรม แต่กระทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังเป็นทีเคลือบแคลงสงสัยของสังคมและมักถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ต้องทำหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต วางตัวเป็นกลางและจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายสามารถใช้กฎหมายด้วยความถูกต้อง ด้วยความเป็นธรรม ผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีอายุราชการจนถึงปัจจุบัน 33 ปี และมีหน้าที่สืบสวนปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดระยองมาโดยตลอด โดยทำการจับกุมคดีอาญาต่าง ๆ มาแล้วหลายพันคดี มีผู้ถูกจับกุมจำนวนหลายพันคน ในการจับกุมแต่ละครั้งนั้นเป็นหน้าที่ของผู้จับกุมจะต้องทำบันทึกการจับกุม ควบคุมตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะเป็นผู้ทำหน้าที่นำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องศาล ศาลจะเป็นผู้ตัดสินว่าจะลงโทษหรือไม่ ถ้าลงโทษในความผิดผู้ต้องหาจะตกเป็นนักโทษและมีเจ้าหน้าที่เรือนจำรับตัวไปคุมขังอยู่ในเรือนจำตามกำหนดเวลาที่ต้องรับโทษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน

สมมติฐานของการวิจัย

1. พนักงานสอบสวนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน
2. พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลารับราชการที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนแตกต่างกัน
3. พนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้าราชการตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดระยองทั้งหมดจำนวน 110 นาย ประกอบด้วย รองผู้บังคับการ ผู้กำกับการ รองผู้กำกับการสอบสวนจำนวน 40 คน พนักงานสอบสวนสัญญาบัตรผู้มีหน้าที่สอบสวนจำนวน 70 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เจาะลึกถึงความแตกต่างในด้านสถานภาพเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามตามสภาพตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงผลความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน 5 ด้าน โดยให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถามในกลุ่มข้าราชการตำรวจพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง จำนวน 110 ชุด โดยได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนตำรวจภูธรจังหวัดระยองเป็นอย่างดี จากนั้นจึงเก็บรวบรวมแบบสอบถามพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุด เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) การทดสอบค่า F(F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองจำแนกตามอายุ พบว่า อายุระหว่าง 51 - 60 ปีมีจำนวนน้อยกว่าครึ่ง รองลงมาอายุระหว่าง 41 - 50 ปี อายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 อายุระหว่าง 21 - 30 ปี ตามลำดับ ระยะเวลารับราชการ 10 - 20 ปี มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง ตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวนมีจำนวนเกือบครึ่ง 49 คน รองลงมาเป็นสารวัตรสอบสวนมีจำนวน 32 คน รองผู้กำกับการสอบสวนมีจำนวน 22 คน ผู้กำกับการมีจำนวน 4 คน รองผู้บังคับการมีจำนวน 3 คน ตามลำดับ ระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวน 11 - 15 ปี มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง 52 คน รองลงมาเป็นระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวน 16 - 20 ปี มีจำนวน 33 คน ระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวน 5 - 10 ปี มีจำนวน 25 คน ตามลำดับ วุฒิการศึกษารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตมีมากกว่าครึ่งหนึ่ง 80 คน วุฒิศึกษานิติศาสตรบัณฑิตมีจำนวน 30 คน

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง สรุปผลได้ดังนี้

2.1 แสดงว่าความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยมากกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 3.75$) โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองเรียงตามอันดับได้แก่ หนึ่งด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.93$) ลำดับสองคือความสามารถด้านอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.84$) และลำดับสามด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 3.64$) ลำดับสี่คือด้านประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.60$) ลำดับห้าคือด้านศึกษาอบรม ($\bar{X} = 3.53$)

2.2 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยกับด้านการศึกษาอบรม ($\bar{X} = 3.53$) และมีความคิดเห็นรายข้อในด้านการศึกษา 3 อันดับแรกคือต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายอาญาเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายแพ่งพาณิชย์ ($\bar{X} = 3.87$) และต้องค้นคว้าศึกษาคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ ($\bar{X} = 3.83$) ความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ต้องมีความรู้ระเบียบปฏิบัติในการสอบสวนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.30$) ต้องเข้ารับการศึกษาอบรมการตรวจพิสูจน์หลักฐานจนสามารถนำเครื่องมือตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้ได้ ($\bar{X} = 3.30$) และต้องเข้ารับการศึกษาอบรมด้านจิตวิทยา ($\bar{X} = 3.30$)

2.3 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยกับด้านประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.87$) และมีความคิดเห็นด้วยมากรายข้อในด้านประสบการณ์ 3 อันดับแรกคือ มีความสามารถในการตรวจชันสูตรศพผู้ตายผิดธรรมชาติได้ดี ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ ต้องเป็นผู้มีความสามารถใช้คำพูดซักถามในการสอบปากคำผู้ต้องหา หรือพยานได้ดี ($\bar{X} = 4.00$) และมีความสามารถเก็บและรักษาวัตถุพยานในที่เกิดเหตุได้ดี ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด 3 อันดับคือ มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ ($\bar{X} = 3.52$) ต้องผ่านการ

ฝึกอบรมการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนอย่างน้อย 1 ปี ($\bar{X} = 3.30$) และ ต้องผ่านการฝึกทำสำนวนในตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวนอย่างน้อย 30 คดี ($\bar{X} = 3.30$)

2.4 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยมากกับด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 3.64$) มีความคิดเห็นรายข้อเห็นด้วยมากในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3 อันดับแรกคือเมื่อเข้าเวรสอบสวนจะต้องมาเปลี่ยนเวรต่อจากผู้ที่เข้าเวรอยู่ก่อนกำหนดเวลาเล็กน้อย ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือการออกเวรสอบสวน หากออกเวรก่อนจะมีผู้มาเปลี่ยนเวรต้องถือว่าการละทิ้งต่อหน้าที่ ($\bar{X} = 4.00$) และการรวบรวมพยานหลักฐานและการสอบสวนปากคำพยานเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องกระทำด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.71$) และที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด 3 อันดับคือ มีความสนใจให้บริการต่อผู้มาติดต่อราชการอย่างทันท่วงที ($\bar{X} = 3.68$) ค่าให้การของพยานในคดีสำคัญพนักงานสอบสวนจะต้องปกปิดเป็นความลับ ($\bar{X} = 3.68$) และพนักงานสอบสวนจะต้องปกป้องและให้ความคุ้มครองต่อพยานเมื่อมีคำร้องขอจากผู้นั้น ($\bar{X} = 3.54$)

2.5 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยมากกับด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.93$) มีความคิดเห็นรายข้อเห็นด้วยมากในด้านบุคลิกภาพ 3 อันดับแรกคือ พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารียึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 3.68$) และพนักงานสอบสวนต้องเป็นผู้ประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม ($\bar{X} = 3.68$) ตามลำดับและมีความคิดเห็นน้อยที่สุด 2 อันดับคือ พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นบุคคลที่มีคำพูดที่ฟังแล้วชัดเจน ($\bar{X} = 3.62$) พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ($\bar{X} = 3.60$)

2.6 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในภาพรวมเห็นด้วยมากกับความสามารถด้านอื่นๆ ($\bar{X} = 3.84$) และมีความคิดเห็นด้วยมากด้านรายข้อในความสามารถด้านอื่น ๆ 3 อันดับแรกคือ การเบิกเงินค่าตอบแทนสำหรับการสอบสวนคดีอาญาได้รวดเร็ว จะทำให้พนักงานสอบสวนตั้งทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาคือ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานแบบต่างคนต่างทำไม่ค่อยปรึกษาหารือกัน ($\bar{X} = 4.11$) และ การทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับโทษถือเป็นความล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวนและบาปกรรมอย่างยิ่ง ($\bar{X} = 4.05$) ตามลำดับและมีความคิดเห็นน้อยที่สุด 3 อันดับคือ ผู้ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ($\bar{X} = 3.68$) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าจำนวนของพนักงานที่มีน้อยเกินไปมีผลต่อการปฏิบัติงานสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.65$) พนักงานสอบสวนต้องมีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ($\bar{X} = 3.62$)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง จำแนกตามอายุ ระยะเวลาที่รับราชการ ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาปฏิบัติงานด้านสอบสวน วุฒิการศึกษา

3.1 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

3.2 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองที่มีระยะเวลาที่รับราชการต่างกันมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

3.3 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3.4 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองที่ปฏิบัติงานสอบสวนต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

3.5 ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการวิจัยแสดงว่าความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองในทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย

1.1 ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองด้านการศึกษาอบรมพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองเห็นด้วยมากทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายอาญาเป็นอย่างดี ต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และต้องค้นคว้าศึกษาค่าสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการแสดงให้เห็นว่าตำรวจต้องมีการศึกษาอบรมให้ครอบคลุมทุกด้าน

1.2 ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองด้านประสบการณ์พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองมีความเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนเห็นว่า ต้องมีความสามารถในการตรวจชันสูตรศพผู้ตายผิดธรรมชาติได้ดีเป็นผู้มีความสามารถใช้คำพูดซักถามในการสอบปากคำผู้ต้องหา หรือพยานได้ดี

1.3 ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองมีความเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนเห็นว่า การเปลี่ยนเวรยามจะต้องมีความตรงต่อเวลามีการมาเปลี่ยนก่อนเวลาเล็กน้อย การออกเวรสอบสวนหากออกเวรก่อนที่จะมีผู้มาเปลี่ยนเวรต้องถือว่าเป็นการละทิ้งต่อหน้าที่แสดงว่าตำรวจต้องเป็นผู้รักษากฎหมายระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

1.4 ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองด้านบุคลิกภาพ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองมีความเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนเห็นว่า พนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารียึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ พนักงานสอบสวนต้องเป็นผู้ประพฤติตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงามแสดงว่าพนักงานสอบสวนต้องผ่านการอบรมด้านคุณธรรม ศีลธรรมเป็นอย่างดี

1.5 ความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองความสามารถด้านอื่น ๆ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองมีความเห็นด้วยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนเห็นว่าพนักงานสอบสวนจะต้องมีการเบิกเงินค่าตอบแทนสำหรับการสอบสวนคดีอาญาได้รวดเร็ว จะทำให้พนักงานสอบสวนตั้งใจทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานแบบต่างคนต่างทำไม่ค่อยปรึกษาหารือกันการทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับโทษถือเป็นความล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวน และบาปกรรมอย่างยิ่งแสดงว่าเงินค่าตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงาน ควรมีการอนุมัติเงินค่าตอบแทนให้ตรงเวลาและมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง จำแนกตามอายุ พบว่าข้าราชการตำรวจที่อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการศึกษา ด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนที่อายุต่างกันเห็นด้วยมากกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้านมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง จำแนกตามระยะเวลาที่รับราชการ พบว่า พนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลารับราชการต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการศึกษา ด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการด้านอื่น ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลารับราชการต่างกัน เห็นด้วยมากกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้านมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่พบว่าพนักงานสอบสวนที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการศึกษา ด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในการด้านอื่น ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .05

ทั้งนี้ เนื่องจากรองผู้กำกับการมีความเห็นด้วยมากในด้านการศึกษาอบรมด้านบุคลิกภาพส่วนผู้กำกับการเห็นด้วยมากด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และด้านความสามารถด้านอื่น ๆ สารวัตรสอบสวนเห็นด้วยมากในด้านประสบการณ์

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองจำแนกตามระยะเวลาที่ปฏิบัติงานสอบสวน พบว่าพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานสอบสวนต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการศึกษาด้านประสบการณ์ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพ ความสามารถในด้านอื่น ๆ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวนระหว่าง 11 – 15 ปี เห็นด้วยมากกับด้านการศึกษาอบรม ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความสามารถด้านอื่น ๆ ระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวน 5-10 ปี เห็นด้วยมากกับด้านประสบการณ์ ระยะเวลาปฏิบัติงานสอบสวน 16 – 20 ปี เห็นด้วยมากกับด้านบุคลิกภาพ

6. เปรียบเทียบความคิดเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่าพนักงานสอบสวนวุฒิการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานสอบสวนที่จบรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และนิติศาสตรบัณฑิตเห็นด้วยมากเท่ากันในการศึกษาระดับปริญญาตรีพนักงานสอบสวนที่จบนิติศาสตรบัณฑิตเห็นด้วยมากกว่าในด้านประสบการณ์ ด้านบุคลิกภาพพนักงานสอบสวนที่จบรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตเห็นด้วยมากกว่าในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความสามารถด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยอง ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1.1 ด้านประสบการณ์ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรจังหวัดระยองต้องผ่านการอบรมการปฏิบัติการด้านการสอบสวนอย่างน้อย 1 ปี และเป็นผู้มีความสนใจและสมัครใจที่จะปฏิบัติหน้าที่งานด้านการสอบสวน

1.1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พนักงานสอบสวนต้องมีความสนใจให้บริการอย่างดีแก่ผู้มาติดต่อราชการอย่างทันท่วงที และมีความรับผิดชอบสูงสุดที่จะต้องทำให้สำเร็จไปตามความรับผิดชอบนั้นๆ เมื่อมีผู้มาร้องทุกข์จะต้องสอบปากคำผู้ร้องหาข้อเท็จจริงก่อนรับคำร้องทุกข์

1.1.3 ด้านบุคลิกภาพพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์และต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ดังนั้นควรมีหลักสูตรที่มีความเหมาะสมให้พนักงานสอบสวนอบรมเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่ดีแก่พนักงานสอบสวน

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.2.1 พนักงานสอบสวนต้องผ่านการอบรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมตำรวจ. 2536. **คู่มือประชาชน**. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์คุรุสภา

กระทรวงสาธารณสุข. 2539. **คู่มือประกอบการฝึกอบรมการถามปากคำและสืบพยานเด็ก**. กรุงเทพฯ : กระทรวง

จังหวัดระยอง. 2549. **หนังสือที่ รย 0029.11/5290**, เรื่อง ข้าราชการตำรวจสัญญาบัตรทั้งหน่วยของตำรวจภูธรจังหวัด

ระยอง.

ทรงศักดิ์ ศรีบุตตะ. 2539. **การอบรมทบทวนผู้ปฏิบัติหน้าที่งานสอบสวน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ทวี ตาตะยานนท์. ม.ป.ป.. **ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ฉบับรวมเล่ม**. กรุงเทพฯ : สุตรไพศาล

ธีรบุลย์ มั่งมี. 2538. **รวบรวม ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ข้อหาหรือ ข้อกฎหมาย แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอบสวน**

คดีอาญา ของกรมตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับพนักงานสอบสวนใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ

: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

นคร พวาร์พงษ์. 2537. **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญกิจ

บวรศักดิ์ อวรรณโณ. 2545. **นโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

ประจวบ เปาอินทร์. 2535. **ปัญหาที่เกิดจากงานสอบสวน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

ประเสริฐ เมฆมณี. 2523. **ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิพิธการพิมพ์.

- ปิยะ สุขประเสริฐ. 2535. **แนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์.
- ฝ่ายวิชาการ สุตโรไพศาล. 2537. **คำพิพากษาฎีกาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- พิทยา เจริญพานิช. 2535. **ปัญหาและอุปสรรคในงานสอบสวน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพร่วิทยา.
- มานิช ชลวิศิษฐ์. 2535. **งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มีชัย ฤชุพันธ์. 2543. **รวมปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติหัวข้อ พนักงานสอบสวนในอนาคต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- เมธา วาตีเจริญ. 2539. **บทความของเจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวน**. คดีอาญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิเชียรโชติ สุกโชติรัตน์. 2539. **การใช้พลเรือนเพื่อปฏิบัติบางหน้าที่ในกรมตำรวจ**. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2544. **รายงานผลการสัมมนาโครงการส่งเสริมงานสอบสวน คดีอาญาประจำปี พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2537. **โครงสร้างกรมตำรวจใหม่ พ.ศ. 2536 – 2537**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สุพจน์ ฌ บางช้าง. 2524. **คำอธิบาย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สุรสิทธิ์ วิมุตศรี. 2523. **การปฏิบัตินโยบายโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน (โรงพักเพื่อประชาชน) ของสถานีตำรวจนครบาลคลองตัน**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสรี พลอยเจริญ. 2539. **ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของตำรวจ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- อมร ราชณรงค์. 2524. **ปัจจัยองค์ประกอบของการบริหารงาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัยยา แถบทอง. 2539. **ปัจจัยที่เสริมแรงจูงใจในการตั้งใจปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Bachn E. 1991. **The Police in Amarica : an Introduction**. New York : McGraw – Hill.
- James. Q. Wilson. 1966. **The Theory of Social and Economic Organization**. New York : The Free Press.

ระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ THE POPULATION DATABASE SYSTEM IN LAMWAR COMMUNITY NAKHONSAWAN

พรสร้อย ชัยยา, พิทยา ทองบุญ, ญัฐรุจิ ปลื้มดวง

สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบและจัดทำระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 419 คน โดยได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามประสิทธิภาพการใช้ระบบมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.05 ทั้งนี้ได้สร้างโปรแกรมโดยใช้ภาษา PHP ในการเขียนโปรแกรม และใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล My SQL 5.0.45

คำสำคัญ: ประชากร, ระบบฐานข้อมูล, ชุมชน, ข้อมูลประชากร

Abstract

The purposes of this research are to know population database system in Lamwar Community Nakhonsawan. For analysis and design of systems and to population database system in Lamwar Community Nakhonsawan. The sample group selected for this research consists of 419 Satisfaction towards the population live at Nakhonsawan. Questionnaires are used as tool to gather the information. The statistics used for analysis are the explanation of frequency and standard deviation. Programs design by PHP and database is My SQL 5.0.45

Keywords: Population, database systems, community, population information

บทนำ

ในปัจจุบันการรวมตัวของประชากรเป็นชุมชนมีมากขึ้น เนื่องจากประชากรในประเทศไทยของเรามีมากขึ้นการรวมตัวเป็นชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้มีแรงตอรอง และร่วมกันเรียกร้องสิทธิต่างๆที่พึงมีชุมชนจึงมีความสำคัญมากทุกคนจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน และสมาชิกทุกคนได้ให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มีเพียงแต่ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะแต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วชุมชนนั้นอาจหมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างง่ายเช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่เช่นเมืองหนึ่งๆ หรือประเทศหนึ่งลักษณะของชุมชนปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของชุมชนตามลักษณะหน้าที่มากกว่าที่จะเป็นชุมชนลักษณะทางภูมิศาสตร์กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของคนในขอบเขตพื้นที่จะเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของเครือข่ายของกลุ่มที่มีกิจกรรมทางสังคมต่างๆ คล้ายคลึงกัน มีความสนใจร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เช่น ชุมชนมุสลิม ชุมชน จส.100 ในกรุงเทพฯ เราไม่สามารถบอกได้ว่าชุมชนนี้อยู่ตรงไหน แต่ทุกคนมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกันชุมชนก็เกิดขึ้นได้”(ชินินทร์, 2555)เนื่องจากการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ต่างๆ ของชุมชนจะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บางพื้นที่จะมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น บางพื้นที่เบาบางหรือไม่มีเลย ความแตกต่างของจำนวนประชากรต่อพื้นที่ในพื้นที่ต่างๆนั้นนับเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของประชากร โดยสามารถที่จะแสดงด้วยค่าความหนาแน่นของประชากร มีหน่วยวัดเป็นจำนวนคนต่อหน่วยพื้นที่ สำมะโนประชากร คือ การเก็บข้อมูลทั้งประเทศ ณ เวลานั้นว่า ในพื้นที่แต่ละแห่งมีใครอยู่บ้าง ทำให้ ตัวข้อมูลที่ได้จะมีความสำคัญในการ ตัดสินใจกำหนดนโยบายต่างๆ เพราะคนหรือประชากรในประเทศคือคนที่สร้างรายได้ สร้างนวัตกรรมที่เป็นสินค้า และเป็นผู้ใช้โครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ข้อมูลพวกนี้จะทำให้รู้ว่าต้องมีทรัพยากรผูกพันกันไปอีกนานเท่าไรการจัดทำสำมะโนประชากรและเคหะเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับประชากรทุกคนตามที่อยู่จริงพิจารณาเห็นว่าเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นผู้ที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนและรู้ข้อมูลในท้องถิ่นเป็นอย่างดี สำนักงานสถิติแห่งชาติ ขอเชิญตัวเจ้าหน้าที่ อบต. และเทศบาล มาเป็นเจ้าหน้าที่วิชาการเพื่อควบคุมเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำสำมะโนทดลองและสำมะโนจริงในการทำฐานข้อมูลนี้ก็สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้เช่นเดียวกัน ในแต่ละชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่างๆ ของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็น การเกิด ตาย ย้ายถิ่น จึงได้มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนขึ้นมาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของครัวเรือนเพื่อใช้ค้นหา และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ การจัดเก็บข้อมูลประชากรในชุมชนอย่างเป็นระบบนั้นจะทำให้มีการค้นหาข้อมูลต่างๆของแต่ละรายบุคคลได้ง่ายและรวดเร็ว และเพื่อให้ทางหน่วยราชการต่างๆได้เข้ามาสำรวจและช่วยเหลือในด้านต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดเก็บข้อมูลที่ทันสมัยยังจะช่วยให้ชุมชนได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆได้อย่างรวดเร็ว และครบถ้วน เนื่องจากมีข้อมูลที่ไม่ต้องทำการสำรวจใหม่ สามารถตรวจสอบได้อย่างทันทั่วถึงจึงทำให้ได้รับการพัฒนาที่เข้าถึงชุมชนและรวดเร็ว อาทิเช่น การมอบเงินเยียวยาช่วยเหลือน้ำท่วมในกรณีเกิดอุทกภัย เป็นต้น(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

ซึ่งการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของประชากรในชุมชนในครั้งนี้จะนำข้อมูลที่ได้อนุมัติเก็บในรูปแบบของฐานข้อมูลประชากร โดยที่ข้อมูลสามารถมีการบันทึกเปลี่ยนแปลงได้ตลอด อีกทั้งยังสามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลได้อย่างและถูกต้องแม่นยำที่สุด เพื่อให้ชุมชนได้มีฐานข้อมูลของประชากรในชุมชนของตนไว้ใช้เมื่อต้องการข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และยังให้ผู้อื่นที่นอกเหนือจากคนในชุมชนให้เข้ามาใช้ค้นหาบุคคลภายในชุมชนได้ง่ายและรวดเร็ว โปรแกรมฐานข้อมูลชุมชนนี้อาจเป็นประโยชน์กับชุมชนบ้านแหลมหัวว่าที่ได้ทำการสำรวจนี้ และกับชุมชนอื่น และจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของชุมชนให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจ และจัดเก็บข้อมูลประชากรของชุมชนบ้านแหลมหัวลงในฐานข้อมูล
2. เพื่อจัดทำโปรแกรมฐานข้อมูลประชากรเป็นประโยชน์แก่ชุมชนบ้านแหลมหัวในการค้นหาบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 419 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2555)
2. ฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์สามารถสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล ประวัติการเกิด การตาย การย้าย การเปลี่ยนชื่อสกุล และออกรายงานประเภทต่างๆ
3. ระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ไม่มีการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย
4. การจัดเก็บข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล My SQL 5.0.45

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบจัดการฐานข้อมูล

ระบบจัดการฐานข้อมูล (DBMS) ประกอบด้วยซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดการฐานข้อมูล, จัดเตรียมพื้นที่ในการเก็บ, การเข้าถึง, ระเบียบรักษาความปลอดภัย, สำรองข้อมูล และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ระบบจัดการฐานข้อมูลสามารถแบ่งหมวดหมู่ได้ตามแบบจำลองฐานข้อมูลที่สนับสนุน อาทิเช่น เชิงสัมพันธ์ หรือ XML เป็นต้น แบ่งตามประเภทของคอมพิวเตอร์ที่สนับสนุน อาทิเช่น server cluster หรือ โทรศัพท์พกพา เป็นต้น แบ่งตามประเภทของภาษาสอบถามที่ใช้ในการเข้าถึงฐานข้อมูล อาทิเช่น ภาษาสอบถามเชิงโครงสร้าง หรือ XQuery แบ่งตามประสิทธิภาพในการ trade-offs อาทิเช่น ขนาดที่ใหญ่ที่สุด หรือ ความเร็วสูงสุด หรือ อื่นๆ เป็นต้น ในบาง DBMS จะครอบคลุมมากกว่าหนึ่งหมวดหมู่ เช่น สนับสนุนภาษาสอบถามได้หลายภาษา ยกตัวอย่างเช่น ใน DBMS ที่นิยมใช้การอย่างแพร่หลาย MySQL, PostgreSQL, Microsoft Access, SQL Server, FileMaker, Oracle, Sybase, dBASE, Clipper, FoxPro อื่นๆ ในทุกๆ ซอฟต์แวร์ฐานข้อมูลจะมี Open Database Connectivity (ODBC) driver มาให้ด้วย เพื่ออนุญาตให้ฐานข้อมูลสามารถทำงานร่วมกับฐานข้อมูลแบบอื่นๆ ได้

2. PHP

ภาษาพีเอชพี ชื่อภาษาอังกฤษว่า PHP ซึ่งใช้เป็นคำย่อจากคำว่า PHP Hypertext Preprocessor หรือชื่อเดิม Personal Home Page ภาษาพีเอชพี (PHP) คือ ภาษาคอมพิวเตอร์ในลักษณะเซิร์ฟเวอร์ไซด์สคริปต์โดยลิขสิทธิ์อยู่ในลักษณะ open source ภาษาพีเอชพีใช้สำหรับจัดทำเว็บไซต์และแสดงผลออกมาในรูปแบบ HTML โดยมีรากฐานโครงสร้างคำสั่งมาจากภาษาซี ภาษาจาวาและภาษาเพิร์ล ซึ่งภาษาพีเอชพีนั้นง่ายต่อการเรียนรู้ซึ่งเป้าหมายหลักของภาษานี้ คือให้นักพัฒนาเว็บไซต์สามารถเขียนเว็บเพจที่มีความตอบโต้ได้อย่างรวดเร็ว

3. SQL

SQL ย่อมาจาก structured query language คือภาษาที่ใช้ในการเขียนโปรแกรม เพื่อจัดการกับฐานข้อมูลโดยเฉพาะ เป็นภาษามาตรฐานบนระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์และเป็นระบบเปิด (open system) หมายถึงเราสามารถใส่คำสั่ง sql กับฐานข้อมูลชนิดใดก็ได้ และ คำสั่งงานเดียวกันเมื่อสั่งงานผ่าน ระบบฐานข้อมูลที่แตกต่างกันจะได้ ผลลัพธ์เหมือนกัน ทำให้เราสามารถเลือกใช้ฐานข้อมูล ชนิดใดก็ได้โดยไม่ติดขัดกับฐานข้อมูลใดฐานข้อมูลหนึ่ง นอกจากนี้แล้ว SQL ยังเป็นชื่อโปรแกรมฐานข้อมูล ซึ่งโปรแกรม SQL เป็นโปรแกรมฐานข้อมูลที่มีโครงสร้างของภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีประสิทธิภาพการทำงานสูงสามารถทำงานที่ซับซ้อนได้โดยใช้คำสั่งเพียงไม่กี่คำสั่ง โปรแกรม SQL จึงเหมาะที่จะใช้กับระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์

4. MySQL

เป็นที่นิยมใช้กันมากสำหรับฐานข้อมูลสำหรับเว็บไซต์ เช่นมีเดียวิกิและphpBBและนิยมใช้งานร่วมกับภาษาโปรแกรม PHP.ซึ่งมักจะได้ชื่อว่าเป็นคู่ จะเห็นได้จากคู่มือคอมพิวเตอร์ต่างๆ ที่จะสอนการใช้งาน MySQL.และ.PHP.ควบคู่กันไป นอกจากนี้หลายภาษาโปรแกรมที่สามารถทำงานร่วมกับฐานข้อมูล MySQL ซึ่งรวมถึงภาษาซีซีพลัสพลัสปาสคาลซีชาร์ปภาษาจาวาภาษาเพิร์ลพีเอชพีไพทอนรูบีและภาษาอื่น ใช้งานผ่านAPIสำหรับโปรแกรมที่ติดต่อผ่านODBCหรือส่วนเชื่อมต่อกับภาษาอื่น (database.connector) เช่น เอเอสพีสามารถเรียกใช้ MySQL ผ่านทางMyODBC, ADO, ADO.NET เป็นต้น

การรวบรวมและศึกษาข้อมูล

1. ศึกษาโครงสร้างระบบฐานข้อมูลประชากร เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบที่ใช้สำหรับการวิจัย
2. รวบรวมเอกสารและข้อมูลประชากรในชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์นำมาเก็บในฐานข้อมูล จากนั้นทำการทดสอบโปรแกรมโดยทำการดึงข้อมูลมาทดสอบในฐานข้อมูลที่เก็บไว้
3. ศึกษางานระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้แก่เว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชากร เพื่อสามารถออกแบบระบบให้มีความสัมพันธ์กัน
4. ศึกษาเทคโนโลยีที่ใช้พัฒนาระบบ ผู้พัฒนาระบบได้ศึกษาซอฟต์แวร์ที่ใช้พัฒนาโปรแกรมโดยได้แก่ภาษาพีเอชพี (PHP) ระบบการจัดการฐานข้อมูลแบบไมโครซอฟต์ My SQL5.0.45 ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลที่ได้รับความนิยม และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

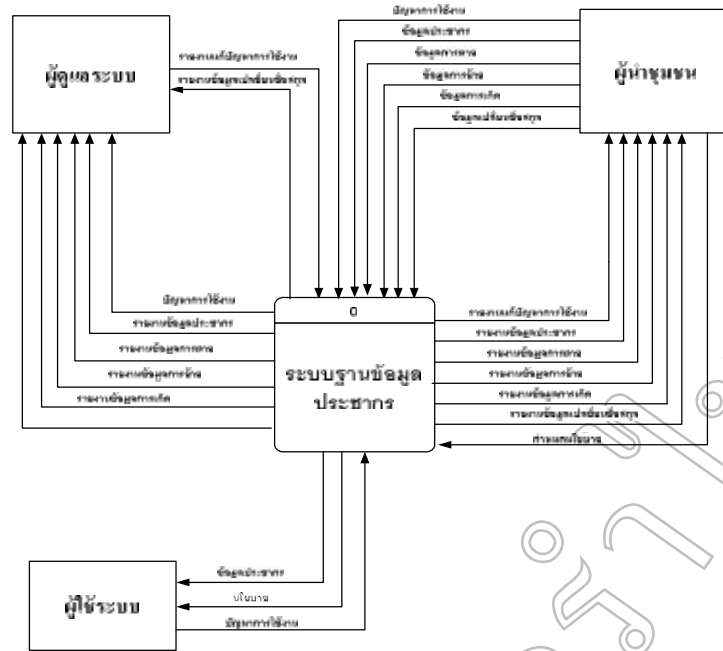
การพัฒนาระบบ

ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ ผู้พัฒนาได้เลือกใช้ภาษา PHP ในการเขียนโปรแกรม ในกระบวนการทำงานของโปรแกรมจะมีการรับข้อมูลต่างๆจากการกรอกข้อมูลประชากร และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ใช้งานผ่านทางโปรแกรม แล้วนำมาประมวลผลการสืบค้นข้อมูล การแก้ไขข้อมูลในฐานข้อมูล (Update Database) กระบวนการจัดการฐานข้อมูล โดยใช้ DBMS เป็น MySQL 5.0.45

การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

ในการวิเคราะห์และออกแบบระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ ได้ใช้การวิเคราะห์และออกแบบระบบ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. Context Diagram เป็นกระบวนการแสดงภาพรวมการทำงานเส้นการไหลของข้อมูลในระบบในระดับสูงสุด เป็นการแสดงให้เห็นเส้นทางที่เข้าและออกกับผู้ใช้งานระบบ และแผนภาพกระแสข้อมูลระดับต่อไป พร้อมทั้งยังเป็นการกำหนดขอบเขตของระบบในการวิเคราะห์ความต้องการของระบบด้วย ซึ่งประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้องกับระบบ 3 กลุ่มคือ ผู้ดูแลระบบ ผู้ใช้งาน และผู้นำชุมชน ดังภาพที่ 1

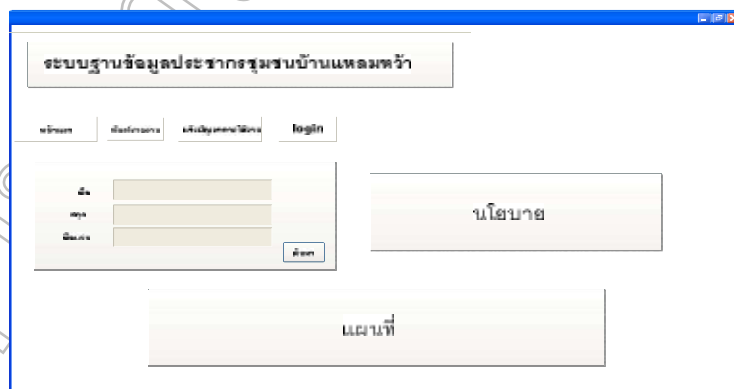
ภาพที่ 1 Context Diagram ของระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัวว่า

ผู้ดูแลระบบ สามารถดำเนินการจัดการทุกอย่างในระบบ โดยมีหน้าที่ในการจัดการในส่วนของรับทราบปัญหาการใช้งาน รายงานข้อมูลประชากร รายงานข้อมูลการตาย รายงานข้อมูลการย้าย รายงานข้อมูลการเกิด และรับทราบนโยบาย นอกจากนี้ยังสามารถตรวจสอบและดูรายละเอียดข้อมูลภายในฐานข้อมูลได้

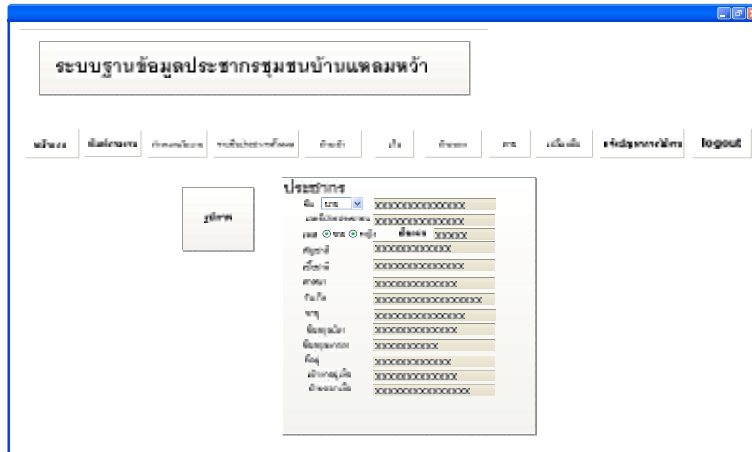
ผู้นำชุมชน สามารถในการดำเนินการในการกำหนดนโยบาย การเพิ่ม ลบ แก้ไข ข้อมูล การเกิด การตาย การย้าย และข้อมูลเปลี่ยนชื่อสกุล อีกทั้งยังรับทราบรายงานข้อมูลประชากร รายงานข้อมูลการตาย รายงานข้อมูลการย้าย รายงานข้อมูลการเกิด และรวมถึงแจ้งปัญหาการใช้งานของระบบให้แก่ผู้ดูแลระบบได้รับทราบ

ผู้ใช้ระบบ สามารถรับทราบข้อมูลประชากร และนโยบายจากผู้นำชุมชน อีกทั้งยังสามารถแก้ปัญหาการใช้งานให้แก่ผู้ดูแลระบบได้รับทราบ

2. ในการออกแบบส่วนหน้าจอบริการดำเนินงานกับระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัวว่าตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ได้ทำการออกแบบหน้าจอบริการเรียกใช้งานเป็นดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ภาพหน้าจอหลักของระบบ

ภาพที่ 3 หน้าจอแสดงข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ 4 หน้าจอหลักของระบบ

ภาพที่ 5 ภาพหน้าจอแสดงข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด

จากที่ได้นำระบบฐานข้อมูลประชากรเพื่อประเมินประสิทธิภาพ โดยไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และ ผู้ใช้งานทั่วไป 100 ท่านเป็นผู้ประเมิน เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้ทราบถึงผลการประเมินด้านต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นการประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ความสามารถตามความต้องการของผู้ใช้งาน ด้านหน้าที่ในการทำงานของระบบ ด้านความสะดวกและความง่ายต่อการใช้งาน และด้านความปลอดภัยของระบบงาน

ผลที่ได้จากการทำแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานจะใช้หลักการทางสถิติเข้ามาช่วยในการสรุปผลการทดสอบประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้น สถิติที่ใช้ในการทดสอบระบบ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้ง 4 ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ระดับประสิทธิภาพ		
	Mean	S.D.	คะแนนเฉลี่ยเชิงคุณภาพ
1. ด้านความสอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้	3.23	0.55	ดี
2. ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ	3.49	0.41	ดี
3. ด้านความสามารถความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานระบบ	3.42	0.56	ดี
4. ด้านความปลอดภัย	3.47	0.26	ดี
รวม	3.43	0.44	ดี

สรุปจากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์โดยหาค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 แสดงว่าระบบที่พัฒนาอยู่ในระดับดี

สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบทั้ง 4 ด้าน โดยผู้ใช้งานทั่วไป

รายการประเมิน	ระดับประสิทธิภาพ		
	Mean	S.D.	คะแนนเฉลี่ยเชิงคุณภาพ
1. ด้านความสอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้	3.41	0.55	ดี
2. ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ	3.45	0.55	ดี
3. ด้านความสามารถความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานระบบ	3.44	0.55	ดี
4. ด้านความปลอดภัย	3.59	0.50	ดีมาก
รวม	3.47	0.54	ดี

สรุปจากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานทั่วไปเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์โดยหาค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 แสดงว่าระบบที่พัฒนาอยู่ในระดับดี

สรุปและอภิปรายผล

สรุปการทำงานของระบบ

ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ ผู้พัฒนาได้เลือกใช้ภาษา PHP ในการเขียนโปรแกรม ในกระบวนการทำงานของโปรแกรมจะมีการรับข้อมูลต่างๆจากการกรอกข้อมูลประชากร และส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องจากผู้ใช้งานผ่านทางโปรแกรม แล้วนำมาประมวลผลการสืบค้นข้อมูล การแก้ไขข้อมูลในฐานข้อมูล (Update Database) กระบวนการจัดการฐานข้อมูล โดยใช้ DBMS เป็น MySQL 5.0.45สามารถนำระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้าน

แหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์ไปใช้ให้บริการแก่นำชุมชน ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการต่างๆได้ใช้
บริการได้ ซึ่งบันทึกข้อมูลประชากรต่างๆลงในระบบฐานข้อมูลทำให้ข้อมูลมีความเป็นระเบียบมากขึ้น และง่ายต่อการและง่ายต่อ
การค้นหา อีกทั้งยังสามารถทำให้หน่วยงานราชการต่างๆเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆได้อย่างรวดเร็ว

อภิปรายผล

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์โดย
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และผู้ใช้งานทั่วไปจำนวน 100คน สามารถสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพได้ดังนี้

สรุปผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ด้านความสามารถของระบบตามความต้องการของผู้ใช้งานโดยผลการประเมินด้านความสามารถของระบบตามความ
ต้องการของผู้ใช้งานโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.23และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.55 ซึ่งแสดงถึงการยอมรับ
ประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ โดยผลการประเมิน ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ
โปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.49และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.41ซึ่งแสดงถึงการยอมรับประสิทธิภาพการใช้งานครึ่ง
อยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความสามารถความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานระบบโดยผลการประเมิน ด้านความสามารถความสะดวกและง่าย
ต่อการใช้งานระบบโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.42และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.56ซึ่งแสดงถึงการยอมรับ
ประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความปลอดภัยโดยผลการประเมิน ด้านความปลอดภัยโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.47และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.)0.26ซึ่งแสดงถึงการยอมรับประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตาม
ความต้องการของผู้ใช้งาน

สรุปจากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบลเกรียง
ไกร จังหวัดนครสวรรค์โดยหาค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.43ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 แสดงว่า
ระบบที่พัฒนาอยู่ในระดับดี

สรุปผลการประเมินของผู้ใช้งานทั่วไป

ด้านความสามารถของระบบตามความต้องการของผู้ใช้งานโดยผลการประเมินด้านความสามารถของระบบตามความ
ต้องการของผู้ใช้งานโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.55 ซึ่งแสดงถึงการยอมรับ
ประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ โดยผลการประเมิน ด้านความสอดคล้องตามหน้าที่ในการทำงานของระบบ
โปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.55 ซึ่งแสดงถึงการยอมรับประสิทธิภาพการใช้งานครึ่ง
อยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความสามารถความสะดวกและง่ายต่อการใช้งานระบบโดยผลการประเมิน ด้านความสามารถความสะดวกและง่าย
ต่อการใช้งานระบบโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)0.55 ซึ่งแสดงถึงการยอมรับ
ประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ด้านความปลอดภัยโดยผลการประเมิน ด้านความปลอดภัยโปรแกรมได้ค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 3.59 และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.)0.50 ซึ่งแสดงถึงการยอมรับประสิทธิภาพการใช้งานครึ่งอยู่ในระดับดีโดยสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพตาม
ความต้องการของผู้ใช้งาน

สรุปจากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานทั่วไปเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลประชากรชุมชนบ้านแหลมหัว ตำบล
เกรียงไกร จังหวัดนครสวรรค์โดยหาค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 แสดง
ว่าระบบที่พัฒนาอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องระบบคอมพิวเตอร์เบื้องต้นให้กับประชาชนในหมู่บ้านเพื่อให้ใช้ระบบได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว
2. ควรพัฒนาระบบต่อไปให้ครอบคลุมการทำงานด้านต่างๆของหน่วยงานราชการมากกว่านี้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร์ เจริญกุล. 2544. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรชุมชน โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา สาธารณสุขในท้องถิ่น. นครราชสีมา : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นลินี ตรีสุวรรณ. 2544. หลักการวิเคราะห์และออกแบบระบบ. สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ภาษาพีเอชพี(PHP). 2553. เข้าถึงได้จาก <http://www.phpparty.com/index.php/> (20 พฤศจิกายน 2553).
- มายเอสคิวแอล.วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. เข้าถึงได้จาก<http://th.wikipedia.org/wiki> (26ตุลาคม 2555).
- ระบบจัดการฐานข้อมูล.วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. เข้าถึงได้จาก<http://th.wikipedia.org/wiki> (24ตุลาคม 2555).
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2550. รายงานผลสำรวจราชอาณาจักรการสำรวจ สถานการณ์เด็กในประเทศไทยธันวาคม 2548- กุมภาพันธ์ 2549. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550.
- SQL คืออะไร.วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. เข้าถึงได้จาก<http://www.mindphp.com> (24ตุลาคม 2555).

ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง EFFECTIVENESS OF HEALTH EDUCATION PROGRAM APPLYING SELF-CARE THEORY IN HYPERTENSION PATIENT

ธนพร วรณกุล, ชลิตา โสภิตภักดิ์พงษ์, วิริยา สุขวงศ์
วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ที่มีต่อความรู้และพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว วัดสองครั้งก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์คือ ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง หรือมีค่าความดันโลหิต Systolic มากกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg และมีค่าความดัน Diastolic มากกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg โปรแกรมสุขศึกษาประกอบด้วยการสอนสุขศึกษาเรื่องความดันโลหิตสูง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการดูแลตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองในเรื่องการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การผ่อนคลายความเครียด การงดหรือลดปริมาณการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การรับประทานยาอย่างถูกต้อง และการตรวจตามนัด เพื่อลดภาวะแทรกซ้อนของโรคหลอดเลือดสมอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมในการดูแลตนเอง และเครื่องวัดความดันโลหิต เก็บข้อมูลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติอ้างอิงโดยใช้ dependent t-test ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษานี้แสดงว่าโปรแกรมสุขศึกษา มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมในการดูแลตนเองดีขึ้น จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรเน้นเจ้าหน้าที่พยาบาลให้คำแนะนำผู้ป่วยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และในการให้ความรู้คำแนะนำแต่ละครั้ง ทั้งผู้สอนและผู้ป่วย ควรมีความพร้อม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมควรเอื้อในการเรียนการสอน เลือกเวลาสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิผลสูงสุด
คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, โปรแกรมสุขศึกษา, การดูแลตนเอง, ความดันโลหิตสูง

Abstract

The research purpose was to study the effective of health education program on self-care knowledge and behavior of hypertension patient. The research used a one group pre test – post test design. The subjects were selected by purposive sampling and specified criteria, consisted of 30 hypertension patients. They were treated by doctor and/or have had systolic blood pressure more than 140 mmHg or diastolic blood pressure more than 90 mmHg. The health education program comprised of teaching for modifying knowledge and behavior on diet consumption, exercise, stress management, decreasing smoking and alcohol drinking, using medication correctly and follow up. The instrument used questionnaires to collect self-care knowledge and behavior. Data were collected before and after intervention 2 weeks and were analyzed for percentage, mean, standard deviation and dependent t-test. The result showed that after having the health education program applying self-care theory in hypertension patient, the mean score of self-care knowledge and behavior of post-test were higher than pre-test at the statistical significance of 0.05. The result indicated the effectiveness of health education program on changing self-care knowledge and behavior of hypertension patient.

It is suggested from this research that advise nurses to teach hypertensive patients in community continuing and concerned about ready, appropriate environment, place and time when they guided patients for a highly effective of perception.

Keywords: Effectiveness, Health Education Program, Self-care, Hypertension

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ส่งผลต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น จากการใช้โภชนาการที่ไม่ได้สัดส่วนและไม่เหมาะสม ขาดการออกกำลังกาย การใช้ชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดความเครียด จนเป็นผลเสียต่อสุขภาพอันก่อให้เกิดโรคเรื้อรัง โรคเหล่านี้ไม่สามารถป้องกันได้ด้วยยาหรือวัคซีน ดังนั้นแนวทางการป้องกันที่ดีที่สุดคือสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น

โรคความดันโลหิตสูงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่มีความสำคัญโรคหนึ่งซึ่งพบบ่อย มีอุบัติการณ์สูงขึ้นและมีอันตราย เป็นภาวะเรื้อรังที่รักษาไม่หายขาด และสามารถเกิดภาวะแทรกซ้อนที่ทำให้เกิดความเสื่อมของอวัยวะต่างๆทำให้เกิดโรคตามมา และเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคเส้นเลือดที่ขาตีบ จอประสาทตาเสื่อม ไตเสื่อมหน้าที่ เป็นต้น (ผ่องพรรณ อรุณแสง, 2552) แต่ภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโรคความดันโลหิตสูงคือ โรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งพบว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นปัจจัยเสี่ยงหลักของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองทั้งจากสาเหตุหลอดเลือดสมองแตกและหลอดเลือดสมองอุดตัน (Woft, 1999 cited in Goldstein et al., 2001: 281) และพบว่าร้อยละ 70 ของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเกิดจากโรคความดันโลหิตสูง (Cubriilo- Turek, 2004: 467) อัตราเสี่ยงของการเกิดโรคหลอดเลือดในสมองของผู้ป่วยที่มีภาวะความดันโลหิตสูงจะสูงกว่าคนปรกติราว 4 เท่าเมื่อมีความดัน systolic มากกว่า 160 มิลลิเมตรปรอท หรือความดัน Diastolic มากกว่าหรือเท่ากับ 95 มิลลิเมตรปรอท (Sacco et al., 1997: 1507-1517) จากการศึกษาของแมคมาฮอน และ รอดเจอร์ (Macmahon & Rodger, 1994 cited in Sacco et al., 1997: 1509) พบว่า ความดันโลหิตสูงเล็กน้อยจะมีความเสี่ยงสัมพัทธ์เท่ากับ 1 เมื่อระดับความดันโลหิตเท่ากับ 136/84 มิลลิเมตรปรอท มีความเสี่ยงสัมพัทธ์เท่ากับ 0.5 และเมื่อความดันโลหิตเท่ากับ 123/76 มิลลิเมตรปรอท มีความเสี่ยงสัมพัทธ์เท่ากับ 0.35 ดังนั้นจะเห็นว่าระดับความดันโลหิตที่เพิ่มสูงขึ้นจะมีโอกาสเกิดโรคหลอดเลือดสมองมากกว่าคนที่มีความดันโลหิตอยู่ในระดับต่ำ ในประชาชนทั่วไประดับความดันโลหิตไม่ควรเกิน 140/90 มิลลิเมตรปรอท แต่ถ้าเป็นโรคเบาหวานร่วมด้วยควรมีระดับความดันโลหิตไม่เกิน 130/85 มิลลิเมตรปรอท (Chobaniann et al., 2003 cited in Cubriilo- Turek, 2004: 467) เช่นเดียวกับการศึกษาของฮาร์มันเซนและคณะ (Harmsen et al., 2006: 1663-1667) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อโรคหลอดเลือดสมองชนิดอุดตันหรือตีบคือ ภาวะความดันที่สูงโดยเฉพาะค่าความดันโลหิตซิสโตลิก มากกว่า 160 มิลลิเมตรปรอท

ในประเทศไทย พบว่ามีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นประมาณ 15,000 คน/ปี (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2547) โดยในปี 2548 พบว่ามี 21 จังหวัดที่มีอัตราผู้ป่วยในมากกว่า 160 คนต่อ 100,000 ประชากร เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณ 100,000 - 1,000,000 บาทต่อคนต่อปีขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรค ซึ่งถือว่าเป็นการสูญเสียเงินในการรักษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองค่อนข้างสูง ดังนั้นการเกิดโรคหลอดเลือดสมองขึ้นแล้ว มักมีความรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต หรือถ้ารอดชีวิตอาจมีภาวะทุพพลภาพได้ ที่เรียกกันว่า อัมพฤกษ์ อัมพาต นั่นเอง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการฟื้นฟูสมรรถภาพยาวนานเกิดภาวะเรื้อรังตามมา ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ป่วยทั้งด้านทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (Anderson, Linto, & Stewart-Wynne, 1995: 845) รวมทั้งส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, มปป.: 4)

จากรายงานประจำปี 2552 พบผู้ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงที่มารับการรักษา ณ สถานบริการสาธารณสุข ในปี 2551 จำนวน 1,145,557 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วยใหม่จำนวน 363,930 คน และพบผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนถึง 22,133 คน (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2553: 34) พบอัตราการป่วยของผู้ป่วยในต่อประชากร 100,000 คน ด้วยโรคความดันโลหิตสูง ในปี 2549, 2550 และ 2551 เท่ากับ 659.57, 778.12 และ 860.53 ตามลำดับ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2553: 31) และหากเปรียบเทียบอัตราการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวง

สาธารณสุข จากการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงในภาพรวมของประเทศ พบว่าเพิ่มขึ้นจาก 216.6 ต่อประชากร 100,000 คนในปี 2542 เป็น 860.53 ต่อประชากร 100,000 คนในปี 2551 (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2553: 32) และพบอัตราตายต่อประชากร 100,000 คนด้วยโรคความดันโลหิตสูงในปี 2549, 2550 และ 2551 เท่ากับ 3.8, 3.6 และ 3.9 ตามลำดับ และอัตราตายด้วยโรคหลอดเลือดสมอง เท่ากับ 20.6, 20.8 และ 20.8 ตามลำดับ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2553: 27) ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนผู้ป่วยในด้วยโรคความดันโลหิตสูง ในปี 2552 และ 2553 เท่ากับ 88,855 และ 95,247 ราย อัตราการป่วยของผู้ป่วยในต่อประชากร 100,000 คน เท่ากับ 1,557.02 และ 1,670.42 ตามลำดับ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2555) และพบจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคความดันโลหิตสูงในปี 2552 และ 2553 เท่ากับ 209 และ 205 ราย อัตราตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากร 100,000 คน เท่ากับ 3.66 และ 3.60 ตามลำดับ (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2555) ซึ่งกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีจำนวนและอัตราการป่วยของผู้ป่วยในด้วยโรคความดันโลหิตสูง รวมทั้งจำนวนและอัตราตายด้วยโรคความดันโลหิตสูง สูงที่สุดในประเทศไทย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การควบคุมความดันโลหิตจึงมีความจำเป็น เพื่อช่วยลดอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะโรคหลอดเลือดสมองที่เกิดขึ้นแล้วมักจะมีอันตรายถึงชีวิตได้ จากทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม กล่าวว่า การดูแลตนเองเป็นการกระทำกิจกรรมในภาวะปกติของมนุษย์ เพื่อให้การทำหน้าที่และพัฒนาการเป็นไปตามปกติ และส่งเสริมสุขภาพให้เจริญเติบโตและพัฒนาการในระยะเวลานึง ๆ ซึ่งมีจุดเน้นที่การป้องกัน การบรรเทา การรักษา หรือการควบคุมสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อชีวิต สุขภาพ หรือความผาสุก รวมทั้งการแสวงหาและการมีส่วนร่วมในการรักษาและการพยาบาล ซึ่งวัตถุประสงค์ของการดูแลตนเอง มีความจำเป็น 3 อย่าง คือ การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ และการดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีภาวะเปี่ยงเบนทางด้านสุขภาพ การวิจัยในครั้งนี้จะเน้นการดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีภาวะเปี่ยงเบนทางด้านสุขภาพเนื่องจากความเจ็บป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ และป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่งพยาบาลมีวิธีการช่วยเหลือโดยวิธีการสอนสุขศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยในการพัฒนาความรู้หรือทักษะบางประการ และเป็นวิธีการที่สำคัญมากวิธีหนึ่งในการพัฒนาความสามารถของผู้ป่วยในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองในอนาคต และลดการสูญเสียทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ที่มีต่อความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียววัดซ้ำก่อนและหลังการทดลอง (one group pre test-post test design) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือคือ ประชาชนที่ป่วยเป็นความดันโลหิตสูงที่อยู่ในชุมชนร่วมใจพัฒนาเหนือ เขตบางเขน และชุมชนอินทามระ 16 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์คือ เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นความดันโลหิตสูง และ/หรือ เป็นผู้ที่มีค่าความดันซิสโตลิก (Systolic pressure) มากกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg หรือ มีค่าความดันไดแอสโตลิก (Diastolic pressure) มากกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg (JNC 7, 2003:2)

ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสุขศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม เป็นการสอนสุขศึกษารายบุคคลที่บ้าน ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 5 กรกฎาคม 2554 ถึง 10 สิงหาคม 2554 โปรแกรมสุขศึกษาประกอบด้วยกิจกรรม 3 ครั้ง ๆ ละ 30-45 นาที แต่ละครั้งห่างกัน 1 สัปดาห์ กิจกรรมประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 เยี่ยมบ้านและให้ความรู้เรื่องความดันโลหิตสูง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย สาเหตุ อาการ การรักษา ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น โดยมีอุปกรณ์ประกอบการบรรยายคือ ภาพพลิก เอกสารคู่มือสุขภาพ และวัดความดันโลหิต

ครั้งที่ 2 เยี่ยมบ้านและให้ความรู้เรื่องความดันโลหิตสูง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การรับประทานยาอย่างถูกต้อง การตรวจตามนัด โดยมีอุปกรณ์ประกอบการบรรยายคือ ภาพพลิก เอกสารคู่มือสุขภาพ และวัดความดันโลหิต

ครั้งที่ 3 เยี่ยมบ้านและให้ผู้ป่วยอ่านใบสถานการณ์ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง ให้ตอบคำถามถึงสาเหตุของการเกิดภาวะแทรกซ้อนและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดภาวะหลอดเลือดสมอง วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง วิธีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดภาวะหลอดเลือดสมองและวัดความดันโลหิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดโปรแกรมสุขภาพ ประกอบด้วย

1.1 แผนการสอนสุขภาพ เรื่องความดันโลหิตสูง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความหมาย สาเหตุ อาการ การรักษา ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น การปฏิบัติตนด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การรับประทานยาอย่างถูกต้อง การตรวจตามนัด โดยมีอุปกรณ์ประกอบการบรรยายคือ ภาพพลิก เอกสารคู่มือสุขภาพ

1.2 เครื่องวัดความดันโลหิต

1.3 ใบสถานการณ์ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มีภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง ให้ผู้ป่วยบอกถึงสาเหตุและวิธีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิดภาวะหลอดเลือดสมอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล 10 ข้อ

2.2 แบบสอบถามความรู้ในเรื่องสาเหตุ อาการและอาการแสดง ภาวะแทรกซ้อน ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย การรับประทานยา การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การรับประทานยาอย่างถูกต้อง การตรวจตามนัด จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกรับจาก 3 ตัวเลือกคือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่ทราบ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ข้อความที่ถูก ใช่ = 1 คะแนน ไม่ใช่/ไม่ทราบ = 0 คะแนน ข้อความที่ผิด ใช่/ไม่ทราบ = 0 คะแนน ไม่ใช่ = 1 คะแนน การตัดสินระดับความรู้ใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับความรู้ของบลูม (Bloom, 1971) เป็น 3 ระดับดังนี้ ระดับความรู้สูง หมายถึง มีระดับคะแนนตั้งแต่ 28 คะแนนขึ้นไป ระดับความรู้ปานกลาง หมายถึง มีระดับคะแนนระหว่าง 20-27.9 ระดับความรู้ต่ำ หมายถึง มีระดับคะแนนน้อยกว่า 20 แบบสอบถามความรู้อ้างอิงความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.717

2.3 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง ในเรื่องการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การรับประทานยาอย่างถูกต้อง การตรวจตามนัด จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามแบ่งกลุ่มตามลักษณะความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนคือปฏิบัติสม่ำเสมอ ปฏิบัติบางครั้งและไม่ปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ข้อความเชิงบวก ปฏิบัติสม่ำเสมอ = 2 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง = 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติ = 0 คะแนน ข้อความเชิงลบ ปฏิบัติสม่ำเสมอ = 0 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง = 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติ = 2 คะแนน การตัดสินระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองแบ่งเป็น 3 ระดับได้แก่ดี ปานกลาง และควรปรับปรุง ดังนี้ พฤติกรรมการดูแลตนเองดี คะแนน = 26.7-40.0 พฤติกรรมการดูแลตนเองปานกลาง คะแนน = 13.4-26.6 พฤติกรรมการดูแลตนเองควรปรับปรุง คะแนน = 0-13.3 การแปลผลคะแนนที่เป็นไปได้มีค่า 0-40 คะแนน ระดับคะแนนยังสูงแสดงถึงพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองได้ดี แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.709

2.4 แบบบันทึกระดับความดันโลหิต โดยวัดระดับความดันโลหิตก่อนเริ่มการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง แล้วนำค่าความดันโลหิตมาแปลผลตามเกณฑ์ของ JNC คือผู้ป่วยที่มีค่าความดันซิสโตลิก (Systolic pressure) มากกว่าหรือเท่ากับ 140 mmHg หรือ มีค่าความดันไดแอสโตลิก (Diastolic pressure) มากกว่าหรือเท่ากับ 90 mmHg (JNC 7, 2003:2)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.0) โดยมีอายุเฉลี่ย 64 ปี มีมากกว่าครึ่งที่มีสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 56.7) ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 86.7) ประมาณ 2 ใน 3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 73.4) และมีงานทำ (ร้อยละ 76.7) โดยประมาณ 1 ใน 3 ประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 30.0) รองมาเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน (ร้อยละ 23.3) และรับจ้าง (ร้อยละ 16.7) ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัว 9,750 บาท มีมากกว่าครึ่งที่มีระยะเวลาเจ็บป่วยอยู่ในช่วง 1-5 ปี (ร้อยละ 60.0) ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีการรักษาอย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ 83.3) และไม่มีภาวะแทรกซ้อน (ร้อยละ 86.7) ส่วนใหญ่ของผู้ที่มีภาวะแทรกซ้อนเป็นโรคหัวใจโต ร้อยละ 6.7 และมีมากกว่าครึ่งที่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวโรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 53.3) โดย 1 ใน 3 ของผู้ป่วยได้รับคำแนะนำจากแพทย์ผู้ทำการรักษา (ร้อยละ 33.3) รองมาได้รับคำแนะนำจากพยาบาล ร้อยละ 13.3

ระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 11.77 คะแนน โดยมีคะแนนอยู่ในระดับสูง มากที่สุด (ร้อยละ 40.0) และหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 19.23 คะแนน โดยมีคะแนนอยู่ในระดับสูงทุกคน (ร้อยละ 100.0)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้โรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา (n = 30)

ความรู้	\bar{x}	S.D	t	p-value(two-tailed)
ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา	11.77	4.09		
หลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา	19.23	0.89	-9.835	<0.001

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ย 11.77 และภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ย 19.23 ซึ่งภายหลังได้รับโปรแกรมศึกษาค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 28.83 คะแนน ส่วนใหญ่มีคะแนนระดับดี (ร้อยละ 86.7) และหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 34.07 คะแนน ส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 96.7)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดสมองก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา (n = 30)

พฤติกรรมการปฏิบัติตน	\bar{x}	S.D	t	p-value(two-tailed)
ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา	28.83	4.04		
หลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา	34.07	3.84	-6.786	<0.001

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง พบว่า ก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.83 และภายหลังได้รับโปรแกรมศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ย 34.07 ซึ่งภายหลังได้รับโปรแกรมศึกษาค่าคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความรู้ในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดสมองดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตสูงเท่ากับ 19.23 ซึ่งสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 11.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และแนวคิดของ Orem & Taylor (อ้างใน สมจิต หนูเจริญกุล, 2544 : 21) ที่ว่าการดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่ต้องเรียนรู้ และเป็นกิจกรรมที่จะทำด้วยความตั้งใจในวัยผู้ใหญ่ บุคคลจะปรับหน้าที่และพัฒนาการของตนเอง ตลอดจนป้องกัน ควบคุม กำจัดโรคและการบาดเจ็บต่างๆ โดยการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เรียนรู้วิธีการที่จะดูแลตนเองและสิ่งแวดล้อมที่คิดว่าจะมีผลต่อหน้าที่และพัฒนาการของตนเอง และแนวคิดของบุญยง เกียรติการค้า (2526: 328-383) ที่กล่าวถึงโปรแกรมสุขศึกษาว่าหมายถึงกระบวนการจัดโอกาสและประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยอย่างเป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุคคล ครอบครัวและชุมชนสามารถคิดและหาเหตุผลด้วยตนเอง รวมทั้งการเลือกและตัดสินใจที่จะปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดสุขภาพดีตลอดไป และสอดคล้องกับแนวคิดของสุรีย์ จันทโรลีย์ (2527) ที่ว่าการเตรียมประสบการณ์เรียนรู้ ข้อเท็จจริง แนวคิดหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมกับสุขภาพของกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลา ใช้กระบวนการสอน สื่อการสอนหลายๆ อย่างประกอบกัน เพื่อให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความเชื่อ เจตคติและการปฏิบัติตน และยังสอดคล้องกับ Redman (อ้างใน ธนพร โกมะหะวงค์, 2544 : 66) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้สามารถกระทำการใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ความคิด ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความเข้าใจและมโนทัศน์เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ประเภทนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการไม่รู้เป็นรู้

จากผลการวิจัย อภิปรายได้ว่าโปรแกรมสุขศึกษาที่สร้างขึ้น ทำให้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความรู้ในการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นจากก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา เกิดจากองค์ประกอบประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ โดยมีการทบทวนวรรณกรรม ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญและนำมาปรับแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำมาหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง 2. โปรแกรมสุขศึกษานำไปใช้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่อยู่บ้าน และไปสอนโดยมีการนัดหมายการสอนล่วงหน้า ในเวลาที่ผู้ป่วยว่าง ผู้ป่วยไม่ต้องกังวลกับการเดินทางหรือภารกิจอื่นๆ ทำให้ผู้ป่วยมีความเต็มใจและตั้งใจฟังในสิ่งที่ให้ความรู้ ประกอบกับผู้ป่วยจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงมาก่อน เมื่อให้โปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยจึงมีความรู้สูงขึ้นอย่างชัดเจน และ 3. ผู้สอนมีความตั้งใจสอน เพราะต้องการให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้ถูกต้อง และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน ผู้สอนทุกคนต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดสมองดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีค่าคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง เท่ากับ 34.07 ซึ่งสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.83 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมจิต หนูเจริญกุล (2544: 142-143) ที่ว่าการดูแลตนเองตามการเบี่ยงเบนทางสุขภาพ (health deviation self-care requisites) เป็นการดูแลตนเองเมื่อเกิดความเจ็บป่วย เกิดโรค ได้รับการรักษา ได้รับอันตรายหรือทุพพลภาพ อันเป็นเหตุทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองลดลง กิจกรรมด้านนี้แบ่งเป็น 6 ประเภทได้แก่ แสวงหาความช่วยเหลือจากบุคคลที่เชื่อถือได้ เช่นเจ้าหน้าที่สุขภาพ, รับรู้ สนใจ ดูแลผลของพยาธิสภาพ ซึ่งรวมถึงผลกระทบต่อพัฒนาการของตนเอง, ปฏิบัติตนตามแผนการรักษาพยาบาล การวินิจฉัย การฟื้นฟูและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ, รับรู้ สนใจ ดูแลและป้องกันความไม่สุขสบายจากผลข้างเคียงของการรักษาหรือจากโรค, ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากความเจ็บป่วยและการรักษา โดยรักษาไว้ซึ่งอัตมโนทัศน์และภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง ปรับบทบาทตนเองให้เหมาะสมในการพึ่งพาตนเองและผู้อื่น, เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่กับผลของพยาธิสภาพหรือภาวะที่เป็นอยู่ รวมทั้งผลของการวินิจฉัยและการรักษา ในรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมพัฒนาการของตนเองให้ดีที่สุดตามความสามารถที่เหลืออยู่ รู้จักตั้งเป้าหมายที่เป็นจริง เพื่อช่วยให้โครงสร้าง หน้าที่และพัฒนาการของแต่ละบุคคลดำเนินไปได้ถึงขีดสูงสุด และสอดคล้องกับแนวคิดของวาสนา จันทรสว่าง (2550 : 57) ที่ว่าสุขศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริม

ปรับเปลี่ยนและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิต และทำให้ประชาชนสามารถดูแลตนเอง ครอบครัวและชุมชน

จากผลการวิจัย อภิปรายได้ว่าโปรแกรมสุขศึกษาที่สร้างขึ้น ทำให้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อป้องกันภาวะหลอดเลือดสมองดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาเนื่องจากผู้ป่วยได้รับความรู้จากโปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยจัดให้และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ประกอบกับผู้สอนมีการเยี่ยมบ้าน ให้ความรู้คำแนะนำเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง และมีการกระตุ้นให้มีพฤติกรรมดูแลตนเองที่ถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีคำแนะนำเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคและการปฏิบัติตน คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมอง สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา จึงขอเสนอแนะให้นำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ด้านการบริการ

1. เน้นเจ้าหน้าที่พยาบาล ให้คำแนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและพฤติกรรมดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงทุกรายในชุมชนที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่องและติดตามผลอย่างน้อย 3 ครั้งหรือมากกว่านั้น เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนโรคหลอดเลือดสมองในผู้ป่วย
2. ควรมีการจัดทำสื่อที่สวยงาม มีสีสันเพื่อดึงดูดใจให้อ่าน และตัวหนังสือมีขนาดใหญ่เนื่องจากผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่สายตามองเห็นไม่ชัด
3. ควรจัดให้มีการให้ความรู้ คำแนะนำแก่ผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ในเรื่องการบริหารโภชนาการ การออกกำลังกาย การรับประทานยา การมาตรวจตามนัด การสังเกตอาการผิดปกติ เป็นต้น เนื่องจากโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรัง รักษาไม่หายขาดและอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงและเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ต้องได้รับการรักษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ด้านการบริหาร การจัดระบบการสอนการดูแลตนเองในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง

1. ควรจัดให้มีชมรมผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเดียวกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ให้กำลังใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการดูแลตนเองมากขึ้น
2. ในการให้ความรู้ คำแนะนำแต่ละครั้ง ทั้งพยาบาลผู้สอนและผู้ป่วย ควรมีความพร้อม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมควรเอื้อในการเรียนการสอน เลือกลงเวลา สถานที่ที่เหมาะสม เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านการจัดการเรียนการสอน

1. ในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนของนักศึกษาพยาบาล สามารถนำโปรแกรมสุขศึกษา ไปใช้ได้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาซ้ำ โดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง เช่นผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้ ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาไม่สม่ำเสมอ หรือให้สุศึกษาแก่ญาติที่เป็นผู้ดูแล
2. ศึกษาปัจจัยทางด้านขนาดของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนทางสังคม รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง
3. ใช้กลวิธีอื่นร่วมในการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง เช่น กระบวนการกลุ่ม การสร้างแรงจูงใจ การสร้างเสริมพลังอำนาจ

เอกสารอ้างอิง

- ธนพร โกเมะหะวงศ์. 2544. ผลการสร้างแรงจูงใจร่วมกับการใช้คู่มือพัฒนาการแม่ลูกผูกพันที่มีต่อความรู้ การรับรู้และพฤติกรรมของมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตร. ปรินญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญยง เกี่ยวการค้า. 2526. วิธีการศึกษาในเอกสารการสอนชุดวิชาสุขภาพศึกษา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผ่องพรรณ อรุณแสง. 2552. การพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด. ขอนแก่น : คลังนาโนวิทยา.
- วาสนา จันทร์สว่าง. 2550. การสื่อสารสุขภาพ : กลยุทธ์ในงานสุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สมจิต หนูเจริญกุล.(บรรณาธิการ). 2544. การดูแลตนเอง : ศาสตร์และศิลปะทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พรินติ้ง.
- สุรีย์ จันทร์โมลี. 2527. วิธีการศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2547. รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ พ.ศ. 2547. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. มปป. คู่มือความรู้เรื่องอัมพาตสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2553. รายงานประจำปี 2552. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. จำนวนและอัตราผู้ป่วยในด้วยโรคความดันโลหิตสูง ปี พ.ศ. 2553-2554. สืบค้นได้จาก <http://thaincd.com/document/file/info/non-communicable-disease/report-44-53-1.xls> (15 สิงหาคม 2555)
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. จำนวนและอัตราตายด้วยโรคความดันโลหิตสูง ปี พ.ศ. 2553-2554. สืบค้นได้จาก <http://thaincd.com/document/file/info/non-communicable-disease/1-report-44-53.xls> (15 สิงหาคม 2555)
- Anderson, C. S., Linto, J., & Stewart-Wynne, E. G. 1995. A population-based assessment of the impact and burden of caregiving for long-term stroke survivors. *Stroke*, 26, 843-849.
- Bloom, Benjamin Samuel. 1971. *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York:Mc Graw-Hill.
- Cubriilo-Turek, M. 2004. Stroke risk factors: recent evidence and new aspects. *International Congress Series*, 1262, 466-469.
- Goldstein, L. B. et al. 2001. Primary prevention of ischemic stroke: A statement for healthcare professionals from the Stroke Council of the American Heart Association. *Stroke*, 32, 280-299.
- Harmsen, P., Lappas, G., Rosengren, A., & Wilhelmsen, L. 2006 . Long-term risk factors for stroke: Twenty-eight years of follow-up of 7457 middle-aged men in Goteborg, Sweden. *Stroke*, 37, 1663-1667.
- Joint National Committee. 2003 . The seventh report of the joint nation committee on prevention, detection, evaluation and treatment of high blood pressure: The JNC 7 report. *Journal of the American Medical Association*, 289, 2560-2572.
- Sacco, R. L. et al. 1997. Risk factor. *Stroke*, 28, 1507-1517.

**อิทธิพลการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรมและการเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อการสร้าง
ความได้เปรียบในการแข่งขัน: หลักฐานเชิงประจักษ์ จากบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000**
**EFFECT OF MARKETING FOCUS, INNOVATION, LEARNING ORGANIZATION TOWARD
THE BUILDING OF COMPETITIVE ADVANTAGES: EMPIRICAL EVIDENCE FORM ISO
9000 CERTIFIED COMPANIES**

ชัยยุทธ เลิศพาชิน, บุญทวรรณ วิงวอน, ชนกร น้อยทองเล็ก, อัจฉรา เมฆสุวรรณ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม การเรียนรู้ขององค์กร และการสร้างควมได้เปรียบในการแข่งขันรวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างควมได้เปรียบในการแข่งขันของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 ทั้งทางตรงและทางอ้อม

กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 จำนวน 168 บริษัท เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนาค่าความถี่ ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้เทคนิค PLS Graph

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31 - 40 ปี เป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบกิจการอยู่จังหวัดจันทบุรีมากที่สุด ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 7 - 10 ปี เป็นธุรกิจบริการ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อด้านนวัตกรรม มากที่สุด รองลงมาคือ การมุ่งเน้นการตลาด องค์กรแห่งการเรียนรู้และการสร้างควมได้เปรียบการแข่งขัน

การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อปัจจัยด้านนวัตกรรมมากที่สุด รองลงมาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อควมได้เปรียบทางการแข่งขัน

คำสำคัญ : การมุ่งเน้นทางการตลาด, นวัตกรรม, องค์กรแห่งการเรียนรู้, ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

Abstract

The purposes of this research were to study the opinion level of marketing focus, innovation, learning organization and the competitive advantages, including the study of direct and indirect affect factors toward competitive advantages of ISO 9000 certified companies.

The sampling group was 168 ISO certified companies. It was survey research with questionnaire as research tool and descriptive statistics to locate frequency, mean, standard deviation and inferential statistics with structural equation model of PLS Graph technique.

The research outcomes revealed that the majority of respondents were male in gender, with average age of 31-40 years old, with undergraduate educational level, with business in Amnardcharoen province at the most, with business experiences of 7-10 years, with service business. Respondents valued innovation as the most and followed by marketing focus, learning organization and competitive advantages.

Marketing focus factor had direct effect and overall effect toward innovation factor as the most and followed by learning organization had direct effect toward the competitive advantages.

Keywords : marketing focus, innovation, learning organization, the competitive advantages

บทนำ

จากสภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นสิ่งที่ทุกคนทุกองค์กรไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หรืออาจจะทำได้ก็เพียงชะลอหรือลดระดับความเปลี่ยนแปลงได้เท่านั้น ดังนั้น องค์กรใดมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าองค์กรนั้นย่อมมีโอกาสอยู่รอดและเติบโตก้าวหน้าได้ดีกว่าองค์กรอื่น หรืออาจจะสร้างโอกาสใหม่ ๆ จากการเปลี่ยนแปลงให้กับองค์กรนั้น ๆ โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเปลี่ยนแปลงของวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมา (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2554, ออนไลน์)

ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงใดก็ตามที่เกิดขึ้นในองค์กร หัวใจสำคัญอย่างหนึ่งที่ถือเป็นเครื่องมือบริหารการเปลี่ยนแปลงคือ การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ทำไมการสื่อสารจึงสำคัญ เพราะเมื่อไหร่ก็ตามที่คนในองค์กรรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ถูกต้อง ครบถ้วนเหมาะสมกับเวลา สถานที่ และบุคคล และจุดที่สำคัญที่จะทำให้การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กรประสบความสำเร็จคือ บุคคลสำคัญในตำแหน่งและระดับต่าง ๆ จะต้องมีความคิดเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงต้องมีเทคนิคและทักษะของการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุด เห็นได้จากหลายบริษัทที่ประกอบธุรกิจจำเป็นต้องมีเครื่องรับรองหรือเครื่องหมายยืนยันมาตรฐานของบริษัท รวมไปถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้มีความมีชีวิตชีวา และเป็นที่ยอมรับต่อลูกค้า จึงเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า รวมถึงปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันสูงและต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน อาทิ กลยุทธ์ธุรกิจ ภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนองค์กร ความสามารถทำกำไร ความสามารถทางการตลาด นวัตกรรมและการจัดการความรู้ขององค์กร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือทางการจัดการอันจะทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อันประกอบด้วย ปัจจัยทางกายภาพ คือ บุคลากร (man) เครื่องจักร(machine) วัสดุ (material) เงิน (money) การจัดการ (management) และตลาด (market) หรือ 6 M's นั่นเอง โดยมีบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเพื่อที่จะทำให้องค์กรเจริญเติบโตไปข้างหน้าอย่างมั่นคง (จรินทร์ อาสาทรงธรรม, 2554, ออนไลน์) สำหรับปัจจัยด้านชีวภาพที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากที่สุดก็คือ ความรู้ (knowledge) ที่องค์กรต้องพยายามสร้างขึ้นมา ด้วยการเรียนรู้ (learning) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร และพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) ให้ได้ ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ ระบบโทรคมนาคม หรือแม้กระทั่ง ระบบอินเทอร์เน็ต สามารถช่วยทำให้กิจการ สร้างองค์ความรู้ได้หลากหลายรูปแบบ จากนั้นผู้บริหารต้องดึงเอาความรู้ต่าง ๆ ที่บุคลากรมีอยู่นั้น เพื่อมาสร้างนวัตกรรม (Innovation) ให้กับองค์กรต่อไป (จรินทร์ อาสาทรงธรรม, 2554, ออนไลน์)

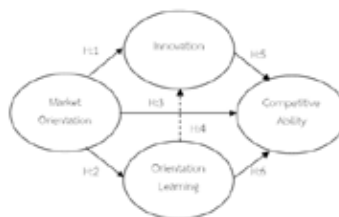
ดังนั้น อิทธิพลที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพื่อได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 รวมถึงการได้รับการยอมรับในการแข่งขันด้านการตลาดโดยสามารถเป็นผู้นำในแต่ละอุตสาหกรรมได้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และการเรียนรู้ขององค์กรเพื่อศึกษาอิทธิพลที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดย่อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอบเขตของการวิจัย จำแนกได้ 4 ด้านคือ (1) ขอบเขตเนื้อหา มุ่งเน้นการศึกษาถึงระดับความคิดเห็นการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และการเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (2) ขอบเขตประชากร ได้แก่บริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 จำนวน 1,832 บริษัท (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2554, ออนไลน์) (3) ขอบเขตพื้นที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 ทั่วประเทศไทย (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2554, ออนไลน์) และ (4) ขอบเขตระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลา 6 เดือน ตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2554-พฤษภาคม 2555

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

- H:1 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อนวัตกรรม
- H:2 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้
- H:3 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน
- H:4 องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อนวัตกรรม
- H:5 นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน
- H:6 องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 จำนวน 1,832 บริษัท (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2554, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 บริษัทตามเกณฑ์ของยามาเน (Yamane, 1972) และได้รับความร่วมมือ จำนวน 168 บริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม องค์การแห่งการเรียนรู้และความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประยุกต์ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert, 1970) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้โดยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 จำนวน 328 บริษัท ในการตอบแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คือ สถิติพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์โดยเทคนิค SEM โดยใช้โปรแกรม PLS-Graph 3.0 (Wynne W. Chin, 2004, online) และนำมาสรุปผลความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์แต่ละตัวแปร โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรมและการเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันโดยแสดงผลเป็นร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานและความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

จากการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยเทคนิค PLS-Graph 3.0 ดังภาพที่ 2 พบว่า การมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และองค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยเฉพาะการมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางมากที่สุดเท่ากับ 0.842 มีค่า R² เท่ากับ 0.709 รองลงมา องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.537 มีค่า R² เท่ากับ 0.673 และการมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางมากที่สุดเท่ากับ 0.499 มีค่า R² เท่ากับ 0.675

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	coef.	t-stat	สรุปผล
H:1 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อนวัตกรรม	0.433	4.425	สนับสนุน
H:2 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้	0.842	32.757	สนับสนุน
H:3 การมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน	0.248	2.327	สนับสนุน
H:4 องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อนวัตกรรม	0.321	3.483	สนับสนุน
H:5 นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน	0.085	1.982	สนับสนุน
H:6 องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน	0.537	4.453	สนับสนุน

หมายเหตุ : t-stat \geq 1.96 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า t-stat \geq 1.96 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปผลว่า สนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกสมมติฐาน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

Antecedent	R ²	Effect	Dependent Variable			Note.
			Competitive	Learning Organization	Innovation	
Market Orientation	-	DE	0.248	0.842	0.433	Total Effect,
		IE	0.512	0.000	0.270	
		TE	0.760	0.842	0.703	
Innovation	0.524	DE	0.085	N/A	N/A	Direct Effect,
		IE	0.000	N/A	N/A	
		TE	0.085	N/A	N/A	
Learning Organization	0.709	DE	0.537	N/A	N/A	Indirect Effect,
		IE	0.027	N/A	N/A	
		TE	0.564	N/A	N/A	
Competitive	0.673	DE	N/A	N/A	N/A	Indirect Effect
		IE	N/A	N/A	N/A	
		TE	N/A	N/A	N/A	

ct, N/A= Applicable

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานจากสมการโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม พบว่าการมุ่งเน้นทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์การแห่งการเรียนรู้มากที่สุด และยังมีอิทธิพลรวมและอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 0.842

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

Construct/Item	loading	t-stat	CR	AVE
การมุ่งเน้นทางการตลาด			0.924	0.577
1. องค์กรเข้าใจความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี	0.804	26.594		
2. บริษัทมีการประเมินความพึงพอใจของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	0.776	24.237		
3. บริษัทให้ความสำคัญกับการให้บริการหลังการขาย	0.725	17.701		
4. องค์กรเชื่อมั่นว่าการระบุลูกค้าเป้าหมายทำให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน	0.759	22.658		
5. มีการสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวกับกลยุทธ์ของคู่แข่งให้กับบุคลากรทราบอย่างทั่วถึง	0.728	17.233		
6. มุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจและคุณภาพบริการให้ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	0.734	20.406		
7. บริษัทมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง และกลยุทธ์ของคู่แข่ง	0.750	17.775		
8. บริษัทใช้ทรัพยากรทุกหน่วยงานอย่างเต็มที่ในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด	0.771	21.730		
9. มุ่งเน้นกับการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ	0.784	24.391		
นวัตกรรม (Innovation)			0.829	0.494
1. บริษัทจัดให้มีกิจกรรมสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน	0.620	8.442		
2. สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตและลดต้นทุน	0.678	12.499		
3. ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณให้กับฝ่ายวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	0.767	18.937		
4. นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรสร้างความได้เปรียบคู่แข่งอย่างยั่งยืน	0.757	19.306		
5. เน้นการต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการของกิจการ	0.682	10.669		
องค์กรแห่งการเรียนรู้			0.879	0.548
1. ความสามารถในการเรียนรู้เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	0.719	17.162		
2. องค์กรเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ของพนักงานเป็นการลงทุนไม่ใช่ค่าใช้จ่าย	0.763	17.863		
3. ถ้าองค์กรขาดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดอุปสรรคหรือปัญหาในอนาคต	0.764	17.259		
4. องค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน	0.812	29.751		
5. บริษัทให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของพนักงานทุกคน	0.738	17.326		
6. องค์กรเชื่อมั่นว่าการจัดการความรู้ (KM) มีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้บริหารไปสู่บุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.635	13.195		
ความได้เปรียบทางการแข่งขัน			0.909	0.625
1. บริษัทมียอดขายสินค้าเพิ่มขึ้น	0.781	26.123		
2. คุณภาพของสินค้าและบริการได้รับการยอมรับจากผู้ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	0.808	28.671		
3. ต้นทุนของสินค้าและบริการเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า	0.831	26.427		
4. สินค้าและบริการของบริษัทมีจุดเด่นที่แตกต่างจากคู่แข่ง	0.826	25.125		
5. กระบวนการทำงานภายในมีความรวดเร็วทันเวลาอย่างต่อเนื่อง	0.809	23.732		
6. บริษัทมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจน	0.679	13.758		

หมายเหตุ: นวัตกรรม1 และนวัตกรรม2 มีค่า Loading ต่ำกว่า 0.70

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวชี้วัดทุกตัวมีค่า Loading สูงกว่า 0.70 ยกเว้น นวัตกรรม1 และนวัตกรรม2 ระหว่าง 0.635 - 0.831 และมีเครื่องหมายบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ทุกค่า และแต่ละด้านมีค่า CR สูงระหว่าง 0.829 - 0.924 และมีค่า AVE ระหว่าง 0.494 - 0.625 แสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดในแต่ละด้านสามารถชี้วัดตัวแปรแฝงในแต่ละด้านของตนได้ดีเท่าเทียมกัน และมีความเชื่อถือได้สูง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาอิทธิพลของการมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และการเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน: หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 มีประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

นวัตกรรม ค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยมีความเห็นในการเน้นการต่อยอดการผลิตสินค้าและบริการของกิจการ รองลงมาคือ สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตและลดต้นทุน การจัดกิจกรรมสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน โดยให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณให้กับฝ่ายวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการวิจัยและพัฒนา เพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ ใช้เทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ และนวัตกรรมเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรสร้างความได้เปรียบคู่แข่งกันอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวความคิดของสติประภา ชัยประสิทธิ์ (2555) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมุ่งเน้นและผลักดันให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรด้วยการเล็งเห็นคุณค่าของนวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญ และต้องมีบุคลากรสำคัญที่จะทำหน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ ภายใต้กระบวนการนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดตำแหน่ง ผู้นำในการดำเนินโครงการนวัตกรรมและผู้สนับสนุน อีกทั้งบุคลากรภายในองค์กรยังต้องมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม มากกว่าการมุ่งเน้นส่วนบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากนวัตกรรมจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้จากการทำงานร่วมกันของบุคคลที่มีพื้นฐานที่หลากหลาย (Cross-functional) ในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากหน้าที่บุคลากรจะเป็นผู้ที่สามารถคิดค้น สิ่งใหม่ ๆ ได้บุคลากรเองจะต้องมีความรู้และทักษะที่เหมาะสม

การมุ่งเน้นการตลาดค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยมีความเห็นเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทุกหน่วยงานอย่างเต็มที่ ในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รองลงมาคือ บริษัทมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง และกลยุทธ์ของคู่แข่ง องค์กรเข้าใจความต้องการของลูกค้าเป็นอย่างดี มีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์ของคู่แข่งให้กับบุคลากรทราบอย่างทั่วถึง บริษัทมีการประเมินความพึงพอใจของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นกับการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญกับการให้บริการหลังการขาย มุ่งเน้นสร้างความพึงพอใจและคุณภาพบริการให้ลูกค้าอย่างต่อเนื่องและองค์กรเชื่อมั่นว่าการระงับลูกค้าเป้าหมายทำให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน สอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2553) กล่าวว่า การมุ่งเน้นลูกค้า จะเป็นกระบวนการที่องค์กรนำมาใช้ในการสร้างความผูกพันกับลูกค้า โดยมุ่งเน้นในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก

ทั้งนี้ ความผูกพันดังกล่าวจะเป็นผลลัพธ์หนึ่งที่สำคัญของกลยุทธ์โดยรวมขององค์กรในด้านวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นลูกค้า และการสร้างผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ ซึ่งผลลัพธ์ทั้งทางด้านความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของลูกค้า จะเป็นข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยให้องค์กรได้เข้าใจลูกค้าและตลาด รวมถึงมุมมองของลูกค้าและพฤติกรรมของตลาด ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุง และสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรต่อไป ในการมุ่งเน้นลูกค้าจะแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ความผูกพันของลูกค้า และ (2) เสียขงของลูกค้า อีกทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความชอบของลูกค้าจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ผลักดันตลาด และอาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวและความยั่งยืนขององค์กรต่อไป นอกจากความพึงพอใจแล้ว องค์กรจะต้องมีการดำเนินการในการประเมินความไม่พึงพอใจด้วย โดยการวัดดังกล่าวจะให้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า และทำให้เหนือกว่าความคาดหวังในอนาคตของลูกค้าได้เช่นเดียวกัน

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยมีความเห็นเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก โดยพบว่า บริษัทให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของพนักงานทุกคนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ องค์กรเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้ของพนักงานเป็นการลงทุนไม่ใช่ค่าใช้จ่ายและถ้าองค์กรขาดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดอุปสรรคหรือปัญหาในอนาคต องค์กรเชื่อมั่นว่าการจัดการความรู้มีส่วนช่วยให้การถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้บริหารไปสู่บุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงานร่วมกัน และความสามารถในการเรียนรู้เป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวความคิดของ Yukl (2002) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีความปรารถนาในการที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาการทำงานมีการแบ่งปันความคิดในการทำงาน มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีการทุ่มเททรัพยากรเพื่อลงทุนให้บุคลากรทุกระดับเกิดการเรียนรู้ตลอดจนสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมและทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

ความได้เปรียบการแข่งขัน ค่าเฉลี่ยระดับมาก โดยมีความเห็นเกี่ยวกับ กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทมียอดขายสินค้าเพิ่มขึ้น คุณภาพของสินค้าและบริการได้รับการยอมรับจากผู้ลูกค้าอย่างต่อเนื่อง กระบวนการทำงานภายในมี

ความรวดเร็วทันเวลาอย่างต่อเนื่อง สินค้าต้นทุนของสินค้าและบริการเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าและบริการของบริษัทที่มีจุดเด่นที่แตกต่างจากคู่แข่ง สอดคล้องกับแนวคิดของกัลยาณี สูงสมบัติ (2554) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายที่ดีควรมาจากการทำงานวิสัยทัศน์มาพิจารณาในการกำหนดเป้าหมายทั้งเป็นเป้าหมายที่เป็นทางการ และเป้าหมายปฏิบัติการ เป้าหมายที่เป็นทางการ เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กรในอนาคต อีกทั้งได้กล่าวไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารจำเป็นต้องมีแนวทางในการดำเนินงานที่มีความชัดเจน โดยเริ่มจากการที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดคุณค่าและความเชื่อร่วมกัน และการกำหนดกลยุทธ์ ในด้านบทบาทของพนักงานระดับปฏิบัติการสนับสนุนและประสานงานทำให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง ทุกตัวแปร พบว่า การมุ่งเน้นทางการตลาด นวัตกรรม และองค์กรแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันทุกปัจจัย โดยมีความสัมพันธ์กันทุกเส้นทาง โดยเฉพาะการมุ่งเน้นทางการตลาด มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อปัจจัยนวัตกรรมมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ถือเป็นผลิตผล (Outputs) ขององค์กรหรือธุรกิจ โดยอาจจะอยู่ในรูปของตัวสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ก็ได้ (Smith, 2006; Schilling, 2008) และตัวแปรหลักที่สำคัญของการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มี 2 ตัวแปร คือ 1) โอกาสทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง องค์กรความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้อาจพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นได้ และ 2) ความต้องการของตลาด หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้ที่มีความต้องการในผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นและพร้อมที่จะซื้อหรือใช้ และส่งผลทำให้ผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจหรือสังคม (Capon et al, 1992; Ettlit and Reza, 1992; Gopalakrishnan and Damanpour, 1997) แม้ว่านวัตกรรมผลิตภัณฑ์จะถูกมองเห็นได้ชัดเจนมากกว่า แต่นวัตกรรมกระบวนการก็มีความสำคัญมากเช่นเดียวกันในการที่จะทำให้องค์กรหรือธุรกิจมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ (Schilling, 2008) โดยนวัตกรรมกระบวนการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของควบคุมคุณภาพ (Quality Control) และการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในระบบ กล่าวคือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) และผลิตผล (Outputs) (Abernathy and Utterback, 1978; Tushman and Nadler, 1986; Gopalakrishnan et al., 1999) รองลงมาคือ องค์กรแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน จะเห็นได้ว่า การมุ่งเน้นทางการตลาดส่งผลต่อนวัตกรรมในการให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดเพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างและเป็นประโยชน์ขึ้นมา (Laundy, 2006) จากการสำรวจของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2550) ที่ได้ทำการสำรวจผู้บริหารระดับสูงขององค์กรที่มีนวัตกรรม โดยสรุปพบว่า ผู้บริหารระดับสูงมีความเชื่อมั่นว่า นวัตกรรมจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางการตลาด หรือการสร้างตลาดใหม่ รวมทั้งบริษัทต่าง ๆ ก็ จะเห็นความสำคัญต่อการลงทุนและการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้สามารถนำมาประกอบเป็นแนวทางให้กับบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 9000 ในการรับรู้บริษัทและศักยภาพโดยรวมขององค์กรและอุตสาหกรรม เพื่อสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการอ้างอิงในการพิจารณากำหนดกลยุทธ์ขององค์กร
2. ควรมีการต่อยอดงานวิจัยในเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ กลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้การรับรองมาตรฐาน ISO 9000 เพื่อจะได้เห็นอิทธิพลของตัวแปรแต่ละด้านว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี สูงสมบัติ. 2554. การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน. [Online] Available: <http://uhost.mutp.ac.th/kanlayanee.so/L6/6-1-3.html> (21 ธันวาคม 2554)
- จรินทร์ อาสาทรงธรรม. 2554. การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตลาดน้ำอย่างยั่งยืน. [Online] Available: http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_11/pdf/aw29.pdf. (21 ธันวาคม 2554)
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. 2547. มารู้จัก COMPETENCY กันเถอะ. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

- พรรัตน์ รัตนศิริวงศ์. 2555. **วัฒนธรรมองค์กร**. [Online] Available:
http://www.baanjomut.com/library_2/corporate_culture/05.html. (21 ธันวาคม 2554)
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. 2555. “องค์กรแห่งนวัตกรรม” ทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่. [Online] Available:
http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/30_2/pdf/aw8.pdf.
(21 ธันวาคม 2554)
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2554. **จำนวนผู้ได้รับการรับรอง ISO 9000 ทั่วประเทศ**.
[Online] Available: http://app.tisi.go.th/syscer/9000_t.html. (21 ธันวาคม 2554)
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2553. **การมุ่งเน้นลูกค้าเสียงของลูกค้า คือ
ทิศทางขององค์กร**. TQA Criteria for Performance Excellence 2553-2554.
- Abernathy, W. J. , & Utterback, J. M. 1978. “Patterns of industrial innovation”.
Technology Review. 80(7): 40-47.
- Capon, N. J. , & et al. 1992. “Profiles of product innovators among large U.S.
manufactures”. **Management Science**. 36(2): 157-169.
- Ettlit, J. E. , & Reza, E. 1992. “Organizational integration and process innovation”. **Academy of
Management Journal**. 35: 795-827.
- Gopalakrishnan, S. , & Damanpour, F. 1997. “A review of innovation research in economics, sociology
and technology management”. **The International Journal of Management Science**. 25(1): 15-28.
- Gopalakrishnan, S. , & et. al. 1999. “A reexamination of product and process innovations using
a knowledge-based view”. **The Journal of High Technology Management Research**.
10(1): 147-166.
- Laundy, P. 2006. **An Innovation Discipline Model**. [Online] Available:
<http://www.bpm institute.org/articles/an-Innovationdiscipline-model.html>.
Retrieved from (21 December 2011)
- Likert, R. 1970. **A technique for the measurement of attitude**. In G.F. Summer (Ed).
Attitudes measurement. New York: Rand McNally.
- Schilling, M. A. 2008. **Strategic Management of Technological Innovation**. (2nd ed.). New York:
McGraw-Hill Education.
- Smith, D. 2006. **Exploring Innovation**. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Tushman, M. L. , & Nadler, D. 1986. “Organizing for innovation”. **California Management Review**.
28(3): 74-92.
- Yulk, G. 2002. **Leadership in Organizations**. (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Wynne, W. C. 2004. **Partial least squares concepts**. [Online] Available:
<http://www.bauer.uh.edu/Directory/profile.asp?firstname=Wynne&lastname=Chin>.
Retrieved from (21 December 2011)

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้

A DEVELOPMENT OF THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL ON EMOTIONAL
INTELLIGENCE FOR BACHELOR'S DEGREE STUDENT IN RAJABHAT UNIVERSITY IN
THE SOUTH OF THAILAND

กุสุมา ใจสบาย, จุติพร อัครโสวรรณ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 991 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตามจำนวนเกณฑ์ขั้นต่ำในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา 2) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู 3) แบบสอบถามรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 4) แบบวัดบุคลิกภาพ 5) แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม 6) แบบสอบถามปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และ 7) แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL 8.72)

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรบุคลิกภาพ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และ ตัวแปรการสื่อสารภายในครอบครัวเชิงบวก และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54 , .44 , -.41 และ .25 ตามลำดับ

ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยส่งผลผ่านตัวแปรบุคลิกภาพ และมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54, .88 และ .11 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, โมเดลเชิงสาเหตุ

Abstract

The purpose of this research was to develop the casual model on emotional intelligence for undergraduate students in Rajabhat universities in Southern Region. The sample consisted of 991 undergraduate students of Rajabhat universities in Southern Region in 2009 Academic year. The research instruments included a Personal Information of Student Questionnaire, a Child-Rearing Practices Questionnaire, a Family Communication Questionnaire, a Personality Scale, a social support Questionnaire, an interaction between teacher and undergraduate student Questionnaire and an Emotional Intelligence Scale. Data were analyzed by the casual model through LISREL 8.72

The results indicated that the variables directly significantly affected emotional intelligence at .05 level consisting of four variables namely : personality, sex, social support and family communication with the effect size of 1.54, .44, -.41 and .25 respectively.

The variables indirectly significantly affected emotional intelligence at .05 level consisting of three variables namely : sex, social support and interaction between teacher and undergraduate student all of this variables indirectly through personality with the effect size of 1.54, .88, and .11 respectively

Keywords : Emotional Intelligence, Causal Relationship Model

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” โดยศักยภาพหรือความสามารถของบุคคลมีหลายด้าน สามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ใหญ่ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ ความสามารถในการเรียนรู้หรือระดับสติปัญญา (IQ: Intelligence Quotient) และความสามารถในการปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลต่างๆ ในสังคมได้ (EQ: Emotional Quotient) นักจิตวิทยา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การที่คนเราจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาเพียงร้อยละ 20 ส่วนที่เหลือเป็นเรื่องของการเข้าสังคม ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรับรู้อารมณ์ของตนเอง วิธีการจัดการกับอารมณ์และความ ตึงเครียดต่างๆ ซึ่งหมายถึงการมีความฉลาดทางอารมณ์สูง (เจษฎา บุญมาโฮม, 2544) ดังนั้น การจัดการศึกษาในทุกระดับจะจัดได้ดีหรือมีคุณภาพหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียน และปัจจัยอื่นๆ ซึ่งสามารถใช้การบริหารจัดการมาช่วยในการพัฒนาได้

ปัจจุบันประเทศไทยเริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์โดยหน่วยงานภาครัฐบาลทั้งด้านการแพทย์และการศึกษา เช่น กรมสุขภาพจิต และสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ได้ตระหนักและให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของคนไทย ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าผู้ที่ขาดความฉลาดทางอารมณ์จะนำไปสู่ความตึงเครียดและความตึงเครียดจะนำไปสู่ความวิตกกังวล สุขภาพอ่อนแอ การทำงานขาดประสิทธิภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างไม่มีความสุขในทางกลับกันคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นคนที่สามารถเข้าใจตนเอง รู้จักใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ในสังคมได้ดี กล่าวได้ว่าถ้าบุคคลมีความฉลาดทางอารมณ์มากก็จะมีความสุขมากขึ้น (วิทยา นาควัชระ, 2542)

ความฉลาดทางอารมณ์ไม่ได้จำกัดอยู่ที่พันธุกรรมหรือในวัยเด็กตอนต้นเท่านั้น แต่ความฉลาดทางอารมณ์สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ตลอดชีวิต ปัจจัยที่มีผลทำให้ระดับความฉลาดทางอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้แก่ พันธุกรรม พื้นฐานทางอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อายุ เพศ ประสบการณ์ การเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (วีระวัฒน์ ปันนิตมัย, 2542) และไอแซค (Eysenck, 1994) เสนอว่า เขาวินทางสังคม (social intelligence) ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความฉลาดทางอารมณ์นั้น เป็นผลรวมของหลายๆ ตัวแปร อาทิ แรงจูงใจ อาหาร วัฒนธรรม ครอบครัว การศึกษา บุคลิกภาพ สุขภาพ ประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2542) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวแปรตามของเงื่อนไขทางสังคม จึงมีสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละคนต่างกันไป จึงมีสาเหตุหนึ่งเกิดจากพันธุกรรมหรือสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และอีกสาเหตุเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคม

การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา มีความมุ่งหมายหลักในการผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปประกอบอาชีพ โดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปจะต้องใช้ชีวิตในการอยู่ร่วมในสังคมซึ่งมีการแข่งขันสูง จึงควรมีการพัฒนาบัณฑิตที่มีความสามารถในการรับรู้ เข้าใจอารมณ์ตนเอง และเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต ดังที่กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ โดยให้ความหมายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตของตนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข และกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ไว้ 3 ประการ คือ 1) ความเก่ง 2) ความดี และ 3) ความสุข

ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม รู้จักเห็นใจคนอื่น ให้และรับอย่างเหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา แสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้ศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ สามารถสร้างแรงจูงใจให้ตนเองมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและความสุขสงบทางใจ เห็นคุณค่าในตนเองและมีความสุขสงบทางใจ

ดังนั้นบัณฑิตที่มีความฉลาดทางอารมณ์ จึงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการรู้จักตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหา แสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและความสุขสงบทางใจ รู้จักการปรับตัว มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในลักษณะหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งให้ความรู้ในระดับอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเท่านั้น ได้แก่ เพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ของซูทาร์โซ (Sutarso, 1998) และทาเปีย (Tapia, 1999, Abstract) บุคลิกภาพกับความฉลาดทางอารมณ์ของบาร์ริค และเมาท์ (Barrick & Mount, 1991 cited in Mayer, Salovey & Caruso, 1997) และฉัตรฤดี สุกปลั่ง (2543) การอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของ ชนมน สุขวงศ์ (2543) การสื่อสารภายในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของ วรณดี หมู่เย็น (2544) การสนับสนุนทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์ของ ลักขณา แพทยานันท์ (2542) บทความวิจัยเรื่องนี้ศึกษาตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภาคใต้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏในเขตภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้ จำนวน 5 แห่ง ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 30,739 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 5 แห่ง ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 991 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ การสุ่มแบบแบ่งย่อยคณะที่ศึกษา สุ่มอย่างง่ายชั้นปีที่ศึกษา และสุ่มแบบกลุ่มโดยใช้กลุ่มเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ และไม่ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำของ ยามาเน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ตามข้อกำหนดของโปรแกรมลิสรเรล

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้น ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ดังนี้
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 บุคลิกภาพ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร ได้แก่
 - 1.2.1 บุคลิกภาพด้านการแสดงตัว
 - 1.2.2 บุคลิกภาพด้านความสุภาพอ่อนโยน
 - 1.2.3 บุคลิกภาพด้านความซื่อตรงต่อหน้าที่
 - 1.2.4 บุคลิกภาพด้านความมั่นคงทางอารมณ์
 - 1.2.5 บุคลิกภาพด้านสติปัญญา
 - 1.3 การอบรมเลี้ยงดู วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก
 - 1.4 การสื่อสารภายในครอบครัววัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ การสื่อสารในครอบครัว

เชิงบวก

1.5 การสนับสนุนทางสังคม วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่

- 1.5.1 การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร
- 1.5.2 การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมิน
- 1.5.3 การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์
- 1.5.4 การสนับสนุนทางสังคมด้านวัตถุสิ่งของ

1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาแบบประชาธิปไตย

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 45 ตัว จาก 2 องค์ประกอบ คือ

- 2.1 องค์ประกอบส่วนบุคคล
- 2.2 องค์ประกอบระหว่างบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จัดพิมพ์เป็นชุดเดียวกัน จำนวน 7 ตอน ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา
2. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู
3. แบบสอบถามรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
4. แบบวัดบุคลิกภาพ
5. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม
6. แบบสอบถามปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา
7. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัด ที่กุสุมา ใจสบาย (2551) พัฒนาขึ้น (ได้รับทุนวิจัยจาก วช. ปี 2551) มีจำนวน 45 ข้อ มีค่าความเที่ยง ทั้งฉบับ เท่ากับ .8797

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2552

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง

2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล (LISREL Model)

3. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ด้วยวิธีการทางสถิติ ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมลิสเรล 8.72 (RISREL 8.72) ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีโลคัลลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood = ML) ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบของการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรสมการโครงสร้างตามโมเดลสมมติฐานของการวิจัย

3.2 ปรับแก้โมเดลโดยพิจารณาตัดเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก จนได้โมเดลปรับแก้ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. นักศึกษามีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 3.40 โดยองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงสุด คือการตระหนักรู้ในอารมณ์ตัวเอง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 3.87 และองค์ประกอบที่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่ำสุด คือ การปรับตัว ค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 2.89 จากระดับคะแนนเต็ม 5.00

2. กลุ่มตัวแปรแฝงบุคลิกภาพ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ของบุคลิกภาพในด้านความสุภาพอ่อนโยน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 3.82 รองลงมา คือ ด้านการแสดงตัว มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.61 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีบุคลิกภาพในด้านความมั่นคงทางอารมณ์ต่ำสุด มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 2.75 จากระดับคะแนนเต็ม 5.00

3. กลุ่มตัวแปรแฝงความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า องค์ประกอบด้านระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.48 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.22 จากระดับคะแนนเต็ม 5.00

4. กลุ่มตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคม พบว่า การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.45 รองลงมา คือ ด้านการประเมิน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.44 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.14 จากระดับคะแนนเต็ม 5.00

5. ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา มีดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรสมการโครงสร้างตามโมเดลสมมติฐานของการวิจัย พบว่ามีเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ผู้วิจัยจึงตัดออกจากสมการ

5.2 ผลการปรับแก้โมเดลโดยพิจารณาตัดเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก จนได้โมเดลปรับแก้ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า

5.2.1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรบุคลิกภาพ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และ ตัวแปรการสื่อสารภายในครอบครัวเชิงบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54 , .44 , -.41 และ .25 ตามลำดับ

5.2.2 ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยส่งผ่านตัวแปรบุคลิกภาพ และมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54, .88 และ .11 ตามลำดับ

รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์

ตัวแปรตาม/ ตัวแปรปัจจัย	ความฉลาดทางอารมณ์ (EMO)			บุคลิกภาพ (PES)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
เพศ (FEM)	1.98(0.19)**	1.54	0.44(0.19)**	1.00(0.00)**	-	1.00(0.00)**
ปฏิสัมพันธ์ ระหว่าง อาจารย์กับนักศึกษา(DEM)	0.11(0.05)*	0.11(0.05)*		0.07(0.03)*	-	0.07(0.03)*
การสื่อสารเชิงบวก(POS)	0.25(0.10)*	-	0.25(0.10)*	-	-	-
การสนับสนุนทางสังคม (SUP)	0.47(0.06)**	0.88(0.07)**	-0.41(0.07)**	0.57(0.05)**	-	0.57(0.05)**
บุคลิกภาพ (PES)	1.54	-	1.54	-	-	-

* $p < .05$, ** $p < .01$ TE=Total Effect, IE=Indirect Effect, DE=Direct Effect

ค่าสถิติ ไคสแควร์ = 43.13, $p = 0.94$, $df = 59$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.99$, Standardized RMR=0.019, RMSEA=0.0, CFI=1.0, Largest Standardized Residual=3.09

สมการโครงสร้าง	PES	EMO
R-Square	0.87	0.81

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความฉลาดทางอารมณ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าสถิติต่างๆ ได้แก่ ไคสแควร์ = 43.13, $p=0.94$, $df=59$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.99$, Standardized RMR=0.019, RMSEA=0.0, CFI=1.0, Largest Standardized Residual=3.09 ซึ่งจะพบว่า เมื่อนำค่าไคสแควร์หารด้วยองศาอิสระ จะพบว่า มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่า GFI, AGFI มีค่าเข้าใกล้ 1 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อน พบว่า Standardized RMR=0.019, RMSEA=0.0 มีค่าต่ำ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรตามความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ บุคลิกภาพ มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54 เพศ มีค่าขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.44 การสนับสนุนทางสังคม มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.41 การสื่อสารในครอบครัวเชิงบวก มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.25 และตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อม โดยมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.11

เมื่อพิจารณาตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรตามบุคลิกภาพ พบว่า ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อบุคลิกภาพ (PES) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศหรือความเป็นเพศหญิง (FEM) โดยมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.00 และตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาแบบประชาธิปไตย มีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.07

เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ ตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยมีค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54, 0.88 และ 0.11 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมการโครงสร้างของตัวแปรปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามความฉลาดทางอารมณ์ และบุคลิกภาพ พบว่า สามารถอธิบายได้ ร้อยละ 81 และร้อยละ 87 ตามลำดับ

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ ปรากฏดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคใต้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. โมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ ตัวแปรบุคลิกภาพ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และ ตัวแปรการสื่อสารภายในครอบครัวเชิงบวก และตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 มี 3 ตัว ได้แก่ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา โดยส่งผลผ่านตัวแปรบุคลิกภาพ

2. โมเดลเชิงสาเหตุความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามความฉลาดทางอารมณ์ได้ ร้อยละ 81

อภิปรายผลการวิจัย

ตัวแปรที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ตัวแปรบุคลิกภาพ ตัวแปรเพศ ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคม และ ตัวแปรการสื่อสารภายในครอบครัวเชิงบวก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.54 , .44 , -.41 และ .25 ตามลำดับ

1. ตัวแปรบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Erickson, ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (Erickson, 1959, ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก, 2526) ที่กล่าวถึงบุคลิกภาพว่าเป็นสิ่งที่หล่อหลอมมาจากสภาพแวดล้อม เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลที่แวดล้อม และการสื่อสารในครอบครัวในวัยเด็ก จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก ทำให้เข้าใจบทบาทของตนเอง และไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการที่เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น ความยุติธรรม ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็น จะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง อดทนในการทำงาน มีความมั่นใจในตนเอง มีพฤติกรรมในทางบวก มีบุคลิกภาพที่ดีและเป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป

2. ตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางลบต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา กล่าวคือ ถ้านักศึกษาได้รับการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของมากจะมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับ ลดาวัลย์ เกษม-เนตร และ ทศนา ทองภักดี (2543) ที่พบว่า นักเรียนที่มารดาแสดงความรักด้านวัตถุและด้านจิตใจจะเป็นเด็กที่มีความเป็นผู้นำ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเด็กที่มีความเป็นผู้นำนั้นบางครั้งไม่สามารถเป็นผู้ตามที่ดีได้และการได้รับวัตถุสิ่งของอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้เด็กไม่รู้จักรอคอย ไม่รู้จักการให้ ซึ่งทำให้มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

3. ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ผลการ วิจัยนี้สอดคล้องกับ วรณดี หมูเย็น (2544) ซึ่งได้ศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การสื่อสารภายในครอบครัวเชิงบวกมีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต้องอาศัยพ่อแม่และบุคคลในครอบครัวสอนให้เด็กเรียนรู้อารมณ์ของตนเอง เข้าใจมุมมองของผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ โกลแมน (Goleman, 1995) ที่กล่าวว่า บทบาทสำคัญในการเพิ่มระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้นนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องมีความอดทนสูงใจเย็น และไม่ปิดกั้นการแสดงอารมณ์ด้านลบของเด็ก เมื่อเด็กแสดงออกมา พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถแนะนำและกำหนดขอบเขตพฤติกรรมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กมีความเข้าใจตัวเอง เคารพความรู้สึกของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเองและยอมรับนับถือตนเองสูง สามารถจัดการกับอารมณ์และแก้ปัญหาได้

4. ผลการวิจัยนี้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า ตัวแปรการสื่อสารในครอบครัวและตัวแปรบุคลิกภาพซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อความฉลาดทางอารมณ์นั้น เป็นผลรวมของพฤติกรรมมารอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในครอบครัวตลอดจนเป็นการรู้สึกนึกคิดความต้องการเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน (วรณดี หมูเย็น, 2544, Erickson, 1959, ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจฉนิก, 2526) ดังนั้นการเลี้ยงดูแบบให้ความรักอย่างเดียวจึงไม่สามารถหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลให้มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นได้ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักจึงไม่มีขนาดอิทธิพลที่มีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาทั่วไป แต่ในปัจจุบันมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มบุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูง จึงควรทำการศึกษาในลักษณะนี้กับกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาสูงหรือมีความสามารถพิเศษหรือเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังกล่าวกับเกณฑ์ปกติเพื่อศึกษาดูว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์
2. ควรพัฒนาโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยการพัฒนาบุคลิกภาพ ให้การสนับสนุนทางสังคม และส่งเสริมการสื่อสารที่ดีในครอบครัวเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา ใจสบาย. 2551. การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- เกษภา บุญมาโฮม, ขวัญเรือน อัครศักดิ์ และลัดดาวัลย์ พุทธิรักษา. 2544. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษากรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนมน สุขวงศ์. 2543. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2526. จริยธรรมเยาวชนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ลดาวัลย์ เกษมเนตร และ ทศนา ทองภักดี. 2543. รูปแบบการแสดงความรักของมารดาไทยและบุคลิกภาพของเด็กที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางอารมณ์และสังคม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ลักขณา แพทยานันท์. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความฉลาดทางจิตวิญญาณกับเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา นาควัระ. 2542. คนเก่งที่ไม่มีความสุข. ดิฉัน (กุมภาพันธ์): 34-35.
- วรรณดี หมูเย็น. 2544. รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามย์. 2542. เชาว์อารมณ์ (EQ): ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สาธารณสุข, กระทรวง. (2543). **อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพมหานคร, สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2534. ครอบครัวบำบัด ทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหาของเด็ก. **จุฬาลงกรณ์เวชสาร**, 35(6), 336- 340.
- Erickson, Milton H. 1959. **Key Figures in Counselling and Psychotherapy**. Sage publications.
- Eysenck Michael W. 1994. **Perspectives on Psychology**. Psychology press.
- Goleman, D. 1995. **Emotional intelligence**. New York: Bantam Books.
- _____. 1998. **Working with emotional intelligence**. New York : Bantam Book.
- Emotional Intelligence and Basic Writers' Skills**. *Dissertation Abstracts International*, Volume: 58-07, Second: A. page: 26-31
- Mayer, J.D., & Salovey, P. & Caruso, D. 1997. **Handbook of Human Intelligence**. New York: Cambridge.
- Sutarso Pudjijati. 1998. **Gender Differences on the Emotional Intelligence Inventory (EQI)**. University of Alabama.
- Tapia M. 1999. **The Relationships of the Emotional Intelligence Inventory** Doctoral dissertation. *Dissertation Abstracts International*. The University of Alabama,

การวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุด AN ANALYSIS OF INSTABILITY OF THE MANGOSTEEN'S VALUE.

ธงชัย ศรีเบญจโชติ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

มังคุดเป็นผลไม้ที่นิยมนำมาบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ และยังเป็นหนึ่งในผลไม้เศรษฐกิจหลักที่ประเทศไทยเป็นผู้นำในด้านการผลิต ทำให้มังคุดเป็นหนึ่งในผลไม้ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกและมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 1 ของโลก แต่เนื่องจากผลผลิตมังคุดต้องอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักในการผลิต ปริมาณผลผลิตจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิอากาศ จึงส่งผลให้ปริมาณผลผลิตมังคุดไม่มีเสถียรภาพ และราคามังคุดจะเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานของตลาด ราคาจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด ราคามังคุดจึงไม่มีเสถียรภาพ เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจึงต้องเผชิญกับปัญหาการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตซึ่งสะท้อนถึงทางด้านรายได้จากการผลิตมังคุด รวมไปถึงพ่อค้าในตลาดแต่ละระดับ ไม่ว่าจะเป็นตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก หรือตลาดส่งออก ยังต้องเผชิญกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) ตรวจสอบระดับของการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุดในตลาดระดับต่างๆ และ 2) วิเคราะห์สาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ ว่าเกิดขึ้นจากการผันแปรทางด้านอุปสงค์ หรือทางด้านอุปทาน โดยคำนวณหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ(Instability index) จากวิธี Normalized Standard Deviation of Residual from Trend และหาค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด(R^2) ที่ได้จากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับราคา และมูลค่ากับปริมาณผลผลิต ในตลาดระดับต่างๆ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพของมังคุดในตลาดระดับต่างๆ

ผลการศึกษาระดับการขาดเสถียรภาพของมังคุดพบว่า การขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด ตลาดส่งออกมีระดับการขาดเสถียรภาพมากที่สุด รองลงมาคือตลาดแหล่งผลิต ตลาดขายปลีก และตลาดขายส่ง ตามลำดับ ด้านการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด ตลาดแหล่งผลิตมีการขาดเสถียรภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออก ตามลำดับ ส่วนการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด พบว่า ตลาดส่งออกมีการขาดเสถียรภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ตลาดขายปลีก ตลาดขายส่งและตลาดแหล่งผลิต ตามลำดับ สำหรับการศึกษาสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ พบว่า ระดับตลาดแหล่งผลิต มีสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ ส่วนในตลาดระดับอื่นๆ ได้แก่ ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีกและตลาดส่งออกมีสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง

คำสำคัญ : การขาดเสถียรภาพ, มังคุด

Abstract

Mangosteen is widely consumed by both domestic and international markets. It is one of the major economic fruits which Thailand is the leader of the production. Hence, Thailand is able to export this fruit and is recognized as the leader of mangosteen exporting of the world. However, mangosteen production is mainly relied on natural climate which influences the stability of the fruit quantity. Together, mangosteen's price varies related to demand and supply of the market. Since, the fruit price is related to the product quantity in the market, the price is thus instability. The phenomena influence the instability of mangosteen's value. The situation causes negative effects of income stability for mangosteen farmers and every level of markets such as wholesalers, retailers, and exporters. Therefore, this research aims to (1) determine the level of instability of mangosteen's value in each market level and (2) analysis cause of instability of mangosteen's value in each market level that whether it is related to demand or supply. The calculation for instability index from Normalized Standard Deviation of Residual from Trend is applied. Coefficient determination (R^2)

from the estimation of equation between value and price along with value and product quantity in each market level is adopted for the cause analysis of mangosteen instability in each market level.

The study of the mangosteen's value instability finds that the most instability of mangosteen's value in found to be export market following by local market, retail market, and wholesale market. The market that yields the most instability of mangosteen's price is local market following by wholesale market, retail market, and export market. Export market is found to be the most instability of mangosteen's quantity following by retail market, wholesale market, and local market. The analysis for cause of mangosteen's value instability in every market level shows that the instability of mangosteen's value of local market is influenced by the supply shift and inelasticity demand. The instability of mangosteen's value of other market levels is influenced by the supply shift and elasticity demand.

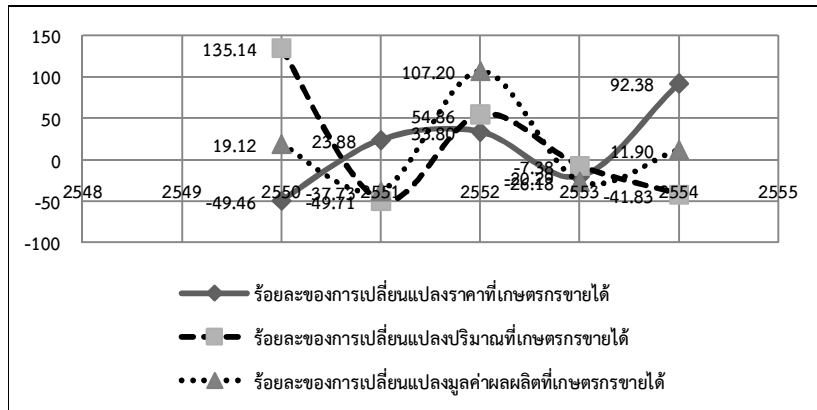
Keywords :Instability, Mangosteen

บทนำ

มังคุดเป็นผลไม้ที่มีรสชาติดีจนได้รับการยกย่องว่าเป็น “ราชินีของผลไม้” (Queen of Fruits) จึงเป็นผลไม้ที่นิยมนำมาบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้มังคุดเป็นหนึ่งในผลไม้ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกและมีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 1 ของโลก (สถาบันวิจัยพืชสวน, 2555) ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมาประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณการค้ามังคุดของโลก และสามารถสร้างรายได้และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด กล่าวคือ จาก 292 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 2,066 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 โดยร้อยละ 95 เป็นการส่งออกในลักษณะของมังคุดสด มีตลาดที่สำคัญ ได้แก่ จีน ฮองกง ญี่ปุ่น และเวียดนาม ส่วนอีกร้อยละ 5 เป็นการส่งออกในลักษณะมังคุดแช่แข็ง มีตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้มังคุดยังเป็นหนึ่งในผลไม้เศรษฐกิจหลักที่ประเทศไทยเป็นผู้นำในด้านการผลิต โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในภาคตะวันออก และภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ชุมพร และนราธิวาส ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกมังคุดเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด จะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ. 2549 – 2554 พื้นที่ในการเพาะปลูกมังคุดเพิ่มขึ้น จากเนื้อที่ให้ผล 344,635 ไร่ ใน ปี 409,683 ไร่ แต่เมื่อพิจารณาผลผลิตที่ผลิตได้ พบว่าผลผลิตที่ผลิตได้มีปริมาณไม่แน่นอนและไม่ได้เพิ่มขึ้นตามพื้นที่เพาะปลูก ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตมังคุดต้องอาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักในการผลิต ปริมาณผลผลิตจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิอากาศ ในปีใดสภาพอากาศมีความเหมาะสมปริมาณผลผลิตจะมีมาก แต่หากปีใดสภาพอากาศแปรปรวน เช่น อากาศร้อน ฝนตกมากเกินไป ฝนตกน้อยเกินไป ปริมาณผลผลิตก็จะน้อย ดังจะเห็นได้จากปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่มีความไม่แน่นอน จึงส่งผลให้ปริมาณผลผลิตมังคุดไม่มีเสถียรภาพ และเนื่องจากราคามังคุดจะเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานของตลาด ในช่วงเวลาใดที่ผลผลิตมีปริมาณน้อยราคาจะค่อนข้างสูง และในช่วงเวลาใดที่ปริมาณผลผลิตมีมากราคาจะลดลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมังคุดเป็นผลไม้ที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเป็นฤดูกาล ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ราคาผลผลิตจึงเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาด ราคามังคุดจึงไม่มีเสถียรภาพ มีความแตกต่างกันไปตามอุปสงค์และอุปทาน

จากความไม่มีเสถียรภาพทั้งทางด้านราคา และปริมาณผลผลิตมังคุด เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจะต้องประสบกับปัญหาด้านราคาผลผลิตที่ตกต่ำจากภาวะผลผลิตล้นตลาดเป็นประจำ จึงส่งผลให้มูลค่าผลผลิตมังคุดตามราคาที่เกษตรกรขายได้ขาดเสถียรภาพไปด้วย ดังแสดงในรูปที่ 1 ที่แสดงให้เห็นถึงความผันผวนของราคา ปริมาณ และมูลค่าของมังคุดที่เกษตรกรได้รับ

รูปที่ 1 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงของราคา ปริมาณ และมูลค่าผลผลิตมังคุดตามราคาที่เกษตรกรขายได้

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดประสบกับปัญหาการขาดเสถียรภาพทางด้านรายได้จากการผลิตมังคุดมาโดยตลอด จากความไม่มีเสถียรภาพทางด้านราคา ปริมาณ และมูลค่าผลผลิตมังคุดดังที่ได้กล่าวมา ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมังคุดไม่สามารถวางแผนจัดการการผลิตผลผลิตของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนเพาะปลูก การบำรุงดูแลรักษา ฯลฯ ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 มีเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดถึง 91,291 ครัวเรือน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554)

นอกจากเกษตรกรผู้ปลูกมังคุดจะต้องเผชิญกับปัญหาการขาดเสถียรภาพทางด้านรายได้จากการผลิตมังคุดแล้ว พ่อค้าในตลาดแต่ละระดับ ไม่ว่าจะเป็นการขายส่ง ตลาดขายปลีก หรือตลาดส่งออก ยังต้องเผชิญกับปัญหานี้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการศึกษาการผลิต การตลาด ตลอดจนระดับของการขาดเสถียรภาพทางด้านราคา ปริมาณ และมูลค่าผลผลิตมังคุด ให้ทราบถึงสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดว่าเกิดขึ้นจากการผันแปรทางด้านอุปสงค์ หรือทางด้านอุปทาน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปวางแผนหรือกำหนดนโยบายจัดการผลผลิตที่ผลิตได้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบระดับของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ
2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือในการวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพ

1) **ดัชนีการขาดเสถียรภาพ** การขาดเสถียรภาพ หมายถึง การแปรผันในระยะสั้น (Short-term Fluctuation) จากแนวโน้มตามปกติ (Trend) ของการเปลี่ยนแปลง (พลวัต) ตามธรรมชาติ (ธรรมชาตธรรม, 2540, 20) การวัดการขาดเสถียรภาพของตัวแปรหนึ่งๆ สามารถทำได้โดยการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (Instability Index) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของร้อยละของการเบี่ยงเบนในแต่ละปีจากแนวโน้มปกติ การคำนวณหาดัชนีการขาดเสถียรภาพโดยทั่วไป สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 วิธีใหญ่ๆ (วารุณี ต้นศรี-สวัสดิ์, 2545, 40 - 44) ได้แก่

วิธีที่ 1 วิธี Coppock's Log-variance เป็นการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (I) จากการวัดค่าเฉลี่ยของร้อยละการแปรผันต่อปีของตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งปรับจากค่าแนวโน้มที่คงที่

วิธีที่ 2 วิธี An Average Percentage Deviation from the Least Squares Trend Line เป็นการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (I) จากการวัดค่าเฉลี่ยของความเบี่ยงเบนจากค่าแนวโน้มที่คำนวณจากสมการถดถอยเชิงเส้นตรง โดยเทียบค่าเบี่ยงเบนจากค่าจริงต่อปี

วิธีที่ 3 วิธี Deviation from a Five-Year Moving Average Index เป็นการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (I) จากการวัดค่าเบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ห้าปี โดยคำนวณหาค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างระหว่างข้อมูลจริงปีต่อปีกับค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ห้าปี

หลังจากนั้นแสดงค่าความแตกต่างนี้เป็นร้อยละของค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ห้าปี จากนั้นคำนวณหาผลรวมของค่าร้อยละความเบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยห้าปีหารด้วยจำนวนปีที่ทำการศึกษาลบด้วยสี่

วิธีที่ 4 วิธี United Nation's Method เป็นการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (I) ที่คำนวณจากค่าสัมบูรณ์ของความแตกต่างระหว่างค่าของตัวแปรปีต่อปี โดยแสดงค่าความแตกต่างนี้เป็นร้อยละของค่าที่มากที่สุดในสองค่าที่หาค่าความแตกต่างกัน จากนั้นคำนวณหาผลรวมของค่าร้อยละของความแตกต่างที่กล่าวมาหารด้วยจำนวนปีที่ทำการศึกษาลบด้วยหนึ่ง

วิธีที่ 5 วิธี Normalized Standard Deviation of the Residual form Trend เป็นการหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ (I) จากการวัดความเบี่ยงเบนของค่าความคลาดเคลื่อนจากสมการแนวโน้ม โดยคำนวณหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคลาดเคลื่อน (Deviation of the Residual) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของข้อมูล ซึ่งในการศึกษานี้ใช้วิธีนี้ในการคำนวณหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ

2) การวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพ จากการศึกษาของพลายพล คุ่มทรัพย์ ได้วิเคราะห์การขาดเสถียรภาพของสินค้าส่งออกว่ามีสาเหตุมาจากทางด้านอุปสงค์หรืออุปทานเลื่อนไปอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทางทฤษฎีแล้วสามารถแยกออกเป็น 4 กรณี (Praiphol Koomsup 1978, 38-40) ได้แก่

กรณีที่ 1 การเลื่อนไปของเส้นอุปทานโดยเส้นอุปสงค์มีความยืดหยุ่นน้อย (Supply Shift and Inelastic Demand) การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทาน โดยเส้นอุปสงค์ไม่เปลี่ยนแปลงยังคงที่และมีความยืดหยุ่นน้อย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาและปริมาณเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคามากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ จึงทำให้รายได้หรือมูลค่าของผลผลิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคา ดังนั้นสหสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของรายได้กับราคาจะสูงกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณ

กรณีที่ 2 การเลื่อนไปของเส้นอุปทานโดยเส้นอุปสงค์มีความยืดหยุ่นมาก (Supply Shift and Elastic Demand) การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปทาน โดยเส้นอุปสงค์ไม่เปลี่ยนแปลงยังคงที่และมีความยืดหยุ่นมาก ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาและปริมาณเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ จึงทำให้รายได้หรือมูลค่าของผลผลิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับปริมาณ ดังนั้นสหสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของรายได้กับปริมาณจะสูงกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับราคา

กรณีที่ 3 การเลื่อนไปของเส้นอุปสงค์โดยเส้นอุปทานมีความยืดหยุ่นน้อย (Demand Shift and Inelastic Demand) การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ โดยเส้นอุปทานไม่เปลี่ยนแปลงยังคงที่และมีความยืดหยุ่นน้อย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาและปริมาณเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคามากกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ จึงทำให้รายได้หรือมูลค่าของผลผลิตเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับราคาและปริมาณ ดังนั้นสหสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของรายได้กับราคาจะสูงกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณ

กรณีที่ 4 การเลื่อนไปของเส้นอุปสงค์โดยเส้นอุปทานมีความยืดหยุ่นมาก (Demand Shift and Elastic Demand) การเปลี่ยนแปลงของเส้นอุปสงค์ โดยเส้นอุปทานไม่เปลี่ยนแปลงยังคงที่และมีความยืดหยุ่นน้อย ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาและปริมาณเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ ดังนั้นสหสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของรายได้กับปริมาณจะสูงกว่าสหสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับราคา

ในการศึกษา นี้จึงประยุกต์วิธีการศึกษาปัญหาการขาดเสถียรภาพในรายได้จากการส่งออกดังกล่าวข้างต้น มาวิเคราะห์หาสาเหตุการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดในตลาดระดับต่างๆ ดังนั้นการวิเคราะห์สาเหตุของการแปรผันของรายได้จึงพิจารณาจากระดับการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิต (RI) ระดับการขาดเสถียรภาพของราคา (PI) และระดับการขาดเสถียรภาพของปริมาณ (QI) ร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R^2) ของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคา และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R^2) ของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สาเหตุของการแปรผันของมูลค่าผลผลิต

	สาเหตุความไม่มีเสถียรภาพ	ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด(R ²) ของความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่ากับ	
กรณีที่ 1	อุปทานเปลี่ยนแปลง อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ	RI < PI , RI <> QI	PI > QI	ราคา > ปริมาณ
กรณีที่ 2	อุปทานเปลี่ยนแปลง อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง	RI < QI , RI <> PI	PI < QI	ราคา < ปริมาณ
กรณีที่ 3	อุปสงค์เปลี่ยนแปลง อุปทานมีความยืดหยุ่นต่ำ	RI > PI และ QI	PI > QI	ราคา > ปริมาณ
กรณีที่ 4	อุปสงค์เปลี่ยนแปลง อุปทานมีความยืดหยุ่นสูง	RI > PI และ QI	PI < QI	ราคา < ปริมาณ

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดมังคุดจากรายงานและเอกสารทางวิชาการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลทางสถิติที่มีลักษณะเป็นข้อมูลแบบอนุกรมเวลา ทางด้านราคา และปริมาณผลผลิตมังคุดในตลาดระดับต่าง ๆ ได้แก่ ตลาดแหล่งผลิต ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออก ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 - 2554 จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมการค้าภายใน เป็นต้น

2) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ(Quantitative Analysis) หาค่าดัชนีการขาดเสถียรภาพ และหาค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด(R²) ที่ได้จากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับราคา และมูลค่ากับปริมาณผลผลิต เพื่อตรวจสอบระดับของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด และเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

— นำข้อมูลอนุกรมเวลาทางด้านราคา ปริมาณ และมูลค่าของมังคุดในตลาดต่างๆ สร้างสมการแนวโน้ม โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด(Least Square Method) ในการประมาณค่า เพื่อหาสมการแนวโน้มที่เหมาะสมจากรูปแบบสมการแนวโน้ม 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสมการเอ็กซ์โปเนนเชียล(Exponential Trend) รูปแบบสมการเส้นตรง(Linear Trend) และรูปแบบสมการพาราโบลา(Parabola Trend)

— คำนวณหาดัชนีการขาดเสถียรภาพ(Instability index) โดยวิธี Normalized Standard Deviation of Residual from Trend เพื่อตรวจสอบระดับการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ โดยมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$I = \frac{100}{\bar{X}} \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^N (X_t - \hat{X}_t)^2}{N}}$$

โดยที่

X _t	หมายถึง	ข้อมูลจริงของตัวแปรที่ศึกษาปีต่อปีในปีที่ t
\hat{X}_t	หมายถึง	ค่าประมาณที่ได้จากสมการแนวโน้มของปีที่ t
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลจริง
N	หมายถึง	จำนวนปีที่ทำการศึกษา

— หาค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด(R²) ที่ได้จากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับราคา และมูลค่ากับปริมาณผลผลิต ในตลาดระดับต่างๆ

— วิเคราะห์หาสาเหตุการขาดเสถียรภาพของมังคุดในตลาดระดับต่างๆ โดยนำดัชนีการขาดเสถียรภาพที่คำนวณได้มาวิเคราะห์ร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดที่ได้จากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับราคา และมูลค่ากับปริมาณผลผลิต

ผลการวิจัย

1. ระดับของการขาดเสถียรภาพของมังคุด

การวิเคราะห์ระดับการขาดเสถียรภาพของมังคุด พิจารณาจากดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด(RI) ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด(PI) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด(QI) ในตลาดระดับต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในทุกระดับตลาดการผันแปรของมูลค่ามังคุด เกิดจากการผันแปรของราคามังคุดและปริมาณมังคุดที่มีการหักล้างกัน กล่าวคือ

1) **ระดับตลาดแหล่งผลิต** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด(RI) ในตลาดแหล่งผลิต มีค่าเท่ากับ 17.265 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด(PI) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด(QI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 21.171 และ 20.874 ตามลำดับ

2) **ระดับตลาดขายส่ง** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด(RI) ในตลาดขายส่ง มีค่าเท่ากับ 11.371 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด(PI) และดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด(QI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 14.232 และ 20.874 ตามลำดับ

3) **ระดับตลาดขายปลีก** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด(RI) ในตลาดขายปลีก มีค่าเท่ากับ 16.141 ซึ่งมีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด(PI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 12.797 แต่มีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด(QI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 25.049

4) **ระดับตลาดส่งออก** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด(RI) ในตลาดส่งออก มีค่าเท่ากับ 32.238 ซึ่งมีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด(PI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 6.955 แต่มีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด(QI) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 35.782

ตารางที่ 3 ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่า ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคา ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุดในตลาดระดับต่างๆ

ระดับตลาด	ดัชนีการขาดเสถียรภาพของ		
	มูลค่า (RI)	ราคา (PI)	ปริมาณ (QI)
แหล่งผลิต	17.265	21.171	20.874
ขายส่ง	11.371	14.232	20.874
ขายปลีก	16.141	12.797	25.049
ส่งออก	32.238	6.955	35.782

ที่มา : จากการคำนวณ

2. ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามังคุดกับราคามังคุด และความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามังคุดกับปริมาณมังคุด เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด พบว่า

1) **ระดับตลาดแหล่งผลิต** การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดในตลาดแหล่งผลิตมีความสัมพันธ์กับราคามังคุดในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.307 ในขณะที่การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีความสัมพันธ์กับปริมาณมังคุดในทิศทางเดียวกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.011

2) **ระดับตลาดขายส่ง** การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดในตลาดขายส่งมีความสัมพันธ์กับราคามังคุดในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.227 ในขณะที่การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีความสัมพันธ์กับปริมาณมังคุดในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.653

3) **ระดับตลาดขายปลีก** การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดในตลาดขายปลีกมีความสัมพันธ์กับราคามังคุดในทิศทางตรงกันข้ามอย่างไม่นัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.084 ในขณะที่การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีความสัมพันธ์กับปริมาณมังคุดในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.632

4) **ระดับตลาดส่งออก** การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดในตลาดขายส่งมีความสัมพันธ์กับราคามังคุดในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.410 ในขณะที่การผันแปรของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีความสัมพันธ์กับปริมาณมังคุดในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ 0.989

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R^2) และสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคา และการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต ในตลาดระดับต่างๆ

ระดับตลาด	ความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคา		ความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณ	
	สมการ	R^2	สมการ	R^2
แหล่งผลิต	$R = 2166.807 + 66.087 P$ (4.322)*** (2.303)**	0.307	$R = 3021.384 + 1.186 Q$ (4.390)*** (0.373)	0.011
ขายส่ง	$R = 7708.259 - 79.109 P$ (6.558)*** (-1.876)*	0.227	$R = 3342.756 + 10.479 Q$ (7.007)*** (4.749)***	0.653
ขายปลีก	$R = 8723.174 - 81.927 P$ (3.050)*** (-1.046)	0.084	$R = 1474.787 + 25.829 Q$ (2.159)* (6.662)***	0.787
ส่งออก	$R = 3415.085 - 135.572 P$ (3.648)*** (-2.886)***	0.410	$R = 54.331 + 16.330 Q$ (1.893)* (33.508)***	0.989

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

3. สาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ

นำดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด (ตารางที่ 3) ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคา และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์การผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต ในตลาดระดับต่างๆ (ตารางที่ 4) มาพิจารณาร่วมกันเพื่อหาสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดระดับต่างๆ พบว่า

1) **ระดับตลาดแหล่งผลิต** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด และดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด ($RI < PI$, $RI < QI$) โดยที่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุดมีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด ($PI > QI$) และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคามีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต สามารถสรุปได้ว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดแหล่งผลิต มีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ ซึ่งเป็นกรณี 1

2) **ระดับตลาดขายส่ง** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด และดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด ($RI < QI$, $RI < PI$) โดยที่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด ($PI < QI$) และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคามีค่าน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต สรุปได้ว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในตลาดขายส่ง มีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งเป็นกรณี 2

3) **ระดับตลาดขายปลีก** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมั่งคุด ($RI < QI$) แต่มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามั่งคุด ($RI > PI$) โดยที่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามั่งคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมั่งคุด ($PI < QI$) และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคามีค่าน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต สรุปได้ว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดในตลาดขายปลีก มีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งเป็นกรณี 2

4) **ระดับตลาดส่งออก** ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมั่งคุด ($RI < QI$) แต่มีค่ามากกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามั่งคุด ($RI > PI$) โดยที่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามั่งคุดมีค่าน้อยกว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมั่งคุด ($PI < QI$) และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคามีค่าน้อยกว่าค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต สรุปได้ว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดในตลาดส่งออก มีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งเป็นกรณี 2

ตารางที่ 5 สาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดในตลาดระดับต่างๆ

ระดับตลาด	ดัชนีการขาดเสถียรภาพ	ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R^2)	สาเหตุความไม่มีเสถียรภาพของความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับ
แหล่งผลิต	$RI < PI, RI < QI$	$PI > QI$	ราคา > ปริมาณ
ขายส่ง	$RI < QI, RI < PI$	$PI < QI$	ราคา < ปริมาณ
ขายปลีก	$RI < QI, RI > PI$	$PI < QI$	ราคา < ปริมาณ
ส่งออก	$RI < QI, RI > PI$	$PI < QI$	ราคา < ปริมาณ

ที่มา : จากการคำนวณ

สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ระดับการขาดเสถียรภาพของมั่งคุด พบว่า การผันแปรของมูลค่ามั่งคุดเกิดจากการผันแปรของราคามั่งคุดและปริมาณมั่งคุดที่มีลักษณะหักล้างกันในทุกระดับตลาด โดยที่ตลาดส่งออกมีระดับการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามั่งคุดมากที่สุด รองลงมาคือตลาดแหล่งผลิต ตลาดขายปลีก และตลาดขายส่ง ตามลำดับ สำหรับระดับการขาดเสถียรภาพของราคามั่งคุด พบว่า ตลาดแหล่งผลิตมีการขาดเสถียรภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออกตามลำดับ ส่วนระดับการขาดเสถียรภาพของปริมาณมั่งคุด พบว่า ตลาดส่งออกมีการขาดเสถียรภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ตลาดขายปลีก ตลาดขายส่งและตลาดแหล่งผลิต ตามลำดับ

เมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามั่งคุดกับราคามั่งคุด และความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามั่งคุดกับปริมาณมั่งคุด พบว่า มีเพียงตลาดแหล่งผลิตเท่านั้นที่ค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามั่งคุดกับราคามั่งคุดมีค่ามากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามั่งคุดกับปริมาณมั่งคุด โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ามั่งคุดและราคามั่งคุดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากตลาดในระดับอื่นๆที่มีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามั่งคุดกับราคามั่งคุดมีค่าน้อยกว่าค่า

สัมประสิทธิ์ที่ตัวกำหนดของความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ามังคุดกับปริมาณมังคุด และความสัมพันธระหว่างมูลค่ามังคุดและราคามังคุดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

การวิเคราะห์สาเหตุการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด โดยพิจารณาจากดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุด ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด ดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุด ค่าสัมประสิทธิ์ที่ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคา และค่าสัมประสิทธิ์ที่ตัวกำหนดจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับปริมาณผลผลิต ในตลาดระดับต่างๆ พบว่า ตลาดแหล่งผลิตมีสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ ส่วนในตลาดระดับอื่นๆ ได้แก่ ตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีกและตลาดส่งออกมีสาเหตุของการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง

อภิปรายผล

1. สาเหตุของการขาดเสถียรภาพ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่ามังคุดในทุกระดับตลาดมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทานมังคุด ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณผลผลิตมังคุดขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศเกษตรกรจึงไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตได้ โดยที่ตลาดแหล่งผลิตและตลาดระดับอื่นๆต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน โดยในตลาดแหล่งผลิตจะต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นต่ำ ส่วนตลาดในระดับอื่นๆ จะเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นสูง

1) ในระดับตลาดแหล่งผลิตซึ่งเป็นตลาดที่รวบรวมผลผลิตจากเกษตรกร ราคาในตลาดนี้จึงเป็นราคาที่เกษตรกรได้รับการขายผลผลิตมังคุด จากการศึกษาพบว่า การขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำ แสดงให้เห็นว่ารายได้ของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดจากความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตมังคุดที่ผลิตออกสู่ตลาด และจากการที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นต่ำจึงทำให้การเปลี่ยนแปลงของราคามังคุดมีผลต่อปริมาณผลผลิตที่ผู้รวบรวมต้องการจะซื้อเพียงเล็กน้อย ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงของราคามังคุดจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่ามังคุดซึ่งเป็นรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับ และจากผลการศึกษาที่พบว่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของราคามังคุดในระดับตลาดแหล่งผลิตมีค่ามากที่สุด แสดงว่าราคามีการเปลี่ยนแปลงไปจากแนวโน้มมาก และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลผลิตมังคุดซึ่งเป็นรายได้ของเกษตรกรเป็นอย่างมาก

2) ส่วนตลาดในระดับอื่นๆ ทั้งตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออก ซึ่งเป็นตลาดที่ทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตแล้วจัดสรรสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่า การขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุดมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของอุปทาน โดยที่อุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง แสดงว่ารายได้ของพ่อค้าหรือผู้ประกอบการจะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตมังคุดที่ผลิตออกสู่ตลาด และจากการที่พ่อค้าหรือผู้ประกอบการในตลาดเหล่านี้ต้องเผชิญกับอุปสงค์มีความยืดหยุ่นสูง แสดงให้เห็นว่าหากราคามังคุดเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยจะมีผลต่อปริมาณการรับซื้อมังคุดในตลาดต่างๆเป็นอย่างมากในทิศทางตรงกันข้าม ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่ดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุดจะมีค่ามากเมื่อเทียบกับตลาดแหล่งผลิต แสดงว่าการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุดเกิดจากการขาดเสถียรภาพของปริมาณ โดยเฉพาะในตลาดส่งออกที่มีค่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของปริมาณมังคุด และค่าดัชนีการขาดเสถียรภาพของมูลค่าผลผลิตมังคุดมากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าผลผลิต

จากการที่ตลาดแหล่งผลิตและตลาดระดับอื่นๆต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน โดยในตลาดแหล่งผลิตจะต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นต่ำ ส่วนตลาดในระดับอื่นๆ จะเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิต มูลค่าผลผลิตซึ่งเป็นรายได้ของผู้ประกอบการจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา(ตานิต แก้วเอี่ยม, 2531, 31 – 34) ที่กล่าวว่า ในตลาดที่ต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นน้อยความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้ากับรายได้รวมที่ผู้ผลิตได้รับจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนในตลาดที่ต้องเผชิญกับอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นมากความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้ากับรายได้รวมที่ผู้ผลิตได้รับจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ

1) ในตลาดแหล่งผลิต ความสัมพันธ์ระหว่างราคากับมูลค่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคาที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน แสดงว่าการเพิ่มขึ้นของราคามังคุดจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นหากการที่เกษตรกรจะมีรายได้จากการผลิตมังคุดมากขึ้นต้องเกิดจากการเพิ่มขึ้นของราคามังคุด

2) ตลาดในระดับอื่นๆ ทั้งตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออก ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากับราคามังคุดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ดังจะเห็นได้จากสมการความสัมพันธ์ระหว่างการผันแปรของมูลค่ากับราคาที่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่าการเพิ่มขึ้นของราคามังคุดจะทำให้พ่อค้าหรือผู้ประกอบการมีรายได้ลดลง ดังนั้นการที่พ่อค้าหรือผู้ประกอบการจะมีรายได้จากการรวบรวมและจัดสรรมังคุดมากขึ้น จะเกิดจากการลดลงของราคามังคุด แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณในตลาดขายส่ง ตลาดขายปลีก และตลาดส่งออก พบว่ามูลค่าและปริมาณผลผลิตมังคุดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน แสดงว่าการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลผลิตมังคุดจะทำให้พ่อค้าหรือผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าโอกาสที่เกษตรกรผู้ผลิตมังคุดจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตมังคุดเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากในตลาดแหล่งผลิตมูลค่าผลผลิตมังคุดจะเพิ่มขึ้นเมื่อมังคุดมีราคาเพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกันข้ามกับตลาดระดับอื่นๆ ที่มูลค่าผลผลิตมังคุดจะเพิ่มขึ้นเมื่อมังคุดมีราคาลดลง ประกอบกับมังคุดเป็นผลไม้ที่ออกสู่ตลาดเป็นฤดูกาลไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน จึงทำให้เกษตรกรซึ่งอยู่ในตลาดแหล่งผลิตไม่มีอำนาจในการกำหนดราคา ราคาผลผลิตมังคุดจึงถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลางซึ่งอยู่ในตลาดระดับอื่นๆ ดังนั้นโอกาสที่พ่อค้าคนกลางเหล่านี้จะกำหนดราคาผลผลิตในระดับที่ต่ำ เนื่องจากระดับราคาที่ต่ำทำให้เขาได้รับรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. เป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น เกษตรกรควรมีการรวมตัว โดยอาจจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือใช้ระบบสหกรณ์ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา หรือหาตลาดโดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง พร้อมทั้งนำผลผลิตส่วนเกินมาแปรรูป เพื่อยกระดับราคาผลผลิตมังคุด
2. การศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานต่างๆ แต่ไม่ได้เก็บข้อมูลโดยตรงจากบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- พลเทพ ดัชนีวิชชาธรรม. 2540. การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบการขาดเสถียรภาพในการส่งออกสินค้าของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราธิณี ดันศรีสวัสดิ์. 2545. การศึกษาปัญหาการขาดเสถียรภาพในรายได้จากการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศานิต แก้วเอียน. 2531. ราคาส่งออกผลไม้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันวิจัยพืชสวน. 2555. สวนผลไม้ ใน โครงการจัดงานมหกรรมพืชสวนโลกเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ 2554. [Online]. Available: <http://www.royalflora2011.com/siteroyal/fruit.html>. (9 สิงหาคม 2555).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2554. ข้อมูลพื้นฐาน เศรษฐกิจการเกษตร ปี 2554. นนทบุรี : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด สาขาที่ 4.
- Praiphol Koomsup. 1978. Export Instability and Export Diversification: A Case Study of Thailand. Doctor's Thesis. Department of Economics, Yale University.

ศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบน

POTENTIAL OF ENTREPRENEURS AND THE ORGANIZATIONAL INNOVATION TOWARD FOR COMPETITIVENESS OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES.

พนิดา สัตโยภาส¹, บุญชนิด วิงวอน², บุญทวรรณ วิงวอน³

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่¹ โรงพยาบาลแม่เมะ จังหวัดลำปาง² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับด้านศักยภาพผู้ประกอบการ นวัตกรรมองค์กรและความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ จำนวน 268 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานวิเคราะห์ด้วยสมการโครงสร้าง

ผู้ประกอบการทั้งสามจังหวัด ส่วนเป็นเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยประมาณ 30-45 ปีมากที่สุด สถานภาพส่วนใหญ่สมรส การศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ธุรกิจบริการมากที่สุด เวลาในการดำเนินธุรกิจ 10-15 ปี เงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นเงินส่วนตัวเป็นเจ้าของและกู้จากสถาบันการเงินมากที่สุด ดำเนินธุรกิจในระดับคงที่

ความคิดเห็นด้านศักยภาพผู้ประกอบการระดับมากที่สุด ด้านนวัตกรรมองค์กรระดับปานกลางและด้านความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมระดับมาก

ผลสมการโครงสร้างพบว่าศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขัน รองลงมาศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน ลำดับสุดท้าย นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

คำสำคัญ: ศักยภาพผู้ประกอบการ, นวัตกรรมองค์กร, ความสามารถในการแข่งขัน, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

The purposes of the research were to study the level of potential of entrepreneurs, the organizational innovation and competitiveness including the effect of factors influencing toward the competitiveness of small and medium enterprises in Lampang Lamphun and Chiang Mai provinces. The sampling group was 268 cases from 3 provinces. The data analysis was conducted by applying descriptive statistics of frequency, percentage and standard deviation and the inferential statistics with SEM technique.

The male and female are similar. The average age of approximately 30-45 years, most of the status of marriage. Most studies in the highest degree. Most business were 10-15 years in the investment business for the majority of the owners of the financial institution and the owner.

The research outcome that all relevant factors of potential entrepreneurs for the highest level. Organizational innovation and competitiveness of small and medium-sized by respondents as high level.

The structure equation model of potential entrepreneurs and organization innovation both direct and indirect influencing on competitiveness. Furthermore, The potential entrepreneurs had direct effect toward competitiveness. Lastly, organizational innovation had direct effect toward the competitiveness of small and medium enterprises.

Key words: potential entrepreneurs, organizational innovation, competitiveness and small and medium enterprises

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาหลายๆองค์การต่างผจญกับผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การอยู่ตลอดเวลา แต่การที่องค์กรจะเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันนั้น องค์กรจึงไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ เพราะหากไม่มีการพัฒนาองค์กรแล้ว จะไม่สามารถสู้กับคู่แข่งและจะไม่สามารถอยู่รอดได้ (Porter, 1990) ดังนั้นองค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองอยู่เสมอ ผู้บริหารต้องทำการศึกษาและกำหนดกลยุทธ์เพื่อนำมาใช้ให้ทันกับสภาพของการแข่งขันในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะต้องต่อสู้กับคู่แข่งเดิม ยังต้องมีการต่อสู้กับคู่แข่งรายใหม่ที่พยายามจะเข้ามาในตลาด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัยที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ รวมถึงเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา (ปฏิมา ฤนิมภาณูจน์, 2554, หน้า1)

วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นแหล่งฝึกฝนพัฒนาฝีมือแรงงาน ส่งเสริมการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจและป้องกันการผูกขาดทางการค้า อีกทั้งสร้างการจ้างงาน สร้างมูลค่าเพิ่มทางผลผลิตและสร้างผลิตภัณฑ์ลดการนำเข้ามีผลทำให้ประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ อีกทั้งเป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ของผู้ประกอบการ (Boone and Kurtz, 2010, pp. 86-89) จำนวนวิสาหกิจรวมทั้งประเทศไทย ปีพ.ศ.2553 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,924,912 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.60 ของจำนวนวิสาหกิจทุกประเภท เกิดการจ้างงานจำนวน 10,507,507 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.86 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด และสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมได้ถึงประมาณร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์ มวลรวมของประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553, หน้า 1-4)

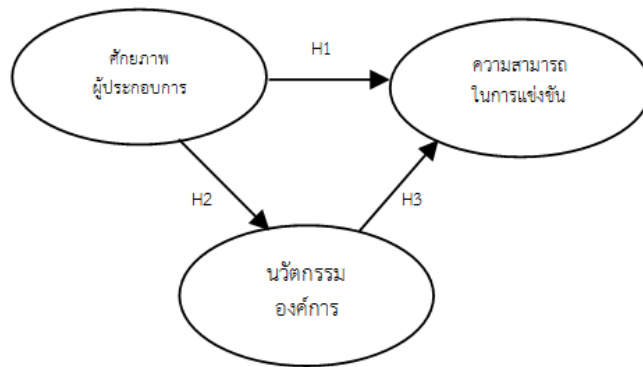
ในอดีตที่ผ่านมาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(Small and Medium Enterprises:SMEs)ส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการประกอบการทั้งทางด้าน เทคโนโลยี การผลิต การจัดการ การตลาดและการเงิน ผู้ประกอบการ ยังขาดการพัฒนาการนำเข้า-ส่งออก การจับคู่ธุรกิจ (business matching) การผลิตสินค้ายังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2553) และจากสถิติการจัดตั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเทศไทยเฉลี่ยปีละกว่า 50,000ราย และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นที่น่าวิตกที่กรมพัฒนาธุรกิจรายงานว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประกอบการอยู่ขอจดทะเบียนยกเลิกกิจการโดยเฉลี่ยปีละกว่า 22,000 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553, หน้า 10) ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเท่าใดนักผนวกกับพฤติกรรมของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไป มีการลดปริมาณ การบริโภค ลดการจ้างงาน ส่งผลทำให้วิสาหกิจ SMEs ประสบปัญหาในการแข่งขันและผลดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (มนตรี พิริยะกุล และบุญทวรรณ วิงวอน, 2553, หน้า1) ปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการ SMEs ไทย คือ การขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันในระดับสากลที่สำคัญดังนี้ คือ (1) ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจาก SMEs ส่วนใหญ่มาจากธุรกิจครอบครัว ซึ่งมีขาดความรู้ในด้านการจัดการ หรือการบริหารงานที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้โดยเรียนถูกเรียนผิดเป็นหลัก (2) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (3) การขาดความรู้ ความสามารถทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ไทยไม่สามารถพัฒนาสินค้าและบริการของตนให้มีความแตกต่าง เพื่อเป็นจุดเด่น หรือจุดขายให้กับบริการของตน (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553) ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับศักยภาพผู้ประกอบการ นวัตกรรมองค์กรและความสามารถในการแข่งขัน
2. ศึกษาศักยภาพผู้ประกอบการ นวัตกรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องภายใต้แนวคิดของ Frederick, Kuratko and Hodgetts (2006) ด้านผู้ประกอบการ งานศึกษาของ McKeown (2008) ด้านนวัตกรรมองค์กรตามแนวคิดของ Porter (1990) ด้านความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ กรอบแนวคิดและสรุปสมมติฐานได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

H1: ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน

H2: ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมองค์กร

H3: นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ คณะผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดด้านศักยภาพผู้ประกอบการ โดยศักยภาพเป็นสมรรถนะของบุคคลที่มีความสามารถที่แตกต่างจากผู้อื่น ผ่านประสบการณ์ธุรกิจ ความรู้ที่สั่งสมมา ทุนเดิมทางสังคม แนวคิดในการทำงาน เครือข่ายธุรกิจและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการต้องมีการแบกรับความเสี่ยงและมีความสามารถด้านการจัดการธุรกิจ (Cunningham and Lischeron, 1991; Cantillon, 1931) แต่แนวคิดของชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter, 1910) มีมุมมองที่แตกต่างไปไม่ได้สนใจเรื่องความเสี่ยง แต่ให้ความสำคัญต่อการสร้างนวัตกรรมองค์กร และเห็นว่าผู้ประกอบการนั้นคือผู้ที่นำเสนอสิ่งใหม่ (innovator) ที่ไม่ใช่ชนกประดิษฐ์ (inventor) ทำการเปลี่ยนแปลง “ตลาด” ด้วยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาผสมรวมกัน (resource combination) ให้กลายเป็นสิ่งใหม่และได้แบ่งวิธีการนี้ออกเป็น 5 วิธีได้แก่ (1) การนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพใหม่ (2) การใช้วิธีการผลิตแบบใหม่ (3) การเปิดตลาดใหม่ (4) การค้นหาแหล่งซื้อวัตถุดิบใหม่ หรือการค้นหาวัตถุดิบชนิดใหม่ และ (5) การก่อตั้งกิจการใหม่ (Schumpeter, 1934, p. 120) ซึ่งผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในวงจรธุรกิจยุคใหม่ รวมถึงที่เป็น ผู้รังสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ในวงการค้าทั้งในและต่างประเทศเพื่อเป็นผู้นำของตลาดสากล (Frederick; Kuratko; Hodgetts, 2007, p. 321)

นอกจากนี้แนวคิดของบุญชวธรรม วิงวอน (2555, หน้า 200) ได้กล่าวถึงผู้ประกอบการว่า เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ในการใช้โอกาสที่มีอยู่ในตลาดและมีส่วนเกี่ยวพันกับการจัดหาและนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ ผู้ประกอบการคือผู้ที่แบกรับความเสี่ยงในระหว่างการแสวงหาโอกาสและเกิดความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมนอกจากนั้นผู้ประกอบการยังทำหน้าที่ในการบริหารกิจกรรมของตนเองรวมถึงการบริหารงานประจำ อย่างไรก็ตามชัยยุทธ เลิศพาชิน (2554, หน้า 5) ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการสามารถแบ่งได้เป็น 8 ด้าน (1) เป็นผู้ใฝ่หาความสำเร็จ (2) เป็นผู้มีความรับผิดชอบ (3) เป็นผู้ยอมรับความเสี่ยง (4) เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง (5) เป็นผู้ตอบสนองรวดเร็ว (6) เป็นผู้มีความยืดหยุ่นและอดทน (7) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และ (8) เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการคือบุคคลที่มีบทบาทในการใช้โอกาสที่มีอยู่ในตลาดโดยการจัดหาและนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในธุรกิจพร้อมทั้งเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจอีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถรอบด้านจากการสั่งสมจากประสบการณ์และการเรียนรู้จากพันธมิตร ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ที่ตลาดตลอดเวลา

ดังนั้น สรุปได้ว่าผู้ประกอบการเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญมากสำหรับการได้เปรียบทางการแข่งขันของ ธุรกิจ (Weerawardena and O’Cass, 2004) คุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยทั่วไปมีผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจ (Khandwalla,

1985) โดยการตรวจสอบความหลากหลายของตลาดและตอบสนองอย่างรวดเร็วกว่าคู่แข่ง (Namen and Slevin, 1993) อีกทั้งแนวคิดของ Drucker (1985) ซึ่งให้เห็นว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ว่าจะเป็นสถาบันของรัฐหรือบริษัทเอกชน ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานวัตกรรม โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ เทคโนโลยีใหม่ วัสดุใหม่และรูปแบบการจัดการธุรกิจแบบใหม่ๆเกิดขึ้น

2. แนวคิดนวัตกรรมองค์การ Porter (1990, pp. 578- 587) กล่าวว่านวัตกรรมองค์การเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอันมากในการสร้างให้เกิดผลการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งนวัตกรรมองค์การนั้นไม่ได้หมายถึงเฉพาะแค่เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่เท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเปลี่ยนเทคโนโลยีการดำเนินการแบบเดิมมาสู่เทคโนโลยีการดำเนินการใหม่ๆโดยองค์การจะต้องพยายามสร้างโอกาสและเงื่อนไขที่นำพาสู่นวัตกรรม ด้วยการนำองค์การเข้าตอบสนองต่อตลาดที่ซับซ้อน โดยการสร้างกฎแห่งคุณภาพให้อยู่ในระดับยอดเยี่ยมอยู่เสมอรวมทั้งการมองคู่แข่งเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมองค์การ Gibbons (1997, p. 13) ได้กล่าวไว้ว่า นวัตกรรมในระดับขององค์การหมายถึง การนำแนวคิดใหม่เข้ามาสู่บริษัท ไม่ว่าจะผ่านทางตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต รูปแบบบริการ รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการ การดำเนินงาน ระบบและกิจกรรมทางการตลาดขององค์การ Drucker (1985, pp. 30- 35) กล่าวโดยสรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ รูปแบบในการสร้างมูลค่าเพิ่มสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ โดยอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนหรือไม่ก็ได้ซึ่งจะได้รับการประเมินจากความพึงพอใจของลูกค้า

การจำแนกประเภทนวัตกรรมแบ่งได้หลายประเภทตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ (1) การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม ได้แก่ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (product innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (process innovation) (2) การจำแนกตามระดับของการเปลี่ยนแปลง (the degree of change) แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (radical innovation) และนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (incremental innovation) และการจำแนกประเภทของนวัตกรรมในลักษณะที่ (3) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ (the area of impact) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการบริหาร (Gopalakrishnan and Damanpour, 1997, pp. 15-20; Smith, 2006; Bessant and Tidd, 2007; Schilling, 2008) สำหรับนวัตกรรมที่ผู้ประกอบการธุรกิจนิยมประยุกต์ใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ (Johns, 1999, pp. 6-11) (1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (2) นวัตกรรมด้านกระบวนการ (3) นวัตกรรมด้านการตลาด และ(4) นวัตกรรมด้านการจัดการ (Urabe, Child and Kagono, 1988, pp. 4-5)

ฉะนั้นจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมองค์การและได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ได้มีการพัฒนาความคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่ลูกค้าและได้รับประโยชน์จากการแข่งขัน (Schumpeter, 1934; Porter, 1990; Rothwell, 1992).นอกจากนี้ Hyvarinen (1990) ซึ่งเห็นว่านวัตกรรมอาจจะเป็นเทคโนโลยีหรือไม่ใช่เทคโนโลยีก็ได้แต่สามารถส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

3. ความสามารถในการแข่งขัน Porter (1985) ได้กล่าวถึงความสามารถหรือความได้เปรียบในการแข่งขันว่าเป็นคุณค่าของธุรกิจที่สามารถจะสร้างขึ้นสำหรับลูกค้าที่ไม่มีในธุรกิจของคู่แข่งก่อให้เกิดความพึงพอใจกับลูกค้าได้ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพองค์กร และความได้เปรียบในการแข่งขันพบว่าความสามารถของธุรกิจในฐานะทรัพยากรขององค์กร มีความสัมพันธ์กับสร้างเปรียบในการแข่งขันอย่างแบบยั่งยืน (Amit and Schoemaker, 1993, pp. 91-106 Dierickx and Cool, 1989, pp. 1504-1511)

ลำดับต่อมาแนวคิดของ Barney (1991, pp. 99-120) ได้กล่าวถึงความได้เปรียบทางการแข่งขันคือรากฐานที่สำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของการดำเนินงานในองค์กรและความได้เปรียบในการแข่งขันจากมุมมองพื้นฐานทรัพยากรที่ใช้ในธุรกิจที่เฉพาะเจาะจงบริษัทมีคุณค่าเหล่านี้เป็นแหล่งสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนสำหรับธุรกิจ แนวคิดของ Porter (1980) ได้กล่าวถึงความได้เปรียบในการแข่งขันว่าประกอบไปด้วยการสร้างแตกต่างความเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนและการจำกัดขอบเขต

สำหรับการสร้างความแตกต่างนั้น ยังต้องอาศัยกลยุทธ์ระดับธุรกิจมาใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งในกลยุทธ์แต่ละรูปแบบต่างก็มีข้อดีต่างกัน เช่น กลยุทธ์ของ Porter (1998) ที่ได้นำเสนอกลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 ด้านดังนี้ (1) กลยุทธ์ผู้นำด้านต้นทุน (cost leadership strategy) คือกลยุทธ์การแข่งขันซึ่งใช้ต้นทุนต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพื่อจุดตลาดส่วนใหญ่และสร้างกำไรสูง ผู้บริหารที่จะใช้กลยุทธ์ นี้ต้องมีการควบคุมต้นทุนอย่างเคร่งครัด เช่น ต้นทุน ด้านแรงงาน วัตถุดิบและการตลาด ตลอดจนประสิทธิภาพในการผลิต การจัดซื้อและอื่นๆ ความเป็นผู้นำด้านต้นทุน ผู้บริหารสามารถลดราคาผลิตภัณฑ์ให้ต่ำกว่าคู่แข่งชั้น สามารถสร้างส่วนครองตลาดและสร้างกำไรให้สูงขึ้น (2) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง (differentiation strategy) เป็นกลยุทธ์การแข่งขันซึ่งองค์การสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ ที่ให้ลูกค้ารับรู้ว่ามีแตกต่างที่เด่นชัดจากคู่แข่งชั้น เมื่อลูกค้าเชื่อว่าผลิตภัณฑ์เหล่านั้นแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งชั้นเขาจะเต็มใจพร้อมที่จะซื้อในราคาที่สูง ประโยชน์จากกลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง คือ ความภักดีจากลูกค้าและกำไรที่สูงขึ้นองค์การ ใช้กลยุทธ์นี้จะเผชิญการแข่งขันที่เลียนแบบหรือปรับปรุงลักษณะความแตกต่างที่สำคัญสำหรับลูกค้า (3) กลยุทธ์มุ่งเฉพาะส่วน (focus strategy) เป็นกลยุทธ์การแข่งขันซึ่งองค์การมุ่งตลาดที่จำกัด ขายผลิตภัณฑ์ที่จำกัดหรือขอบเขตทางภูมิศาสตร์ที่จำกัดกลยุทธ์นี้จะมุ่งที่ตลาดแคบโดยอาศัยกลยุทธ์ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนหรือการสร้างแตกต่างด้วยก็ได้กลยุทธ์มุ่งเฉพาะส่วนนี้ องค์การได้รับประโยชน์จากกำไรที่สูงจากตลาดเล็กซึ่งไม่มีการแข่งขันที่รุนแรงเป็นความสามารถเฉพาะหรือประสบการณ์ที่คู่แข่งไม่มี

นอกจากนี้ Jia-sheng Lee, Chia-Jung Hsich (2010) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะการประกอบการ ความสามารถทางการตลาด ความสามารถนวัตกรรมและการได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน พบว่า ภาวะการประกอบการมีอิทธิพลทางตรงความสามารถทางการตลาด ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมและความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน และภาวะการประกอบการมีผลทางอ้อมต่อความได้เปรียบอย่างยั่งยืนผ่านความสามารถด้านการตลาด และความสามารถในนวัตกรรม ความสามารถทางการตลาดจะไม่มีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยตรงแต่มีอิทธิพลโดยอ้อมผ่านความสามารถในนวัตกรรม และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันโดยตรงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonthawan Wingwon (2012, pp.1-14) ได้สรุปว่าภาวะการประกอบการ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผลการวิจัยพบว่า ภาวะการประกอบการ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยภาวะการประกอบการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมและนวัตกรรมมีผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมากที่สุด ดังนั้น จากข้อมูลที่ได้พบทวนวรรณกรรมมาข้างต้นสรุปได้ว่าศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์การมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แนวทาง การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีขอบเขตวิจัยจำนวน 4 ด้าน คือ (1) ด้านเนื้อหา ศึกษาศักยภาพผู้ประกอบการ นวัตกรรมองค์การ และความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) (2) ด้านประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ดำเนินกิจการทั้งภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ (3) ด้านพื้นที่ คือ พื้นที่จังหวัดในเขตภาคเหนือ จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง ลำพูนและเชียงใหม่ (4) ด้านระยะเวลา 9 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2555-กันยายน พ.ศ. 2555

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามที่ได้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรม จำนวน 3 ปัจจัย คือ (1) ศักยภาพผู้ประกอบการ (2) นวัตกรรมองค์การ และ (3) ความสามารถในการแข่งขัน จำแนกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประกอบก็ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านศักยภาพผู้ประกอบการ นวัตกรรมองค์การและความสามารถในการแข่งขัน และตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น (140,252 ราย) (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2554) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเลือกตัวแทนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแต่ละประเภทของแต่ละจังหวัด โดยกำหนดสัดส่วนที่ต้องการเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้สูตรคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) คำนวณสัดส่วนตัวอย่าง (sampling proportion) เท่ากับ 300 ราย ได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 268 รายคิดเป็นร้อยละ 89.33 โดยใช้เวลาเก็บข้อมูล 2 เดือน หลังจากนั้นคณะวิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เพื่อลงรหัสเพื่อแปลผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (means) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และสถิติอนุมานวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เพื่อทดสอบตัวแปรที่ศึกษาว่ามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมหรืออิทธิพลโดยรวม ด้วยเทคนิค PLS-Graph (Partial Least Square Analysis) (Chin, 2004) ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อหาความเชื่อถือได้ (reliability) เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (alpha coefficient) ของครอนบาค โดยปัจจัยรวมด้านศักยภาพผู้ประกอบการ .985 ปัจจัยด้านนวัตกรรมองค์กร .915 และปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขัน .928

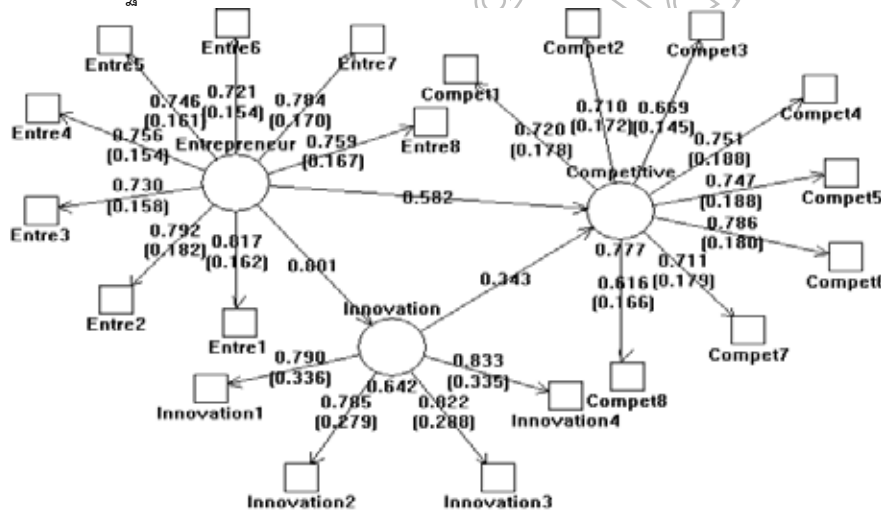
สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ทั้งสามจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือเป็นเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยประมาณ 30-45 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.72 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส การศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 38.10 รองลงมาอนุริญญาร้อยละ 34.20 และระดับปวส.หรือปวช. ร้อยละ 16.50 ประเภทธุรกิจบริการมากที่สุด ร้อยละ 45.50 รองลงมาเป็นธุรกิจค้าปลีกและค้าส่งใกล้เคียงกัน ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 10-15 ปีมากที่สุด ร้อยละ 53.45 รองลงมา 1-5 ปีร้อยละ 32.55 เงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นเงินส่วนตัวของผู้เป็นเจ้าของและกู้จากสถาบันการเงินมากที่สุด ดำเนินธุรกิจในระดับเดิมไม่เปลี่ยนแปลงยอดขายเท่าใดนัก

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) พบว่าด้านศักยภาพผู้ประกอบการระดับมากที่สุด (4.53) ส่วนด้านนวัตกรรมองค์กรมีความคิดเห็นระดับปานกลาง (3.39) ลำดับสุดท้ายด้านความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการมีความคิดเห็นระดับมาก (3.97)

ผลการทดสอบสมมติฐานและความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ที่มา: ผลการทำโปรแกรม PLS-Graph 3.0 (Chin, 2004)

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.801 และมีค่า R² เท่ากับ 0.642 รองลงมาศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.582 และมีค่า R² เท่ากับ 0.777 ลำดับสุดท้ายนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.343 และมีค่า R² เท่ากับ 0.777

การทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานเรื่อง ศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กรที่เชื่อมโยงสู่ความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สรุปผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม

Antecedent	R ²	Effect	Dependent Variable	
			Competitive	Innovation
Entrepreneurs	-	DE	0.582	0.801
		IE	0.275	0.000
		TE	0.857	0.801
Innovation	0.642	DE	0.343	N/A
		IE	0.000	N/A
		TE	0.343	N/A
Competitive	0.777	DE	N/A	N/A
		IE	N/A	N/A
		TE	N/A	N/A

Note. TE = Total Effect, DE = Direct Effect, IE = Indirect Effect, N/A = Non Applicable

Entrepreneurs = ศักยภาพผู้ประกอบการ, Innovation = นวัตกรรมองค์กร, Competitive = ความสามารถในการแข่งขัน

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาอิทธิพลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามพบว่าปัจจัยทั้ง 2 ด้านมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ศักยภาพผู้ประกอบการ พบว่ามีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.582 ($p < 0.01$) ค่า R² เท่ากับ 0.777 และมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.801 ($p < 0.01$) ค่า R² เท่ากับ 0.642 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.275 ($p < 0.01$) ค่า R² เท่ากับ 0.777

2. นวัตกรรมองค์กร พบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.343 ($p < 0.01$) ค่า R² เท่ากับ 0.777

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	Coef.	t-stat	สรุปผล
H1: ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน	0.582	13.670**	สนับสนุน
H2: ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมองค์กร	0.801	37.243***	สนับสนุน
H3: นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน	0.343	8.180**	สนับสนุน

หมายเหตุ t-stat ≥ 1.96 แสดงว่าสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่ระดับ 0.05**

t-stat ≥ 2.59 แสดงว่าสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่ระดับ 0.10***

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน

ผลการทดสอบพบว่า ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.582 และค่า t-stat เท่ากับ 13.670 ซึ่งสนับสนุนตามสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมองค์กร

ผลการทดสอบศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อนวัตกรรมองค์กรมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.801 และค่า t-stat เท่ากับ 37.243 ซึ่งสนับสนุนตามสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.10

สมมติฐานที่ 3 นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขัน

ผลการทดสอบพบว่า นวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.343 และค่า t-stat เท่ากับ 8.180 ซึ่งสนับสนุนตามสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 3 Loading, Composite Reliability and Average Variance Extracted

Construct/Item	loadin g	t-stat	CR	AVE
ด้านศักยภาพผู้ประกอบการ			0.918	0.583
1. มีทุนเดิมและประสบการณ์ในการทำงาน	0.817	23.348		
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.792	23.026		
3. มีการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่และบริการสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค	0.730	21.083		
4. การดำเนินการในสิ่งที่ถนัด	0.756	16.103		
5. มีนโยบายที่เข้มแข็งเพื่อรองรับโครงการที่เสี่ยง	0.746	21.693		
6. มีการจัดความเสี่ยงของกิจการ	0.701	20.506		
7. ความสามารถในการจัดการธุรกิจ	0.784	19.367		
8. ความสามารถในการตัดสินใจ	0.759	23.139		
ด้านนวัตกรรมองค์การ			0.882	0.652
1. มีนวัตกรรมเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่	0.789	27.155		
2. มีกิจกรรมสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.785	28.044		
3. เปลี่ยนกระบวนการทำงานด้านนวัตกรรมเพื่อเพิ่มการผลิตและลดต้นทุนของกิจการ	0.822	25.901		
4. มีการใช้นวัตกรรมทำให้องค์การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน	0.824	28.269		
ด้านความสามารถในการแข่งขัน			0.893	0.512
1. กิจการที่มีความแตกต่างเหนือคู่แข่ง	0.720	20.270		
2. กิจการมีต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับคู่แข่ง	0.710	15.175		
3. ความสามารถในการแข่งขันในภาพรวม	0.669	16.582		
4. มีการตอบสนองกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากกว่าคู่แข่ง	0.751	19.882		
5. นำเสนอนวัตกรรมใหม่ของผลิตภัณฑ์และบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง	0.747	20.075		
6. เสนอลูกค้าของคุณด้วยราคาต่ำสุดในหมู่คู่แข่ง	0.786	22.451		
7. มีการบริหารต้นทุนการผลิตและการดำเนินงานต้นทุนต่ำที่สุดในอุตสาหกรรมเดียวกัน	0.711	18.568		
8. มีการตอบสนองกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากกว่าคู่แข่ง	0.617	18.126		

จากตารางที่ 3 พบว่าตัวชี้วัดทุกตัวมีค่า Loading ระหว่าง 0.617 - 0.822 เครื่องหมายบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ทุกตัว และบล็อกมีค่า CR สูงระหว่าง 0.882 - 0.918 และมีค่า AVE ระหว่าง 0.512 - 0.652 แสดงให้เห็นว่าตัวชี้วัดในแต่ละบล็อกสามารถชี้วัดตัวแปรแฝงในบล็อกของตนได้ดีเท่าเทียมกัน และมีความเชื่อถือได้สูง

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

Construct	CR	AVE	R ²	Construct		
				Entrepreneurs	Innovation	Competitive
Entrepreneurs	0.918	0.583	-	0.764		
Innovation	0.882	0.652	0.642	0.801	0.807	
Competitive	0.893	0.512	0.777	0.587	0.810	0.716

จากตารางที่ 4 พบว่าค่า composite reliability ของทุกตัวแปร และค่า AVE มีค่ามากกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามทุกข้อในตัวชี้วัดสามารถวัดค่าได้น่าเชื่อถือมีความเที่ยงตรงและค่าความสัมพันธ์ ของตัวชี้วัดแต่ละตัวภายในตัวแปรเดียวกันมีค่าสูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดต่างตัวแปรกันแสดงว่ามาตรวัดแต่ละ construct สามารถวัดได้ดีเฉพาะเรื่องราวของตน ซึ่งแสดงถึงค่าน่าเชื่อถือความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งสามจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือเป็นเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน อายุเฉลี่ยประมาณ 30-45 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.72 ดังแนวคิดของ Zimmerer and Scarborough (2002, pp15-19) ได้เสนอว่าผู้ประกอบการที่อยู่ในช่วงของวัยหนุ่มสาวจะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป สถานภาพส่วนใหญ่สมรส การศึกษาส่วนใหญ่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุดร้อยละ 38.10 รองลงมาอนุปริญญาร้อยละ 34.20 และในระดับปวส.หรืออปวช ร้อยละ 16.50 ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Megginson and Byrd, 2003, pp28-29) เพราะเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมทั้งในการบรรลุนิติภาวะ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความเป็นอยู่และมีความต้องการสร้างฐานะและต้องการบริหารจัดการธุรกิจของตนเอง ลักษณะของการประกอบการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเภทธุรกิจบริการมากที่สุดร้อยละ 45.50 รองลงมาเป็นธุรกิจค้าปลีกและค้าส่งใกล้เคียงกันร้อยละ 27.45 และร้อยละ 25.25 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 10-15 ปีมากที่สุด ร้อยละ 53.45 รองลงมา 1-5 ปีร้อยละ 32.55

สำหรับด้านเงินลงทุนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเงินส่วนตัวของผู้เป็นเจ้าของและกู้จากสถาบันการเงินมากที่สุด ดำเนินธุรกิจในระดับเดิมไม่เปลี่ยนแปลงยอดขายเท่าใดนัก อันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความผันผวน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการเมืองไทยที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อกิจการ (Kuratko and Hodgetts, 2007, p. 2) ดังนั้น เพื่อความอยู่รอดและการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการนำความก้าวหน้าด้านนวัตกรรมและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มาสู่สังคม เจ้าของธุรกิจต้องมุ่งความจำเป็นในการปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ โดยต้องใช้ภาวะการณ์มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางการตลาดและนวัตกรรม เพื่อการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (Jia-Sheng Lee, 2010, p. 416)

ความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พบว่าด้านศักยภาพผู้ประกอบการระดับมากที่สุด ดังแนวคิดของชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter, 1910) มีสรุปว่าผู้ประกอบการนั้นคือผู้ที่นำเสนอสิ่งใหม่ ที่ไม่ใช่แค่ประดิษฐ์ เพื่อทำการเปลี่ยนแปลง “ตลาด” ด้วยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาผสมรวมกัน (resource combination) ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ผ่านประสบการณ์ ผ่านประสบการณ์ด้านธุรกิจ ความรู้ที่สั่งสมมา ทุนเดิมทางสังคม แนวคิดในการทำงาน เครือข่ายธุรกิจและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้านนวัตกรรมองค์กรมีความคิดเห็นระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Schumpeter (1934, p. 120) ที่สรุปว่าผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในวงจรธุรกิจยุคใหม่ รวมถึงที่เป็นผู้ริเริ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ในวงการค้าทั้งในและต่างประเทศเพื่อเป็นผู้นำของตลาดสากล รวมทั้งงานวิจัยของ Frederick; Kuratko ; Hodgetts (2007, p. 321) ได้ศึกษาด้านนวัตกรรมองค์กรด้วยเช่นกัน แต่ผลการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง อันเป็นผลเนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่มีเงินลงทุนน้อย ประสบการณ์ทำงานยังไม่ตกผลึกองค์ความรู้ที่มากพอ มีการบริหารจัดการในลักษณะธุรกิจครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงส่งผลให้มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมระดับปานกลาง

ลำดับสุดท้ายด้านความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการมีความคิดเห็นระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Amit and Schoemaker, 1993, pp. 91-106 Dierickx and Cool (1989, pp. 1504-1511) ที่สรุปว่าการแข่งขันของกิจการเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความแตกต่าง โดยอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนหรือไม่ได้ซึ่งจะได้รับการประเมินจากความพึงพอใจของลูกค้า ยอดขายของกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Porter (1980) ได้กล่าวถึงความสามารถได้เปรียบในการแข่งขันว่าประกอบไปด้วยการสร้างความแตกต่างความเป็นผู้นำทางด้านต้นทุนและการจำกัดขอบเขตเพื่อให้ธุรกิจมีความยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้านศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กร พบว่ามีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพล

ทางตรงต่อนวัตกรรมองค์กร หากผู้ประกอบการมีศักยภาพน้อย อ่อนด้อยประสบการณ์แล้วก็จะส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมองค์กรได้เช่นเดียวกัน ดังงานศึกษาของ Porter (1990, pp. 578- 587) ที่กล่าวว่านวัตกรรมองค์กรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอันมากในการสร้างให้เกิดผลการดำเนินงานขององค์กรเชิงรุก ซึ่งนวัตกรรมองค์กรนั้นไม่ได้หมายถึงเฉพาะแค่เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่เท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเปลี่ยนเทคโนโลยีการดำเนินการแบบเดิมมาสู่เทคโนโลยีการดำเนินการใหม่ๆ โดยองค์กรจะต้องพยายามสร้างโอกาสและเงื่อนไขที่นำพาสู่นวัตกรรม ด้วยการนำองค์กรเข้าตอบสนองต่อตลาดที่ซับซ้อน

รองลงมาศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางการแข่งขัน ดังงานวิจัยของBoonthawan Wingwon (2012, pp.1-14) ได้สรุปว่าศักยภาพผู้ประกอบการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการนำองค์กรให้ไปสู่เป้าหมาย ต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีแรงบันดาลใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในระดับสูง มีความทะเยอทะยานเพื่อนำพากิจการให้อยู่รอดในระยะยาว ผ่านการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผลการวิจัยพบว่านวัตกรรมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ข้อเสนอแนะ

สำหรับผู้ประกอบการ ควรมีความตระหนักถึงการใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าแก่ผลิตภัณฑ์และบริการของธุรกิจเพื่อยกระดับผลการดำเนินงานของกิจการ และมุ่งเน้นความยั่งยืนของกิจการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, กระทรวง. 2554. ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.(Online) .Avialable: www.dbd.go.th. (24 ตุลาคม 2554)
- บุญทวารณ วิงวอน. 2555. การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มนตรี พิริยะกุล และ บุญทวารณ วิงวอน. 2553. ตัวแบบเส้นทาง PLS ของปัจจัยทุกกลุ่มในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (online). Available: www.mgts.lpru.ac.th/mgts/data_file/128452748916.doc (25 เมษายน 2555)
- ชัยยุทธ เลิศพาชิน. 2555. กลยุทธ์การเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่. วารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ภาณุ ลิ้มมานนท์. 2546. กลยุทธ์การจัดการนวัตกรรมธุรกิจสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สิปรีช.
- ปฏิมา ถนิมกาญจน์. 2554. ความพร้อมของทรัพยากร และความสามารถเชิงพลวัต. วารสาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปีที่4 ฉบับที่1 มกราคม-มิถุนายน 2554.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2553. รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2553 และแนวโน้มปี 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เครือข่ายมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548. ความรู้เกี่ยวกับ SMEs เบื้องต้น. (Online) Available: <http://home.kku.ac.th/uac/sme/smebasic.htm>. (20 ตุลาคม 2555)
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำปาง. 2553. SMEs ในเขตภาคเหนือ. (Online) Available: <http://www.dit.go.th>. (12 มีนาคม 2553)
- Amit, R. & Schoemaker, P. 1993. Strategic Assets and Organizational Rent. *Strategic Management Journal*. 14 (1): 33-46.
- AMC. 1995. *The Innovation Cycle: Practical Tips from Innovative Firms*, Australian Manufacturing Council.
- Barney, J. 1991. Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*. 17 (1): 99-120.
- Bessant, J. & Tidd, J. 2007. *Innovation and Entrepreneurship*. West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.
- Boone, L. E., & Kurtz, D. L. 2010. *Contemporary Bussiness Review* 89(4): 86-89.

- Boonthawan Wingwon. 2012. **Effects of Entrepreneurship, Organization Capability, Strategic Decision Making and Innovation toward the Competitive Advantage of SMEs Enterprises.** Journal of Management and Sustainability Vol. 2, No. 1; March 2012.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970. **Determining sample size for research activities.** Educational and Psychological Measurement.
- Canthllon, R . 1931. **Essay Sur Nature du Commerce en General.** London: McMillan
- Chin, W.W. 2004. **PLS Graph User’s Guide, Version 3.0 (autor).**
- Cunningham, J. B. & Lischeron, J. 1991. Defining Entrepreneurship. **Journal of Small Business Management.** 29, 1 (January): 45.
- Drucker, P.F. 1985. **Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles,** Harvard Business Review 76, no.6: 149-157.
- Dierickx, I. & Cool, K. 1989. Asset Stock Accumulation and Sustainability of Competitive Advantage. **Management Science.** 35 (12): 1504–1511.
- Frederick H. H, Kuratko, D. F, Hodgetts, & R. M. 2006. **Entrepreneurship: Theory, Process Practice.** (Asia-Pacific ed.). Thomson South-Western.
- Frederick H. H, Kuratko, D. F, Hodgetts, & R. M. 2007. **Entrepreneurship: Theory, Process and Practice.** Australia: Thomson. Hodgetts, 2007, p. 321)
- Gibbons, A. 1997. Innovation and the Developing System of Knowledge Production, University of Sussex.
- Gopalakrishnan & Damanpour, F. 1997. A Review of Innovation Research in Economics, Sociology and Technology Management. **The International Journal of Management Science.** Vol. 25, no. 1:15-28.
- Hyvarinen, L. 1990. Innovativeness and Its Indicators in Small and Medium-Sized Industrial Enterprises, **International Small Business Journal** 9(1), 64–74.
- Johne, A., 1999. **Successful market innovation,** European Journal of Innovation Management, 2: 6-11.
- Jia-Sheng Lee and Chia-Jung Hsieh. 2010. **A Research in Relating Entrepreneurship, Marketing Capability, Innovative Capability and Sustained Competitive Advantage.** EABR & ETLIC Conference Proceedings Dublin, Ireland.
- Khandwalla, P.N. 1985. Pioneering Innovative Management: An Indian Excellence. **Organization Studies,** 6, no.2, 161-183.
- Kuratko, D. & Hodgetts, R. 2007. **Entrepreneurship: Theory, Process, Practice.** Mason,OH: Thomson South-Western.
- Naman, J.L and D.P. Slevin. 1993. Entrepreneurship and the Concept of Fit: A Model and Empirical Tests. **Strategic Management Journal** 14, no.2, 137–53.
- Meggison, L. C. , Byrd, M, J., & Megginson, W.L. 2003. **Small Business Management: An Entrepreneur’s Guide Book.** New York: McGraw-Hill
- McKeown, M. 2008. **The truth about innovation.** Prentice Hall, Old Tappan, New Jersey, USA.
- Porter, M. E. 1980. The five competitive forces that shape strategy. **Harvard Business Review,** January. 20: 45-48.
- Porter M. E . 1998. **On competition.** A Harvard Business Review book series. Harvard Business School publishing. Boston, MA02163.

- Porter, M.E. 1990. **Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance**, New York: Free Press.
- Porter, M.E. 1990. **The competitive advantage of nations** .The Free Press, New York, NY.
- Porter M. E. 1985. **Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors**, New York, NY:The Free Press.
- Rothwell, R. 1992. Successful Industrial Innovation: Critical Factors for the 1990s. **Research and Development Management** 22, no3, 221–239.
- Schumpeter, J., 1910. **Capitalism, socialism and democracy**, Harper and Row. New York.
- Schumpeter, J.A. 1934. **The Theory of Economic Development**. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Schumpeter, J. A. 1934. **The Theory of Economic Development**. New York: Oxford University Press.
- Smith, David. 2006. **Exploring Innovation**. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Schilling , M.A. 2008. **Strategic Management of Technological Innovation**. 2nd ed. NY: McGraw-Hill Education.
- Weerawardena, J. & A. O’Cass. 2004. Exploring the Characteristics of the Market-Driven Firms and Antecedents to Sustained Competitive Advantage. **Industrial Marketing Management** 33 419–428.
- Urabe, Kuniyoshi; Child, John & Kagono, Tadao. 1988. **Innovation and Management: International Comparisons. The concept of Fit in Contingency Theory**. Berlin:Walter de Gruyter & Co.
- Zimmerer, T.W., & Scarborough, N. M. 2002. **Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management** (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ETHICAL ATTRIBUTE OF THE STUDENTS AT MAKHAM SANSERN SCHOOL MAKHAM DISTRICT, CHANTHABURI.

พระไพศาล รุกขิตธมโม (อิมพอง), พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว และสภาพแวดล้อมด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณลักษณะทางจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามัคคี ความอดทน และความเมตตา กรุณา เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผลและ ความเสียสละ

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านที่มีอายุ การศึกษา ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วน เพศ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณลักษณะทางจริยธรรม

Abstract

This research. 1) study the characteristics of ethical behavior of students Makhham Sansern School and 2) compare the features of a school moral praise tamarind. By personal factors. Family environment. And social environment. Using this sample of 165 people. Used as a tool to estimate the scale. The statistics used to analyze the frequency and percentage mean and standard deviation of the t-test and the F-test, the difference is a couple of chef Stephen (Scheffe).

Results of the study

1. Ethical attributes. of students Makhham Sansern School Overall, found in the medium. 3 in descending order of unity and perseverance and compassion. The three were ordered from least is honest. Rationality and sacrifice.

2. Compare features ethical. of students Makhham Sansern School Found that overall, and at a different age, education, and ethical features. No difference in gender, family environment. The social environment has a different moral features. The difference is statistically significant at the .05 level.

Keyword : Ethical Attribute

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสารความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด การแข่งขันกันพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมทั้งการแข่งขันทางการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูงมาก เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้เกิดภาวะ ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี ส่งผลให้สังคมไทยมี ปัญหาสลับซับซ้อนมากขึ้น และเมื่อเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา ทำให้เกิดปัญหา เพิ่มพูนหลายด้าน ทั้งปัญหาเศรษฐกิจการเมือง สังคมและวัฒนธรรม อันส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม สังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันกันในทุกวงการ ปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น ปัญหาการแพร่ขยายโรคเอดส์ และการติดยาเสพติดอย่างรุนแรงในสังคม ที่เกิดกับเยาวชนของชาติ เพิ่มขึ้นโดยลำดับ นอกจากนี้ ยังมีปัญหานักเรียนเล่นการพนัน นักเรียนยกพวกตีกันระหว่างโรงเรียนรวมทั้งปัญหาทางเพศอันเกิด จากการแพร่หลายของสื่อต่างๆ เป็นต้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 1)

การพัฒนาจริยธรรมที่ยั่งยืนก็คือการพัฒนาคนด้วยการศึกษาตามหลักการที่ว่า จริยธรรมเป็นระบบการดำเนินชีวิตดีงาม ที่เกิดจากการศึกษา พัฒนาคนแบบองค์รวม เมื่อพัฒนาคน แบบองค์รวม โดยพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาอย่างประสาน เกื้อหนุนกันและสอดคล้องกัน เริ่มแต่ให้พฤติกรรมที่ดี กับจิตที่เป็นสุขสอดคล้องกัน เราก็สามารถฝึกคนได้ แม้แต่ให้มีศรัทธา สุขได้ ง่ายด้วยสิ่งเสพน้อยที่สุด ซึ่งมนุษย์จำนวนมากไม่นึกว่าจะฝึกได้ เคยแต่คิดว่าต้องเสพมากที่สุดจึงจะสุขมากที่สุด แต่ที่จริงฝึกได้ และ สุขง่ายด้วยวัตถุเสพน้อย โดยเข้าถึงมิติใหม่ของความสุขนั้น สุขยิ่งกว่า สุขมากที่สุดด้วยการเสพมาก เวลานี้อารยธรรมไม่ยั่งยืน กำลัง สลายสู่ความพินาศ เพราะว่า การพัฒนาไม่ยั่งยืนแล้วจะแก้กัติดที่จริยธรรมไม่ยั่งยืน ตอนนี้เรอบอกว่าคนนี้พัฒนาได้ แม้แต่จะสุข ง่ายด้วยวัตถุเสพน้อยที่สุด และสุขได้โดยไม่ต้องขึ้นต่อการเสพวัตถุ เมื่อเราทำได้ มนุษย์ก็มีความสุขโดยไม่ต้องทำลายธรรมชาติ การพัฒนาคนก็มาประสานปัจจัยด้านเศรษฐกิจกับปัจจัยด้านธรรมชาติแวดล้อมให้ลงตัวกลมกลืนกันได้ เพราะฉะนั้น หนทางในการ พัฒนาที่ถูกต้องและยั่งยืนมีอยู่มันไม่ได้ติดขัดฝืนใจ หรือทำลายความสุข เราจึงมี จริยธรรมที่ยั่งยืน ที่ทำให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน และนำไปสู่อารยธรรมที่ยั่งยืน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2543 :52-53)

การจัดการศึกษานอกจากจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้แล้ว จะต้องมุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอีกด้วย ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ทรงตรัสไว้ว่า นอกจาก การศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่งทั้งดีมาเป็น กำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองนำความเก่งให้ เป็นไปในทางที่ถูก ที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์ (สีปนนท์ เกตุทัต และคนอื่นๆ. 2540 :ข)

อนึ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องดีงามนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลใน สถาบันต่าง ๆ ช่วยกันแก้ไขและพัฒนา สถาบันต่างๆเหล่านี้ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะ ในสถาบันการศึกษาจะมีผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูอาจารย์ร่วมกันทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้เป็น พลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีศีลธรรมอันดีงาม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2544: 2) จากสาระกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตราดังกล่าว นำ ไปสู่การจัดการทำ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ใน มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2543: 18)

จากภาพการณ์ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมไทยปัจจุบัน กำลังประสบปัญหา ในด้านจริยธรรมและคุณธรรม ทั้งนี้ เป็น เพราะการปล่อยปละละเลยในเรื่องระบบการควบคุมดูแลรวมไปถึงสถาบันที่มีหน้าที่ในการอบรมศีลธรรม จริยธรรมก็ย่อหย่อนใน การอบรม บ่มนิสัยให้เยาวชนของชาติมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี งาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน ประหยัด ลดค่านิยมทางวัตถุ มุ่งพัฒนาคนให้มีชีวิตที่พอเพียง โดยโรงเรียน สมควรได้จัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และเป็นพลเมือง ของสังคม ที่มีคุณภาพต่อไป (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 1)

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ของเยาวชนไทยในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่ามีสาเหตุมาจาก การพัฒนาที่ขาดความสมดุลระหว่าง การพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ เป็นผลให้เด็ก และเยาวชนมีพฤติกรรมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของสังคม อันแสดงให้เห็นถึง ความเสื่อมโทรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และในภาวะปัจจุบันที่มีความ เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูง เป็นโลกที่ไร้พรมแดนมีการสื่อสารความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด จึง อาจทำให้มีการแพร่กระจายปัญหาไปได้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศทั้งในเมืองใหญ่และในชนบทได้ตลอดเวลา จากปัญหาดังกล่าว

แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน ยังมีปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาเยาวชนของชาติส่วนหนึ่งให้บรรลุตามความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ที่ต้องการให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง คุณลักษณะ ทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะ ทางจริยธรรมของนักเรียน ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และทราบแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว และสภาพแวดล้อมด้านสังคม

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนมะขามสรรเสริญจำนวน 291 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปตามแบบของ เครจซี และ มอร์แกน (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2534 : 176 – 177 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน โดยนำกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาจำแนกตามสัดส่วนตามห้องเรียน เมื่อได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยได้นำชื่อแต่ละกลุ่มกำหนดของแต่ละบุคคลโดยให้เรียงตามลำดับ ตั้งแต่หมายเลขหนึ่งไปเรื่อยๆ จนถึงหมายเลขสุดท้ายของแต่ละห้อง การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และเติมข้อความ (Open - ended) จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลครัวเรือนซึ่งข้อคำถามส่วนนี้ มีจำนวน 10 ข้อ เป็นคำถามเชิงลบทั้งหมดโดยมีคำถามเป็นลักษณะปลายปิด ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 2 ข้อ คือ ใช่และไม่ใช่ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีข้อคำถามส่วนนี้มีจำนวน 10 ข้อโดยมีคำถามเป็นลักษณะปลายปิด ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 2 ข้อ คือ ใช่และไม่ใช่ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนซึ่งข้อคำถามส่วนนี้ มีจำนวน 55 ข้อ แบ่งเป็น 11 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ ความซื่อสัตย์ จำนวน 5 ข้อ ความมีเหตุผล จำนวน 5 ข้อ ความกตัญญูเฉพาะที่ จำนวน 5 ข้อ ความสะอาด จำนวน 5 ข้อ ความสามัคคีจำนวน 5 ข้อ ความมีระเบียบวินัย จำนวน 5 ข้อ ความเสียสละจำนวน 5 ข้อ ความประหยัด จำนวน 5 ข้อ ความยุติธรรม จำนวน 5 ข้อ ความเมตตากรุณา จำนวน 5 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบางกะจะ แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1990: 202 - 204) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามครั้งนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9319

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ
จากการศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยรวม พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะทางจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามัคคี ค่าเฉลี่ย 4.44 ความอดทนค่าเฉลี่ย 4.43 และความเมตตากรุณา ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ ความซื่อสัตย์ค่าเฉลี่ย 3.54 ความมีเหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.82 และความเสียสละค่าเฉลี่ย 3.89 ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ
จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยภาพรวม และรายด้านที่มี อายุ การศึกษา ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมะขาม

สรรเสริญ เพศ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ

จากการศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยรวม พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะทางจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามัคคี ค่าเฉลี่ย 4.44 ความอดทนค่าเฉลี่ย 4.43 และความเมตตากรุณา ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ ความซื่อสัตย์ค่าเฉลี่ย 3.54 ความมีเหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.82 และความเสียสละค่าเฉลี่ย 3.89 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ

จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยภาพรวม และรายด้านที่มี อายุ การศึกษา ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมะขามสรรเสริญ เพศ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญ สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน จากผลการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งจะเข้มงวดกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาร์มรินด์ (ศุภาศิริ การิภาณจน์. 2541: 47-48 ; อ้างอิงจากBaumrind Cited inMussen, 1990 : 147-152) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูลูก ออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่ใช้เหตุผลกับลูกน้อย มักใช้อำนาจในการอบรมลูก (Power Assertive Discipline)รวมทั้งให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจกับลูกน้อย และมักไม่กระตุ้นให้ลูกได้พูดคุยเกี่ยวกับการตัดสินใจ หรือกฎเกณฑ์ใดๆของตนเอง พ่อแม่กลุ่มนี้มักใช้อำนาจอย่างอิสระพยายามให้ลูกเชื่อฟังตนเสมอ มักวางกฎเกณฑ์ให้ลูก และคาดหวังว่าลูกจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ลูกจะต้องเชื่อฟัง และให้ความเคารพนับถือพ่อแม่

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (Authoritative) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่มีการควบคุมลูกและเรียกร้องให้ลูกมีวุฒิภาวะ เช่นเดียวกับแบบแรกแต่การควบคุมจะมีความยุติธรรมมากกว่า โดยที่พ่อแม่จะมีการสื่อสารที่ดี และมีการสื่อสารที่ชัดเจนกับลูก พ่อแม่จะมีการกระตุ้นให้ลูกได้พูดคุยอย่างยุติธรรมในการตัดสินใจใด ๆ ของตนเองรวมทั้งให้เหตุผล ให้คำอธิบายเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้วางไว้ และเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยพ่อแม่พยายามตอบสนองความต้องการ และความปรารถนาของลูกเท่าที่จะเป็นไปได้และอย่างเหมาะสม เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของลูก ทำให้ลูกมีความมั่นคงในความคิดของตนเอง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจ (Indulgent - Permissive) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่ให้อิสระกับลูก และมักไม่เรียกร้องให้ลูกมีวุฒิภาวะ หรือควบคุมลูก พ่อแม่จะให้ความรัก ความอบอุ่นและตามใจลูกมาก รวมทั้งการไม่ใช้การควบคุมลูก พ่อแม่จะขาดการอบรมลูก ยอมให้ลูกควบคุมตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พ่อแม่จะมีความอดทนต่อพฤติกรรมของลูกอย่างมาก และไม่คอยลงโทษลูก

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียน ที่มี อายุ ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุที่ใกล้เคียงกันมีความ

คิดเห็นที่ใกล้เคียงกันซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของโคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) (สุรางค์ โค้วตระกูล.2548 : 23 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1976: 35) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพ็อลเจต์ แต่ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากสหรัฐอเมริกา โคลเบอร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบ แบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรม จะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ โดยสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า ถูก ผิด ควรทำ หรือ ไม่ควรทำ อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบ เกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้พฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึด จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กในระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำโดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบในวัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับเด็กที่ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนที่มี การศึกษา แตกต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมจากผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่าง พระบุญทัน จารุณโณ (กมลลักษณ์). (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อยอำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการละเว้นอบายมุข ด้านความมีสัมมาคารวะอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความเมตตากรุณา อยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกันมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความมีวินัยของนักเรียน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี ที่สำคัญได้แก่ นักเรียน ควรสุภาพเรียบร้อยไม่นำอาหารมารับประทานขณะครูสอนเวลาผู้ใหญ่เดินผ่านโน้มตัวลงทำความเคารพ มีความเอ็นดูสัตว์ไม่ทำร้ายสัตว์ และไม่เสพสิ่งเสพติดของมีนเมา

สมมติฐานข้อที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชนาธิป ชินะนาวิน (2545: 109) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 ในเขตกรุงเทพมหานคร ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำนวน 443 คน ผลการวิจัยพบว่า น้ำหนักความสำคัญของผลที่ได้จากเพื่อน และผลที่ได้จากครูส่งผลต่อค่านิยมด้านการประหยัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธภาพในครอบครัว และผลที่ได้จากสื่อส่งผลต่อค่านิยมด้านการประหยัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยิ่งสอดคล้องกับ พฤติพล นิยมพริ้ว (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศศรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 320 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ เพศหญิง ลักษณะมุ่งอนาคตสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ เพศชาย ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อวัน ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับพรสิริ มั่นคง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัยในการเรียน ความเชื่ออำนาจในตน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สมมติฐานข้อที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนสภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (ประสาธ อิศรปริดา. 2541 : 287 – 288 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1977) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของพฤติกรรมมนุษย์ไว้ 2 วิธี คือ

1. การเรียนรู้จากผลกรรม (Learning by Response Consequences) วิธีการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นที่สุด และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงก็คือ การเรียนรู้จากผลกรรมทั้งผลกรรมทางบวกและผลกรรมทางลบ ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่ามนุษย์มีความสามารถทางสมองในการที่จะใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา มนุษย์มีความสามารถที่จะรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ กระบวนการเรียนรู้จากผลกรรม ผลกรรมจะทำหน้าที่ 3 ประการคือ

1.1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูล (Informative Function) การเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ไม่เพียงแต่เรียนรู้เพื่อการตอบสนองเท่านั้น แต่มนุษย์ยังสังเกตของการกระทำนั้นด้วย โดยการสังเกตความแตกต่างของผลที่ได้รับจากการกระทำของเขาว่า การกระทำในสภาพการณ์ใดก่อให้เกิดผลกรรมอย่างไร ข้อมูลด้านนี้จะเป็แนวทางหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ (Motivational Function) กระบวนการเรียนรู้ผลกรรมทำหน้าที่จูงใจ หมายถึง ความคาดหวังในผลกรรมของบุคคล กล่าวคือ ผลกรรมใดที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำมาก ผลกรรมใดไม่เป็นที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำน้อยลง และมนุษย์ก็พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง (Reinforcing Function) การกระทำใด ๆ ก็ตามถ้าได้รับการเสริมแรง การกระทำนั้นย่อมมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่สิ่งสำคัญก็คือ เงื่อนไขการเสริมแรง(Reinforcing Contingency) ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้จากข้อมูลเดิมและการจูงใจ ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ถูกต้อง การเสริมแรงจะไม่มีอิทธิพลเลยถ้าบุคคลไม่รู้ว่าเงื่อนไขการเสริมมีไว้ว่าอย่างไร การเสริมแรงในที่นี้จะเน้นถึงการกระทำให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่มากกว่าการสร้างพฤติกรรมใหม่

2. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ (Learning Through Modeling) แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์จากผลกรรมมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เรียนรู้มีมากกว่าทั้งเวลา และโอกาสจะอำนวย ดังนั้นการเรียนรู้จากการเลียนแบบจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นมาโดยที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงเลย แต่มนุษย์สังเกตเห็นตัวแบบหรือผู้อื่นกระทำ เช่น คนส่วนมากงดเว้นจากการเสพยาหรือน้ำเมา ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยประสบกับผลกรรมที่จะได้รับการเสพยาหรือน้ำเมา ทั้งนี้เพราะ คนเหล่านี้เรียนรู้ว่าการเสพยาหรือน้ำเมาจะได้รับผลกรรมทางลบ คือ ทำลายสุขภาพและถึงตายในที่สุด การเรียนรู้จากตัวแบบเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยบุคคลสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นแล้วคิดว่า จะสร้างพฤติกรรมใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1. การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรม ควรเน้นเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล และความเสียสละ
2. สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันในวันหยุดและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

3. สภาพแวดล้อมด้านสังคม ควรจัดทำโครงการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชน สังคม และการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมโดยเน้นจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยคุณลักษณะทางจริยธรรม เจาะลึกในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความเสียสละ และด้านอื่นๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรม และตัวแปรด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรมระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.

ชนาธิป ชินะนาวัน. 2545. การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น.ปริญญาโท กศ.ม.(วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2543. ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.

พระบุญหัน จารุณโณ (กมลลักษณ์). 2553. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียน

มัธยมศึกษาโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมคำโดมน้อย อำเภอสิริธร จังหวัดอุบลราชธานี.

วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (พระพุทธศาสนา). อยู่ธยา :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประสาธ อิศรปริดา. 2541. สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรสิริ มั่นคง. 2549. องค์ประกอบที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พฤติพล นิมพราว. 2547. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา

พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สีปพนนท์ เกตุทัต และคนอื่นๆ. 2540. ความฝันของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ตะวันออก.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ. 2543. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2548. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิตรา บณยรัตพันธุ์. 2534. ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ฯ.

ศุภาศิริ การิกาญจน์. 2541. บทบาทของพ่อแม่ ในการสอนเพศศึกษาแก่ลูกสาววัยรุ่นในเขต

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล..

Conbach, L. J. 1990. Essentials of Psychological Testing (5th ed.). New York : Harper Collins.

การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

THE DHARMIC PRINCIPLE THAT USE IN THE ADMINISTRATION WILL OF VERACITY GROUP WILL COLLECT ASSETS FOREST GOD TEMPLE DREAMS WATPATHEPNIMIT OF PONGNAMRON CHANTHABURI PROVINCE.

พระจรินทร์สุทนต์ (จันทขาว),พรทิพา นิโรจน์ , นักรบ เกียรติ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการและ 2) เปรียบเทียบหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่า F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตามหลักธรรมโดยรวมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 และเมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักธรรมเป็นรายข้อ พบว่า ปฏิบัติตามหลักธรรมพรหมวิหารธรรม 4 มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมา คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุธรรม 4 ค่าเฉลี่ย 3.94 ปฏิบัติตามหลักธรรมฆราวาสธรรม 4 ค่าเฉลี่ย 3.88 และปฏิบัติตามหลักธรรมอริยสัจธรรม 4 มีค่าเฉลี่ย 3.60 2) การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวม สมาชิกที่มี เพศ สถานภาพ การศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ อาชีพ รายได้ ต่างกันปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การปฏิบัติตามหลักธรรม, การบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

Abstract

The main purposes of this research were : 1) Study of the principles of management., and 2) to compare the Peoples' The Dharmic Principle That use in the Administration will of Veracity Group will Collect Assets Forest God Temple Dreams WatpaThepNimit of PongnamronChanthaburi Province. The sample included 291 Peoples. The research instrument was the rating-scale questionnaire. Statistical analysis was employed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and the F-test, the difference is a couple of chef Stephen (Scheffe).

The results were revealed : 1) Practice principles for the overall management of the group Faithless savings. WatpaThepNimit. Pong Nam Ron district. Chanthaburi. In a very practical, with an average 3.90 and considering the implementation of the principle is found that the principles virtues fairly fourth most average 4.17 followed by practice principles Sagch the fair four averages 3.94. follow secular principles fairly average 3.88 4 Noble Truths and following the principles of fairness and 4 with a mean 3.60. 2) Comparison principles in the management of the group Faithless savings. WatpaThepNimit. Pong Nam Ron district. Chanthaburi at the overall status of the study period, there were a group the same principles used in the management of the saving truth. Did not differ in age, occupation, income, as well as the principles used in the management of the group have vowed Savings differ significantly at the .05 level.

Keyword :Practice principles, Administration will of Veracity Group

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้
อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักการพัฒนา รัฐบาลจึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมาย การพัฒนาเป็น เศรษฐกิจพอเพียง
ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน
ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทัน ต่อโลกาภิวัตน์ โดยมีกรอบความคิดอยู่ที่พอเพียง ซึ่ง หมายถึง ความพอประมาณ
ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (ธีระภัทร์ เอกผาชัยสวัสดิ์ และคนอื่น. 2545 : 1)

สังคมปัจจุบันติดอยู่กับวัตถุนิยม แสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาปรนเปรอตามความต้องการนั้นๆ โดยไม่คำนึงถึงความพอเพียงต่อ
รายได้ของตนที่พึงได้รับ และบางครั้งก็ไม่คำนึงถึงว่าการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้คนอื่นเดือดร้อนหรือไม่โดยเฉพาะเรื่องผิด
ศีลธรรมจึงทำให้เกิดปัญหาในชุมชนโดยเฉพาะเรื่องเงิน เมื่อมีปัญหาการเงินเกิดขึ้นก็ต้องมีการกู้หนี้ยืมสินจากนายทุน และคน
ข้างเคียงบุคคลเหล่านั้นอาจคิดผลเป็นตอบแทนเป็นดอกเบี้ย ร้อยละ 10 หรือ 20 ต่อเดือน หรือหักผลผลิตทางการเกษตร ถ้าปีไหน
ผลผลิตไม่ดีหนี้สินก็พอกพูนเป็นดินพอกหางหมู และสุดท้ายถูกยึดที่ที่ากินตกเป็นของนายทุน ทำให้เกิดปัญหาในชุมชน

พระครูไพศาลบุญวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดป่าเทพนิมิต จึงได้ชักชวนชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อให้เกิดความสามัคคีในการแก้ปัญหา
ช่วยเหลือกันเอง พึ่งตนเองในหมู่บ้าน เพื่อการมีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข มีคุณค่า และศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันตามแนวคิดเรื่องการสะสมทรัพย์
เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตที่มีต้นสำนึกมาจาก ครูชบ ยอดแก้ว จากจังหวัดสงขลา นำมาผสมผสานกับแนวทางคำสอนของ
องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอาจารย์สุบิน ปณีโต เป็นพระสงฆ์รูปแรกที่ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ในจังหวัดตราด
และพระอาจารย์มนัส ชันติธัมโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้นำแนวคิดนี้ มาประยุกต์ใช้กับแนวทางการ
รวมพลังปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาของชาวบ้านด้วยตนเอง โดยอาศัยวัดต่าง ๆ ในเขตจังหวัดจันทบุรี เป็นสถานที่ รวมพลังชุมชนเพื่อ
จัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขึ้น ในปี พ.ศ. 2539 ต่อมาพระครูไพศาลบุญวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดป่าเทพนิมิต ได้เล็งเห็นความสำคัญนี้
จึงได้ชักชวน ผู้นำหมู่บ้านมาเป็นแกนนำที่สำคัญของกลุ่ม เช่น ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 5 หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เช่น กลุ่มสตรีอาสาฯ กลุ่มอาสา
พัฒนา และป้องกันหมู่บ้าน เป็นต้น และใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการและดำเนินการ ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการเชื่อมคนให้มา
รวมกันเพื่อทำกิจกรรมและสร้างคุณธรรม ให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวบ้าน

ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ นั้นมักจะพบอุปสรรคและปัญหาหลากหลายกันไปเพราะในการให้ชาวบ้านมา
รวมเงินกันนั้นมีเงื่อนไขและที่มาไม่เหมือนกันอุปสรรคเบื้องต้นที่พบก็คือบางหมู่บ้านเคยมีกลุ่มมาก่อนแต่ล้มเลิกไปก็ต้องพูดคุยถึง
รูปแบบการทำที่ผ่านมา และชี้ข้อบกพร่องแล้วเสนอแนวทางแก้ไขจึงจะชวนตั้งกลุ่มใหม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามขั้นตอนใน การตั้งกลุ่ม
สัจจะสะสมทรัพย์ฯ นั้นมีวิธีที่ชัดเจนเป็นลำดับดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.). (2547: 13-14)

1. การชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจถึงปัญหาบ้านเมืองโดยชี้ให้เห็นว่าปัญหาบ้านเมืองของเรา ปัญหาในหมู่บ้านของเราเป็น
อย่างไร ถูกเขาเอารัดเอาเปรียบอย่างไร หรือเสียเปรียบเขาอย่างไร ถ้าไม่รวมตัวกันในอนาคตเราจะเสียเปรียบมากขึ้นเรื่อย ๆ ใน
การทำมาหากินประเด็นนี้สามารถ ยกนิทานเรื่อง “เสือกับวัว” มาประกอบดังนี้ มีวัวอยู่ 100 ตัว หากินอยู่ในหมู่บ้าน อยู่มามี
เสือกตัวหนึ่ง เข้ามาในหมู่บ้าน พอวัวเห็นเสือกจำฝูงก็ตะโกนบอกฝูงวัวทั้งหลายให้วิ่งหนีไม่คิดสู้ ในที่สุดก็ถูกเสือก จับกินไปวันละตัว
ทุกๆวันจนเหลือเพียง 10 ตัว ในที่สุดวัว 10 ตัว ที่เหลือก็กลับมาคิดกันว่า เราตัวใหญ่กว่าเสือกมีเขาเป็นอาวุธ ในขณะที่เสือกซึ่งตัวเล็ก
กว่าเรามีเขี้ยวและความไวเป็นอาวุธ ถ้าสู้กันตัวต่อตัวอาจสู้เสือกไม่ได้ แต่ถ้าเรารวมตัวกันต้องสู้เสือกได้แน่นอน ว่าแล้ววัวที่เหลือก็
วางแผนเพื่อสู้เสือกโดยให้วัว 4 ตัว วิ่งเข้าไปชนขาเสือกทั้ง 4 ข้าง พอเสือกล้มลง ตัวที่เหลือก็ให้เข้าไปรุมกันขวิด วันรุ่งขึ้นวัวก็ออกหากิน
ตามปกติ เสือกออกมารอเพื่อจับวัวกินตามปกติเช่นกัน แต่พอเสือกเดินเข้ามาวัวก็ไม่ถอย วัว 4 ตัว วิ่งเข้าไปชนขาเสือกจนเสือกล้มลงวัวที่
เหลือก็เข้าไปรุมขวิดต้องเสือกจนไส้ทะลัก เสือกก็ตายในที่สุด

จากนิทานเรื่องนี้สามารถตั้งคำถามได้ว่า ในหมู่บ้านเราใครคือวัว? และใครคือเสือก? ชาวบ้านคือวัว และนายทุนต่างๆคือ
เสือก แล้วชี้ให้เห็นต่อไปอีกว่า ที่ผ่านมามีเงินเหลือก็นำไปฝากธนาคาร ใครขาดเงินก็ไปกู้ธนาคาร กู้นายทุนนอกระบบ การนำเงิน
ไปฝากธนาคารทางธนาคารจ่ายดอกเบี้ยให้เพียงเล็กน้อย แต่ชาวบ้านต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเดินทาง ตอนไปกู้ก็เช่นกัน ทาง
ธนาคารคิดดอกเบี้ยแพงขึ้นซึ่งดอกเบี้ยที่เสียไปก็ไม่เคยมีผลกลับมาให้ผู้กู้เลย เสียแล้วเสียเลย เจ็บป่วยธนาคารก็ไม่เคยมาดูแล
ช่วยเหลือ อยางดีถ้าตายลงไปธนาคารอาจให้มอเตอริไซด์ส่งพวงหรีดมาให้ สักพวง ก็เท่านั้น คำถามต่อไปคือว่า เมื่อในหมู่บ้านมีทั้ง

คนมีเงินเหลือใช้ มีทั้งคนมีเงินไม่พอใช้ ทำให้ไม่ช่วยกันเอง ทำให้ต้องนำเงินไปช่วยคนนอก ไปช่วยธนาคาร คนที่รำรวยก็คือธนาคาร คนที่ยากจนลงก็คือพวกชาวบ้านด้วยกัน หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ชาวบ้านก็จะเป็นเหมือนวัวที่ถูกเสือกินไปวันละตัว ๆ แต่ถ้าบรรดาวัวทั้งหลายมารวมกลุ่มกัน ทั้งมี ทั้งจน มาตั้งกลุ่มร่วมกันคนมีก็สะสมเงินมากหน่อย คนจนก็สะสมน้อยหน่อย ตามกำลังเงินที่รวมกันได้ ก็นำไปช่วยกันเองในหมู่บ้านในชุมชนคนฝากก็ได้เงินปันผลคนกู้ก็ได้เงินไปใช้ในสิ่งที่จำเป็นเพียงเสียค่าบริการให้กับกลุ่มซึ่งค่าบริการก็ไม่ได้นำไปไหนนำไปจัดสรรเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าคลอดบุตร ตายไปมีค่าฌาปนกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีค่ามากกว่าพวงหรีดที่ธนาคารนำมาให้หลายเท่า นี่คือการไม่ยอมแพ้เสีย เป็นการหันหน้าสู้เสีย

2. ใช้เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในการแก้ปัญหา โดยต้องใช้ธรรมนำเงิน ทุกคนต้องหันหน้ามาทำบุญร่วมกัน ซึ่งการทำบุญนั้นสามารถทำได้โดยการนำเงินมาฝากรวมกันและให้คนกู้ เพราะการที่คนตกทุกข์ได้ยากเผชิญกับปัญหาเขาต้องการที่พึ่ง ซึ่งเราสามารถให้เขาพึ่งได้เรียกว่า “ได้ทำบุญร่วมกัน” ดังนั้นเมื่อคนมากู้เงินที่เราฝากไว้ไปประกอบอาชีพ ไปใช้หนี้ ไปลงทุนค้าขายหรืออะไรก็แล้วแต่ ก็เป็นการสงเคราะห์เขาจึงเป็นการทำบุญ นำหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ มาเป็นแนวทางโดยหลักธรรมบอกว่า “เมื่อได้ทรัพย์มาแล้ว ต้องแบ่งเป็น 4 ส่วน” คือ 1) เลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้เย็นสุข 2) เอาไปลงทุนทำการค้าขาย 3) เอาไปเสียภาษีและบำเพ็ญกุศล 4) ให้เก็บออมไว้ในยามภัยพิบัติหรือเมื่อแก่ชรา

จากแนวคิดทั้งสองแบบดังกล่าว จึงได้ชวนให้ชาวบ้านมาตั้งกลุ่มสัจจะฯ ร่วมกัน ในชุมชนวัดป่าเทพนิมิต โดยการนำเงินมาฝากรวมกัน แล้วปล่อยให้คนกู้ ช่วยเหลือกันเองในชุมชนนอกจากนี้ผลกำไรจากการกู้ยืมซึ่งก็คือค่าบริการจ่ายให้กับกลุ่มนั้นจะเป็นเงินปันผล และนำไปจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วย เป็นเงินฌาปนกิจ และสวัสดิการอื่น ๆ

เมื่อตั้งกลุ่มได้สำเร็จก็ประชุมคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นมาหนึ่งชุด มีประธาน กรรมการรับเงินออม กรรมการจ่ายเงินกู้ กรรมการรับเงินกู้ส่งคืน และกรรมการกองทุนสวัสดิการ ซึ่งจะทำงานกันแบบเครือญาติ แบบพี่น้องกัน ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวแน่นอนมากนัก มักจะยืดหยุ่นตามความเหมาะสม คณะกรรมการก็ทำงานแบบเสียสละจริง ๆ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนทำงานฟรีถึง 2 ปีจึงจัดสรรเงินจากสวัสดิการเป็นค่าตอบแทนบ้างพอได้ค่าน้ำมันรถมาทำงาน

วิธีการสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต คือ การสร้างฐานปัจเจกชนไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น โดยจุดเน้น 3 ประการ คือ การสร้างคน สร้างวิถีทำงาน และสร้างชุมชน/สังคม (กองทุนเพื่อสังคม. 2545: 18-19)

1. สร้างคน วิธีการสร้างคนที่เป็นจุดเด่นของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ๆ ได้แก่

- 1.1 พระสงฆ์และฆราวาสมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี อันเนื่องมาจากความเลื่อมใสศรัทธา
- 1.2 สมาชิกมีสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นเจ้าของไม่ใช่เพียงผู้รับประโยชน์
- 1.3 สมาชิกมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกันในสถานภาพและในสิทธิประโยชน์ จึงสามารถเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันและวิสัยทัศน์ในอนาคต
- 1.4 สำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้สมาชิกต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนไปพร้อม ๆ กัน จึงมีการแบ่งปันผู้ยากไร้ด้วยการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข

2. สร้างวิถีทำงาน วิธีการทำงานที่น่ายกย่องของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ได้แก่

- 2.1 การเชื่อมโยงภูมิปัญญาชาวบ้านกับเทคนิควิธีการสมัยใหม่ที่เลือกสรรมาใช้
- 2.2 ใช้วิทยากรชาวบ้านที่ได้รับการฝึกอบรมวิธีการสมัยใหม่ เช่น AIC , FSC และแผนที่ความคิด เพื่อนำไปใช้ในการระดมความคิดจากสมาชิก
- 2.3 ใช้คนเป็นศูนย์กลางทั้งในการสร้างองค์ความรู้ การปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การมีส่วนร่วมการเรียนรู้กระบวนการและผลงาน และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2.4 ใช้วิธีเรียนรู้โดยกลุ่มเป็นการสะสมข้อมูลความคิดเห็นและนำเสนอประสบการณ์ในการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนกันโดยการสรุปบทเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การจัดเวทีชาวบ้าน
- 2.5 มีการติดตามประเมินผลตลอดเวลาโดยกลุ่ม เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในปัจจุบันและเพื่อการวางแผนงานในอนาคต
- 2.6 พระสงฆ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ แต่ไม่ใช่ผู้นำ พระและชาวบ้านจะเดินไปด้วยกัน แต่ไม่ใช่พระเดินนำชาวบ้านเดินตาม จึงเกิดการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน
- 2.7 ใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ให้เสร็จภายในวันเดียว เพื่อไม่ให้กรรมการและสมาชิกต้องเสียสละเวลาในการทวนหาอีกมากเกินไป

3. สร้างชุมชน/สังคม เป็นการขยายผลจากคน/กลุ่ม ชุมชน/สังคม โดยวิธีการต่อไปนี้

3.1 จัดเวทีชาวบ้านและเวทีชุมชน โดยเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมในการนำเสนอผลงาน ทั้งที่เป็นจุดแข็งจุดอ่อน วิธีการเช่นนี้มีผลในการก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้ปฏิบัติ และขณะเดียวกันมีการขยายผลอย่างน้อยในระดับแนวคิดสู่ชุมชน/สังคม

3.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการศึกษาคูงาน โดยการนำบทบาททั้งผู้ให้ และผู้รับทำให้เกิดการขยายผลที่ชัดเจนขึ้นในวิธีปฏิบัติ

3.3 ขั้นตอนที่ 1 และ 2 นำไปสู่การสร้างเครือข่ายในงานประเภทเดียวกัน หรือเพื่อแก้ปัญหาทำนองเดียวกัน หรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน ช่วยให้เกิดการรวมพลังในวงกว้างและยั่งยืน

3.4 การรับฟังการประเมินผลจากภายนอก ช่วยให้เกิดการมองตนเองและการเรียนรู้ชัดเจน และกว้างขวางขึ้นทำให้มองเห็นช่องทางในการปรับปรุงแก้ไขและแสวงหาความร่วมมือในวงกว้าง

จากการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต มาเป็นระยะเวลา 10 ปี คือ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2542 มีสมาชิกแรกเข้า 201 คน มีคณะกรรมการในการบริหารครั้งแรก 9 คน มีเงินออมสะสมครั้งแรก 15,370 บาท จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2552 มีสมาชิก 1919 คน คณะกรรมการในการบริหาร 22 คน มีเงินออมสะสมรวม 4,999,990 บาท มีเงินกองทุนสวัสดิการรวม 4,207,723 บาท เพื่อช่วยเหลือสมาชิก คลอดบุตร เจ็บป่วย ตาย และเป็นทุนการศึกษา การที่กลุ่มฯ เติบโตและเข้มแข็งได้เป็นเพราะกลุ่มฯได้นำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารจัดการ จึงทำให้กลุ่มมีการพัฒนาและสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้าน ร่างกาย และจิตใจ ชาวบ้านมีความสามัคคี และมีความเสียสละเอื้ออาทรกัน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและศึกษาว่า หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต จังหวัดจันทบุรี นั้นใช้หลักธรรมอะไรบ้าง และเมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติในลักษณะใด อีกทั้งมีองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต จังหวัดจันทบุรี ที่ทำให้เกิดการพัฒนา ของคน และชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ได้ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาจากสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทพนิมิต จังหวัดจันทบุรี จำนวน 5 หมู่บ้าน จำนวนสมาชิก 1,219 คน โดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 670 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 291 คนการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอนตอนที่ 1 ปี จ ฉ ย ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นลักษณะการสำรวจรายการ (Check List) คำถามประกอบไปด้วยคำถามที่เกี่ยวกับรายละเอียดและลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จำนวน 7 ข้อตอนที่ 2 หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีจำนวน 16 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Type Seale) และได้กำหนดเป็น 5 ระดับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านโฆม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น .8924

ผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามหลักธรรมโดยรวมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 และเมื่อพิจารณาการปฏิบัติตามหลักธรรมเป็นรายข้อ พบว่า ปฏิบัติตามหลักธรรมพรหมวิหารธรรม 4 มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมา คือ ปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุธรรม 4 ค่าเฉลี่ย 3.94 ปฏิบัติตามหลักธรรมฆราวาสธรรม 4 ค่าเฉลี่ย 3.88 และปฏิบัติตามหลักธรรมอริยสังฆธรรม 4 มีค่าเฉลี่ย 3.60
2. การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า โดยภาพรวม สมาชิกที่มี เพศ สถานภาพ การศึกษา ระยะเวลาการเป็นมาชิกกลุ่ม ต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ อายุ อาชีพ รายได้ ต่างกันปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1 หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อยดังนี้

1.1 พรหมวิหารธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าอาวาสได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ของวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม มากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มได้จัดเงินสวัสดิการ (เงินปันผล) ให้แก่สมาชิกทุกๆ ปี เจ้าอาวาส ได้บรรยายธรรม และให้กำลังใจแก่สมาชิกเป็นประจำ และเมื่อสมาชิกปฏิบัติผิดระเบียบข้อบังคับ กลุ่มจะให้โทษ ต่อสมาชิกที่ได้แก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ถูกต้องตามข้อบังคับนั้นแล้ว ตามลำดับ

1.2 สังคหวัตถุธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เงินปันผลที่จัดถวายวัด เป็นการถวายเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ (ส่วนรวม) มากที่สุด รองลงมา คือ สมาชิกสามารถให้กำลังใจแก่สมาชิกด้วยกันได้ สมาชิกได้ร่วมกันพัฒนาวัด ก่อนทำงานกลุ่ม เป็นการทำประโยชน์ร่วมกัน และสมาชิกได้ร่วมบริหารกลุ่มโดยไม่ยึดติดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

1.3 ฆราวาสธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ใช้หลักความซื่อสัตย์ต่อการในการบริหารมากที่สุด รองลงมา คือ การเป็นจะต้องมีจิตสำนึกต่อกันไม่มีความเห็นแก่ตัว สมาชิกต้องมีความอดทนต่อการเวลาในการออม และการส่งเงินกู้ และการบริหารกลุ่มจะต้องหวังแต่ผลกำไรมากกว่าการเสียสละให้สมาชิก ตามลำดับ

1.4 อริยสังฆธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การก่อตั้งกลุ่มทำให้มีความสามัคคีเสมอภาคของสมาชิกและคนในชุมชน เป็นแนวทางปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์มากที่สุด รองลงมา คือ สมาชิกทุกคนมีความจำเป็นในการใช้จ่ายในครอบครัว การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง การสมัครเป็นสมาชิก เพื่อหวังประโยชน์ในการออมและกู้เงินเท่านั้น และเงินของสมาชิกในกลุ่ม ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาของ ครอบครัวและสมาชิกในชุมชนได้ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สมาชิกกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ ที่มีเพศต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่าง

2.2 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีอายุต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมาชิกที่มีอายุ 20-39 ปี ปฏิบัติพรหมวิหารธรรม 4 สูงกว่าสมาชิกที่มีอายุ 41-60 ปี สมาชิกที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอายุ 41-60 ปี

2.3 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีสถานภาพต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

2.4 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีอาชีพต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ปฏิบัติตามหลักสัจจวาจาธรรม 4 หลักสังคหวัตถุธรรม 4 และหลักพรหมวิหารธรรม 4

2.5 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีการศึกษาต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

2.6 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีรายได้ต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4 หลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักอริยสัจจธรรม 4

2.7 สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 มากที่สุด ซึ่งพรหมวิหารธรรม 4 เป็นธรรมที่ผู้ใหญ่มอบให้กับผู้น้อย ประกอบด้วย เมตตา คือ ความรัก ความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความรู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข และอุเบกขา คือ ความรู้สึกวางเฉยเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง ดังที่ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) (2552 : 46-47) กล่าวว่า พรหมวิหารธรรม 4 เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความบริสุทธิ์ที่ทุกคนควรจะต้องปฏิบัติต่อกันฉันท์พี่น้อง มิเมตตาซึ่งกันและกัน อย่าได้คิดที่จะเอาตัวเอวเปรียบเบียดเบียนแก่กันและกัน แสดงว่าสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ได้ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 จนทำให้การบริหารจัดการของกลุ่มประสบผลสำเร็จ ในการแก้ปัญหาช่วยเหลือกันเอง พึ่งตนเองในหมู่บ้าน เพื่อการมีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข มีคุณค่า และศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันตามแนวคิดเรื่องการสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต

2. การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า อายุของสมาชิก อาชีพของสมาชิก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิก มีผลต่อหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยพบว่า สมาชิกที่มีอายุมาก มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสูงกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย สมาชิกที่มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีการปฏิบัติตามหลักธรรมมากกว่าสมาชิกที่มีอาชีพอื่น และสมาชิกที่มีรายได้ระดับกลาง ประมาณ 10,000-30,000 บาทต่อเดือน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้ระดับอื่นๆ แสดงว่าความพร้อมในการดำรงชีวิตประจำวันของสมาชิกมีผลต่อหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการเผยแพร่หลักธรรมให้กับสมาชิกที่มีอายุน้อย หรือสมาชิกที่อยู่ในวัยเรียน จะได้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย

2. ควรมีการส่งเสริมอาชีพให้เกิดรายได้กับสมาชิกที่มีรายได้น้อย หรือสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

3. ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

4. ควรศึกษาการส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ที่มีรายได้น้อยและสมาชิกที่มีอาชีพไม่มั่นคง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธีระภัทร์ เอกผจญสวัสดิ์และคนอื่นๆ. 2545. เศรษฐกิจพอเพียงเคียงคู่ไทยก้าวไกลด้วย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี :

การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ใน โรงเรียน ครั้งที่ 14 8-10 มกราคม 2547

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ). 2552. พรหมวิหารธรรม 4. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บันลือธรรม.

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯจังหวัดจันทบุรี. “ชุดการจัดการทางสังคม” เล่มที่ 5. กรุงเทพฯ :

สำนักงานฯ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.). 2547. โครงการเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายพระสงฆ์ที่นำแนวคิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา จิตวิญญาณชุมชน พาชุมชนเข้าสู่ธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

Conbach, L. J. 1990. *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). New York : Harper Collins.

Krejcic, Robert V. and Morgan, Earlyle W. 1970. *Educational and Psychological Measurement*.

New York : Macmillan.

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร
และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทย**
**FACTORS INFLUENCING EMPLOYEE'S SATISFACTION ORGANIZATIONAL COMMITMENT AND
ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR OF WESTERNDIGITAL (THAILAND) CO., LTD.**

ภาคภูมิ ตั้งฤดี¹, จันทนา แสนสุข²

¹ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

²ภาควิชาการจัดการ คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กรส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน และศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มพนักงาน บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณในการทดสอบสมมติฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร สำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะงาน ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร และไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน สำหรับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กรพบว่า ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน
คำสำคัญ : พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, การส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน, คุณลักษณะงาน, ความมั่นคงขององค์กร, บรรยากาศองค์กร

Abstract

This research aims to study factors to enhance the capabilities, attributes of work, the stability of the organization and organizational climate which affect satisfaction in the work, organizational commitment and good behaviour of Citizenship Organizational. To study the satisfaction in the work and organizational commitment factors influencing the good behaviour of Citizenship Organizational. The case study is the employees of Western Digital Thailand Company limited with questionnaire by random 395 samples and analyzed by using multiple regression analysis to test the hypothesis. The results showed that the factors to enhance the capabilities, the stability of the organization and organizational climate are positive impact on job satisfaction in the work, organizational commitment and good behaviour of Citizenship Organizational. The factors of attributes of work are positive impact on organizational commitment but not for the job satisfaction in the work and good behaviour of citizenship organizational. And factors of job satisfaction in the work, organizational commitment are positive impact on good behaviour of citizenship organizational.

Keyword: good behaviour of Citizenship Organizational, job satisfaction in the work, organizational commitment, to enhance the capabilities, attributes of work, the stability of the organization, organizational climate.

บทนำ

บริษัท เวสเทิร์นดิจิทัล (คอร์ปอเรชั่น) จำกัด เป็นบริษัทดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิต และจำหน่ายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับเก็บข้อมูลแบบแถบแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ มีขนาดมูลค่าของธุรกิจและส่วนแบ่งทางการตลาดใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยมีสำนักงานใหญ่ที่มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับในประเทศไทยนั้น บริษัท เวสเทิร์นดิจิทัล (ประเทศไทย) จำกัด เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2544 และมีพนักงานจำนวน 29,419 คน (อ้างอิงข้อมูลของแผนกทรัพยากรบุคคล, ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2555) จะเห็นได้ว่า บริษัทฯ มีการว่าจ้างพนักงานจำนวนมาก เพื่อดำเนินธุรกิจผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยบริษัทฯ ให้ความสำคัญพร้อมทั้งมีนโยบายที่จะพัฒนาและรักษาทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าขององค์กร เนื่องจากความทุ่มเทในการทำงานของพนักงานในองค์กรเป็นพฤติกรรมที่เอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยพนักงานจะมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กร อันเนื่องมาจากพนักงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานและมีความผูกพันต่อองค์กร ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาปัญหาที่สำคัญอันดับต้นๆ ขององค์กร คือ ปัญหาในด้านบุคลากรซึ่งเกี่ยวกับการลาออกของพนักงาน การขาดวินัยในการปฏิบัติงาน การกระทำผิดข้อบังคับขององค์กร และการสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพในด้านการผลิตและขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร รวมทั้งการสูญเสียเวลาซึ่งมีอาจประมาณค่าได้ จากการเก็บข้อมูลในปี 2555 บริษัทฯ มีอัตราการเข้าออกของพนักงานเฉลี่ยสูงถึง ร้อยละ 3 (อ้างอิงข้อมูลของแผนกทรัพยากรบุคคล, ข้อมูล ณ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2555) ซึ่งองค์กรจะต้องพยายามหาวิธีการที่จะลดการลาออกของพนักงาน โดยการทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน รักและผูกพันต่อองค์กร ต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรลดอัตราการเข้าออกของพนักงานได้ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศขององค์กร ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานบริษัท เวสเทิร์นดิจิทัล ประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการและพัฒนานโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยลดความสูญเสียให้แก่องค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน บริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานบริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานของบริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย จำนวน 29,419 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ระยะเวลาในการเก็บตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2555 ถึง กันยายน 2555 โดยแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาและทบทวนข้อมูลจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการใช้อิงค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA : confirmatory factor analysis) จากการทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มทดลองใช้คือ พนักงานของบริษัท เวสเทิร์น ดิจิทัล ประเทศไทย ได้ค่า Factor Loading อยู่ระหว่าง 0.437 - 0.939 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.4 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) และหาค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าระหว่าง 0.721 – 0.898 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2549) ถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ

ดังนั้น จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ ในการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน และวิเคราะห์ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงาน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กรและบรรยากาศองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

1.1 ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

1.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

1.3 ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

1.4 ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กรและบรรยากาศองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร

2.1 ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร

2.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร

2.3 ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร

2.4 ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร

3. ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กรและบรรยากาศองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

3.1 ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

3.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะงานไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

3.3 ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

3.4 ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

4.1 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

4.2 ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 395 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 18 – 30 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี มีระยะเวลาทำงานกับองค์กร 2 – 5 ปี และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท

2. ผลการศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนี้

ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .454, P < .01$) ยอมรับสมมติฐาน เนื่องจาก พนักงานทุกคนต้องการความก้าวหน้าในชีวิต ต้องการโอกาสในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น และมีความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งตอบแทนจากความสามารถในการปฏิบัติงานที่เพิ่มมากขึ้น เพราะมนุษย์

ต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จสูงสุด (Maslow อ้างถึงในประสิทธิ์ ลีลาประเทือง, 2544) การได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานจากองค์กร ในการพัฒนาความรู้ความสามารถให้สูงขึ้น ตลอดจนพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่ต่อการปฏิบัติงาน สามารถทำได้โดยการให้พนักงานมีโอกาสได้ศึกษาดูงาน ทดลองงาน ฝึกงานเพิ่มเติม ฝึกอบรมระยะสั้น หรือการได้รับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ เมื่อพนักงานได้รับความรู้ หรือความชำนาญที่เพิ่มขึ้น จะช่วยให้พนักงานเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่องานที่รับผิดชอบ ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพในการทำงานจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่ส่งผลให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยนา สุภคณาการ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรฝ่ายขายระดับผู้บริหารบริษัท เนชั่นไวต์ประกันชีวิต จำกัด) เชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพ การพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านความสำเร็จในงาน นโยบายการทำงานและการบริหารงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจของบุคลากรฝ่ายขายระดับผู้บริหาร

ปัจจัยด้านคุณลักษณะงาน ไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ($X = -.052, P > .10$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นเพราะบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล มีระบบการทำงานในลักษณะโรงงาน ซึ่งเป็นลักษณะงานที่ทำเป็นประจำทุกวันซ้ำ ๆ กัน โดยพนักงานไม่มีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถที่หลากหลายในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเสมือนการทำงานเพียงบางส่วนในระบบสายพานหรือการทำงานเพียงด้านเดียวเท่านั้น โดยคุณลักษณะงานมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ขอบเขตของงานมีความเฉพาะเจาะจง มุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานเฉพาะทางไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้พนักงานของบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทยไม่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากนัก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการออกแบบคุณลักษณะงานเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในองค์กร และมีความสำคัญโดยตรงต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์กรอาจแก้ไขได้โดยการกำหนดคุณลักษณะงานให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น หรือมีการหมุนเวียนงาน (Job Rotation) โดยให้มีการหมุนเวียนสลับเปลี่ยนหน้าที่งานไปเรื่อย ๆ เพื่อให้พนักงานได้มีโอกาสเรียนรู้งานต่าง ๆ เพิ่มความท้าทาย และส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ให้แก่พนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย สันติวงษ์ (2538) ศึกษาพบว่า การที่พนักงานต้องทำงานภายใต้คำสั่งอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีอิสระในการตัดสินใจในการทำงานด้วยตนเอง หรือต้องปฏิบัติงานที่ทำเป็นประจำทุกวันซ้ำ ๆ กัน โดยไม่ได้ใช้ความสามารถที่หลากหลายส่งผลต่อความไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน

ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($X = .105, P < .05$) ยอมรับสมมติฐาน เนื่องจากความมั่นคงขององค์กรเป็นสิ่งที่องค์กรต้องรักษาไว้และต้องพยายามสร้างการรับรู้ดังกล่าวให้กับบุคลากรขององค์กรและบุคคลภายนอกได้รับรู้ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นขององค์กร ว่าเป็นองค์กรที่มีเสถียรภาพทำให้เกิดความรู้สึกในด้านความปลอดภัยของรายได้ที่จะได้รับ และสวัสดิการที่สามารถดำรงชีพกับองค์กรได้จนเกษียณอายุ มีสถานภาพทางอาชีพที่มีความมั่นคง ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง โดยให้ความสำคัญในด้านผลประโยชน์ที่เหมาะสมและการสร้างความรู้สึกรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้เกิดแก่บุคลากรขององค์กร โดยองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรขององค์กรเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กร มีการอุทิศพลักกายและพลังใจอย่างเต็มที่ให้แก่องค์กรด้วยความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับองค์กรตลอดไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวดี สอนสิงห์ (2543) ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานต่อปัจจัยจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษา บริษัท บิวตี้ รีเทล) ประเทศไทย (จำกัด ในเขตการขายภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญและมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านตำแหน่ง ด้านการบังคับบัญชาของหัวหน้างาน ด้านความมั่นคงขององค์กร ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ด้านความมั่นคงในชีวิตส่วนตัว และด้านสภาพการทำงาน

ปัจจัยด้านบรรยากาศขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .327, P < .01$) ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากบรรยากาศขององค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร การจัดบรรยากาศขององค์กรให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานนั้น มีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานในองค์กรให้มากขึ้น โดยบรรยากาศขององค์กรจะมีผลต่อการรับรู้ของพนักงานในองค์กรที่มีต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น สถานที่ทำงานของพนักงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ เช่น เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องใช้ อาคารสถานที่ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในองค์กร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อตัวบุคคล

องค์กร และการรับรู้ถึงบรรยากาศองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติ ก่อให้เกิดแรงจูงใจและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมของพนักงานในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรปภากร รัตน์ หิรัญกร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคคล มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลการศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ดังนี้

ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .229, P < .01$) ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากองค์กรมีการส่งเสริมให้พนักงานได้เข้ารับการศึกษาดูงาน มีการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้อย่างทั่วถึงให้กับพนักงานในทุกระดับ ส่งผลให้พนักงานสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความรู้สึมีความสุขและผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไล ทองทวี (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สถาบันบรมราชชนก ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นเพราะองค์กรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ จัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ มีระบบการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่เหมาะสมและเป็นธรรมส่งผลให้พนักงานได้รับการพัฒนา และมีความก้าวหน้าในอาชีพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

ปัจจัยด้านคุณลักษณะงาน ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .226, P < .01$) ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากคุณลักษณะงานเป็นการออกแบบงานเพื่อเพิ่มความสำคัญของงานที่เน้นลักษณะที่มีเหตุผล ที่จะสร้างเงื่อนไขให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งระบบงานของบริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล ประเทศไทยเป็นรูปแบบสายพานการผลิต จึงไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานมากนัก แต่เนื่องด้วยองค์กรมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับพนักงานในระดับที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ โดยดูจากความสำคัญของงานในแต่ละตำแหน่ง และมีการปรับเพิ่มเงินเดือน รวมถึงการจัดสวัสดิการที่มีความเหมาะสม ส่งผลให้พนักงานยังคงความเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป และเมื่อพนักงานทำงานกับองค์กรเป็นระยะเวลาเวลานานมากเท่าไร ก็จะก่อให้เกิดความผูกพันกับองค์กรโดยไม่คิดที่จะลาออกจากองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นลินี เกิดประสงค์ (2547) พบว่าคุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพ ศูนย์ชุมชนภาคเหนือตอนล่าง เนื่องจากบุคลากรขององค์กรมีการรับรู้ถึงคุณลักษณะงานในระดับสูง จะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูงตามไปด้วย และหากพนักงานมีทัศนคติทางบวกต่องาน ผลลัพธ์ต่อมาก็คือ ทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร จนกระทั่งพัฒนาไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรได้ในที่สุด

ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($X = .349, P < .01$) ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นเพราะความมั่นคงขององค์กรถือเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งที่ต้องครบมอบให้กับพนักงาน พนักงานสามารถรับรู้ได้ถึงความน่าเชื่อถือและมีความไว้วางใจต่อองค์กร โดยพนักงานจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานกับองค์กร ว่าเป็นองค์กรที่มีความมั่นคง โดยจะไม่ถูกโยกย้าย ปลดออก หรือเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบโดยไม่สมัครใจ และรู้สึกว่าคุณภาพตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรโดยไม่ปรารถนาจะไปจากองค์กร ซึ่งถือว่าเป็นความรู้สึกของความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจสูงจะคงอยู่กับองค์กรเป็นระยะเวลายาวนาน เช่นเดียวกับวิมล โกศิวิทย์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัทเอทีแอนด์ที (ไทยแลนด์) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรในสภาวะที่บริษัทต้องสูญเสียกำลังคนด้านวิศวกร โดยผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน โอกาสความก้าวหน้าในเรื่องการเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศในการทำงาน รวมถึงเรื่องลักษณะและสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน การได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($X = .110, P < .05$) ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจาก บรรยากาศองค์กรนั้นเกิดจากการรับรู้ของพนักงานที่มีต่อองค์กรที่ทำงานอยู่ ซึ่งเป็นการรับรู้ต่อลักษณะโครงสร้าง นโยบาย เป้าหมาย กระบวนการปฏิบัติงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และสิ่งแวดล้อมในองค์กร

ตลอดจนพฤติกรรมผู้บริหารและร่วมงาน อันจะมีผลต่อความพึงพอใจของบุคลากรในองค์กร โดยบรรยากาศองค์กรจะมีส่วนในการช่วยกระตุ้นให้พนักงานมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร และมีผลต่อความรู้สึกของพนักงานที่จะอยู่กับองค์กรต่อไป ดังนั้นบรรยากาศองค์กรที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้พนักงานเกิดแรงจูงใจและช่วยให้การทำงานของพนักงานเป็นไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chiang (อ้างใน พรตบุตร จุฑะกนก, 2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรที่ช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างบรรยากาศองค์กรกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงาน คุณลักษณะงาน ความมั่นคงขององค์กร และบรรยากาศองค์กร ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ดังนี้

ปัจจัยด้านการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .597, P < .01$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องมาจากการส่งเสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานเป็นการพัฒนาบุคลากร อันนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรในองค์กรอย่างยั่งยืน เมื่อบุคลากรได้รับการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานที่ดีย่อมส่งผลให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรในที่สุด ซึ่งการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้บุคลากรขององค์กรมีพฤติกรรมที่ดี เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น สำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ คำนึงถึงผู้อื่น และนำไปสู่การสร้างผลงานที่มีคุณภาพ ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร โดยเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองของสมาชิกภายในองค์กร ที่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เกินกว่าบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของชนัดดา เพ็ชรประยูร (2545) ได้ศึกษาการรับรู้บรรยากาศองค์กร คุณภาพชีวิตการทำงานและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ด้านความก้าวหน้า ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ด้านความมั่นคงในงาน และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยด้านคุณลักษณะงาน ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรผลการวิจัยพบว่า ($X = .035, P > .05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นผลมาจากการที่คุณลักษณะงานของบริษัท เวสเทิร์นดิจิตอล ประเทศไทย มีระบบการทำงานในรูปแบบโรงงาน มีไลน์การผลิตที่ต้องมีการควบคุมดูแลในเรื่องของกระบวนการผลิตโดยเน้นความสะอาด (Clean room) มีกฎระเบียบที่เข้มงวด มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน พนักงานทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกไม่คล่องตัวและขาดอิสระในการปฏิบัติงาน เกิดความซ้ำซากจำเจในงาน ผลที่ตามมาคือทำให้พนักงานเกิดความเหนื่อยหน่ายในงาน ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เช่น พนักงานขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร ไม่มีความสุขในการทำงาน และก่อให้เกิดทัศนคติด้านลบต่องาน สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย สันติวงษ์, 2537 ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของงานกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่มีได้อยู่ในระดับบริหาร จำนวน 385 คน พบว่าพนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากคุณลักษณะของงานภายในโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety) ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน(Task Identity) ความสำคัญของงาน (Task Significance) ความมีเอกลิทธิของงาน (Autonomy) ผลย้อนกลับของงาน (Feedback) อยู่ในระดับที่ต่ำ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พนักงานไม่ค่อยแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาไม่มีความพึงพอใจในคุณลักษณะของงาน

ปัจจัยด้านความมั่นคงขององค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .127, P < .01$) ซึ่งยอมรับสมมติฐาน โดยความมั่นคงขององค์กรมีส่วนช่วยให้บุคลากรมีความรู้สึกเชื่อมั่นต่อความมั่นคงขององค์กรและรายได้ที่ได้รับ มีความเชื่อมั่นในความเป็นไปได้ที่จะได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับมอบหมายงานที่มีขอบข่ายให้รับผิดชอบมากขึ้น โดยจะไม่ถูกให้ออกจากงานโดยไม่เป็นธรรม ความมั่นคงขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งเมื่อบุคลากรสามารถรับรู้ถึงความมั่นคงขององค์กร จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่

เป็นประโยชน์ต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพพร สิงห์เดช (2549) ซึ่งพบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงขององค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ในด้านพฤติกรรมการช่วยเหลือบุคคล และด้านพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบ ของข้าราชการครูวิทยาลัยเทคนิคในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้หากองค์กรสามารถทำให้พนักงานรับรู้ถึงความมั่นคงขององค์กรและเล็งเห็นถึงโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพแล้วนั้น พนักงานก็จะตอบสนององค์กรด้วยการทุ่มเทความพยายามให้กับงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .190, P < .01$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากบรรยากาศองค์กรประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างรวมกันทั้งทางด้านลักษณะนโยบายการบริหารจัดการ ด้านสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในที่ทำงาน ซึ่งบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร เนื่องจากสภาพการทำงานเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คุณภาพของสถานที่ทำงานและสภาพแวดล้อมที่ดี จะช่วยทำให้บรรยากาศในการปฏิบัติงานเป็นที่น่าพอใจ การจัดบริเวณรกรื่น เครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ ที่ทันสมัย แสงสว่าง อุณหภูมิ และระดับเสียงที่เหมาะสม เป็นเครื่องกระตุ้นให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น และบรรยากาศในองค์กรจะเกิดขึ้นได้นั้น เป็นผลมาจากบุคลากรขององค์กรต้องร่วมใจกันเพื่อให้องค์กรน่าอยู่ ในทำนองเดียวกัน Steers and Porter (อ้างใน เสาวรส บุณนาค, 2543) กล่าวถึงความสำคัญของบรรยากาศองค์กรว่า เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร เพราะบรรยากาศองค์กรมีส่วนกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน และพนักงานยังเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร กล่าวคือ บรรยากาศองค์กรที่ดี ทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเพิ่มมากขึ้น

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานและความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ดังนี้

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .605, P < .01$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้พนักงานเกิดความเต็มใจที่จะร่วมมือกับองค์กร ในด้านการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลงานที่ดีมีคุณภาพ จนพัฒนาไปสู่พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งจะส่งเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น การส่งเสริมให้พนักงานเกิดความสุขจากสภาพที่ตนเองได้รับขณะปฏิบัติงาน มีแรงจูงใจ เกิดความรู้สึกรักและผูกพัน เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน จะส่งผลให้พนักงานเกิดทัศนคติทางบวกต่อองค์กร มีแรงจูงใจที่จะทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับการปฏิบัติงานขององค์กร และเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เป็นประโยชน์รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรอีกด้วย อันเป็นลักษณะของพฤติกรรมบทบาทพิเศษ ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานที่นอกเหนือไปจากที่องค์กรกำหนด ด้วยความเต็มใจของพนักงานเอง เช่น การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น ดังนั้น ความพึงพอใจจึงเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รดา อุดมอานภาพสุข (2549) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจต่อความมั่นคงขององค์กร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เนื่องจากความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจะเป็นตัวกระตุ้นและจูงใจบุคคลให้เกิดความพยายาม และทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเสริมสร้างความเต็มใจในการทำในสิ่งที่จะเป็นคุณประโยชน์ต่อองค์กร ด้วยการมีส่วนร่วมในงานและกิจกรรมขององค์กรมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กร เช่น มีความกระตือรือร้นและมีความพยายามเป็นพิเศษที่จะปฏิบัติงานของตนให้สำเร็จ มีความเต็มใจในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานของตนโดยตรง ให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อต้องการให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเรียกว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรนั่นเอง

ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($X = .098, P < .01$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นความปรารถนา และความเต็มใจของบุคลากรที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กร เมื่อบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรจะมีพฤติกรรมการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง มีความคงเส้นคงวาในการปฏิบัติงาน โดยไม่คิดที่จะโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน โดยจะแสดงออกมากในรูปของการจงรักภักดีและเต็มใจที่จะอุทิศตนให้กับองค์กร เนื่องจากบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรนั้นจะมีความรู้สึกว่าการทำประโยชน์เพื่อองค์กรเป็นสิ่งที่

ตนเองจะต้องรับผิดชอบ และทุ่มเทการทำงานอย่างเต็มที่ โดยถือเป็นหน้าที่หรือพันธะผูกพันที่สมาชิกขององค์กรจะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่และมีความต้องการที่จะตอบแทนในสิ่งที่ได้รับจากองค์กร โดยการที่บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์กรและไม่ปรารถนาจะไปจากองค์กร รวมทั้งการที่บุคลากรมีความคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น จะเป็นแรงผลักดันให้พนักงานปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง เช่น การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และยินดีทำเพื่อองค์กรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรนั้นจะมีความคาดหวังและต้องการให้องค์กรของตนมีความเจริญก้าวหน้าและมีผลการปฏิบัติงานที่ดี พนักงานเหล่านี้จึงมีแนวโน้มที่จะทุ่มเทร่างกาย แรงใจในการปฏิบัติงานด้วยความจริงจัง และด้วยความเต็มใจ อีกทั้งยังเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อีกด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมวรรณ ชูสาย (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยรวมและรายด้านทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารควรให้ความสนใจในปัจจัยด้านคุณลักษณะงาน ซึ่งการกำหนดคุณลักษณะงานให้กับบุคลากรขององค์กรในแต่ละตำแหน่งหน้าที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กร เป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานที่ออกมามีคุณภาพ องค์กรควรมีการออกแบบคุณลักษณะงานโดยเน้นให้พนักงานขององค์กรได้ใช้ทักษะที่หลากหลาย และสร้างการรับรู้ว่างานที่ปฏิบัติอยู่มีความสำคัญ มีความเกี่ยวข้องกับงานหรือชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่น เพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- ชนัดดา เพ็ชรประยูร. 2545. การรับรู้บรรยากาศองค์การคุณภาพชีวิตการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน. วิทยานิพนธ์วท.ม.กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2537. องค์การและการบริหาร (ฉบับแก้ไขปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- นลินี เกิดประสงค์. 2547. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงาน ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นัยนา สุภัคธนาการ. 2546. ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรฝ่ายระดับผู้บริหาร บริษัท เนชั่นไวต์ประกันชีวิต จำกัด (เชียงใหม่). การค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปัทมวรรณ ชูสาย. 2547. ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประไพพร สิงหเดช. 2549. การศึกษาคุณลักษณะที่มีต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษาข้าราชการประพตติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยวดี สอนสิงห์. 2543. ความพึงพอใจของพนักงานต่อปัจจัยจูงใจในการทำงาน กรณีศึกษา บริษัท บูทส์ รีเทล (ประเทศไทย) จำกัด. การค้นคว้าแบบอิสระ คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรตบุตรี จุฑะกนก. 2545. การรับรู้บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต7. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- รดา อุดมอานุภาพสุข. 2549. **ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการปรับตัวเพื่อสู่ความเป็นเลิศความพึงพอใจในการทำงาน และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิมล โกศิรัถย์. 2536. **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัทเอทีแอนด์ที (ไทยแลนด์) อิงค์.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล ทองทวี. 2544. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สถาบันบรมราชชนก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวรส บุณนาค. 2543. **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลรัฐกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรประภากร รัตน์หิรัญกร. 2542. **ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.** กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

A STUDY OF THE PARTICIPATION WITH THE EDUCATION QUALITY ASSURANCE,
FACULTY OF COMMUNICATION OF ARTS, RAJABHAT RAMBHAIBARNI UNIVERSITY.

เสาวนีย์ วรรณประภา, กรรณิการ์ ไห้ยลีน, รัชนีชีวาต์ แซ่ตัน
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาที่มีต่องานประกันคุณภาพการศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ทั้งยังนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในงานประกันคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลนักศึกษาชั้นปี1-ปี4 ใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นปีละ 60 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) การทดสอบสมมติฐานด้วย T-Test และ One-way ANOVA ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1.การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($X = 3.24, SD = 0.38$) ด้านการวิจัย($X = 3.07, SD = 0.69$) ด้านบริการวิชาการแก่สังคม($X = 3.36, SD = 0.63$) ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ($X = 3.44, SD = 0.54$) และด้านกิจกรรมสถานศึกษา 3.ดี($X = 3.67, SD = 0.79$)

2.เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมต่องานประกันคุณภาพการศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน (ชาย $X = 3.29, SD = 0.46$) (หญิง $X = 3.36, SD = 0.51$) ที่ระดับนัยสำคัญ.05 (Sig. >.05)

3.นักศึกษาต่างชั้นปี มีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ.05 (Sig.<.05) โดยชั้นปี1 มีส่วนร่วมน้อยสุด($X = 2.26, SD = 0.14$) ชั้นปี2 มีส่วนร่วม ($X = 3.32, SD = 0.26$) ชั้นปี3 มีส่วนร่วม($X = 3.51, SD = 0.31$) และชั้นปี4 มีส่วนร่วมมากที่สุด($X = 3.89, SD = 0.17$)

4.นักศึกษาที่อยู่ในคณะกรรมการสโมสรนักศึกษาและนักศึกษาทั่วไปมีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ.05 (Sig.<.05) นั่นคือ นักศึกษาที่อยู่ในคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา($X = 3.51, SD = 0.54$) ส่วนนักศึกษาทั่วไป($X = 3.29, SD = 0.48$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The aim of this research was to study the students' participation in Quality Assurance QA of the Faculty of Communication Arts. Moreover, to bring the benefit of research result in QA approval. There are 240 students' sampling of year 1-4, each year of students divided into 60 students. The data was analyzed by using the descriptive statistic and the inferential statistic according to the Statistic Package for Social Science.- SPSS, such as percent, mean, standard deviation, and the hypothesis testing such as t-test and One-way ANOVA.

The results can be summarized:

1. The students' participation in the QA of the Faculty of Communication Arts, Rambhai Rajabhat University are included medium level, and in consideration of each item found that learning management indicator ($x=3.24,S.D.=0.38$), research indicator ($x=3.07, S.D.=0.69$) academic service indicator ($x=3.36,S.D.=0.63$),

art and culture treating indicator ($x=3.44, S.D.=0.54$), and the good activities of institute (3D) indicator ($x=3.67, S.D.=0.79$)

2. The students' s gender compare mean found that the different of students' s gender on QA of the Faculty of Communication Arts participation were not differently significant .05 level (males $x=3.29, S.D.=0.46$) (females $x=3.36, S.D.=0.51$)

3. The students year were differently significant .05 level .The year 1 students participation in the lowest level ($x=2.26, S.D.=0.14$), the year 2 students participation in the medium level ($x=3.32, S.D.=0.26$), the year 3 students participation in the medium level ($x=3.51, S.D.=0.31$) and the 4 year students participation in the highest level ($x=3.89, S.D.=0.17$)

4. The membership of students committee and the general students participated in the QA are differently significant .05 level that is the membership of students committee ($x=3.51, S.D.=0.54$, but general students ($x=3.29, S.D.=0.48$)

Keywords : participated , Quality Assurance

บทนำ

สืบเนื่องจากจากราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมุ่งเน้นความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาไปพร้อมกัน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่ในการสร้างมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การทำตามแผน การประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน

นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วน นั่นคือ ในส่วนผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด คณาจารย์ผู้สอนได้ทำงานอย่างเป็นระบบที่ดีมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และเน้นวัฒนธรรมคุณภาพ การได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ในส่วนของผู้บริหาร ท่านจะได้ใช้ภาวะผู้นำ และความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนในบริบทของหน่วยงานที่กำกับดูแล ย่อมจะได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษา และก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษา รวมถึงคุณภาพของสถานศึกษา และในภาพรวมผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ จะได้เยาวชนและคนที่มีคุณภาพศักยภาพที่จะช่วยทำงานพัฒนาองค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการให้นักศึกษาได้รับรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง เพราะระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะฝึกฝนให้นักศึกษามีระเบียบแบบแผนที่ดีในการดำเนินชีวิต และเพื่อเป็นการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นด้วย

จากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ที่ผ่านมา พบว่ายังมีปัญหาในด้านความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานบางส่วน รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญมากต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะนักศึกษาเป็นผู้รับบริการและเป็นผลผลิตสำคัญของคณะ ทั้งยังเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับคณะ จึงมีพันธะสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพการจัดการศึกษาของคณะ มีส่วนร่วมและเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้งานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ และมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษา ที่มีต่องานประกันคุณภาพคณะนิเทศศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักศึกษาตามตัวแปร ที่มีต่องานประกันคุณภาพ
3. เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อยอดในงานประกันคุณภาพคณะฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาและระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยพิจารณาถึงระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษา รวมถึงใช้การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากบุคลากรภายในคณะฯ ทั้งในส่วนข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะนิเทศศาสตร์โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการ 8 เดือน นับตั้งแต่เดือนมีนาคม – ตุลาคม 2555

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ด้านประชากร เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลทั้งในส่วนเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นในส่วนวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษานิเทศศาสตร์ทุกชั้นปี ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 500 คน และในส่วนเชิงคุณภาพประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยบุคลากรภายในคณะฯ ทั้งในส่วนข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ และพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน จำนวน 15 คน

ด้านกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนการเก็บข้อมูลนักศึกษานิเทศศาสตร์ชั้นปี 1 ถึงชั้นปี 4 ใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นปีละ 60 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไว้ที่ 0.05

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ แบ่งเป็น ชาย หญิง ชั้นปี แบ่งเป็น ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสถานศึกษา 3 ดีตามนโยบายรัฐบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมของนักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลด้านการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อวัดการรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ใน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสถานศึกษา 3 ดีตามนโยบายรัฐบาล ในขณะที่กลุ่มบุคลากรภายในคณะนิเทศศาสตร์ ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงาน โดยศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัย ได้แบ่งประเด็นงานประกันคุณภาพที่นักศึกษาจะพึงมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสถานศึกษา 3 ดีตามนโยบายรัฐบาล ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษา พบว่ามีส่วนร่วมต่อการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 เมื่อพิจารณาร้อยละของการมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับปานกลาง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 66.20 รองลงมาระดับมีส่วนร่วมมาก จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 และระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

ด้านการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษามีส่วนร่วมและเรียนรู้ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับอาจารย์ระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 เมื่อพิจารณาร้อยละของการมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับปานกลาง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90 รองลงมาระดับมีส่วนร่วมมาก จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 และระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ตามลำดับ

ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษามีส่วนร่วมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากชุมชนในการจัดบริการวิชาการของคณะระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 เมื่อพิจารณาร้อยละของการมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับมาก จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 39.60 ระดับปานกลาง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 39.60 รองลงมาระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80

ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษามีส่วนร่วมให้ข้อมูลแก่คณะเกี่ยวกับกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 เมื่อพิจารณาร้อยละของการมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับปานกลาง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80 รองลงมาระดับมีส่วนร่วมมาก จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 38.30 ระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60 และระดับมีส่วนร่วมมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมสถานศึกษานโยบาย3D พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น เลือกตั้งนายกสโมสรนักศึกษาคณะระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 เมื่อพิจารณาร้อยละของการมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับมาก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 ระดับมีส่วนร่วมปานกลางจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 และระดับมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 ภาพรวมของผลการศึกษาระบุว่า นักศึกษานิเทศศาสตร์มีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านบริการวิชาการแก่สังคม ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านกิจกรรมสถานศึกษา3ดี ในระดับค่าเฉลี่ยปานกลาง ซึ่งถือว่ายังเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการที่นักศึกษาจะพึงมีส่วนร่วม ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรงจากการดำเนินงานประกันคุณภาพของคณะฯ ดังนั้นนักศึกษาจึงควรมีบทบาทในการเป็นส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพของคณะฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงสมมติฐานที่ตั้งไว้กับกรณีศึกษาในครั้งนี้ พบว่า เพศ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษา นั่นหมายถึง ไม่ว่านักศึกษาเพศหญิงหรือชาย ต่างก็มีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาต่างชั้นปี มีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน หมายความว่า นักศึกษาแต่ละชั้นปีจะมีความรู้ความเข้าใจในงานประกันคุณภาพที่ต่างกัน นักศึกษาชั้นปี1 อาจรู้น้อยที่สุดเพราะเพิ่งเข้ามาศึกษาและต้องปรับตัว ปรับชีวิตใหม่จากโลกมัธยมมาสู่วัฒนศึกษา ขณะที่ชั้นปี2 อาจรู้มากขึ้นมาอีกระดับ และด้วยประสบการณ์ที่ร่วมทำงานประกันฯ มาแต่ต้น จะทำให้ชั้นปี3 และชั้นปี4 มีความรู้ความเข้าใจด้านงานประกันคุณภาพมากยิ่งขึ้นตามประสบการณ์และการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่อยู่ในสังกัดคณะกรรมการสโมสรนักศึกษา มีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าในส่วนนักศึกษาทั่วไปซึ่งไม่ได้เป็นคณะกรรมการสโมสรฯ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างสโมสรนักศึกษา ประกอบด้วยหัวหน้าหมู่เรียนและตัวแทนห้อง ดังนั้นจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวแทนนักศึกษาที่มาร่วมทำงานให้กับคณะฯ ในขณะที่งานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องร่วมมือร่วมใจกัน แต่จากการศึกษาระบุว่าในภาพรวม5ด้านที่นักศึกษามีส่วนร่วมนั้น ข้อมูลร้อยละ50 นักศึกษามีส่วนร่วม ในขณะที่นักศึกษาอีกครั้งหนึ่ง ยังไม่เคยมีส่วนร่วมในงานประกันฯ และบางกลุ่มยังไม่ทราบข้อมูลงานประกันฯ แม้แต่น้อย

รวมถึงการที่นักศึกษาต่างชั้นปี มีส่วนร่วมต่อการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน นักศึกษาชั้นปี1 อาจรู้น้อยที่สุดเพราะเพิ่งเข้ามาศึกษา ขณะที่ชั้นปี3 และชั้นปี4 มีความรู้ความเข้าใจด้านงานประกันคุณภาพมากยิ่งขึ้นตามประสบการณ์และการเรียนรู้

เรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม ดังที่สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า114)

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด นั้นคือ นโยบายและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนของผู้บริหารคณะฯ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่เหล่าคณาจารย์ นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงความพร้อมของห้องปฏิบัติการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง ระบบการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประกันคุณภาพ

ดังนั้นในส่วนการบริหารงานคณะฯ จะมีวิธีบริหารจัดการอย่างไรให้นักศึกษาเข้าใจในบริบทงานประกันคุณภาพการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานประกันคุณภาพนั้นมีหลายขั้นตอนกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรหลายฝ่ายจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ทั้งในส่วนผู้บริหารองค์กร คณาจารย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือแม้แต่นักศึกษา เพราะต้องใช้ข้อมูลป้อนเข้ากระบวนการจากหน่วยงานหลายภาคส่วน จึงจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลและความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของวีรุฬห์ แสงงาม(2543) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดปัตตานี

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.ควรจัดประชุม อบรม สัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้กับนักศึกษาในคณะฯ เพื่อให้ได้เห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพการศึกษา และเห็นแนวทางการพัฒนาระบบอย่างชัดเจน

2.ควรจัดทำป้าย บอร์ดนิทรรศการ หรือสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ประจักษ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง หรืออาจแทรกเป็นเนื้อหาเสริมในแนวการสอนรายวิชาของคณาจารย์ เพื่อสร้างฐานการรับรู้ให้กว้างยิ่งขึ้น

3.ควรรวบรวมเอกสารด้านงานประกันคุณภาพการศึกษาไว้ที่ห้องสมุด หรือไม่กัมุมใดมุมหนึ่งโดยจัดเป็นมุมเฉพาะในคณะฯ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าข้อมูลของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษารูปแบบ และแนวทางในการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพการศึกษาของคณะนิติศาสตร์ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกจากสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานประกันคุณภาพฯ เพื่อเป็นกรณีศึกษา และก่อให้เกิดการพัฒนางานประกันคุณภาพฯ อย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

วีรุฬห์ แสงงาม. 2543. การประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา

ในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และ

ทบวงมหาวิทยาลัย.2546. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร:เอส.อาร์.พรีนติ้ง.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

THE GUIDELINE FOR A DEVELOPMENT OF QUALITY OF LIFE IN AGEING POPULATION IN UDON THANI MUNICIPALITY

อุไรลักษณ์ หมัดคง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีจังหวัดอุดรธานี การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานีจำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8399 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาคุณภาพชีวิตในระดับปานกลางโดยปัญหาคุณภาพชีวิตด้านมากที่สุดได้แก่ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีโดยใช้การสนทนากลุ่มจากประชากรเป้าหมายจำนวน 23 คน ประกอบด้วยพยาบาลวิชาชีพผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุจำนวน 11 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 12 คน ผลการศึกษาได้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำนวน 2 แนวทาง 6 โครงการ คือ 1) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย โครงการส่งเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิตผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ 2) แนวทางการประเมินสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย โครงการอาสาสมัครร่วมใจผู้สูงวัยรักษสุขภาพ และโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบการดูแลสุขภาพพระยงยาว ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมสอดคล้องกันทั้งวัตถุประสงค์ กิจกรรม และตัวชี้วัด อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ดี มีค่าความเหมาะสมตั้งแต่ร้อยละ 90 - 100

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The purpose of this research was to find the guideline for a development of quality of Life for the elderly in Udon Thani Municipality, Udon Thani Province. The research were divided into 3 phases. Phase 1 was to studying the problem of quality of life for the elderly in 4 domains :1) health domain 2) mental domain 3) social relationship domain and 4) environment domain. The method was Quantitative Research. The samples were 360 elderlies in Udon Thani Municipality. The instrument was a questionnaire which gained confidence interval at 0.8399. The study found that the overall quality of life for the elderly in Udon Thani Municipality was at the fair level. Most of the problems of quality of life were social relationship domain, mental domain physical domain and environment domain respectively. Phase 2 was to find the guidelines for quality of life for the elderly in Udon Thani Municipality. Twenty three people were selected by using a focus group which included professional nurses who were responsible for 11 elderlies and 12 health volunteers. The study found that there were 2 ways and 6 projects on the quality of life for the elderly : 1) health promotion for the elderly was consisted of mental and physical for the elderly improvement project, elderly Club project, and health promotion on National Elderly Day project 2) The Health Estimation of the elderly consisted of ElderlyHealth Care cooperate with health volunteers project and Long Term Care original community development project. Phase 3 was an evaluation of the guidelines for the development of

quality of life for the elderly in Udon Thani Municipality by 10 experts. The research results showed the correlative possibilities of the purposes, activities and indicators that were ranked at the acceptable criteria; the appropriateness level was rated from 90-100 percent.

Keyword : Quality of life in Ageing Population

บทนำ

จากการศึกษาวิจัยของสหประชาชาติด้านประชากร ทำให้ทราบว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่ “ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ” นับตั้งแต่เริ่มปีคริสต์ศตวรรษใหม่คือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001-2100 (พ.ศ. 2544-2643) ทั้งนี้ขนาดและสัดส่วนของประชากรในวัยสูงอายุทั่วโลก กำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2543 โลกมีประชากร 6,000 ล้านคน ร้อยละ 7คือผู้ที่มีอายุสูงกว่า 65 ปี สหประชาชาติคาดการณ์ว่าอีก 25 ปีข้างหน้าประชากรโลกจะเพิ่มเป็น 7,800 ล้านคน แต่ผู้สูงอายุจะมีอัตราส่วนสูงชันถึงร้อยละ 10 เมื่อถึงปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้สูงอายุทั้งโลกเป็นจำนวนถึง 823 ล้านคน แยกเป็นที่อยู่ในประเทศพัฒนาแล้ว 252 ล้านคน ในประเทศกำลังพัฒนา 561 ล้านคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและการพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2551) ในประเทศไทยประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งจำนวนและอัตราส่วนต่อประชากรทั้งประเทศ ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยปี 2549 พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวน 6,533,470 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 10.40 จากประชากรทั้งหมด และเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นลำดับคือ ปี 2550 คิดเป็นร้อยละ 10.72 ประมาณปี 2554 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.02 ซึ่งตามมาตรฐานสากลประเทศที่มีผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดจัดว่าเป็นประเทศที่ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประเทศไทยมีอัตราการเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็วเนื่องจากผลของการลดภาวะเจริญพันธุ์ การพัฒนาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้มีอายุยืนยาวขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2550) จังหวัดอุดรธานีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีอัตราการขยายเมืองอย่างรวดเร็วเมื่อพุทธศักราช 2495 เทศบาลนครอุดรธานีมีพื้นที่ 8.30 ตารางกิโลเมตร มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก มีการขยายเขตเทศบาลในปี พุทธศักราช 2536 เป็น 47.70 ตารางกิโลเมตรและยกฐานะเป็นเทศบาลนครอุดรธานีตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลนครอุดรธานี พ.ศ. 2538 ปัจจุบันประชากรในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีจำนวนทั้งสิ้น 141,953 เป็นชาย 69,589 คนเป็นหญิงจำนวน 72,364 คนมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 8,008 คน (บัญชีจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเทศบาลนครอุดรธานี, เดือน สิงหาคม 2554) และจำนวนผู้สูงอายุในอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆรวมถึงมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในชุมชนเขตเทศบาลนครอุดรธานีปัจจุบันผู้สูงอายุที่มีชื่อและอาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลนครอุดรธานีมีจำนวน 8,008 คนใน 101 ชุมชน เทศบาลนครอุดรธานีได้ดำเนินการและตอบสนองนโยบายแห่งรัฐในการดูแลผู้สูงอายุ เช่นโครงการจัดงานวันผู้สูงอายุ โครงการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคนละ 500 บาทต่อเดือน มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ ฅาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เป็นต้น เทศบาลนครอุดรธานีเชื่อว่าน่าจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและอยู่ในสังคมและชุมชนอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ยังไม่ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นเท่าที่ควร โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บางรายบุตรหลานนำไปใช้ส่วนตัวทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธิดา มีศิริ (2541:72) พบว่าการอพยพย้ายถิ่นของผู้คนในละแวกใกล้เคียงและในชนบทเข้ามาทำมาหากินทำให้ชุมชนต่างๆในเขตเทศบาลมีวัฒนธรรมหลากหลายส่งผลให้เกิดความแตกต่างไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนไม่มีใครสนใจดูแล ถูกทอดทิ้งและมีปัญหาสุขภาพที่ไม่ดีและจากตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ด้านผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือนของเทศบาลนครอุดรธานีในปี 2553 ไม่ผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน และจากการออกปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุโดยเข้าร่วมกิจกรรมจัดทำเวทีชาวบ้านร่วมกับชุมชนในการค้นหาปัญหาพบว่าปัญหาด้านผู้สูงอายุคือผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องอยู่เฝ้าบ้านตามลำพัง ไม่มีกิจกรรมรวมกลุ่มหรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีปัญหาเรื่องความเครียด เหนง และว่าหวในตอนกลางวันบุตรหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้านจะเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่ต้องได้รับความสนใจและให้การดูแลเพื่อรองรับผลกระทบในอนาคตอย่างเร่งด่วนและเป็นรูปธรรมแต่จากการดำเนินการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุที่ผ่านมาจึงพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากมายทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลไม่ทั่วถึงและเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐและเอกชนถึงแม้ว่าหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้เข้ามาบริหารจัดการในด้านสวัสดิการแล้วก็ตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่การดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานีจำนวน 8,008 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คนแต่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็น 360 คนเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณภาพชีวิต 26 ตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทยซึ่งผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตใช้แบบสอบถามจากโรงพยาบาลสวนปรุง จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาคุณภาพชีวิตโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาคุณภาพชีวิตโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 ขึ้นไป และคะแนนคุณภาพชีวิตปานกลางคะแนนตั้งแต่ 95 คะแนนลงมาเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีในระยะที่ 2 ต่อไป ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดย ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุจำนวน 23 คนประกอบด้วยพยาบาลผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุจำนวน 11 คน อาสาสมัครสาธารณสุขผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 12 คน โดยการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แนวคำถามที่ได้จากผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะที่ 1 และนำประเด็นเนื้อหา ความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสรุปวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงบรรยาย ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สุขภาพชุมชนผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุจำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลอุดรธานีผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุจำนวน 1 คน พยาบาลกลุ่มการพยาบาลที่ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 4 คนและผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คนพิจารณาความเหมาะสมโดยให้เกณฑ์การยอมรับที่ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 360 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 56.7 อายุระหว่าง 60-74 ปี มีมากถึงร้อยละ 76.4 สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่เป็นสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.5 รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ร้อยละ 3,001 บาทคิดเป็นร้อยละ 76.9 ในด้านของรายได้มาจากเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท การศึกษาส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 48.3 ส่วนมากประกอบอาชีพเป็นอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 33.7 สภาพการเป็นอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเองถึงร้อยละ 93.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมเลยร้อยละ 66.7 ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดๆ ร้อยละ 75.6 ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ ร้อยละ 11.4 สมาชิกกลุ่ม อสม. ร้อยละ 7.2 สมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ ร้อยละ 2.8 กลุ่มออกกำลังกาย ร้อยละ 1.9 และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตคิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีทุกองค์ประกอบพบว่าปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีรวมทุกองค์ประกอบโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 99.2 โดยด้านที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อมรองลงมาคือด้านร่างกายคิดเป็นร้อยละ 97.8 และ 97.5 ตามลำดับ ทั้งนี้ด้านที่พบว่าคุณภาพชีวิตไม่ดีสูงที่สุดคือด้านสัมพันธ์ทางสังคมรองลงมาคือด้านจิตใจคิดเป็นร้อยละ 4.2 และ 2.5 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ใน

ระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นรายข้อพบว่าปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายข้อโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 99.2

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

การวิจัยในระยะนี้เป็น การนำประเด็นปัญหาที่ได้ในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม และกำหนดโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ 2 แนวทาง จำนวน 6 โครงการ ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 การส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 โครงการคือ 1)โครงการสร้างเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิตผู้สูงอายุ 2) โครงการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) โครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ 4) โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ แนวทางที่ 2 การประเมินสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 โครงการ คือ 1) โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขร่วมใจผู้สูงวัยรักษสุขภาพ 2) โครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว

ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

การวิจัยในระยะนี้ เป็นการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุจำนวน 10 คน ตามแนวทางที่ได้ในระยะที่ 2 จำนวน 2 แนวทาง 6 โครงการ โดยจำแนกตามแนวทางและโครงการในด้านวัตถุประสงค์ กิจกรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จ เป็นการประเมินแนวทางว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ซึ่งกำหนดเกณฑ์การยอมรับตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป และผู้วิจัยได้แก้ไขและปรับปรุงประเด็นต่างๆตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีผลการประเมิน ดังนี้ แนวทางที่ 1 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 โครงการคือ โครงการสร้างเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิตผู้สูงอายุ มีค่าความถี่ของความเหมาะสมในด้านกิจกรรมและด้านตัวชี้วัดเท่ากับ 10 (ร้อยละ100) ส่วนในด้านวัตถุประสงค์มีค่าความถี่เท่ากับ 9 (ร้อยละ 90) โครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ มีค่าความถี่ของความเหมาะสมได้ในด้านกิจกรรมและด้านตัวชี้วัดเท่ากับ 10 (ร้อยละ100)ส่วนในด้านวัตถุประสงค์มีค่าความถี่เท่ากับ 9 (ร้อยละ 90) ส่วนโครงการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ มีค่าความถี่ของความเหมาะสมได้ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรม และด้านตัวชี้วัดอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือมีค่าความถี่เท่ากับ 10 (ร้อยละ 100) แนวทางที่ 2 การประเมินสุขภาพผู้สูงอายุประกอบด้วย 2 โครงการ คือ โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขร่วมใจผู้สูงวัยรักษสุขภาพและโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว ทั้ง 2 โครงการมีความเหมาะสมในด้านกิจกรรมและด้านตัวชี้วัดอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ มีค่าความถี่เท่ากับ 10 (ร้อยละ100)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ครั้งนี้ สรุปปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีทุกองค์ประกอบพบว่าปัญหาคุณภาพชีวิตโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางโดยองค์ประกอบที่อยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อมรองลงมาคือด้านร่างกายคิดเป็นร้อยละ 97.8 และ 97.5 ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์ประกอบที่พบว่าคุณภาพชีวิตไม่ดีสูงที่สุดคือด้านสัมพันธภาพทางสังคมรองลงมาคือด้านจิตใจคิดเป็นร้อยละ 4.2 และ 2.5 ตามลำดับ ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นรายด้าน พบว่าปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านร่างกายโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ ความพอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ผ่านไปได้ในแต่ละวันรองลงมาคือ ความพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมาก่อนมากน้อยเพียงไรคิดเป็นร้อยละ 72.5 และ 72.2 ตามลำดับ ทั้งนี้ข้อที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคุณภาพชีวิตไม่ดีสูงที่สุดคือความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ได้ในแต่ละวัน รองลงมาคือ การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการมากน้อยเพียงใดคิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 22.8 ตามลำดับ ปัญหาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใดรองลงมาคือ การยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม คิดเป็นร้อยละ 72.8 และ 72.7 ตามลำดับทั้งนี้ข้อที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคุณภาพชีวิตไม่ดีสูงที่สุดคือ มีความรู้สึก เหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน รองลงมาคือ การมีสมาธิในการทำงานต่างๆดีเพียงใดคิดเป็นร้อยละ 31.4 และ 15.0 ตามลำดับ ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสัมพันธภาพทางสังคมโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ ความพอใจ

การช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่นั้น รองลงมาคือความพอใจในชีวิตทางเพศแค่นั้นคิดเป็นร้อยละ 84.7 และ 80.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ข้อที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคุณภาพชีวิตไม่ต่ำสุดที่สุดคือข้อ ความพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่าน มาแค่นั้นรองลงมาคือข้อ ความพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่นั้นคิดเป็นร้อยละ 14.4 และ 8.1 ตามลำดับ ปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสิ่งแวดล้อมโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางสูงที่สุดคือ ความรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีใหม่ในแต่ละวัน รองลงมาคือ ความพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความ จำเป็นเพียงใด คิดเป็นร้อยละ 76.7 และ 74.4 ตามลำดับ ทั้งนี้ข้อที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคุณภาพชีวิตไม่ต่ำสุดที่สุดคือ การมีเงิน พอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด รองลงมาคือ มีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดมากน้อยเพียงใดคิดเป็นร้อยละ 14.2 และ 11.4 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นรายข้อพบว่าปัญหา คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายข้อโดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีปัญหาคุณภาพชีวิตสูงที่สุดคือ ความพอใจกับการ ช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่นั้น รองลงมาคือ ความพอใจในชีวิตทางเพศแค่นั้น คิดเป็นร้อยละ 84.7 และ 80.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ข้อที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาคุณภาพชีวิตไม่ต่ำสุดที่สุดคือ มีความรู้สึกเหงา หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่นั้น รองลงมาคือ ความจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำงานหรือมีชีวิตอยู่ไปได้ในแต่ละวัน คิดเป็นร้อย ละ 31.4 และ 23.1 ตามลำดับ การศึกษาปัญหาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีผลการวิเคราะห์พบว่าคะแนน คุณภาพชีวิตได้ 61 – 95 คะแนน แสดงถึงปัญหาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางปัญหาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายในวัยสูงอายุจะ มีปัญหาจากความเสื่อมของร่างกาย มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนทั้งโรคภายในและทางสมองผู้มีอายุเกิน 65 ปีจะมีการเปลี่ยนแปลงทาง สมองซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เขมิกา ยามะรัตน์ (2547) พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและไม่มีโรคประจำตัว หรือมีปัญหา สุขภาพเล็กน้อยจะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดีและในด้านสุขภาพผู้สูงอายุจะประสบปัญหาเพิ่มขึ้นตาม อายุที่สูงขึ้นผู้สูงอายุหญิงจะมีความด้อยกว่าผู้สูงอายุชายและมีอายุยืนยาวกว่าทำให้ต้องพบกับภาวะขาดการเกื้อหนุน ด้านจิตใจ โดยรวมพบว่าผู้มีปัญหาในระดับปานกลางจะเห็นได้ว่าสภาพร่างกาย จิตใจตลอดจนการดำรงอยู่ในสังคมของผู้สูงอายุจะมีการ เปลี่ยนแปลงไปจากวัยอื่นเนื่องจากมีความเสื่อมของการทำงานของระบบต่างๆในร่างกายโดยเฉพาะระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนในภาวะปกติของระบบต่างๆทำหน้าที่ได้ปกติ แต่ในภาวะบีบคั้นไม่ว่าจะเกิดจากอารมณ์ หรือทาง ร่างกายจะทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถรักษาสภาวะสมดุลของร่างกายไว้ได้ ทำให้เกิดอาการผิดปกติและทำให้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ได้ง่าย ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่และความอบอุ่นจากครอบครัว ทำให้รู้สึกเหงา อังว้างและอาจมีความวิตกกังวลต่างๆ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีความเกรงใจลูกหลานและผู้ดูแลการดูแลใกล้ชิดอยู่เป็นปกตินิสัย จะช่วยเหลือตนเองเท่าที่สามารถทำได้ไม่อยู่ ึ่งเฉยหากสภาพร่างกายยังมีกำลังดี ด้านสัมพันธภาพทางสังคมปัญหาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางการรับรู้ด้านความสัมพันธ์ ของตนเองกับบุคคลอื่นในสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตเพราะมนุษย์ทุกคนไม่สามารถมีชีวิตอยู่คนเดียวในโลก ได้ จะต้องมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน และมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมทำให้ชีวิตมีความหมายยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีบทบาททางสังคมน้อยลง แต่ผู้สูงอายุสามารถแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอก ครอบครัวได้ เช่น การเข้าร่วมชมรมหรือสมาคมต่างๆจะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นต่างๆหรือการ ถ่ายทอดความรู้ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อสังคมก็จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลาน ตลอดจน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนฝูงหรือญาติจะเป็นสิ่งที่ดีต่อผู้สูงอายุเพราะทำให้ผู้สูงอายุมีเพื่อน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือ สร้างกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุข ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นความสัมพันธ์ทางสังคมจึงมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุจะต้องตระหนักว่าเมื่อ อายุมากขึ้นหรือเกษียณจากการทำงานแล้วบทบาทและสถานภาพย่อมจะเปลี่ยนไปครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้ให้เป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้ มีบทบาทในสังคมต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้รับ เป็นผู้ตามลบทบาทในครอบครัวและสังคมผู้สูงอายุจะต้องยอมรับและปรับตัวให้ สามารถอยู่ร่วมกับลูกหลานยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการให้กำลังใจแก่ลูกหลานจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ในครอบครัวกับผู้สูงอายุเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีโครงการที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและ สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุขและมี

คุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 2 แนวทางประกอบด้วยแนวทางการส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุมีโครงการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น จำนวน 4 โครงการ คือ โครงการสร้างเสริมสุขภาพกายสุขภาพจิตผู้สูงอายุ โครงการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเนื่องในวันผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อริสโตเติล อ้างในบรรจง วาที (2544: 13) กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต คือ ความสุข ตัวอย่างเช่น “การที่ประชาชนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่เป็นความดีแล้วก่อให้เกิดความสุขและมีความเชื่อว่าความสุขนั้นเป็นสิ่งที่พระเจ้าให้มาโดยสอนมนุษย์ให้กระทำแต่ความดีเพื่อให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดี

แนวทางการประเมินสุขภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 โครงการ คือ โครงการอาสาสมัครสาธารณสุขร่วมใจผู้สูงวัยรักษาสุขภาพ และโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โอเรม อ้างในบรรจง วาที (2544:13) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่ามีความหมายเช่นเดียวกับความผาสุกซึ่งเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อการมีชีวิตรอยู่ตามประสบการณ์ของตนเองแสดงออกโดยความพึงพอใจ ความยินดี และมีความสุขหรือแสดงออกโดยประสบการณ์ด้านจิตวิญญาณในการบรรลุอุดมคติของตนเองและดำรงไว้ซึ่งความเป็นบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของสุพรคูหา (2552) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าสภาพคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านร่างกายโดยมีการเจ็บป่วยทางร่างกายเช่น ปวดเมื่อย อ่อนเพลีย ปวดหัว ปวดท้องเป็นประจำมากที่สุด ส่วนด้านจิตใจพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความจำไม่ดีมากที่สุดและยังพบว่ามี ความพอใจต่อความสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่ามี ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกสะอาด บรรยากาศดี ไม่มีมลพิษ ปัญหาการปรับปรุงคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่เกิดจากผู้สูงอายุขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพบว่า ต้องให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายเป็นอันดับแรกก่อน โดยการออกหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ประจำทุกเดือน รองลงมาต้องให้ความสำคัญทางด้านจิตใจโดยการเสริมสร้างความมั่นคงทางใจด้วยการจัดโครงการแสดงธรรมเทศนาสำหรับผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือนนอกจากนี้ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มชมรมสำหรับผู้สูงอายุเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม รวมถึงแนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อม ควรเน้นให้มีการเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพคนชราแบบจัดเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ที่ยากจนเดือดร้อน ผู้ที่ขาดผู้ดูแลต้องได้รับมากกว่าโดยให้หลักเกณฑ์ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลศูนย์อุดรธานี ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดอุดรธานี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครอุดรธานี และหน่วยงานอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมผู้สูงอายุก่อนวัยสูงอายุและในวัยสูงอายุในด้านต่างๆเพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตยืนยาวอย่างมีคุณภาพ
2. ผลการวิจัยเป็นรายชื่อพบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเดินทางและด้านจิตใจ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนกระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวได้มีความตระหนักรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้ได้มากที่สุด
3. ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งจะดูแลใน ด้านการรักษาพยาบาลเมื่อผู้สูงอายุมีความเจ็บป่วยแล้ว แต่ในส่วนการส่งเสริมสุขภาพในด้าน อื่นๆยังมีไม่เพียงพอ ควรมีการส่งเสริมครอบครัวในด้านการป้องกันมากกว่า
4. ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าชมรมผู้สูงอายุเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นดังนั้นเทศบาลนครอุดรธานีควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน
5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเน้นหนักในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของครอบครัว ชุมชน และตัวผู้สูงอายุเองทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมตลอดจนสนับสนุนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุข สมศักดิ์ศรี และได้รับความคุ้มครองจากสังคม

6. การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวสำหรับประเทศไทยยังเป็นหน้าที่หลักของครอบครัวรัฐควรมีนโยบายที่สนับสนุนการดูแลในครอบครัวเป็นหลัก และเอื้อต่อการให้ผู้ดูแลในครอบครัวสามารถให้การดูแลผู้สูงอายุได้โดยไม่สูญเสียโอกาสความมั่นคงทางรายได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

เขมิกา ยามะรัตน์. 2547. ความพึงพอใจในชีวิตคนชรา: ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เทศบาลนครอุดรธานี. 2554. บัญชีรับจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ประจำเดือน สิงหาคม 2554.

ธิดา มีศิริ. 2541. การศึกษาความว่าเหวของผู้สูงอายุในชุมชนแออัดในเขตเทศบาลเมืองสุรินทร์. วิทยานิพนธ์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บรรจง วาที. 2544. ความสัมพันธ์ระหว่างความหวัง พฤติกรรมการเผชิญความเครียดกับคุณภาพชีวิต

ของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและการพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). 2551. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551 รายงานการวิจัย.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัททีคิวพี จำกัด.

สุพร คูหา. 2552. แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลหนองขาว. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ. 2550. เอกสารแนวทางการ

บริหารเชิงกลยุทธ์การพัฒนาและสังคม.

คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน
โรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

THE MORALITY SIDE UNITY VIRTUE IN THE VIEWPOINT OF SCHOOL TEMPLE
WELUWAN STUDENT, AMPHUR KHLUNG, CHANTHABURI.

พระไพศาล อายุโท (วิสุชะ), พรทิพา นิโรจน์, นักรบ เถียรอ่ำ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ ของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาแก่นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - 3) ของโรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี รวมนักเรียนทั้งหมด 222 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0. 8931 สถิติที่ใช้ใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%),ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเซฟเฟ (Scheffe Method)

ผลการวิจัย 1) ระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน โดยรวม พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ ของนักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน ด้านความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 6 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 6 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า หลักสามัคคีมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านสามัคคีในทัศนะของนักเรียนในทุกด้าน 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ ของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านสาธารณโมคิ ด้านสัสลัญญุต

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรศึกษาคุณธรรมจริยธรรมในทัศนะของนักเรียนในด้านอื่น ๆ บ้าง เช่น การแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทิตาหรือควรศึกษาหลักความสามัคคีในเชิงลึก การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
คำสำคัญ: คุณธรรม, จริยธรรม, หลักสาราณียธรรม

Abstract

The research this time there is 1) objective for study virtue morality side unity level in the viewpoint of school student 2) Weluwan temples for compare with morality side unity virtue s in the viewpoint of school student Weluwan temple amphur an uncle Chanthaburi province separate follow gender age the education and learning activity in way Buddha school in the education this time, study with period student 2 (4-6) graduate of theologies and period 3(1-3)secondary education of temple Weluwan school amphur an uncle Chanthaburi province total up all 222 person students a tool that use to is the questionnaire about 5 level values , be valuable both of confidence equal to 0. 8931 the statistics that use in data analysis for example percentage value (%),average (\bar{X}) and the deviate standard value (S.D.) value test t-test value test F-test and difference test is lay a pair of (Scheffe Method)

1) research level virtue morality side unity result in the viewpoint of school student Weluwan temple generally meet that virtue morality side unity level in the viewpoint of school temple Weluwan student,

unity side traditionally Ministry of Justice substance smokes 6 is in the average when consider lay a side meet that a student has morality side united virtue traditionally Ministry of Justice substance smokes 6 have the difference important imply statistics way that .05 level show that united pillar affects morality side united virtue in the viewpoint of a student in every 2) sides for compare with morality side unity virtue in the viewpoint of school student ,Weluhan temple separate follow personal factor and learning activity in way Buddha school different imply important statistics way that .05 level show that sharing activity learning in way Buddha school affects morality side unity virtue in the viewpoint of a student when consider lay a side meet that personal factor and sharing activity learning in way Buddha school affect morality side unity virtue in the viewpoint of different student important imply statistics way that 3 .05 amount side levels for example a side is kind-hearted the pronouncement , public side is wealthy person color eyes side
Keyword: virtue, morality, states of conciliation

บทนำ

ในกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมขณะนี้ มีผลให้ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางวัตถุนิยมมากขึ้นและส่งผลให้เกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามมาเป็นลำดับ มนุษย์ยิ่งเพิ่มความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้มากขึ้น แ่่งแย้งชิงดีชิงเด่นเอาเปรียบกันโดยไม่คำนึงถึงความผิดชอบชั่วดี มีการเบียดเบียนซึ่งกันและกันเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจ ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี ปัญหาความประพฤติมิชอบใน วงราชการ นอกจากนั้นยังมีวัฒนธรรมจากต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทย มากขึ้น ทำให้คนไทยขาดคุณธรรมในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 6) คุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติอย่างยิ่ง รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง เพราะการพัฒนาที่ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนนำนั้นจะสูญเปล่าและเกิดผลเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น กอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ในสังคมที่ละเลยในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนจะต้องพบกับความทุกข์ยาก ขาดความเมตตาปรานีแล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน ดังนั้นการที่จะพัฒนาประเทศต้องเริ่มที่ การพัฒนาคน เพื่อให้คนมีปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการแก้ปัญหาชีวิต การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ให้ความสำคัญคุณธรรม (อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2542 : 6-8)

การที่จะพัฒนาคนในชาติให้มีคุณภาพและมีศักยภาพ และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้นการจัดการศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานไว้ว่า การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอื่นเป็นส่วนประกอบของส่วนรวม ไม่ได้ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญและมั่นคงได้ยาก การศึกษานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือ การศึกษาด้านวิชาการส่วนหนึ่งกับการอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นผู้มีจิตใจใฝ่ดี ใฝ่เจริญ มีปกติละอายชั่ว กลัวบาปส่วนหนึ่งการพัฒนาบุคคลจะต้องพัฒนาให้ครบถ้วนทั้งสองส่วน เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบการและมีความดีไว้เกื้อหนุนการประพฤติปฏิบัติทุกอย่างให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร และอำนวยความสะดวกที่พึงประสงค์ (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ.2541 : 31)

สถานการณ์และสภาพบ้านเมืองของประเทศในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากมักจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นไม่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนนอกจากนั้นการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ (ชนาธิป ชินะนาวิน. 2545 : 1) การเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมปัจจุบันลดลงประชาชนและเยาวชนจำนวนมากน้อยที่ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ไม่ได้ยึดมั่นในคุณธรรม และไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรม ทำให้สังคมมีปัญหา สังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุ แต่มีความเสื่อมโทรมทางจิตใจ ในปัจจุบันค่านิยมบางอย่างได้เปลี่ยนแปลงไปก่อนหน้านี้ สังคมยกย่องคนที่มีคุณธรรม คนที่ประพฤติผิดศีลธรรมจะถูกประณาม ไม่มีใครอยากคบหาแต่ในปัจจุบันสังคมกลับยกย่องคนที่มี

เงิน คนที่มีตำแหน่งสูง และคนที่มีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดในศีลธรรมก็ตาม ยุคโลกาภิวัตน์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ยุคโลกไร้พรมแดน โลกข้อมูลข่าวสารจึงมีอิทธิพลต่อความคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์มากขึ้น คนไทยจำนวนเป็นจำนวนไม่น้อยได้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลข่าวสาร ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างชาติครอบงำ ไม่สนใจในคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมไทย ทำให้คนมุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวยิ่งขึ้นขาดความเอื้ออาทรขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่เห็นความสำคัญของศาสนา และขาดคุณธรรมจริยธรรม ไม่เชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรมซึ่งเมื่อพิจารณา ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่นการขาด สามัคคี ระเบียบวินัย ไม่เสียสละ เห็นแก่ตัว ขาดความกตัญญูกตเวทิตะ ประพฤติตนไม่ถูกกาลเทศะ มีความเกียจคร้านในการทำงาน ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตนขาดความซื่อสัตย์ ขาดความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่รู้จักประมาณตน ขาดความละเอียดรอบคอบทุกปัญหาที่เกิดขึ้นถ้านำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาจะพบว่า ปัญหาเหล่านั้นเกิดจากวิสัยของมนุษย์ ที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้เพื่อสอนมนุษย์ทุกคนให้เป็นคนดี (ผกา สัตยธรรม. 2544 : 63)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวเกิดเพราะขาดความสามัคคี สามัคคีก็คือ การเห็นแก่บ้านเมืองและช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน และทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้พูดรับรองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันพฤหัสบดีที่ 15 มกราคม 2519 (พุดพิล นิมพัวร์. 2547)

จากพระราชดำรัสดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ความสามัคคี คือ ความสามารถจะทำงานเพื่อส่วนรวม หรือความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกันและกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งความสามัคคีแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความสามัคคีของวิชาการ และความสามัคคีในจิตใจ ความสามัคคีวิชาการคือ การประสานความรู้ และทักษะของผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มากมาย เพื่อส่งผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาสู่ประเทศ ความสามัคคีในจิตใจเป็นลักษณะของการปรองดองกัน โดยเกิดจากความเมตตากรุณากันและกัน มีจิตใจผูกพันที่จะช่วยเหลือกันและกัน เพื่อให้งานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย คำว่า สามัคคี แปลว่า ความพร้อมเพรียง ได้แก่ ความพร้อมเพรียงกันทางกายวาจา และใจ พร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่บังเกิดผลเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม พร้อมเพรียงกันทำงานในหน้าที่ของตน ใครมีหน้าที่อย่างไร ก็ทำอย่างนั้น ตั้งใจทำให้เต็มกำลัง เต็มความสามารถของตน อย่างนี้เรียกว่า สามัคคี ปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดความสามัคคี คือ ความสามัคคีกลมเกลียวกัน หรือความร่วมมือและร่วมใจกัน เป็นสิ่งที่สำคัญที่คนไทยทุกคน ๆ คนพึงมีอยู่ในจิตสำนึก และช่วยกันสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น พื้นฐานที่สุดของการจรจรลงความสามัคคีกลมเกลียวกันให้บังเกิดขึ้น และดำรงอยู่ต่อไปอย่างแน่นแฟ้น คือ การรู้จักหน้าที่ของตนเอง ในหมู่สมาชิกของสังคม และประเทศนั้น ๆ กล่าวคือ ผู้ใดมีภาระหน้าที่อันใดอยู่ ก็เร่งกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปให้ทันการณ์ทันเวลา โดยเต็มกำลัง ความรู้ ความสามารถ และโดยบริสุทธิ์จริงใจ ผลงานของแต่ละคนจึงได้ประกอบส่งเสริมกันขึ้นเป็นความสำเร็จและความมั่นคงของชาติ (สมพร เทพสิทธา 2542 : 15-16) การที่จะเกิดความสามัคคีได้ในการกระทำต้องเริ่มจากใจภายในเสียก่อน ถ้าทุกคนมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้วประเทศชาติย่อมคลาดแคล้วจากภัยของศัตรู และตั้งมั่นมีความสุขสมบูรณ์อยู่ได้ หากขาดความสามัคคี ไม่รักใคร่ไว้วางกันปราศจากความปรองดองเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การดำเนินงานย่อมจะไม่สำเร็จ ธรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีของหมู่คณะคือสังคหวัตถุ 4 ประการ) ซึ่งได้แก่ ทาน คือ การให้ ปันของแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

ปิยวาจา คือ พูดจาปรายด้วยถ้อยคำอ่อนหวานไพเราะเป็นที่เจริญใจ มีวาจาที่นมนวลไพเราะ อ่อนหวาน เป็นคุณ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟัง

อัตถจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กันและกัน ช่วยเหลือกันด้วยกำลังกาย กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ เป็นต้น

สมานัตตตา คือ ความเป็นผู้วางตนเหมาะสม ประพฤติปฏิบัติตามที่ควรจะเป็น วางกิริยาอัธยาศัยให้เหมาะสมกับฐานะ หรือตำแหน่งหน้าที่

การเสริมสร้างความสามัคคี มีแต่ได้ไม่มีเสียหาย ขอให้ปรารถนาดีต่อกันอย่างจริงจัง และปฏิบัติตามธรรม 4 ประการข้างต้น เมื่อได้ประพฤติปฏิบัติ ความสามัคคีย่อมจะเกิดขึ้น เมื่อเกิดความสามัคคีขึ้นแล้ว การงานทุกอย่างแม้จะยากสักเพียงใด ก็

กลายเป็นง่าย ชีวิตมีแต่ความราบรื่น แม้จะเกิดอุปสรรคก็สามารถจัดให้หมดสิ้นได้ ดังคำกล่าวที่ว่า สามัคคีคือพลัง เพียงแต่ทุกคน ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ให้ทุกคนมีความรัก และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม ดังพุทธ ภาษิตว่า สุขา สงฆสส สามัคคี แปลว่า ความสามัคคีของหมู่ทำให้เกิดสุข (พระสมชาย ฐานวุฒโท 2541 : 14) การรักษาหน้าที่ของตนให้ดำเนินไปด้วยดี ประเทศชาติมีคนพร้อมเพรียงย่อมนำไปสู่ความเจริญมั่นคง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความสุขความเจริญ และเป็น สิ่งคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไปด้วย ทั้งนี้ความพร้อมเพรียงกันมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. กายสามัคคี ความพร้อมเพรียงทางกาย คือทำอะไรก็ทำพร้อมกัน เช่น เข้าแถวพร้อมกัน เข้าร่วมประชุมพร้อมกัน ทำงานพร้อมกัน สู้รบพร้อมกัน เป็นต้น ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

2. วชิสามัคคี ความพร้อมเพรียงทางวาจา คือพูดอะไรก็พูดพร้อมกัน เช่น ร้องเพลงพร้อมกัน สวดมนต์พร้อมกัน หรือพูด ในแนวทางเดียวกัน ไม่พูดขัดแย้งกัน หรือไม่ใช่ต่างคนต่างพูด

3. จิตสามัคคี ความพร้อมเพรียงทางใจ คือคิดอะไรก็คิดพร้อมกัน เช่น คิดอยากทำดีร่วมกันหรือมีแนวความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน มีความคิดเห็นร่วมกัน ไม่มีความคิดเห็นแตกแยกกันไม่ใช่ต่างคนต่างคิดเถียงกัน ชาตินั้นก็มีพลังต่อสู้เข้มแข็ง หากมีชาติอื่นมารุกรานก็สามารถรวมกำลังต่อสู้เพื่อรักษาอิสรภาพไว้ได้ การแตกความสามัคคีจะเป็นผลร้าย นำความหายนะมาสู่ หมู่คณะ ตลอดถึงประเทศชาติ ความสามัคคีของชาติคือ บุคคลในชาติต่างทำหน้าที่ของตนเอง ถ้าต่างไม่ทำหน้าที่หรือเกียจคร้านกัน พลังงานต่าง ๆ ทำงานล่าช้าพลัดวันประกันพรุ่ง หรือใช้อำนาจข่มขู่ราษฎร คนก็เบียดเบียนชิงชัง ประชาชนไม่ยอมเสียภาษีเท่าที่ควร ก็จะพัฒนาประเทศชาติไม่ได้เต็มที่ ชาวไร่ชาวนาไม่ทำหน้าที่ให้ได้ผลผลิตเต็มที่ก็ย่อมทำให้เกิดการขาดแคลน และทำให้ราคาสินค้าต่าง ๆ พลอยสูงขึ้น ตำรวจไม่ทำหน้าที่ โจรผู้ร้ายชุกชุม ทหารไม่ทำหน้าที่ฝึกหัดอบรมเตรียมความพร้อมไว้ป้องกันประเทศชาติ คือต่างไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน ประเทศชาติก็จะถึงความพินาศล่มจม ซึ่งเป็นผลมาจากการแตกความสามัคคีทั้งสิ้น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัย จึงสนใจนักเรียน ที่โรงเรียนวัดเวฬุวันว่า อะไรเป็นสาเหตุให้นักเรียนไม่มีความสามัคคีและพร้อมเพรียงกัน ในการทำกิจกรรมในด้านต่างๆ ที่ทางโรงเรียนดำเนินการ เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การสวดมนต์ไหว้พระประจำสัปดาห์ การเรียนธรรมศึกษา เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เกิดความขาดคุณธรรมจริยธรรมด้านสามัคคี ถึงแม้ว่าจะมีการเรียนการสอนแบบสอดแทรกคำสอนตามหลักของพระพุทธศาสนาแล้วก็ตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคี ตามหลักสาราณียธรรม 6 ในด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคี การจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามัคคี และความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวันเพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษาแก่นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6) และช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - 3) ของโรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี รวมประชากรนักเรียนทั้งหมด 222 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 140 คน การวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ ตอนที่ 3 คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตโรงเรียนบ้านแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach.1990 : 19)

ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8931 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. ด้านการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8453

2. คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน ตามหลักสารานีธรรม 6 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8794

ผลการวิจัย

1) ระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน โดยรวม พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสารานีธรรม 6 อยู่ในระดับปานกลาง(2) เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนวิถีพุทธมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเมตตาจริกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านสීමัญญุตตา

ข้อเสนอแนะสำคัญ ควรศึกษาคุณธรรมจริยธรรมในทัศนะของนักเรียนในด้านอื่น ๆ บ้าง เช่น การแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทิตาหรือควรศึกษาหลักความสามัคคีในเชิงลึก การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คำสำคัญ คุณธรรมจริยธรรม หลักสารานีธรรม ความสามัคคี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียน วัดเวฬุวัน อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ด้านเพศ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน เกินกว่าครึ่งเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.10 และอีกเกือบครึ่งเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 45.90 นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน ไม่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสารานีธรรม 6 ด้านที่ปฏิญญีสามัญญุตตา (ปรับความเห็นเข้ากันได้) ด้านเมตตา กายกรรม(ทำต่อกันด้วยเมตตา) และด้านเมตตาโมกกรรม(คิดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านเมตตาจริกรรม(พูดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านสาธารณโภคี (ได้มาแบ่งกันกินใช้) และด้านสීමัญญุตตา(ประพุดให้ตีเหมือนเขา) อาจมองได้ว่า เพศชายหรือเพศหญิงมีการปฏิบัติตามหลักด้านความสามัคคีได้ ซึ่งไม่จำกัดว่าเพศใด หรืออาจเป็นเพราะนักเรียนนั้นมีการปรับตัวเข้าหากันได้มีเมตตาเอื้อเพื่อแผ่ต่อกันแม้แสดงความคิดเห็น ที่จะต้องแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจซึ่งเปรียบเทียบได้กับการศึกษาของ มณีกาญจน์ ทองใย (2549) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการหาความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจำนวน 60 คน ผลของการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ดังนี้ ด้านโครงสร้างการบริหารงาน

ด้านอายุ พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน มากกว่าครึ่งมี อายุ ต่ำกว่า 11 ปี คิดเป็น ร้อยละ 34.70 รองลงมา อายุ 12 - 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.80 และอายุ 14 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.50 นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสารานีธรรม 6 ด้านที่ปฏิญญีสามัญญุตตา (ปรับความเห็นเข้ากันได้) ด้านเมตตาทายกรรม(ทำต่อกันด้วยเมตตา) และด้านเมตตาโมกกรรม(คิดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านเมตตาจริกรรม(พูดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านสาธารณโภคี(ได้มาแบ่งกันกินใช้) และด้านสීමัญญุตตา(ประพุดให้ตีเหมือนเขา) อาจมองได้ว่าหลักความประพุดที่อบรมกิริยาและปลูกฝังนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรมคุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ใน

สภาพแวดล้อมที่นำมาให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางการประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นมีคุณธรรมและเมตตาธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ พรรตณฤณ เพชรวิวรรณ์ (2545) ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน และมีการคัดเลือกครูที่จะสอนวิชาจริยศึกษา และครูประจำชั้นห้องที่เด็กมีปัญหาพฤติกรรม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดหลักให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูส่วนใหญ่มีการประพฤติปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีความเมตตากรุณา เอาใจใส่ต่อนักเรียนเป็นอย่างดีแต่ยังมีส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจากโรงเรียนมากโดยวิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ปลูกฝัง

ด้านการศึกษา พบว่า นักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน ครึ่งหนึ่งมีการศึกษาอยู่ ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษา ปีที่ 4 - 6) คิดเป็นร้อยละ 49.60 และการศึกษาอยู่ ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) คิดเป็นร้อยละ 50.40 นักเรียนที่มีการศึกษาต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิณี ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2544) ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียนอยู่ในระดับมาก

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอ ขลุง จังหวัด จันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้นั้นโรงเรียนวิถิปุทธ พบว่า นักเรียนที่มีการร่วมกิจกรรมเรียนรู้นั้นโรงเรียนวิถิปุทธ ต่างกัน มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียน มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 6 ด้านทิวาสัมมัญญาตา (ปรับความเห็นเข้ากันได้) ด้านเมตตาทายกรรม(ทำต่อกันด้วยเมตตา) และด้านเมตตาโมกกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านเมตตาวิกรรม(พูดต่อกันด้วยเมตตา) ด้านสาธาณโภคี(ได้มาแบ่งกันกินใช้) และด้านศีลมััญญาตา (ประพฤติให้ดีเหมือนเขา) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทัย รัตนา (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาตามรูปแบบโรงเรียน วิถิปุทธของโรงเรียน โพนงามพิทยานุกูล อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อจัดการศึกษาตามรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูตามรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธเพื่อให้ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทางกาย ศีล จิต และปัญญานักเรียนตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ และสำรวจความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาตามรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธ พฤติกรรมปฏิบัติของนักเรียนจากการจัดการศึกษาตามรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ พฤติกรรมพัฒนาทางกาย ศีล จิต และปัญญา ผลกระทบจากการดำเนินงานจัดการศึกษาตามรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา คุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคีในทัศนะของนักเรียนโรงเรียนวัดเวฬุวัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาคุณธรรมจริยธรรมในทัศนะของนักเรียนในด้านอื่น ๆ บ้าง เช่น การแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทิตาหรือควรศึกษาหลักความสามัคคีในเชิงลึกให้มากกว่านี้
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของพุทธวิธีสอนอื่น ๆ ว่าพุทธวิธีการสอนใดทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาเน้นในเรื่องกรรมให้นักเรียนรู้การทำดีได้ชั่วได้ชั่ว

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. 2544. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรมระดับประถมศึกษา.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อมรา เล็กเริ่งสินธุ์. 2542. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ. 2541. **เด็กเยาวชน และครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชนาธิป ชินะนาวิน. 2545. **การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้น**

มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น.ปริญญาโทพนธ์กศ.ม.

(วิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผกา สัตยธรรม. 2544. **คุณธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพร เทพสิทธิ์า. 2542. **คุณธรรมและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.

พระสมชาย ฐานวุฒโฒ. 2541. **มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท**. กรุงเทพฯ : ชมรมพุทธศาสตร์.

พรตฤณ เพชรวิวรรณ์. 2545. **การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร**.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต. ภาควิชาประถมศึกษา สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิณี ปาลกะวงศ์ ณ ออยุธยา. 2544. **การศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของครูให้นักเรียน**

ระดับประถมศึกษา กลุ่มบูรพา สังกัดกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต. สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York : Harper Collins.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Earlyle W. (1970). **Educational and Psychological**

Measurement. New York : Minnesota University.

**ความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ
ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จัหวัดจันทบุรี**

**THE LIFE SECURITY OF SADJA SAVING GROUP MEMBERS IN SIPHAYA SUB-DISTRICT
THAMAI DISTRICT CHANTHABURI.**

พระชัยวัฒน์ อัครธมโม (คณาภิบาล)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จัหวัดจันทบุรี เพื่อเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ในตำบลสีพยา จำนวน 890 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัยพบว่า : 1) ระดับความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จัหวัดจันทบุรี โดยรวม พบว่าความมั่นคงในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ มีระดับความมั่นคง ในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 4.11$) และความมั่นคงด้านรายได้ ($\bar{X} = 4.02$) ลำดับสุดท้าย ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ 2) จากการเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร ความรู้ความเข้าใจ ในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ พบว่า โดยภาพรวม สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จัหวัดจันทบุรี ที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ภาวะหนี้สิน ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต ไม่แตกต่างกัน ส่วนสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีอาชีพต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ที่มีปัจจัยด้าน การปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการ แตกต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความมั่นคงในชีวิต

Abstracts

The purposes of this research were to study the life security of Sadja Saving Group Members in Siphaya Sub-District, Thamai District, Chanthaburi and to compare the life security of Sadja Saving Group Members. The study was classified into personal factors, the practice of Self-Sufficiency Economy Theory, the understanding of Sadja Saving Group's administration and the knowledge of Sadja Saving Group's welfare funds. The research population was 205 group members. The research tool was the questionnaire. The statistic analyses used in this research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F- test and Scheffe's test.

The results were revealed as follows : 1) the degree of life security shown in Sadja Saving Group Members was at the medium level ($\bar{X} = 3.93$). When the individual aspects were analyzed, the findings

indicated the medium level of the life security ranging from the highest to the least average scores : the health stability (\bar{X} = 4.11), the income stability (\bar{X} = 4.02) and the social and cultural stability (\bar{X} = 3.66) respectively. 2) When the aspects of personal factors, the practice of Self-Sufficiency Economy Theory, the understanding of Sadjá Saving Group’s administration and the knowledge of Sadjá Saving Group’s welfare funds were studied, the results showed that the group members with the difference of gender, age, educational level, marital status, family’s monthly income, and debts had no different life security. The group members who have different careers show the different life security with statistical and significant difference at .05 level. The group members who have the difference of the Self-Sufficiency Economy Theory practice, the understanding of Sadjá Saving Group’s administration and the knowledge of Sadjá Saving Group’s welfare funds show the different life security with statistical and significant difference at .05 level.

Keywords : The Life Security

บทนำ

พระพุทธศาสนาสอนให้เข้าใจชีวิตว่า ไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยลำพัง แต่จะอิงอาศัยกัน บนพื้นฐานของความเข้าใจและเกื้อกูลกัน ในทัศนะของพุทธศาสนาทุกชีวิต มีความเท่าเทียมกันตรงที่เป็นมนุษย์ ฉะนั้นหลักคำสอนพื้นฐาน เพื่อการยังชีพของมนุษย์จึงบอกถึงสิ่งที่มนุษย์ต้องมีเพื่อความอยู่รอด ได้แก่ ความเกื้อกูล คือ การช่วยเหลือเพื่อให้อยู่ร่วมกัน ด้วยถือว่าเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ยึดเหนี่ยวกันไว้เป็นหนึ่งเดียว เมื่อจิตใจของคนเป็นหนึ่งเดียวแล้ว ก็สามารถประสานเป็นหนึ่งและเกิดความมั่นคงในชีวิต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2543 : 135)

ต่อมา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548 : 1) ได้กำหนดกรอบแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ไว้ 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม สังคม-วัฒนธรรม สิทธิความเป็นธรรม การเมืองและธรรมาภิบาล

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดจันทบุรีที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต กล่าวคือ มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ดีขึ้นมีความมั่นคงในชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงตาย

จุดเด่นที่ทำให้กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ แตกต่างจากกลุ่มออมทรัพย์ฯ อื่น ๆ คือ มีพระสงฆ์เป็นแกนนำ รับฟังปัญหาความคิดเห็นของชาวบ้านด้วยความเป็นกลาง สมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกัน เข้าเป็นสมาชิกได้ตั้งแต่แรกเกิด ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าใกล้ธรรมะโดยใช้วัดเป็นสำนักงาน จัดกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้ชาวบ้านรู้จักเชื่อมโยงความคิดบริหารจัดการกลุ่ม สร้างระบบความสัมพันธ์ในชุมชน พื้นฟูระบบเครือญาติ เพื่อนบ้าน สามารถบอกสอนกันเองได้เหมือนระบบสังคมในอดีต การดูแลซึ่งกันและกันของคนในสังคมจะเป็นพลังทำให้สังคมปราศจากอบายมุข

กองทุนเงินออมและกองทุนสวัสดิการเติบโตอย่างเป็นรูปธรรม สมาชิกของกลุ่มมีที่พึ่งหลักประกันที่มั่นคงและยั่งยืน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประการสำคัญคือ สมาชิกของกลุ่มมีการหล่อหลอมจิตใจ มีความสามัคคี เอื้ออาทรกัน ทำให้กองทุนต่างๆ นำแบบอย่างในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวาง

ความตื่นตัวในการจัดสวัสดิการโดยชุมชนเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันเครือข่ายองค์กรชุมชนให้ความสนใจในเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชน ส่วนใหญ่ตั้งเป้าหมายการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมตั้งแต่ เกิดจนถึงตาย เหนือสิ่งอื่นใด ในการจัดสวัสดิการโดยชุมชน คือ นำใจที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (วิไลลักษณ์ อยู่สำราญ. ออนไลน์. 2549) ซึ่งสอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2547 : 28) ที่ได้ให้นิยามไว้ว่า สวัสดิการชุมชน (Community Security) หมายถึงกิจกรรมหรือระบบที่ชุมชนร่วมกันคิดขึ้นและร่วมกันจัดการ เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต โดยนำเอาทุนของชุมชนมาใช้อย่างชาญฉลาด ก่อให้เกิดผลแบบยั่งยืนสำหรับตนเองและลูกหลานวันหน้า ทั้งทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา เงิน ผลผลิต รวมทั้งทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) (2548 : 3) ที่ได้กล่าวว่า สวัสดิการ คือ ระบบที่ทำให้คนรู้สึกว่ามี ความมั่นคงในชีวิต รู้สึกอบอุ่น ในความเป็นอยู่ และรู้สึกพอใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสถานที่นั้น ๆ ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต คน

ส่วนใหญ่จะนึกถึงสวัสดิการที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าฌาปนกิจ ค่าเทอมบุตร เป็นต้น แต่โดยแท้จริงแล้วคำว่าสวัสดิการ มีความหมายกว้างกว่า เงิน การสร้างสวัสดิการ คือ การสร้างความมั่นคงในชีวิต

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ตำบลสีพยา อำเภอน้ำใหม่จังหวัดจันทบุรี ได้ก่อตั้งและดำเนินงานตามภารกิจ มากกว่า 13 ปี นำผลกำไรจากการออมมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกจนครบตามภารกิจ กล่าวคือสร้างกองทุนการเงินชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝังวัฒนธรรมไทยสอดแทรกมารยาทอันดีงาม สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น ใช้หลักธรรมในพัฒนา และเสริมสร้างสติปัญญา ช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ที่สำคัญคือก่อตั้งสวัสดิการชุมชนให้กับสมาชิก

สวัสดิการชุมชนจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิต เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจของคนในชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทำให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญคือ ก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์มิตรไมตรีที่ดีขึ้นของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคง ภาวภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข

จากผลของการก่อตั้งและพัฒนา ทำให้มีกองทุนสวัสดิการที่เติบโตอย่างเข้มแข็ง มีพระสงฆ์เป็นแกนนำ ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มฯได้ปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการ สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีความมั่นคงในชีวิตอย่างยั่งยืน กล่าวคือ มีความมั่นคงในชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตายตามภารกิจ

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษาว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีความมั่นคงในชีวิต ในมิติต่าง ๆ ตามภารกิจ หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 890 คนแบ่งเป็นดังนี้

1. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ศาลาบ้านพลูยาง หมู่ที่ 5 มีสมาชิกทั้งหมด 227 คน
2. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ วัดพุทธคยาราม หมู่ที่ 6 มีสมาชิกทั้งหมด 663 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยใช้วิธีการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้คำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้ จำนวน 205 คน

จากนั้นแยกกลุ่มตัวอย่างตามอัตราส่วนในการเก็บข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม ตามประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ศาลาบ้านพลูยาง หมู่ที่ 5 จำนวน 52 คน
2. สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ วัดพุทธคยาราม หมู่ที่ 6 จำนวน 153 คน

กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ภาวะหนี้สิน
 - 1.2 การปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

1.4 ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

ความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ใน 3 มิติ คือ

2.1 ความมั่นคงด้านรายได้

2.2 ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย

2.3 ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารตำราวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นหลัก ในการสร้าง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และภาวะหนี้สิน จำนวน 7 ข้อ คำถามเกี่ยวกับอายุรายได้ และภาวะหนี้สินเป็นคำถามปลายเปิดให้นำมาวิเคราะห์เป็นกลุ่ม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้วัดการปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงโดยวัดจากการที่ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินจากปริมาณความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบที่สอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลักการการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัด ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ โดยประเมินจากความรู้ความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นคำถามที่ใช้วัด ความมั่นคงในชีวิต ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยประเมินจากระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านรายได้ จำนวน 4 ข้อ ด้านสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ ด้านสังคม-วัฒนธรรม จำนวน 3 ข้อ

เกณฑ์การวัดระดับ การปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ใช้เกณฑ์แบบอิงกลุ่มโดยพิจารณาจาก ค่าคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่ม แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

การปฏิบัติตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงค่า ระดับมากคะแนนเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 4.40 ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 4.40

ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ระดับมากคะแนนเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 0.88 ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 0.88

ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ระดับมากคะแนนเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 0.92 ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 0.92

ส่วนเกณฑ์การวัดระดับความมั่นคงในชีวิต ใช้เกณฑ์แบบอิงกลุ่มโดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่ม แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ความมั่นคงในชีวิตโดยรวม ระดับมาก คะแนนมากกว่า 4.61 ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 3.25 - 4.61 ระดับน้อยคะแนนน้อยกว่า 3.25

ความมั่นคงด้านรายได้ ระดับมาก คะแนนมากกว่า 4.80 ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 3.24 - 4.80 ระดับน้อยคะแนนน้อยกว่า 3.24

ความมั่นคงด้านสุขภาพ ระดับมาก คะแนนมากกว่า 4.83 ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 3.39 - 4.83 ระดับน้อย คะแนนน้อยกว่า 3.39

ความมั่นคงด้านสังคม – วัฒนธรรม ระดับมาก คະแนนมากกว่า 4.59 ระดับปานกลาง คະแนนอยู่ระหว่าง 2.73
4.59 ระดับน้อย คະแนนน้อยกว่า 2.73

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาคณาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ช่วยตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของ คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับ ประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ วัดพลับ ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง นำข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้มาหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธี ของครอนบาช (Cronbach) และ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9317 โดยแยกดังนี้

2.1 แบบสอบถามที่เป็นข้อถามให้ตอบแบบ 5 ตัวเลือก มี 2 ตอน ได้แก่ การปฏิบัติตนแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจ พอเพียง ความมั่นคงในชีวิต หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช มีค่าความ เชื่อมั่น เท่ากับ 0.9247

2.2 แบบสอบถามที่เป็นแบบข้อถาม ถูก ผิด มี 2 ตอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร ความรู้ความ เข้าใจในกองทุนสวัสดิการ ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20) (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9028

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบด้วยตนเอง พร้อมทั้งอธิบายการตอบแบบสอบถาม ทั้งแบบสอบถามให้ผู้ตอบคนละ 5 วัน แล้วผู้วิจัยเป็นผู้ไปรับแบบสอบถามคืน พร้อมทั้งทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของ แบบสอบถามทุกชุด แล้วจึง ให้คะแนน ทำคู่มือลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืน และบรรณาธิการด้วยมือ (Manual Editing) จากนั้นลงรหัส (Code Book) แล้วจึงประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

เพื่อเป็นการอธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คือ สัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาช (Cronbach's Coefficient Alpha) มี ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9247 และ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20) (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9028

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

ใช้ทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) เพื่อเป็นการหาคำตอบให้กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสถิติที่ใช้คือ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

วิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ กรณีทดสอบด้วย F-test แล้วพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาระดับความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ มีระดับความมั่นคงในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย ค่าเฉลี่ย 4.11 ความมั่นคงด้านรายได้ ค่าเฉลี่ย 4.02 ลำดับสุดท้าย ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม ค่าเฉลี่ย 3.66

2. การเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

จากการเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

2.1 โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ภาวะหนี้สิน ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตไม่แตกต่างกัน

ส่วนสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 รายด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ที่มี เพศ การศึกษา สถานภาพสมรส ภาวะหนี้สินต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตไม่แตกต่างกัน

2.3 โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ที่มี การปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 รายด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ มีปัจจัย การปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการต่างกัน จะมีความมั่นคงด้านรายได้ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า

สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี ที่มี เพศอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ภาวะหนี้สิน ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต ไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันไม่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตใน 3 มิติ คือ ด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม

ทั้งนี้เป็นผลจากการที่กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ยึดหลักการพัฒนาแบบเท่าเทียมกัน มีวัดเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมระบบความสัมพันธ์ของเครือญาติให้กลับมาในชุมชน หลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ บ้าน วัด ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา แบ่งปันช่วยเหลือ เอื้ออาทร กระบวนกรเรียนรู้ร่วมกัน โปร่งใส และตรวจสอบได้

สมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม กล่าวคือทั้ง ด้านคุณธรรม จิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม การงานพื้นฐานอาชีพ สุขภาพอนามัย อีกทั้งได้รับการปลูกฝังทัศนียให้เกิดธรรม 7 ประการ คือ

1. พึ่งตนเอง มีความสามัคคี เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว
2. มีวินัยในตนเองมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
3. ให้ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน

4. ให้รู้จักคิด วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. ให้มีขั้นตอนธรรมต่อคำวิจารณ์ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
6. ให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
7. ให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ อยู่รอด (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่ม
สัจจะสะสมทรัพย์ : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดแสง ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเกิดการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แล้วได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ เกิดการเอื้ออาทร เกิดการ
เสียสละ เกิดการแบ่งปัน เกิดการสามัคคี เกิดความผูกพัน เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน มาแก้ปัญหาภายใน
กลุ่ม

จากผลของการที่สมาชิกทุกคนได้รับการพัฒนาจากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตามหลักการพัฒนาของกลุ่มฯ จึงทำให้
สมาชิกกลุ่มที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ภาวะหนี้สิน ต่างกัน มีความมั่นคงใน
ชีวิต ไม่แตกต่างกัน

สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีอาชีพต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ พบว่า ความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกัน จำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 อาชีพทำ
สวนผลไม้ กับ อาชีพรับจ้าง และคู่ที่ 2 อาชีพทำสวนผลไม้ กับ อาชีพค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการศึกษาทำให้
ให้ทราบว่สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีอาชีพต่างกัน มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตใน 3 มิติ คือ ความมั่นคงด้านรายได้ ด้าน
สุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาริน สุขอนันต์ และคนอื่น ๆ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุใน
เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า
ผู้สูงอายุที่มี อาชีพ ต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีการปฏิบัติตนตามแนวทางวิถี
ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่แตกต่างคือ ความ
มั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการศึกษาทำให้ ทราบว่าสมาชิกกลุ่ม
สัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีการปฏิบัติตนตามแนวทางวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกัน มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต ใน 3 มิติ คือ ความ
มั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในด้านของวิธีการพัฒนาชีวิตโดยเศรษฐกิจพอเพียง ที่คณะอนุกรรมการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548 : 30 – 36) ได้กล่าวว่า คนแต่ละ
คนมีชีวิตแตกต่างกันไปตามแบบแผนของสังคมที่สลับซับซ้อน เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดเวลา แต่ทุกคนก็ยังมีความต้องการที่
ประสบความสำเร็จในชีวิต ความจำเป็นพื้นฐานที่แต่ละคนมีระดับความต้องการไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนย่อมมีโอกาสของการ
พัฒนาที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ การสร้างรายได้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ในขณะที่เดียวกันด้าน
สังคมเริ่มต้นจากการดำรงชีวิต ความสามารถในการพึ่งตนเอง ความร่วมมือของคนในครอบครัวและคนรอบข้าง สมาชิกในสังคม
ยอมรับ มีความมั่นคงในชีวิต เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาชีวิตควรดำเนินการ ดังนี้

1. ค้นหาความต้องการของตนเอง มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต เช่น ต้องการมีชีวิต ที่มีอนาคตก้าวหน้า มีความเป็น
อิสระ มีเวลาเพื่อครอบครัวและสังคม มีทรัพย์สินเพียงพอ มีความสุข หลุดพ้นจากความยากลำบาก

2. วิเคราะห์ข้อมูลของตนเองและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้รู้สถานภาพ ฐานะเหตุของปัญหา รู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รู้
ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

- 2.1 ศักยภาพของตนเอง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ (ทักษะ) ชื่อเสียง ประสบการณ์ ความมั่นคง
ความก้าวหน้า สภาพทางการเงิน การสร้างรายได้การใช้จ่าย การออม คุณธรรมและศีลธรรม

2.2 ศักยภาพของครอบครัว เช่น วิธีการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว ความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี คุณภาพชีวิตของคนในครอบครัว ฐานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน ที่เป็นทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือน รายได้ รายจ่าย ของครัวเรือน

3. วางแผนการดำเนินชีวิต

3.1 พัฒนาการตนเองให้มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง (ไม่เรียนรู้) สร้างวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะวินัยทางการเงิน

3.2 สร้างนิสัยที่มีความคิดก้าวหน้ามุ่งมั่นในเป้าหมายชีวิต หมั่นพิจารณาความคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นระบบ โดยใช้ความรู้ (ที่รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง สังคม และครอบครัว

3.3 หมั่นบริหารจัดการใจให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาดี เสียสละ สามัคคี เทียงธรรม ศิลธรรม

3.4 ควบคุมจิตใจให้ตนเอง ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม สร้างสรรค์ ความเจริญรุ่งเรือง

3.5 พัฒนาจิตใจ ให้ลด ละ เลิก อบายมุข กิเลส ตัณหา ความโกรธ ความหลง

3.6 เสริมสร้างและฟื้นฟูความรู้และคุณธรรมของตนเองและครอบครัว เช่น เข้ารับการฝึกอบรม ฝึกทักษะ ใน วิชาการต่าง ๆ หรือวิชาชีพ หมั่นตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ปรับทัศนคติในเชิงบวก และมีความเป็นไปได้อันดี

4. จัดบันทึกและทำบัญชีรับ - จ่าย

5. สรุปผลการพัฒนาตนเองและครอบครัว โดยพิจารณาจาก

5.1 ร่างกายมีสุขภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง

5.2 อารมณ์ต้องไม่เครียด มีเหตุมีผล มีความเชื่อมั่น มีระบบคิดเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน มีแรงจูงใจ กล้าคิดกล้าทำ ไม่ท้อถอย หรือหมดกำลังใจ เมื่อประสบปัญหาในชีวิต

5.3 ลด ละ เลิก สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ได้แก่ ภัยไข้เจ็บ เงินพลาสติก โทรศัพท์มือถือ สถานเริงรมย์ เหล้า บุหรี่ การพนัน

สมมุติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ บริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่แตกต่าง คือ ความมั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ต่างกัน มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตใน 3 มิติ คือ ความมั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม

สมมุติฐานข้อที่ 4 ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีความรู้ความเข้าใจในกองทุน สวัสดิการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านที่แตกต่างคือ ความมั่นคงด้านรายได้ ความมั่นคงด้านสุขภาพ ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ที่มีความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการต่างกัน มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตใน 3 มิติ คือ ความมั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอนาทม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความมั่นคงในชีวิตอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน แสดงว่า สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ส่วนใหญ่ควร ได้รับการพัฒนาความมั่นคงในชีวิตทั้ง 3 มิติ คือ ความมั่นคงด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม-วัฒนธรรม รวมถึงความมั่นคง ในชีวิตในมิติอื่น ๆ ให้ดีขึ้น มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในชีวิตของมนุษย์ เช่น สำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลสีพยา - บ่อพุ ควร สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ เพื่อพัฒนาความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มฯ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาความมั่นคงในชีวิต คือ การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ความรู้ความเข้าใจในกองทุนสวัสดิการ เพื่อให้สมาชิกได้นำไปประพฤติ

ปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จากความเข้มแข็งสู่ความมั่นคงอย่างยั่งยืนเพราะเมื่อสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ มีความมั่นคงในชีวิต กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ก็จะเข้มแข็งและมั่นคงอย่างยั่งยืน เช่น จัดสวัสดิการสมทบ จัดตั้งศูนย์สาธิตศูนย์เรียนรู้ แบบบูรณาการ ด้านองค์ความรู้เครือข่าย กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ด้านวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ในตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี หรือชุมชนอื่น ๆ ที่มีกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ให้ครอบคลุมในทุก ๆ มิติ ตามหลักของความมั่นคงของมนุษย์ และควรวิจัยศึกษาต่ออย่างกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ กลุ่มอื่น ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งกลุ่มองค์กรชุมชน ที่เป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างองค์กร คล้ายกันกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ รวมถึงทำการศึกษ ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกกับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบความมั่นคงในชีวิตและเพื่อเห็นถึงความแตกต่าง รวมทั้งอาจเกิดแนวคิดใหม่ ๆ อันจะนำกลับมาปรับปรุง เพื่อหาแนวทางในการสร้างเสริมความมั่นคงในชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ในระดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2548. รายงานการศึกษาเรื่อง **ทิศทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทพปัญญาวิสัย.
- ธาริน สุขอนันต์ และคนอื่นๆ. 2554. “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมือง บ้านสวน จังหวัดชลบุรี,” **สาธารณสุขศาสตร์**. 41(3) : 240-249.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2551. **กลยุทธ์การครองเรือนอย่างมีความสุข** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : agalico.com 3 มีนาคม 2551.
- พระมนัส ชันติจัมโม (อิมรัตน์). ม.ป.ป.. **เอกสารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จังหวัดจันทบุรี**. จันทบุรี : ม.ป.พ.
- พระอาจารย์สุบิน ปณีโต. 2544. **เอกสารประกอบการอบรมการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต**. ตราด : โรงพิมพ์วัดไผ่ล้อม.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. 2545. “ความมั่นคงของมนุษย์,” มติชน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.thaingo.org/story/book_013.htm -16k. (20 ตุลาคม 2551)
- วีไลลักษณ์ อยู่สำราญ และคนอื่นๆ. 2549. **สวัสดิการชุมชนพึ่งตนเอง**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/post/tag/uncategorized>. (20 ตุลาคม 2551)
- _____. 2549. **การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรออมทรัพย์ชุมชน จังหวัดลำปาง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.). 2548. **สวัสดิการชุมชน**. กรุงเทพฯ : สถาบัน.
- สมศักดิ์ อยู่รอด. 2546. **ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ :กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดแสง ตำบลแสง อำเภอมือ จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545. **กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จังหวัดจันทบุรี. “ชุดการจัดการทางสังคม” ลำดับที่ 5**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- เสรี พงศ์พิศ. 2547. **ร้อยคำที่ควรรู้**. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือน บ้านหนองอ้อ
อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

IMPLEMENTATION OF BUDDHIST THREEFOLD TRAINING PERFORMED BY HOUSEHOLD
LEADERS AT BAN NONGOR, MAKHAM DISTRICT,
CHANTHABURI PROVINCE.

พระทัชชกร อุษุกโก (ครองศักดิ์), พรทิพา นิโรจน์, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา 2) เปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านศีล สมาธิ และปัญญา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้นำครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 340 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ จำนวน 181 คน โดยใช้สูตรคำนวณกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 2 ระดับและ 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9047 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffe Method)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยรวม ผู้นำครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้นำครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ขึ้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ขึ้นสมาธิ (จิตตสิกขา) และขึ้นศีล (ศีลสิกขา) และ 2) เปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านศีล สมาธิ และปัญญา โดยรวม พบว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ตามปัจจัยส่วนบุคคล อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ไม่แตกต่างกัน แต่ส่วนผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา

Abstract

The main research purposes were : 1) to study levels of self-practices hinged upon the Buddhist threefold training, and 2) to compare the self-practices of the household leaders at Ban Nongor, Makham, Chanthaburi, classified by personal factors including Precepts, Concentration, and Intelligence. The research sample, drawn using the Krejcie and Morgan formula from the population of 340, included 181 household leaders who were Ban Nongor residents, Makham, Chanthaburi. The research instruments were the two and five-rating scale questionnaires with the reliability at 0.90. Statistical analysis was employed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and the Scheffe V method for pair testing.

The results were revealed : 1) The overall implementation of the Buddhist threefold training performed by the household leaders at Ban Nongor, Makham, Chanthaburi, was at the high level. These high levels of individual aspects were ranged from Intelligence or Wise Virtue, Concentration or Contemplative Virtue, and Precepts or Sacrament Virtue respectively. 2) The comparison of the Buddhist threefold training implementation performed by the household leaders at Ban Nongor, Makham, Chanthaburi-classified by

personal factors on age, educational background, marital status, occupation, and monthly income did not show significant difference, however, classified by gender, the Buddhist threefold training implementation showed significant difference at the .05 level.

Keyword :Implementation of Buddhist Threefold Training Performed

บทนำ

การดำเนินชีวิตตามคำสอนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านำมาเผยแพร่ แจกแจงแสดงให้มนุษย์ละเว้นจากความชั่ว กระทำแต่ความดี โดยให้ยึดถือปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธา เพื่อแนวทางในประพฤติปฏิบัติ ด้วยความเร้าร้อนใจ ทำให้ใจสงบ ร่มเย็น เป็นบ่อเกิดแห่ง คุณธรรมจริยธรรม ศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อให้บุคคลในสังคมยึดถือปฏิบัติ เพื่อ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ และหมู่มวลชนมนุษยชาติ ดังนั้นการนำหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ย่อมจะส่งผลให้มนุษย์ผู้มีความทุกข์ทั้งหลาย พันทุกข์ได้หากมนุษย์มีความเลื่อมใส ศรัทธา และนำหลัก คำสอนมายึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง

เมื่อยังมีชีวิตอยู่ มีความเป็นอยู่ที่ดีได้ ก็ต้องศึกษาอยู่ตลอดเวลา พูดได้ว่า ชีวิตคือการศึกษาก่อนหรือชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มี การศึกษา มีการเรียนรู้ หรือมีการฝึกฝนพัฒนาไปด้วย การศึกษาตลอดชีวิตในความหมายที่แท้ คืออย่างนี้ ถ้าจะพูดให้หนักแน่นก็ ต้องว่า ชีวิต คือการศึกษาพูดอีกอย่างหนึ่งว่า การดำเนินชีวิตที่ดี จะเป็นชีวิตแห่งสิกขาไปในตัว ชีวิตขาดการศึกษาไม่ได้ ถ้าขาด การศึกษา ก็ไม่เป็นชีวิตที่ดี ที่จะอยู่ได้อย่างดี หรือแม้แต่จะอยู่ให้รอดไปได้ ตรงนี้เป็นการประสานเป็นอันเดียวกัน ระหว่าง การศึกษาพัฒนามนุษย์ หรือการเรียนรู้ ฝึกฝนพัฒนาคน ที่เรียกว่า สิกขา กับ การดำเนินชีวิตที่ดีของมนุษย์ ที่เรียกว่า มรรคคือการ ดำเนินชีวิตที่มีการศึกษาพัฒนาชีวิตไปด้วยในตัว จึงจะเป็นชีวิตที่ดี “สิกขา” ก็คือการพัฒนาตัวเองของมนุษย์ ให้ดำเนินชีวิตได้ตั้งงาม ถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค ส่วน “มรรค” ก็คือทางดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องตั้งงามของมนุษย์ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแห่งการ เรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาคน คือ สิกขา มรรค กับ สิกขา จึงประสานเป็นอันเดียวกัน จึงให้ความหมายได้ว่า สิกขา หรือ การศึกษา คือ การเรียนรู้ที่จะให้สามารถเป็นอยู่ได้อย่างดี หรือฝึกให้สามารถมีชีวิตที่ดี (พระธรรมปิฎก. 2544 : 351)

มรรค หรือ ปฏิปทา จะเป็นทางดำเนินชีวิต หรือวิถีชีวิตที่ดี จริยะ จะเป็นการดำเนินชีวิตที่ดี ก็ต้องมีสิกขา คือ การศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา การศึกษานั้น มี 3 อย่าง เรียกว่า สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งพูดด้วย ถ้อยคำของคนยุคปัจจุบันว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมี คุณภาพ เมื่อมองจากแง่ของสิกขา 3 จะเห็นความหมายของสิกขาแต่ละอย่าง ดังนี้ (พระราชมุนี. 2540 : 214)

1. ศีล คือ สิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านการสัมพันธ์ติดต่อกับปฏิบัติจัดการกับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุและทางสังคม ทั้ง ด้วยอินทรีย์ต่าง ๆ และด้วยพฤติกรรมทางกาย - วาจา พูดอีกอย่างหนึ่งว่า การมีวิถีชีวิตที่ปลอดเวรภัยไร้การเบียดเบียน หรือการ ดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลแก่สังคมและแก่โลก

2. สมาธิ คือสิกขาหรือการศึกษาที่ฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้าน คุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา ความมีเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพ ความ ซื่อสัตย์ ความกตัญญู ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความกล้าหาญ ความขยัน ความ อดทน ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นแน่วแน่ ความมีสติ สมาธิ ในด้านความสุข เช่น ความมีปีติอิ่มใจ ความปราโมทย์รำเริงเบิกบาน ใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจพูดสั้นๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

3. ปัญญา คือสิกขา หรือการศึกษาที่ฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ ความเชื่อที่มีเหตุผล ความเห็นที่ เข้าสู่แนวทางของความเป็นจริง การรู้จักหาความรู้ การรู้จักคิดพิจารณา การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การเข้าถึงความจริง การนำความรู้มาใช้แก้ปัญหา และคิดการต่างๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์

เฉพาอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนถึงแจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจ เป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

จะเห็นได้ว่าชีวิตเป็นอันเดียวกันกับการศึกษา เพราะชีวิตคือการเป็นอยู่และการที่ชีวิตเป็นอยู่ดำเนินไป ก็คือการที่ต้อง เคลื่อนไหว พบประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งต้องรู้จัก ต้องเข้าใจ ต้องคิด ต้องปฏิบัติ หรือจัดการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหาทางแก้ไข ปัญหาให้ผ่านรอดหรือลุล่วงไป ทำให้ต้องมีการเรียนรู้ มีการพิจารณาแก้ปัญหาตลอดเวลาทั้งหมดนี้พูดสั้นๆ ก็คือ สิกขา หรือ ศึกษา

ไตรสิกขา จึงเป็นการปฏิบัติที่ต้องเริ่มจากศีล ซึ่งเป็นการเตรียมกาย วาจา ให้อยู่ในสภาพปกติ ไม่เดือดร้อน รำคาญ แนวทางของมรรคเพื่อให้เกิดความปกติเป็นศีล จึงตรงองค์มรรค ในเรื่อง สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) และ สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) หมายความว่า การประพฤติปฏิบัติ ในเรื่องใดก็ตามต้องประพฤติปฏิบัติไปโดยชอบไม่ผิดหลักศีลธรรม จะพูดทำอะไรก็ต้องพูดโดยไม่ให้กระทบกระเทือนหรือสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการหาเลี้ยงชีพก็ต้องเป็น อาชีพที่สุจริตไม่คดโกง ไม่ประกอบอาชีพที่ผิดศีลธรรม ก็จะก่อให้เกิดความสุข ความสบายใจ เมื่อกาย ใจ อยู่ในอาการปกติแล้ว จิต ก็พร้อมตั้งมั่นเป็นสมาธิเป็นจิตตสิกขาในหลักไตรสิกขา เป็นองค์มรรคในข้อ สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ สัมมาสมาธิ (ตั้งใจมั่นชอบ) นั่นคือมีความพยายามที่จะระลึกให้ได้ว่าสรรพสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่รอบๆ ตัว ล้วนเป็นสูญญตาและ อนัตตา มีความตั้งใจมั่นที่จะตัดอุปาทาน และตัณหาที่กำลังเกิดขึ้น ด้วยปัญญาที่เรียกว่าปัญญาสิกขาในหลักไตรสิกขา เป็นองค์มรรคในข้อสัมมาทิฐิ (มีความเห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สามารถพ้นทุกข์ได้ในที่สุด (วคิน อินทสระ. 2539 : 21)

สังคมไทยเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมประชาธิปไตยในยุคที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต แต่สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความแตกแยกทางความคิดมาก ทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบท จนมีแนวโน้มว่าสังคมไทยอาจจะไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้ จึงสมควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาสังคมไทยไปสู่สังคม อยุติ มีสุข ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้นำทางความคิดด้านศาสนา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9 บ้านหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีเพื่ออธิบายให้เห็นถึงระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือน และเป็นข้อมูลให้ผู้นำคร้วเรือนได้นำมายึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้านศีล สมาธิ และปัญญา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้นำคร้วเรือน ที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองอ้อหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 9 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 340 คร้วเรือน (สำนักบริหารการทะเบียน. 2554 : 6) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้คัดเลือกจากผู้นำคร้วเรือนบ้านหนองอ้อหมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 9 ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ได้คัดเลือกจากประชากรเป้าหมายโดยใช้หลักการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 181 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอนตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และเติมข้อความ (Open - ended) จำนวน 6 ข้อตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ซึ่งข้อคำถามส่วนนี้ มีจำนวน 20 ข้อ มาตราประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีมาตรวัดความคิดเห็น 5 ระดับ ตามหลักมาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ท (บุญธรรม กิจปริดาภิรุตส์. 2534 : 131) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้วิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง และนำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1990: 19) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9047

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำคร้วเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.77 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้นำครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ค่าเฉลี่ย 4.85 ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) ค่าเฉลี่ย 4.76 และชั้นศีล (ศีลสิกขา) ค่าเฉลี่ย 4.72

2. เพื่อเปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้านศีล สมาธิ และปัญญา

ระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ พบว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ โดยภาพรวมที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน จะมีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ โดยภาพรวมและรายด้านที่มีปัจจัยด้าน เพศ ต่างกัน จะมีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี โดยรวม ผู้นำครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้นำครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) และชั้นศีล (ศีลสิกขา)

2. เปรียบเทียบ การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านศีล สมาธิ และปัญญา โดยรวม พบว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ตามปัจจัยส่วนบุคคล อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ไม่แตกต่างกัน แต่ส่วนผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ ต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มี เพศต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ในอดีตนั้นอาจมีความเชื่อที่ว่าเพศหญิงสามารถปฏิบัติตนตามหลักศีล สมาธิ และปัญญาได้ดีกว่าเพศชาย จึงเห็นได้ว่าผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ที่เป็นเพศหญิงสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาได้ดีกว่าผู้นำที่เป็นเพศชาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสฐียรพงษ์วรรณปก (2540 : 34) ได้อธิบายไว้ว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคม ได้แก่ หลักไตรสิกขา ซึ่งได้อธิบายไว้ดังนี้

1. ศีลเป็นการฝึกด้านพฤติกรรม โดยเครื่องมือที่ใช้ฝึกศีล คือ วินัย ซึ่งจะฝึกพฤติกรรม ที่ดีที่พึงประสงค์ เรียกว่า ศีลสิกขา

2. สมาธิ เป็นการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ อันได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ฯลฯ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความรับผิดชอบ ความมีสติ ฯลฯ และในด้านความสุข เช่น ความสดชื่น ผ่องใส ฯลฯ เป็นการพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต เรียกว่า จิตตสิกขา

3. ปัญญา เป็นการฝึกหัดหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริงตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้ เหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มันเป็น จนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวงรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต ทำให้จิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพ โดยสมบูรณ์ เรียกว่า ปัญญาสิกขา

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ที่มีอายุต่างกันสามารถปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาได้

เหมือนกันโดยไม่มีข้อจำกัด เพราะหลักธรรมนั้นสามารถเริ่มประพฤติปฏิบัติได้ตั้งแต่ เป็นเยาวชนหรืออาจจะเกิดขึ้นจากการได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษจึงทำให้ผู้นำครัวเรือนในชุมชนบ้านหนองอ้อแม้จะมีอายุที่ต่างกัน แต่การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาไม่แตกต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ พนมไพร ไชยวงศ์ (2550 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมนั้นมีคุณลักษณะเด่นเฉพาะตัว เนื่องจากหลักธรรม เป็นความจริง ความดีงาม ความถูกต้อง เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตของคนทุกคนชีวิตที่ขาดธรรมะเสียแล้วย่อมเป็นชีวิตที่ขาดหลักในการดำเนินชีวิตย่อมประสบแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อนหาความเป็นปกติสุขได้ยาก ต่างจากผู้ที่มีหลักธรรม คือ หลักที่ดีจริง ทำให้ประพฤติปฏิบัติเข้าถึงความสำเร็จอย่างแท้จริง ให้เกิดผลดีจริงรักษาผู้ประพฤติธรรมมิให้ตกไปสู่ที่ชั่ว ทำให้ ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี สิ่งที่ดีแต่ไม่จริง สิ่งที่ดีจริงแต่ไม่ดีและสิ่งที่ดีทั้งไม่ดี และไม่จริงนั้นไม่เรียกว่า หลักธรรม ดังนั้นลักษณะสำคัญของหลักธรรมต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ คือความดี ความจริง ความถูกต้อง ให้พลังในการกระทำต่าง ๆ และนำทางในการดำเนินชีวิตของคน เป็นแกนนำ และเป้าหมายร่วมแห่งของภารกิจทั้งหมดของคน ๆ นั้น

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มีการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อแม้บางคนจะมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาไม่ได้แสดงว่า มีการปฏิบัติตนตามหลักธรรมได้ด้อยกว่า คนที่มีการศึกษาในระดับมัธยม หรือบางคนมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ก็สามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมหลักธรรมได้เหมือนกัน ซึ่งเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของเยาวนาถ สุวลักษณ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความเครียดพบว่า ด้านศีลและปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสมาธิอยู่ในระดับสูง นักเรียนวัยรุ่นหญิงมีการจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนา อยู่ในระดับสูง นักเรียนวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมัธยมต้นและนักเรียนมัธยมปลายมีการจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน และปัจจัยที่นักเรียนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 93.3 คิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความเครียดที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนา คือ แม่ รองลงมาร้อยละ 90.1 คือ ครู อาจารย์ ผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าพยาบาลควรส่งเสริมให้วัยรุ่นจัดการความเครียด ที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขาทางพุทธศาสนาในชีวิตประจำวันในระดับที่ดีขึ้น โดยเฉพาะ ควรวางแผนเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัว และครู อาจารย์ให้สามารถนำหลักไตรสิกขา ในพุทธศาสนาไปใช้ในการอบรมดูแลเด็กตั้งแต่เยาว์วัย เพื่อเป็นผลดีต่อสุขภาพจิตของเยาวชน ในอนาคต

สมมติฐานข้อที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อ ถึงแม้ว่าหลายคนจะมีสถานภาพ โสด แต่ไม่ได้แสดงว่าเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตนตามหลักได้ดีกว่าคนที่มีการสมรสแล้ว เมื่อสมรสถึงจะมีการหย่าร้างแยกทางกันสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติตนตามหลักธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของวิเชียร หล่อฉัตรนพคุณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานใหญ่ กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) สังกัดสำนักงานใหญ่ พบว่า พนักงานมีระดับการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับกลาง โดยปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการทำงานตำแหน่งงาน และอายุงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง แต่ระดับการศึกษาของพนักงานมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง ส่วนปัจจัยด้านงานในเรื่องบรรยากาศองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และระบบ SCB Intranet มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง

สมมติฐานข้อที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อประกอบอาชีพในการใช้แรงงาน ค้าขาย ทำธุรกิจ รับราชการหรือ ทำรัฐวิสาหกิจอาชีพเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขามีปัญหา ซึ่งสอดคล้อง ผลการศึกษาของ ยุค ศรือริยะ (2542 : 11) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต ในมุมมองที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาว่า ธรรมชาติมีความเป็นอนัตตา ทุกหน่วยชีวิต คือองค์ประกอบเท่านั้น หาใช่ตัวตนที่แท้จริงไม่) เป็นทุกขัง (เพราะทุกหน่วยชีวิตตกอยู่ภายใต้การถูกรบกวนจากองค์ประกอบรอบตัว และเป็นอนิจจัง เพราะแปรเปลี่ยนสู่สภาพตรงข้ามตลอดเวลา และพลิกผันหรือวิวัฒนาการไป ไม่สิ้นสุด ในโลกแห่งธรรมชาตินี้ เราพบว่าทุกองค์ประกอบล้วนแต่มีคุณค่าในตัวเองทั้งสิ้น จนกล่าวได้ว่าไม่มีอะไรมีค่าสูงสุดหรือเป็นความจริงแท้สูงสุด

สมมติฐานข้อที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าผู้นำครัวเรือนใน ชุมชนบ้านหนองอ้อ ที่มีรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า ผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อแม้จะมีรายได้ต่างกัน หรือค่าครองชีพที่ใช้จ่ายต่างกัน ก็ไม่ได้ทำให้การปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขาของผู้นำครัวเรือนบ้านหนองอ้อมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของพระมหาธนทร์ รามางกูร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการประยุกต์ใช้และ การยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิตของคน ในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต และสามารถนำหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหลักพระธรรมที่รวบรวม คำสั่ง คำสอน ทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เป็นหัวใจของศาสนามาเป็นเครื่องดำเนินชีวิต โดยได้ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นข้อปฏิบัติ ฝึกฝน อบรมตนเองให้มีไตรสิกขา คือ ศีล เว้นชั่ว สมาธิ ทำความดีให้ถึงพร้อม ปัญญา ชำระจิตใจให้ผ่องใสทำให้ชีวิตมีความสุข ความสงบ มีความมั่นคงทั้งทางด้านร่างกาย และ จิตใจการประยุกต์ใช้และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง ได้มีการนำหลักไตรสิกขา ไปใช้ในวิถีชีวิตคนในชุมชน การพัฒนากาย วาจา และใจของตนให้ยึดมั่น ในคุณธรรม แต่ขาดการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง และการพัฒนาศักยภาพ ด้านการประกอบอาชีพอย่างเป็นระบบการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันนำไปสู่ความมั่นคงของคนในชุมชนนั้น พบว่าผู้นำในชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมหลักธรรม ทั้งในรูปการอบรมสั่งสอน จัดโครงการ กิจกรรมด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำท้องถิ่นให้กับเด็กนักเรียน เยาวชน และชาวบ้านทั่วไป และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศรีนวล ศรีจินดาภรณ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องความหลุดพ้นตามทัศนะพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทและนิกายเซ็น แม้ว่าเถรวาทและเซ็นจะเป็นพระพุทธศาสนาที่ต่างนิกายกันก็ตาม แต่ทั้ง 2 นิกาย ก็มีความเชื่อว่าความหลุดพ้นเป็นจุดหมายสูงสุด เพราะชีวิตเป็นสภาพที่มากไปด้วยความทุกข์ การแก้ปัญหาชีวิตให้พ้นจากทุกข์จึงเป็น สิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความหลุดพ้นนั้น เซ็นมีหลักปฏิบัติแห่งศีล สมาธิ ปัญญา หรือระบบมัชฌิมาปฏิปทาเช่นเดียวกับเถรวาท แต่วิธีการต่างกัน คือ เซ็นนิยม การปฏิบัติแบบฉับพลันมากกว่าที่จะเป็นไปโดยลำดับ เซ็นมีวิธีการขบโกาน ซึ่งเถรวาทไม่มี ฝ่ายเถรวาทมีวิธีการพิจารณาว่าร่างกายเป็นของอสุภะ ซึ่งฝ่ายเซ็นไม่มีความแตกต่างเหล่านี้กล่าวได้ว่าเป็น รายละเอียด ปลีกย่อยที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการใหญ่ วิธีการที่ต่างกันล้วนมุ่งหมายให้บุคคลใคร่ครวญถึงสภาวะธรรมอย่างเดียวกันเป็นไปเพื่อการไถ่ถอนอหัตตา เพื่อคลายกำหนด เพื่อความละวาง ผลในบั้นปลายคือ การตรัสรู้และหลุดพ้นจากทุกข์เช่นเดียวกัน ผู้ที่บรรลุถึงความหลุดพ้น ขึ้นสมบุรณ์สูงสุดทั้งของเถรวาทและเซ็น ย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจเยือกเย็น มั่นคง และสงบสุขเป็นนิจ มีจิตใจเป็นอิสระจากเครื่องร้อยรัด และมองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอย่างเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นวิธีการที่จะเอื้ออำนวยให้ประชาชนทั่วไปสามารถเกิดการเรียนรู้ได้โดยโยนิโสมนสิการของตนเอง และเป็นวิธีการที่จะทำให้มนุษย์สามารถค้นหาศักยภาพของตน ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ได้พบเพื่อพัฒนาให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องได้ อย่างเต็มที่ อันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไป จึงควรจะได้มีการส่งเสริมในระดับของผู้นำชุมชนหลายๆ ฝ่าย เพื่อกำหนดให้มีนำไปใช้อย่างจริงจังในชีวิตประจำวันของไทยต่อไป

2. ควรนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในระบบการปกครองระดับต่างๆ ในฐานะที่เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสำหรับพุทธศาสนิกชน

เอกสารอ้างอิง

- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. 2534. **ปทานุกรมการวิจัย**. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร
พนมไพร ไชยงค์. 2550. **เอกสารคำสอนวิชาหลักธรรมกับชีวิต**. สุพรรณบุรี : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตสุพรรณบุรี.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุทธ์โต ปยุตโต). 2544. **พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
พระมหาธนทร์ รามางกูร. 2547. **การประยุกต์และการยึดมั่นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนภูเวียง จังหวัดขอนแก่น**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2540. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.

- ยุค ศรีอริยะ. 2542. **ภูมิปัญญาบูรณาการ**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- เยวานาถ สุวลักษณ์. 2551. **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทเรื้อรังที่บ้านของผู้ดูแล**. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วศิน อินทสระ. 2539. **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย พระพุทธศาสนา.
- วิเชียร หล่อฉัตรนพคุณ. 2546. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สังกัดสำนักงานใหญ่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีนวล ศรีจินดาภรณ์. 2533. **การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องความหลุดพ้น ตามทฤษฎะพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท และนิกายเซ็น**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ปรัชญา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารการทะเบียน. 2554. **สำนักทะเบียนมะขาม**. จันทบุรี : ม.ป.พ.
- เสฐียรพงษ์วรรณปก. 2540. **คำบรรยายพระไตรปิฎก**. กรุงเทพฯ : ยูวพุทธศึกษาคณะแห่งประเทศไทย.
- Conbach, L. J. 1990. **Essentials of Psychological Testing (5th ed.)**. New York : Harper Collins.
- Krejcic, Robert V. and Morgan, Earlyle W. 1970. **Educational and Psychological Measurement**. New York : Macmillan.

**ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี
ปีพุทธศักราช 2552**
**THE NEEDS FOR EXERCISE OF EXERCISING PEOPLES IN MUANG CHONBURI DISTRICT.
CHONBURI 2009.**

วรารัตน์ บัวเผือก, เทเวศร์ พิริยะพจน์, ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ
คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปีพุทธศักราช 2552 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปีพุทธศักราช 2552 รวมทั้งสิ้น 350 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
 2. ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 ชายและหญิงอยู่ในระดับปานกลาง
 3. ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 อายุน้อยกว่า 25 ปี อายุ 25 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับปานกลาง
- คำสำคัญ : ความต้องการ การออกกำลังกาย ชลบุรี

Abstract

This study was intended to investigate the needs for exercise of active people in Muang Chonburi district, 2009. The subjects were 350 active people, 222 males and 128 femalesm accidentally sampled. The data were collected by the writer's constructed questionnaire, $r = .95$.

After the data were statistically treated for frequency and percentage, it was found as follows:

1. The needs for exercise of the subjects, as a whole, were at an average level.
2. Both male and female subjects rated their needs for exercise at an average level.
3. Both groups of the subjects below 25 and above 25 years old rated their needs for exercise at an average level.

Keywords : Needs Exercise Chonburi

บทนำ

การออกกำลังกายเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคนหากบุคคลใดที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำก็จะส่งผลให้ร่างกายมีสุขภาพที่แข็งแรง ชีวิตก็จะดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขและยังทำให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม เศรษฐกิจ รวมไปถึงการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป ดังที่พระบรมราชาบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “...การรักษาความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย เป็นปัจจัยของเศรษฐกิจที่ดีและสังคมที่มั่นคง เพราะร่างกายที่แข็งแรงจะอำนวยผล ให้สุขภาพจิตใจสมบูรณ์ และเมื่อมีสุขภาพสมบูรณ์ ดีพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว ย่อมมีกำลังทำประโยชน์ สร้างสรรค์ เศรษฐกิจ และสังคมของบ้านเมืองได้เต็มที่...” (ภูมิพลอดุลยเดช. 2522: ออนไลน์)

ในปัจจุบันการออกกำลังกายมีการพัฒนาตามยุคและสมัย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีและวิวัฒนาการของกีฬาชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่หลายวิธีแล้วแต่ความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละบุคคล การออกกำลังกายมีให้เลือกอยู่หลายประเภทซึ่งสามารถเลือกได้ตามวัยและอายุ ความถนัดและพรสวรรค์ของผู้ที่จะเลือกเล่นกีฬา เช่น การเลือกเล่นกีฬาฟุตบอล ตะกร้อ บาสเกตบอล วอลเลย์บอล ฟุตบอล แบดมินตัน เทนนิส กอล์ฟ กรีฑา จักรยาน เทเบิลเทนนิส มวยสากล มวยไทย ซึ่งมีให้เลือกทั้งประเภททีมและประเภทเดี่ยว ชายและหญิง เป็นต้น กีฬาที่กล่าวข้างต้นนั้นจะต้องใช้การฝึกซ้อมและความแข็งแรง ความอดทน ความเร็ว ความว่องไว ความสัมพันธ์ภายในทีม กีฬานอกจากช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง กีฬายังช่วยทำให้เกิดความสามัคคี และเกิดความสนุกสนาน ดังคำกล่าวที่ว่า กีฬาสามารถพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำวันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2525: 37) การวิจัยในครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาความต้องการในการออกกำลังกาย โดยเก็บตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 คือ สนามกีฬาเทศบาลเมืองชลบุรี สวนสุขภาพสวนหลวง ร.9 สนามกีฬากลางสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี และสนามกีฬามหาวิทยาลัยบูรพา จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 3,000 คน โดยใช้การสำรวจในวันเสาร์ อาทิตย์ ช่วงเวลาเช้าและเย็น ซึ่งได้มาจากการใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (เทเวศร์ พิริยะพลนท์. 2545: 128; อ้างอิงจาก Krejcie; & Morgan. n.d.) ได้กลุ่มตัวอย่าง 341 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลทั้งหมด 350 คน ได้มาโดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ
3. ด้านการส่งเสริมและให้ความรู้ในการออกกำลังกาย
4. ด้านชนิดกีฬาและกิจกรรมการออกกำลังกาย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือให้ถูกต้อง
2. ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงประธานศูนย์กีฬาตำบล และเทศบาล เพื่อขอความร่วมมือในการใช้กลุ่มตัวอย่าง สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และรอรับแบบสอบถามคืนทั้งหมด
4. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องแล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาแล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
3. นำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการออกกำลังกาย มาวิเคราะห์เป็นรายข้อและรายด้านโดยวิธีแจกแจงความถี่และเปลี่ยนค่าเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง
4. นำข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะอื่น ๆ และความคิดเห็นมาวิเคราะห์ค่าถามจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการสังเคราะห์จัดหมวดหมู่ และลำดับของคำตอบ ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก เรียบเรียงภาษาให้ถูกต้อง แต่คงความหมายเดิมไว้ มาสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 เพศชายและเพศหญิง อายุต่ำกว่า 25 ปี และอายุ 25 ปีขึ้นไป มีความต้องการการออกกำลังกายโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตารางที่ 1 ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552
ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (n = 350)

รายการ		ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.สถานที่ในการออกกำลังกายได้มาตรฐานสากล	f	23	33	148	124	22
	%	6.57	9.43	42.29	35.43	6.29
2.มีสถานที่ออกกำลังกาย กลางแจ้งเพียงพอ	f	25	30	154	120	21
	%	7.14	8.57	44.00	34.29	6.00
3.มีสถานที่ออกกำลังกายในร่มเพียงพอ	f	26	34	160	118	12
	%	7.43	9.71	45.71	33.71	3.43
4.สถานที่ออกกำลังกายควรมีที่นั่งสำหรับผู้ชมเป็นสัดส่วน	f	27	42	109	120	52
	%	7.71	12.00	31.14	34.29	14.86
5.สถานที่ออกกำลังกายมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก	f	24	30	128	130	38
	%	6.86	8.57	36.57	37.14	10.86
6.สถานที่ออกกำลังกายมีห้องน้ำ ห้องส้วมเพียงพอ	f	43	42	124	100	41
	%	12.29	12.00	35.43	28.57	11.71
7.สถานที่ออกกำลังกายมีที่สำหรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย และทำความสะอาดร่างกาย	f	36	43	122	98	51
	%	10.29	12.29	34.86	28.00	14.57
8.อุปกรณ์การออกกำลังกายที่มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัย	f	34	35	141	96	44
	%	9.71	10.00	40.29	27.43	12.57
9.อุปกรณ์กีฬาหลายชนิดและเพียงพอ	f	46	28	145	121	10
	%	13.14	8.00	41.43	34.57	2.86
10.อุปกรณ์สำหรับออกกำลังกายมีความหลากหลาย	f	32	50	141	86	41
	%	9.14	14.29	40.29	24.57	11.71
รวม	f	316	367	1372	1113	332
	%	9.03	10.49	39.20	31.80	9.49

ตารางที่ 2 ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ (n = 350)

รายการ		ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.มีบุคลากรให้คำแนะนำในการออกกำลังกาย	f	24	38	161	112	15
	%	6.86	10.86	46.00	32.00	4.29
2.บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกีฬาและการออกกำลังกาย	f	31	34	156	108	21
	%	8.86	9.71	44.57	30.86	6.00
3.บุคลากรมีบุคลิกภาพเหมาะที่จะให้คำแนะนำเกี่ยวกับกีฬาและการออกกำลังกาย	f	30	33	163	106	18
	%	8.57	9.43	46.57	30.29	5.14
4.บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์	f	31	37	108	128	46
	%	8.86	10.57	30.86	36.57	13.14
5.มีเจ้าหน้าที่เบิกจ่ายอุปกรณ์	f	28	32	155	104	31
	%	8.00	9.14	44.29	29.71	8.86
6.มีเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานที่ออกกำลังกาย	f	54	42	136	82	36
	%	15.43	12.00	38.86	23.43	10.29
7.มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดบริเวณสถานที่ออกกำลังกาย	f	36	39	129	92	54
	%	10.29	11.14	36.86	26.29	15.43
8.มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	f	47	37	138	92	36
	%	13.43	10.57	39.43	26.29	10.29
9.มีบุคลากรที่มีสุขภาพแข็งแรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการออกกำลังกาย	f	58	13	156	118	5
	%	16.57	3.71	44.57	33.71	1.43
10.มีบุคลากรทำหน้าที่ในการรับเรื่องและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกกำลังกาย	f	37	53	139	80	41
	%	10.57	15.14	39.71	22.86	11.71
รวม	f	376	358	1441	1022	303
	%	10.74	10.23	41.17	29.20	8.66

ตารางที่ 3 ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 ด้าน
การส่งเสริมและให้ความรู้ในการออกกำลังกาย (n = 350)

รายการ		ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.มีหนังสือตำราเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับกีฬา	f	29	43	163	97	18
และกิจกรรมการออกกำลังกายเพียงพอ	%	8.29	12.29	46.57	27.71	5.14
2.มีภาพโปสเตอร์การแนะนำการออกกำลังกาย	f	30	35	153	102	30
	%	8.57	10.00	43.71	29.14	8.57
3.มีวิทยากรแนะนำด้านกีฬาและกิจกรรมการออกกำลังกาย	f	33	44	145	106	22
	%	9.43	12.57	41.43	30.29	6.29
4.มีการแนะนำการเลือกใช้อุปกรณ์กีฬาที่ถูกต้อง	f	35	47	118	110	40
	%	10.00	13.43	33.71	31.43	11.43
5.มีการแนะนำการออกกำลังกายตามสื่อ	f	35	42	130	111	32
	%	10.00	12.00	37.14	31.71	9.14
6.มีวิดีโอและเทปการกีฬาและการออกกำลังกายให้บริการ	f	53	46	130	85	36
	%	15.14	13.14	37.14	24.29	10.29
7.มีการสอนทักษะกีฬาต่างๆ	f	40	46	127	99	38
	%	11.43	13.14	36.29	28.29	10.86
8.มีการจัดการแข่งขันกีฬาภายใน	f	40	39	143	84	44
	%	11.43	11.14	40.86	24.00	12.57
9.มีบริการสื่อสตัทท์อุปกรณ์ เช่น วิดีโอ ด้านการกีฬา	f	56	38	148	97	11
และการออกกำลังกาย	%	16.00	10.86	42.29	27.71	3.14
10.มีบริการด้านข่าวสารและการจัดการแข่งขันกีฬา	f	41	56	141	74	38
จากภายนอก	%	11.71	16.00	40.29	21.14	10.86
รวม	f	392	436	1398	965	309
	%	11.20	12.46	39.94	27.57	8.83

ตารางที่ 4 ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2552 ด้านชนิดกีฬาและ
กิจกรรมการออกกำลังกาย (n = 350)

รายการ		ระดับความต้องการ				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. เดินและวิ่งเพื่อสุขภาพ	f	40	37	101	114	58
	%	11.43	10.57	28.86	32.57	16.57
2. วอลเลย์บอล	f	32	37	149	98	34
	%	9.14	10.57	42.57	28.00	9.71
3. มวย	f	49	38	143	91	29
	%	14.00	10.86	40.86	26.00	8.29
4. แอโรบิคแดนซ์	f	51	23	125	108	43
	%	14.57	6.57	35.71	30.86	12.29
5. เปตอง	f	45	44	139	93	29
	%	12.86	12.57	39.71	26.57	8.29
6. ฟุตบอล	f	42	29	164	103	12
	%	12.00	8.29	46.86	29.43	3.43
7. บาสเกตบอล	f	41	39	160	81	29
	%	11.71	11.14	45.71	23.14	8.29
8. ตะกร้อ	f	41	44	165	89	11
	%	11.71	12.57	47.14	25.43	3.14
9. แบดมินตัน	f	44	41	125	120	20
	%	12.57	11.71	35.71	34.29	5.71
10. เทเบิลเทนนิส	f	40	33	166	96	15
	%	11.43	9.43	47.43	27.43	4.29
11. ฟุตซอล	f	54	40	138	87	31
	%	15.43	11.43	39.43	24.86	8.86
12. สควอช	f	47	43	130	101	29
	%	13.43	12.29	37.14	28.86	8.29
13. เทนนิส	f	62	37	136	85	30
	%	17.71	10.57	38.86	24.29	8.57
14. วายน้ำ	f	61	30	142	92	25
	%	17.43	8.57	40.57	26.29	7.14
รวม	f	649	515	1983	1358	395
	%	13.24	10.51	40.47	27.71	8.06

สรุปและอภิปรายผล

วันที่ประชาชนต้องการออกกำลังกาย มากที่สุด คือ วันเสาร์ คิดเป็นร้อยละ 66.57 รองลงมา คือ วันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 64.86 และ ช่วงเวลาที่ต้องการออกกำลังกาย มากที่สุด คือ ช่วงเวลา 15.00 – 19.00 น. คิดเป็นร้อยละ 52.29 ด้านสถานที่ ออกกำลังกาย และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.20

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่ผู้ออกกำลังกายส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก 2 ข้อ คือ สถานที่ออกกำลังกายมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก คิดเป็นร้อยละ 34.29 และ สถานที่ออกกำลังกายควรมีที่นั่งสำหรับผู้ชมเป็นสัดส่วน คิดเป็นร้อยละ 33.71 ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ โดยรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีข้อที่ผู้ออกกำลังกายส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก 1 ข้อ คือ บุคลากรมีมนุษยสัมพันธ์ดี คิดเป็นร้อยละ 33.71 ด้านการส่งเสริมและให้ความรู้ในการออกกำลังกาย โดยรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ออกกำลังกายมีความต้องการในระดับปานกลาง ทุกข้อ ด้านชนิดกีฬาและกิจกรรมการออกกำลังกาย โดยรวมพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ออกกำลังกายมีความต้องการในระดับมาก 1 ข้อ คือ เดินและวิ่งเพื่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 32.57

จากการศึกษาความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พุทธศักราช 2552 จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย จำนวน 222 คน ผู้หญิง 128 คน มีอายุเฉลี่ย 25 ปีขึ้นไป จุดมุ่งหมายในการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายส่วนใหญ่ต้องการลดน้ำหนัก เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด และเพื่อความสนุกสนาน ส่วนใหญ่ต้องการออกกำลังกายในวันเสาร์ อาทิตย์ และช่วงเวลาที่ต้องการออกกำลังกาย คือ ช่วงเวลา 15.00 – 19.00 ความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ปี พุทธศักราช 2552 ในภาพรวม ทั้งในด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านการส่งเสริมและให้ความรู้ในการออกกำลังกาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยต้องการสถานที่ออกกำลังกายในร่ม กลางแจ้งที่เพียงพอ และได้มาตรฐาน เนื่องจากสถานที่ออกกำลังกายอาจมีไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ออกกำลังกายและสภาพสนามกีฬาที่ไม่ได้มาตรฐาน จึงเป็นผลทำให้ผู้ออกกำลังกายไม่สามารถออกกำลังกายได้เต็มที่โดยสอดคล้องกับ สุเทพ เขียวคราม (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการการออกกำลังกายของบุคลากรสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่าความต้องการการออกกำลังกายของบุคลากรในด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความต้องการในระดับมากที่สุด คือ สถานที่ออกกำลังกายกลางแจ้ง มีไฟฟ้าสำหรับออกกำลังกายกลางแจ้ง มีน้ำดื่มและอุปกรณ์กีฬาที่ได้มาตรฐานและมั่นคงแข็งแรง และ ผู้ออกกำลังกายมีความต้องการเล่นกีฬา เทเบิลเทนนิส ตะกร้อ และ กีฬาฟุตบอล ซึ่งเป็นกีฬา ที่ใช้ทักษะเบื้องต้น และ เป็นกีฬาประจำชาติไทย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความต้องการการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ตามตัวแปรอื่น ๆ เช่น อาชีพ รายได้ ฯลฯ
2. ศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการออกกำลังกายของผู้ออกกำลังกาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

- เทเวศร์ พิริยะพูนท์. 2545. การวิจัยพลศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมสมเด็จพระปรมินทรมหา. พระบรมชอวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร 22 ตุลาคม 2522. เข้าถึงได้จาก <http://www.chaipat.or.th> (30 ตุลาคม 2551).
- วรศักดิ์ เทียรชอบ. 2523. หลักและวิธีสอนพลศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุเทพ เขียวคราม. 2546. ความต้องการการออกกำลังกายของบุคลากร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิค กรุงเทพฯ. ปริญญาโท. กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานด้วยวิธีเจเนติกอัลกอริทึม กรณีศึกษาการผลิตชิ้นงานชุดกรอบรูป

THE SCHEDULING TIME TO WORK WITH THE GENETIC ALGORITHM CASE STUDY IN PRODUCTION LINE OF PICTURE FRAME

ปณัษญา ชันภักดี¹, อติศักดิ์พงษ์พลผลศักดิ์², สันติรัฐ นันสะอาง¹

¹ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

² คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและเปรียบเทียบการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานตามทฤษฎีของ GA และการผลิตแบบไหลเลื่อนของงานตามทฤษฎีของ Johnson's Algorithm ซึ่งสนใจวัตถุประสงค์ด้านการส่งมอบ โดยทำการศึกษาอัลกอริทึมที่เกี่ยวกับปัญหาการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดวิธีการจัดการตารางการทำงานของกระบวนการผลิตแบบไหลเลื่อน 2 และ 3 เครื่องจักร ตามทฤษฎีของ Johnson's Algorithm โดยมุ่งแก้ปัญหาด้านการส่งมอบงานไม่ทันเวลา ผลวิจัยพบว่าเจเนติกอัลกอริทึมมีประสิทธิภาพในการหาคำตอบที่ดีโดยใช้วิธีการครอสโอเวอร์แบบ Position based กับวิธีการมิวเตชันแบบ Shift change ซึ่งมีความสามารถในการหาคำตอบที่ดีสำหรับการจัดตารางเวลาการทำงาน และได้เวลาเสร็จงานที่เร็วกว่าการจัดระบบการผลิตแบบเดิมที่โรงงานใช้อยู่ และได้นำผลการจัดตารางเวลาในการทำงานตามทฤษฎีของ GA ไปเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการตารางเวลาในการทำงานด้วยวิธีของ Johnson's Algorithm ซึ่งผลที่ได้ปรากฏว่าการจัดตารางเวลาในการทำงานด้วยวิธีของ GA นั้นมีระยะเวลาในการผลิตที่น้อยกว่าการจัดตารางเวลาในการทำงานด้วยวิธีของ Johnson's Algorithm

คำสำคัญ: จอห์นสันอัลกอริทึม, เจเนติก อัลกอริทึม, การส่งมอบงาน, เวลาเสร็จงาน, ตารางเวลาที่เหมาะสมในการ ทำงาน

Abstract

This research aims to study and compare the optimal schedule in the theoretical work of the GA and the production flow of the theory of Johnson's Algorithm has the objective to deliver. Studied algorithms on a schedule appropriate to the application of the concept to the working schedule of the production flow 2 and 3 mechanical theory of Johnson's Algorithm by its solution. The problem of late delivery results indicate that genetic algorithms are effective to find a good answer. Using a crossover design Position based on how the mutation Shift change form which is capable of finding good answers for scheduling work. And the time to complete the task faster than the traditional factory production system used. The result scheduling in the theoretical work of GA compared with the scheduling in the way of Johnson's Algorithm and the results show that the scheduling of the work by way of GA then. The period of production is less than the scheduled time to work by means of Johnson's Algorithm.

Keywords: Johnson's Algorithm, Genetic Algorithm, Due Date, schedule time to work

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศและหากพิจารณาแล้วก็จะพบว่าประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวสู่ประเทศที่มีลักษณะเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอย่างเต็มตัว นอกจากนี้ยังพบว่าธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศไทยและระหว่างประเทศมีการแข่งขันกันในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การส่งมอบสินค้าที่ทันเวลา ต้นทุนการผลิตต่ำปริมาณเพียงพอกับความต้องการของลูกค้า รวมทั้งการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมของตนเองให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพที่ดีเยี่ยมหรือดีกว่า

ประเทศคู่แข่ง เพื่อให้ธุรกิจของตนยังคงยืนหยัดและอยู่รอดได้ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรมต่อไปและด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้บริษัททั้งหลายต่างพยายามพัฒนาการผลิตของตนเองอยู่ตลอดเวลาและมีการใช้กลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อความอยู่รอดของตนเอง และกลยุทธ์ที่มีกนิยมนิยมใช้กันมากและถือเป็นหัวใจหลักของความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมคือ กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าที่ต้องมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของตลาดซึ่งกลยุทธ์นี้จะสามารถประสบความสำเร็จได้จะต้องมีหลักการต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งหลักการหนึ่งที่มีความสำคัญมากคือหลักการควบคุมคุณภาพ (QC: Quality Control)

โดยโรงงานที่ทำการศึกษานั้นพบว่าในกระบวนการผลิตของโรงงานที่มีการเกิดของเสียนั้นจะทำให้สูญเสียเวลาในการผลิตไปกับการซ่อมแซมของเสียพนักงานขาดความชำนาญในการทำงานจำนวนพนักงานไม่เพียงพอต่อความต้องการในการผลิตจะเห็นว่าความสูญเสียทางด้านเวลาที่พบในระหว่างกระบวนการผลิตนับว่ามีผลกระทบต่อการผลิตเป็นอย่างมากซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่อต้นทุนการผลิตการส่งมอบก่อให้เกิดมีงานรอภายในกระบวนการผลิตเป็นผลทำให้ไม่สามารถส่งผลิตภัณฑ์ได้ตรงตามเวลาซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการผลิตของทางบริษัท (ภาณุวัฒน์ บุญรัตนสายัณห์, และคณะ (2555)) ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของความสูญเสียทางด้านเวลาจึงเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาในการผลิต โดยมุ่งเน้นศึกษาด้านเวลาในการทำงานและความผันแปรต่างๆ ในกระบวนการผลิต เพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดต้นทุนการผลิตทางด้านเวลาในการผลิต โดยทำการศึกษาทฤษฎี 2 ทฤษฎี คือ Johnson's Algorithm และ Genetic Algorithm ซึ่งเป็นวิธีการที่มาจากกระบวนการทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตจากวิวัฒนาการ หรือการอยู่รอดของสิ่งมีชีวิต เป็นวิธีการแก้ปัญหาแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เหมาะสมที่สุดให้กับปัญหา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ Chromosome Encoding, Initial Population, Fitness Function, Genetic Operator, Parameter เป็นต้น

งานวิจัยนี้จึงผู้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษาวิจัยเพื่อจัดตารางเวลาในการทำงานที่เหมาะสมที่สุดในการกระบวนการผลิตเพื่อช่วยในการจัดลำดับการทำงานและลดเวลาในการทำงานการส่งมอบที่ตรงต่อเวลา และค่าปรับหากเกิดการผลิตที่ล่าช้า นอกจากนี้ มีการเขียนโปรแกรมเพื่อช่วยคำนวณการจัดลำดับการทำงานที่เหมาะสม และคำนวณเวลาการดำเนินงานเพื่อช่วยในการตัดสินใจวางแผนการผลิต โดยใช้โปรแกรม Visual Basic

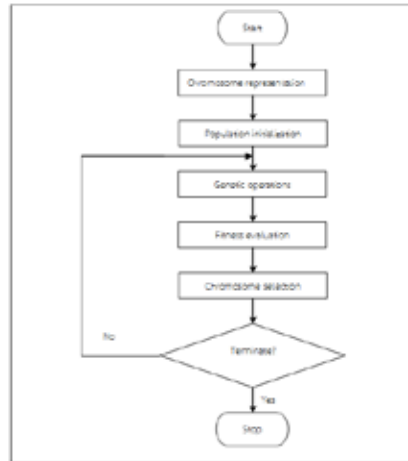
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและเปรียบเทียบวิธีการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานตามทฤษฎีของ GA และการผลิตแบบไหลเลื่อนของงานตามทฤษฎีของ Johnson's Algorithm ซึ่งสนใจวัตถุประสงค์ด้านการส่งมอบ
2. พัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยวิเคราะห์หาการจัดตารางการดำเนินงานที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์ด้านการส่งมอบ นอกจากนี้ยังช่วยในการตัดสินใจวางแผนกำลังการผลิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านเวลาการผลิต

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีการจัดตารางการผลิตโดยวิธี Genetic Algorithm

1.1 การศึกษาครั้งนี้จะขอใช้รูปแบบลำดับการทำงานของ Genetic Algorithm ดังภาพที่ 1 เพื่ออธิบายขั้นตอนการทำงาน ส่วนประกอบของโครงสร้าง GA มีดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงลำดับขั้นตอนการทำงานของ GA

ขั้นที่ 1: การกำหนดรูปแบบโครโมโซม (Chromosome representation)

ขั้นตอนแรกของการทำงานของ GA อย่างง่ายจะเริ่มโดยเข้าสู่การเข้ารหัส (encoding) ของปัญหาเพื่อสร้างรายการของหน่วยพันธุกรรม (gene) ซึ่งสามารถแทนได้ทั้งแบบตัวเลข (เลขฐานสองหรือเลขจำนวนจริง) หรือเป็นแบบตัวเลขและตัวอักษรด้วยกัน Blazewicz, J. et al. (1996) ได้แนะนำว่าการกำหนดรูปแบบโครโมโซมแบบเลขฐานสองมักไม่ค่อยเหมาะกับปัญหาแบบการหาค่าเหมาะที่สุดเชิงการจัดเพราะจะทำให้การแทนรูปแบบของผลเฉลยยากมากขึ้น

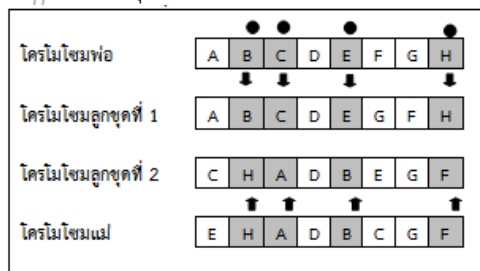
ขั้นที่ 2: การสร้างประชากรเริ่มต้น (population initialization)

ขั้นที่สองจะมีการสุ่มค่าของหน่วยพันธุกรรมเพื่อประกอบกันขึ้นเป็นโครโมโซมหลายๆ โครโมโซม โดยแต่ละโครโมโซมจะแทนผลเฉลยหรือคำตอบที่เป็นไปได้ จำนวนโครโมโซมจะถูกสุ่มสร้างขึ้นตามขนาดของประชากร (population size) ที่กำหนดไว้ การเปลี่ยนแปลงค่าของหมายเลขในการสุ่ม (random seed) จะเป็นตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างผลเฉลยเริ่มต้น

ขั้นที่ 3: ปฏิบัติการของ GA (genetic operations)

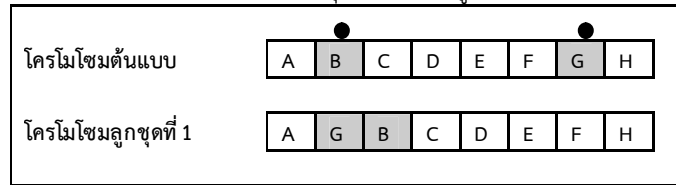
ประกอบด้วยการครอสโอเวอร์และการมิวเตชันคือขั้นตอนต่อไปที่จะทำงานกับโครโมโซม โดยทำการสุ่มเลือกโครโมโซมพ่อแม่จากประชากรเพื่อสร้างโครโมโซมลูก (offspring) จำนวนโครโมโซมพ่อแม่ที่จะถูกสุ่มเลือกขึ้นมาสำหรับดำเนินการในขั้นตอนปฏิบัติการของ GA จะขึ้นอยู่กับกำหนดค่าความน่าจะเป็นในการครอสโอเวอร์และมิวเตชัน (probabilities of crossover and mutation) ในการศึกษาครั้งนี้เลือกใช้รูปแบบของการครอสโอเวอร์และการมิวเตชัน ดังนี้

3.1 การครอสโอเวอร์แบบ Position based (Syswerda, 1991) ภาพที่ 2 แสดงการครอสโอเวอร์แบบ Position based โดยจะสุ่มเลือกโครโมโซมพ่อแม่และสุ่มตัวเลขจาก 1-n เพื่อใช้กำหนดว่าจะต้องสุ่มเลือกตำแหน่งของหน่วยพันธุกรรมที่จะถูกสับทอตไปยังโครโมโซมลูกเป็นจำนวนกี่ตำแหน่ง แล้วจึงทำการสุ่มตำแหน่งตามกำหนด หน่วยพันธุกรรมในตำแหน่งที่ถูกสุ่มขึ้นมาจากโครโมโซมพ่อแม่จะถูกสับทอตไปยังโครโมโซมลูกชุดที่ 1 และหน่วยพันธุกรรมในโครโมโซมลูกชุดที่หนึ่ง ส่วนที่เหลือจะถูกสับทอตมาจากโครโมโซมแม่ โดยละเว้นค่าที่ถูกสับทอตมาจากโครโมโซมพ่อแม่แล้ว จากนั้นก็จะดำเนินการในรูปแบบเดียวกันเพื่อสร้างโครโมโซมลูกชุดที่สองแต่จะเปลี่ยนการสับทอตค่าของหน่วยพันธุกรรมจากโครโมโซมแม่ก่อน

ภาพที่ 2 แสดงการครอสโอเวอร์แบบ Position based

3.1 การมิวเทชันแบบ Shift change (Murata et al., 1996) ภาพที่ 3 แสดงการมิวเทชันแบบ Shift Change โดยจะสุ่มเลือกโครโมโซมต้นแบบ 1 โครโมโซม จากนั้นจะสุ่มตำแหน่งของหน่วยพันธุกรรม 2 หน่วย หน่วยพันธุกรรมลำดับที่ 2 ที่สุ่มได้จะถูกย้ายลงไปแทรกในตำแหน่งของหน่วยพันธุกรรมที่สุ่มได้ในลำดับแรก จึงส่งผลให้เกิดการเลื่อนตำแหน่งของหน่วยพันธุกรรมขึ้น เช่น หน่วยพันธุกรรมที่ได้จากการสุ่มคือ ตำแหน่งที่ 2 และ 7 ตามลำดับ จึงมีการเคลื่อนย้ายหน่วยพันธุกรรมในตำแหน่งที่ 7 ซึ่งมีค่า G ไปแทรกลงในตำแหน่งที่ 2 และหน่วยพันธุกรรมเดิมที่อยู่ตำแหน่งที่ 2-6 ก็จะมีการเลื่อนตำแหน่งลงไป

ภาพที่ 3 แสดงการมิวเทชันแบบ Shift change

ขั้นที่ 4: การประเมินค่าความเหมาะสม (fitness evaluation)

เป็นขั้นตอนการถอดรหัสโครโมโซมเพื่อคำนวณหาค่าความเหมาะสม (Fitness evaluation) ตามฟังก์ชันเป้าหมายหรือฟังก์ชันความเหมาะสมของปัญหาที่กำหนดไว้ ค่าความเหมาะสมของแต่ละโครโมโซมจะถูกใช้กำหนดความน่าจะเป็นในการอยู่รอด ซึ่งจะถูกระเมินได้ 2 วิธี คือวิธีคือ แบบปกติ (normal) และแบบสัมพันธ์ (relative) การศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกใช้แบบปกติ ดังนี้

แบบปกติ (normal) จะเป็นการใช้ค่าความเหมาะสมของแต่ละโครโมโซมในประชากรเพื่อกำหนดความน่าจะเป็นในการอยู่รอด (Goldberg, 1989) ซึ่งขั้นตอนการคำนวณคือ

ก) โครโมโซมแต่ละโครโมโซมจะถูกคำนวณหาค่าความเหมาะสม โครโมโซมที่มีค่าความเหมาะสมสูงจะถูกกำหนดความน่าจะเป็นในการอยู่รอดสูง

ข) คำนวณค่าความน่าจะเป็นในการอยู่รอดของแต่ละโครโมโซมโดยคำนวณจากค่าความเหมาะสมของแต่ละโครโมโซมเทียบกับผลรวมค่าความเหมาะสมของโครโมโซมทั้งหมด ดังสมการที่ 1 (Gen & Cheng, 1997)

$$p_i = f_i / \sum_{j=1}^{pop-size} f_j \quad (1)$$

เมื่อ p_i = ค่าความน่าจะเป็นในการอยู่รอดของโครโมโซมลำดับที่ i

f_i = ค่าความเหมาะสมของโครโมโซมลำดับที่ i

f_j = ค่าความเหมาะสมของโครโมโซมลำดับที่ j

$pop - size$ = ขนาดของประชากร

ค.) ค่าความน่าจะเป็นในการอยู่รอดที่คำนวณได้จะถูกนำไปแบ่งช่องในวงล้อรูเลต ซึ่งโครโมโซมที่มีค่าความน่าจะเป็นในการอยู่รอดสูงจะได้ขนาดช่องในวงล้อรูเลตใหญ่กว่าโครโมโซมที่มีค่าความน่าจะเป็นน้อย

ขั้นที่ 5: การคัดเลือกโครโมโซม (Chromosome selection)

กลไกการคัดเลือกโครโมโซมคือ การคัดเลือกโครโมโซมเพื่อเป็นประชากรในรุ่นถัดไป กระบวนการคัดเลือกที่ถือได้ว่ามีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักดีที่สุดคือ Holland's proportionate selection หรือที่เรียกว่ากระบวนการของวงล้อรูเลต (Roulette wheel selection) (Gen & Cheng, 1997; Goldberg, 1989) โดยโครโมโซมจะถูกแบ่งช่องในวงล้อตามสัดส่วนของค่าความเหมาะสมที่ได้จากการคำนวณในขั้นตอนที่ 4 กระบวนการทำงานคือจะมีการสุ่มค่าตัวเลขจำนวนจริงในช่วง 0-1 เป็นจำนวนครั้งเท่ากับขนาดของประชากรที่กำหนดไว้ หากตัวเลขที่สุ่มได้ตกอยู่ในช่วงของโครโมโซมใด โครโมโซมนั้นก็จะถูกคัดเลือกไปเป็นประชากรในรุ่นถัดไป

ขั้นที่ 6: การตรวจสอบเงื่อนไขการหยุดทำงาน (Terminate)

เมื่อถึงขั้นตอนนี้ก็จะทำการตรวจสอบเงื่อนไขหยุดการทำงาน ซึ่งถ้ายังไม่ถึงเงื่อนไขที่กำหนดให้หยุด GA ก็จะวนรอบการทำงานซ้ำในขั้นที่ 3 ปฏิบัติการของ GA (genetic operations) แต่ถ้าถึงเงื่อนไขที่กำหนดให้หยุดก็จะจบการทำงาน

จากการแสดงลำดับขั้นตอนในการทำงานของ GA จะเห็นได้ว่า GA ทำงานแบบใช้วิธีการค้นหาแบบหลายทิศทาง (multiple directional search) โดยเก็บผลเฉลยที่เป็นไปได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่งในรูปของประชากรของประชากรผลเฉลย (Gen & Cheng, 1997)

1.2 การกำหนดพารามิเตอร์

โดยปกติแล้วการทำงานของ GA จะต้องมีกำหนดค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ได้แก่ ขนาดของประชากร/จำนวนรุ่น (population size/number of generations: P/G) ความน่าจะเป็นในการครอสโอเวอร์ (probability of crossover: %C) และความน่าจะเป็นในการมิวเตชัน (probability of mutation: %C) นอกจากนี้ยังต้องมีกำหนดปฏิบัติการของ GA (genetic operations) ซึ่งประกอบด้วยการครอสโอเวอร์ (crossover operations: COP) การมิวเตชัน (mutation operations: MOP) และกำหนดกลไก (mechanisms) ต่างๆ ในการทำงาน ซึ่งในการศึกษาได้นำค่าพารามิเตอร์ จากงานวิจัยของ วิธนา พรหมเทศ “การประยุกต์ใช้จีเนติกอัลกอริทึมในการจัดตารางสอน”, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก, 2548 มาใช้เนื่องจากในงานวิจัยได้สรุปไว้ว่าค่าความน่าจะเป็นในการครอสโอเวอร์ที่เหมาะสมที่สุดเท่ากับ 0.9 และความน่าจะเป็นในการมิวเตชันที่เหมาะสมที่สุดเท่ากับ 0.2 สำหรับการครอสโอเวอร์แบบ Position based (Syswerda, 1991) และการมิวเตชันแบบ Shift change (Murata et al., 1996)

2. วิธีการจัดตารางการผลิตโดยวิธี Johnson's Algorithm

การจัดตารางการผลิต (Scheduling) คือกระบวนการในจัดสรรเครื่องมือเครื่องจักร ที่ใช้ในการผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการตลอดจนการจัดสรรกำลังคน เพื่อให้กระบวนการผลิตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลผลิตมากที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยกิจกรรมนี้เป็นลักษณะของการกำหนดงาน หรือตารางการผลิตที่จะจัดสรรทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะกระบวนการผลิตแต่ละประเภท โดยจัดเป็นขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมโดยทั่วไปประกอบด้วย การกำหนดชนิดของงานให้กับหน่วยการผลิต การจัดลำดับงาน และกำหนดการตารางสำหรับทำงาน

วัตถุประสงค์ของการจัดตารางของ “ระเบียบวิธีของ Johnson” คือการทำให้เวลาปิดงานของระบบ (make span) มีค่าน้อยที่สุด

กรณีระบบผลิตแบบเลื่อนไหลที่ประกอบด้วย 2 เครื่องจักรกำหนดให้งาน j มีเวลาดำเนินงานบนเครื่องจักร

$$\text{เครื่องจักรหมายเลข 1 (m1)} = t_{j1}$$

$$\text{เครื่องจักรหมายเลข 2 (m2)} = t_{j2}$$

งาน i จะอยู่หน้างาน j ในลำดับงานที่ดีที่สุดถ้า $\min\{t_{i1}, t_{j2}\} \leq \min\{t_{i2}, t_{j1}\}$

ขั้นตอนระเบียบวิธีของ Johnson มีดังนี้

ขั้นที่ 1: สำหรับงานที่ยังไม่ได้มีการจัดตารางการผลิตทั้งหมดให้หาเวลาการทำงานที่น้อยที่สุดของ $m1$ และ $m2$

$$(\min\{t_{j1}, t_{j2}\})$$

ขั้นที่ 2: ถ้าเวลาดำเนินงานที่มีค่าน้อยที่สุดเกี่ยวข้องกับ

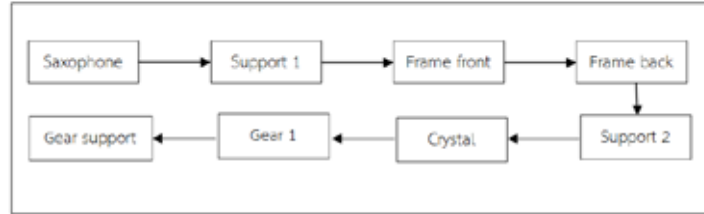
- $m1$ (งานบนเครื่องจักร 1) ให้วางงานในตำแหน่งที่เร็วที่สุดที่เป็นไปได้ (ตำแหน่งแรก)
- $m2$ (งานบนเครื่องจักร 2) ให้วางงานในตำแหน่งที่ช้าที่สุดที่เป็นไปได้ (ตำแหน่งสุดท้าย)

ขั้นที่ 3: ตัดงานที่ได้ระบุตำแหน่งไปแล้วออกแล้วกลับไปเริ่มพิจารณาในขั้นที่ 1 ต่อจนกระทั่งทุกตำแหน่งถูกเติมหมด (ถ้าสามารถเลือกได้มากกว่า 1 งาน ให้เลือกงานใดก็ได้)

ขั้นที่ 4: เมื่อจัดลำดับงานครบแล้ว จากกฎของ Johnson นี้เราสามารถที่จะตรวจสอบค่าที่เราคำนวณได้มานั้นว่าเป็นจริงหรือไม่ โดยถ้า $\min\{t_{i1}, t_{j2}\} \leq \min\{t_{i2}, t_{j1}\}$ แสดงว่าลำดับงานที่จัดได้นั้นเป็นลำดับงานที่ดีที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นนำมาจากงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ บุญรัตน์สายัณห์ และคณะหัวข้อ “การจัดตารางเวลาการดำเนินงานในสายงานผลิตประกอบชิ้นงานชุดกรอบรูปกรณีศึกษาโรงงานพลาสติก” พบว่าโรงงานใช้เวลาในการผลิตชิ้นงานจำนวน 230,000 เป็นระยะเวลาถึง 261 วัน เนื่องจากการจัดตารางการผลิตบนหน่วยผลิต 2 หน่วยที่ต่อเนื่องกัน ดังภาพที่ 4

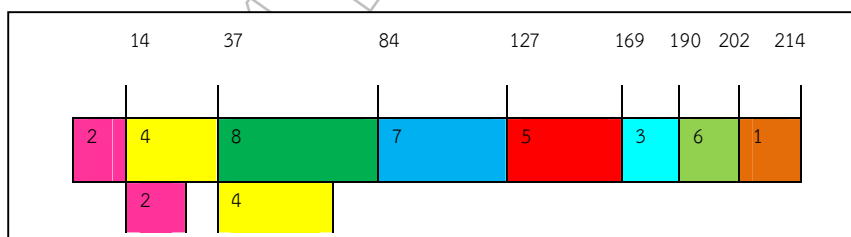

ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการผลิตงานทั้ง 8 ชิ้นงาน จำนวน 230,000 ชิ้น แบบเดิมของโรงงาน
(ภาณุวัฒน์บุญรัตน์ สายัณห์, และคณะ (2555))

ได้นำระเบียบวิธีของ Johnson's Algorithm มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ช่วงว่างของเวลาทำงานทั้งหมดน้อยที่สุดจากการประยุกต์ใช้ ซึ่งได้ขั้นตอนการทำงานดังนี้ งาน 2, 4, 8, 7, 5, 3, 6, 1 ดังตารางที่ 1 ซึ่งผลที่ได้จะแสดงในรูปของ Gantt chart ดังภาพที่ 5 มีระยะเวลาของการปิดงานที่น้อยที่สุดของระบบมีค่าเท่ากับ 214 วัน โดยมีเวลาสูญเสียเปล่า 5 วัน บนเครื่องจักรหมายเลข 2 พบว่ากฎของจอห์นสันสามารถจัดลำดับการทำงานได้จริงและลดเวลาได้ถึง 47 วัน

ลำดับ	งาน	Johnson's Algorithm	
		เวลาบนเครื่องจักรที่ 1 (วัน)	เวลาบนเครื่องจักรที่ 2 (วัน)
1	Gear support	14	18
2	Saxophone	23	29
3	Crystal	47	-
4	Support 1	43	-
5	Support 2	42	-
6	Gear 1	21	-
7	Frame front	12	-
8	Frame back	12	-

ตาราง 1 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตชิ้นงานจำนวน 230,000 ชิ้น ด้วยการจัดตารางการทำงานด้วยวิธีของ Johnson's Algorithm (ภาณุวัฒน์บุญรัตน์สายัณห์, และคณะ (2555))

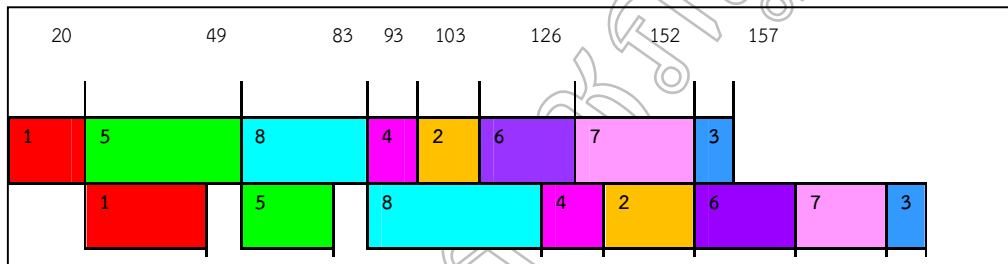

ภาพที่ 5 Gantt chart แสดงการจัดตารางการผลิตด้วยวิธีของ Johnson's Algorithm บน 2 เครื่องจักร
(ภาณุวัฒน์บุญรัตน์สายัณห์, และคณะ (2555))

2. ผลที่ได้จากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ GA นั้นพบว่าได้ลำดับการทำงานดังนี้ งาน 1, 5, 8, 4, 2, 6, 7, 3 ดังแสดงในตารางที่ 2 และแสดงในรูปของ Gantt chart ดังภาพที่ 6 ซึ่งระยะเวลาของการปิดงานที่น้อยที่สุดของระบบมีค่าเท่ากับ 191 วัน โดยมีเวลาสูญเสียเปล่า 14 วัน พบว่ากฎของ GA สามารถจัดลำดับการทำงานได้จริงและลดเวลาลงจากกฎของจอห์นสันได้ถึง 23 วัน

ลำดับ	งาน	Genetic Algorithm	
		เวลาปฏิบัติงานบนหน่วยผลิต 1 (วัน)	เวลาปฏิบัติงานบนหน่วยผลิต 2 (วัน)
1	Gear support	26	26
2	Saxophone	29	29
3	Crystal	23	23
4	Support 1	20	40
5	Support 2	10	10
6	Gear 1	34	34
7	Frame front	5	5
8	Frame back	10	10

ตาราง 2 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตชิ้นงานจำนวน 230,000 ชิ้น ด้วยการจัดตารางการทำงานวิธีของ Genetic Algorithm บน 2 เครื่องจักร

ภาพที่ 6 Gantt chart แสดงการจัดตารางการผลิตด้วยวิธีของ Genetic Algorithm บน 2 เครื่องจักร

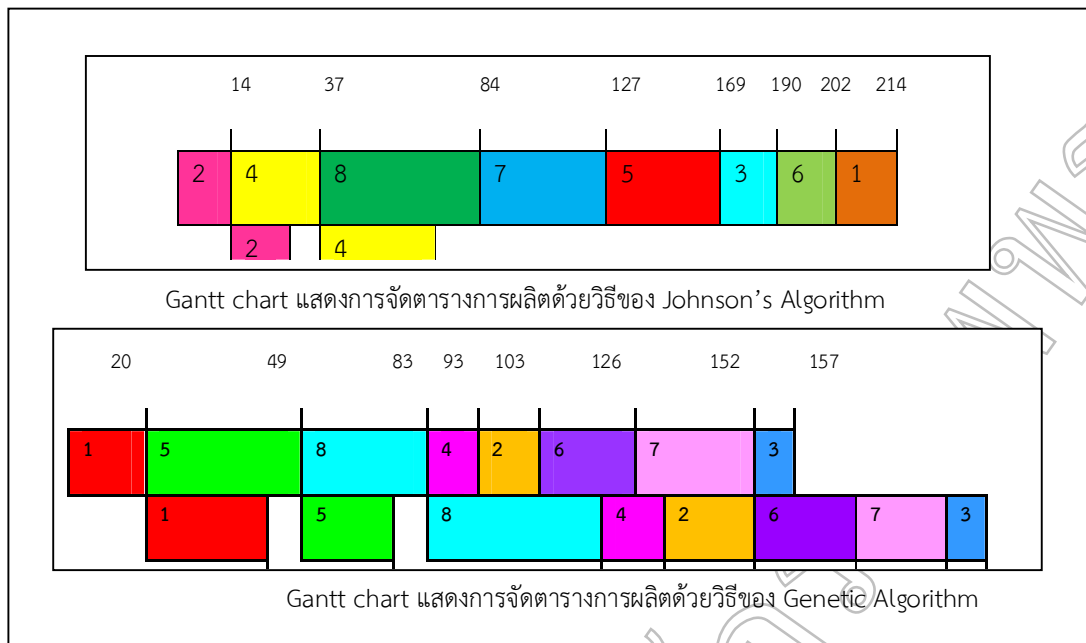
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าวิธีการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานตามทฤษฎีของ GA ได้มีการจัดลำดับการทำงานที่แตกต่างกับ Johnson's Algorithm โดยมีระยะเวลาเสร็จงานที่น้อยที่สุดของกระบวนการผลิตมีค่าเท่ากับ 191 วัน โดยมีเวลาสูญเสียเปล่า 14 วัน บนเครื่องจักรที่ 2 ซึ่งเวลาในการดำเนินงานตามวิธีการจัดตารางเวลาของ Johnson's Algorithm มีระยะเวลาเสร็จงานที่น้อยที่สุดของระบบมีค่าเท่ากับ 214 วัน โดยมีเวลาสูญเสียเปล่า 5 วันบนเครื่องจักรที่ 2 ดังภาพที่ 7

2. ผลการเปรียบเทียบวิธีการจัดตารางเวลาที่เหมาะสมในการทำงานตามทฤษฎีของ GA และ Johnson's Algorithm โดยค่าที่ได้จากการจัดตารางการทำงานสำหรับการผลิตชุดกรอบรูป ด้วยวิธีของ GA สามารถลดเวลาในการดำเนินงานได้มากกว่าทฤษฎีจอห์นสัน มีค่าเท่ากับ 23 วันและลดเวลาในการผลิตให้กับโรงงานผลิตชิ้นงานชุดกรอบรูปได้ถึง 70 วัน ซึ่งเดิมโรงงานใช้เวลาสำหรับการผลิตชุดกรอบรูปจำนวน 230,000 ชิ้นเป็นเวลา 261 วัน

3. ได้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการวิเคราะห์หาการจัดตารางการดำเนินงานที่เหมาะสม ช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนกำลังการผลิตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในด้านเวลาการผลิต

ภาพที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการจัดตารางการทำงานตามวิธีของ Johnson's Algorithm (ภาณุวัฒน์ บุญรัตน์สายัณห์, และคณะ (2555)) และ Genetic Algorithm บน 2 เครื่องจักร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าในการผลิตและประกอบผลิตภัณฑ์ชุดกรอบรูปสามารถผลิตกรอบรูปได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้หรือไม่ และทันกำหนดส่งหรือไม่ ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบการจัดตารางเวลาการดำเนินงานในสายงานผลิตชุดกรอบรูป ตามทฤษฎีของ Genetic Algorithm และทฤษฎีของ Johnson's Algorithm แสดงให้เห็นว่า

การจัดตารางเวลาการดำเนินงานในสายงานผลิตชุดกรอบรูปตามทฤษฎีของ Genetic Algorithm สามารถจัดลำดับการทำงานได้จริง และยังสามารถลดเวลาในการผลิตลงจากเดิมซึ่งโรงงานใช้เวลาในการผลิตชิ้นงานชุดกรอบรูปจำนวน 230,000 ชิ้น ใช้ระยะเวลาการดำเนินงานของระบบมีค่าเท่ากับ 261 วัน ซึ่งถ้าใช้การจัดตารางการดำเนินงานตามทฤษฎีของ Johnson's Algorithm นั้นใช้เวลา 214 วัน ซึ่งสามารถลดเวลาลงได้ 47 วัน แต่ถ้านำทฤษฎีของ Genetic Algorithm เข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดตารางการทำงานสามารถลดเวลาในการทำงานได้มากกว่าทฤษฎีของจอห์นสันสันที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานของระบบมีค่าเท่ากับ 191 วัน โดยมีเวลาสูญเปล่า 14 วัน สามารถลดเวลาจากทฤษฎีของ Johnson's Algorithm ลงได้อีก 23 วัน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดตารางการผลิตจะพบว่าทางด้านทฤษฎีประสิทธิภาพดีมากแต่ในทางปฏิบัติมีการเกิดการผันแปรในด้านต่างๆ เช่น คน เครื่องจักร วัตถุดิบ แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีก็ยังสามารถนำมาใช้ได้
2. สามารถพัฒนาโปรแกรมต่อไปได้ โดยการพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ในด้านการผลิต เช่น กรณีมีการแทรกงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต

เอกสารอ้างอิง

- ปารเมศ ชุดิมา. 2546. **เทคนิคการจัดตารางการดำเนินงาน**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
ภาณุวัฒน์ บุญรัตน์สายัณห์, ญัฐฐาประดิษฐ์เสถียร, ปิยะภัทรสุพานิชวาทีน, รศ.อดิศักดิ์พงษ์พูลผลศักดิ์. 2555. **การจัดตารางเวลาการดำเนินงานในสายงานผลิตประกอบชิ้นงานชุดกรอบรูปกรณีศึกษาโรงงานพลาสติก**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.

- วีณา พรหมเทศ. 2548. การประยุกต์ใช้จีเนติกอัลกอริทึมในการจัดตารางสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- AdisakPongpullponsak, ChuttraNunwantana, PramotChalongrattanasakul, Wimolmas Lengbumrung. 2007. **A Programming for Calculating The Optimal Schedule of Work by Using Johnson’s Algorithm.** Proceedings of Statistics and Applied Statistics., 24-25 May 2007., Tipviman Beach Resort, HuaHin – Cha Am, Thailand., Page 211-215.
- Baker, J. 1987. Adaptive selection methods for genetic algorithms. In J. Greffensette (Ed.), **Proceedings of the Second International Conference on Genetic Algorithms.** (pp. 100-111). New Jersey: Hillsdale.
- Blazewicz, J. et al. 1996. **Scheduling Computer and Manufacturing Processes.** Berlin: Springer.
- Gen, M. & Cheng, R. 1997. **Genetic Algorithms and Engineering Design.** New York: John Wiley and Sons.
- Goldberg, D.E. 1989. **Genetic Algorithms in Search, Optimization, and Machine Learning.** Massachusetts: Addison-Wesley.
- Hamid Allaoui and AbdelHakimArtiba. 2009. **Johnson's algorithm: A key to solve optimally or approximately flow shop scheduling problems with unavailability periods.** International Journal of Production Economics, 2009, vol. 121, issue 1, pages 81-87.
- Murata, T., Ishibuchi, H. & Tanaka, H. 1996. Genetic algorithms for flow shop scheduling problems. **Computers & Industrial Engineering.** 30 (40), 1061-1071.
- Syswerda, G. 1991. Scheduling optimization using genetic algorithm. In L. Davis ZED.), **Handbook of Genetic Algorithm.** (pp.332-349). New York: Van Nostrand Reinhold.

การพัฒนาารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วม DEVELOPING THE NUTRITION PROMOTING PROGRAM BY PARENT PARTICIPATORY TO PROMOTE NUTRITION AMONG SCHOOL AGE

วิภากร สอนสนาม

สาขาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็ก วัยเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มมารดาและผู้ดูแลเด็กวัยเรียน กรณีศึกษาในชุมชนซอยมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นมารดา และผู้เลี้ยงดูเด็ก ที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีคุณสมบัติดังนี้ 1) สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ 2) ไม่เคยเข้าร่วมโปรแกรมการทดลองเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน 3) ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการของ ภัชรี อามาตร์มนตรี (ภัชรี อามาตร์มนตรี, 2548) 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธี Cronbach's Alpha Coefficient 1) แบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 2) แบบสอบถามทัศนคติ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.73 3) แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบที่ให้เลือกตอบ ถูก ผิด จำนวน 7 ข้อ โดยมีค่าคะแนน 0 – 7 คะแนนส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กต่อการส่งเสริมโภชนาการเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการในเด็กอายุ 6 – 9 ปี จำนวน 9 ข้อส่วนที่ 4 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี จำนวน 10 ข้อพบว่า กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี และอายุระหว่าง 31 – 35 ปี ร้อยละ 30 เท่ากัน และมีอายุระหว่าง 46 – 50 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 5 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนสถานภาพหย่า น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 45 น้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็น ร้อยละ 5 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 40 รับราชการน้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 10 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้รวมทั้งครอบครัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45 แต่พบว่า มีรายได้ตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5 อายุบุตรของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 8 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนอายุ 9 ปี มีน้อยที่สุดร้อยละ 15 น้ำหนักปัจจุบันของบุตร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 – 25 กิโลกรัม ร้อยละ 45 ส่วนช่วงน้ำหนักที่พบน้อยที่สุดคือ มากกว่า 30 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 5 ระดับภาวะโภชนาการของบุตร ส่วนใหญ่อยู่ระดับปกติตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 ส่วนต่ำกว่าเกณฑ์และเกินเกณฑ์พบเท่ากัน ร้อยละ 10 ระดับความรู้ของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 60 และระดับปานกลางรองลงมาคิดเป็นร้อยละ 40 ระดับทัศนคติของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมากคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือระดับดีมี ร้อยละ 40 ส่งผลให้มีพฤติกรรมการส่งเสริมโภชนาการอยู่ในระดับปานกลางถึงดี ดังนั้นจึงพบว่าระดับการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนซึ่งอยู่ในความดูแลอยู่ในระดับตามเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 80 แต่อย่างไรก็ดีผู้ปกครองก็ยังเห็นความสำคัญของการมีโปรแกรมในการส่งเสริมโภชนาการที่ดีสำหรับเป็นแนวปฏิบัติ ตลอดจนมีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและมีความทันสมัยโดยเฉพาะเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และนมสูตรใหม่เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกบริโภคต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการ, วัยเรียน, การมีส่วนร่วม

Abstract

The research was conducted workshops to developing program to promote Nutrition among school age during a focus group of mothers and school age care. A Case Study in Community Soi Mitanan, Dusit

Bangkok The sample are mothers and caretakers. With children aged 6-9 years living in the community Mitanan Dusit, Bangkok, 20 person sample size by sampling a specific (Purposive Sampling) and includes: 1) speaking, reading and writing language Thai 2) not participate in the program was about this before 3) happy and willing to participate in this study. Tools used in this study consists of two parts: 1) Patcharee Ammasnontri's programs promoting nutrition (Patcharee Ammasnontri ,2542), 2) Equipment used in data collection. questionnaire, which was developed more with reliability by Cronbach's Alpha Coefficient ;Reliability of knowledge' test 0.71, 2) attitude questionnaire 0.73, 3) child behavior questionnaires 0.81. Part 1 of the questionnaire is personal' information. Part 2 Test of knowledge, 7 items with scores from 0 to 7 points Part 3 of the questionnaire test the attitudes of mothers and children to promote nutrition of children with malnutrition in children age 6-9 years. Part 4 were have 10 items to test the behaviors of mothers and caretakers of children aged 6-9 years. The sample group aged between 21- 30 years and between 31 to 35 years found the same size were have 30 percent, 46 to 50 years were have 5 percent. Status of married found , most of the sample were married 75 percent, least were divorced 5 percent. The level of graduate of the sample, most of sample graduate of high school 45 percent, 5 percent graduate more than bachelor degree. The career of sample mostly were trade 40 percent , lowest 10 percent were civil servants. The salary of sample, most of salary and revenue 10,001-20,00 bath./month were 45 percent, but salary and revenue up to 40,000 baht lowest 5 percent. Child's aged of samples, 35 percent were have 8 years, 9 years had the lowest 15 percent. Weight of the child, 45 percent were mostly in the range of 21 to 25 kg , the least were have 5 percent in more than 30 kg. The level of child' nutrition, found the normal level mostly to 80 percent, 10 percent lower weight, 10 percent over weight. The level of sample's knowledge, mostly 60 percent had moderate level, 40 percent had low level. The attitudes at very good level were 60 percent, good level 40 percent Than revealed that the growth of school child age whom in custody at normal level. However, parents also see the importance of having a program for promoting good nutrition practices as well as a source of information and easy access. An advanced, especially regarding food supplements. The new formula and breast milk to help consumers to decide.

Keywords: Developing Program to Promote Nutrition / School Age / Participate

บทนำ

จากการศึกษาผลของการปรับเปลี่ยนแบบแผนชีวิตในผู้ที่มีภาวะน้ำตาลในเลือดผิดปกติสามารถลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเบาหวานได้ (Tuomilehto J.et. al., 2001) นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อการบริโภคอาหารแล้วยังมีปัจจัยอีกหลายปัจจัยเช่นรายได้ราคาสินค้าความชอบและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นต้นปัจจัยทั้งหมดนี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างซับซ้อนและท้ายที่สุดก็หลอมรวมกันเป็นพฤติกรรมการกินของบุคคลนั้นๆ (World Health Organization, 2004) สำหรับสภาพปัญหาโภชนาการของคนไทยซึ่งประกอบด้วยภาวะขาดสารอาหาร โภชนาการเกินและการได้รับสารพิษปะปนในอาหารปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีความรุนแรงแตกต่างกันไปจากอดีตจากการติดตามสถานการณ์ปัญหาการขาดสารอาหารของกระทรวงสาธารณสุขพบว่าความชุกของโรคขาดโปรตีนและพลังงานระดับหนึ่งระดับสอง และระดับสามในปีพ.ศ. 2525เท่ากับร้อยละ35.66, 13.00และ2.13ตามลำดับและในปีพ.ศ. 2540 เท่ากับร้อยละ8.48,0.58, 0.00 ตามลำดับสำหรับความชุกของโรคอ้วนในประเทศไทยมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในทุกกลุ่มอายุในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2529ถึงพ.ศ. 2538 (แสงโสม สีนะวัฒน์, นิรมล ตามาพงษ์ และนันทจิต บุญมงคล, 2541) และจากการสำรวจภาวะโภชนาการในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศในปีพ.ศ.2545จำนวน16,382คนและในปี2546จำนวน9,585คนพบมีนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน (เริ่มอ้วนและอ้วน) ร้อยละ7.9 และ9.7 ตามลำดับ (กองโภชนาการกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข, 2550)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550 - 2554) ได้กำหนดให้จำนวนเด็กนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน สูงเกินกว่าร้อยละ 10 เป็นปัญหาที่สำคัญและต้องให้ความสนใจของประเทศและเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แสดงให้เห็นว่าเด็กวัยเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่ต้องได้รับการปรับปรุงภาวะโภชนาการนอกจากนี้ภาวะน้ำหนักเกินในเด็กขณะเป็นวัยรุ่นยังมีความสัมพันธ์กับความอ้วนในผู้ใหญ่มากกว่าการมีภาวะน้ำหนักเกินในเด็กขณะเป็นวัยเด็กเล็ก (Martorell, 2003 อังนินแสงโสภณ สีนะวัฒน์และคณะ, 2541) และหนึ่งในสามของเด็กที่อ้วนตั้งแต่อายุ 7 ปีทำให้มีภาวะอ้วนในวัยผู้ใหญ่ร้อยละ 40 ในขณะที่เด็กอ้วนวัยรุ่นทำให้เกิดภาวะอ้วนในผู้ใหญ่ถึงร้อยละ 70-80 ภาวะอ้วนในผู้ใหญ่เป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคที่สำคัญหลายโรคด้วยกันเช่นโรคหัวใจขาดเลือดโรคมะเร็งโรคความดันโลหิตสูงภาวะไขมันในเลือดสูงโรคเบาหวานและโรคข้ออักเสบ เป็นต้นดังนั้นการป้องกันและการแก้ไขภาวะอ้วนตั้งแต่วัยเด็กโดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อเด็ก ครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก แต่เนื่องพหุติกรรรมการบริโภคเกิดจากปัจจัยที่ซับซ้อนของตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมแม้แต่ในผู้ที่มีการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อภาวะสุขภาพอนามัยของบุคคลในอนาคตอย่างหลากหลาย แนวทางที่สามารถจะป้องกันได้ก็คือการส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมกรรรมการบริโภคที่เหมาะสม วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยสวนสุนันทามีพันธกิจที่สำคัญด้านหนึ่งคือการให้บริการทางวิชาการด้านการพยาบาลและสุขภาพแก่ชุมชนและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคม ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพของประชาชนจากการบริโภคที่ไม่ถูกสุขลักษณะจึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการสุขภาพนักเรียนอันเนื่องมาจากพฤติกรรมกรรรมการบริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติ และพฤติกรรมกรรรมการส่งเสริมโภชนาการความรู้ ของกลุ่มมารดาและผู้ดูแลเด็ก วัยเรียน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรรมการบริโภค และระดับภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียน
3. เพื่อศึกษา รูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนที่มารดาและผู้ดูแลเด็กต้องการ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มมารดาและผู้ดูแลเด็กวัยเรียนกรณีศึกษาในชุมชนชอยมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานโดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการมีส่วนร่วมในการปรับต้นแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีบุตรอายุ 6-9 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เลือกตัวอย่างที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็น (Non - probability Sampling) ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีคุณสมบัติดังนี้

1. สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้
2. ไม่เคยเข้าร่วมโปรแกรมการทดลองเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน
3. ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. โปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการของ ภัชรี อามาตร์มนตรี (ภัชรี อามาตร์มนตรี, 2548)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

- 2.1 มารดาและผู้เลี้ยงดูเด็ก ในด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา รายได้
- 2.2 เด็กอายุ 6-9 ปี ในด้าน อายุปัจจุบัน น้ำหนักปัจจุบัน และภาวะโภชนาการ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบที่ให้เลือกตอบ ถูก ผิด จำนวน 7 ข้อ โดยมีค่าคะแนน 0-7 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กต่อการส่งเสริมโภชนาการเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการในเด็ก
อายุ 6-9 ปี จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีบุตรอายุ 6-9 ปี จำนวน 10 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วมาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive
Statistic)

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ Content Analysis)
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไป ใช้แจกแจงความถี่และร้อยละ
 - 2.2 ความรู้ด้านโภชนาการ ทัศนคติพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็ก โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ

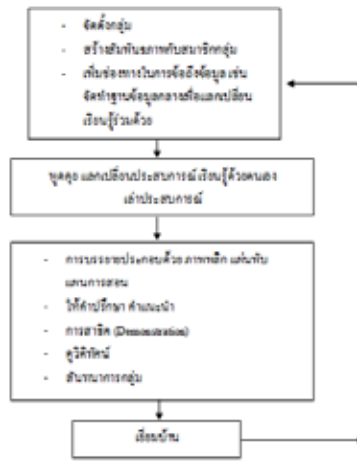
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ
 - 2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้ ใช้สูตรวิธีของ Kuder Richardson (KR – 20)
 - 2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทัศนคติ และพฤติกรรมใช้สูตรของ Cronbach's Alpha Coefficient
 - 2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ ใช้สูตร Cronbach's Alpha Coefficient
 - 2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของวัดทัศนคติ ใช้สูตรของ Cronbach's Alpha Coefficient
 - 2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ ใช้สูตรของ Croncach's Alpha Coefficient

ผลการวิจัย

พบว่า กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี และอายุระหว่าง 31 – 35 ปี ร้อยละ 30 เท่ากัน และมีอายุระหว่าง 46 – 50 ปี น้อยที่สุดร้อยละ 5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 75 ส่วนสถานภาพหย่า น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 45 น้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 40 ส่วนรับราชการน้อยที่สุด ร้อยละ 10 ส่วนใหญ่มีรายได้รวมทั้งครอบครัวต่อเดือน 10,001 – 20,00 บาท ร้อยละ 45 แต่พบว่า มีรายได้ตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5 อายุบุตรของกลุ่ม ตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 8 ปี ร้อยละ 35 ส่วนอายุ 9 ปี มีน้อยที่สุด ร้อยละ 15 น้ำหนักปัจจุบันของบุตร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 – 25 กิโลกรัม ร้อยละ 45 ส่วนช่วงน้ำหนักที่พบน้อยที่สุดคือ มากกว่า 30 กิโลกรัม ร้อยละ 5 ระดับภาวะโภชนาการของ บุตร ส่วนใหญ่อยู่ระดับปกติตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 ส่วนต่ำกว่าเกณฑ์และเกินเกณฑ์ พบเท่ากัน ร้อยละ 10 ระดับความรู้ของมารดา ที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60 และระดับปานกลางรองลงมา ร้อยละ 40 ส่วนระดับ น้อยไม่มีระดับทัศนคติของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 60 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 40 ส่วนระดับปานกลางและน้อย ไม่มีระดับทัศนคติของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการส่งเสริมโภชนาการ อยู่ในระดับดี ร้อยละ 60 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 40 ส่วนระดับดีมากและน้อยไม่มี

รูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการ

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการเด็กวัยเรียนระดับประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มมารดาและผู้ดูแลเด็กวัยเรียน ทัศนศึกษาในชุมชนซอยมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็ก ที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนมิตรอนันต์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีคุณสมบัติดังนี้(1)สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้(2)ไม่เคยเข้าร่วมโปรแกรมการทดลองเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน(3) ยินดีและเต็มใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการของ ภัชรี อามาตร์มนตรี (ภัชรี อามาตร์มนตรี, 2548)2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธี Cronbach's Alpha Coefficient 1) แบบทดสอบความรู้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.712) แบบสอบถามทัศนคติ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.73 3) แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็ก มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบที่ให้เลือกตอบ ถูก ผิด จำนวน 7 ข้อ โดยมีค่าคะแนน 0 – 7 คะแนนส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติของมารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กต่อการส่งเสริมโภชนาการเด็กที่มีภาวะทุโภชนาการในเด็กอายุ 6 – 9 ปี จำนวน 9 ข้อส่วนที่ 4 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กของมารดา และผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี จำนวน 10 ข้อ พบว่า กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี และอายุระหว่าง 31 – 35 ปี ร้อยละ 30 เท่ากัน และมีอายุระหว่าง 46 – 50 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 5 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 75 ส่วนสถานภาพหย่า น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5 พบว่า กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 45 น้อยที่สุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 5 พบว่า กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 40 ส่วนรับราชการ น้อยที่สุด ร้อยละ 10 กลุ่มมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้รวมทั้งครอบครัวต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 45 แต่พบว่า มีรายได้ตั้งแต่ 40,000 บาทขึ้นไป น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 5 อายุบุตรของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 8 ปี ร้อยละ 35 ส่วนอายุ 9 ปี มีน้อยที่สุด ร้อยละ 15 น้ำหนักปัจจุบันของบุตร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 – 25 กิโลกรัม ร้อยละ 45 ส่วนช่วงน้ำหนักที่พบน้อยที่สุดคือ มากกว่า 30 กิโลกรัม ร้อยละ 5 ระดับภาวะโภชนาการของบุตร ส่วนใหญ่อยู่ระดับปกติตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 ส่วนต่ำกว่าเกณฑ์และเกินเกณฑ์ พบเท่ากัน ร้อยละ 10ระดับความรู้ของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60 และระดับปานกลางรองลงมา ร้อยละ 40 ส่วนระดับน้อย ไม่มีตลอดจนระดับทัศนคติของมารดาที่มีบุตรอายุ 6 – 9 ปี ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 60 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 40 ส่วนระดับปานกลางและน้อย ไม่มีส่งผลให้มีพฤติกรรมการส่งเสริมโภชนาการอยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60รองลงมา เป็นระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 40ส่วนระดับดีมากและน้อยไม่มี ดังนั้นจึงพบว่าระดับการเจริญเติบโตของเด็กวัยเรียนซึ่งอยู่ใน

ความดูแลอยู่ในระดับตามเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนในระดับน้อยกว่าเกณฑ์และเกินกว่าเกณฑ์มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 20 แต่อย่างไรก็ดีผู้ปกครองก็ยังเห็นความสำคัญของการมีโปรแกรมในการส่งเสริมโภชนาการที่ดีสำหรับเป็นแนวปฏิบัติตลอดจนมีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและมีความทันสมัยโดยเฉพาะเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และนมสูตรใหม่เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกบริโภคต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาผลการนำโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นในครอบครัวที่มีบุตรวัยเรียนช่วงอายุ 6-9 ปี มีระดับการเจริญเติบโตที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ปกติต่อไป
2. ควรมีการศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กของผู้ปกครอง และพัฒนาข้อมูลให้เท่าทันผลิตภัณฑ์ใหม่ๆในตลาด และระบบการจัดเก็บแหล่งข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล
3. การแก้ปัญหาเรื่องโภชนาการในเด็กวัยเรียนควรประกอบไปด้วยการดำเนินการร่วมกันระหว่างตัวเด็ก พ่อแม่หรือผู้ดูแลเด็ก และโรงเรียน เพื่อให้การเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กองโภชนาการกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข, 2550. การสำรวจภาวะโภชนาการในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศในปี พ.ศ.2545. เข้าถึงได้จาก <http://nutrition.anamai.moph.go.th>
- ภักธี อามาตย์มนตรี. 2548. การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมโภชนาการเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ ในวัยเด็กอายุ 1 – 5 ปี ตำบลกุสุมาลย์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- แสงไสม สีระวัฒน์, นิรมล ตามาพงษ์ และนันทจิต บุญมงคล. สถานการณ์โรคอ้วนในประเทศไทย. FACT SHEET - ด้านโภชนาการ : ปีที่ 3 ฉบับที่ 5 กุมภาพันธ์ 2541.
- Tuomilehto J. et. al. 2001. Prevention of type 2 diabetes mellitus by changes in lifestyle among subjects with impaired glucose tolerance. [online] available: www.nejm.org.th
- The global burden of disease: 2004 update . [online] available: www.who.int.org

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย: กรณีศึกษาที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

THE STUDY OF MALAYSIAN TOURISTS' TRAVELING ROUTES IN THAILAND: A CASE STUDY AT HAT-YAI DISTRICT

สกุล จริญญาแจ่มสิทธิ์, กวิน วงศ์ลี้ดี

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย กรณีศึกษาที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ครั้งนี้มีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมาเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย 3) เพื่อสำรวจสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว 20 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างด้านประชากรศาสตร์ในด้าน เพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา กับทางเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 5) เพื่อหากลยุทธ์การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียสนใจกลับมาเที่ยวประเทศไทยอีกหลายครั้งประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมาท่องเที่ยว 20 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้แก่ ตลาดกิมหยง ตลาดสันติสุข ห้างสรรพสินค้าไอเดียน ลีการ์เดินสแควร์ ตลาดกรีนเวย์ ตลาดปิ้ง ตลาดน้ำ ตลาดนัดกลางคืน นวดแผนไทย รถกระเช้าลอยฟ้า การแสดง Aqua สวนสาธารณะหาดใหญ่ น้ำตกโตนงาช้าง วัดหาดใหญ่ใน ศาลเจ้าแม่กวนอิม พระมหาธาตุไตรภพ ไตรมงคล Hat Yai Ice Dome ย่านธุรกิจหาดใหญ่ Ocean Shopping Town และ ตลาดอาเซียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 400 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยสถิติเชิงพรรณนาจะใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติเชิงอนุมานที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน นั้นจะใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี ในด้านสถานะภาพสมรสพบว่าส่วนใหญ่เป็นโสด ด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 2,001 - 5,000 บาท ต่อปี และในด้านการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี ในด้านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ส่วนใหญ่สนใจห้างสรรพสินค้าและแหล่งช้อปปิ้งต่างๆ สิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาท่องเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ ปัจจัยหลักคือค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ราคาต่ำ เส้นทางท่องเที่ยวที่นิยม ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตลาดกิมหยง ตลาดสันติสุข ห้างสรรพสินค้าไอเดียน ลีการ์เดินสแควร์ ตลาดปิ้ง ตลาดนัดกลางคืน นวดแผนไทย การแสดง Aqua ศาลเจ้าแม่กวนอิม Hat Yai Ice Dome ย่านธุรกิจหาดใหญ่ และ Ocean Shopping Town

จากการสำรวจทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 20 แหล่งสำคัญของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่ายังมีปัญหาเรื่องน้ำที่จืดกร่อยไม่เพียงพอ ห้องน้ำไม่เพียงพอ ทางเท้ามีถูกนำไปใช้ในการขายสินค้า การรักษาความปลอดภัยยังไม่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตามแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพใช้งานได้ ส่วนการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าอายุกับรายได้มีความสำคัญกับเหตุผลต่อการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆมากที่สุด

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย อำเภอหาดใหญ่

Abstract

The study of Malaysian tourists' travelling routes in Thailand, a case study of Hat-Yai district, Songkha province included five important objectives. 1) To study the demographic of Malaysian tourist respondents in Hat-Yai. 2) To study the routes and the most popular tourist destinations in Hat-Yai. 3) To survey the physical standard of 20 most important tourist destinations in Hat-Yai. 4) To study the relationship between demographic factors such as gender, age, income, and level of education and the selection of each tourist destination. 5) To search for a strategy to improve the travelling routes and tourist destination.

The population for this research included all Malaysian tourists traveled in 20 tourist destinations in Hat-Yai district: Gim Yong Market, Santisuk Market, Odean Shopping Mall, Lee Garden Square, Green Way Market, Penang Plaza Market, Hat-Yai Floating Market, Night Bazaar, Thai Massage, Cable Car, Aqua Show, Hat-Yai Municipal Park, Ton Nga Chang Water Fall, Wat Yai Nai, Four Face Buddha Temple and Kwan Yin Statue, Phra Maha Chedi Tripod Trimongkol, Hat-Yai Ice Dome, Hat-Yai Downtown, Ocean Shopping Town, and Ocean Shopping Town. The data from the sample of 400 respondents were collected by using English questionnaire. The statistic tools used in this research included percentage, mean, and standard deviation. Also, Chi-square test was used to test four hypotheses.

The findings revealed that there were male and female respondents in the same proportion. The majority of respondents were in the age of 21 - 40 years old. The majority were unmarried with income between 2,001-5,000 ringgit per month. Most of respondents had an undergraduate degree. The type of activities that was important to Malaysian tourists was shopping. The main factor that was attractive to Malaysian tourists was low price. The most popular tourist attractions and routes included Gim Yong Market, Santisuk Market, Odean Shopping Mall, Lee Garden Square, Penang Plaza Market, Night Bazaar, Thai Massage, Aqua Show, Four Face Buddha Temple and Kwan Yin Statue, Hat-Yai Ice Dome, Hat-Yai Downtown, and Ocean Shopping Town.

From the survey of physical environment of 20 important tourist destinations, the survey disclosed that there were some problems of not enough parking lot, restroom, and walkway. However, the physical environment of 20 important tourist destinations was in good conditions. From the test of relationship between demographic factors and tourist destination selection, the findings revealed that age and income factors showed more of the significant relationships than gender and education factor.

Keywords: Travelling routes, Malaysian Tourists, Hat-Yai

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยอย่างมากและมีแนวโน้มเพิ่มสำคัญมากขึ้นทุกปี จากรายงานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อธิบดีกรมการท่องเที่ยว สุลพล ศรีพันธุ์. (2555) สรุปว่า ภาพรวมรายได้จากสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก สามารถประเมินมูลค่าคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 633,550 - 724,057 ล้านบาทและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 8-9 ได้ถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในสิ้นปี 2554 แนวโน้มนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2555 จะขยายตัวต่อเนื่องในอัตราสองตัวประมาณร้อยละ 8-10 เมื่อมองภาพรวมรายได้จากการท่องเที่ยวของแต่ละภาค พบว่าภาคใต้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุด เมื่อมองรายละเอียดของรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคใต้แล้ว จังหวัดภูเก็ต และ จังหวัดสงขลา มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสูง แต่เมื่อมองภาพรวมทั้งประเทศแล้วกรุงเทพฯเป็นจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงที่สุด

เมื่อกล่าวถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้คนส่วนมากมักนึกถึงชาวต่างประเทศที่เป็นฝรั่งผิวขาวมีรายได้สูง หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวเอเชียจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง เป็นต้น แต่จากสถิติของนักท่องเที่ยวที่ผ่านมา ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อธิบดีกรมการท่องเที่ยว สุลล ศรีพันธุ์ (2555) รายงานว่ามีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยมากที่สุดถึง 2.4 ล้านคนในปี พ.ศ. 2554 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ในปี พ.ศ. 2553 และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนประเทศไทยมากที่สุดห้า อันดับแรกได้แก่ มาเลเซีย จีน ญี่ปุ่น รัสเซีย และ เกาหลี โดยประเทศมาเลเซียมีจำนวนสูงเป็นอันดับหนึ่งตลอดเนื่องมาหลายปี

ความเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นกุญแจที่สำคัญในการนำไปสู่การวางแผนทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพสูง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวจึงไม่ควรใช้ทฤษฎี One Size Fits All เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละประเทศและแต่ละกลุ่มมีความต้องการที่แตกต่างกันไป การที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นย่อมมีโอกาสที่จะจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการต่างๆ รวมทั้งสิ่งที่น่าสนใจคือ เส้นทางทางการท่องเที่ยวและพฤติกรรมบริการบริโภคของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการวางแผนการตลาดแบบเจาะกลุ่มเป้าหมาย สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดการบริการต่อกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดปัญหาการเสนอบริการที่ผิดวัตถุประสงค์ต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มจนทำให้สิ้นเปลืองและเสียเวลาอีกทั้งยังไม่เกิดมูลค่าเพิ่ม (No Value Added)

แต่ในปัจจุบันเป็นที่น่าเสียดายว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในฐานะที่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุดที่เดินทางมาประเทศไทย และข้อมูลด้านเส้นทางการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและชาวอาเซียนยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นข้อมูลเก่าซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานการตลาดและการท่องเที่ยวที่ล้าสมัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำโครงการวิจัยในเรื่องนี้ เนื่องจากได้มองเห็นผลประโยชน์ของการวิจัยที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการวางแผนการตลาดของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เพื่อจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียได้เกิดความมั่นใจ ประทับใจที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นและแนะนำให้เพื่อนหรือญาติมิตรเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น และจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้จำนวนมหาศาล ซึ่งจะมีผลต่อการจ้างงานในประเทศและเพิ่ม ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

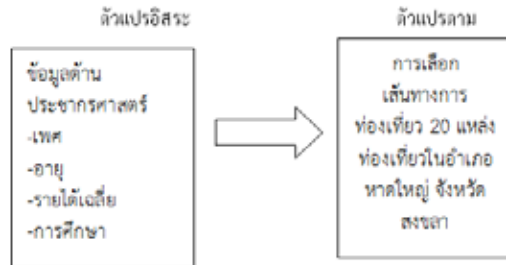
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมาเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวไปสู่ 20 แหล่งท่องเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างด้านประชากรศาสตร์เช่น เพศ อายุ รายได้ และ ระดับการศึกษากับการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่อำเภอหาดใหญ่

สมมติฐานของการวิจัย

1. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย
2. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย
3. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย
4. คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาที่ต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการสำรวจวิจัยเรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียในประเทศไทย มีกรอบแนวความคิดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่กำหนดในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งทราบจำนวนประชากรจากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูลว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเลเซียเดินทางมายังประเทศไทยมากที่สุด การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ระหว่างเดือน มกราคม จนถึง เดือน พฤษภาคม 2555 มีทั้งหมด 574,439 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของ (Taro Yamane, 1973) โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น นักวิจัยได้นำแบบสอบถามทั้ง 400 ชุดมาทำการแจกแจงความถี่ ลงรหัสค่าตอบในแต่ละข้อ และทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งสถิติที่ใช้ในการประมวลผล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ชุด การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ด้านประชากรศาสตร์ ซึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และใช้ค่าสถิติหาความสัมพันธ์โดยใช้ Chi-Square และต้องการทดสอบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.50

ผลจากการสำรวจด้านประชากรศาสตร์พบว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเป็นชาย 199 คน และหญิง 201 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และร้อยละ 50.3 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 21-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.8 ในด้านสถานะภาพสมรสพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 52.5 ในด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 2,001 - 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมาคือมีรายได้ 1,001-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.8 ในด้านการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62 นอกจากนั้น ผลจากการสำรวจสามารถสรุปได้ว่า

- 1) รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ส่วนใหญ่สนใจห้างสรรพสินค้าและแหล่งช้อปปิ้งต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือสถานที่บันเทิงและสถานที่ท่องเที่ยวกลางคืน คิดเป็นร้อยละ 30.5 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 17 แหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 15 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ
- 2) พบว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาท่องเที่ยว ที่อำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่มาเที่ยว 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.2 รองลงมาคือมาเที่ยวครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 25.8 มาท่องเที่ยวหลายครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23 มาท่องเที่ยวเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ
- 3) พบว่าสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาท่องเที่ยว ที่อำเภอหาดใหญ่ ปัจจัยหลักคือค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ราคาต่ำ คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาคือ แหล่งจับจ่ายซื้อสินค้า คิดเป็นร้อยละ 24.3 แหล่งบันเทิงและสถานที่ท่องเที่ยวกลางคืน คิดเป็นร้อยละ 11.6 อาหารไทยคิดเป็นร้อยละ 11.5 วัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ คิดเป็นร้อยละ 10.8 มิตรภาพของคนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 9 ภูเขาและน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ

4) พบว่าระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อยู่ในอำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่ใช้เวลา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมาคือ 4-7 วัน คิดเป็นร้อยละ 20.8 มาท่องเที่ยวเพียง 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 8.5 มาท่องเที่ยวมากกว่า 7 วัน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

5) พบว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อนสนิทและเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 27.5 มาท่องเที่ยวแบบส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9.5 มากับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 7.5 มากับบริษัทและองค์กร คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ

6) พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว ที่อำเภอหาดใหญ่ในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายประมาณ 501 – 1,000 ริงกิต คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาคือ 1,001-2,000 ริงกิต คิดเป็นร้อยละ 29.8 ค่าใช้จ่าย 500 หรือน้อยกว่า 500 ริงกิต คิดเป็นร้อยละ 20.3 ค่าใช้จ่าย มากกว่า 2,000 ริงกิต คิดเป็นร้อยละ 13.1 ตามลำดับ

7) พบว่าแหล่งข้อมูลตามอำเภอหาดใหญ่ที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเชื่อถือมากที่สุดคือ เพื่อนและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ แหล่งข้อมูลทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 29.5 นิตยสารคิดเป็นร้อยละ 8 บริษัทตัวแทนการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 5.8 หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 5.5 โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 4 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 2 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

8) พบว่ากิจกรรมในการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้คุณมีการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายในด้านการซื้อสินค้า คิดเป็นร้อยละ 23.3 ค่าใช้จ่ายด้านแหล่งบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 23.3 ค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 16.5 ค่าใช้จ่ายในด้านที่พัก คิดเป็นร้อยละ 12 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

9) พบว่าระยะเวลาที่ดีที่สุดในการเลือกมาท่องเที่ยว ที่อำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่นิยมมาช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมาคือวันหยุดยาว คิดเป็นร้อยละ 16.8 วันธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 14.8 ช่วงส่งเสริมการท่องเที่ยวพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 10 วันหยุดตามประเพณี คิดเป็นร้อยละ 6.5 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

10) พบว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจะแนะนำนักท่องเที่ยวมาเที่ยว ที่อำเภอหาดใหญ่หรือไม่ ส่วนใหญ่นำมาคิดเป็นร้อยละ 89.8 รองลงมาคือยังไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 6 ไม่แนะนำคิดเป็นร้อยละ 3.8

การทดสอบสมมติฐาน

1. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามเพศไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แหล่งท่องเที่ยว	ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรม	χ^2	Sig
1. ตลาดน้ำ	เพศ	การเลือกเส้นทาง	9.995	0.041*
2. ตลาดนัดกลางคืน	เพศ	การเลือกเส้นทาง	11.843	0.019*
3. นวดแผนไทย	เพศ	การเลือกเส้นทาง	11.055	0.026*
4. ศาลเจ้าแม่กวนอิม	เพศ	การเลือกเส้นทาง	10.491	0.033*

จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว 20 แหล่งพบว่า ค่า χ^2 ที่คำนวณได้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่า α เท่ากับ 0.05 มีเพียง 4 แหล่งท่องเที่ยวคือ ตลาดน้ำ ตลาดนัดกลางคืน นวดแผนไทย และ ศาลเจ้าแม่กวนอิมแสดงว่า เพศมีความสำคัญกับเหตุผลในการเลือกที่จะมาท่องเที่ยวเพียง 4 แหล่งท่องเที่ยวนี้ กล่าวได้ว่าเพศชายและเพศหญิงมีความสนใจในการมาท่องเที่ยวที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวนี้แตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามอายุไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แหล่งท่องเที่ยว	ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรม	χ^2	Sig
1. ตลาดกิมหยง	อายุ	การเลือกเส้นทาง	25.754	0.012*
2. ตลาดสันติสุข	อายุ	การเลือกเส้นทาง	25.968	0.011*
3. ห้างสรรพสินค้าไอเดียน	อายุ	การเลือกเส้นทาง	21.706	0.041*
4. ลีการ์เดินสแควร์	อายุ	การเลือกเส้นทาง	25.619	0.012*
5. ตลาดกรีนเวย์	อายุ	การเลือกเส้นทาง	35.664	0.000*
6. ตลาดปิ่น	อายุ	การเลือกเส้นทาง	27.535	0.006*
7. นวดแผนไทย	อายุ	การเลือกเส้นทาง	38.536	0.000*
8. กระเช้าลอยฟ้า	อายุ	การเลือกเส้นทาง	33.764	0.001*
9. การแสดงAqua	อายุ	การเลือกเส้นทาง	25.716	0.012*
10. สวนสาธารณะหาดใหญ่	อายุ	การเลือกเส้นทาง	48.126	0.000*
11. น้ำตกโดนงาช้าง	อายุ	การเลือกเส้นทาง	43.994	0.000*
12. วัดหาดใหญ่ใน	อายุ	การเลือกเส้นทาง	45.766	0.000*
13. ศาลเจ้าแม่กวนอิม	อายุ	การเลือกเส้นทาง	50.237	0.000*
14. พระธาตุไตรภพไตรมงคล	อายุ	การเลือกเส้นทาง	42.392	0.000*
15. Hat Yai Ice Dome	อายุ	การเลือกเส้นทาง	30.711	0.002*
16. ย่านธุรกิจหาดใหญ่	อายุ	การเลือกเส้นทาง	26.015	0.011*
17. Ocean Shopping Town	อายุ	การเลือกเส้นทาง	25.039	0.015*
18. ตลาดอาเซียน	อายุ	การเลือกเส้นทาง	41.928	0.000*

จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว 20 แหล่งพบว่า ค่า χ^2 ที่คำนวณได้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่า α เท่ากับ 0.05 มีมากถึง 18 แหล่งท่องเที่ยวแสดงว่า กลุ่มอายุมีความสำคัญกับเหตุผลในการเลือกที่จะมาท่องเที่ยวถึง 18 แหล่งท่องเที่ยว กล่าวได้ว่ากลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีความสนใจในการมาท่องเที่ยวที่ 18 แหล่งท่องเที่ยวนี้แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามรายได้ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามรายได้ไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แหล่งท่องเที่ยว	ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรม	χ^2	Sig
1. ตลาดกิมหย่ง	รายได้	การเลือกเส้นทาง	57.978	0.000*
2. ตลาดสันติสุข	รายได้	การเลือกเส้นทาง	43.526	0.000*
3. ห้างสรรพสินค้าโอเดียน	รายได้	การเลือกเส้นทาง	41.144	0.000*
4. ลีการ์เดินสแควร์	รายได้	การเลือกเส้นทาง	40.292	0.000*
5. ตลาดกรีนเวย์	รายได้	การเลือกเส้นทาง	31.289	0.002*
6. ตลาดปิ่น	รายได้	การเลือกเส้นทาง	45.979	0.000*
7. ตลาดน้ำ	รายได้	การเลือกเส้นทาง	48.164	0.000*
8. ตลาดนัดกลางคืน	รายได้	การเลือกเส้นทาง	42.263	0.000*
9. นวดแผนไทย	รายได้	การเลือกเส้นทาง	52.568	0.000*
10. กระจกหล่อฟ้า	รายได้	การเลือกเส้นทาง	22.129	0.036*
11. การแสดงAqua	รายได้	การเลือกเส้นทาง	23.438	0.024*
12. ย่านธุรกิจหาดใหญ่	รายได้	การเลือกเส้นทาง	28.886	0.004*

จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว 20 แหล่งพบว่า ค่า χ^2 ที่คำนวณได้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่า α เท่ากับ 0.05 มีมากถึง 12 แหล่งท่องเที่ยวแสดงว่า กลุ่มรายได้มีความสำคัญกับเหตุผลในการเลือกที่จะมาท่องเที่ยวเพียง 12 แหล่งท่องเที่ยวนี้ กล่าวได้ว่ากลุ่มรายได้ที่แตกต่างกันมีความสนใจในการมาท่องเที่ยวที่ 12 แหล่งท่องเที่ยวนี้แตกต่างกัน

4. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามการศึกษา กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามการศึกษามีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียจำแนกตามการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แหล่งท่องเที่ยว	ปัจจัยส่วนบุคคล	พฤติกรรม	χ^2	Sig
1. ตลาดกิมหย่ง	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	15.690	0.047*
2. ห้างสรรพสินค้าโอเดียน	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	19.138	0.014*
3. ตลาดปิ่น	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	18.152	0.020*
4. สวนสาธารณะหาดใหญ่	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	17.422	0.026*
5. น้ำตกโตนงาช้าง	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	19.114	0.014*
6. วัดหาดใหญ่ใน	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	45.705	0.000*
7. พระธาตุไตรภพไตรมงคล	ระดับการศึกษา	การเลือกเส้นทาง	16.569	0.035*

จากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว 20 แหล่งพบว่า ค่า χ^2 ที่คำนวณได้ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่า α เท่ากับ 0.05 มีมากถึง 7 แหล่งท่องเที่ยวแสดงว่า ระดับการศึกษาได้มีความสำคัญกับเหตุผลในการเลือกที่จะมาท่องเที่ยวเพียง 7 แหล่งท่องเที่ยวนี้ กล่าวได้ว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความสนใจในการมาท่องเที่ยวที่ 7 แหล่งท่องเที่ยวนี้แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงที่ต่อการมาพักผ่อน จับจ่ายซื้อของในอำเภอหาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปีเป็นช่วงวัยทำงานจึงทำให้มีกำลังซื้อที่ดีสามารถจับจ่าย ในด้านสถานะภาพสมรสพบว่าส่วนใหญ่เป็นโสดโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเพศชายซึ่งนิยมมาท่องเที่ยวย่านบันเทิงกลางคืน เพศหญิงนิยมการซื้อของราคาถูก ด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 2,001 - 5,000 บาท ต่อปีซึ่งเป็นรายได้คนทำงานระดับกลางของชาวมาเลเซีย และในด้านการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นนักท่องเที่ยววัยทำงานที่มีรายได้ระดับกลาง รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ส่วนใหญ่สนใจห้างสรรพสินค้าและแหล่งซื้อของต่างๆ สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมาท่องเที่ยว อำเภอหาดใหญ่ ปัจจัยหลักคือค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ราคาต่ำ อาจ

เป็นเพราะว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีราคาต่ำและมีคุณภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียส่วนใหญ่กลับมาท่องเที่ยวที่หาดใหญ่อีกหลายครั้ง

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจากเพื่อนและครอบครัวเป็นหลักซึ่งหมายความว่าได้ข้อมูลจาก ปากต่อปากนั่นเอง ดังนั้นการทำการตลาดต้องเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด และการบอกเพื่อนหรือแนะนำให้เพื่อนมาเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่เป็นมูลเหตุที่สำคัญ ส่วนค่าใช้จ่ายที่ต่ำเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่ รูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญต่อนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียโดยเฉพาะเพศหญิงคือ ห้างสรรพสินค้าและแหล่งซื้อของต่างๆซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติชาวอเมริกันโดย (กรวิน วงศ์ลีตี: 2554) พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมักสนใจเรื่องการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติหรือประวัติศาสตร์ เช่นหาดทราย ภูเขา และน้ำตก หรือสถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ เช่น วัดวาอารามหรืออาคารสถานที่เก่าแก่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่าอาหารไทยเป็นสิ่งดึงดูดที่สำคัญต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแต่การศึกษานักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียพบว่าอาหารไทยไม่ใช่ปัจจัยสำคัญมากนัก

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1 ด้านการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวที่อำเภอหาดใหญ่

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เนื่องจากสภาพพื้นที่ภายในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีศักยภาพในการพัฒนาให้มีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ผสมผสานระหว่างไทย จีน และ อิสลามได้สร้างสรรค์ไว้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่า

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 20 แหล่งที่สำคัญให้มีความสะอาดสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้เกิดความเสื่อมโทรม ไม่งามตาต่อนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

2. ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว

1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ แนะนำการท่องเที่ยวจำนวน 20 แหล่งท่องเที่ยวของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างสม่ำเสมอ และเน้นเทศกาลต่างๆ

2) จัดเตรียมเอกสาร ข้อมูลการท่องเที่ยว แผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว และจัดทำป้ายสื่อความหมายที่มีคุณภาพในภาษาต่างๆเช่น จีน อังกฤษ และมลายู รวมไปถึงป้ายชี้ทาง ป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

3) ปรับปรุงสถานที่ ร้านค้าขาย ที่จอดรถ ทางเท้า ห้องน้ำสาธารณะ โทรศัพท์ จุดประชาสัมพันธ์ ถนนหนทาง รวมถึงระบบการขนส่งภายในอำเภอหาดใหญ่ให้มีประสิทธิภาพ สะดวกและปลอดภัย ซึ่งนับเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์

1) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงนิเวศ และเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและผู้ประกอบการท่องเที่ยวชาวไทยได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ รักษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้

2) ส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ มีประโยชน์ ซึ่งสามารถพัฒนาไปในทิศทางของการท่องเที่ยวแปลกๆใหม่ๆที่ไม่มีในอำเภอหาดใหญ่มาก่อน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการจัดการเยี่ยมชมสวนผลไม้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียได้เรียนรู้ ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกษตร

4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1) เปิดโอกาสด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชน ชาวบ้าน ร้านค้า ผู้ประกอบการท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ เสนอแนะ ประชุม วางแผน และการจัดการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพภายใต้การดำเนินงานของชุมชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะด้านกลยุทธ์เพื่อการนำไปปฏิบัติ

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในด้านการท่องเที่ยวของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ควรเร่งดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด สวยงามน่าท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงทางด้านประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่เก่าแก่ วัดวาอาราม รวมถึงโบราณสถานต่าง ๆ
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว และงานเทศกาล ประเพณีตามสื่อต่างๆ ของอำเภอหาดใหญ่ให้มากยิ่งขึ้นและอย่างสม่ำเสมอเนื่อง ทั้งทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และแผ่นพับ เป็นต้น เนื่องจากผลของการสำรวจนักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ มากนัก และมักทราบเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวหลักๆ เท่านั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียควรมีการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษามลายูให้มากขึ้น
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาบริการด้านการคมนาคมขนส่งภายในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการจัดระบบการเดินทางโดยสารในท้องถิ่น ที่มีความปลอดภัย มีราคาที่ได้มาตรฐาน และให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวจุดต่างๆ ได้โดยสะดวก และปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กวิน วงศ์ลีดี และคณะ. 2554. ความพึงพอใจ ด้านปัจจัยการตลาดที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันตัดสินใจกลับมาท่องเที่ยวประเทศไทยอีกครั้ง. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร.
- สุพล ศรีพันธุ์. 2555. สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2554 และแนวโน้มปี 2555. กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา.
- Yamane, Taro. 1973. *Statistic: An Introduction Analysis*. 2nd edition. New York: Harper and Row.

ปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่ตลาดนัดสวนจตุจักร

MARKET FACTORS AND SAFETY FACTORS OF FOREIGN TOURISTS AT JATUJAK MARKET

กวิน วงศ์ลิตี, ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร โดยกำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ รายได้ และการศึกษา เป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ และให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เป็นตัวแปรตาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สุ่มตัวอย่างจากประชากรนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังตลาดนัดจตุจักรจำนวน 400 คนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยการทดสอบค่า t - test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ในด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักร พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 60 ต่อ 40 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-60 ปี ด้านรายได้พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ประมาณ 20,001-50,000 เหรียญสหรัฐต่อปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากถึงร้อยละ 59.5 และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศยุโรปเป็นจำนวนร้อยละ 40

2. ในด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักรพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นครั้งแรกถึงร้อยละ 44 และร้อยละ 25 เคยเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยแล้ว 2-3 ครั้ง เมื่อถามกลุ่มตัวอย่างเรื่องการมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดสวนจตุจักรนั้น ร้อยละ 58 ตอบว่าเพิ่งเดินทางมาเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรเป็นครั้งแรก และร้อยละ 24 เคยมาแล้ว 2-3 ครั้ง เมื่อถามนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกลุ่มตัวอย่างว่ารู้จักตลาดนัดจตุจักรได้อย่างไร ร้อยละ 62 ตอบว่ารู้จักจากเพื่อนและญาติมิตร นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ร้อยละ 78 นิยมเดินทางเป็นกลุ่มเล็กหรือเป็นคู่ ส่วนสิ่งที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร คือ 1) คำแนะนำจากเพื่อนหรือญาติมิตร 2) ต้องการประสบการณ์ในการท่องเที่ยว และ 3) ต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่

3. ในด้านความพึงพอใจในการตลาดด้านสินค้าของตลาดนัดสวนจตุจักรโดยสามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านความหลากหลายของสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อันดับสองคือ ด้านความแปลกใหม่ของสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 อันดับสามคือ ด้านราคาของสินค้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 อันดับสี่คือ ด้านคุณภาพของตัวสินค้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 อันดับห้าคือ ด้านข้อมูลของสินค้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

4. ในด้านความพึงพอใจในการตลาด และด้านการบริการพบว่า อันดับแรกคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อันดับสองคือ ด้านคุณภาพของริมทางเดิน (ฟุตบอล) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 อันดับสามคือ ด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดสวนจตุจักร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 อันดับสี่คือ ด้านป้ายบอกทางและจุดบริการต่างๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 อันดับห้าคือ ด้านห้องน้ำสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89

5. ผลการทดสอบสมมติฐานในด้านสินค้า ด้านการบริการ และด้านความปลอดภัย จากการทดสอบ t-test พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันในสามด้านคือ ด้านความหลากหลายของสินค้า ด้านความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร และความปลอดภัยจากอาชญากรรม

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ One Way ANOVA พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มอายุ มีระดับความพึงพอใจในตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันในสองด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ และด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดจตุจักร และยังพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มรายได้ มีระดับความพึงพอใจในตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันใน 4 ด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร ความปลอดภัยจากคนในพื้นที่ ความปลอดภัยของสถานที่ และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มระดับการศึกษา มีระดับความพึงพอใจของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน 1 ด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านความปลอดภัย ท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ตลาดนัดสวนจตุจักร

Abstract

The main objective of this research was to study market factors and safety factors of foreign tourists at Jatujak market. While dependent variables were gender, age, income, and levels of education, independent variables included the behavior of foreign tourists at Jatujak market, market factors and safety factors.

A total of 400 respondents used in this research sampling from the population which were all foreign tourists visiting Jatujak market. English questionnaire was used for collecting the data. Descriptive statistics used in this research included percentage, mean, and standard deviation and the analytical statistics included t-test and one way analysis of variance (ANOVA).

The Research Results

1. In terms of demographic, the findings revealed that male respondents were more than female respondents with the ratio of 60:40. The majority of respondents had the age of 26-60 years old. The majority had an average income of \$20,001-\$50,000 per annual. Up to 59.5 percent of the respondents had an undergraduate degree. Also, 40 percent of them came from the European Union countries.

2. In terms of foreign tourist behavior at Jatujak market, the majority of respondents visited Thailand the first time or about 44 percent and about 25 percent of them had already visited Thailand 2-3 occasions. When asked about the frequency of visiting Jatujak market, 58 percent said they visited Jatujak market the first time, and 24 percent said they visited Jatujak market at least 2-3 occasions. Up to 62 percent of the respondents said they knew Jatujak market from friends and relatives. In addition, 82 percent of the respondents prefer to travel with small group or couple. For the top three factors that influenced their decision to visit Jatujak market were the recommendation from friends and relatives, wanted to have new experience, and wanted to try something new.

3. For the level of satisfaction in products from Jatujak market, these factors can be ranked from the highest mean score to lowest mean score as follows: 1) The variety of the products with the mean score of 4.30. 2) The new and different kinds of products with the mean score of 3.97. 3) The price of the product with the mean score of 3.79. 4) The quality of the products with the mean score of 3.78. 5) The information regarding the products with the mean score of 3.33.

4. For the level of satisfaction in services from Jatujak market, these factors can be ranked from the highest mean score to the lowest means score as followed: 1) The public transportation with the mean score of 3.80. 2) The quality of foot path with the mean score of 3.39. 3) The information center with the mean score of 3.24. 4) The quality of signs and information on board with the mean score of 3.18. 5) The service of public restrooms with the mean score of 2.89.

5. The result from the testing hypotheses with independent sample t-test revealed that male and female respondents had a significant difference in their satisfaction in areas of the variety of product, safety

during shopping, and safety from crimes. The result of testing hypotheses by using one way ANOVA, foreign tourist in different age group had a significant in their satisfaction in the areas of transportation, and information center.

Keywords: Market factors, Safety factors, Foreign tourists, Jatujak Market

บทนำ

ปัจจัยการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทยเป็นจุดแข็งที่สำคัญในด้านการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ ความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในด้านการตลาดและด้านความปลอดภัย ให้ได้มาตรฐานสูงกว่าคู่แข่งจากประเทศอื่นๆ ย่อมนำไปสู่การบริโภคซ้ำๆ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแนะนำให้เพื่อนสนิท มิตรสหายให้มาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวที่ตนเองประทับใจ การบริโภคซ้ำๆ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืนในระยะยาวรายได้จากการท่องเที่ยวสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยได้จำนวนมหาศาล อย่างไรก็ตามประเทศไทยจะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและแสวงหากลยุทธ์ทางการตลาดที่แปลกใหม่ เพื่อเข้าสู่การแข่งขันในด้านกรท่องเที่ยวกับคู่แข่งต่างชาติ ในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลยุทธ์ทางการตลาดต้องตั้งอยู่บนความรู้ความเข้าใจในความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อธิติกรมท่องเที่ยว (สุพล ศรีพันธุ์, 2555: 3) ได้รายงานไว้ว่า ประเทศไทยนั้นยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2554 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 19,098,323 คน เพิ่มขึ้น 3,161,923 หรือคิดเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 19.84 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันกับปีที่ผ่านมา สำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 734,591 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา 141,797 ล้านบาทหรือคิดเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.30 และคาดว่าแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวจะขยายตัวในปี พ.ศ. 2555

ตลาดนัดจตุจักร หรือ JJ Market นับเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ที่รู้จักกันดีในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากตลาดนัดจตุจักรเป็นศูนย์รวมแหล่งขายสินค้าที่หลากหลาย ราคาต่ำ และมีขนาดใหญ่ที่สุดประเทศไทย โดยมีร้านขายสินค้าต่างๆ มากกว่า 8,000 ร้านค้า และมีสินค้าให้เลือกอย่างหลากหลาย เช่น เสื้อผ้าแฟชั่น เครื่องประดับ ของเก่า อาหารประเภทต่างๆ สินค้าพื้นเมืองของไทย สัตว์เลี้ยง ดอกไม้ ฯลฯ นอกจากนี้ตลาดนัดจตุจักรจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่หารายได้ให้กับประเทศอย่างมาก จากการสำรวจความคิดเห็นเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการมาท่องเที่ยวกรุงเทพฯ ของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2552) พบว่า เมืองที่น่าท่องเที่ยวของเอเชียเรียงตามลำดับดังนี้ กรุงเทพฯ โตเกียว สิงคโปร์ ฮานอย และเดลี นอกจากนี้ยังรวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมไปเที่ยวในกรุงเทพฯ มี 6 แห่ง ได้แก่ ถนนข้าวสาร ถนนสีลม ประตูน้ำ ตลาดนัดจตุจักร วัดพระแก้ว และ หวัดป่า

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในตลาดนัดจตุจักร เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ห้องน้ำไม่สะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ไม่เพียงพอ มีกลุ่มมิจฉาชีพที่ใช้กลอุบายต่าง ๆ หลอกให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเชื่อเพื่อให้ซื้อสินค้าที่ไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพต่ำ การฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่สร้างความไม่ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากต่างแดนมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ด้วยปัญหาเหล่านี้จึงอาจเป็นเหตุให้ตลาดนัดจตุจักรได้รับความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจำนวนรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติลดลงด้วย และปัญหาเหล่านี้ยังสามารถสร้างความเสียหายให้กับรายได้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาความสำคัญของการปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการเสนอสินค้า การบริการ รวมทั้งความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดนัดจตุจักรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

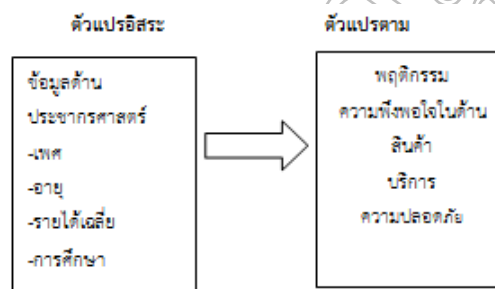
1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักร
2. เพื่อศึกษาด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาเที่ยวตลาดนัดจตุจักร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อปัจจัยด้านการตลาด เช่นสินค้าและบริการ และปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ตลาดนัดจตุจักร
4. เพื่อเสนอแนะแผนการปรับปรุงตลาดนัดจตุจักรให้กับผู้บริหารและผู้ประกอบการตลาดนัดจตุจักร

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ตลาดนัดจตุจักรที่แตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างกันด้านอายุ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ตลาดนัดจตุจักรที่แตกต่างกัน
3. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างกันด้านรายได้ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ตลาดนัดจตุจักรที่แตกต่างกัน
4. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างกันด้านการศึกษา มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการตลาดและปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ตลาดนัดจตุจักรที่แตกต่างกัน

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดสวนจตุจักร มีกรอบแนวความคิดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่กำหนดในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสวนนัดจตุจักร ซึ่งทราบจำนวนประชากรจากสถิติของผู้บริหารตลาดนัดจตุจักร ซึ่งให้ข้อมูลว่า มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักรวันละประมาณ 200,000 คน และจำนวนนักท่องเที่ยวเหล่านี้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่น้อยกว่า 5% หรือไม่น้อยกว่า 4,000 คนต่อวัน หรือประมาณปีละ 1,440,000 คนต่อปี

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ทำการศึกษาทั้งหมดได้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระหว่างเดือนพฤษภาคม จนถึง เดือนมิถุนายน 2554 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และยอมรับความคลาดเคลื่อน 5% โดยใช้สูตรดังนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + N(e^2)}$$

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 ชุดแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่กรอกรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (General coding form) และทำการบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลของคำตอบในแต่ละข้อ จึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ซึ่งสถิติที่ใช้ในการประมวลผล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ชุด การแปรค่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างมีการกำหนดการให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์วิธีการให้คะแนนดังนี้ ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (ค่าสูงสุด - ค่าต่ำสุด) / จำนวนชั้น = $(5-1)/5 = 0.80$

การทดสอบสมมติฐาน

1. การทดสอบสมมติฐานด้วย t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักร

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามเพศ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามเพศ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน

2. การทดสอบสมมติฐานด้วย One Way ANOVA: F- test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัย จำแนกตามกลุ่มอายุ 3 กลุ่มโดยมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามอายุ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามอายุ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน

3. การทดสอบสมมติฐานด้วย One Way ANOVA: F- test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัย จำแนกตามกลุ่มรายได้ 4 กลุ่มโดยมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามรายได้ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามรายได้ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน

4. การทดสอบสมมติฐาน One Way ANOVA: F- test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความพึงพอใจด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัย จำแนกตามกลุ่มรายได้ 4 กลุ่มโดยมีสมมติฐานเพื่อการทดสอบดังนี้

H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามรายได้ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรไม่แตกต่างกัน

H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำแนกตามรายได้ มีระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน

ผลการสำรวจด้านประชากรศาสตร์ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 ชุด พบว่า ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีดังนี้

เพศ จำนวนกลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 400 คน ซึ่งแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพศชายจำนวน 240 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และแยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพศหญิงจำนวน 160 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

อายุ อายุของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุในช่วง 26 – 60 ปี มีจำนวนมากถึง 252 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63

รายได้เฉลี่ยต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อปีของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีอยู่ในช่วงต่ำกว่า \$20,000 มีจำนวน 139 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.8

การศึกษา ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 238 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.5

กลุ่มประเทศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กลุ่มประเทศของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพบว่า กลุ่มประเทศยุโรปมีจำนวนสูงสุด มีจำนวน 162 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.5

จำนวนครั้งที่ท่านเคยมาประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกลุ่มตัวอย่างมาประเทศไทยเป็นครั้งแรกจำนวน 177 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.3

จำนวนครั้งที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาตลาดนัดจตุจักรเป็นครั้งแรกมีมากที่สุด มีจำนวน 232 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 58

ท่านรู้จักตลาดนัดจตุจักรจากแหล่งใดเป็นหลัก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้จักตลาดนัดจตุจักรจากเพื่อนและญาติมิตรมากที่สุด มีจำนวน 247 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 61.8

ท่านเดินทางมาประเทศไทยกับใคร พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาเป็นกลุ่มเล็กมากที่สุด มีจำนวน 193 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.3

อะไรเป็นสิ่งที่มียกข้อสงสัยต่อการตัดสินใจให้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและญาติมิตรมากที่สุด มีจำนวน 182 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 45.5

ผลวิเคราะห์ ความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และด้านความปลอดภัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ผลวิเคราะห์จากข้อมูลความพึงพอใจในด้านสินค้าของตลาดนัดจตุจักรโดยสามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านความหลากหลายของสินค้าอันดับสองคือ ด้านความแปลกใหม่ของสินค้า อันดับสามคือ ด้านราคาของสินค้า อันดับสี่คือ ด้านคุณภาพของตัวสินค้า และอันดับห้าคือ ด้านข้อมูลของสินค้า

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลความพึงพอใจในด้านบริการของตลาดนัดจตุจักรโดยสามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ พบว่าอันดับสองคือ ด้านคุณภาพของริมทางเดิน (พุ่มไม้) อันดับสามคือ ด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดจตุจักร อันดับสี่คือ ด้านป้ายบอกทางและจุดบริการต่างๆ และอันดับห้าคือ ด้านห้องน้ำสาธารณะ

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยในตลาดนัดจตุจักรมีรายละเอียดดังนี้ อันดับแรกคือ ความปลอดภัยจากคนในพื้นที่ อันดับสองคือ ความปลอดภัยด้านน้ำดื่ม อันดับสามคือ ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร อันดับสี่คือ ความปลอดภัยจากอาชญากรรม และอันดับห้าคือ ความปลอดภัยด้านอาหาร

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักร จำแนกตามเพศ

รายการ	ชาย	N = 240	หญิง	N = 180	t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านความหลากหลายของสินค้า	4.3667	.77008	4.2000	.84526	2.039	.042*
ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร	3.7958	.78425	3.5563	.79104	2.983	.003*
ความปลอดภัยจากอาชญากรรม	3.8083	.80579	3.5250	.72641	3.582	.000*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลของการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 1 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ $\alpha = 0.05$ ทั้ง 3 ด้านนี้ แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจในตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันในสามด้านคือ ด้านความหลากหลายของสินค้า ด้านความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร และความปลอดภัยจากอาชญากรรม

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในด้านสินค้า ด้านบริการ และความปลอดภัย ของตลาดนัดจตุจักร จำแนกตามกลุ่มอายุ

ระดับความคิดเห็น		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	11.144	3	3.715	4.120	.007*
	ภายในกลุ่ม	357.034	396	.902		
	รวม	368.178	399			
ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร	ระหว่างกลุ่ม	6.670	3	2.223	3.589	.014*
	ภายในกลุ่ม	245.330	396	.62		
	รวม	252.000	399			
ความปลอดภัยจากคนในพื้นที่	ระหว่างกลุ่ม	7.921	3	2.640	4.029	.008*
	ภายในกลุ่ม	259.516	396	.655		
	รวม	267.438	399			
ความปลอดภัยจากอาชญากรรม	ระหว่างกลุ่ม	5.689	3	1.896	3.115	.026*
	ภายในกลุ่ม	241.101	396	.609		
	รวม	246.790	399			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลของการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ $\alpha = 0.05$ ทั้ง 2 ด้านนี้แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มอายุ มีระดับความพึงพอใจในตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันในสองด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ และด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดจตุจักร

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในด้านบริการของตลาดนัดจตุจักร จำแนกตามกลุ่มรายได้

ระดับความคิดเห็น		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	8.029	2	4.014	4.425	.013*
	ภายในกลุ่ม	360.149	397	.907		
	รวม	368.178	399			
ด้านศูนย์บริการข้อมูลของตลาดนัดจตุจักร	ระหว่างกลุ่ม	5.664	2	2.832	3.499	.031*
	ภายในกลุ่ม	321.296	397	.809		
	รวม	326.960	399			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลของการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ $\alpha = 0.05$ ทั้ง 4 ด้านนี้แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มรายได้ มีระดับความพึงพอใจของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกันใน 4 ด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ ความปลอดภัยระหว่างที่ซื้อของในตลาดนัดจตุจักร ความปลอดภัยจากคนในพื้นที่ ความปลอดภัยจากอาชญากรรม

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจในด้านสินค้าของตลาดนัดจตุจักร จำแนกตามกลุ่มการศึกษา

ระดับความคิดเห็น		SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ	ระหว่างกลุ่ม	7.744	3	2.581	2.836	.038*
	ภายในกลุ่ม	360.434	396	.91		
	รวม	368.178	399			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลของการทดสอบสมมติฐานจากตารางที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ตั้งไว้ $\alpha = 0.05$ เพียง 1 ด้านนี้แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ต่างกลุ่มระดับการศึกษา มีระดับความพึงพอใจของตลาดนัดจตุจักรแตกต่างกัน 1 ด้านคือ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะ

สรุปและอภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งมีอายุในช่วงระหว่าง 26 – 60 ปี และมีนักท่องเที่ยวสูงอายุอยู่น้อยมาก เพียง 3.8% ส่วนกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญ คือ กลุ่มประเทศยุโรปและกลุ่มประเทศเอเชีย ส่วนจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตลาดนัดจตุจักร พบว่า ส่วนใหญ่มาเป็นครั้งแรก มีจำนวนร้อยละ 58 และนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าประจำ ซึ่งมาหลายครั้ง มีสัดส่วนร้อยละ 15.3 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีความจงรักภักดีต่อการใช้บริการหรือการท่องเที่ยวที่ตลาดนัดจตุจักร และประเด็นสำคัญที่พบอีกประเด็นหนึ่ง คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักตลาดนัดจตุจักรจากคำแนะนำของเพื่อนและญาติมิตร ส่วนข้อมูลจากเว็บไซต์และจากบริษัทด้านการท่องเที่ยวมีอิทธิพลเพียงเล็กน้อย เหตุผลที่พบคือไม่เชื่อถือข้อมูลจากเว็บไซต์มากนัก จึงสามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับข้อมูลเรื่องตลาดนัดจตุจักร โดยวิธีการ Words of Mouth หรือการแนะนำปากต่อปากจากเพื่อนและญาติมิตร และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดนัดจตุจักร คือ คำแนะนำจากเพื่อนและญาติมิตร

จากข้อมูลความพึงพอใจในด้านสินค้า จะเห็นได้ว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจในด้านคุณภาพและราคามากที่สุด และมีความพึงพอใจในด้านข้อมูลของสินค้าน้อยที่สุด เนื่องจาก มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้าที่เป็นภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ นอกจากนี้ผู้ประกอบการไม่สามารถสื่อสารเชิงลึกในด้านข้อมูลของสินค้ากับนักท่องเที่ยวจากข้อมูลความพึงพอใจในการบริการ พบว่าการคมนาคมขนส่งสาธารณะได้รับความพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากความทันสมัยของรถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) และรถไฟฟ้า (BTS) ส่วนการบริการที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การบริการด้านห้องน้ำสาธารณะ เนื่องจากมาตรฐานของห้องน้ำสาธารณะของตลาดนัดจตุจักรยังต่ำกว่ามาตรฐานในระดับนานาชาติอยู่มาก อีกทั้งมีจุดบริการน้อย ข้อมูลความพึงพอใจในด้านความปลอดภัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยจากคนในพื้นที่อยู่ในระดับมาก เนื่องจากคนไทยมีไมตรีจิตและอัธยาศัยที่ดีต่อชาวต่างชาติ และพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยของน้ำดื่ม เนื่องจาก น้ำดื่มในตลาดนัดจตุจักรมีการบรรจุขวดที่สะอาดและถูกสุขอนามัย แต่พบว่า ความปลอดภัยด้านอาหาร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก อาหารที่จำหน่ายในตลาดนัดจตุจักรยังไม่มีมาตรฐานด้านความสะอาดเพียงพอ เช่น การใช้มือสัมผัสอาหารโดยตรง โดยไม่ใส่ถุงมือ กระบวนการล้างภาชนะใส่อาหารยังไม่สุลักษณะ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ตลาดนัดจตุจักร สามารถนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยนำผลจากการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงการบริหารตลาดนัดจตุจักร ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน การเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอสินค้า บริการ และความปลอดภัยในตลาดนัดจตุจักร ควรให้ผู้ประกอบการ ร้านค้า เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนให้กับตลาดนัดจตุจักร การที่ผู้ประกอบการธุรกิจและร้านค้าได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการ และการจัดการพื้นที่ เพื่อไม่ให้กิจกรรมดังกล่าวถูกกำหนดและควบคุมโดยส่วนกลางหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องแต่ฝ่ายเดียว จากการศึกษาที่ผู้ประกอบการขาดการมีส่วนร่วม ทำให้ขาดความร่วมมือและจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพราะผู้ประกอบการจะคิดว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นของหน่วยงานภาครัฐ จึงควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ ในด้านพื้นที่และความปลอดภัยในตลาดนัดจตุจักร การมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ทำให้เกิดการกระตุ้นให้เข้าใจถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาตลาดนัดจตุจักร

2. การตระหนักถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อตลาดนัดจตุจักร จากผลการศึกษาพบว่าการตระหนักถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อการบำรุงรักษาตลาดนัดจตุจักรผู้บริหารตลาดนัดจตุจักรส่วนใหญ่ได้เข้ามาส่งเสริมและ

พัฒนาการท่องเที่ยวและมีลักษณะการพัฒนาที่มาจาก การเป็นผู้บริหารจัดการหรือเป็นการสั่งการอย่างเดียวนั้น เป็นส่วนใหญ่นั้น ดังนั้น ร้านค้าและผู้ประกอบการจึงขาดความพร้อมและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดนัดจตุจักร จึงเกิดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและ ปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์จากการบริหารตลาดนัดจตุจักรที่ไม่ทั่วถึงและปัญหาที่เกิดจากฤดูกาลท่องเที่ยว ผลกระทบ ด้านสังคม เกิดปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหามลพิษทางเสียง ฝุ่น และขยะนอกจากนี้ ผู้บริหารตลาดนัดจตุจักรควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในกิจกรรมการ อนุรักษ์ทางการตลาดที่ทางผู้บริหารตลาดนัดจตุจักรจัดขึ้น มีการสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการที่จัดขึ้นให้ทราบกันอย่างทั่วถึง และมีการโฆษณาให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ทราบ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้ เกิดการนำรายได้สู่ชุมชน แต่ทางผู้บริหารตลาดนัดจตุจักรควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรับรู้

2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

1. ร้านค้าและผู้ประกอบการในท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการรักษาความปลอดภัยของตลาดนัดจตุจักร การมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรู้สึกปลอดภัย และควรมีเครื่องมือสื่อสารในตลาดนัด จตุจักร เมื่อเกิดเหตุร้ายหรือกรณีให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเจ็บป่วย ควรมีผู้ที่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ ควรมีการเตรียม อุปกรณ์สัญญาณเตือนภัยและปฐมพยาบาล การมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลของโครงการ เพื่อจะได้รับทราบข้อ ปัญหา และหาทางแก้ไขร่วมกัน และยังเป็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การเกิดปัญหา ลักขโมย ฉ้อโกง และความเสื่อม โทรมของสิ่งแวดล้อมที่ตลาดนัดจตุจักร ปัญหาเหล่านี้มักเกิดจากการขาดความร่วมมือของชุมชน เพื่อเป็นการรักษาสถานที่ ท่องเที่ยวให้ปลอดภัยอยู่คู่ท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ผู้ประกอบการควรจัดกิจกรรมทางการตลาดหรือเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ของตลาด นัดจตุจักร

2. ด้านการตลาด ควรพัฒนาเครื่องมือสื่อสารการตลาดเข้ามาประยุกต์ใช้กับแผนการตลาดของตลาดนัดจตุจักรให้มาก ยิ่งขึ้น โดยพิจารณาเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เสนอสื่อให้สอดคล้องกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการปรับปรุงแผนการ ตลาดให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นควรมีการพัฒนาแผนการตลาดให้ครอบคลุมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ได้ ด้านการโฆษณา ควร กระตุ้นการรับรู้ของนักท่องเที่ยว เช่น ด้วยการทำการตลาดผ่านทางสังคมเครือข่ายออนไลน์ โดยเน้นการโฆษณาที่สั้น ๆ กระชับได้ ใจความแต่อยู่ในรูปของรูปภาพ ภาษาอังกฤษที่เข้าใจง่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้าใจง่าย เป็นการกระตุ้นกระบวนการ ตัดสินใจซื้อสินค้า การตลาดแบบปากต่อปาก การสื่อสารการตลาดแบบปากต่อปากเป็นรูปแบบการโฆษณาที่มีต้นทุนต่ำ และเป็น กลยุทธ์ที่นิยมใช้ การแพร่กระจายของข้อมูลและการสร้างกระแสโดยการให้การสื่อสารแบบปากต่อปาก ซึ่งมีประสิทธิภาพอย่างมาก และมีต้นทุนต่ำ ซึ่งเหมาะกับสภาพของตลาดนัดจตุจักร ร้านค้าและผู้ประกอบการควรใช้การตลาดทางตรง เป็นการสื่อสาร โดยตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เนื่องจากมีต้นทุนต่ำและวัดผลได้ชัดเจน การตลาดทางตรงสามารถสะท้อนความต้องการ ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ และสามารถเข้าใจถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างลึกซึ้ง

3. ในการทำการตลาดผ่านสังคมเครือข่ายออนไลน์นั้น ข้อความทางการสื่อสาร ควรเป็นข้อความที่กระชับได้ใจความ ไม่ มากจนเกินไปจนผู้อ่านไม่ยอมอ่าน และไม่ย่นย่อจนเกินไปจนผู้อ่านอ่านแล้วไม่เข้าใจ และ ผู้ประกอบการต้องมีความเข้าใจและรู้จัก ธรรมชาติของสังคมเครือข่ายออนไลน์สมัยใหม่ เพื่อที่จะได้เลือกใช้ให้สอดคล้องกับลักษณะของสินค้าและกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงต้องมีการสำรวจตลาดของสินค้าบนสังคมเครือข่ายออนไลน์ก่อนที่จะลงมือทำการตลาด

เอกสารอ้างอิง

สุพล ศรีพันธุ์. 2555. **สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติปี 2554 และแนวโน้ม ปี 2555**. กระทรวงท่องเที่ยว และกีฬา.

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 2552. **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการมาท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ. Nation.net.

Yamane, Taro. 1973. **Statistic: An Introduction Analysis**. 2nd edition. New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร FACTORS EFFECTING LIFE SATISFACTION OF THE ELDERLY IN BANGKOK

สุทธิพงศ์ บุญผดุง

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้สูงอายุจำนวน 211 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC=0.66-1.00) และความเชื่อมั่นที่สามารถนำไปใช้ได้ โดยที่ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านการยอมรับตนเอง ด้านปัจจัยแวดล้อมและทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.961 0.983 0.976 0.973 และ 0.980 ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ระหว่างพอใจค่อนข้างมากถึงมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความพอใจในด้านปัจจัยแวดล้อม ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการยอมรับตนเอง และด้านการใช้ชีวิต ตามลำดับ (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ปัจจัยด้านการยอมรับตนเอง การมีชีวิตที่ดี ปัจจัยแวดล้อม และด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล (3) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่กับการยอมรับตนเองมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยแวดล้อม สำหรับสมการในการพยากรณ์ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ แสดงในรูปมาตรฐานดังนี้ ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ = 0.414·การยอมรับตนเอง + 0.307·ปัจจัยแวดล้อม

คำสำคัญ: ปัจจัยแวดล้อม ความพึงพอใจในการใช้ชีวิต การยอมรับตนเอง ผู้สูงอายุ

Abstract

The study focused on factors affecting life satisfaction of the elderly in Bangkok. The purposes of this study were to (1) study the level of life satisfaction of the elderly in Bangkok, and (2) investigate factors affecting the level of life satisfaction of the elderly. The research cohort consisted of 211 elderly residing in Bangkok. Questionnaire on life satisfaction of the elderly was employed as a research tool to collect data. The questionnaire was approved as content validity (IOC=0.66-1.00) and reliability which was able to respectively classify into the factors of personal information, well-being, self-acceptance, environment, and overall at 0.961, 0.983, 0.976, 0.973, and 0.980.

The research found that life-satisfaction of the elderly in Bangkok was between the levels of somewhat satisfied to very satisfied. The research participants defined the factor of general environment as the first rank followed by well-being, personal information, self-acceptance and lifestyle. The research further discovered that factor most directly related to their level of life satisfaction is self-acceptance followed by well-being, general environment, and personal information. Lastly, the research additionally revealed that the factors of self-acceptance and general environment most affect the level of life satisfaction of the elderly. The equation for forecasting life satisfaction of the elderly residing in Bangkok was $0.414 \cdot \text{self-acceptance} + 0.307 \cdot \text{general environment}$.

Keywords: General environment, Life satisfaction, Self-acceptance, The elderly

บทนำ

ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 390 ล้านคนเป็น 800 ล้านในปี 2025 (พ.ศ. 2568) คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั่วโลก (WHO, 1998) ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศเร่งหาแนวทางในการรับมือกับปัญหาดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นระบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ การบริการด้านสุขภาพ และการดูแลคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับสภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยประชากรกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมีอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญส่งผลให้ภาครัฐกำหนดมาตรการเตรียมการรองรับให้การดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์ "การเตรียมความพร้อม สังคมไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ" เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ด้วยการมีแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) เพื่อกำหนดทิศทางนโยบายยุทธศาสตร์และมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการด้านผู้สูงอายุให้ชัดเจน (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับระบบการดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ อาทิ การให้บริการด้านสุขภาพ การจัดสวัสดิการทางสังคม การส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี โดยที่สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการได้รับรู้ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการวางแผนและดำเนินการบนฐานของการลงทุนและใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า (Dijksterhuis, 2011: 156)

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติรายงานไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุประมาณ 7.1 ล้านคน ในปี 2553 จะมีจำนวนผู้สูงอายุถึง 7.6 ล้านคน สถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และปัจจุบัน (พ.ศ. 2554) ข้อมูลสถิติโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล รายงานจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 8,132,864 คน หรือประมาณร้อยละ 12 ของประชากรทั้งหมด โดยในเขตกรุงเทพมหานครจะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากเดิม 721,000 คนในปี 2548 เป็น 906,000 คนในปี 2553 (กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2538) ซึ่งหากจำแนกพื้นที่แล้วพบว่าเขตหนองจอกเป็นเขตพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด โดยมีจำนวนผู้สูงอายุถึง 11,793 คน (กรมการปกครอง, 2553) ตลอดจนเป็นพื้นที่ชั้นนอกที่แขวงและตำบลห่างไกลจากการเข้าถึงของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ดังกล่าว จึงสามารถสะท้อนถึงความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Reig (2003), Lupien and Wan (2004) (cited in Ni Mhaoláin et al., 2012: 316) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจในการใช้ชีวิตได้รับการยอมรับว่าเป็นลักษณะสำคัญของการมีสวัสดิการที่ดีและเป็นตัวสะท้อนที่แสดงถึงคุณภาพชีวิต

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมากซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายให้กับภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมรับมือกับการเจ็บป่วย และโรคภัยไข้เจ็บของผู้สูงอายุ การจ่ายสวัสดิการในการครองชีพของผู้สูงอายุ การแบกรับภาระของบุตร หลานซึ่งเป็นวัยทำงานที่มีต่อผู้สูงอายุในสัดส่วนที่ไม่สมดุล (New Internationalist, 2010; Kelly, 2010) การถูกทอดทิ้งและถูกละเลยจากบุตรหลาน การถูกระงับแรงทางจิตใจจากบุตรหลาน หรือคนในครอบครัวโดยคำพูดและการไม่ให้เกียรติ (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อ้างถึงในจิราพร เกศพิชญวัฒนา, ม.ป.ป.)

มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหลาน การแสดงบทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ (Antonucci, Fuhrer and Jackson, 1990; Dwyer, Lee, and Jankowski, 1994; Kim and Kim, 2003; Litwin, 2004. cited in Lowenstein, Katz and Gur-Yaish, 2007: 867) ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยพบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลานอยู่ร่วมกันไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น กล่าวคือมีสมาชิกในครอบครัวอยู่กันไม่เกินสองรุ่นซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เคยมีบุตรหลานคอยดูแลหรือคอยดูแลบุตรหลานให้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ เกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย (ศากุล ช่างไม้, 2550 และสุวดี เบญจวงศ์, 2541) เห็นได้ชัดว่าถ้าไม่มีการดำเนินการกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้ ภาครัฐจะต้องสูญเสียและแบกรับภาระค่าใช้จ่ายมากมายสำหรับผู้สูงอายุที่จะมีมากขึ้น เช่นการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ การจัดการบริการทางการแพทย์ โรงพยาบาล ศูนย์ดูแลหรือบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการเหลียวแล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ยังคงเป็นสิ่งที่ควรค้นหาคำตอบในสังคมของการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคข้อมูลข่าวสารหรือยุคศตวรรษที่ 21 นี้ มีงานวิจัยได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานะทางการเงิน สถานภาพสมรส สุขภาพกาย ประสิทธิภาพของตนเอง กิจกรรมส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การเป็นปู่ ย่า ตายายและความสัมพันธ์ทางสังคม (Zhang and Yu, 1998; Chou, 1999; Chen and Silverstein, 2000; Tang *et al.*, 2006; Li *et al.*, 2006; Filus, 2006; Zhang and Liu, 2007 *cited in* Chen *et al.*, 2010: 61-62; Oppikofer, 2010: 310) อย่างไรก็ตามความเป็นอยู่หรือความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุจะแปรเปลี่ยนไปตามช่วงชีวิตของผู้สูงอายุ (Okaw, 1998 *cited in* Chen *et al.*, 2010: 61-62) นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ พอสรุปได้ดังนี้ ความพอใจในเรื่องของสุขภาพ ความพอใจในด้านสถานะทางสังคม ความพอใจในเรื่องของรายได้ และความพอใจในเรื่องที่อยู่อาศัย

แม้ว่าจะมีการศึกษาปัจจัยอย่างหลากหลายเพื่อที่จะค้นหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ แต่เมื่อยุคสังคมและโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุยังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรทำอย่างต่อเนื่องและเร่งด่วนที่ได้คำตอบมาเพื่อเป็นสารสนเทศในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้กับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันต่อไป เห็นได้ชัดว่าการได้ทราบและรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อมาเป็นฐานในการออกแบบแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐควรเร่งรีบในการดำเนินการ หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย ก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ (วรทัตย์ โกลศพิศิษฐ์, 2550) รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อนำมาเป็นฐานในการจัดทำแนวทางสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่จะมีในอีก 5-10 ปี ข้างหน้าจากนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุในลักษณะเชิงรุกและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเน้นการพัฒนาผู้สูงอายุมากกว่าการสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลตนเองอย่างมีความรู้และทักษะที่เพียงพอ การดูแลรักษาสุขภาพ ตลอดจนการสร้างระบบการดูแลให้เกิดศักยภาพของการเป็นผู้สูงอายุ สังคมไทยก็ต้องก้าวทันการรับมือกับปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในภายภาคหน้าของผู้สูงอายุ (ศากุล ช่างไม้, 2550)

จากเหตุและผลทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปเป็นฐานในการออกแบบและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

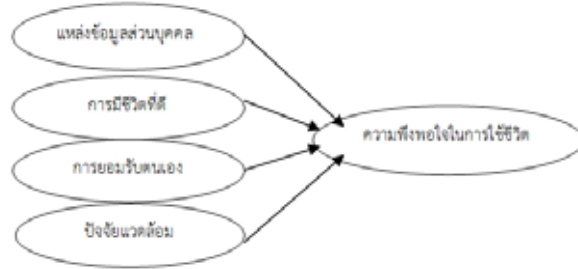
มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยแวดล้อม ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล และ/หรือด้านการยอมรับตนเอง มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนี้ พาคเกอร์และคณะ (Parker, Martin and Marsh, 2008: 15-17) รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับความพอใจในชีวิต (Cha, 2003; Marsh, Craven and Debus, 2006; Marsh, Trautwein, Lüdtke, Köller and Baumert, 2007) พบว่าลักษณะส่วนบุคคล และอัตมโนทัศน์ (Self-concept) สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตได้ซีเนอร์และคณะ (Şener *et al.*, 2008: 901-903) ได้ศึกษาและค้นพบว่าสุขภาพและระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการได้รับความรักและรายได้ เป็นปัจจัยที่ทำให้ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตเพิ่มขึ้นดาร์ลันและคณะ (Dahlan *et al.*, 2010: 71-79) ได้ศึกษาพบว่าการมีชีวิตที่ดีและการยอมรับตนเองมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เซนและคณะ (Chen *et al.*, 2010: 61-71) ได้

ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุชาวจีน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพที่เคยทำ และลักษณะของครอบครัว (2) แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย สุขภาพกาย สถานะทางการเงิน และประสิทธิภาพของตนเอง (3) ปัจจัยแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย เหตุการณ์ในชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ บทบาททางสังคม และกิจกรรมส่วนบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พร้อมกับตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล การมีชีวิตที่ดี การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อม เพื่อค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายกับผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 211 คน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีมาตรวัดประมาณค่า 6 ระดับ จำแนก 2 ตอน ตอนที่ 1 จะเกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ การศึกษา อาชีพที่เคยทำอาชีพปัจจุบัน รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน โรคประจำตัว ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 10 ข้อ ด้านการมีชีวิตที่ดีจำนวน 5 ข้อ ด้านการยอมรับตนเองจำนวน 5 ข้อ ด้านปัจจัยแวดล้อมจำนวน 5 ข้อและด้านความพึงพอใจในการใช้ชีวิตในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจำนวน 1 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จะมีลักษณะเป็นข้อคำถามเชิงนิมิต โดยมีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ประกอบด้วยพึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจค่อนข้างมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด แบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 41 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) มีค่าตั้งแต่ 0.66 - 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุได้ สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.980 โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านในแต่ละด้านดังนี้ ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคลมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.961 ด้านการมีชีวิตที่ดีมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 ด้านการยอมรับตนเองมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976 ด้านปัจจัยแวดล้อม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลได้ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุโดยใช้ความถี่ ศึกษาระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมและเป็นรายด้านโดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งหาสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of variance: C.V.) สำหรับการเปรียบเทียบอันดับของความพึงพอใจในการใช้ชีวิตระหว่างรายด้านของผู้สูงอายุ

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยและการแปลผลระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยการนำแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535) มาปรับให้เข้ากับมาตรวัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มี 6 ระดับ ซึ่งเกณฑ์เป็นดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean)	การแปลผลระดับความพึงพอใจในการใช้ชีวิต
5.51 - 6.00	มากที่สุด
4.51 - 5.50	มาก
3.51 - 4.50	ค่อนข้างมาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่นำมาใช้เป็นตัวพยากรณ์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล การมีชีวิตที่ดี การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อมกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังนี้ (อภิรักษ์ จันตะนี, 2549: 7)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การแปลความหมาย
0.01 - 0.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก
0.21 - 0.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.41 - 0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.61 - 0.75	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง
0.76 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล การมีชีวิตที่ดี การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ stepwise

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จำนวนผู้สูงอายุจำนวน 211 คนประกอบด้วยเพศชาย 90 คน และเพศหญิง 121 คน ผู้สูงอายุเพศชายที่มีอายุ 60-64 ปี มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 70-74 ปี ซึ่งมีจำนวน 37 และ 30 คน ตามลำดับ โดยมีระดับการศึกษาประถมศึกษาและไม่ได้เรียนหนังสือจำนวนมากที่สุด ส่วนผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีอายุ 65-69 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือมีจำนวน 52 คน โดยมีระดับการศึกษาประถมศึกษาและไม่ได้เรียนหนังสือจำนวนมากที่สุดเช่นเดียวกัน และผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวนี้มีอาชีพที่เคยทำคืออาชีพค้าขายเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้าง รัฐวิสาหกิจ และรับราชการตามลำดับ สำหรับอาชีพอื่น ๆ ที่ผู้สูงอายุเคยทำได้แก่ ช่างไม้ แม่บ้าน ค้าขาย ทำสวน ช่างผม และทำงานธนาคาร ผู้สูงอายุโดยส่วนมากได้รายงานตนเองว่ามีสุขภาพดีปานกลางจนถึงดีเยี่ยมตลอดจนไม่เป็นโรคร้าย ส่วนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจะให้ข้อมูลว่าตนเองป่วยเป็นโรคเบาหวานกับโรคความดันมากที่สุด นอกจากนี้กิจกรรมที่ผู้สูงอายุชอบทำได้แก่ การออกกำลังกาย การทำบุญ ฟังเทศน์ สวดมนต์ และการปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุจำนวน 211 คน เรียงจากอันดับแรกจนถึงอันดับสุดท้ายโดยใช้สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน (C.V.) ดังตารางที่ 1 ได้แก่ความพึงพอใจด้านปัจจัยแวดล้อม ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล และด้านการยอมรับตนเอง โดยมีระดับความพึงพอใจคือ 4.60 4.38 4.27 และ 4.39 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุมีความพึงพอใจค่อนข้างมากจนถึงมาก ส่วนความพึงพอใจด้านการใช้ชีวิตซึ่งเป็นตัวแปรตามมีระดับความพึงพอใจคือ 4.31 ซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจในภาพรวมของผู้สูงอายุจำแนกตามปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล การมีชีวิตที่ดี การยอมรับตนเอง ปัจจัยแวดล้อมและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

ประเภทของตัวแปร	ความพึงพอใจในภาพรวม	\bar{X}	S.D.	C.V.	อันดับ	ระดับความพึงพอใจ
ตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์	ด้านปัจจัยแวดล้อม	4.60	0.84	0.183	1	มาก
	ด้านการมีชีวิตที่ดี	4.38	0.82	0.187	2	ค่อนข้างมาก
ตัวแปรตาม	ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล	4.27	0.86	0.201	3	ค่อนข้างมาก
	ด้านการยอมรับตนเอง	4.39	0.89	0.203	4	ค่อนข้างมาก
	ด้านการใช้ชีวิต	4.31	0.94	0.218	5	ค่อนข้างมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 2 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัจจัยด้านการยอมรับตนเอง การมีชีวิตที่ดี ปัจจัยแวดล้อม และด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.548 0.510 0.500 และ 0.450 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยซึ่งจะนำมาเป็นตัวพยากรณ์ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ปานกลางจนถึงค่อนข้างสูง กล่าวคือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.585 ถึง 0.799 เช่น ปัจจัยด้านการยอมรับตนเองกับแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการมีชีวิตที่ดีกับแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการยอมรับตนเองกับการมีชีวิตที่ดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.799 0.784 และ 0.774 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล การมีชีวิตที่ดี การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อมกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ความพึงพอใจในการใช้ชีวิต	แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล	การมีชีวิตที่ดี	การยอมรับตนเอง	ปัจจัยแวดล้อม
ความพึงพอใจในการใช้ชีวิต	1	0.450**	0.510**	0.548**	0.500**
แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล		1	0.784**	0.799**	0.688**
การมีชีวิตที่ดี			1	0.774**	0.616**
การยอมรับตนเอง				1	0.585**

4. ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุได้แก่ การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อม (p-values = 0.016 และ 0.020 < 0.050 ตามลำดับ) ดังผลตามตารางที่ 3 ในขณะที่ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล และการมีชีวิตที่ดี ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ (p-values = 0.192 และ 0.250 > 0.050 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังสามารถสรุปได้อีกว่าความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุขึ้นกับการยอมรับตนเองมากที่สุด (ค่า Beta=0.414) รองลงมาคือปัจจัยแวดล้อม (ค่า Beta=0.307)

ตารางที่ 3 การทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

โมเดล	Unstandardized		Standardized	t	p-values
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงตัว	0.986	0.533		1.851	0.038
แหล่งข้อมูลส่วนบุคคล	-0.265	0.201	-0.241	-1.316	0.192
การมีชีวิตที่ดี	0.216	0.187	0.190	1.160	0.250
การยอมรับตนเอง	0.436	0.176	0.414	2.474	0.016
ปัจจัยแวดล้อม	0.345	0.145	0.307	2.378	0.020

สำหรับสมการในการพยากรณ์ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นดังต่อไปนี้
สมการรูปทั่วไป

$$\text{ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ} = 0.986 + 0.436 \cdot \text{การยอมรับตนเอง} + 0.345 \cdot \text{ปัจจัยแวดล้อม}$$

สมการรูปมาตรฐาน

$$\text{ความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ} = 0.414 \cdot \text{การยอมรับตนเอง} + 0.307 \cdot \text{ปัจจัยแวดล้อม}$$

สรุปและอภิปรายผล

1. งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยผู้สูงอายุที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้ชีวิตจำนวน 211 คน และผู้สูงอายุกลุ่มนี้แสดงให้เห็นว่ามีความพึงพอใจด้านปัจจัยแวดล้อม ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการยอมรับตนเองตั้งแต่พอใจค่อนข้างมากถึงพอใจมาก ส่วนความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มนี้อยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2554:150-159) ที่ค้นพบว่าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมเขตหนองจอก กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่ามีความเชื่อมโยงกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ อาทิ การไม่เจ็บป่วยและการประเมินสุขภาพตนเอง กล่าวคือผู้สูงอายุส่วนมากให้ข้อมูลว่าไม่เจ็บป่วย และมีสุขภาพ ปานกลางจนถึงดีเยี่ยมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระดับความพึงพอใจในชีวิตมีระดับค่อนข้างมากจนถึงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen *et al.*, 2010: 61-72) ที่ค้นพบว่าปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุได้แก่ การไม่เจ็บป่วย การมีสถานะทางการเงินที่ดี การไม่ขัดแย้งกับผู้อื่น และการมีบทบาทในสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abbasimoghadam และคณะ (2009: 274) ที่พบว่าสุขภาพและการเจ็บป่วย มีส่วนในการกำหนดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับ Resnick (1999 *cited in Abbasimoghadam, Dabiran, Safdari, and Djafarian, 2009: 274*) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีการเจ็บป่วยมีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีการเจ็บป่วยอย่างไรก็ตามแม้ว่าปัญหาเรื่องการเจ็บป่วยไม่อาจรักษาให้หายขาดได้ แต่ยังคงเป็นตัวสร้างปัญหาในการปฏิบัติกิจวัตรและกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการเข้าสังคมของผู้สูงอายุนั้นเอง

3. ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการยอมรับตนเอง มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของดาห์ลันและคณะ (Dahlan *et al.*, 2010: 71-79) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุมาเลเซีย และพบว่าการยอมรับตนเองมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิต แต่มีความแตกต่างกันตรงที่งานวิจัยของดาห์ลันและคณะยังพบว่าการมีชีวิตที่ดีมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่งานวิจัยนี้ไม่พบว่าการมีชีวิตที่ดีมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจเป็นเพราะความแตกต่างในเชื้อชาติ และรูปแบบการใช้ชีวิตตลอดจนกลุ่มผู้สูงอายุที่ศึกษามีบริบทความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นสมควรที่จะมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ให้ชัดเจนต่อไป

4. ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยแวดล้อม มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของ Chen *et al.*, 2010: 61-71) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุชาวจีน และพบว่าปัจจัยแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ในชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ บทบาททางสังคม และกิจกรรมส่วนบุคคล มีความเกี่ยวข้องกับความพึง

พอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่งานวิจัยของเซนและคณะยังพบอีกว่าแหล่งข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยสุขภาพกาย สถานะทางการเงิน และประสิทธิภาพของตนเองมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่งานวิจัยนี้ไม่พบว่าแหล่งข้อมูลส่วนบุคคลมีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจเป็นเพราะความแตกต่างในสภาพแวดล้อมและลักษณะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นสมควรที่จะมีการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้ให้ชัดเจนต่อไป

5. จากการค้นพบว่าปัจจัยด้านการยอมรับตนเองและปัจจัยแวดล้อมมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้สูงอายุรับรู้ในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และชีวภาพที่เกิดขึ้นกับตนเอง สมรรถนะ กำลังวังชาที่ลดน้อยลงเรื่อยไปตามวัย เช่นเดียวกับปัจจัยแวดล้อมซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว ญาติและมิตร ดังนั้นผู้ครอบครัวยุคใหม่ควรมีการสร้างบรรยากาศให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกทางจิตใจที่ดี มีความสุขในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุทั้งในด้านปัจจัยแวดล้อม ด้านการมีชีวิตที่ดี ด้านแหล่งข้อมูลส่วนบุคคล ด้านการยอมรับตนเองและการใช้ชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างมากจนถึงมาก แต่อย่างไรก็ตามความพึงพอใจของผู้สูงอายุยังไม่ถึงระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางหรือมาตรการการพัฒนาความพึงพอใจในการใช้ชีวิตให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำได้ผ่านสื่อกลางคือชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขกาย สุขใจในการใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เขตกรุงเทพมหานครได้แก่การยอมรับตนเอง และปัจจัยแวดล้อม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเข้าใจให้ผู้สูงอายุรับรู้ในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และชีวภาพที่เกิดขึ้นกับตนเอง สมรรถนะ กำลังวังชาที่ลดน้อยลงเรื่อยไปตามวัย ในขณะที่ความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้านปัจจัยแวดล้อม จะเกี่ยวข้องกับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน การพบปะมิตรสหาย กิจกรรมยามว่าง การได้รับการยอมรับจากนับถือจากผู้คน ดังนั้นชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนการสร้างบรรยากาศให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกทางจิตใจที่ดี มีความสุขในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สัมพันธ์และมีผลต่อการพัฒนาความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ ที่จะได้สารสนเทศและความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีให้กับผู้สูงอายุต่อไป
2. ควรมีการวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ กับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ รายจ่าย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่มีประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือที่ได้มา อาจยังไม่ครอบคลุมมิติด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นควรมีการเก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อยืนยันผลให้แน่ชัดอีกครั้งหนึ่งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร เกศพิชญพัฒนา. ม.ป.ป. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/12511> (9 พฤศจิกายน 2555)
- บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. 2535. การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. 3(1) : 10.
- วโรทัย โกศลพิศิษฐ์. 2550. มติชนรายวัน ปีที่ 30 ฉบับที่ 10779.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ. 2553. โครงสร้างระบบการติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564). จุฬาลงกรณ์ ปีที่ 53 ฉบับที่ 9 วันจันทร์ที่ 8 มีนาคม 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.research.chula.ac.th/cu_online/2553/vol_9_1.html (9 พฤศจิกายน 2555)
- ศากุล ช่างไม้. 2550. สังคมไทยกับสถานการณ์ผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต. มติชน.

- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. 2554. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1). การประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceeding) มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี วันที่ 19-20 ธันวาคม 2554, หน้า 150-159.
- สุวดี เบญจวงศ์. 2541. ผู้สูงอายุ คนแก่ และคนชรา: มิติทางสังคมและวัฒนธรรม. มนุษยสังขมสาร สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2538. การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย. อภินันท์ จันตะนี. 2549. การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ. ฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Abbasimoghadam, M. A., Dabiran, S., Safdari, R., and Djafarian, K. 2009. **Quality of Life and its Relation to Sociodemographic Factors Among Elderly People Living in Tehran.** *Geriatrics Gerontology International.* 9: 270-275.
- Chen, J., Murayama, S. and Kamibeppu, K. 2010. **Factors related to well-being among the elderly in urban China focusing on multiple roles.** *BioScience Trends.* 4(2): 61-71.
- Dahlan, A., Nicol, M. and Maciver, M. 2010. **Elements of Life Satisfaction Amongst Elderly People living Institutions in Malaysia: A Mixed Methodology Approach.** *Hong Kong Journal of Occupational Therapy.* 20(2): 71-79.
- Dijksterhuis, W. E. 2011. **Frail Institutionalized Older Persons.** A Comprehensive Review on Physical Exercise, Physical Fitness, Activities of Daily Living, and Quality-of-Life. *American Journal of Physical Medicine and Rehabilitation.* pp.156-168.
- Kelly, B. 2010. **Older and Wiser.** *U.S. News and World Report:* Feb2010. 147(2): 4.
- Lowenstein, A., Katz, R. and Gur-Yaish, N. 2007. **Reciprocity in Parent-Child Exchange and Life Satisfaction among the Elderly: A Cross-National Perspective.** *Journal of Social Issues.* 63(4): 865-883.
- New Internationalist. 2010. **Ageing – 7 myths.** January/ February.
- Ni Mhaoláin, A. M., Gallagher, D., Connell, H.O., Chin, A.V., Bruce, I., Hamilton, F., Teehee, E., Coen, R., Coakley, D., Cunningham, C., Walsh, J. B., and Lawlor, B. A. 2012. **Subjective Well-Being Amongst Community-Dwelling Elders: What Determines Satisfaction With Life? Findings From The Dublin Healthy Aging Study.** *International Psychogeriatrics.* 24(2): 316-323.
- Oppikofer, S. 2010. **Effect of increased social support on the well-being of cognitively impaired elderly people.** *Zeitschrift fur gerontology und geriatric.* 43(5): 310-316.
- Parker, P. D., Martin, A. J., and Marsh, H. W. 2008. **Factors Predicting Life Satisfaction: A Process Model of Personality, Multidimensional Self-Concept, and Life Satisfaction.** *Australian Journal of Guidance & Counselling.* 18(1), pp. 15-29.
- Şener, A, Oztop, H., Doğan, N., and Guvev, S. 2008. **Family, Close Relatives, Friends: Life Satisfaction Among Older People.** *Educational Gerontology.* 34: 890-906.
- WHO. 1998. **Life in the 21st Century: A Vision for All.** World Health Report 1998 Press Kit. Geneva: World Health Organization.

ผลงานวิจัยภาคบรรยายฉบับสมบูรณ์
(Oral Presentation)

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

การดูดซับสารประกอบไนโตรเจนโดยใช้ผงเปลือกไข่ ADSORPTION OF NITROGEN COMPOUNDS USING EGGSHELL POWDER.

รวินภา ศรีมูล, ศิริกมล นิมมารมณ

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการดูดซับสารประกอบไนโตรเจน 3 ชนิด ได้แก่ แอมโมเนีย ไนไตรต์ และไนเตรต โดยใช้ผงเปลือกไข่ธรรมดาและผงเปลือกไข่ปลอดโปรตีน พบว่า pH เริ่มต้นของของสารละลายมีค่าเป็นเบส เนื่องจากการละลายของแคลเซียมคาร์บอเนต จากนั้น pH ของสารละลายจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งเวลาผ่านไป 30 นาที จึงเริ่มคงที่ แสดงว่าเปลือกไข่มีสมบัติบัฟเฟอร์ เปลือกไข่ปลอดโปรตีนจะมี pH สูงกว่าเปลือกไข่ธรรมดาเนื่องจากสามารถละลายได้ดีกว่า เพราะไม่มีเยื่อเปลือกไข่ด้านใน เวลาเข้าสู่สมดุลของการดูดซับ เท่ากับ 30 นาที ไอโซเทอมของการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของเปลือกไข่สอดคล้องกับ Freundlich Adsorption Isotherm เปลือกไข่ธรรมดาสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานแอมโมเนียได้ดีที่สุดในขณะที่เปลือกไข่ปลอดโปรตีนสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานไนเตรตได้ดีที่สุด ประสิทธิภาพการดูดซับของเปลือกไข่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการละลายและหมู่ฟังก์ชันบนเยื่อเปลือกไข่ เนื่องจากเปลือกไข่มีองค์ประกอบเป็นพวกแคลเซียมคาร์บอเนต มีรูพรุนมากมายยังมีหมู่ฟังก์ชันต่างๆ อยู่มากมาย เช่น หมู่คาร์บอกซิล (COOH) หมู่เอมีน (NH₂) และหมู่ซัลเฟต (SO₄²⁻) จึงสามารถนำเปลือกไข่มาผลิตเป็นวัสดุดูดซับสารประกอบไนโตรเจนในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ต่อไป
คำสำคัญ : การดูดซับ, สารประกอบไนโตรเจน, ผงเปลือกไข่

Abstract

The objective of this research was to study three nitrogen compounds, i.e. Ammonia, Nitrite and Nitrate, adsorption capability by using normal and non - protein egg shell powder. The result showed that the initial pH of the solution was base as the dissolution of Calcium Carbonate. After that, pH of the solution increased during the period of 30 minutes and provided buffering capacity. Non - protein egg shell higher dissolved than normal egg shell due to lack of protein membrane. Equilibrium time of adsorption was 30 minutes. The adsorption isotherm was followed the Freundlich Adsorption Isotherm. In addition, normal egg shell was the best adsorbent for Ammonia while non - protein egg shell was for nitrate. The effective of adsorption performance of egg shell depended on solubility, porosity of shell and functional groups on egg shell that composed of Caboxyl (COOH), Amine (NH₂) and Sulfate (SO₄²⁻) group, Finally, it could be concluded that it was possible to develop the nitrogen adsorbing materials from egg shell for aquaculture pond.

Keywords : Adsorption, Nitrogen compounds, Eggshell

บทนำ

เปลือกไข่เป็นวัสดุเหลือทิ้งที่มีมากและหาได้ง่าย ในแต่ละปีคนไทยบริโภคไข่ไก่ประมาณ 7,600 ล้านฟอง ทำให้มีเปลือกไข่เหลือทิ้งประมาณ 50,000 ตันต่อปี (ยุวรัตน์ ปรมิตนาภรณ์, 2544) มีผู้นำเปลือกไข่ไปใช้เป็นวัสดุดูดซับโลหะหนัก เพื่อบำบัดน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมเนื่องจากโครงสร้างของเปลือกไข่มีรูพรุนจำนวนมาก และยังมีสารประกอบโปรตีนและคาร์โบไฮเดรตหลายชนิดที่สามารถจับกับสารที่อยู่ในน้ำได้ (Tsai *et al.*, 2006) ในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำจะมีสารประกอบไนโตรเจน เช่น แอมโมเนีย (NH₃) ไนไตรต์ (NO₂) และ ไนเตรต (NO₃) ซึ่งเป็นของเสียที่เกิดจากการย่อยสลายกากอาหารและมูลสัตว์ที่ขับถ่ายออกมา แอมโมเนียในรูปของแก๊สแอมโมเนียเป็นพิษต่อระบบหายใจและก่อให้เกิดการระคายเคืองของผิวหนัง นอกจากนี้ยังเป็นปัญหาต่อระบบบำบัดน้ำเสียทางชีวภาพเพราะแอมโมเนียเป็นพิษต่อแบคทีเรียที่สร้างมีเทน (มันลิน

ต้นทุลเวศม์, 2545) ไนโตรเจนจะมีผลต่อภาวะเกลือคือเป็นพิษในสัตว์โดยเฉพาะในสภาวะที่น้ำเป็นกรดสูงทำให้ประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยนแก๊สลดลง ส่วนน้ำที่มีปริมาณไนเตรตสูงๆจะทำให้แพลงก์ตอนและสาหร่ายเจริญเติบโตมากจนอาจบดบังแสงอาทิตย์ที่ส่องลงไปใต้น้ำ เมื่อแพลงก์ตอนและสาหร่ายเหล่านี้ตายลงทำให้น้ำมีออกซิเจนต่ำและเกิดการเน่าเสียได้ การบำบัดน้ำเสียในบ่อเลี้ยงอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญมาก โดยทั่วไปผู้เลี้ยงจะเติมซีโอไลท์ซึ่งเป็นแร่ที่มีรูพรุนลงไปเพื่อ ดูดซับแก๊สแอมโมเนียและแก๊สไข่เน่าหรือไฮโดรเจนซัลไฟด์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของ แอมโมเนียมกับโลหะโซเดียมที่อยู่ในโพรงของซีโอไลท์ (จรัญ บุญกาญจน์ และคณะ, 2552) แต่ซีโอไลท์ก็เป็นวัสดุดูดซับที่มีราคาสูง ทำให้เกิดแนวคิดในการนำเปลือกไข่มาคือใช้เป็นตัวดูดซับสารประกอบไนโตรเจน ได้แก่ แอมโมเนีย ไนไตรต์ และไนเตรต เนื่องจากเปลือกไข่มีรูพรุนมาก ทั้งยังมีหมู่คาร์บอกซิล (COOH) หมู่ไฮดรอกซิล (OH) และกลุ่มซัลเฟต (SO_4^{2-}) จำนวนมากที่ เปลือกไข่ชั้นใน ซึ่งสามารถสร้างสารประกอบเชิงซ้อนระหว่างสารอินทรีย์และโลหะหนักได้ โดยในการวิจัยนี้จะใช้เปลือกไข่ 2 ชนิด ได้แก่ ผงเปลือกไข่ธรรมชาติ และผงเปลือกไข่ปลอดโปรตีน เป็นการลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียโดยนำวัสดุเหลือทิ้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หาได้ง่ายผลิตไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถลดปริมาณขยะและลดมลภาวะได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของผงเปลือกไข่
2. เพื่อศึกษาชนิดของผงเปลือกไข่ต่อการดูดซับสารประกอบไนโตรเจน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมสารเคมีและเครื่องมือวิเคราะห์

- 1) สารละลายมาตรฐานไนโตรเจน 3 ชนิด คือ แอมโมเนีย เตรียมจากแอมโมเนียมคลอไรด์ (NH_4Cl) ไนไตรต์ เตรียมจากโซเดียมไนไตรต์ ($NaNO_2$) และ ไนเตรต เตรียมจากโซเดียมไนเตรต ($NaNO_3$) เข้มข้น 100 มิลลิกรัม ไนโตรเจนต่อลิตร
- 2) สารละลายแมกนีเซียมซัลเฟต ($MgSO_4$) เตรียมโดยละลาย $MgSO_4 \cdot 7H_2O$ 50 กรัม ลงในน้ำกลั่น 100 มิลลิลิตร ต้มจนเดือด ทิ้งให้เย็น ปรับปริมาตรเป็น 1000 มิลลิลิตร
- 3) สารละลายฟีนอล เตรียมโดยชั่งฟีนอล (C_6H_5OH) 38 กรัม และ disodiumnitroprusside dehydrate ($Na_2Fe(CN)_5NO \cdot 2H_2O$) 0.4 กรัม ละลายในน้ำกลั่น ปรับปริมาตรเป็น 1,000 มิลลิลิตร เก็บในขวดสีชาที่ อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส
- 4) สารละลายไฮโปคลอไรต์ เข้มข้น 150 มิลลิกรัม Active chlorine
- 5) สารละลายซัลฟานิลามายด์ เตรียมโดยละลาย sulfanilamide ($C_6H_8N_2O_2S$) 5 กรัม ละลายในกรด HCl 350 มิลลิลิตร แล้วปรับปริมาตรเป็น 500 มิลลิลิตร ด้วยน้ำกลั่น เก็บที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส
- 6) สารละลายเอ็นวันแนพทิล เอทิลีนไดเอมีนไดไฮโดรคลอไรด์ เตรียมโดยละลาย N-(1-naphthyl)-ethylenediamine dihydrochloride 0.5 กรัม ในน้ำกลั่น 500 มิลลิลิตร เก็บที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส
- 7) สารละลายโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (KOH) เข้มข้นร้อยละ 20 โดยปริมาตร
- 8) โลหะแคดเมียม (Cd) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5 – 2 มิลลิเมตร
- 9) สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟต ($CuSO_4$) เข้มข้นร้อยละ 2 โดยปริมาตร
- 10) เครื่องวัดค่าการดูดกลืนแสง (Spectrophotometer) ของ Libra S22 Biochrom

2. การเตรียมผงเปลือกไข่

ล้างเปลือกไข่ด้วยน้ำประปา แล้วล้างให้แห้ง จากนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เปลือกไข่ธรรมชาติ ลอกเยื่อเปลือกไข่ ด้านในออก ส่วนที่ 2 เปลือกไข่ปลอดโปรตีน แช่ในสารละลายโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ เข้มข้นร้อยละ 20 นาน 5 วัน นำเปลือกไข่ทั้งสองชนิดไปอบแห้งที่อุณหภูมิ 100 ± 10 องศาเซลเซียส จากนั้นบดให้ละเอียด เก็บในที่แห้ง และอุณหภูมิห้อง

3. การศึกษาการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของเปลือกไข่

3.1 ศึกษาผลของเปลือกไข่ต่อการเปลี่ยนแปลงค่า pH ของสารละลาย

ซึ่งผงเปลือกไข่ 4.5 กรัม ลงในขวดรูปชมพู่ เติมสารละลายมาตรฐานไนโตรเจนที่มีความเข้มข้น 100 มิลลิกรัมต่อลิตร ลงไป ปริมาตร 150 มิลลิตร พร้อมเตรียมชุดควบคุมที่ไม่เติมผงเปลือกไข่ ปิดฝาด้วยพาราฟิล์ม นำไปกวนที่ความเร็ว 150 รอบต่อนาที อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส วัด pH ของสารละลายที่เวลา 0, 15, 30, 45, 60, 90, 120, 150 และ 180 นาที

3.2 ศึกษาเวลาเข้าสู่สมดุล (Equilibrium time) ของการดูดซับ

ซึ่งผงเปลือกไข่ 4.5 กรัม ใส่ในขวดรูปชมพู่ เติมสารละลายมาตรฐานของไนโตรเจนเข้มข้น 100 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาตร 150 มิลลิตร พร้อมเตรียมชุดควบคุมที่ไม่เติมผงเปลือกไข่ ปิดฝาด้วยพาราฟิล์ม นำไปกวนที่ความเร็ว 150 รอบต่อนาที อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เก็บตัวอย่างที่เวลา 5, 10, 15, 20, 30, 60, 90, 120, 150 และ 180 นาที วัด pH ของสารละลายก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์หาเวลาเข้าสู่สมดุล (กราฟระหว่างเวลาที่ใช้ในการดูดซับ กับปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่ถูกดูดซับบนเปลือกไข่ต่อปริมาณเปลือกไข่ 1 กรัม ที่เวลาต่างๆ)

3.3 ศึกษาไอโซเทอมของการดูดซับ (Adsorption isotherm)

ซึ่งผงเปลือกไข่ 4.5 กรัม ใส่ในขวดรูปชมพู่ เติมสารละลายมาตรฐานของไนโตรเจนเข้มข้น 25, 50, 100, 150, 250, 500 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาตร 150 มิลลิตร พร้อมเตรียมชุดควบคุมที่ไม่เติมผงเปลือกไข่ ปิดฝาด้วยพาราฟิล์ม นำไปเขย่าที่ความเร็ว 150 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เก็บตัวอย่างที่เวลาที่เข้าสู่สมดุล (เท่ากับ 30 นาที) เพื่อหาปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่เหลืออยู่ สร้างกราฟระหว่างความเข้มข้นของสารประกอบไนโตรเจนที่เวลาเข้าสู่สมดุล กับปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่ถูกดูดซับด้วยผงเปลือกไข่ 1 กรัม หาความสอดคล้องของกราฟกับไอโซเทอมของการดูดซับทั้งของแลงเมียร์ (Langmuir adsorption isotherm) และฟรุนดลิช (Frumdlich adsorption isotherm)

3.4 การวิเคราะห์ปริมาณสารประกอบไนโตรเจน

ในการวิเคราะห์ปริมาณสารประกอบไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิด คือ แอมโมเนีย ไนไตรต์ และไนเตรต จะใช้วิธีการของ Strickland and Parsons (1997)

1) การวิเคราะห์ปริมาณแอมโมเนีย

เตรียมสารละลายมาตรฐานแอมโมเนียความเข้มข้น 20, 40, 60, 80 และ 100 มิลลิกรัมแอมโมเนียต่อลิตร ตวงน้ำตัวอย่างหรือสารละลายมาตรฐานแอมโมเนีย 10 มิลลิตร ลงในขวดรูปชมพู่ เติมสารละลายแมกนีเซียมซัลเฟตลงไป 0.2 มิลลิตร ตามด้วยสารละลายฟีนอล 0.3 มิลลิตร และสารละลายไฮโปคลอไรต์ 0.3 มิลลิตร ผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ 3 ชั่วโมง นำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 630 นาโนเมตร

2) การวิเคราะห์ปริมาณไนไตรต์

เตรียมสารละลายมาตรฐานไนไตรต์ความเข้มข้น 20, 40, 60, 80 และ 100 มิลลิกรัมไนไตรต์ต่อลิตร ตวงน้ำตัวอย่างหรือสารละลายมาตรฐานไนไตรต์ 10 มิลลิตร ใส่ขวดรูปชมพู่ เติมสารละลายซัลฟานิลามายด์ลงไป 0.2 มิลลิตร ตั้งทิ้งไว้ 8 นาที เติมสารละลายเอ็นวันแนพทิลเอทีลินไดเอมีนไดไฮโดรคลอไรด์ 0.3 มิลลิตร ผสมให้เข้ากัน นั้นตั้งทิ้งไว้ 10 นาที นำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 543 นาโนเมตร

3) การวิเคราะห์ปริมาณไนเตรต

เตรียมสารละลายมาตรฐานไนเตรตความเข้มข้น 20, 40, 60, 80 และ 100 มิลลิกรัมไนเตรตต่อลิตร เตรียมคอลัมน์แคดเมียมโดยนำโลหะแคดเมียมที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 – 2 มิลลิเมตรมาประมาณ 100 กรัม ผสมกับสารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตเข้มข้นร้อยละ 2 โดยปริมาตร จำนวน 500 มิลลิตร กวนจนกระทั่งสีน้ำเงินจางหายไป แล้วล้างด้วยน้ำกลั่นหลายๆ ครั้ง นำไปบรรจุลงคอลัมน์แก้ว ตวงน้ำตัวอย่างหรือสารละลายมาตรฐานไนเตรตมา 50 มิลลิตร เทผ่านคอลัมน์แคดเมียม โดยให้อัตราการไหลประมาณ 5 – 8 มิลลิตรต่อนาที ปล่อยของเหลวปริมาณ 10 – 15 มิลลิตรแรกทิ้งไป จากนั้นเก็บตัวอย่างของเหลวที่ไหลผ่านจากคอลัมน์ไปวิเคราะห์ตามวิธีการวิเคราะห์ไนไตรต์ คำนวณปริมาณไนเตรตที่เปลี่ยนเป็นไนไตรต์ทั้งหมดจากนั้นหักลบออกจากปริมาณไนไตรต์ ก็จะได้ปริมาณไนเตรต

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

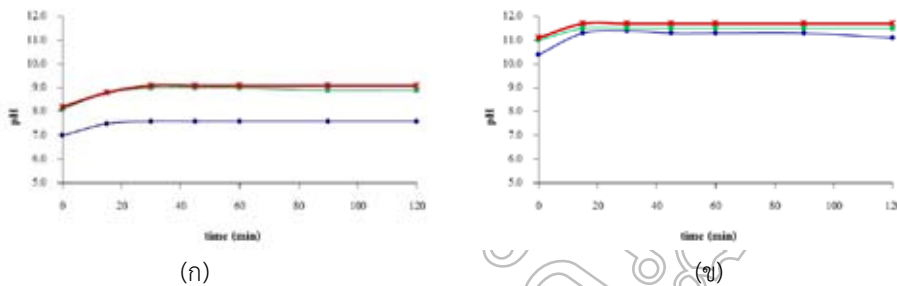
รายงานค่าปริมาณการดูดซับของเปลือกไข่ในรูปของค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนสารละลายมาตรฐานแอมโมเนีย ไนไตรต์ และ ไนเตรตเมื่อวัดค่าการดูดกลืนแสงแล้วจะนำไปสร้างกราฟมาตรฐาน หาความสัมพันธ์ในรูปของสมการเส้นตรง ($Y = mX$) หาค่าต่างๆของไอโซเทอมของการดูดซับจากสมการ $Y = mX + C$ และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ค่า r^2

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของเปลือกไข่

1.1 ศึกษาผลของเปลือกไข่ต่อการเปลี่ยนแปลงค่า pH ของสารละลาย

จากผลการทดลองพบว่า pH เริ่มต้นของของสารละลายเมื่อเติมผงเปลือกไข่ลงไปมีค่าเป็นเบส โดย pH ของสารละลายที่เติมผงเปลือกไข่แบบปลอดโปรตีนจะมี pH สูงกว่าที่เติมผงเปลือกไข่แบบธรรมดา เมื่อเวลาผ่านไป 30 นาที pH ของสารละลายจะเริ่มคงที่ (รูปที่ 1) แสดงว่าเปลือกไข่มีสมบัติบัฟเฟอร์ และเปลือกไข่ปลอดโปรตีนมีการละลายมากกว่าจึงทำให้ pH ของสารละลายเพิ่มสูงกว่าเปลือกไข่ธรรมดา การเปลี่ยนแปลงค่า pH ของสารละลายเกิดจากการละลายของแคลเซียมคาร์บอเนต ($CaCO_3$) ที่เป็นองค์ประกอบหลักของเปลือกไข่ (Tullet, 1987)

◆ สารละลายมาตรฐานแอมโมเนีย ■ สารละลายมาตรฐานไนไตรต์ * สารละลายมาตรฐานไนเตรต

รูปที่ 1 การเปลี่ยนแปลง pH ของสารละลายมาตรฐานไนโตรเจนเมื่อเติมผงเปลือกไข่

(ก) เปลือกไข่ธรรมดา (ข) เปลือกไข่ปลอดโปรตีน

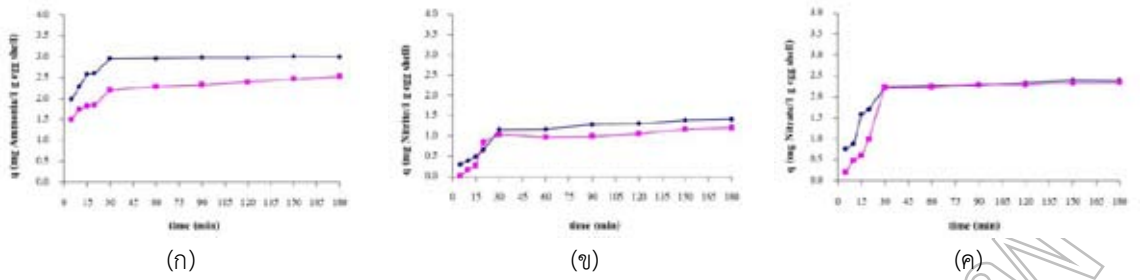
1.2 ศึกษาเวลาเข้าสู่สมดุล (Equilibrium time) ของการดูดซับ

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่ถูกดูดซับต่อปริมาณเปลือกไข่ 1 กรัม กับเวลาที่ใช้ในการดูดซับ พบว่าอัตราการดูดซับเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเริ่มต้นจนถึงเวลาประมาณ 30 นาทีทั้งเปลือกไข่ธรรมดาและเปลือกไข่ปลอดโปรตีน (รูปที่ 2) เนื่องจากที่ว่างบนพื้นผิวของเปลือกไข่ที่สามารถดูดซับสารประกอบไนโตรเจนยังมีอยู่มาก รวมทั้งความเข้มข้นของสารประกอบไนโตรเจนยังคงสูงอยู่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปที่ว่างดังกล่าวลดลง อัตราการดูดซับจึงลดลงจนคงที่ในที่สุด นั่นคือ การดูดซับเข้าสู่ภาวะสมดุล มีอัตราการดูดซับเท่ากับอัตราการคายดูดซับ นอกจากนี้ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า เปลือกไข่ธรรมดาสามารถดูดซับสารประกอบไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิดไว้ได้ดีกว่าเปลือกไข่ปลอดโปรตีน เนื่องจากการมีค่าการละลายต่ำทำให้เกลือที่ว่างสำหรับการดูดซับสารประกอบได้มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนมาตรฐานทั้ง 3 ชนิดที่เวลาเข้าสู่สมดุล พบว่า เปลือกไข่ธรรมดาสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานแอมโมเนียได้ดีที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.63 สำหรับเปลือกไข่แบบปลอดโปรตีนสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานไนเตรตได้ดีที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.53 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เวลาเข้าสู่สมดุลและร้อยละของการดูดซับสารละลายมาตรฐานไนโตรเจน

เวลา (นาที)	มิลลิกรัมสารประกอบที่ถูกดูดซับต่อผงเปลือกไข่ 1 กรัม		ร้อยละของการดูดซับ	
	ธรรมดา	ปลอดโปรตีน	ธรรมดา	ปลอดโปรตีน
แอมโมเนีย	2.95	2.20	89.63	66.76
ไนไตรต์	1.16	1.04	36.00	32.60
ไนเตรต	2.23	2.22	69.53	69.53

หมายเหตุ n = 3

◆ เปลือกไช้ธรรมชาติ ■ เปลือกไช้พอลิโพรตีน
รูปที่ 2 การดูดซับสารละลายมาตรฐานไนโตรเจนที่เวลาต่างๆ

(ก) สารละลายมาตรฐานแอมโมเนียม (ข) สารละลายมาตรฐานไนไตรต์ (ค) สารละลายมาตรฐานไนเตรต

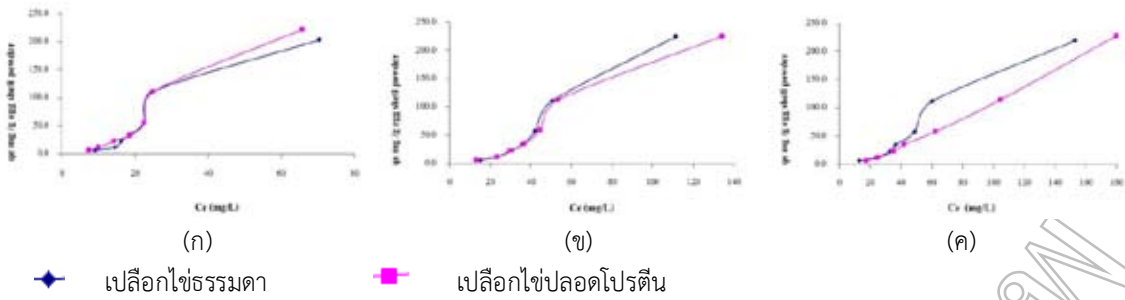
1.3 ศึกษาไอโซเทอมของการดูดซับ (Adsorption isotherm)

กราฟระหว่างความเข้มข้นของสารประกอบไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิด ที่เวลาเข้าสู่สมดุล หรือ C_e กับปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่ถูกดูดซับด้วยผงเปลือกไช้ต่อ 1 กรัม หรือ q_e มีความสอดคล้องกับ Freundlich Adsorption Isotherm มากกว่า Langmuir Adsorption Isotherm (รูปที่ 3) ลักษณะของการดูดซับเป็นแบบ monolayer เป็นกระบวนการดูดซับแบบผันกลับได้ และไม่มีการเคลื่อนที่แบบอิสระของตัวถูกดูดซับ หมายความว่า ในสารละลายมีสารประกอบไนโตรเจนมาก เปลือกไช้ก็สามารถดูดซับสารประกอบไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิดได้มากขึ้นตามไปด้วย เมื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลกับสมการของฟรุนด์ลิช โดยพิจารณาจากค่า r^2 ของสมการที่ได้จากการสร้างกราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่าลอการิทึมของค่าความเข้มข้นของปริมาณสารประกอบไนโตรเจนที่ถูกดูดซับต่อเปลือกไช้ 1 กรัม หรือ $\log q_e$ กับค่าลอการิทึมของความเข้มข้นของสารประกอบไนโตรเจนที่เหลืออยู่ในสารละลายที่ภาวะสมดุล หรือ $\log C_e$ (รูปที่ 4) จากกราฟ ค่าปริมาณการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนโดยเปลือกไช้ (K) หาได้จากค่าจุดตัดแกน Y และค่า adsorption intensity (1/n) หาได้จากค่าความชันของกราฟ(ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปริมาณการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนโดยเปลือกไช้ (K) , Adsorption intensity (1/n) และ r^2 จากสมการของฟรุนด์ลิช

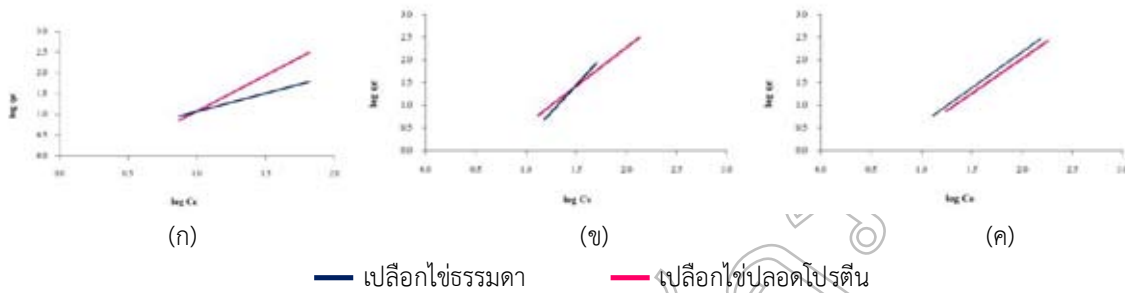
สารประกอบไนโตรเจน	ค่าจากสมการฟรุนด์ลิช	เปลือกไช้ธรรมชาติ	เปลือกไช้พอลิโพรตีน
แอมโมเนียม	1/n	0.8765	1.7365
	K	0.2030	-0.6558
	r^2	0.9673	0.9338
ไนไตรต์	1/n	2.4030	1.6978
	K	-2.1511	-1.1173
	r^2	0.9713	0.9425
ไนเตรต	1/n	1.5804	1.5365
	K	-0.9793	-1.0443
	r^2	0.9478	0.9878

หมายเหตุ $n = 3$

รูปที่ 3 ไอโซเทอมของการดูดซับสารละลายมาตรฐานไนโตรเจน

(ก) สารละลายมาตรฐานแอมโมเนีย (ข) สารละลายมาตรฐานไนไตรต์ (ค) สารละลายมาตรฐานไนเตรต

รูปที่ 4 ไอโซเทอมของการดูดซับแบบ Freundlich แบบเชิงเส้นของสารละลายมาตรฐานไนโตรเจน

(ก) สารละลายมาตรฐานแอมโมเนีย (ข) สารละลายมาตรฐานไนไตรต์ (ค) สารละลายมาตรฐานไนเตรต

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการดูดซับสารประกอบไนโตรเจน 3 ชนิด ได้แก่ แอมโมเนีย ไนไตรต์ และไนเตรต โดยใช้ผงเปลือกไช 2 ชนิด ได้แก่ ผงเปลือกไชธรรมดาและผงเปลือกไชปลดโปรตีน พบว่า ผงเปลือกไชทั้งสองชนิดมีความสามารถในการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนมาตรฐานทั้ง 3 ชนิดได้ เนื่องจากเปลือกไชมีองค์ประกอบเป็นพวกแคลเซียมคาร์บอเนต มีรูพรุนมาก รวมทั้งยังมีหมู่ฟังก์ชันต่างๆ อยู่มากมาย เช่น หมู่คาร์บอกซิล (COOH) หมู่เอมีน (NH_2) และหมู่ซัลเฟต (SO_4^{2-}) การละลายของผงเปลือกไชทำให้ pH เริ่มต้นของของสารละลายเป็นเบส pH ของสารละลายจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งเวลาผ่านไป 30 นาที pH ของสารละลายจะเริ่มคงที่ แสดงว่าเปลือกไชมีสมบัติบัฟเฟอร์ โดย pH ของสารละลายที่เติมผงเปลือกไชแบบปลดโปรตีนจะสูงกว่าสารละลายที่เติมผงเปลือกไชแบบธรรมดาเนื่องจากผงเปลือกไชธรรมดาละลายได้ดีกว่าเพราะไม่มีเยื่อเปลือกไชด้านใน การเปลี่ยนแปลงค่า pH ของสารละลายเกิดจากการละลายของแคลเซียมคาร์บอเนตที่เป็นองค์ประกอบหลักของเปลือกไช

เมื่อศึกษาเวลาเข้าสู่สมดุล (Equilibrium Time) ของการดูดซับพบว่า อัตราการดูดซับเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเริ่มต้นจนถึงเวลาประมาณ 30 นาที เนื่องจากที่ว่าง (Active Site) บนพื้นผิวของเปลือกไชที่สามารถดูดซับสารประกอบไนโตรเจนยังมีอยู่มาก รวมทั้งความเข้มข้นของสารประกอบไนโตรเจนยังคงสูงอยู่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปที่ว่างดังกล่าวลดน้อยลงอัตราการดูดซับจึงลดลงจนคงที่ในที่สุด นั่นคือ การดูดซับเข้าสู่ภาวะสมดุล ทั้งนี้ผลการทดลองเหมือนกันทั้งเปลือกไชธรรมดาและเปลือกไชปลดโปรตีน อย่างไรก็ตามเปลือกไชธรรมดาสามารถดูดซับสารประกอบไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิดไว้ได้ดีกว่า โดยพบว่า เปลือกไชธรรมดาสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานแอมโมเนียได้ดีที่สุด ส่วนเปลือกไชแบบปลดโปรตีนสามารถดูดซับสารละลายมาตรฐานไนเตรตได้ดีที่สุด ส่วนสารประกอบไนไตรต์นั้น เปลือกไชทั้งสองชนิดดูดซับไว้ได้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการละลายของเปลือกไชธรรมดาน้อยกว่าเปลือกไชปลดโปรตีน และเยื่อหุ้มเปลือกไชที่มีหมู่ฟังก์ชันต่างๆช่วยกันยึดเกาะสารประกอบไนโตรเจนเอาไว้ด้วย ทำให้สามารถดูดซับได้ดีกว่า เมื่อศึกษาไอโซเทอมของการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของเปลือกไชพบว่า ลักษณะกราฟของสารละลายมาตรฐานไนโตรเจนทั้ง 3 ชนิด มีความสอดคล้องกับ Freundlich Adsorption Isotherm มีลักษณะของการดูดซับเป็นแบบ monolayer แบบผันกลับได้และไม่มีการเคลื่อนที่แบบอิสระของตัวถูกดูดซับ เมื่อความเข้มข้นของตัวถูกดูดซับเพิ่มขึ้น การดูดซับก็เพิ่มขึ้นแบบไม่จำกัด

กล่าวโดยสรุป เปลือกไข่มีประสิทธิภาพในการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเปลือกไข่ธรรมชาติ การดูดซับของเปลือกไข่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการละลายและหมู่ฟังก์ชันบนเยื่อเปลือกไข่เป็นสำคัญในอนาคตจึงมีแนวโน้มที่จะนำเปลือกไข่มาผลิตเป็นวัสดุดูดซับสารประกอบไนโตรเจนในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ นอกจากนี้จะเป็นการลดต้นทุนได้แล้ว ยังเป็นการนำวัสดุเหลือใช้ของเปลือกไข่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ช่วยลดปริมาณขยะและมลภาวะอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการแยกขนาดของเปลือกไข่เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการดูดซับสารประกอบไนโตรเจนของเปลือกไข่ขนาดต่างๆ รวมถึงศึกษาการดูดซับในสารละลายผสมของแอมโมเนีย ไนไตรต์ และไนเตรต เพื่อศึกษาอิทธิพลของสารประกอบแต่ละชนิดว่าส่งผลกระทบต่อผลของการดูดซับโดยเปลือกไข่หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

จรรย์ บุญญาญจน์, จิตติมา ทิพย์สุขุม, วโรชา พิทักษ์วงศ์ และจรรยา อินทมณี. 2552. การดูดซับแอมโมเนียโดยใช้สารดูดซับที่เตรียมจากวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร. การประชุมวิชาการทางวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ครั้งที่ 7 : 21 – 22 พฤษภาคม 2552. 82 - 87.

มันสิน ตันทุลเวศม์. 2545. เคมีวิทยาของน้ำและน้ำเสีย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุวรัตน์ ปรมีสนาภรณ์. 2544. การพัฒนาวัสดุดูดซับจากเปลือกไข่เพื่อกำจัดแคดเมียม. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรชีวภาพ คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Strickland, J.D.H. and Parsons, T.R. 1997. *A Practical Handbook of Seawater Analysis*. 2nd Edition. Fisheries Research Board of Canada. Canada.

Tsai, W.T., Yang, J.M., Lai, C.W., Cheng, Y.H., Lin, C.C. and Yeh, C.W. 2006. Characterization and Adsorption Properties of Eggshells and Eggshell Membrane. *Bioresource Technology*. 97 : 488 – 493.

Tullet, S.G. 1987. *Egg Shell Formation and Quality*. Butterworth Co.Ltd. UK. 123 – 141.

การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของวิธีการทางนอนพาราเมตริก สำหรับการทดสอบความ เท่ากันของความแปรปรวน

A COMPARISON OF THE POWERS OF THE TESTS OF NONPARAMETRIC METHODS FOR TESTING HOMOGENEITY OF VARIANCE

ธนพั้ง ราชโกญจัน

สาขาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของวิธีการทางนอนพาราเมตริกสำหรับการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของสองประชากร วิธีการที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ วิธีบูตสเตรป-ที วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป วิธีบีซี บูตสเตรป และวิธีบีซีเอ บูตสเตรป กำหนดให้ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ การแจกแจงแบบที่ การแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียล และการแจกแจงแบบเบต้า กำหนดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากันคือ 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1,000 และ 2,000 กำหนดระดับนัยสำคัญของการทดสอบเท่ากับ 0.01 และ 0.05 จำลองข้อมูลซ้ำในแต่ละกรณีจำนวน 1,000 ครั้ง โดยใช้โปรแกรม R ผลการศึกษาพบว่า เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุด และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบที่ วิธีบีซี บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุด และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียลและการแจกแจงแบบเบต้า วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุดและมีอำนาจการทดสอบสูงสุด

คำสำคัญ: วิธีการทางนอนพาราเมตริก, ความเท่ากันของความแปรปรวน, ความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1, ค่าอำนาจการทดสอบ

Abstract

The purpose of this research is to compare the powers of nonparametric methods for testing homogeneity of variance in two populations using Bootstrap-t method, Percentile Bootstrap method, the BC Bootstrap method and the BCa Bootstrap method. The studies data are composed of normal distribution, t - distribution, exponential distribution and beta distribution. The sample sizes are 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1,000 and 2,000. The specified significance levels are 0.01 and 0.05. The data are simulated by using software: R Project. Each case is repeated 1,000 times. The studies show that The studies show that for the normal distribution Percentile Bootstrap method can control type I error and has the highest power of the test. For t - distribution, the BC Bootstrap method can control type I error and has the highest power of the test. For exponential and beta distribution, the BCa Bootstrap method can control type I error and has the highest power of the test.

Keywords: Nonparametric Methods, Homogeneity of variance, Type I error, Power of the test

บทนำ

วิธีการทางสถิติมีบทบาทที่สำคัญสำหรับงานวิจัยในด้านต่างๆ ในการเลือกใช้สถิติและการคำนวณทางสถิติผู้วิจัยควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับข้อมูล สำหรับการเลือกสถิติเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน นิยมใช้สถิติทดสอบ F ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้พารามิเตอร์ และมีข้อกำหนดเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงของประชากร คือประชากรทั้งสองกลุ่มต้องมีการแจกแจงแบบปกติและมีความแปรปรวนเท่ากัน

โดยทางปฏิบัติข้อมูลที่ถูกรวบรวมอาจมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้นที่ตั้งไว้ โดยที่ลักษณะของ ข้อมูลอาจไม่ตรงกับข้อกำหนดเบื้องต้นที่เพียงข้อใด ข้อหนึ่งหรือหลายข้อ การฝ่าฝืนข้อกำหนดเบื้องต้นบางข้อจะส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อการ

อ้างอิงเกี่ยวกับการทดสอบค่าเฉลี่ย แต่จะส่งผลอย่างมากต่อการอ้างอิงเกี่ยวกับการทดสอบความแปรปรวน (จินตนา, 2541) ดังนั้นก่อนการวิเคราะห์ผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้นเกี่ยวกับความแปรปรวนของประชากรว่ามีความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่

นักสถิติหลายท่านได้เสนอและพัฒนาตัวสถิติทดสอบที่ใช้ทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของประชากรหลายกลุ่ม ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน ทั้งที่เป็นสถิติที่ใช้พารามิเตอร์และสถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ ตัวอย่างของสถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ เช่น ตัวสถิติทดสอบคลอท์ (Klotz's test) ตัวสถิติทดสอบมูด (Mood's test) ตัวสถิติทดสอบซีเกลและทูกี้ (Siegel-Tukey's test) เป็นต้น ส่วนตัวอย่างของสถิติที่ใช้พารามิเตอร์ เช่น ตัวสถิติทดสอบคอครัน (Cochran's test) ตัวสถิติทดสอบแจกไนฟ (Jackknife test) เป็นต้น

สำหรับกรณีการแจกแจงของประชากรไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น เช่น การแจกแจงของประชากรมีหางยาว หรือมีการกระจายไปทางหางมากกว่าปกติ ส่งผลให้การประมาณค่าความแปรปรวนเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความเท่ากันของความแปรปรวนมีความแม่นยำลดลง จึงได้มีการนำหลักการของวิธีบูตสเตรป มาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

Efron (1979) ได้เสนอวิธีบูตสเตรป (Bootstrap Method) ขึ้น โดยเป็นวิธีการที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (Nonparametric) ที่ใช้หลักการสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบใส่คืน (Resampling with Replacement) เพื่ออนุมานเชิงสถิติเกี่ยวกับประชากรที่สนใจ ในกรณีที่ไม่ทราบการแจกแจงของความคลาดเคลื่อน ซึ่งมีแนวคิดมาจาก วิธี Jackknife ของ Queneuille (1956) และ Tukey (1958)

นับถึงปัจจุบันมีการนำวิธีบูตสเตรปมาประยุกต์ใช้ในหลายด้าน อาทิ เช่น Cojbasic and Tomovic (2007) ทำการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนโดย วิธี Bootstrap-t ส่วน Efron and Tibshirani (1986) ประมาณค่าพารามิเตอร์แบบช่วงโดยวิธี Bias-corrected Bootstrap นอกจากนี้ Lam and Veall (2002) ศึกษาการประมาณค่าพารามิเตอร์แบบช่วงโดยวิธี Percentile Bootstrap และ Bootstrap-t สำหรับตัวแบบถดถอยอย่างง่าย ช่อทิพย์ (2545) ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ค่าแบบช่วง ในตัวแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย โดยใช้วิธี Bias-corrected Bootstrap, Bootstrap-after-Bootstrap, Percentile Bootstrap และ Bootstrap Percentile-t ไพฑูรย์ (2546) ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการประมาณค่าความแปรปรวนที่ได้จากวิธีบูตสเตรปแบบปรับให้เรียบ โดยใช้วิธีแจกไนฟ และวิธีบูตสเตรป เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของวิธีการทางนอนพาราเมตริก สำหรับการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของสองประชากร ได้แก่ วิธีบูตสเตรป-ที (Bootstrap - t method : BT) วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป (Percentile Bootstrap method : PB) วิธีบีซี บูตสเตรป (The Bias-corrected Bootstrap method : BC) และวิธีบีซีเอ บูตสเตรป (The Bias-corrected Acceleration Bootstrap method : BCa)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทางนอนพาราเมตริก 4 วิธีในการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของสองประชากร ได้แก่
 - 1.1 วิธีบูตสเตรป-ที (Bootstrap-t Method : BT)
 - 1.2 วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป (Percentile Bootstrap Method : PB)
 - 1.3 วิธีบีซี บูตสเตรป (The Bias-corrected Bootstrap Method : BC)
 - 1.4 วิธีบีซีเอ บูตสเตรป (The Bias-corrected Acceleration Bootstrap Method : BCa)
2. เพื่อเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของ วิธีการทางนอนพาราเมตริก 4 วิธี ในการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของสองประชากร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างข้อมูลจำนวนสองประชากร จากการแจกแจงที่สนใจศึกษา ดังนี้
 - 1.1 การแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) ที่มีค่าเฉลี่ย(μ)เท่ากับ 0 และความแปรปรวน (σ^2) เท่ากับ 1
 - 1.2 การแจกแจงแบบที (t-Distribution) จำนวนองศาอิสระ (degree of freedom) เท่ากับ 5

1.3 การแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียล (Exponential Distribution) ค่าพารามิเตอร์ (θ) เท่ากับ 1

1.4 การแจกแจงแบบเบต้า (Beta Distribution) ค่าพารามิเตอร์ (α, β) เท่ากับ (2, 0.5)

2. ขนาดตัวอย่าง

กำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1,000 และ 2,000 ในทุกลักษณะของการแจกแจง จำลองข้อมูลในแต่ละกรณีจำนวน 1,000 ครั้ง

3. ทดสอบข้อมูลที่สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

$$3.1 \text{ ตั้งสมมติฐาน } H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2 \\ H_1 : \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$$

3.2 ทำการทดสอบด้วยวิธีการทางนอนพารามตริกทั้ง 4 คือ วิธีบูตสเตรป-ที, วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป, วิธีพีซี บูตสเตรป และวิธีพีซีเอ บูตสเตรป นำค่าสถิติทดสอบที่ได้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05

3.3 คำนวณค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1

โดยการนับจำนวนครั้งของการปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อสมมติฐานหลักเป็นจริง ทหารด้วยจำนวนครั้งของการทดลอง 1,000 ครั้ง และเปรียบเทียบค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ของแต่ละวิธี ภายใต้ระดับนัยสำคัญ และขนาดตัวอย่างเดียวกัน เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความสามารถในการควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 (ซิดซนง, 2548) คือ

- ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 เมื่อค่าที่คำนวณได้มีค่าอยู่ในช่วง [0.003, 0.017]

- ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 เมื่อค่าที่คำนวณได้มีค่าอยู่ในช่วง [0.040, 0.061]

3.4 เปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของแต่ละวิธี ภายใต้ลักษณะของการแจกแจง ระดับนัยสำคัญ และขนาดตัวอย่างเดียวกัน โดยพิจารณาเฉพาะวิธีที่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ และสรุปผล

วิธีการทางนอนพารามตริกทั้ง 4 มีดังนี้

1. วิธีบูตสเตรป-ที

Efron (1981) เสนอวิธีบูตสเตรป-ที โดยมีหลักการคือ นำสถิติทดสอบที่ และการสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบใส่คืนของวิธีบูตสเตรปมาประยุกต์เพื่อลดค่าความเ้ของข้อมูลที่ต้องการศึกษา มีรูปแบบดังนี้

$$T_b^* = \frac{S_{x_b}^{2*} - S_{y_b}^{2*} - (S_x^2 - S_y^2)}{\sqrt{\text{var}}}$$

โดยที่

T_b^*	คือ สถิติทดสอบของวิธีบูตสเตรป-ที	b	คือ จำนวนครั้งของการทำซ้ำโดยวิธีบูตสเตรป
S_x^2	คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง	S_y^2	คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่สอง
$S_{x_b}^{2*}$	คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่งจาก การสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบบูตสเตรป		
$S_{y_b}^{2*}$	คือ ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่สองจาก การสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบบูตสเตรป		
$S_{y_b}^{2*}$	คือ ค่าประมาณความแปรปรวนของ		
$\text{var}(S_{y_b}^{2*})$	คือ ค่าประมาณความแปรปรวนของ		

2. วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์

Hall (1992) นำหลักการสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบบุตสเตรปมาประยุกต์ใช้เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์แบบช่วง โดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ของฟังก์ชัน การแจกแจงสะสมของ บุตสเตรปเป็นตัวกำหนดช่วงความเชื่อมั่น มีรูปแบบดังนี้

$$\hat{\theta}_b^{2*} = s_{x_b}^{2*} - s_{y_b}^{2*} \quad (2)$$

โดยที่ $\hat{\theta}_b^{2*}$ คือ สถิติทดสอบของวิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป

3. วิธีบีซี บุตสเตรป

Efron and Tibshirani (1986) เสนอ วิธีบีซี บุตสเตรปขึ้น โดยเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากวิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป จากการนำหลักการสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบบุตสเตรปมาประยุกต์ใช้เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์แบบช่วงโดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ของฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของบุตสเตรปเป็นตัวกำหนดช่วงความเชื่อมั่น และปรับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ด้วยความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน เพื่อแก้ปัญหากรณีที่ตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ มีความเอนเอียง มีรูปแบบดังนี้

$$Z_0 = \phi^{-1} \left(\frac{\#\hat{\theta}_b^{2*} < \hat{\theta}^2}{B} \right) \quad (3)$$

โดยที่ Z_0 คือ ค่ากลางของความเอนเอียงของ $\hat{\theta}_b^{2*}$

$\#\hat{\theta}_b^{2*}$ คือ จำนวนผลต่างของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่งและสอง จากการสุ่มตัวอย่างซ้ำแบบบุตสเตรป

B คือ จำนวนที่ใช้สุ่มตัวอย่างซ้ำทั้งหมดโดยวิธีบุตสเตรป

$\hat{\theta}^2$ คือ ค่าผลต่างความแปรปรวนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่งและกลุ่มตัวอย่างที่สอง

4. วิธีบีซีเอ บุตสเตรป

Efron and Tibshirani (1986) เสนอวิธีบีซีเอ บุตสเตรปขึ้น โดยเป็นวิธีการสำหรับประมาณค่าพารามิเตอร์แบบช่วง โดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ของฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของบุตสเตรปเป็นตัวกำหนดช่วงความเชื่อมั่น และปรับตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ด้วยความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน เพื่อแก้ปัญหากรณีที่ตัวประมาณค่าพารามิเตอร์มีความเอนเอียงและค่าความเอน โดยพัฒนามาจากวิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป มีรูปแบบดังนี้

$$a \approx \frac{\sum_{i=1}^n (\bar{\theta}_i^{2*} - \bar{\theta}_{b_i}^{2*})^3}{6 \left(\sum_{i=1}^n (\bar{\theta}_i^{2*} - \bar{\theta}_{b_i}^{2*})^2 \right)^{1.5}} \quad (4)$$

โดยที่ a คือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของค่าคลาดเคลื่อน

$\bar{\theta}_i^{2*}$ คือ ค่าเฉลี่ยของการประมาณค่าของ $\hat{\theta}_b^{2*}$

$\bar{\theta}_{b_i}^{2*}$ คือ ค่าประมาณของ $\hat{\theta}_b^{2*}$ ที่ได้จากการตัดค่า ของข้อมูลที่ตรงกับลำดับที่ i ออกจากข้อมูลทั้งหมด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ของวิธีการทางนอนพาราเมตริกทั้ง 4 วิธีเมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ

α	n	BT	PB	BC	BCa
0.01	10	.005*	.025	.008*	.018
	20	.008*	.018	.011*	.021
	50	.007*	.013*	.015*	.025
	100	.008*	.014*	.007*	.030
	200	.013*	.008*	.011*	.028
	500	.013*	.009*	.011*	.021
	1,000	.014*	.012*	.014*	.019
	2,000	.013*	.011*	.017*	.024
0.05	10	.040*	.061*	.048*	.065
	20	.059*	.057*	.053*	.066
	50	.051*	.056*	.053*	.064
	100	.043*	.053*	.049*	.067
	200	.055*	.053*	.053*	.070
	500	.052*	.049*	.056*	.066
	1,000	.060*	.046*	.055*	.066
	2,000	.055*	.050*	.059*	.069

จากตารางที่ 1 พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วิธีบูตสเตรป-ที และ วิธีบีซี บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง วิธี เปรอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ ที่ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 10 และ 20 ส่วนวิธีบีซีเอ บูตสเตรป ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 วิธีบูตสเตรป-ที วิธีเปรอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป และ วิธีบีซี บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง ส่วนวิธีบีซีเอ บูตสเตรป ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง

ตารางที่ 2 ค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ของวิธีการทางนอนพารามตริกทั้ง 4 วิธีเมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบที่

α	n	BT	PB	BC	BCa
0.01	10	.002	.015*	.007*	.018
	20	.009*	.012*	.011*	.019
	50	.009*	.012*	.011*	.018
	100	.003*	.011*	.013*	.020
	200	.012*	.017*	.007*	.015*
	500	.005*	.013*	.012*	.013*
	1,000	.007*	.011*	.012*	.017*
	2,000	.004*	.010*	.010*	.017*
0.05	10	.006	.052*	.052*	.067
	20	.029	.051*	.050*	.071
	50	.029	.054*	.053*	.065
	100	.032	.052*	.057*	.063
	200	.048*	.055*	.057*	.060*
	500	.022	.050*	.056*	.057*
	1,000	.028	.049*	.051*	.053*
	2,000	.043*	.053*	.048*	.061*

จากตารางที่ 2 พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วิธีบูตสเตรป-ที ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ที่ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 10 วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ บางขนาดตัวอย่างเท่านั้น

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 วิธีบูตสเตรป-ที และวิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้บางขนาดตัวอย่างเท่านั้น วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ของวิธีการทางนอนพาราเมตริกทั้ง 4 วิธีเมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียล

α	n	BT	PB	BC	BCa
0.01	10	.001	.013*	.012*	.015*
	20	.001	.012*	.011*	.017*
	50	.003*	.015*	.011*	.013*
	100	.003*	.014*	.010*	.011*
	200	.004*	.013*	.013*	.013*
	500	.006*	.010*	.010*	.011*
	1,000	.001	.015*	.012*	.010*
	2,000	.001	.014*	.010*	.008*
0.05	10	.017	.057*	.052*	.060*
	20	.011	.055*	.051*	.060*
	50	.010	.047*	.053*	.053*
	100	.021	.057*	.054*	.051*
	200	.032	.054*	.050*	.055*
	500	.022	.056*	.056*	.057*
	1,000	.027	.048*	.060*	.050*
	2,000	.019	.048*	.044*	.060*

จากตารางที่ 3 พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วิธีบูตสเตรป-ที สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้บางขนาดตัวอย่างเท่านั้น วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป วิธีบีซี บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ในทุกขนาดตัวอย่าง

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 วิธีบูตสเตรป-ที ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง ส่วนวิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป วิธีบีซี บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ในทุกขนาดตัวอย่าง

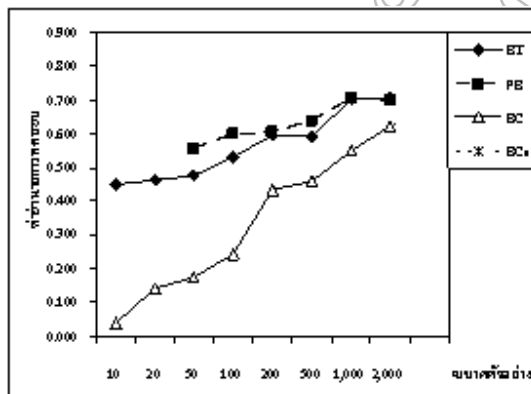
ตารางที่ 4 ค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ของวิธีการทางนอนพารามेटริกทั้ง 4 วิธีเมื่อประชากรมีการแจกแจงแบบเบต้า

α	n	BT	PB	BC	BCa
0.01	10	.025	.018	.012*	.013*
	20	.027	.012*	.013*	.013*
	50	.026	.007*	.013*	.014*
	100	.028	.010*	.009*	.011*
	200	.029	.009*	.010*	.012*
	500	.025	.012*	.007*	.013*
	1,000	.026	.010*	.009*	.012*
	2,000	.026	.010*	.010*	.014*
0.05	10	.062	.050*	.056*	.061*
	20	.066	.053*	.055*	.060*
	50	.065	.052*	.052*	.053*
	100	.066	.049*	.056*	.060*
	200	.066	.055*	.049*	.055*
	500	.066	.051*	.054*	.057*
	1,000	.068	.051*	.056*	.058*
	2,000	.070	.049**	.054*	.061*

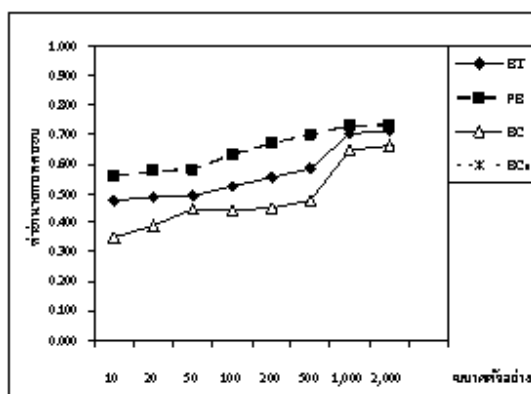
จากตารางที่ 4 พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 วิธีบูตสเตรป-ที ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ ที่ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 10 วิธีบีซี บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ในทุกขนาดตัวอย่าง

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 วิธีบูตสเตรป-ที ไม่สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ทุกขนาดตัวอย่าง ส่วนวิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บูตสเตรป วิธีบีซี บูตสเตรป และ วิธีบีซีเอ บูตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ในทุกขนาดตัวอย่าง

เปรียบเทียบอำนาจการทดสอบ

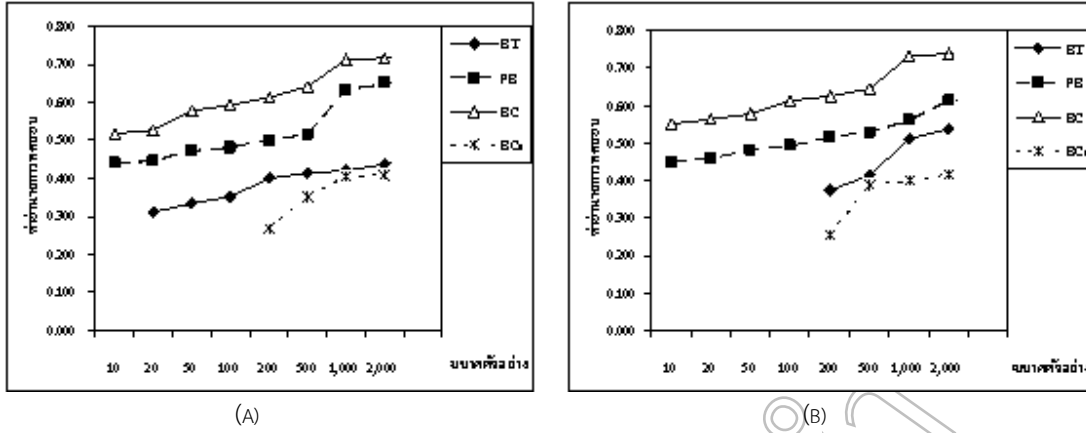
(A)

(B)

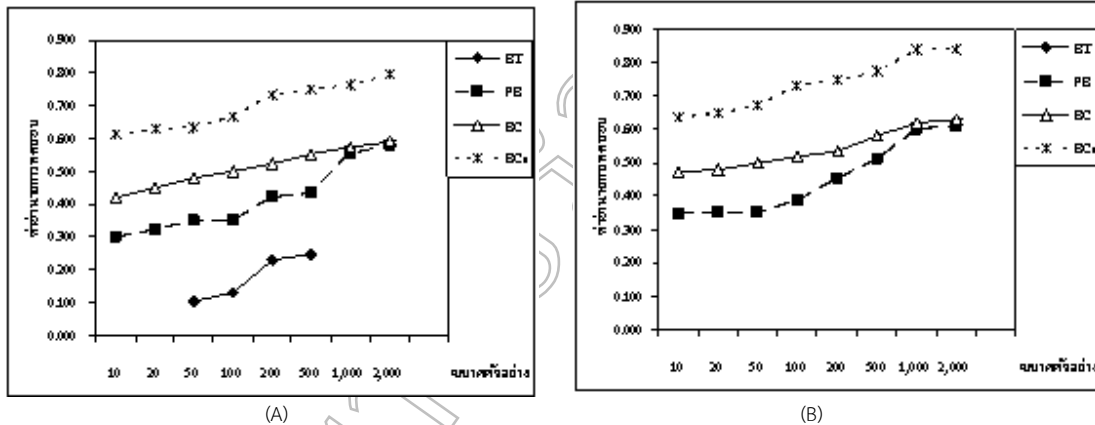
ภาพที่ 1 เปรียบเทียบอำนาจการทดสอบ ของวิธีการทางนอนพารามेटริกทั้ง 4 วิธี เมื่อประชากร มีการแจกแจงแบบปกติ จำแนกตามขนาดตัวอย่าง (A) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, (B) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากภาพที่ 1 พบว่า ทั้งที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป มีอำนาจการทดสอบที่สูงที่สุดในทุกขนาดตัวอย่าง รองลงมาคือ วิธีบูตสเตรป - ที และ วิธีบีซี บุตสเตรป ตามลำดับ

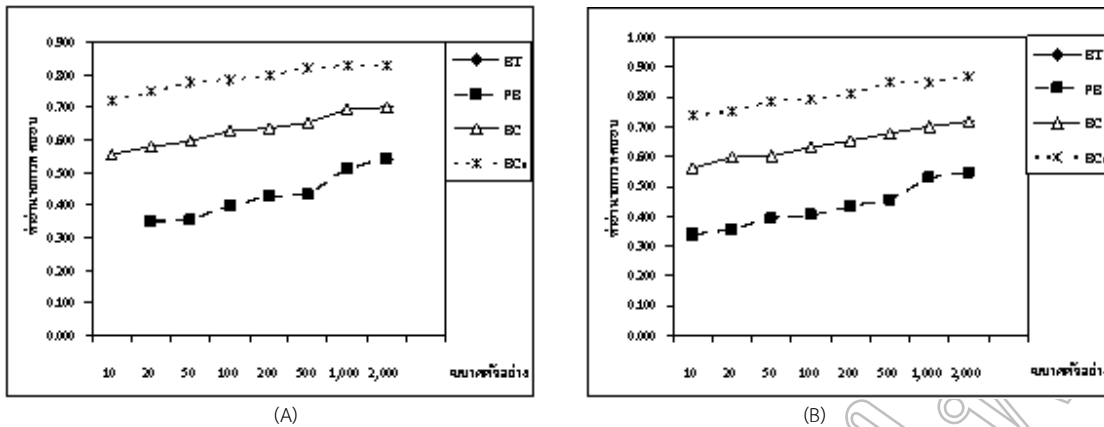
ภาพที่ 2 เปรียบเทียบค่าอำนาจการทดสอบ ของวิธีการทางนอนพารามेटริกทั้ง 4 วิธี เมื่อประชากร มีการแจกแจงแบบที่จำแนกตามขนาดตัวอย่าง (A) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, (B) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากภาพที่ 2 พบว่า ทั้งที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 วิธีบีซี บุตสเตรป มีอำนาจการทดสอบที่สูงที่สุดในทุกขนาดตัวอย่าง รองลงมาคือ วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป วิธีบูตสเตรป - ที และวิธีบีซีเอ บุตสเตรป ตามลำดับ

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบค่าอำนาจการทดสอบ ของวิธีการทางนอนพารามेटริกทั้ง 4 วิธี เมื่อประชากร มีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียล จำแนกตามขนาดตัวอย่าง (A) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, (B) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากภาพที่ 3 พบว่าทั้งที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 วิธีบีซีเอ บุตสเตรป มีอำนาจการทดสอบที่สูงที่สุดในทุกขนาดตัวอย่าง รองลงมาคือ วิธีบีซี บุตสเตรป วิธีเปอร์เซ็นต์ไทล์ บุตสเตรป และวิธีบูตสเตรป - ที ตามลำดับ

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบค่าอำนาจการทดสอบ ของวิธีการทางนอนพารามेटริกทั้ง 4 วิธี เมื่อประชากร มีการแจกแจงแบบเบต้า จำแนกตาม ขนาดตัวอย่าง (A) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, (B) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากภาพที่ 4 พบว่า ทั้งที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 วิธีบีซีเอ บุตสเตรป มีอำนาจการทดสอบที่สูงที่สุดในทุกขนาดตัวอย่าง รองลงมาคือ วิธีบีซี บุตสเตรป และวิธี เปอร์เซ็นไทล์ บุตสเตรป ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

การเปรียบเทียบวิธีการทางนอนพารามेटริก 4 วิธี สำหรับการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของสองประชากร พบว่า วิธีเปอร์เซ็นไทล์ บุตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุด และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ วิธีบีซี บุตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุด และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบที่ ส่วนวิธีบีซีเอ บุตสเตรป สามารถควบคุมความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ได้ดีที่สุด และมีอำนาจการทดสอบสูงสุด เมื่อข้อมูลมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โพเนนเชียล และการแจกแจงแบบเบต้า

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ศรีต้นสนีย์. 2541. ผลกระทบต่อการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นเอกภาพของความแปรปรวนและการแจกแจงแบบปกติ ในการควบคุมความคลาดเคลื่อนประเภทที่ 1 ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยลัยเกษตรศาสตร์.
- ช่อทิพย์ ชิงบูรณะกิจ. 2545. การเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์ค่าแบบช่วง ในตัวแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์.
- ชิดชนก ชาญณรงค์. 2548. การเปรียบเทียบอำนาจการทดสอบของวิธีการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ 4 วิธี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพฑูรย์ จันทร์รุ่งมณีกุล. 2546. การประมาณความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยตัวอย่างด้วยวิธี บุตสเตรปแบบปรับให้เรียบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยลัยศิลปการ.
- Cojbasic, V. and A. Tomovic. 2007. Nonparametric Confidence Intervals for Population Variance of One Sample and the Difference of Variances of Two Samples. Computational Statistics & Data Analysis. Pp. 5562-5578.
- Efron, B. 1979. Bootstrap Methods : Another Look at the Jackknife. The Annals of Statistics. Pp. 1-26.

- _____. 1981. **Nonparametric Standard Errors and Confidence Intervals.** Canadian Journal of Statistics. Pp. 139-172.
- Efron, B. and R. Tibshirani. 1986. **Bootstrap Methods for Standard Errors : Confidence Intervals and Other Measures of Statistical Accuracy.** Statistical Science. Pp. 54-77.
- Hall, P. 1992. **The Bootstrap and Edgeworth Expansion:** Springer – Verlag New York.
- Lam, J.P. and M.R. Veall. 2002. **Bootstrap Prediction Intervals for Single Period Regression Forecasts.** International Journal of Forecasting. Pp. 125-130.
- Quenouille, M.H. 1956. **Notes on Bias in Estimation.** Biometrika. Pp. 353-360.
- Tukey, J. W. 1958 . **Bias and confidence in not quite large samples (Abstract).** Annals of Mathematical Statistics. Pp. 61

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่าน โทรศัพท์มือถือและระบบตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS CAR LEAKAGE GAS SENSOR SYSTEM CONTROL VIA MOBILE PHONE AND GPS POSITIONING.

ประกาศิต ตันตือลงการ, กิตติพงษ์ บุญศักดิ์, สมเกียรติ นามวงษา
ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

การตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ใช้อุปกรณ์เซนเซอร์ก๊าซในการตรวจจับ 2 ตัวติดตั้งไว้ที่เครื่องยนต์และถังบรรจุก๊าซ เมื่อมีการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ ระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซสามารถแจ้งเตือนมายังโทรศัพท์มือถือเจ้าของรถยนต์และระบบจะตัดการจ่ายเชื้อเพลิงก๊าซเปลี่ยนมาเป็นระบบน้ำมันโดยอัตโนมัติเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้รถยนต์ที่มีการติดตั้งก๊าซ ในกรณีที่เจ้าของรถไม่ได้เป็นผู้ขับขี่สามารถหาตำแหน่งพิกัดของรถยนต์ได้โดยใช้ระบบ GPS ระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ AT89C51AC3 ควบคุมการทำงานของระบบทั้งหมดและใช้โปรแกรมภาษาซีควบคุมการทำงาน

ผลการวิจัยพบว่าการทดสอบระยะเวลาเฉลี่ยในการตัดเชื้อเพลิงก๊าซเมื่อมีการรั่วไหลของก๊าซ เร็วที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 4.02 วินาที ช้าที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 6.33 วินาที ระยะเวลาเฉลี่ยการส่งข้อความคำสั่งจนกระทั่งทราบพิกัดของรถยนต์เร็วที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 7.95 วินาที ช้าที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 9.12 วินาที สามารถใช้ได้กับรถยนต์ทุกประเภท และผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 10 คนพบว่าความ พึงพอใจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{X}=3.65$) และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกัน ($S.D.=0.89$) สามารถใช้ได้กับรถยนต์ที่ใช้ก๊าซได้ทุกประเภท ช่วยลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

คำสำคัญ : โทรศัพท์มือถือ จีพีเอส ระบบเชื้อเพลิง เซนเซอร์ก๊าซ การรั่วไหลของก๊าซ

Abstract

The car leakage gas detection use 2 gas sensors to detect gas at the engine and gas tank. When gas leak inside the car. The car leakage gas sensor system can alert to the owner mobile phone and the system will cut off the gas supply change to the oil fuel system automatically to ensure the safety of the vehicles are equipped with gas. If the owner is not a driver, the owner can find the car by using GPS system. The car leakage gas sensor system applied AT89C51AC3 microcontroller controls the system and operation with C programming.

The results show that the average time to cut off gas supply when the car was gas leak, fastest average 4.02 seconds, 6.33 seconds at the slowest. The fastest time to send SMS until get the position of the car within 7.95 seconds, 9.12 seconds at the slowest. This system available for all vehicle types. The satisfaction of experts, which is a specific number of 10 people found overall satisfaction remained good ($\bar{X}=3.65$), and the samples are significantly different ($S.D.=0.89$). This system can use in cars any type of gas used. Minimize loss of life and property.

Key words : Mobile phone, GPS, Fuel system, Gas Sensor, Gas leakage

บทนำ

จากสถิติรถยนต์ใช้ก๊าซที่จดทะเบียนพบว่าในช่วง 3 เดือนแรกปีพ.ศ. 2554 มีจำนวนรถยนต์ที่ติดตั้งระบบก๊าซ LPG และ NGV จำนวน 57,900 คัน แยกเป็นระบบก๊าซ LPG 63.0% (36,575 คัน) และ NGV 37.0% (21,325 คัน) ปัจจุบันมีจำนวนสะสม 913,185 คัน สิ่งที่รถติดตั้งก๊าซต้องระวังให้มากที่สุดคือการรั่วไหลของก๊าซออกมาภายนอกเนื่องจากการรั่วซึมของท่อหรือข้อต่อที่ส่งก๊าซจากถังมายังหัวฉีดของเครื่องยนต์ โดยเฉพาะในขณะขับขี่ที่มีความร้อนจากเครื่องยนต์พร้อมสำหรับ

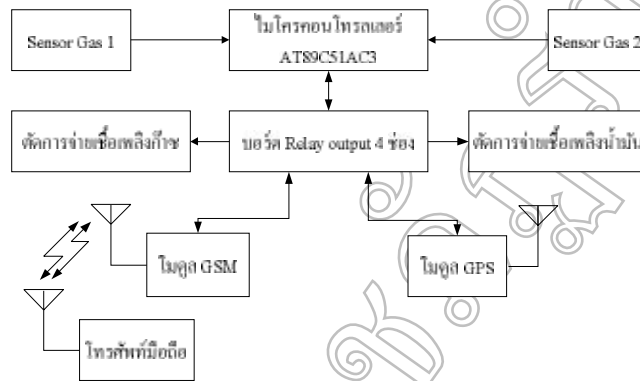
การเผาไหม้และระเบิด (กรณีศึกษา แทนคำ, 2554) อุบัติเหตุจากรถยนต์ที่ติดตั้งเชื้อเพลิงก๊าซแล้วเกิดมีก๊าซรั่วไหลออกมาเป็นผลทำให้เกิดไฟไหม้หรือเกิดการระเบิด ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินหรืออาจจะเสียชีวิต งานวิจัยนี้สามารถช่วยป้องกันการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้ที่ใช้รถยนต์ที่ติดตั้งระบบก๊าซ ทำให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือและระบุตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS
2. เพื่อศึกษาการทำงานของระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือและระบุตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS ด้านต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 การทดสอบระบบการทำงานของเซนเซอร์ก๊าซและส่งข้อความแจ้งเตือนเกิดการรั่วไหลของก๊าซ
 - 2.2 การทดสอบระบบการติดตามบอกตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS
3. เพื่อศึกษาผลการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ออกแบบระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์

ภาพที่ 1 แผนภาพบล็อกระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์

จากภาพที่ 1 เมื่อเซนเซอร์ก๊าซตัวที่ 1 และ/หรือตัวที่ 2 ตรวจจับความเข้มของก๊าซได้จะส่งสัญญาณสั่งให้ไมโครคอนโทรลเลอร์ (แอพซอพต์เทค, 2553) ประมวลผลซึ่งควบคุมการทำงานด้วยโปรแกรมภาษาซี (จีรวัดมัน ประกอบผล, 2548) จากนั้นไมโครคอนโทรลเลอร์จะส่งสัญญาณผ่านไปยังบอร์ด Relay output 4 ช่อง ในช่องที่ 1 ไปสั่งการตัดการจ่ายเชื้อเพลิงก๊าซและในช่องที่ 2 ไปสั่งการให้โมดูล GSM ส่งรหัสสัญญาณการแจ้งเตือนในรูปแบบของข้อความไปยังโทรศัพท์มือถือเจ้าของรถยนต์ ถ้าผู้ใช้ต้องการทราบตำแหน่งพิกัดรถยนต์ สามารถพิมพ์คำสั่งผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ระบบจะส่งรหัสสัญญาณไปยังโมดูล GSM ผ่านไปยังบอร์ด Relay output 4 ช่องในช่องที่ 3 ไปสั่งการ รับค่าพิกัดจากโมดูล GPS จากนั้นโมดูล GPS จะส่งรหัสสัญญาณกลับมายังไมโครคอนโทรลเลอร์โดนผ่านบอร์ด Relay output 4 ช่องในช่องที่ 3 ไมโครคอนโทรลเลอร์จะประมวลผลรหัสสัญญาณที่ได้ด้วยภาษาซี (สมชาย รัตนเลิศนุสรณ์, 2548) จากนั้นไมโครคอนโทรลเลอร์จะส่งสัญญาณผ่านไปยังบอร์ด Relay output 4 ช่องในช่องที่ 2 ไปสั่งการให้โมดูล GSM ส่งรหัสสัญญาณการแจ้งเตือนในรูปแบบของข้อความเป็นค่าพิกัดไปยังโทรศัพท์มือถือเจ้าของรถยนต์

2. การออกแบบภาคต่างๆ ของระบบ

ออกแบบตรวจจับการรั่วไหลของก๊าซ

การตรวจจับการรั่วไหลของก๊าซใช้โมดูลตรวจจับก๊าซ FCM6812 (FIGARO, 2012) ดังภาพที่ 2 มีอุปกรณ์เซนเซอร์ก๊าซในการตรวจจับก๊าซ 2 ตัวติดตั้งไว้ที่บริเวณเครื่องยนต์และถังบรรจุก๊าซอย่างละ 1 ตัว ซึ่งเป็นอุปกรณ์ซึ่งมีเสถียรภาพและมีความทนทาน มีการตอบสนองต่อก๊าซอย่างรวดเร็ว โมดูลนี้จะตอบสนองโดยการให้เอาต์พุตแอนะล็อกเป็นแรงดันไฟฟ้าที่เป็นสัดส่วนตามความเข้มของก๊าซ โมดูลตรวจจับก๊าซนี้จะเคลือบด้วยเรซินสำหรับป้องกันการรั่วซึมและเป็นฉนวนกันความร้อนและมีความสามารถในการตรวจสอบก๊าซไฮโดรเจน ก๊าซมีเทน ก๊าซโพรเพน และก๊าซไอโซบิวเทน

ภาพที่ 2 โมดูลตรวจจับก๊าซ FCM6812

ภาพที่ 3 บอร์ด Relay output 4 ช่อง

บอร์ด Relay output 4 ช่อง

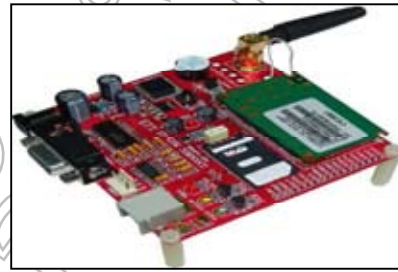
บอร์ด Relay output 4 ช่อง (Electronics Source, 2012) แสดงดังภาพที่ 3 ช่องที่ 1 ทำหน้าที่ตัดการจ่ายเชื้อเพลิงก๊าซ ช่องที่ 2 ทำหน้าที่ติดต่อกับโมดูล GSM ช่องที่ 3 ทำหน้าที่ติดต่อกับโมดูล GPS และช่องที่ 4 ทำหน้าที่ตัดการจ่ายเชื้อเพลิงน้ำมัน โดยใช้รีเลย์เป็นตัวเชื่อมต่อกับวงจรส่วนต่างๆ ควบคุมการทำงานด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์

ไมโครคอนโทรลเลอร์

ไมโครคอนโทรลเลอร์ AT89C51AC3 (ดอนสัน ปงผาบ, 2553) ดังภาพที่ 4 ทำหน้าที่ประมวลผลสัญญาณและควบคุมการทำงานทั้งหมดของระบบ การส่งข้อความผ่านทางโทรศัพท์มือถือ การระบุตำแหน่งพิกัดตำแหน่งเส้นรุ้งเส้นแวง และการตัดการจ่ายเชื้อเพลิงก๊าซหรือการตัดการจ่ายเชื้อเพลิงน้ำมัน

ภาพที่ 4 ไมโครคอนโทรลเลอร์

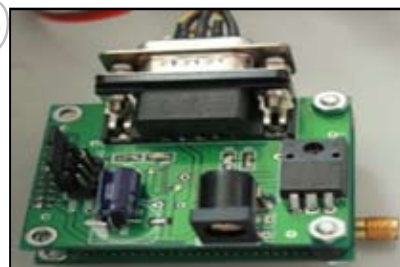
ภาพที่ 5 โมดูล GSM SIM300CZ

การติดต่อสื่อสารกับโทรศัพท์มือถือ

การติดต่อสื่อสารกับโทรศัพท์มือถือใช้โมดูล GSM SIM300CZ (ETT, 2012) ดังภาพที่ 5 จะเชื่อมต่อผ่านพอร์ตสื่อสารอนุกรม RS232 โดยใช้ขั้วต่อแบบ DB9 ตัวเมีย จัดเรียงสัญญาณตามมาตรฐาน RS232-DCE สามารถนำไปเชื่อมต่อกับสัญญาณ RS232-DTE มาตรฐาน โดยใช้สาย DB9 แบบต่อตรง สัญญาณทั้งหมดที่ DB9 นี้ได้ผ่านวงจร Line Driver เพื่อแปลงสัญญาณระดับลอจิกจากโมดูลให้เป็นสัญญาณระดับมาตรฐาน

การรับสัญญาณพิกัดตำแหน่งบนพื้นโลก

การรับสัญญาณพิกัดตำแหน่งบนพื้นโลกใช้โมดูล GPS JGR-SC3-M (J Communication, 2012) ดังภาพที่ 6 สำหรับระบุพิกัดเส้นรุ้ง (Latitude) และเส้นแวง (Longitude) สัญญาณที่รับจากโมดูล GPS นั้นจะถูกประมวลผลและควบคุมการทำงานเพื่อยืนยันตำแหน่งบนพื้นโลกด้วยไมโครคอนโทรลเลอร์ สายอากาศในการรับสัญญาณ GPS ใช้ความถี่ L1 1575.42+/-10 MHz

ภาพที่ 6 โมดูล GPS JGR-SC3-M

การออกแบบกล่องบรรจุอุปกรณ์

การออกแบบโครงสร้างโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้งาน ขนาด จำนวนอุปกรณ์ที่ใช้ในระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์จึงได้เลือกใช้พลาสติก ดังภาพที่ 7 โดยมีขนาดความกว้าง 25 เซนติเมตร ความยาว 22 เซนติเมตรและความสูง 10 เซนติเมตร ภาพที่ 8 เป็นอุปกรณ์ภายในของเครื่องตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซ

ภาพที่ 7 ขนาดเครื่องตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซ

ภาพที่ 8 ภายในเครื่องตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซ

3. ประเภทของแบบแผนการทดลอง

การวิจัยนี้เลือกแบบแผนการทดลองประเภท Pre-Experiment Design แบบ One shot case study design การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาใช้วิธี Non-randomized (ยุทธ ไภยวรรณ์, 2554) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบและติดตั้งระบบก๊าซจำนวน 10 คน จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน สำหรับการทดสอบระบบใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

4. สร้างเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจ

จัดทำแบบการประเมินความพึงพอใจระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือและระบุตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS แบบประเมินแบ่งเป็น 2 ตอนคือตอนที่ 1 ความคิดเห็นด้านการออกแบบ จำนวน 10 ข้อ และด้านการใช้งาน จำนวน 7 ข้อ ระดับความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด เมื่อมีผู้ประเมินมากกว่าหนึ่งคน ระดับการประเมินจะพิจารณาดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553)

ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในการพัฒนา

ผลการวิจัย

1. การทดสอบระบบเซนเซอร์ก๊าซ

การทดสอบการรั่วไหลของก๊าซด้วยเซนเซอร์ก๊าซตัวที่ 1 ตัวที่ 2 และทั้งสองตัวพร้อมกัน จะประกอบด้วยการทำงานของเซนเซอร์ก๊าซที่คอยตรวจจับก๊าซบริเวณที่ตรวจสอบว่าเกิดการรั่วไหลของก๊าซมากกว่าที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งไม่ว่าคอนโทรลเลอร์จะทำการส่งข้อความแจ้งเตือนคำว่า "gas leak(1)" เมื่อเซนเซอร์ก๊าซตัวที่ 1 ตรวจจับการรั่วไหลของก๊าซตำแหน่งที่ 1 ได้และส่งข้อความแจ้งเตือนว่า "gas leak(2)" เมื่อเซนเซอร์ก๊าซตัวที่ 2 ตรวจจับการรั่วไหลของก๊าซตำแหน่งที่ 2 ได้ มายังโทรศัพท์มือถือเจ้าของรถยนต์เพื่อแจ้งเตือนให้ทราบว่าจะขณะนี้ไม่มีก๊าซรั่วไหล ภาพที่ 9 แสดงถึงการรั่วไหลของก๊าซทั้ง 2 จุด ได้ทำการทดลองแต่ละช่วงเวลาจำนวน 5 ครั้งแล้วหาค่าเวลาเฉลี่ย แสดงดังตารางที่ 1

ภาพที่ 9 ข้อความ gas leak(1), gas leak(2)

ตารางที่ 1: การทดสอบระยะเวลาเฉลี่ยในการตัดเชื้อเพลิงก๊าซเปลี่ยนเป็นน้ำมัน

ช่วงเวลา	ข้อความที่ส่ง	ระยะเวลาเฉลี่ยในการตัดเชื้อเพลิงก๊าซ	ข้อผิดพลาด
10.00 น.	gas leak(1)	4.02 วินาที	ไม่มี
10.05 น.	gas leak(2)	4.53 วินาที	ไม่มี
10.10 น.	gas leak (1,2)	4.06 วินาที	ไม่มี
15.00 น.	gas leak(1)	4.72 วินาที	ไม่มี
15.05 น.	gas leak(2)	5.12 วินาที	ไม่มี
15.10 น.	gas leak(1,2)	5.45 วินาที	ไม่มี
20.00 น.	gas leak(1)	5.42 วินาที	ไม่มี
20.05 น.	gas leak(2)	6.33 วินาที	ไม่มี
20.10 น.	gas leak (1,2)	6.07 วินาที	ไม่มี

2. การทดสอบระบบการบอกตำแหน่งรถยนต์

การทดสอบระบบการติดตามบอกตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS นั้นจะทำการทดลองโดยการส่งข้อความคำว่า where ไปหาโมดูล GSM ดังภาพที่ 10 เพื่อที่จะทราบพิกัดตำแหน่งของรถยนต์ โมดูล GSM ก็จะส่งพิกัดตำแหน่งที่อยู่ของรถยนต์ กลับมาให้โดยบอกเป็นตำแหน่ง latitude และ longitude ดังภาพที่ 11 จากนั้นจึงเอาตำแหน่งที่ได้ไปหาในโปรแกรม Google Map (Google Map, 2012) เพื่อที่จะทราบตำแหน่งที่อยู่ของรถยนต์ ภาพที่ 12-15 แสดงพิกัดของรถยนต์ที่จอดตามสถานที่ต่างๆ ทำการทดลองแต่ละช่วงเวลาจำนวน 5 ครั้งแล้วหาค่าเวลาเฉลี่ย ได้ผลดังตารางที่ 2

ภาพที่ 10: ข้อความ where

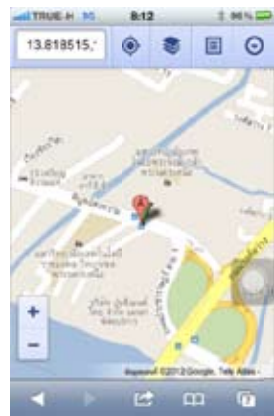
ภาพที่ 11: ตำแหน่ง latitude และ longitude

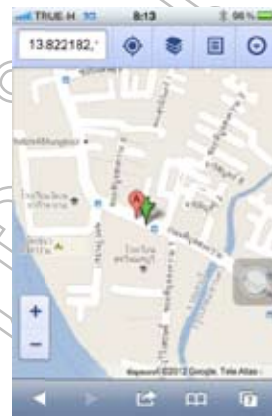
ภาพที่ 12: ทำนํานนทบุรี

ภาพที่ 13: แยกบางโพ

ภาพที่ 14: มจพ.

ภาพที่ 15: รร. สตรีนนทบุรี

ตารางที่ 2: การทดสอบระยะเวลาเฉลี่ยการส่งข้อความคำสั่งจนถึงการตอบกลับบอกพิกัดมายังโทรศัพท์มือถือ

ช่วงเวลา	คำสั่ง	ตำแหน่งที่ส่งกลับ	สถานที่	ระยะเวลาเฉลี่ย
03.00 น.	where	lat=13.842257, long=100.491525	ทำนํานนทบุรี	8.21 วินาที
10.00 น.	where	lat=13.806466, long=100.521582	แยกบางโพ	8.35 วินาที
14.00 น.	where	lat=13.818515, long=100.514198	มจพ.	7.95 วินาที
22.00 น.	where	lat=13.822182, long=100.505381	ร.ร.สตรีนนทบุรี	9.12 วินาที

3. การประเมินจากแบบประเมินความพึงพอใจ

หลังจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คนซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบและติดตั้งระบบก๊าซรถยนต์จากกรมการขนส่งและสถานประกอบเอกชน การทดลองใช้งานระบบตรวจสอบการรั่วไหลของก๊าซภายในรถยนต์ควบคุมผ่านโทรศัพท์มือถือและระบุตำแหน่งรถยนต์ด้วย GPS ได้ผลการประเมินดังตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจตอนที่ 1 ด้านการออกแบบ ค่าเฉลี่ยที่ผู้ประเมินให้สูงสุดคือความเหมาะสมของตัวเซนเซอร์แก๊ส (\bar{X} =4.60) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือความสวยงามประณีต (\bar{X} =3.10) และในส่วนของการใช้งาน ค่าเฉลี่ยที่ผู้ประเมินให้สูงสุดมี 2 ข้อคือความเร็วในการส่งงานทางโทรศัพท์และความเที่ยงตรงของพิกัด GPS (\bar{X} =4.10) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดมี 2 ข้อคือความไวในการตรวจจับก๊าซและความสะดวกในการใช้งานระบบ (\bar{X} =3.00) ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับคือ 3.65 และมีความเห็นสอดคล้องกัน (S.D.=0.89) (สุทธิ ชัดติยะและวีไลรัตน์ สุวจิตตานนท์, 2553)

ตารางที่ 3: ผลการประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
ด้านการออกแบบ	3.67	0.91
ด้านการใช้งาน	3.62	0.88
รวมทั้งฉบับ	3.65	0.89

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

1. ควรออกแบบให้กล่องมีขนาดเล็กและบางกว่านี้ เพื่อให้สะดวกแก่การติดตั้ง
2. ควรใช้ตัวเซนเซอร์ก๊าซที่มีคุณภาพสูงและมีความไวในการตรวจจับก๊าซรั่วมากกว่านี้
3. ควรออกแบบให้ใช้งานง่ายและสะดวก ใช้กับโทรศัพท์ได้หลายๆ รุ่น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในขณะที่เซนเซอร์ก๊าซได้ตรวจจับพบว่ามีการรั่วไหลของก๊าซ ระบบจะทำการประมวลผลแล้วส่งข้อความแจ้งเตือนมายังโทรศัพท์มือถือเจ้าของรถยนต์เร็วที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 4.02 วินาที ซ้ำที่ส่งเฉลี่ยภายในเวลา 6.33 วินาทีและ ทำการตัดการจ่ายเชื้อเพลิงจากระบบก๊าซเปลี่ยนเป็นระบบน้ำมันได้อย่างแม่นยำ ถ้าเจ้าของรถต้องการทราบถึงตำแหน่งของรถยนต์สามารถตามตำแหน่งของรถยนต์และทราบพิกัดของรถยนต์เป็นพิกัดเส้นรุ้งเส้นแวงเร็วที่สุดเฉลี่ยภายในเวลา 7.95 วินาที ซ้ำที่ส่งเฉลี่ยภายในเวลา 9.12 วินาที จากนั้นนำเอาพิกัดที่ได้มาตรวจสอบหาตำแหน่งของรถยนต์ในโปรแกรม Google Map ได้จริงและมีความแม่นยำในการบอกพิกัด ระยะเวลาเฉลี่ยในตารางที่ 1 และ 2 ขึ้นอยู่กับว่า ณ เวลาและเซตใดนั้นมีผู้ใช้บริการมากน้อยเพียงใด ถ้ามีผู้ใช้บริการมากเวลาในการตอบสนองต่ออุปกรณ์ก็จะมากตาม จากผลการทดลองพบว่าช่วงเวลาที่ตอบสนองมีความรวดเร็วในการแจ้งเตือนเป็นที่น่าพอใจคือไม่เกิน 10 วินาที

ผลการประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าเฉลี่ยด้านการออกแบบมีค่าสูงกว่าด้านการใช้งานเพราะว่าการพิจารณาด้านการออกแบบเป็นการพิจารณาจากรูปลักษณ์และชนิดของอุปกรณ์ ส่วนด้านการใช้งานต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ในการใช้โทรศัพท์และโปรแกรม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างบางคนไม่คุ้นเคยกับการใช้งาน ค่าเฉลี่ยรวม ทั้งด้านการออกแบบและการใช้งานอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=3.65$) และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกัน ($S.D.=0.89$) ผลการวิจัยนี้ช่วยให้เจ้าของรถยนต์มีความปลอดภัยทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากยิ่งขึ้น ช่วยลดความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สินได้ สามารถประยุกต์ใช้ได้กับรถยนต์ทุกประเภท

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา แทนคำ ดร. 2554. เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ หัวข้อความปลอดภัยสำหรับรถยนต์ใช้แก๊ส. กรุงเทพฯ : สำนักความปลอดภัยแรงงาน.
- ดอนสัน ปงผาบ. 2553. ไมโครคอนโทรลเลอร์และการประยุกต์ใช้งาน 1 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ธีรวัฒน์ ประกอบผล ผศ. 2548. การโปรแกรมภาษาซีสำหรับงานวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.
- สมชาย รัตนเลิศสุรณ ผศ. 2548. การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาซี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.
- สุทธิ ชัดติยะ ดร. และวิไลรัตน์ สุวจิตตานนท์ รศ.ดร. 2553. แบบแผนการวิจัยและสถิติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บจ.ประยูรวงศ์ ปริ้นท์ติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2553. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- ยุทธ ไกยวรรธ ผศ.ดร. 2554. การวางแผนการทดลองสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- แอฟซอพท์เทค. 2553. เริ่มต้นไมโครคอนโทรลเลอร์MCS-51 กับภาษาซี. กรุงเทพฯ : แอฟซอพท์เทค.
- Electronics Source. 2012. ET-10 PIN REL 4. Bangkok, Thailand : cited January, 15 2012, Available from : http://www.es.co.th/schematic/pdf/ET-10PIN_REL4.pdf

- ETT Co., Ltd. 2012. **ET-GSM SIM300CZ V1.0**. Bangkok, Thailand : cited January, 15 2012, Available from :
<http://www.etteam.com/product/intf/ET-GSM-SIM300CZ-V1.0.html>
- FIGARO ENGINEERING INC. 2012. **FCM6812-Pre-calibrated module for combustible gas**. Mino, Osaka
Japan : cited January, 15 2012, Available from : http://www.figaro.co.jp/en/data/pdf/20091110151424_88.pdf
- Google Map. 2012. **Google แผนที่**. Bangkok, Thailand : cited January, 15 2012, Available from :
<https://maps.google.co.th/>
- J Communication Co., Ltd. 2012. **JGR-SC3 _M High-Performance GPS Receiver**. Ojeon-Dong, Uiwang-City
Kyungki-Do, Korea : cited January, 15 2012, Available from :
<http://blog.ednchina.com/Upload/Blog/0c314085-bbb9-4132-9192-03f4539bd558.pdf>

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ

**การพัฒนาและประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูน
แผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง**
**DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEMS FOR LIMESTONE MINE
PRODUCTION OF BLASTING MINE DIVISION, MAE-MOH MINE OPERATION,
AMPHUR MAE-MOH, LAMPANG PROVINCE.**

เนตรดาว โทธีรัตน์

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิดกองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้ 1) สอบถามและประเมินความต้องการของระบบ การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ 2) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการคุณภาพการทำงาน 3) ประเมินประสิทธิภาพของการนำระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนไปใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) สอบถามและประเมินความต้องการของระบบจากผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบถึงขอบเขตของงานที่จะต้องทำรวมถึงทราบระบบงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้งาน 2) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนพัฒนาขึ้นบนระบบปฏิบัติการ WindowsXP ที่ใช้โปรแกรมภาษา Visual Basic ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน และโปรแกรม Microsoft Access เป็นระบบจัดการฐานข้อมูลที่มีโครงสร้างการจัดการฐานข้อมูลแบบเชิงสัมพันธ์ 3) การทดสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบสารสนเทศให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) บริหารจัดการให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและ 5) การประเมินประสิทธิภาพของการนำระบบสารสนเทศไปใช้งาน

ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานแผนกเจาะระเบิด จำนวน 10 คน และผู้ใช้ระบบทั่วไป จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวกและวิเคราะห์ค่าสถิติด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ปรากฏว่าความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูน มีค่าเฉลี่ย 4.08 คือมีคุณภาพเหมาะสมทั้งในด้านความสะดวกในการใช้งานและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการทำงานให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบสารสนเทศ, เหมืองหินปูน

Abstract

The purpose of this research was to develop the information system for the production of limestone at Perforation Division, Mae Moh Mining Operation Department, Mae Moh district, Lampang province with the specific objectives of 1) to inquire and access requirements, analyze and design the information system, 2) to develop information system as supporting tools in managing quality of works, 3) to access the efficiency of information system application in lime stone mining production. The research process was divided into 5 steps as 1) to inquire and access the user requirement in order to understand the scope of work including the relevant working system which would lead to the development of system to conform with the user requirement, 2) to develop the information system for the production of lime stone mining on Windows XP system with Visual Basic language program in Microsoft Access application and program. The Database Management Systems: DBMS framework was developed to manage the relational data base, 3) to test and correct the information system for application efficiency, 4) to manage the work operation in line with goals and 5) to evaluate the efficiency of system application.

The research evaluated the satisfaction of information system users in questionnaire format as the tool in gathering information. The sampling groups were 10 perforation division operators and 5

general users with convenience sampling techniques to analyze the statistical data of frequency and average percentage. The outcomes of research revealed that the average overall satisfaction toward the information system application in lime stone mining production was rated at 4.08, that the quality of system was convenience and suitable to support the systematic working quality improvements.

Keywords : Information System Development, Lime Stone Mining

บทนำ

เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีราคาลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีตเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมาได้ทำให้จำนวนผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีเพิ่มขึ้นทุกวัน และได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องดำเนินการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางธุรกิจในปัจจุบัน เทคโนโลยีเหล่านี้ได้แก่ อินเทอร์เน็ต การประชุมวิดีโอทางไกล ระบบเครือข่ายและระบบสารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์และตัดสินใจ เป็นต้น นอกจากนี้เทคโนโลยีเหล่านี้ยังถือว่าเป็นปัจจัยที่มีบทบาทความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการแข่งขันทางธุรกิจตลอดจนทำให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงองค์กรในอนาคตอันใกล้

เทคโนโลยีที่ใช้กันในปัจจุบันจึงถือว่าเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การเรียกดูข้อมูล การประมวลผล การใช้งานข้อมูลร่วมกันแบบหลายๆ คน และการวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น มีค่าใช้จ่ายต่ำลง เพิ่มคุณค่าและประโยชน์ในการใช้งานข้อมูลและสารสนเทศที่ได้มาจะมีคุณภาพในการนำไปวิเคราะห์และใช้งานมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันเทคโนโลยียังสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการผลิตและการทำงานให้มีต้นทุนที่ต่ำลงใช้เวลาในการทำงานที่ลดลง และได้สินค้าหรือผลลัพธ์ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างยิ่ง

แผนกเจาะระเบิดเหมืองแม่เมาะ กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ ฝ่ายการผลิตเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีขอบเขตงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมงานเจาะระเบิด งานดิน งานถ่านหินในบ่อเหมือง ซึ่งมีข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายและมีปริมาณมาก ซึ่งจะต้องเก็บรวบรวมในแต่ละกิจกรรมของการดำเนินงานในแต่ละวัน เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูลและจัดทำรายงานข้อมูลด้านต่างๆ เช่น รายงานการผลิตหินปูน รายงานการตรวจสอบการควบคุมฝุ่น รายงานการใช้วัตถุระเบิด รายงานการระเบิด เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวปัจจุบันยังอยู่ในรูปแบบของเอกสาร สมุดบัญชี เพื่อบันทึกรายการในแต่ละวัน การบันทึกการทำงาน จะเป็นการปฏิบัติงานซ้ำๆ กันทุกวัน โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกรวบรวมและนำไปจัดทำรายงานที่ช่วยในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในระดับต่างๆ ข้อมูลในรายงานจะเป็นลักษณะของการสรุปผล หรือรายงานละเอียดเพื่อไว้พิจารณาประกอบ มักมีการจัดทำเพื่อส่งไปยังแผนกต่างๆ ตามระยะเวลา เช่น ทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือทุกๆ เดือน เป็นต้น

เนื่องจากข้อมูลที่มีปริมาณมากและมีความซับซ้อน ทำให้หน่วยงานมีความต้องการจำเป็นเพื่อจัดการกับข้อมูลสารสนเทศเพื่อเพิ่มผลผลิต และลดระยะเวลาในการประมวลผลข้อมูล ตลอดจนให้สามารถใช้งานสารสนเทศที่เหมาะสมกับความต้องการ ประกอบการตัดสินใจได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ อันจะส่งผลต่อการปรับปรุงระบบงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงควรมีการนำเอาเทคโนโลยีไปใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาองค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและคาดการณ์ได้ยากอย่างปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาองค์กรให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยภายในองค์กรหลายด้านได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูลและสารสนเทศ ฐานข้อมูล ระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และที่สำคัญคือผู้ใช้ โดยต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ดี เพื่อให้ผู้ใช้เกิดการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสอบถามและประเมินความต้องการของระบบสารสนเทศ การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ
2. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการนำระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนไปใช้งาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ระหว่างทีมผู้วิจัยและผู้ปฏิบัติงานแผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ตลอดจนภาคีที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเวทีเสวนา การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ การสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เป็นต้น ขั้นตอนโดยรวมของการออกแบบระบบมีดังนี้

ขั้นที่ 1 สอบถามความต้องการของระบบ (User Requirement) เป็นการสอบถามความต้องการจากผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงขอบเขตงานที่ต้องทำ รวมถึงทราบระบบงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเข้าไปสอบถามความต้องการของระบบจึงรวมถึงการที่ต้องเข้าไปศึกษารูปแบบของระบบงานนั้นๆ ด้วย ซึ่งปกติแล้ว มักจะต้องการคำตอบอยู่ 2 เรื่อง คือ

1. ระบบงานเดิมมีลักษณะเป็นอย่างไร รวมถึงขั้นตอนการทำงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และมีข้อจำกัด หรือมีปัญหาอะไรบ้าง
2. สิ่งที่ต้องการจะให้พัฒนานั้น คาดหวังว่าจะต้องทำอะไรได้บ้าง หรือแก้ไขปัญหาคืออะไรบ้าง โดยมีวิธีการสอบถามความต้องการของระบบดังนี้

การสัมภาษณ์ (Interviewing) คือการเก็บข้อมูลความต้องการด้วยวาจาหรือการออกเอกสารสอบถาม ซึ่งถือเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด เหมาะกับระบบงานที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก และมีผู้เกี่ยวข้องน้อย

การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) เป็นการเก็บรวบรวมความต้องการของผู้ใช้ด้วยการวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเหมาะกับผู้พัฒนาที่มีความเชี่ยวชาญพอสมควร

การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นรูปแบบการเก็บความต้องการด้วยการประชุม โดยนัดผู้ที่เกี่ยวข้องมาประชุม แล้ววิเคราะห์หาความต้องการจากสิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้พูดหรือแสดงออกมา วิธีนี้ได้ผลเร็วเพราะจะได้ความคิดเห็นจากทุกคนพร้อมๆ กัน แต่มีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ เพราะมักจะนัดให้ประชุมพร้อมกันได้ลำบาก

การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมความต้องการของผู้ใช้งานด้วยการสังเกตการทำงานในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลามาก แต่จะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพราะบ่อยครั้งพบว่าสิ่งที่ปรากฏในเอกสารจะแตกต่างจากการปฏิบัติการจริง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการของระบบ (User Requirement Analysis) เป็นการนำเอาความต้องการของผู้ใช้มาวิเคราะห์ให้เป็นข้อมูลในรูปแบบที่ต้องการ โดยแบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ

1. ความต้องการเชิงฟังก์ชัน (Functional Requirement) คือ บริการหลักๆ ที่ระบบต้องสามารถทำได้ตามความต้องการ เช่น บันทึกข้อมูลการผลิตหินปูนได้ บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุระเบิด สามารถกำหนดสิทธิของผู้ใช้งานระดับต่างๆได้ และสามารถจัดทำรายงานข้อมูลประจำปีได้ เป็นต้น
2. ความต้องการไม่เป็นเชิงฟังก์ชัน (Non-Functional Requirement) คือ ความสามารถเสริมที่จะเป็นข้อกำหนดของการพัฒนา เช่น ระบบต้องสามารถทำงานได้บนระบบปฏิบัติการ Mac OS ได้ด้วย ระบบต้องสามารถใช้งานบนเครือข่ายที่มีผู้ใช้งานพร้อมกันมากกว่า 100 คนได้ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ออกแบบระบบ (System Design) เป็นการนำเอาความต้องการที่วิเคราะห์แล้วมาออกแบบนั่นเอง ซึ่งถ้าเป็นระบบไม่ใหญ่มาก อาจจะเริ่มจากไดอะแกรมง่ายๆ เช่น Flowchart ก็ได้ เพื่อจำลองเส้นทางของข้อมูล หรือกระบวนการ และลักษณะของระบบงานที่เราจะพัฒนา อาจจะสรุปสิ่งจำเป็นที่จะต้องออกแบบ โดยเฉพาะกับงานด้านฐานข้อมูลบน Access ได้ดังต่อไปนี้

1. ออกแบบแผนภาพกระแสข้อมูล (Workflow, Dataflow) เป็นแผนภูมิที่แสดงขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เป็นกรอบในการทำงาน และให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันว่าระบบจะมีลักษณะอย่างไร
2. ออกแบบหน้าจอของโปรแกรม (User Interface) หน้าจอของโปรแกรมถือเป็นส่วนสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งที่ผู้ใช้งานต้องใช่มากที่สุด แนวทางในการออกแบบหน้าจอให้ยึดตามขั้นตอนการทำงานที่ออกแบบไว้แล้วคือ ตรวจสอบแต่ละขั้นตอนของผังการทำงานและออกแบบหน้าจอให้สอดคล้องในแต่ละขั้นตอน

ภาพที่ 1 หน้าจอการเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 2 หน้าจอโปรแกรมหลัก

ภาพที่ 3 หน้าจอเพิ่มข้อมูลการผลิตหินปูน

ภาพที่ 4 หน้าจอเพิ่มข้อมูลรับแจ้งการระเบิด

3. ออกแบบเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง การออกแบบจะยึดที่หน้าจอของโปรแกรมเป็นหลัก โดยปรับปรุงจากเอกสารรายงานเดิมที่อยู่ในปัจจุบัน

4. ออกแบบฐานข้อมูล การออกแบบฐานข้อมูลเริ่มจากขั้นตอนการออกแบบจากแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (Entity Relationship Diagram: E-R Diagram) มาเป็นเครื่องมือในการจำลองข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นในระบบ โดยไม่ได้ระบุว่าข้อมูลเหล่านั้นได้มาจากไฟล์ใด เก็บอยู่ในฐานข้อมูลอย่างไร และมีรูปแบบการจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database Model) โดยเลือกใช้โปรแกรม Microsoft Access มาใช้เป็นระบบจัดการฐานข้อมูล

ขั้นที่ 4 เริ่มพัฒนา (Development) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนบนระบบปฏิบัติการ WindowsXP ที่ใช้โปรแกรมภาษา Visual Basic ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน และโปรแกรม Microsoft Access เป็นระบบจัดการฐานข้อมูล

ขั้นที่ 5 ทดสอบและส่งมอบ การทดสอบระบบเป็นการทดสอบโปรแกรมที่ใช้งานในระบบว่าสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ก่อนที่จะดำเนินการติดตั้งระบบเพื่อใช้งานจริง โดยให้ผู้ใช้งานได้ร่วมทดสอบด้วย เพื่อการปรับปรุงแก้ไข จนกระทั่งระบบทำงานได้ตามความต้องการ นอกเหนือจากโปรแกรมแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่ได้เลยก็คือ คู่มือสำหรับผู้ใช้งานและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถใช้อ้างอิงขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการฝึกอบรมการใช้งานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ

ขั้นที่ 6 การประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศ

ภายหลังจากการติดตั้งและใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนไปได้ระยะหนึ่งแล้วนั้น จึงได้มีการประเมินผลการความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติงานของแผนกเจาะระเบิด จำนวน 10 คน และผู้ใช้ระบบทั่วไป จำนวน 5 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) และวิเคราะห์ค่าสถิติด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลจากการประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศที่มีต่อการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยใช้แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Method of Summated Rating) ดังนี้ (Likert, 1970)

เกณฑ์เพื่อวัดระดับเจตคติ 5 ระดับ

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด

การแปลความหมายเจตคติจากค่าเฉลี่ย (Best, 1998)

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพึงพอใจ น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศ

หัวข้อรายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1.ข้อมูลสารสนเทศมีความทันสมัย	4.04	มาก
2.ข้อมูลสารสนเทศมีความถูกต้อง ตรงกัน เชื่อถือได้	4.14	มาก
3.ระบบสารสนเทศครอบคลุมครบถ้วนทุกภารกิจ	3.43	มาก
4. ระบบสารสนเทศเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน	3.80	มาก
5.ข้อมูลตอบสนองตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.18	มาก
6.ระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่	4.08	มาก
7.รูปแบบและวิธีการนำเสนอข้อมูลเหมาะสม	3.94	มาก
8.ความรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล	4.26	มากที่สุด
9.สามารถเข้าถึงได้สะดวก	4.32	มากที่สุด
10.ใช้งานง่าย	4.06	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งาน	4.08	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมต่อการใช้งานระบบสารสนเทศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดในการพัฒนาระบบสารสนเทศของกิตติ ภัคตีวัฒน์กุล (2546) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “การพัฒนา ระบบงานใดๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการวิเคราะห์และออกแบบระบบที่ดี” กล่าวคือ สามารถ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรได้ อีกทั้งยังมีรูปแบบการทำงานที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ระบบจึงจะถือว่าเป็น ระบบสารสนเทศอย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาระบบตามวงจรการพัฒนา (System Development Life Cycle) ของ โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2548) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการพัฒนาระบบที่ประกอบไปด้วยกิจกรรม 7 ระยะด้วยกัน ดังต่อไปนี้ 1.การกำหนดปัญหา 2.การวิเคราะห์ 3.การออกแบบ 4.การพัฒนา 5.การทดสอบ 6.การนำระบบไปใช้ และ 7.การบำรุงรักษา

ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอมแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ขึ้นบนระบบปฏิบัติการ Windows XP ที่ใช้โปรแกรมภาษา Visual Basic โดยได้ศึกษาแนวคิด วิธีการพัฒนาระบบสารสนเทศตามคู่มือการสร้างระบบฐานข้อมูลฉบับโปรแกรมเมอร์ของ ศุภชัย สมพานิช (2544) และได้ทำการทดสอบการใช้งานอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขระบบ ก่อนนำไปติดตั้งและใช้งาน ตลอดจนจัดทำคู่มือการใช้งานระบบ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานและบำรุงรักษาระบบงาน และที่สำคัญคือการประเมินผลการใช้งานของผู้ใช้ระบบ

จากการประเมินผลความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิดกองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอมแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 15 คน เพศชายคิดเป็นร้อยละ 86.67 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 13.33 ผลการสำรวจพบว่า ผู้ใช้ระบบสารสนเทศมีความพึงพอใจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.08 โดยหัวข้อ ที่ได้รับการประเมินให้มีค่าความพึงพอใจสูงสุด คือ สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.32 เนื่องจากผู้ใช้งานสามารถเข้าถึง สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ตลอดจนสามารถจัดทำรายงานข้อมูลสารสนเทศตามความต้องการ ของผู้ใช้งานเพื่อประกอบการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี ส่วนหัวข้อที่ได้รับการประเมินให้มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำสุด คือ ระบบ สารสนเทศครอบคลุมครบถ้วนทุกภารกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.43 เนื่องด้วยแผนกเจาะระเบิดมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติหลากหลาย ทั้ง

งานด้านเอกสาร งานธุรการและสารบรรณ งานด้านการควบคุม เบิกจ่ายพัสดุ-อุปกรณ์ งานสำรวจและออกแบบเมืองถ้ำหิน ตลอดจนงานด้านสายการผลิต เป็นต้น ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นนั้นยังไม่ครอบคลุมงานทั้งหมดของแผนกเจาะระเบิด

สรุปและข้อเสนอแนะ

ระบบสารสนเทศเพื่อการผลิตเหมืองหินปูนของแผนกเจาะระเบิด กองปฏิบัติการเหมืองแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีคุณภาพเหมาะสมทั้งในด้านความสะดวก ง่ายต่อการใช้งานและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการทำงานให้ เป็นไปอย่างเป็นระบบ ถือเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล การแก้ไขเปลี่ยนแปลง การ เรียกดูข้อมูล การประมวลผล การใช้งานร่วมกันแบบหลายๆ คน การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถ ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการทำงานให้เกิดประสิทธิผลแห่งงานและเกิดการพัฒนางานองค์กรได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงควรมีการนำเอาเทคโนโลยีไปใช้เพื่อช่วยในการพัฒนางานองค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และคาดการณ์ได้ยากอย่างปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนางานองค์กรให้ สำเร็จก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของปัจจัยภายในองค์กรหลายด้าน ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูลและสารสนเทศ ฐานข้อมูล ระบบเครือข่ายการสื่อสาร ความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ และที่สำคัญคือ ผู้ใช้ โดยต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ดี เพื่อให้ผู้ใช้เกิดการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ทีมผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป คือ ควรนำไปประยุกต์ใช้ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน หรือ การพัฒนาแอปพลิเคชันที่ทำงานได้บนอุปกรณ์แบบพกพา ไม่ว่าจะเป็นระบบปฏิบัติการ iOS หรือ Android เพื่อให้ ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศได้อย่างสะดวก ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์แบบพกพา เช่น โทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟน ซึ่งมีความสามารถและประสิทธิภาพการใช้งานที่หลากหลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ภัคดีวัฒนะกุล. 2546. **คัมภีร์ระบบสารสนเทศ**. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.
- ศุภชัย สมพานิช. 2544. **สร้างระบบฐานข้อมูลด้วย Visual Basic ฉบับโปรแกรมเมอร์**. กรุงเทพฯ : อินโฟเพรส.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. 2548. **การวิเคราะห์และออกแบบระบบ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Likert, R. 1970. **Research in Education**. (3 rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Best, J. W. 1998. **Research in education**. (8 rd ed.). Online Available:
<http://ww2.odu.edu/~jriftz/attachments/reined.pdf>.

**การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะ
วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี**
**INTEGRATION USING PHP WITH JOOMLA IN LEARNING WEB APPLICATION FOR
SKILLS UNDERGRADUATE STUDENTS.**

คมสันต์ พิทยาภรณ์

สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจในการบูรณาการ จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ระดับปริญญาตรี ปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนในวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบูรณาการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา เป็นเพศชาย 11 คน (ร้อยละ 36.66) เพศหญิง 19 คน (ร้อยละ 63.33) อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-25 คือ 20 คน (ร้อยละ 66.66) การศึกษาก่อนศึกษาที่วิทยาลัยเฉลิม-กาญจนา มากที่สุดคือ ม.6 คือ 11 คน (ร้อยละ 36.66) สถานภาพการทำงานปัจจุบันนักศึกษา เป็นลูกจ้าง/พนักงาน 17 คน (ร้อยละ 56.66) และไม่เคยเขียนโปรแกรมด้วยบนเว็บมาก่อนถึง 26 คน (ร้อยละ 86.66) ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับผลของการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ทุกข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 1 ด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ (\bar{X} =3.34) ด้านที่ 2 ด้านผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.67) ด้านที่ 3 ด้านการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla อยู่ในระดับ มาก (\bar{X} =3.78)

คำสำคัญ : ภาษา PHP, Joomla, วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ

Abstract

This study aimed to study and compare students' satisfaction of Integration using PHP with Joomla in learning Web Application for skills. Undergraduate Students. A questionnaire was used as the tools in this research. The samplings for this study were the 30 registry students in first term on academic year 2012 on Chalermkarnchana College Department of Computer Business. Data was analyzed by using The percentage, mean, standard deviation.

The results part 1 were found that there were 11 males (36.66%) 19 females (63.33%) 20-25 age 20 (66.66%) basic of education is high school 11 (36.66%) The status is Employees 17 (56.66%) and Never programming 26 (86.66%). The second part about the effect of the integration of PHP with Joomla in the classroom. The overall satisfaction level. Standard deviation is satisfactory to have all. the attitude of the student toward writing computer programs. Was in the intermediate (\bar{X} = 3.34) subject 2 for the to teach Web Application language. At a high level (\bar{X} = 3.67) and subject 3 integrated with Joomla PHP include at a high level (\bar{X} = 3.78)

Keywords : PHP, Joomla, Web Application

บทนำ

การเรียนการสอนรายวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนในระดับปริญญาตรี ผู้เรียนต้องมีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ มีทักษะ เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงาน สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือความต้องการของตลาดแรงงาน คุณภาพของบัณฑิต และทักษะด้านวิชาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงานปัจจุบัน ต้องการพนักงานที่มีความสามารถในการพัฒนาโปรแกรมได้ตามต้องการขององค์กร โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นลักษณะ open source และพัฒนา

โปรแกรมภายใต้มาตรฐาน (frame work) เดียวกัน คุณภาพของบัณฑิต ประกอบด้วย ทักษะด้านภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะในการฝึกฝน ทักษะด้านวิชาชีพ นักศึกษาสามารถพัฒนาโปรแกรมที่มีความจำเพาะเจาะจงในกระบวนการทางธุรกิจ (Business processes) ด้วยภาษา PHP แต่ขาดทักษะในการนำมาตรฐาน กติกา ข้อกำหนดมาร่วมกันพัฒนาโปรแกรมทำให้เป็นการยากที่จะพัฒนาโปรแกรมที่มีขนาดใหญ่โดยมีกลุ่มคนร่วมกันทำภายใต้มาตรฐาน (frame work) เดียวกัน จึงเกิดการประยุกต์การสอนโดยเน้นให้แก่ปัญหาทางธุรกิจ โดยนำ Joomla มาเป็นโครงสร้างหลัก และให้นักศึกษาพัฒนาส่วนต่อเพิ่ม (module) ที่สร้างจาก PHP เสริมเข้าไปจึงทำให้ได้ทักษะในการพัฒนาโปรแกรมที่มีขนาดใหญ่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานปัจจุบัน สอดคล้องกับ บรรจง ชูสกุลชาติ (2527 : 19) ให้ความเห็นว่าทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศชาติก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ ในการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชาติ มี 3 อย่างคือ ให้ความรู้ ให้เจตคติที่ดี และให้ทำงานจนเกิดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นๆ ความสำคัญในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีวศึกษาประการหนึ่ง คือการฝึกฝนเพื่อให้ความร่วมมือกับงานอย่างเต็มที่ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของประสบการณ์การทำงานเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงปัญหาที่ว่าการผลิตบัณฑิตของไทยยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรและไม่สามารถสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการปรับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยการพัฒนากระบวนการศึกษาที่มีใจเน้นหลักเฉพาะทางวิชาการแต่มีการเพิ่มความพร้อมให้นักศึกษาในการประกอบอาชีพและเมื่อสำเร็จการศึกษา บัณฑิตเหล่านี้จะเป็นกลไกหนึ่งของสังคมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศชาติ และช่วยให้ประเทศสามารถเข้าสู่การแข่งขันกับประชาคมโลกได้

ภาษา PHP เป็นภาษาที่ได้รับความนิยมสูง เนื่องจากไม่มีลิขสิทธิ์ เป็น Open Source Product คือสามารถนำมาใช้งานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ปัจจุบัน PHP ถูกนำไปใช้ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั่วโลกมากกว่า 150,000 เว็บไซต์ และคาดว่าในอนาคต PHP รุ่นต่อไปจะถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น (กิตติภักดิ์ วัฒนะกุล, 2547:4-5)

โปรแกรมภาษาจoomla (Joomla) คือสคริปต์เว็บไซต์สำเร็จรูปตัวหนึ่ง เช่นเดียวกับตัวอื่นๆ เช่น Wordpress, Drupal, osCommerce หรือ PrestaShop โดย Joomla เป็นโปรแกรมที่สร้างเว็บไซต์สำเร็จรูปที่จัดเป็น CMS (Context Management System) โดยมีลิขสิทธิ์เป็นโอเพ่นซอร์ส ทุกคนทั่วโลกสามารถนำไปใช้งานฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ (จักรพงษ์ แก้วบุญเรือง, 2553)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงบูรณาการภาษา PHP และ ภาษา Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษาในภาคเรียนต่อไป เป็นการเพิ่มพูนความสามารถของนักศึกษาสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญในสาขาวิชา และเป็นบัณฑิตที่มีคุณสมบัติ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 30 คน

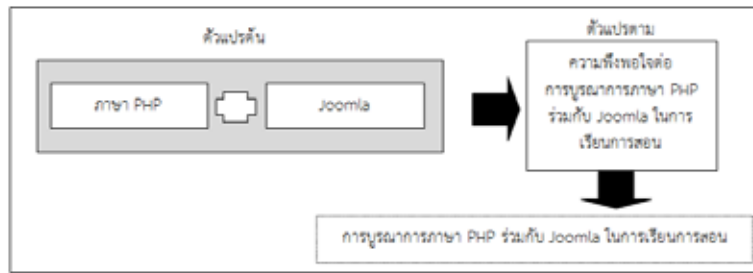
ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน

ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ ผลการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ระดับปริญญาตรี

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน

การบูรณาการ

นที ศิริมัย (2529) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง เทคนิคการสอนโดยเน้นความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน ด้วยการพัฒนาเนื้อหาวิชาในแง่มุมต่างๆ อย่างสัมพันธ์กัน เป็นการสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และยังสามารถนำความคิดรวบยอดไปสร้างเป็นหลักการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วย

ภาษา PHP

กิตติ ภัคตีวีฒณะกุล (2545) อธิบายว่า PHP ย่อมาจาก Personal Home Page ซึ่งเป็นภาษา Script Language คำสั่งต่างๆ จะเก็บอยู่ในไฟล์ที่เรียกว่า สคริปต์ (Script) และเวลาใช้งานต้องอาศัยตัวแปลชุดคำสั่ง ซึ่งทำงานโดยการส่งงานจากเว็บเพจ แต่ไปประมวลผลที่ Web Server สำหรับแสดงเว็บเพจอย่างหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม Server Side Script และจะทำงานในฝั่ง Server แล้วส่งการแสดงผลมายัง Browser ของตัว Client นอกจากนี้ยังเป็น Script ที่ฝังอยู่บน HTML อีกด้วย ส่วนเลขที่ต่อท้าย ก็หมายถึงรุ่น (Version) และกำลังเป็นที่นิยม ตัวอย่างของภาษาสคริปต์ เช่น JavaScript, Perl, ASP (Active Server Page) เป็นต้น

PHP จะทำงานโดยมีตัวแปลและเอ็กซีคิวต์ที่ฝั่งเซิร์ฟเวอร์ อาจจะเรียกการทำงานว่าเป็นเซิร์ฟเวอร์ไซด์ (Server Side) ส่วนการทำงานของบราวเซอร์ของผู้ใช้เรียกว่าไคลเอ็นต์ไซด์ (Client Side) โดยการทำงานจะเริ่มต้นที่ผู้ใช้ส่งข้อความความต้องการผ่านเว็บเบราว์เซอร์ทาง HTTP (HTTP Request) ซึ่งอาจจะเป็นการกรอกแบบฟอร์ม หรือใส่ข้อมูลที่ต้องการ ข้อมูลเหล่านั้นจะแสดงเป็นเอกสาร PHP เมื่อเอกสาร PHP เข้ามาถึงเว็บเซิร์ฟเวอร์ก็จะถูกส่งไปให้ PHP เพื่อทำหน้าที่แปลคำสั่งแล้วเอ็กซีคิวต์คำสั่งนั้น หลังจากนั้น PHP จะสร้างผลลัพธ์ในรูปแบบเอกสาร HTML ส่งกลับไปให้เว็บเซิร์ฟเวอร์เพื่อส่งต่อไปให้กับเบราว์เซอร์แสดงผลทางฝั่งผู้ใช้งานต่อไป (HTTP Response)

โปรแกรมจoomla (Joomla)

จักรพงษ์ แก้วบุญเรือง (2553) โปรแกรมภาษาจoomla (Joomla) คือสคริปต์เว็บไซต์สำเร็จรูปตัวหนึ่ง เช่นเดียวกับตัวอื่นๆ เช่น Wordpress, Drupal, osCommerce หรือ PrestaShop โดย Joomla เป็นโปรแกรมที่สร้างเว็บไซต์สำเร็จรูปที่จัดเป็น CMS (Context Management System) โดยมีลิขสิทธิ์เป็นโอเพ่นซอร์ส ทุกคนทั่วโลกสามารถนำไปใช้งานฟรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ สำหรับจoomlaเป็นโปรแกรมซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวด CMS

จุดแข็งของจoomla คือสามารถสร้างเว็บไซต์ได้อย่างรวดเร็ว ง่ายและมีประสิทธิภาพสูง ประหยัดเวลาในการออกแบบและลดค่าใช้จ่ายได้มาก

จoomlaเป็นโปรแกรมที่ติดตั้งโดยไม่ต้องใช้เทคนิคอะไรเลย หากเปรียบเทียบกับ CMS ตัวอื่น ถือว่ามีความโดดเด่นกว่าไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการกับผู้ใช้งาน การแก้ไขเนื้อหาภายในเว็บ การอัปเดตข้อความ รูปภาพ ซึ่งเหมาะกับผู้ใช้โปรแกรมเมอร์ หากผู้สร้างเว็บไซต์มีพื้นฐานโปรแกรมไม่โครซอฟต์เวิร์ดก็จะทำให้การใช้โปรแกรมจoomlaเป็นเรื่องไม่ยากนัก จoomlaเป็น CMS ที่มีเครือข่ายของผู้พัฒนามากกว่า 1000 คนทั่วโลก ทั้งหมดจะพัฒนาแยกอิสระหลายส่วน เช่น คอมโพเน้น โมดูลและแอมบอท ซึ่งในแต่ละส่วนสามารถนำมาติดตั้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้งาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555
วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย 1. การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla 2. แบบสอบถามความพึงพอใจ
ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อ
การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ
1.ด้านเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ 2. ด้านผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ 3. ด้านการบูรณา
การ PHP ร่วมกับ joomla

แบบสำรวจความพึงพอใจลักษณะของแบบสำรวจความพึงพอใจมีดังนี้

- 1.เป็นแบบสำรวจจำนวน 22 ข้อ
2. การตอบคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ค่าระดับคะแนน มีดังนี้
 - 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 - 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 - 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 - 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 - 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบเปิด โดยเป็นข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น ในการปรับปรุงและพัฒนา

วิธีดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ
ส่วนที่ 1 คือ ผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยการนำภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในวิชาการเขียนโปรแกรมบน
เว็บ

ส่วนที่ 2 คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจบการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1/2555

ภาพที่ 2 Back end และ Front end ของ Joomla

ภาคเรียนที่ 1/2555														
สัปดาห์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ส่วนที่ 1														
PHP	←													→
Joomla											←	→		
การแก้ไข joomla template ติดตั้ง jumi module วิธีการแทรก ชุดคำสั่งในแบบต่าง ๆ (jumi syntax , section code)														
ส่วนที่ 2														
แบบสอบถาม														↔

ตารางที่ 1 ระยะเวลาการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินผลการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ โดยวัดจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 30 คน โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม การแปลความหมาย การวิเคราะห์ที่ใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2541:161) ดังนี้

คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก

คะแนน 2.50-3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 11 คน (ร้อยละ 36.66) เพศหญิง 19 คน (ร้อยละ 63.33) อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-25 คือ 20 คน (ร้อยละ 66.66) การศึกษาก่อนศึกษาที่วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา มากที่สุดคือ ม.6 คือ 11 คน (ร้อยละ 36.66) สถานภาพการทำงานปัจจุบันนักศึกษา เป็นลูกจ้าง/พนักงาน 17 คน (ร้อยละ 56.66) และไม่เคยเขียนโปรแกรมด้วยบนเว็บมาก่อนถึง 26 คน (ร้อยละ 86.66)

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ

ตารางที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านที่ 1. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ			
1.1 มีความกล้าในการถามปัญหาเมื่อยังไม่เข้าใจ	3.53	0.73	มาก
1.2 มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการเรียนระหว่างนักศึกษา	3.67	0.80	มาก
1.3 มีการทบทวนและทำแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ	3.53	0.73	มาก
1.4 มีสมาธิในการเรียน	3.27	0.69	ปานกลาง
1.5 มีการทำแบบฝึกหัดและศึกษาค้นคว้าตามที่อาจารย์กำหนด	3.07	0.64	ปานกลาง
1.6 มีการฝึกฝนด้วยตนเอง	2.70	0.88	ปานกลาง
1.7 เข้าเรียนสม่ำเสมอไม่ขาดเรียน	3.30	0.99	ปานกลาง
1.8 มีการปรึกษาอาจารย์นอกเวลาเรียน	3.70	0.79	มากที่สุด
ด้านที่ 2. ผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ			

2.1	ชี้แจงแผนการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบ	3.60	0.62	มาก
2.2	เข้าสอนสม่ำเสมอไม่ขาดสอน	3.93	0.83	มาก
2.3	มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา	3.63	0.85	มาก
2.4	มีการใช้แรงจูงใจในการสอน	3.63	0.96	มาก
2.5	เสียงดังฟังชัด	3.77	0.77	มาก
2.6	มอบหมายการบ้านให้ทำหลังจากสอนตามหลักการแล้ว	3.73	0.87	มาก
2.7	เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามเพื่อวัดความเข้าใจในเรื่องที่กำลังเรียน	3.67	0.80	มาก
2.8	มีเวลาให้นักศึกษาไปฝึกงานนอกเวลา	3.53	0.73	มาก
ด้านที่ 3. การบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla				
3.1	นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาการเรียนมากขึ้น	3.53	0.90	มาก
3.2	นักศึกษาเห็นประโยชน์ของการเรียนการเขียนโปรแกรมมากขึ้น	3.73	0.91	มาก
3.3	นักศึกษาสามารถประยุกต์การใช้งานได้มากขึ้น	3.93	0.78	มาก
3.4	นักศึกษาให้คะแนนความตนเองก่อนการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla	3.67	0.92	มาก
3.5	นักศึกษาให้คะแนนความตนเองหลังการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla	3.97	0.76	มาก
3.6	นักศึกษาพึงพอใจต่อการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla	3.90	0.88	มาก
	รวม	3.59	0.81	มาก

จากตารางที่ 3 ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับผลของการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ ดี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ทุกข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักศึกษาให้คะแนนความตนเองหลังการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla $\bar{X}=3.97$ อยู่ในระดับ มาก และรองลงมาคือ นักศึกษาสามารถประยุกต์การใช้งานได้มากขึ้น $\bar{X}=3.93$ อยู่ในระดับ มาก

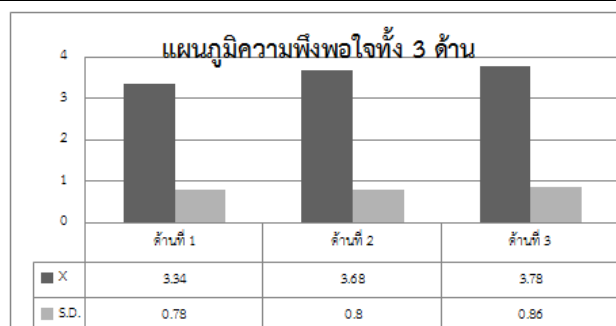
ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน วิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ ผู้เรียนมีการฝึกทักษะ ทำให้เกิดความพึงพอใจ ส่งผลให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกกับวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ เห็นภาพรวมของการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาษา PHP ร่วมกับ Joomla

ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1.ด้านเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ 2. ด้านผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ 3. ด้านการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla ซึ่งได้ผลรวม สรุปดังตารางต่อไปนี้

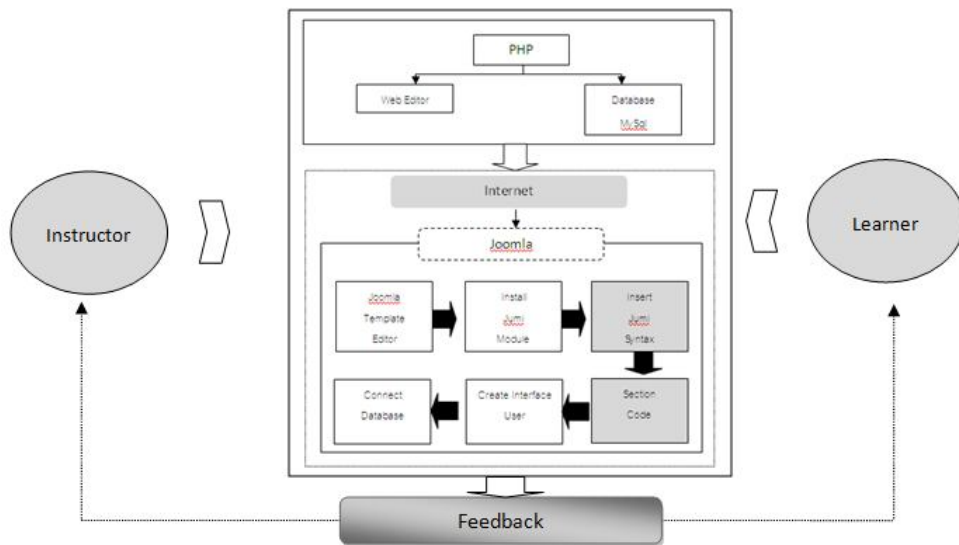
ตารางที่ 4 ผลความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านที่ 1. เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ	3.34	0.78	ปานกลาง
ด้านที่ 2. ผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ	3.68	0.80	มาก
ด้านที่ 3. การบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla	3.78	0.86	มาก

ภาพที่ 3 แผนภูมิความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน

จากกรวิจัย ทำให้ต้องสรุปประกอบการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอนดังภาพ

ภาพที่ 4 การบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน

จากการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอน เพื่อเสริมทักษะวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ จากเดิมประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน ภาษา PHP Web editor Database MySQL ได้มีการเพิ่มองค์ประกอบในส่วนของการใช้งาน Internet การใช้โปรแกรม Joomla การแก้ไข Joomla Template ในรูปแบบภาษา HTML และ CSS การติดตั้งโมดูล Jumi การแทรก Jumi Syntax การแทรกลงในส่วนของ Section การแทรกลงในส่วน Module การแทรกลงในส่วน Article การสร้างหน้าส่วนติดต่อกับผู้ใช้ และการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูล MySQL ซึ่งทำให้การเรียนภาษา PHP สามารถสร้างหน้า User Interface ที่มีการปรับปรุง แก้ไขข้อมูลได้ เมื่อผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทำงานของภาษา PHP จึงมีการนำมาบูรณาการร่วมกับ Joomla ผ่านเครือข่าย ผู้สอนวัดประเมินผลจากผลงานของนักศึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเข้าใจ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนการสอนรายวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ นักศึกษาเกิดความพึงพอใจต่อการบูรณาการ อยู่ในระดับมาก ในแง่ของการเรียนการสอนจะทำให้ นักศึกษาเห็นผลสัมฤทธิ์ได้ง่ายกว่าการเรียน PHP เพียงอย่างเดียว สามารถเรียกใช้ module ชนิดต่าง ๆ ของ joomla ได้ จึงทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ความสนใจใฝ่รู้สูงขึ้น มากกว่าการเรียนการเขียนโปรแกรมบนเว็บด้วย php เพียงอย่างเดียว ส่วนในแง่ของการผลิตซอฟต์แวร์ จะช่วยลดระยะเวลาในการผลิตซอฟต์แวร์และสามารถให้เวลากับการวิเคราะห์ในกระบวนการทางธุรกิจได้มากขึ้น และสามารถผลิตซอฟต์แวร์ขนาดใหญ่ โดยการแบ่งงานออกเป็นส่วนใหญ่ๆ ในแง่ของตลาดแรงงาน เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ที่ได้มา ใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 11 คน (ร้อยละ 36.66) เพศหญิง 19 คน (ร้อยละ 63.33) อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-25 คือ 20 คน (ร้อยละ 66.66) การศึกษาก่อนศึกษาที่วิทยาลัยเฉลิม-กาญจนา มากที่สุดคือ ม.6 คือ 11 คน (ร้อยละ 36.66) สถานภาพการทำงานปัจจุบันนักศึกษา เป็นลูกจ้าง/พนักงาน 17 คน (ร้อยละ 56.66) และไม่เคยเขียนโปรแกรมด้วยบนเว็บมาก่อนถึง 26 คน (ร้อยละ 86.66)

- **ด้านที่ 1** ด้านเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}=3.34$) นักศึกษามีการปรึกษาอาจารย์นอกเวลาเรียนมากที่สุดถึง ($\bar{X}=3.70$) นักศึกษามีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=3.67$) นักศึกษาส่วนใหญ่เมื่อไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนจะทำการถามผู้สอนทันที ($\bar{X}=3.53$) และทบทวนทำแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.53$) แต่นักศึกษายังขาดการฝึกฝนด้วยตนเองน้อยที่สุดคือ ($\bar{X}=2.70$)
- **ด้านที่ 2** ด้านผู้สอนวิชาการเขียนโปรแกรมบนเว็บ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) ผู้สอนเข้าสอนสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.93$) เสียใจตั้งใจ ($\bar{X}=3.77$) และมอบหมายการบ้านให้ทำหลังการสอนสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.73$)

- **ด้านที่ 3** ด้านการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.78$) นักศึกษามีความรู้เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการบูรณาการ Joomla เข้ามา ($\bar{X}=3.97$) เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประยุกต์การใช้งานได้มากขึ้น ($\bar{X}=3.93$) ความพึงพอใจต่อการบูรณาการ PHP ร่วมกับ Joomla อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้นักศึกษาสมัครใช้งาน Free-Hosting เพื่อให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานจริงบนระบบปฏิบัติการ Linux มีผู้ให้บริการ Free-Hosting หลายรายที่สามารถรองรับ PHP และ MySQL ได้ ปัจจุบันผู้วิจัย ได้ลงทะเบียนขอใช้งานที่ www.000webhost.com ซึ่งไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ เพื่อใช้ทดสอบผลงานที่พัฒนาขึ้น

2. ควรมีการวัดผลหลังการเรียนการสอน นำชิ้นงานของนักศึกษา มาประเมินผล ใช้วัดความรู้ความเข้าใจในการบูรณาการ พร้อมแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อใช้ปรับปรุงการบูรณาการภาษา PHP ร่วมกับ Joomla ในการเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

3. ควรมีการบันทึกกิจกรรมการเรียนการสอน ในรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้นักศึกษา สามารถใช้ทบทวนเนื้อหา ย้อนหลังได้ และเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจ

เอกสารอ้างอิง

กิตติ ภัคศิวัฒน์กุล. 2545. PHP ฉบับโปรแกรมเมอร์. กรุงเทพมหานคร : เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์ บจก.

จักรพงษ์ แก้วบุญเรือง. 2553. สร้างเว็บด้วย Joomla !. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โปรวิชั่น จำกัด

ดุขฎิ สีสลวรารค์. 2538. บูรณาการในหลักสูตรและการสอน. สารพัฒนาหลักสูตร 14 (120) : 59-61

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร :

วี. อินเตอร์ ฟรินท์,

นที ศิริมัย. 2529. การศึกษาความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยแผนการสอนแบบบูรณาการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,

บรรจง ชูสกุลชาติ. 2527. จักรวาลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร :

คุรุสภาลาดพร้าว.

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

BLENDED LEARNING WITH FREE E-COMMERCE FOR SKILLS IN E-COMMERCE COURSE

ทิพวรรณ มีพึ่ง

สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการเจ้าพระยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการสำรวจความพึงพอใจในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ภาคพิเศษ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา นักศึกษา เป็นเพศชาย 16 คน (ร้อยละ 40.00) เพศหญิง 24 คน (ร้อยละ 60.00) อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-25 คือ 25 คน (ร้อยละ 62.50) จบการศึกษาระดับ ปวช. 16 คน (ร้อยละ 40.00) กศน. 14 คน (ร้อยละ 35.00) ม.6 10 คน (ร้อยละ 25.00) เป็นเจ้าของกิจการ 3 คน (ร้อยละ 7.50) ลูกจ้าง/พนักงาน 34 คน (ร้อยละ 85.00) ว่างาน 3 คน (ร้อยละ 7.50) และไม่เคยใช้ Web e-Commerce 38 คน (ร้อยละ 98.00)

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษา 1. ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online – หน้าร้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.67$) - หลังร้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.75$) 2.ด้านเนื้อหาบทเรียนอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.73$) 3.ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.75$)

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบผสมผสาน , พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

This study aimed to study and compare students' satisfaction of Blended Learning with Free e-Commerce for Skills in e-Commerce course. A questionnaire was used as the tools in this research. The samplings for this study were the 40 registry students in first term on academic year 2012 on Chaopraya Commercial Technological College Department of Computer Business. Data was analyzed by using The percentage, mean, standard deviation.

The results part 1 were found that there were 16 males (40 %) 24 females (60%) 20-25 age 25 (62.50%) basic of education is Diploma 16 (40%). Non-formal education 14 (35.00%). high school education 10 (25.00%). The status is Employees 34 (85.00%) and Never Web e-Commerce 38 (98.0%) . The second part about the effect of Blended Learning with Free e-Commerce for Skills in e-Commerce course. The overall satisfaction level. Standard deviation is satisfactory to have all. the attitude of the student toward writing computer programs. Was in the subject 1. A Free e-Commerce Online shop at a high level ($\bar{X} = 3.67$) . subject 2 lesson Content at a high level ($\bar{X} = 3.73$). and subject 3 model of the teaching and learning at a high level ($\bar{X} = 3.75$).

Keywords : Blended Learning , e-Commerce course

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความ สนใจศักยภาพความพร้อม และโอกาส

โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ การจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน ผู้สอนสามารถนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ ผสมผสานกับ กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยให้เทคโนโลยีเป็นตัวกลาง ระหว่างผู้สอน กับผู้เรียน ได้ทั้งในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา

Blended learning เป็นการผสมผสานวิธีหลายๆวิธีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (teaching and learning) เช่น การสอนในชั้นเรียนร่วมกับการสอนผ่านเครือข่าย (a combination of face-to-face and online Learning) ซึ่งตรงกับความคิดที่ว่า "ไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยวิธีการหลายๆวิธีนำมาผสมผสานกัน" จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ Blended learning เหมาะกับการศึกษาด้านวิชาชีพ การฝึกอบรม การพัฒนาทักษะด้านฝีมือที่ต้องอาศัยความชำนาญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนจาก Novice ไปสู่ Expert" Blended learning เป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาและเทคโนโลยี ,blended learning มีการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว,เป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการเรียนแบบออนไลน์,สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้เวลาในชั้นเรียนได้เหมาะสม"

ผลกระทบต่อการเรียนการสอนสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ภาคพิเศษ ได้แก่ เวลาเรียนที่มีเวลาน้อยกว่าภาคปกติ พื้นฐานการศึกษาภายในชั้นเรียนที่มีความหลากหลาย อายุของนักศึกษาที่มีตั้งแต่ 18-45 ปี อาชีพของนักศึกษาบางอาชีพไม่มีการใช้งานคอมพิวเตอร์ทำให้มีทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์น้อย ปัญหาการขาดเรียน จากผลกระทบที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจนำการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ ในวิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Blended learning ที่ว่าไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยวิธีการหลายๆวิธีนำมาผสมผสานกัน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงความคิดเห็นต่อการใช้งาน Free e-Commerce Online
2. ทราบถึงความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน
3. ทราบถึงผลการวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป
4. เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนนำไปสร้างเป็นอาชีพเสริมได้

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการเจ้าพระยา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning)

Blended learning เป็นการผสมผสานวิธีหลายวิธีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (teaching and learning) เช่น การสอนในชั้นเรียนร่วมกับการสอนผ่านเครือข่าย (a combination of face-to-face and online Learning) ซึ่งตรงกับความคิดที่ว่า “ไม่มีวิธีการสอนแบบใดแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยวิธีการหลายวิธีนำมาผสมผสานกัน” จึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ Blended learning เหมาะกับการศึกษาด้านวิชาชีพ การฝึกอบรม การพัฒนาทักษะด้านฝีมือที่ต้องอาศัยความชำนาญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนจาก Novice ไปสู่ Expert” Blended learning เป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาและเทคโนโลยี ,blended learning มีการใช้งานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว,เป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนในชั้นเรียนและการเรียนแบบออนไลน์,สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการใช้เวลาในชั้นเรียนได้เหมาะสม”

อีคอมเมิร์ซ (e-Commerce)

ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ (2550) กล่าวว่า e-Commerce เป็นการซื้อและขายสินค้า ตลอดจนบริการ อันก่อให้เกิดรูปแบบการทำธุรกิจและธุรกรรม โดยอาศัยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ แทนการซื้อละขายปกติที่ต้องมีหน้าร้าน คนนั่งเฝ้า และยื่นเงินสดแบบต่อหน้า ทั้งนี้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ว่า อาจหมายรวมถึง เว็บไซต์หรือ e-Commerce โทรศัพท์, วิทยุ, โทรศัพท์, โทรสาร, โทรศัพท์มือถือ, อุปกรณ์พกพาแบบไร้สาย และอื่นๆ ประเภทของเว็บ e-Commerce แบ่งได้ดังนี้

1. การประกาศซื้อ-ขาย (E-Classified)

เป็นรูปแบบเว็บไซต์ E-Commerce ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจประกาศความต้องการ ซื้อ-ขาย สินค้าของตนได้ภายในเว็บไซต์ โดยเว็บไซต์จะทำหน้าที่เหมือนกระดานข่าวและตัวกลางในการแสดงข้อมูลสินค้าต่างๆ และหากมีคนสนใจสินค้าที่ประกาศไว้ ก็สามารถติดต่อตรงไปยังผู้ประกาศได้ทันทีจากข้อมูลที่ประกาศอยู่ในเว็บไซต์ โดยส่วนใหญ่จะมีการแบ่งหมวดหมู่ของประเภทสินค้าเอาไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าไปเลือกซื้อ-ขายสินค้าในเว็บไซต์ เช่น www.ThaiSecondhand.com การซื้อขายรูปแบบนี้ ผู้ขายไม่จำเป็นต้องมีเว็บไซต์ของตัวเองเลย แต่อาศัยพื้นที่ของเว็บที่เปิดโอกาสให้ประกาศขายของ ก็สามารถเริ่มต้นการค้าขายได้แล้ว ข้อดีเริ่มต้นได้ง่ายทันที ฟรี ข้อเสียคือไม่เหมาะกับผู้ที่มียอดขายเป็นจำนวนมากๆ

2. เว็บไซต์แคตตาล็อกสินค้าออนไลน์ (Online Catalog Web Site)

เป็นรูปแบบจัดทำเว็บไซต์ E-Commerce ในรูปแบบแคตตาล็อกออนไลน์ ที่มีรูปภาพและรายละเอียด สินค้าพร้อมที่อยู่เบอร์โทรติดต่อ ไม่มีระบบการชำระเงินผ่านทางเว็บไซต์ หรือระบบช้อปปิ้งการ์ด (ตะกร้าสินค้าออนไลน์) โดยหากผู้สนใจสินค้าก็เพียงโทรสอบถามและสั่งซื้อสินค้าได้ ซึ่งเป็นการใช้เว็บไซต์เป็นเหมือนโบรชัวร์หรือแคตตาล็อกออนไลน์ เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้ามาเลือกดูรายละเอียดสินค้าและราคาได้ จากทั่วประเทศหรือทั่วโลกผ่านทางเว็บไซต์ ข้อดีของเว็บแบบนี้คือ สร้างได้ง่ายเหมาะกับการค้าในพื้นที่หรือประเทศเดียวกัน ข้อเสียคือ ไม่สามารถขายและรับเงินได้ทันทีจากลูกค้า ที่ต้องการชำระเงินผ่านเว็บไซต์

ซึ่งโดยส่วนใหญ่กว่า 70% ของเว็บไซต์ E-Commerce ในประเทศไทยจะเป็นเว็บไซต์ในลักษณะนี้ เพราะด้วยรูปแบบเว็บไซต์สามารถจัดทำได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อนมากนัก ทำให้สามารถเริ่มต้นทำได้ง่าย เช่น www.PlatinumPDA.com

3. ร้านค้าออนไลน์ (E-Shop Web Site)

เป็นรูปแบบเว็บไซต์ E-Commerce สมบูรณ์แบบ ที่มีทั้งระบบการจัดการสินค้า ระบบตะกร้าสินค้า (Shopping Cart) ระบบการชำระเงิน รวมถึงการขนส่งสินค้า ครบสมบูรณ์แบบ ทำให้ผู้ซื้อสามารถสั่งซื้อสินค้าและทำการชำระเงินผ่านเว็บไซต์ได้ทันที โดยการชำระเงินส่วนใหญ่สามารถชำระเงินผ่าน บัตรเครดิต เป็นส่วนมาก

ในการจัดทำเว็บไซต์ลักษณะนี้ จะต้องมีการระบบหลายๆ อย่างประกอบอยู่ภายใน ทำให้มีความซับซ้อนและมีรายละเอียดในการจัดทำค่อนข้างมาก แต่ตอนนี้ก็มีเว็บไซต์ E-Commerce สำเร็จรูป ที่พร้อมให้บริการและมีทุกอย่างพร้อมสรรพ ทำให้สามารถเริ่มต้นทำเว็บลักษณะนี้ได้อย่างรวดเร็ว หากท่านสนใจร้านค้าออนไลน์สามารถสมัครใช้บริการฟรีได้ที่ www.TARADquickwe.com

4. การประมูลสินค้า (Auction)

เป็นเว็บไซต์ E-Commerce ที่มีรูปแบบของการนำสินค้าของไปประมูลขายกัน โดยจะเป็นการแข่งขันใน การเสนอราคาสินค้า หากผู้ใดเสนอราคาสินค้าได้สูงสุดในช่วงเวลาที่กำหนด ก็จะชนะการประมูลและสามารถซื้อสินค้าชิ้นนั้นไปได้ ด้วยราคาที่ได้กำหนดไว้ โดยส่วนใหญ่สินค้าที่นำมาประมูล หากเป็นสินค้าใหม่ ซึ่งหลังการประมูลสินค้าจะมีราคาที่ไม่สูงกว่าราคาท้องตลาด ยกเว้นสินค้าเก่า บางประเภท หากยิ่งเก่ามากยิ่งมีราคาสูง เช่น ของเก่า ของสะสม เป็นต้น เช่น <http://auction.tarad.com>, www.ebay.com

5. ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace)

เป็นเว็บไซต์ E-Commerce ที่มีรูปแบบเป็นตลาดนัดขนาดใหญ่ โดยภายในเว็บไซต์จะมีการรวบรวมเว็บไซต์ของร้านค้าและบริษัทต่างๆ มากมาย โดยมีการแบ่งหมวดหมู่ของสินค้าเอาไว้ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าไป ดูสินค้าภายในร้านค้าต่างๆ ภายในตลาดได้อย่างง่ายดายและสะดวก โดยรูปแบบของตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ บางแห่งมีการแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ ตามลักษณะของสินค้าที่มีอยู่ภายในตลาดแห่งนั้น เช่น ตลาดสินค้าทั่วไป www.TARAD.com เว็บไซต์ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับอาหาร www.FoodMarketExchange.com เว็บไซต์ตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ของสินค้า OTOP อย่าง www.thaitambon.com เป็นต้น

6. การค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Commerce)

Social Commerce คือ "การขายสินค้าโดยอาศัยมวลชนและสังคมเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความอยากและการซื้อเกิดขึ้น ผ่านเทคโนโลยีของโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network)" ที่ทำให้คนสามารถสื่อสารกับเพื่อนๆ และคนภาคข้างของตัวเองได้ง่ายมากขึ้น มันได้สร้างรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ (Engagement) รูปแบบใหม่ ที่ทำให้เกิดการโน้มน้าว ชักชวน คนจำนวนมากได้ง่ายๆ ผ่านบริการอย่าง Facebook หรือ Twitter รวมถึงการเกิดโมเดลธุรกิจรูปแบบใหม่อย่าง "การค้าทางสังคมออนไลน์ (Social Commerce)" ที่มีรูปแบบโมเดลทางธุรกิจอย่าง "ร่วมกันซื้อ (Group Buying)" โดยรูปแบบของ Social Commerce เพิ่งเกิดขึ้นมาใหม่หลังจาก Social Network เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการเจ้าพระยา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 200 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการเจ้าพระยา สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ภาคพิเศษ จำนวน 40 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (ธานินทร์, 2550: 54)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online

ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. Free e-Commerce Online (www.lnwshop.com)

2. แบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการทำงาน Web e-Commerce Online ที่เคยใช้งาน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ 1. ด้านการทำงานของ

Free e-Commerce Online 2.ด้านเนื้อหาบทเรียน 3.ด้านการจัดการเรียนการสอน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสอบถามความพึงพอใจ ลักษณะของแบบสำรวจความพึงพอใจมีดังนี้

1. แบบสอบถามมีจำนวน 26 ข้อ

2. การตอบคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ค่าระดับคะแนน มีดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 คือ การศึกษาปัญหาจากการเรียนการสอน

ปัญหาจากการเรียนการสอน วิชาพณิชยอิเล็กทรอนิกส์ ภาคพิเศษ ในภาคเรียนที่ผ่านมาประสบปัญหาดังนี้

1. ระยะเวลาในการเรียนที่จำกัด
2. การหาพื้นที่ Free Hosting / Domain name
3. ความแตกต่างทางพื้นฐานการศึกษา เช่น ม.6, กศน., ปวช
4. ความหลากหลายทางหน้าที่การทำงาน เช่น เจ้าหน้าที่เซิร์ฟเวอร์, กู้, พนักงานธุรการ, พนักงานนวด, พนักงานขับ

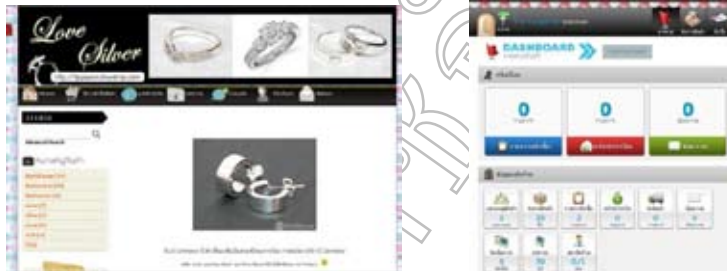
รถส่งสินค้า ฯลฯ

5. การขาดเรียน

ส่วนที่ 2 คือ การศึกษาการใช้งาน Free e-Commerce Online ของ www.lnwshop.com

เมื่อทราบปัญหาจากการเรียนการสอนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการทำงานของ Free e-Commerce Online ของ www.lnwshop.com มีขั้นตอนการทำงานดังนี้

1. สมัครใช้งานที่ www.lnwshop.com
2. กำหนดหมวดหมู่สินค้า / เพิ่มรูปภาพสินค้า / รายละเอียดสินค้า
3. สร้างอัลบั้มภาพตามชื่อหมวดหมู่ / เพิ่มรูปภาพสินค้าเข้าในอัลบั้ม
4. เพิ่มบทความที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ หรือให้ความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าตนเอง
5. ตั้งกระทู้เว็บบอร์ด เช่น ทักทาย สอบถาม แนะนำบริการ
6. เพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับเรา
7. เพิ่มข้อมูลติดต่อเรา
8. ตกแต่งความสวยงามหน้าร้านค้า โดยการเลือก Template / เมนู / Widget / พื้นหลัง

ภาพที่ 2 ด้านหน้าร้าน และหลังร้าน ที่มา <http://www.tippawan.lnwshop.com>

ส่วนที่ 3 คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพณิชยอิเล็กทรอนิกส์

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพณิชยอิเล็กทรอนิกส์ โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2541:161) ดังนี้

- คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- คะแนน 2.50-3.50 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยรวม สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้ข้อมูลปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้
นักศึกษา เป็นเพศชาย 16 คน (ร้อยละ 40.00) เพศหญิง 24 คน (ร้อยละ 60.00) อายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-25 คือ 25 คน (ร้อยละ 62.50) การศึกษาก่อนหน้า ปวช. คือ 16 คน (ร้อยละ 40.00) กศน. 14 คน (ร้อยละ 35.00) ม.6 10 คน (ร้อยละ

25.00) สถานภาพการทำงานนักศึกษา เจ้าของกิจการ 3 คน (ร้อยละ 7.50) ลูกจ้าง/พนักงาน 34 คน (ร้อยละ 85.00) ว่างาน 3 คน (ร้อยละ 7.50) และไม่เคยใช้ Web e-Commerce 38 คน (ร้อยละ 98.00)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

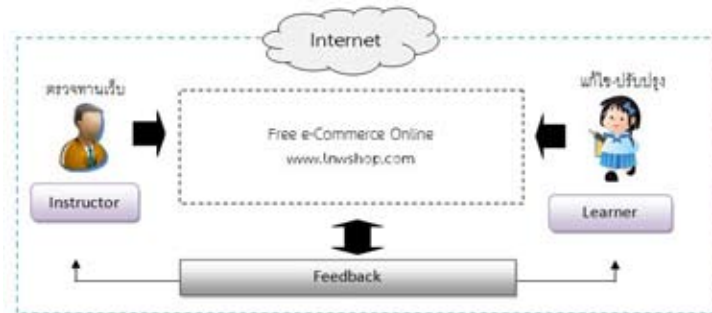
ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ลำดับที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online				
หน้าร้าน				
1.1	แบนเนอร์สวยงาม สามารถเปลี่ยนได้ตามใจ	3.88	0.72	มาก
1.2	Widget สวยงาม มีหลากหลายให้เลือกใช้งาน	3.63	0.81	มาก
1.3	แถบเมนู มีความสวยงามหลายรูปแบบให้เลือก	3.58	0.71	มาก
1.4	Content ครบ เช่น หมวดหมูสินค้า, บทความ, ติดต่อเรา, เกี่ยวกับเรา, วิธีการสั่งซื้อ, ตระกร้าสินค้า, สั่งซื้อ, วิธีการชำระเงิน, แจ้งชำระเงิน, ค้นหา	3.73	0.82	มาก
1.5	การแก้ไข เปลี่ยนแปลงส่วนหน้าร้าน	3.38	0.74	ปานกลาง
1.6	ความเร็วของระบบหน้าร้าน	3.83	0.75	มาก
1.7	สามารถใช้ Code HTML ตกแต่งเพิ่มเติมได้	3.73	0.72	มาก
หลังร้าน				
1.8	การเพิ่มหมวดหมูสินค้า / สินค้า	3.80	0.79	มาก
1.9	การสร้างอัลบั้มภาพ / การเพิ่มรูปภาพ	3.80	0.72	มาก
1.10	การเพิ่มบัญชีธนาคาร	3.65	0.74	มาก
1.11	การเพิ่มอัตราค่าขนส่ง	3.75	0.78	มาก
1.12	การตรวจสอบรายการสั่งซื้อจากลูกค้า	3.70	0.72	มาก
1.13	ความเร็วของระบบหลังร้าน	3.85	0.70	มาก
2.ด้านเนื้อหาบทเรียน				
2.1	เนื้อหาที่ใช้เรียนเหมาะสมกับการเรียนการสอน	3.78	0.80	มาก
2.2	สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	3.83	0.71	มาก
2.3	เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์	3.73	0.72	มาก
2.4	เข้าใจกระบวนการทำงานทั้งหมดในรายวิชา	3.85	0.74	มาก
2.5	ให้คะแนนตนเองก่อนเรียนวิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	3.55	0.81	มาก
2.6	ให้คะแนนตนเองหลังเรียนวิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	3.68	0.76	มาก
2.7	ความพอใจในภาพรวม	3.78	0.73	มาก
3.ด้านการจัดการเรียนการสอน				
3.1	ลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนอย่างชัดเจน	3.70	0.85	มาก
3.2	มีการตรวจติดตามงานสม่ำเสมอ	3.65	0.74	มาก
3.3	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนในแต่ละครั้ง	3.63	0.67	มาก
3.4	ให้คำปรึกษานักศึกษานอกเวลา	3.85	0.74	มาก
3.5	ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน	4.08	0.68	มาก
3.6	มีการฝึกฝนด้วยตนเอง	3.60	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.73	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 จากแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 26 ข้อ คำถามครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือลำดับที่ 3.5 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน $\bar{X}=4.08$ อยู่ในระดับ มาก

ผลการวิจัย

จากการวิจัยทำให้ได้องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน Free e-Commerce Online และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 3 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ผลของการวิจัย ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1.ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online –หน้าร้าน- หลังร้าน 2.ด้านเนื้อหาบทเรียน 3.ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้ผลรวม สรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1.ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online -หน้าร้าน	3.67	0.75	มาก
1.1.ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online -หลังร้าน	3.75	0.74	มาก
2.ด้านเนื้อหาบทเรียน	3.73	0.75	มาก
3.ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.75	0.73	มาก

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักศึกษาทั้ง 3 ด้านคือ 1.ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online หน้าร้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.67$) หลังร้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.75$) 2.ด้านเนื้อหาบทเรียน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.73$) 3.ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.75$)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ได้องค์ประกอบในการเรียนการสอนดังนี้ ผู้สอน, ผู้เรียน, Free e-Commerce Online และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้ผลความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน

1. ด้านการทำงานของ Free e-Commerce Online หน้าร้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 คือ ความสวยงามของแบนเนอร์ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.88$) อันดับ 2 คือความเร็วของระบบหน้าร้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.83$) อันดับ 3 คือความครบถ้วนของ Content อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.73$) ด้านที่ 1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.67$)

1.1 หลังร้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 คือ ความเร็วของระบบหลังร้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.85$) อันดับ 2 คือการเพิ่มหมวดหมู่สินค้า อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.80$) อันดับ 3 คือ การสร้างอัลบั้มภาพ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.80$) ด้านที่ 1.1 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.75$)

2. ด้านเนื้อหาบทเรียน ค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 คือ เข้าใจกระบวนการทำงานทั้งหมดในรายวิชา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.85$) อันดับ 2 คือนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.83$) อันดับ 3 คือ เนื้อหาที่ใช้เรียนเหมาะสมกับการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.78$) ด้านที่ 2 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.73$)

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 คือ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก (\bar{X} =4.08) อันดับ 2 คือให้คำปรึกษานักศึกษานอกเวลา อยู่ในระดับ มาก (\bar{X} =3.85) อันดับ 3 คือ ลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนอย่างชัดเจน อยู่ในระดับ มาก (\bar{X} =3.70) ด้านที่ 3 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก (\bar{X} =3.75)

นักเรียนพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับ Free e-Commerce Online ทำให้ผู้เรียนมีทักษะสามารถสร้างเว็บไซต์ e-Commerce Online ได้ทุกคน เข้าใจการทำงานของระบบหน้าร้าน หลังร้าน การใช้งานระบบ แม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่อง อายุ พื้นฐานการศึกษาเดิม ความหลากหลายทางอาชีพ และเรื่องเวลาเรียนที่จำกัด ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ส่งผลให้นักศึกษาเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากผลการวิจัย สามารถจำแนกข้อดี – ข้อจำกัดของการเรียนแบบผสมผสาน (Strong and Weakness) การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งสอดคล้องกับ อภิชาติ อนุกุลเวช (2555) กล่าวไว้ เป็นนวัตกรรมการเรียนรูปแบบใหม่และนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนซึ่งจากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่าทั้งข้อดี-ข้อเสียบางประการที่ควรคำนึงถึงซึ่งมี ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online

1. ผู้เรียนสามารถแบ่งเวลาเรียนได้อย่างอิสระ ผู้สอนควรมีการตรวจติดตามงานทุกอาทิตย์
2. ไม่จำกัดเรื่องเวลา สถานที่ในการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถทำที่บ้าน หรือที่ทำงานได้
3. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. สร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เห็นภาพรวมของเว็บไซต์ได้รวดเร็ว
5. ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ทำเป็นอาชีพเสริมได้

ข้อจำกัดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online

1. ควรกำหนดให้ผู้เรียนตั้งชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อของผู้เรียน ง่ายต่อการจดจำ
2. สภาพแวดล้อมบางที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้อุปกรณ์หรือระบบ Internet Network เกิดปัญหาหรือเป็นจุดบอดในด้านการรับส่งสัญญาณ
3. Web browser บางประเภท มีปัญหาต่อการเข้าใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online เสริมสร้างทักษะ วิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถเสริมสร้างทักษะ ในรายวิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร่วมกับ Free e-Commerce Online ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแบ่งเป็นด้านการเรียนการสอน และด้านการใช้งาน ดังนี้

• ด้านการเรียนการสอน

Web e-Commerce ประเภท Open Source (Free) ประกอบด้วยหลายประเภทที่มีให้เลือกใช้งานอาทิเช่น 1.Magento 2.OsCommerce 3.OpenCart 4.Spree Commerce 5.PrestaShop 6.Joomla Virtue Mart การนำมาสอนผู้สอนควรคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ 1. ระยะเวลาในการเรียนการสอนแต่ละภาคการศึกษา 2. พื้นที่เก็บ Web e-Commerce หรือ Hosting 3.การขอ Free-Domain name 4. พื้นฐานการศึกษาของผู้เรียน 5. พฤติกรรมการเข้าเรียนของผู้เรียน ถ้าผู้สอนไม่มีข้อจำกัดทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมา สามารถเลือกใช้ Web e-Commerce ประเภท Open Source (Free) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

• ด้านการใช้งาน

กรณีที่ผู้สอนสอนในภาคพิเศษ มีเวลาในการเรียนการสอนน้อยกว่าภาคปกติ และมีข้อจำกัดข้อ 1-5 ผู้สอนสามารถเลือกใช้ Free e-Commerce Online ซึ่งมีหลายบริษัทให้เลือกใช้งานเช่นเดียวกัน อาทิเช่น www.gagto.com, www.lnwshop.com จากที่ผู้วิจัยได้นำมาสอนในรายวิชาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นมีความแตกต่างกันดังนี้

1. www.gagto.com ในหน้าเว็บมีโฆษณาแฝงที่ไม่สามารถนำออกจากหน้าเว็บได้ ระบบไม่รองรับทุกกระบวนการของเว็บไซต์ประเภท e-Commerce (ดูตัวอย่างเว็บนักศึกษาที่ใช้งาน www.gagto.com ได้ที่ <http://atippawan.blogspot.com/2012/03/2.html>)
2. www.lnwshop.com ตอบความต้องการของเว็บไซต์ประเภท e-Commerce ได้เป็นอย่างดี มีฟังก์ชันการทำงานที่เอื้ออำนวยความสะดวก มีรูปแบบเว็บไซต์ที่สวยงามระดับมืออาชีพ (ดูตัวอย่างเว็บนักศึกษาที่ใช้งาน www.lnwshop.com ได้ที่ <http://atippawan.blogspot.com/2012/09/web-e-commerce-2.html>) ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปประกอบเป็นอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: วี. อินเตอร์ พรินทร์.
บุญชม ศรีสะอาด. 2545. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
ภาวธ พงษ์วิทย์ภานุ. 2550. e-Commerce. กรุงเทพมหานคร : บริษัทตลาด ดอท คอม จำกัด.
อภิชาติ อนุกุลเวช. 2555. การเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning). (ออนไลน์). สืบค้นจาก
<http://abhichatdotcom.blogspot.com/2012/04/blended-learning.html> (12 สิงหาคม 2555)

การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของ จังหวัดเพชรบุรี

APPLICATION OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEMS FOR COASTAL RESOURCES MANAGEMENT IN PHETCHABURI PROVINCE

ณรงค์ วงษ์พานิช

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีในอดีตถึงปัจจุบัน 2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีโดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ 3. เพื่อประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรปะการัง ทรัพยากรหญ้าทะเล ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก ของจังหวัดเพชรบุรี 4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ในการจัดการทรัพยากรที่ดิน ทรัพยากรป่าชายเลน ทรัพยากรปะการัง ทรัพยากรหญ้าทะเล ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก ของจังหวัดเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้จำนวน 255 คน โดยแบ่งเป็นนายกองค์การปกครองท้องถิ่น 35 คน ปลัดองค์การปกครองท้องถิ่น 35 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในองค์การปกครองท้องถิ่น 105 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (T- test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี ด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ด้านการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีอยู่ในระดับดี ส่วนสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามจะมีผลต่อการประเมินทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ , การจัดการ , ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

Abstract

This study on applying geographical information system (GIS) for shoreline resource management in Phetchaburi Province aimed at 1. determining current situation of shoreline resource in Phetchaburi Province, 2. construct GIS database of the shoreline resource management in Phetchaburi Province, 3. apply the GIS system for managing land resource, mangrove forest, coral resource, seagrass resource, marine animals and plants, as well as rare marine life resources in Phetchaburi Province, 4. evaluate effectiveness of the GIS system applied for the land resource, mangrove forest, coral resource, seagrass resource, marine animals and plants, as well as rare marine life resources, and 5) determine satisfaction over the GIS system applied for the land resource, mangrove forest, coral resource, seagrass resource, marine animals and plants, as well as rare marine life resources in Phetchaburi Province. The samples of the study were 255 personnel comprising of 35 chief executive officials of local administrative organizations, 35 permanent secretary of local administrative organizations, 105 personnel officials working in the local administrative organizations, 80 students studying at Phetchaburi Rajabhat University. A questionnaire was used for data collection. The data were analyzed with statistics for frequency, percentage, mean, standard deviation, Analysis of differences between groups (T-test). and one-way ANOVA.

The results showed that. Application of geographic information systems for resource management in the coastal province of Phetchaburi.. The performance of geographic information systems used to manage. Phetchaburi coastal resources. The satisfaction of the people in the coastal province of Phetchaburi u take. The utilization eletronics led the organization in the coastal province of Phetchaburi great extent. And the status of the respondents. Knowledge level of the respondents. Affect the evaluation of the three significant at the .05 level.

Keywords : Applicability system way geography information , The administration , Coast province Phetchburi resource

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของโลกและของทวีปเอเชีย และในประเทศไทย กำลังอยู่ในสภาวะวิกฤต ปัญหานี้เกิดขึ้นจาก 1.ภัยธรรมชาติเอง เช่น การเกิดภาวะเรือนกระจก อุณหภูมิของโลกที่สูงขึ้นทำให้น้ำทะเลสูงขึ้นก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะตามแนวชายฝั่ง พื้นที่ชายหาดและ ที่อยู่อาศัยลดลง การเกิดสึนามิ บ่อยครั้ง ทำให้อาคารสร้างของผิวโลกเปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรชายฝั่งถูกทำลายทั้งหมดล่าสุดเมื่อเดือนมีนาคม 2554 ณ เมืองมียะจิ บนเกาะฮอนชู ประเทศญี่ปุ่น ส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนไปทั่วโลก และในปลายปี 2547 ก็เกิดคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งทะเลอย่างมาก และ 2. เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่นจะเป็นเหมืองทราย การก่อสร้างกำแพงกันคลื่น เขื่อนกั้นน้ำ ทำเทียมเรือ และการขุดเจาะน้ำบาดาล ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ชายฝั่งทะเลต้องถูกกัดเซาะไปอยู่เรื่อยๆ การนำพื้นที่ป่าชายเลนไปทำนาุ้งก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกัดเซาะชายฝั่งทะเลเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่มีแนวความยาวของชายฝั่งทะเลยาว 91.45 กิโลเมตร ตั้งแต่ อำเภอบ้านแหลมถึง อำเภอชะอำ มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล ปัญหาการทับถมของตะกอนจากปากแม่น้ำเพชรบุรีลงสู่อ่าวไทย การตัดไม้ทำลายป่าชายเลน การนำพื้นที่ป่าชายเลนมาทำนาุ้ง การสร้างเขื่อนกั้นคลื่นน้ำทะเล ทำให้ทิศทางของกระแสน้ำเปลี่ยน เกิดการกัดเซาะแนวชายฝั่งมากขึ้น และ การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งท่องเที่ยว จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัย จึงต้องการที่จะศึกษารวบรวมข้อมูล และจัดทำเว็บไซต์สถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นกลไกหนึ่ง ที่จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ และ สภาพปัญหาของทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรีในด้านต่างๆ โดยการนำเอา ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เป็นเครื่องมือสำหรับการรวบรวม การเก็บบันทึก การเรียกใช้ การแปลง การวิเคราะห์ และการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่จากสิ่งที่ปรากฏขึ้นของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำมาศึกษา ประเมิน ถึงสภาพต่างๆของทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน
2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีโดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
3. เพื่อประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อประเมินระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรี โดยแบ่งขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชนคือนายกองคการบริหารส่วนท้องถิ่น นายกเทศมนตรีเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ปลัดเทศบาล และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในองค์การปกครองท้องถิ่น 35 แห่งๆละ 2 คน จำนวน 70 คน และ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน

35 แห่ง ทุละ 3 คน จำนวน 105 คน ประชากรที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีโดยคัดเลือกนักศึกษาจำนวน 80 คน รวมทั้งสิ้น 255 คน

2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ ตามแนวชายฝั่งของจังหวัดเพชรบุรีถึงอำเภอบ้านแหลมถึงอำเภอชะอำ รวมระยะทางประมาณ 91.45 กิโลเมตร

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี ทรัพยากรชายฝั่งทะเลทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1.) ทรัพยากรที่ดิน 2.) ทรัพยากรป่าชายเลน 3.) ทรัพยากรปะการัง 4.) ทรัพยากรหญ้าทะเล 5.) ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6.) ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบของการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี เป็นการศึกษาสภาพและสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี

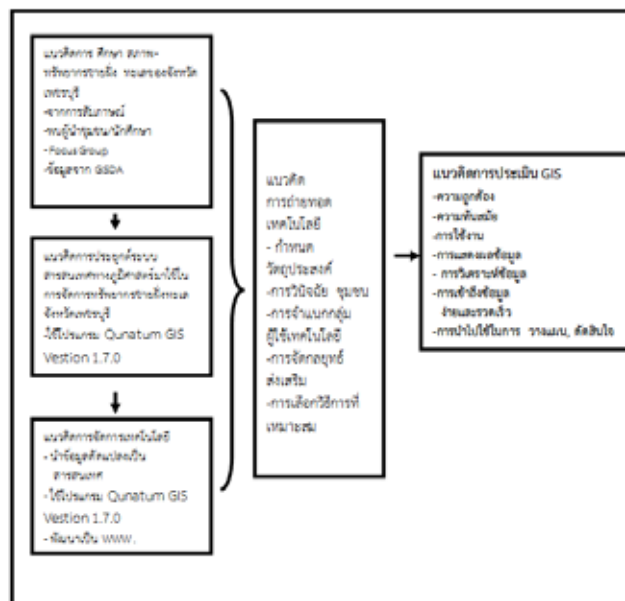
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยี เป็นการนำข้อมูล ผ่านกระบวนการประมวลผลเพื่อออกมาเป็นสารสนเทศ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปฏิบัติการถ่ายทอดและการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการซึ่งได้แก่ผู้นำชุมชนและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

จากแนวคิดในการวิจัย ทั้ง 5 แนวความคิด สามารถนำเชื่อมโยงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีได้ตามแบบจำลองกรอบแนวคิดในการวิจัย ตามภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ประโยชน์ของที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ได้องค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลจากการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในด้านต่างๆ การวางแผน การจัดการ การบริหารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล การบุกรุกทำลายป่าชายเลน การป้องกันสัตว์หายาก ขององค์การปกครองท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โรงเรียน มหาวิทยาลัย และผู้ทำงานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

1.2 ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลและผลระหว่างตัวแปรในการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

1.3 ได้ความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ กับข้อมูลจริงของสถานการณ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ได้เครือข่ายของชุมชน นักศึกษา ในการพัฒนาองค์ความรู้ ข้อมูลและการกระทำกิจกรรมร่วมกันในการดูแลรักษาทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรี

2.2 ได้รูปแบบในการเลือกใช้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีลงสู่ชุมชน

3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล

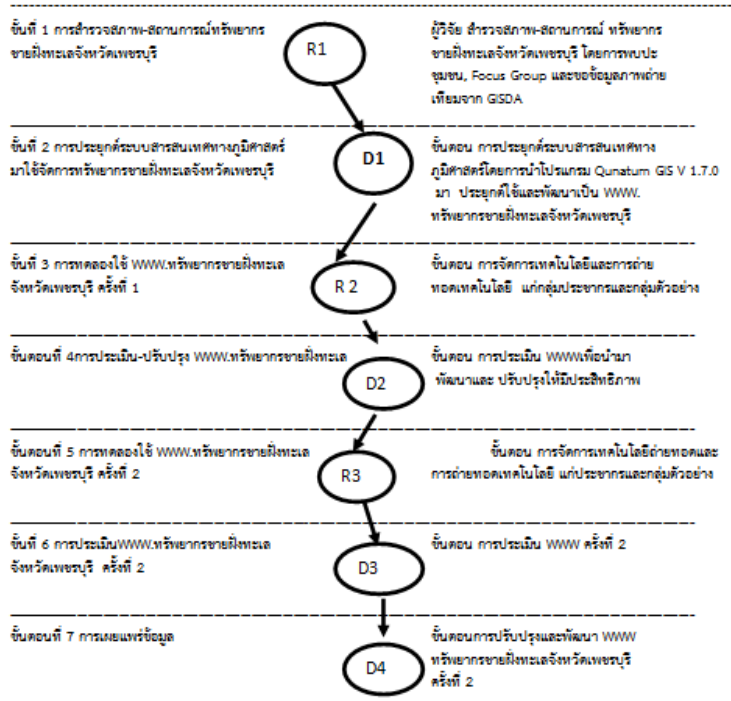
3.1 ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่มีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนตัดสินใจ การบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

3.2 ได้ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเล ในรูปของข้อมูลเชิงแผนที่ ซึ่งจะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

และจากปัญหาและแนวคิดดังกล่าวมาข้าพเจ้าจึงสนใจที่จะนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดเพชรบุรี

โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

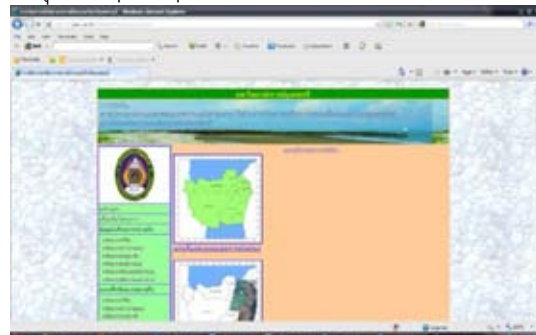

กระบวนการวิจัยแต่ละขั้นตอนจะได้ผลผลิต (Out put) แต่ละขั้นตอนดังนี้

วิธีการวิจัย	ผลผลิต (Out put)
การสำรวจสภาพสถานการณ์ ทรัพยากร ชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรี โดยการพบปะชุมชน Focus Group และขอข้อมูลภาพถ่ายเทียมจาก GISDA	ข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ 1 ทรัพยากรที่ดิน 2 ทรัพยากรป่าชายเลน 3 ทรัพยากรปะการัง 4 ทรัพยากรหน้าทะเล 5 ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6.ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายาก
การประยุกต์ระบบสารสนเทศในการจัดการทรัพยากร ชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Qunatum GIS V 1.7.0 มาประยุกต์ใช้และพัฒนาเป็น WWW. ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล และ WWW. ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี
การจัดการเทคโนโลยีและการถ่ายทอดเทคโนโลยี แก่กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	รูปแบบ การ จัด การเทคโนโลยี รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพของ โปรแกรมระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Qunatum GIS V 1.7.0)
การประเมินเทคโนโลยีสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ประเมิน WWW. ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	ข้อมูลการประเมินประสิทธิภาพ ของ ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ด้าน ความถูกต้อง ความทันสมัย การใช้งาน การแสดงข้อมูลรวดเร็ว การวิเคราะห์ข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลง่าย-สะดวก การนำไปใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจ ประโยชน์ที่ได้รับ
การเผยแพร่ WWW. ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	WWW. ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพของทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ของทรัพยากรชายฝั่งทะเลทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรที่ดิน 2) ทรัพยากรป่าชายเลน 3) ทรัพยากรปะการัง 4) ทรัพยากรหน้าทะเล 5) ทรัพยากรพืชและสัตว์ทะเลต่างๆ และ 6) ทรัพยากรสัตว์ทะเลหายากอยู่ในสภาพที่กำลังถูกคุกคามเป็นอย่างมาก โดินเฉพาะทรัพยากรที่ดิน กำลังประสบกับปัญหาเรื่องการกัดเซาะตามแนวชายฝั่งทะเล ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ และเมื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดการเป็นฐานข้อมูล และพัฒนาขึ้นเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่ง ทะเลของจังหวัดเพชรบุรีในรูปแบบของ เว็บไซต์ โดยการประยุกต์ใช้โปรแกรม Qunatum GIS V 1.7.0 มาใช้ในการจัดการ ฐานข้อมูล ได้เว็บไซต์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี <http://it.pbru.ac.th/WebsiteGT/> ดังนี้

หลังจากนั้นนำไปเผยแพร่ ให้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 255 คน เป็นผู้ประเมิน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามจะ ทำการสอบถามเพื่อประเมินทั้งสิ้น 3 ด้าน คือ 1) ด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี 2)ด้านความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี และ 3) ด้านการ นำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี โดยแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปใช้ในการประเมินได้รับการ ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ซึ่งผลการประเมินแต่ละด้านมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่ง

ทะเลจังหวัดเพชรบุรี

รายการที่ประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
1.ระบบใช้งานง่าย	4.02	.742	มาก
2.ระบบสามารถค้นหา - เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้รวดเร็ว	4.09	.710	มาก
3.มีความสม่ำเสมอในทุกหน้าจอของการออกแบบ	3.92	.740	มาก
4.การแสดงผลข้อมูลมีความชัดเจน	4.07	.810	มาก
5.การเชื่อมโยงข้อมูลอย่างเป็นระบบ	4.00	.763	มาก
6.สามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วไป	4.21	.728	มาก
7.ความถูกต้องของข้อมูลที่น่าเสนอ	4.08	.751	มาก
8.การวิเคราะห์ข้อมูลง่าย	3.98	.768	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.04	.610	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม ทั้งหมด (\bar{X}) อยู่ที่ 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .610 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า สามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วไป ค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X}) ที่ 4.21 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .728 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ระบบสามารถค้นหา - เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้รวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .710 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก และอันดับสาม คือ ความถูกต้องของข้อมูลที่น่าเสนอ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .751 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก

ตารางที่ 2. ผลการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

รายการที่ประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
1.ข้อมูลที่ได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน	4.03	.681	มาก
2.ใช้ได้ไม่จำกัดสถานที่	4.05	.757	มาก
3.ความเหมาะสมของเนื้อหาที่น่าเสนอข้อมูล	4.09	.740	มาก
4.มีความหลากหลายในการนำเสนอข้อมูล	4.04	.775	มาก
5.การนำเสนอข้อมูลรวดเร็ว	4.02	.768	มาก
6.ระบบแสดงผลข้อมูลได้สวยงาม	4.04	.800	มาก
7.ขนาดของตัวอักษรหน้าจอบริษัทมีความเหมาะสม	4.02	.758	มาก
8.ความถูกต้องของข้อมูลที่น่าเสนอ	4.10	.767	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.04	.610	มาก

จากตารางที่ 2. พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม ทั้งหมด (\bar{X}) ที่ 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .610 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ความถูกต้องของข้อมูลที่น่าเสนอ ค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X}) ที่ 4.10 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .767 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ความเหมาะสมของเนื้อหาที่น่าเสนอข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .740 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก และอันดับสาม คือ ใช้ได้ไม่จำกัดสถานที่ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .757 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3. ผลการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัด เพชรบุรี

รายการที่ประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิภาพ
1.ระบบสามารถบอกตำแหน่งของแหล่งข้อมูลได้ชัดเจน	4.08	.677	มาก
2.ระบบสามารถบอกการเปลี่ยนแปลงแต่ละท้องที่ได้ชัดเจน	3.99	.774	มาก
3.มองเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละท้องที่ได้ชัดเจน	4.04	.805	มาก
4.สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ชัดเจน	4.00	.756	มาก
5.ข้อมูลมีความทันสมัย-เป็นปัจจุบัน	4.10	.760	มาก
6.ข้อมูลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที	4.09	.734	มาก
7.สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการทำกิจกรรมเกี่ยวกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลได้	4.14	.699	มาก
8.สามารถนำข้อมูลไปใช้ทำนายเหตุการณ์ภายหน้าได้	4.05	.730	มาก
9. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล	4.13	.741	มาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.06	.590	มาก

จากตารางที่ 3.ผลการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีค่าเฉลี่ยรวม ทั้งหมด (\bar{X}) อยู่ที่ 4.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .590 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการทำกิจกรรมเกี่ยวกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลได้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X}) ที่ 4.14 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .669 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.13 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .741 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก และอันดับสาม คือ ข้อมูลมีความทันสมัย-เป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.10 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .760 ระดับของประสิทธิภาพอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

การศึกษาความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าสถิติ การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (T- test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างเพศชาย -เพศหญิง

รายการที่ประเมิน	เพศ		\bar{X}	S.D.
	ชาย	หญิง		
1.ด้านการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	ชาย	167	4.12	.57
	หญิง	88	3.80	.65
2.ด้าน การประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	ชาย	167	4.11	.54
	หญิง	88	3.91	.70
3.ด้านการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรี	ชาย	167	4.14	.56
	หญิง	88	3.92	.62

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างเพศชาย กับเพศหญิง จากการประเมินทั้ง 3 ด้าน พบว่าเพศชาย มีความคิดเห็น ด้านการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ด้านการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี และด้านการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดเพชรบุรี อยู่ที่ \bar{X} 4.12 4.11 และ 4.14 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ส่วนเพศหญิง \bar{X} อยู่ที่ 3.80 3.91 และ 3.92 ซึ่งอยู่ในระดับที่มากเช่นกัน

ตารางที่ 5 ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในด้านการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	df	F/X ²	Sig	ความแตกต่าง
1.ช่วงอายุ	2	1.709	.183	แตกต่างกัน
2.ระดับการศึกษา	3	2.947	.033	ไม่แตกต่าง
3.สถานภาพ	3	5.233	.002	ไม่แตกต่าง
4.ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	2	3.532	.031	ไม่แตกต่าง
5.ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์	3	0.380	.768	แตกต่างกัน
6.ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์	3	0.080	.971	แตกต่างกัน
7.ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล	2	7.038	.001	ไม่แตกต่าง

- นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 ในการศึกษาถึงความแตกต่างของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อยู่ที่ .05 สำหรับ ช่วงอายุ ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์ ไม่มีผลต่อการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 6 ความแตกต่างกลุ่มตัวอย่างในด้านการประเมินด้าน การประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	df	F/X ²	Sig	ความแตกต่าง
1.ช่วงอายุ	2	2.553	.080	แตกต่างกัน
2.ระดับการศึกษา	3	5.525	.001	ไม่แตกต่าง
3.สถานภาพ	3	8.669	.000	ไม่แตกต่าง
4.ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	2	.969	.381	แตกต่างกัน
5.ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์	3	.311	.818	แตกต่างกัน
6.ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์	3	.135	.939	แตกต่างกัน
7.ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล	2	7.038	.001	ไม่แตกต่าง

- นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้าน การประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อยู่ที่ .05 ช่วงอายุ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรม ตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ ไม่มีผลต่อ การประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 7. ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในด้านการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	df	F/X ²	Sig	ความแตกต่าง
1.ช่วงอายุ	2	3.396	.035	ไม่แตกต่าง
2.ระดับการศึกษา	3	3.680	.013	ไม่แตกต่าง
3.สถานภาพ	3	6.813	.000	ไม่แตกต่าง
4.ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี	2	1.791	.169	แตกต่างกัน
5.ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์	3	.388	.762	แตกต่างกัน
6.ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์	3	.708	.578	แตกต่างกัน
7.ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล	2	4.716	.010	ไม่แตกต่าง

- นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 7 การศึกษาความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในด้านการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ช่วงอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 สำหรับ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์ ไม่มีผลต่อการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจากตัวแปรต่างๆที่ศึกษา พบว่าสามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วไป มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดที่ 4.21 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .728 รองลงไปคือ ระบบสามารถค้นหา - เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้รวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.09 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .710 และอันดับที่ 3 คือ ความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.08 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .751

ประเมินด้านความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม ความถูกต้องของข้อมูลที่นำเสนอ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดที่ 4.10 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .767 รองลงไปคือ ความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.09 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .740 และอันดับที่ 3 คือ ใช้ได้ไม่จำกัดสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .757

การนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจการทำกิจกรรมเกี่ยวกับ พื้นที่ชายฝั่งทะเลได้มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดที่ 4.14 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .699 รองลงไปคือ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.13 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .741 และอันดับที่ 3 คือ ข้อมูลมีความทันสมัย-เป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ 4.10 และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ .760 ซึ่งจากการศึกษาตัวแปรต่างๆ ทั้งหมด ผลการวิจัยสอดคล้องกับ อูซาวดี ผาภูหลายแดง (2548) ศึกษาการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดกระบี่ โดยการประยุกต์ระบบภูมิสารสนเทศ (Geo-Informatics) ซึ่งประกอบด้วยเทคโนโลยีด้านการสำรวจระยะไกล ,ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ร่วมกับแบบจำลอง Markov Chain and Cellular Automata (CA-Markov) ผลการศึกษา พบว่า สามารถจำแนกประเภทของการใช้ที่ดินออกเป็น ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เกษตรกรรม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ป่าดิบชื้น ป่าชายเลน พื้นที่อื่นๆ และแหล่งน้ำ และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2533-2543 และสอดคล้องกับ จักรกริส กสิสุวรรณ (2542) ศึกษาการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการรับรู้จากระยะไกลเพื่อเฝ้าติดตามการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส โดยการประยุกต์เทคนิคการรับรู้จากระยะไกล (ข้อมูลดาวเทียม LANDSAT-5 ระบบ TM) และระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาติดตามตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งตั้งแต่แหลมโพ จังหวัดปัตตานี

จนถึง ปากน้ำตากใบ จังหวัดนราธิวาส รวมเป็นระยะทาง 154 กิโลเมตร พบว่าการเปลี่ยนแปลงคิดเป็นพื้นที่การกัดเซาะ 2.87 ตารางกิโลเมตร และการทับถม 5.02 ตารางกิโลเมตร ในช่วงระยะเวลา 12 ปี (พ.ศ.2530-2541)

นอกจากนี้ ด้านประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ และ การนำไปใช้ประโยชน์ของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งข้อมูลทั้งหมด ที่วิจัยมาจะมีความแตกต่างกับ สมจิต ลิ้มสวัสดิ์ผล (2537) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนการใช้ที่ดิน จังหวัดตราด โดยการศึกษาสภาพการใช้ที่ดิน และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดิน ปัจจัยที่กำหนดหรือ อุปสรรคต่อการใช้ที่ดินวิเคราะห์ศักยภาพและแนวโน้มของการใช้ที่ดิน และเสนอแนะ แนวทางในการวางแผนการใช้ที่ดินเหมาะสมของจังหวัดตราดโปรแกรมประยุกต์ที่ใช้ คือ PC ARC/INFO ผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นที่จังหวัดตราดเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดถึงลอนชัน เป็นผลให้เกิดความหลากหลายและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อนุกุล รัชดาวงษ์ (2541) ศึกษาการประยุกต์ใช้ข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการกำหนดแนวทาง จัดการพื้นที่ป่าชายเลน จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ประเมินการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนใน จากผลการศึกษาพบว่าระหว่างปี พ.ศ.2455-2540 พื้นที่ป่าชายเลนลดลง 98.70 ตารางกิโลเมตร กฤติกา บุญชาติพิสุทธิ์ (2542) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งกับการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเล จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยการศึกษาด้วยเทคนิคครีโมาเซนซิง ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงชายฝั่ง ณ จุดใด ๆ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปกคลุมดินบริเวณชายฝั่ง ณ จุดนั้นที่ระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.2063 อุทิสภา กุมโล (2542) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลลงละคร อำเภอมือง จังหวัดนครนายก การศึกษานี้เป็นการออกแบบและจัดทำฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ เพื่อการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลลงละคร โดยใช้ซอฟต์แวร์ที่มีผู้ใช้เป็นจำนวนมากและมีราคาถูก เช่น Arc/Info, MapInfo, Map Basic, Visual Basic และ Microsoft Access เพื่อสนับสนุนงานผู้ใช้ที่ขาดทักษะ ด้าน GIS ให้ทำงานสะดวกยิ่งขึ้น อารี นุชประเสริฐ (2551) ศึกษาการประยุกต์ใช้ข้อมูลการรับรู้ระยะไกลและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจัดการพื้นที่ป่าชายเลน บริเวณอ่าวสวี - ทุ่งคา จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์พบว่าสามารถนำไปทำนายการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนได้ สุภาพร จันทรทอง (2549) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกทำลายป่า บริเวณอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดกำแพงเพชรและนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ที่ศึกษา ปี พ.ศ.2543 สามารถจำแนกเป็น 4 ประเภท คือ 1. พื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 97.36 2. พื้นที่เกษตรกรรม ร้อยละ 1.39 3. ไร่ร้าง และ 4. สวนยูคาลิปตัส ปิยนุช กลั่นสอน (2549) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการจำแนกเขตท้องที่เยวโดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ช่วงชั้นที่เหมาะสมต่อแหล่งท้องที่เยวในพื้นที่ศึกษาจำแนกได้เป็น 5 ช่วงชั้น โดยพบว่า ช่วงชั้นพื้นที่สันโดษ มีพื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 53.338 ของพื้นที่ทั้งหมด รัตติกาล ธรรมบุตร (2552) ศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการ โดยพบว่าการศึกษาเรื่องระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานบริหารและการวางแผนงานนั้นมีประสิทธิภาพมาก ซาฮาดัต และ คณะ (Shahadat Hossain et al.,2003) ศึกษาการประยุกต์ใช้การสำรวจระยะไกลและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมปลูกป่าชายเลน ในชายฝั่ง Cox's Bazar ประเทศบังกลาเทศ โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม Landsat TM ศึกษาพื้นที่ ปริมาณตะกอนตามแนวชายฝั่งและพิจารณาจำแนกพื้นที่ที่เหมาะสมพบว่า พื้นที่ที่ศึกษามีความเหมาะสมมาก 21.46 ตารางกิโลเมตร และความเหมาะสมปานกลาง 16.05 ตารางกิโลเมตร เพื่อการปลูกป่าชายเลน สรรเพชร ชื่อนิติไพศาล (2541) ศึกษาการเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นการศึกษาแนวคิดในการขยายขีดความสามารถของ WWW เพื่อเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อขอจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากวิธีการดั้งเดิมโดยการศึกษาแบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก คือ 1. การวิเคราะห์เพื่อกำหนดรูปแบบข้อมูลภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมในการเผยแพร่ซึ่งได้กำหนดให้เป็น Shape File เนื่องจากมีโครงสร้างที่เข้าใจง่ายและเปิดเผย อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากซอฟต์แวร์ GIS ทั่วไป 2. การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ทางด้าน GIS โดยใช้ภาษา Java เนื่องจากสามารถใช้งานได้กับทุกระบบปฏิบัติการ การประมวลผลอยู่ที่เครื่องผู้ใช้ ทำให้ลดภาระการประมวลผลที่เครื่องให้บริการ และ 3. การพัฒนา CGI เพื่อใช้ค้นคืนข้อมูลอธิบาย การเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ตแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต จากการทดสอบพบว่าโปรแกรมประยุกต์มีคุณสมบัติ cross platform จริง และจากการจับเวลาการ Download โปรแกรมประยุกต์ พบว่าความเร็วอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลและความสะดวกรวดเร็ว

ข้อค้นพบจากงานวิจัย ในการทำวิจัยครั้งนี้พบว่า

จากตารางที่ 5 ในการศึกษาถึงความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อยู่ที่ .05 สำหรับ ช่วงอายุ ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์ ไม่มีผลต่อการประเมินด้านประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

จากตารางที่ 6 ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้านการประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อยู่ที่ .05 ช่วงอายุ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรม ตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ ไม่มีผลต่อ การประเมินความพึงพอใจฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

จากตารางที่ 7 การศึกษาความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในด้านการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ช่วงอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และ ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี มีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ .05 สำหรับ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย-ทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูลจาก เว็บไซต์ ไม่มีผลต่อการประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี

สรุปได้ว่า การศึกษาความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัย ระยะเวลาในการทำกิจกรรมตามแนวชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ระดับความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล มีผลต่อการประเมิน ทั้ง 3 ด้าน รองลงมาคือ ช่วงอายุ สำหรับ ระยะเวลาการมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และ ระยะเวลาในการสืบค้นข้อมูล ไม่มีผลต่อการประเมินแต่อย่างใด

สถานภาพ และ ระดับความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะมีผลต่อการประเมินทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลน้อยมาก ควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลในทุก ๆ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น
2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีเจ้าหน้าที่จัดการข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเล เพื่อจะได้ทำการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลที่ทันสมัย และเผยแพร่ให้ชุมชนรับทราบข้อมูลได้อย่างทั่วถึง
3. ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรชายฝั่งทะเล และข้อมูลด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ เพื่อเป็นศูนย์กลางของข้อมูลในการนำเสนอ และการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กฤติกา บุญชาติพิสุทธิ์. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ที่ดินบริเวณชายฝั่งกับการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จากการศึกษาด้วยเทคนิครีโมทเซนซิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จักรกริส กลีสวรรณ. 2542. การประยุกต์ข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลเพื่อเฝ้าติดตามการเปลี่ยนแปลงของแนวชายฝั่งในภาคใต้ตอนล่าง ประเทศไทย (ปัตตานีและนราธิวาส). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <http://pikul.lib.ku.ac.th> สืบค้น ณ วันที่ 30 เมษายน 2553

ปิยนุช กลั่นสอน. 2549. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจำแนกเขตท้องที่โดยหลักการช่วงชั้นโอกาสด้านนันทนาการในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- รัตติกาล ธรรมบุตร. 2552. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- รายงานสรุปเบื้องต้น. 2552. ความหลากหลายทรัพยากรชีวภาพพื้นที่ส่วนป่าชายเลนทุลกระหม่อม จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย . 2554. การสูญเสียพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทย . เอกสารการประชุม
- สมจิต ลิมส์สวัสดิ์ผล. 2537. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินจังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรพรเพชร ชื่อนิติไพศาล. 2541. การศึกษาการเผยแพร่สารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร จันทร์ทอง. 2549. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกทำลายป่าบริเวณอุทยานแห่งชาติแม่วังก์ จังหวัดกำแพงเพชรและนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อนุกุล รัชตวงษ์. 2541. การประยุกต์ใช้ข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการกำหนดแนวทางจัดการพื้นที่ป่าชายเลน: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อารี นุชประเสริฐ. 2551. การประยุกต์ใช้ข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดการพื้นที่ป่าชายเลน บริเวณอ่าวสวี - ทุ่งคา จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุทิศ กมล. 2542. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษาวดี ผาภูหลายแดง. 2548. การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Rogerson , A.P. 2001 .Statistical methods for geography . n.p. SAGE Publication
- Shahadat Hossain et al. Remote Sensing and GIS Applications for Suitable Mangrove Afforestation Area Selection in the Coastal Zone of Bangladesh. Geocarto International, Volume 18, March 2003: pages 61 - 65

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ด้านการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
DEVELOPMENT OF MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM OF QUALITY
ASSURANCE FOR COMPUTER PROJECT IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA
RAJABHAT UNIVERSITY

สาโรช ปุริสังคหะ

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยประยุกต์ใช้มาตรฐาน OSMM (Open source maturity model) เป็นเครื่องในการประเมินคุณภาพของโครงการนักศึกษา(สาโรช ปุริสังคหะและกิตติมา เมธานัญชากิจ,2008) ในขั้นตอนการพัฒนาสารสนเทศใช้วิธีการพัฒนาระบบแบบ SDLC (System Development Life Cycle) ขั้นตอนการพัฒนาซอฟต์แวร์ใช้ภาษา Delphi เป็นภาษาสคริปต์ และใช้ Microsoft Access 2010 เป็นฐานข้อมูล โดยผลการศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศได้ 3 ส่วน คือ 1)ผลการออกแบบฐานข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยตารางข้อมูลทั้งหมด 5 ตาราง ได้แก่ ตารางข้อมูลสาขาวิชา ตารางข้อมูลคณะ ตารางข้อมูลผู้ประเมิน ตารางข้อมูลนักศึกษา และ ตารางข้อมูลการประเมินหลัก 2)ผลการออกแบบจอภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนของการนำข้อมูลเข้า(Input design) และการสืบค้นข้อมูล ซึ่งประกอบไปด้วยจอภาพทั้งหมด 10 จอภาพ ได้แก่ จอภาพการลงข้อมูลนักศึกษา จอภาพการลงข้อมูลสาขาวิชา จอภาพการลงข้อมูลคณะ จอภาพการลงข้อมูลผู้ประเมิน จอภาพการลงข้อมูลการวัดคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ จอภาพสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล จอภาพสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม สรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม และสรุปผลข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา 3)ผลการออกแบบรายงาน ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนของรายงานทั้งหมด 5 รายงาน ได้แก่ รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม รายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล รายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม และรายงานข้อมูลนักศึกษา จากผลของการวิจัยทำให้ได้ระบบสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีประโยชน์ต่อนักศึกษาในการพัฒนาโครงการที่ดีและมีคุณภาพ

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ การประกันคุณภาพ โครงการคอมพิวเตอร์

Abstract

The objectives of this research to development of Management Information System of Quality Assurance for Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Applying OSMM (Open Source Maturity Model) to assessment of student project. To develop the system by SDLC (System Development Life Cycle).To develop the system script by Delphi language and develop database system by Microsoft access 2012.The result of research can develop information system 3 part.1) The result of database can designing 5 tables be Department, Faculty, Assessor, Student and Main of Assessment.2)The result of graphic user interface can designing 10 part be Student, Department, Faculty, Assessor, Assessment, The conclude of assessment of computer project for each person. The conclude of assessment of computer project for all person. The analysis of problem for each person .The analysis of problem for all person.The conclude of computer project.3)The result of report can designing 5 reports be The conclude of assessment of computer project for each person. The conclude of assessment of computer project for

all person. The analysis of problem for each person. The analysis of problem for all person .The conclude of computer project. The result of research can development of Management Information System of Quality Assurance for Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University and student can develop Informantion System is the high quality. Theoretically of software engineering.

Keyword: Information System, Quality Assurance, Open Source Maturity Model (OSMM), Computer project.

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 96 ถนนโรจนะ ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2448 ชื่อว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูกรุงเก่า” ปัจจุบันรวมระยะเวลาการเรียนการสอนกว่า 100 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเป็นสถาบันทางการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก หลายสาขาวิชา แยกได้ตามคณะได้ 4 คณะดังต่อไปนี้ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิทยาการจัดการ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมี 3 คณะที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ คือ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เปิดสอนสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะครุศาสตร์เปิดสอนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา และคณะวิทยาการจัดการเปิดสอนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาผลิตนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์(ซอฟต์แวร์) ในแต่ละปีมีผู้สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมากและไม่สำเร็จการศึกษ้อีกจำนวนหนึ่ง เนื่องด้วยในแต่ละสาขาวิชามีขบวนการเรียนการสอน การประเมินโครงการคอมพิวเตอร์ ที่แตกต่างกัน ในส่วนของผู้สอน คุณภาพและประสบการณ์ของผู้สอนที่แตกต่างกัน ในส่วนของนักศึกษาแต่ละคนมีคุณภาพที่แตกต่างกัน ทำให้ทักษะของนักศึกษาที่พัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพของการเรียนที่แตกต่างกันด้วย

จากปัญหาที่สำคัญดังกล่าวสามารถจำแนกผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ได้ 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 พัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดให้ และส่วนที่ 2 พัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ไม่สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดให้ หรือไม่สามารพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ได้ด้วยตนเอง จากข้อมูลที่ได้ศึกษาสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่นักศึกษาไม่สามารถพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนดให้ เป็นเพราะนักศึกษาไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ โดยที่ตัวนักศึกษาเองไม่ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงว่าคือปัญหาส่วนใด ทำให้นักศึกษาไม่สามารถปรับปรุง แก้ไข ความบกพร่องต่างๆ ในการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ และในส่วนของผู้ประเมินโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา ก็ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า ปัญหาในการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาแต่ละคนอยู่ที่ใด

ดังนั้นการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามมาตรฐาน Open Source Maturity Model (OSMM)(F.W.Duijnhouwer and C.Widdows,2003; Bernard Golden,2005) จะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้ประเมินโครงการคอมพิวเตอร์สามารถประเมินผลโครงการได้ถูกต้องตามหลักการของวิศวกรรมซอฟต์แวร์ และทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในแต่ละคน ทำให้ผู้ประเมินสามารถแนะนำให้นักศึกษาไปแก้ไข ปัญหา และข้อบกพร่องนั้นๆได้ ในส่วนของนักศึกษาผู้พัฒนาโครงการสามารถรับทราบถึงข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การประกันคุณภาพของโครงการคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ให้สัมฤทธิ์ผลและมีคุณภาพตามมาตรฐาน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยการประยุกต์ใช้มาตรฐาน Open Source Maturity Model (OSMM) เป็นต้นแบบในการประเมินโครงการคอมพิวเตอร์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยศึกษาเรื่องการพัฒนาโครงการซอฟต์แวร์(ดร.สุชาย ธนเสถียรและคณะ,1999) ศึกษาเรื่องการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์(Martin Michlmayr,2007) ศึกษาเรื่องการพัฒนาซอฟต์แวร์แบบเปิด (Open Source)(David A. Wheeler,2007) และดำเนินการพัฒนาโครงการโดยยึดรูปแบบวงจรการพัฒนาาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) ซึ่งมีขั้นตอนอยู่ 7 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัญหา (Problem Definition) การวิเคราะห์ระบบ (Analysis) การออกแบบระบบ (Design) การพัฒนาระบบ (Development) การทดสอบระบบ (Testing) การติดตั้งระบบ (Implementation) และการบำรุงรักษา (Maintenance) ซึ่งสามารถอธิบายขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. การกำหนดปัญหา (Problem Definition)

จากการศึกษาพบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยามีความสามารถในการพัฒนาโครงการคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบผลงานโครงการกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ จะมียุทธศาสตร์ที่ด้อยกว่า และเมื่อประเมินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐาน Open Source Maturity Model (OSMM) ที่ใช้ในการประเมินซอฟต์แวร์ ผลปรากฏว่าคุณภาพอยู่ในระดับที่ไม่ดีนัก ซึ่งสามารถกำหนดปัญหาของการพัฒนาโครงการได้ดังนี้

- 1.1 ไม่ทราบขอบกพร่องของการพัฒนาโครงการ
- 1.2 ไม่ทราบว่าคุณภาพของโครงการอยู่ในระดับใด
- 1.3 ไม่ทราบถึงสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ชิ้นงานมีคุณภาพที่ดี

2.การวิเคราะห์ระบบ (Analysis)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการที่จะให้เกิดมาตรฐานในการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา สามารถวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ใช้ได้ดังต่อไปนี้

1.ขอบเขตการทำงานในส่วนของการรับข้อมูลเข้าสู่ระบบ ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น สามารถรับข้อมูลเข้าระบบได้ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลนักศึกษา
- 1.2 ข้อมูลสาขาวิชา
- 1.3 ข้อมูลคณะ
- 1.4 ข้อมูลผู้ประเมิน
- 1.5 ข้อมูลการวัดคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา

2.ขอบเขตการทำงานในส่วนการประมวลผล ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น สามารถประมวลผล ได้ดังนี้

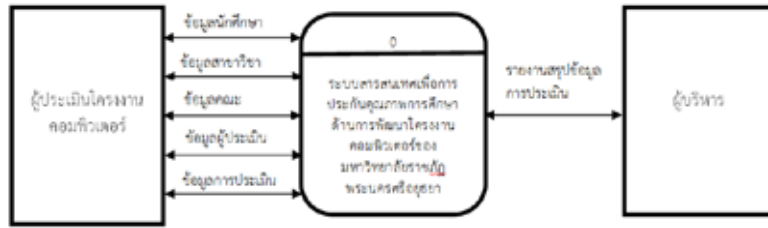
- 2.1 ข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษารายบุคคล
- 2.2 ข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม
- 2.3 ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษารายบุคคล
- 2.4 ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม
- 2.5 ข้อมูลสรุปข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

3.ขอบเขตการทำงานในส่วนการแสดงผลหรือรายงาน ระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้น สามารถนำเสนอเป็นรายงานสรุป ได้ดังนี้

- 3.1 รายงานข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ของนักศึกษารายบุคคล
- 3.2 รายงานข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ของนักศึกษาในภาพรวม
- 3.3 รายงานข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษารายบุคคล
- 3.4 รายงานข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม
- 3.5 รายงานข้อมูลสรุปข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

3.การออกแบบระบบ (Design)

จากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ระบบสามารถนำมาออกแบบระบบ โดยการนำเสนอผ่านกระแสข้อมูลระดับสูงสุด (Context Diagram) ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1: แสดงแผนภาพกระแสข้อมูลระดับสูงสุด (Context Diagram)

จากภาพที่ 1: แสดงแผนภาพกระแสข้อมูลระดับสูงสุดของระบบ สามารถนำมาจำแนกรายละเอียด โดยแสดงถึง ขบวนการ(Process) หลักๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ (Boundaries)

4.การพัฒนาาระบบ (Development)

จากการออกแบบระบบสามารถดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สามารถจำแนกระบบเป็นระบบย่อยๆได้ดังต่อไปนี้

1. ส่วนของการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบ ประกอบไปด้วย

- ข้อมูลนักศึกษา
- ข้อมูลสาขาวิชา
- ข้อมูลคณะ
- ข้อมูลผู้ประเมิน
- ข้อมูลการวัดคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา

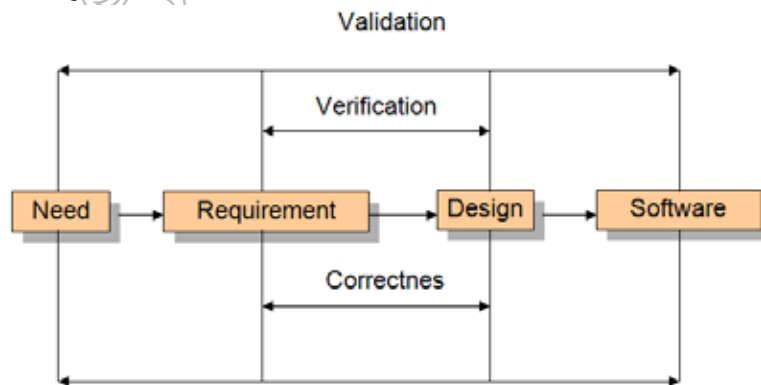
2. ส่วนของการประมวลผลของระบบ ประกอบไปด้วย

- ข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษารายบุคคล
- ข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม
- ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
- ข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม
- ข้อมูลสรุปข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

3. ส่วนของการนำเสนอออกรายงาน ประกอบไปด้วย

- รายงานข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
- รายงานข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพซอฟต์แวร์ของนักศึกษาในภาพรวม
- รายงานข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล
- รายงานข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม
- รายงานข้อมูลสรุปข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

5.การทดสอบระบบ (Testing)

ภาพที่ 2: แสดงขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของการผลิตซอฟต์แวร์

จากภาพที่ 2: แสดงขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องพิจารณาจากความต้องการของผู้ใช้งาน(Validation) แล้วเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องหลังจากการยอมรับในรายละเอียด (Verification) แล้ว ซึ่งจะนำไปสู่ขบวนการผลิตซอฟต์แวร์ ตามความต้องการของผู้ใช้ และเมื่อได้ ซอฟต์แวร์ที่แล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6.การติดตั้งระบบ (Implementation)

เป็นขั้นตอนหลังจากพัฒนาระบบสารสนเทศและได้ผ่านการตรวจสอบการใช้งานแล้ว ในลำดับขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่นำระบบสารสนเทศไปติดตั้งให้ผู้ใช้งาน โดยติดตั้งที่ส่วนของสาขาวิชาที่ใช้ประเมินโครงงานคอมพิวเตอร์ เพื่อวัตถุประสงค์ให้ใช้งานจริง โดยการสำเนาระบบพร้อมฐานข้อมูลเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้งาน ผลของการติดตั้งและการใช้งานเป็นไปด้วยดี

7.การบำรุงรักษา (Maintenance)

เป็นขั้นตอนหลังการเริ่มใช้งานระบบสารสนเทศ ผู้จัดทำได้กำหนดช่วงเวลาในการบำรุงรักษาไว้ ดังนี้

ตารางที่ 1: แสดงรายละเอียดระยะเวลาการบำรุงรักษาระบบ

เดือน	รายละเอียด
1	ติดต่อผู้ใช้ทุกสัปดาห์ หรือทุกครั้งที่มมีปัญหา
2-12	ติดต่อผู้ใช้เดือนละครั้ง หรือทุกครั้งที่มมีปัญหา
ปีถัดไป	ทุกครั้งที่มมีปัญหา

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้สามารถพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้จัดเก็บและค้นหาข้อมูลการประเมินคุณภาพโครงงานคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา โดยยึดตามมาตรฐาน Open Source Maturity Model (OSMM) ซึ่งสามารถแยกเป็นส่วนประกอบได้ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ผลการออกแบบฐานข้อมูล

การออกแบบฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศประวัติการปลูกเห็ดดับเต่า ตำบลสามเรือน ผลที่ได้คือตารางสำหรับเก็บฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยตารางข้อมูลทั้งหมด 3 ตาราง ดังนี้

1. Branch คือ ตารางเก็บข้อมูลสาขาวิชา
2. Group คือ ตารางเก็บข้อมูลคณะ
3. Teacher คือ ตารางเก็บข้อมูลผู้ประเมิน
4. Student คือ ตารางเก็บข้อมูลนักศึกษา
5. Estimate คือ ตารางเก็บข้อมูลการประเมินหลัก

2. ผลการออกแบบจอภาพ

ผลของการออกแบบจอภาพสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลที่ได้คือส่วนของการนำข้อมูลเข้า (Input design) และการสืบค้นข้อมูล สำหรับเก็บฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยจอภาพทั้งหมด 10 จอภาพ ดังนี้

1. จอภาพการลงข้อมูลนักศึกษา แสดงหน้าจอลงข้อมูลของนักศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรหัสนักศึกษา คำนำหน้าชื่อ ชื่อ นามสกุล สาขาวิชา และชื่อคณะ
2. จอภาพการลงข้อมูลสาขาวิชา แสดงหน้าจอลงข้อมูลสาขาวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรหัสสาขา ชื่อสาขา และชื่อคณะ
3. จอภาพการลงข้อมูลคณะ แสดงหน้าจอลงข้อมูลคณะ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรหัสคณะ และชื่อคณะ
4. จอภาพการลงข้อมูลผู้ประเมิน แสดงหน้าจอลงข้อมูลผู้ประเมินโครงงานคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรหัสผู้ประเมิน ตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อ นามสกุล สาขาวิชา และชื่อคณะที่สังกัดอยู่
5. จอภาพการลงข้อมูลการวัดคุณภาพโครงงานคอมพิวเตอร์ แสดงหน้าจอลงข้อมูลเพื่อการประเมินคุณภาพโครงงานคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลรหัสการประเมิน ข้อมูลนักศึกษาพร้อมรายละเอียดโครงงานรหัสผู้ประเมิน วันที่ประเมิน และข้อมูลการประเมินในส่วนของมาตรฐาน OSMM

ภาพที่ 3: แสดงหน้าจอการลงข้อมูลเพื่อการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์

6. จอภาพสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล แสดงหน้าจอการค้นหาข้อมูลสรุป Product Software Maturity Assessment เป็นรายบุคคล ทำให้ทราบระดับคะแนนการประเมินในแต่ละส่วน

Product Parameter	Checker	Score
Product Name: วิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	Product Software Assessment	2.75
Name: วิทยาพัหิ ๒๓๓	Technical Support Assessment	1.1
ชื่อ: ทรานแซคทีฟ	Documentation Assessment	0.9
Project: PHP	Training Assessment	0.05
Database: MySQL	Interaction Assessment	0.95
ผู้ประเมิน: อ.ณภัฏ ๒๓๓๓	Professional Service Assessment	0.75
Date: 2012/05/07	Total	5.00

ภาพที่ 4: แสดงจอภาพสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล

7. จอภาพสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม แสดงหน้าจอการค้นหาข้อมูลการประเมินโครงการของนักศึกษาโดยเลือกตามช่วงเวลาที่กำหนด ผลที่ได้จะแสดงผลข้อมูลสรุป Product Software Maturity Assessment ทุกคน พร้อมทั้งสรุปจำนวนนักเรียนที่ผ่านการประเมินและไม่ผ่านการประเมิน

8. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล แสดงหน้าจอการค้นหาข้อมูลข้อบกพร่องของนักศึกษา โดยเลือกจากรหัสนักศึกษาที่ต้องการ ผลที่ได้จะแสดงผลการประเมินและวิเคราะห์สิ่งที่นักศึกษาต้องปรับปรุง

9. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม แสดงหน้าจอการค้นหาข้อมูลนักศึกษาตามช่วงเวลาที่ต้องการ ผลที่ได้จะแสดงผลการประเมินและข้อมูลที่ต้องปรับปรุง พร้อมทั้งสรุปจำนวนผู้ผ่านการประเมินและไม่ผ่านการประเมิน

10. สรุปผลข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา แสดงหน้าจอการค้นหาข้อมูลพื้นฐานของโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาโดยเลือกตามช่วงเวลาที่ต้องการ ผลที่ได้จะแสดงผลสรุปโครงการคอมพิวเตอร์พร้อมทั้งสรุปการผ่านและไม่ผ่านการประเมินโครงการคอมพิวเตอร์

3. ผลการออกแบบรายงาน

ผลของการออกแบบรายงานสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลที่ได้คือส่วนของรายงาน (Report) สำหรับสรุปข้อมูลที่ต้องการ ซึ่งประกอบไปด้วยจอกภาพรายงานทั้งหมด 5 จอภาพ ดังนี้

1. รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล แสดงรายงานสรุป Product Software Maturity Assessment เป็นรายบุคคล ทำให้ทราบระดับคะแนนการประเมินในแต่ละส่วน

Category	Founding Date	Score
Product Software Assessment	1	4.0
Technical Support Assessment	2	3.0
Documentation Assessment	3	3.0
Product Assessment	4	3.0
Integration Assessment	5	3.0
Performance Assessment	6	3.0
TOTAL	18	3.0

ภาพที่ 5: แสดงรายงานสรุป Product Software Maturity Assessment เป็นรายบุคคล

2. รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในภาพรวม แสดงรายงานสรุป Product Software Maturity Assessment ทุกคน พร้อมทั้งสรุปจำนวนนักเรียนที่ผ่านการประเมินและไม่ผ่านการประเมิน
3. รายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาเป็นรายบุคคล แสดงรายงานข้อมูลการประเมินและวิเคราะห์สิ่งที่นักศึกษาต้องปรับปรุง
4. รายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของนักศึกษาในภาพรวม แสดงรายงานข้อมูลการประเมินและข้อมูลที่ต้องปรับปรุง พร้อมทั้งสรุปจำนวนผู้ผ่านการประเมินและไม่ผ่านการประเมิน
5. รายงานข้อมูลนักศึกษาแสดงรายงานข้อมูลสรุปโครงการคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งสรุปการผ่านและไม่ผ่านการประเมินโครงการคอมพิวเตอร์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนาและการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการประกันคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยที่ได้คือระบบสารสนเทศที่ประกอบไปด้วยส่วนต่างๆของระบบสารสนเทศ 3 ส่วน คือ ฐานข้อมูลของระบบสารสนเทศ จอภาพที่ใช้ในการนำข้อมูลเข้า และจอภาพการค้นหาข้อมูลเพื่อนำเสนอออกมาในรูปแบบของรายงาน

ระบบสารสนเทศนี้ได้นำไปใช้ประโยชน์กับผู้ประเมินโครงการคอมพิวเตอร์ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานการประเมินที่มีแบบอย่างเดียวกัน และผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบสารสนเทศจะทำให้ผู้ประเมินทราบผลการประเมิน ในส่วนผู้ถูกประเมินจะทราบถึงผลการประเมินและข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข และนำไปสู่การประกันคุณภาพของโครงการคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ให้สัมฤทธิ์ผลและมีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยโครงการที่ใช้ในการประเมินเป็นโครงการทางด้านการพัฒนาฐานข้อมูลเป็นหลัก ในอนาคตควรพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อประเมินโครงการทางด้านอื่นๆ เช่นโครงการคอมพิวเตอร์ทางด้านเครือข่าย และ มัลติมีเดีย เป็นต้น เพื่อครอบคลุมโครงการทั้งหมดของนักศึกษา

ระบบสารสนเทศนี้สามารถนำไปใช้ประเมินคุณภาพโครงการคอมพิวเตอร์ในสถาบันการศึกษาอื่นๆได้ และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อการประเมินซอฟต์แวร์ชนิดต่างๆได้

เอกสารอ้างอิง

- ดร.สุชาย ธนวเสถียร, ดร.มนู อรดีตลเชษฐ์ และ ดร.โปรดปราน พิตรสาธ, "การพัฒนาโครงการซอฟต์แวร์ (Software Project Development)", Sum Systems, ประเทศไทย, 1999
- สาโรช ปุริสังคหะ, กิตติมา เมฆาบัญญัติ, “Applying Open Source Maturity Model (OSMM) to the Development of a Student's Computer Project”, The 4th National Conference on Computing and Information Technology 2008 (NCCIT'08), Mahasarakarm, Thailand, 2008
- Bernard Golden, Evaluating Open Source Products: **The Open Source Maturity Model**, Navica, USA, 2005
- F.W. Duijnhouwer, C.Widdows, **Open Source Maturity Model**, Capgemini., USA, 2003.
- David A. Wheeler, **Open Source Software (OSS) in U.S. Government Acquisitions**, Institute for Defense Analyses (IDA), USA, 2007.
- Martin Michlmayr, **Quality Improvement in Volunteer Free and Open Source Software Projects**, University of Cambridge, UK, 2007.

เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์

TELEPHONE SWITCHER

สุทัศน์ อู่ทอง, ธีรยุทธ เสาร์ดี, กิตติชัย พรสวัสดิ์

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาเครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์ ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ที่ประกอบไปด้วย การสื่อสารทางโทรศัพท์และการสร้างวงจร ความรู้ทางด้านไมโครคอนโทรลเลอร์ การติดต่อแบบอนุกรม ตลอดจนการเขียนโปรแกรมรับส่งข้อมูลแบบอนุกรม

บทความนี้จะควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยอาศัยการเปลี่ยนสัญญาณโทรศัพท์หรือ สัญญาณ DTMF โดยอุปกรณ์ ถอดรหัสความถี่จากการกดแป้นโทรศัพท์เป็นเลขฐานสอง แล้วส่งต่อไปยังไมโครคอนโทรลเลอร์ประมวลผล และส่งต่อไปยัง วงจรโซลิตสเตทรีเลย์เพื่อควบคุมอุปกรณ์ไฟฟ้า ผลการทดสอบพบว่า เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านสายโทรศัพท์สามารถ ควบคุมอุปกรณ์ไฟฟ้าได้

คำสำคัญ: เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์, ควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้า

Abstract

This paper was study of control electric appliances through telephone this paper consists of the study of telephone communication, interfacing and the study microcontroller and serial communication.

This paper can control by send the signal of telephone exchange in line telephone in receiver for control can be done. The controller change telephone signal or DTMF signal to binary code decimal by a decoder circuit. A binary code decimal signal to microcontroller basic stamp is through solid state relay circuit for control electric appliances to pass it to the output unit. The electric appliances can be controlled via the telephone.

Keywords: telephone switcher, control electric appliances

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างมากจนยากที่จะตามทันโทรศัพท์ก็ได้รับการพัฒนา เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ที่อยู่กับที่หรืออยู่ภายในบ้านหรือโทรศัพท์แบบเคลื่อนที่ตามตัว ที่สามารถพกพาติดตามตัวเพื่อความสะดวก ในการใช้งานยุคสารสนเทศในขณะนี้จะเห็นว่าแทบทุกบ้านจะมีโทรศัพท์ไว้ใช้ในติดต่อสื่อสารและในขณะเดียวกัน เจ้าของบ้านก็ต้องออกไปทำธุระหรือทำงานนอกบ้านแทบทุกวัน ซึ่งการปล่อยทิ้งบ้านไว้อาจเป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพ ที่จะมาโจรกรรมในช่วงที่เจ้าของบ้านไม่อยู่ เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์อาจเป็นอีกหนทางเลือกหนึ่งที่ได้ที่จะช่วยดูแลทรัพย์สินและควบคุมอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆภายในบ้านในช่วงเวลาคนที่ไม่มีความอยู่บ้านหรือต้องไปทำงานไกลๆบ้านได้ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สร้างเครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์ (TELEPHONE SWITCHER) ในราคาที่ถูกและมีประสิทธิภาพสูงไว้ใช้งานภายในบ้านที่ต้องการเพิ่มความปลอดภัยในเวลาที่ไม่มีความอยู่บ้านรวมทั้งเครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์นี้ยังสามารถควบคุมการทำงานของอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้านทำการเปิด-ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านโทรศัพท์ได้กับเสมือนว่ามีคนอยู่บ้านได้ และทำการโทรแจ้งกลับไปยังหมายเลขที่กำหนดไว้ได้เมื่อมีผู้โทรศัพท์ควบคุมผิดพลาด

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของตัวไอซีไมโครคอนโทรลเลอร์วงจรและโปรแกรมการทำงานที่จะต้องนำมาใช้ในการควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์และศึกษาเกี่ยวกับสัญญาณต่างๆของโทรศัพท์

2. ทำการออกแบบลักษณะของชิ้นงานและ ทำการสร้างโครงงานประกอบชิ้นส่วนและทำการติดตั้งและลงโปรแกรมการทำงานและเก็บผลการทำงาน

3. สรุปผลการทดลอง

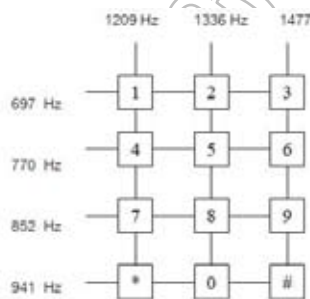
ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้ทำโครงงาน

กระบวนการในการติดต่อสื่อสารผ่านคู่สายโทรศัพท์ ที่มีแรงดันไฟฟ้าภายในคู่สายโทรศัพท์ในสภาวะต่างๆ สัญญาณต่างๆ ภายในคู่สายโทรศัพท์ อย่างเช่น เมื่อทำการยกหูโทรศัพท์จะได้ยินสัญญาณให้หมุนแล้วทำการหมุนหมายเลขโทรศัพท์ที่ต้องการติดต่อเมื่อกดเบอร์ถูกต้องทางชุมสายจะทำการ switch เพื่อสร้างเส้นทางไปยังปลายทางที่ต้องการและตรวจสอบคู่สายที่เรทำการติดต่อด้วยว่าอยู่ในสถานการณ์ใดเช่น สายไม่ว่างหรือที่ปลายทางมีการใช้โทรศัพท์ทางองค์การก็จะส่งสัญญาณสายไม่ว่างมาแต่ถ้าสายว่างทางองค์การก็จะส่งสัญญาณกระดิ่งไปให้เครื่องรับโทรศัพท์ปลายทางระหว่างนี้จะได้ยินสัญญาณเรียกกลับจนกระทั่งมีการรับสายโทรศัพท์ปลายทางหรือถือสายนานเกินไปจะได้ยินสายไม่ว่าง เมื่อมีการรับสายระหว่างนี้จะสามารถที่จะสนทนาได้และเมื่อสนทนาเสร็จสายใดสายหนึ่งวางหูโทรศัพท์ก่อนอีกสายก็จะได้ยินสัญญาณสายไม่ว่างตามมาและเมื่อวางหูทั้งคู่ก็เป็นอันเสร็จกระบวนการติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์

สัญญาณต่างๆในคู่สายโทรศัพท์

1. สัญญาณให้หมุน (dial tone) เมื่อยกหูโทรศัพท์ขึ้นมาจะเหมือนได้ยินเสียงสัญญาณคล้ายๆ แฉกรรณนั่นคือเสียงของสัญญาณให้หมุน ซึ่งประกอบไปด้วยความถี่ 2 ความถี่ผสมกันคือ 350 Hz และ 440 Hz และมีระดับแรงดันอยู่ที่ 5-10 V โดยสัญญาณนี้จะดังอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีการกดปุ่มเพื่อหมุนหมายเลขโทรศัพท์หรือยกหูนานเกินไป สัญญาณนี้จะเปลี่ยนเป็นสัญญาณไม่ว่างแทน (ชลิตร, 2538)

2. สัญญาณปุ่มโทรศัพท์ หรือ DTMF (Dial Tone Multi-Frequency) เมื่อกดปุ่มโทรศัพท์จะได้ยินเสียงที่แตกต่างกันในแต่ละปุ่ม โดยสัญญาณโทรศัพท์เกิดจากการผสมของความถี่ 2 ความถี่โดยแบ่งเป็นความถี่ด้านแนว และด้านหลัก (หนังสือพิเศษด้านอิเล็กทรอนิกส์, 2539) โดยแสดงจากรูปที่ 1

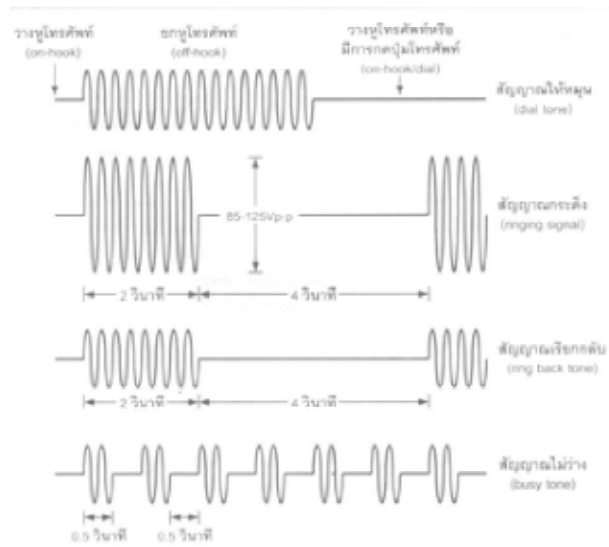
รูปที่ 1 แสดงปุ่มโทรศัพท์มาตรฐาน

ตัวอย่างเช่น เมื่อเรากดปุ่ม 0 สัญญาณ DTMF จะประกอบไปด้วยความถี่ 841 Hz และ 1336 Hz

3. สัญญาณกระดิ่ง (ringing tone) เป็นสัญญาณเรียกไปยังปลายทาง หากปลายทางว่างที่เครื่องรับปลายทางจะได้ยินเสียงกระดิ่งขึ้น โดยสัญญาณกระดิ่งนี้มีค่าความถี่ 20 Hz ระดับแรงดัน 85-125 Vp-p โดยสัญญาณกระดิ่งมาตรฐานจะดัง 2 วินาที และดับ 4 วินาที แต่จากการทดลองอยู่ที่ 1-2 วินาที และดับ 3-4 วินาที

4. สัญญาณเรียกกลับ (ring back tone) เป็นสัญญาณที่เกิดขึ้นเมื่อปลายทางว่างโดยมีจังหวะการกำเนิดสัญญาณตรงกับสัญญาณกระดิ่ง คือ ดัง 2 วินาที และ ดับ 4 วินาที หรือดัง 1 วินาที และดับ 3 วินาทีสัญญาณเรียกกลับนี้เรียกจะได้ยินผ่านหูฟังโทรศัพท์ มีความถี่ผสมกัน 2 ความถี่คือ 440 Hz และ 480 Hz

5. สัญญาณสายไม่ว่าง (busy tone) เป็นสัญญาณที่เกิดขึ้นเมื่อปลายทางที่เรียกไปมีการใช้งานอยู่แจ้งให้ผู้เรียกรู้ว่าไม่สามารถติดต่อได้เนื่องจากสายไม่ว่าง สัญญาณนี้ประกอบไปด้วย 2 ความถี่เช่นกันคือ 480 Hz 620 Hz สัญญาณกระดิ่งมีอัตราการทำงานเท่ากับดัง 0.5 วินาที ดับ 0.5 วินาที

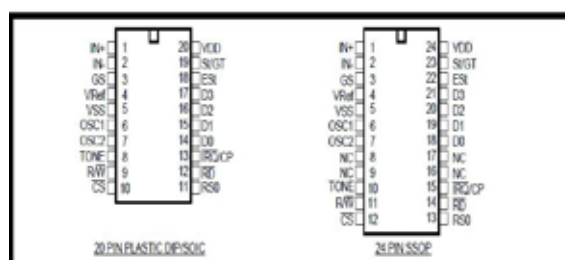
รูปที่ 2 แสดงลักษณะของสัญญาณพื้นฐานของระบบโทรศัพท์

คุณสมบัติของไอซี MT8888C

MT8888Cเป็นไอซีของบริษัทMITELที่เป็นผู้ผลิตขึ้นมาความแตกต่างที่เห็นได้เด่นชัดนอกเหนือจากไอซีเบอร์ MT8870จะเป็นรูปร่างตัวถังบรรจุ, บล็อกไดอะแกรมการทำงานภายใน, ฟังก์ชันต่างๆในการใช้งานที่สามารถอินเตอร์เฟสกับไมโครคอนโทรลเลอร์ภายนอกได้ในรูปที่ 3 แสดงลักษณะการจัดขาใช้งานและตัวถังบรรจุของMT8888C MT8888C นี้ จัดอยู่ในไอซีประเภทโมโนลิธิค DTMF ทรานส์ซีฟเวอร์ที่มีการแบ่งย่านการกรองสัญญาณDTMFด้วยและยังใช้เทคโนโลยีของซีมอสทำให้ไอซีกินกำลังต่ำและมีประสิทธิภาพสูงต่อสถานะแอกทีฟ (ชัยวัฒน์, 2535)

ในการใช้งานโดยในส่วนของภาครับสัญญาณDTMFนั้นจะใช้โครงสร้างที่เป็นพื้นฐานมาจากMT8870ซึ่งเป็นไอซีที่ทำหน้าที่รับสัญญาณDTMFอยู่แล้วและในส่วนของภาคส่งนั้นจะใช้การแปลงสัญญาณดิจิทัลเป็นอนาล็อกที่มีลักษณะเป็นแบบสวิทช์คาปาซิเตอร์ที่มีค่าความเพี้ยนต่ำมากทำให้สัญญาณDTMFที่ได้มีความเที่ยงตรงสูงในส่วนของภาครับภายในก็เช่นกันจะถูกกำหนดให้อยู่ในโทนเบริสต์โหมดซึ่งสัญญาณโทนเบริสต์นี้สามารถถูกส่งไปพร้อมกับค่าไทมิงด้วยในขณะที่มีการกรองสัญญาณขณะเรียกสามารถที่จะการเลือกให้ไมโครโปรเซสเซอร์ทำการวิเคราะห์โทนที่กำหนดเรียกก่อนได้นอกจากนั้นแล้ว MT8888Cไม่เพียงแต่จะสามารถทำการอินเตอร์เฟสได้กับไมโครโปรเซสเซอร์ของอินเทลเท่านั้นแต่ยังสามารถต่ออุปกรณ์หรือเพิ่มจำนวนหรือเบอร์ของไมโครคอนโทรลเลอร์ตัวใหม่ๆในปัจจุบันได้อีกหลายเบอร์ด้วยกันคุณสมบัติต่างๆไปของไอซีเบอร์นี้ก็มีดังเช่นใช้กำลังไฟต่ำ, อินเตอร์เฟสกับไมโครโปรเซสเซอร์ของอินเทลได้ที่มีความเร็วสูง, สามารถปรับเปลี่ยนเวลาการ์ดใหม่ได้ (guard time) , มีการเลือกโทนเบริสต์โหมดได้อย่างอัตโนมัติและรูปแบบในการประยุกต์ใช้งานนั้นก็มีความหลากหลายดังนี้

1. ประยุกต์ใช้กับระบบบัตรเครดิต
2. ประยุกต์ใช้กับระบบส่งข้อความเพจเจอร์ได้
3. ประยุกต์เป็นระบบทวนสัญญาณของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้
4. สามารถทำเป็นระบบต่อโทรศัพท์อัตโนมัติได้
5. ประยุกต์ใช้กับระบบคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

รูปที่ 3 ลักษณะการจัดขาใช้งานและตัวบรรจุของไอซี MT8888C

การออกแบบเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์

รูปที่ 4 โฟลว์ชาร์ตแสดงการทำงาน

การสั่งงานควบคุมการเปิด-ปิดอุปกรณ์ไฟฟ้า ผ่านคู่สายโทรศัพท์โดยการตรวจสอบสัญญาณ DTMF ที่ถูกกดจากคีย์ของโทรศัพท์ ส่งมาเป็นรหัสเพื่อทำการติดต่อสั่งงานกับตัวบอร์ด สามารถนำไปควบคุมการเปิด-ปิด อุปกรณ์ไฟฟ้า ได้ถึง 4 ช่อง โดยต่อกับขั้วต่อของ Relay เมื่อทำการเปิดเครื่อง LED Status (สีเหลือง) จะกระพริบ 2 ครั้ง แสดงถึงความพร้อมในการทำงานค่าเริ่มต้น (Default) ในการทำงานของเครื่องคือ

- TIME OUT = 1 นาที (เวลาในการวางสายอัตโนมัติ ถ้าไม่มีการกดคำสั่งใดๆ)
- RING (จำนวนเสียงกริ่งเรียกเข้าของโทรศัพท์)

- PASSWORD ขณะที่มีเสียงเรียกเข้าของโทรศัพท์ (RING) เครื่องจะรับสายก็ต่อเมื่อนับจำนวนเสียงเรียกเข้าของโทรศัพท์ตามที่ตั้งไว้ และเมื่อรับสายแล้ว จะมีเสียงตอบรับกลับมาผ่านทางสายโทรศัพท์เป็นเสียงบี๊บสั้น 4 ครั้ง แสดงว่าพร้อมรับ PASSWORD ให้ใส่ PASSWORD 4 หลักตามที่ได้ตั้งไว้เครื่องจะตอบรับกลับมาเป็นเสียงบี๊บสั้น 2 ครั้ง แสดงว่าถูกต้อง (OK) แต่หากเครื่องตอบรับเป็นเสียงบี๊ยาว 1 ครั้ง แล้ววางสายทันที กรณีที่เสียงเรียกเข้า (Ring) เว้นระยะเกิน 5 วินาที เครื่องจะเริ่มนับจำนวน Ring ใหม่ และเมื่อเครื่องทำการรับสายแล้วหากไม่มีการกดคีย์ใดๆ หรือผู้โทรวางสายโดยไม่ได้กดปุ่มวางสาย เครื่องจะวางสายให้ภายในเวลา Time Out ที่ตั้งไว้ (Default คือ 1 นาที)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการทดลอง

คำสั่ง	สถานะ
เปิดเครื่อง, เริ่มทำงาน	Status กระพริบ 2 ครั้ง หลอด Power ติด
ทำการต่อสาย กรรกดผ่าน 1234	เครื่องตอบรับเป็นบี๊บสั้น 2 ครั้ง

สั่งงานควบคุมรีเลย์	
กต 1 1	หลอดไฟหลอดที่ 1 ดิด
กต 1 2	หลอดไฟหลอดที่ 2 ดิด
กต 1 3	หลอดไฟหลอดที่ 3 ดิด
กต 1 4	หลอดไฟหลอดที่ 4 ดิด
กต 0 1	หลอดไฟหลอดที่ 1 ดับ
กต 0 2	หลอดไฟหลอดที่ 2 ดับ
กต 0 3	หลอดไฟหลอดที่ 3 ดับ
กต 0 4	หลอดไฟหลอดที่ 4 ดับ
กต #	วางสาย , สิ้นสุดคำสั่ง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เครื่องควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านคู่สายโทรศัพท์ (TELEPHONE SWITCHER) เป็นความคิดริเริ่มที่จะใช้ไอซีตระกูล MT8888C ซึ่งมีสถาปัตยกรรมไม่ยุ่งยากซับซ้อนโดยมีหน่วยความจำเพียงพอที่จะใช้ควบคุมงานขนาดเล็กได้มีให้เลือกใช้งานได้หลากหลายตามความเหมาะสมของงานและมีขนาดรูปทรงเล็กกะทัดรัด การทดลองสร้างโครงงานนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจตามวัตถุประสงค์พอสรุปได้ดังนี้

1. สามารถควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าได้ถึง 4 ช่องทางรีเลย์ขนาด 12 โวลต์โดยหน้าสัมผัสสามารถทนแรงดันได้ 220 โวลต์ และกระแส 3 แอมแปร์ใช้ควบคุมทั้งแบบปกติ (NO) และแบบปกติปิด (NC)
2. การสูญเสียกำลัง (Power loss) จะต่ำเมื่อไม่ได้ใช้งานกินกระแส 10 มิลลิแอมแปร์และในขณะที่ใช้งาน 15 มิลลิแอมแปร์
3. ใช้กับแหล่งจ่ายแรงดันได้ 2 แบบคือแหล่งจ่ายกำลังกระแสตรง (Power Supply) ขนาด 12 โวลต์และแรงดันสลับ (Alternating Voltage) ขนาด 220 โวลต์
4. มีระบบการป้องกันจากการโทรศัพท์ทั่วไป ก่อนที่จะเข้าไปสั่งงานโดยจะต้องป้อนรหัสผ่านแบบตัวเลข 4 ก่อน
5. มีเสียงสัญญาณตอบรับแสดงความพร้อมและแจ้งข้อผิดพลาด ทำให้สามารถรับรู้การทำงานทุกๆ ขั้นตอนได้
6. ตัดสายอัตโนมัติเมื่อมีการป้อนรหัสผิด
7. มีขนาดเล็กกะทัดรัดสามารถติดตั้งง่าย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาพอสรุปได้ดังนี้

1. ในส่วนของรีเลย์ที่ใช้ในการควบคุมเครื่องใช้ไฟฟ้าอาจจะเพิ่มเติมการทำงานโดยใช้ชุดโซลิดสเตตรีเลย์ เพื่อแยกแหล่งจ่ายกำลังกระแสตรงออกจากแรงดันสลับและสามารถจ่ายกระแสไฟได้สูงกว่าเดิม
2. เพิ่มเติมระบบการตอบรับสายแบบอัตโนมัติและฝากข้อความไว้เมื่อไม่มีผู้รับสาย
3. อุปกรณ์ที่ใช้ทำโครงงานเป็นอุปกรณ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพค่าความคลาดเคลื่อนน้อยอาจจะใช้อุปกรณ์ที่มีราคาถูกลงกว่านี้ทำได้

เอกสารอ้างอิง

ชลิตร์ โภดาเจริญวัฒน์. 2538. รีโมตเครื่องควบคุมไร้สาย. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด.

ชัยวัฒน์ ลิ้มพรจิตรวิไล. 2535. วารสารเคมีคอนดักเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ฉบับที่ 120-127. กรุงเทพฯ:

บริษัท ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด.

หนังสือพิเศษด้านอิเล็กทรอนิกส์. 2539. รวมโครงงานอิเล็กทรอนิกส์โทรศัพท์และอินเตอร์คอม. กรุงเทพฯ:

บริษัท ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด.

ต้นแบบระบบบริหารจัดการสำนักงานไร้กระดาษด้วยเทคโนโลยี Share Point THE MANAGEMENT OF CORPORATE COMMUNICATIONS FOR A PAPERLESS OFFICE WITH SHARE POINT TECHNOLOGY

สุพิชฌาย์ จันทรเรือง, วรพจน์ กิจสมัย

โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทคัดย่อ

รัฐบาลได้มีนโยบายในการจัดทำระบบ “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์”(E-Government) อย่างจริงจังเพื่อให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการลดขั้นตอน ลดความซ้ำซ้อนและระยะเวลา รวมไปถึงการลดค่าใช้จ่ายโดยรวมในระยะยาว เช่นเดียวกับระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในหน่วยงานเอกชน จากสาเหตุดังกล่าวทำให้หน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานทำการพัฒนาระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในหน่วยงาน ปัญหาที่พบคือระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบันจะอยู่ในรูปแบบการสแกนเอกสารในรูปแบบกระดาษแล้วจัดเก็บในรูปแบบไฟล์คอมพิวเตอร์ เนื่องจากยังไม่มีระบบการยืนยันตัวตนบุคคล ระบบการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารและการสืบค้นคืนเอกสาร ที่น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ แตกต่างจากหน่วยงานเอกชนหลายแห่งมีการนำระบบวินโดวส์แชร์พอยท์ มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลเอกสาร รวมไปถึงไฟล์ข้อมูลอื่นๆทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ผ่านเทคโนโลยีเว็บเซอร์วิส โดยใช้ระบบวินโดวส์แชร์พอยท์มาปรับใช้ในการบริหารจัดการเอกสารผ่านระบบเว็บเซอร์วิสภายในกลุ่มโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการทดสอบการใช้งานพบว่าระบบที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้งานบริหารจัดการข้อมูลเอกสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการใช้กระดาษในการสำเนาเอกสารได้ถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ลดการจัดเก็บไฟล์เอกสารในรูปแบบไฟล์รูปภาพได้ 50 เปอร์เซ็นต์ความสามารถในการค้นคืนเอกสารตามประเภทไฟล์ข้อมูลที่กำหนดไว้อยู่ที่ 95 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ: วินโดวส์แชร์พอยท์เซอร์วิส สำนักงานไร้กระดาษ ระบบเครือข่าย

Abstract

The government has a policy to seriously set up the “E-Government” system so that every government department can use it along with E-document system to reduce procedures, redundancy, time, and overall cost in a long run. As a result, many government departments have developed their own E-document system. However, the drawback of the current E-document system is that it scans documents and save them as image files without any effective and reliable authentication system, validation system, and retrieval system. On the other hand, many private organizations have used Windows SharePoint system as a tool to manage both internal and external data, documents, and other files through Web Service technology. This study is to use the Windows SharePoint to manage documents in the Information Technology program, Nakhon Pathom Rajabhat University, through Web Service system. It was found that the developed system could effectively manage the documents, reduce paper use by 70%, reduce saving files in image file format by 50%, and increase the retrieval capabilities to retrieve specific data by 95%.

Keywords: Windows Share Point Services. Paperless office. Network

บทนำ

ทุกภาคส่วนขององค์กรภาครัฐและเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาช่วยในการบริหารจัดการ องค์กรให้สามารถแข่งขันทางด้านธุรกิจและการให้บริการด้านต่างๆ ก่อให้เกิดการทำงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จากการนำเทคโนโลยีมาใช้ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่แฝงมากับเทคโนโลยีคือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์ จัดเก็บข้อมูล การจัดพิมพ์เอกสารผ่านเครื่องพิมพ์ ทำสำเนาเอกสารที่เกิดจากการคัดลอกไฟล์เอกสารลงสื่ออุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล (ณัฐณาน, 2554)

นอกจากนี้การบริหารจัดการข้อมูลประเภทไฟล์เอกสาร ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่มีความปลอดภัยเพียงพอเพราะในงานภาครัฐได้มีการแบ่งชั้นความลับของเอกสารแต่ในระบบการบริหารจัดการข้อมูลประเภทไฟล์เอกสาร ยังไม่สามารถรองรับความสามารถในการจัดเก็บเอกสารตามการแบ่งชั้นความลับ (Microsoft Inc, 2011)จากปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดที่จะนำเครื่องมือสำหรับการบริหารข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในองค์กร โดยใช้เครื่องมือที่ชื่อว่าวินโดวส์แชร์พอยท์เซอร์วิส ซึ่งเหมาะสำหรับองค์กรที่มีการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ที่มีเครื่องให้บริการหรือเครื่องเซิร์ฟเวอร์เป็นเครื่องศูนย์กลาง มาทำการทดลองใช้ในหน่วยงานกลุ่มโปรแกรมวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการนำวินโดวส์แชร์พอยท์เซอร์วิสมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการข้อมูลประเภทไฟล์เอกสารในสถานการณ์จริง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

วิธีการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานภาครัฐ ปรับปรุงการบริการแก่ประชาชน การบริการด้านข้อมูลและสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีความใกล้ชิดกับภาครัฐมากขึ้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าถึงบริการของรัฐ ประการสำคัญจะต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเต็มใจจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชน

ภาพที่ 1 ระบบ E-Government

Microsoft Windows SharePoint Service เป็นเทคโนโลยีของ Microsoft พัฒนารขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมหรือ ศูนย์กลางการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกประเภท รวมถึงการแบ่งปันข้อมูลให้กับบุคลากรในองค์กร รองรับการใช้งานในองค์กรขนาดเล็ก จนถึงขนาดใหญ่ สามารถรองรับผู้ใช้ที่ต้องการการแบ่งปันข้อมูลมากกว่า 3 คนขึ้นไป การทำงานของ Share Point จะเป็นระบบการทำงานแบบ Workflow เทคโนโลยี SharePoint ยังเหมาะสมกับสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้ด้านการจัดทำ e-Library ตารางนัดหมาย ตารางการเรียนการสอน การแบ่งปันเอกสารประกอบการสอน ซึ่งในการแบ่งปันข้อมูลเหล่านี้สามารถที่จะกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างละเอียด เพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ข้อมูล และเอกสารต่าง ๆ ที่อยู่ในระบบ ทั้งยังสามารถช่วยลดปัญหาข้อมูลสูญหาย ที่เกิดจากหลายสาเหตุ (Vanessa L., 2007)

ภาพที่ 2 ระบบ Windows SharePoint Services

สำนักงานไร่กระต๊าด หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว หากแต่ยังพบว่าแม้จะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้งานอย่างแพร่หลาย แต่ก็พบว่าสภาพการทำงานที่แท้จริงภายใต้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่แอบแฝงจำนวนมาก คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจาก เอกสาร หรือ รายงานที่พิมพ์ออกจากระบบ การสำเนาเอกสารไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ซึ่งในแต่ละวันจะมีการใช้เอกสารกันจำนวนมาก และด้วยสาเหตุด้านหลักฐานอ้างอิง จึง

ทำให้ในองค์กรยังมีการเก็บข้อมูลที่เป็นเอกสาร เป็นสำเนาจำนวนมาก การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้ถูกวิธีและคุ้มค่าก็จะลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากเอกสาร การพิมพ์ ซึ่งเป็นที่มาของ สำนักงานไร่กระตาศ ข้อมูลทุกอย่างหรือแม้แต่เอกสารจะถูกบริหารจัดการให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการพิมพ์ และการจัดเก็บ ทั้งยังสามารถสืบค้นย้อนกลับได้อีกด้วย (พิศาล, 2551)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างต้นแบบระบบบริหารจัดการสำนักงานไร่กระตาศโดยใช้เทคโนโลยี Share Point

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ความต้องการของระบบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ฮาร์ดแวร์ (Hardware)
 - 1.1 เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย 1 เครื่อง ซีพียูคอร์ไอโพนั 2.4 GHz แรม 2 GB ฮาร์ดดิสก์ 1 TB
 - 1.2 คอมพิวเตอร์ลูกข่าย 5 เครื่อง ซีพียูคอร์ทูอัล 2.6 GHz แรม 2 GB ฮาร์ดดิสก์ 500 MB
2. ซอฟต์แวร์ (Software)
 - 2.1 Windows Server เวอร์ชัน 2003 R2
 - 2.2 Microsoft .Netframework เวอร์ชัน 2.0 และเวอร์ชัน 3.0
 - 2.3 SQL Server Management Studio Express
 - 2.4 Microsoft SQL 2005 Server
 - 2.5 Windows SharePoint Service เวอร์ชัน 3.0

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบระบบ

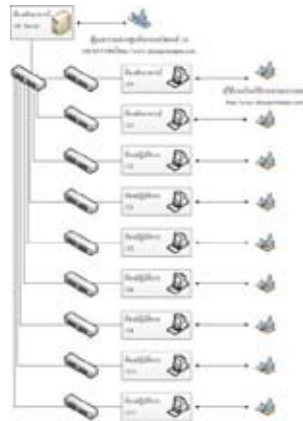
1. ออกแบบและติดตั้งระบบเครือข่ายเพื่อรองรับการใช้งาน ระบบ Share Point
 - 1.1 ปรับปรุงและออกแบบระบบเครือข่าย ภายในองค์กรให้รองรับเทคโนโลยี Share Point
 - 1.2 ติดตั้งโปรแกรม Share Point บนระบบปฏิบัติการ Windows Server 2003 R2 สำหรับเครื่องแม่ข่าย
 - 1.3 ติดตั้งโปรแกรม Share Point บนระบบปฏิบัติการวินโดวส์ สำหรับเครื่องลูกข่าย
2. ออกแบบโครงสร้างกลุ่มผู้ใช้งาน ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบเครือข่าย อาจารย์ นักศึกษาและบุคคลทั่วไป โดยมีจำนวนผู้ใช้แต่ละกลุ่มดังนี้
 - 2.1 ผู้ดูแลระบบเครือข่าย จำนวน 2 คน
 - 2.2 อาจารย์ 10 คน
 - 2.3 นักศึกษา 200 คน
 - 2.4 บุคคลทั่วไป
3. สร้างข้อกำหนดให้ระบบ ยอมรับไฟล์เอกสาร Word Excel Power Point Access PDF และ Text
4. สร้างข้อกำหนดการไหลเวียนของข้อมูลและไฟล์เอกสารที่อยู่ในระบบ
5. ทดสอบการทำงานของระบบ

ผลการวิจัย

จากการออกแบบและทดสอบระบบ ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพดังนี้

1. การออกแบบระบบ

ในการออกแบบระบบจะเป็นการนำระบบวินโดวส์แชร์พอยท์เซอร์วิส มาปรับแต่งประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร จากกรณีศึกษา ระบบที่สร้างขึ้นจะต้องออกแบบในส่วนของฮาร์ดแวร์ โปรแกรมบุคลากร และรูปแบบของเอกสาร

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างของระบบเครือข่ายที่ออกแบบไว้

2. การออกแบบผู้ใช้และสิทธิ์

สิทธิ์ คือการจำกัดวงของการทำงานของผู้ใช้ เพื่อความปลอดภัย หรือเป็นความลับของงาน โดยสิทธิ์ของผู้ใช้แต่ละคนจะถูกแก้ไขได้เฉพาะในส่วนจากระบบวินโดวส์เซิร์ฟเวอร์เซอริส ไม่ใช่ส่วนของ Domain Controller สิทธิ์ที่ระบบวินโดวส์เซิร์ฟเวอร์เซอริสแบ่งประเภทของสิทธิ์ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางรายละเอียดของสิทธิ์

ประเภทสิทธิ์	ความสามารถของสิทธิ์				ผู้ได้รับสิทธิ์
	อ่าน	เพิ่ม ปรับปรุง ลบ	ออกแบบไซด์	ควบคุมทั้งไซด์	
การเข้าถึงที่จำกัด					กรณีพิเศษ
อ่าน					บุคคลทั่วไป
สนับสนุน					สมาชิก
ออกแบบ					ผู้ออกแบบ
ควบคุมทั้งหมด					ผู้ดูแลระบบ

3. การออกแบบขั้นตอนการเข้าใช้ระบบ

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการเข้าใช้งานระบบ

4. การออกแบบไลบรารีเอกสาร

จากในกรณีศึกษาโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เอกสารทั้งหมดสามารถแบ่งออกเป็น คำร้องต่างๆ แบบฟอร์มราชการ รายงานหรือประกาศทางของโปรแกรม ซึ่งจะแยกเอกสารออกเป็นไลบรารี โดยให้ในแต่ละไลบรารีมีประเภทเอกสารแยกลงไปตามประเภท โดยจะให้แต่ละประเภทเอกสารเป็นหนึ่งไลบรารี ภายในไลบรารีจะมีประเภทเอกสารบรรจุอยู่ ดังนี้

ภาพประกอบ 5 การแบ่งประเภทเอกสารประเภทต่างๆ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการออกแบบและทดสอบการใช้งานระบบในระยะเวลา 1 เดือน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่พัฒนาขึ้นพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในกลุ่มโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ มีความพึงพอใจในการใช้ระบบ อยู่ดังนี้

- 1.1 ทำให้ลดปริมาณการทำสำเนาเอกสารได้ 70 เปอร์เซ็นต์
- 1.2 ทำให้ลดปริมาณในการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบกระดาษได้ 50 เปอร์เซ็นต์
- 1.4 การนำส่งข้อมูลข่าวสารและเอกสารด่วน รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน

2. ลดเวลาในการทำสำเนาเอกสาร การจัดส่งเอกสารไปยังกลุ่มอาจารย์

3. การสรุปผลเรื่องอัตราลดค่าใช้จ่ายที่เมื่อเทียบกับระบบการนำส่งเอกสารแบบเดิม ยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากระยะการทดสอบระบบที่น้อยเกินไป

4. ซอฟต์แวร์ที่ใช้เป็นซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ ก่อให้เกิดงบประมาณในการจัดซื้อซอฟต์แวร์เพิ่มเติม จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินจุดคุ้มทุน เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องด้านบัญชีการเงิน ยังไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่น เนื่องจากมีความกังวลในเรื่องระเบียบการเบิกจ่ายในระบบราชการ

6. หน่วยงานที่ต้องการระบบงานไปใช้ควรมีการกำหนดนโยบายการใช้งานและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน รวมไปถึงการรองรับว่าเอกสารระบบกระดาษและระบบไฟล์เอกสารมีศักดิ์และสิทธิ์เสมอกัน

7. ระบบชั้นความลับของเอกสารยังไม่ได้รับการใช้งานที่สมบูรณ์เนื่องจากระบบที่ออกแบบ ลำดับชั้นความลับยังไม่ได้นำมาใช้จริง

เอกสารอ้างอิง

ณัฐมาน สุพล. 2554. ระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์.[Online]. Available: <http://courseware.payap.ac.th/docu/sc312/lesson5/lesson05.htm>.

พิศาล พิทยารัฐวิวัฒน์. 2551. ติดตั้งระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ Intranet/Internet ฉบับผู้เริ่มต้น. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Microsoft Inc. 2011. การใช้เวิร์กโฟลว์แบบสามสถานะ. [Online]. Available: <http://office.microsoft.com/th-th/sharepoint-server-help/HA101793530.aspx>.

Vanessa L. Williams. 2007. Microsoft SharePoint 2007 For Dummies. USA: John Wiley & Sons Inc.

การขับเคลื่อนมอเตอร์กระแสสลับเหนี่ยวนำ 3 เฟส ด้วยตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข หมายเลข TMS320F28335 ด้วยการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ INDUCTION AC MOTOR 3 PHASE DRIVES WITH DSP TMS320F28335 WITH SPACE VECTOR PULSE WIDTH MODULATION

บุญล้า สุนทร

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ (space vector pulse width modulation; SVPWM) สามารถสร้างและออกแบบระบบควบคุมด้วยตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข (digital signal processing; DSP) หมายเลข TMS320F28335 ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MATLAB/SIMULINK เพื่อควบคุมการทำงานของอินเวอร์เตอร์แหล่งจ่ายแรงดันกระแสสลับ 3 เฟส ในการขับเคลื่อนมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ 3 เฟส จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการควบคุมด้วยตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขสามารถประยุกต์ใช้งานกับระบบขับเคลื่อนมอเตอร์ไฟฟ้าได้และเมื่อทดสอบกับโหลดมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำขนาด 220/380 โวลต์ 50 เฮิรตซ์ 370 วัตต์ 4 ขั้ว
คำสำคัญ: การมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์, อินเวอร์เตอร์, มอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ, ตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข

Abstract

This paper presented Space Vector Pulse Width Modulation signal in real-time control system, which is designed and implemented with digital signal processing (TMS320F28335) via the MATLAB/SIMULINK to control a 3 phase voltage inverter. The experimental results shown real-time control system that can be applied in an electric motor drive system and testing results with 220/380 V 50 Hz 370 W 4 poles induction motor.

Key words: Space Vector Pulse Width Modulation, Inverter, Induction Motor, digital signal processing

บทนำ

การควบคุมความเร็วมอเตอร์กระแสสลับเป็นระบบควบคุมพื้นฐานสามารถประยุกต์ใช้งานกับอุตสาหกรรม เช่น สายพานลำเลียง เครื่องจักรงานอุตสาหกรรม พลังงานทดแทน เป็นต้น (Mohan. 2003) ส่วนประกอบของการควบคุมความเร็วมอเตอร์ประกอบด้วย อินเวอร์เตอร์ เช่น เซอร์ความเร็ว และตัวประมวลผลทำหน้าที่ควบคุมความเร็วและการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ (Holmes. 2003) การระบบควบคุมความเร็วมอเตอร์กระแสสลับนั้นต้องใช้อินเวอร์เตอร์เพื่อแปลงผันไฟฟ้ากระแสตรงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับโดยมีการมอดูเลชันอยู่หลายรูปแบบ ที่นิยมคือ การมอดูเลชันแบบสเปซเวกเตอร์ โดยสามารถใช้แรงดันกระแสตรงด้านอินพุตได้มากกว่าเดิมถึง 15.1 % ความสูญเสียจากการสวิตซ์ต่ำ การควบคุมมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำสามารถแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ การควบคุมแบบสเกลาร์ และการควบคุมแบบเวกเตอร์ (Bose. 2003) การควบคุมทั้งสองชนิดนั้นจะต้องใช้ตัวประมวลผลที่มีสมรรถนะสูงและพอร์ตอินพุตและเอาต์พุตที่สามารถรองรับสัญญาณควบคุมต่างๆ ได้ ตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข หมายเลข TMS320F28335 (Texas Instruments. 2007) เป็นตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขที่ออกแบบมาสำหรับงานขับเคลื่อนมอเตอร์ไฟฟ้าและการควบคุมแบบเชิงเลข นอกจากนี้ยังสามารถใช้การควบคุมร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MATLAB/SIMULINK โดยมีการออกแบบด้วยวิธีสร้างตัวโมเดลและกำหนดค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาการควบคุมมอเตอร์กระแสสลับชนิดเหนี่ยวนำแบบ 3 เฟส โดยใช้ตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข หมายเลข TMS320F28335 เป็นตัวสร้างสัญญาณการมอดูเลชันความกว้างพัลส์ (Pulse Width Modulation: PWM) โดยใช้

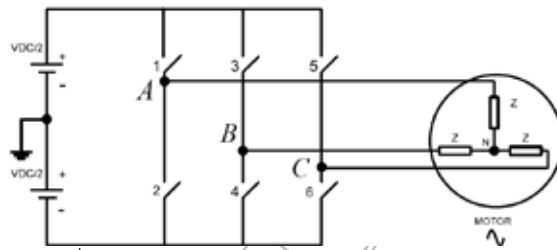
เทคนิคการมอดูเลชันสเปกเวกเตอร์ (Space Vector Modulation: SVM) ควบคุมการทำงานของอินเวอร์เตอร์เพื่อใช้อินเวอร์เตอร์ควบคุมความเร็วของมอเตอร์กระแสสลับชนิดเหนี่ยวนำแบบ 3 เฟส

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ออกแบบระบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาคขับเคลื่อนมอเตอร์และภาคระบบควบคุม
3. ออกแบบระบบโปรแกรม MATLAB\SIMULINK
4. ทดลองวงจรอิเล็กทรอนิกส์ในร่วมกับโปรแกรม MATLAB\SIMULINK
5. สรุปผลการวิจัย

อินเวอร์เตอร์แหล่งจ่ายแรงดันแบบ 3 เฟส สำหรับการขับเคลื่อนมอเตอร์กระแสสลับโดยทั่วไปประกอบด้วยสวิตช์อิเล็กทรอนิกส์กำลัง เช่น ไอจีบีที หรือมอสเฟต จำนวน 6 ตัว แรงดันอินพุตเป็นแหล่งจ่ายกระแสตรงที่ได้มาจากวงจรเรียงกระแส แรงดันเอาต์พุตเป็นกระแสสลับ 3 เฟส ป้อนเข้ามอเตอร์กระแสสลับที่สามารถควบคุมอัตราการมอดูเลชันและความถี่ได้จากรูปที่ 1 เห็นว่าสวิตช์กำลังในกิ่งเดียวกันไม่สามารถทำงานพร้อมกันได้ ดังนั้นในส่วนของสัญญาณควบคุมจึงต้องมีเวลาหน่วง (dead time) สวิตช์กำลังทั้ง 6 ตัว จะต้องทำงานเปิด (ON) และปิด (OFF) ด้วยสัญญาณควบคุมจากตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข

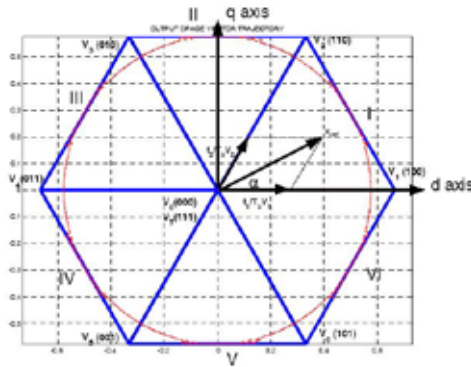
รูปที่ 1 อินเวอร์เตอร์แหล่งจ่ายแรงดันแบบสามเฟส

ตารางที่ 1 แบบสวิตช์และค่าแรงดันเทียบจุดนิวทรัลของอินเวอร์เตอร์

รูปแบบสวิตช์			แรงดัน		
1	2	3	VAN	VBV	VCN
0	0	0	0	0	0
0	0	1	$-V_{dc}/3$	$-V_{dc}/3$	$2V_{dc}/3$
0	1	0	$-V_{dc}/3$	$2V_{dc}/3$	$-V_{dc}/3$
0	1	1	$-2V_{dc}/3$	$V_{dc}/3$	$V_{dc}/3$
1	0	0	$2V_{dc}/3$	$-V_{dc}/3$	$-V_{dc}/3$
1	0	1	$V_{dc}/3$	$-2V_{dc}/3$	$V_{dc}/3$
1	1	0	$V_{dc}/3$	$V_{dc}/3$	$-2V_{dc}/3$
1	1	1	0	0	0

*"1" = สวิตช์ทำงาน ON และสวิตช์ตัวล่าง OFF
*"0" = สวิตช์ทำงาน OFF และสวิตช์ตัวล่าง ON

จากตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการทำงานของสวิตช์กำลังทั้ง 6 ตัว สามารถแยกเวกเตอร์แรงดันทั้ง 8 เวกเตอร์ออกเป็น 2 ส่วน คือ เวกเตอร์แรงดันจำนวน 6 เวกเตอร์ที่ทำงาน (active) คือ เวกเตอร์แรงดัน 1-6 และเวกเตอร์ศูนย์ คือ เวกเตอร์ 0 และ 7 การทำงานของเวกเตอร์ทั้ง 8 เวกเตอร์ สัมพันธ์กับรูปที่ 2 เป็นรูปหกเหลี่ยมตามเวกเตอร์แรงดัน และเมื่อเวกเตอร์แรงดันอ้างอิง (V_{ref}) หมุนอยู่เขกเตอร์ที่ 1 ดังรูปการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเวกเตอร์ (SVPWM) ทำหน้าที่คำนวณค่าเวลา t_1, t_2, t_0 ตามสมการที่ (1) - (5)

รูปที่ 2 เวกเตอร์ทั้ง 8 เวกเตอร์และการคำนวณเวลา t_1, t_2

$$t_1 = \frac{2\sqrt{3}}{\pi} M T_s \sin\left(\frac{\pi}{3} - \alpha\right) \quad (1)$$

$$t_2 = \frac{2\sqrt{3}}{\pi} M T_s \sin(\alpha) \quad (2)$$

$$t_0 = t_7 = \frac{(T_s - t_1 - t_2)}{2} \quad (3)$$

$$T_s = \frac{1}{f_s} \quad (4)$$

$$M = \frac{V_{ref}}{V_{sixstep}} = \frac{V_{ref}}{\frac{2}{\pi} V_{dc}} \quad (5)$$

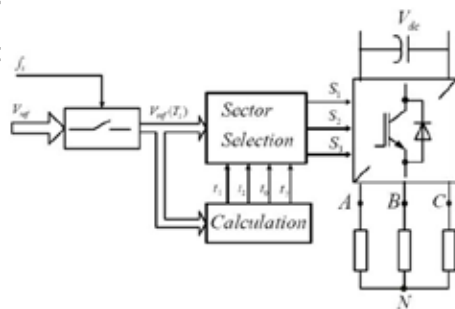
โดยที่ f_s คือ ความถี่สวิตซ์ซิ่ง

M คือ อัตราการมอดูเลชัน

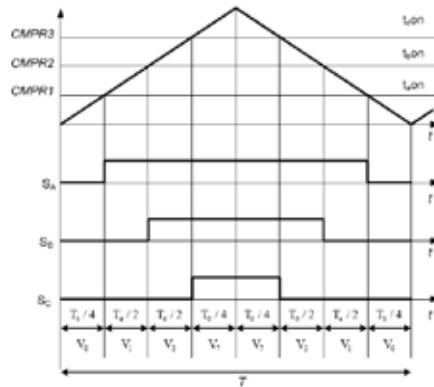
แผนภาพไดอะแกรมการคำนวณหาเวลา t_1, t_2, t_0 แสดงได้จากรูปที่ 3 การคำนวณต้องครบทั้ง 6 เซกเตอร์ ๆ ละ $3/\pi$ เรเดียน และเมื่อได้เวลาแล้วจำเป็นต้องมีการวางตำแหน่งพัลส์เพื่อให้มีการลดฮาร์มอนิกส์และความถี่ในการสวิตซ์น้อยที่สุดดังรูปที่ 4 โดยรูปแบบการวางตำแหน่งของพัลส์เรียงตามเวกเตอร์แรงดัน คือ

$$V_0 \rightarrow V_1 \rightarrow V_2 \rightarrow V_7 \rightarrow V_2 \rightarrow V_1 \rightarrow V_0 \quad (6)$$

เมื่อจัดวางตำแหน่งพัลส์ครบทั้ง 6 เซกเตอร์ ได้สัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ที่ความถี่สวิตซ์ซิ่ง f_s จำนวน 6 สัญญาณ สำหรับขับอุปกรณ์สวิตซ์กำลัง

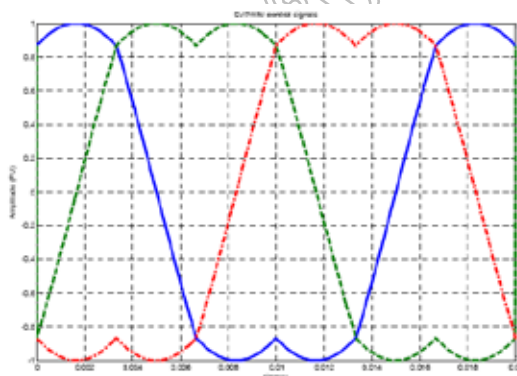
รูปที่ 3 แผนภาพไดอะแกรมการสร้างสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์

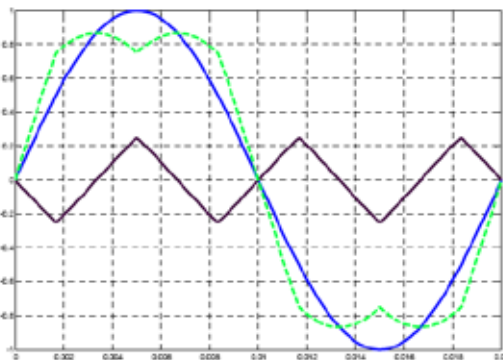
รูปที่ 4 รูปแบบการสวิตซ์ซอบคู่

จากการจำลองการทำงานด้วยโปรแกรม MATLAB/SIMULINK ได้สัญญาณควบคุมทั้ง 3 เฟส ดังรูปที่ 5 และจากรูปสัญญาณนี้เมื่อเปรียบเทียบกับสัญญาณควบคุมแบบการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์แล้ว เห็นว่าสัญญาณที่เป็นแรงดันลำดับศูนย์ (Zero Sequence Signal; ZSS) คือ สัญญาณสามเหลี่ยมในรูปที่ 6 และในรูปที่ 7 แสดงถึงข้อดีของการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ คือ สามารถใช้แรงดันไฟฟ้ากระแสตรงที่แหล่งจ่ายด้านอินพุตได้มากกว่าถึง 15 % (Mohan.2003) โดยดัชนีมอดูเลชันของการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ หาได้จากสมการที่ (7)

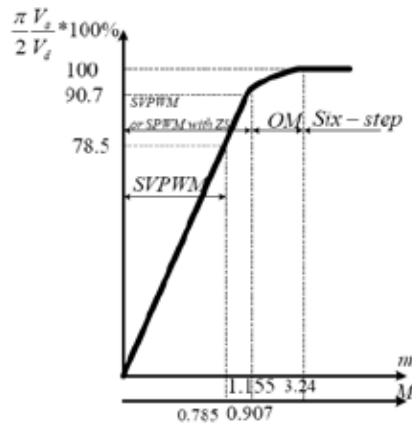
$$M = \frac{\frac{\sqrt{3}}{3} V_{dc}}{\frac{2}{\pi} V_{dc}} = 0.907 \tag{7}$$

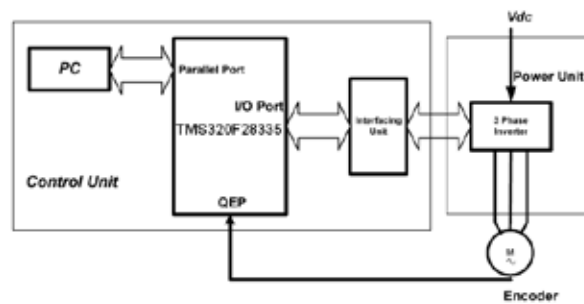
รูปที่ 5 สัญญาณควบคุมแบบการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ทั้ง 3 เฟส

รูปที่ 6 ผลจำลองเพื่อเปรียบเทียบสัญญาณควบคุมการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์กับการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดไซน์ (SPWM)

รูปที่ 7 กราฟแรงดันอินเวอร์เตอร์เปรียบเทียบกับดัชนีการมอดดูเลชั่น (M)

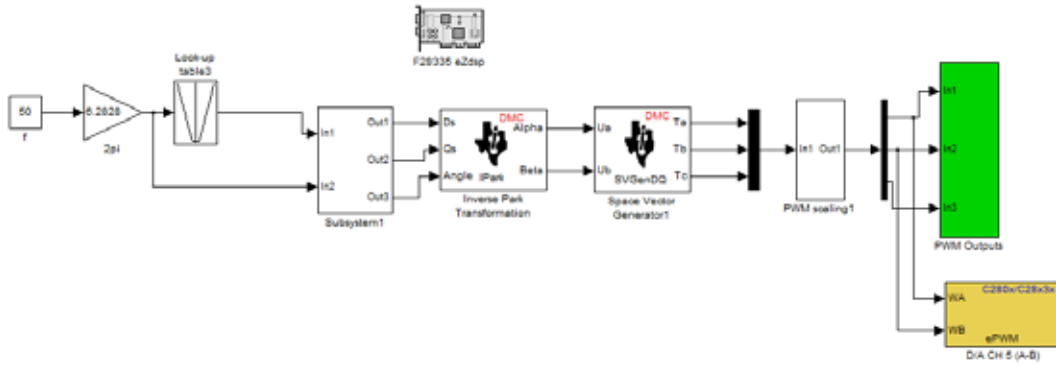
รูปที่ 8 รายละเอียดภายในของชุดควบคุม (Control Unit) และชุดจ่ายกำลัง (Power Unit)

จากรูปที่ 8 แผนภาพไดอะแกรมของระบบควบคุมประกอบด้วยแผงทดลองตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขหมายเลข TMS320F28335 โดยที่สามารถเขียนโปรแกรม MATLAB/SIMULINK ผ่านพอร์ตแบบขนาน เนื่องจากแรงดันอินพุตและเอาต์พุตที่พอร์ตของตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขอยู่ที 3.3 โวลต์ ดังนั้นจึงต้องสร้างวงจรอินเทอร์เฟสเพื่อปรับแรงดันให้เป็น 5 โวลต์ ส่วนอินเวอร์เตอร์แรงดันสามเฟสมีชุดขับเคลื่อนด้วยไอซีออปโตไดโอดและไอจีบีทีดังในรูปที่ 8 และ 9 การวัดสัญญาณกระแสใช้อุปกรณ์ตรวจจับกระแสและการวัดแรงดันใช้อุปกรณ์ เพื่อลดระดับแรงดันไฟฟ้า จากนั้นบันทึกสัญญาณด้วยออสซิลอสโคปแบบบันทึกค่าได้ (storage oscilloscope) Owon รุ่น DS6062

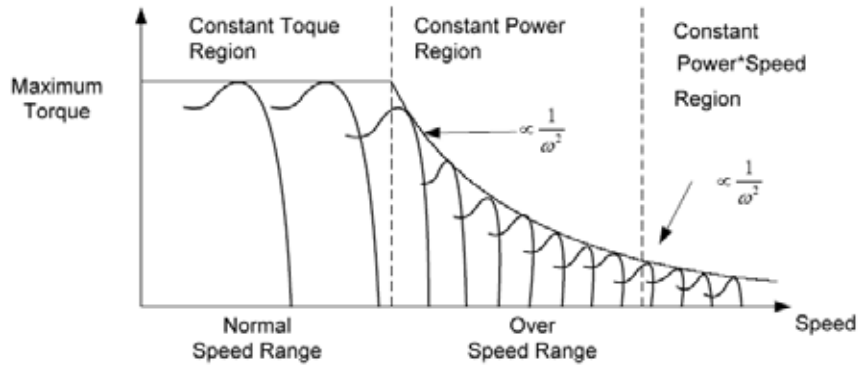
รูปที่ 9 ชุดทดลองและชุดควบคุมด้วยตัวประมวลผลดิจิทัล TMS320F28335

ส่วนการเขียนโปรแกรมนั้นจะใช้โปรแกรม SIMULINK และ CCS link toolbox ร่วมกับการโปรแกรม CCS ของบริษัท Texas Instruments เมื่อคอมไพล์โปรแกรมแล้วได้ระบบควบคุมที่สามารถแสดงผลและค่าพารามิเตอร์ผ่านโปรแกรม MATLAB ดังรูปที่ 10 เป็นแผนภาพไดอะแกรมของระบบที่เขียนด้วยโปรแกรม Simulink เพื่อควบคุมการทำงานของอินเวอร์เตอร์ 3 เฟส

รูปที่ 10 แผนภาพไดอะแกรมของ Simulink เพื่อควบคุมการทำงานของอินเวอร์เตอร์ 3 เฟส

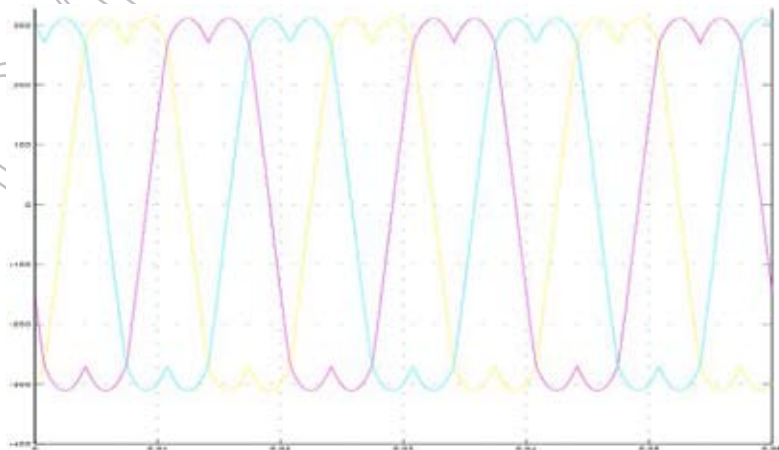
แรงดันกระแสสลับจากอินเวอร์เตอร์ถูกป้อนให้กับมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำขนาด 220/380 โวลต์ 50 เฮิร์ตซ์ 370 วัตต์ 4 ขั้ว โดยมีการทดลองปรับความเร็วมอเตอร์เหนี่ยวนำตามหลักการในรูปที่ 11

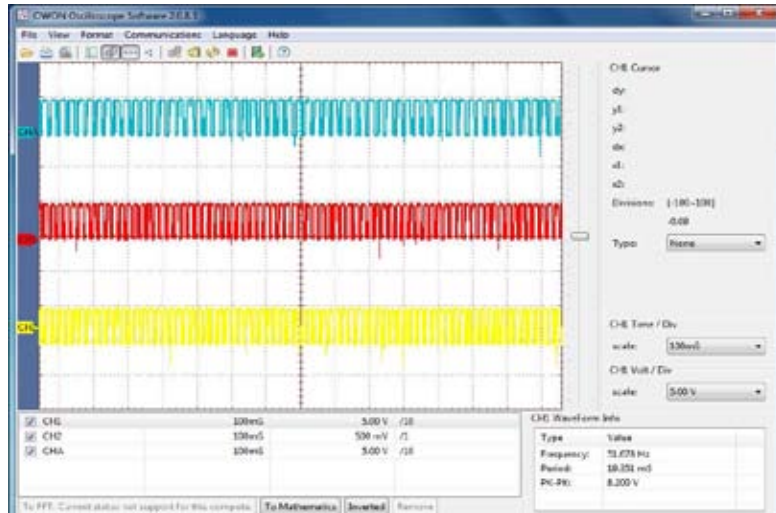
รูปที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงบิดกับความเร็วของมอเตอร์

ผลการวิจัย

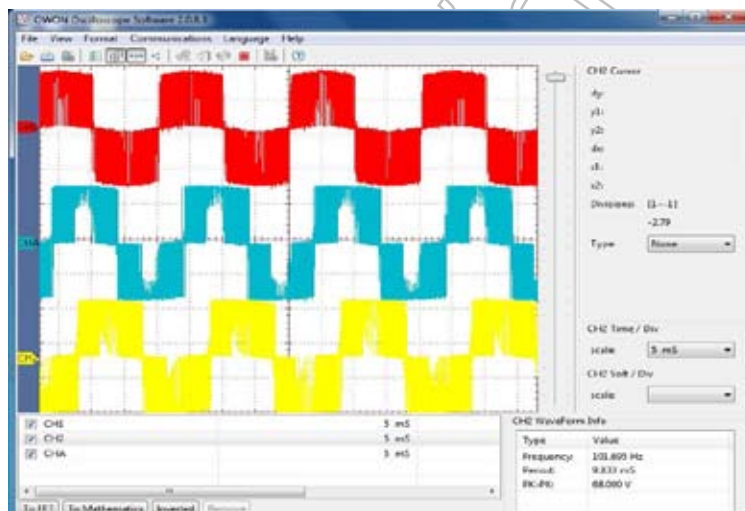
จากรูปที่ 12 เป็นสัญญาณคำสั่งการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ ได้จากแผนภาพไดอะแกรมของ SIMULINK ส่วนรูปที่ 13 เป็นสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ (S_A, S_B, S_C) สำหรับขับไอจีบีทีโดยรับสัญญาณจากพอร์ตเอาต์พุตของตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลขผ่านวงจรปรับระดับสัญญาณและวงจรชับเกตด้วยไอซีรูปที่ 14 เป็นแรงดันสายของทั้ง 3 เฟสเมื่อตั้งความถี่สวิตซิงไว้ที่ 2 กิโลเฮิร์ตซ์ และแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงอินพุต 311 โวลต์ รูปที่ 15 เป็นรูปคลื่นของแรงดันเฟสของทั้ง 3 เฟส รูปที่ 16 รูปคลื่นของกระแสที่มอเตอร์ รูปที่ 17 สัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ แรงดันเฟส และกระแสเฟส A

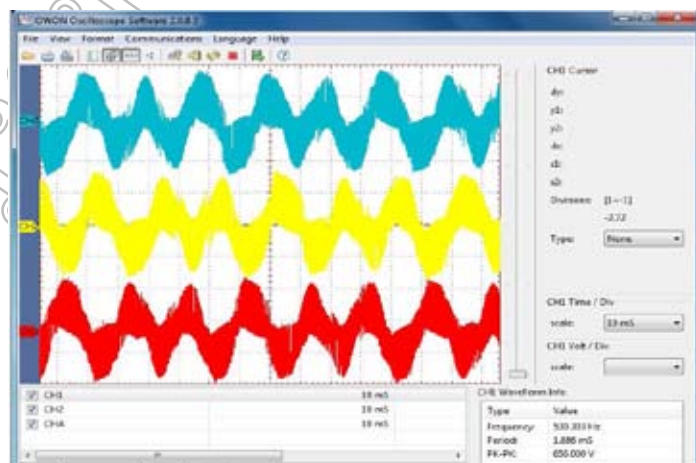
รูปที่ 12 สัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ ที่ได้จากโปรแกรมควบคุม
MATLAB / SIMULINK

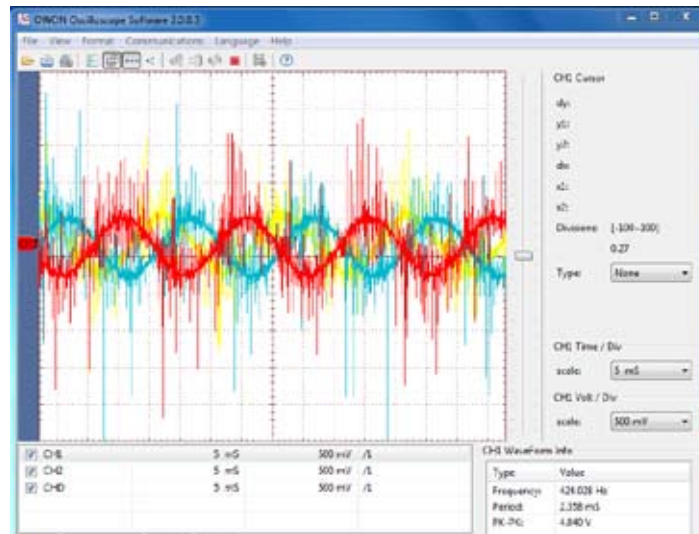
รูปที่ 13 สัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปซเวกเตอร์ 3 เฟสสำหรับขับเคลื่อนมอเตอร์ 2 กิโลวัตต์

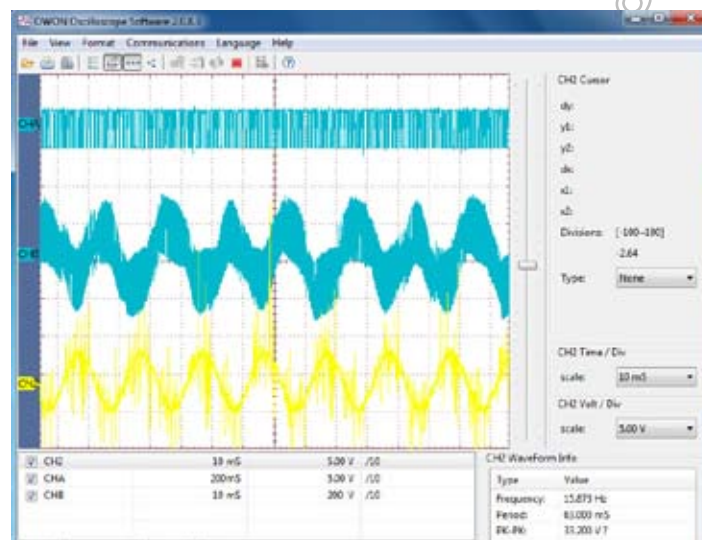
รูปที่ 14 แรงดันระหว่างสาย AB, BC และ CA มีค่า 220 โวลต์

รูปที่ 15 แรงดันเฟส A, B และ C มีค่า 140 V

รูปที่ 16 กระแสมอเตอร์เหนี่ยวนำเฟส A, B และ C

รูปที่ 17 สัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเวกเตอร์ แรงดันเฟส และกระแสเฟส A

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเวกเตอร์ด้วยตัวประมวลผลเชิงเลข หมายเลข TMS320F28335 (eZDSP) สำหรับขับเคลื่อนมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ มีข้อดีที่สามารถพัฒนาระบบด้วย MATLAB/SIMULINK ตั้งค่าความถี่สวิตชิงเวลาหน่วงและพอร์ตอินพุต-เอาต์พุตได้ง่าย นอกจากนั้นยังสามารถที่พัฒนาระบบเป็นการควบคุมมอเตอร์เหนี่ยวนำแบบอื่น ๆ ได้ จากผลการทดลองสามารถใช้กับมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำขนาด 220/380 โวลต์ 50 เฮิร์ตซ์ 370 วัตต์ 4 ขั้ว ความถี่สวิตชิง 2 กิโลเฮิร์ตซ์ ได้

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเวกเตอร์ ที่ได้นำใช้ในวิจัยนี้ได้อาศัยหลักการเทคนิคการสร้างสัญญาณชนิดสเปกเวกเตอร์โดยใช้ตัวประมวลผลสัญญาณเชิงเลข หมายเลข TMS320F28335 เป็นตัวสร้างสัญญาณอินพุตที่ป้อนให้กับอินเวอร์เตอร์เพื่อควบคุมมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ 3 เฟส สำหรับสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเวกเตอร์ที่ได้นี้มีสัญญาณแรงดันสายลักษณะเป็นสัญญาณชานีย์ ขณะเดียวกันหากนำวิธีการมอดูเล

ชั้นแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเตอร์ไปใช้ควบคุมมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ 1 เฟส โดยการควบคุมมุมเฟสระหว่างขดรีนและขดช่วยให้มีมุมต่างเฟส 90 องศา จะเกิดฮาร์โมนิกส์อื่น ๆ มาด้วย เนื่องจากสัญญาณการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเตอร์ที่ขดทั้งสองได้รับไม่สามารถหักล้างฮาร์โมนิกส์ที่ไม่ต้องการได้หมด ดังนั้นวิธีการมอดูเลชันแบบความกว้างพัลส์ชนิดสเปกเตอร์จึงเหมาะกับการควบคุมมอเตอร์เหนี่ยวนำแบบ 3 เฟส มากกว่าที่นำไปควบคุมมอเตอร์กระแสสลับแบบเหนี่ยวนำ 1 เฟส

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาในการนำไปใช้งานที่ต้องมีการปรับความเร็วรอบหลาย ๆ ค่า ดังกับเช่น ระบบอินเวอร์เตอร์ในเครื่องปรับอากาศเพื่อควบคุมมอเตอร์ของคอมเพรสเซอร์ สามารถทำได้โดยการเพิ่มชุดตรวจวัดอุณหภูมิ เพื่อเป็นการป้องกันกลับเข้ามาเพื่อปรับความถี่ไฟฟ้ากระแสสลับที่ป้อนให้กับคอมเพรสเซอร์ มันสามารถทำงานได้โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ควบคุมระบบหรือหากต้องการปรับความถี่ใช้งานให้สูงกว่าความถี่ไฟฟ้ากระแสสลับที่ทำงานปกติก็สามารถทำได้โดยการเพิ่มชุดตรวจวัดความเร็วรอบเพื่อวัดความเร็วมอเตอร์เหนี่ยวนำ มอเตอร์เหนี่ยวนำที่ใช้มีความเร็วรอบสูงสุดที่ 1500 รอบต่อนาที

การนำไปใช้ประโยชน์

จากผลของการวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนางานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์โดยสามารถไปใช้กับระบบเครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น ตู้แช่ ระบบทำความเย็นต่าง ๆ ระบบควบคุมที่ต้องการเป็นระบบอัตโนมัติต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- Bose, B. K. 2003. *Modern Power Electronics and AC Drives*. Prentice Hall.
- Holmes, D.G., Lipo, T.A. 2003. *Pulse Width Modulation for Power Converters*, Wiley-IEEE Press.
- Mohan, N. 2003. *Electric Drives: An Integrative Approach*, Mnpere.
- Texas Instrument. 2007. *eZDSP F28335 Technical Reference*. Stafford. Spectrum digital, inc.

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสร้างรูปแบบของโบราณสถาน
กรณีศึกษาวัดบรมพุทธาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
USING INFORMATION TECHNOLOGY AND COMPUTER FOR DESIGNING
HISTORICAL SITE MODEL: CASE STUDY WAT BAROMPHUTTARAM PHRANAKON
SI AYUTTHAYA PROVINCE.

บุญล้ำ สุนทร, อภิชาติ กระจ่างเยา, อีรพล ทรัพย์บุญ, ชะกาแก้ว สุกสีซัง, ช่อเพชร จำปี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างแบบแปลนและตัวแบบของโบราณสถาน 2) เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาของท้องถิ่นทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีการวิจัยเป็นการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพจริงในปัจจุบันและข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์มาเขียนแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยโปรแกรม AutoCAD ทำการสร้างโมเดล 3 มิติ ด้วยโปรแกรม 3D MAX และทำการตกแต่งโมเดลด้วยโปรแกรม COREL DRAW

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ได้แบบแปลนและตัวแบบของวัดบรมพุทธารามประกอบด้วยพระปรางค์ 2 องค์ พระวิหาร และอุโบสถของวัดบรมพุทธาราม 2) สำหรับในการเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางเว็บไซต์ <http://www.pootalay.com>

คำสำคัญ: โบราณสถาน, พระปรางค์, วิหาร, อุโบสถ

Abstract

This research was an experimental research with the following objectives: 1) to draw layout and construct model of Watborombhuddaram 2) to disseminate this local technology to information technology.

The research methodology involved the study of paper of history and discovery present location. Those all information draws 2 dimension and 3 dimensions by AutoCAD program. After complete drawing to construct model of Watborombhuddaram by 3DsMAX and CorelDRAW program.

The research outcomes can be summarized as follows. Firstly, to complete drawing and model of Watborombhuddaram consist of 2 Pagodas, 1 Sanctuary and 1 chapel. Secondly, to disseminate this research local technology to information technology by website <http://www.pootalay.com>.

Keyword: ancient remains, Pagoda, Sanctuary, chapel

บทนำ

ในอดีตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เคยเป็นเมืองหลวงเก่ามาก่อนจึงได้โบราณสถานต่างๆ อยู่ทั่วไปทั้งในตัวเมือง และอำเภอรอบนอก โบราณสถานส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 200 ปี ได้ถูกทำลายจากข้าศึกที่ได้มารุกราน จากการที่ต้องการสร้างเมืองใหม่ให้เร็วที่สุดและบุคคลที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์พร้อมกับความจำเป็นในเรื่องของความเป็นอยู่ในยุคแพ่งสงคราม ยุคสงครามโลก และสภาวะข้าวยากหมาก ทำให้เกิดความเสียหายต่อโบราณสถานต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอื่น ๆ (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา. 2542) ปัจจุบันได้มีหน่วยงานของทางราชการและเอกชนได้มีการอนุรักษ์โบราณเพื่อประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงโบราณสถานเป็นสิ่งหนึ่งเหลือเป็นสิ่งก่อสร้าง แต่สิ่งก่อสร้างที่เหลือให้เห็นเหลือแต่ซากปรักหักพัง เศษอิฐและฐานโครงสร้าง ทำให้ผู้ที่ทำศึกษาและนักท่องเที่ยวได้มีการจินตนาการไปต่าง ๆ นา ๆ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ.2542) จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น โบราณสถานที่ได้สร้างในสมัยมีโครงสร้างและสถาปัตยกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนในสมัยนั้น เป็นการยกย่องและเชิดชูเกียรติของบรรพชนและบรรพบุรุษทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยมี

ความสนใจในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านงานก่อสร้างและสถาปัตยกรรมของโบราณสถานเพื่อสร้างแบบแปลนและโมเดล และเผยแพร่ภูมิปัญญาของท้องถิ่นโดยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบแปลนและตัวแบบของโบราณสถาน
2. เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาของท้องถิ่นทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

เนื่องจากงานวิจัยประวัติโบราณสถานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้มีผู้ศึกษามาก่อนแล้ว แต่ยังคงขาดการรวบรวมให้เป็นระเบียบ ความสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้คือการรวบรวมเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ ของประวัติโบราณสถานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว มาตรวจสอบความถูกต้องและรวบรวมไว้ในที่เดียวกันโดยมีการจัดระบบข้อมูลเพื่อสะดวกต่อการศึกษารียนรู้ โดยอุปกรณ์เครื่องมือในการเก็บรวบรวม คือ คอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายภาพ เครื่องมือวัดระยะ และสำรวจพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยทำการสำรวจโบราณสถานสิ่งแรกคือ พระปราสาท มีจำนวน 2 องค์ ในวัดบรมพุทธาราม (ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์และคณะ.2533) อยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยถ่ายภาพและทำรังวัด โดยการวัดระยะขนาดต่างๆ ของพระปราสาท วิหารและพระอุโบสถ นำข้อมูลที่เขียนแบบโครงสร้างแบบคร่าว ๆ ก่อนที่จะนำได้ลงพื้นที่สำรวจระยะที่ถูกต้อง นำแบบโครงสร้างที่ได้เขียนไว้เข้ามาใส่ขนาดที่ถูกต้อง โดยทำการวัดระยะขนาดของโบราณสถาน ทำการเขียนแบบแปลนของโบราณสถานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยทำการเขียนแบบ 2 มิติ โดยการนำข้อมูลจากลงพื้นที่มารวบรวมและวิเคราะห์ ตามสมมติฐาน แล้วนำมาเขียนเป็นแบบ 2 มิติ ด้วยคอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรม AutoCAD 2010 ดูจากผลการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยประวัติศาสตร์เชิงคุณภาพโดยการสำรวจจากบริเวณพื้นที่จริงของโบราณสถาน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เขียนแบบโครงสร้างสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน
3. ดำเนินตรวจสอบวัดระยะและขนาดของโครงสร้างแบบไม่สัมผัสโบราณสถาน
4. เขียนแบบแปลนของโบราณสถานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
5. สร้างโมเดลของโบราณสถานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
6. เผยแพร่โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. สรุปผลการวิจัยและจัดทำเอกสาร

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยประวัติโบราณสถานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้มีผู้ศึกษามาก่อนแล้ว แต่ยังคงขาดการรวบรวมให้เป็นระเบียบ ความสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้คือการรวบรวมเอาองค์ความรู้ต่างๆ ของประวัติโบราณสถานในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว มาตรวจสอบความถูกต้องและรวบรวมไว้ในที่เดียวกันโดยมีการจัดระบบข้อมูลเพื่อสะดวกต่อการศึกษารียนรู้ โดยอุปกรณ์เครื่องมือในการเก็บรวบรวม คือ

1. คอมพิวเตอร์ ที่มีประสิทธิภาพการประมวลผลสามมิติ
2. กล้องถ่ายภาพ เพื่อการเก็บภาพประกอบการวิจัย
3. เครื่องมือวัดระยะ เพื่อการวัดขนาดเพื่อเก็บเป็นข้อมูลใช้ในการวิจัย

2. เขียนแบบโครงสร้างสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน

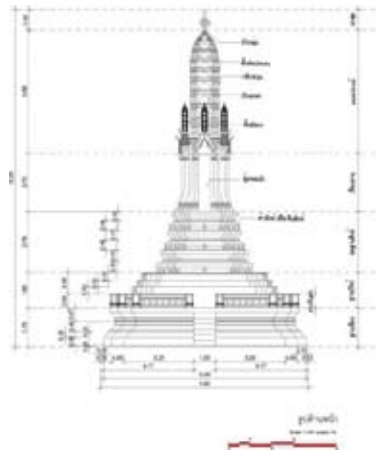
เขียนแบบโครงสร้างก่อนที่จะนำได้ลงพื้นที่สำรวจระยะที่ถูกต้อง

3. ดำเนินตรวจสอบวัดระยะและขนาดของโครงสร้างแบบไม่สัมผัสโบราณสถาน

นำแบบโครงสร้างที่ได้เขียนไว้เข้ามาใส่ขนาดที่ถูกต้อง โดยทำการวัดขนาดของโบราณสถาน

4. เขียนแบบแปลนของโบราณสถานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ทำการเขียนแบบสองมิติ โดยการนำข้อมูลจากลงพื้นที่มารวบรวมและวิเคราะห์ ตามสมมติฐาน แล้วนำมาเขียนเป็นแบบสองมิติ ด้วยคอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรม AutoCAD 2010 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พระปราสาทวัดบรมพุทธาราม

5. สร้างตัวแบบของโบราณสถานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ทำเขียนแบบสามมิติ (Three Dimension Modeling) การนำข้อมูลจากการเขียนแบบสองมิติ มาขึ้นรูปทรงสามมิติ ด้วยคอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรม 3DsMAX 2009 เมื่อขึ้นรูปเป็นภาพสามมิติแล้วจึงนำทำการสร้างภาพสามมิติด้วยคอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรม 3DsMAX 2009 + Plug-in Vray และเมื่อสร้างภาพสามมิติเรียบร้อยแล้วจึงนำภาพที่ได้มาตกแต่งภาพ โดยใช้คอมพิวเตอร์โดยการใช้โปรแกรม CorelDraw15 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพสามมิติ

6. เผยแพร่โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

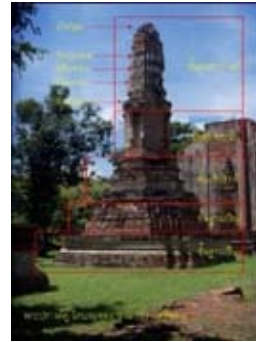
เผยแพร่โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางเว็บ <http://www.pootalay.com>

7. สรุปผลการวิจัยและจัดทำเอกสาร

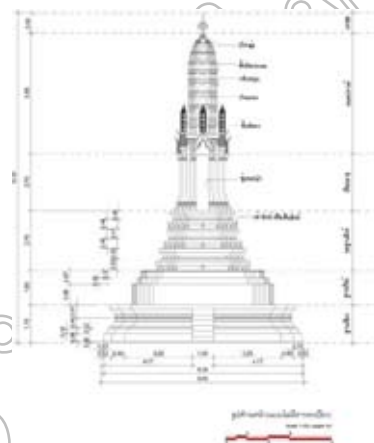
นำข้อมูลทั้งหมดมาทำการสรุปและจัดทำรูปเล่มขั้นสุดท้าย

ผลการดำเนินการวิจัย

1. พระปราสาท ปราสาทองค์ที่ 1 มีสภาพทรุดโทรมคงเหลือแค่ 3 ชั้น เท่านั้น คือ ชั้นฐานเชิง ชั้นฐานปัทม์และชั้นเท้าสิงห์ แต่ที่จะเห็นมากกว่า ปราสาทองค์ที่ 2 คือ จะมีราวระเบียงบนชั้นฐานปัทม์ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล ได้นำมาเขียนแบบ 2 มิติและสร้างโมเดล 3 มิติ ดังนี้

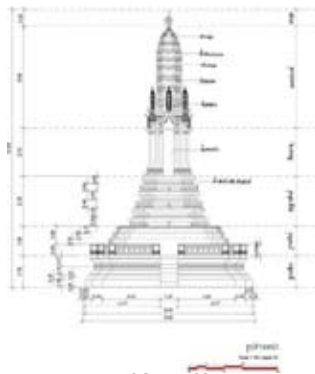

ภาพที่ 3 สภาพปัจจุบันของพระปรางค์วัดบรมพุทธาราม องค์ที่ 1 และ 2

ภาพที่ 4 ภาพ 2 มิติ ของผังพระปรางค์วัดบรมพุทธาราม
ระเบียง

ภาพที่ 5 ภาพ 2 มิติ พระปรางค์องค์ที่ 1 แบบไม่มีราว
ระเบียง

ภาพที่ 6 ภาพ 2 มิติ พระปรางค์องค์ที่ 2 มีราวระเบียง

ภาพที่ 7 ภาพ 3 มิติที่เขียนด้วย AutoCAD

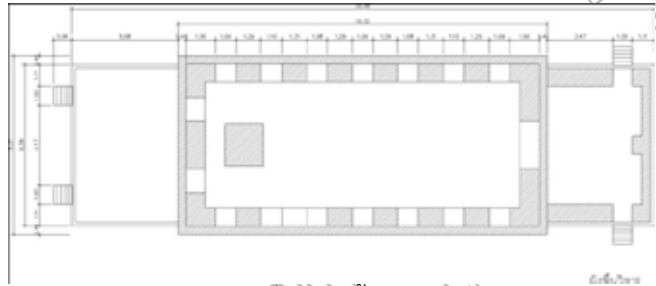
ภาพที่ 8 รูปทัศนียภาพที่เขียนด้วย 3DsMax

ภาพที่ 9 ทัศนียภาพที่ตกแต่งด้วยโปรแกรม CorelDraw แล้ว

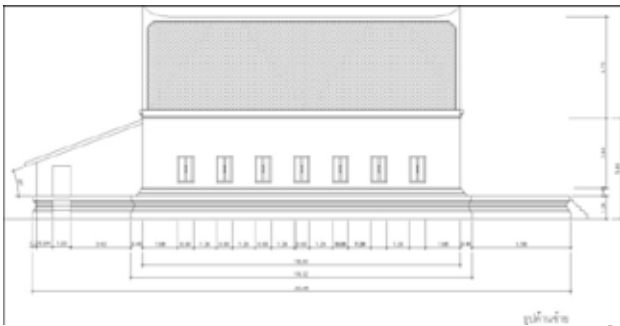
2. วิหาร ผู้วิจัยพบว่ายังคงมีโครงสร้างตัวอาคารหลงเหลือให้เห็นถึงรูปแบบอาคารได้อย่างชัดเจน เว้นแต่โครงสร้างหลังช่วงบนที่ไม่พบหลักฐานใดๆ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลนำมาเขียนแบบ 2 มิติและสร้างโมเดล 3 มิติ ดังนี้

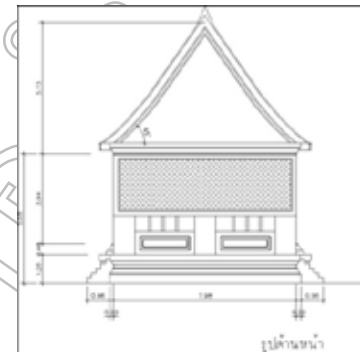
ภาพที่ 10 พระวิหารภายในวัดบรมพุทธาราม ในปัจจุบัน

ภาพที่ 11 ผังพื้นพระวิหาร

ภาพที่ 12 รูปด้านซ้ายพระวิหาร

ภาพที่ 13 รูปด้านหน้าพระวิหาร

ภาพที่ 14 รูปด้านหลังพระวิหาร

ภาพที่ 15 ตัวแบบ 3 มิติ ของพระวิหาร

ภาพที่ 16 ทศนิยมภาพของพระวิหาร

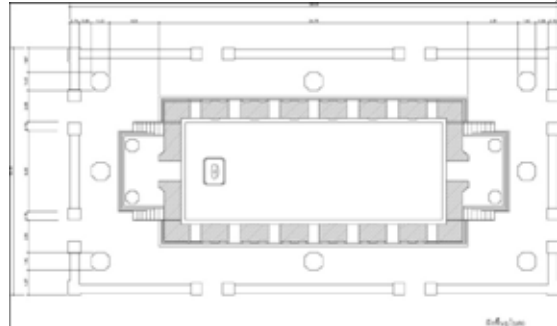

ภาพที่ 17 ทศนิยมภาพของพระวิหารหลังจากการตกแต่ง

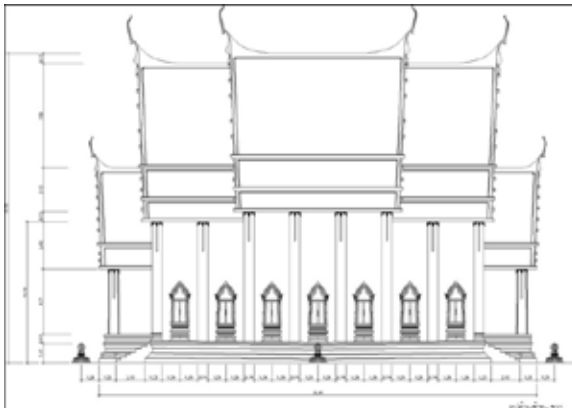
3. อุโบสถ ผู้วิจัยพบว่ายังคงมีโครงสร้างตัวอาคารหลงเหลือให้เห็นถึงรูปแบบอาคารได้อย่างชัดเจน เว้นแต่โครงสร้างหลังช่วงบนที่ไม่พบหลักฐานใด ๆ จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลนำมาเขียนแบบ 2 มิติและสร้างโมเดล 3 มิติ ดังนี้

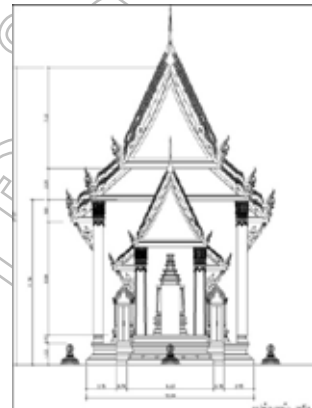
ภาพที่ 18 พระอุโบสถภายในวัดบรมพุทธาราม ในปัจจุบัน

ภาพที่ 19 ผังพื้นอุโบสถจากการเขียนแบบ

ภาพที่ 20 รูปด้านซ้าย-ขวา อุโบสถจากการเขียนแบบ

ภาพที่ 21 รูปด้านหน้า-หลัง อุโบสถจากการเขียนแบบ

ภาพที่ 19 รูปแสดงทัศนียภาพจากอุโบสถการเขียนแบบ 3 มิติ

ภาพที่ 20 ทัศนียภาพอุโบสถจากการเขียนแบบ 3 มิติ

4. เผยแพร่โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางเว็บไซต์
<http://www.pootalay.com>

ภาพที่ 24 ทัศนียภาพของวัดบรมพุทธารามจากการเขียนแบบ 3 มิติ ทางเว็บไซต์

สรุปและอภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสามารถผลได้ดังนี้ 1) ได้แบบแปลนและตัวแบบของวัดบรมพุทธารามประกอบด้วยพระ
ปรางค์ 2 องค์ พระวิหาร และอุโบสถของวัดบรมพุทธาราม 2) สำหรับในการเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยใช้ระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศทางเว็บไซต์ <http://www.pootalay.com>

อภิปรายผล

ในการดำเนินการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสารเกี่ยวกับโบราณสถานในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า
หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดมีข้อมูลที่น้อยมาก ต้องศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และในการจำลองรูปแบบ
ทางด้าน 3 มิติ เป็นการศึกษาข้อมูลของโบราณสถานที่มีอายุใกล้เคียงมาเปรียบเทียบ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผลที่ได้เป็นลักษณะภาพจากคอมพิวเตอร์ที่ภาพ 2 มิติ และ 3 มิติ ซึ่งในการพัฒนาการวิจัยครั้ง
ต่อไปควรสร้างเป็นลักษณะตัวโมเดลที่จำลองให้จริง จะทำให้เห็นภาพที่เป็นชิ้นงานแต่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทำที่สูงจะเป็นตัว
แปรสำคัญ และควรจะทำให้เป็นภาพเคลื่อนไหวได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. 2542. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนากิเชก เล่ม 3.** กรุงเทพฯ :
กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- _____. 2542. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนากิเชก เล่ม 5.** กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและ
ประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์และคณะ. 2533. **กรุงศรีอยุธยา: อารยธรรมไทย.** พระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 พระนครศรีอยุธยา. 2542. **ประวัติพื้นที่ตั้งสถาบันราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยาและทออุทอง.** พระนครศรีอยุธยา.

ระบบตรวจสอบสถานะการทำงาน Access point ผ่านเทคโนโลยี Google MONITORING SYSTEM OF ACCESS POINT VIA GOOGLE TECHNOLOGY

ศุภกฤษ นาคป้อมฉิน, นฤตล ลำประเสริฐ, มุจรินทร์ สุนทรืประสิทธิ์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทคัดย่อ

รัฐบาลมีนโยบายสร้าง “แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย” โดยกล่าวถึงความจำเป็นและแนวทางของประเทศไทยที่จะสร้างความเข้มแข็งในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ขณะนี้รัฐบาลได้ดำเนินแผนฯ มาจนถึงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2552-2556) และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2554 – 2563) โดยมีเป้าหมายจัดทำโครงข่ายบรอดแบนด์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ในปี พ.ศ.2558 เมื่อแผนดังกล่าวสำเร็จความรับผิดชอบในการดูแลระบบโครงข่ายจะอยู่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการตรวจสอบสถานะการทำงานของอุปกรณ์โครงข่ายร่วมระบบสารสนเทศเชิงพื้นที่นั้นมีความค่าใช้จ่ายรายปีจากการใช้งานแผนที่ของผู้ผลิตซอฟต์แวร์ซึ่งมีราคาสูง จึงมีแนวคิดในการสร้างระบบตรวจสอบการทำงานของอุปกรณ์แอคเซสพอยต์ ผสานกับระบบสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์ที่ให้บริการไม่คิดค่าใช้จ่ายโดยกูเกิลที่ชื่อว่ากูเกิลแมพ โดยมีการจัดเก็บอยู่ในรูปแบบระบบฐานข้อมูล แต่ข้อเสียของกูเกิลแมพคือ ต้องทำการดาวน์โหลดข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตตลอดเวลาที่ทำการใช้งานระบบ จากข้อเสียของระบบเดิมจึงปรับปรุงให้สามารถทำงานได้ แม้ว่าจะไม่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการนำโปรแกรม Google earth มาผสานการทำงานเข้ากับระบบเดิม เนื่องจาก Google earth สามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งสร้างชุดคำสั่งสำหรับถามอุปกรณ์ให้ครอบคลุมและทำการพัฒนาระบบให้สามารถแสดงข้อมูลให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น ผลการดำเนินงานพบว่าระบบดังกล่าวสามารถแสดงผลสถานะการทำงานของอุปกรณ์โครงข่ายที่รองรับโพรโทคอล SNMP เวอร์ชัน 1 ร่วมกับการแสดงผลแผนที่ของกูเกิลเอิร์ทได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์ แอคเซสพอยต์ การตรวจสอบแอคเซสพอยท์ กูเกิลแมพ กูเกิลเอิร์ท

Abstract

Government of Thailand is creating policy “Master Plan of Information and Communication Technology of Thailand”. Its cover mentioned the importance of requirement and direction to strengthen e competitiveness with other countries. The government has announced a policy framework and ICT Master Plan No.2 and No.3 It aims to create internet broadband for more than 80 percent in Thailand in 2015. The problem is to check the status of network devices with Geographic Information Systems, the annual cost of using map software manufacturer, which has a high price. The whole idea of a monitoring system, the Access point device combined with information systems, geographic service providers do not charge by Google, named Google map. The limitations of traditional systems must be connected to the internet all the time. Therefore, to improve the integration with Google earth support systems are working offline, and more comprehensive set of commands to monitor Access point devices. The result showed that system can display the status of network devices supported by SNMP protocol version 1 of the map with Google earth as well.

Keyword: GIS, Access point, Access point monitoring, Google map, Google earth

บทนำ

เนื่องจากระบบงานเดิมที่มีชื่อว่าการพัฒนาระบบตรวจสอบสถานะการทำงานของแอคเซสพอยต์ผ่าน Google Map ที่ได้มีการจัดทำขึ้นนั้นสามารถตรวจสอบสถานะ โดยการแสดงสถานะที่ได้มีการติดตั้งอุปกรณ์ไว้ เพื่อให้ผู้ใช้ระบบทราบว่ามีการทำงานและตำแหน่งติดตั้งของอุปกรณ์แอคเซสพอยต์ โดยนำเทคโนโลยีของ Google map เพื่อมาแสดงที่อยู่ของอุปกรณ์แอคเซสพอยต์แต่ข้อเสียของ Google Maps คือ ต้องใช้งาน ผ่านเว็บเบราว์เซอร์และทำการดาวน์โหลดข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา ที่ทำการใช้งานระบบ ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้งานนอกเขตพื้นที่ให้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นจึงได้นำข้อเสียของระบบเดิม มาพัฒนาให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะไม่มีการเชื่อมต่อกับเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตโดยที่มีการจัดเก็บอยู่ในรูปแบบระบบฐานข้อมูล เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลและทำให้การแสดงผลข้อมูลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงมีแนวคิดในการนำโปรแกรม Google earth มาผสมผสานการทำงานเข้ากับระบบเดิม เนื่องจากโปรแกรม Google Earth สามารถให้บุคคลทั่วไปสามารถใช้งานโปรแกรมได้โดยไม่ต้องคิดค่าใช้จ่ายแล้ว ยังมีความสามารถนำข้อมูลจากเครื่องรับสัญญาณ GPS มาประกอบข้อมูลของ Google Earth

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อปรับปรุงและเพิ่มเติมความสามารถระบบตรวจสอบสถานการณ์ทำงาน Access point ผ่าน Google earth ด้านการแสดงผลของสถานที่ที่มีการติดตั้งอุปกรณ์ Access point
2. เพื่อปรับปรุงระบบให้สามารถทำการแสดงผลสถานะการทำงานของแอคเซสพอยต์ ได้แม้ว่าจะไม่ได้เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์

1. ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ของเครื่องที่ใช้ในการพัฒนาระบบ
 - 1.1 หน่วยประมวลผล AMD TurionTM X2 technology RM – 75 (2.2 GB) หรือมากกว่า
 - 1.2 การ์ดแสดงผล ATI Mobility RadeonTM HD 4570 (512MB) หรือมากกว่า
 - 1.3 หน่วยความจำหลักขนาดความจุ 2 กิกะไบต์
 - 1.4 ฮาร์ดดิสขนาดความจุ 320 กิกะไบต์
 - 1.5 จอภาพ 14 นิ้ว หรือมากกว่า
 - 1.6 การ์ดแลนสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์
 - 1.7 อุปกรณ์เครือข่ายสวิตช์ รุ่น PROCURVE J9079A - VA.01.09 จำนวน 1 ตัว
 - 1.8 อุปกรณ์เครือข่ายไร้สาย 2 ตัว รุ่น Dlink DAP-2310
2. ซอฟต์แวร์ (Software) ของเครื่องที่ใช้ในการพัฒนาระบบ
 - 2.1 ระบบปฏิบัติการ Windows 7
 - 2.2 ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบ : พีเอชพี, เอสทีเอ็มแอล เวอร์ชัน 4.4.4
 - 2.3 ระบบจัดการฐานข้อมูล : SQL-Front
 - 2.4 ระบบจัดการฐานข้อมูล : Phpmyadmin เวอร์ชัน 2.10.3
 - 2.7 โปรแกรม Google earth เวอร์ชัน 6.0
 - 2.8 โปรแกรม Net snmp เวอร์ชัน 5.6.1.1
 - 2.9 โปรแกรม ChromeFrame เวอร์ชัน 4.0.245.1
 - 2.10 โปรแกรม Xampp เวอร์ชัน 1.7.7
 - 2.11 เครื่องมือที่ใช้ในการทำเอกสาร : Microsoft ® Office 2007
 - 2.12 Google Maps API เวอร์ชัน 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบระบบ

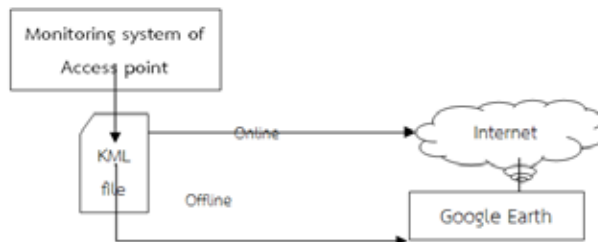
ในการออกแบบระบบตรวจสอบสถานการณ์ทำงานแอคเซสพอยต์ผ่าน Google earth เป็น การนำระบบงานเดิมที่ใช้เทคโนโลยี Google map มาประยุกต์และพัฒนาให้มีการแสดงผลทำงานแบบ ออฟไลน์โดยผู้พัฒนาจึงได้ทำการออกแบบระบบโดยมีการแยกการออกแบบในส่วนต่างๆดังนี้

รูปที่ 1 แผนภาพรวมการทำงานของระบบ

จากรูปที่ 1 คำอธิบายภาพรวมการทำงานของระบบ

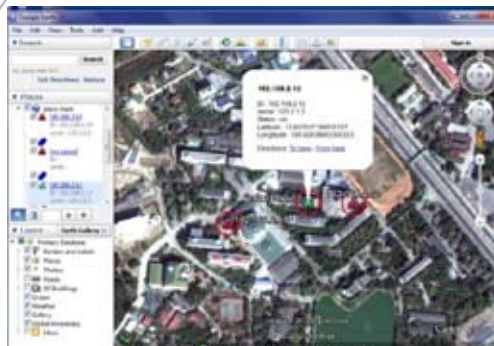
1. ระบบ Web User Interface ติดต่อกับผู้ใช้ ผสานการจัดการดึงค่าข้อมูล จากฐานข้อมูล ผ่านทางเว็บเซิร์ฟเวอร์
2. นำค่าข้อมูลอินพุตมาประมวลผลเพื่อจัดเตรียมสร้างชุดคำสั่ง
3. นำข้อมูลที่จัดเก็บอยู่ในระบบฐานข้อมูล มาสร้างชุดคำสั่ง
4. ตรวจสอบสถานะการทำงานของอุปกรณ์โดยใช้โพรโทคอล SNMP
5. Web Interface จะนำค่าจากฐานข้อมูลที่ได้ไปสร้างไฟล์ KML ผ่านทางเว็บเซิร์ฟเวอร์
6. เรียกใช้ไฟล์ KML ที่ได้จากสร้างบน Web Interface เพื่อแสดงข้อมูลบน โปรแกรม Google earth

รูปที่ 2 วิธีการเรียกแสดงผลของไฟล์ KML

ระบบตรวจสอบสถานะการทำงานของ Access point จะประกอบชุดคำสั่งที่ใช้สำหรับตรวจสอบสถานะของ Access point ที่จะทำงานอยู่ตลอดเวลาแล้วทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในฐานข้อมูลและส่วนที่สร้างและแก้ไขไฟล์ KML หากมีการเปลี่ยนแปลง จากภาพที่ 2 หลังจากทีระบบได้ทำการสร้างไฟล์ KML โดยที่ได้มีรายละเอียดต่างๆของ Access point แล้ว จะสามารถเปิดแสดงผลได้ทั้งแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์

1. แบบออนไลน์ ใช้การสร้างลิงค์ไฟล์ KML เก็บไว้ที่เว็บเซิร์ฟเวอร์โดยไฟล์ดังกล่าวสามารถเรียกใช้งานผ่าน Google Earth ได้โดยอาศัยวิธีระบุที่อยู่แบบ URL โดยใช้วิธีการ Network Link
2. แบบออฟไลน์ ในกรณีที่ไม่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้นั้น สามารถดาวโหลดไฟล์ KML ที่สร้างขึ้นและนำไฟล์ KML ที่ได้ สามารถนำไปใช้ผ่านทางโปรแกรม Google earth และโดยใช้วิธีการของ โดยวิธีการระบุตำแหน่งที่เก็บไฟล์ KML

รูปที่ 3 ภาพการแสดงผลข้อมูลผ่านทางโปรแกรม Google Earth

ผลการวิจัย

การดำเนินงานตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงสิ้นสุดระบบงานได้ถูกสร้างขึ้นสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของระบบงานที่ได้ทำการกำหนดไว้ในตอนแรกอีกทั้งระบบงานยังสามารถแสดงผลการทำงานได้ถูกต้องตรงกันตามรูปแบบเดิมไม่ว่าจะเป็น ผ่านเทคโนโลยีกูเกิ้ลแมพหรือเทคโนโลยีกูเกิ้ลเอิร์ท ระบบฐานข้อมูลที่ได้รับการปรับแต่งจากเดิมสามารถนำข้อมูลรายละเอียดอุปกรณ์แอกเซสพ้อยต์ได้แต่ในส่วนของการบันทึกประวัติสถานะต้องมีการปรับปรุงใหม่เพื่อให้สามารถจัดเก็บรายละเอียดได้มากขึ้นจากเดิม รวมไปถึงปรับปรุงระบบการจัดการฐานข้อมูลผู้ใช้ให้มีการแบ่งกลุ่มผู้ใช้เพื่อจำกัดขอบเขตการแสดงผลให้ตรงกับการใช้งานของผู้ใช้งานระบบแต่ละคน

สรุปและอภิปรายผล

ระบบที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ได้มีการปรับปรุงจากระบบเดิม ได้แก่ ส่วนจัดการผู้ใช้งานระบบแบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ผู้ดูแลระบบและผู้ใช้งานระบบ จากเดิมที่มีเพียงผู้ดูแลระบบอย่างเดียว ระบบฐานข้อมูล อุปกรณ์ปรับปรุงให้รองรับการเก็บสถานะการทำงานของอุปกรณ์ และระยะเวลาที่อุปกรณ์แอกเซสพ้อยต์อยู่ในสถานะพร้อมใช้งาน จากเดิมมีเพียงฐานข้อมูลจัดเก็บสถานะทำงานและไม่ทำงาน นอกจากนี้ได้ทำการเพิ่มโมดูลการสร้างไฟล์ KML โดยนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลซึ่งมีเงื่อนไขในการสร้างไฟล์ KML คือข้อมูลในการแสดงผลอุปกรณ์แอกเซสพ้อยต์จะอ้างอิงจากสิทธิ์ผู้ใช้งานระบบหรือผู้ดูแลระบบ เพื่อให้สามารถแสดงผลบนโปรแกรมกูเกิ้ลเอิร์ทตามสิทธิ์ของผู้ใช้งานเนื่องจากโปรแกรมกูเกิ้ลเอิร์ทไม่ระบบการจัดการผู้ใช้ แต่ยังมีปัญหาเรื่องระบบการจำกัดการเข้าถึงไฟล์ KML เมื่อข้อมูลถูกแปลงอยู่ในรูปไฟล์ KML เนื่องจากโปรแกรม Google Earth ไม่ได้ทำการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยในไฟล์ KML ทำให้ผู้ที่ทราบที่อยู่ URL ของ KML ไฟล์สามารถมองเห็นข้อมูลได้แม้ว่าจะไม่มีบัญชีผู้ใช้งานในระบบก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- เครือข่ายคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏ. 2555. “การพัฒนาระบบตรวจสอบสถานการณการทำงาน Access point ผ่าน google Map”. *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิจัยเพื่อพัฒนาไทยอย่างยั่งยืน*. 2555,1: 152-158
- ปฐมพร สุวรรณบวร. 2552. “ระบบตรวจสอบสถานะทำงานของ Access Point ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์”.
- ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิทยาศาสรสนเทศและการสื่อสาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- มจรินทร์ สุนทรืประสิทธิ์และนายธนพล มงคลสืบสกุล. 2553. “ระบบตรวจสอบสถานการณการทำงาน Access point ผ่าน Google earth”.ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิทยาศาสรสนเทศและการสื่อสาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- Google Maps JavaScript API V2 Reference. (ค้นหาและศึกษาเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2553). Available
RL:<http://code.google.com/intl/th/apis/maps/documentation/javascript/v2/reference.html>

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ บึงละหารหน้าถ้ำ - คลองกำปัน จังหวัดยะลา

THE DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE WATER QUALITY MANAGEMENT AT BUONG LAHAN NATUM – KLOANG KAMPAN, YALA PROVINCE, THAILAND

นิธิ พลไชย, วารินทร์ ศรีพงษ์พันธุ์กุล

คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตรมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ - คลองกำปัน จังหวัดยะลา ทำการศึกษาคุณภาพน้ำบางประการทางด้านกายภาพ เคมีและชีวภาพ โดยเก็บตัวอย่างในฤดูแล้งและฤดูฝน ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพน้ำในฤดูแล้ง และฤดูฝนมีความแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 6 พารามิเตอร์ และไม่แตกต่างกันจำนวน 4 พารามิเตอร์ คุณภาพน้ำมีคุณภาพในระดับเสื่อมโทรมถึงพอใช้ และจัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ประชาชนเห็นว่าสภาพปัจจุบันของแหล่งน้ำมีน้ำไหลเฉพาะฤดูฝน น้ำมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีการใช้ประโยชน์จากน้ำเพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ สภาพปัญหาของแหล่งน้ำที่พบเห็นมากที่สุด เป็นน้ำท่วมสร้างความเสียหายในฤดูฝน และน้ำมีคุณภาพไม่เหมาะสมในฤดูแล้ง ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับคุณภาพน้ำการใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำอยู่ในระดับน้อย สำหรับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า ควรดำเนินการเป็นขั้นตอนที่ละขั้นตอนคือ การตั้งกลุ่ม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลและทีมงานในการมีส่วนร่วมการกำหนดเป้าหมายหรือวาระของการมีส่วนร่วมการกำหนดรายละเอียดในกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน การรวบรวมข้อมูลข่าวสารและการกระจายข้อมูลข่าวสาร การลงมือดำเนินการให้กระบวนการมีส่วนร่วมเกิดขึ้น และมีการติดตามประเมินผล ผลลัพธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีการสื่อสารข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและประชาชนมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน จะต้องมีการมีกลุ่มและผู้นำที่เสียสละและทุ่มเท และควรที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องอื่นๆ ให้ครอบคลุมกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชนริมแหล่งน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ - คลองกำปันด้วย

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม คุณภาพน้ำ บึงละหารหน้าถ้ำ - คลองกำปัน

Abstract

The study on The Development Guidelines for the People's Participation in the Water quality Management at Buong Lahan Natum - Kloang Kampam , Yala Province Thailand was undertaken by analyzing Physical , Chemical and Biological Properties from dry season to rainy season .

The results of the study revealed the fact that in dry season and rainy season were significant different ($p < 0.05$) 6 parameter and were no significant different 4 parameter. Water quality was from deteriorate to fair quality and classified as surface water quality standards class 3 .

The results of the study of the development guideline for the people's participation in the water quality management by administering questionnaire revealed that there was water flow only during rainy season , water quality was of medium degree could be used as a recreational area . The problems most frequently found were that flood caused disasters during rainy season water quality was not good enough during dry season . The level of people's knowledge on the quality and the utilization of water as well as the participation in the water quality management was at medium .The participation of the people in the water quality management ; however , was low level .The development guideline should be performed step by step as follows to build groups , define the roles of the individuals and teams in taking participation , identify the target or the term of participation, provide sufficient details in each activity doing together thoroughly , set a way to

gather and distribute information in every related matter , start the participation process by inviting the stakeholders to participate and follow up and evaluate the results of the processes involved and give clear data communication . In addition ,it is agreed that the participation will occur and remain sustainable if the group and group leader in selfless and dedicated . Also , it is better to develop the people’ s participation in other areas which cover the activities for water development of the Buong Lahan Natum - Kloang Kampan community.

Keywords : Development Guidelines Participation , Participation , Water Quality ,
Buong Lahan Natum – Kloang Kumpan

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้กล่าวถึงสถานะของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในสภาพที่กำลังเป็นปัญหาและเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิต ให้บริการ และการดำรงชีพที่ยั่งยืน ทั้งในเมืองและชนบทในลักษณะการขาดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาภัยธรรมชาติ โดยทรัพยากรน้ำมีปัญหาด้านขาดแคลนน้ำ น้ำหลากท่วมและคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมเป็นประจำการแก้ไขปัญหานี้ขาดมิติการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2549) แหล่งน้ำขนาดเล็กเป็นแหล่งน้ำที่ประชาชนในพื้นที่ใช้ประโยชน์โดยตรงด้านการเกษตร เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งน้ำเอื้อประโยชน์ต่อสมดุลของระบบนิเวศในชุมชน และให้ทัศนียภาพที่สวยงาม ปัจจุบันแหล่งน้ำขนาดเล็กในชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมไม่ค่อยได้รับการพัฒนาดูแลหรือการจัดการโดยท้องถิ่นหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับการพัฒนาแต่ขาดการมีส่วนร่วมโดยประชาชนในพื้นที่ ผลวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการของประชาชนอยู่ในระดับต่ำหรือมีน้อย โดยปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนและการรวมกลุ่มในชุมชน บึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำป่วนเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดเล็กที่สำคัญและมีความเป็นมาในประวัติศาสตร์ อยู่ในพื้นที่ในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 4 มีแม่น้ำปัตตานีอยู่ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคและเพื่อการเกษตรกรรม ช่วงไหลผ่านภูเขาบริเวณถ้ำศิลป์และวัดหน้าถ้ำมีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและจากการวิเคราะห์ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำพบว่า น้ำเพื่อการเกษตรมีปัญหาในเรื่องปริมาณไม่เพียงพอในฤดูแล้งในช่วงฤดูฝนเกิดปัญหาน้ำท่วมและการกัดเซาะถนนชำรุดเป็นประจำ (พัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา , 2552) ข้อมูลคุณภาพน้ำยังไม่ได้มีการศึกษาว่าคุณภาพเหมาะที่จะใช้ประโยชน์อย่างไรหรือมีแนวโน้มในการเกิดปัญหาอย่างไรและที่สำคัญยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้สูงสุดอย่างยั่งยืน จึงควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำป่วน ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาวิจัย จะทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก เกี่ยวกับคุณภาพน้ำปัจจุบัน ปัญหาของคุณภาพน้ำ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำและสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

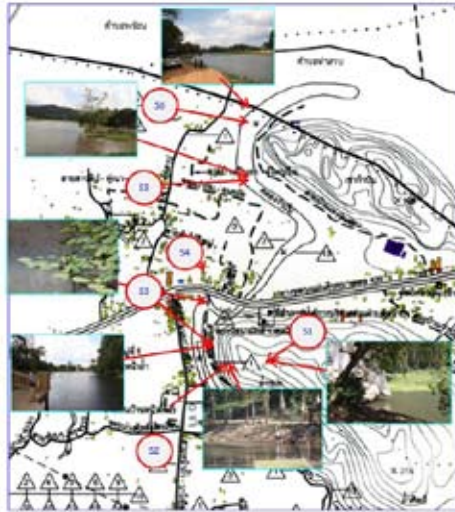
1. เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำป่วนในช่วงฤดูแล้งและฤดูฝน
2. เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำป่วน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำป่วน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและสถานีตรวจสอบคุณภาพน้ำ ทำการศึกษาคุณภาพน้ำทางด้านกายภาพ เคมีและชีวภาพ ประกอบด้วย ค่าพีเอช โดยวิธี Electrometric Method อุณหภูมิ โดยวิธี Temperature ความขุ่น โดยวิธี Nephelometer การนำไฟฟ้า โดยวิธี Conductivity meter ของแข็งละลายน้ำ โดยวิธี Conductivity meter ออกซิเจนละลาย โดยวิธี Azide Modification บีโอดี โดยวิธี 5 day BOD Test ในเตรท โดยวิธี Brucine Method ฟอสเฟต โดยวิธี Vanadomolybdophosphoric Acid และโคลิฟอร์มแบคทีเรีย โดยวิธี Multiple Tube Fermentation Technique ในช่วงฤดูแล้ง (เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 2553) และช่วงฤดูฝน (เดือนกรกฎาคม 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554) เก็บตัวอย่างน้ำช่วงฤดูละ 3 ครั้ง โดยกำหนดจุดเก็บตัวอย่าง 6 สถานี เก็บตัวอย่างโดยวิธี Grab Sample รายละเอียดสถานีจุดเก็บตัวอย่างน้ำแสดงรายละเอียดในรูปที่ 1

การเผยแพร่ข้อมูลคุณภาพน้ำ การเผยแพร่ข้อมูลคุณภาพน้ำแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อ ป้ายประกาศของ อบต. ป้ายประกาศบริเวณวัดหน้าถ้ำ และการแจ้งข้อมูลในการประชุมกลุ่มเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน

รูปที่ 1 แหล่งน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ-คลองกำปัน อบต. หน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา แสดงสถานีเก็บตัวอย่างน้ำ จำนวน 6 สถานี (S1 – S6)

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน ใช้แบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ประชากรที่ศึกษาเป็นประชาชนที่อาศัยในหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 4 อบต. หน้าถ้ำจำนวน 516ครัวเรือน จากประชาชนผู้อาศัยบริเวณริมแหล่งน้ำและบริเวณใกล้เคียงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (สูตร รัดนโซติ, 2551) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ โดยการประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น และการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จากตัวแทนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. หน้าถ้ำ ผู้บริหารและครูโรงเรียนหน้าถ้ำ ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชน และจากตัวแทนครัวเรือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F-test และ Factor Analysis ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามปลายเปิด และการประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น และผลการสัมภาษณ์แบบเจาะจง

1) กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาคูณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ - คลองกำป่วน ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพน้ำทางด้านกายภาพ เคมีและชีวภาพในฤดูแล้ง และฤดูฝน และทำการเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างฤดูกาล โดยใช้สถิติแบบ The Wilcoxon Matched Pairs Signed- Ranks Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้ผลการศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาคูณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ - คลองกำป่วน ในช่วงฤดูแล้งและฤดูฝน

พารามิเตอร์ที่ศึกษา	ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3	ช่วงฤดู	\bar{X}	S.D.	t - test	p - value
พีเอช	5 - 9	แล้ง	7.7	0.742	- 2.908	.004*
		ฝน	6.5	0.075		
อุณหภูมิของน้ำ (°C)	ธรรมชาติ	แล้ง	29.9	1.530	- 0.162	.871
		ฝน	30.1	1.485		
ความขุ่น (NTU)	-	แล้ง	12.91	22.564	- 2.882	.004*
		ฝน	13.76	27.073		
การนำไฟฟ้า (µS/cm)	-	แล้ง	152.1	3.621	- 0.241	.810
		ฝน	94.2	2.869		
ของแข็งละลายน้ำ (mg/L)	-	แล้ง	73.5	15.222	- 2.402	.016*
		ฝน	49.1	14.089		
ออกซิเจนละลายน้ำ (mg/L)	4.0	แล้ง	5.43	2.700	- 0.161	.872
		ฝน	4.62	1.478		
บีโอดี (mg/L)	2.0	แล้ง	2.47	0.618	- 1.212	.226
		ฝน	1.98	0.584		
ไนเตรท (mg/L)	5.0	แล้ง	0.198	0.123	- 2.678	.007*
		ฝน	ND	0.000		
ฟอสเฟต (mg/L)	-	แล้ง	0.053	0.035	- 2.898	.004*
		ฝน	0.266	0.037		
โคลิฟอร์มแบคทีเรีย (MPN/100 mL)	20,000	แล้ง	1,760.0	1.912	- 2.486	.013*
		ฝน	15,100.0	1.981		

* p < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่าคุณภาพน้ำมีค่าเฉลี่ยในฤดูแล้งและฤดูฝนตามลำดับดังนี้พีเอชของน้ำมีค่า 7.7 และ 6.5 อุณหภูมิของน้ำมีค่า 29.9 และ 30.1 องศาเซลเซียส ความขุ่นของน้ำมีค่า 12.91 และ 13.74 NTU การนำไฟฟ้าของน้ำมีค่า 152.1 และ 94.2 µS/cm ของแข็งละลายน้ำมีค่า 73.5 และ 49.1 mg/L ออกซิเจนละลายน้ำมีค่า 5.43 และ 4.62 mg/L บีโอดีมีค่า 2.47 และ 1.98 mg/L ไนเตรทมีค่า 0.198 mg/L และไม่พบค่า ฟอสเฟตมีค่า 0.053 และ 0.266mg/L และโคลิฟอร์มแบคทีเรียมีค่า 1,760.0 และ 15,100.0 MPN/100 mL และผลการเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างฤดูแล้งและฤดูฝนพบว่า พีเอชของน้ำ ความขุ่น ฟอสเฟต ไนเตรท โคลิฟอร์มแบคทีเรีย และของแข็งละลายน้ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนค่าอุณหภูมิของน้ำ การนำไฟฟ้าออกซิเจนละลายน้ำและบีโอดี ไม่มี

ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษากับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินตามประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) พบว่า คุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน จัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ของแหล่งน้ำผิวดิน คือเป็นแหล่งน้ำที่รับน้ำทั้งจากกิจกรรมบางประเภทและสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน ได้ผลการศึกษาที่สำคัญดังต่อไปนี้ สภาพปัจจุบันและปัญหาของแหล่งน้ำจากแบบสอบถามพบว่า ในเรื่องปริมาณน้ำส่วนใหญ่เห็นว่าปริมาณน้ำช่วงฤดูแล้งมีน้ำขังเป็นช่วงๆ ร้อยละ 83.6 การไหลของน้ำเกิดขึ้นเฉพาะฤดูฝน ร้อยละ 92.0 คุณภาพน้ำส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง สามารถใช้เพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค โดยปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน ร้อยละ 66.4 การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำส่วนใหญ่เห็นว่าใช้เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจร้อยละ 50.4 การร่วมพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านมาเป็นการร่วมขุดลอกลำน้ำ ร้อยละ 50.0 และสภาพปัญหาแหล่งน้ำที่พบเห็นมากที่สุด เป็นน้ำท่วมสูงสร้างความเสียหายในฤดูฝน ร้อยละ 38.5 ทั้งนี้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำจากการตอบแบบสอบถามสอดคล้องกับผลการศึกษาคคุณภาพน้ำที่จัดอยู่ในแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ การใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 และยังพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการร่วมไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยของเสียลงแหล่งน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 รองลงมาเป็นร่วมติดตามคุณภาพน้ำ และร่วมพัฒนาออกแรงสมทบทุนหรือสนับสนุนปัจจัยในการขุดลอกแหล่งน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และ 3.13 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน โดยเทคนิค Factor Analysis แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) ตัวแปรตามคือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน จำนวน 4 เรื่อง 23 ประเด็น กับตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาอยู่อาศัย และระยะห่างของบ้านเรือนจากแหล่งน้ำ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องสูงสุดโดยที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน คือ ระยะห่างของบ้านเรือนจากแหล่งน้ำ รองลงมาเป็น อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ และเพศ ตามลำดับ

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด การประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกถึงปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ สามารถสรุปปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำดังนี้

- 1) ด้านปริมาณของน้ำในแหล่งน้ำ ปริมาณของน้ำเปลี่ยนแปลงมากในรอบปี โดยฤดูแล้งน้ำจะแห้งเหลือเป็นแอ่งๆ ฝายที่สร้างไว้ไม่สามารถกั้นน้ำไว้ได้ เนื่องจากไม่มีน้ำไหลมาเพิ่มปริมาณน้ำ ฤดูฝนปริมาณน้ำมากน้ำท่วมสูง
- 2) ด้านการไหลของน้ำ มีน้ำไหลเฉพาะช่วงฤดูฝนพอเข้าฤดูแล้งจะมีสภาพเป็นแอ่งน้ำขนาดต่างๆ
- 3) ด้านคุณภาพน้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษาคคุณภาพน้ำทางด้านวิทยาศาสตร์คือ มีคุณภาพปานกลาง จัดเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 3
- 4) ด้านการจัดการในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำยังไม่มีจัดการอย่างเป็นระบบ และขาดการมีส่วนร่วมโดยแหล่งน้ำมีการใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงเป็ดปล่อยในแหล่งน้ำ การใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อทำน้ำประปา การใช้เพื่อรดน้ำพืชผักและพืชสวน หรือการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างบริเวณวัดคูหาภิมุข
- 5) การพัฒนาแหล่งน้ำที่ผ่านมามีการสร้างฝายคอนกรีตเสริมเหล็กบริเวณด้านทิศเหนือตอนปลาย แหล่งน้ำที่ไหลผ่านวัดคูหาภิมุขมีการขุดลอกลำน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำจากหน้าวัดคูหาภิมุขถึงบริเวณหมู่ที่ 4 บ้านหน้าถ้ำเหนือ คลองกำปัน ทำให้มีน้ำขังในช่วงฤดูแล้ง

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปันจากการวิเคราะห์คำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้ข้อสรุปขั้นตอนดังนี้

- 1) ต้องมีการตั้งกลุ่มอนุรักษ์บึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน
- 2) ต้องมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้เข้ามามีส่วนร่วมและทีมงานว่ามีบทบาทอย่างไร

- 3) มีการกำหนดเป้าหมาย และวาระของการมีส่วนร่วม เช่น เพื่อให้ประโยชน์จากการระดมทรัพยากรมนุษย์ เกิดความรู้สึกผูกพันจากการสร้างความสามัคคีที่ตระหว่างกลุ่มต่างๆ
- 4) มีการตกลงกรอบของรายละเอียดการมีส่วนร่วม เช่น มีกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดงบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการที่ชัดเจน กำหนดวิธีการของการมีส่วนร่วม
- 5) มีการเก็บรวบรวมและกระจายข้อมูลข่าวสาร ว่าข่าวสารที่ต้องรวบรวมมีเรื่องอะไรบ้าง จะใช้ช่องทางการสื่อสารทางใดบ้าง
- 6) การทำให้เกิดการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เริ่มจากการชักชวนผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้นำโดยธรรมชาติ
- 7) การตรวจสอบผลการปฏิบัติต่างๆ ของการมีส่วนร่วม เช่น เมื่อมีส่วนร่วมแล้วได้ผลงานตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ ผู้เข้าร่วมการมีส่วนร่วมมีความพอใจเพียงใด

โดยสรุปการพัฒนาการมีส่วนร่วม มีแนวทางตั้งแต่การกำหนดบทบาทผู้มีส่วนร่วม กำหนดเป้าหมาย ตกลงรายละเอียด มีการเชื่อมประสานข้อมูล มีขั้นตอนของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติต่างๆ โดยเน้น การร่วมกันเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการคุณภาพน้ำเกิดผลประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อประชาชนในชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

คุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองก่าปั่นจากผลการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งมีปริมาณน้ำน้อยและฤดูฝนซึ่งมีปริมาณน้ำมาก จะพบว่า การนำไฟฟ้า ของแข็งละลายน้ำ บีโอดี และไนเตรท คุณภาพน้ำช่วงฤดูแล้งต่ำกว่าช่วงฤดูฝน ทั้งนี้เป็นเพราะในช่วงฤดูแล้งน้ำในบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองก่าปั่นมีปริมาณน้อยจึงมีความสกปรกในรูปสารอินทรีย์สูง น้ำส่วนใหญ่เป็นน้ำที่ระเหยจากการใช้น้ำและน้ำใต้ดินจึงมีการละลายสารอนินทรีย์มากกว่าในช่วงฤดูฝน สอดคล้องกับการศึกษาของประวรดา โรจนจันทร์ และคณะ (2549) ที่พบว่า ในฤดูน้ำน้อยคุณภาพทางกายภาพและเคมีบางประการของน้ำในแหล่งน้ำจังหวัดนครพนมมีคุณภาพต่ำกว่าในฤดูน้ำมาก สำหรับความขุ่น ออกซิเจนละลายน้ำ ฟอสเฟต และโคลิฟอร์มแบคทีเรีย คุณภาพในช่วงฤดูแล้งมีค่าสูงกว่าในช่วงฤดูฝน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงฤดูแล้งมีปริมาณพีชน้ำพวกสาหร่ายหนาแน่น น้ำตื้น และไม่ไหลจึงส่งผลให้แสงส่องถึงพื้นน้ำ จึงมีการสังเคราะห์ด้วยแสงของพีชน้ำหนาแน่นในเวลากลางวัน ส่งผลให้มีปริมาณของออกซิเจนละลายน้ำสูง สำหรับโคลิฟอร์มแบคทีเรียในช่วงฤดูฝนมีการชะล้างจากหน้าดินจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบต่างๆ มาก โอกาสที่จะเกิดการปนเปื้อนจึงมีมากทำให้พบปริมาณของโคลิฟอร์มแบคทีเรียสูงกว่าในช่วงฤดูแล้ง

เมื่อใช้พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพน้ำ 2 พารามิเตอร์ คือ 1) ค่าออกซิเจนละลายน้ำซึ่งมีความสำคัญในการรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำให้เหมาะต่อการเจริญเติบโตของปลา สัตว์น้ำ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และ 2) ค่าบีโอดีซึ่งเป็นตัวแทนค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ที่มีอยู่ในน้ำ ซึ่งเป็นสารอาหารของจุลินทรีย์และเมื่อเกิดการย่อยโดยจุลินทรีย์จะทำให้ ออกซิเจนที่ละลายในน้ำลดน้อยลง จากจุดเก็บตัวอย่างทั้ง 6 จุดเก็บค่าออกซิเจนละลายน้ำเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 mg/L ค่าในช่วงฤดูแล้ง 5.43 mg/L และค่าในช่วงฤดูฝน 4.17 mg/L ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อประเมินคุณภาพน้ำจากค่าออกซิเจนละลายน้ำคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองก่าปั่นมีคุณภาพพอใช้ (ค่าออกซิเจนละลายน้ำ 4.00 – 6.00 mg/L) และค่าบีโอดีเฉลี่ยมีค่า 2.23 mg/L ค่าในช่วงฤดูแล้ง 2.47 mg/L และค่าในช่วงฤดูฝน 1.98 mg/L ซึ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อประเมินคุณภาพน้ำคลองก่าปั่นจากค่าบีโอดีคุณภาพน้ำคลองก่าปั่นมีคุณภาพเสื่อมโทรม (ค่าบีโอดี 2.00 – 4.00 mg/L) ดังนั้นคุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองก่าปั่นมีคุณภาพอยู่ในช่วงพอใช้ถึงเสื่อมโทรมจึงต้องระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งซึ่งมีปริมาณน้ำน้อยและไม่ถ่ายเท แต่เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษากับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2537ซึ่งเผยแพร่โดยกรมควบคุมมลพิษ (2540) พบว่า คุณภาพน้ำบึงชะหารหน้าถ้ำ – คลองก่าปั่นจัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ของแหล่งน้ำผิวดินคือ เป็นแหล่งน้ำที่รับน้ำทั้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถใช้อุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และสามารถใช้อุปโภคและบริโภคได้ แต่ถ้าจะใช้ประโยชน์เพื่อการอนุรักษ์สัตว์น้ำหรือการประมงต้องมีกระบวนการจัดการ เพื่อลดการปล่อยน้ำเสีย หรือของเสียในรูปแบบต่างๆ ลงน้ำ รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมของลำน้ำ เพื่อลดการชะล้างพังทลายด้วย

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำ โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการ การมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ และการมีส่วนร่วมในการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 จัดอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งน้ำ ของ อาทิตย์ บุญโท(2543) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อการเกษตรที่พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และ การศึกษาของ นุชลดดา สืบไม้ (2546) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอยู่ในระดับต่ำ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน โดยมีตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง 5 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ และระยะห่างของบ้านเรือนจากแหล่งน้ำ พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องสูงสุดต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ระยะห่างของบ้านเรือนจากแหล่งน้ำ รองลงมาเป็น อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ และเพศ สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเจตน์ จันทร์อำรุง (2545) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการอนุรักษ์แม่น้ำกรณีศึกษาแม่น้ำระยอง จังหวัดระยอง พบว่า ปัจจัยด้าน อายุ อาชีพ รายได้สุทธิ สถานภาพทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีอายุมาก อาชีพเกษตรกร มีรายได้สุทธิสูง มีสถานภาพทางสังคมมากกว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำมากกว่าจะมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาคุณภาพน้ำและปัญหาเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่น้อยหรือขาดน้ำในฤดูแล้ง น้ำท่วมสร้างความเสียหายในฤดูแล้ง และการไหลของน้ำไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งน้ำเกือบทั่วประเทศที่คล้ายคลึงกัน ปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำในช่วงฤดูแล้งที่มีสารละลายปะปนสูงและมีโอกาสเกิดน้ำเน่าเสียเนื่องจากปรากฏการณ์การเกิดสาหร่ายเบ่งบานหรือการบูมของพืชน้ำในฤดูแล้ง มีปัญหาน้ำขุ่นเนื่องจากการชะล้างพังทลายของดิน และน้ำสกปรกเนื่องจากการปนเปื้อนของโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ขาดการจัดการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน ควรดำเนินการตามขั้นตอนคือ 1) การตั้งกลุ่มเพื่อการมีส่วนร่วม 2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของแต่ละบุคคลและทีมงาน 3) กำหนดเป้าหมายและวาระของการมีส่วนร่วม 4) ตกลงกรอบและรายละเอียดของการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน 5) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการกระจายข้อมูลข่าวสารในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง 6) มีการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมโดยผู้นำและสมาชิก 7) มีการตรวจสอบผลการปฏิบัติการมีส่วนร่วมโดยเน้นการร่วมกันเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผลการปฏิบัติเพื่อให้การจัดการคุณภาพน้ำเกิดผลประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อชุมชน และประยุกต์ใช้การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเรื่องอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน จัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ซึ่งมีข้อจำกัดจึงต้องระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ประกอบกับมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำอย่างหลากหลาย ทั้งด้านการเพาะเลี้ยง การเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก การเลี้ยงเบ็ด การใช้เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา และการเป็นแหล่งธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว จึงต้องอาศัยการจัดการการใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ

2. เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำในระดับน้อย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ได้แก่ ระยะห่างของบ้านเรือนจากแหล่งน้ำ อายุ และระดับการศึกษา จึงควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน โดยมีผู้นำที่เสียสละและทุ่มเท และผู้บริหารของ อบต. หน้าถ้ำควรนำเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน เป็นนโยบายสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ อบต. และในกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้นำประเด็นระยะห่างจากบ้านเรือน อายุ และระดับการศึกษาของประชาชนมาประกอบเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรม

3. เนื่องจากได้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน จึงควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำบึงละหารหน้าถ้ำ – คลองกำปัน เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการวิจัยครั้งนี้ เพื่อดำเนินการ

พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำ ใ้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด และมีแหล่งน้ำใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2549. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554)**. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี .

ควบคุมมลพิษ, กรม. 2540. **มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน**. กรุงเทพมหานคร: กองจัดการคุณภาพน้ำกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

นุชลดา สืบไม้. 2546. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง กรณีศึกษา : ชุมชนริมน้ำตำบลท่าเรือ อำเภอดำรงวิทยะกา จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประวรดา โภชนจันทร์ และคณะ. 2549. **งานวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพน้ำทางกายภาพและเคมีบางประการในแหล่งน้ำของจังหวัดนนทบุรี**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พัฒนาชุมชนจังหวัดยะลา, สำนักงาน. 2552. **ผังชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าถ้ำอำเภอเมือง จังหวัดยะลา**. ยะลา: สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดยะลากรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย. พัฒนบริหารศาสตร์.

สมเจตน์ จันทร์อำรุง. 2545. **การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการอนุรักษ์แม่น้ำ กรณีศึกษา : แม่น้ำระยอง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุธรรม รัตนโชติ. 2551. **การวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.

อาทิตย์ บุญโท. 2543. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดตรัง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

การผลิตแก๊สชีวภาพจากซากชีวมวลในร่องสวนในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม BIO GAS PRODUCTION FROM BIOMASS REMAINS IN RACEWAY PARK AT AMPHAWA DISTRICT, SAMUTSONGKHRAM PROVINCE.

ชัยศรี ธาราสวัสดิ์พิพัฒน์, โกวิท สุวรรณหงษ์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาวิธีการนำซากชีวมวลในร่องสวนผลไม้ในพื้นที่ อำเภออัมพวา มาใช้ประโยชน์ด้วยการผลิตเป็นแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ทดแทนแก๊สหุงต้มในครัวเรือน และศึกษาหารูปแบบของการมีการผลิตและการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพที่ผลิตจากซากชีวมวลในร่องสวนในพื้นที่ โดยใช้กระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานวิจัยร่วมกับชุมชน และคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (2) ทำการสำรวจเก็บตัวอย่างแก๊สในร่องสวนผลไม้ จำนวน 5 จุดในตำบลบางนางลี่ซึ่งได้ผ่านการคัดเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา (3) เก็บซากชีวมวลในรูปของตะกอนโคลนมาทดลองผลิตแก๊สชีวภาพโดยผสมกับมูลโคในสัดส่วนที่ต่างกัน นำผลที่ได้จากการทดลองนำไปแนะนำให้ชุมชนและทดลองผลิตแก๊สชีวภาพภายในชุมชนที่พบแก๊สในร่องสวนมากที่สุด และ (4) ประเมินระดับความพึงพอใจของชุมชน ผลการวิจัยพบว่าตัวแทนในพื้นที่อำเภออัมพวาร้อยละ 65 เลือกพื้นที่ตำบลบางลี่เป็นพื้นที่ศึกษาเนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มแอ่ง มีสวนผลไม้ และร่องสวนทั่วทั้งตำบล ผลการสำรวจปริมาณแก๊สชีวภาพในร่องสวนจำนวน 5 จุดพบมีแก๊สสะสมในตะกอนดินโคลน 50-52 ลิตรต่อตารางเมตร โดยพบแก๊สมีเทน 62.5-65.5 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร ผลการทดลองนำตะกอนดินโคลนมาผลิตแก๊สชีวภาพร่วมกับมูลโคพบว่าสามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้สูงสุดที่ 55.5 ลิตรที่สัดส่วนตะกอนดินโคลนต่อมูลโค 1:1 และผลการผลิตแก๊สชีวภาพในระดับชุมชนที่ขนาดความจุของหลุมหมักแก๊ส 4000 ลิตร พบว่าสามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้ถึง 56.4 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตรที่ระยะเวลาจนถึง 40 วัน ผลการประเมินผลระดับความพึงพอใจของชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ร้อยละ 89.5 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเข้าร่วมวิจัย ร้อยละ 82.4 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดหากมีโครงการนำวัสดุเหลือทิ้งทางเกษตร/ครัวเรือน วัชพืชน้ำและโคลนในร่องสวนมาผลิตแก๊สชีวภาพที่สามารถนำมาใช้ครัวเรือนได้ และพบประเด็นชุมชนมีระดับความรู้ด้านการผลิตและการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพมากถึง 85 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : แก๊สชีวภาพ, ซากชีวมวล ,ร่องสวน

Abstract

The purpose of this study was to produce the biogas to use as cooking gas in household from the biomass in the agricultural are of Amphawa district, Samutsongklam province. The community involvement in this study were consist of 4 procedures, (1) Construct the community participation and choose the pilot area for the biogas production. (2) Gas sampling were collected 5 points at Bangnanglee sub district which were chose as a pilot area for this study. (3) Sediment were collected to mix with cow feces at various ratio to produce biogas. The optimum ratio were suggest to the community for the biogas production. (4) Evaluated the satisfaction in the community. It was found that 65% were chose Bangnanglee sub district as a pilot area due to vast area of fruits patch. From the 5 point of sediment were found that gas collecting inside the sediment at 50.52 L/m² and methane gas were found at 62-65 % by volume. The optimum ratio for the biogas production is 1:1, (sediment cow feces) at the production rate of 56 litre. Biogas production in the pilot plant at 4000 L tank can produce biogas at 56.4% for 40 consecutive days. The community were satisfy at 90% in participation in this project and 82% want to continue this project to produce biogas in their house hold. Mostly 85% of the community were more understand the utilization of the biogas.

Keywords : Biogas , Biomass remains , raceway park.

บทนำ

พื้นที่ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีลักษณะของภูมิประเทศ เป็นที่ลุ่ม มีแม่น้ำสายหลักที่ชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ 1 สายคือแม่น้ำแม่กลอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ชาวสวน วิถีชีวิตในอดีตจนมากกว่า 100 ปี ถึงปัจจุบันของชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ลินจี่ ส้มโอ และชมพู โดยเกษตรกรจะมีการขุดร่องสวนเพื่อระบายน้ำจากแม่น้ำเข้าสู่พื้นที่ของตนเองทุกๆ ชุมชน ดังนั้นร่องสวนก็จะเป็นที่สะสมของตะกอนดิน ซากอินทรีย์วัตถุที่เป็นชีวมวลจำนวนมาก ในแต่ละฤดูกาลชาวสวนต้องทำการขุดลอกร่องสวนเพื่อให้การระบายน้ำไหลเข้าพื้นที่ของตนเองได้อย่างสะดวก จากการสำรวจพื้นที่ของทีมงานวิจัยพบว่า ชีวมวลในร่องสวนที่ทำการขุดลอกขึ้นมาแต่ละฤดูกาลครั้งละมากกว่า 5 ตันต่อไร่ (ชัยศรี ธาราสวัสดิ์-พิพัฒน์, 2554) ลักษณะของซากชีวมวลดังกล่าวประกอบด้วย วัชพืชขึ้นน้ำ ซากพืช ซากสัตว์ที่สะสมอยู่ในรูปของตะกอนที่ถูกพัดพามาจากแม่น้ำ และวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรที่ตกสะสมในร่องสวน ซากชีวมวลเหล่านี้หากนำมาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพเพื่อทดแทนแก๊สหุงต้มภายในครัวเรือน (Ranade, D.R., Yeole, T.Y. and Godbole, S.H., 1987). น่าจะสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนและประชากรในพื้นที่เป็นอย่างมาก

จากการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงครามโดยเฉพาะพื้นที่ของอำเภออัมพวาที่ถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วทำให้พื้นที่ของชุมชนในอำเภออัมพวา ต้องใช้พลังงานเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันการใช้พลังงานในพื้นที่ได้มาจากการป้อนพลังงานไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้า จังหวัดราชบุรี พลังงานทดแทนที่เกิดขึ้นและมีใช้ในพื้นที่มีจำนวนไม่มากนัก อาทิ การผลิตพลังงานเชื้อเพลิงประเภทไบโอดีเซลจากน้ำมันพืชใช้แล้วที่ ตำบลบางนางลี่ วันละ 50 ลิตร ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนยังขาดความรู้ ความสนใจ และแรงกระตุ้นด้านความต้องการใช้พลังงานทดแทน และการขาดแนวทางการพัฒนารูปแบบของการผลิตพลังงานแต่ละประเภทที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้จริงในชุมชน และจากรายงานการศึกษาแนวทางการสร้างพลังงานทดแทนจากขยะในพื้นที่อำเภออัมพวาพบว่า มีขยะอินทรีย์ประเภทชีวมวลที่เป็นวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรในพื้นที่แต่ละชุมชนมีมากกว่า 5 ตันต่อวัน หากนำชีวมวลเหล่านี้มาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพ เพื่อทดแทนแก๊สหุงต้มภายในครัวเรือนน่าจะสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนและประชากรในพื้นที่เป็นอย่างมาก เช่นกัน จากลักษณะของปัญหาดังกล่าวนักวิจัยจึงมีแนวคิดที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาหาวิธีการผลิตแก๊สชีวภาพจากซากชีวมวลที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ทดแทนแก๊สหุงต้มในครัวเรือน โดยโจทย์ของงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ซากชีวมวลในร่องสวนผลไม้ในพื้นที่ที่สามารถนำมาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ทดแทนแก๊สหุงต้มในครัวเรือนได้หรือไม่อย่างไร รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการผลิตและใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทนที่ผลิตได้จากซากชีวมวลของชุมชนในพื้นที่เป็นอย่างไรและรูปแบบการผลิตแก๊สชีวภาพที่ใช้ชีวมวลในพื้นที่สามารถพัฒนาไปในทิศทางใดที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนอย่างแท้จริงและสามารถจะเกิดแรงกระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจและเล็งเห็นความสำคัญของพลังงานจากชีวมวลที่เป็นของเหลือทิ้งในชุมชนของตนเอง ซึ่งสามารถนำไปสู่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างประโยชน์แก่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยมีความตั้งใจ และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาวิธีการนำซากชีวมวลในร่องสวนผลไม้ในพื้นที่ อำเภออัมพวา มาใช้ประโยชน์ด้วยการผลิตเป็นแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ทดแทนแก๊สหุงต้มในครัวเรือน
2. เพื่อศึกษารูปแบบของการผลิตและการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพที่ผลิตจากซากชีวมวลในร่องสวนในพื้นที่

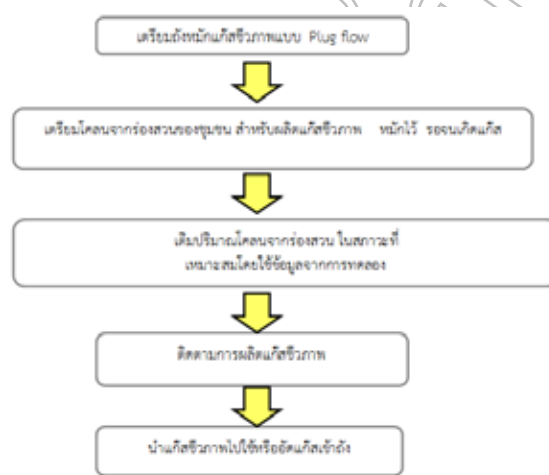
อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงการทดลองและพัฒนาที่ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการโดยมีขอบเขตของการวิจัยโดยเลือกพื้นที่การศึกษา คือ พื้นที่ที่ถูกคัดเลือกจากชุมชนในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1 ตำบล เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ผลิตพลังงานแก๊สชีวภาพ ประเด็นการศึกษาประกอบด้วย 3 ประเด็นใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาหาวิธีที่เหมาะสมในการนำซากชีวมวลจากร่องสวนผลไม้ในชุมชนมาผลิตเป็นแก๊สชีวภาพ ศึกษาหารูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการผลิตและใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพที่ผลิตได้ และร่วมพัฒนารูปแบบของการผลิต และการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพ ให้มีความเหมาะสมที่สามารถเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจและเพิ่มจำนวนของชุมชนให้สามารถผลิตและใช้ประโยชน์จากพลังงานที่ผลิตได้ต่อไป กลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในพื้นที่อำเภออัมพวา และสวนผลไม้ที่เป็นอาสาสมัครและได้รับการคัดเลือกจากตำบล

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัย ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. การดำเนินการทดลองในระดับปฏิบัติการ การทดลองในห้องปฏิบัติการ ใช้สถานที่วิจัย ณ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เขตดุสิต กรุงเทพฯ โดยการทดลองผลิตก๊าซชีวภาพในห้องปฏิบัติการที่ใช้ถังหมักขนาด 10 ลิตร ทำจากวัสดุประเภทอะคริลิกลักษณะเป็นแบบ Plug Flow โดยทำการทดลองใช้วัตถุดิบในการผลิตแก๊สชีวภาพ ประกอบด้วย ชากชีวมวลในร่องสวนของชุมชน ร่วมกับมูลสัตว์ประเภทมูลโค (มรดก ตันติเจริญ และคณะ. 2547.) เริ่มต้นด้วยทำการหมักมูลสัตว์เบื้องต้นทิ้งไว้ 5-7 วัน เพื่อให้เกิดการขยายตัวของจุลินทรีย์ผลิตมีเทน และใช้อัตราส่วนผสมระหว่างมูลสัตว์กับชากชีวมวลที่เก็บมาจากร่องสวนผลไม้ในพื้นที่ของ อำเภออัมพวา ที่สัดส่วน 1:0, 1:1, 1:3, 1:5, และ 0:1 การหมักเป็นการเติมวัตถุดิบแบบครั้งเดียว มีการตรวจสอบปริมาณก๊าซที่เกิดขึ้นวันละ 1 ครั้ง ตลอดระยะเวลาทำการทดลองประมาณ 30 วัน โดยใช้วิธีการติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัดปริมาณแก๊สที่เกิดขึ้นแบบ gas counter และการเก็บตัวอย่างแก๊สเพื่อนำมาวิเคราะห์ปริมาณมีเทนที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีการตรวจสอบปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการผลิตแก๊สชีวภาพ ได้แก่ ค่า pH ที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวันตลอดช่วงระยะเวลาในการหมัก การทดลองหมักที่สภาพอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมปกติ

2. การทดลองในพื้นที่ชุมชน ใช้สถานที่วิจัยที่ผ่านการคัดเลือกจากตัวแทนชุมชนในพื้นที่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้พื้นที่ชุมชนในตำบลบางนางลี่จำนวน 3 ชุมชน โดยนำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ผลจากการทดลองในระดับห้องปฏิบัติการ นำมาหารือ และร่วมสร้างบ่อหมักแก๊สชีวภาพกับชุมชน และได้ข้อตกลงร่วมกันใช้ถังหมักก๊าซชีวภาพแบบหลุมหมักแก๊สที่ไหลไปทางเดียวกัน (Plug Flow) ขนาดความจุ 4,000 ลิตร โดยทำการทดลองที่สภาพอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมปกติที่มีการเติมวัตถุดิบแบบกึ่งต่อเนื่อง มีการวัดอุณหภูมิการหมัก วัดค่า pH และตรวจสอบปริมาณมีเทนตลอดช่วงระยะเวลาในการหมักดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการผลิตแก๊สชีวภาพในระดับชุมชน

ทำการเก็บตัวอย่างจากพื้นที่มาทำการวิเคราะห์หาคุณสมบัติทางกายภาพ และทางเคมีของวัตถุดิบที่จะนำไปผลิตชีวมวล ประกอบด้วย ค่าความเป็นกรดต่าง ค่าความเค็ม อุณหภูมิ องค์ประกอบทางเคมี ค่าซีไอดี ปริมาณสารอินทรีย์คาร์บอน ไนโตรเจน เก็บปริมาณแก๊สชีวภาพด้วยเครื่องมือเก็บตัวอย่างแบบ gas counter และเก็บตัวอย่างแก๊สมีเทนด้วยการสูบลูกสูบเก็บอากาศ แล้วนำส่งห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ด้วย เครื่อง แก๊สโครมาโตกราฟี โดยทำการเก็บตัวอย่างแบบต่อเนื่อง ทุกๆ 3 วัน จนกระทั่งอัตราการเกิดแก๊สคงที่ไ้ระยะเวลาประมาณ 30-45 วัน ทำการอบรม สาธิต แนววิธีการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพที่ผลิตได้ 2 ลักษณะ คือการต่อใช้โดยตรงกับเตาแก๊ส และการอัดแก๊สลงถังเก็บแก๊สหุงต้มในครัวเรือน และทำการประเมินผลการดำเนินการวิจัยด้วยการสอบถามในลักษณะเฉพาะกลุ่ม (Focus Group) เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม และระดับความพึงพอใจของชุมชน ทำการวิเคราะห์และประเมินผลด้วยสถิติวิจัยพื้นฐานอาทิค่าเฉลี่ย ร้อยละ ระดับความถี่ และสถิติวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ดำเนินการวิจัยที่เหมาะสม โดยมีผู้เข้าร่วมหรือจำนวน 30 ท่าน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนในอำเภออัมพวา ตัวแทนชุมชน และ

ประชาชนในพื้นที่ ดังแสดงดังภาพที่ 2 ผลพบว่าร้อยละ 65.5 เลือก พื้นที่ของตำบลบางนางลี่ หมู่ที่ 3 เป็นพื้นที่ทดลองผลิต และนำไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือน

ภาพที่ 2 การประชุมหารือร่วมกับตัวแทนชุมชนในพื้นที่อำเภออัมพวา

ผลการเก็บตัวอย่างซากชีวมวลในร่องสวนของชุมชนในพื้นที่ตัวอย่างของชุมชนในพื้นที่ตัวอย่างพบว่า มีปริมาณแก๊สชีวภาพเกิดในโคลนของร่องสวนปริมาณมากกว่า 50 ลิตรต่อตารางเมตร ดังแสดงการเก็บตัวอย่างซากชีวมวลในร่องสวนของพื้นที่ศึกษาในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การเก็บตัวอย่างแก๊สชีวภาพและตัวอย่างในร่องสวนในพื้นที่ตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์หาปริมาณธาตุองค์ประกอบต่างๆ ของโคลนในพื้นที่ของตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จำนวน 5 จุด ประกอบด้วย ร่องสวนในตำบลบางนางลี่หมู่ที่ 1 - 5 ดังแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1. ปริมาณแก๊สชีวภาพในร่องสวนของตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

พื้นที่	พารามิเตอร์ที่มีผลต่ออัตราการเกิดแก๊สชีวภาพของโคลนในร่องสวน							
	pH	Temp (°C)	C/N ratio	VS (mg/l)	COD (mg/l)	Salinity (ppt)	Biogas (l/sq.m)	CH ₄ (%v/v)
หมู่ 1	7.9	33	18.2	12,135	654.3	0.01	52.0	65.5
หมู่ 2	8.2	30	18.2	12,457	564.2	0.02	50.2	63.2
หมู่ 3	8.2	31	18.3	12,432	564.9	0.01	50.4	65.3
หมู่ 4	7.9	32	17.9	11,765	537.8	0.01	50.1	64.1
หมู่ 5	7.8	32	18.2	11,879	476.4	0.02	50.2	62.5

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า โคลนในร่องสวนในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ทั้ง 5 หมู่มีการสะสมของแก๊สชีวภาพมากกว่า 50 ลิตรต่อตารางเมตร ที่เกิดจากปฏิกิริยาทางชีวเคมีของซากชีวมวลที่มีการสะสมเป็นระยะเวลาที่นาน ทำให้เกิดกลไกการย่อยสลายของสารอินทรีย์ในสภาวะไร้อากาศ(anaerobic digestion) แต่ด้วยในพื้นที่ที่มีสภาวะน้ำขังและน้ำลงในเวลาใกล้เคียงกันในแต่ละรอบวัน จึงทำให้แก๊สชีวภาพที่เกิดขึ้นถูกพัดพาไปกับน้ำโดยไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์โดยตรงได้ และเมื่อนำตัวอย่างมาวิเคราะห์หาปริมาณของแก๊สมีเทน พบว่า แก๊สชีวภาพที่พบมีเปอร์เซ็นต์ของมีเทน(CH₄) 62.5 - 65.5 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสามารถทำให้ติดไฟได้

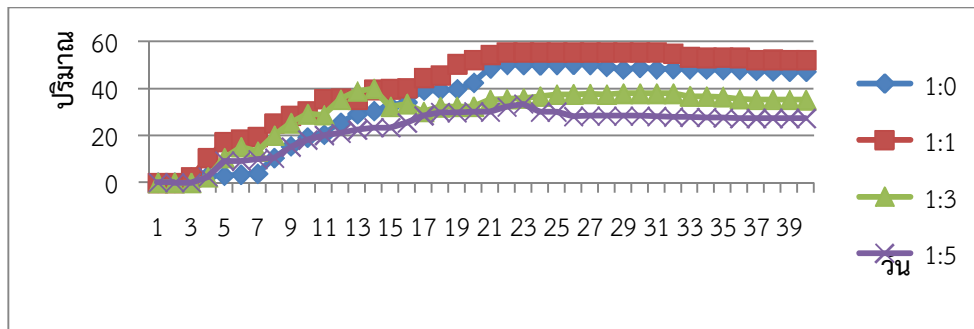
1. ผลการนำโคลนในร่องสวนมาทดลองหมักร่วมกับมูลโค

ผลการทดลองนำโคลนในร่องสวนมาทำการหมักร่วมกับมูลโคในสัดส่วน มูลสัตว์ต่อโคลน 1:0, 1:1, 1:3, 1:5 และ 0:1 โดยทำการทดลองในถังหมักแก๊สขนาด 10 ลิตร ผลการทดลองแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปริมาณแก๊สชีวภาพสะสมที่เกิดจากการหมักโคลนจากร่องสวนร่วมกับมูลสัตว์ในระยะเวลา 45 วัน

สัดส่วนของ วัตถุดิบ	พารามิเตอร์ที่มีผลต่ออัตราการเกิดแก๊สชีวภาพ			
	pH (เฉลี่ย)	Temp (เฉลี่ย) (°C)	Biogas (litre)	CH ₄ (% v/v)
1 : 0	6.5	32.01	50.3	56.1
1 : 1	6.9	31.23	55.5	62.3
1 : 3	6.5	32.53	37.9	62.2
1 : 5	6.5	32.32	33.5	56.4
0 : 1	6.7	32.22	27.3	52.2

จากตารางที่ 2 พบว่า สัดส่วนที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้สูงสุด คือ สัดส่วน 1:1 โดยให้ปริมาณแก๊สชีวภาพสะสมสูงสุด 55.5 ลิตร ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กราฟแสดงปริมาณการเกิดแก๊สชีวภาพจากการหมักโคลนจากร่องสวนร่วมกับมูลโคในสัดส่วนที่ต่างๆ กัน

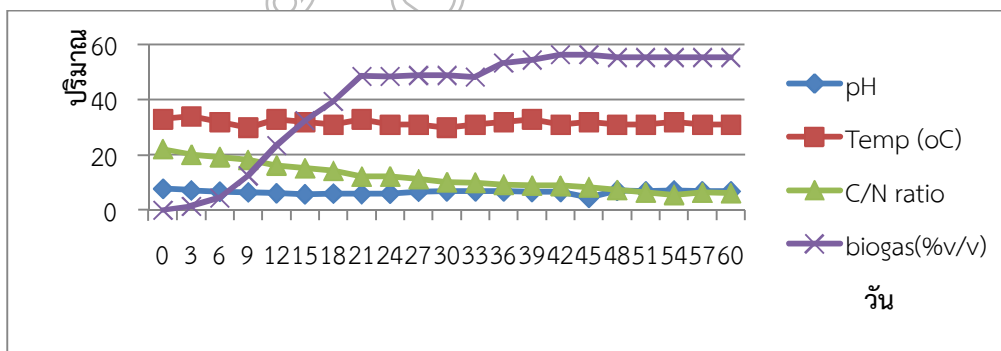
2. ผลการร่วมออกแบบและร่วมสร้างรูปแบบการผลิตแก๊สชีวภาพที่เหมาะสม

ได้รูปแบบของการผลิตแก๊สชีวภาพของชุมชนตัวอย่างในลักษณะเป็นบ่อหมักแก๊สแบบไหลไปทางเดียว (ปลั๊กโฟลว์) ที่มีขนาดของหลุมหมักแก๊ส 4,000 ลิตร โดยได้จัดสร้างระบบผลิตแก๊สชีวภาพตามที่ชุมชนต้องการ ดังแสดงในภาพที่ 5 พร้อมกับจัดอบรมสาธิตการตรวจสอบประสิทธิภาพของการผลิตแก๊สให้กับชุมชนได้ร่วมกันตรวจสอบเอง

ภาพที่ 5 การประชุมหารือ ร่วมออกแบบ และสร้างระบบผลิตแก๊สชีวภาพจากซากชีวมวล

ผลการตรวจสอบปริมาณแก๊สชีวภาพที่ผลิตภายในชุมชน ที่ผลิตภายในชุมชนจากการหมักโคลนจากร่องสวนร่วมกับมูลสัตว์ในพื้นที่ของตำบลบางนางลี่หมู่ที่ 3 และการเก็บตัวอย่างโคลนที่เหลือจากการหมักบริเวณทางออกของหลุมแก๊ส โดยนำมาตรวจวิเคราะห์หาคุณสมบัติของซากชีวมวลที่เหลือจากการย่อยสลายทุกๆ 3 วัน เป็นเวลา 60 วัน พบว่า ผลการวิเคราะห์แสดงดังภาพที่ 6 โดยพบว่า สามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้สูงสุดถึง 56.4 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร

ภาพที่ 6 กราฟแสดงปริมาณการผลิตแก๊สจากหลุมหมักแก๊สชีวภาพในชุมชน

3. ผลการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการวิจัย

การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการวิจัย การมีส่วนร่วม และระดับความพึงพอใจของชุมชน โดยวิธีการจัดประชุมประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ในลักษณะเฉพาะกลุ่ม (focus group) ในส่วนของชุมชนในพื้นที่หมู่ที่ 3 พร้อมกับการใช้แบบสอบถามร่วมด้วยในระหว่างการประชุม ผลการประเมินพบว่า ชุมชนได้รับความรู้เข้าใจกระบวนการผลิต การใช้ประโยชน์จากการผลิตแก๊สชีวภาพ 80 - 85 เปอร์เซ็นต์ พบว่า ชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ร้อยละ 85 ชุมชนใช้ประโยชน์จากการวิจัยได้จริงร้อยละ 85 สามารถประยุกต์ใช้ประโยชน์ในครัวเรือนของตนเองร้อยละ 83 สามารถนำไปถ่ายทอดให้คนอื่นรู้ได้มากขึ้นร้อยละ 86

สรุปและอภิปรายผล

ในพื้นที่ศึกษาที่เป็นกรณีตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของอำเภออัมพวา เป็นพื้นที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่มแอ่งน้ำ มีสวนผลไม้ และร่องสวนทั่วทั้งตำบล พบว่ามีปริมาณแก๊สชีวภาพในร่องสวนทุหนุ่บ้านจำนวน 5 หมู่ โดยมีแก๊สสะสมในตะกอนดินโคลน 50 - 52 ลิตรต่อตารางเมตร ที่ประกอบด้วย แก๊สมีเทน (CH_4) 62.5 - 65.5 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร เมื่อนำมาทดลองผลิตแก๊สชีวภาพร่วมกับมูลสัตว์ พบว่า สามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้สูงสุดที่ 55.5 ลิตร ที่สัดส่วนตะกอนดินโคลนต่อมูลสัตว์ 1:1 และผลิตแก๊สชีวภาพในระดับชุมชนที่ขนาดความจุของหลุมหมักแก๊ส 4,000 ลิตร สามารถผลิตแก๊สชีวภาพได้ถึง 56.4 เปอร์เซ็นต์โดยปริมาตร ที่ระยะเวลาจนถึง 40 วัน และระดับความพึงพอใจของชุมชน พบว่า ร้อยละ 89.5 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเข้าร่วมวิจัย ร้อยละ 82.4 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด หากมีโครงการนำวัสดุเหลือทิ้งทางเกษตร/ครัวเรือน วัชพืชน้ำ และโคลนในร่องสวนมาผลิตแก๊สชีวภาพที่สามารถนำมาใช้ครัวเรือนได้ และพบว่า ประเด็นชุมชนมีระดับความรู้ด้านการผลิตและการใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพมากถึง 85 เปอร์เซ็นต์ แม้ว่าจะจากผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ลุ่มที่มีการสะสมของตะกอนดินที่เป็นส่วนประกอบของซากชีวมวลที่เกิดจากการทำสวนผลไม้ของชุมชนจำนวนมากก็ตาม แต่การนำกลับมาใช้ประโยชน์ในชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องใช้กระบวนการและเทคโนโลยีทางชีวภาพมาช่วยในการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากแก๊สชีวภาพในโคลนจำเป็นต้องมีการขุดหรือพลิกผืนตะกอนกลับ เพื่อให้เกิดการคายแก๊สชีวภาพออกมาจากเนื้อโคลน ซึ่งในร่องสวนในพื้นที่ดังกล่าวอาจจะดำเนินการเช่นนี้ได้ยาก เนื่องจากในพื้นที่ที่มีการขึ้นลงของกระแสน้ำในรอบวันถึง 2 ครั้ง ดังนั้น สิ่งที่เป็นไปได้คือการนำตะกอนโคลนเหล่านี้ขึ้นมาทำการหมักในหลุมหมักที่การเติมเชื้อจุลินทรีย์ที่สามารถทำงานในสภาวะ ไร้อากาศ จึงสามารถดำเนินการได้ ส่วนการพัฒนาไปใช้ประโยชน์เพื่อผลิตเป็นแก๊สชีวภาพใช้ในครัวเรือนสามารถดำเนินการได้ด้วยวิธีการนี้ และควรเพิ่มเทคนิคการกวนในหลุมหมักแก๊สเพื่อเพิ่มการคายแก๊สชีวภาพมาใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนในทุกระดับ จำเป็นต้องเป็นงานวิจัยที่สามารถสร้างผลประโยชน์แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน (ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงขอเสนอแนะสำหรับนักวิจัยและข้อเสนอแนะด้านวิชาการในเรื่องการผลิตแก๊สชีวภาพ ดังนี้

1. ควรเพิ่มวิธีการควบคุมปัจจัยในการหมักแก๊สชีวภาพในส่วนของการออกแบบหลุมหมักแก๊ส อาทิ เพิ่มวิธีการควบคุมค่าพีเอชของวัตถุดิบ เพื่อการควบคุมปัจจัยเรื่องของอุณหภูมิในหลุมหมักแก๊ส และเพิ่มวิธีการกวนผสมในหลุมหมักแก๊ส
2. การผลิตแก๊สชีวภาพที่ใช้กับชุมชนจำเป็นต้องเลือกพื้นที่ที่มีวัตถุดิบในการผลิตให้เพียงพอ อาทิ ควรมีหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นวัตถุดิบในพื้นที่ที่เพียงพอ ซึ่งจะทำให้การผลิตแก๊สชีวภาพมีความต่อเนื่องมากขึ้น
3. การวิจัยที่ร่วมดำเนินการกับชุมชนจำเป็นต้องสร้างรูปแบบของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งภายในตำบลเดียวกันและตำบลที่อยู่ข้างเคียงให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการเผยแพร่ผลลัพธ์ของการวิจัยได้เป็นอย่างดี
4. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมและการใช้ประโยชน์ของผลลัพธ์ที่ได้จากการนำวัตถุดิบในพื้นที่ชุมชนมาใช้ในการผลิตเป็นแก๊สชีวภาพในชุมชน หรือกระบวนการจัดการเกี่ยวกับผลผลิตที่ได้ภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยศรี ธาราสวัสดิ์พัฒนา. 2554. การผลิตแก๊สชีวภาพจากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรร่วมกับวัชพืชน้ำในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- มรกต ต้นติเจริญ และคณะ. 2547. การผลิตก๊าซชีวภาพจากสาหร่ายหรือใบสนผสมกับมูลวัว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- Ranade, D.R., Yeole, T.Y. and Godbole, S.H. 1987. “Production of Biogas from Market Waste”, *Journal of Biomass*, Vol. 13, No.3, pp.147-153.

**การจัดการคุณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดงเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค
ในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**
**SURFACE WATER QUALITY MANAGEMENT FOR AGRICULTURE AND DOMESTIC
CONSUMPTION IN BANG NANG LEE AREA,
AMPHAWA, SAMUT SONGKRAM PROVINCE**

ศรียุวรรณ เกษมสวัสดิ์, ศิวพันธุ์ ชูอินทร์
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การจัดการคุณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดงเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน ที่นำมาใช้ในการเกษตรและเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในพื้นที่บริเวณลำปะโดง ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง ในพื้นที่ร่องสวนมะพร้าว สวนส้มโอ และสวนลิ้นจี่ บริเวณตำบลบางนางลี่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงครามโดยศึกษาคุณภาพน้ำทางด้านกายภาพจำนวน 3 พารามิเตอร์ ได้แก่ อุณหภูมิ ความขุ่น สภาพการนำไฟฟ้า และทางด้านเคมีจำนวน 15 พารามิเตอร์ ได้แก่ ค่าความเค็มของน้ำ ค่ากรด – ด่าง ออกซิเจนละลายน้ำ บีโอดี ไนโตรเจนในรูปไนเตรต ไนโตรเจนในรูปไนไตรต์ ของแข็งแขวนลอย ฟอสฟอรัส ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำทั้งหมด สารทองแดง สารเหล็ก สารแมงกานีส สารสังกะสี สารตะกั่วและแคดเมียม ทำการตรวจวัดคุณภาพน้ำตามวิธีมาตรฐาน บริเวณลำปะโดงและพื้นที่สวนลิ้นจี่ สวนส้มโอ และสวนมะพร้าวตามฤดูกาล 3 ฤดูกาล ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำพบว่ายังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นน้ำที่เหมาะสมสำหรับการอุปโภคและบริโภคโดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อนและเหมาะสมสำหรับการเกษตร

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดงกับคุณภาพน้ำในร่องสวนผลไม้ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ยกเว้นออกซิเจนละลายและความขุ่น
คำสำคัญ : ลำปะโดง, สวนผลไม้, คุณภาพน้ำ

Abstract

Surface water quality management for agriculture and domestic consumption in the district. The purpose of the survey. Monitor surface water quality. Used in agriculture (Lychee, grapefruit and coconut) and for domestic property in Bang Nang Lee area, Amphawa, Samut Songkram province, Thailand. Water quality parameters in this study including physical conditions, temperature, turbidity, conductivity. And 15 chemical parameters were including the salinity of the water, pH, dissolved oxygen (DO), BOD, nitrogen as nitrate, nitrite, Suspended solids (SS), phosphorus, Total dissolved solids (TDS), iron, copper, zinc, manganese, lead and cadmium. Water quality measured by standard methods, for 3 season during the months of January to December 2011.

Water quality measurements in surface water quality standards for three types of PCD. Ministry of Natural Resources. The water is suitable for consumption by the usual sterile and generally improving water quality through the process before. And is suitable for farming and agriculture

The statistical analysis showed that water quality was the property of the water quality in orchards (Lychee, grapefruit and coconut) did not differ significantly at 0.05 level, except for dissolved oxygen.

Keyword : water quality, orchards, lychee, grapefruit, coconut

บทนำ

จังหวัดสมุทรสงครามได้กำหนดทิศทางการพัฒนาจังหวัด คือส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำที่เริ่มเสื่อมโทรมมากขึ้นทุกวันจากกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ ทั้งทางด้านการท่องเที่ยวและการเกษตรกรรมและพบว่าแหล่งน้ำที่อยู่ในจังหวัดสมุทรสงครามได้ถูกจัดให้อยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 3 ซึ่งเหมาะสำหรับใช้เพื่อการเกษตร การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน แต่ผลจากการติดตามตรวจวัดคุณภาพน้ำในเดือนพฤษภาคม 2552 พบว่าคุณภาพน้ำบริเวณสถานีตำรวจ อำเภออัมพวา มีสภาพเสื่อมโทรมมาก จัดอยู่ในแหล่งน้ำที่มีความเสื่อมโทรมมาก ใช้ประโยชน์ได้เฉพาะการคมนาคมเท่านั้น อาจเนื่องมาจากการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองสาขาต่าง ๆ มากขึ้น (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม,2552)ในปี พ.ศ. 2553 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ดำเนินการวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของอำเภออัมพวาตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จังหวัดสมุทรสงครามพบว่าคุณภาพน้ำในคลองอัมพวาส่วนใหญ่ยังมีคุณภาพน้ำดี แต่มีค่าปริมาณไนโตรเจนในรูปไนเตรต ไนโตรเจนในรูปแอมโมเนีย รวมทั้งสารตะกั่วสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ภรณ์ จันตะมา และพัชราภรณ์ เต๋อวง, 2553) ส่วนคลองท่าคา คลองบางแค และคลองแควอ้อม มีปริมาณสารแคดเมียมและสารตะกั่วสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพน้ำผิวดิน ดิน (วิสูตร สุกร และไพรัตน์ สีหวิโท. 2553)นอกจากนี้จากการเข้าพื้นที่ในกรวิจัยที่ผ่านมาได้รับข้อมูลจากชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของทรัพยากรน้ำในแม่น้ำแม่กลองและลำคลองสาขาว่ามีผลมาจากการปล่อยน้ำเสียจากจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งยังขาดแหล่งน้ำที่มีความเหมาะสมในการนำมาผลิตน้ำดื่มและขาดการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ในบางพื้นที่มีการนำน้ำจากคลองและน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภคโดยตรง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพได้

ในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ส่วนมากมีการประกอบอาชีพทางการการเกษตรกรรมกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำสวนมะพร้าว ลั่นจี่ ส้มโซึ่งกิจกรรมทางการเกษตรของชุมชนในตำบลบางนางลี่ ได้ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงเนื่องจากอาจจะมีส่วนที่ใช้สารเคมีในการทำการเกษตรกรรมและสารเคมีเหล่านั้นอาจจะตกลงสู่แหล่งน้ำในชุมชนที่จะนำไปใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคได้นอกจากนี้ยังมีการปล่อยน้ำเสียจากชุมชนลงสู่ลำคลองต่างๆในตำบลบางนางลี่ อีกด้วยซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำที่จะนำมาใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค และในบางพื้นที่มีการนำน้ำจากลำคลองและน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภคโดยตรง ซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดงที่นำมา ใช้ในการเกษตรและการบริโภคอุปโภค เพื่อสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดง และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดงกับในพื้นที่ร่องสวนมะพร้าว สวนส้มโอ และสวนลั่นจี่ ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีเป้าหมายที่ให้มีการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการใช้ทรัพยากรน้ำตลอดไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน ที่นำมาใช้ในการเกษตรและเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในพื้นที่บริเวณลำปะโดง ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพ น้ำบริเวณลำปะโดง กับในพื้นที่ร่องสวนมะพร้าว สวนส้มโอ และสวนลั่นจี่ บริเวณตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ทำการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาคูณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดง เพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย ลำปะโดงต้นไทร ลำปะโดงตาฉาย ลำปะโดงตาเมือง ลำปะโดงบ้านล่างบ๊ีบ ลำปะโดงตาเมือง ลำปะโดงคลองลึก สวนลั่นจี่ลูงหมอ สวนลั่นจี่ลูงเอก สวนลั่นจี่ป่าจัน สวนลั่นจี่นราวิวัฒน์ สวนส้มโอบ้านลุงหมอ สวนส้มโอบ้านลุงเอก สวนส้มโอเนิเวศ สวนส้มโอลูงจ๊ะ สวนมะพร้าว สวนมะพร้าวหมู่3 อบต สวนมะพร้าวคลองโพธิ์

2. อุปกรณ์และเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง วิเคราะห์คุณภาพน้ำและงานวิจัย ประกอบด้วย เครื่องเก็บตัวอย่างน้ำ เครื่องวัดกรด - ด่าง เครื่องวัดความขุ่นของน้ำ เครื่องวัดค่าออกซิเจนละลายน้ำ เครื่องวัดค่าความเค็ม เครื่องอ่านพิกัดทางภูมิศาสตร์ เครื่องอะตอมมิคแอปซอพซันสเปกโทรโฟโตมิเตอร์ เครื่องสเปกโทรโฟโตมิเตอร์ เครื่องกลั่นแอมโมเนีย แคดเมียมคอลัมน์ อุปกรณ์อื่นและเครื่องแก้วที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ สารเคมีที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจในพื้นที่บริเวณลำปะโดง และพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ และสวนมะพร้าวมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย โดยเก็บตัวอย่างน้ำในบริเวณลำปะโดง พื้นที่สวนลั่นจี่ สวนมะพร้าวและสวนส้มโอ และวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ตามพารามิเตอร์และวิธีการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

ตารางที่ 1 พารามิเตอร์คุณภาพน้ำที่ทำการศึกษา และวิธีการตรวจวัดหรือวิธีการวิเคราะห์

พารามิเตอร์	สถานที่ทำการวิเคราะห์	วิธีการตรวจวัดหรือการวิเคราะห์
1. อุณหภูมิ	ภาคสนาม	เครื่องวัดอุณหภูมิ (Thermometer)
2. ค่าการนำไฟฟ้า	ภาคสนาม	เครื่องวัดค่าการนำไฟฟ้า
3. ค่าความเค็มของน้ำ	ภาคสนาม	เครื่องวัดค่าความเค็ม
4. ความขุ่น	ภาคสนาม	เครื่องวัดค่าความขุ่น (Nephelometric Method)
5. กรด - ด่าง	ภาคสนาม	เครื่องวัดกรด - ด่างของน้ำ (pH meter)
6. ออกซิเจนละลาย	ภาคสนาม	วิธีอะไซด์โมดิฟิเคชัน (Azide monofication) หรือใช้เครื่องวัดค่าออกซิเจนละลาย (DO meter)
7. บีโอดี	ห้องปฏิบัติการ	วิธีอะไซด์โมดิฟิเคชัน (Azide monofication) ที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน
8. ไนโตรเจนในรูปไนไตรต์	ห้องปฏิบัติการ	การเทียบสี
9. ไนโตรเจนในรูปไนเตรต	ห้องปฏิบัติการ	วิธีแคดเมียมรีดักชัน (Cadmium Reduction)
10. ของแข็งละลายน้ำ	ห้องปฏิบัติการ	วิธีการกรองผ่านกระดาษกรอง และอบที่ 180 องศาเซลเซียส
11. ฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟต	ห้องปฏิบัติการ	วิธีแอสคอร์บิกแอซิด (Ascorbic Acid)
12. ทองแดง	ห้องปฏิบัติการ	วิธีอะตอมมิค แอปซอพซัน - ไดเร็ค แอส Aspiration)
13. เหล็ก	ห้องปฏิบัติการ	
14. แมงกานีส	ห้องปฏิบัติการ	
15. สังกะสี	ห้องปฏิบัติการ	
16. แคดเมียม	ห้องปฏิบัติการ	
17. ตะกั่ว	ห้องปฏิบัติการ	

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคุณภาพน้ำในบริเวณลำปะโดง สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ สวนมะพร้าว จะทดสอบความแตกต่างของคุณภาพน้ำโดยวิธีการ One Way ANOVA ใช้ F- test โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H₀ ; คุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดงไม่แตกต่างกับพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ และสวนมะพร้าว

H₁ ; คุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดงแตกต่างกับพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ และสวนมะพร้าว

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดงเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในบริเวณลำปะโดง และพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าวโดยทำการตรวจวัดและเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำทั้งหมด 23 ตำแหน่ง ประกอบด้วยคุณภาพน้ำทางด้านกายภาพจำนวน 3 พารามิเตอร์ ได้แก่ อุณหภูมิ ความขุ่น และสภาพการนำไฟฟ้า และทางด้านเคมีจำนวน 15 พารามิเตอร์ ได้แก่ ค่าความเค็มของน้ำ ความเป็นกรด - ด่าง ออกซิเจนละลายน้ำ บีโอดี ไนโตรเจนในรูปไนไตรต์ ไนโตรเจนในรูปไนเตรต ของแข็งแขวนลอย ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ ฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟต ทองแดง เหล็ก แมงกานีส ตะกั่ว

สังกะสี และ แคดเมียม ทำการเก็บตัวอย่าง 3 จุดภาค คือ ฤดูร้อนในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน และฤดูฝนในช่วงเดือน มิถุนายน – สิงหาคม 2554 ฤดูหนาวในช่วงเดือนตุลาคม- มกราคม 2554 จุดภาคละ 1 ครั้ง รวม 3 ครั้ง ผลการวิจัย

1. ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในลำปะโดงและพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยคุณภาพน้ำผิวดินตามฤดูกาลในพื้นที่ลำปะโดง พื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว

จุดเก็บตัวอย่าง	พารามิเตอร์									
	อุณหภูมิ ค่าเฉลี่ย	ปริมาณ ของแข็ง ค่าเฉลี่ย	ความขุ่น ค่าเฉลี่ย	ของแข็ง แขวนลอย ค่าเฉลี่ย	สภาพกรน้ำ ไฟฟ้า ค่าเฉลี่ย	ความเค็ม ค่าเฉลี่ย	กรดต่าง ค่าเฉลี่ย	บีโอดี ค่าเฉลี่ย	ออกซิเจนที่ ละลายน้ำ ค่าเฉลี่ย	
1	ลำปะโดงต้นไทร(ต้น)	28.2	388.0	31.2	15.7	1.13	0.8	7.4	11.3	4.2
2	ลำปะโดงต้นไทร (กลาง)	28.2	341.7	35.4	28.3	1.31	0.8	7.6	5.8	4.9
3	ลำปะโดงต้นไทร (ปลาย)	28.2	326.5	36.7	37.2	1.52	0.9	7.6	7.2	4.8
4	ลำปะโดงตาฉาย(ต้น)	28.8	291.3	26.0	13.2	1.73	1.3	8.1	7.7	5.9
5	ลำปะโดงตาฉาย(กลาง)	28.7	400.2	19.6	17.8	1.94	1.8	8.1	11.1	6.8
6	ลำปะโดงตาฉาย(ปลาย)	28.6	308.0	24.7	13.8	2.15	1.4	8.0	9.6	7.0
7	ลำปะโดงตามือง(ต้น)	28.4	290.7	30.8	17.7	2.86	1.8	7.9	7.9	5.3
8	ลำปะโดงตามือง(กลาง)	30.3	273.0	30.8	20.3	2.57	1.9	8.0	7.7	5.2
9	ลำปะโดงตามือง(ปลาย)	27.8	693.3	55.6	31.3	2.80	1.8	8.0	8.9	6.9
10	ลำปะโดงบ้านสี่งปีป	28.9	373.3	26.1	15.2	3.17	1.8	7.9	7.4	4.4
11	ลำปะโดงคลองลึก	28.5	345.0	18.6	16.7	3.40	2.6	7.8	6.8	4.1
12	สวนลั่นจี่ทุ่งหมอ	28.6	372.7	28.8	25.2	3.48	2.3	7.7	8.8	4.3
13	สวนลั่นจี่ทุ่งเอก	28.6	268.8	38.4	27.5	3.69	3.0	8.1	13.9	6.7
14	สวนลั่นจี่ป่าจัน	29.3	250.7	83.6	17.9	3.91	2.8	8.2	14.1	6.9
15	สวนลั่นจี่นราวัฒน์	29	251.0	35.0	31.6	4.13	3.0	7.9	6.3	6.7
16	สวนส้มโอบ้านลุงหมอ	28.4	287.3	28.4	42.3	4.31	3.3	7.9	6.2	7.4
17	สวนส้มโอบ้านลุงเอก	28.7	326.0	58.3	13.6	4.58	3.6	8.1	13.3	7.3
18	สวนส้มโอนิเวศ	28.1	205.7	21.7	21.3	4.77	3.4	8.3	10.6	9.4
19	สวนส้มโอลุงจ๊ะ	28.1	225.0	96.1	26.3	5.08	3.5	8.0	7.8	7.7
20	สวนมะพร้าวฝั่งขวา	28.5	224.7	47.4	22.2	5.35	3.7	8.3	12.8	7.5
21	สวนมะพร้าว ฝั่งซ้าย	27.8	324.7	38.7	68.6	5.44	3.8	8.0	8.3	7.6
22	สวนมะพร้าวหมู่ 3 อบต.	28.9	211.0	32.5	15.2	5.71	4.1	7.9	6.3	8.3
23	สวนมะพร้าวคลองโพธิ์	28.5	259.8	24.0	33.8	5.97	4.2	8.2	12.1	9.2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยคุณภาพน้ำผิวดินตามฤดูกาลในพื้นที่ลำปะโดง พื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว (ต่อ)

จุดเก็บตัวอย่าง	พารามิเตอร์									
	ไนเตรท ค่าเฉลี่ย	ไนโตร ค่าเฉลี่ย	ฟอสฟอรัส ค่าเฉลี่ย	เหล็ก ค่าเฉลี่ย	แมงกานีส ค่าเฉลี่ย	ทองแดง ค่าเฉลี่ย	สังกะสี ค่าเฉลี่ย	ตะกั่ว ค่าเฉลี่ย	แคดเมียม ค่าเฉลี่ย	
1	ลำปะโดงต้นไทร(ต้น)	1.325	0.601	1.71	2.403	0.169	0.736	1.761	1.652	2.89
2	ลำปะโดงต้นไทร (กลาง)	1.307	0.586	1.50	1.773	0.077	0.759	1.754	1.654	2.83
3	ลำปะโดงต้นไทร (ปลาย)	1.261	0.607	1.65	2.225	0.103	0.750	1.793	1.505	2.84
4	ลำปะโดงตาฉาย(ต้น)	1.047	0.579	1.77	1.341	0.137	0.756	1.760	1.447	2.82
5	ลำปะโดงตาฉาย(กลาง)	1.074	0.596	1.99	1.476	0.043	0.767	1.740	1.592	2.81
6	ลำปะโดงตาฉาย(ปลาย)	1.099	0.600	1.84	1.649	0.059	0.785	1.734	1.546	2.81
7	ลำปะโดงตามือง(ต้น)	7.692	0.610	1.59	1.515	0.162	0.809	1.768	1.671	2.71
8	ลำปะโดงตามือง(กลาง)	7.857	0.868	2.08	1.293	0.205	0.815	1.775	1.464	2.72
9	ลำปะโดงตามือง(ปลาย)	1.072	0.426	1.75	1.598	0.580	0.800	1.767	1.642	2.73
10	ลำปะโดงบ้านสี่งปีป	1.925	0.864	3.06	1.307	0.245	0.835	1.765	1.629	2.74
11	ลำปะโดงคลองลึก	1.933	1.019	2.20	1.437	0.272	0.812	1.780	1.601	2.74
12	สวนลั่นจี่ทุ่งหมอ	1.855	0.806	2.14	1.326	0.640	0.783	1.767	1.763	2.77
13	สวนลั่นจี่ทุ่งเอก	1.981	0.858	2.14	1.560	0.193	0.628	1.753	1.774	2.76
14	สวนลั่นจี่ป่าจัน	2.022	0.852	1.71	2.403	0.169	0.736	1.761	1.652	2.89
15	สวนลั่นจี่นราวัฒน์	1.216	0.592	2.05	1.278	0.114	0.839	1.761	1.643	2.70
16	สวนส้มโอบ้านลุงหมอ	1.070	0.585	1.68	2.671	0.225	0.439	2.076	1.947	1.31
17	สวนส้มโอบ้านลุงเอก	1.106	0.594	1.71	1.374	0.524	0.756	1.793	1.396	2.82
18	สวนส้มโอนิเวศ	1.154	0.596	2.03	1.591	0.518	0.767	1.760	1.527	2.81
19	สวนส้มโอลุงจ๊ะ	1.316	0.571	1.81	1.433	0.121	0.785	1.740	1.502	2.81
20	สวนมะพร้าวฝั่งขวา	1.715	0.805	1.80	2.403	0.000	0.327	2.160	1.552	1.27
21	สวนมะพร้าว ฝั่งซ้าย	2.054	0.727	1.76	3.049	0.000	0.838	2.188	1.666	2.70
22	สวนมะพร้าวหมู่ 3 อบต.	1.830	0.862	1.45	2.381	0.000	0.342	2.011	1.798	1.26
23	สวนมะพร้าวคลองโพธิ์	1.929	0.800	1.89	3.335	0.000	0.360	2.007	1.806	1.29

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาทุกพารามิเตอร์ พบว่าบริเวณลำปะโดงและพื้นที่สวนทั้ง 3 ประเภท มีอุณหภูมิใกล้เคียงกันโดยลำปะโดงมีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 26- 28.3 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.9 องศาเซลเซียส พื้นที่สวนลั่นจี่มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 26.4-31 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.2 องศาเซลเซียส พื้นที่สวนส้มโอมีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 26.4- 30 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.4 องศาเซลเซียส พื้นที่สวนมะพร้าวมีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 26.7-30.2 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.9 องศาเซลเซียสเมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลพบว่าบริเวณลำปะโดง พื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าวในฤดูหนาว ซึ่งทำการเก็บตัวอย่างในช่วงเที่ยงมีค่าสูงสุดทั้งนี้อาจเนื่องจากการทำการเก็บตัวอย่างในช่วงเที่ยงซึ่งอากาศร้อน ร่องลงมาคือฤดูฝนและฤดูร้อน ซึ่งแต่ละจุดตรวจวัดมีค่าใกล้เคียงกัน แต่ยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน บริเวณลำปะโดงมีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำอยู่ในช่วง 528-1250 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 614.4 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลั่นจี่มีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำอยู่ในช่วง 246-528 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 434.8 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนส้มโอมีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำอยู่ในช่วง 148-556 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 418 มิลลิกรัมต่อลิตร และสวนมะพร้าวมีปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำอยู่ในช่วง 236 - 510 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 398.8 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลในพื้นที่บริเวณลำปะโดง สวนลั่นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอพบว่าฤดูฝนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูหนาวและฤดูร้อนตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในฤดูฝนมีการพัดพาตะกอนดินลงสู่ลำปะโดงมากกว่าฤดูอื่นๆ พบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าสูงสุดที่ 40-712 NTU, มีค่าเฉลี่ย 55.6 NTU พื้นที่สวนลั่นจี่มีค่าสูงสุด 29.4-203 NTU, มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.6 NTU พื้นที่สวนส้มโอมีค่าสูงสุด 21.2-147 NTU มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96.1 NTU พื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าสูงสุด 20-64.15 NTU มีเท่ากับ 47.39 NTU เมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลพบว่าในฤดูฝนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูร้อนและฤดูหนาวตามลำดับ โดยแต่ละจุดตรวจวัดมีค่าแตกต่างกัน ผลการตรวจวัดปริมาณสารแขวนลอยในน้ำพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าสูงสุด 2- 48.3 มิลลิกรัมต่อลิตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 37.2 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลั่นจี่มีค่าสูงสุด 12- 36.3 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.6 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนส้มโอมีค่าสูงสุด 12- 54 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.6 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าสูงสุด 8 - 89.3 มิลลิกรัมต่อลิตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 68.6 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลในพื้นที่บริเวณลำปะโดง สวนลั่นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอพบว่าฤดูฝนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูหนาวและฤดูร้อนตามลำดับ เช่นเดียวกับความขุ่นและสารละลายน้ำทั้งหมด ผลการตรวจวัดค่าความนำไฟฟ้าพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วง 0.3 - 4.7 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร และเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร พื้นที่สวนลั่นจี่ มีค่าสูงสุด 0.3 - 54.7 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร และเฉลี่ยเท่ากับ 36.9 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร พื้นที่สวนส้มโอมีค่าสูงสุด 0.3 - 7.3 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.08 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร และสวนมะพร้าวมีค่าสูงสุด 0.3- 8.6 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.08 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร ทั้งนี้ค่าความนำไฟฟ้าของน้ำมีความสอดคล้องกับผลการตรวจวัดค่าความเค็มของน้ำเมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลในพื้นที่บริเวณลำปะโดง สวนลั่นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอพบว่าฤดูฝนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูหนาวและฤดูร้อนตามลำดับ บริเวณลำปะโดง มีค่าความเค็มอยู่ในช่วง 1.00 - 3.00 ppt. และเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 ppt. ส่วนพื้นที่สวนลั่นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 1.00-2.00 ppt. และเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ppt. พื้นที่สวนส้มโอมีค่าความเค็มอยู่ในช่วง 0.5- 3.00 ppt. และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.9 ppt. ผลการตรวจวัดค่าพื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าความเค็มอยู่ในช่วง 0.5- 1.00 ppt. และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.5 ppt. ผลการตรวจวัดค่าความเค็มของน้ำแสดงให้เห็นว่าน้ำในบริเวณลำปะโดงเป็นน้ำกร่อยน้อยเนื่องจากตามเกณฑ์ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งกำหนดให้น้ำจืดมีค่าความเค็มของน้ำอยู่ในช่วง 0.0 - 0.5 ppt. ส่วนน้ำกร่อยน้อยมีค่าความเค็มของน้ำอยู่ในช่วง 0.5 - 3.0 ppt บริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วง 8.0- 8.2 และเฉลี่ยเท่ากับ 8.1 ส่วนในพื้นที่สวนลั่นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 8.1-8.4 และเฉลี่ยเท่ากับ 8.2 พื้นที่สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 8.00- 8.50 และมีค่าเฉลี่ย 8.3 พื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 8.2-8.3 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.3 ทั้งนี้ผลการตรวจวัดทั้งหมดมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ลำปะโดงในฤดูร้อนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูฝนและฤดูหนาว ตามลำดับ พื้นที่ลั่นจี่ในช่วงฤดูฝนมีค่ากรด - ด่างสูงสุด รองลงมาคือฤดูหนาวและฤดูร้อน ตามลำดับ พื้นที่ส้มโอในช่วงฤดูฝนมีค่ากรด - ด่างสูงสุด รองลงมาคือฤดูร้อนและฤดูหนาว ตามลำดับ พื้นที่สวนมะพร้าวในช่วงฤดูร้อนมีค่าความเป็นกรดต่างสูงสุดรองลงมาคือฤดูฝนและฤดูหนาวตามลำดับ ค่าออกซิเจนบริเวณลำปะโดงโดยเฉลี่ยสูงสุดมีค่าอยู่ในช่วง 5.5-8.5 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 7.4 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนพื้นที่สวนลั่นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 3.4-5.6 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 5.5-7.6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.0 มิลลิกรัมต่อลิตร และพื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 4.4-6.8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.2 มิลลิกรัมต่อลิตรและเมื่อเปรียบเทียบกับตามฤดูกาลพบว่าพื้นที่ลำปะโดงในช่วงฤดูหนาวมีค่าสูงกว่าฤดูฝนและฤดูร้อนมีค่าต่ำที่สุด พื้นที่สวนลั่นจี่ในช่วง ฤดูหนาวมีค่า

สูงกว่าฤดูฝนและฤดูร้อน พื้นที่สวนส้มโอในช่วง ฤดูหนาวมีค่าสูงกว่าฤดูฝนและฤดูร้อน พื้นที่สวนมะพร้าวในช่วง ฤดูหนาวมีค่า สูงกว่าฤดูร้อนและฤดูฝน จากผลการตรวจวัดเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรม ควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งกำหนดให้มีค่าไม่น้อยกว่า 4 มิลลิกรัมต่อลิตร แล้วพบว่าในฤดูร้อนและฤดูฝน และฤดูหนาวมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่ในจุดที่ 2 สวนลิ้นจี่ลูกเอกมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและสวนมะพร้าวฝั่งขวา หมู่ 4 มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประเภทที่ 3

ผลการตรวจวัดค่าบีโอดีพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าบีโอดีสูงสุดในจุดเก็บตัวอย่างหน้าวัดธรรมิโกโดยอยู่ในช่วง 6-22 มิลลิกรัมต่อลิตรมีค่าเฉลี่ย 11.3 มิลลิกรัมต่อลิตรพื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 3.5 – 17.3 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 14.1 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนพื้นที่สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 9.5-15.3 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 13.3 มิลลิกรัมต่อลิตร สำหรับพื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าสูงสุดในช่วง 2.8-17.4 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.8 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อ เปรียบเทียบตามฤดูกาลพบว่าในช่วงฤดูฝนมีค่าสูงกว่าฤดูร้อนและฤดูหนาวมีค่าต่ำที่สุด จากผลการตรวจวัดเมื่อเปรียบ เทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งกำหนดให้มีค่าต่ำ กว่า 2 มิลลิกรัมต่อลิตร แล้วพบว่าในฤดูร้อนและฤดูฝนมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนในฤดูหนาวนั้น มีค่าสูงสุด และไม่ เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนดทั้ง ค่าไนโตรเจนในรูปไนเตรตบริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วง 0.54- 36.68 มิลลิกรัมต่อลิตรมี ค่าเฉลี่ยกับ 0.86 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 0.70- 7.65 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 0.65- 3.95 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 1.32 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวน มะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 0.60 – 7.61 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.01 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยผลการตรวจวัดบริเวณลำปะ โดงในฤดูร้อนที่มีค่าสูงสุด รองลงมาคือฤดูหนาวและฤดูฝนมีค่าสูงกว่าพื้นที่สวนลิ้นจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว และมีค่าสูง เกินเกณฑ์กว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีค่าไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลิตร ในทุกพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการใช้ปุ๋ยไนเตรตในการเกษตร

ค่าไนโตรเจนในรูปไนเตรตบริเวณลำปะโดงมีค่าสูงสุดในช่วง 0.90 – 1.07 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.02 มิลลิกรัมต่อลิตรและพื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 0.11 - 11.1 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 0.86 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วน พื้นที่สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 0.07 – 0.73 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 0.60 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนมะพร้าวมี ค่าสูงสุดในช่วง 0.08 – 1.17 มิลลิกรัมต่อลิตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.86 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยที่บริเวณลำปะโดง พื้นที่สวนลิ้นจี่ พื้นที่สวนส้มโอ และพื้นที่สวนมะพร้าวในฤดูฝนมีค่าสูงสุดรองลงมาคือฤดูหนาว และฤดูร้อนมีค่าต่ำสุดจากผลการตรวจวัดเมื่อ เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่ง กำหนดให้มีค่าไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร พบว่าปริมาณแอมโมเนียที่ทำการตรวจวัดได้โดยส่วนใหญ่มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน

ผลการศึกษาปริมาณฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟตพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วง 1.40 – 9.68 มิลลิกรัมต่อลิตร และเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนพื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 1.30 – 5.47 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 1.13 – 5.32 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 มิลลิกรัมต่อลิตร และ สวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 1.25 – 6.95 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดค่าเหล็กพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วง 1.28 – 3.12 มิลลิกรัมต่อลิตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วง 1.42 – 3.52 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่ สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 1.35 – 4.25 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 มิลลิกรัมต่อลิตรและสวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 2.64 – 4.50 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดค่าแมงกานีสพบว่าบริเวณลำปะโดงมีค่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) ถึง 2.559 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลิ้นจี่มีค่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) ถึง 2.559 มิลลิกรัมต่อลิตร 0 - .640 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนส้มโอมีค่า อยู่ในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) ถึง 0.524 มิลลิกรัมต่อลิตร และสวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วงในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) หากพิจารณาจากผลการตรวจวัดแล้วพบว่า มีการตรวจพบแมงกานีสสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งกำหนดให้มีค่าไม่เกิน 1.0 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดสารทองแดงพบว่าบริเวณลำปะโดง โดยมีความอยู่ในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) ถึง 7.17 มิลลิกรัมต่อ ลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.43 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนลิ้นจี่ มีค่าอยู่ในช่วงตั้งแต่ตรวจไม่เจอ (Nd) ถึง 7.04 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.40 มิลลิกรัมต่อลิตร พื้นที่สวนส้มโอมีค่าอยู่ในช่วง 1.50 – 7.14 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 มิลลิกรัม ต่อลิตร พื้นที่สวนมะพร้าวมีค่าอยู่ในช่วง 2.37 – 6.96 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 มิลลิกรัมต่อลิตร หาก

พิจารณาจากผลการตรวจวัดแล้วพบว่า มีการตรวจพบทองแดงสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้มีค่าไม่เกิน 0.1 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดปริมาณสังกะสีในน้ำพบบริเวณลำปะโดง มีค่าอยู่ในช่วง 1.02 – 2.26 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนลันจี่มีค่าในช่วง 1.16 – 2.19 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนส้มโอมีค่าในช่วง 1.16 – 2.22 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 มิลลิกรัมต่อลิตร และสวนมะพร้าวมีค่าในช่วง 1.19 – 2.21 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในช่วงหากพิจารณาจากผลการตรวจวัดแล้วพบว่า มีการตรวจพบสารสังกะสีมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ที่กำหนดให้มีค่าไม่เกิน 1.0 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดสารตะกั่วพบบริเวณลำปะโดง มีค่าอยู่ในช่วง 1.02 – 2.26 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนลันจี่มีค่าในช่วง 1.16 – 2.19 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนส้มโอมีค่าในช่วง 1.16 – 2.22 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 มิลลิกรัมต่อลิตร และสวนมะพร้าวมีค่าในช่วง 1.19 – 2.21 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในช่วงหากพิจารณาจากผลการตรวจวัดแล้วพบว่า มีการตรวจพบสารตะกั่วมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ที่กำหนดให้มีค่าไม่เกิน 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร

ผลการตรวจวัดปริมาณสารแคดเมียมพบบริเวณลำปะโดง มีค่าอยู่ในช่วง 1.62 – 5.14 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนลันจี่มีค่าในช่วง 1.70 – 4.19 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 มิลลิกรัมต่อลิตร สวนส้มโอมีค่าในช่วง 1.57 – 5.02 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 มิลลิกรัมต่อลิตร และสวนมะพร้าวมีค่าในช่วง 1.63 – 4.76 มิลลิกรัมต่อลิตร และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 มิลลิกรัมต่อลิตร อยู่ในช่วงหากพิจารณาจากผลการตรวจวัดแล้วพบว่า มีการตรวจพบสารแคดเมียมมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ที่กำหนดให้มีค่าไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลิตร

2. การเปรียบเทียบคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง ในพื้นที่ร่องสวนมะพร้าว สวนส้มโอ และสวนลันจี่ บริเวณตำบลบางนางลี่

โดยการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง และพื้นที่สวนลันจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว การเก็บตัวอย่างน้ำโดยใช้การเปรียบเทียบทางสถิติด้วย หลักการ (One Way ANOVA) ใช้ t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคุณภาพน้ำในบริเวณลำปะโดง พื้นที่สวนลันจี่ สวนส้มโอและสวนมะพร้าว ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าทางสถิติโดยเปรียบเทียบคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง และพื้นที่สวนซึ่งพิจารณาค่า Sig จะพบว่า ค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ ค่าความขุ่น ค่าของแข็งแขวนลอย ค่าอุณหภูมิ ค่าความเป็นกรด – ด่าง ค่าความเค็ม ค่าบีโอดี ค่าไนโตรเจนในรูปไนเตรด ค่าไนโตรเจนในรูปไนไตรต์ ค่าฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟต ค่าเหล็ก ค่าแมงกานีส ค่าทองแดง ค่าสังกะสี ค่าตะกั่ว และค่าแคดเมียม มีค่ามากกว่าค่าทางสถิติที่นัยสำคัญ 0.05 จะยอมรับ H_0 สรุปได้ว่าคุณภาพน้ำในบริเวณลำปะโดงมีค่าไม่แตกต่างกับคุณภาพน้ำในพื้นที่สวนที่นัยสำคัญ 0.05 แต่ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำที่บริเวณลำปะโดงมีค่าแตกต่างกับบริเวณพื้นที่สวน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทางสถิติระหว่างลำปะโดงกับพื้นที่สวนโดยรวม

พารามิเตอร์		ค่าทางสถิติ				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ	Between Groups	138457.934	3	46152.645	.831	.481
	Within Groups	4221518.553	76	55546.297		
	Total	4359976.488	79			
ความขุ่น	Between Groups	7079.020	3	2359.673	2.639	.056
	Within Groups	67962.597	76	894.245		
	Total	75041.617	79			
ของแข็งแขวนลอย	Between Groups	57163.790	3	19054.597	2.498	.066
	Within Groups	579642.832	76	7626.879		
	Total	636806.622	79			
สภาพการป่างักฟ้า	Between Groups	.325	3	.108	.291	.831
	Within Groups	28.236	76	.372		
	Total	28.560	79			
ความเค็ม	Between Groups	.080	3	.027	.033	.992
	Within Groups	61.470	76	.809		
	Total	61.550	79			

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทางสถิติระหว่างลำปะโดงกับพื้นที่สวนโดยรวม (ต่อ)

พารามิเตอร์		ค่าทางสถิติ				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กรดต่าง	Between Groups	.564	3	.188	.664	.577
	Within Groups	21.496	76	.283		
โบเตรค	Between Groups	11.633	3	3.878	.106	.956
	Within Groups	2782.445	76	36.611		
	Total	2794.078	79			
ฟอสเฟต	Between Groups	1.277	3	.426	.121	.947
	Within Groups	266.851	76	3.511		
	Total	268.128	79			
โบโรรท์	Between Groups	.256	3	.085	.491	.690
	Within Groups	13.221	76	.174		
	Total	13.477	79			
ออกซิเจนละลายน้ำ	Between Groups	56.153	3	18.718	4.046	.010
	Within Groups	351.619	76	4.627		
	Total	407.771	79			

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทางสถิติระหว่างลำปะโดงกับพื้นที่สวนโดยรวม (ต่อ)

พารามิเตอร์		ค่าทางสถิติ				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อุณหภูมิ	Between Groups	2.322	3	.774	.266	.850
	Within Groups	221.082	76	2.909		
	Total	223.404	79			
ซีโอดี	Between Groups	229.447	3	76.482	1.001	.397
	Within Groups	5806.841	76	76.406		
	Total	6036.289	79			
เหล็ก	Between Groups	.756	3	.252	.140	.936
	Within Groups	137.030	76	1.803		
	Total	137.786	79			
แมงกานีส	Between Groups	1.118	3	.373	.925	.433
	Within Groups	30.635	76	.403		
	Total	31.753	79			
ทองแดง	Between Groups	.044	3	.015	.024	.995
	Within Groups	47.137	76	.620		
	Total	47.181	79			

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทางสถิติระหว่างลำปะโดงกับพื้นที่สวนโดยรวม(ต่อ)

พารามิเตอร์		ค่าทางสถิติ				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
สังกะสี	Between Groups	.001	3	.000	.000	1.000
	Within Groups	748.010	76	9.842		
	Total	748.012	79			
ตะกั่ว	Between Groups	.222	3	.074	.314	.815
	Within Groups	17.880	76	.235		
	Total	18.102	79			
แคดเมียม	Between Groups	.041	3	.014	.003	1.000
	Within Groups	357.694	76	4.706		
	Total	357.734	79			

สรุปและอภิปรายผลวิจัย

การจัดการคุณภาพน้ำผิวดินบริเวณลำปะโดงเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ เพื่อสำรวจ ตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดิน ที่นำมาใช้ในการเกษตรและเพื่อการอุปโภคบริโภคภายในพื้นที่บริเวณลำปะโดง ตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนคร และเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพน้ำผิวดินลำปะโดง ในพื้นที่ร่องสวนมะพร้าว สวนส้มโอ และสวนลิ้นจี่ บริเวณตำบลบางนางลี่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสกลนครโดยศึกษาคุณภาพน้ำทางด้านกายภาพจำนวน 3 พารามิเตอร์ ได้แก่ อุณหภูมิ ความขุ่น สภาพการนำไฟฟ้า และทางด้านเคมีจำนวน 15 พารามิเตอร์ ได้แก่ ค่าความเค็มของน้ำ

ค่ากรด - ด่าง ออกซิเจนละลายน้ำ บีโอดี ไนโตรเจนในรูปไนเตรต ไนโตรเจนในรูปไนไตรต์ ของแข็งแขวนลอย ฟอสฟอรัส ทั้งหมด ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำทั้งหมด สารทองแดง สารเหล็ก สารแมงกานีส สารสังกะสี สารตะกั่วและแคดเมียม ทำการตรวจวัดคุณภาพน้ำตามวิธีมาตรฐาน บริเวณลำปะโดงและพื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ และสวนมะพร้าวตามฤดูกาล 3 ฤดูกาล ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 นอกจากนี้มีผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำสรุปได้ดังตารางที่ 4.

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าทางสถิติโดยเปรียบเทียบคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง และพื้นที่สวนพบว่า ค่าปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ ค่าความขุ่น ค่าของแข็งแขวนลอย ค่าอุณหภูมิ ค่าความเป็นกรด-ด่าง ค่าความเค็ม ค่าบีโอดี ค่าไนโตรเจนในรูปไนเตรต ค่าไนโตรเจนในรูปไนไตรต์ ค่าฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟต ค่าเหล็ก ค่าแมงกานีส ค่าทองแดง ค่าสังกะสี ค่าตะกั่ว และค่าแคดเมียม มีค่ามากกว่าค่าทางสถิติที่นัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่าคุณภาพน้ำในบริเวณลำปะโดงมีค่าไม่แตกต่างกับคุณภาพน้ำในพื้นที่สวน แต่ค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำที่บริเวณลำปะโดงมีค่าแตกต่างกับบริเวณพื้นที่สวน เนื่องจากพื้นที่สวนน้ำในร่องสวนมีการปนเปื้อนและมีการขึ้นลงตามคลองและลำปะโดง ที่อยู่ใกล้พื้นที่จุดเก็บตัวอย่าง

ตารางที่ 4. สรุปผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำบริเวณลำปะโดง พื้นที่สวนลั่นจี่ สวนส้มโอ สวนมะพร้าว

พารามิเตอร์	หน่วย	บริเวณลำปะโดง		พื้นที่สวนลั่นจี่		สวนส้มโอ		สวนมะพร้าว	
		พฤษภาคม	ธันวาคม	พฤษภาคม	ธันวาคม	พฤษภาคม	ธันวาคม	พฤษภาคม	ธันวาคม
อุณหภูมิ	°C	26.6-28.8	28.6	26.1-30.0	25.9	26.6-29.9	27.0	26.6-30.0	27.5
ความขุ่น	NTU	17.7-35.7	30.5	37.4-63.2	46.8	15.90-69.5	51.13	20.05-42.9	37.81
ค่าความเค็มของน้ำ	ppt	0.64-1.36	0.65	0 - 2.5	0.65	0-2.0	0.7	0-1.75	0.43
ค่าความเป็นพิษ	µs/cm	0.29-1.43	1.18	0.30-1.40	1.05	0.28 - 1.36	1.05	0.28-1.43	1.10
กรด - ด่าง	-	7.2-8.2	7.9	7.9-8.1	8.0	8.0-8.2	8.1	8.1-8.2	8.1
ออกซิเจนละลาย	mg/l	4.8-5.4	5.2	3.7-4.6	4.0	4.7-6.3	5.2	3.9-5	4.3
บีโอดี	mg/l	3.9-9.5	8.3	2.2-16.5	10.7	5.4-11.1	9.5	3.0-12.7	9.8
ไนโตรเจนในรูปไนไตรต์	mg/l	0.15-0.81	0.67	0.12-0.98	0.78	0.07-0.72	0.59	0.08-1.07	0.80
ไนโตรเจนในรูปไนเตรต	mg/l	0.59-10.13	2.51	0.43-6.42	1.77	0.59-3.39	1.16	0.41-7.01	1.88
ของแข็งแขวนลอย	mg/l	9.6-31.8	25.3	11.3-39	29.7	8-40.5	29.1	16-55	40
ฟอสฟอรัสในรูปฟอสเฟต	mg/l	1.02-5.09	1.92	1.22-5.02	2.0	0.92-5.05	1.84	1.24-4.32	1.88
ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ	mg/l	287.6-503	421.1	195.5-346.9	310.2	178.5-344	294.2	194.5-372.6	302.1
ทองแดง	mg/l	0.08-1.54	0.78	0.05-1.62	0.65	0.08-1.52	0.66	0.05-1.70	0.65
เหล็ก	mg/l	1.29-1.86	1.64	1.31-1.81	1.62	1.50-2.05	1.70	2.02-4.22	2.90
แมงกานีส	mg/l	Nd	0.149	Nd	0.231	Nd	0.232	Nd	Nd
แคดเมียม	mg/l	1.62-4.92	2.79	1.65-4.84	2.38	1.59-4.93	2.4	0.59-4.71	1.6
ตะกั่ว	mg/l	1.13-2.18	1.58	1.25-2.22	1.78	1.09-2.18	1.49	1.26-2.24	1.70
สังกะสี	mg/l	Nd-7.05	1.41	Nd-7.04	2.08	Nd-7.08	1.57	Nd-7.04	2.01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อให้สอดคล้องกับฤดูกาลทำสวนผลไม้
2. ควรจะศึกษาคุณภาพน้ำในส่วนของการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและ โคลิฟอร์มแบคทีเรียเพิ่มเติม
3. ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรในการทำการเกษตรที่ใช้สารในการกำจัดศัตรูพืช

เอกสารอ้างอิง

- ภรณ์ จันตะมา และพัชราภรณ์ แต่อวง. 2553. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำในรอบวันที่เกิดผลกระทบจากกิจกรรมของตลาดน้ำในคลองอัมพวา บริเวณตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วิสูตร สุกร และไพรัตน์ สีหวิโทน. 2553. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประชากรหิ่งห้อยบริเวณสวนผลไม้ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. 2552. แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 53-56. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2552 จาก <http://www.samutsongkhram.go.th/index1.htm>
- Clescerl, L. S., Greenberg, A.E. & Eaton, A.D. 1998. Standard methods for the examination of water and wastewater (20 th ed.). Maryland : United Book Press

การจัดการคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีน้ำดีไล่น้ำเสีย WATER QUALITY MANAGEMENT KLONG WAT RAJATHIWAS, DUSIT, BANGKOK BY WATER REPLACEMENT

ศิวพันธุ์ ชูอินทร์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีน้ำดีไล่น้ำเสีย” มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส และศึกษาความสัมพันธ์ของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา (เวลาเย็น) และหลังการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลอง (เวลาเช้า) เพื่อดูถึงประสิทธิภาพของการใช้ระบบน้ำดีแทนน้ำเสีย

ผลการหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสก่อนและหลังระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา สรุปได้ว่าดัชนีคุณภาพน้ำก่อนระบายออก (ช่วงเวลาเย็น) มีค่าอยู่ในช่วง 42-69 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49 ± 6.4 ซึ่งสรุปได้ว่ามีคุณภาพน้ำมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ ส่วนหลังจากทำการระบายน้ำในคลองออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาแล้วระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนนั้น มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำอยู่ในช่วง 46-62 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51 ± 4.2 ซึ่งสรุปได้ว่ามีคุณภาพน้ำมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ และมีค่าสูงกว่าก่อนระบายน้ำออกเล็กน้อย และคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาสจัดอยู่ในมาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำแต่ละพารามิเตอร์ก่อนและหลังจากการระบายน้ำเพื่อเปลี่ยนถ่ายน้ำในคลองวัดราชาธิวาสโดยน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ ค่าออกซิเจนที่ละลายน้ำ ความขุ่น กรด - ด่าง ของแข็งทั้งหมด ฟอสเฟต ไนเตรต และปริมาณ พีคัลโคลีฟอร์ม แบคทีเรีย โดยใช้หลักทางสถิติ paired simple t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่าคุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน สรุปได้ว่า การระบายน้ำเข้าออก ไม่ได้ช่วยให้คุณภาพน้ำเหล่านี้ดีขึ้นได้ ยกเว้นค่าบีโอดีที่ปริมาณก่อนและหลังระบายน้ำมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วค่าบีโอดีในช่วงเย็นก่อนการระบายน้ำออกมีค่าสูงกว่าในช่วงเช้าหลังระบายน้ำแล้ว สรุปได้ว่า การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองวัดราชาธิวาสในช่วงเวลากลางคืนนั้นสามารถลดค่าบีโอดีได้

การศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำโดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำ สรุปได้ว่า คุณภาพน้ำก่อนที่ทำการระบายน้ำออก (เวลาเย็น) และคุณภาพน้ำหลังระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลอง (เวลาเช้า) มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : น้ำดีไล่น้ำเสีย, ดัชนีคุณภาพน้ำ, คุณภาพน้ำคลอง

Abstract

The objective of this research is to study water quality and degradation of water quality in klong Rajathiwas. Water sample were sampling before draining into the river (evening) and after draining the water from the riverin to klong (morning).

The Water Quality Index (WQI) for the water quality of water in the klong Rajathiwas before drainage into the river concluded that the water quality index of water before discharge. (Evening) ranged 42-69 and mean is 49, which concluded that water quality was fair. The water quality index of water after the drainage to the river and drain water from the river into klong to exchange it, water Quality Index iranged 46-62 with a mean was 51, which concluded that water quality is fair. It is slightly higher than before drainage. Water quality in the klong Rajathiwas is to be standard of surface water quality standards for types 4 of PCD. Ministry of Natural Resources and Environment.

To study the difference in water quality before and after the drainage klong to drain the water in the Rajathiwas water from the river by paired simple t-test are statistically significant at the .05 level showed that the water quality before and after draining the conclusion that there is not difference between the drain and out. These water quality does not make it better. The BOD is the amount of water

before and after are different. Most of the BOD in the evening before the drain is higher than in the morning, after draining it can be concluded that drain into the river and drain water from the river into the canal, the water in klong during the night, it can reduce the BOD.

To study the differences in water quality using water quality index can be concluded that the quality of the water drain out (evening) and the water quality of river water into the klong (in morning) are different.

Keyword: water quality, water quality index.

บทนำ

น้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนวัดราชาธิวาสนั้นได้สร้างปัญหาให้แก่ชุมชนเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากประชากรในชุมชนต่างพากันระบายน้ำเสียลงแหล่งน้ำ ทำให้เกิดความสกปรกมาก สำหรับชุมชนวัดราชาธิวาส ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน แต่จะระบายน้ำเสียจากครัวเรือนลงคลอง โดยจะแบ่งเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งบ้านเรือนที่อยู่ทิศเหนือซึ่งติดกับคลองวัดราชานั้นจะระบายน้ำเสียจากกิจกรรมที่ใช้แล้วลงสู่คลองวัดราชาโดยตรง ซึ่งมีความยาวประมาณ 420 เมตร ส่วนฝั่งบ้านเรือนที่อยู่ทิศใต้และทิศตะวันออกซึ่งติดกับถนนสามเสนและคลองท่าว่าสุกรีก็จะระบายน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำรวมและปล่อยสู่คลองท่าว่าสุกรีเช่นกัน ซึ่งมีความยาวประมาณ 500 เมตร จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดมลภาวะแก่แหล่งน้ำธรรมชาติ สร้างความรำคาญแก่ชุมชน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของยุง และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของแหล่งน้ำ เป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก น้ำเสียเหล่านี้สามารถแก้ไขและปรับปรุงสภาพให้ดีขึ้นได้โดยการบำบัดอย่างถูกวิธีเทคโนโลยีที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียมีอยู่หลายวิธี แต่เทคโนโลยีส่วนใหญ่มักต้องใช้งบลงทุนที่ค่อนข้างสูง ทั้งในด้านเครื่องจักรกลและพลังงาน ทำให้มีแนวคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการบำบัดน้ำเสียด้วยการทำให้เจือจาง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาแหล่งน้ำให้ยั่งยืนต่อไป

หลักการบำบัดน้ำเสียโดยการทำให้เจือจาง (Dilution)

หลักการบำบัดน้ำเสียโดยการทำให้เจือจาง (Dilution) ตามแนวทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ "น้ำดีไล่น้ำเสีย" โดยใช้หลักการตามธรรมชาติแห่งแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) การใช้น้ำคุณภาพดีมาช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสียหรือที่เรียกว่า "น้ำดีไล่น้ำเสีย" นั้น ได้แก่ การใช้น้ำที่มีคุณภาพดีช่วยผลักดันน้ำเน่าเสียออกไปและช่วยให้เน่าเสียมีสภาพเจือจางลง ทั้งนี้โดยรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา หรือจากแหล่งน้ำภายนอกส่งไปตามคลองต่างๆ เช่น คลองบางเขน คลองบางซื่อ คลองแสนแสบ คลองเทเวศร์ หรือคลองบางลำภู ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งกระแสน้ำจะไหลแผ่กระจายขยายไปตามคลองซอยที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้านหนึ่ง ดังนั้นเมื่อการกำหนดตรวจสอบเกี่ยวกับการไหลของน้ำไปตามคลองต่างๆ นั้นแต่ปากคลองที่น้ำไหลเข้ามาจนถึงปลายคลองที่น้ำไหลออกได้อย่างเหมาะสม โดยที่น้ำสามารถไหลเวียนไปตามลำคลองได้ตลอดแล้ว ย่อมสามารถเจือจางน้ำเน่าเสียและซักพาสังเสโครก ซึ่งจะเป็นวิธีการช่วยบรรเทาน้ำเน่าเสียในคลองต่างๆ ตอนช่วงฤดูแล้งได้อย่างดี (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2554)

เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2528 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีไปทอดพระเนตรสภาพน้ำเน่าเสียตามคลองต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานครที่บริเวณประตูระบายน้ำปากคลองเทเวศร์ คลองแสนแสบ และคลองลาดพร้าว ซึ่งในครั้งนั้นได้พระราชทานพระราชดำริว่า “การจัดระบบควบคุมระดับน้ำในคลองสายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระบบระบายน้ำในกรุงเทพมหานครนั้น สมควรวางระบบให้ถูกต้องตามสภาพการณ์และลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งควรแบ่งออกเป็น 2 แผนด้วยกัน คือแผนสำหรับใช้กับในฤดูฝนหรือในฤดูน้ำมากนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการป้องกันน้ำท่วมและเพื่อบรรเทาอุทกภัยเป็นสำคัญแต่แผนระบายน้ำในฤดูแล้งนั้นก็ต้องจัดอีกแบบหนึ่งต่างกันไป เพื่อการกำจัดหรือไล่น้ำเน่าเสียออกจากคลองดังกล่าวเป็นหลัก ซึ่งทั้งสองระบบนี้ควรพิจารณาถึงวิธีการระบายน้ำ โดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลกให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการควบคุมระดับน้ำตามลำคลองเหล่านี้” จากแนวพระราชดำริดังกล่าวจึงบังเกิดกรรมวิธีในการบำบัดน้ำเสีย 2 ประการตามแนวพระราชดำริ "น้ำดีไล่น้ำเสีย" คือ ให้เปิดประตูอาคารควบคุมน้ำรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาในช่วงจังหวะน้ำขึ้น และระบายออกสู่อ่างน้ำเจ้าพระยาตอนระยะน้ำลง ซึ่งมีผลทำให้น้ำตามลำคลองมีโอกาสไหลถ่ายเทกันไปมามากขึ้นกว่าเดิม เกิดมีการหมุนเวียนของน้ำที่มีสภาพเน่าเสีย กลิ่นเหม็นกลายเป็นน้ำที่มีคุณภาพดีขึ้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2554)

ดัชนีคุณภาพน้ำ

วนิดา ชูอักษร,(2554, หน้า 66) กล่าวว่า “ดัชนีคุณภาพน้ำ เป็นเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ ที่บ่งชี้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมทางน้ำ อันมีค่าประมาณโดยไม่แยกตัวแปรหรือพารามิเตอร์ และเป็นการศึกษาในการนำค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการตรวจวัดหรือวิเคราะห์มารวมเป็นค่าเดียว” ซึ่งสามารถนำไปอธิบายคุณภาพน้ำได้ดังตารางที่ 1.

ตารางที่ 1. เกณฑ์การประเมินคุณภาพน้ำ

ดัชนี (คะแนน)	คุณภาพน้ำ	มาตรฐานแหล่งน้ำผิวดิน
0 – 30	เสื่อมโทรมมาก	5
31 – 60	เสื่อมโทรม	4
61 - 70	พอใช้	3
71 – 90	ดี	2
91 - 100	ดีมาก	1

ที่มา : วนิดา ชูอักษร, 2554, หน้า 70

สำนักจัดการคุณภาพน้ำ (2554) อธิบายว่า “โดยทั่วไปน้ำมีการใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่นเป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปา เพื่อการเกษตรกรรม เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการดำรงของสัตว์น้ำเป็นต้น ความต้องการคุณภาพน้ำจะแตกต่างกัน ขึ้นกับว่านำไปใช้ประโยชน์ทางด้านใด ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปเป็นดัชนีที่บ่งบอกสภาพของแม่น้ำโดยทั่วไป โดยมิได้ระบุโดยตรงว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง”

คะแนนดัชนีคุณภาพน้ำได้จากการรวมคะแนนของดัชนีคุณภาพน้ำ 9 ดัชนี(หาได้จากกราฟในภาพที่ 1-9 ได้แก่ ความเป็นกรด-ด่าง (pH) , ออกซิเจนละลายน้ำ (DO) , ของแข็งทั้งหมด (Total Solid, TS) , แบคทีเรียกลุ่มฟีคัลโคลิฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria, FCB) , ไนเตรท (NO₃²⁻) , ฟอสเฟต (PO₄³⁻) , ความขุ่น (Turbidity) , อุณหภูมิ (Temperature) , และความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biological Oxygen Demand, BOD) แล้วคำนวณเป็นคะแนนรวมเป็นค่าเดียว โดยใช้สมการที่ 1 (วนิดา ชูอักษร,2554, หน้า 67)

$$WQI = [(pH) (DO) (TS) (FCB) (NO_3^{2-}) (PO_4^{3-}) (Turbid) (Temp) (BOD)]^{1/9} \dots\dots 1.$$

โดย DO คือปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 1

FCB คือปริมาณแบคทีเรียกลุ่มฟีคัลโคลิฟอร์ม ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 2

pH คือ ค่ากรด-ด่าง ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 3

BOD คือปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 4

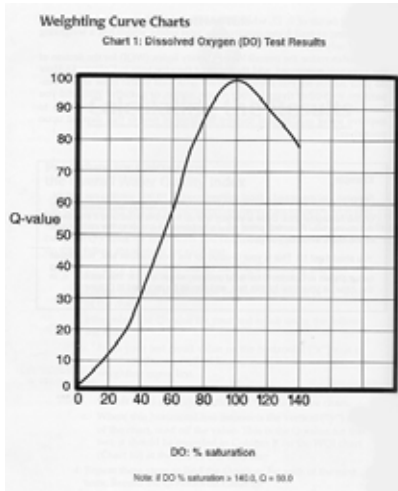
NO₃N คือปริมาณไนเตรท-ไนโตรเจน ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 5

Turbid คือค่าความขุ่นค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 6

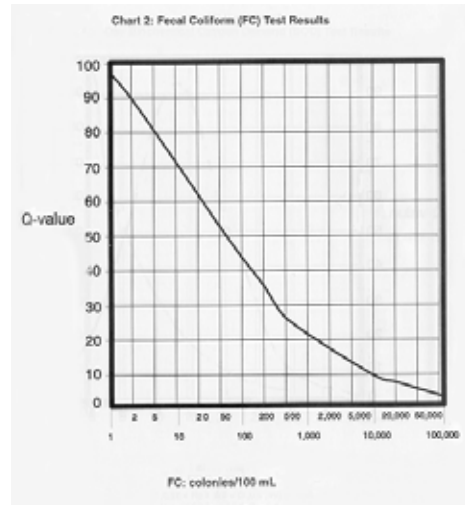
TP คือปริมาณฟอสฟอรัสทั้งหมด ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 7

Temp คืออุณหภูมิ ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 8

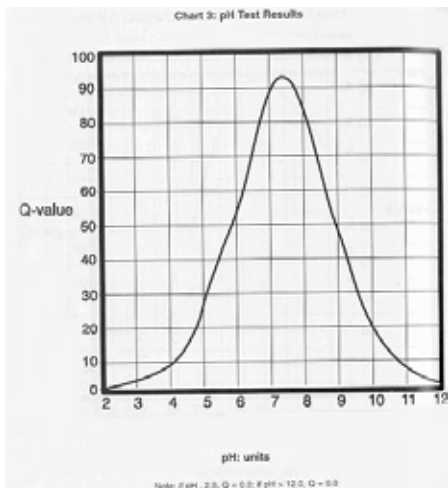
SS คือปริมาณสารแขวนลอยทั้งหมด ค่า WQI หาได้จากกราฟในภาพที่ 9

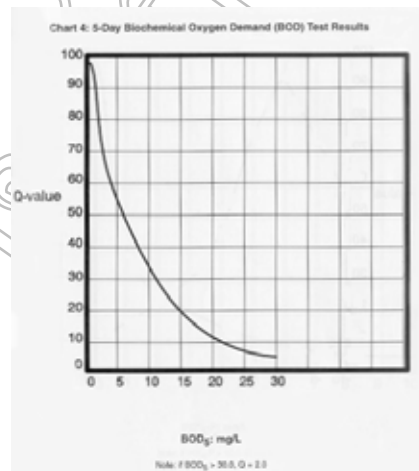
ภาพที่ 1 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ
ที่มา : Brian Oram, 2012

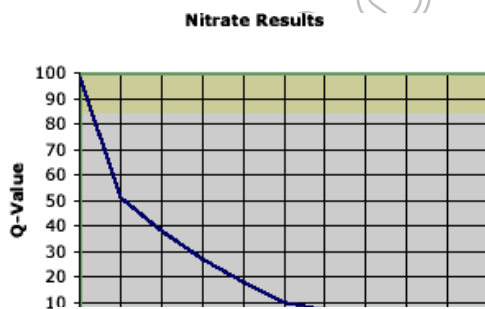
ภาพที่ 2 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม
ที่มา : Brian Oram, 2012

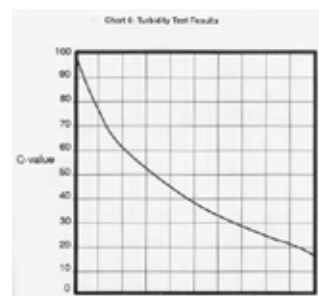
ภาพที่ 3 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของค่ากรด-ด่าง
ที่มา : Brian Oram, 2012

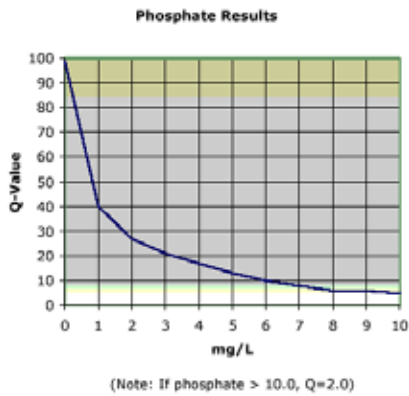
ภาพที่ 4 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์
ที่มา : Brian Oram, 2012

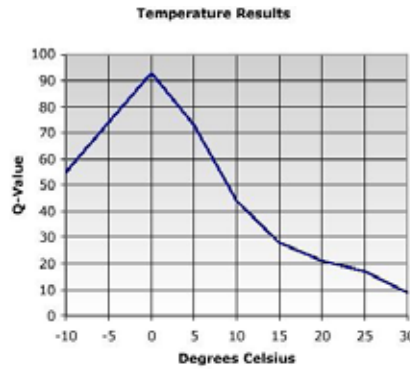
ภาพที่ 5 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของปริมาณไนเตรท-ไนโตรเจน
ที่มา : Brian Oram, 2012

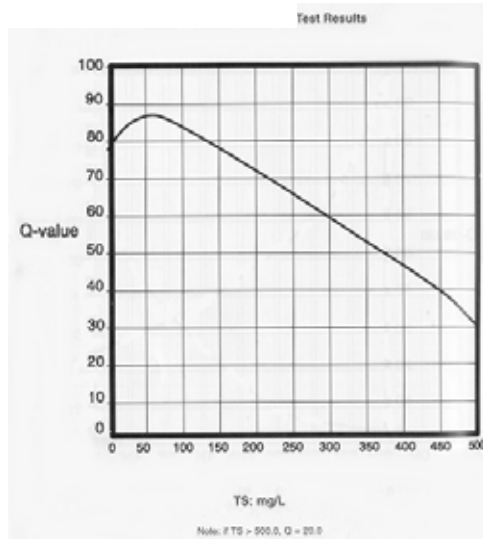
ภาพที่ 6 ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของความขุ่น
ที่มา : Brian Oram, 2012

ภาพที่ 7. ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปฟอสฟอรัส
ที่มา : Brian Oram, 2012

ภาพที่ 8. ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของอุณหภูมิ
ที่มา : Brian Oram, 2012

ภาพที่ 9. ค่าดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไปของปริมาณของแข็งทั้งหมด
ที่มา : Brian Oram, 2012

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำ
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของดัชนีคุณภาพน้ำก่อนและหลังทำระบายน้ำเสียในคลองวัดราชาธิวาสออกสู่แม่น้ำ

เจ้าพระยา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการเก็บตัวอย่างน้ำในคลองวัดราชาธิวาสในช่วงเดือนกันยายน 2554 ถึงเดือน กรกฎาคม 2555 จำนวน 30 ครั้ง ใน 3 ตำแหน่งดังภาพที่ 10 และทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ณ ห้องปฏิบัติการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาคุณภาพน้ำเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการคุณภาพน้ำโดยวิธีน้ำดีไล่น้ำเสียในคลองวัดราชาธิวาส โดยมีขั้นตอนดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. กำหนดจุดเก็บตัวอย่างน้ำ
2. ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำตามจุดเก็บตัวอย่างน้ำที่กำหนด ดังนี้

2.1 จุดเก็บบริเวณคลองวัดราชา โดยดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำในคลอง 3 จุด คือบริเวณต้นคลอง กลางคลองและท้ายคลองดังภาพที่ 10. ทำการเก็บตัวอย่างน้ำก่อนทำการระบายน้ำออกจากคลองวัดราชาธิวาสสู่แม่น้ำเจ้าพระยา (เวลาเย็น) และหลังจากปล่อยน้ำจากแม่เจ้าเจ้าพระยาสู่คลองวัดราชาธิวาส (เวลาเช้า) โดยการเก็บตัวอย่างน้ำแบบจ้วงดังภาพที่ 11. และเก็บตัวอย่างน้ำ 30 ครั้ง (ตัวอย่าง)

2.2 ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาจำนวน 1 จุด บริเวณประตูระบายน้ำ โดยการเก็บตัวอย่างน้ำแบบจ้วงพร้อมกับการเก็บตัวอย่างในข้อ 2.1 และเก็บตัวอย่างน้ำไม่น้อยกว่า 30 ครั้ง ในเวลาเดียวกับการเก็บตัวอย่างน้ำในคลอง

3. วิเคราะห์คุณภาพน้ำในห้องปฏิบัติการสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยคุณภาพน้ำที่ทำการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2.

ตารางที่ 2. พารามิเตอร์คุณภาพน้ำและวิธีการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

ที่	พารามิเตอร์	วิธีการวิเคราะห์
1	สี	ดูด้วยตา
2	อุณหภูมิ	เทอร์โมมิเตอร์
3	ความขุ่น	เครื่องวัดค่าความขุ่น
4	กรด - ต่าง	ใช้เครื่องวัดความกรด - ต่าง
5	ไนโตรเจนในรูปไนเตรต	วิธีแคดเมียมมีดักซัน
6	ของแข็งทั้งหมด	นำตัวอย่างน้ำใส่ถ้วยกระเบื้องเคลือบแล้วนำไประเหยไล่น้ำออกให้หมดจนแห้งและชั่งน้ำหนักสารที่เหลือ เป็นค่าของแข็งทั้งหมด
7	ออกซิเจนละลาย	วิธีอะไซด์โมดิฟิเคชันหรือใช้เครื่องวัดค่าออกซิเจนละลาย
8	บีโอดี	วิธีอะไซด์โมดิฟิเคชันหรือใช้เครื่องวัดค่าออกซิเจนละลายที่อุณหภูมิ 20 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 วันติดต่อกัน
9	ฟอสฟอรัสทั้งหมด	แอสคอบิก เอซิก
10	ฟิคอลโคลิฟอร์ม	วิธีมัลติเพิ้ล ทิวป์ เฟอร์เมนเตชัน เทคนิค

4. ศึกษาความเสื่อโทรมของคุณภาพน้ำโดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำ (Water Quality Index: WQI)

การศึกษาเพื่อหาค่าดัชนีคุณภาพในครั้งนี้ใช้โปรแกรมคำนวณในอินเทอร์เน็ตของ Brian Oram (Brian Oram, 2012) ซึ่งพัฒนาให้สามารถคำนวณได้ง่าย โดยใช้คุณภาพน้ำ 9 พารามิเตอร์ ออกซิเจนละลายน้ำ ความขุ่น อุณหภูมิ ของแข็งทั้งหมด บีโอดี ปริมาณฟอสฟอรัสทั้งหมด ไนเตรต และฟีคัลโคลีฟอร์มแบคทีเรีย คำนวณโดยเว็บไซต์ <http://www.water-research.net/watrqualindex/index.htm>

5. วิเคราะห์ความแตกต่างของคุณภาพน้ำก่อนและหลังเปิดประตูระบายน้ำด้วยสถิติ t-test ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิจัย

ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาสในช่วงเดือนกันยายน 2554 ถึงเดือนกรกฎาคม 2555 ผลการตรวจวัดแสดงดังตารางที่ 3. สรุปได้ดังนี้

น้ำในคลองวัดราชาธิวาสมีสีดำ ขุ่น แต่ไม่มีกลิ่นเหม็น

ในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าออกซิเจนละลายน้ำอยู่ในช่วง 0.75-6.7 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.08 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าออกซิเจนละลายน้ำอยู่ในช่วง 0.28 – 6.9 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยที่วัดได้มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคือมีค่าสูงกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร

ตารางที่ 3. ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส

คุณภาพน้ำ	หน่วย	ช่วงเช้า (หลังระบายน้ำ)		ช่วงเย็น (ก่อนระบายน้ำออก)		ค่ามาตรฐาน*
		พิสัย	เฉลี่ย	พิสัย	เฉลี่ย	
ออกซิเจนละลายน้ำ	mg/l	0.75-6.7	2.08	0.28-6.9	2.36	ไม่น้อยกว่า 2
ความขุ่น	NTU	4.26-25	16.81	9.48-54.5	19.48	ไม่กำหนด
กรด-ด่าง (pH)	-	6.6-8.4	7.80	6.6-8.3	7.77	5-9
อุณหภูมิ	°C	27.4-31.9	28.84	26.5-32.1	29.65	ธรรมชาติ
ของแข็งทั้งหมด	mg/l	142-5827	559.43	103-1419	355.73	ไม่กำหนด
บีโอดี	mg/l	0.3-40.3	11.9	0.3-22.5	7.87	ไม่มากกว่า 4
ฟอสฟอรัสทั้งหมด	µg/l	0-0.03	0.007	0-0.02	0.005	ไม่กำหนด
ไนเตรต	mg/l	0-0.04	0.004	0-0.03	0.004	ไม่มากกว่า 5.0
ฟีคัลโคลีฟอร์มแบคทีเรีย	MPN/100 ml	7900 -	119163	4900 -	144,443	ไม่มากกว่า 4,000
สี	-	ขุ่น ดำ		ขุ่น ดำ		ธรรมชาติ
กลิ่น	-	ไม่มีกลิ่น		ไม่มีกลิ่น		ธรรมชาติ

หมายเหตุ * ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4. ของกรมควบคุมมลพิษ

คุณภาพน้ำในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่ากรด-ด่างอยู่ในช่วง 6.6 – 8.4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.8 ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่ากรด – ด่างอยู่ในช่วง 6.6 – 8.3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.ค เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยที่วัดได้มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดให้ มีค่าอยู่ในช่วง 5 - 9 ปริมาณบีโอดีในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 0.3 – 40.3 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.9 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าออกซิเจนละลายน้ำอยู่ในช่วง 0.3 – 22.5 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.87 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยที่วัดได้มีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือมีค่าสูงกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร อุณหภูมิของน้ำในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา

เข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 27.4-31.9 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.8 องศาเซลเซียส ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าอุณหภูมิของน้ำอยู่ในช่วง 26.5 – 32.1 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.6 องศาเซลเซียส เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิมีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดให้เป็นไปตามธรรมชาติ ค่าความขุ่นของน้ำในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 4.26 – 25 NTU มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.81 NTU ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าความขุ่นของน้ำอยู่ในช่วง 9.48 – 54.5 NTU มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.48 NTU แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินได้เนื่องจากไม่มีมาตรฐานกำหนด

ปริมาณของแข็งทั้งหมดในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 142 – 5,827 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 559.43 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าออกซิเจนละลายน้ำอยู่ในช่วง 103 – 1419 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 355.73 มิลลิกรัมต่อลิตร แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินได้เนื่องจากไม่มีมาตรฐานกำหนด โดยในช่วงเช้ามีปริมาณมากกว่าในช่วงเย็น อาจเกิดจากในระหว่างการถ่ายเทน้ำมีการกวนเอาตะกอนขึ้นมาละลายในน้ำมากกว่า ปริมาณฟอสฟอรัสทั้งหมดในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 0 – 0.3 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.007 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าอยู่ในช่วง 0 – 0.02 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.005 มิลลิกรัมต่อลิตร แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินได้เนื่องจากไม่มีมาตรฐานกำหนด และปริมาณไนโตรเจนในรูปไนเตรตในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 0 – 0.04 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.004 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าอยู่ในช่วง 0 – 0.03 มิลลิกรัมต่อลิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.004 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยที่วัดได้มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือมีค่าต่ำกว่า 5.0 มิลลิกรัมต่อลิตร

ปริมาณพีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรียในช่วงเช้าหลังจากที่มีการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาแล้วมีค่าอยู่ในช่วง 7,900 – 230,000 MPN/100 ml. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 119,163 MPN/100 ml. ส่วนในช่วงเย็นก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีค่าอยู่ในช่วง 4,900 - 330,000 MPN/100 ml. มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 144,443 MPN/100 ml. เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ พบว่าค่าเฉลี่ยที่วัดได้มีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานคือมีค่าสูงกว่า 4,000 MPN/100 ml. อยู่มาก ทั้งนี้เพราะน้ำเสียที่ระบายลงสู่คลองมาจากห้องน้ำ ห้องส้วมด้วย

การหาค่าความเสื่อมโทรมของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสทำโดยประเมินจากค่าดัชนีคุณภาพน้ำซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังตารางที่ 1. ผลการหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสก่อนและหลังระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา แสดงดังตารางที่ 3. พบว่าดัชนีคุณภาพน้ำก่อนระบายออก (ช่วงเวลาเย็น) มีค่าอยู่ในช่วง 42-69 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49 ซึ่งสรุปได้ว่าน้ำในคลองวัดราชาธิวาสมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ ส่วนหลังจากทำการระบายน้ำในคลองออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาแล้วระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนนั้น มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำอยู่ในช่วง 46-62 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51 ซึ่งสรุปได้ว่ามีคุณภาพน้ำมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ แต่มีค่าสูงกว่าก่อนระบายน้ำออกเล็กน้อยดังกราฟในภาพที่ 12. และคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาสจัดอยู่ในมาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3. ค่าดัชนีคุณภาพน้ำ

ครั้งที่	ดัชนีคุณภาพน้ำ	
	ก่อนระบายน้ำออก (เวลาเย็น)	หลังระบายน้ำแล้ว (เวลาเช้า)
1	44	47
2	51	49
3	45	48
4	42	49
5	43	47
6	47	50
7	45	50
8	44	48
9	43	47
10	44	48
11	48	51
12	48	48
13	48	47
14	48	52
15	44	46
16	43	47
17	44	48
18	55	54
19	64	57
20	58	54
21	69	54
22	52	56
23	54	51
24	52	58
25	47	46
26	45	51
27	46	53
28	51	62
29	54	58
30	50	55

การศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำระหว่างคุณภาพน้ำก่อนการระบายน้ำออก(ช่วงเวลาเย็น)และคุณภาพน้ำหลังจากปล่อยน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองวัดราชาธิวาส (ช่วงเช้า) ทำการศึกษาด้วยหลักสถิติ paired simple t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 = คุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน

H_1 = คุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำมีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำแต่ละพารามิเตอร์ก่อนและหลังจากการระบายน้ำเพื่อเปลี่ยนถ่ายน้ำในคลองวัดราชาธิวาสโดยน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา สรุปดังตารางที่ 4. สรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษาความแตกต่างของค่าออกซิเจนที่ละลายน้ำ ความขุ่น กรด - ต่าง ของแข็งทั้งหมด ฟอสเฟต ไนเตรต และปริมาณ พีคัลโคลีฟอร์ม แบคทีเรียที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า sig เท่ากับ 0.793, 0.488, 0.142, 0.333, 0.107, 0.869 และ 0.129 ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดนี้มีมากกว่า 0.05 สรุปได้ว่ายอมรับ H_0 คือ คุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน สรุปได้ว่า การระบายน้ำเข้าออก ไม่ได้ช่วยทำให้คุณภาพน้ำเหล่านี้ดีขึ้นได้

ตารางที่ 4. สรุปผลการศึกษาหาความแตกต่างด้วยหลักสถิติ paired simple t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คุณภาพน้ำ	N	t	Sig*
ออกซิเจนละลายน้ำ	30	- 0.264	0.793
ความขุ่น	30	- 0.716	0.488
กรด-ต่าง (pH)	30	- 1.508	0.142
ของแข็งทั้งหมด	30	0.985	0.333
บีโอดี	30	- 3.856	0.001
ฟอสเฟต	30	0.166	0.107
ไนเตรต	30	- 1.570	0.869
พีคัลโคลีฟอร์ม แบคทีเรีย	30	- 2.343	0.129
ดัชนีคุณภาพน้ำ	30	- 2.343	0.026

หมายเหตุ ทำการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ส่วนค่าบีโอดีมีค่า sig เท่ากับ 0.001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่าปฏิเสธสมมติฐาน H_0 และยอมรับสมมติฐาน H_1 นั่นคือปริมาณสารอินทรีย์ในน้ำหรือค่าบีโอดีก่อนและหลังระบายน้ำมีความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่แล้วค่าบีโอดีในช่วงเย็นก่อนการระบายน้ำออกมีค่าสูงกว่าในช่วงเช้าหลังระบายน้ำแล้ว

ผลการศึกษาความแตกต่างโดยหลักสถิติสรุปได้ว่า การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองวัดราชาธิวาสในช่วงเวลากลางคืนนั้นสามารถลดค่าบีโอดีได้

การศึกษาค่าดัชนีคุณภาพน้ำโดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำทำการศึกษาโดยใช้หลักสถิติ paired simple t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H_0 = คุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน

H_1 = คุณภาพน้ำก่อนและหลังระบายน้ำมีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาได้ค่า Sig = 0.026 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่าปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 นั่นคือ คุณภาพน้ำก่อนที่ทำการระบายน้ำออก (เวลาเย็น) และคุณภาพน้ำหลังระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลอง (เวลาเช้า) มีความแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยวิธีน้ำดีใส่น้ำเสีย” มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาส และศึกษาความสัมพันธ์ของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสก่อนระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา (เวลาเย็น) และหลังการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลอง (เวลาเช้า) เพื่อดูถึงประสิทธิภาพของการใช้ระบบน้ำดีแทนน้ำเสีย

ผลการหาค่าดัชนีคุณภาพน้ำของน้ำในคลองวัดราชาธิวาสก่อนและหลังระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา สรุปได้ว่าดัชนีคุณภาพน้ำก่อนระบายออก (ช่วงเวลาเย็น) มีค่าอยู่ในช่วง 42-69 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49 ซึ่งสรุปได้ว่ามีคุณภาพน้ำมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ ส่วนหลังจากทำการระบายน้ำในคลองออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาแล้วระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนนั้น มีค่าดัชนีคุณภาพน้ำอยู่ในช่วง 46-62 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51 ซึ่งสรุปได้ว่ามีคุณภาพน้ำมีความเสื่อมโทรมถึงระดับพอใช้ แต่มีค่าสูงกว่าก่อนระบายน้ำออกเล็กน้อย และคุณภาพน้ำในคลองวัดราชาธิวาสจัดอยู่ในมาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำแต่ละพารามิเตอร์ก่อนและหลังจากการระบายน้ำเพื่อเปลี่ยนถ่ายน้ำในคลองวัดราชาธิวาสโดยน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา สรุปได้ดังนี้

(1) ค่าออกซิเจนที่ละลายน้ำ ความขุ่น กรด – ต่าง ของแข็งทั้งหมด ฟอสเฟต ไนเตรต และปริมาณ พีคัล โคลิฟอร์ม แบคทีเรียด้วยหลักทางสถิติ paired simple t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สรุปได้ว่าคุณภาพน้ำก่อนและหลัง ระบายน้ำไม่มีความแตกต่างกัน สรุปได้ว่า การระบายน้ำเข้าออก ไม่ได้ช่วยทำให้คุณภาพน้ำเหล่านี้ดีขึ้นได้ ยกเว้นค่าบีโอดีที่ ปริมาณก่อนและหลังระบายน้ำมีความแตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วค่าบีโอดีในช่วงเย็นก่อนการระบายน้ำออกมีค่าสูงกว่า ในช่วงเช้าหลังระบายน้ำแล้ว สรุปได้ว่า การระบายน้ำออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลองวัด ราชอิฐวาสในช่วงเวลากลางวันนั้นสามารถลดค่าบีโอดีได้

(2) การศึกษาความแตกต่างของคุณภาพน้ำโดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำ สรุปได้ว่า คุณภาพน้ำก่อนที่ทำการ ระบายน้ำออก (เวลาเย็น) และคุณภาพน้ำหลังระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่คลอง (เวลาเช้า) มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัย การจัดการคุณภาพน้ำในคลองวัดราชอิฐวาส พบว่าหลักการบำบัดน้ำเสียโดยการถ่ายเทน้ำให้น้ำดีไล่น้ำเสีย หรือน้ำดีทดแทนน้ำเสีย ที่ดำเนินการในช่วงตึก สามารถลดความสกปรกของน้ำในรูปค่าบีโอดีลงได้ แต่ก็ไม่สามารถนำไปในช่วง เข้ามีค่าบีโอดีอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินได้ รวมทั้งไม่ทำให้คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ดีได้ ตามดัชนีคุณภาพน้ำ ทั้งนี้ เพราะมีการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดอันได้แก่น้ำเสียจากบ้านเรือนลงสู่คลองโดยตรง วิธีการนี้อาจช่วยมิให้คุณภาพน้ำเกิด ความเสื่อมโทรมลงกว่านี้ได้เพราะช่วยลดการสะสมของน้ำเสียในคลองได้ ทั้งนี้การจัดการคุณภาพน้ำที่ดี ควรนำน้ำเสียจาก บ้านเรือนและชุมชนเข้าสู่กระบวนการบำบัดน้ำเสียรวมก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ เช่นนำน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของโรง ควบคุมคุณภาพน้ำรัตนโกสินทร์ เพื่อช่วยลดความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำในคลองและให้มีคุณภาพน้ำที่ดีขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. 2552. มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน. [online]. available : <http://www.pcd.go.th>
.[28 มกราคม 2553]

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2554. น้ำดีไล่น้ำเสีย. [online]. available : <http://www.pcd.go.th> [2 มีนาคม 2554]

วนิดา ชูอักษร. 2554. การพัฒนาดัชนีคุณภาพน้ำเพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ. วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ปีที่ 7 ฉบับที่ 2. ก.ค. – ธ.ค. 54.

O. Brian. 2012. The water quality index, monitoring the quality of surface waters. [online]. available : [http://www.water_research. Net/ watrqwualindex/index.htm](http://www.water_research.Net/watrqwualindex/index.htm) [2 march 2012]

**ความหลากหลายของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่สวนผลไม้ อำเภอบางคนที
จังหวัดสมุทรสงคราม**
**SPECIES DIVERSITY OF BIRDS UTILIZED HABITAT IN FRUIT GARDENS OF BANG
KHONTHEE DISTRICT, SAMUTSONGKRAM PROVINCE**

นิธินาถ เจริญโกคราช

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาชนิดนกอุปนิสัยการหากิน และสถานภาพของนก 2) เพื่อศึกษาความชุกชุมของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษา 3) เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ทำการสำรวจภาคสนามเกี่ยวกับชนิดนก ลักษณะกิจกรรมที่นกเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่สวนผลไม้ 3 ประเภท คือ สวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโออำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 สวน โดยทำการสำรวจตั้งแต่เดือนเมษายน-กันยายน 2555 และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าร้อยละของความชุกชุม

ผลการศึกษาจากการสำรวจชนิดนกทั้ง 6 สวน พบนกจำนวน 24 วงศ์ 38 ชนิด โดยในสวนมะพร้าว ในตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จะพบจำนวนชนิดนกมากที่สุด คือ จำนวน 31 ชนิด ส่วนระดับความชุกชุม ระดับ 5 คือนกที่พบบ่อยมาก มีจำนวน 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 47.37 ของชนิดนกทั้งหมดที่พบ ได้แก่ นกกินเปี้ยว นกกาเหว่า นกกระจิบใหญ่ นกยางเปีย นกกวัก นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกแขงแขวงหางบ่วงใหญ่ นกกินปลีอกเหลือง เป็นต้น ส่วนสถานภาพของนก มีนกประจำถิ่น จำนวน 36 ชนิด นกประจำถิ่นและนกอพยพ จำนวน 1 ชนิด และนกอพยพ จำนวน 1 ชนิด โดยในช่วงเดือนกรกฎาคม มีชนิดของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษาจำนวน 31 ชนิด ลักษณะกิจกรรมที่เข้ามาใช้ประโยชน์ มีทั้งเพื่อการหาอาหาร ประกอบด้วย กลุ่มนกกินแมลงและตัวหนอนของแมลง ได้แก่ นกกระจิบธรรมดา นกกระจิบดงขี้เหล็ก เป็นต้น กลุ่มนกกินสัตว์อื่นๆ และสัตว์น้ำ ได้แก่ นกกระเต็นอกขาว นกกินเปี้ยว เป็นต้น กลุ่มนกกินเมล็ดพืช ได้แก่ นกกระต๊อขี้หมู นกกระต๊อตะโพกขาว เป็นต้น กลุ่มนกกินน้ำหวานจากดอกไม้ ได้แก่ นกกินปลีอกเหลือง นกกินปลีคอสีน้ำตาล เป็นต้น กลุ่มนกกินลูกปลา กุ้งตัวเล็กตามริมชายคลอง ได้แก่ นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกกวัก เป็นต้น เพื่อ ทำรังวางไข่ และเลี้ยงลูก ในเวลาที่ทำการศึกษาในพื้นที่สวนผลไม้ ได้แก่ นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกกระต๊อตะโพกขาว และนกกวัก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำสวนผลไม้แบบผสมผสานและแบบเกษตรอินทรีย์เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของนก เพราะนกจะมีคุณค่าต่อการเกษตรทั้งในด้านการผสมเกสร การแพร่กระจายพันธุ์พืช การกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

คำสำคัญ : ความหลากหลายของนก, การใช้ประโยชน์พื้นที่, สวนผลไม้

Abstract

This research is exploratory, quantitative and qualitative research. The aims of this research are 1) to study bird species, feeding habit relative abundance and bird status 2) to study relative abundance in studying site 3) to study birds' activities of utilization in studying site. The data, in this research, was carried out by bird species field survey and birds' activities of utilization in three kinds of fruit gardens namely; litchi garden, coconut garden and pomelo garden in Bang Khon Thi sub-district, Samut Songkram province from April to September 2012 and analyzed the data for percentage of abundance.

The result of this bird species survey in six gardens found that 24 families and 38 species were found. The most 31 bird species were found in coconut garden in Bang Nok Kwae sub-district, Bang Khon Thi district. In density level, there were 18 species in the fifth level as very common seen species, 47.37 %, such as Collared Kingfisher *Todirhamphus Chloris*, Asian Koel *Endynamys scolopaceus*, Greater Coucal *Centropus sinensi*, Little Egret *Egretta garzetta*, White-breasted Waterhen *Amaurornis phoenicurus*, Javan Pond Heron *Ardeola speciosa*, Greater Racket-tailed Drongo *Dicrurus paradiseus*, Olive-backed Sunbird *Nectarinia jugularis* etc. About bird status, there were 36 resident birds. There also 1 resident and

passage migrant bird and 1 migrant bird. 31 bird species, in July, used studying sites for feeding namely; insectivores such as Common Tailorbird *Orthotomus sutorius*, Pale-legged Leaf Warbler *Phylloscopus tenellipes* etc., predators and piscivores such as White - throated Kingfisher *Halcyon smyrmensis*, Collared Kingfisher *Todirhamphus Chloris* etc. granivores such as Scaly-breasted Munia *Lonchura punctulata*, White-rumped Munia *Lonchura striata* etc., nectarivores such as Olive-backed Sunbird *Nectarinia jugularis*, Brown-throated Sunbird *Antheptes malacensis* etc., pisivores such as Little Egret *Egretta garzetta*, Javan Pond Heron *Ardeola speciosa*, White-breasted Waterhen *Amauornis phoenicurus* etc., for breeding and nestling in studying period such as Javan Pond Heron *Ardeola speciosa*, White-rumped Munia *Lonchura striata*, White-breasted Waterhen *Amauornis phoenicurus*. So there should be encouragement the gardeners to do their mixed and organic gardens to conserve bird species diversity because the bird is valuable to agriculture in pollination, plant propagation and pest eradication.

Keywords: bird species diversity, habitat utilizations, fruit garden

บทนำ

อำเภอบางคนที เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรสงครามที่มีพื้นที่ต่ำบ่ลอยู่ทั้ง สองฝั่งแม่น้ำแม่กลองโดยมีลำคลอง แยกสาขาในพื้นที่หลายคลอง จึงทำให้สภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มดินอุดมสมบูรณ์ มีความสามารถในการอุ้มน้ำสูง และมี อินทรีย์วัตถุสูง เหมาะในการปลูกต้นไม้ และปลูกพืชผัก ส่วนใหญ่มีการยกร่องทำสวนผลไม้หลักทั้งสวนส้มโอ สวนลิ้นจี่ และ สวนมะพร้าว (<http://www3.cdd.go.th/bangkokthi/index.php/history-bangkokthi>) ซึ่งในการทำสวนผลไม้ โดยทั่วไป จะมีทั้งการทำสวนผลไม้ที่มีการใช้สารเคมีในการควบคุมผลผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตออกมาในปริมาณมาก โดยไม่ คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ และบางสวนผลไม้ที่ปฏิเสธการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี โดยเลือกใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ทำให้ ปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมทั้งบางสวนผลไม้ก็มีการใช้ทั้งปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี ส่วนการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ มีการใช้โดยมาก ได้แก่ ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูทางการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดโรค และ สารเคมีกำจัดแมลง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสารเคมีเหล่านี้มีผลกระทบต่อในทางลบทั้งในด้านความหลากหลาย การสืบพันธุ์ประชากร และพฤติกรรมต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เช่น DDT นั้นมีผลต่อโครงสร้างของเปลือกไข่ของนกเปราะบางและลูกนกไม่สามารถฟักให้เป็น ตัวจนสมบูรณ์ได้ รวมไปถึงยับยั้งการพัฒนารูปร่างของนกโดยเฉพาะในนกเพศผู้ เป็นต้น (<http://www.vcharkarn.com>) ส่วนการทำสวนผลไม้แบบเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นระบบการผลิตที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม รักษาสมดุลของธรรมชาติและความ หลากหลายทางชีวภาพ โดยมีระบบการจัดการนิเวศวิทยาที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ และหลีกเลี่ยงการใช้สารสังเคราะห์ที่อาจ ก่อให้เกิดมลพิษในสภาพแวดล้อม รวมถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ประโยชน์ด้วย (กรมวิชาการเกษตร , 2543) ในด้าน ความหลากหลายชนิดของนกในสวนผลไม้บริเวณชายคลอง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบชนิดนกที่มีความชุกชุมมาก เช่น นกเอี้ยงสาธิตา นกกินเปี้ยว นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ นกปรอดสวน นกกาน้ำ นกกินปลีอกเหลือง เป็นต้น (สุภัทสร ธิม ณี และ นุชจรี แพทย์วงศ์ , 2555) ซึ่ง นก เป็นทรัพยากรชีวภาพอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วย ให้ระบบนิเวศดำรงอยู่ได้อย่างสมดุล และมีคุณค่าต่อการเกษตร คือ 1) ช่วยผสมเกสร นกที่กินน้ำหวานดอกไม้ เช่น นกกินปลี นกปลีกล้วย นกเขียวก้านตอง มีส่วนช่วยในการผสมเกสร ให้แก่ดอกไม้ ปากของนกลเหล่านี้มีรูปร่างเรียวยาว เมื่อนกแห่ปาก เข้าไปดูดน้ำหวานภายในดอกไม้ เกสรดอกไม้จะติดไป กับปากนก เมื่อนกไปกินน้ำหวานจากดอกอื่น เกสรที่ติดปากนกก็จะ ผสมกับดอกไม้ดอกนั้น ช่วยให้ดอกไม้ได้รับการผสมพันธุ์ 2) ช่วยแพร่กระจายพันธุ์พืช นกส่วนใหญ่ชอบกินผลไม้เป็นอาหาร เช่น นกเงือก นกโพระดก นกปรอด เมื่อนกกินผลไม้เข้าไป เวลาถ่ายมูล จะมีเมล็ดติดออกมาด้วย เมื่อเมล็ดตกลงพื้นดินก็จะ งอกเป็นต้นใหม่ จึงเป็นการช่วยกระจายพันธุ์พืช ให้ไปงอกตามตามที่ต่างๆ และ 3) ช่วยกำจัดศัตรูพืช นกที่กินแมลงและล่าสัตว์ อื่นเป็นอาหาร เป็นห่วงโซ่อาหารในการควบคุมสมดุลของระบบนิเวศ เพราะ แมลงและสัตว์ที่กินเข้าไปมักเป็นศัตรูพืช ซึ่ง หากมีจำนวนมากเกินไปย่อมทำให้พืชพรรณเสียหาย จนทำให้ธรรมชาติขาดสมดุล นกเหล่านี้จึงมีส่วนช่วยให้ไม่ต้องใช้สารเคมี และยาฆ่าแมลงในการกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรประหยัดรายจ่ายไปได้อย่างมากมายและยังไม่ได้ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อม โทรมลงด้วย เช่น ผุ่นนางแอ่นที่บินจับแมลงบนท้องฟ้า นกกระจับช่วยกำจัดหนอนตามต้นไม้ เหยี่ยวและนกล่าช่วยกำจัด หนูที่มากัดกินต้นข้าว เป็นต้น (<http://www.bcst.or.th/birding/birding12htm>) ดังนั้นการรักษาสภาพแวดล้อมของความ หลากชนิดของนก ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) คือ

การอนุรักษ์ ป่าไม้ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเน้นการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ที่ประกอบด้วย ความรอบรู้ คุณธรรม และความเพียร ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จากประเด็นสำคัญของความมุ่งหวังและเป้าหมายทั้งวิสัยทัศน์ของจังหวัดสมุทรสงคราม และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การอนุรักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และด้วยพื้นที่อำเภอบางคนที มีพื้นที่สวนผลไม้ที่มีการทำสวนผลไม้ที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก จึงน่าจะมีความหลากหลายชนิดของนกที่มีคุณค่าต่อการเกษตร และจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะพื้นที่การเกษตรเป็นแหล่งอาหารและแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญของนกหลายชนิดที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยตั้งใจที่จะทำวิจัยเรื่อง ความหลากหลายชนิดของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่สวนผลไม้ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดนก อุบัติการณ์การหากิน และสถานภาพของนก
2. เพื่อศึกษาความชุกชุมของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษา
3. เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมของนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ทำการเดินสำรวจตามเส้นทางสำรวจในพื้นที่สวนผลไม้ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม 3 ประเภท คือ สวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอ จำนวน 6 สวน จากเส้นทางการสำรวจเข้าไปข้างละประมาณ 10 เมตร โดยมีระยะทางยาวโดยเฉลี่ย 300 เมตร ซึ่งใช้เวลาในการสำรวจในช่วงเช้า ตั้งแต่พระอาทิตย์เริ่มขึ้น จนถึงเวลา 11.00 น. และช่วงบ่ายเวลา 15.00 น. จนถึงพระอาทิตย์ตกดิน ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนเมษายน-กันยายน 2555 เดือนละ 2 ครั้ง ทำการบันทึกชนิดนกจำแนกนกที่พบตามหนังสือ A guide to the Birds of Thailand โดย Boonsong Lekgul และ Philip D. Round (1991) และลักษณะที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ ทั้งที่พบเห็นตัวโดยตรงและจากการจำแนกชนิดจากเสียง
2. นำข้อมูลการพบนกมาวิเคราะห์หาค่าความชุกชุมของชนิดนก (relative abundance) โดยวิธีของ Pettingill (1969) ดังนี้

$$\text{ร้อยละของความชุกชุม} = \frac{\text{จำนวนครั้งที่พบนกชนิดนั้นๆ}}{\text{จำนวนครั้งที่สำรวจ}} \times 100$$

จากนั้นนำร้อยละของความชุกชุมที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับความชุกชุม ดังนี้

ระดับ 5	นกที่มีความชุกชุมสูงมาก (Abundance: A)	พบในอัตราร้อยละ 90 – 100
	พบได้บ่อยมาก	
ระดับ 4	นกที่มีความชุกชุมมาก (Common: C)	พบในอัตราร้อยละ 65 – 89
	พบบ่อย	
ระดับ 3	นกที่มีความชุกชุมปานกลาง (Moderately common: MC)	พบในอัตราร้อยละ 31 – 64
	พบได้ปานกลาง	
ระดับ 2	นกที่มีความชุกชุมค่อนข้างน้อย (Uncommon: UC)	พบในอัตราร้อยละ 10 – 30
	พบได้ค่อนข้างน้อย	
ระดับ 1	นกที่มีความชุกชุมน้อย (Rare: R)	พบในอัตราร้อยละ 1 – 9
	พบน้อย	

ผลการวิจัย

จากการศึกษาชนิดนกในสวนผลไม้ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ผลการศึกษา ดังแสดงในตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ชนิดนกที่พบบริเวณสวนผลไม้ ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ระหว่าง เดือนเมษายน-กันยายน 2555

ที่	ชนิดนก	ชนิดของสวนผลไม้					
		ลิ้นจี่ 1	ลิ้นจี่ 2	มะพร้าว 1	มะพร้าว 2	ส้มโอ 1	ส้มโอ 2
1	นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง	✓	✓		✓	✓	
2	นกโพระดกธรรมดา	✓		✓	✓	✓	✓
3	นกตีทอง		✓				
4	นกตะขาบทุ่ง	✓	✓	✓	✓	✓	
5	นกกระเต็นนอกขาว	✓		✓		✓	✓
6	นกกินเบี้ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7	นกอีวาบตักแตน			✓			
8	นกกาเหว่า	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	นกบั้งรอกใหญ่			✓		✓	
10	นกกะปูดใหญ่	✓		✓	✓	✓	✓
11	นกพิราบป่า	✓	✓	✓	✓		
12	นกเขาไฟ				✓		
13	นกเขาใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14	นกเขาชวา	✓	✓	✓		✓	✓
15	นกกวัก	✓	✓	✓	✓	✓	✓
16	นกกระแตแต้แว๊ด			✓		✓	✓
17	นกกาน้ำเล็ก			✓			
18	นกยางเปี้ยว		✓	✓	✓	✓	✓
19	นกยางกรอกพันธุ์ชวา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
20	นกยางเขียว	✓		✓	✓	✓	✓
21	นกแอ่นพง			✓			
22	นกขมิ้นน้อยธรรมดา				✓		
23	นกอีแพรดแถบอกดำ		✓		✓	✓	✓
24	นกแซงแซวหางป๋วงใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
25	นกกาข่านบ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
26	นกเอี้ยงหงอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
27	นกเอี้ยงสาริกา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
28	นกนางแอ่นบ้าน	✓		✓			
29	นกปรอดหน้าवल					✓	
30	นกปรอดสวน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
31	นกกระจิบธรรมดา	✓	✓	✓	✓	✓	✓
32	นกกระจัดขาสีเนื้อ					✓	
33	นกสีชมพูสวน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
34	นกกินปลีคอสีน้ำตาล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
35	นกกินปลีอกเหลือง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
36	นกกระจอกบ้าน			✓			
37	นกกระดัดขี้หมู	✓	✓	✓		✓	✓
38	นกกระดัดตะโพกขาว	✓	✓	✓			
	รวม	25	23	31	24	28	23

หมายเหตุ

- ลิ้นจี่ 1
- ลิ้นจี่ 2

คือ สวนลิ้นจี่ ในตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที
คือ สวนลิ้นจี่ ในตำบลโรงหีบ อำเภอบางคนที

3. มะพร้าว 1 คือ สวนมะพร้าว ในตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที
4. มะพร้าว 2 คือ สวนมะพร้าว ในตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที
5. ส้มโอ 1 คือ สวนส้มโอ ในตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที
6. ส้มโอ 2 คือ สวนส้มโอ ในตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที

จากตารางที่ 1 พบว่า ในสวนผลไม้ทั้งสวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอ ที่เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ในพื้นที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบนก จำนวน 24 วงศ์ 38 ชนิด โดยในสวนมะพร้าว ในตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จะพบจำนวนชนิดนกมากที่สุด คือ จำนวน 31 ชนิด รองลงมาคือสวนส้มโอ ในตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จำนวน 28 ชนิด ชนิดนกที่พบในสวนผลไม้ทั้ง 6 สวน ในทุกเดือนที่ทำการสำรวจ ได้แก่ นกกินเปี้ยว นกกาเหว่า นกกะปูดใหญ่ นกพิราบป่า นกเขาใหญ่ นกเขาขาว นกกวัก นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกยางเขียว เป็นต้น โดยจะพบชนิดนกมากในเดือนกรกฎาคม จำนวน 31 ชนิด เพราะเป็นช่วงเริ่มมีฝนตก และบางสวนผลไม้มีการวางหลุมในร่องสวนจึงมีแมลงที่เป็นอาหารอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งนกบางชนิดมีการจับคู่ผสมพันธุ์ในช่วงต้นฤดูฝน ส่วนเดือนที่พบชนิดนกรองลงมา คือเดือนกันยายน จำนวน 30 ชนิดเพราะเริ่มมีนกอพยพเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่

ในด้านอุปนิสัยการหากินอาหาร พบกลุ่มนกกินแมลงและตัวหนอนของแมลง ได้แก่ นกกระจิบธรรมดา นกกระจิตชวา สีเนื้อ นกนางแอ่นบ้าน นกแอ่นพง นกอิวาบตั๊กแตน เป็นต้น กลุ่มนกกินสัตว์อื่นๆ และสัตว์น้ำ ได้แก่ นกกระเต็นอกขาว นกกินเปี้ยว เป็นต้น กลุ่มนกกินเมล็ดพืช ได้แก่ นกกระต๊อตั๊กแตน นกกระต๊อตะโพกขาว เป็นต้น กลุ่มนกกินน้ำหวานจากดอกไม้ ได้แก่ นกกินปลอกเหลือง นกกินปลอกสีน้ำตาล เป็นต้น และกลุ่มนกกินลูกปลา กุ้งตัวเล็กตามริมชายคลอง ได้แก่ นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกกวัก เป็นต้น ส่วนสถานภาพของนกที่จำแนกตามการอยู่อาศัยของนกและตามการพบเห็นตามฤดูกาล มีนกประจำถิ่น ที่พบเห็นได้ตลอดทั้งปี จำนวน 36 ชนิด นกประจำถิ่นและนกอพยพ จำนวน 1 ชนิด และนกอพยพเพื่อหนีความหนาวเย็นเข้ามาเพื่อหาอาหารและผสมพันธุ์จากนั้นก็เดินทางต่อไป จำนวน 1 ชนิด

ตารางที่ 2 ความหลากหลายชนิดของนกที่พบในพื้นที่สวนผลไม้แต่ละเดือนโดยแบ่งตามระดับความชุกชุม ระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน 2555

ระดับความชุกชุม	จำนวนชนิดนก	ร้อยละของจำนวนชนิดนก	จำนวนชนิดนกที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ศึกษาในแต่ละเดือน					
			เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
5	18	47.37	18	18	18	18	18	18
4	4	10.53	1	4	4	4	4	4
3	9	23.68	5	3	4	7	6	5
2	3	7.89	1	2	-	1	-	1
1	4	10.53	-	1	2	1	-	-
รวม	38	100	25	28	28	31	28	28

จากตารางที่ 2 พบว่า ในสวนผลไม้ อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ทั้งสวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอ จำนวน 6 สวน มีชนิดนกที่มีปริมาณความชุกชุม ในระดับ 5 คือพบบ่อยมาก จำนวน 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 47.37 ของจำนวนนกที่พบทั้งหมด คือ นกโพระดก นกกินเปี้ยว นกกาเหว่า นกกะปูดใหญ่ นกพิราบป่า นกเขาใหญ่ นกกวักนกเขาขาว นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกแขวงแขวงหว่งใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกเอี้ยงหงอน นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน นกกระจิบธรรมดา นกสีชมพูสวน และนกกินปลอกเหลือง

ในด้านการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของนก พบว่านกประจำถิ่นจะมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษาเพื่อหาอาหารผสมพันธุ์ การทำรัง และเลี้ยงลูก ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนก เพื่อหาอาหาร ประกอบด้วย

กลุ่มนกกินแมลงและตัวหนอนของแมลง ได้แก่ นกกระจิบธรรมดา นกกระจิตชวา สีเนื้อ นกนางแอ่นบ้าน นกแอ่นพง นกอิวาบตั๊กแตน เป็นต้น

กลุ่มนกกินสัตว์อื่นๆ และสัตว์น้ำ ได้แก่ นกกระเต็นอกขาว นกกินเปี้ยว เป็นต้น

กลุ่มนกกินเมล็ดพืช ได้แก่ นกกระตีดขี่หมู นกกระตีดตะโพกขาว เป็นต้น
กลุ่มนกกินน้ำหวานจากดอกไม้ ได้แก่ นกกินปลือกเหลือง นกกินปลือกสีน้ำตาล เป็นต้น
กลุ่มนกกินลูกปลา กุ้งตัวเล็กตามริมชายคลอง ได้แก่ นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกกวัก เป็นต้น
โดยนกเหล่านี้จะมีพฤติกรรมการหาอาหารของนกแตกต่างกัน ได้แก่

- 1) เกาะตามต้นไม้ กิ่งไม้ สายไฟฟ้า อยู่ริมน้ำคอยจ้องหาเหยื่อในน้ำ เพื่อคอยบินโฉบเหยื่อด้วยปาก เช่น นกกระเต็นอกขาว นกกินเปี้ยว เป็นต้น
- 2) ยืนในน้ำหาอาหาร คอยจ้องหาเหยื่อ เมื่อพบเหยื่อก็จับเหยื่อทันที เช่น นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกยางเขียว เป็นต้น
- 3) ยืนบนพืชลอยน้ำและพื้นดิน หากินตามแหล่งน้ำ หากินแมลง พืช และสัตว์น้ำขนาดเล็ก นกที่หากินแบบนี้ เช่น นกกวัก เป็นต้น
- 4) บางครั้งเกาะตามกิ่งก้านของต้นไม้ ดอกไม้ พุ่มหญ้า หรือสายไฟและลงมาเดินหาอาหารตามพื้นดินเป็นครั้งคราว จิกกินเมล็ดพืช แมลง และหนอนเป็นอาหาร เช่น นกเขาไฟ นกเขาใหญ่ นกเขาชวา นกเอี้ยงหงอน นกเอี้ยงสาริกา นกกระจอกบ้าน เป็นต้น
- 5) บางครั้งจับเกาะอยู่เรือนยอดของต้นไม้ และลงมาเดินหาอาหารตามพื้นดินเป็นครั้งคราว เช่น นกกะปูดใหญ่ นกกางเขนบ้าน เป็นต้น
- 6) หากิน หรือตัวหนอนตามพุ่มไม้ในระดับต่ำ เช่น นกปรอดหน้าवल นกปรอดสวน เป็นต้น
- 7) โฉบจับแมลงกลางอากาศทันที เช่น นกนางแอ่นบ้าน นกแอ่นพง หรือเกาะตามกิ่งไม้ สายไฟฟ้า หรือสิ่งก่อสร้าง เมื่อพบเหยื่อก็จับโฉบจับ เช่น นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ เป็นต้น

2. การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนก เพื่อ ทำรังวางไข่ และเลี้ยงลูก ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษในพื้นที่สวนผลไม้ จะพบนกบางชนิดมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อทำรังวางไข่ เลี้ยงลูก บนยอดต้นมะขามในสวนมะพร้าว ได้แก่นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกบางชนิดหาใบหญ้า ดอกหญ้ามาทำรังตามพุ่มไม้ เช่น นกกระตีดตะโพกขาว และพบนกกวักเลี้ยงลูก โดยลูกจะเดินตามพ่อแม่ออกไปหากิน

3. การใช้ประโยชน์พื้นที่ของนกอพยพ คือ นกกระจิ๊ดขาสีเนื้อ เข้ามาอาศัยหากินแมลงตามกิ่งไม้ในพุ่มไม้ ในสวนส้มโอ พฤติกรรมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่ค่อยอยู่นิ่ง ซึ่งสำรวจพบในสวนส้มโอ ในช่วงเดือนกันยายน

ดังนั้นจากผลการศึกษานี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนผลไม้ ร่วมกันทำการเกษตรปลอดสารพิษหรือการเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เป็นนิเวศการเกษตรที่เหมาะสมต่อความหลากหลายชนิดของนกเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้งในด้านการหากินอาหาร การทำรัง วางไข่ และเลี้ยงลูก และผลพลอยได้ที่ตามมา คือ นกมีคุณค่าต่อการเกษตรทั้งในด้านการผสมเกสร การแพร่กระจายพันธุ์พืช การกำจัดศัตรูพืช โดยเกษตรกรไม่ต้องพึ่งสารเคมีที่อาจมีผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนผลไม้ สภาพแวดล้อม ผลผลิตทางการเกษตร และคุณค่าทางโภชนาการ รวมทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาผสมผสานเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ในการอนุรักษ์ความหลากหลายชีวภาพในท้องถิ่น และมีผลผลิตทางการเกษตรปลอดสารพิษที่คุณค่าทางโภชนาการต่อผู้บริโภค

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับ ชนิดนกในสวนผลไม้ 3 ประเภทคือ สวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว และสวนส้มโอที่เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เป็นหลัก ในพื้นที่ตำบลกระดังงา ตำบลโรงหีบ ตำบลบางนกแขวก ตำบลจอมปลวก และตำบลบางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 สวน พบ นกพบนก จำนวน 24 วงศ์ 38 ชนิด โดยในสวนมะพร้าว ในตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จะพบจำนวนชนิดนกมากที่สุด คือ จำนวน 31 ชนิด ส่วนสถานภาพของนก มีนกประจำถิ่น จำนวน 36 ชนิด นกประจำถิ่นและนกอพยพ จำนวน 1 ชนิด และนกอพยพ จำนวน 1 ชนิด และมีชนิดนกที่มีปริมาณความชุกชุม ในระดับ 5 คือพบบ่อยมาก จำนวน 18 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 47.37 ของจำนวนนกที่พบทั้งหมด คือ นกโพระดก นกกินเปี้ยว นกกาเหว่า นกกะปูดใหญ่ นกพิราบป่า นกเขาใหญ่ นกกวักนกเขาชวา นกยางเปีย นกยางกรอกพันธุ์ชวา นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ นกกางเขนบ้าน นกเอี้ยงหงอน นกเอี้ยงสาริกา นกปรอดสวน นกกระจิบธรรมดา นกสีชมพูสวน และนกกินปลือกเหลือง ในด้านการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของนก พบว่านกประจำถิ่นจะมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ศึกษาเพื่อการหาอาหารผสมพันธุ์ การทำรัง และเลี้ยงลูก ส่วนการใช้ประโยชน์พื้นที่ของนกอพยพ คือ นกกระจิ๊ดขาสีเนื้อ เข้ามาอาศัยหากินแมลงตามกิ่งไม้ในพุ่มไม้

ในสวนส้มโอ พฤติกรรมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ไม่ค่อยอยู่นิ่ง ซึ่งสำรวจพบในสวนส้มโอ ในช่วงเดือนกันยายน
อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรสวนผลไม้ ควรเน้นการจัดทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อรักษาความหลากหลายชนิดของนก โดยการส่งเสริมการปลูกพืชแบบสวนผสมผสาน จะส่งผลให้มีความหลากหลายชนิดของนกมากกว่าสวนผลไม้ที่ปลูกพืชชนิดเดียว เนื่องจากจะเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งอาหารที่หลากหลาย ส่งผลให้นกเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่นี้เพื่อการหาอาหาร และส่งผลพลอยได้ต่อการกำจัดแมลงศัตรูพืช กระจายพันธุ์พืช และการผสมพันธุ์พืช อีกทั้งลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้วิธีทางเลือกต่างๆ เช่น การใช้น้ำหมักชีวภาพ การปลูกพืชคลุมดิน การถางหญ้ามาคลุมดิน การปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น และปลูกพืชที่มีกลิ่นฉุน ได้แก่ ดาวเรือง ตะไคร้หอม พริก สะเดา เป็นต้น แซมในสวนผลไม้ และปลูกไว้ออบๆสวนผลไม้ เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชที่เข้ามาทำลายผลผลิตในสวนผลไม้ และนำพืชที่มีกลิ่นฉุนมาเป็นวัตถุดิบในการทำสารกำจัดแมลงศัตรูพืช เพื่อนำมาฉีดพ่นป้องกัน/กำจัดแมลงศัตรูพืชในสวนผลไม้ แม้แต่การนำวัชพืชน้ำในร่องสวนได้แก่ ผักตบชวา จอก แหน เป็นต้น มาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดินให้กับไม้ผลในสวนผลไม้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนวน รัตนวรราชะ (2550) ที่กล่าวว่าเกษตรอินทรีย์จะละเว้นการใช้หลักปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทั้งหลาย เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ฯลฯ และแนวคิดของวิฑูรย์ ปัญญากุล และวิบูลย์ เข็มเฉลิม (2546) ที่กล่าวว่าในการทำเกษตรอินทรีย์มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้ 1) การอนุรักษ์นิเวศการเกษตร และสิ่งแวดล้อม บทบาทสำคัญในการสร้างสมดุลของนิเวศการเกษตร 2) การฟื้นฟูนิเวศการเกษตร โดยการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ 3) การพึ่งพากลไกธรรมชาติในการทำเกษตร กลไกในธรรมชาติที่สำคัญต่อการเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ วงจรหมุนเวียนธาตุอาหาร รวมทั้งการพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตอย่างสมดุลในระบบนิเวศ ทั้งในเชิงของห่วงโซ่อาหาร การพึ่งพา และห่วงโซ่อาหาร 4) การควบคุมและป้องกันมลพิษ เกษตรกรที่ทำการเกษตรอินทรีย์จึงต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการป้องกันมลพิษต่างๆจากภายนอกมิให้ปนเปื้อนผลผลิต 5) การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต โดยมีแนวทางที่มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมในเกษตรกรชาวสวนผลไม้ทำสวนผลไม้แบบสวนผสมผสาน โดยเน้นการทำเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นการทำเกษตรที่ปลอดภัย การรักษาสมาคมของระบบนิเวศ และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำเกษตรแบบพึ่งตนเอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค
2. ควรรักษาสถาบันทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การจัดกิจกรรมดูนก ในโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2543. **มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
ชนวน รัตนวรราชะ. 2550. “พืชในระบบเกษตร”. น.64. ใน นงพาง สุวานิช(บรรณธิการ).**ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
วิฑูรย์ ปัญญากุล และวิบูลย์ เข็มเฉลิม .2546. **ความรู้เบื้องต้นเกษตรอินทรีย์**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสายใยแผ่นดิน.
สุภัทสร นิมเฉิด และนุชจรี แพทย์วงศ์. 2555. **การศึกษาความสัมพันธ์ของชนิดนกกับถิ่นที่อยู่อาศัยบริเวณชายคลองในพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรสงคราม**. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ,กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
Lekagul, B. และ P.D.Round. 1991. **A guide to the bird of Thailand**. Bangkok : Damsutha Press.
Pettingill, O.S. (1969). **A Laboratory and Field Manual of Ornithology**. 7 th ed Minnesona : Burgess Publication Company.
สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bcst.or.th/birding/birding12.htm>
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที. เข้าถึงได้จาก : <http://www3.cdd.go.th/bangkhonthi/index.php/history-bangkhonthi>
วิชาการ.คอม เข้าถึงได้จาก : <http://www.vcharkarn.com>

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ฉบับสมบูรณ์
(Poster Presentation)

สาขาการศึกษา

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

**รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด**
**A DEVELOPMENT MODEL FOR STRATEGIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS
UNDER THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA CHANTHABURI
AREA I, AREA II AND TRAT**

สุรีย์มาศ สุขกลี

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น 2) การสร้างร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) การพัฒนาแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 4) การตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) การสรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากเทคนิคเดลฟายไปสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 169 คน ตอบแบบสอบถามความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด 1) ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีความสามารถคิดเชิงวิเคราะห์โดยสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ พัฒนาด้วยวิธีการกรณีศึกษา 2) ด้านการมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ มีการบริหารจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศและบริหารงานโดยใช้ฐานข้อมูล พัฒนาด้วยวิธีการสัมมนา 3) ด้านการมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ สามารถประสานปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้หลักการของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) พัฒนาด้วยวิธีการสอนงาน 4) ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทันสมัยและมีคุณภาพ พัฒนาด้วยวิธีการฝึกงาน 5) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดวิสัยทัศน์จากการคิดนอกกรอบที่สามารถปฏิบัติได้ พัฒนาด้วยวิธีการเกมการบริหาร

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, รูปแบบ

Abstract

The objectives of this research were to study and develop administration model for strategic leadership of administrators under the office of Primary Educational Service Area Chanthaburi Area I, Area II and Trat. The research procedures consisted of 5 steps as follows: 1) Find basic data 2) Design the model 3) Develop Model 3) Verify quality of the model. 4) Implement and present the model for strategic leadership of administrators under the office of Primary Educational Service Area Chanthaburi Area I, Area II and Trat. The sample used to construct the model included 18 strategic leadership experts, derived by means of purposive sampling. They were asked to review to the Delphi technique questionnaires. The statistical devices used for the analysis of data were median and interquartile range. The appropriate strategic leadership model was finally rated by the sample of 176 administrators in basic education institutions. The statistical devices used for analyzing the data were mean and standard deviation.

The results showed that A Development Model for Strategic Leadership of Administrators under the Office of Primary Educational include: 1) High-level cognitive activity by analytical thinking factor

develop by case study 2) Gathering multiple inputs to formulate strategy for administration data base develop by seminar 3) Anticipating and creating the future can coordinate in total quality management by teach 4) Revolutionary thinking for change quality modern behavior develop by training 5) Creating a vision by practice creative thinking develop by administration game.

Keywords: Strategic Leadership of Administrators, Model

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 9 ได้กำหนดให้ กระบวนการจัดการศึกษาและการปรับระบบและโครงสร้างของการบริหารการจัดการศึกษาโดยยึดหลักความเป็นเอกภาพใน ด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการในแต่ละระดับหรือแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งยึดหลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาทุกด้านไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ สถานศึกษา ส่วนมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใด ๆ คุณภาพของคนเป็นสิ่งสำคัญต่อความ เจริญก้าวหน้าของประเทศ แม้แต่ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอันจำกัด หากพลเรือนเหล่านั้นมีคุณภาพประเทศย่อม เจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกัน แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ปาสิกา นิธิ- ประเสริฐกุล. 2547 : 1-2)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงต้องมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่องค์กร ผู้นำองค์กรหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือเป็นผู้มี วิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช. 2549 : 44) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารแบบใหม่ที่ สอดคล้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการวางแผนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ครอบคลุมภารกิจและขอบข่ายทั้งหมดของสถานศึกษา ทำให้มีการนำเอาเรื่องของการบริหารงานโดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมและประเมินผล กลยุทธ์เข้ามาบูรณาการร่วมกัน เป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) โดยผู้นำระดับสูงขององค์กรหรือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับกลยุทธ์ เป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ในทุกขั้นตอน กล่าวโดยสรุปการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ขั้นตอนการวางกลยุทธ์ (Strategic Formulation) 2) ขั้นตอนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic Implementation) และ 3) ขั้นตอนการควบคุมและการประเมินผล เชิงกลยุทธ์ (Strategic Control & Evaluation) (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2548 : 408) ซึ่งสถานศึกษาจะเกิดการบริหารเชิงกล ยุทธ์ได้นั้น ตามแนวคิดของ ดูบริน (DuBrin. 1998 : 355) กล่าวว่า ผู้นำระดับสูงหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี องค์กรประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน คือ 1) การมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง 2) การมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ 3) การมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ 4) การมีความคิด เชิงปฏิวัติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารเชิงกลยุทธ์ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องมีการอบรมและ พัฒนาเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้เป็นนักบริหารการศึกษามีอาชีพ (รุ่ง แก้วแดง. 2540 : 278) ซึ่ง กิตติมา ปรีดีติติก (2542 : 117) ระบุว่า การพัฒนาผู้บริหารเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหารงานบุคคลเพราะเมื่อเวลาผ่านไป วิทยาการต่าง ๆ เจริญขึ้น เทคนิควิธีการทำงานเปลี่ยนแปลงไปแต่ความรู้ต่าง ๆ ลดน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม จากผลการศึกษาของ รุ่งเรือง สุขาภิรมย์ (2544 : 175) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัย ที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ กรณีศึกษานโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ทำให้สิ่งที่มี อยู่

เป็นอยู่ดีขึ้น เป็นประโยชน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตัวคน ระบบงานของสถานศึกษา อาคารสถานที่และความรู้สึกนึกคิด สอดคล้องกับแนวความคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2549 : 172) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ วิธีการในการพัฒนาบุคคลระดับ นักบริหารสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การประชุมสัมมนาและการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร

สามารถทำได้หลายด้านทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพ จิตใจ อารมณ์ สังคม การพัฒนาด้านความรู้ความสามารถทักษะในการทำงาน ให้มีความเชี่ยวชาญและการพัฒนาภาวะผู้นำให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา พิจารณาถึงความอยู่รอดของสถานศึกษาต่อไปในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับการดำเนินการตามโครงการยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ที่ได้ให้ความสำคัญต่อผู้บริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ เนื่องจากเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นที่ต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบอยู่ขณะนี้ ในการพัฒนาผู้บริหารนั้นต้องมีระบบการฝึกอบรมที่มีคุณภาพโดยเน้นกระบวนการคิด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการประชุมเพื่อให้ได้ข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553 : 1)

จากความสำเร็จและจำเป็นดังกล่าวจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด สำหรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับปรัชญาและพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยให้บริการทางวิชาการแก่สังคมทั้งภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรหรือสถาบันทางศาสนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และวิธีการพัฒนา รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด โดยมีองค์ประกอบคือ 1) การมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง 2) การมีความสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ 3) การมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ 4) การมีความคิดเชิงวิวัตติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ โดยการสังเคราะห์ผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างรูปแบบจำลองด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญชนิดเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยและมีแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสมบูรณ์ด้วยการนำรูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 มาศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดเป็นรูปแบบด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด ที่ผ่านการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 3 โดยผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด จำนวน 169 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด โดยจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ใน 5 ด้าน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก คือ มีความสามารถคิดเชิงวิเคราะห์โดยสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ พัฒนาด้วยวิธีการกรณีศึกษา มีความรอบรู้ในสถานการณ์ สามารถวิเคราะห์และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาหน่วยงานได้ พัฒนาด้วยวิธีการกลุ่มทำงาน มีการวางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาด้วยวิธีการประชุมทางวิชาการ

ด้านการมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก คือ มีการบริหารจัดการข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศและบริหารงานโดยใช้ฐานข้อมูล พัฒนาด้วยวิธีการสัมมนา เป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดเชิงกลยุทธ์ ยืดหยุ่นการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ พัฒนาด้วยวิธีการสอนงาน วางแผนการปฏิบัติงานได้ทุกรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาด้วยวิธีการเทคนิค เอ ไอ ซี

ด้านการมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก คือ สามารถประสานปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้หลักการของการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TQM) พัฒนาด้วยวิธีการสอนงาน สามารถคาดการณ์แนวโน้มอนาคตและกำหนดทิศทางของสถานศึกษา พัฒนาด้วยวิธีการประชุมทางวิชาการ พัฒนาระบบงานของสถานศึกษาให้ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนาด้วยวิธีการศึกษาดูงาน

ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก คือ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ทันสมัยและมีคุณภาพ พัฒนาด้วยวิธีการฝึกงาน คิดนอกกรอบเพื่อหาเทคนิควิธีการที่แปลกใหม่และสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา พัฒนาด้วยวิธีการกรณีศึกษา ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา พัฒนาด้วยวิธีการสนทนาวางกลม

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยสามลำดับแรก คือ กำหนดวิสัยทัศน์จากการคิดนอกกรอบที่สามารถปฏิบัติได้พัฒนาด้วยวิธีการเกมการบริหาร มีการนำวิสัยทัศน์สู่แผนปฏิบัติการประจำปี พัฒนาด้วยวิธีการสอนงานมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ พัฒนาด้วยวิธีการสัมมนา

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง โดยรวมและ รายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากภาวะผู้นำกับการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งเพราะในการบริหารนั้นผู้บริหารจะพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ยากต่อการแก้ไขบางปัญหาขาดความชัดเจนหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาจึงต้องทำหน้าที่จัดการหรือเป็นผู้นำเพื่อพาสถานศึกษาไปสู่ความก้าวหน้าตามความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน การบริหารการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งรู้จักการประสานงานเพื่อสนองความต้องการของชุมชนให้เป็นไปตามความคาดหวังและสอดคล้องกับทรัพยากรด้วย การใช้พลังอำนาจและอิทธิพลอย่างยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีการประสานงานต่าง ๆ อย่างมีภาวะผู้นำที่จะนำสถานศึกษาไปสู่การพัฒนา (Sergiovanni, Kelleher, McCarthy & Wirt. 2004 : 72 - 73) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะต่าง ๆ ประกอบด้วย ทักษะทางด้าน การพูด การควบคุมงานและการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล ควรมีภาวะผู้นำที่มีคุณภาพในการกำหนด พันธกิจ ระเบียบแบบแผน การส่งเสริมภาวะผู้นำในสถานศึกษาสามารถทำได้โดยผู้บริหารการศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงออกอย่างอิสระเพื่อช่วยอำนวยให้เกิดภาวะผู้นำขึ้น (Sergiovanni, Kelleher, McCarthy & Wirt. 2004 : 59) และ ธงชัย สันติวงษ์ (2546 : 60 - 61) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหาร

ควรมีทักษะในการจูงใจทีมงาน รู้จักการเสริมสร้างความริเริ่ม ยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการจัดโครงสร้างองค์การ แก้ปัญหาความขัดแย้งได้ รู้จักการเจรจาต่อรอง สร้างความภาคีและความผูกพันต่อองค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2545 : 89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และความพึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน การใช้อำนาจของผู้บริหารและความพึงพอใจในงานของครูมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาวะผู้นำของผู้บริหาร การใช้อำนาจของผู้บริหาร ความศรัทธาของครูและชีวิตสังคมของครู สามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจในงานของครูได้ร้อยละ 37.65

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ด้านการมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากจากกลยุทธ์ในการบริหารมี 4 ประการคือ การขัดเกลางานสังคม การศึกษาในระบบ ประสบการณ์ในอาชีพและวัฒนธรรมขององค์การ การขัดเกลางานสังคมประกอบไปด้วยการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา การเป็นแบบอย่างที่ดีของบิดามารดา ความยากลำบากในวัยเด็กที่ทำให้เกิดความอดทน พากเพียร การเป็นน้องที่มีพี่ ๆ ให้การสนับสนุนและการฝึกฝนของบิดามารดาที่ทำให้เกิดความเฉลียวฉลาดในวัยเด็ก การศึกษาในระบบประกอบไปด้วยการมีครูดี การได้เรียนในวิชาที่เป็นประโยชน์โดยตรงและการได้ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประสบการณ์ในการเรียนระดับปริญญาตรีโทและเอกและประสบการณ์ ในการทำงาน วัฒนธรรมขององค์การประกอบไปด้วยความเชื่อและค่านิยมของผู้นำเกี่ยวกับการบริหารองค์การ (เสน่ห์ จุ้ยโต. 2541 : 103) และ บุญทิวา บุญยะประภัสร์ (2547 : 38-56) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีภาระหน้าที่และบทบาทต่อสถานศึกษา ต่องานและต่อคนเกี่ยวกับ 1) ภาระหน้าที่และบทบาทต่อสถานศึกษา ผู้บริหารต้องตื่นตัว เป็นแกนนำที่จะรองรับสถานการณ์ด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อความอยู่รอดและการเติบโตของสถานศึกษา ต้องสร้างสำนึกความรับผิดชอบในงานให้แก่สมาชิกในสถานศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบผลงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและพัฒนาควบคู่กันกับระบบงาน 2) ภาระหน้าที่และบทบาทต่องาน ผู้บริหารมีหน้าที่และบทบาทต่องาน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ งานบริหาร งานตัดสินใจ แก้ปัญหาอื่น ๆ และงานในอนาคตโดยต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล 3) ภาระหน้าที่และบทบาทต่อบุคคลและกลุ่มในสถานศึกษา ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารที่ต้องทำก็คือ การบริหารคน ได้แก่ การนำ จูงใจ พัฒนา รักษาไว้ให้คนเก่งและดีอยู่ทำประโยชน์แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด รวมทั้งต้องรักษาคุณภาพระหว่างเป้าหมายของสถานศึกษากับความต้องการของบุคคลและกลุ่มเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายตอบสนองต่อเป้าหมายซึ่งกันและกันได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี จิรจรัสชัย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู พบว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู ตามแนวความคิดของ แบบสและอโวลีโอ โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ อยู่ในระดับมาก และใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก ใช้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ อยู่ในระดับปานกลาง

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ด้านการมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทการเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จัดสร้างและกำหนดวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีคุณธรรมซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความสามารถทางอารมณ์ มีความสามารถในการบริหารจัดการ การสื่อสาร มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นนักวิจัย นักพัฒนาและพัฒนางานองค์การไปสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (วนิดา ศุภระมุล. 2546 : 34-35) และ กวี วงศ์พูน (2543 : 5-6) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารควรมีการศึกษาดี มีความเฉลียวฉลาดเชื่อมั่นในตนเอง มีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การและสังคมมีจิตสำนึกที่ดี ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเพียรพยายาม รับผิดชอบ กล้าหาญ สนใจศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ สามารถปรับตัว ปรับอารมณ์ได้ มีทักษะทางการพูด อารมณ์ขัน มีความสามารถด้านกีฬา มีทักษะทางเศรษฐกิจ สังคมดีเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ มีวินัยในตนเอง และลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพต้องสร้างความเป็นหนึ่งจาก ความหลากหลาย มองสรรพสิ่งแบบองค์รวมไม่ใช่แค่บูรณาการหรือการรวมเพราะการมองแบบองค์รวมเป็นการมองสรรพสิ่ง ดุจดั่งสิ่งมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ มีการพัฒนา ลักษณะของผู้นำจึงต้องมีสันติภาพเป็นวิสัยทัศน์ มีความรัก

ความเมตตาเป็นยุทธศาสตร์ มีจิตสาธารณะและจิตอาสาเป็นกลยุทธ์ แล้วมาช่วยกันทำแผนปฏิบัติการที่หลากหลาย (ปาฐกถา นิธิประเสริฐกุล. 2547 : 9) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชาติ สังข์รุ่ง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ภาวะผู้นำ พบว่ามี 9 ประการ คือ 1) อำนาจหน้าที่และตำแหน่ง 2) สถานการณ์แวดล้อม สิ่งแวดล้อมภายนอก 3) ขนาดของกลุ่มผู้ร่วมงาน 4) อายุ เพศ ประสบการณ์และคุณวุฒิของผู้นำ 5) ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารนาน ๆ พฤติกรรม ด้านกิจสัมพันธ์ลดลง 6) ลักษณะของตัวผู้นำ ประกอบด้วย ลักษณะทางกายและบุคลิกภาพ ความซื่อสัตย์ ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติปัญญา มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ 7) ลักษณะของผู้ตาม 8) คุณลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 9) คุณลักษณะขององค์การและบรรยากาศองค์การ

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ด้านการมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ ผู้นำต้องมีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา พิจารณาถึงความ อยู่รอดของสถานศึกษาต่อไปในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับการดำเนินการตามโครงการยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทย เข้มแข็ง ที่ได้ให้ความสำคัญต่อผู้บริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ เนื่องจากเป็นหัวใจ ของการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้นำการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นที่ต้องการของประเทศเพื่อพัฒนาประเทศอย่างเป็น ระบบอยู่ขณะนี้ ในการพัฒนาผู้บริหารนั้นต้องมีระบบการฝึกอบรมที่มีคุณภาพโดยเน้นกระบวนการคิด กระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการประชุมเพื่อให้ได้ข้อตกลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2553 : 1) ซึ่ง เจมส์ และคอนนอลลี (James & Connolly. 2000 : 141 – 142) ได้เสนอไว้ว่า ลักษณะของ ภาวะผู้นำทางการศึกษา ประกอบด้วย ความสามารถทางการวิเคราะห์ จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน สามารถทำให้ทีมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครองและนักเรียนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล มี วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและรู้จักเลือกใช้กลยุทธ์เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รู้จักสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน ปรับปรุงสถานที่ได้สะอาดสวยงาม มีทักษะการบริหารบุคคล มีศักยภาพในการจัดระบบงานเพื่อควบคุมให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ ดี สนับสนุนให้เกิดความผูกพันกับสถานศึกษาโดยพัฒนาทีมงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง สามารถ จูงใจและสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้ร่วมงานสามารถยกระดับคุณภาพการทำงานขึ้นได้ รู้จักมอบหมายงานเพื่อให้ผู้อื่นได้มี โอกาสแสดงภาวะผู้นำออกมา ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเป็นไป ด้วยความราบรื่น สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ ยกกระดับคุณภาพชีวิตและคุณภาพการทำงานของบุคลากรใน สถานศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ หงส์ไทย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนา ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความต้องการ ในการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่ผู้บริหารมีความต้องการในการ พัฒนามาก ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 2) การสร้างสื่อและการนำ วิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ 3) การวางแผนงาน การวางแผนกลยุทธ์ การกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) การสร้าง ภาวะผู้นำ 5) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 6) การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหารงาน

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 , เขต 2 และตราด ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกชื่ออยู่ในระดับมาก เนื่องจากมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน มาตรฐานด้านปัจจัยระบุไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ระบุเป็นตัวบ่งชี้ไว้คือ 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง 3) ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย (สมเดช สีแสง. 2546 : 417) ซึ่ง ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน (2546 : 18) เสนอว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา มีความรู้ และทักษะในการบริหารจัดการ รู้จักการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ รู้จักการกระจายอำนาจ สามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้ บริหารทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะในการประเมินผลบุคลากร และรายงานต่อสาธารณะชน ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้อง มีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกล ยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ผู้นำองค์การหลายแห่งที่ประสบ

ความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช. 2549 : 44) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติมา เทียนทอง (2544 : 90) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าสอดคล้องกับแบบจำลองความคิดในอนาคตคือ 1) คุณลักษณะส่วนตัวด้านความหน้าเชื่อถือมี 5 ประการคือ เป็นผู้มีความฉลาดและวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ 2) ความสามารถในการบริหารจัดการบริหารจัดการมี 5 ประการคือ ความสามารถในการวิเคราะห์และวางแผน ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ความสามารถในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ความสามารถในการติดตามงานและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อ ศึกษาและพัฒนาารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง 2) การมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ 3) การมีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ 4) การมีความคิดเชิงปฏิวัติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ เสนอต่อ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผนดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด ที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจสามารถนำไปใช้ดำเนินการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานบริหารจัดการผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

2.2 ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ดำเนินงานตามขั้นตอนในรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องควรติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานและจัดทำเป็นรายงานสรุปผลการดำเนินงานสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด ควรมีการวิจัย ดังนี้

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด

3.2 ควรมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, เขต 2 และตราด

เอกสารอ้างอิง

กวี วงศ์พัฒ. 2543. การพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

กิติมา ปรีดีดีล. 2542. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรภาพพัฒนา.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2553. โครงการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

ธงชัย สันติวงษ์. 2546. การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง.

นิติมา เทียนทอง. 2544. ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. 2549. **ภาวะผู้นำ และผู้นำเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
บัณฑิต แทนพิทักษ์. 2545. “ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ : ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ,” ใน
บริหารการศึกษา มศว, 1(3), 14-17.
- บุญทิวา บุญยะประภัสร์. 2547. “ภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา.” ใน **ข้าราชการ**, 39(5), 38-56.
- ปาติกา นิธิประเสริฐกุล. 2547. **ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่
ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทาลัยบูรพา.
- พัชรี จิรจรัสชัย. 2544. **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดกาญจนบุรี ตามการรับรู้ของครู. พัฒนาพื้นที่
ชายฝั่งทะเลตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. 2546. “ลักษณะผู้บริหารยุคใหม่ตาม พ.ร.บ.ใหม่,” ใน **การศึกษา กทม.**, 27(1), 16-20.
- รุ่ง แก้วแดง. 2540. **รีเอ็นจิเนียร์ระบบราชการไทย**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. 2544. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติกรณีศึกษา
นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา ศุภระมุล. 2546. “ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่กับความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง,” ใน **บริหารการศึกษา
มศว.**, 2(5), 33-66.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2548. **ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิรัตน์เอดดูเคชั่น.
- สุรชาติ สังข์รุ่ง. 2542. **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสนห์ จุ้ยโต. 2541. **วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารอุดมศึกษา : กรณีศึกษาของผู้บริหารระดับสูง**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- DuBrin, A. J. 1998. **Leadership : Research Findings, Practice, and Skills**. Boston: Houghton.
James, C., & Connolly, U. 2000. **Effective Change in School**. London : Routledge Farmer.
Sergiovanni, T. J., Kelleher, P., McCarthy, M. M., & Wirt, F. M. 2004. **Educational Governance
and Administration**. 5th ed. Boston : Pearson Education.

การศึกษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี
ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง

THE IMAGE OF STUDENTS AND PARENTS TOWARD HIGHER EDUCATIONAL
INSTITUTES IN CHANTHABURI PROVINCE

วราญา ภูเสตวงษ์, อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, สุรีย์มาศ สุขกลี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรีตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง โดยจำแนกตาม สถาบันอุดมศึกษา เพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาและผู้ปกครองนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จำนวน 720 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1990 : 608) และการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 360 คน และผู้ปกครองจำนวน 360 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบสอบถามปลายเปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.21 - 0.79 มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 - 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับดี โดยด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในลำดับแรก รองลงมา เป็นด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษา ส่วนลำดับสามเป็นด้านความเชื่อถือต่อสถาบันอุดมศึกษา 2) ภาพลักษณ์สถาบันอุดมศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพ โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามสถาบันอุดมศึกษา พบว่าโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ด้านความเลื่อมใสศรัทธา ด้านการยอมรับต่อกิจกรรม ด้านความเชื่อถือ

Abstract

The purpose of this research were to study the image of Higher educational institutes in Chanthaburi province as perceived by concerned persons in 3 following aspects : faith, recognition and trust. They were classified by higher educational institutes, gender, education of parents and status. The samples of this research were 720 the students and parents of Rambhai Barni Rajabhat University and Rajamangala University of Technology Tawan-ok : Chanthaburi Campus by Krejcie and Morgan tables and stratified random samplings. There were 360 students and 360 parents. The research instruments were checklists, opened questionnaires and the rating scale questionnaires with item discrimination 0.21 - 0.79 and alpha reliability 0.75 - 0.87. The statistic values used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The following major results of the study have been revealed. 1) The image of Higher educational institutes in Chanthaburi for the overall and individual variables were at the good levels. The dimension that received the highest mean was faith followed by recognition and trust . 2) The comparison of the image of Higher Educational Institutes classified by the gender, education of parents and status for the overall and the individual variables were not significant but the image classified by higher educational institutes of the students and parents showed significant difference at 0.01 level.

Keyword : The image of Higher educational institutes, faith, recognition, trust

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555 : ปฐมบท) แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไป ทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ โครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งความเสี่ยงจากความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ดีงามในสังคมไทย ความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัว รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ได้อย่างยั่งยืน

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการพัฒนามนุษย์ ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาคน ซึ่งจัดเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ คนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม จะเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้เดิม และสร้างความรู้ใหม่ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ความรู้ ทักษะ พื้นฐานทางด้านวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับสูง ที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ เพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับสูง

ในปัจจุบันนี้ สถานการณ์การศึกษาต่าง ๆ มีการแข่งขันกันมากขึ้น ภาพลักษณ์จัดเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นตัวที่สะท้อนการรับรู้ ความไว้วางใจของนักศึกษาและผู้ปกครอง ที่มีต่อทางสถาบันฯ ซึ่งปรากฏอยู่ในหลายรูปแบบ ทั้งในด้านการดำเนินงานของหน่วยงาน การบริการจัดการ การให้บริการการศึกษา การให้บริการด้านอาคารสถานที่ การจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน รวมถึงความพร้อมในการจัดเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถผลิตนักศึกษาที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดได้ ทั้งยังสามารถสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย เข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ในอนาคตอันใกล้ด้วย

ระบบอุดมศึกษาคงหนีไม่พ้นกับความคาดหวังของประชาชน ในเรื่องการมีนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจน ที่จะทำให้คนไทยมีความรู้คู่คุณธรรม (อรุณวดี พัฒนิบูลย์, 2550 : 55) ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ที่จะทำให้ระบบอุดมศึกษาเป็นการศึกษาของปวงชน สามารถสนองตอบต่อความต้องการ และเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีแนวทางและพันธกิจที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จากการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นระบบอุดมศึกษา นั่นคือ อุดมศึกษาต้องมีพลวัตสูง เพื่อที่จะสามารถปรับตัวได้ดี ทั้งในด้านเป้าหมายและกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งต้องทันต่อพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย อุดมศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณของผลผลิต ไม่ว่าจะเป็นการผลิตบัณฑิต การวิจัย หรือการบริการทางวิชาการ ที่สำคัญอุดมศึกษาต้องเป็นการศึกษาระดับทางเลือก

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี เป็นสถาบันอุดมศึกษาเก่าแก่ ในจังหวัดจันทบุรี มีบทบาทหน้าที่ผลิตทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคลากรที่จะเป็นฐานกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และยังเป็นแหล่งผลิตองค์ความรู้ใหม่ให้แก่สังคมด้วย เป็นสถาบันที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อภาพรวมในการพัฒนาประเทศชาติ โดยทางมหาวิทยาลัยต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายดำเนินงาน และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงมองเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวและมีความสนใจที่จะทราบถึงความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ทั้งทางด้านความเชื่อถือต่อการจัดการศึกษา การยอมรับต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย และความเลื่อมใสศรัทธา ที่นักศึกษาและผู้ปกครองที่มีต่อมหาวิทยาลัย ข้อมูลหรือข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณาวางแผนจัดโครงการต่าง ๆ ที่จะทำให้ภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี ได้บรรลุผลเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามที่คาดหวังว่า เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันอุดมศึกษา การยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษา และด้านความเลื่อมใสศรัทธาที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง จำแนกตาม สถาบันอุดมศึกษา เพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาและผู้ปกครองของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี จำนวน 720 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาด โดยใช้ตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1990 : 608) ได้นักศึกษารวมทั้งสิ้น 360 คน และผู้ปกครองของนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบบสำรวจ และแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี 3 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันอุดมศึกษา การยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษา และด้านความเลื่อมใสศรัทธา ที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก 0.21- 0.79 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามแต่ละด้าน 0.75-0.87

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการทางสถิติ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ แจกแจงความถี่ ใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปของตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ
2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี จะหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา โดยจำแนกตามสถาบันอุดมศึกษา เพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และสถานภาพ ด้วยค่าสถิติ t (t-test) โดยจะนำเสนอเป็นรายด้าน รวมทุกด้าน และเป็นรายข้อ ในรูปของตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดี เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อย พบว่า ลำดับแรก คือด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ รองลงมาเป็นด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ และด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ ตามลำดับ สอดคล้องกันทั้ง 2 มหาวิทยาลัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันอุดมศึกษา เกี่ยวกับ

- 1.1.1 การจัดการศึกษา : โดยรวมและรายข้อเกือบทุกข้ออยู่ในระดับดี มีเพียงข้อเดียว ที่นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีบุคลากรเพียงพอในการปฏิบัติงาน เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อย พบว่าลำดับแรก ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คือ มีการบริการทางวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีบุคลากรเพียงพอในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ลำดับแรกและลำดับสุดท้ายตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ได้แก่ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการศึกษา และกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้กับนักศึกษา เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ตามลำดับ

1.1.2 ผู้บริหาร : ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับแรกมี 2 ข้อ ได้แก่ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำที่ดี กับผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารติดตามดูแลพฤติกรรมนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และผู้บริหารติดตามดูแลพฤติกรรมนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตามลำดับ

1.1.3 อาจารย์ผู้สอน : โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในวิชาที่สอน และอาจารย์ผู้สอนมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยีตามลำดับ สอดคล้องกันทั้ง 2 มหาวิทยาลัย สำหรับลำดับสุดท้ายตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีเพิ่มอีก 1 ข้อ คือ อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.4 เจ้าหน้าที่ : ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ มีเพียงข้อเดียว คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่อยู่ในระดับดี ส่วนลำดับสุดท้าย คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอ ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สุภาพอ่อนโยน เอาใจใส่เป็นกันเองกับผู้มารับบริการ และเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ สนใจให้ความช่วยเหลือและตอบคำถามที่ผู้มารับบริการข้องใจตามลำดับ

1.1.5 อาคารสถานที่ : ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีเพียง 2 ข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีการจัดตกแต่งบริเวณมหาวิทยาลัยสวยงามร่มรื่น และโรงอาหารสามารถรองรับนักศึกษาได้เพียงพอตามลำดับ ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ ห้องเรียนมีจำนวนและสภาพ เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา และโรงอาหารสามารถรองรับนักศึกษาได้เพียงพอ ตามลำดับ

1.1.6 การบริการ : ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อเดียว คือ สำนักวิทยบริการ (ห้องสมุด) มีตำราและเอกสารเพียงพอสำหรับให้นักศึกษาค้นคว้า อยู่ในระดับดี ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีการจัดบริการหอพักให้นักศึกษาได้เพียงพอกับความต้องการ ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรก คือ การจัดสรรทุนให้นักศึกษาจัดทำได้อย่างเหมาะสมยุติธรรม ส่วนลำดับสุดท้ายมี 2 ข้อ ได้แก่ การจัดบริการด้านการแนะแนวแก่นักศึกษาจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยให้ทราบได้อย่างทั่วถึงและทันเหตุการณ์ ตามลำดับ

1.2 ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกข้ออยู่ในระดับดี มีเพียง 2 ข้อ ที่อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีคุณค่าและให้ประโยชน์แก่นักศึกษา และมหาวิทยาลัยจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างเหมาะสม ในขณะที่ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ในภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี ลำดับแรกและลำดับสุดท้าย ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมแก่นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม และกิจกรรมส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ตามลำดับ

1.3 ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักศึกษา โดยรวมและเป็นรายข้ออยู่ในระดับดี ลำดับแรกสอดคล้องกันทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษารู้สึกภูมิใจที่ได้เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย ส่วนลำดับสุดท้ายตามความคิดเห็นของนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษารุ่นพี่รุ่นน้อง มีความเอื้ออาทร และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และนักศึกษารู้สึกอบอุ่นใจเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

2. ภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี สอดคล้องกัน เมื่อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อย พบว่า ลำดับแรกตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คือ ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ รองลงมาเป็นด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ และด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ ตามลำดับ ในขณะที่ลำดับแรกตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ คือ ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ รองลงมาเป็นด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ และด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว

ผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกับนักศึกษาในปกครองของตนเอง

3. เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันฯ พบว่า ทั้งนักศึกษาและผู้ปกครองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความคิดเห็นสูงกว่านักศึกษาและผู้ปกครองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิง พบว่า ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกับความคิดเห็นของผู้ปกครองชายและหญิงที่มีต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน ก็แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันพบว่า ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง ทั้งในภาพรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงภาพลักษณ์ของสถาบันฯ เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเท่านั้น ที่สูงกว่าความคิดเห็นของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษา พบว่า ภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับดีเกือบทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ และด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิตราสุวรรณอาสน์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาพลักษณ์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเชียงราย ในทัศนะของนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคสมทบ พบว่า นักศึกษามองภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ในภาพรวมว่า ด้านความเลื่อมใสศรัทธาอยู่ในระดับดี รองลงไป คือ ด้านการยอมรับต่อกิจกรรม และด้านความเชื่อถือต่อการจัดการศึกษา ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนันต์ มณีประวดี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์และวิธีการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของวิทยาลัยเทคนิคยะลา พบว่า สังคมมีแนวโน้มยอมรับวิทยาลัยเทคนิคยะลามากขึ้น ภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยรวม อยู่ในระดับที่ดีมาก

มีเพียงภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ เท่านั้น ที่อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาพลักษณ์ด้านความเชื่อถือด้านนี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมกันหลายองค์ประกอบ เช่น ความสามารถโดยรวมของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม งบประมาณ ความพร้อมของอาคารสถานที่ และความพร้อมของบุคลากร เป็นต้น ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีข้อจำกัดในหลายประเด็น เช่น ด้านอาคารสถานที่กำลังอยู่ในช่วงของการก่อสร้างที่ยังไม่แล้วเสร็จ จำนวนบุคลากรก็ขึ้นอยู่กับ กรอบอัตรากำลังบุคลากรที่อยู่ในช่วงเวลาของการพิจารณาปรับอัตรากำลัง ประกอบกับผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ก็อยู่ในช่วงของการรักษาการณ์ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับความคิดเห็นของผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่ สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษา กล่าวคือ ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ปกครองรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามคำบอกเล่าของนักศึกษา จึงมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องไปในทำนองเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1.1 ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ พบว่า ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และอาจารย์ผู้สอน 2 ด้าน ที่นักศึกษาและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีภาพลักษณ์โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดีเกือบทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญญา จันทรตรง(2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เรื่องที่มีค่าคะแนนภาพลักษณ์สูงใน 10 อันดับแรก มีเรื่องความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของอาจารย์ผู้สอน ความเป็นผู้รู้ของอาจารย์ผู้สอน ความเป็นครูและความสามารถของอาจารย์ผู้สอน และความเหมาะสมในการเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมอยู่ด้วย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (2551 : บทคัดย่อ) เรื่องภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในทัศนคติของประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสม อาจารย์แต่งกายสุภาพเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ พุดจาดี สุภาพเรียบร้อย การวางตัวเหมาะสม มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ

วิสัยทัศน์กว้าง ทันสมัย จัดอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุปรีดี สุวรรณบุรณ์ และนาง มยุรี จะบัง (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของสถาบันการพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาสถาบัน การพลศึกษาปีการศึกษา 2550 พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ด้านการบริหารจัดการอยู่ใน ระดับมากเช่นเดียวกัน

การที่นักศึกษาและผู้ปกครอง มีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์สถาบันฯ ด้านความเชื่อถือเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกันเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า แต่ละมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวในการปรับตัวให้เข้ากับ โลกยุคปัจจุบัน หลักสูตรที่ใช้ต้องทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพื่อ รองรับการก้าวเข้าสู่การเป็นอาเซียนสากลด้วย อีกทั้งการมีระบบการประกันคุณภาพ ที่แต่ละสถาบันต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน และเกณฑ์การประเมิน อีกทั้งในปัจจุบันอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาตรงกับสาขาวิชาที่เปิดสอน มีการพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อเทคโนโลยี พยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่ จึงทำให้ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย 2 ด้านนี้อยู่ในระดับดี สำหรับข้อ 3 การมีบุคลากรเพียงพอในการปฏิบัติงาน นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ก็ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ที่ในบางคณะขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนในบางสาขาวิชาค่อนข้างมาก โดยต้องมีการจ้างบุคลากรภายนอก มาช่วยทำการสอนหลายคน ยกตัวอย่างเช่นคณะครุศาสตร์ เป็นต้น เนื่องจากกรอบอัตรากำลังของ มหาวิทยาลัย ขยายไม่ทันต่อจำนวนการรับนักศึกษาเข้ามาเรียน โดยเฉพาะสาขาวิชาชีพครู ที่มีนักศึกษาสนใจสมัครเข้ามา ศึกษาต่อจำนวนมาก

ส่วนภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ด้านความเชื่อถือเกี่ยวกับ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ อาคารสถานที่ และการบริการ ตาม ความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ความคิดเห็นของ นักศึกษาและผู้ปกครองมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ อยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ความเชื่อถือด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วม หลายองค์ประกอบ เช่น ความสามารถโดยรวมของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม งบประมาณ ฯลฯ ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยมีข้อจำกัดในหลายประเด็นแตกต่างกัน เช่นความหลากหลายของหลักสูตร จำนวน นักศึกษา เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาหลายด้าน จึงทำให้นักศึกษาและผู้ปกครองมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความคิดเห็น ต่อภาพลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลฯ ที่ทางมหาวิทยาลัยอาจจะมียุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ เพียงพอที่จะรองรับสภาพหรือปัญหาเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้มากกว่า ความคิดเห็นจึงอยู่ในระดับดี

1.2 ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ พบว่า ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษา และผู้ปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเกือบทุกข้อ อยู่ในระดับดี มีเพียงข้อ 2 คือ มหาวิทยาลัย จัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษาอย่างเหมาะสม ที่นักศึกษาและผู้ปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง กับกิจกรรมส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก็อยู่ในระดับปานกลางด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีงบประมาณจำกัดในการอุดหนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษา ประกอบกับมีกิจกรรมที่ หลากหลายของนักศึกษาทั้งในระดับสถาบัน คณะวิชา โปรแกรมวิชา หรือระดับชุมชนต่าง ๆ มหาวิทยาลัยจึงไม่อาจจัดสรร งบประมาณอุดหนุนการจัดกิจกรรมได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ อีกทั้งอาจเกิดจากการบริหารงบประมาณที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เต็มที่ตามที่ควรจะเป็นก็เป็นได้ สำหรับกิจกรรมส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น ก็อาจจะมีการจัดลำดับเหตุผลในการจัด ตามที่ ทางผู้บริหารหรือหน่วยงานต่าง ๆ เสนอมา ซึ่งบางครั้งก็ไม่อาจสนองตอบความต้องการของนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง ซึ่งแตกต่าง จากความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ ที่ทางมหาวิทยาลัยฯ อาจจะมียุทธศาสตร์ เพียงพอ สามารถจัดการบริหารงบประมาณได้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักศึกษาทั้ง 2 มหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

1.3 ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ พบว่า ภาพลักษณ์สถาบันฯ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับดี และมี ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในลำดับแรก ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบัน บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความเชี่ยวชาญ คุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการ ค่อนข้างสูง ในหลายสาขาวิชา สามารถผลิต นักศึกษาที่มีคุณภาพได้ในระดับหนึ่ง ที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นที่ยอมรับของสังคม นักศึกษาและผู้ปกครองจึงเกิดความรู้สึกภูมิใจ ต่อการเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย มีความรักความผูกพันต่อมหาวิทยาลัย ร่วมกัน ประเด็นที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คือความ เอื้ออาทรและการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างนักศึกษารุ่นพี่และรุ่นน้อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มหาวิทยาลัยราช

ภฏรำไพพรรณี มีข้อจำกัดในเรื่องการจัดสร้างหอพักให้นักศึกษาเข้าพักได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ โดยนักศึกษาคส่วนใหญ่มักจะพักอยู่ตามหอพักภายนอกมหาวิทยาลัย ทำให้การดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักศึกษารุ่นพี่และรุ่นน้องเกิดขึ้นน้อยครั้ง นักศึกษาขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่จะนำไปสู่ความความเอื้ออาทรต่อกัน ตามที่ควรจะเป็น ส่วนประเด็นที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ คือ การที่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยสามารถให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ กับผู้ปกครองของนักศึกษาได้เสมอ และทำให้นักศึกษารู้สึกอบอุ่นใจเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ทางมหาวิทยาลัยฯ มีบุคลากรในการทำหน้าที่แนะนำ หรือให้คำปรึกษาหารือ จำนวนจำกัด ไม่เพียงพอ ที่จะสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและผู้ปกครอง ทั้งในเรื่องของการดูแล การบริการตอบปัญหา ให้คำปรึกษา แนะนำ ได้อย่างทั่วถึง ในทุกกรณี ทุกสถานการณ์

2. เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครองพบว่า

2.1 เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองและสถานภาพ โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เกือบทุกด้าน มีเพียงภาพลักษณ์ด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ เกี่ยวกับอาคารสถานที่เพียงด้านเดียวที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครอง สูงกว่านักศึกษามากมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับกรณีที่มีความคิดเห็นของนักศึกษาชายและหญิง มีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุปรีย์ สุวรรณบุรณ์ และนางมยุรี จะบัง (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของสถาบันการพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาศาสนาการพลศึกษา ปีการศึกษา 2550 พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ในภาพรวมและแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านสถานภาพ ที่ทั้งผู้ปกครองและนักศึกษา มีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจาก ส่วนใหญ่แล้ว ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามคำบอกเล่าของนักศึกษา จึงมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องไปในทำนองเดียวกัน สำหรับกรณีที่ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ด้านความเชื่อถือเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สูงกว่านักศึกษามากมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เรื่องของอาคารสถานที่เป็นเรื่องที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ตรง ได้มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมสถาบันฯ ที่บุตรหลานของตนเข้ามาศึกษาต่อ และเนื่องจากตัวนักศึกษาเองอยู่ในสถาบันฯ ตลอดช่วงของการเข้ารับการศึกษา จึงซึมซับรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องของอาคารสถานที่มากกว่าผู้ปกครอง ส่งผลให้นักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้ปกครองในประเด็นนี้

ในกรณีที่ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากการที่ตัวผู้ปกครองเองไม่ค่อยมีโอกาสสัมผัส หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เป็นจริงบ่อยครั้งนัก ดังนั้น ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เกิดจากการได้รับข้อมูลจากการถ่ายทอด หรือการบอกเล่าของนักศึกษา จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์สถาบันฯ ไม่แตกต่างกัน

2.2 ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง เมื่อจำแนกตามสถาบันฯ พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุปรีย์ สุวรรณบุรณ์ และนางมยุรี จะบัง (2551 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของสถาบันการพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษาศาสนาการพลศึกษา ปีการศึกษา 2550 พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในวิทยาเขตที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ในภาพรวมและแต่ละด้านแตกต่างกัน

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยพื้นฐานของทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่แตกต่างกัน อาทิเช่น จำนวนนักศึกษา ความหลากหลายและความแตกต่างของสาขาวิชาที่เปิดสอน ความเพียงพอของจำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ และงบประมาณ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลต่อความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ได้ทั้งสิ้น ทั้งทางด้าน ความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ การยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ และด้านความเชื่อถือต่อสถาบันฯ อีกทั้งประเด็นที่ศึกษาที่เป็นเรื่อง ที่ค่อนข้างชัดเจน ไม่ซับซ้อนมากนัก ผู้ปกครองและนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการเป็นหลัก ความแตกต่างของสถาบันฯ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง ที่อยู่ต่างสถาบันฯ กัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและผู้ปกครอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ มีภาพลักษณ์ที่ดีในบางเรื่อง ในขณะที่บางเรื่อง อาจต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาเพื่อการพัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีต่อไป ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เราทราบและเข้าใจถึงความคิดเห็น ความต้องการ ตลอดจนการรับรู้ของนักศึกษาและผู้ปกครอง ที่มีต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ หรือมองเห็นทิศทางในการพัฒนาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง เพื่อการมีภาพลักษณ์ในทางที่ดีมากขึ้น มหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงในประเด็นต่อไปนี้

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. เกี่ยวกับการจัดการศึกษา : จัดให้มีจำนวนบุคลากรเพียงพอในการปฏิบัติงาน
2. เกี่ยวกับผู้บริหาร : ควรมีการปรับปรุงทุกข้อ โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับการที่ตัวของผู้บริหารเอง ติดตามดูแลพฤติกรรมนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แสดงความคิดเห็น ต่อการพัฒนาวิทยาลัย ผู้บริหารควรพัฒนาตนเอง ศึกษาและนำเสนอข้อมูลใหม่ ๆ มีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งระบบบริหารจัดการของผู้บริหารมีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบได้
3. เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน : จัดจำนวนอาจารย์ผู้สอนให้เพียงพอกับการดำเนินงาน
4. เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ : เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการควรมีจำนวนเพียงพอ เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญ สนใจ ให้ความช่วยเหลือ และตอบคำถามที่ผู้มารับบริการข้องใจ สุภาพอ่อนโยน เอาใจใส่เป็นกันเองกับผู้มารับบริการ ให้บริการงานด้านต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้มาขอรับบริการได้
5. เกี่ยวกับอาคารสถานที่ : จัดการให้สภาพของอาคารต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสะอาด ดูแลห้องน้ำให้สะอาด ถูกสุขอนามัย แก้ปัญหากลิ่นเหม็นที่เกิดจากการสูบบุหรี่ของนักศึกษาในห้องน้ำ ห้องเรียนมีจำนวนและสภาพเหมาะสม พอเพียงกับจำนวนนักศึกษา โรงอาหารสามารถรองรับนักศึกษาได้เพียงพอ จัดให้มีสถานที่บริการด้านอาหารเพิ่มมากขึ้น การควบคุมคุณภาพอาหารที่บริการภายในมหาวิทยาลัยทำได้อย่างเหมาะสม สถานที่จอดรถในมหาวิทยาลัยมีจำนวนเพียงพอ มีที่นั่งบริเวณภายในมหาวิทยาลัยพอเพียงกับนักศึกษา มีสถานที่ และอุปกรณ์ การกีฬาและออกกำลังกายสำหรับนักศึกษาที่เหมาะสม ควรปรับปรุงบริเวณทางเข้าประตูหน้ามหาวิทยาลัยรวมทั้งรั้วของมหาวิทยาลัย ให้สะอาดและมีภาพลักษณ์ที่เหมาะสมกับการเป็นสถาบันอุดมศึกษา
6. เกี่ยวกับการบริการ : การให้บริการเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จัดให้มีจำนวนเพียงพอ จัดบริการด้านการแนะแนวแก่นักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อนักศึกษาเจ็บป่วยต้องจัดให้มีการบริการและมีบุคลากรที่จะดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม การจัดสรรทุนให้นักศึกษาจัดทำให้เหมาะสม ยุติธรรม จัดสรรงบประมาณในการสร้างหอพักเพื่อบริการนักศึกษาได้อย่างเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา และมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยให้ทราบได้อย่างทั่วถึงและทันเหตุการณ์
7. ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ : มหาวิทยาลัยควรส่งเสริม สนับสนุนในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทุกประเภทแก่นักศึกษา กิจกรรมที่จัดขึ้นควรคุณค่าและให้ประโยชน์แก่นักศึกษาอย่างแท้จริง อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมแก่นักศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารและอาจารย์ควรเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น ส่งเสริมการดูแลสุขภาพของนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น จัดให้มีห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์การออกกำลังกาย ที่มีคุณภาพดี ไว้บริการ เป็นต้น
8. ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ โดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีทั้งหมด ผู้วิจัยจึงขอเสนอภาพลักษณ์ฯ ที่มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนักศึกษา จากน้อยไปมาก 3 ลำดับที่ ได้แก่ นักศึกษารุ่นพี่ รุ่นน้องมีความเอื้ออาทรและมีความสัมพันธ์ที่ดีกัน นักศึกษามีความไว้วางใจสามารถปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ กับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยได้เสมอ และนักศึกษารู้สึกอบอุ่นใจเมื่ออยู่ในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ โดยผู้ปกครองก็มีความคิดเห็น 2 ลำดับแรกสอดคล้องกัน แต่ลำดับที่ 2 มีเพิ่มมาอีก 1 ข้อ คือ ผู้ปกครองมีความรักความผูกพันต่อมหาวิทยาลัย

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของสถาบันฯ โดยรวม เป็นรายด้าน และเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีทั้งหมด ผู้วิจัยจึงขอเสนอภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ที่มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่ำที่สุด ดังนี้

1. เกี่ยวกับการจัดการศึกษา : มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
2. เกี่ยวกับผู้บริหาร : ติดตามดูแลพฤติกรรมนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และระบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้
3. เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน : อาจารย์ผู้สอนแจ้งข้อบกพร่องของนักศึกษาให้นักศึกษาทราบ เพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ : ให้ความสำคัญ สนใจ ให้ความช่วยเหลือและตอบคำถามที่ผู้มารับบริการข้องใจ
5. เกี่ยวกับอาคารสถานที่ : ปรับปรุงโรงอาหารให้สามารถรองรับนักศึกษาได้อย่างเพียงพอ
6. เกี่ยวกับการบริการ : ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยให้ทราบได้อย่างทั่วถึง และทันเหตุการณ์
7. ด้านการยอมรับต่อกิจกรรมของสถาบันฯ : กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นควรสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา
8. ด้านความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันฯ : นักศึกษาควรมีความรู้สึกรับรองใจ เมื่ออยู่ในสถาบันฯ
9. ผู้ปกครองนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลฯ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่นักศึกษามากขึ้น ควรจัดเวรยามให้มีครบทุกประตูทางเข้า - ออก และเครื่องครัดต่อ กฎระเบียบ ที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยภาพลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา ในแต่ละด้าน อย่างเฉพาะเจาะจง ยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาประกอบ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จะทำให้ได้ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสถาบันฯ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาวิจัยภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ตามความคิดเห็นของชุมชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- ธัญญา จันทรตรง. 2549. ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในทรรศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2551. รายงานการวิจัยภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในทัศนคติของประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิจิตรา สุวรรณอาสน์. 2547. ภาพลักษณ์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเชียงราย ในทัศนะของนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคสมทบ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙). กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สุปรีดี สุวรรณบุรณ์ และนางมยุรี จะบัง. 2551. รายงานการวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของสถาบันการพลศึกษาในทัศนะของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษาปีการศึกษา 2550. สุพรรณบุรี : สถาบันการพลศึกษาสุพรรณบุรี.
- อนันต์ มณีประวัตติ. 2546. ภาพลักษณ์ประเทศไทยในสายตานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรุณวดี พัฒนินบูลย์. 2550. “ตลาดวิชา : การจัดการศึกษาทางเลือกของไทย,” การศึกษาไทย. 4 (29) : 54 - 59. (กุมภาพันธ์ 2550).
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. 1990. “Determining Sample Size of Research Activities,” Education and Psychological Measurement. 30 (3) : 607 – 610, March.

การศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

A STUDY OF PROBLEMS OF LOCAL GOVERNMENT ON EDUCATIONAL MANAGEMENT IN CHANTHABURI PROVINCE

วรญา ภูเสตวงษ์

ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ ด้านวิธีการบริหาร และด้านการจัดสรรรายได้ โดยจำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ เพศ และวุฒิการศึกษา ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ทุกหน่วยงาน ใช้วิธีการเลือกแบบเป็นชั้นภูมิและไม่เป็นสัดส่วน(Disproportional Stratified Random Sampling) จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกราย-ข้อ 0.49 – 0.89 มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 – 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม รองลงมา คือ ด้านประสบการณ์และด้านวิธีการบริหาร ซึ่งมีปัญหาอยู่ในลำดับเดียวกัน ส่วนด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือ ด้านการจัดสรรรายได้ 2) ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ และเพศ โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงปัญหาด้านการจัดสรรรายได้เพียงด้านเดียวที่ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ที่อยู่ในลำดับสูงสุดของการดำเนินการจัดการศึกษาแต่ละด้าน คือ มีการวางแผนด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน มีการทำงานร่วมกันเป็นที่ระหว่งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และการใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานขององค์กรจัดกระทำได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
คำสำคัญ : ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเตรียมความพร้อม ประสบการณ์ การบริหารจัดการ การจัดสรรรายได้

Abstract

The purpose of this research were to study problems and trends of Local Government on educational management in Chanthaburi province as precieved by concerned persons in 4 following aspects : readiness preparation in educational provisions, experience and participation in educational provisions, administration and management of education and educational budget allocation . They were classified by the subject faculty, status, gender and education of concerned persons. The samples were 400 concerned persons with disproportional stratified random samplings. The research instruments were checklists, opened questionnaires and the rating scale questionnaires with item discrimination 0.49 -0.89 and alpha reliability 0.94-0.97. The statistic values used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The following major results of the study have been revealed. 1) The problems of Local Government on educational management in Chanthaburi for the overall and individual variables were at

the moderate levels. The highest average results was readiness preparation in educational provisions, experience and participation in educational and administration and management of education and educational budget allocation was the lowest. 2) The comparison of problems of Local Government on educational management in Chanthaburi province classified by the subject faculty, status and gender for the overall and the individual variables were not significant but problems classified by education of concerned personals showed significant difference at 0.05 level excepted aspect of educational budget allocation was not significant. 3) The first trends of local government on educational management in Chanthaburi province in 4 following aspects were has planning the budget to support the provision of basic education of Local Government, director have capability in vision define , mission and goal of education of school consistent with requirements of learner and community, have working together as a team between personnel involed and the budget in operations of organization maneuver cost-effectively and optimization.

Keyword : Problems of Local Government, Readiness Preparation, Experience and Participation, Administration and Management, Educational Budget Allocation

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยสุโขทัยนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของ วัด วัง บ้าน โดยมีลักษณะเป็นกลุ่มๆ ไม่มีระบบ ไม่มีหน่วยงานกลาง รับผิดชอบ การจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบแบบแผนในประเทศ เริ่มมีขึ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ในปี พ.ศ. 2423 (พงศัตถิต ชิตพงศ. ออนไลน์. 2553) ซึ่งในขณะนั้น ได้มีการจัดการศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และได้มีการสถาปนาศึกษาธิการขึ้น (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ) สำหรับพัฒนาการจัดการศึกษาของท้องถิ่นนั้น เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2451 โดยมีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้น อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย มีข้าหลวงเทศาภิบาลเป็นผู้รับผิดชอบ ในการดูแลการจัดการศึกษาตามมณฑลต่าง ๆ เป็นการจัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชน เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ ส่วนการศึกษาที่สูงกว่าขึ้นไปนั้น เป็นภารกิจของกระทรวง ศึกษาธิการ การดูแลการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ถูกโอนกลับไปกลับมา ภายใต้การดูแลระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยเป็นระยะ ๆ ตามนโยบายของทางรัฐบาล และตามสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

หลังจากที่การจัดการศึกษาของไทย โอนมาอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2523 สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น. ออนไลน์. 2553) ได้บัญญัติสิทธิของประชาชน ในด้านการศึกษา และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคคลมีสิทธิเสมอภาคกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษาและฝึกอบรมตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งรัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง ให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจเป็นของตนเองโดยเฉพาะ สำหรับการกำหนดอำนาจและหน้าที่ ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่น โดยกระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 – 2559 ขึ้น โดยได้จัดทำภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อีกทั้งพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภท ได้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และการปกครองรูปแบบพิเศษ โดยครอบคลุมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ที่เหมาะสมกับศักยภาพ ตามความพร้อม และนำไปปฏิบัติได้

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1-13) ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น และกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยในมาตรา 41 ระบุว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น” ในมาตรา 42 ยังระบุด้วยว่า “กระทรวง ศึกษาธิการ มีหน้าที่ประสานงาน ส่งเสริม ให้ท้องถิ่นจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐาน” และในมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนงานและขั้นตอนการ กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (กระทรวงมหาดไทย, 2542 : 24) ระบุว่า “ รัฐจะต้องถ่ายโอน ภารกิจสาธารณะที่ซ้ำซ้อน ระหว่างรัฐกับท้องถิ่น ภายใน 4 ปี ” ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนด องค์ประกอบของเกณฑ์ในการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน-ท้องถิ่นไว้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา 2) แผนการเตรียมความพร้อมใน การจัดการศึกษา หรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับ ระดับ ประเภท และรูปแบบการศึกษา 3) วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา 4) การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา 5) ระดับและประเภท การศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและ 6) ความเห็นของประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อ ความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับภารกิจการถ่ายโอนด้านการศึกษา มี 2 ลักษณะ(บุญยิ่ง ประทุม, ออนไลน์, 2553 ก) คือ ภารกิจการศึกษาที่ ถ่ายโอนได้ โดยไม่ต้องประเมินความพร้อม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นโครงการอาหารกลางวัน อาหารเสริม(นม) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น และภารกิจการศึกษาที่ถ่ายโอน โดยต้องมีการประเมินความ พร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การถ่ายโอนสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับ มัธยมศึกษา โดยเป็นไปตามกฎกระทรวงที่กล่าวมาแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้ทำการจัดการศึกษาอยู่แล้ว ดำเนินการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานให้แก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่นอย่างทั่วถึง และตามความต้องการของประชาชน ส่วนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้จัดการศึกษา ให้ดำเนินการจัดบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่น ให้ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท จะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อมก่อน จึง จะมีสิทธิและรับผิดชอบจัดการศึกษา

แต่จากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่า สภาพโดยรวมของความพร้อมในด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นส่วนใหญ่นั้น ยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ ในการบริหารจัดการทั้งทาง ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ทำให้การถ่าย โอนภารกิจมีการหยุดชะงักลง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ยกเว้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง เช่น เทศบาล ซึ่งมีการ จัดการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว ก็สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล การศึกษาระดับอนุบาล หรือศูนย์เด็กเล็กบางส่วนนั้น ก็ได้อยู่ในความรับผิดชอบของทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่แล้ว ได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาฟรี15 ปีนั้น ก็ยังไม่มีวิธีการที่ชัดเจนว่า จะ ดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษา ที่อยู่ในความรับผิดชอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้มีครูและนักวิชาการบางส่วนทำการประท้วง แสดงความไม่เห็นด้วยกับการถ่ายโอนภารกิจด้านการ จัดการศึกษา

เนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีซึ่งมีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ ผลิตครู และให้คำแนะนำ ช่วยเหลือด้านการจัดศึกษา ให้แก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรีอยู่ด้วย ซึ่งย่อมจะต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแน่นอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหา และแนวทางการดำเนินงาน ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี 4 ด้าน คือ ด้านแผนการใน การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษา ด้านประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ด้านวิธีการบริหารการศึกษา และด้านการ จัดสรรรายได้ ซึ่งผลการวิจัยจะได้นำมาใช้เป็นข้อมูลในภารกิจจัดการศึกษา หรือภารกิจการถ่ายโอนสถานศึกษา ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ และตามที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ อันจะนำมาซึ่ง บุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศ จะได้มีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ ด้านวิธีการบริหาร และด้านการจัดสรรรายได้
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี โดยจำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ เพศ และวุฒิการศึกษา ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ทุกหน่วยงาน จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิและไม่เป็นสัดส่วน (Disproportional Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสำรวจ และแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี 4 ด้าน คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ ด้านวิธีการบริหาร และด้านการจัดสรรรายได้ ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก 0.49 - 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามแต่ละด้าน 0.94 - 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกวิธีการทางสถิติ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการ แจกแจงความถี่ ใช้ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปของตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ
2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี จะหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษา โดยจำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ เพศ และวุฒิการศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้วยค่าสถิติ t (t-test) โดยจะนำเสนอเป็นรายด้าน รวมทุกด้าน และเป็นรายชื่อ ในรูปของตาราง พร้อมคำอธิบายประกอบ
4. วิเคราะห์แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปของตาราง พร้อมกับคำอธิบายประกอบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. ปัญหาการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม รองลงมา ได้แก่ ด้านประสบการณ์และด้านวิธีการบริหาร ซึ่ง มีปัญหาอยู่ในลำดับเดียวกัน ส่วนด้านที่มีปัญหาต่ำสุด คือ ด้านการจัดสรรรายได้

1.1 ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ การวางแผนด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาเป็นการจัดข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินในการรับโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนข้อที่มีปัญหาในลำดับสุดท้าย คือ การวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับผู้บริหาร ครู ผู้นำชุมชนและกรรมการสถานศึกษา

1.2 ด้านประสบการณ์ ข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ การมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา รองลงมา ได้แก่ การมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ส่วนข้อที่มีปัญหาในลำดับสุดท้าย คือ การมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย

1.3 ด้านวิธีการบริหาร ข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ ความสามารถในการถ่ายโอนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาได้แก่ ความรู้ด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาที่จัดหรือเตรียมจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถแก้ไข ปรับปรุง หลักเกณฑ์ และกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน ส่วนข้อที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ การใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ด้านการจัดสรรรายได้ ข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ สามารถจัดหารายได้จากหลาย ๆ วิธีทาง นอกเหนือจากรายได้จากภาษีอากร หรือที่รัฐจัดสรรให้ รองลงมา ได้แก่ มีแผนการจัดหารายได้เพื่อรองรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ การสนับสนุนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

2. ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านประสบการณ์ รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดสรรรายได้สำหรับเทศบาล และด้านแผนในการเตรียมความพร้อม สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิธีการบริหาร เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านประสบการณ์ รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดสรรรายได้สำหรับผู้บริหาร และด้านแผนในการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิธีการบริหาร เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องชายและหญิง โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกัน โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านประสบการณ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดสรรรายได้ ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิธีการบริหาร เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องชายและหญิง โดยรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้านและเกือบทุกกลุ่ม มีเพียงแต่ด้านวิธีการบริหารเพียงด้านเดียวที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านประสบการณ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดสรรรายได้ ส่วนด้านที่มีปัญหาอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านวิธีการบริหาร เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านเกือบทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงปัญหาด้านการจัดสรรรายได้ เพียงด้านเดียวที่บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในแต่ละด้าน พบว่า

6.1 ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา มากที่สุดลำดับ 1 และ 2 สอดคล้องกันเกือบทุกกลุ่ม คือ มีการวางแผนด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลำดับ มีเพียงบุคลากรที่เกี่ยวข้องหญิงและบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เพียง 2 กลุ่มที่มีความคิดเห็นอันดับ 1 และ 2 แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น ได้แก่ มีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการวางแผนด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นลำดับสุดท้าย ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการของหน่วยงานในการวางแผนการรับโอนงานทางการศึกษา

6.2 ด้านประสบการณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา มากที่สุดลำดับ 1 และ 2 สอดคล้องกัน คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และ เป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และผู้บริหารมีประสบการณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นลำดับสุดท้าย ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สังกัดเทศบาล บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคลากรที่เกี่ยวข้องชาย และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คือ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีประสบการณ์ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะที่ความคิดเห็นลำดับสุดท้าย ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า คือ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีประสบการณ์ในการจัดทำนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับความคิดเห็นลำดับสุดท้าย ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหญิง คือ ผู้บริหารมีประสบการณ์ในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารมีประสบการณ์ในการจัดหาบุคลากรที่มีสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลำดับ

6.3 ด้านวิธีการบริหาร บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษามากที่สุดลำดับ 1 และ 2 สอดคล้องกันเกือบทุกกลุ่ม คือ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับ มีเพียงความคิดเห็นลำดับที่ 2 ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องหญิงและบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเพียง 2 กลุ่มที่ แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น กล่าวคือ ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องหญิง คือ ผู้บริหารมีความ สามารถในการจัดการเพื่อให้ระดับผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจตรงกัน ส่วนความคิดเห็นของบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คือ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสามารถในการนำนโยบายทางการจัดการศึกษาไปปฏิบัติได้ สำหรับความคิดเห็นลำดับสุดท้าย ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกือบทุกกลุ่ม คือ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสามารถในการนำนโยบายทางการจัดการศึกษาไปปฏิบัติได้ มีเพียงความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเพียงกลุ่มเดียวที่ แตกต่างออกไป คือ การนำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.4 ด้านการจัดสรรรายได้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษามากที่สุดลำดับ 1 และ 2 สอดคล้องกันเกือบทุกกลุ่ม คือ การใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานขององค์กรจัดกระทำได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และผู้บริหารสามารถวางระบบการใช้งบประมาณได้ชัดเจนเหมาะสม เพื่อให้ระดับปฏิบัติเกิดความเข้าใจตรงกัน ตามลำดับ มีเพียงบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าเพียงกลุ่มเดียว ที่มีความคิดเห็นมากที่สุดลำดับ 1 และ 2 แตกต่างออกไป คือ ผู้บริหารสามารถวางระบบการใช้งบประมาณได้ชัดเจนเหมาะสม เพื่อให้ระดับปฏิบัติเกิดความเข้าใจตรงกัน และการใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นลำดับสุดท้ายของบุคลากรที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันทุกกลุ่ม คือ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สามารถจัดหารายได้จากหลาย ๆ วิธีทาง นอกเหนือจากรายได้จากภาษีอากร หรือที่รัฐจัดสรรให้

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่สามารถนำมา อภิปรายผล ตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานของการวิจัย มีดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ ด้านวิธีการบริหาร และด้านการจัดสรรรายได้ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการก่อตั้งมานานหลายปีแล้ว ได้รับรู้ ทำความเข้าใจ และเตรียมการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 – 2559 ที่กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำขึ้น ภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท โดยครอบคลุมภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการจัดและพัฒนาศึกษาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความพร้อมและนำไปปฏิบัติได้ ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ส่วนใหญ่ก็มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

ในบางระดับมาแล้วรวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 (ออนไลน์ : 2554) ที่ทำการศึกษาวิจัยความพร้อมเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า เทศบาลที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว ส่วนใหญ่มีจุดเด่นในเรื่องมีรายได้สูง มีความพร้อมในด้านงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษา มีความพร้อมด้านบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ประชาชนให้ความร่วมมือ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว สำหรับเทศบาลที่ไม่เคยจัดการศึกษา พบว่า มีจุดเด่นในเรื่องมีการประสานงานได้ดี มีความพร้อมด้านงบประมาณ สำหรับเทศบาลที่มีรายได้สูง ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ประชาชนให้ความร่วมมือ และมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพการศึกษาได้ ในส่วนขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว พบว่า ส่วนใหญ่จะมีจุดเด่นในเรื่องความสามารถ ในการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาการศึกษาได้ด้วยตนเอง จากประเด็นเหล่านี้จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วริศรา คำนิ้งธรรม (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีความพร้อม ในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของยุทธการ ศิริเวชมงคล (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลทุกกลุ่ม มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของผดุงศักดิ์ อุปบายลับ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในการรับโอนงานด้านการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่น ศึกษากรณีองค์กรบริหารส่วนตำบลพุนพรี พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมในการรับโอนงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเตรียมความพร้อมในระดับปานกลาง ในขณะที่ประยูร ศรีประสาธน์ และคนอื่น ๆ (2544 : บทคัดย่อ) ก็ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการบริหารการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลในภาพรวม และในแต่ละระดับชั้น มีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สลทินทิพย์ ศุภฤกษ์ (2544 : 60) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ของกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

2. เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี โดยรวมและเป็นรายด้าน ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ เพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกกลุ่ม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ ปะสิงขอบ (2551 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี พบว่า สมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อจำแนกตามสถานภาพ เพศ และวุฒิการศึกษา โดยรวม รายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้การที่ผลการศึกษา ครั้งนี้ พบว่า มีเพียงบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเพียงกลุ่มเดียวที่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาด้านวิธีการบริหารอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร จึงไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือรับทราบปัญหาและขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารมากนัก ประกอบกับการมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาน้อย ทำให้ขาดวิสัยทัศน์ด้านการบริหาร จึงอาจจะให้ความสำคัญกับงานบริหารน้อยกว่างานประจำของตนเอง

3. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานภาพ และเพศ โดยรวมและเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในทั้ง 3 กรณีนี้ ได้รับรู้ถึงภารกิจในการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมานานแล้ว อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน ประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาบ้างแล้ว ในระดับหนึ่งด้วย จึงทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับ เนื้อหาสาระ หลักเกณฑ์ และขั้นตอนในการดำเนินการจัดการศึกษาตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สามารถปฏิบัติไปได้ในทิศทางเดียวกัน ทำให้ปัญหาในการดำเนินการจัดการศึกษา เกิดขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการ

ดำเนินการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ ปะสิงขบ (2551 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี พบว่า สมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม และเป็นรายด้านตามความคิดเห็นของ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพและเพศ ต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยุทธการ ศิริเวชมงคล (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาโดยรวม และด้านการบริหารงานกับด้านวิชาการ ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับที่ พิษณุ ก่อเกียรติยากุล (สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12. ออนไลน์ : 2554) ได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในเขตการศึกษา 2 พบว่า ผู้นำกลุ่มบุคคลในองค์กรทางการศึกษาและในองค์กรชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเขตการศึกษา 2 ที่มีเพศต่างกัน ตำแหน่งหน้าที่การงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านเกือบทุกด้าน พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีความคิดเห็นว่าการดำเนินการจัดการศึกษาด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ และด้านวิธีการบริหารมีปัญหามากกว่าความคิดเห็นของ บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการจัดการศึกษา ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบของไทย ยังมีปัญหาสะสมมานาน หลายด้าน กล่าวคือ ด้านทฤษฎีและปฏิบัติในการบริหารจัดการไม่ค่อยสอดคล้องกัน บางแห่งยังบริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจ ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือหน่วยงาน ชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาไม่อาจจะตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม มีปัญหาการขาดการประสานงานในการดำเนินงาน บางหน่วยงานยังมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องของแผนการดำเนินงาน นโยบายของภาครัฐ กฎ ระเบียบบางเรื่องไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา การจัดสรรรายได้หรือการจัดสรรงบประมาณยังไม่เป็นธรรม หรือขาดความเหมาะสม โดยอาจจะนำไปใช้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่น ๆ มากกว่าการจัดสรรเพื่อการศึกษา อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งระบบการประกันคุณภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก็ยังมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ ฯลฯ ประกอบกับความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษา ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ส่วนใหญ่ อาจจะมีมากกว่าบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จึงเป็นที่มาของความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสบการณ์ และด้านวิธีการบริหาร ที่แตกต่างกัน ระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศักดิ์สิทธิ์ ปะสิงขบ (2551 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวจัย เรื่องการศึกษาสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีเพียงแต่ปัญหาด้านการจัดสรรรายได้เพียงด้านเดียวที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และต่างกับผลการวิจัยของศักดิ์สิทธิ์ ปะสิงขบ (2551 : บทคัดย่อ) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัญหาด้านการจัดสรรรายได้ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน อาจจะมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม สามารถเห็นได้ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานในระดับเดียวกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับขนาดของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว จำนวนประชากรในแต่ละองค์กร หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษี ฯลฯ อนึ่งงบประมาณหรือรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ก็มีจำนวนไม่สูงมากนัก ทำให้วิธีการหรือขั้นตอนในการจัดสรรรายได้สำหรับงานแต่ละประเภท อาจจะไม่มีความซับซ้อนมากจนเกินไปในการทำความเข้าใจ จากเหตุผลดังกล่าวมา จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการศึกษาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ปัญหา และแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ตามความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงาน ผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรจัดดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับประเด็นการดำเนินการจัดการศึกษา เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม ด้านประสิทธิภาพ ด้านวิธีการบริหาร และด้านการจัดสรรรายได้ ตามลำดับ

2. ด้านแผนในการเตรียมความพร้อม : มีการวางแผนด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม ชัดเจน, มีการจัดเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มีการจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินในการรับโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจจัดเป็นเครือข่ายที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ด้านประสิทธิภาพ : หน่วยงาน ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการจัดหาบุคลากรที่มีสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ผู้บริหารควรมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน, ผู้บริหารควรส่งเสริม และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีหรือหาวิธีการที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดทำแผน นโยบาย วิธีการดำเนินการจัดการศึกษา รวมทั้ง การพัฒนาหลักสูตรในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ด้านวิธีการบริหาร : มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง, มีการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด, มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา, ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการถ่ายโอนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้บริหารต้องมีความรู้ด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาที่จัดหรือเตรียมจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถแก้ไข ปรับปรุงหลักเกณฑ์ และกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน

5. ด้านการจัดสรรรายได้ : การใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานขององค์กร ต้องมีการวางแผนจัดกระทำได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด, ผู้บริหารต้องวางระบบการใช้งบประมาณได้ชัดเจน เหมาะสม เพื่อให้ระดับผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจตรงกันในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย, การจัดสรรรายได้ให้แก่ทางสถานศึกษาควรจัดกระทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษาตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ และผู้บริหารต้องจัดเตรียมแผนการจัดหารายได้ สามารถจัดหารายได้จากหลายวิถีทาง นอกเหนือจากรายได้จากภาษีอากร หรือที่รัฐจัดสรรให้ เพื่อรองรับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรีโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจน ครอบคลุม ปัญหาทุกด้านและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี เพิ่มเติม เช่น กลุ่มของชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานอื่น เป็นต้น

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มเติม เช่น ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นโยบายของภาครัฐในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรืออิทธิพลทางด้านการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เป็นต้น

4. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ควรศึกษาวิจัยปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น และเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในแต่ละจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ.
- บุญยิ่ง ประทุม. ภารกิจด้านการถ่ายโอนการศึกษา. เข้าถึงได้จาก : <http://www.onec.go.th>. 30 สิงหาคม 2553.
- ประยูร ศรีประสาธน์และคนอื่น ๆ. 2544. **ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผดุงศักดิ์ อุปบายลับ. 2544. **ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรับโอนงานด้านการจัดการศึกษา**
สู่ท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี. ปัญหาพิเศษ ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ).
ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงศ์ชิต ชิตพงษ์. การจัดการศึกษาของท้องถิ่นในปัจจุบัน. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thailocaladmin.go.th>.
27 สิงหาคม 2553.
- ยุทธการ ศรีเวชมงคล. 2545. **ความพร้อมของอบต. ในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ลลิตทิพย์ ศุภฤกษ์. 2544. **การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิศรา คำนิงธรรม. 2546. **ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์สิทธิ์ ปะสิ่งขอบ. 2551. **การศึกษาสมรรถภาพในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12. บทคัดย่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในท้องถิ่น
ครูสัมมนาการ. เข้าถึงได้จาก : <http://www.inspect12.moe.go.th>. 8 เมษายน. 2554.
- แหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.images.com>. 27 สิงหาคม 2553.

ทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด ATTITUDES OF GRADUATED TO BUSINESS ADMINISTRATION PROGRAM IN MARKETING

บุษรา บรรจงการ, ศตวรรษ ทิพโสต
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด และศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของศิษย์เก่าที่จบการศึกษาภาคปกติและภาค กศ.ปช.

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ศิษย์เก่าของหลักสูตร ที่จบการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 169 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าความสัมพันธ์เปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม และถ้าต้องมีการปรับเปลี่ยน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไปที่วิชาในด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด ส่วนทัศนคติที่มีต่อหลักสูตรในด้านอื่นๆ พบว่า ด้านที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากมีอยู่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้พื้นฐานส่วนประสมการตลาด และด้านอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร ด้านที่มีความสำคัญอยู่ในปานกลางมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตร ด้านกิจกรรมเสริมของหลักสูตร และด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

จากการศึกษาเปรียบเทียบ พบว่าทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และ ภาค กศ.ปช. มีความแตกต่างกันด้านวิชาเฉพาะด้าน วิชาแกน รายวิชาในกลุ่มเอกบังคับและเอกเลือก ความดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้สอน เนื้อหา/ความรู้นอกหลักสูตร และกิจกรรมเสริมของหลักสูตร

ระดับทัศนคติที่มีต่อหลักสูตรในภาพรวมพบว่า มีระดับความเหมาะสมปานกลาง โดยด้านที่เหมาะสมมากที่สุดคือความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาด ด้านที่เหมาะสมน้อยที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา คำสำคัญ หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีบัณฑิต /ศิษย์เก่า

Abstract

Attitudes of graduated to business administration program in marketing aims to study the attitudes of graduated to the business administration program in marketing and compared attitudes of regular graduated and weekend classes.

The research is survey research. The sample is the business administration program in marketing graduated since 2004 to the present are 169 samples. The tool of data collecting is questionnaire. The percentage, median average, standard deviation and Pearson chi-square are used as the statistical analysis.

The study showed that the attitudes of graduated about the business administration program in marketing is appropriate. In case of improvement, they prefer the major subject of promotion. In the other points of the attitude, the attitude level of content of the marketing mix and lecturer are good. The attitude level of content / knowledge of the program, the extra activities and the environmental education are moderate.

From a comparative study found that the attitude of regular graduated and weekend classes are difference in specific subject, core subject, major subject, select subject, attention of the lecture, content/knowledge outside of the standard program and extra activities.

Attitude of the sample to the business administration program in marketing is average at moderate level. The highest attitude is in content of the marketing mix and the lowest attitude is in environmental education.

Keywords Bachelor of Business Administration Program in Marketing, Faculty of Management Science, Rambhaibharni Rajabhat University, Graduated

บทนำ

การศึกษาถือได้ว่าเป็นพื้นฐานและเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลพัฒนาตนเองได้ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการศึกษาคือ การสร้างให้คนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะประกอบงานอาชีพได้ การศึกษายังถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ เจตคติและทักษะความชำนาญที่เอื้อและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่-9 (พ.ศ.2545 - 2549) มีเป้าหมายในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนและชุมชนเป็นศูนย์กลาง มีดุลยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสามารถปรับตัวรู้เท่าทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยมีการพัฒนาคุณภาพในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา การเรียนรู้ ระบบอุดมศึกษาไทยจะต้องนำสังคมและชุมชนไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างพื้นฐานกำลังคนให้มีจำนวนและคุณภาพที่เหมาะสม เพื่อรองรับต่อความจำเป็นในการพัฒนาประเทศในอนาคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีภารกิจในการผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการ ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และส่งเสริมวิทยฐานะครู ภารกิจด้านการผลิตบัณฑิตถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพราะมีการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการผลิตบัณฑิตเป็นสัดส่วนสูงมาก เมื่อเทียบกับภารกิจด้านอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้การผลิตบัณฑิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ในฐานะผู้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องรู้สภาพความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในสภาพปัจจุบันและแนวโน้มความต้องการบัณฑิตในอนาคต คุณลักษณะของแรงงานที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการและความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อนำมาใช้ประกอบการวางแผนการผลิตบัณฑิต นอกเหนือจากนโยบายของมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล ตลอดจนศักยภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเอง

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงได้มีการศึกษา ลักษณะสถานประกอบการ ลักษณะการทำงานและคุณภาพของบัณฑิต รวมทั้งนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับมาเพื่อใช้ประกอบการวางแผนการผลิตบัณฑิตและนำผลการศึกษามาใช้ปรับแผนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา เช่น เพิ่มรายวิชาที่จะเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับนักศึกษาตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ลดรายวิชาที่ไม่จำเป็นหรือมีความสำคัญน้อยลงไป หรือเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคสมัยหรือความต้องการของตลาดแรงงานให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด
2. ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด จำแนกตามประเภทนักศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว เป็นคำถามลักษณะหลายตัวเลือก (Multiple Choices) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว คำถามลักษณะปลายเปิด (Open-Ended Form) และคำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check Lists)

ส่วนที่ 2 ทศนคติที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด ประกอบด้วยคำถามลักษณะหลายตัวเลือก (Multiple Choices) คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check Lists) คำถามลักษณะจัดอันดับ (Rank Order) และคำถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยที่คำถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีการกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน 5 คะแนน หมายถึง ตัวเลือก จำเป็นมากที่สุด / เหมาะสมมากที่สุด
- คะแนน 4 คะแนน หมายถึง ตัวเลือก จำเป็นมาก / เหมาะสมมาก
- คะแนน 3 คะแนน หมายถึง ตัวเลือก จำเป็นปานกลาง / เหมาะสมปานกลาง
- คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ตัวเลือก จำเป็นน้อย / เหมาะสมน้อย
- คะแนน 1 คะแนน หมายถึง ตัวเลือก จำเป็นน้อยที่สุด / เหมาะสมน้อยที่สุด

จากการแปลความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์โดยใช้สูตรคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 23 – 24)

$$\frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 คือ มีความคิดเห็นว่าจำเป็นมากที่สุด หรือเหมาะสมมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 คือ มีความคิดเห็นว่าจำเป็นมาก หรือเหมาะสมมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 คือ มีความคิดเห็นว่าจำเป็นปานกลาง หรือเหมาะสมปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 คือ มีความคิดเห็นว่าจำเป็นน้อย หรือเหมาะสมน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 คือ มีความคิดเห็นว่าจำเป็นน้อยที่สุดหรือเหมาะสมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-Ended Form) โดยให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้การส่งแบบสอบถามไปยังที่อยู่ของศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ภาคปกติและภาค กศ.ปช. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบัน และให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย หลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบ และแก้ไข (Editing) เพื่อพิจารณาแบบสอบถาม เมื่อพบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ก็จะทำการตัดออก ส่วนกรณีที่แบบสอบถาม มีบางส่วนที่ผู้ตอบตอบไม่ครบ แต่สามารถแก้ไขได้ โดยที่ไม่ทำให้สาระสำคัญของข้อมูลผิดเพี้ยนไป ก็ จะดำเนินการแก้ไข เพื่อให้แบบสอบถามชุดนั้น สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้
2. ลงรหัส (Coding) โดยทำการตรวจคำตอบ และลงรหัสไว้ทางด้านขวาของกระดาษ โดยในการลงรหัส จะเป็นไปตามคู่มือลงรหัสที่มีการจัดทำขึ้น เพื่อสะดวกต่อการป้อนข้อมูลในการประมวลผลต่อไป
3. ประมวลผล (Processing) โดยการนำแบบสอบถามทั้งหมด ที่มีการลงรหัสแล้วมาป้อนข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5 for Windows และทำการประมวลผลข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 11.5 for Windows ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือการหาค่าร้อยละ (Percentage)
- ส่วนที่ 2 ทศนคติที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และทดสอบค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติเพียร์สัน ไคสแควร์ (Pearson Chi-Square : χ^2)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด จึงใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 169 คน เป็นศิษย์เก่าที่จบการศึกษาภาคปกติ คิดเป็นร้อยละ 63.9 ภาค กศ.ปช. คิดเป็นร้อยละ 36.1 สถานภาพปัจจุบัน ทำงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 60.9 ทำงานพร้อมทั้งศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 2.4 ยังไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 14.2 ตำแหน่งงานปัจจุบัน ส่วนใหญ่ทำงานในตำแหน่งเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 26.6 อันดับที่สอง คือ ตำแหน่งงานอื่นๆ เช่น พนักงานทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 20.7 ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ส่วนใหญ่ทำงานในระดับปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาคือระดับผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 16.6 อาชีพที่ทำในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.8 ลักษณะงานที่ทำส่วนใหญ่ทำงานเต็มเวลา (วันละ 8 ชั่วโมง) คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมาคือ ทำเต็มเวลา/บางเวลาคิดเป็นร้อยละ 14.8 ประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่ ทำงานมาแล้ว 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมาคือ 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.3 สถานที่ทำงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในจังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือจังหวัดระยอง คิดเป็นร้อยละ 17.2 ปัญหาที่พบมากที่สุดในการทำงานคือปัญหาตำแหน่งงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมา ผู้ตอบที่มีปัญหานี้ คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมาคือปัญหาเงินเดือนน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.2 ส่วนปัญหาของเนื้อหาวิชาที่เรียนเมื่อนำไปใช้กับการทำงาน พบว่า ปัญหาด้านเนื้อหาวิชาที่ผู้ตอบพบมากที่สุดคือปัญหาเนื้อหาวิชาที่เรียนมาไม่จำเป็นต่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 33.1 รองลงมาคือปัญหาเนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนไม่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 21.9

2. ทักษะคดีที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด แยกตามด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านทัศนคติที่มีต่อโครงสร้างหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเรียนตลอดหลักสูตร 134 หน่วยกิต คิดเป็นร้อยละ 84.0 รองลงมาคือไม่เห็นด้วยเพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 6.5 สำหรับวิชาการศึกษาทั่วไป ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 33 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาคือไม่เห็นด้วยเพราะหน่วยกิตน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 12.4 หมวดการศึกษาทั่วไป ที่ผู้ตอบเห็นว่ามีค่ามากที่สุดได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 60.9 รองลงมาคือกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 22.5 สำหรับกลุ่มวิชาเฉพาะด้าน (บริหารธุรกิจ) ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 95 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 74.6 รองลงมาคือไม่เห็นด้วยเพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 17.2 กลุ่มวิชาแกนที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 78.1 รองลงมาคือไม่เห็นด้วย เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 13.6 กลุ่มวิชาเอกบังคับที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมาคือไม่เห็นด้วย เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 15.4 กลุ่มวิชาเอกเลือก ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 73.4 รองลงมาคือไม่เห็นด้วย เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 18.9 กลุ่มวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 78.7 รองลงมาคือไม่เห็นด้วย เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 18.3 กลุ่มวิชาเลือกเสรี ที่ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 80.5 รองลงมาคือไม่เห็นด้วย เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 14.2

2.2 ด้านทัศนคติที่มีต่อรายวิชาของหลักสูตร พบว่า รายวิชาที่กำหนดในกลุ่มวิชาแกนในปัจจุบัน ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 82.2 รองลงมาเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 2.2 รายวิชาที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรเพิ่มในกลุ่มวิชาแกน คือวิชาสาขาภาษา คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือวิชาสาขาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 30.8 รายวิชาที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรลดลงในกลุ่มวิชาแกน คือวิชาสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 16.0 รองลงมาคือวิชาสาขา การเงินการธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 15.4 ด้านกลุ่มวิชาเอกบังคับ ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่ากลุ่มวิชาเอกในปัจจุบันมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมาเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 13.0 ส่วนวิชาในกลุ่มเอกบังคับ ที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องเรียน คือวิชาการตลาดเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมาคือวิชาสัมมนาทางการตลาด คิดเป็นร้อยละ 17.2 วิชาที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาการตลาดที่ไม่ได้เป็นวิชาเอกบังคับ แต่ผู้ตอบส่วนใหญ่ เห็นว่าจำเป็นต้องเรียนได้แก่วิชาการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 35.5 รองลงมาคือวิชาการบริหารการขาย คิดเป็นร้อยละ 32 วิชาในกลุ่มเอกเลือก ที่ผู้ตอบเห็นว่าควรเลือกเรียนมากที่สุด คือวิชาการบริหารการขาย คิดเป็นร้อยละ 23.1 รองลงมาคือวิชาการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 16.6 แต่เมื่อพิจารณาที่ระดับคะแนนเฉลี่ยเพื่อหาค่าความนิยมพบว่า วิชาที่มีการถูกเลือกโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ วิชาการบริหารการขาย ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 2.032) รองลงมาคือวิชาวิชาการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ($\bar{X} = 2.11$, S.D. = 1.784)

ความรู้สำหรับวิชาเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารธุรกิจ (การตลาด) ที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าควรมุ่งเน้นมากที่สุดคือด้านการทำธุรกิจจำลอง คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาคือความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 32.0 และทัศนคติที่มีต่อวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพบริหารธุรกิจ (การตลาด) ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่า

เป็นวิชาที่มีความจำเป็นและควรบังคับเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.4 รองลงมาเห็นว่าจำเป็นแต่ไม่ต้องบังคับเรียน คิดเป็นร้อยละ 16.0 วิชาในหมวดเลือกเสรี ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วยหากทางหลักสูตรจะมุ่งเน้นไปที่กลุ่มสาขาวิชาการตลาดโดยเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมาไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 24.9 และในปัจจุบัน สำหรับการที่หลักสูตรได้เลือกวิชาในกลุ่มเลือกเสรีให้กับนักศึกษาได้เรียนเองนั้น ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 18.3

2.3 ด้านทัศนคติที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร(ภาพรวม) พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าผู้สอนมีความเหมาะสมในด้านความตั้งใจสอนสูงสุด ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.994) รองลงมาคือด้านการวางตนให้เป็นที่เคารพและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.866) ส่วนด้านที่ผู้สอนได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.924) และมีระดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร (ภาพรวม) อยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.467$)

2.4 ด้านทัศนคติที่มีต่อเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตรในด้านการเป็นพื้นฐานเพื่อการคิดต่อยอดในอนาคต มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.770) รองลงมาเท่ากัน คือด้านประโยชน์ต่อการทำงานและการศึกษาต่อ ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.821) และด้านการเปิดโลกทัศน์และมุมมองที่แตกต่าง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.761) ส่วนเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตรด้านความทัดเทียมกับบัณฑิตที่มาจากสถาบันอื่น เป็นด้านที่ผู้ตอบเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.900) และมีระดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาและความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร อยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$)

ส่วนเนื้อหาความรู้ที่ทางหลักสูตรไม่ได้จัดเตรียมให้ แต่ผู้ตอบเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการทำงานมากที่สุด คือความรู้ด้านเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น/การทำงานเป็นทีม/การเข้าสังคม มีผู้เลือกตอบ คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาคือความรู้ด้านการปฏิบัติงานจริง/ปฏิบัติงานจริงในสถานที่จริง มีผู้เลือกตอบ คิดเป็นร้อยละ 41.4

2.5 ด้านทัศนคติที่มีต่อความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาด พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาดเป็นสิ่งจำเป็นมาก คิดเป็นร้อยละ 50.3 รองลงมาเห็นว่าจำเป็นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.5 วิชาด้านส่วนประสมการตลาดด้านที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องศึกษามากที่สุดคือวิชาด้านการส่งเสริมการตลาด ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.756) รองลงมาคือวิชาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.746) ส่วนวิชาพื้นฐานที่ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าทางหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนได้ครอบคลุมมากที่สุดคือวิชาด้านการส่งเสริมการตลาด ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.750) รองลงมาคือวิชาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.779) และมีระดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาดของหลักสูตร อยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$)

นอกจากนี้จากความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาด ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าทางหลักสูตรควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรู้ด้านภาษาและการสื่อสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.1 รองลงมาคือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 42.0

2.6 ด้านทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษา พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางด้านห้องพักอาจารย์มีความชัดเจน ง่าย และสะดวกต่อการติดต่อ มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.836) รองลงมาคือด้านอาคารเรียนและบริเวณโดยรอบมีความสะอาด สวยงาม ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.734) และผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมในด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด มีระดับคะแนนเท่ากัน ที่ระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านความพร้อมของห้องเรียน ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.796) ด้านสถานที่พักผ่อนสำหรับเวลาว่างหรือทำกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.837) ด้านลานกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาแสดงออก ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.881) และด้านร้านค้า/ร้านอาหาร เพียงพอ สะอาดถูกหลักโภชนาการ ($\bar{X} = 2.91$, S.D. = 0.826) และมีระดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของหลักสูตร อยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.973$)

2.7 ด้านทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเสริมของหลักสูตร พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมเสริมทางด้านการจัดโครงการต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการปฏิบัติ มีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.767) รองลงมาคือด้านการปฐมนิเทศนักศึกษา ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.849) ส่วนกิจกรรมเสริมด้านชมรม Marketing Group เป็นด้านที่ผู้ตอบเห็นว่าเหมาะสมน้อยที่สุด ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 1.068) และมีระดับคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมเสริมของหลักสูตร อยู่ที่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.052$)

3. การทดสอบความสัมพันธ์ เพื่อหาความแตกต่างของทัศนคติระหว่างศิษย์เก่าที่จบการศึกษาภาคปกติ และศิษย์เก่าที่จบการศึกษา ภาค กศ.ปช. พบว่า

3.1 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่อโครงสร้างหลักสูตร พบว่านักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติที่มีต่อโครงสร้างหลักสูตรแตกต่างกัน ในด้านหมวดวิชาเฉพาะด้าน (บริหารธุรกิจ) ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 95 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาแกน ต้องเรียนไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ส่วนด้านที่เหลือ ทัศนคติไม่แตกต่างกัน

3.2 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. รายวิชาของหลักสูตร พบว่า ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. รายวิชาของหลักสูตรแตกต่างกันในด้านรายวิชาแกนที่ควรลด และด้านความรู้ที่ควรมุ่งเน้นในวิชาเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนด้านที่เหลือ ทัศนคติไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติที่มีต่อรายวิชาในกลุ่มเอกบังคับของหลักสูตรที่เห็นว่าไม่จำเป็นไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติที่มีต่อรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งเป็นวิชานอกกลุ่มเอกบังคับ แต่ควรนำมาอยู่ในกลุ่มเอกบังคับ แตกต่างกันในรายวิชาการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการตลาด ส่วนวิชาที่เหลือ ทัศนคติไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติที่มีต่อวิชาในกลุ่มเอกเลือกของหลักสูตรที่ควรเลือกเรียน แตกต่างกันในรายวิชาการโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ส่วนรายวิชาอื่นๆ ทัศนคติไม่แตกต่างกัน

3.3 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร (ภาพรวม) พบว่า นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติต่ออาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร (ภาพรวม) แตกต่างกันในด้านความดูแลเอาใจใส่ แนะนำ ส่วนด้านที่เหลือ ทัศนคติไม่แตกต่างกัน

3.4 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่อเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตร พบว่า นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติต่อเนื้อหา/ความรู้ของหลักสูตรแตกต่างกัน ในด้านความทัดเทียมกับบัณฑิตที่มาจากสถาบันอื่นๆ ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติต่อเนื้อหา/ความรู้ที่หลักสูตรไม่ได้จัดเตรียมแต่เกี่ยวข้องกับการทำงานแตกต่างกันในด้านการวางแผนและการเขียนแผนการตลาด ด้านที่เหลือ ไม่แตกต่างกัน

3.5 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่อความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาด พบว่า นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติที่มีต่อความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาดของหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

3.6 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษา พบว่า นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

3.7 ทัศนคติของนักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่มีต่อกิจกรรมเสริมของหลักสูตร พบว่า นักศึกษาภาคปกติ และนักศึกษาภาค กศ.ปช. มีทัศนคติต่อกิจกรรมเสริมของหลักสูตรแตกต่างกัน ในด้านการจัดโครงการต่างๆของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการปฏิบัติ, การพานักศึกษาไปศึกษาดูงานตามสถานประกอบการ, กิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษา, กิจกรรมปัจฉิมนิเทศนักศึกษา, กิจกรรมรับน้อง, กิจกรรมการตลาดสัมพันธ์, ชมรม Marketing Group และการจัดโครงการเพื่อการเข้าร่วมประกวด แข่งขัน ด้านการตลาด ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ต้องการให้ทางหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดการศึกษาดูงานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งควรมีการจัดงานศิษย์เก่าสัมพันธ์

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด พบว่า

1. ทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อโครงสร้างหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด ในภาพรวมเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่แล้ว แต่ถ้าหากจะมีการปรับปรุง ก็ควรมีการเพิ่มจำนวนหน่วยกิตให้มากขึ้น เพราะนอกจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยกับโครงสร้างเดิม แต่ความคิดเห็นที่รองลงมา คือเห็นว่า จำนวนหน่วยกิตที่จัดอยู่ในโครงสร้างหลักสูตรทุกด้านน้อยเกินไป ทั้งวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มวิชาแกนและกลุ่มวิชาเอกบังคับ ในส่วนของวิชาแกน ควรมุ่งเน้นการเพิ่มวิชาในสาขาภาษาและเทคโนโลยี เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบัน การทำงานต้องอาศัยความรู้ทั้ง 2 ด้าน

เป็นสิ่งสำคัญ ในด้านของการลดวิชา ผู้ตอบเห็นว่าควรลดวิชาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการจัดการลง ซึ่งอาจจะด้วยสาเหตุที่ว่า วิชาทั้ง 2 กลุ่ม เป็นความรู้ที่มีการสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของวิชาทางการตลาดอยู่แล้ว และในกลุ่มที่รองลงมาคือวิชาในกลุ่มการเงินการธนาคารและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่มีพื้นฐานด้านการคำนวณ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาการตลาด อาจจะไม่มีความถนัดด้านการคำนวณ จึงทำให้รู้สึกไม่อยากที่จะเรียนวิชาในกลุ่มดังกล่าว และหากต้องมีการปรับเปลี่ยนวิชาในกลุ่มเอกบังคับ วิชาที่ควรปรับออกคือ วิชาตลาดเกษตรและสหกรณ์ เนื่องด้วยผู้ตอบส่วนใหญ่ทำงานบริษัทเอกชน จึงทำให้ไม่มีโอกาสได้ใช้ความรู้ด้านการตลาดเกษตรและสหกรณ์เท่าที่ควร จึงไม่เห็นความสำคัญของวิชาดังกล่าว ส่วนวิชาที่ควรนำเข้ามาเป็นวิชาเอกบังคับคือวิชาการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยี กับการทำธุรกิจในปัจจุบัน รองลงมาคือ วิชาการบริหารการขาย แสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบัน กลยุทธ์การขาย ยังมีความจำเป็นกับธุรกิจทุกรูปแบบอยู่เสมอ ไม่เฉพาะเจาะจงที่ธุรกิจขายสินค้าเพียงอย่างเดียว ผู้ตอบจึงให้ความสำคัญกับวิชาดังกล่าว ส่วนวิชาในเอกเลือกที่ควรเลือกให้นักศึกษาเรียนมากที่สุด คือ วิชา การบริหารการขายและวิชาการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ซึ่งเป็นส่วนประสมการตลาดด้าน การส่งเสริมการตลาดทั้งสองวิชา ซึ่งอาจจะแปลความหมายได้ว่า การส่งเสริมการตลาดในปัจจุบัน เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการทำงานและการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิชาการโฆษณา และการส่งเสริมการขาย จะมีคะแนนนิยมมาเป็นอันดับสอง แต่เมื่อพิจารณาลำดับการเลือก กลับพบว่า วิชาการตลาดอิเล็กทรอนิกส์ กลับมีผู้เลือกให้ควรเลือกเรียนเป็นอันดับหนึ่งมากกว่า แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มทัศนคติของผู้ตอบส่วนใหญ่ จะมีความใกล้เคียงกันเกี่ยวกับรายวิชาที่ควรเลือกให้นักศึกษาเรียน ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำไปสู่การพิจารณาปรับโครงสร้างหลักสูตรต่อไป

2. ทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่ออาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด ในภาพรวมเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความตั้งใจสอน แต่ควรต้องพัฒนาในเรื่องของการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น ส่วนด้านเนื้อหา/ความรู้ ที่ได้รับจากหลักสูตร ในภาพรวมเห็นว่ามี ความเหมาะสมปานกลาง ต้องมีการพัฒนาในด้านการทำให้เกิดความขัดแย้งกับบัณฑิตที่มาจากสถาบันอื่น ซึ่งจากทัศนคติของผู้ตอบ ถึงแม้ความคิดเห็นของผู้ตอบโดยรวมจะเห็นว่าผู้สอนมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด จะพบว่ายังมีผู้ตอบอีกจำนวนหนึ่ง โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12.13 ที่เห็นว่า ความสามารถของผู้สอนยังคงต้องปรับปรุง หรือมีความเหมาะสมน้อย จากตัวเลขดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าทัศนคติที่เกี่ยวกับผู้สอนในด้านลบยังคงสูงอยู่ จึงจำเป็นที่อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรทุกท่าน จะต้องเร่งพัฒนาตนเอง เพื่อให้นักศึกษาเกิดการยอมรับมากขึ้นกว่าเดิม

3. ทัศนคติของศิษย์เก่าที่มีต่อด้านเนื้อหา/ความรู้ ทั้งที่เป็นความรู้ทั่วไป และความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสม การตลาดของหลักสูตร ผู้ตอบเห็นว่า เนื้อหา/ความรู้ ที่ทางหลักสูตรจัดให้เรียนในปัจจุบันยังอยู่ที่ระดับปานกลางเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านความทันสมัยและมัดเดียวกับสถาบันอื่น จึงเป็นหน้าที่ที่ทางหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาเนื้อหาแต่ละรายวิชาให้ทันสมัย เทียบเท่าสถาบันอื่น รวมทั้งสร้างสรรค์วิชาใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ส่วนความรู้พื้นฐานด้านส่วนประสมการตลาด ในภาพรวมเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในระดับมาก และวิชาที่เกี่ยวข้องส่วนประสมการตลาดที่สำคัญคือ วิชาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร ด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของหลักสูตร ส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความเหมาะสม ในระดับปานกลาง และควรมีการพัฒนาใน ด้านความพร้อมของห้องเรียน ด้านสถานที่พักผ่อนทั้งกิจกรรม ด้านลานกิจกรรม ด้านร้านค้า/ร้านอาหาร สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ตอบให้ความสำคัญกับกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ในส่วนของกิจกรรมเสริมของหลักสูตร ในภาพรวมเห็นว่าเหมาะสมในระดับปานกลาง และควรมีการพัฒนาในด้านกิจกรรมชมรม Marketing Group ให้เหมาะสมมากขึ้น แสดงว่า กิจกรรมที่ทางหลักสูตรมีอยู่ในปัจจุบัน อาจจะไม่ค่อยดี ต้องพยายามที่จะจัดกิจกรรมเสริมให้มากขึ้น ทั้งกิจกรรมในรายวิชา และกิจกรรมนอกรายวิชา

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านของวิชาการ พบว่า ศิษย์เก่าที่เรียนภาคปกติ และ ภาค กศ.ปช. มีทัศนคติแตกต่างกันในเรื่องหมวดวิชาเฉพาะด้าน เนื่องจากภาคปกติบางส่วนเห็นว่ามีน้อยเกินไป ในขณะที่ภาค กศ.ปช. เห็นว่ามีมากเกินไป ในส่วนวิชาแกน ภาคปกติ ก็เห็นว่ามีน้อยเกินไป ภาค กศ.ปช. เห็นว่ามีมากเกินไป ด้านรายวิชาแกนที่ควรลด ภาคปกติเห็นว่า ควรลดวิชาในกลุ่มการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการ แต่ ภาค กศ.ปช. ต้องการให้ลดวิชาด้านการเงินการธนาคาร และเศรษฐศาสตร์ จากทัศนคติดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า มุมมองของผู้ตอบที่เป็นภาค กศ.ปช. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่แล้วระหว่างเรียน จะให้ความสำคัญกับวิชาเฉพาะสาขา เพื่อการนำไปใช้กับการทำงาน ส่วนผู้ตอบที่เรียนภาคปกติ จะให้ความสำคัญกับวิชาในภาพรวม ไม่เฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มใด สำหรับรายวิชาที่หลักสูตรควรเลือกมาเป็นวิชาในกลุ่มเอกบังคับ ศิษย์เก่ามีความเห็นตรงกันในทุกวิชา ยกเว้นวิชาการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการตลาด ที่ภาคปกติเห็นว่าไม่สำคัญ แต่ภาค กศ.ปช. เห็นว่าสำคัญ อาจจะเนื่องมาจากต้องไปใช้กับการทำงานของตนในระหว่างที่เรียนอยู่ ส่วนวิชาในกลุ่ม

เอกเลือกที่ควรเลือกให้นักศึกษาเรียน ศิษย์เก่ามีความเห็นตรงกันในทุกวิชา ยกเว้นวิชาการโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่ภาคปกติเห็นว่าสมควรมากที่สุด แต่ภาค กศ.ปช. เห็นว่าไม่สมควรเลือกเรียน อาจจะเป็นเพราะกระบวนการในการสอน มีข้อจำกัดด้านเวลา ภาค กศ.ปช. จึงอาจจะไม่ได้ทำกิจกรรมประกอบการเรียน ด้านการโฆษณาและส่งเสริมการขายเท่ากับปกติ ทำให้เห็นความสำคัญน้อยกว่า

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร พบว่า ศิษย์เก่าที่เรียนภาคปกติและภาค กศ.ปช. เห็นว่าการดูแลเอาใจใส่ แนะนำ ให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ได้รับแตกต่างกัน ภาคปกติ เห็นว่า อาจารย์ มีการดูแลเอาใจใส่ ในระดับดีมาก แต่ภาค กศ.ปช. เห็นว่า เอาใจใส่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเนื้อหา/ความรู้ภาคปกติเห็นว่าอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางถึงมาก ในขณะที่ภาค กศ.ปช. บางส่วนเห็นว่าต้องปรับปรุง ซึ่งทั้ง 2 ประเด็น อาจจะเป็นเนื่องจากภาคปกติ สามารถเข้าพบอาจารย์ได้ 5 วันต่อสัปดาห์ แต่ภาค กศ.ปช. จะพบอาจารย์เพียง 2 วัน ต่อสัปดาห์ ทำให้รายละเอียดและการดูแลเอาใจใส่บางอย่างอาจจะลดลง ส่วนเนื้อหาเพิ่มเติมที่อยากให้หลักสูตรมีการเพิ่มเติม ภาคปกติให้ความสำคัญกับความรู้ด้านการวางแผนและการเขียนแผนการตลาดน้อย ในขณะที่ ภาค กศ.ปช. ให้ความสำคัญมาก ส่วนในด้านกิจกรรมเสริมของหลักสูตร นักศึกษาภาคปกติมีความคิดเห็นแตกต่างจากภาค กศ.ปช. ในหลายด้านด้วยกัน คือ ด้านการปฐมนิเทศนักศึกษา ภาคปกติส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมปานกลาง ขณะที่ภาค กศ.ปช. เห็นว่าค่อนข้างน้อย ด้านการปฐมนิเทศนักศึกษา ภาคปกติเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง แต่ภาค กศ.ปช. เห็นว่าค่อนข้างน้อย ด้านกิจกรรมรับน้อง ภาคปกติเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง ภาค กศ.ปช. เห็นว่าค่อนข้างน้อย ด้านชมรม Marketing Group ภาคปกติ เห็นว่าเหมาะสมปานกลาง แต่ภาค กศ.ปช. เห็นว่าค่อนข้างน้อยและต้องปรับปรุง จะเห็นได้ว่า กิจกรรมเสริมของหลักสูตร มุ่งเน้นไปที่ภาคปกติมากกว่าภาค กศ.ปช. เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลา เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. หลักสูตรควรมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชา ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้บัณฑิต สามารถนำไปใช้ได้จริงกับการทำงาน รวมทั้งการปรับลดจำนวนวิชาแกนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสาขาลง เพื่อจะได้เพิ่มในวิชากลุ่มสาขาที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านภาษาและเทคโนโลยี
2. มีการส่งเสริมทักษะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านการทำธุรกิจจำลอง เพื่อให้นักศึกษาเกิดการฝึกปฏิบัติงานจริงมากขึ้น
3. อาจารย์ผู้สอนต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการสอน โดยนำเทคโนโลยี และสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยมาประกอบการสอน เพื่อสร้างศักยภาพทางการเรียนการสอน และทำให้เกิดความน่าสนใจ
4. มีการปรับปรุงสถานที่และอาคารเรียนให้มีความพร้อมมากขึ้นในด้านอุปกรณ์รวมทั้งสร้างลานกิจกรรมเพื่อให้ นักศึกษาใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมและแสดงความสามารถ ทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ
5. ควรมีการสร้างมาตรฐานการสอนของนักศึกษาภาคปกติ และ ภาค กศ.ปช. ให้เหมือนกัน เพื่อให้ นักศึกษาไม่เกิดความแตกต่างในสิ่งที่ได้รับทั้งด้านที่เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน ความครอบคลุมของเนื้อหาความรู้ที่สอน สภาพแวดล้อมทางการศึกษา และกิจกรรมเสริม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. 2535. การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับ กลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (ออนไลน์). 2542. เข้าถึงได้จาก :
<http://www.kodmhai.com/Kkat/NKkat/Nkkat-9/New1/N1.html>

**คุณลักษณะของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ และนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**

**THE CHARACTERISTIC OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS IN THE OPINIONS
OF INSTRUCTORS AND STUDENTS IN FACULTY OF EDUCATION RAMBHAIBARNI
RAJABHAT UNIVERSITY**

ปิยะพงศ์ กู้พงศ์พันธ์, ณิชฐพงศ์ จรทะผา, ขจรเกียรติ ขุนชิต
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน แบ่งเป็นคณาจารย์ 37 คน และนักศึกษา 338 คน ได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากตรวจสอบแล้วได้ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับมาจำนวน 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ค่าที่ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลรวมแต่ละด้านของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีผลการวิจัยโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในแต่ละด้านโดยรวมพบว่าคุณลักษณะที่เป็นจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.45

2. คุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับมาก ทุกด้านคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านคือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม

4. คณาจารย์และนักศึกษามีทัศนะต่อคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน คณาจารย์และนักศึกษามีทัศนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคณาจารย์มีทัศนะต่อคุณลักษณะครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักศึกษาทุกด้าน

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่เป็นจริง, คุณลักษณะพึงประสงค์, ครูพลศึกษา

Abstract

This study aimed to investigate and compare the actual and desired characteristics of physical education teacher in the opinions of teachers and students of Faculty of Education of Rambhai Barni Rajabhat University. The 375 samples were divided into 37 teachers and 338 students by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher (with .91 of reliability). There were 375 returned questionnaires (100%). Data were analyzed by using frequency, means, standard deviations, percentage and t-test

The results were found as follows:

1. The sum of means and standard deviations of the actual and desired characteristics of physical education teachers in the opinions of teachers and students of Faculty of Education of Rambhai Barni Rajabhat University in the aspect of personality and human relations, knowledge and performance,

academy and teaching, and moral and ethics in total was that means of the actual characteristics were at 3.14, standard deviations were at 0.49 means of the desired characteristics of physical education teachers were at 3.56 and standard deviations were at 0.45

2. The actual characteristics of physical education teacher in total was at high level in the aspect of personality and human relations, knowledge, performance, academy and teaching, and moral and ethics.

3. The desired characteristics of physical education teacher in total was at the highest level in the aspect of personality and human relations, knowledge, performance, academy and teaching, and moral and ethics.

4. The actual characteristics of physical education teacher in 4 aspects were no statistically significant difference. The desired characteristics of physical education teacher were statistically significant difference at .01 level. The opinions of teachers for the desired characteristics of physical education teacher in total and in each of the aspect were higher than the opinions of students.

Keywords: actual characteristic, desired characteristic, physical education teachers

บทนำ

คุณลักษณะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะและคุณสมบัติประจำตัวที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา และสามารถทำให้แยกแต่ละบุคคลออกจากบุคคลอื่นอย่างชัดเจน เป็นโครงสร้างทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ทำให้แต่ละคนแตกต่างกันเป็นการตอบสนองทั้งจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก เพราะมนุษย์แต่ละคนมีลักษณะพิเศษของตนที่ไม่เหมือนกันตั้งแต่รูปร่างหน้าตา ท่าทาง การพูด การเดิน ลักษณะกิริยามารยาท ตลอดจนพฤติกรรมที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในที่พร้อมจะแสดงออกมาเมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าเกิดขึ้นซึ่งลักษณะเฉพาะต่างๆเหล่านี้รวมเรียกว่า คุณลักษณะซึ่งเป็นผลของพันธุกรรม และประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล นอกจากนี้คุณลักษณะยังเป็นแนวทางในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่มีรูปแบบการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมือนกันเช่นเดียวกับอาชีพที่แตกต่างกันย่อมกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคคลเหล่านั้นแสดงพฤติกรรมที่ต่างกันออกมา ฉะนั้นการพัฒนาคุณลักษณะให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความคิด สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างให้เป็นคนที่มีลักษณะที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม เหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี และลักษณะอาชีพ เนื่องจากแต่ละอาชีพมีความต้องการที่จะพัฒนาบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันไป ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพหน้าที่การงานของตนต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะที่ดี ต่อความพึงพอใจในสิ่งที่ตนกระทำ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมนั้นย่อม ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ

การศึกษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ วิชาพลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาที่จะส่งเสริมให้ประชากรในประเทศมีคุณภาพ และทำให้ประเทศพัฒนา บทบาทของครูจึงต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษา ครูจำเป็นต้องรู้บทบาทของตนเอง เพราะครูเป็นผู้ชี้แนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์วิชาความรู้โดยยึดเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูพลศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวิชาชีพนี้ จะเจริญก้าวหน้าเพียงใดขึ้นอยู่กับครูพลศึกษาว่าประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร ดังนั้น ลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์จึงมีความสำคัญมาก ครูพลศึกษาควรจะมีการแสวงหาความรู้ ทางด้านวิชาการที่จะใช้อยู่เสมอ ควรมีการสะสมตำราทางพลศึกษา ด้านวิชาการมีความสามารถผลิตตำราและเอกสารทางด้านพลศึกษา ควรเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางด้านวิชาการต่างๆ มีความสามารถในการจัดประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการพลศึกษา มีความสามารถในการจัดกิจกรรมทางพลศึกษา มีความสามารถในการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในการแข่งขันกีฬาให้นักกีฬาและผู้ดู ไม่เล่นการพนัน (ไพรัช ปานอุทัย. 2530: 67)

นอกจากนั้นการประกอบอาชีพในบทบาทของความเป็นครู ย่อมเป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาเพราะครูอาจารย์ เป็นผู้นำปรัชญา แนวคิด และเจตนาธรรมของการปฏิรูปการศึกษาไปสู่แนวปฏิบัติบนความเชื่อที่ว่า ถ้าต้องการเด็กแบบใด การสอนจะต้องมีพฤติกรรมแบบนั้น ถ้าต้องการให้ครูสอนแบบใด ครูจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างจริงจัง ด้วยวิธีการเช่นนั้น มิใช่เพียงแต่บอกหรืออธิบายให้เข้าใจ ว่าต้องทำให้ครูมีความซาบซึ้งและซึมซับในความคิด ความเชื่อ และวิธีการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเรียนการสอนได้อย่างจริงจัง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) การปฏิบัติหน้าที่ในการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่ดีต่อวิชาชีพ วิชาพลศึกษาเป็นศาสตร์การศึกษาแขนงหนึ่ง

ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ครบองค์รวม มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการนำกิจกรรมการออกกำลังกาย ทักษะการเล่นกีฬา มาใช้เป็นส่วนกลางของการเรียนการสอนโดยมุ่งให้นักศึกษาปฏิบัติได้จริงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพลศึกษาเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้มีศักยภาพต่อไป วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527:10) ครูพลศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งวิชาชีพนี้จะเจริญก้าวหน้าเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับตัวครูว่าประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร ดังนั้นลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์จึงมีความสำคัญมากเพราะครูพลศึกษาควรมีการแสวงหาความรู้ทางด้านวิชาการอยู่เสมอ ควรมีการศึกษาเอกสารตำราทางวิชาทางพลศึกษา ครูพลศึกษาจะมีบทบาทที่เหมาะสมและถูกต้องหรือขึ้นอยู่กับหน่วยงานและบุคลากรที่มีเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหาร ได้แก่ คณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา ผู้ช่วยคณบดี คณาจารย์ ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการมอบหมายบทบาทหน้าที่และชี้แนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาให้กับครูพลศึกษา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมซึ่งจะช่วยให้ครูพลศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูพลศึกษาปฏิบัติหน้าที่สอนรายวิชาพลศึกษา ในสังกัดภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงมีความสนใจและเล็งเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะของครูพลศึกษา ตามทัศนะของ คณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้มีคุณลักษณะที่ดียิ่งขึ้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่การสอนในวิชาพลศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพของครูพลศึกษาให้มีบทบาทหน้าที่ในด้านการสอนและการบริหารจัดการบุคลากรทางด้านพลศึกษา ในมหาวิทยาลัยให้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับครูพลศึกษา ให้มีมาตรฐานในกระบวนการเรียนการสอนและมีคุณลักษณะที่ดีมีประสิทธิภาพ เป็นการส่งเสริมพัฒนาในวิชาชีพของครูพลศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งด้วย อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับครูพลศึกษา ให้มีมาตรฐานในการเรียนการสอนให้มีคุณลักษณะที่ดีมีคุณภาพและเป็นการส่งเสริมเพื่อพัฒนาในวิชาชีพของครูพลศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของ คณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของ คณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณาจารย์และและนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีจำนวนคณาจารย์ 37 คน และจำนวนนักศึกษา 2,742 คน รวมทั้งสิ้น 2,779 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 375 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) จำแนกเป็นคณาจารย์ จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนนักศึกษากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 338 คน และผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษา จำนวน 338 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น

1. คณาจารย์คณะครุศาสตร์
2. นักศึกษาคณะครุศาสตร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาทั้ง 4 ด้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะของครูพลศึกษา ตามทัศนะของคณาจารย์ และ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากงานวิจัย และเอกสารตำรา ต่างๆ โดยแบ่งแบบสอบถาม เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ตามทัศนะของ คณาจารย์ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยใช้มาตราส่วนแบบประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ

ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ ระดับ 4 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 3 หมายถึง มาก ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด จำแนกตามคุณลักษณะในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานใน ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพ

1. ศึกษางานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญและเอกสารตำราต่างๆ เพื่อหาขอบเขตและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของครู พลศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามอื่นที่มี
2. นำขอบเขตด้านต่างๆ มาสร้างข้อย่อของแบบสอบถามและนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้ดัชนีความ สอดคล้องภายใน (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.66 – 1.00
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ คณาจารย์และนักศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำผลการตอบ แบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยขอความร่วมมือจากคณาจารย์ และ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในการตอบแบบสอบถาม
2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ (frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูล ในรูปของตารางประกอบความเรียง
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ผลรวมแต่ละด้านของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่เป็นจริง และพึงประสงค์ของครูพลศึกษา ตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษานำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบ ความเรียง
3. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 คุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของ ครูพลศึกษาเพื่อหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง
4. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ และนักศึกษาโดยใช้สถิติ (t-test Independent)
5. เปรียบเทียบคุณลักษณะพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ และนักศึกษาโดยใช้สถิติ (t-test Independent)

สรุปและอภิปรายผล

จากกรวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลรวมแต่ละด้านของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพล ศึกษา ตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีผลการวิจัยโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในแต่ละ

พลศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า นักศึกษามีทัศนคติเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ยกเว้นข้อ 1 ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 8 มีทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด

5. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 การเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 และคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 เมื่อพิจารณาพบว่า นักศึกษาและคณาจารย์มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่เป็นจริงในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่านักศึกษามีทัศนคติต่อคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่เป็นจริงในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2 การเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 เมื่อพิจารณาพบว่า คณาจารย์มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันกับนักศึกษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยที่คณาจารย์มีทัศนคติต่อคุณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่าทัศนคติของนักศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่เป็นจริงและพึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับมากและทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูพลศึกษา มีน้ำใจชอบช่วยเหลือและให้การบริการที่ดี ประกอบกับมีอุปนิสัยที่ร่าเริงแจ่มใส อีกทั้งยังสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2544 : 21 - 22) กล่าวถึงลักษณะครูอาชีพ จะต้องเป็นครูด้วยใจรักเป็นครูด้วยจิตสำนึกและวิญญาณของความเป็นครู โดยควรมีความศรัทธา ที่มีความหมาย 3 มิติคือ ศรัทธาต่อตนเอง ต้องเชื่อและศรัทธาในความรู้ความสามารถของตนเองว่าจะเป็นครูที่ดีได้ ศรัทธาต่ออาชีพครูรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นครูที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง เห็นคุณค่าของวิถีชีวิตที่เป็นครู ศรัทธาต่อองค์กร รักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา และองค์กรวิชาชีพครู ประพฤติ ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู นอกจากนี้คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว คุณลักษณะครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะเหมาะสม มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการให้การศึกษอาบรมิเศษย์ มีความประพฤติดี บุคลิกภาพดี มีวิญญาณของความเป็นครู ดูแลเอาใจใส่ในความทุกข์สุขของศิษย์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูรักใคร่ห่วงใย ปรารถนาดีต่อศิษย์ เป็นแบบอย่างและที่พึ่งของศิษย์ได้ เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของครู พลศึกษา เป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของครูพลศึกษา มีคุณลักษณะที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพรัช ปานอุทัย (2530 : 89-90) ที่ได้กล่าวไว้ว่าคุณลักษณะของครูพลศึกษา ด้านบุคลิกภาพไว้ คือ มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความร่าเริงแจ่มใส มีความสุภาพอ่อนโยน มีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง มีความขยันขันแข็ง พุดจาชัดถ้อยชัดคำ มีลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี แต่งกายดีเหมาะสมกับกาลเทศะ อารมณ์มั่นคง สุขุมรอบคอบ รู้จักแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีความฉลาดไหวพริบดี รู้จักรักษาความสะอาดร่างกาย มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นเป็นผู้มีหลักการและอุดมคติทางพลศึกษา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ศรัทธาในอาชีพ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพร โสทธิสุพร (2536 : 1-3) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูพลศึกษาที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้พบเห็นแล้วรู้สึกพอใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษา คณาจารย์ และผู้พบเห็นรู้สึกพอใจและเชื่อมั่นในการปฏิบัติวิชาชีพได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกถึงความมีน้ำใจ การให้ความร่วมมือในองค์กรและมีความร่าเริงแจ่มใส แต่งกายสุภาพเรียบร้อย สมรรถภาพทางกายที่ดีมีความแข็งแรง อีกทั้งยังพูดจาสุภาพ มีลักษณะท่าทางสง่างามทั้งในและนอกชั้นเรียน คุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูพลศึกษาให้ความสำคัญ ครูพลศึกษาที่มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่ดีย่อมส่งผลต่อความไม่น่าเชื่อถือต่อนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อนร่วมงาน จนทำให้การปฏิบัติหน้าที่อาจดำเนินการไปด้วยความยากลำบาก ส่วนการศึกษาของ สมชาย กล้าเวช (2528: 50) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจ

ในด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ของครูพลศึกษา ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ คือ มีความเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ให้ความสนใจหมั่นไต่ถามทุกข์สุขของนักเรียน ให้ความสนใจและร่วมมือช่วยเหลืองานของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของนักเรียน สามารถขอความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ให้ความร่วมมือทาง พลศึกษา สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้ มีความสุภาพต่อผู้บังคับบัญชา เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา ร่วมมือในกิจกรรมของโรงเรียน ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อครูพลศึกษาที่เป็นจริงและพึงประสงค์แสดงให้เห็นว่าครูพลศึกษามีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีอุปนิสัยที่ร่าเริงแจ่มใส ชอบช่วยเหลือและให้บริการที่ดีทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน อีกทั้งยังมีทักษะต่อคณาจารย์และนักศึกษาในองค์กร ในเรื่องการวางตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ๆ จากการวิจัยพบว่า ทักษะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูพลศึกษามีแนวทางในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของทางมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด

1.2 ด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีคุณลักษณะที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า คณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีทักษะต่อครูพลศึกษาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรสาขาวิชาพลศึกษาซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และในเรื่องความรู้ทักษะในการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายทางด้านการกีฬาตามมาตรฐานสากลมีทักษะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทของครูพลศึกษาที่สำคัญคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาการได้อย่างถ่องแท้มีความรู้ความเข้าใจสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี สามารถนำหลักจิตวิทยาประยุกต์ใช้กับการสอน คิดค้นและสร้างนวัตกรรมใหม่ ศึกษางานวิจัยและน่านงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 47-52) กล่าวไว้ว่าครูพลศึกษาที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดีทั้งในด้านการศึกษาทั่วไป และวิชาชีพครูการสอนในรายวิชาพลศึกษา เป็นการช่วยให้ครูเข้าใจในลักษณะและปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้อง สามารถเข้าใจลักษณะความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมของผู้เรียนแต่ละคนและสามารถจัดกิจกรรม ประสบการณ์ วิธีการสอน วิธีการวัดและประเมินผล การพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความรู้ความสามารถ ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา เผือกผ่อง (2533: 34 – 35) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูพลศึกษาด้านวิชาการควรมีลักษณะดังนี้ คือ ใฝ่หาความรู้ด้านวิชาการอยู่เสมอ ใฝ่หาความรู้ด้านพลศึกษาอยู่เสมอ ใฝ่หาความรู้เกี่ยวกับการกีฬาและกิจกรรมทางพลศึกษาอยู่เสมอ ใฝ่หาเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน เป็นผู้เก็บรวบรวมและสะสมตำราทางพลศึกษา ใช้ห้องสมุดและแหล่งวิชาการทางพลศึกษาอยู่เสมอ แสดงความตั้งใจที่จะรับรู้ด้านวิชาการจากผู้อื่น มีความตั้งใจและพยายามในการเพิ่มสถานภาพของวิชาชีพ เป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพทางพลศึกษา ผลิตตำราและเอกสารทางวิชาการอยู่เสมอ นำแนวคิดใหม่ๆ มาช่วยปรับปรุงงานพลศึกษาที่ได้รับผิดชอบให้ดีขึ้น ศึกษาข้อบกพร่องเกี่ยวกับงานวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ สนใจในการศึกษางานวิจัยและทำการวิจัยทางพลศึกษาอยู่เสมอ เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการด้านต่างๆ ทุกครั้งที่มีโอกาส สนใจเข้าร่วมอบรมทางพลศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดประชุมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับพลศึกษา สามารถใช้หลักสูตร เนื้อหาวิชา และแบบเรียนในวิชาที่สอนได้เป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมทางพลศึกษาในโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน และให้บริการประชาชน มีความรู้ความเข้าใจและใส่ใจในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลในการจัดการสอนพลศึกษา สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการด้านพลศึกษาต่อบุคคลอื่น และที่ประชุมได้ ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อครูพลศึกษาที่เป็นจริงและพึงประสงค์ในด้านความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาแสดงให้เห็นว่าครูพลศึกษามีความรู้ความสามารถที่ดีมีทักษะในการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายมีความเชี่ยวชาญในสายอาชีพอยู่ในระดับมากและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่าทักษะคณาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อความรู้ความสามารถของครูพลศึกษาอยู่ในระดับที่ดี เนื่องจากบทบาทของครูพลศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการและทักษะการกีฬาสามารถปฏิบัติหน้าที่การสอนในรายวิชาพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสบการณ์ในด้านการสอนได้เป็นอย่างดี

1.3 ด้านวิชาการและการสอนของครูพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีคุณลักษณะที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า คณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีทักษะต่อ ครูพลศึกษาด้านวิชาการและการสอน ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูพลศึกษาได้มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอนก่อนการเข้าเรียนและมีขบวนการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องและชัดเจนทำให้นักศึกษามีความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีเอกสารประกอบการสอนอีกด้วยในด้านเนื้อหาที่สอนตรงตามหลักสูตรของเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (2525: 109 – 121) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะครูพล

ศึกษาด้านการสอนไว้ดังนี้ สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก สอนจากสิ่งที่มีตัวตนไปหาสิ่งที่ไม่มีความตัวตน สอนจากสิ่งที่พบเห็นไปหาเหตุผล สอนจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ซับซ้อน สอนไปเป็นธรรมชาติของเด็ก สอนให้ผ่านประสาททั้งห้า สอนให้สนุกสนานน่าสนใจ สอนให้ครูบอกให้น้อยที่สุด สอนให้นักเรียนเรียนโดยการกระทำ ลักษณะการสอนที่ดีควรมี การสอนที่มีความมุ่งหมายของบทเรียน มีการเตรียมเนื้อหาอุปกรณ์ในการประเมินให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของบทเรียน ต้องยึดเด็กเป็นหลัก สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ควรมุ่งให้เด็กได้ทั้งความรู้ความสามารถ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดค้นหาเหตุผลความเป็นไป มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่เรียน การสอนที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ไม่ควรยึดมั่นแต่เพียงวิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่งที่มีการประเมินผลตลอดเวลา เริ่มจากการตั้งความมุ่งหมาย การกำหนดวิธีการสอน การใช้ อุปกรณ์ และให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร โครงการสอนและประมวลผลการสอน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านวิชาการและการสอนของครูพลศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา คุณวาทสิทธิ์ (2536 : 118) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ครูพลศึกษาต้องสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและรู้จักแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สอนให้ผู้เรียนรักการทำงาน สนใจที่จะมีส่วนร่วมตามวิธีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอนให้ผู้เรียนยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ครูพลศึกษาต้องหมั่นอบรมนิสัยให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม มีศีลธรรม สอนให้รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย สำหรับตัวครูผู้สอนวิชาพลศึกษาจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล และต้องสามารถอธิบาย สาธิตเทคนิค ทักษะ ประวัติการศึกษา ประโยชน์ กติกา แผนการเล่น ตลอดจนการใช้อุปกรณ์ให้เป็นประโยชน์ ต้องพิจารณาเจตคติของความมีน้ำใจ เป็นนักกีฬาและจะต้องสอนให้ บรรลุจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาด้วย ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อครูพลศึกษาที่เป็นจริงและพึงประสงค์ในด้านวิชาการและการสอนของครูพลศึกษาแสดงให้เห็นว่าครูพลศึกษามีการวางแผนงานการเตรียมการเรียนการสอนการแจ้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและตรงตามเนื้อหาหลักสูตรได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมีการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนและได้มีการมอบหมายงานให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตัวเองในปริมาณที่เหมาะสม อีกทั้งยังได้นำแนวคิดใหม่ๆมาปรับปรุงใช้ในด้านวิชาการของภาควิชาพลศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

1.4 ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีคุณลักษณะที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า คณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีทักษะต่อครูพลศึกษาในด้านคุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่ในด้าน การสอนเป็นไปด้วยความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส น่าเชื่อถือ อีกทั้งยังปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่ในหน้าที่ การงาน ปฏิบัติตนด้วยความถูกต้องเหมาะสม มีการวางตนเป็นที่น่าเคารพนับถือ ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎระเบียบของบังคับของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดีและยังสอดคล้องกับการศึกษาของ จรรยา แก่นวงศ์คำ (2523: 57) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูพลศึกษาไว้ ดังนี้ มีความศรัทธาในอาชีพครูและให้เกียรติครูด้วยกัน ควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู เพราะครูเป็นผู้เกียรติและศักดิ์ศรี ครูพลศึกษาจึงควรเป็นผู้มีความประพฤติดี มีความรู้ดีในการที่จะประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้เรียน ควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ ควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด ควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานทั้งปวง ควรรักษาชื่อเสียงและคณะครูด้วยกัน ควรรู้จักมัธยัสถ์และพยายามสร้างฐานะของตนเอง ควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือและไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น ควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ บรรจง สลึงค์ (2543 : 45) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูพลศึกษา ด้านคุณธรรมและความประพฤติไว้ดังนี้ มีความเมตตากรุณาแก่นักเรียน มีความยุติธรรมในการปกครองและการพิจารณาผลงานของนักเรียน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ มีความขยันต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความอดทนต่อการรบกวนของนักเรียน มีความประหยัดในการใช้จ่ายทรัพย์สินทั้งของส่วนตัวและของส่วนรวม ประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ ตรงต่อเวลาในการทำงาน มีความรักและความศรัทธาในอาชีพครู รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีศีลธรรมและความประพฤติดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะของคณาจารย์และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อครูพลศึกษาที่เป็นจริงและพึงประสงค์ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของครูพลศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า ครูพลศึกษาได้มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยการยึดมั่นในกรอบของคุณธรรมและจริยธรรม จรรยาบรรณในสายวิชาชีพอย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการทำงาน

ได้อย่างชัดเจน จึงทำให้คณาจารย์และนักศึกษามีทักษะในด้านคุณธรรมและจริยธรรมต่อครูพลศึกษาได้เป็นอย่างดีและมีความน่าเชื่อถือ ศรัทธา ในตัวครูพลศึกษามากยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษาในครั้งนี้พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของครูพลศึกษา ได้ยึดถือแนวทางในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัด โดยภาพรวมคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษา ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ มีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆของคณะ และมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลาราชการ การบริการจนทำให้เป็นที่ยอมรับของคณาจารย์และนักศึกษา ตลอดจน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสายงานวิชาชีพ ส่วนคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของนักศึกษพบว่า ครูพลศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ยึดถือกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ยึดกฎเกณฑ์ปฏิบัติที่เข้มงวด ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เป็นจริงของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษามีต่อครูพลศึกษา ในด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูพลศึกษาจึง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษ พบว่าโดยรวมในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูพลศึกษา มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในด้านการงานได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้าน บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านวิชาการและการสอน ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในคณะ และมหาวิทยาลัย หมั่นศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้ใหม่ๆเพื่อเพิ่มพูนให้เกิดความเชี่ยวชาญในสายอาชีพของตนอยู่เสมอปฏิบัติตนในหน้าที่การสอนได้เป็นอย่างดี จึงทำให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาตามทัศนะของคณาจารย์และนักศึกษ ทั้ง 4 ด้าน มีคุณลักษณะที่ดีต่อครูพลศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบความสำเร็จของครูพลศึกษานั้น ครูพลศึกษาต้องหมั่นค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอใฝ่หาเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆมาใช้ในการสอน ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการสอนวิชาพลศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะของครูพลศึกษา และควรนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการอบรม ประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครูพลศึกษาให้มีคุณลักษณะในด้านต่างๆ ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา แก่นวงศ์คำ. 2523. การจัดการบริหารพลศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กิณางค์. 2525. วิธีสอนทั่วไป. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- บรรจง สลึงค์. 2534. คุณลักษณะของครูประถมศึกษาตามทรรศนะผู้บริหารโรงเรียนศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพรัช ปานอุทัย. 2530. คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ตามทรรศนะของผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์
เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. 2548. รวบรวมบทความปรัชญา หลักการ วิธีการสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2536. การสอนพลศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา เผือกผ่อง. 2533. คุณลักษณะของครูพลศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าหมวดพลานามัย.
วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย กล้าเวช. 2528. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาเพื่อความมั่นคงจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สมพร โสติดิสสุร. 2536. เทคนิคการตัดสินและเจ้าหน้าที่กีฬาโอลิมปิก. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2544. ครูของครูกับครูอาชีพ. วิทยาจารย์. 100(1) : 20-41

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545. **ปัญจปฏิรูปการศึกษา แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
Cronbach, L.J. 1970. **Essentials of Psychological Testing**. (5th ed). New York: Harper Collins.
Daughtre, Grayson. 1973. **Effective Teaching in Physical Education for Secondary School**.
Philadephia : W.B. Saunder Company.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านสำหรับบุคคลวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ที่มี
ผลต่อความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์**

**THE EFFECTS OF LEARNING PROCESS MANAGEMENT OF SEXUAL EDUCATION
FOR CHILDREN, ADOLESCENCES AND ADULTS TO ENHANCE RESTRAINED
BEHAVIOR RELATED TO SEXUAL BEHAVIOR**

เกษมศรี อัครศรีพงษ์ธร, ฐิติวิมล สุขป้อม

สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ที่มีผลต่อความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่มในบุคคล 3 วัยคือ วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย ตามลำดับ กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือชุดฝึกอบรมเพศศึกษารอบด้าน 8 หน่วยใช้เวลา 30 ชั่วโมง แบบวัดความยับยั้งชั่งใจจำนวน 25 ข้อ และแบบประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจจากการเข้าร่วมฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ และ dependent t - test แบบ Pretest - Posttest one group quasi-experiment ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ช่วงระหว่างวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 - 10 มีนาคม 2553 ผลการวิจัยพบว่า 1. หลังการทดลอง (1.1)ความยับยั้งชั่งใจ ด้านพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลดลงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นและที่ระดับ นัยสำคัญที่ 0.05 ในกลุ่มผู้ใหญ่ (1.2) ด้านเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในกลุ่มเด็กและระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ (1.3)ด้านความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในกลุ่มเด็กและกลุ่มวัยรุ่น และระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ในกลุ่มผู้ใหญ่ 2. ในกลุ่มเด็กมี ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากเท่า ๆ กัน และความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้านเพศศึกษารอบด้านในกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก 3. ส่วนกลุ่มวัยผู้ใหญ่มีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : เพศศึกษารอบด้าน ความยับยั้งชั่งใจ พฤติกรรมทางเพศ เพศสัมพันธ์ก่อนสมรส การจัดการกระบวนการเรียนรู้

Abstract

This study was designed as quasi experimental research aimed to study the effects of Learning Process Management of Sexual Education for children, adolescences and adults to enhance restrained behavior related to sexual behaviors. The samples were divided into 3 groups of 30 persons each: children, adolescence and adults. Firstly, the group of children was the first secondary students. Secondly, the group of adolescence was the first year university students in 2007. The last group was the Graduate Diploma in Teaching Profession Program students of the Graduate School. The research instruments were an 8-units training package based on the key concept in comprehensive sexuality education program, Enhancing Restrained Behavior Related to Sexual Behaviors Test, and an evaluation form of satisfaction and opinions towards the training program. The experiment, data collection, pretest and posttest were done from July 6, 2007 to March 10, 2010. The statistics used in data analysis were t-test and percentage. The research results found that after training 1) sexual behaviors before marriage in the restraint test significantly decreased after training in children group and adolescence group ($p < 0.01$) and ($p < 0.05$) in adult group. 2) attitude towards having sexual behaviors before marriage significantly decreased ($p < 0.01$) in children and ($p < 0.05$) in adolescence group. 3) expectations to not having sexual

behaviors before marriage significantly increased ($p < 0.01$) in children and adolescence group and ($p < 0.05$) in adult group.

2) Evaluation of satisfactions and opinions towards the training program revealed that the children sample had “very much” level of satisfactions and opinions towards activities enhancing sharing experiences and opinions about sexual education, activities giving knowledge of comprehensive sexuality, and activities enabling learners to apply knowledge in their daily life. The level of “much” was rated by the children sample on the appropriateness of media and the appropriateness of learning activities, including activities fostering learners’ participation. The adolescence sample had “very much” level of satisfactions and opinions to activities fostering learners’ participation, activities enhancing sharing experiences and opinions about sexual education, activities giving knowledge of comprehensive sexuality, and activities fostering learning development, activities enabling learners to apply knowledge in their daily life. The level of “much” was rated by the adolescence sample on activities promoting learning development, the appropriateness of media, and the appropriateness of learning activities. As for the adult sample, they had “very much” level of satisfactions and opinions to activities enhancing sharing experiences and opinions about sexual education, activities giving knowledge of comprehensive sexuality, and activities with learning development, activities enabling learners to apply such knowledge in their daily life as well as activities promoting learning development as well as the appropriateness of learning activities and activities fostering learners’ participation. The level of “much” was rated by the adolescence sample on the appropriateness of media.

Keyword : Sexual Education ,Restrained Behavior , Sexual Behavior, Sexual Behaviors before marriage, Learning management

บทนำ

ปัญหาเรื่องเพศที่พบมากในสังคมไทยปัจจุบันคือ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสมในเรื่องเพศ การที่เด็กและเยาวชนเติบโตในสภาพแวดล้อมของสื่อช่วยยู่ทางเพศ ปัญหาการถูกล่อลวง การมีพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่ขาดความรับผิดชอบ ซึ่งมักจะนำไปสู่การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนา การทำแท้ง และการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ การใช้ความรุนแรงทางเพศ ปัญหาเรื่องเพศของเยาวชนไทยเหล่านี้ได้ทวีความรุนแรง และซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ

ทั้งนี้จากการสำรวจวิถีชีวิตทางเพศของเยาวชนไทยจากหลายสถาบันพบว่า ร้อยละ 52 ของวัยรุ่นไทย มีคู่นอนมากกว่า 1 คน (ดูเร็กโพล. 1999-2003) วัยรุ่นอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 61.7 มีประสบการณ์ด้านการมีแฟนแล้ว ร้อยละ 55 ยอมรับพฤติกรรมเชิงผู้ชาย เช่นการจับมือถืออ๊ว แอบโหล่/แหว หอม กอด ร้อยละ 13.9 ยอมรับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่เพิ่งรู้จัก เช่นตามผับ เสด (เอแบคโพล. 2548) วัยรุ่นหญิงยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่วัยเรียน และทำด้วยความยินยอม โดยคิดว่า เป็นบทพิสูจน์ความรัก ขณะที่ฝ่ายชายมีเพศสัมพันธ์ด้วยความใคร่ (เอแบคโพล. 2548) เยาวชนอายุ 15-22 ปี ร้อยละ 67.2 เห็นว่าการตัดสินใจในการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเป็นสิทธิส่วนบุคคล (เครือข่ายเยาวชนต้านเอดส์. ประเทศไทย. มกราคม 2551) วัยรุ่นหญิงอายุ 15-20 ปี ร้อยละ 77.69 มีเพื่อนหรือคนรู้จักมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนและอยู่ก่อนแต่ง และร้อยละ 66.15 ไม่กล้าบอกผู้ปกครองว่ามีเพศสัมพันธ์ (ประชากรทรรศน์. 24 กรกฎาคม 2551) โดยทั้งนี้อายุเฉลี่ยของวัยรุ่นชายบริการคือ 16 ปี และร้อยละ 44 เป็นนักเรียน/นักศึกษา (คม ชัด ลึก. 12 กุมภาพันธ์ 2552)

นักเรียน/นักศึกษามองว่า สาเหตุของปัญหาสังคมไทยที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเยาวชนจากการที่ ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น การมีความรัก/เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และภัยจากสื่ออินเทอร์เน็ต (สวนดุสิตโพล. 10-18 มีนาคม 2550)

พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ส่งผลให้มีความเสี่ยงให้เกิดการติดต่อของโรคทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “โรคเอดส์” โดยอัตราความเสี่ยงของกลุ่มผู้ติดเชื้อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมาตลอดในช่วง 10 – 20 ปีที่ผ่านมา และในปี 2553 สสส. คาดการณ์ว่ากลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอชไอวีสูงสุดคือกลุ่มชายรักชาย เพราะลักษณะสังคมที่เปลี่ยนไป ประกอบกับการมีสิ่งยู่ให้มมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ปลอดภัย อาจเป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางเพศ

(<http://www.hiso.or.th/hiso/ghhealth/news323.php>) สุกมล วิภาวีพลกุล (2553) จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น กล่าวว่า วัยรุ่นมีค่านิยมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้อง มองว่าหากเป็นแฟนกันแล้วการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา เนื่องจากขาดความยับยั้งชั่งใจ และยังมีค่านิยมที่จะต้องมีแฟน หากใครไม่มีแฟนหรือมีแฟนแล้วแต่ไม่ได้มีเซ็กส์กัน ก็จะถูกเพื่อนในกลุ่มล้อเลียน อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาการทำแท้ง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดอาการตกเลือด มดลูกทะลุ และอาจจะเสียชีวิตได้ก่อนวัยอันควร

จากงานวิจัยเรื่อง “คำถามยอดฮิตในคอลัมน์ถามตอบเรื่องเพศ” พบว่า เพศหญิงจะสอบถามปัญหามากกว่าเพศชาย และคำถามที่พบบากที่สุดคือ (1) เพศสัมพันธ์ (2) อนามัยเจริญพันธุ์ (3) อยุ่ยวะเพศหญิง (4) ความสวยความงาม และ (5) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในขณะที่คำถามเพศหญิงถามมากที่สุดนั้นคือ เรื่องของอยุ่ยวะเพศ ตกขาว ประจำเดือน เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ และวิธีคุมกำเนิด รวมไปถึงเรื่องของการปฏิเสธฝ่ายชายในการไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์ ส่วนการตั้งคำถามในเพศชายนั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความต้องการทางเพศ สมรรถภาพทางเพศ อยุ่ยวะเพศ ขนาด การฝังมูก การขลิบ เรื่องโรคติดต่อ และเรื่องของการสำเร็จความใคร่ (ญาณธร เจียรรัตนกุล, 2551)

Trisha Mueller เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยา จากกองควบคุมและป้องกันโรคติดต่อของสหรัฐอเมริกา (Center for Disease Control and Prevention) พบว่า หลักสูตรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่สอนกันในโรงเรียนทั่วสหรัฐอเมริกาหรือตามโบสถ์มีผลนาร่องออกมาว่า ทำให้วัยรุ่นที่ได้รับความรู้ดังกล่าว รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ผลิผลามมีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่อายุยังน้อย

เด็กชายวัยรุ่นที่ได้เรียนรู้เพศศึกษาจะรู้จักใช้ถุงยางอนามัยเวลามีเพศสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเรียนถึง 3 เท่า ทั้งนี้ ทริชา มุลเลอร์ ได้เสนออัยว่า การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาจะได้ผล ควรมีการสอนก่อนที่วัยรุ่นจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ (Trisha Mueller. คัดลอกจาก [www.seiendaily.com /releases /2007](http://www.seiendaily.com/releases/2007))

ความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ถือเป็นภาวะจิตใจเชิงจิตวิทยาที่สามารถป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ความยับยั้งชั่งใจเกิดขึ้นได้ทั้งจากการสนับสนุนทางสังคม (Abstinence Social Support) และจากความตั้งใจที่จะใช้ความสามารถในตนเอง (Personal Resource) ยับยั้งพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ความยับยั้งชั่งใจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถแห่งตน (Self-Efficacy) ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อของบุคคลต่อความสามารถของตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถแห่งตนนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดความรู้สึก ความคิด แรงจูงใจ และการกระทำของบุคคล ความเชื่อดังกล่าวส่งผลต่อกระบวนการ ด้านปัญญา ด้านการจูงใจ ด้านความรู้สึก และด้านการเลือก

เพศศึกษารอบด้านเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของการให้ผู้เรียนมีข้อมูลครบถ้วน ทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นคือ การคิดวิเคราะห์ การไตร่ตรอง การประเมินโอกาสเสี่ยง การสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพ รวมถึงการตัดสินใจอย่างรอบคอบในเรื่องที่เกี่ยวกับวิถีทางเพศของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายในแต่ละบุคคล เนื้อหาในหลักสูตรเพศศึกษารอบด้านจึงมีสาระสำคัญมากกว่าเรื่องการเจริญเติบโตพัฒนาการทางเพศ การวางแผนครอบครัว และมากกว่ามุมมองที่มองเรื่องเพศจากเพศสรีระ หรือการแบ่งหญิงและชายด้วยความแตกต่างทางร่างกายเพียงประการเดียว แต่ครอบคลุมเรื่องเพศสภาวะ คือ การมองเรื่องเพศในมุมสังคมวัฒนธรรมที่มีส่วนกำหนดความเป็นหญิง ความเป็นชาย และ “เพศวิถี” หรือวิถีการดำเนินชีวิตตามรสนิยม ค่านิยม และความเชื่อในเรื่องเพศของตนเอง ภายใต้สภาพสังคมไทยอย่างเช่นทุกวันนี้ (องค์การแพธ. 2551)

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น คณะวิจัยจึงสนใจทดลองโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ที่มีผลต่อความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคล 3 วัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านที่มีต่อความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ของบุคคล วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การแพธ (PATH)

2. ด้านเวลา

2.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยเด็ก ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ระหว่างวันที่ 9-10 ตุลาคม 2552 ฝึกอบรมใน 2 วัน ๆ ละ 3 ช่วง โดยใช้เวลาช่วงละ 3 ชั่วโมง รวมเป็นระยะเวลาอบรม 18 ชั่วโมง

2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่น ได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ระหว่างวันที่ 6 กรกฎาคม 2550 ถึง วันที่ 8 กันยายน 2550 ฝึกอบรมสัปดาห์ละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที จำนวน 13 สัปดาห์

2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยผู้ใหญ่ ได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สุ่มแบบ cluster random sampling จากประชากรเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างของบุคคลแต่ละวัยโดยทุกกลุ่มสนใจเข้าร่วมกิจกรรมครบตลอดหลักสูตรการฝึกอบรมครั้งนี้

1. วัยเด็ก ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพิบูลย์อุปถัมภ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 คน

2. วัยรุ่น ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 30 คน

3. วัยผู้ใหญ่ ได้แก่ นักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมฝึกอบรมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านสำหรับบุคคลวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วย

1. 1)ด้านพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส 1. 2) ด้านเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส 1. 3) ด้านความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส และ 2)ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบุคคล วัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ ที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ แบบประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน และกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ตามแนวคิดขององค์การแพธ (PATH) เป็นเครื่องมือสำหรับดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งวัยเด็ก วัยรุ่นและวัย ผู้ใหญ่มีคะแนนความยับยั้งชั่งใจเมื่อจำแนกรายได้พบว่าด้านพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลดลงต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2. ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านของกลุ่มตัวอย่าง

2.1 วัยเด็กพบว่า อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ด้านกิจกรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ความคิดเห็น ได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และระดับ “มาก” ด้านสื่อที่ใช้เหมาะสม กิจกรรมที่สอนเหมาะสม และการจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.2 วัยรุ่นอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ความคิดเห็น ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และระดับ “มาก”

ด้านการจัดกิจกรรมทำให้พัฒนาการเรียนรู้ ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ ความเหมาะสมของกิจกรรมที่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 วัยผู้ใหญ่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ด้านกิจกรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ความคิดเห็นกิจกรรมทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา การจัดกิจกรรมทำให้พัฒนาการเรียนรู้ ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่สอนเหมาะสม และการจัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และระดับ “มาก” ด้านความเหมาะสมของสื่อที่ใช้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยเด็กสามารถลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ ลดเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ และเพิ่มความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสขึ้นได้นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา เจริญสาธิต (2546) ที่ศึกษาผลการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพเพิ่มสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเช่นเดียวกับผลวิจัยของจริยา อติชาติอารัง (2546) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มทดลอง หลังได้รับการสอนเพศศึกษาด้วยกระบวนการสร้างพลัง มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นในด้านความรู้ในเรื่องเพศศึกษา เจตคติในเรื่องเพศ และความสามารถแห่งตนในเรื่องเพศ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร วงศ์รัตนรักษ์ (2549) ที่ศึกษาการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอยู่ในวัยเด็กตอนปลายอย่างกระจายเข้าสู่วัยรุ่นแล้วพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ มีทักษะการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์สูงขึ้น นอกจากนี้ ในงานวิจัยของพวงวรรณ พรหมวงศ์ (2547) ก็พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนแบบศูนย์การเรียนเรื่องเพศศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาระดับมาก และในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นสามารถลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ ลดเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ และเพิ่มความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสขึ้นได้เช่นกันนั้น แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาดังกล่าวมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษารอบด้านที่ช่วยเสริมสร้างความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพัชรินทร์ สิมทะราช (2544) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีการรับรู้สมรรถนะในตนเองสูงขึ้น หลังเข้ารับการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ระวีวรรณ ดนัยคุชฎีกุล (2547) ที่พบว่า เมื่อวัยรุ่นมีเจตคติในเชิงบวกต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน โอกาสที่วัยรุ่นจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนก็จะลดลงด้วย เช่นเดียวกับผลวิจัยของสิทธิพงศ์ วงศ์วิวัฒน์ และพรรณระพี สุทธิวรรณ (2548) ที่ศึกษา ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ และไม่คิดจะมีเพศสัมพันธ์ในอีก 6-12 เดือนข้างหน้า พบว่ามีการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจในการสัมผัสต่ำ การดูสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศต่ำ ส่วนกลุ่มนักเรียนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์จะมีการแสวงหาความตื่นเต้นเร้าใจสัมผัสสูง และมีการดูสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศสูง ทั้งนี้ ในงานวิจัยดังกล่าวยังพบปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นอย่างเหมาะสมเช่นการเสริมสร้างให้มีความภูมิใจในตนเองสูง มีการคบเพื่อนที่มีบรรทัดฐานในการมีเพศสัมพันธ์อย่างเหมาะสม หลีกเลี่ยงสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ เป็นต้น

ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ ทริชา มุลเลอร์ (Trisha Mueller./2007) เจ้าหน้าที่ระบาดวิทยาจากกองควบคุมและป้องกันโรคติดต่อของสหรัฐอเมริกา (Center for Disease Control and Prevention) ที่พบว่า จากหลักสูตรให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่สอนกันในโรงเรียนทั่วสหรัฐอเมริกาหรือตามโบสถ์มีผลนาร่องออกมาว่าทำให้วัยรุ่นได้รับความรู้ดังกล่าวรู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ผลิผลามีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่อายุยังน้อย เด็กชายวัยรุ่นที่ได้เรียนรู้เพศศึกษาจะรู้จักใช้ถุงยางอนามัยเวลามีเพศสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเรียนถึง 3 เท่า

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใหญ่สามารถลดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ ลดเจตคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสลงได้ และเพิ่มความคาดหวังที่จะไม่มีการเกิดพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสขึ้นได้นั้นแสดงให้เห็นว่า ชุดการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่งผลต่อ

ความยับยั้งชั่งใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิตย์ หลงละเลิง (2546) ที่ศึกษาพบว่า ผลของการใช้ในกลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจแล้ว ผู้ป่วยหลอดเลือดหัวใจที่เข้าร่วมโปรแกรมการให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ มีเจตคติ ความวิตกกังวล และพฤติกรรมการทางเพศสัมพันธ์แตกต่างจากก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกายรัตน์ เชี่ยววานิช (2536) ที่ศึกษาพบว่า คู่สมรสที่ภรรยาตั้งครรภ์แรกมีคะแนนความรู้และพฤติกรรมทางเพศสูงขึ้นกว่าก่อนการสอน ทำให้คู่สมรสที่ภรรยาตั้งครรภ์แรกมีพฤติกรรมทางเพศเป็นไปอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์มากขึ้น

ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยเด็ก มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับในระดับ “มากที่สุด” และระดับ “มาก” นั้นสอดคล้องกับการวิจัยของสุปราณี จำปาเฟื่อง (2550) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ครอบครัวแตกแยกกัน ครอบครัวปกติ มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกลพร พิษขยกุล (2549) ที่ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วมมีความรู้ตกว่านักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ และงานวิจัยของรัตนา เจริญสาธิต (2546) ก็พบเช่นเดียวกันว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่เรียนโดยวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีความรู้ตกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนรู้แบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนที่นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การสอนเพศศึกษาควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (นิกร ดุสิตสิน วีระ นิยมวัน และไพลิน ศรีสุขโข. 2545, รุจา ภูไพบูลย์. 2549)

และจากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ระดับ “มาก” นั้นสอดคล้องงานวิจัยของ รวีวรรณ ไชยเมือง (2549) ที่ศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและโรคเอดส์แบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการเรียนรู้ของกลุ่มวัยรุ่น ที่สามารถสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง เห็นความสำคัญในการสื่อสารเรื่องเพศ และมีทัศนคติทางบวกในเรื่องเพศ สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กัน สร้างสัมพันธ์ภาพ สามารถประเมินทางเลือกของสถานการณ์เสี่ยงได้

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” นั้น สอดคล้องงานวิจัยของ สุวัลยา นูเร (2547) ที่ศึกษา พบว่า ผู้หญิงที่อยู่ในวัยทำงานชอบอ่านนิตยสารผู้หญิงภาษาไทยชื่อต่างประเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านเทคนิคการร่วมเพศ มากที่สุด และมีความพึงพอใจในการตอบสนองความสนใจต่อประเด็นปัญหาในเรื่องเพศที่อยากรู้อยากเห็นมากที่สุด

ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) เพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่เสริมสร้างความยับยั้งชั่งใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยเหลือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ระหว่างเรียน และการติดโรคทางเพศสัมพันธ์

เอกสารอ้างอิง

- จริยา อติชาติดำรง. 2546. ประสิทธิภาพของการสอนเพศศึกษาด้วยกระบวนการสร้างพลังในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภออมลาคาไชย จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. 2541. รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวในประเทศไทยและข้อเสนอเชิงนโยบายและการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ประกายรัตน์ เชี่ยววานิช. 2536. ผลการสอนเรื่องเพศสัมพันธ์ในระยะตั้งครรภ์สองวิธีต่อความรู้และพฤติกรรมทางเพศของคู่สมรสที่ภรรยาตั้งครรภ์แรก. วิทยานิพนธ์ พย.ม.(สาขาวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรินทร์ ลิ้มทะราช. 2544. ผลของการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่อการรับรู้สมรรถนะในตนเองและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชายระดับอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ พย.ม. สาขาวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงวรรณ พรหมวงศ์. 2547. การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (สาขาวิชาประถมศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ระวีวรรณ ดนัยดุซฎีกุล. 2547. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการละเว้นเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเพศศาสตร์ (สหสาขาวิชา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ ไชยเมือง. 2549. **กระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและโรคเอดส์ในชุมชนต้นธงชัย จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตนา เจริญสาธิต. 2546. **ผลของการสอนเพศศึกษาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีผลต่อความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม).** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(สุขศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วินิตย์ หลงละเลิง. 2546. **ผลของโปรแกรมให้ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ต่อเจตคติ ความวิตกกังวล และพฤติกรรมทางเพศในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ.** วิทยานิพนธ์ (วท.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกลพร พิชัยกมล. 2549. **ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อความรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.**
- สุปราณี จำปาเพ็อง. 2550. **การเปรียบเทียบความรู้และทักษะชีวิตเกี่ยวกับเพศศึกษา โดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ ที่ครอบครัวแตกแยกกับครอบครัวปกติ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุรศักดิ์ เอื้อมณี. 2541. **ทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสกับบุคคลที่คาดหวังจะสมรสด้วยของนักศึกษา มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- สิทธิพงษ์ วงศ์วิวัฒน์ และพรรณระพี สุทธิวรรณ. 2548. **ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร. ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์จิตวิทยาตะวันออกตะวันตก คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- สุกมล วิชาวิพลกุล. 2553. **สงขลา/รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้กับกลุ่มวัยรุ่นไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร.บทความจาก <http://www.oknation.net/blog/SOUTHERNPOST/2010/07/25/entry-2>. วันที่ 1 สิงหาคม 2553.**
- สุวัลยา นูเร. 2547. **การแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจต่อความรู้เรื่องเพศของกลุ่มผู้อ่านนิตยสารผู้หญิงภาษาไทยชื่อต่างประเทศในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (นศ.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๗ :**
- องค์การแพธ. 2551. **คู่มือหลักสูตร “เพศศึกษารอบด้าน” สำหรับนักศึกษาสาขาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 1 ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนโลก กระทรวงสาธารณสุข (GFATM).**

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ฉบับสมบูรณ์
(Poster Presentation)

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

**ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2554**
**INSTRUCTORS' OPINION AFFECTED QUALITY ASSURANCE PROCESS OF
RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY IN 2011**

เอกชัย กิจเกษมเจริญ, กรรณิกา สุขสมัย, ชุติรัตน์ ผดุงสิน, พรทิพา นิโรจน์, คมพล สุวรรณภูมิ
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2554 และศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 192 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามกระบวนการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงานและเก็บข้อมูล (Do) ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) และด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์มีความเห็นต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2554 โดยรวมและรายด้านในระดับปานกลาง แต่มีความเห็นในระดับมาก ในประเด็นย่อยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมีการกำหนดตารางการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประจำปีให้ชัดเจน มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน คณาจารย์หรือผู้ที่รับผิดชอบตัวบ่งชี้ต่างๆ ได้ดำเนินการตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด คณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศหรือเอกสารหลักฐานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา และมหาวิทยาลัยมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามคู่มือหรือแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่วางไว้

สำหรับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า ขาดบุคลากรที่ดูแลงานด้านการประกันคุณภาพโดยเฉพาะ การอบรมด้านการประกันคุณภาพยังค่อนข้างน้อย และผู้บริหารบางท่านยังให้ความสำคัญด้านการประกันคุณภาพไม่มากเท่าที่ควร พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดการอบรมด้านการประกันคุณภาพให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการระบุผู้รับผิดชอบด้านงานประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน พร้อมทั้งปรับตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่เหมาะสมกับสถาบัน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญด้านการประกันคุณภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กระบวนการประกันคุณภาพ, ความคิดเห็น, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The purpose of this research were to study the opinion of the instructors affected quality assurance process of Rambhai Barni Rajabhat University in 2011 and to study a problems of implementation and the development directions of implementation for the quality assurance process, The sample consisted of 192 instructors who were teaching in academic year 2011. The instrument was the quality assurance process questionnaire that based on the PDCA-Cycle (Plan-Do-Check-Act). The statistics used were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that the instructors' opinion towards an affected to quality assurance process was at a medium level ($\bar{x} = 3.42$). However the instructors showed their opinion towards an affected to quality assurance process was at a high level in the schedule works and the handbook of quality assurance process were clearly, the instructors could responsible on their Indicators for quality assurance, the instructors could prepared and collected the data for the quality Assessment, and the university was checked the performance on quality assurance process planning.

For the problems of management and the development directions for the quality assurance process found that the quality assurance process were not enough in the person who is responsible, the training, and the executive's attention. The instructors' opinion showed that the person who is responsible about the quality assurance process should be trained, Specify the name who is responsible or concern the Indicators. The Indicators should be adjust to appropriate for the university's management and the executive should be more attention about the quality assurance process than before.

Keyword: Quality Assurance Process, The opinion, Rambhai Barni Rajabhat University

บทนำ

ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ ความท้าทายของโลกาภิวัตน์ต่อการอุดมศึกษา ทั้งในประเด็นการบริการศึกษาข้ามพรมแดน และการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบัณฑิต อันเป็นผลจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทั้งสองประเด็นต้องการการรับประกันของคุณภาพการศึกษา (สำนักมาตรฐาน อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2544: 89-90) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์, 2546: 46)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พ.ศ.2547 โดยยึดถือการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาชาติ (สกศ.) มาตรฐานการอุดมศึกษา (สกอ.) มาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา (สมศ.) และมาตรฐานคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งมีกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินการตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัย ตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) (หน่วยงานประกันคุณภาพ การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554: 2) โดยเริ่มต้นจากการวางแผน (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานภารกิจของสถาบันบรรลุเป้าประสงค์ ขณะเดียวกันก็เป็นหลักประกันแก่สาธารณะชนให้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา (หน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554: 23) และเมื่อสิ้นสุดการประเมินคุณภาพภายในระดับมหาวิทยาลัยในรอบหนึ่งปีแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินฯ มาพิจารณา ทบทวนเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมา และนำมาพัฒนาสถาบันเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา ตามแนวทางการจัดกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษา 4 ขั้นตอน (PDCA) และศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน เพื่อรับทราบปัญหา พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเพื่อการวางแผนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างคือคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 192 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และสังกัดคณะ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามกระบวนการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงานและเก็บข้อมูล (Do) ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) และด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act) (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554: 3) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.62-0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสอบถามปัญหา อุปสรรค หรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามให้แก่คณาจารย์คณะต่าง ๆ พร้อมทั้งขอให้คณาจารย์ส่งแบบสอบถามกลับคืน โดยได้แบบสอบถามสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 192 ชุด จากคณาจารย์จำนวนทั้งสิ้น 285 คน คิดเป็นร้อยละ 67.37

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีเกณฑ์การแปลค่าคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก และ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของคณาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.56 รองลงมาเป็น เพศชาย ร้อยละ 44.44 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท ร้อยละ 81.18 รองลงมาอยู่ในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 13.44

1. ความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมาก ไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานและเก็บข้อมูล (Do) ($\bar{x} = 3.47$) ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) ($\bar{x} = 3.45$) ด้านการวางแผน (Plan) ($\bar{x} = 3.43$) และด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act) ($\bar{x} = 3.30$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยตามขั้นตอนแต่ละด้าน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ย พบว่า

ด้านการวางแผน (Plan) คณาจารย์มีความคิดเห็นในประเด็นย่อย ด้านมหาวิทยาลัยจัดทำคู่มือหรือแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนมากเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{x} = 3.58$) รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยมีการกำหนดตารางการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาประจำปีที่ชัดเจน ($\bar{x} = 3.52$) มหาวิทยาลัยกำหนดผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ หรือกำกับดูแลตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.37$) มหาวิทยาลัยนำผลการประเมินปีก่อนหน้ามาใช้เป็นข้อมูลในการประชุม วางแผน การประกันคุณภาพ ($\bar{x} = 3.35$) และ มหาวิทยาลัยวางแผนในการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศ เอกสารหลักฐานที่จำเป็นและสอดคล้องกับมาตรฐานตัวบ่งชี้ ($\bar{x} = 3.33$) ตามลำดับ

ด้านการดำเนินงานและเก็บข้อมูล (Do) คณาจารย์มีความคิดเห็นในประเด็นย่อย ด้านคณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศหรือเอกสารหลักฐานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{x} = 3.65$) รองลงมา คือ คณาจารย์หรือผู้ที่รับผิดชอบตัวบ่งชี้ต่างๆ ได้ดำเนินการตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ($\bar{x} = 3.62$) มหาวิทยาลัยจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่คณาจารย์ บุคลากร หรือนักศึกษา ($\bar{x} = 3.42$) มหาวิทยาลัยมีการประสานงานการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพกับคณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 3.37$) และ มหาวิทยาลัยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือวิธีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 3.32$) ตามลำดับ

ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) คณาจารย์มีความคิดเห็นในประเด็นย่อย ด้านมหาวิทยาลัยมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามคู่มือหรือแผนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่วางไว้ มากเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{x} = 3.54$) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยมีรูปแบบที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.47$) และมหาวิทยาลัยมีการติดตามตรวจสอบหรือประเมินถึงปัญหา จุดอ่อน ข้อดี จุดแข็ง ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 3.32$) ตามลำดับ

ด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act) คณาจารย์มีความคิดเห็นในประเด็นย่อย ด้านมหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานตามผลการประเมินข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษา และมหาวิทยาลัยมีการกำหนดแนวทางหรือรูปแบบเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ มากเป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{x} = 3.33$) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยมีการนำเสนอหรือส่งข้อมูลย้อนกลับไปสู่คณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ($\bar{x} = 3.27$) ตามลำดับ

2. ปัญหา อุปสรรค หรือข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3.1 ด้านปัญหา อุปสรรค

คณาจารย์มีความคิดเห็นด้านปัญหาหรืออุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ ดังนี้

3.1.1 ขาดบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่เฉพาะที่ดูแลงานด้านการประกันคุณภาพแต่ละหน่วยงาน เป็นผลให้คณาจารย์ต้องมีภาระงานด้านนี้เพิ่มขึ้น

3.1.2 การเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่ การโยกย้ายของบุคลากรที่รับผิดชอบไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การทำงานด้านการประกันคุณภาพไม่ต่อเนื่อง และขาดการประสานงานที่ดี

3.1.3 การอบรมด้านการประกันคุณภาพและการลงมือปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้องยังคงค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดความไม่เข้าใจและเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำงานด้านประกันคุณภาพ

3.1.4 การให้คำอธิบายหรือรายละเอียดตัวบ่งชี้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน

3.1.5 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบางท่านยังให้ความสำคัญด้านการวิจัยไม่มากเท่าที่ควร ยังมีแนวความคิดว่าการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมีคุณภาพแล้ว ไม่จำเป็นต้องยึดติดด้านการประกันคุณภาพเป็นเรื่องหลัก ซึ่งจากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยไม่สามารถตอบสนองงานประกันคุณภาพในหลาย ๆ ประเด็นได้

3.1.6 เมื่อมีนักศึกษามากขึ้น ครูผู้สอนก็ไม่เพียงพอ กิจกรรมบางกิจกรรมนักศึกษาไม่มีส่วนร่วมการติดตามเอกสารต่างๆ เป็นไปได้ยาก

3.2 ด้านข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย

คณาจารย์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย ดังนี้

3.2.1 ควรจัดการอบรมด้านการประกันคุณภาพให้กับบุคลากร ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่ได้รับการอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และเพิ่มคุณภาพของการดำเนินงาน

3.2.2 ควรมีการระบุผู้รับผิดชอบด้านงานประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน ทั้งระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการด้านประกันคุณภาพ และควรทำงานประสานกันทั้งระบบ

3.2.3 ควรมีการพิจารณา และปรับค่าตัวบ่งชี้ให้เหมาะสมในระดับหลักสูตร เพื่อคุณภาพการดำเนินงาน

3.2.4 ในการดำเนินงานต่างๆ ควรคำนึงถึงเกณฑ์ประกันคุณภาพซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ และนำเกณฑ์เหล่านั้น มาพิจารณาและวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า ร่วมกัน

3.2.5 มหาวิทยาลัยควรนำคณะที่มีภาระงานด้านการประกันคุณภาพที่ดี เป็นตัวอย่างต้นแบบให้กับคณะอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนา เพื่อการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.2.6 งานด้านการประกันคุณภาพคือการปฏิบัติราชการอย่างดียิ่งในชีวิตประจำวัน ดังนั้นควรทำให้เป็นเรื่องปกติ จนกลายเป็นการปฏิบัติที่เคยชิน และควรให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานด้วยความเป็นจริง นอกเหนือจากเอกสารหลักฐานประกอบ

จากผลการวิจัยพบว่าคณาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในด้านการวางแผน (Plan) ด้านการดำเนินงานและเก็บข้อมูล (Do) ด้านการประเมินคุณภาพ (Check) และด้านการนำเสนอแนวทางการปรับปรุง (Act) ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งที่ผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามองค์ประกอบคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ย้อนหลัง 3 ปี ได้แก่ปีการศึกษา 2552 - 2554 ที่ผ่านมา มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับดี และมีแนวโน้มค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น คือ มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินเท่ากับ 2.75, 3.93 และ 4.34 ตามลำดับ (หน่วยงานประกันคุณภาพ, 2552-2554) ประกอบกับมีผลการประเมินเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process : P) ในระดับ ดีมาก พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะผลการประเมินจากคณะกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยมีจุดแข็ง ด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน (หน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษา, 2554: 17) ตลอดจนผลจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ประเด็นที่คณาจารย์มีความคิดเห็นในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ คณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศหรือเอกสารหลักฐานที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 3.65$) จากผลการวิจัยและผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความตระหนักและให้ความสำคัญกับกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากคณาจารย์ยังมีความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพว่าผลการดำเนินการอยู่ในระดับ ปานกลางซึ่งควรพัฒนาเพิ่มเติม ความคิดเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการ กระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในซึ่งมีแนวทางการจัดกระบวนการเป็น 4 ขั้นตอนตามระบบการพัฒนาคุณภาพ PDCA เพื่อให้สถาบันได้ทราบสถานภาพที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550 : 139)

เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยของการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA พบว่า มีบางประเด็นที่คณาจารย์ให้ความคิดเห็นในระดับน้อย ได้แก่ ประเด็นย่อยเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมีการนำเสนอหรือส่งข้อมูลย้อนกลับไปสู่คณาจารย์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ($\bar{x} = 3.27$) ซึ่งในประเด็นดังกล่าว มหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินการพัฒนาให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 โดยรวมการประกันคุณภาพภายในและภายนอกของการศึกษาทุกระดับไว้ในฉบับเดียวกัน โดยกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทราบ รวมทั้งเปิดเผยผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาคือ สาธารณชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2553 : 32)

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ พบว่า ประการแรก ควรมีการจัดการอบรมด้านการประกันคุณภาพให้กับบุคลากร ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่ได้รับการอบรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ และเพิ่มคุณภาพของการดำเนินงาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ถิรนนท์ ปาลี (2553: 69) ได้ทำการประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พร้อมเสนอข้อค้นพบจากการศึกษาว่า ควรสนับสนุนให้บุคลากรอบรมเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเห็นว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญด้านการประกันคุณภาพ มีการระบุผู้รับผิดชอบด้านงานประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน ทั้งระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการด้านประกันคุณภาพ ซึ่งควรทำงานประสานกันทั้งระบบ และควรมีการพิจารณาปรับค่าตัวบ่งชี้ให้เหมาะสมในระดับหลักสูตร เพื่อคุณภาพการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับกลไกการประกันคุณภาพที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้ที่มีความสำคัญส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง คือ คณะกรรมการระดับนโยบาย และผู้บริหารสูงสุดของสถาบันที่จะต้องให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และเข้าใจร่วมกันทุกระดับ โดยมอบหมายให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการรับผิดชอบ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดระบบประกันคุณภาพ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่เหมาะสมกับสถาบัน (หน่วยงานประกันคุณภาพ, 2554: 23-24) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ โจชนก ภาค้อต (2553: 67) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา กรณีศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการบูรณาการตัวชี้วัดจากการประเมินต่าง ๆ ให้เหลือน้อยลง และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะทำงานควรมีความรู้ความเข้าใจในตัวบ่งชี้ที่รับผิดชอบอย่างแท้จริง และเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นต่อกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีของบุคลากรผู้รับผิดชอบในระดับปฏิบัติการเพิ่มเติม นอกเหนือจากความคิดเห็นของคณาจารย์ พร้อมทั้งเปรียบเทียบความคิดเห็นเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่าง และประเด็นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน วิเคราะห์หาจุดแข็ง และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) ควรศึกษาปัจจัย ตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่ส่งผล และจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยเสริมสร้าง หรือ วางแผนการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553. (2553, 2 เมษายน).
- ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 22-35.
- ใจชนก ภาคออต. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถิรนนท์ ปาลี. 2553. การประเมินคุณภาพระบบประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสิทธิ์ โรจน์พจนรัตน์. 2546. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- หน่วยงานประกันคุณภาพการศึกษา. 2554. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2554. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____ . 2554. รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ประจำปีการศึกษา 2554. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทมฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544. นโยบายแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

**การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ**
**HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN BENCHALAK DISTRICT, SI SA KET PROVINCE**

สุรัชย์ ศรีสมบุญ, รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวผัน

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาควิชาการบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และเสนอแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ทำการศึกษาจากพนักงานส่วนตำบล จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น 60 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และการทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 เก็บข้อมูลช่วงระหว่างวันที่ 1 - 22 สิงหาคม 2555 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีอายุอยู่ในช่วง 30 - 35 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.3 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 พนักงานส่วนตำบลตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 78.3 พนักงานส่วนตำบลตำแหน่งผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 21.7 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 6 - 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่มีเงินเดือน 10,000 - 15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.6

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานส่วนตำบลโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.2 และเมื่อพิจารณาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 90.3 และด้านการศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 86.4 อยู่ในระดับมาก ด้านการศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 79.3 ด้านการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 77.5 และด้านการสอน งานคิดเป็นร้อยละ 63.9 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการหมุนเวียนงาน คิดเป็นร้อยละ 51.7 และด้านการปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 47.5 อยู่ในระดับน้อย

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ และงบประมาณด้านการศึกษาต่อค่อนข้างน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพนักงานส่วนตำบล และความต้องการศึกษาต่อ ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ส่วนใหญ่ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ และการไปศึกษาดูงานควรไปศึกษาดูงานในหน่วยงาน หรือสถานที่ที่สามารถนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนางานได้

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, องค์การบริหารส่วนตำบล, อำเภอเบญจลักษ์

Abstract

This descriptive research aimed to study the human resource development in five sub-district administrative organizations in Benchalak district, Si sa ket province. The participants were 60 sub-district officers. The research instrument was a questionnaire. It was tested for content validity by three experts and also had Cronbach's alpha coefficient of 0.92. The data collection were carried out during August 1 to 22, 2012. The statistics used in this study were frequency, percentage, mean, median, standard deviation, maximum and minimum.

The findings revealed that more than half of the participants are female (56.7%). Most of them were 30 to 35 years old (48.3%). Most participants possessed at least a bachelor's degree (85%). 78.3%

were practitioner level whereas 21.7% were administrator level. 40% had six to ten years of work experience. 66.6% of them earned 10,000 to 15,000 baht a month.

Over all, the level of human resource development was moderate (72.2%). When take a close look on each component, the level of performance appraisal was high (90.3%) the same as the level of study trip (86.4%). The levels of postgraduate education, training and coaching were moderate (79.3%, 77.5% and 63.9% respectively). The levels of job rotation and orientation were low (51.7% and 47.5% respectively).

The findings indicated that most sub-district administrative organizations lack systematic orientation for new district officers and do not have sufficient budget for postgraduate education. The findings also suggested that the organizations should provide an orientation to new staffs and the study trips should take place in the context providing useful experience so the staffs can make the most of it.

Keywords: Human resource development, Sub-district administrative organization, Benchalak district

บทนำ

การแข่งขันขององค์กรในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากการแข่งขันด้านเงินทุนมาเป็นการแข่งขันในเรื่องของ “คน” หรือ “ทุนมนุษย์” การลงทุนจึงเป็นไปที่การพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีศักยภาพ ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรที่สำคัญนอกเหนือจากด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการแล้ว ด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร หากองค์กรนั้นมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพย่อมได้เปรียบคู่แข่ง การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่น Hochiminh ได้กล่าวไว้ว่า “ปลูกต้นไม้เพียง 10 ปีได้เก็บผล เพราะปลูกคนเก็บมรดกผลทั้ง 100 ปี” (ธนพรรณ ธาณี, 2552) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรทุกองค์กร เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งที่มีบทบาทและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานขององค์กร หรือการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป็นที่ยอมรับ สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มภาคภูมิ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันพบว่า บุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในองค์กรยังขาดการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานและคุณภาพของงานยังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากปัญหาการให้ความสำคัญของฝ่ายบริหาร ปัญหาเรื่องงบประมาณ และปัญหาจากตัวบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรเอง โดยจะสามารถพิจารณาได้จากรายงานผลการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปี 2555 อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเบญจลักษ์, 2555) พบว่า ผลการตรวจ ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ซึ่งเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว จะเห็นว่า คะแนนอยู่ในระดับดี คือ คิดเป็นร้อยละ 70.51 แต่เมื่อพิจารณาแยกส่วน โดยพิจารณาจำแนกเป็น ส่วนการบริหารงานบุคคล และส่วนกิจการสภา กลับพบว่า ส่วนการบริหารงานบุคคล มีผลคะแนน คิดเป็นร้อยละเพียง 67.77 และส่วนกิจการสภา มีผลคะแนน คิดเป็นร้อยละถึง 75.99 ซึ่งมีความแตกต่างของคะแนนเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่า บุคลากรขององค์กรยังมีปัญหาในการพัฒนาอยู่ในระดับหนึ่ง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถนำต้นเหตุของปัญหามากำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ พนักงานส่วนตำบล สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเสียว 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหว่า 3) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองงูเหลือม 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮาง และ 5) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคล้อ รวมพนักงานส่วนตำบล จำนวนทั้งสิ้น 60 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเบญจลักษ์, 2555) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดแบบสอบถามให้สอดคล้องกับตัวแปรแต่ละตัว ที่กำหนดในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือ มีทั้งหมด 1 ชุด โดยจัดทำเป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานส่วนตำบลผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ และคำถามปลายเปิดให้เติมข้อความ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และเงินเดือน

ส่วนที่ 2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฐมนิเทศ 2) ด้านการฝึกอบรม 3) ด้านการศึกษาดูงาน 4) ด้านการศึกษาต่อ 5) ด้านการสอนงาน 6) ด้านการหมุนเวียนงาน 7) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ลักษณะของแบบสอบถามมีคำตอบให้เลือกตอบ (Close-ended question) แบ่งเป็น 2 คำตอบ โดยให้เลือกตอบ ใช่หรือไม่ใช่ (Nominal Scale) การแบ่งเกณฑ์คะแนนเพื่อแปรผลและอธิบายตัวแปร ใช้เกณฑ์ของบloom (1956 อ้างถึงใน สุวรรณวัฒน์ วลัยถีย์, 2554) โดยใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบค่าคะแนนต่ำสุด และหารด้วยจำนวนกลุ่ม หรือระดับที่ต้องการ แบ่งเป็น 3 ระดับ ตามช่วงคะแนน ระดับมาก (81 – 100) ระดับปานกลาง (61 – 80) ระดับน้อย (0 – 60)

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฐมนิเทศ 2) ด้านการฝึกอบรม 3) ด้านการศึกษาดูงาน 4) ด้านการศึกษาต่อ 5) ด้านการสอนงาน 6) ด้านการหมุนเวียนงาน 7) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้เติมข้อความ ให้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระทำการแจกแจงความถี่ และทำการอธิบายเชิงพรรณนา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปทดสอบ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง ซึ่งค่าความเที่ยงมีค่าเท่ากับ 0.92 การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2555 ถึงวันที่ 22 สิงหาคม 2555 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) และวิเคราะห์เนื้อหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการวิจัย

คุณลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนตำบลส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีอายุอยู่ในช่วง 30 – 35 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 พนักงานส่วนตำบลตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.3 พนักงานส่วนตำบลตำแหน่งบริหาร คิดเป็น ร้อยละ 21.7 โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน อยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่มีเงินเดือน 10,000 – 15,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.6

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.2 และเมื่อพิจารณาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รายด้าน เรียงตามลำดับการพัฒนาจากมากไปน้อยพบว่า

1. **ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 90.3 เนื่องจากการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล ซึ่งผู้บริหารได้ให้ความสำคัญ มีนโยบายในการส่งเสริม อย่างจริงจัง มีการประกาศขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานให้พนักงานส่วนตำบลทราบอย่างทั่วถึง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ ขณะเดียวกันคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งไม่มีส่วนได้เสียในการประเมิน ผู้บริหารใช้หลักคุณธรรมและมีความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงมีการประกาศและเปิดเผยผลการประเมินอย่างเป็นทางการ

2. **ด้านการศึกษาดูงาน** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 86.4 เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญในการส่งเสริมด้านการศึกษาดูงาน โดยผู้บริหารมีนโยบายในการส่งเสริมโดยการจัดโครงการกิจกรรมในการไปศึกษาดูงานในทุก ๆ ปี มีการกำหนดเป้าหมายและแผนงาน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ซึ่งปรากฏอยู่ในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในทุก ๆ ปี ขณะเดียวกันหน่วยงานก็มีความเป็นธรรมในการพิจารณาคัดเลือกพนักงานส่วนตำบลเข้ารับการศึกษาดูงาน และหน่วยงานมีการพิจารณาความเหมาะสมของสถานที่ที่จะเข้ารับการศึกษาดูงาน นอกจากนี้ หน่วยงานยังมีการสำรวจความต้องการการไปศึกษาดูงานของพนักงานส่วนตำบล และมีการประเมินผลผู้เข้ารับการศึกษาดูงาน

3. **ด้านการศึกษาต่อ** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 79.3 เนื่องจากเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลให้การส่งเสริม มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้กับพนักงานส่วนตำบล และมีความเป็นธรรมในการพิจารณาคัดเลือกพนักงานส่วนตำบลเข้ารับการศึกษาคือ นอกจากนั้น หน่วยงานก็มีเป้าหมายและแผนงานในการสนับสนุน มีการสำรวจความต้องการของพนักงานส่วนตำบล ในด้านการศึกษาต่อ รวมถึงมีการจัดส่งพนักงานส่วนตำบลเข้ารับการศึกษาคือต่อด้วย แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังขาดการประเมินผลผู้ได้รับทุนการศึกษาคือ หลังจากสำเร็จการศึกษา

4. **ด้านการฝึกอบรม** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 77.5 เนื่องจากผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมด้านการฝึกอบรม รวมถึงมีเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน มีการจัดส่งพนักงานส่วนตำบลเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพนักงานส่วนตำบลที่ผ่านการฝึกอบรม ได้นำความรู้จากการฝึกอบรมมาถ่ายทอด ให้กับพนักงานส่วนตำบลภายในหน่วยงาน ขณะเดียวกันหน่วยงานก็มีการสำรวจความต้องการในด้านการฝึกอบรมของพนักงานส่วนตำบลภายในหน่วยงาน เพื่อการพิจารณาจัดส่งพนักงานส่วนตำบล เข้ารับการฝึกอบรม แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังขาดศักยภาพ ในการจัดการฝึกอบรมด้วยตนเอง รวมถึงยังขาดการประเมินผลหลังการฝึกอบรมของพนักงานส่วนตำบลที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว

5. **ด้านการสอนงาน** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63.9 เนื่องจากกิจกรรมการสอนงานนั้น ผู้บริหารมีนโยบายส่งเสริมอยู่ในระดับหนึ่ง มีเป้าหมายและแผนงานในการส่งเสริมและสนับสนุน มีบุคลากรที่รับผิดชอบในการสอนงาน และมีการสอนงานให้กับพนักงานส่วนตำบลซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ หัวหน้างานใน แต่ละส่วนงานนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ แต่ในขณะเดียวกัน หน่วยงานมีการสำรวจความต้องการการสอนงานในด้านต่าง ๆ ให้กับพนักงานส่วนตำบลน้อย และหน่วยงานมีการประเมินผล ผู้เข้ารับการสอนงานน้อย

6. **ด้านการหมุนเวียนงาน** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 51.7 เนื่องจากการหมุนเวียนงานยังไม่มีการนำมาปฏิบัติภายในหน่วยงานอย่างแท้จริง ผู้บริหารไม่มีนโยบายในการส่งเสริมอย่างจริงจัง หน่วยงานยังขาดเป้าหมายและแผนงานในการรองรับที่ชัดเจน ขาดการสำรวจความต้องการของพนักงานส่วนตำบล ในการหมุนเวียนงานในแต่ละส่วนงาน หน่วยงานไม่มีการหมุนเวียนงานภายในองค์กร ส่งผลให้หน่วยงานไม่มีการประเมินผล การหมุนเวียนงาน เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

7. **ด้านการปฐมนิเทศ** มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 47.5 เนื่องจากการปฐมนิเทศ ยังไม่มีการดำเนินการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ผู้บริหารไม่มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง หน่วยงานยังขาดเป้าหมายและแผนงานในการรองรับที่ชัดเจน หน่วยงานมีการจัดสรรงบประมาณรองรับแต่ยังไม่เพียงพอ หน่วยงานขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถที่เป็นวิทยากรในการปฐมนิเทศ การปฐมนิเทศภายในหน่วยงาน จึงเกิดขึ้นได้น้อย

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ

ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนตำบลมีปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรียงตามลำดับของปัญหาจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ

1. **ปัญหาด้านการปฐมนิเทศ** มีปัญหาร้อยละ 83.3 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ คิดเป็นร้อยละ 33.3
2. **ปัญหาด้านการฝึกอบรม** มีปัญหาร้อยละ 50.0 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมไม่ตรงตามตำแหน่งหน้าที่ เนื่องจากการบรรจุแต่งตั้งไม่ครบตามกรอบอัตราค่าจ้าง คิดเป็นร้อยละ 16.7
3. **ปัญหาด้านการหมุนเวียนงาน** มีปัญหาร้อยละ 44.4 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ พนักงานส่วนตำบลในหน่วยงานรับผิดชอบงานเฉพาะงานในหน้าที่ตามตำแหน่ง จึงไม่เกิดการหมุนเวียนงาน คิดเป็นร้อยละ 22.2
4. **ปัญหาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน** มีปัญหาร้อยละ 44.4 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดการประเมินอย่างจริงจัง คิดเป็นร้อยละ 22.2
5. **ปัญหาด้านการศึกษาดูงาน** มีปัญหาร้อยละ 38.9 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ การศึกษาดูงาน ส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อนำความรู้มาปรับปรุง หรือพัฒนางานอย่างแท้จริง คิดเป็นร้อยละ 16.7
6. **ปัญหาด้านการศึกษาต่อ** มีปัญหาร้อยละ 38.9 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพนักงานส่วนตำบล และความต้องการศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 27.8
7. **ปัญหาด้านการสอนงาน** มีปัญหาร้อยละ 38.9 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดแคลนพนักงานส่วนตำบลที่มีความรู้ความชำนาญ และพนักงานส่วนตำบลขาดความสนใจใฝ่รู้ คิดเป็นร้อยละ 16.7

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ
ผลการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนตำบลมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรียงตามลำดับของข้อเสนอแนะจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ คือ

1. **ด้านการปฐมนิเทศ** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 93.3 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ คิดเป็นร้อยละ 53.3
2. **ด้านการฝึกอบรม** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 73.3 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ส่งพนักงาน ส่วนตำบลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเข้ารับการฝึกอบรม ตั้งงบประมาณสนับสนุนเพิ่มขึ้น และผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 20.0
3. **ด้านการศึกษาต่อ** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 46.7 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายในการสนับสนุนการศึกษาต่อที่ชัดเจนในแต่ละปี คิดเป็นร้อยละ 20.0
4. **ด้านการศึกษาดูงาน** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 33.3 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรไปศึกษา ดูงานในหน่วยงาน หรือสถานที่ที่สามารถนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนางานได้ คิดเป็นร้อยละ 26.7
5. **ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 33.3 ข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ตามข้อเท็จจริง และใช้ระบบคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ 20.0
6. **ด้านการสอนงาน** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 20.0 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ส่งเสริมและกระตุ้นให้พนักงานส่วนตำบลตำแหน่งผู้บริหารให้เป็นผู้สอนงานให้กับบุคลากรตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 13.3
7. **ด้านการหมุนเวียนงาน** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 20.0 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรหมุนเวียนงานเฉพาะในแต่ละส่วนงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานทดแทนกันได้ ควรหมุนเวียนงานด้านการให้บริการมากกว่างานในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และควรให้มีการสอนงาน และอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 6.7

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานส่วนตำบลในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานส่วนตำบลโดยภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 72.2 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึง พนักงานส่วนตำบลได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 90.3 2) ด้านการศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 86.4 ด้านที่มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 79.3 2) ด้านการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 77.5 และ 3) ด้านการสอนงาน คิดเป็นร้อยละ 63.9 ด้านที่มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการหมุนเวียนงาน คิดเป็นร้อยละ 51.7 และ 2) ด้านการปฐมนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 47.5

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเบญจลักษ์จังหวัดศรีสะเกษ

พนักงานส่วนตำบลมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่น่าสนใจ ที่ผู้บริหารควรนำมาพิจารณาประกอบการพัฒนาปรับปรุงองค์กร ดังนี้

1. **ปัญหาด้านการปฐมนิเทศ** มีปัญหาร้อยละ 83.3 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ คิดเป็นร้อยละ 33.3

2. **ปัญหาด้านการศึกษาต่อ** มีปัญหาร้อยละ 38.9 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพนักงานส่วนตำบล และความต้องการศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 27.8

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเบญจลักษ์ จังหวัด ศรีสะเกษ

พนักงานส่วนตำบลมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่น่าสนใจ ที่ผู้บริหารควรนำมาพิจารณาประกอบการพัฒนาปรับปรุงองค์กร ดังนี้

1. **ด้านการปฐมนิเทศ** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 93.3 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรจัดให้มีการปฐมนิเทศพนักงานส่วนตำบลที่บรรจุใหม่ คิดเป็นร้อยละ 53.3

2. **ด้านการศึกษาดูงาน** มีข้อเสนอแนะร้อยละ 33.3 ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ได้แก่ ควรไปศึกษา ดูงานในหน่วยงาน หรือสถานที่ที่สามารถนำความรู้มาปรับปรุงพัฒนางานได้ คิดเป็นร้อยละ 26.7

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา**

1.1 หน่วยงานควรมีการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการปฐมนิเทศ ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษาต่อ เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

1.2 หน่วยงานควรมีการสำรวจความต้องการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานส่วนตำบลภายในองค์กร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป**

2.1 หน่วยงานควรศึกษาหาแนวทางในการดำเนินการด้านการปฐมนิเทศภายในองค์การบริหาร ส่วนตำบลให้บรรลุผล

2.2 หน่วยงานควรศึกษาหาแนวทางในการประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงาน ส่วนตำบลในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

ธนพรรณ ฮานี. 2552. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์.

สุวรรณวัฒน์ วัลลีย์. 2554. คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอปลาปาก

จังหวัดนครพนม. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: วิทยาลัย-
การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ. 2555. ทะเบียนพนักงานส่วนตำบล

ประจำปี พ.ศ. 2555.

_____. 2555. รายงานผลการตรวจรับรองมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ประจำปี พ.ศ. 2555.

การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว COMPOSITION OF THE EFFECT ON TRAVEL WANG SUAN BANN KAEW

นันทภัทร บุรขจรกุล, นิสารัตน์ แสงแข
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว และรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 382 ตัวอย่าง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม องค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยว ตามลำดับ และองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากมีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านสาธารณูปโภค องค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว พบว่า มีระดับความพึงพอใจในภาพรวม ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อสถานที่เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือมีความพึงพอใจต่อบุคลากร และอันดับสาม คือ ความพึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสาร

คำสำคัญ : การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว วังสวนบ้านแก้ว

Abstract

The research Aims to: 1) study the elements that affect travel decisions, Wang Suan Bann Kaew, 2) Collection problems, 3) Suggestions to guide the development of tourism.

The research conducted by survey research. The sample is 382 Thai tourists who travel to Wang Suan Bann Kaew. The tool used in research is a questionnaire and using statistical analysis to calculate the percent of average and standard deviation.

The results showed that the elements that influence the decision to visit Wang Suan Bann Kaew. There are the most important in the three areas that are 1) historical and cultural elements, 2) Elements of the tourism resources, 3) The component of travel management. The result also showed four important area that affect tourist decisions which are 1) Elements of infrastructure, 2) elements of accessibility, 3) Element of tourist information, 4) Element of facilities.

The tourist satisfaction about visit. The overall of sample, the most satisfaction in the place. Follow by satisfaction in people and the third place in information.

Keyword : Travel decision, Wang Suan Bann Kaew

บทนำ

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านของทรัพยากรทางธรรมชาติ ทั้งภูเขา ทะเล น้ำตก มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และมีวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นที่น่าสนใจ จึงจัดได้ว่าจังหวัดจันทบุรี เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ ทำให้จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว หาดเจ้าหลาว หาดแหลมสิงห์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวทาง

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น ค่ายเนินวง วัดเขาสุกิม ดึกแดง คุกขี้ไก่ อาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล พระพุทธบาทหลวงชุมชนริมน้ำจันทน์ วังสวนบ้านแก้ว ด้านเทศบาลงานประเพณี ได้แก่ งานเปิดโลกอัญมณี งานของดีเมืองจันทน์วันผลไม้ งานตากสินรำลึกและกาชาด จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดจันทบุรี ปี 2550 และปี 2552 ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่าในปี 2550 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,174,835 คน และในปี 2552 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,268,884 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 8.01 ปี 2550 รายได้ 2,565.30 ล้านบาท ในปี 2552 รายได้ 2,794.31 ล้านบาท เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 8.93 (กรมการท่องเที่ยว, 2554) จะเห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีในอัตราเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา จังหวัดจันทบุรีได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น การเปิดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำจันทน์ ถนนคนเดินจันทบุรีในวันเสาร์อาทิตย์ การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงถนนและภูมิทัศน์โดยรอบเส้นทางหาดเจ้าหลาว เป็นต้น รวมทั้งจังหวัดจันทบุรี เป็นเมืองเล็กๆ มีความเงียบสงบ จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาถึงวังสวนบ้านแก้ว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2493-2511 รวม 18 ปี โดยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงใช้ที่นี่เป็นที่ดำเนินงาน ทั้งเป็นที่ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่พสกนิกรในพื้นที่นำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อไป และพระองค์ทรงพระราชทานให้แก่รัฐบาลเพื่อจัดตั้งเป็นสถานศึกษา ในปี พ.ศ. 2515 (วังสวนบ้านแก้ว, 2554) ปัจจุบัน วังสวนบ้านแก้ว ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตำบลเขาไร่ยา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน และมีการพัฒนาวังสวนบ้านแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญ ประกอบไปด้วย พระตำหนักเทา พระตำหนักดอนแค เรือนเทา เรือนแดง เรือนเขียว ศาลาทรงเหลี่ยมชื่อ Tea House of the August Moon โรงทอเสื่อ เล้าไก่ เป็นต้น แต่จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวังสวนบ้านแก้วมีสัดส่วนน้อยมาก กล่าวคือ ในปี 2552 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวังสวนบ้านแก้ว เป็นจำนวน 7,293 คน (สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2553) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.57 ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรีทั้งหมด ทั้งนี้อาจจะเพราะยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว หรือมีองค์ประกอบที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าประกอบที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเข้ามาเที่ยวในวังสวนบ้านแก้วจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการพัฒนาวังสวนบ้านแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และนำไปใช้จัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว
2. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

เครื่องมือและวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสร้างแบบสอบถามโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยววังสวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี ระหว่างเดือนมิถุนายน – กันยายน 2554 จำนวน 382 คน โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำหนังสือไปยัง สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวังสวนบ้านแก้ว

ขั้นที่ 2 ขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และวิธีการเก็บข้อมูลแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามกลับคืน

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถาม มาตรวจดูความสมบูรณ์ในแต่ละข้อ และนับจำนวนแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ ถ้าพบว่าแบบสอบถามชุดใดผู้ตอบแบบสอบถามทำ ไม่ครบทุกข้อ ก็จะทำการเก็บเพิ่มเติม เมื่อได้ข้อมูลครบแล้ว นำข้อมูลแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

สำหรับการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการอธิบายถึงความเป็นมา ลักษณะทั่วไป สภาพแวดล้อม บริเวณวังสวนบ้านแก้ว พร้อมทั้งวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

ส่วนการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถาม มาทำการตรวจสอบ (Editing) เพื่อตัดแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก และทำการลงรหัส (Coding) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละ (Percentage) ความถี่และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าประกอบที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเข้ามาเที่ยวในวังสวนบ้านแก้วสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน / นักศึกษา มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน ไม่เกิน 10,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก การเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหาความรู้ / ศึกษาดูงาน และการเข้าชมวังสวนบ้านแก้วในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งในแผนการเดินทาง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีความเห็นด้วยมากที่สุดในข้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 4.61 อันดับที่สอง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.60 อันดับที่สาม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.59 อันดับที่สุด คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ย 4.55 และอันดับที่ห้า คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์และสวยงามทางสถาปัตยกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.50 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นโดยรวมเห็นเท่ากับ 4.57 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความเห็นด้วยมากที่สุดในข้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงของใช้ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 มีค่าเฉลี่ย 4.59 อันดับที่สอง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 มีค่าเฉลี่ย 4.58 อันดับที่สาม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี มีค่าเฉลี่ย 4.50 อันดับที่สุด คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดรูปแบบการจัดแสดงภายในอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.49 อันดับที่สุด คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดภูมิทัศน์อย่างเหมาะสมและสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.47 อันดับที่สุด คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบจัดหา การจัดเก็บ และการจัดแสดงเกี่ยวกับรายละเอียดของสิ่งของที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.43 และอันดับที่เจ็ด คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สถานที่และอาคารต่างๆ ให้ชมมากมาย มีค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเห็นเท่ากับ 4.50 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความเห็นด้วยมากที่สุดในข้อมีเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย มีค่าเฉลี่ย 4.45 และมีความเห็นด้วยมาก ในอันดับที่สอง คือ มีเครื่องหมาย ป้ายสัญญาณจราจรบอกเส้นทาง ป้ายบอกระยะทางถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.18 อันดับที่สาม คือ สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้รถประจำทาง มีค่าเฉลี่ย 4.05 และอันดับที่สี่ คือ มีรถรับจ้างไม่ประจำทางให้บริการไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.03 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.18 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเห็นด้วยมากที่สุดในข้อมีบริการที่จอดรถอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.26 อันดับที่สอง คือ มีห้องสุขาให้บริการอย่างเพียงพอ สะอาดถูกหลักอนามัย มีค่าเฉลี่ย 4.24 และมีความเห็นด้วยมาก ในอันดับที่สาม คือ มีพาหนะให้บริการเดินทางระหว่างจุดต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น จักรยานให้เช่า รถนำชม เป็นต้น มีค่าเฉลี่ย 3.94 อันดับที่สี่ คือ มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย และอันดับที่ห้า คือ มีร้านขายของที่ระลึกสำหรับบริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.03 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านการจัดการการท่องเที่ยว มีความเห็นด้วยมากที่สุดในข้อมีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.36 อันดับที่สอง คือ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้ในสื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 4.28 อันดับที่สาม คือ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งท่องเที่ยวและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 4.24 อันดับที่สี่ คือ มีศูนย์บริการและมีเจ้าหน้าที่ประจำคอยให้บริการนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.21 และมีความเห็นมากเป็นอันดับที่ห้า คือ มีการเก็บค่าธรรมเนียมค่าชม ค่าบริการต่างๆ ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.12 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.24 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว มีความเห็นด้วยมากในข้อ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการแนะนำจากบุคคลที่เคยไป/บุคคลในครอบครัว/เพื่อน มีค่าเฉลี่ย 4.13 อันดับที่สอง คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์/นิตยสาร/วารสารท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.11 อันดับที่สาม คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ย 4.05 และ อันดับที่สี่ คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากแผ่นพับ/ใบปลิว มีค่าเฉลี่ย 4.05 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.10 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

ระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว มีความพึงพอใจมากที่สุดในภาพรวมของการเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ย 4.53 อันดับที่สอง คือ ความพึงพอใจต่อสถานที่ มีค่าเฉลี่ย 4.50 อันดับที่สาม คือ มีความพึงพอใจต่อบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.42 อันดับที่สี่ คือ ความพึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย 4.32 อันดับที่ห้า คือ มีความพึงพอใจต่อระบบการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.31 อันดับที่หก คือ ความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย 4.23 และมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อสาธารณูปโภคเป็นอันดับที่เจ็ด มีค่าเฉลี่ย 4.12 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะต่อองค์ประกอบที่มีต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

ด้านบุคลากร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าวิทยากรที่บรรยายและนำเที่ยวมีความรู้ความสามารถ ให้บริการอย่างดี และมีความเป็นกันเอง

ด้านสถานที่ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า สถานที่มีความสวยงาม ดูดี ร่มรื่น เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกให้แก่ลูกหลานสืบต่อไป แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างบางคนให้ข้อเสนอแนะว่าสถานที่ในบางจุดยังไม่สวยงามควรมีการปรับปรุงให้สวยงามและเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ ตัวอาคารควรใช้วัสดุที่คงทนสวยงามมากกว่านี้

ด้านการจัดการการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ในเรื่องของจุดจำหน่ายบัตรยังไม่ชัดเจนทำให้เข้ามาแล้วไม่ทราบว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้างในการเข้าชม

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีร้านอาหารและเครื่องดื่มให้บริการมากกว่าที่มีอยู่ และควรมีรถพารามบิเวณรอบๆ ว่างสวนบ้านแก้ว

ด้านข้อมูลข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้วตามสื่อต่างๆ ให้มากขึ้นกว่านี้

สรุปผลและอภิปรายผล

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว ซึ่งในการศึกษานี้ได้แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านสาธารณูปโภค 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 6) ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และ 7) ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว

องค์ประกอบที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม องค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยว ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.57 ในระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดนข้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และอันดับที่สาม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.50 ในระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดนข้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงของใช้ส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7 และอันดับที่สาม คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.24 ในระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดนข้อมีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้ในสื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และอันดับสาม คือ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งท่องเที่ยวและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ส่วนองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว ที่มีความสำคัญอยู่ในมากมีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านสาธารณูปโภค องค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านสาธารณูปโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.20 ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดนข้อมีระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มตัวอย่าง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ มีจำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว และอันดับสามมีความเห็นด้วยมาก คือ มีการจัดการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่างสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.18 ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดนข้อมีเส้นทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมามีความเห็นด้วยมาก คือ มีเครื่องหมาย ป้ายสัญลักษณ์จราจรบอกเส้นทาง ป้ายบอกระยะทางถึงแหล่งท่องเที่ยว และอันดับสาม คือ สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้รถประจำทาง

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.10 ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยมากในข้อ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการแนะนำจากบุคคลที่เคยไป/บุคคลในครอบครัว/เพื่อนเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์/นิตยสาร/วารสารท่องเที่ยว และอันดับสาม คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นโดยรวม คือ 4.03 ในระดับมาก โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องมีบริการที่จอดรถอย่างเพียงพอเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ มีห้องสุขาให้บริการอย่างเพียงพอ สะอาดถูกหลักอนามัย และอันดับสามมีความเห็นด้วยมาก คือ มีพาหนะให้บริการเดินทางระหว่างจุดต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น จักรยานให้เช่า รถนำชม เป็นต้น

ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว

สำหรับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมคือ 4.53 ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อสถานที่เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือมีความพึงพอใจต่อบุคลากร และอันดับสาม คือ ความพึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสาร

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะต่อการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว ซึ่งมีทั้งส่วนที่ชื่นชม และส่วนที่เสนอแนะให้ปรับปรุง ดังนี้

ส่วนที่ได้รับความชื่นชม ได้แก่ ด้านบุคลากร กล่าวคือวิทยากรที่บรรยายและนำเที่ยวมีความรู้ความสามารถให้บริการอย่างดี และมีความเป็นกันเอง ด้านสถานที่ กล่าวคือสถานที่มีความสวยงาม ดูดี ร่มรื่น เป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกให้แก่ลูกหลานสืบต่อไป

ส่วนที่เสนอแนะให้ปรับปรุง ได้แก่ ด้านสถานที่ กล่าวคือสถานที่ในบางจุดยังไม่สวยงามควรมีการปรับปรุงให้สวยงามและเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว กล่าวคือ จุดจำหน่ายบัตรยังไม่ชัดเจน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กล่าวคือ ควรมีร้านอาหารและเครื่องดื่มให้บริการมากกว่าที่มีอยู่ และควรมีรถพามชมบริเวณรอบๆ วังสวนบ้านแก้ว และด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วตามสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น

จากการศึกษา พบว่า วังสวนบ้านแก้ว เป็นสถานที่ที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และมีความนิยมในอนาคตได้ เนื่องจาก วังสวนบ้านแก้ว เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความเป็นเอกลักษณ์ ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม มีความสวยงามร่มรื่น ซึ่งจะเห็นได้จากการความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นอันดับที่หนึ่ง อีกทั้งวังสวนบ้านแก้วยังเป็นสถานที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอันทรงคุณค่า เนื่องจากสถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 จึงมีการจัดแสดงของใช้ส่วนพระองค์ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี อีกทั้งยังมีการจัดแสดงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ดังเห็นได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นอันดับที่สอง และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย เนื่องจากอยู่ติดกับถนนสุขุมวิท และอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วในปัจจุบัน ซึ่งสำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแล พบว่า องค์ประกอบด้านการจัดการการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะวิทยากรบรรยาย ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเป็นกันเองกับนักท่องเที่ยว มีการดูแลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และสื่อที่นำมาใช้ในการจัดแสดงที่มีความหลากหลาย องค์ประกอบด้านสาธารณูปโภค พบว่า ระบบการรักษาความปลอดภัย จำนวนบุคลากร และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

แต่สิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้วังสวนบ้านแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความนิยม ได้แก่ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วมีความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย กล่าวคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่ง ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรมีร้านอาหารและเครื่องดื่มมากกว่าที่มีอยู่ และควรมีการจัดรถนำชมสถานที่รอบๆบริเวณ ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวังสวนบ้านแก้วจากการแนะนำจากบุคคลที่เคยไป บุคคลในครอบครัว และเพื่อน แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สื่อสารไปยัง

กลุ่มเป้าหมายยังขาดประสิทธิภาพ ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วตามสื่อต่างๆให้มากขึ้น นอกจากนี้ได้กล่าวมาแล้ว การจัดการการท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วที่ควรจะต้องปรับปรุงคือ จุดจำหน่ายบัตรที่ปัจจุบันยังไม่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในวังสวนบ้านแก้วเกิดความสับสน และบางครั้งอาจทำให้ไม่ได้จัดเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวนำไปสู่การสูญเสียรายได้

ข้อเสนอแนะ

การจะให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยววังสวนบ้านแก้วเพิ่มขึ้นนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการปรับปรุง โดยเฉพาะด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักวังสวนบ้านแก้วมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ฯลฯ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาบำรุงรักษา วังสวนบ้านแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวภายในวังสวนบ้านแก้ว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในวังสวนบ้านแก้ว เป็นหัวข้อหนึ่งที่เราควรจะทำการศึกษา เพื่อพัฒนาให้วังสวนบ้านแก้วสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายหลาก และตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในอนาคต

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัด เนื่องจากช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูล คือ เดือนมิถุนายน – เดือนกันยายน 2554 พระตำหนักเทา ซึ่งเป็นสถานที่หลักในวังสวนบ้านแก้วได้ปิดซ่อมปรับปรุง ตั้งแต่เดือนมิถุนายน – เดือนสิงหาคม ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จึงเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ทำให้ข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง หากมีการทำวิจัยในครั้งต่อไป ต้องเก็บแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. 2554. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2552.

[Online]. Available: <http://www.tourism.go.th> (22 กุมภาพันธ์ 2554)

_____. 2554. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2550.

[Online]. Available: <http://www.tourism.go.th> (22 กุมภาพันธ์ 2554)

วังสวนบ้านแก้ว. 2554. พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี. [Online]. Available:

<http://www.wangsuanbankaew.com> (18 พฤศจิกายน 2554)

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2553. รายงานประจำปี

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจของนักศึกษาที่เลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

STUDENT BEHAVIOR OF FURTHER STUDYING-GRADUATE LEVEL IN RAMBHAI
BARNI RAJABHAT UNIVERSITY

พิศิษฐ์ ชัยสุวรรณถาวร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจและปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจที่เลือกเข้าศึกษาต่อ ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมทั้งเปรียบเทียบปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจของนักศึกษา ภาคปกติ และ ภาค กศ.ปช. ที่เลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2546 – 2549 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย และการเรียงลำดับ

ผลที่ได้จากการศึกษา พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่างที่พิจารณาพบว่า จะเป็นการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างศักยภาพให้กับตนเอง และยังเป็น การเพิ่มวุฒิทางการศึกษา และส่วนปัจจัยที่มีต่อหลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าจะ เป็นประโยชน์กับงานที่คาดว่าจะทำในอนาคต และนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการหารายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ

คำสำคัญ : พฤติกรรม

Abstract

The important purposes of this research are to analyze the decision making behavior and the factors of continuing study decision making in bachelor degree at Rambhibarni Rajabhat University (RBRU). And to compare the factors influencing the decision of the general program students and the special program students who choose to attend the bachelor degree at RBRU. The example groups of the study are freshman, sophomore, junior, and senior students who are studying in bachelor degree in 2546 – 2549 academic years. The tool of the research is the questionnaire analyzed by calculating for the results of percentage, mean and ranking.

The result of the study the examples' behavior in making decision on continuing study in bachelor degree at RBRU is investing on education for the important purposes which are increasing their knowledge, improving and building their capability, and increasing the level of their academic degree. Most of the examples think that the factors influencing the decision is the usefulness of the academic program in their future occupations. Together, it could be applied with their present job. Furthermore, it would add more opportunity in increasing their income. Finally, it would be a guideline for their business practice.

Keyword : Behavior

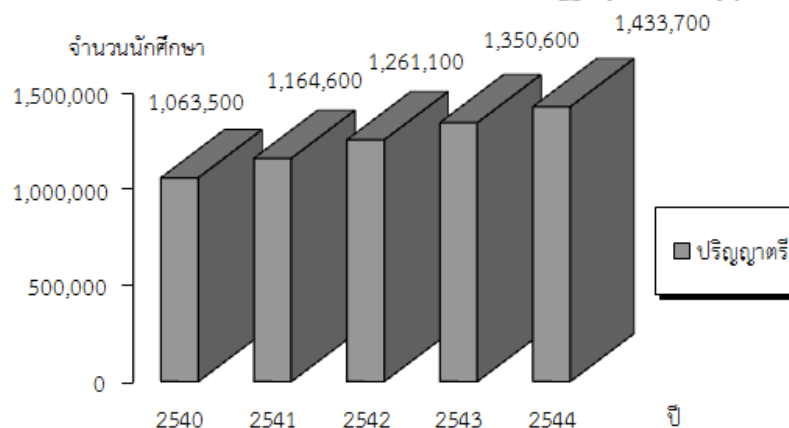
บทนำ

การพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาของบุคลากรในประเทศ นับว่าเป็นแนวทางที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นรากฐานเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางสติปัญญา เพื่อนำออกไปสู่การประกอบวิชาชีพในทุกแขนง และทุกระดับ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป เพราะฉะนั้นในช่วงนี้มีความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร รัฐบาลได้ให้ความสำคัญของการศึกษาในระดับนี้ ได้มีการให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาบัณฑิตทางด้านต่างๆ ในสาขาที่ประเทศขาดแคลนบุคลากรทางด้านนี้ เพื่อรองรับต่อความจำเป็นในการพัฒนาประเทศในอนาคต ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 (ปี พ.ศ.

2540 – พ.ศ. 2544) รัฐบาลจึงได้มีการตั้งเป้าหมายในการเพิ่มของจำนวนนักศึกษา ในช่วงแผนการศึกษาแห่งชาติในช่วงปี การศึกษา 2540 – 2544 โดยการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีจำนวนนักศึกษาในปีการศึกษา 2540 จนถึงปีการศึกษา 2544 จำนวนเท่ากับ 1,063,500 1,164,600 1,261,100 และ 1,433,700 คนตามลำดับ มีจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีสูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ในปีการศึกษา 2540 จนถึงปีการศึกษา 2544 มีอัตราการเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 34.81 ดังในรูปภาพที่ 1.1 จาก การที่ภาครัฐบาลมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทำให้อัตราการขยายตัวทางการศึกษาใน ระดับปริญญาตรีมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเป็นผลทำให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจในการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเกิดจากสาเหตุในหลายประการ เช่น เป็นการเสริมสร้างรากฐานทางการศึกษา เพื่อมีโอกาส ทางเลือกเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ดียิ่งขึ้น และเป็นการวางรากฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองในการศึกษาระดับที่สูงกว่า ระดับปริญญาตรี

ในการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญหลายประการ อาทิเช่น เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะพัฒนาความสามารถในสาขาเฉพาะ ให้เกิดความชำนาญมากขึ้น ความก้าวหน้าทางวิชาการและ ความเป็นเลิศทาง วิชาการ พร้อมทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งของภาครัฐบาลและภาคเอกชน ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และเพื่อที่ได้เรียนรู้และที่สำคัญเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะศึกษาด้วยตนเองได้

รูปภาพที่ 1.1 เป้าหมายจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี (จำกั้ดรับและไม่จำกั้ดรับ) ปีการศึกษา 2540-2544

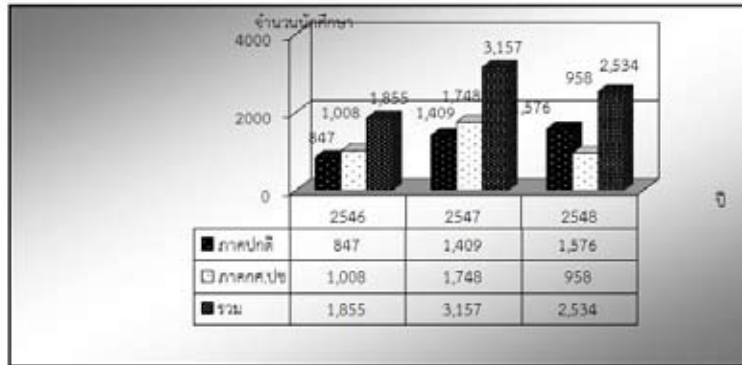

ที่มา: สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540:11)

การศึกษาในระดับปริญญาตรีนั้น ประกอบไปด้วยหลายสาขาวิชา ซึ่งในแต่ละสาขาวิชาจะเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน เพื่อผู้ที่สนใจในแต่ละสาขาวิชาใด จะสามารถได้มีความถนัดในสาขาวิชานั้นมากขึ้น เช่น สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการศึกษา เป็นต้น ความรู้ ของวิชาแขนงเหล่านี้เป็นที่นิยมและได้รับความสนใจของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนต่างๆ ทำให้นักศึกษาที่ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี จึงตระหนักถึงความสำคัญและให้ความสำคัญในทางด้านแขนงวิชาเหล่านี้มากขึ้น เช่น การศึกษาวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ทำให้ทราบถึงภาวะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ว่าที่ภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดจาก สาเหตุปัจจัยใดบ้าง นับว่าเป็นวิชาอีกแขนงหนึ่งที่จะช่วยทำให้ผู้ที่เข้าศึกษาในสาขานี้ สามารถนำองค์ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ขององค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่และธุรกิจของตนเอง ในทางสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งที่ประเทศกำลังขาดแคลนบุคลากรในด้านนี้ ที่จะนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นำไปพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของประเทศให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และยังเป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงานในปัจจุบัน เป็นต้น ในการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาเหล่านี้ เพื่อที่จะได้เอาความรู้ของแขนงวิชา เหล่านี้เข้ามาผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม ในการนำไปประยุกต์ใช้ ในสาขาแรงงานที่ตนเองมุ่งหวังที่คาดว่าจะได้ ทำงาน หรือนำเป็นพื้นฐานความรู้ที่จะนำไปศึกษาต่อ

ในช่วงที่ผ่านมาในการศึกษาในระดับปริญญาตรีจึงเป็นที่นิยม และได้รับความสนใจจากประชาชนในการที่จะเข้ามา ศึกษาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมากยิ่งขึ้น ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการกำหนดหลักสูตรที่มุ่งเน้นหลักสูตร บุคลากรในสายงานวิชาการและมีความเชี่ยวชาญที่เพิ่มขึ้น ให้สามารถนำความรู้ทางวิชาการที่ศึกษามาประยุกต์ใช้กับอาชีพให้ มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เพื่อให้ทันต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รูปภาพที่ 1.2 จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ภาคปกติและภาค กศ.ปช) ปีการศึกษา 2546 - 2548

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและการคำนวณ : 2548

จากรูปภาพที่ 1.2 แสดงถึงจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 – 2548 โดยจำนวนนักศึกษาภาคปกติที่เข้าใหม่ในระดับปริญญาตรี ในการศึกษา 2546 จนถึงปีการศึกษา 2548 จำนวนนักศึกษาภาคปกติเท่ากับ 847 1,409 และ 1,576 ตามลำดับ ในส่วนนักศึกษาภาค กศ.ปช. ที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2546 จนถึงปีการศึกษา 2548 มีจำนวนนักศึกษาเท่ากับ 1,008 1,748 และ 958 คน ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าจำนวนนักศึกษาที่เข้าใหม่ของนักศึกษาภาคปกติยังเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่ในส่วนของนักศึกษาภาค กศ.ปช. ในการศึกษา 2548 กลับมีจำนวนลดลงจากปีการศึกษา 2547 จำนวน 790 คนคิดเป็นร้อยละ 45.19 และยอดรวมของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีจำนวนลดลง 623 คน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ที่จำนวนนักศึกษาที่ลดลง อาจเนื่องมาจากมีการแข่งขันทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษาที่มีการแข่งขันอย่างเข้มข้นมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้นักศึกษาที่มีทางเลือกในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีตามความพึงพอใจของตนเองได้หลากหลายมากขึ้น

ในการเปลี่ยนแปลงตามวัฏจักรต่างๆ ท่ามกลางสิ่งท้าทายใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ไม่สามารถปรับตัวได้มักจะถูกกลืนอยู่ข้างหลัง จะเสื่อมโทรมและหมดความหมายอย่างรวดเร็ว เมื่อโลกยังก้าวไปข้างหน้า ถ้าระบบการศึกษายังไม่มีการปรับปรุง ก็คงยิ่งดูล้าหลังมากขึ้น การยอมรับย่อมน้อยลง เพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เพราะฉะนั้น ในการศึกษาปัจจัยและพฤติกรรมของนักศึกษาที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เพื่อรองรับสิ่งที่กำลังปรับเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยแต่ละคนอาจจะจะมีปัจจัยและพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ในการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี อาทิเช่น สถานที่ตั้ง ระยะทางที่ห่างจากที่พัก ที่ทำงาน ศักยภาพทางวิชาการความมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของสถาบันการศึกษา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมทั้งความอำนวยความสะดวกสบายทางด้านอื่นๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่รองรับความต้องการทางการศึกษา (Education Demand) ดังนั้นเป็นผลทำให้กลุ่มตัวอย่างจึงพิจารณาเลือกตัดสินใจที่ทำให้ตนเองได้รับความพอใจสูงสุดจากทางเลือกทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้น

สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตการศึกษาอยู่ที่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือก จะใช้สะท้อนถึงการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขที่มีอยู่ได้ดีกว่าการใช้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันในปัจจุบัน โดยผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นการเสนอแนวทางช่วยให้ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้สามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมการตัดสินใจของนักศึกษาและ ความตั้งใจในการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี เพื่อที่จะสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของสถาบันของตน ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจของนักศึกษา ที่เลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจ ของนักศึกษาที่เลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจของนักศึกษา ภาคปกติและภาคกศ.ปช. ที่เลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4. เป็นการวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายให้กับผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 400 คน ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ 200 ตัวอย่าง และนักศึกษาภาค กศ.ปช. จำนวน 200 ตัวอย่างเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างนักศึกษาภาคปกติต่อนักศึกษาภาคกศ.ปช. ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในปีการศึกษา 2546 – 2548 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง จะเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน เพื่อที่จะสะท้อนถึงการตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัด และภาวะสถานการณ์ในปัจจุบันได้ดีกว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพราะกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ข้อสรุปที่ได้ นำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ อาจจะไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจต่างๆ ในการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษา ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยการตรวจสอบแก้ไขจากการสำรวจก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมตัดสินใจ การศึกษาต่อของนักศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน

คือ ก) ด้านเหตุผลในการตัดสินใจศึกษาในระดับปริญญาตรี

ข) ด้านเหตุผลในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรที่กำลังทำการศึกษาอยู่

ค) ด้านเหตุผลในการตัดสินใจศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ผู้สอบถามกำลังศึกษาอยู่

แบบสอบถามส่วนที่ 2 นี้ เป็นการเรียงลำดับ (Ranking Scale) โดยกำหนดให้ ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนเอง และเรียงลำดับความสำคัญ 1 ถึง 5 อันดับดังนี้

1. หมายถึง ให้ระดับความสำคัญมากที่สุด

2. หมายถึง ให้ระดับความสำคัญมาก

3. หมายถึง ให้ระดับความสำคัญปานกลาง

4. หมายถึง ให้ระดับความสำคัญน้อย

5. หมายถึง ให้ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามที่วัดเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Rating Scale) ในด้านดังกล่าว เพื่อสามารถเรียงลำดับและค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของความพึงพอใจรวมได้

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 76 มีสถานภาพโสด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาภาคปกติและภาคกศ.ปช. ในจำนวนที่พอๆกัน

2. กำหนดพฤติกรรมตัดสินใจศึกษาต่อปริญญาตรีของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยสำคัญที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือ ปัจจัยด้านความต้องการเพิ่มพูนความรู้ของตนเองให้ความสำคัญมากที่สุดปัจจัยด้านความต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษาให้กับตนเอง ให้ความสำคัญรองลงมาปัจจัยด้านความต้องการให้ครอบครัวเกิดความภูมิใจ และปัจจัยทางด้านในการเพิ่มโอกาสในการหางานทำ

3. ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในอันดับแรกๆ ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ จะเป็นการลงทุนเพื่อการศึกษา คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เพราะให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างศักยภาพให้กับตนเอง และยังเป็นการเพิ่มวุฒิการศึกษาให้กับตนเองอีกทางหนึ่งด้วย สำหรับความสำคัญใน

อันดับรองลงมา ได้แก่ ต้องการให้ครอบครัวเกิดความภาคภูมิใจ และต้องการการยอมรับจากสังคมและเป็นการเพิ่มโอกาสในการหางานทำที่มากขึ้น

4. เหตุผลในการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์กับงานที่คาดว่าจะทำในอนาคต พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้กับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันและเพื่อเพิ่มโอกาสในการหารายได้เพิ่มขึ้นและเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ

5. การตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างในการเลือกมหาวิทยาลัยที่จะศึกษาต่อ กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเดินทางเป็นสำคัญ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษา เนื่องจากค่าหน่วยกิตถูกกว่ามหาวิทยาลัยเอกชน นอกจากนี้คำแนะนำของผู้ปกครอง อาจารย์และเพื่อนก็ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกศึกษา รวมถึงปัจจัยด้านชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง และการเพิ่มวุฒิการศึกษาให้ตนเอง และเป็นสร้างโอกาสในการหางานทำเพื่อให้ครอบครัวมีความภาคภูมิใจ

การตัดสินใจของนักศึกษาที่เลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้เน้นถึงความสำคัญในการเดินทางเข้ามาศึกษาที่มีความสะดวกสบายเป็นสำคัญ รวมทั้งค่าใช้จ่ายทางการศึกษามีค่าหน่วยกิตต่ำกว่าภาคเอกชน และการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อก็มาจากคำชี้แนะของผู้ปกครอง อาจารย์และเพื่อนมีส่วนสำคัญอย่างมาก เพราะฉะนั้นการผลักดันประชาสัมพันธ์เชิงรุกจึงเป็นกลยุทธ์แนวทางหนึ่งในการที่จะเพิ่มจำนวนนักศึกษาให้กับทางสถาบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในครั้งนี้ ทิ้งให้ทราบถึงลักษณะการตัดสินใจของนักศึกษาทางด้านความพึงพอใจ การศึกษาในครั้งนี้บอกให้รู้ว่า การตัดสินใจของนักศึกษาสนใจในด้านเนื้อหาวิชา และแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาหลักสูตรและมหาวิทยาลัย

สำหรับนักศึกษาภาคปกติ และภาค กศ.ปช. ที่เลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีนั้นส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับงานและชีวิตประจำวันได้ ความพร้อมทางด้านคุณวุฒิผศ.จารย์ รวมทั้งความเป็นกันเองของคณาจารย์ผู้สอน

ข้อสังเกตประการหนึ่ง สรุปได้ว่า นักศึกษาที่เลือกศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาใกล้เคียงกับสถานศึกษา เนื่องจากสะดวกในการเดินทางโดยเฉพาะ นักศึกษาภาค กศ.ปช. ซึ่งส่วนใหญ่จะทำงานควบคู่ไปกับการเรียนวันเสาร์ – อาทิตย์นั้น ส่วนใหญ่ปัญหาที่ทำงานซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยมากนัก เพื่อความสะดวกในการเดินทาง

ดังนั้นในด้านการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมาย จึงควรมีการทำประชาสัมพันธ์เชิงรุกกับกลุ่ม นักเรียน หรือ กลุ่มคนทำงาน พนักงานบริษัท ซึ่งมีที่ตั้งสำนักงาน หรือ ภูมิลำเนาที่ไม่ไกลจากที่ตั้งมหาวิทยาลัยมากนัก

เอกสารอ้างอิง

ทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540. เป้าหมายจำนวนนักเรียน และนักศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544).กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ฝ่ายทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2548.จำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ภาคปกติและภาค กศ.ปช) ปีการศึกษา 2546 – 2548.(อัตสำเนา)

**กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ต่อการรับรู้ข่าวสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
COMMUNICATION STRATEGIES IN MARKETING, PUBLIC RELATION RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY PERCEPTIONS OF INFORMATION STUDENT'S
HIGH SCHOOL, CHANTHABURI PROVINCE**

ฤดีวรรณ ยิ่งยง, มาติน เสงตระกูล, ศตวรรษ ทิพโส
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ต่อการรับรู้ข่าวสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาถึงกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีใช้ในการประชาสัมพันธ์ 2) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในการเลือกสถาบันอุดมศึกษา ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 6 จาก 5 โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จากจำนวน 1,796 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาและดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 327 คน

จากการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ นักเรียนเลือกสาขาดังกล่าวเพราะมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในสาขานี้อยู่แล้ว และอีกหนึ่งสาเหตุรองลงมาคือ จบแล้วมีงานทำแน่นอน

2. กลยุทธ์การสื่อสารโดยไม่ใช้บุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีความน่าสนใจได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ เคเบิลทีวี นิตยสาร/วารสาร ใบปลิว/แผ่นพับ ป้ายโฆษณา หรือ คัทเอ้าท์ต่าง ๆ การส่งเอกสารและจดหมาย

3. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดโดยใช้สื่อบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีผลการศึกษา พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารโดยใช้สื่อบุคคลในด้านของการแนะแนวการศึกษาโดยอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์โดยรุ่นพี่หรือศิษย์เก่า และการจัดบุธตามโรงเรียนมีความน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรทำการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อให้มีความหลากหลาย และทำสื่อให้มีความน่าสนใจ

2) การแนะแนวแต่ละครั้งควรมีนักศึกษาที่เป็นศิษย์เก่าจากโรงเรียนนั้น ๆ ออกไปทำการประชาสัมพันธ์ด้วย เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและอุ่นใจให้กับนักเรียนที่สนใจเข้าศึกษาต่อ

3) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง จึงทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ

4) ควรมีการจัดทำเว็บไซต์ให้มีความทันสมัยและตรงกับกลุ่มลูกค้ามากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด การรับรู้ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

Marketing communications strategies for the promotion of the university.Rambhai Barni Rajabhat. The perception of students our school district, Chanthaburi province.Objectives: 1) to study the marketing

communication strategy Rampai University of malfunction in the release. 2) to study the forms of marketing communication strategy to influence the decisions of high school students in a university.

1. The students are mostly women. Studying at school. Living in urban districts. Chanthaburi. Most of the students, parents, business professionals and private farmers. Most students have a goal of undergraduate education. Faculty of Education. Branch said, because students are required to study in this field already. And one was a secondary cause. I already have a job, of course.

2. Strategic communications without the use of personal media Rambhai Barni Rajabhat University. On the website of the university. Number one. Including newspapers, radio, cable TV, followed by magazines / journals. Flyers / brochures, billboards, or cut out various documents and letters.

3. Strategic marketing communications, media personnel using University sunNi results. The communication strategies used by individuals in the fields of education by a teacher or guidance officer. Promoted by senior or alumni. And booths at schools. On many levels. Suggestion

1) Rambhai Barni Rajabhat University. The media should promote diversity. And media, are very attractive.

2) The guidelines should provide each student with an alumnus of that school's out for publicity as well. In order to build confidence and peace of mind to students at community colleges

3) perceptions about the university through the media is still in mild to moderate. As a result, students lack the information to be used in decision making.

4) should be prepared to have the site up to date. And fits with most customers. As a student of media attention as possible.

Keywords : Marketing communication strategies , The perception , Public relations ,
Rambhai Barni Rajabhat University

บทนำ

การสื่อสารการตลาดจัดว่าเป็นเครื่องมือในการบริหารอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นทั้งในเรื่องการทำตลาดตลอดจนกิจกรรมกิจการประชาสัมพันธ์ในการสร้างความศรัทธาความเชื่อมั่นน่าเชื่อถือตลอดจนสร้างความเข้าใจที่ดีให้กับประชาชน หน่วยงานรัฐได้นำการประชาสัมพันธ์มาใช้ในหน่วยงานปรากฏว่าทุกหน่วยงานได้เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์และเมื่อนำวิธีการประชาสัมพันธ์มาใช้แล้วปรากฏว่าได้รับการสนับสนุนจากประชาชน หน่วยงาน องค์กร บริษัทธุรกิจ ห้างร้านและสมาคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมนี้

การประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การตลาดซึ่งนับว่าเป็นกลไกสำคัญต่อการเสริมสร้างการรับรู้ (จอย ทองกล่อมศรี ,2550) ศรัทธาความเชื่อถือและภาพลักษณ์อันดีของกลุ่มเป้าหมายให้เกิดขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญสำหรับการดำเนินธุรกิจทั่วไปทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพราะงานประชาสัมพันธ์เป็นการบอกกล่าวถึงข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างองค์กร และกลุ่มเป้าหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนับว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นมีบทบาทในการให้การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งพระราชบัญญัติราชภัฏ พ.ศ. 2538 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็น “สถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” จากพัฒนาการเติบโตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากวิทยาลัยครู ปรับเปลี่ยนมาเป็น สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามลำดับ ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานรับร้อยปี มีการปรับเปลี่ยนหลายด้าน ทั้งเรื่องการบริหาร บุคลากร หลักสูตร ภาพลักษณ์ และการประชาสัมพันธ์ ฯลฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สังกัด สกอ. มีภาระหน้าที่หลักที่ต้องผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน คือ นักศึกษาภาคปกติ (เรียนจันทร์ – ศุกร์) และ นักศึกษาภาคพิเศษ (เรียนวันเสาร์ – อาทิตย์) ของทุกปีจะมีการเปิดรับสมัครนักศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อในคณะต่างๆ ประกอบกับ การกิจการรับนิสิตเป็นหน่วยงานที่สังกัดกลุ่มงานการบริการการศึกษา ในปัจจุบัน มีโครงการแนะแนวการศึกษาเชิงรุกและรับตรงในพื้นที่ 15 จังหวัด นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนั้นก็คือความต้องการ และความประทับใจต่อมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี มีทั้งเรื่องสาขาวิชา ระบบบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บุคลากร ซึ่งสิ่งที่เราต้องตระหนัก คือ ผู้ต้องการศึกษาต่อเหล่านี้ได้มีโอกาสสัมผัสกับมหาวิทยาลัยเพียงเล็กน้อยก่อนตัดสินใจ

เลือก สิ่งที่ทำข้อมูลได้ ก็เพียงคำบอกเล่าจากผู้อื่นที่เคยอยู่ บ้าง เอกสารประชาสัมพันธ์ของทางมหาวิทยาลัย ข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต และข้อมูลจากทางมหาวิทยาลัยโดยตรง ก็คือการจัดแนะแนวเชิงรุกของมหาวิทยาลัย เป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยในรูปแบบหนึ่ง เป็นการสื่อสารโดยการให้ข้อมูลโดยตรงโดยการพบปะพูดคุยกับอาจารย์และนักเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ และการแจกเอกสาร ข้อมูลของมหาวิทยาลัย ทั้งการแนะแนวเชิงรุกและการรับตรง โดยเดินทางไปยังพื้นที่โรงเรียนเอง เพื่อสนทนาการกับนักเรียน เป็นต้น

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นด้วยเหตุว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีต้องการที่จะทราบถึงกลยุทธ์การสื่อสารตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์และรูปแบบงานประชาสัมพันธ์ ที่มีประสิทธิภาพ ไปยังกลุ่มเป้าหมายตลอดจนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ใช้ในการประชาสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบกลยุทธ์การสื่อสารการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในการเลือกสถาบันอุดมศึกษา

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 5 โรงเรียน จากจำนวนนักเรียน 1,796 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) เลือกพื้นที่ศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง 327 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากหลักคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อส่งไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและขอรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทันที พร้อมขอรับคืนกลับมาเมื่อตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3. จำนวนแบบสอบถามที่แจก 327 ฉบับ ได้รับคืนเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.1 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 37.9 มีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.1 รองลงมาคือ อายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.2 กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนศรียานุสรณ์ คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาคือโรงเรียนเบญจมาศพิศ คิดเป็นร้อยละ 32.7

ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาอาศัยอยู่นอกเขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ 42.5 ผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 18.3 ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-20,000 คิดเป็นร้อยละ 38.2 ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.2 นักเรียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 98.5 นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในสาขาครุศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 29.36 รองลงมาคือสาขาสถาปัตยกรรม คิดเป็น ร้อยละ 5.50 นักเรียนส่วนใหญ่มีความไม่แน่ใจที่จะเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คิดเป็นร้อยละ 50.2 รองลงมาตอบไม่เลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คิดเป็นร้อยละ 23.9 และจะศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คิดเป็นร้อยละ 22.9 นักเรียนมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในสาขานั้นอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 72.17 รองลงมาคือจบแล้วมีงานทำแน่นอน คิดเป็นร้อยละ 37

ผลการศึกษา กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีต่อนักเรียน รู้จักมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอยู่ในระดับมาก ให้ความคิดเห็นในเรื่องการออกแบบสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้อย่างน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก ให้ความคิดเห็นในเรื่องโครงการแนะแนวเชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง สื่อโบว์ชัวร์ อยู่ในระดับปานกลาง สื่อโปสเตอร์ อยู่ในระดับปานกลาง สื่อวิทยุ อยู่ในระดับปานกลาง สื่อเคเบิลทีวี อยู่ในระดับปานกลาง สื่อแผ่นพับ อยู่ในระดับปานกลาง สื่อเวปไซต์มหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลาง สื่อไวเนลและคัทเอ๊าท์ อยู่ในระดับปานกลาง สื่อหนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับน้อย และสื่อจดหมายและเอกสารทางไปรษณีย์ อยู่ในระดับน้อย

ข้อมูลด้านข่าวสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผลการศึกษา พบว่าข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่นักเรียนให้ความสนใจ ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดสอน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพหลังจากที่จบการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียม ตลอดปีการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง หอพักนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ศูนย์การศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง อินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับปานกลาง ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลด้านกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์โดยไม่ใช้บุคคล

ผลการศึกษา พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารโดยไม่ใช้สื่อบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ โปสเตอร์ อยู่ในระดับมาก หนังสือพิมพ์ อยู่ในระดับปานกลาง วิทยุ อยู่ในระดับปานกลาง เคเบิลทีวี อยู่ในระดับปานกลาง นิตยสาร/วารสารอยู่ในระดับปานกลาง โบปลิว/แผ่นพับ อยู่ในระดับปานกลาง ป้ายโฆษณา หรือคัทเอ๊าท์ต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง การส่งเอกสาร/จดหมายแนะนำ อยู่ในระดับปานกลาง และไวเนล อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลด้านกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์โดยใช้บุคคล

ผลการศึกษา พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารโดยใช้สื่อบุคคลในด้านของการแนะแนวการศึกษาโดยอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก การประชาสัมพันธ์โดยรุ่นพี่หรือศิษย์เก่าอยู่ในระดับมาก และการจัดบูธตามตามโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

สรุปและอภิปรายผล

นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้ปกครองของนักศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ นักเรียนเลือกสาขาดังกล่าวเพราะมีความต้องการที่จะศึกษาต่อในสาขานี้อยู่แล้ว และอีกหนึ่งสาเหตุรองลงมาคือ จบแล้วมีงานทำแน่นอน โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีการใช้กลยุทธ์

กลยุทธ์การสื่อสารโดยไม่ใช้บุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ เคเบิลทีวี นิตยสาร/วารสาร โบปลิว/แผ่นพับ ป้ายโฆษณา หรือคัทเอ๊าท์ต่าง ๆ การส่งเอกสารและจดหมาย

1. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดโดยใช้สื่อบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้แก่ เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ โปสเตอร์หนังสือพิมพ์ วิทยุ เคเบิลทีวี นิตยสาร/วารสาร โบปลิว/แผ่นพับ ป้ายโฆษณา หรือคัทเอ๊าท์ต่าง ๆ อยู่ การส่งเอกสาร/จดหมายแนะนำ และไวเนล อยู่ในระดับปานกลาง

2. กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดโดยใช้สื่อบุคคลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีผลการศึกษา พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารโดยใช้สื่อบุคคลในด้านของการแนะแนวการศึกษาโดยอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์โดยรุ่นพี่หรือศิษย์เก่า และการจัดบูธตามโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

- 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ควรทำการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อให้มีความหลากหลาย และทำสื่อให้มีความน่าสนใจ
- 2) การแนะแนวแต่ละครั้งควรมีนักศึกษาที่เป็นศิษย์เก่าจากโรงเรียนนั้น ๆ ออกไปทำการประชาสัมพันธ์ด้วย เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจและอุ่นใจให้กับนักเรียนที่สนใจเข้าศึกษาต่อ
- 3) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ยังอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง จึงทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายขาดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจ
- 4) ควรมีการจัดทำเว็บไซต์ให้มีความทันสมัยและตรงใจกับกลุ่มลูกค้ามากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่นักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

จอย ทองล้อมสี. 2550. กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ การรับรู้ข่าวสาร และภาพลักษณ์ของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ. 2545. การบริหารงานแนะแนวตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี
FACTORS AFFECTING TO MORALE OF PERSONNEL IN RAMBHAI BARNI
RAJABHAT UNIVERSITY IN CHANTHABURI

อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์ , วรญา ภูเสตวงษ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและกลุ่มบุคลากร กลุ่มตัวอย่างเป็น บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำนวน 234 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าที (t – test) ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ แรก คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและด้านความก้าวหน้า

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและกลุ่มบุคลากรพบว่า ด้านนโยบายและ การบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านรายได้และสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ขวัญกำลังใจ , บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the factors affecting to morale of personnel in Rambhai Barni Rajabhat University in Chanthaburi as classified by sex, experiences and groups. The 234 samples, select by simple random sampling, included personnel in Rambhai Barni Rajabhat University in Chanthaburi. The data collecting instrument was a questionnaire with .96 reliability coefficient. Statistics employed for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t – test. The research found that.

1. The factors affecting to morale of personnel in Rambhai Barni Rajabhat University in Chanthaburi as a whole was high. When classified in different aspects according to factors, it was found that whole aspects were at high levels which 3 mean scores from highest to lowest : 1) type of job, interpersonal relations, and job advancement.

2. Regarding results of hypothesis testing, it was found that the factors affecting to morale of personnel in Rambhai Barni Rajabhat University in Chanthaburi with different sex, experiences and groups were not significant differences. But, factors of personnel by groups were significant difference in policies advancement at .01. Also, factors of personnel by groups were significant differences in salary and benefits at .05

Keywords : Morale , Personnel in Rambhai Barni Rajabhat University

บทนำ

ขวัญกำลังใจของบุคลากร นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบในการบริหารงานบุคลากรที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ในปัจจุบัน นักบริหารและนักวิจัยจำนวนมากได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยได้เน้นแนวคิดด้านพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral) มากขึ้น ดังนั้น การให้ความสนใจต่อความรู้สึกหรือเจตคติส่วนบุคคล ของหน่วยงานและองค์การประเภทต่างๆ จึงมากขึ้นด้วย ดังที่ อุตัย หิรัญโต (2543:181) ได้กล่าวไว้ว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ขวัญและกำลังใจของบุคคลเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ การบริหารมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญดี จึงเป็นที่พึงปรารถนาของทุกองค์การ ในขณะที่ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2543:323 – 324) ได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลกับขวัญและกำลังใจว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่ มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่งเสริมให้บุคคลทุกคนร่วมกันทำงานด้วยความสำเร็จ สามัคคี และมีความพยายามที่จะ อ้ารงไว้ซึ่งการมีสัมพันธ์ภาพอันดีงามระหว่างกัน มีความมุ่งหวังให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ จะเกิดขึ้น โดยการที่องค์การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้เกิดขึ้น ขวัญกำลังใจที่ดีจึงก่อให้เกิดการเพิ่มพลังในการทำงานให้สูงขึ้น เป้าหมายที่แท้จริงขององค์การที่ได้รับตอบแทนคือ ผลผลิตสูงและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้บุคคลใน องค์การมีขวัญและกำลังใจสูง จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของงานบริหารบุคคล จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี เพื่อจะได้ทราบถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี และเพื่อสะท้อนให้ เห็นตัวบ่งชี้ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ขาดขวัญและกำลังใจให้ปรากฏ และเชื่อว่า จากผลการวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณา ปรับปรุงแก้ไข ยังให้เกิดผลดีต่อการบริหารงานบุคลากรของมหาวิทยาลัย การเรียนการสอนและการศึกษาของชาติโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี สายวิชาการ 260 คน สายสนับสนุน 350 คน ในปีการศึกษา 2554 รวมทั้งสิ้น 610 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ที่ผู้วิจัยสุ่มมา โดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 607 – 610) ได้กลุ่มตัวอย่าง 234 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความก้าวหน้า

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่าที (t – test)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี
บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นหญิงร้อยละ 62.39 และเป็นชายร้อยละ 37.61 มีประสบการณ์การทำงานน้อยร้อยละ 58.97 และมีประสบการณ์การทำงานมากร้อยละ 41.03 กลุ่มบุคลากรสายวิชาการร้อยละ 56.84 และบุคลากรสายสนับสนุนร้อยละ 43.16
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี
ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและด้านความก้าวหน้า
เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี แต่ละด้านจำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏผลดังนี้
 - 2.1 ด้านนโยบายและการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ผู้บริหารตระเตรียมกฎเกณฑ์ในการบริหารงาน ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารงานชัดเจน และบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมรับทราบและกำหนดนโยบายการบริหารงานของมหาวิทยาลัย
 - 2.2 ด้านรายได้และสวัสดิการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ เงินเดือนและค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ โครงสร้างเงินเดือนและค่าตอบแทนพิเศษที่กำหนดมีความเหมาะสม และการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการจากมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว
 - 2.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ การได้รับความรู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตรกับเพื่อนร่วมงาน การได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน และการได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน
 - 2.4 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ งานที่ปฏิบัติเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ งานที่ปฏิบัติทำให้มีโอกาสได้ทำงานอย่างต่อเนื่อง และงานที่ปฏิบัติเป็นงานที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถ
 - 2.5 ด้านความก้าวหน้าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ การได้รับการส่งเสริมให้ได้ฝึกอบรม ดูงานหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในงาน งานที่ปฏิบัติทำให้มีโอกาสรับผิดชอบงานที่สำคัญเพิ่มมากขึ้น และการได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการทำงาน
3. การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี
การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ปรากฏผลดังนี้
 - 3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - 3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
 - 3.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามกลุ่มบุคลากร โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านนโยบายและ

การบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านรายได้และสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านรายได้และสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติและด้านความก้าวหน้า เป็นปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการตามองค์ประกอบของความพึงพอใจ อันจะส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 35 – 58) ที่กล่าวไว้ว่ามนุษย์จะมีความพึงพอใจเมื่อได้สิ่งที่ต้องการสมความปรารถนา การที่จะมีความพอใจในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของตนได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงใด หากได้รับการตอบสนองมากก็จะมีคามตั้งใจในการปฏิบัติงานมาก หากได้รับการตอบสนองน้อย ความตั้งใจในการปฏิบัติงานก็จะลดน้อยลงไป ซึ่งมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพณิณญา นาดาสง (2550 : 83) ที่พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการในสถานศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีความสำคัญต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ด้านนโยบายและการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าขวัญกำลังใจของบุคคล เป็นองค์ประกอบที่ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญดี (อุทัย หิรัญโต, 2543 : 181) โดยบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกี่ยวกับผู้บริหาร ยึดระเบียบกฎเกณฑ์ในการบริหารงานเป็นอันดับหนึ่ง ผู้บริหารมีนโยบายการบริหารงานชัดเจนเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารจะต้องมีความคิดกว้างไกล มีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถโยนสู่การปฏิบัติอันจะเกิดผลดีต่อส่วนรวม (สิปปพันธ์ เกตุทัต, 2544 : 41) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ธงชัย สมบูรณ์ (2549 : 253) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสร้างขวัญที่ดีแก่บุคลากรในองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารสามารถโน้มน้าว วางแผน แก้ไขปัญหาและความรับผิดชอบในการจัดการองค์กรให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุผลสำเร็จตามที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้ จากแนวคิดข้างต้น จึงทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและการบริหารงานอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาแก้ว เทพยรัตน์ (2551 : 110) ที่พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้านนโยบายและการบริหารงานอยู่ในระดับมาก

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ด้านรายได้และสวัสดิการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกี่ยวกับเงินเดือนและค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิกฤตและการชลดตัวของเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจของบุคลากรเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับยงยุทธ เกษสาคร (2544 : 160) ที่กล่าวไว้ว่า ค่าตอบแทนและค่าจ้างหรือรายได้ มีบทบาทสำคัญต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ เพราะเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการที่จะให้ได้มาซึ่งความต้องการต่างๆ เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมพงษ์ เกษมสิน (2537 : 341) ที่กล่าวว่า การได้รับการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เงินเดือนและค่าจ้างมีความสัมพันธ์กับการทำงานของคน โดยการให้เงินเดือน ค่าจ้างอย่างเป็นธรรม เป็นสิ่งจำเป็นและให้เกิดขวัญดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาแก้ว เทพยรัตน์ (2551 : 110) ที่พบว่า ปัจจัยในการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้านอัตราเงินเดือนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับมีความพึงพอใจต่อเงินเดือนที่ได้รับเป็นอันดับหนึ่ง

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความ

คิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการได้รับความรู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตรจากเพื่อนร่วมงานเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิถีวัฒนธรรมที่ถูกหล่อหลอมจากสถาบันทางการศึกษาและแนวประพฤติปฏิบัติตนของการเป็นผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมถึงข้อบังคับ กฎ ระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและความร่วมมือในการปฏิบัติงาน จึงทำให้บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนให้ความร่วมมือและเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2543 : 323) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารงานโดยมีกระบวนการที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่งเสริมให้ทุกคนร่วมกันทำงานด้วยความสำเร็จ สามัคคีและมีความพยายามที่จะธำรงไว้ซึ่งการมีสัมพันธ์ภาพอันดีงามระหว่างกัน มีความมุ่งหวังให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คากอง อามาตย์มนตรี (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถร่วมกันทำนายขวัญกำลังใจของครูได้ร้อยละ 55.39 โดยมีปัจจัย 6 ปัจจัย ที่มีอำนาจการทำนายจากสูงไปหาลำดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน สภาพความพอใจในงาน ความพึงพอใจของการทำงานเป็นกลุ่ม สภาพการปฏิบัติงานและความมั่นคงปลอดภัย

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติเหมาะสมกับความรู้ความสามารถเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ถ้าหากงานได้อยู่ในความรับผิดชอบ ตรงกับความรู้อำนาจของตนเองแล้ว โดยทั่วไปบุคคลย่อมจะพยายามปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จอย่างเต็มที่ ซึ่งบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีโอกาสที่จะได้เข้าไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ย่อมจะภาคภูมิใจต่อผลสำเร็จของงานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างยิ่ง อันจะเป็นการสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแมคเคลแลนด์ (พิภพ วังเงิน, 2547 : 164 – 165; อ้างอิงจาก McClelland, 1962 : 99 – 112) ที่กล่าวว่า มนุษย์เราต้องการทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ คนที่ปรารถนาความสำเร็จมักจะชอบการแข่งขัน ชอบงานที่ท้าทาย ต้องการได้รับข้อมูลป้อนกลับเพื่อประเมินผลงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความชำนาญในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิณีย์ สังข์ศรี (2544 : 78 – 82) ที่ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน และการออกจากงานของคนในภาคอุตสาหกรรม พบว่า ขวัญและกำลังใจเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้คนอยากทำงาน กล่าวคือ ถ้าคนมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน คนก็เกิดความรู้สึกอยากทำงานต่อไป อัตราการลาออกก็มีในอัตราน่า ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน คนก็รู้สึกไม่อยากทำงาน อัตราการลาออกจากงานก็มีมาก

1.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ด้านความก้าวหน้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการได้รับการส่งเสริมให้ได้ฝึกอบรม ศึกษานหรือสัมมนาเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในงานเป็นอันดับหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โอกาสจะก้าวหน้าในการทำงานเป็นองค์ประกอบอันหนึ่งที่ทำให้คนทำงานมีขวัญกำลังใจสูงหรือต่ำ ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าตนได้รับการส่งเสริมให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในงาน มีโอกาสรับผิดชอบงานที่สำคัญเพิ่มขึ้น มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้มีกำลังใจที่จะทำงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับที่ อุทัย หิรัญโต (2543 : 182) ให้แนวทางในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานว่า การให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในอันที่จะก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตามสัดส่วนแห่งผลการปฏิบัติงานและความสามารถ ทุกคนที่ทำงานย่อมมุ่งหวังความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ด้วยกันทุกคน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรัมสแตด (Dramstad, Online, 2005) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความเจริญก้าวหน้าในงาน และมีผลต่อประสิทธิภาพในงานของครูในนอร์เวย์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย เผือกสีทอง (2554 : 259) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ การปฏิบัติงานมีส่วนส่งเสริมให้มีประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ผู้บริหารสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน มีโอกาสเข้าร่วมประชุมสัมมนาตามความสนใจ

2. การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเท่าเทียมกัน ต่างได้รับมอบหมายงานและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการศึกษา โดยมีกรอบ มีระเบียบ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ทำให้บุคลากรเพศชายและเพศหญิงต้องปฏิบัติอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบงานและกิจกรรมต่างๆแบบเดียวกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547 : 16) ที่กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกว่าคุณค่าและมีศักดิ์ศรี อีกทั้งจะกระตุ้นให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ปัญญา นามธรรม (2551 : 60) ที่พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอัตราจ้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือมีประสบการณ์น้อย ต่างรับทราบหน้าที่ของตน จึงตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีประสิทธิภาพ โดยการเข้าศึกษาอบรม ฝึกงานและสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ทำให้เห็นตัวและกระตือรือร้นที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับ มิลเลอร์ (Miller, 1987 : 112) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานในตำแหน่งเป็นเวลานาน การเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานย่อมทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติพิทย์ บุญเสมอ (2550 : 42) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามระยะเวลาปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร อิมทรัพย์ (2544 : 63 - 64) ที่พบว่า ขวัญของครูสายผู้สอนวิชาช่างอุตสาหกรรมโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์สูงกับประสบการณ์ต่ำ มีขวัญการทำงานไม่แตกต่างกัน

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี จำแนกตามกลุ่มบุคลากร โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายและการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านรายได้และสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ตรงกัน และนโยบายที่กำหนดโดยมหาวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นแนวในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเหมือนกัน และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆตามขอบข่ายและภาระงานที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยให้ความสำคัญและการยอมรับทัดเทียมกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2539 : 38) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ให้บริการ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจ ผู้บริหารที่วางนโยบายที่ดีย่อมสามารถตอบสนองความต้องการได้ดี ทำให้เกิดความพึงพอใจง่าย เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติงานที่ตระหนักถึงความสำคัญ จะแสดงพฤติกรรมบริการและตอบสนองบริการที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วย จิตสำนึกของการบริการ ส่วนการที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายและการบริหารงานและด้านรายได้และสวัสดิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ โดยบุคลากรสายวิชาการมีความเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรสายสนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการเห็นว่า การจัดระบบการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ เพราะการบริหารจัดการนั้นครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินการต่างๆทางการศึกษาได้หมด รวมทั้งด้านรายได้และสวัสดิการด้วย ถ้าการบริหารจัดการไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548 : 29) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้กระบวนการซึ่งเรียกว่า หน้าที่ วางแผน การจัดองค์กร การจัดกำลังคน การอำนวยการและการควบคุมทรัพยากร

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. 2543. **มนุษย์สัมพันธ์**. เล่ม 2. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- คำกอง อามาตย์มนตรี. 2540. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธงชัย สมบูรณ์. 2549. **จากองค์กรแห่งการเรียนรู้...สู่องค์กรเปี่ยมสุข**. กรุงเทพฯ : ประชาสัมพันธ์สยาม.
- ประภาแก้ว เทพรัตน์. 2551. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานครูเทศบาลสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์. 107 (เมษายน) : 109 – 113.
- ปัญญา นามธรรม. 2551. **การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอัตราจ้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พณิณญา นาทาแสง. 2550. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการในสถานศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิภพ วังเงิน. 2547. **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2539. **จิตวิทยาการบริการ**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยฯ.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2547. **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- ยงยุทธ เกษสาคร. 2544. **ภาวะผู้นำและการจูงใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอส เค บุ๊คเน็ต.
- ศินีย์ สังข์ศรี. 2544. **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานและการออกจากงานของคนในภาคอุตสาหกรรม**. **บริหารธุรกิจตรังสิต**. 3 (มกราคม – มิถุนายน) : 78 – 82.
- สมพงษ์ เข้มสนิ. 2537. **การบริหารบุคคลแผนใหม่**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมหมาย เผือกสีทอง. 2554. **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการทำงานของครู ในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ในราชชนครินทร์วิชาการและวิจัย ครั้งที่ 5. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์**.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. 2544. **ผู้นำ**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2548. **ภาวะผู้นำ**. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุธาทิพย์ บุญเสมอ. 2550. **ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี**. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัมพร อิมทรัพย์. 2544. **ขวัญของครูสายวิชาช่างอุตสาหกรรมโรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทัย หิรัญโต. 2543. **หลักการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- Dramstad, Styrkar A. **Job Satisfaction and Organizational Commitment among Teacher in Norway : A Comparative Study of Selected Schools from public and Private Educational Systems**. (Online). Available : [http://WWW lib. umi. Com / dissertations / fullcit / 3122213](http://WWW.lib.umi.Com/dissertations/fullcit/3122213). 21 April 2010.
- Krejcie & Morgan. 1970. **Determining Sample Size of Research Activities**. **Educational and Measurement**. 3 August : 608 – 610.
- Maslow, Abraham H. 1970. **Motivation and Personality**. 2 nd. Ed. New York : Harper and Row.
- Miller, Donald. E. 1987. **Working With People : Human Resources Management in Action**. New York : Harper & Row.

**การศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการประกอบการของกลุ่ม
วิสาหกิจชุมชนอำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี**

**STUDY OF DEVELOPMENT OF ACCOUNTING TO INCREASE THE EFFICIENCY OF
THE ENTERPRISE COMMUNITY IN LAMSING DISTRICT AND KLUNG DISTRICT**

CHANTHABURI PROVINCE

มาลี แสงจันทร์, วัชรินทร์ หอมประเสริฐ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี 2) ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชี 3) เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชี และ 4) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัด จันทบุรี

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 8 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่จะมีประธานกลุ่ม หรือเจ้าของผู้ประกอบการกลุ่มเป็นผู้จัดทำบัญชีเอง และมีบางกลุ่มที่มอบหมายให้สมาชิกกลุ่มเป็นผู้จัดทำบัญชีให้ และบางกลุ่มก็มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นมาช่วยจัดทำเนื่องจากเพิ่งมีการจัดตั้งกลุ่ม สำหรับความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชีบางคนจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และบางคนจบปริญญาตรี แต่ละกลุ่มจะจัดทำบัญชีโดยใช้สมุดตีเป็นช่องต่าง ๆ ได้แก่ วันที่รับเงิน จ่ายเงิน และจำนวนเงิน โดยจะระบุว่าเป็นการรับเงิน หรือ การจ่ายเงินให้ใคร มีการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้กับสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคาร กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น โดยใช้ชื่อประธานกลุ่มเป็นเจ้าของบัญชีหรือชื่อกลุ่ม และกำหนดให้สมาชิก 2- 3 คน ร่วมกันเบิกจ่ายเงิน และทุกกลุ่มจะไม่มีการใช้เช็คในการดำเนินการ มีการสรุปผลและจัดทำรายงานการเงินพร้อมทั้งแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มทราบ ทุกๆ ปี สำหรับ จุดอ่อนที่ควรได้รับการปรับปรุง เช่น ควรให้มีการจัดทำบัตรคุมยอดสินค้า เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี รายงานงบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงิน เป็นต้น

คำสำคัญ การพัฒนา การทำบัญชี วิสาหกิจชุมชน

Abstract

A Study of development of accounting in order to enhance the operation of community enterprise. Lame Sing and Klung District Chanthaburi Province. Aims 1) to study the accounting community enterprise. Lame Sing and Klung District Chanthaburi Province, 2) to study the problems and needs of entrepreneurs towards the development of the keeping of accounts, 3) to provide the guidelines for development, preparation of accounts, and 4) to increase the efficiency of accounting and enterprise. community Lame Sing and Klung District Chanthaburi Province.

This research is a participatory action research. Sample is. Members of community enterprises. Lame Sing Chanthaburi province Klung, 8 groups were found. For the accounting of the enterprise community. Most of the group. Or group of owners, operators who prepare them. And some members of the group assigned to prepare them. Some groups have representatives from other agencies to help the cause, because the newly established group. For the ability of some people who do graduate, only the fourth grade, and some degree. Each group will prepare an attack using a different channel, such as date and amount of money paid by states that are receiving or paying money to anyone. Have savings accounts with financial institutions such as banks, cooperatives, etc. In the name of the account owner or

group name. And a member of 2-3 people together, spending money The group will not be used to check the operation. A summary of results and preparation of financial reports and results of operations for the year for every member aware of the weaknesses that should be updated as it should have a control card item. Accounting documents, accounting books, reports, income statements and balance sheets, etc.

Keywords : Development, Accountancy and Enterprise community

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน (Enterprise community) เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อดำเนินกิจการเรื่องใด เรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน หรือระหว่างชุมชนด้วยกัน เมื่อมีการรวมตัวของเกษตรกรเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะดำเนินกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีเรื่องการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มดำเนินธุรกิจ หรือดำเนินกิจกรรมที่เป็นโครงการรับการสนับสนุนจากรัฐหรือหน่วยงานใด ๆ การจัดการการเงินจะต้องทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ การควบคุมการเงินโดยระบบบัญชีเป็นมาตรการหนึ่งที่กลุ่มต้องนำมาใช้ ระบบบัญชีเป็นสิ่งที่แสดงรายการทางการเงิน โดยกลุ่มต้องสามารถทำได้ด้วยตนเอง และต้องสามารถตรวจสอบได้ในภายหลัง ทั้งบัญชีเงินสดรายรับ-รายจ่าย แต่ละวัน บัญชีลูกหนี้ เจ้าหนี้ สต็อกสินค้า รวมทั้งทรัพย์สิน ต่าง ๆ ที่กลุ่มมีอยู่ และในการจัดตั้งเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มธุรกิจ จะต้องมีการบริหารจัดการโดยมีผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่ม มีการจัดการงบประมาณ การจัดทำบัญชี และการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน ดังนั้นถ้ากลุ่มใดมีความเข้มแข็งในเรื่องการเงิน บัญชี ก็จะช่วยให้ระบบการบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่ถ้าระบบการเงิน บัญชีไม่สู้ดีนัก ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ซึ่งโดยปกติเกษตรกรที่มารวมตัวกันทำธุรกิจมักไม่มีความรู้เรื่องการเงินบัญชี ทำให้เป็นจุดอ่อนของการบริหารธุรกิจ ในที่สุดอาจต้องล้มเลิกไป สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดจันทบุรี เกิดการรวมกลุ่มจัดตั้งกันในทุกอำเภอของจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุงซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลจากสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแสดงรายงานการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอแหลมสิงห์จำนวน 13 แห่ง และอำเภอขลุงจำนวน 59 แห่ง ซึ่งมีเพียงกลุ่มวิสาหกิจบางกลุ่มเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังมีบางกลุ่มที่การดำเนินธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากสมาชิกในกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในกระบวนการบริหารจัดการองค์กร การบริหารจัดการด้านการเงิน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันจะทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้นประสบผลสำเร็จ ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องจะต้อง มีกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การค้นหาคำศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน โดยวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคของแต่ละวิสาหกิจชุมชน ในการดำเนินงาน การบริหารจัดการ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านการเงิน มีการกำหนดแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน แบบบูรณาการ ซึ่งจะ ทำให้มีการบริหารจัดการที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการเห็นความสำคัญและคุณค่าของการจัดทำบัญชี ทำให้เห็นสภาพการดำเนินงานของกลุ่ม รวมทั้งทราบผลการดำเนินงานว่ามีผลกำไร หรือขาดทุน หรือมีฐานะการเงินเป็นอย่างไร ควรจะวางแผนการผลิต การขาย หรือการดำเนินงานในอนาคตอย่างไรจึงจะเจริญก้าวหน้าและบังเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ประกอบการที่มีต่อการพัฒนาการทำบัญชี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำบัญชี
4. เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ลงพื้นที่ศึกษา สํารวจ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีในปัจจุบันของกลุ่ม
2. ลงพื้นที่ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชี การเงิน ตั้งแต่เอกสารหลักฐาน การบันทึกบัญชี สมุดบัญชี และการจัดทำรายงาน
3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ทำบัญชี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำบัญชี การเงินที่ผ่านมามีวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน พร้อมทั้งหาแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชีเพื่อสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

สภาพการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน

1. หลายกลุ่มมีการจัดทำบัญชีเพียงคนเดียว สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มไม่ทราบเรื่องการจัดทำบัญชี
2. เอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีเป็นแบบง่ายๆ ยังไม่สมบูรณ์ บางครั้งมีกระดาษจดบันทึกเพียงรายการของและจำนวนเงินที่ รับหรือจ่าย
3. รายการค่าใช้จ่ายบางประเภทไม่ได้นำมาลงบัญชี เช่น ค่าจ้างจัดทำบัญชี ค่าพาหนะไปซื้อของมาผลิตหรือนำมาขาย หรือค่าน้ำมันรถยนต์กรณีมีรถยนต์ส่วนตัว เป็นต้น
4. บางกลุ่มมีการผลิตสินค้า หรือแปรรูปสินค้าเพื่อขาย เมื่อผลิตหรือแปรรูปเสร็จ ทางกลุ่มไม่จัดทำบัตรคุม สินค้า ทำให้ไม่ทราบว่าสินค้าแต่ละชนิดคงเหลือจำนวนเท่าไร ควรจะทำการผลิตเพิ่มเมื่อไร จำนวนเท่าไร หรือ บางครั้งอาจมีของที่ชำรุด เสียหาย ขายไม่ได้รวมอยู่ด้วย หรืออาจมีของสูญหายได้
5. ในการจัดทำบัญชี ผู้ทำบัญชีของแต่ละกลุ่มยังขาดทักษะการทำบัญชี เช่น ไม่ทราบว่าต้องเก็บรวบรวม หลักฐานเอกสาร ตามรายการที่เกิดขึ้นและนำมาประกอบการบันทึกบัญชี และหลักฐานก็ควรมีรายละเอียดต่างๆ เช่น ชื่อ ที่อยู่ของผู้รับเงิน กรณีการรับเงิน หรือชื่อ ที่อยู่ของผู้จ่ายเงิน กรณีเป็นการจ่ายเงินให้ร้านค้าหรือบุคคล ภายนอก นอกจากนี้ยังควรมีรายละเอียดของการรับหรือการจ่ายเงิน เช่น วัน เดือน ปี รายการ จำนวนเงิน เป็นต้น
6. การสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มส่วนใหญ่จะทำการสรุปผลการดำเนินงานปีละ 1 ครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ

ภาพที่ 1 แสดงการระดมความคิดเห็นสภาพการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน

ปัญหาและความต้องการในการจัดทำบัญชี

1. หลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน เนื่องจากรายการซื้อของบางรายการผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จรับเงินให้ เช่น ซื้อทุเรียนดิบจากชาวสวนมาทำทุเรียนทอด หรือซื้อมะพร้าวจากชาวสวนมาทำน้ำมันมะพร้าวกลั่นเย็น หรือซื้อพริกสดพริกแห้งจากตลาดมาทำน้ำพริกแกง เป็นต้น
2. สมาชิกในกลุ่มไม่ชอบเรียนรู้เรื่องการจัดทำบัญชี เนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำบัญชี โดยมองว่าเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับตัวเลข และเป็นเรื่องยาก
3. ขาดความต่อเนื่องในการจัดทำบัญชี เนื่องจากไม่ได้จัดทำทุกวัน และในภาพรวมจัดทำรายงานเพียงปีละ 1 ครั้ง
4. ขาดแรงจูงใจในการจัดทำบัญชี เนื่องจากไม่ได้รับค่าตอบแทนดังนั้นภาระงานด้านการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่ประธานหรือหัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้รับภาระในการจัดทำ
5. เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่สนใจเรื่องการจัดทำบัญชีของกลุ่ม ดังนั้นจึงไม่ทราบความเคลื่อนไหวทางการเงินบัญชี ว่าขณะนี้เงินทุนเท่าไร มีรายรับ รายจ่ายแต่ละเดือนเท่าไร และผลการประกอบการเป็นอย่างไร รวมทั้งบางกลุ่มก็ไม่มีเอกสารให้สมาชิกทราบด้วย

ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการ

1. ผู้ขาย และผู้ผลิตเป็นคนเดียวกันและบางครั้งเป็นผู้จัดทำบัญชีด้วย ทำให้สมาชิกไม่ทราบผลการประกอบการ เนื่องจากสมาชิกที่มารวมกลุ่มกันจะมาทำงานและรับค่าตอบแทนทันทีในวันนั้น และจะรอรับเงินปันผลอีกครั้งช่วงสิ้นปี
2. การดำเนินงานของกลุ่มในด้านการเงิน การบัญชี ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของกรรมการกลุ่มในการดำเนิน กิจกรรมสมาชิกของกลุ่มคนอื่น ๆ ยังขาดความเข้าใจในการทำงานเป็นกลุ่ม (กระบวนการกลุ่ม)
3. เนื่องจากสมาชิกมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำการผลิต หรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ เมื่อผลิตเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องนำออกขาย ปัญหาที่พบมากคือทางกลุ่มยังขาดการวางแผนด้านการตลาด ผลิตเสร็จแล้วไม่รู้จะหาตลาด ได้อย่างไรอาจเกิดปัญหาผลิตแล้วขายไม่ได้
4. สมาชิกส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้ ดังนั้นในฤดูผลไม้ สมาชิกจึงไม่สามารถเข้ามาทำงานกลุ่มได้จึงเป็น ข้อจำกัดของการทำงานในช่วงนี้ เพราะถึงแม้หาตลาดได้แต่ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในที่สุดก็ต้องสูญเสียลูกค้าหรือตลาดไป

แนวทางพัฒนาการจัดทำบัญชี

จากการจัดเวทีครั้งนี้ทำให้คณะผู้วิจัยได้ทราบความต้องการ และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มจะมีการสรุปผลการดำเนินงานและแจ้งให้สมาชิกทราบ ปีละ 1 ครั้ง จึงทำให้เกิดปัญหาสมาชิกไม่ทราบความเคลื่อนไหวทางการเงิน บัญชีต่าง ๆ ทำให้เกิดความสงสัยและไม่ทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีผลกำไร ขาดทุน หรือมีสินทรัพย์ หนี้สินหรือไม่จำนวนเท่าไร จึงได้ขอให้มีการรายงานผลให้ทราบอย่างน้อย ทุก 3 เดือน หรือทุก 6 เดือน
2. อยากรู้ให้การบริหารจัดการกลุ่ม หรือการจัดทำบัญชีมีระบบมากขึ้น เช่น มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ ของสมาชิกที่มาช่วยงานแต่ละคน หรืออาจกำหนดค่าตอบแทนการทำงานให้ชัดเจน เป็นต้น
3. การดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ผู้จัดตั้งกลุ่มหรือประธานกลุ่มจะเป็นผู้จัดทำบัญชีและจัดทำรายงาน แต่เพียงผู้เดียว ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า ควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำบัญชีมากขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการดำเนินงาน
4. ควรมีการแจ้งข้อมูลด้านการบัญชีให้สมาชิกทุกคนทราบ เพื่อช่วยกันหนุนเสริมการดำเนินงาน หรือหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้กลุ่มเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เช่น การปรับปรุงรูปแบบการขาย หรือหาช่องทางการจำหน่ายให้ หลากหลายขึ้น หรือมีการทบทวนการทำงานเป็นระยะ เป็นต้น
5. ควรมีการพัฒนาการทำบัญชีเพื่อเพิ่มทักษะพื้นฐานด้านการจัดทำบัญชีให้ผู้ทำบัญชีของกลุ่มได้เรียนรู้และนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
6. ควรจัดให้มีที่ปรึกษาทางด้านบัญชีของกลุ่มเพื่อให้คำแนะนำปรึกษากรณีที่มีปัญหาการทำบัญชีหรือการตรวจสอบ

ภาพที่ 2 แสดงการระดมความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชี

แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

สำหรับด้านการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนเห็นว่าควรมีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้กลุ่มเจริญเติบโต ยิ่งขึ้น โดยควรมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ควรมีการประชุมกลุ่มและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้ง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
2. เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนผลไม้ ดังนั้นการประกอบการหรือการผลิตสินค้าในช่วงนั้นอาจหยุดชะงัก เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการสูญเสียลูกค้าหรือตลาดอาจแก้ปัญหามาโดยการทำงานมาทำงานแทน
3. ควรมีการจัดแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบอย่างชัดเจน

ภาพ 3 แสดงการระดมความเห็นด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

โดยทั่วไปการประกอบการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนร่วมกันดำเนินการผลิตสินค้า พัฒนาสินค้า การบริหารทรัพยากร การบริหารงานด้านการตลาด โดยอาศัยภูมิปัญญาของสมาชิกในกลุ่มเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว ลดปัญหาการกู้ยืมเงินหรือการเป็นหนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2546) ที่ระบุว่าวิสาหกิจชุมชนมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ

1. พึ่งตนเอง เป็นแนวทางของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 ประเภท ในระดับครอบครัวเป็นการพึ่งพาตนเองทั้งด้านอาหาร ของใช้ ทุน ปัจจัยการผลิต การดูแลรักษาสุขภาพฯ
2. พอเพียง เป็นแนวทางวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 ประเภท ในระดับชุมชนและเครือข่าย เน้นความพอดี มีขอบเขตชัดเจน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพด้านผลผลิต ทรัพยากร ภูมิปัญญา การตลาด และการจัดการ
3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นแนวทางของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 3 ประเภท ในระดับธุรกิจผลิตภัณฑ์บนฐานศักยภาพส่วนเกินของผลผลิตและทรัพยากร โดยภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวทางที่ตรงกับนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

การประกอบการของกลุ่มจะมีรายการรับ - จ่าย หรือการลงทุนซื้อสินทรัพย์ต่าง ๆ เพื่อประกอบการ และเพื่อให้ทราบผลการประกอบการของกลุ่มหรือผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งทราบว่าสินค้า หรือสินทรัพย์ต่าง ๆ ของกลุ่มคงเหลืออยู่เป็นจำนวนเท่าไร จึงควรต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และในการจดบันทึกจำเป็นต้องมีหลักฐานอ้างอิงประกอบ บัญชีจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องจัดทำในการประกอบการเพื่อให้กลุ่มรวมทั้งสมาชิกในกลุ่มได้ทราบความเป็นไปในการทำงาน หรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นว่ามีรายรับ รายจ่าย มีสินค้า หรือสินทรัพย์ต่าง ๆ คงเหลือเป็นจำนวนเท่าไร สอดคล้องกับสุรียพร แก้วชูเสน (2548) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการจัดทำบัญชีขั้นต้น พบว่า กลุ่มธุรกิจชุมชนจะให้ความสำคัญในการบันทึกข้อมูลทางการเงิน ในส่วนที่เป็นตัวเงิน ไม่ให้ความสนใจต่อการเก็บรวบรวมเอกสารการค้าที่นำมาใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกข้อมูลทางการเงิน ไม่มีการจดบันทึกสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนทุนอย่างเป็นระบบ จะใช้การจดจำแล้วบอกเล่าต่อไป และจากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจแต่ละกลุ่มจะมีประธานกลุ่ม หรือเจ้าของผู้ประกอบการกลุ่มเป็นผู้จัดทำบัญชีเอง มีเพียงบางกลุ่มที่มอบหมายให้สมาชิกกลุ่มเป็นผู้จัดทำบัญชีให้ และบางกลุ่มมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นมาช่วยจัดทำให้เนื่องจากเพิ่งมีการจัดตั้งกลุ่ม สำหรับความรู้ความสามารถของผู้จัดทำบัญชีบางคนจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และบางคนจบปริญญาตรี กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาจะมีการจัดทำบัญชีแค่เพียงการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐานเท่านั้นไม่ได้มีวิธีการจัดทำบัญชีเป็นระบบตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือมีการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้นตามหลักสมการบัญชี ที่ว่าสินทรัพย์เท่ากับหนี้สินบวกส่วนของเจ้าของ รวมทั้งไม่ได้มีการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่มีการลงบัญชีสองด้านคือด้านเดบิตและด้านเครดิตแต่อย่างใด ในแต่ละกลุ่มจะมีการจัดทำบัญชีโดยใช้สมุดดีเป็นช่องต่าง ๆ ประกอบด้วยช่อง วันที่ รายการ และจำนวนเงิน ระบุว่าเป็นการรับเงิน หรือการจ่ายเงินให้ใคร เมื่อไร และจำนวนเงินเท่าใด วิสาหกิจชุมชนแต่ละกลุ่มจะมีการติดตามผลการดำเนินงานโดยจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานทางการเงินเป็นประจำทุก ๆ ปี พร้อมทั้งแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มทราบทุก ๆ ปีและจะมีการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ไว้กับสถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคาร กลุ่มสหกรณ์ เป็นต้น โดยใช้ชื่อประธานกลุ่มเป็นเจ้าของบัญชีหรือชื่อกลุ่มและกำหนดให้สมาชิก 2-3 คน ร่วมกันเบิกจ่ายเงิน และทุกกลุ่มจะไม่มีการใช้เช็คใน การดำเนินการ สอดคล้องกับ วาสนา เขียวคำรพ (2548) ซึ่งได้ทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการติดตามและส่งเสริมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนหมู่บ้านตำบลบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่ายุทธศาสตร์การติดตามและส่งเสริมการทำบัญชี

กองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้จัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันและพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในชุมชนทุก ๆ ระดับ ต้องมีการศึกษาเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวย รอดคำ (2551) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร จังหวัดสงขลา พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจังหวัดสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยพื้นฐานและปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกชุมชน พบว่าอายุ รายได้ของครอบครัว การรับข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ การอบรม ดูงาน ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารวิสาหกิจชุมชน การนับถือศาสนา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะ

กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจควรหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอยู่เพื่อพัฒนากลุ่มให้เจริญเติบโตยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจแต่ละกลุ่มควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ ความรับผิดชอบของกลุ่มแต่ละคน เพื่อให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน และงานบางหน้าที่ที่ต้องจัดทำสม่ำเสมอและมีความสำคัญ เช่น การบันทึกบัญชีควรมีการกำหนดค่าตอบแทนให้ผู้จัดทำเพื่อเป็นการจูงใจให้สมาชิกสนใจและเข้าร่วมการทำงานมากขึ้น เป็นต้น
2. กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจควรมีการจดบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นและจัดทำรายงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการตลาดและด้านการผลิตว่าควรผลิตสินค้าใด ซึ่งเป็นที่นิยมและมียอดขายสูง หรือสินค้าใดขายได้น้อย ขายยาก จะได้เตรียมการผลิตให้เพียงพอต่อการขาย ใช้ในการตั้งราคาขายให้เหมาะสมโดยเปรียบเทียบกับต้นทุนที่เกิดขึ้นกับรายได้หรือควรจะบวกกำไรเท่าใดเพื่อให้มีกำไรพอที่จะนำมาจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกได้ เป็นต้น
3. กรณีที่ไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานประกอบการจ่ายเงินได้กลุ่มผู้ประกอบการควรจัดทำ หลักฐานการจ่ายเงินเตรียมไว้ และเมื่อมีการจ่ายเงินก็นำมาให้ผู้รับเงินใช้เป็นหลักฐานจะได้ลดปัญหาไม่มีหลักฐาน ลงบัญชี
4. ถ้าได้มีการจดบันทึกรายละเอียดการรับ การจ่ายเงินทุกรายการที่เกิดขึ้นรวมทั้งรายการซื้อสินทรัพย์ต่างๆ และมีการจัดทำรายงานทุก ๆ เดือนพร้อมทั้งแจ้งให้สมาชิกทราบ ก็จะทำให้เกิดผลดี เนื่องจากสมาชิกได้ทราบ ความเปลี่ยนแปลง และเห็นผลการทำงานของตนเอง อาจทำให้เกิดแรงจูงใจช่วยกันทำงาน ช่วยกันผลิตสินค้ารวมทั้งช่วยกันขายสินค้าเพื่อจะได้ทำให้ตัวเองมีรายได้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- วาสนา เขียวคำพร. 2548. การวิจัยและพัฒนาคิดตามและส่งเสริมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนหมู่บ้านตำบลบ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สภาสถาบันราชภัฏและสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, สำนักงาน. 2546. การสังเคราะห์ผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารสมุนไพรและหัตถกรรม. กรุงเทพฯ : เอรวัฒน์การพิมพ์.
- สุรีย์พร แก้วชูเสน. 2548. แนวทางการพัฒนากลุ่มธุรกิจชุมชนให้มีความสามารถในการจัดทำบัญชีขั้นต้น. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตภาคใต้. เข้าถึงได้จาก <http://tdc.thailis.or.th>. (25 มกราคม 2555)
- อำนวย รอดคำ. 2551. การศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก
THE PROPOSED GUIDELINES OF MANAGEMENT COMMUNITY ENTERPRISE OF
COTTON WEAVING GROUP FOR BAN DEN WAU,
WANG CHAO DISTRICT, TAK PROVINCE.

สุภาพร รักดี

ภาควิชาการปกครองท้องถิ่น คณะรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและศึกษาแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและศึกษาแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้า 25 คน และผู้เชี่ยวชาญ 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและความถี่ และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม มีความสำคัญความถี่อยู่ในระดับสูงและแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ควรมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการผลิตภายในท้องถิ่นของตน และควรมีการจัดทำแผนธุรกิจการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่มสมาชิก

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารจัดการ /ระเบียบวิสาหกิจชุมชน /การปฏิบัติงาน /องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were to study. Enterprise community management. to study proposed guidelines of management community enterprise of cotton weaving group for Ban Den Wau,Wang Chao District, Tak Province. approach to the study of enterprise community management. Efficient management of the home textile enterprises, community groups, Bull. The population of the study group was 25 people and weaving expert tool 17 people was used to collect the interview. The data were analyzed by content analysis and frequency. Mavis and descriptive content analysis results showed that the community as a whole enterprise management are important in high frequency. Management and enterprise communities. Should be managed effectively. The management of their local production. And should have a business plan for the promotion and publicity of the product group.

Keywords : Management, Community enterprise, Performance, Local governments

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขของประชาชนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด พัฒนามาตรฐานสินค้า และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆ ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549,หน้า 5)

กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อมุ่งพัฒนาชุมชนให้สามารถวิเคราะห์ วางแผนบริหารจัดการชุมชนของตนเอง และสามารถแก้ไขได้ตรงกับความต้องการ ของชุมชน ควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (ปีพ.ศ.2550-2554) จนถึง ฉบับปัจจุบัน(ปี 2555-2559) และการบริหาร

จัดการที่ผ่านมากลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว ได้บริหารจัดการตาม กรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ ได้รับมอบหมายภารกิจให้เป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ซึ่งยังมีปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มในการปฏิบัติงานที่ยังไม่เป็นไปตามกฎระเบียบต่างๆ ได้เกิดปัญหาการบริหารจัดการที่ยังไม่เป็นระบบตามโครงสร้างของการปฏิบัติงาน ยังไม่มีความรู้หรือความสามารถที่เพียงพอในการผลิตวัตถุดิบในพื้นที่ชุมชนของตนเอง ขาดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และชุมชนและประกอบกับกลุ่มทอผ้าหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายงานยังไม่สามารถนำการบริหารจัดการมาใช้ในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าได้อย่างครบถ้วนของกระบวนการบริหารจัดการงาน ซึ่งอาจจะเกิดจากขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เช่น การบริหารจัดการอย่างเป็นระเบียบของกลุ่มที่ยังขาดบุคลากรเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ การผลิตวัตถุดิบในพื้นที่ของตนเองเพื่อลดต้นทุนที่กลุ่มยังไม่สามารถผลิตวัตถุดิบได้เองรวมถึงการสั่งซื้อวัตถุดิบที่นำมาผลิตสินค้าใช้ส่วนใหญ่จะมีราคาค่อนข้างสูงมาก การตลาดที่ยังขาดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และกลุ่มทอผ้าในการให้ความรู้ความช่วยเหลือทางการสนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า, ข้อมูลแผนพัฒนาตำบลวิสาหกิจชุมชน, 2555) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารจัดการและปัญหาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าที่บ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เพื่อนำมาหาแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้าจังหวัดตากให้มีความชัดเจน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้มีคุณภาพที่ทันสมัยต่อการบริโภคในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้า บ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตากและเพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้า บ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่ม ทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็น เป็นแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และประสานความร่วมมือผ่านทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว ในการช่วยเหลือดำเนินการสัมภาษณ์และจัดเก็บแบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงความถี่ แสดงจำนวนและหาค่าร้อยละ (percentage) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ตามประเด็นสำคัญต่างๆตาม จุดมุ่งหมายการวิจัย โดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์สรุปเป็นแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในภาพรวมพบว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านที่มีค่าความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านการผลิต โดยปัญหาด้านการบริหารจัดการพบว่า สมาชิกกลุ่มทอผ้ายังขาดบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่เนื่องจากสมาชิกเก่ามีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกาย และมีอายุมากขึ้น รองลงมา คือ กลุ่มทอผ้าต้องคัดเลือกบุคคลภายนอกให้เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า เพราะเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอต่อการผลิตโดยจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพื้นฐานในด้านความรู้ ความสามารถหรือทักษะการทอผ้า และกลุ่มทอผ้ายังไม่มีการควบคุมกระบวนการผลิตภายในกลุ่มของตนเอง ปัญหาด้านการผลิต วัตถุดิบที่สั่งซื้อมาจากแหล่งภายนอกค่อนข้างมีราคาต้นทุนวัตถุดิบสูงมาก และวัตถุดิบภายในชุมชนที่ผลิตการทอผ้ามีไม่เพียงพอต่อการผลิต เนื่องจากวัตถุดิบส่วนใหญ่จัดซื้อจัดหามาจากภายนอกชุมชน กลุ่มทอผ้าไม่มีการควบคุมดูแลการผลิตอย่างเป็นระบบ เพราะส่วนมากสมาชิกทอผ้าที่บ้านตนเองปัญหาด้านการตลาด พบว่า กลุ่มทอผ้ายังขาดหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านการส่งเสริมช่องทางการตลาดแก่กลุ่มสมาชิกสมาชิกกลุ่มยังไม่มีกรวางแผนการตลาดในการจัดการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง และการกำหนดราคาขายสินค้าที่จำหน่าย ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจราคาจำหน่ายต่ำกว่าราคาต้นทุนของการผลิตผ้าที่มีราคาสูง

2. แนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า บ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ครัวเรือนหน่วยงานราชการต่างๆ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาช่วยกำกับดูแลในการบริหารจัดการกำหนดคุณสมบัติคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่อย่างครอบคลุมให้มากขึ้น จัดให้ศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าใกล้เคียง หรือได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มทอผ้าอื่นๆ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี ครัวเรือนบุคคลผู้ที่มีความสนใจในการทอผ้าเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่โดยมีการฝึกอบรมและควบคุมสมาชิกกลุ่มทอผ้าในเรื่องการทอผ้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผ้าที่ทอออกมามีความงดงามสม่ำเสมอโดยตรวจสอบผ้าที่ทอให้ได้ตามมาตรฐาน ด้านการผลิตพบว่า ครัวเรือนส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มทอผ้ามีการผลิตวัตถุดิบในท้องถิ่นของตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากที่อื่น รวมทั้ง ครัวเรือนให้มีแหล่งพัฒนาความรู้และเทคนิคในการผลิตเพื่อให้การผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อช่วยลดต้นทุนที่ราคาสูงจากการซื้อวัตถุดิบจากที่อื่น ครัวเรือนมีการวางแผนและต้องเริ่มตรวจสอบตั้งแต่วัตถุดิบเพื่อไม่ให้มีปัญหาในขั้นตอนการผลิต ไปจนถึงการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นก่อนที่นำส่งออกไปจำหน่ายให้กับลูกค้าเพื่อป้องกันเกิดการเสียหาย ด้านการตลาด พบว่า ครัวเรือนมีการเรียนรู้เพิ่มเติมการส่งเสริมการตลาดเพื่อพัฒนากลุ่มจากหน่วยงานของราชการอย่างถูกต้องตามหลักการตลาด ครัวเรือนพัฒนาและให้ความรู้รวมทั้งการส่งเสริมการจัดทำแผนธุรกิจ ครัวเรือนใช้วิธีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าของสมาชิกร้านค้าของกลุ่มสมาชิกเข้าร่วมการส่งเสริมการขายในงานต่างๆ และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มผ่านทางเว็บไซต์ แผ่นพับ วารสารของทางหน่วยงานราชการจัดให้มีการประชุมกับสมาชิกกลุ่มเพื่อทำข้อตกลงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการกำหนดราคากลางของผลิตภัณฑ์ ครัวเรือนมีการกำหนดราคาสินค้าในการจำหน่ายสินค้าไม่สูงเกินไป และมีการตั้งราคาขายโดยพิจารณาจากต้นทุนและรูปแบบของผลิตภัณฑ์โดยใช้ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในภาพรวมพบว่า การบริหารจัดการอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสำคัญอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านการผลิต

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในด้านการบริหารจัดการ มีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูง คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้ายังขาดบุคคลที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ เนื่องจากสมาชิกเก่ามีปัญหาในเรื่องของสุขภาพร่างกาย และมีอายุมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย ภูวนาท (2529) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารการผลิตหัตถกรรมทอผ้าศึกษาเฉพาะกรณีบ้านหนองเขื่อนช้าง ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) และสังเกตการทำงานขณะถึงภาคสนามและสัมภาษณ์ พบว่า คณะกรรมการกลุ่มทอผ้า มีกระบวนการบริหารการผลิตหัตถกรรมทอผ้าตามขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุมตามลำดับ โดยเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมและความเป็นกันเอง แต่ถึงอย่างไรก็ตามคณะกรรมการก็ยังมีประสบการณ์ไม่เพียงพอในด้านการใช้ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารและเพื่อการผลิต เช่น การไม่มีเกณฑ์มาตรฐานที่แน่นอนในการกำหนดคุณภาพของผลผลิต การจัดคนเข้าทำงานคณะกรรมการไม่มีการวางแผนไว้อย่างชัดเจน และไม่กำหนดกฎเกณฑ์และการทดสอบไว้ประการใด โดยอาศัยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติงานตามกลุ่มงานต่างๆแต่ได้มีการจัดองค์การบริหารงาน และกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ด้านการผลิต พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในด้านการผลิต มีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูง คือ วัตถุดิบที่สั่งซื้อมาจากแหล่งภายนอกค่อนข้างมีราคาต้นทุนวัตถุดิบสูงมากและวัตถุดิบ

ภายในชุมชนที่ผลิตการทอผ้าไม่เพียงพอต่อการผลิต เนื่องจากวัตถุดิบส่วนใหญ่จัดซื้อจัดหาจากภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คันธรส รองรัตนพันธุ์ (2547) กล่าวว่า วัตถุดิบในการผลิตมีปัญหา พอประมาณ ทั้งนี้ส่วนใหญ่ต้องสั่งซื้อวัตถุดิบนอกชุมชนเนื่องจาก ผู้ผลิตคัดเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพก่อนเข้าสู่กระบวนการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงส่งผลให้ราคาของผลิตภัณฑ์สูงไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา ชื่นศิริกุลชัย (2542) ได้ศึกษาการศึกษาผ้าไหมยกดอกลำพูน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนน้อยลงได้แก่ ปัญหาวัสดุที่มีทุนสูง การผลิตทำได้ช้าต้องใช้ความพยายาม ความอดทน อีกทั้งในเวลาในการทอาน มีรูปแบบการนำไปใช้งานได้น้อยและมีราคาสูง ด้านการตลาดยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากได้รับการสนับสนุนเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่มีฐานะดีด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ พบว่า

ขาดการส่งเสริมอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เยาวชน คนรุ่นใหม่ ไม่นิยมอาชีพการทอผ้า อีกทั้งมีนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน เยาวชนจึงพอใจมาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากรายได้ที่ว่าการทอผ้า นอกจากนี้การรับค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้การดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลง ประเพณีดั้งเดิมถูกมองข้าม เป็นผลทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูน ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมถูกทอดทิ้ง ด้านการตลาด พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นวัว อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ในด้านการผลิต มีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูง คือ กลุ่มทอผ้ายังขาดหน่วยงานให้การสนับสนุนด้านการส่งเสริมช่องทางการตลาดแก่กลุ่มสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ภาณุรัตน์ (2546) ศึกษาปัญหาด้านการผลิต และการตลาดผ้าทอมือ กล่าวว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มผู้ผลิตทุกกลุ่มขาดการบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญด้านการตลาด จึงเป็นจุดด้อยของกลุ่มที่จะส่งเสริมการขายให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค วิธีการส่งเสริมการขายที่ปฏิบัติกันเป็นประจำคือ การขายตรงเมื่อนำสินค้าไปจัดแสดงในงานต่างๆ สามารถส่งเสริมการตลาดในกลุ่มผู้บริโภคได้ในวงจำกัด นอกจากนี้ปัญหาที่พบได้แก่ บรรจุกฎที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีตราสินค้า และขาดการประชาสัมพันธ์ และซึ่งสอดคล้องกับ สีวลา วงศ์ไพบูลย์วัฒนา (2543) กล่าวว่าศึกษาการดำเนินงานในธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมของผู้ประกอบการในอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการตลาด ผู้ประกอบให้ความสำคัญในส่วนประสมด้านการตลาด คือด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และผู้ประกอบส่วนใหญ่ออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการให้ความสำคัญ กับวัตถุดิบที่ผลิตใช้มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคาขายขึ้นอยู่กับต้นทุนของสินค้า การจัดจำหน่ายจะจำหน่ายให้ลูกค้าโดยตรง โดยส่วนใหญ่มีเขตการขายในภาคเหนือ ด้านการส่งเสริมการตลาดผู้ประกอบการจะใช้การส่งเสริมการขายโดยวิธีการลดราคาสินค้ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ควรให้ความรู้ในการประชาสัมพันธ์การรับสมัครคัดเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าให้มากขึ้นเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอต่อการผลิต
2. กลุ่มควรทำการผลิตวัตถุดิบในท้องถิ่นของตนเอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแหล่งวัตถุดิบที่เพียงพอและสามารถหาได้สะดวก เพื่อช่วยลดต้นทุนที่ราคาสูงจากการซื้อวัตถุดิบจากที่อื่น
3. กลุ่มควรมีการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานของราชการอย่างถูกต้องตามหลักการตลาด โดยให้หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือในการโฆษณาสินค้า เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่าย โดยใช้ป้ายโฆษณา แผ่นพับ และเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ

เอกสารอ้างอิง

- คันธรส รองรัตนพันธุ์. 2547. การดำเนินงานของผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 3 – 5 ดาว ประเภทอาหาร. จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2549. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- รจนา ชื่นศิริกุลชัย. 2542. การศึกษาผ้าไหมยกดอกลำพูน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา อาชีวศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมยศ นาวิการ. 2540. การบริหารและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : พับลิชชิงจำกัด.
- สีวลา วงศ์ไพบูลย์วัฒนา. 2543. การดำเนินในธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมของผู้ประกอบการ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรอำเภอวังเจ้า. 2555. ข้อมูลแผนพัฒนาตำบลวิสาหกิจชุมชน. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา. <http://wangchao.tak.doae.go.th/>.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. 2546. ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้ามัดหมี่และอื่นๆที่ตกกรรมและวิถีชีวิตไทย : กระบวนการทอผ้ามัดหมี่สองทาง “อัมปรา” ของชาว สุรินทร์.(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.elibrary.sacict.net> (17 สิงหาคม 2554).
- อำนาจ ภูวนาท. 2540. กระบวนการบริหารการผลิตหัตถกรรมผ้าทอ : ศึกษากระบวนการบริหาร การผลิตหัตถกรรมทอผ้า ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านหนองเขื่อนช้าง ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคาม.

การดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

THE OPERATION OF THE PAYMENT FOR OLD-AGE PENSION SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, KAMPHAENG PHET

PROVINCE

รจนา แหน่น้ำ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงาน การจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 3) หาแนวทาง พัฒนาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัด กำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น เจ้าหน้าที่ที่อบต.ตอบแบบสอบถามจำนวน 26 คน ผู้สูงอายุตอบแบบสอบถาม จำนวน 375 คน และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม คือ แบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วนประมาณ และแบบปลายเปิด และ 2) แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ด้านการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการนำแผนไปใช้

2) ปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัด กำแพงเพชร พบว่า ด้านการวางแผน มีระยะเวลาในการลงทะเบียน รับขึ้นทะเบียนมีระยะเวลาที่สั้นเกินไป ด้านการนำแผนไปใช้ มาขึ้นค่าขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพไม่ทันเวลา ด้านการตรวจสอบและประเมินผล เจ้าหน้าที่ไม่มีการตรวจสอบการจัดทำ ทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ และด้านการปรับปรุงแก้ไข ญาติของผู้สูงอายุที่เสียชีวิตไม่ยอมแจ้งการเสียชีวิตให้องค์การบริหารส่วน ตำบลทราบ

3) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รองลงมาได้แก่ ด้านการตรวจสอบและจัดทำทะเบียนประวัติผู้มีสิทธิ ด้าน การสิ้นสุดการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และด้านขั้นตอนการยื่นคำขอ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้าน คุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ

4) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านการวางแผน ควรมีการขยายระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีการวาง แผนการรับขึ้นทะเบียน ด้านการนำแผนไปใช้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่วงระยะเวลา เอกสาร และหลักฐานในการขอขึ้น ทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มาก ด้านการตรวจสอบและการประเมินผล ควรจัดทำทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ ตรวจสอบ ทะเบียนรายชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ ด้านการปรับปรุงแก้ไข แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ตรวจสอบ รายงานกรณีการเสียชีวิตของผู้สูงอายุให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ

คำสำคัญ : การดำเนินงาน / เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ / ความพึงพอใจของผู้สูงอายุ / แนวทางพัฒนา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the conditions and the problems of the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang

District, Kamphaeng Phet Province 2) to study elders' satisfaction through the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province 3) to find the guidelines to develop the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province. The samples consisted of 26 officers of Sub-District Administrative Organization 375 elders and 17 experts. The research instruments were 1) questionnaires with multiple choices, rating scale and opened 2) an interview. The data were analyzed using frequency, percentage mean and standard deviation.

The research findings were a follow:

1) The condition of the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province was at the high level. When considering each aspect, it was found that the highest level were planning, evaluation and improvement respectively. The lowest mean was plan implementation.

2) The problems of the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province were as follows: For planning it was found that the time of registration was too short. For plan implementation it was found that the elders could not apply in time. For the evaluation it was found that the officers did not check elders' register. For the improvement it was found that elders' cousin did not tell the organization for elders' death.

3) The elders' satisfaction through the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province was at the high level. When considering each aspect, it was found that the highest mean were budget the method of payment, registration, payment end and the application method respectively. The lowest mean was the qualification of elders.

4) The guidelines to develop the operation of the payment for old-age pension of Sub-District Administrative Organization, Muang District, Kamphaeng Phet Province was as follows: For planning it was found that the time for registration should be expended. Registration should be well-organized. For plan implementation it was found that the public relation for register should be more. For evaluation it was found that elders' data should be recorded. The officers should check elders' register. For improvement it was found that community leaders should be appointed to present the elders' death to the organization.

Keywords: The operation/old-age pension/elders' satisfaction guideline.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดปี 2550 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากจนเกือบจะเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรวัยเด็ก ทำให้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) “ผู้สูงอายุ” หมายถึงการที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551, หน้า 6) รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน พ.ศ. 2536 เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจจากกรมประชาสงเคราะห์เดิม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ยึดถือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 คุณสมบัติพื้นฐานของผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพคือ ประการแรก คือ มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประการที่สองคือ มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ หรือถูกทอดทิ้ง หรือขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนกว่าหรือผู้ที่มีปัญหาซ้ำซ้อนหรือผู้ที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยากต่อการเข้าถึงบริการของรัฐ เป็นผู้ได้รับการพิจารณา ก่อน ต่อมาจากมติคณะรัฐมนตรีการปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุอนุมัติเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2549 นั้น ได้ปรับเพิ่มเงิน

สงเคราะห์เพื่อการยังชีพผู้สูงอายุเป็นคนละ 500 บาทต่อเดือน อีกทั้งในทางปฏิบัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพทางการคลังสามารถเพิ่มจำนวนเงินต่อเดือน แต่รวมแล้วไม่เกิน 1,000 บาท เพื่อให้เพียงพอต่อสภาวะการดำรงชีพในปัจจุบัน หรืออาจเพิ่มจำนวนผู้รับเบี้ยยังชีพได้โดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง (บาว นาค, 2552, หน้า 69 - 71)

ในกรณีที่ผู้ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะตรวจสอบคุณสมบัติและหลักฐานของผู้สูงอายุที่ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากข้อมูลทะเบียนราษฎร แล้วให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานที่อื่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกำหนด ในส่วนของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้จัดส่งรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ให้อำเภอและจังหวัดทราบลำดับ และให้จังหวัดรวบรวมส่งให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบต่อไป (เอี่ยมพร สิงห์กาญจน์, 2554, หน้า 2-3) เช่นเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ก็มีหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นสวัสดิการในรูปแบบโครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม ที่เข้ามาสนับสนุนหรือช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในภาวะวิกฤตให้ผู้สูงอายุมีรายได้หรือทรัพยากรด้านการเงิน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีพอยู่ได้ เช่นเดียวกับผู้สูงอายุคนอื่นๆ อันเป็นแนวทางที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานที่ผ่านมา ยังพบปัญหาในการนำนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติ เช่น ขาดการบูรณาการของงานและความไม่ต่อเนื่อง มีความไม่ชัดเจนในแนวคิดและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ มีระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพสั้นเกินไป ทำให้ยื่นขอรับเบี้ยยังชีพไม่ทันตามกำหนดระยะเวลา รัฐบาลลดหนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การจัดบริการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น

จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงานการจ่ายเบี้ยยังชีพ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งนี้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพจากขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 14,638 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จำนวน 375 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจกเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อ สภาพ ปัญหา และความต้องการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
- 2) เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญในด้านดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 17 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และด้านการปรับปรุงแก้ไข อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การนำแผนไปใช้
2. ปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การวางแผน มีระยะเวลาในการลงทะเบียน รับขึ้นทะเบียนมีระยะเวลาที่สั้นเกินไป การนำแผนไปใช้ มายื่นคำขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพไม่ทันเวลา การตรวจสอบและประเมินผล เจ้าหน้าที่ไม่มีกรตรวจสอบการจัดทำทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ การปรับปรุงแก้ไข ญาติของผู้สูงอายุที่เสียชีวิตไม่ยอมแจ้งการเสียชีวิตให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ
3. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านงบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รองลงมาด้านการตรวจสอบและจัดทำทะเบียนประวัติผู้มีสิทธิ ด้านการสิ้นสุดการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านขั้นตอนการยื่นคำขอ และค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ
4. แนวการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร การวางแผน คือ 1) ควรมีการขยายระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุวางแผนการรับขึ้นทะเบียน 2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งแผนการลงพื้นที่ในการให้บริการรับขึ้นทะเบียนในหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น การนำแผนไปใช้ คือ 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่วงระยะเวลา เอกสาร และหลักฐานในการขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มากขึ้น 2) ขั้นตอนการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพที่ตามขั้นตอนที่กำหนดไม่ยุ่งยากซับซ้อน การตรวจสอบและการประเมินผล คือ 1) จัดทำทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ ตรวจสอบทะเบียนรายชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ 2) ประกาศรายชื่อผู้ได้รับเบี้ยยังชีพตามมติหมู่บ้านให้ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทราบ การปรับปรุงแก้ไข คือ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้านตรวจสอบ รายงานกรณีการเสียชีวิตของผู้สูงอายุให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ 2) เจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ การขาดคุณสมบัติตามคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพที่จะได้รับให้ทราบทุก 3 เดือน

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก การวางแผน การนำแผนไปใช้ การตรวจสอบและประเมินผล การปรับปรุงแก้ไข พบว่า การวางแผนมีระยะเวลาในการลงทะเบียน รับขึ้นทะเบียนมีระยะเวลาที่สั้นเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีให้ผู้ที่จะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีงบประมาณถัดไป พนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของระยะเวลาในการลงทะเบียน รับขึ้นทะเบียน สอดคล้องกับ ทองปาน โตอ่อน (2550) ได้ศึกษา การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความ ต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไปให้ความรู้หรือสร้างความเข้าใจให้กับผู้สูงอายุเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สื่อสารหรือชี้แจงให้กับผู้สูงอายุได้รับทราบถึงคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น ไม่มีการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน หรือเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพล่าช้าเกินไป การพิจารณาเบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เป็นรูปธรรมผู้สูงอายุยากจนจริงๆ

2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุในการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก คือ ด้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ ด้านขั้นตอนการยื่นคำขอ ด้านการตรวจสอบและจัดทำทะเบียนประวัติผู้มีสิทธิ ด้านงบประมาณและวิธีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านการสิ้นสุดการได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรส่วนท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้ให้ความสำคัญและดำเนินการเกี่ยวกับสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อย่างจริงจัง ทำให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากองค์การบริหารส่วนตำบล ในการดำเนินการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ เช่น ดำเนินการชี้แจงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพ การประชาสัมพันธ์เอกสาร และหลักฐานในการลงทะเบียน และยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุทราบ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุแสดงการดำรงชีวิตอยู่ต่อ อบรม.ในการรับเบี้ยยังชีพ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพมีความรวดเร็วทันเวลาที่กำหนด รวมทั้งการแจ้งให้ทราบกรณีการรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสิ้นสุดลง สอดคล้องกับ วิภา ฐสรานนท์ (2550) พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับพึงพอใจมาก รวมทั้งสอดคล้องกับ นลินี โล่ชิงชัยฤทธิ์ (2549) ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้สรุปประเด็นสำคัญ พบว่า การดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การวางแผน ควรมีการขยายระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การนำแผนไปใช้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่วงระยะเวลา เอกสาร และหลักฐานในการขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มากขึ้น การตรวจสอบและประเมินผล-แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน ตรวจสอบ รายงานกรณีการเสียชีวิตของผู้สูงอายุให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ การปรับปรุงแก้ไข จัดทำทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ ตรวจสอบทะเบียนรายชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงิน เบี้ยยังชีพ สอดคล้องกับ หมอยเราะห์ อาแว (2553) ได้ศึกษา แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ด้านการขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุ ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการรับขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยการประสานให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชนสำรวจติดตามผู้ที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ และจัดเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำแก่ผู้สูงอายุให้เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลควรเพิ่มระยะเวลาการดำเนินงานและช่วยประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ และควรเพิ่มเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการขยายระยะเวลาในการรับขึ้นทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. มีการวางแผนการรับขึ้นทะเบียน วางแผนการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งแผนการลงพื้นที่ในการให้บริการรับขึ้นทะเบียนในหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่วงระยะเวลา เอกสาร และหลักฐานในการขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มากขึ้น
4. ควรมีขั้นตอนการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนรับเงินเบี้ยยังชีพที่ตามขั้นตอนที่กำหนดไม่ยุ่งยากซับซ้อน
5. ควรมีการจัดทำทะเบียนประวัติผู้สูงอายุ ตรวจสอบทะเบียนรายชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ
6. ควรมีการประกาศรายชื่อผู้ได้รับเบี้ยยังชีพตามมติหมู่บ้านให้ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทราบ
7. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้านตรวจสอบ รายงานกรณีการเสียชีวิตของผู้สูงอายุให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบ
8. ควรมีเจ้าหน้าที่ปิดประกาศ ประชาสัมพันธ์ชี้แจงคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ การขาดคุณสมบัติตามคุณสมบัติของผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพที่จะได้รับให้ทราบทุก 3 เดือน

เอกสารอ้างอิง

- ผอยเราะห์ อาแว. 2553. แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ทองปาน โตอ่อน. 2550. การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการ ดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นลินี โล่ชิงชัยฤทธิ์. 2549. การประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกรณีศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาแบบอิสระ รม.ม.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บาว นาค. 2552. การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของ อบท. (2). สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ.
- วิภา ฐสรานนท์. 2550. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2551. สรุปผลที่สำคัญการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยพ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์.
- เอื้อมพร สิงห์กาญจน์. 2554. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นโยบายรัฐที่ยังไปไม่ถึงฝั่ง. แกะรอยนโยบายสาธารณะ.

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร
ในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี**
**DEVELOPMENT STRATEGIES OF PERSONNEL'S QUALITY OF WORKING LIFE IN
HEALT CENTER UDONTHANI MUNICIPALITY**

พร้อมพร มุกตาม่วง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี เพื่อนำมาสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี และนำยุทธศาสตร์ที่ได้มาประเมินความเหมาะสม ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรใน ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะและมีผลการวิจัยดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนคร อุดรธานี กลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ บุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานของกองการแพทย์ และบุคลากรสังกัดกอง การแพทย์ ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครอุดรธานีจำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคุณภาพชีวิตการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม รองลงมาคือ ด้านสภาพ การทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ประชากรเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการระดมสมอง และเครื่องบันทึกภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมระดมสมอง การ วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า สามารถนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรใน ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ได้ 2 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความพึงพอใจด้าน ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ได้แก่ โครงการประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์การให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้าง และพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว พ.ศ.2555 พร้อมทั้งชี้แจงเกณฑ์ การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานจ้าง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสภาพการทำงาน ให้มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ โครงการการจัดซื้อ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการ ทำงาน โครงการอบรมเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกำหนด ในการปฏิบัติงาน และโครงการอบรมวิธีการ มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ การจัดการความเสี่ยง และรักษาความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการ สาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขและการพยาบาลของเทศบาลนคร อุดรธานี จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินตามความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตในการทำงานของบุคลากร การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนตามความเหมาะสม ร้อย ละ 80 ขึ้นไป ถือว่ายุทธศาสตร์นั้นมีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับได้

ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาล นครอุดรธานี มีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน

Abstract

This study aimed at studying the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality, developing strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality, and assessing the appropriateness of the strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality. The research was divided into three phases and the results were as follows.

The first phase of this research was to study the level of the quality of working life of personnel in the health center, Udon Thani Municipality. The target population in this study were 85 personnel involved in the work of the Medical Service Division, and personnel under the Medical Service Division in health centers, Udon Thani Municipality, obtained by using purposive sampling. The research instrument used in this phase was a 5-point rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The results of the questionnaire analysis indicated that the overall the quality of working life of personnel in health centers, Udon Thani Municipality was at the high level. However, when considering each aspect, it was found that two aspects were at the medium level and had the least average points: adequate and fair compensation and safe and healthy working conditions.

The second phase of the study was to develop strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality. Target population included 15 administrators, heads of the divisions, and specialists. The research instruments used in this phase were brainstorming forms and a video recorder. Data were collected through brainstorming and content analysis.

The results led to the development of two strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality. The first strategy was the development of satisfaction with adequate and fair compensation, including a project of meeting to inform about receiving temporary living expenses B.E. 2555 as well as compensation, performance evaluation, and promotion criteria for employees and personnel in local administration. The second strategy was the development of safe and healthy working conditions, including a project of purchasing office equipment and facilities, a training project on operational system and working regulations, and a training project on preventing accident procedures and measures as well as risk management and security in the workplace.

The third phase was to evaluate strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality. Target population consisted of 12 public health and nursing specialists in Udon Thani Municipality. An evaluation form was used and rated by the specialists to evaluate the appropriateness of the strategies to improve the quality of working life of personnel.

The results showed that the strategies to improve the quality of working life of personnel in the health centers, Udon Thani Municipality were suitable and acceptable, based on rating of 80 percent criteria.

Keywords : Development Strategies of Personnel's Quality of Working Life

บทนำ

คนหรือบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบและเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร มีคำกล่าวของคนญี่ปุ่นว่า “ คนในบริษัทเป็นอย่างไร บริษัทก็เป็นอย่างนั้น ” (Shirou Fujita อ้างใน นพเก้า ศิริพลไพบุลย์, 2549 : 99) บุคลากรในองค์กรทุกคนต้องการมีชีวิตการทำงานที่มีศักดิ์ศรี เหมาะสมกับเกียรติภูมิ และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ถูกเอาเปรียบและสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ นั่นหมายถึงการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานนั่นเอง การพัฒนาองค์กร

ต้องมุ่งที่จะเพิ่มคุณภาพชีวิตในการทำงานให้กับพนักงาน โดยการทำให้งานมีความน่าสนใจ และสามารถตอบสนองความพึงพอใจของพนักงานได้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546 : 225) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศาสตราจารย์ Tatsuo Ikezawa แห่งมหาวิทยาลัย Waseda ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของพนักงานพบว่า การที่พนักงานรู้สึกมั่นคงในงาน และการได้อยู่ในบรรยากาศการทำงานที่น่าพึงพอใจ ท้ายที่สุดแล้วจะนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า (Shirou Fujita อ้างใน นพเก้า ศิริพลไพบูลย์, 2549 : 134)

คุณภาพชีวิตการทำงาน มีความสำคัญต่อองค์กรและบุคลากร กล่าวคือองค์กรต้องพึงพาบุคลากรในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ บุคลากรต้องพึงองค์กรในการประกอบอาชีพของตนเอง ดังนั้นคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรจึงมีความสัมพันธ์ โดยตรงกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในองค์กร (Casio, 1992) องค์กรที่ต้องการให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องเกิดจากสมาชิกในองค์กรมีความสุขในการทำงาน มีส่วนร่วมในการทำงาน และการบริหารงาน มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการทำงาน ตัวชีวิตที่บ่งบอกถึงความสำเร็จขององค์กรได้ คือ คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีของบุคลากรในองค์กร ดังนั้นองค์กรในยุคใหม่จึงต้องพยายามแสวงหาวิธีการที่จะทำให้สมาชิกขององค์กรมีความพึงพอใจในการทำงาน โดยเฉพาะบุคลากรทางการด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงาน ต้องมีความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะงานในปัจจุบันที่ต้องใช้สมรรถนะของบุคลากรในแต่ละงาน พร้อมทั้งมีการจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสมกับการทำงาน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน การทำงานเป็นทีมซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นการช่วยส่งเสริมการทำงานในองค์กรให้ดีขึ้น ทำให้สมาชิกมีความสุขในการทำงานหรือการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี (Knox & Irving, 1997) และองค์กรใดหากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้สมาชิกมีความพึงพอใจ มีแรงจูงใจ ทุ่มเทการทำงานทั้งกายและใจ มีความผูกพันยึดมั่นและเพิ่มผลผลิตต่อองค์กรมากขึ้น และไม่ว่าองค์กรจะประสบปัญหาในการทำงานเพียงใดสมาชิกขององค์กรพร้อมทุ่มเทกำลังกายและใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องศึกษาและแสวงหาวิธีการให้เกิดความสอดคล้องของความพึงพอใจระหว่างผู้ปฏิบัติงานและองค์กร (ผจญ เฉลิมสาร, 2549) เพื่อให้องค์กรสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

องค์กรของรัฐแตกต่างจากเอกชนเนื่องจากรูปแบบการบริหารระบบราชการซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจ ระเบียบข้อบังคับ การรับคำสั่ง และปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ ระบบราชการยังมีลักษณะเป็นองค์กรใหญ่ไม่มีความคล่องตัว แต่สามารถอยู่ได้เพราะไม่มีองค์กรขนาดใหญ่ที่เท่าเทียมกันเข้ามาแข่งขัน (บุญทัน ดอกโธสงศ์ อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546: 65) นอกจากนี้ Weber ยังได้ทำการศึกษาและพบข้อเสียในการบริหารระบบราชการดังนี้ 1) องค์กรไม่มีความยืดหยุ่น และทำให้การตัดสินใจล่าช้า 2) เพิกเฉยต่อความสำคัญของคนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3) การสะสมอำนาจสามารถทำให้เกิดการจัดการแบบใช้อำนาจ 4) กฎระเบียบต่างๆอาจกลายเป็นจุดจบของตัวเอง (แก๊ไขไม่ได้) 5) ยากในการรื้อถอนเมื่อกำหนดขึ้นมาแล้ว

บุคลากรทางด้านสาธารณสุขเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การที่บุคลากรทางด้านสาธารณสุขจะรับผิดชอบงานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อื่นได้นั้น สมควรต้องมีพื้นฐานคือ จักต้องคำนึงถึงตนเองและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของตนเองให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจเสียก่อน จึงจะมีผลที่จะทำงานเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้อื่นได้ (ฉัตรสุดา ปัทมะสุนทร, 2541: 1) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิษฐา นันทบุตร และคณะ (2544, อ้างถึงในอุทัยวรรณ สุภิมานิล, 2548) ที่ศึกษาความต้องการบริการปฐมภูมิ ตามมุมมองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการให้พยาบาลทำหน้าที่หลักในการจัดบริการสุขภาพระดับต้น เพราะทำหน้าที่โดยตรงอยู่แล้วและใกล้ชิดกับชุมชน แต่ในการจัดระบบบริการควรมีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ ขอบเขตความรับผิดชอบ ตามมาตรฐานของสถานบริการปฐมภูมิให้คิดเป็นอัตราส่วนของบุคลากรประเภทต่างๆ ที่ทำหน้าที่เฉพาะบริการปฐมภูมิโดยแบ่งส่วนที่ต้องให้บริการระดับทุติยภูมิและที่สูงกว่าออกไปก่อน แล้วคิดอัตราส่วนของบุคลากรต่อประชากรที่อยู่ในความรับผิดชอบดังนี้

1. มีพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (อย่างน้อยบุคลากร/มีคุณวุฒิในระดับประกาศนียบัตรด้านสาธารณสุข) เป็นทีมให้บริการที่ต่อเนื่องในอัตราส่วนไม่น้อยกว่า 1 : 1,250 และในจำนวนนี้ให้เป็นพยาบาลวิชาชีพ 1 ใน 4
2. อย่างน้อย 3 ใน 4 ของพยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในข้อ 1 ต้องทำงานประจำในหน่วยบริการปฐมภูมินั้นๆ
3. มีแพทย์ในหน่วยบริการปฐมภูมิหรือในเครือข่ายของบริการปฐมภูมิร่วมรับผิดชอบเป็นทีมสุขภาพในอัตราส่วน 1 : 10,000 ในพื้นที่ทุรกันดาร และ/หรือไม่สามารถหาแพทย์มาให้บริการได้ ให้ลดพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานแทนด้วยอัตราส่วนพยาบาลวิชาชีพ 2 คนต่อแพทย์ 1 คน เพิ่มเติมจากข้อ 1 แต่ทั้งนี้ต้องมีแพทย์ไม่น้อยกว่า 1 : 30,000 (แพทย์มี

บทบาทรับผิดชอบดูแลสุขภาพของประชาชนร่วมกับทีมบุคลากรอื่น ๆ เป็นผู้กำกับดูแลคุณภาพการบริการ ให้คำปรึกษาในการบริการ ส่วนบทบาทให้บริการโดยตรงขึ้นกับจำนวนแพทย์ที่มีและควรปรับให้สอดคล้องกับศักยภาพของหน่วยบริการที่มีในพื้นที่)

4. มีทันตแพทย์ในหน่วยบริการปฐมภูมิหรือในเครือข่ายของหน่วยบริการปฐมภูมิในอัตราส่วน 1 : 20,000 ในพื้นที่ที่มีทันตแพทย์ไม่เพียงพอ ให้มีทันตภิบาลปฏิบัติงานแทน ด้วยอัตราส่วนทันตภิบาล 2 คนต่อทันตแพทย์ 1 คน แต่ทั้งนี้ต้องมีทันตแพทย์ ร่วมกำกับดูแลไม่น้อยกว่า 1 : 40,000 คน

5. มีเภสัชกรในหน่วยบริการปฐมภูมิหรือในเครือข่ายของบริการปฐมภูมิให้บริการและรับผิดชอบงานเภสัชกรรมและการคุ้มครองผู้บริโภคในอัตราส่วน 1 : 15,000 ในพื้นที่ที่มีเภสัชกรไม่เพียงพอ ให้มีเจ้าพนักงานเภสัชกรรม หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่ได้รับการอบรมด้านเภสัชกรรมเบื้องต้นปฏิบัติงานแทนอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ 2 คนต่อเภสัชกร 1 คน แต่ทั้งนี้ต้องมีเภสัชกรรมร่วมกำกับดูแลไม่น้อยกว่า 1 : 30,000 คน

ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี มีขอบเขตความรับผิดชอบตามนโยบายของผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี โดยให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ทั้งในและนอกเวลาราชการ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า ภายในปี 2555 เทศบาลนครอุดรธานีจะเป็นองค์กรชั้นนำด้านการจัดบริการสุขภาพ ที่ได้มาตรฐาน ชุมชนพึงพอใจและเข้าถึงบริการหลักประกันสุขภาพอย่างมั่นใจ โดยมีหน่วยให้บริการ 4 หน่วย ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครอุดรธานี (ท.1) ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล 8 ศูนย์บริการสาธารณสุขหนองสิม และศูนย์บริการสาธารณสุขเก่าจวน มีจำนวนประชาชนที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวน 14,436 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 59,558 คน อัตราส่วนบุคลากรต่อประชากรในปัจจุบัน ทันตแพทย์ 1:29,779 เภสัชกร 1:19,852 พยาบาลวิชาชีพ 1:8,508 จพง.ทันตสาธารณสุข 1:59,558 ปัจจุบันยังไม่มีแพทย์ปฏิบัติงานเต็มเวลา ในปัจจุบันความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชนมีเป็นจำนวนมาก ทำให้หน่วยบริการสาธารณสุข จำเป็นต้องให้บริการประชาชนทั้งในเขตรับผิดชอบของตนเองและประชาชนทั่วไป บุคลากรในศูนย์บริการด้านสาธารณสุขต้องรับผิดชอบปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่มีผู้มารับบริการที่มาจากหลากหลายปัญหาด้านสุขภาพ ประกอบกับศูนย์บริการสาธารณสุข มีอุปกรณ์ เครื่องมือ และบุคลากรทางการแพทย์ที่จำกัด การให้บริการไม่สามารถสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันที่ทันใด การทำงานที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ตลอดจนความไม่เพียงพอและพร้อมของอัตรากำลังบุคลากรและเครื่องมือ เครื่องใช้ และสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเกิดปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ประกอบกับสวัสดิการ ค่าตอบแทนยังคงอยู่ในอัตราที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความเบื่อหน่ายในงาน และอาจส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี เพื่อนำมาสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความจงรักภักดีและคงอยู่กับองค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ อันจะส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา โดยมุ่งศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี โดยเริ่มจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึง กำหนดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัย และประชากรเป้าหมาย ต่อมาจึงสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อจัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและนำมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS

การวิจัย ระยะที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานีโดยนำผลวิเคราะห์ใน ระยะที่ 1 เข้าสู่การประชุมระดมสมองโดยผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คนร่วมกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา สรุปและสังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

การวิจัย ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรใน ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานีนำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ได้จากการประชุมระดมสมองในระยะที่ 2 เข้าสู่การ ประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คนจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลการประเมินและปรับแก้ไข ตามคำแนะนำ พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาล นครอุดรธานี โดยรวม

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.63	0.78	ปานกลาง
2. ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	2.91	0.84	ปานกลาง
3. ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.64	0.83	ดีมาก
4. ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง	3.89	0.76	ดีมาก
5. ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์บุคคลอื่น	3.92	0.96	ดีมาก
6. ด้านสิทธิส่วนบุคคล	3.70	1.05	ดีมาก
7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน	4.05	0.90	ดีมาก
8. ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.05	0.80	ดีมาก
เฉลี่ย	3.60	0.55	ดีมาก

จากตารางที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานีโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.60$) ยกเว้น ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ($\bar{X} = 2.63$) และด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 2.91$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ เรียงจากน้อยไปหามาก ได้แก่ คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ($\bar{X} = 2.63$) ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 2.91$) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม			
1. ค่าตอบแทนเหมาะสมกับภาระงาน	2.74	0.96	ปานกลาง
2. ค่าตอบแทนคุ้มค่ากับความเสี่ยงภัยในการทำงาน	2.75	0.93	ปานกลาง
3. ค่าตอบแทนเพียงพอกับการดำรงชีวิตอยู่	2.45	0.95	ไม่ดี (1)
4. ค่าตอบแทน เสมอภาค สำหรับปริมาณงาน	2.60	0.86	ปานกลาง(3)
5. ค่าตอบแทนพิเศษหรือโบนัสมีความเหมาะสม	2.50	0.89	ไม่ดี (2)
6. สวัสดิการ มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับ ความต้องการของบุคลากร	2.75	0.98	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.63	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครอุดรธานี ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม โดยรวม ค่าเฉลี่ยมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.63$) ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ค่าตอบแทนเพียงพอกับการดำรงชีวิตอยู่ และ ค่าตอบแทนพิเศษหรือโบนัสมีความเหมาะสม 2 ข้อนี้มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับไม่ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับเรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ ค่าตอบแทนเพียงพอกับการดำรงชีวิตอยู่ ($\bar{x} = 2.45$) ค่าตอบแทนพิเศษหรือโบนัสมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 2.50$) และค่าตอบแทน เสมอภาค สำหรับปริมาณงาน ($\bar{x} = 2.60$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ

คุณภาพชีวิตการทำงาน	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D.)	แปลผล
ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ			
1. การกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อความปลอดภัย	2.84	0.93	ปานกลาง(2)
2. มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ และรักษาความปลอดภัยในสถานที่ทำงานมีการกำหนดอย่างชัดเจน	2.88	0.90	ปานกลาง(3)
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานเหมาะสม	2.97	1.03	ปานกลาง
4. การจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความปลอดภัย	3.02	1.06	ปานกลาง
5. เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานมีใช้อย่างเพียงพอ	2.77	0.96	ปานกลาง(1)
6. จำนวนบุคลากรเหมาะสมกับภาระงาน	2.98	1.08	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.91	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ในศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครอุดรธานี ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ โดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$) ทุกข้อมีคุณภาพชีวิต

การทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ข้อที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับ เรียงจากน้อยไปหามาก ดังนี้ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานมีใช้อย่างเพียงพอ ($\bar{x} = 2.77$) การกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อความปลอดภัย ($\bar{x} = 2.84$) มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ และรักษาความปลอดภัยในสถานที่ทำงานมีการกำหนดอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 2.88$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม รองลงมาคือ ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ สามารถนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ได้ 2 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ได้แก่ โครงการประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์การให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้าง และพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราว พ.ศ. 2555 พร้อมทั้งชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานจ้าง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพการทำงานให้มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ โครงการการจัดซื้อ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน โครงการอบรมเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกำหนด ในการปฏิบัติงาน และโครงการอบรมวิธีการ มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ การจัดการความเสี่ยง และรักษาความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน

ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนตามความเหมาะสม ร้อยละ 80 ขึ้นไป จึงถือว่ายุทธศาสตร์มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับได้

สรุปและอภิปรายผล

คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตการทำงานไม่ดีมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และ ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ แสดงให้เห็นว่า ค่าตอบแทนและความปลอดภัยในร่างกายและจิตใจ เป็นสิ่งกระตุ้น หรือจูงใจในการทำงาน บุคลากรที่เห็นว่าคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านค่าตอบแทน และความปลอดภัยด้านสุขภาพ ร่างกาย ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงนั้น อาจเกิดจากบุคลากร เริ่มไม่มีความเชื่อมั่น หรือไม่ไว้วางใจในหน่วยงานของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นที่หน่วยงานจะต้องคำนึงถึง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของผาณิต สกุลวิณะ (2537) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกการพยาบาล ต่าง ๆ 9 แผนกของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยที่สนับสนุนของสมหวัง โอชารส (2541) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับ คุณภาพชีวิตการทำงาน และปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลตำรวจ สำนักงาน แพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ ผลการวิจัย พบว่าค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน และงานวิจัยของอรุณี สุมโนมหาอุดม (2542) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของณลินี พงษ์ขวาล (2543) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลขอนแก่น วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล วิชาชีพในโรงพยาบาลขอนแก่น และศึกษาปัจจัยการบริหารที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงาน สรุปได้ว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน สาเหตุที่ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรด้านสาธารณสุขเป็นเช่นนี้ อาจเกิดจากปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน มีมากขึ้น ปริมาณงานเพิ่มขึ้น ทำให้หน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ จำเป็นต้องให้บริการประชาชนทั้งในเขตรับผิดชอบของตนเองและประชาชนทั่วไป บุคลากรในหน่วยบริการด้านสุขภาพต้องมีภาระงานที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ผู้มารับบริการ มีปัญหาด้านสุขภาพที่หลากหลาย ประกอบกับ อุปกรณ์

เครื่องมือ และบุคลากรทางการแพทย์ที่จำกัด การให้บริการไม่สามารถสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันที่ การทำงานที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นตลอดจนความไม่เพียงพอของอัตรากำลังบุคลากร และสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลให้เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขเกิดปัญหา อุปสรรคในการทำงาน ประกอบกับสวัสดิการ ด้านค่าตอบแทนยังคงอยู่ในอัตราที่ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความเบื่อหน่ายในงาน และอาจส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงานดังที่ พิมลวรรณ พงษ์สวัสดิ์ (2535: 8) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง การจัดการที่คำนึงถึงบุคคลที่ทำงานเป็นสำคัญ และเป็นความรู้สึกพึงพอใจที่แตกต่างกันไปตามการรับรู้ของแต่ละบุคคลซึ่งอาจเป็นลักษณะงาน สภาพแวดล้อม ค่าตอบแทน ตลอดจนความก้าวหน้าในอนาคตของผู้ปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจหากได้รับการตอบสนองและสามารถทำให้บุคลากรในองค์กรนั้นดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศาสตราจารย์ Tatsuo Ikezawa แห่งมหาวิทยาลัย Waseda ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของพนักงานพบว่า การที่พนักงานรู้สึกมั่นคงในงานและการได้อยู่ในบรรยากาศการทำงานที่น่าพึงพอใจ ท้ายที่สุดแล้วจะนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า (Shirou Fujita อังโนนพเก้า ศิริพลไพบูลย์, 2549 : 134) และดังที่วอลตัน (Walton, 1973) กล่าวถึง การประเมินองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงาน 2 ใน 8 ด้าน มีดังนี้ 1) ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม คือสิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นหรือจูงใจสำหรับคนทำงาน 2) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพและทางด้านจิตใจ ซึ่งการที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกได้ถึงความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และองค์กรใดหากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้สมาชิกมีความพึงพอใจ มีแรงจูงใจ ทুমเทการทำงาน ทั้งกายและใจ มีความผูกพันยึดมั่นและเพิ่มผลผลิตต่อองค์กรมากขึ้น และไม่ว่าองค์กรจะประสบปัญหาในการทำงานเพียงใด สมาชิกขององค์กรพร้อมทุมเทกำลังกายและใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องศึกษาและแสวงหาวิธีการให้เกิดความสอดคล้องของความพึงพอใจระหว่างผู้ปฏิบัติงานและองค์กร (ผจญ เฉลิมสาร, 2549) เพื่อให้องค์กรสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ในศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลนครอุดรธานี ในด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี ควรเน้นการสร้างขวัญและกำลังใจด้านค่าตอบแทนที่ดี และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในงาน นำไปสู่การปฏิบัติงานที่เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ เป็นวิธีการและกลยุทธ์ที่จะช่วยแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้น หากสามารถผลักดันให้ยุทธศาสตร์นี้ไปสู่โครงการที่ปฏิบัติได้จริง ควรนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

จากผลการวิจัยระยะที่ 3 พบว่า โครงการที่เกิดจากยุทธศาสตร์ อันได้แก่ โครงการประชุมชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานจ้างและการจ่ายค่าตอบแทนให้เพียงพอกับการดำรงชีวิตอยู่ตามหลักเกณฑ์การจ่ายค่าครองชีพชั่วคราว พ.ศ.2555 โครงการจัดซื้อ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน และโครงการอบรมเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกำหนด ในการปฏิบัติงาน เป็นโครงการที่มีความเหมาะสมยอมรับได้ ควรนำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี และเทศบัญญัติประจำปี และดำเนินโครงการแบบต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรสุดา ปัทมะสุนธ์. 2541. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัด
กองทัพ ภาคที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
นลินี พงษ์ชวาล. 2543. ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาล
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
นพเก้า ศิริพลไพบูลย์. 2549. กลยุทธ์สู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : พงษ์วรรณการพิมพ์.
ผจญ เฉลิมสาร. 2549. คุณภาพชีวิตการทำงาน. Retrieval January 12, 2006, from <http://www.Demingnet.com/article/fipimangazine/product/qwl.htm>.
ผาณิต สุกุลวัฒน์. 2537. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลมหาราช
นครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พิมลวรรณ พงษ์สวัสดิ. 2535. **ความคาดหวังหลังปรับระบบราชการ**. วารสารข้าราชการ, 37(3),30-31.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. 2546. **องค์กรและการจัดการ**. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สมหวัง โอชารส. 2541. **คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรุณี สุมโนมหาอุดม. 2542. **คุณภาพชีวิตการทำงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตรมหาวิทยลัยรามคำแหง.
- อุทัยวรรณ สุภิมานิล. 2548. **การบริการปฐมภูมิ**. นนทบุรี: โครงการสวัสดิการวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก.
- Cascio, W.F. 1992. **Management human resoures: Productivity, quality of work life, Profits** (3nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Knox, S., & Irving, J.A. 1997. An interactive quality of life model applied to organizational.Transition.**Journal of Nursing Administration**, 27(1), 39-41.
- Walton, R.E. 1973. Quality of work life: What is it? **Sloan Management Review**, 15, 11-16.

การส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยของเทศบาลตำบลอุบล
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
THE PROMOTION OF OCCUPATION GROUP OF FLOWERS MADE FROM
THAI EARTH OF UBON SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT,
UBONRATCHATHANI PROVINCE

สุนิตย์ นราจันทร์, คุณ โทชน์
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย และเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสมาชิกกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย และคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอุบล รวม 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์โดยใช้สถิติเบื้องต้น แล้วนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมและสภาพปัญหา ด้านแผนงานโครงการและบริหารจัดการ มีแผนงานโครงการส่งเสริมแต่ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินกิจกรรม ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด เทศบาลตำบลอุบลไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย และไม่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม แม้จะมีโครงการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี แต่ก็ไม่มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่ ไม่มีการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์ การส่งเสริมด้านวิชาการ กลุ่มอาชีพมีทักษะและความสามารถดีและมีฝีมือประดิษฐ์อยู่บ้าง แต่ไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ไม่มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ ไม่มีการจัดให้ไปศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ด้านแผนงานโครงการและบริหารจัดการ เทศบาลตำบลอุบลควรเข้าไปดูแลและส่งเสริมด้านงบประมาณ การบริหารงาน การวางแผน ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพและดำเนินกิจกรรมตามนโยบายนั้นอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพ และการดำเนินกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม เทศบาลตำบลอุบลควรกำหนดเป็นนโยบาย และจัดให้มีการจัดทำทะเบียนกลุ่มและมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์แก่กลุ่มอาชีพ ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการ ควรสำรวจความต้องการของกลุ่มที่จะฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ และสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และได้ศึกษาดูงานจากที่อื่นที่ประสบความสำเร็จ โดยกระทำอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

คำสำคัญ : การส่งเสริม , กลุ่มอาชีพ

Abstract

This study examines the outcomes of the Tambon Ubon Municipality's policy to promote the handmade floral industry. The researchers use the structured interview and focus-group discussion techniques to solicit information from 59 business owners and local government officials. Content analysis and descriptive statistics are employed in analyzing the results.

Based on our research findings, the municipality's policy outcome is unsatisfactory due to the lack of sound budgetary and marketing plans. However, the municipality makes several attempts to brainstorm ideas from local citizens and all parties involved to improve the policy formulation and implementation processes. Ideas for future improvement include revising the policy to truly support the handmade floral industry and providing professional enhancement courses for local citizens, particularly

courses in marketing and packaging. Moreover, focus-group participants suggest that the municipal government should allow the public to participate more actively in formulating local economic development policies.

Key words : Promotion , Occupation group

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ส่วนใหญ่ ของประเทศซึ่งมีฐานะยากจน และรับทราบถึงปัญหาความต้องการต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี จึงมีบทบาทสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ซึ่งเป็นภารกิจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมอาชีพ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขตเทศบาลเช่น บำรุงและส่งเสริมการทำการทำากินของราษฎร

แต่ที่ผ่านมามององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญ ในด้านการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนเท่าที่ควร โดยเปรียบเทียบจากตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานของมาตรฐานการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่นได้จัดทำตามตัวชี้วัดหรือไม่อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นด้านแผนงานโครงการและการบริหารจัดการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชน ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการ

นอกจากนี้ปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญในการส่งเสริมการทำงานด้าน การส่งเสริมอาชีพขององค์กรส่วนท้องถิ่นคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมอาชีพ โดยยึดหลักบนพื้นฐานข้อมูลความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนและสภาพที่เป็นจริงในแต่ละพื้นที่ เป็นองค์ประกอบของการตัดสินใจในการวางแผนและการบริหารจัดการเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้

กลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลอุบลส่วนหนึ่ง ได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพขึ้น โดยมีสมาชิกประมาณ 50 คน จัดทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. 2548 ด้วยเงินทุน 20,000 บาท และได้สนับสนุนงบประมาณ จากเทศบาลตำบลอุบล ในด้านอาคารสถานที่ และเงินอุดหนุนกลุ่มทุกปี โดยใช้ชื่อ กลุ่มสตรีเทศบาลตำบลอุบล โดยมีการทำประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย จัดทำเป็นแจกันดอกไม้ตั้งโต๊ะ และช่อดอกไม้ติดหน้าอก และของชำร่วยต่างๆ แต่การดำเนินงานของกลุ่มอยู่ในลักษณะที่ไม่มีความมั่นคง และไม่มีผลกำไร ไม่สามารถที่จะพัฒนาไปข้างหน้าให้เกิดความเข้มแข็งช่วยเหลือตนเอง และสังคมให้เกิดรายได้ รวมทั้งไม่สามารถพัฒนาผลผลิต ให้ไปสู่ตลาดสินค้าในระดับ ห้าดาว ตามโครงการ OTOP ได้ จากการประชุมประชาคม และจากการประชุมกลุ่มผู้นำแต่ละชุมชนแต่ละเดือนพบว่ากลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย มีปัญหาการบริหารจัดการ การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ยั่งยืน ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ สภาพปัญหาเหล่านี้ อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการของกลุ่ม ขาดทักษะการผลิต ขาดการอบรมเรียนรู้เพิ่มเติม หรือการบริหารจัดการในกลุ่มไม่ดี ขาดการวางแผนด้านการตลาด ขาดงบประมาณดำเนินการ สิ่งเหล่านี้ อาจทำให้กลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จ ในด้านการดำเนินการ ทำให้การรวมกลุ่มล้มเหลวมีผลทำให้สมาชิกส่วนหนึ่งขาดรายได้เสริม และก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอ และปัญหาการว่างงาน ตามมา

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นพนักงานเทศบาลตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ซึ่งได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ดูแลส่งเสริมประชาชนให้มีความสนใจ ความเข้าใจ และความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นของตน ให้คำแนะนำ และฝึกอบรมประชาชนในท้องถิ่นตามวิธีการและหลักการพัฒนาชุมชนได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวมา อีกทั้งในเรื่องนี้ ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษามาก่อน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา การส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูล ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหา การดำเนินการของกลุ่มอาชีพของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลอุบล ให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเป็นข้อมูล แก่ชุมชนในเขตอื่น ๆ นำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ในการวางแผนดำเนินงาน และนโยบายของกลุ่มอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลอุบล และสมาชิกกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 59 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง(Structured Interview) และ การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์(Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารวิชาการต่างๆ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มผู้ศึกษาได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเบื้องต้นแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

ด้านแผนงานโครงการและบริหารจัดการ พบว่า เทศบาลมีแผนงานโครงการและกิจกรรมส่งเสริมกลุ่มอาชีพ แต่ไม่สามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามแผนได้เพราะไม่มีงบประมาณเพียงพอ ในการดำเนินกิจกรรม เทศบาลตำบลอุบล ไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย และไม่มี การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย และไม่มี การวางแผนด้านการตลาดและบรรจุภัณฑ์ เทศบาลตำบลอุบล มีหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย โดยการอุดหนุนงบประมาณดำเนินการให้กับกลุ่ม ปีละ 20,000 บาท

ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม พบว่า เทศบาลตำบลอุบลได้บรรจุโครงการ ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มในแผนพัฒนาสามปี แต่ไม่ได้สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพอย่างจริงจัง ไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่ ไม่มีการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์ ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มจำนวนสมาชิกของกลุ่มอาชีพ

ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการ พบว่ากลุ่ม อาชีพมีทักษะและมีมือในการประดิษฐ์อยู่บ้าง แต่เทศบาลตำบลอุบลไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ไม่มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ ไม่มีการจัดให้ไปศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ไม่มีการสำรวจ และ/หรือรวบรวมข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยของประชาชนในท้องถิ่น แต่ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน ตามความต้องการของประชาชน

สภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมอาชีพกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ของเทศบาลตำบลอุบล ในด้านต่างๆเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาแล้ว ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1) ด้านแผนงานโครงการและการบริหารจัดการ ปัญหาและสาเหตุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่าปัญหาที่สำคัญด้านนี้ได้แก่

ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินกิจกรรม ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด ดังคำกล่าวให้สัมภาษณ์ของนางพิมล พาชื่น ประธานกลุ่ม กล่าวว่ “กลุ่มเราไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินกิจกรรม การวางแผนด้านการตลาดไม่มี เราทำตามที่ถูกคำสั่งเท่านั้น และผลิตเพื่อจำหน่ายหน้าร้าน” ยังมีผู้กล่าวเสริมอีกเช่น นางทิพวรรณ นิลาศน์ ซึ่งเป็นรองประธานกลุ่มอาชีพกล่าวว่า “เทศบาลตำบลอุบลไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย ไม่มีหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย.และไม่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน”

ส่วนสาเหตุที่มาจากนโยบายผู้บริหารที่ไม่ให้ความสำคัญในด้านการส่งเสริมอาชีพอาจเป็นเพราะมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง การไม่จริงจังในการบริหารงานและไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้กล่าวให้ข้อเสนอแนะว่า เทศบาลตำบลอุบลควรกำหนดเป็นนโยบายในการให้ความช่วยเหลือ ดังคำกล่าวให้สัมภาษณ์ที่ว่า “งบประมาณควรให้มากกว่านี้ ให้เทศบาลเข้ามาช่วยเหลือการดำเนินงาน ของกลุ่มอย่างชัดเจนและจริงจัง ให้มีหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านการส่งเสริมอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย และควรให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย”

2) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม ปัญหาและสาเหตุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่าปัญหาที่สำคัญด้านนี้ ได้แก่เทศบาลตำบลอุบล ไม่มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ไม่มีส่วนในการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพ

ส่วนสาเหตุนั้นมาจาก มีในแผนแต่ไม่ดำเนินการตามแผน และนโยบายของผู้บริหารไม่ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาสำรวจหรือจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพ เทศบาลไม่มีส่วนในการส่งเสริมการตลาดเพราะการตลาดและบรรจุภัณฑ์เป็นการดำเนินการเองของกลุ่มเองซึ่งเทศบาลไม่ได้เข้ามาดูแลในส่วนนี้

ส่วนข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้กล่าวให้ข้อเสนอแนะว่า เทศบาลตำบลอุบล ควรจะมีการกำหนดเป็นแผนลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์แก่กลุ่มอาชีพ จัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือและควรให้มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่

3) ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการ ปัญหาและสาเหตุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้สัมภาษณ์ว่าปัญหาที่สำคัญด้านนี้ได้แก่เทศบาลตำบลอุบล ไม่มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ ไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการ พัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีการส่งสมาชิกของกลุ่มอาชีพไปศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพอื่น ที่ประสบความสำเร็จและไม่มีการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะให้กับกลุ่ม

ดังกล่าวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ข้อมูลว่า กลุ่มอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย ไม่เคยไปศึกษาดูงานที่อื่น สมาชิกมีความต้องการไปศึกษาดูงานแต่ขาดงบประมาณ และไม่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล ดังคำกล่าวให้สัมภาษณ์ของนางวาสนา อรสี สมาชิกในกลุ่มว่า “กลุ่มเราต้องการไปศึกษาดูงานที่อื่น ที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาเป็นแบบอย่างพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มให้ได้รับการยอมรับ และสามารถวางจำหน่ายได้ เทศบาลตำบลอุบลควรเข้ามาช่วยเหลือให้มากกว่านี้”

ส่วนสาเหตุนั้นมาจากเทศบาลตำบลอุบลไม่มีการรวบรวมข้อมูล ความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ ไม่มีผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่เข้ามาดำเนินการ และไม่ได้อบรมความต้องการของประชาชน ไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ เหตุผลเพราะผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและเจ้าหน้าที่ไม่ได้มาดำเนินการ และไม่ได้อบรมความต้องการของประชาชน และเทศบาลตำบลอุบล ไม่มีการส่งสมาชิกของกลุ่มอาชีพ ไปศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารไม่ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนและขาดวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขปัญหา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้กล่าวให้ข้อเสนอแนะว่า เทศบาลตำบลอุบล ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมอาชีพ ทั้งในด้านงบประมาณและด้านวิชาการ การสร้างงาน สร้างรายได้ การกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ให้มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการ ฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพส่งเสริมและพัฒนา ให้กลุ่มอาชีพอย่างจริงจังและยั่งยืน รองลงมาเพื่อให้มีการสำรวจข้อมูล ความต้องการพัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ทักษะในการทำงาน และให้มีการส่งสมาชิกของกลุ่มอาชีพไปศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และทักษะในการประดิษฐ์ดอกไม้ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ให้แก่สมาชิกของกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผล

1. **ด้านแผนงานโครงการและบริหารจัดการ** ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินกิจกรรม เทศบาลตำบลอุบลไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย และไม่มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนการส่งเสริมอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย เพราะนโยบายผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพของกลุ่ม นโยบายส่วนใหญ่เน้นไปที่ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มอาชีพไม่มีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ สมาชิกขาดจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันขาดความรับผิดชอบและวินัยในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรี ภูตระกูล (2546) เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพหัตถกรรมจากกกในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า การผลิตไม่แน่นอนเนื่องจากใช้เวลาว่างจากการทำนามาผลิต สมาชิกหลายคนยังไม่มี ความชำนาญในการผลิต การตลาดมีการนำไปขายเองและอาศัยพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้ก็ให้สมาชิกไปออกร้านตามงานเทศกาลต่างๆ เป็นการประชาสัมพันธ์ไปด้วย ปัญหาอุปสรรคคือสมาชิกไม่มีความรู้เรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบหลากหลาย รวมถึงการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน สำหรับปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาชีพพบว่ากลุ่มไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีเงินทุนหมุนเวียนน้อยการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ สมาชิกไม่มีความรู้เรื่องการบริหาร สิ่งที่กลุ่มต้องการได้แก่การสนับสนุนด้านเงินทุนหมุนเวียน การได้รับการอบรมให้มีความรู้ด้านการตลาด เทคนิคการผลิตที่มีมาตรฐานและการบริหารอย่างเป็นระบบ หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการผลิตและการตลาด

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ด้านแผนงานโครงการและบริหารจัดการ พบว่ากลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยไม่มีความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินงานมีผลกำไรน้อย สินค้าเป็นสินค้าประเภทฟุ่มเฟือย ขาดการประสานงาน ขาดงบประมาณดำเนินกิจกรรม ขาดการพัฒนาตัวสินค้า สมาชิกไม่มีความสามัคคี และมีการทุจริตเกิดขึ้น ข้อเสนอแนะคือ เทศบาลตำบลอุบลควรเข้าไปดูแลและส่งเสริมให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะด้านงบประมาณ การบริหารงาน การวางแผน ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มากกว่านี้ และสนับสนุนงบประมาณเพิ่มขึ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ไปให้ความช่วยเหลือดูแลเพิ่มขึ้น ที่ผลการศึกษารายงานออกมาเช่นนี้ทำให้เห็นว่าไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุมาลี สังข์ศรี (2542) ที่ศึกษากลุ่มส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมครัวเรือนจากผักตบชวา บ้านคลองนกกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพจักสานผักตบชวาบ้านคลองนกกระทุงขึ้น มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง มีผู้สนใจและสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง 76 คน การดำเนินงานของกลุ่มเป็นปึกแผ่นและมีฐานะการเงินที่ค่อนข้างมั่นคง การดำเนินงานของกลุ่มจัดทำโดยคณะกรรมการบริหาร 10 คน เลือกตั้งทุก 2 ปี มีผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ปรึกษา กิจกรรมของกลุ่มมีความก้าวหน้าโดยลำดับ มีการติดต่อหาตลาด การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด การฝึกอบรมสมาชิก และจัดจำหน่ายและแบ่งผลกำไรที่ยุติธรรม การมีระบบการดำเนินงานที่ดีและครบวงจร รวมทั้งการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการผลิต การพัฒนารูปแบบและการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การหาตลาด การจัดจำหน่าย และการจัดสรรรายได้ให้แก่สมาชิกและของกลุ่ม

2. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยไม่มีความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรม เทศบาลตำบลอุบลไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่ ไม่มีส่วนในการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่ เนื่องจาก ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากเทศบาลตำบลอุบลในเรื่องงบประมาณดำเนินงานอย่างเพียงพอ ขาดการวางแผนด้านการตลาด ขาดความรู้ความเข้าใจในการบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา จำปาวัลย์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษานับสนับสนุนเรื่องนี้เด่นชัดในประเด็น ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี ด้านงบประมาณกลุ่มอาชีพ ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอและเหมาะสม ไม่พอใจในการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพไม่มีวิสัยทัศน์เพื่อบริหารงานอย่างเพียงพอ

ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่ม ที่พบว่า เทศบาลตำบลอุบลไม่มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ไม่มีส่วนในการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และไม่มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพ ที่ผลการศึกษารายงานเช่นนี้เนื่องจากเทศบาลตำบลอุบลผู้บริหารไม่มีนโยบายในการช่วยเหลือกลุ่มอาชีพที่ชัดเจน ไม่ให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมกลุ่มอาชีพ ให้ประสบผลสำเร็จอาจเป็นเพราะขาดการวางแผนหรือขาดบุคลากรที่จะดูแลด้านนี้โดยตรง ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพมากกว่านี้ สำรวจความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่ม และจัดให้มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง ควรจะมีการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์แก่กลุ่มอาชีพโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือและควรให้มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่

3. ด้านการส่งเสริมด้านวิชาการ ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลอุบลไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ ไม่มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ ไม่มีการจัดให้ไปศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย ไม่มีการจัดทำแผนโครงการส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ มีการสำรวจและ/หรือรวบรวมข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยของประชาชน ในท้องถิ่นแต่ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจนตามความต้องการของประชาชน

เนื่องจาก นโยบายผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเรื่องการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพขาดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ และไม่เคยไปศึกษาดูงานที่อื่นที่ประสบความสำเร็จที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะของกลุ่มตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานิภาภรณ์ ใจคำ (2551) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพแกะสลักช้างไม้ บ้านจ้านัก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษารายงานว่า มีการฝึกทักษะปฏิบัติโดยการสังเกตจากงานที่มีอยู่จากการเรียนและลงมือทำงานจริง ด้วยการบอกและทำให้ดูของผู้ถ่ายทอด

ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้าน การส่งเสริมด้านวิชาการ พบว่าไม่มีการสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่มีโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะไม่ มีการรวบรวมข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของกลุ่มอาชีพ การศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพอื่นที่ประสบความสำเร็จ ไม่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย มีการจัดทำแผนโครงการส่งเสริมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ แต่ไม่มีการดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้ ไม่มีการสำรวจและ/หรือรวบรวมข้อมูลความต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทยของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากนโยบายผู้บริหารเทศบาลตำบลอุบล ไม่ได้เน้นการส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มอาชีพเท่าที่ควร ขาดการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ชัดเจน สมาชิกขาดการอบรมเพิ่มทักษะ ขาดการไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จึงกลายเป็นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา จำปาวัลย์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดข้าวปุ้น อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านการฝึกอบรม สถานที่ในการฝึกอบรมไม่เหมาะสม เพราะกลุ่มอาชีพในเขตเทศบาลมีการส่งเสริมตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม จึงมีความหลากหลายในการจัดตั้งกลุ่ม เป็นเรื่องยากที่จะจัดหาสถานที่ในการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับทุกกลุ่มอาชีพ ในคราวเดียวได้ 2) ด้านการศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพไม่ได้นำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ เพราะสมาชิกไม่ได้ร่วมในการจัดทำแผนการศึกษาดูงาน ทำให้ขาดความพร้อมในการศึกษาดูงาน ทั้งเรื่องที่สนใจอยากรู้ หลักสูตร เวลา และสถานที่ จึงไม่มีความรู้มากพอที่จะนำมาพัฒนาอาชีพของตนได้ 3) ด้านงบประมาณกลุ่มอาชีพ ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอและเหมาะสม ไม่พอใจในการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และกลุ่มอาชีพไม่มีวัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อบริหารงานอย่างเพียงพอ

ส่วนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น สำรวจความต้องการของกลุ่มที่จะฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มได้ศึกษาดูงานจากที่อื่นที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ โดยกระทำอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. เทศบาลตำบลอุบลควรกำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง และอุดหนุนงบประมาณเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ไปให้ความช่วยเหลือดูแลเพิ่มขึ้น
2. เทศบาลตำบลอุบลควรสำรวจ ความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่ม และจัดให้มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง โดยมีเทศบาลเป็นพี่เลี้ยง ควรจะมีการส่งเสริมการตลาดและบรรจุภัณฑ์แก่กลุ่มอาชีพ โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือ และควรให้มีการสำรวจและจัดทำทะเบียนกลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่
3. เทศบาลตำบลอุบล ควรกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสนับสนุน ส่งเสริม ให้กลุ่มได้ศึกษาดูงานจากที่อื่น ที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ โดยกระทำอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน
4. ในการกำหนดนโยบายตามข้อ 1 และข้อ 3 นั้น เทศบาลตำบลอุบล ควรมีมาตรการในการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ให้ได้รับผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- จิตรี ภูตระกูล. 2546. การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพหัตถกรรมจากกกในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง .
- นิภาภรณ์ ใจคำ. 2551. กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพแกะสลักช้างไม้. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีวศึกษา)
- สุมาลี สังข์ศรี. 2542. กลุ่มส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมครัวเรือนจากผักตบชวา. รายงานการวิจัยกรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุษา จำปาวัลย์. 2553. การส่งเสริมกลุ่มอาชีพของประชาชนในเขตเทศบาลกุดข้าวปุ้น. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF KANGKOK SUB-DISTRICT IN SRIMUNGMAI DISTRICT IN UBONRATCHATHANI PROVINCE.

ศิปาง ทุมไผ่, วิเชียร วรพุทธพร

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี วิธีการดำเนินการศึกษาใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย คณะผู้บริหาร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าส่วนต่าง ๆ และพนักงานส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 22 คน แล้วนำข้อมูลวิเคราะห์ โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สรุปผลการศึกษานี้ตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษา

สภาพการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก ยังไม่มีการบริหารจัดการที่ดีพอจะเห็นได้จาก การที่เจ้าหน้าที่ในองค์กรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ การบริหารงานบุคคลเป็นอำนาจและดุลยพินิจของผู้บริหารเพียงผู้เดียว และไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ และเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้การดำเนินงานด้านต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ปัญหาการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ จากการศึกษา พบว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ไม่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทขององค์กรโดยแท้จริง เจ้าหน้าที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการกำลังคนในแต่ละงาน กระบวนการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกไม่มีความยุติธรรม ทำให้ได้คนไม่มีคุณภาพ ไม่ตรงกับความต้องการขององค์กร ด้านฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรไม่มีการสำรวจความต้องการของเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรในแต่ละด้าน การพัฒนาบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ทั่วถึงทุกส่วน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการและผลตอบแทน รวมถึงการพิจารณาความดีความชอบไม่มีความเที่ยงตรง ไม่เป็นธรรม และไม่ทั่วถึง เกณฑ์การประเมินของคณะกรรมการไม่มีคุณภาพ ทำให้ผลการประเมินไม่เป็นที่ยอมรับ และไม่นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานในปีถัดไป ในด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมการเสริมสร้างความสามัคคี เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรเท่าที่ควร การธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ไม่สะท้อนปัญหาและความต้องการของบุคลากร ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนของเจ้าหน้าที่ในด้านต่างๆ รวมถึงความขัดแย้งภายในองค์กรได้ จึงทำให้กระบวนการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีปัญหาอยู่ ไม่นำไปสู่การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ไม่มีคำตอบในเรื่องของความก้าวหน้าในอาชีพ และความโปร่งใสในกระบวนการบรรจุแต่งตั้ง ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการบริหารงานบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ กำหนดให้ทุกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ร่วมกัน โดยนำหลัก ธรรมภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ ควรกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานแต่ละงาน มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการกำลังคนในแต่ละตำแหน่งเพื่อนำมาบรรจุลงในแผนอัตรากำลัง และควรมีการวางแผนอัตรากำลังทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้ชัดเจนครอบคลุมและเหมาะสมกับปริมาณงานขององค์กร ด้านการสรรหาและคัดเลือกควรกำหนดมาตรฐานในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับงานและมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในทุกๆ ด้านตามความเหมาะสม ควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อนำความรู้ที่มีมาถ่ายทอด ฝึกอบรม และนิเทศภายในหน่วยงาน เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของเจ้าหน้าที่แต่ละคน ด้านการประเมินผลการ

ปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการและผลตอบแทนและการพิจารณาความดีความชอบ ควรยึดหลักคุณธรรมโดยเน้นคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก นำหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ เทียบตรง และเป็นมาตรฐานเดียวกันมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านการสร้างความสามัคคี การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มีกิจกรรมการพบปะสังสรรค์ตามโอกาสอันควร มุ่งการทำงานเป็นทีม มีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งเสริมการสร้างเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคลากรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน

คำสำคัญ : การจัดการ, การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This independent study aimed to find the condition of human resource management in the organization, human resource problems, and its solutions. Interview of a total of 22 sample representatives consisting of the organization administrators, permanent secretary, division managers, and officers was applied for data collection. Furthermore, Descriptive Analysis was employed for data analysis. The findings found in this study were demonstrated as follows:

The present condition of human resource management was not quite appropriate as the officers could not take participation to share opinions in management of the organization, human resource management totally relied on the single administrator, there were no public relations of needed information to people in the area, and the officers were not conscious on their responsibilities, leading to ineffective management.

There were some problems of the human resource management. For management part, the officers could not take participation to share opinions in management of the organization, human resource management planning was inconsistent with absolute needs and contexts of the organization, the officers did not have participatory opportunities to determine the number of officer required in each division, processes of personnel recruitment and selection were ambiguous. Regarding the training and development perspective, examinations of work training needs among the officers were not available, the human resource development was inefficient, and it was not provided to all divisions in the organization. In accordance with working evaluation, welfare and bonus allocation was not honestly, justly, and properly determined. Welfare and bonus consideration criteria of the committee were not qualified, resulting in unacceptable evaluation results. Working outputs of the officers were not employed for planning and improvement, essentially used for creation of the future performance plan. In view of human resource maintenance, the administrators did not give priority to harmony activity arrangement in the organization. Needed and problems of the officers were not reflected and their troubles could not be absolutely resolved contributing to some organizational conflicts. These may be implied that human resource management in the organization could not reach to Result-Based Management (RBM), explicit career progression path, and transparency in personnel recruitment and selection. The human resource management was not carried out subject to Local Personnel Administration B.E. 2542, significantly.

According to clarification of human resource problems, participatory activities for sharing perspectives, concerning human resource planning, of all officers should be determined. Good Governance should be considered for management and participation among all division managers, in processes of personnel recruitment and selection required for personnel planning, should be provided. The present and upcoming future personnel planning should be obvious, covered, and corresponded with the amount of works assigned to officers in the organization. The personnel recruitment and selection, consistent with job descriptions, should be appropriately qualified. For personnel training, there should be an assistance of human resource development to create knowledgeable, qualified, and skillful officers. They should have positive attitudes to

all tasks and train and impose knowledge to other officers in the organization. In addition, opportunities for opinion exchanges to obtain real problems and needs of each officer should be granted. Welfares and bonuses, importantly, ought to be relied on work quality and Result-Based Management. For working evaluation, the single standard criteria applied to every officer should be formed. Additionally, harmony activities, positive work environment, event parties, and teamwork orientation should be focused as they perform as a key part of the organization. Lastly, career progression paths should be developed to create working inspiration at work.

Keywords : Management , Human Resource Management

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรในการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นกระบวนการในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร และการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Managements) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานและควบคุมดูแลให้ปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ หากการจัดการงานบุคคลไม่ดี องค์การจะได้คนไม่ดี ขาดความรู้ความสามารถในการทำงาน สร้างปัญหาให้แก่ผู้บริหารและสร้างปัญหาให้แก่องค์กร (สมคิด บางโม,2551) ซึ่งการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นควรดำเนินงานได้อย่างอิสระภายใต้มาตรฐานและระเบียบที่ถูกต้อง นอกจากนี้ในด้านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องก่อให้เกิดระบบการสรรหาที่มีประสิทธิภาพ การใช้ประโยชน์จากบุคลากร การให้บุคลากรสามารถใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ การพัฒนาบุคลากรอย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน รวมถึงการรักษาบุคลากรที่เป็นคนดี คนเก่ง มีศักยภาพไว้ ด้วยการจ่ายค่าตอบแทน และจัดระบบเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประเทศไทย,ม.ป.ป.) และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานบุคคลภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านงานการเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งบุคลากร มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์อันจะเป็นข้อมูลสารสนเทศในการนำไปแก้ไขปัญา ปรับปรุง พัฒนาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสำรวจ การสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ มีกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant: KI) ได้แก่คณะผู้บริหาร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และหัวหน้าส่วนทุกส่วน จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (Casual Informant: CI) ได้แก่พนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง จำนวน 13 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เชิงพรรณนาหาข้อสรุปของปัญหา และแนวทางแก้ไข

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอ ศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

พบว่า การวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์มีการวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจนแต่การวางแผนอัตรากำลังไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนอัตรากำลัง ก่อนการหมดวาระการดำรงตำแหน่งจะมีแผนการปรับปรุงแผนอัตรากำลังไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายผู้บริหาร และมีการกำหนดตำแหน่งที่ต้องการมาบรรจุไว้ในแผนอัตรากำลังสามปีและแผนอัตรากำลังพนักงานจ้างสี่ปี

ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า มีการดำเนินการตามระเบียบราชการและหนังสือสั่งการทุกขั้นตอน แต่การสรรหาเป็นอำนาจและดุลยพินิจของผู้บริหาร และมีการปกปิดข้อมูลข่าวสารด้านกรออัตรากำลังไม่มีการเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ แม้จะมีตำแหน่งว่างอยู่หลายตำแหน่งตามแผนอัตรากำลังและขาดแคลนบุคลากรปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ว่างแต่ไม่มีการดำเนินการสรรหาแทนตำแหน่งที่มีการโอนย้ายออก กระบวนการสรรหาเป็นไปตามประกาศหลักเกณฑ์และระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น และพบปัญหาการดำเนินการสรรหาที่มีความไม่เป็นธรรม และทำให้เกิดการร้องเรียนว่าไม่โปร่งใส

ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

พบว่า การดำเนินการเป็นไปตามประกาศหลักเกณฑ์ที่กำหนด ในการคัดเลือกบุคลากรไม่ว่าจะเป็นพนักงานขึ้นอยู่กับความต้องการใช้กำลังคนและงบประมาณภายใต้ข้อจำกัดของภาระค่าใช้จ่ายด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริหารเป็นสำคัญ ในกระบวนการคัดเลือกแม้จะมีการดำเนินการคัดเลือกอย่างเป็นขั้นตอนแต่พบว่าเป็นไปโดยไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมเช่นเดียวกับการสรรหาและทำให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งดำเนินการคัดเลือกเกิดความลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรไว้ล่วงหน้าในแต่ละปีงบประมาณ แต่ไม่มีการสำรวจวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร และปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้ความต้องการในการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถของบุคลากรยังไม่ถูกนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรซึ่งในปัจจุบันการเข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในแต่ละหลักสูตรเป็นไปตามความต้องการผู้บริหาร ไม่ให้ความสำคัญในการวิเคราะห์หลักสูตรว่าเหมาะสมและตรงกับงานตำแหน่งใด ทำให้ทักษะความรู้ที่ได้มาจึงไม่ตรงกับความต้องการขององค์กรเท่าที่ควร การประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรนั้น จะมีเฉพาะหลักสูตรกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำเท่านั้น

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

พบว่า ไม่มีการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรไว้ล่วงหน้า การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน และการเลื่อนระดับไม่มีความเที่ยงตรงและไม่มีความเป็นกลางทำให้ผลการประเมินที่ได้ไม่เป็นไปตามคุณภาพของงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน แม้จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนแต่ละส่วนที่ทำหน้าที่ในการประเมินผลการปฏิบัติงานผู้ได้บังคับบัญชา ไม่มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบ ผลการประเมินที่ได้จึงไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดสวัสดิการและบริหารผลตอบแทน

พบว่า มีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนในรูปของคณะกรรมการแต่ระบบการพิจารณาความดีความชอบนั้นยังเป็นระบบอุปถัมภ์ไม่มีความโปร่งใสยุติธรรมและไม่เป็นที่ยอมรับเนื่องจากการมีอคติต่อผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้รับการประเมิน ในกรณีการพิจารณาจ่ายเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ (โบนัส) เป็นอำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการอนุมัติ จึงมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ความไม่เป็นธรรมในขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบในแต่ละด้าน ทำให้บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับตัวเงินมากกว่าความรู้ความสามารถและศักยภาพที่มีในตัวบุคลากรแต่ละคน

ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า ไม่มีการส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่กระหว่างบุคลากรในองค์กรและระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร อยู่กันเป็นกลุ่มแบ่งพรรค แบ่งพวก มีความขัดแย้งภายใน ขาดความร่วมมือที่ดี ทำให้แต่ละปีงบประมาณมีการย้ายเข้าย้ายออกเป็นจำนวนมาก บุคลากรให้ความสำคัญกับกระบวนการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ และมองเห็นความจำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรและการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพและศักยภาพให้อยู่กับองค์กรได้นาน

2. ปัญหาการการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

พบว่า มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (แผนอัตราค่าจ้าง) แต่เจ้าหน้าที่ไม่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการวางแผนทรัพยากรมนุษย์เท่าที่ควร ทำให้การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนขององค์กรอย่างแท้จริง ทำให้การวางแผนไม่มีประสิทธิภาพเกิดการใช้จ่ายไม่คุ้มค่าและมีการปรับแผนบ่อยครั้ง ทำให้ได้คนไม่ตรงกับงานและในบางตำแหน่งทำให้เกิดคนล้นงาน มีการวางแผนอัตราค่าจ้างไว้อย่างชัดเจนแต่ไม่มีการดำเนินการตามแผน การปรับปรุงแผนอัตราค่าจ้างไม่นำตำแหน่งที่มีความต้องการและขาดแคลนบรรจุลงในแผนส่งผลให้ผลการดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า การสรรหาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละตำแหน่งเป็นอำนาจและดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งการดำเนินการสรรหาทรัพยากรมนุษย์เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารเมื่อเห็นว่าเหมาะสมหรือมีความจำเป็นในแต่ละงาน บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการกำลังคนซึ่งแม้จะมีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการสรรหาที่มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการสรรหาบุคคลแต่ยังพบปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการ สรรหาที่ไม่โปร่งใสทำให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการดำเนินการสรรหาบุคคลได้รับผลกระทบและลำบากใจในการปฏิบัติหน้าที่

ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

พบว่า กระบวนการดำเนินการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นไปตามระเบียบการบริหารงานส่วนบุคคลท้องถิ่น แต่การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกผู้บริหารจะเป็นผู้แต่งตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารส่งผลให้เกิดปัญหาต่อขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการคัดเลือกที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมเกิดการร้องเรียนเช่นเดียวกับกระบวนการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการได้คนไม่ตรงกับงาน ไม่มีความรู้ความสามารถ ผลการปฏิบัติงานที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการสอบคัดเลือกขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการบริหารงานบุคคลเนื่องมาจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ของผู้บริหาร

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน การคัดเลือกบุคลากรให้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นความต้องการของผู้บริหาร ไม่มีการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร และยังพบปัญหาข้อจำกัดด้านงบประมาณ ไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตรเกี่ยวกับความเหมาะสมในการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้ตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งและงานที่ปฏิบัติ บางหลักสูตรยังพบว่ามีการอบรมซ้ำซ้อนกันและการพัฒนาบุคลากรยังไม่ทั่วถึงทุกกลุ่ม ผู้บริหารไม่รับทราบปัญหาของบุคลากรทำให้บุคลากรไม่ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงานเท่าที่ควรทำให้ผลงานที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่สะท้อนให้เห็นความเป็นจริงแต่ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริหาร

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

พบว่า ไม่มีความเป็นธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาความดีความชอบกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการใช้ระบบอุปถัมภ์ ทำให้ผลการประเมินไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบ ไม่มีการติดตามผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้คะแนนในการประเมินไม่มีความสม่ำเสมอและไม่นำผลที่ได้ในการประเมินไปใช้ในแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร บุคลากรไม่ทราบแนวทางปฏิบัติที่หน่วยงานต้องการ ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงาน เส้นทางความก้าวหน้าในสายงานมีน้อย และบุคลากรเห็นว่าผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทน

พบว่า การจัดสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเป็นไปตามที่คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานส่วนบุคคลส่วนท้องถิ่นกำหนด แต่ปัญหาที่พบด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทนส่วนใหญ่ไม่มีความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ เพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนระดับ การเปลี่ยนสายงาน และการพิจารณาจ่ายเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ (โบนัส) เนื่องจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ มีการเล่นพรรค เล่นพวก การมีอคติระหว่างผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน

การพิจารณาให้ความดีความชอบของผู้บริหารไม่ทั่วถึง ผู้บริหารไม่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานในการพิจารณาความดีความชอบอย่างเต็มที่

ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

พบว่า ผู้บริหารไม่มีนโยบายในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ีระหว่างบุคลากรภายในองค์กร พบปัญหาในเรื่องการประสานงานซึ่งเกิดจากความขัดแย้งภายในการแบ่งพรรค แบ่งพวก และผู้บริหารหนุนหลังคนบางกลุ่ม การทำงานเป็นทีมไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร กระบวนการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ไม่มีประสิทธิภาพไม่สะท้อนความต้องการของบุคลากร จึงไม่สามารถรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้อยู่กับองค์กรได้ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนในแต่ละด้านของบุคลากรภายในองค์กรได้

3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษาวิเคราะห์ตามแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ดังรายละเอียดจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

แนะนำให้ทุกส่วนงานและเจ้าหน้าที่ที่มีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ควรวางแผนทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตให้ชัดเจน ครอบคลุมและเหมาะสมกับปริมาณงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคน ลดปัญหาการได้คนไม่ตรงกับงาน และปัญหาคนล้นงาน ทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง เกิดความคุ้มค่าในด้านงบประมาณและไม่ต้องมีการปรับแผนอัตรากำลังส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนอัตรากำลังที่วางไว้

ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์

แนะนำให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนในแต่ละส่วน ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องศึกษาระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง พร้อมทั้งนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกระบวนการสรรหาบุคคล ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในกระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลตามคุณสมบัติที่ต้องการอย่างยุติธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้ และควรมีการใช้วิธีการสรรหาและคัดเลือกมากกว่าหนึ่งวิธี เช่น การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ หรือทดลองงานและการสอบสัมภาษณ์ เป็นต้น

ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

แนะนำให้มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของศึกษาระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสม และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการสอบคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญโดยตรง มีการกำหนดวิธีการสอบคัดเลือกมากกว่าหนึ่งวิธี และควรมีการกำหนดมาตรฐานในการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสม และมีคุณภาพ อันจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้เข้ารับการสอบคัดเลือก

การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แนะนำให้มีการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรอย่างทั่วถึง ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาบุคลากร รวมไปถึงควรจัดให้มีการฝึกอบรมและนิเทศภายในหน่วยงาน หัวหน้างานแต่ละงานควรเป็นผู้คัดเลือกหรือกำหนดตัวบุคลากรที่สมควรได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรมในแต่ละด้านเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังจากการฝึกอบรมหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

แนะนำให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานควรกำหนดให้มีหัวหน้าส่วนแต่ละงานร่วมเป็นกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีระบบคุณธรรมเน้นคุณภาพงานและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักและนำหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพมาใช้ ควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบ และนำผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานในปีถัดไป

ด้านการจัดสวัสดิการและการบริหารผลตอบแทน

แนะนำให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากลับกรองผลการปฏิบัติงานที่มาจากหัวหน้าส่วนของแต่ละงาน ควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบที่ชัดเจน การประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีระบบคุณธรรมโดยเน้นคุณภาพ

และผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ ควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากรแต่ละส่วน และนำผลการสำรวจไปปรับปรุงแก้ไข ควรมีการนิเทศติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และแนะนำให้มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำเสนอผลงานแก่คณะกรรมการเพื่อพิจารณาความดีความชอบ

ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

แนะนำให้มีการวางแผนการจัดกระบวนการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ และกำหนดให้มีกิจกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร และเปิดโอกาสบุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของบุคลากร ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์อย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

สรุปและอภิปรายผล

ข้อค้นพบปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษาวิเคราะห์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เจ้าหน้าที่ขององค์กรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนขององค์กร
- 2) ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ เจ้าหน้าที่ไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ กำหนดความต้องการกำลังคนภายในองค์กร กระบวนการดำเนินการสรรหาไม่มีความยุติธรรม ทำให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับงานและโครงสร้างขององค์กร
- 3) ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการดำเนินการคัดเลือกไม่ยุติธรรม ทำให้ได้คนที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ตรงกับความต้องการขององค์กร
- 4) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่มีการสำรวจความต้องการในการรับการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังไม่ทั่วถึงทุกกลุ่ม และขาดประสิทธิภาพ
- 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่มีความเที่ยงตรงและเป็นธรรม ไม่นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรไปใช้ในการวางแผนพัฒนางานในปีถัดไป
- 6) ด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทน ระบบการพิจารณาความดี ความชอบ ไม่มีความเป็นธรรม และไม่ทั่วถึง
- 7) ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สะท้อนปัญหาและความต้องการของบุคลากร ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กร

ข้อค้นพบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ ควรกำหนดให้บุคลากรทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และควรมีการวางแผนกรอบอัตรากำลังทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้ชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมกับปริมาณงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ ควรกำหนดให้บุคลากรทุกส่วนงาน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นหลักในการสรรหาบุคคล
- 3) ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นหลักในการคัดเลือกบุคคล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และควรกำหนดมาตรฐานในการคัดเลือกอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ
- 4) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการสำรวจความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ในทุกด้านอย่างเหมาะสม ส่งเสริมบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อนำความรู้ที่ได้มานิเทศภายในหน่วยงาน และควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ
- 5) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรยึดระบบคุณธรรมโดยเน้นคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของงาน และใช้หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ เที่ยงตรง และเป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 6) ด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทน ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดี ความชอบที่ชัดเจน และเป็นธรรม โดยพิจารณาจากปริมาณ คุณภาพ และผลสัมฤทธิ์ของงาน และควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำเสนอผลงานเพื่อขอรับการพิจารณาความดี ความชอบอย่างเท่าเทียมกัน

7) ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการจัดกิจกรรมด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ และบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร

อภิปรายผล

ข้อค้นพบตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการศึกษาเรื่อง “การจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก การที่ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดความต้องการกำลังคน และช่วงระยะเวลาในการดำเนินการสรรหา โดยพนักงานไม่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนอัตรากำลัง การวางแผนจึงไม่สอดคล้องหรือสะท้อนความต้องการและบริบทขององค์กรอย่างแท้จริง ทำให้การวางแผนอัตรากำลังไม่มีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงแผนอัตรากำลังบ่อยครั้ง นำไปสู่ปัญหาด้านการจัดการการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2548) ได้สรุปว่า บุคลากรไม่เพียงพอตามเกณฑ์ ทำให้การดำเนินการตามแผนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมและขาดความรู้เรื่องการวางแผน การวางแผนกรอบอัตรากำลังขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด และการวางแผนไม่สอดคล้องกับปัญหา

ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากกระบวนการสรรหาทรัพยากรมนุษย์เป็นอำนาจและดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างเบ็ดเสร็จ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวิเคราะห์ กำหนดความต้องการกำลังคนในแต่ละตำแหน่ง รวมทั้งไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง และเกิดจากความไม่เป็นธรรมในการสรรหาแม้จะมีกระบวนการสรรหาอย่างมีขั้นตอน ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลกำหนด แต่เนื่องจากผู้บริหารใช้ระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงานบุคคล และผู้บริหารยังมองว่าการเมืองมีต้นทุนเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ อีรพงษ์ศ บูรณวรศิลป์ (2553) ได้สรุปว่า ถึงแม้จะมีการดำเนินการสรรหาอย่างเป็นขั้นตอน แต่พบว่าการดำเนินการสรรหาบุคลากรมีข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลทำให้เกิดการร้องเรียนว่า การสรรหาไม่โปร่งใส

ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก กระบวนการคัดเลือกบุคคลเป็นอำนาจและดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างเบ็ดเสร็จเช่นเดียวกับกระบวนการสรรหาทรัพยากรมนุษย์ คือ ถึงแม้จะมีการดำเนินการคัดเลือกอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลกำหนด แต่คณะกรรมการที่ได้รับควรแต่งตั้งให้ดำเนินการคัดเลือกไม่ได้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการคัดเลือกบุคคล จึงทำให้เกิดการร้องเรียนว่าการคัดเลือกไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม กระบวนการคัดเลือกไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการขององค์กร ส่งผลให้การบริหารงานตามภารกิจ หน้าที่ขององค์กรไม่เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2548) ได้สรุปว่า การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานไม่มีความยุติธรรม ไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถและความถนัด

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ค่อนข้างน้อย ไม่ดำเนินการตามแผนพัฒนาบุคลากรที่ได้วางไว้ ไม่มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในการเข้ารับการฝึกอบรม บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การพัฒนาบุคลากรไม่ทั่วถึงทุกส่วน การส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมไม่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ ไม่มีการถ่ายทอดและนิเทศงานของบุคลากร การประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรมไม่สะท้อนให้เห็นความเป็นจริงแต่ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บริหารเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ อีรพงษ์ศ บูรณวรศิลป์ (2553) ได้สรุปว่า ถึงแม้จะมีการวิเคราะห์สำรวจความต้องการในการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร แต่ไม่ได้นำข้อมูลที่ได้มาตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาบุคลากร และความต้องการในการพัฒนาทักษะความรู้ ของบุคลากร ในปัจจุบันยังเป็นความต้องการส่วนบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ในบางครั้งทักษะ ความรู้ที่ได้มาจึงไม่ตรงกับความต้องการขององค์กร

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่มีความเที่ยงตรง และเป็นธรรม ถึงแม้จะมีตัวชี้วัดในหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนแต่การประเมินของคณะกรรมการยังใช้ระบบอุปถัมภ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยไม่แจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบ ไม่นำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนางานในปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ อีรพงษ์ศ บูรณวรศิลป์ (2553) ได้สรุปว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานและการ

พิจารณาความดีความชอบ ควรพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของงานของบุคลากรแต่ละคน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของบุคลากร และถึงแม้จะมีคณะกรรมการที่ประกอบด้วยหัวหน้างานทำหน้าที่ในการประเมินผลการปฏิบัติงานและมีตัวชี้วัดในหลักเกณฑ์การประเมินผลงานอย่างชัดเจน แต่ยังพบปัญหาการไม่แจ้งผลการประเมินต่อผู้ถูกประเมินทำให้เกิดการร้องเรียน และกล่าวหาว่าไม่เป็นกลาง

ด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทน

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก การพิจารณาความดี ความชอบที่ไม่ทั่วถึงและไม่เป็นธรรมของผู้บริหารและคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ การให้สิทธิประโยชน์ ผลตอบแทน และสวัสดิการนั้น เป็นไปตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบลกำหนดซึ่งเป็นปัจจัยจูงใจให้บุคลากรทำงานให้กับองค์กร การขอโอน-ย้าย ยังมีการเรียกร้องค่าตอบแทนเพราะผู้บริหารมองว่าการเมืองมีต้นทุนเสมอ เช่นเดียวกับการสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาความขัดแย้งของบุคลากรภายในองค์กร ทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ฤกษ์ชัย ใจคำปัน (2548) ได้สรุปว่า การจัดสวัสดิการมีน้อยและไม่ทั่วถึง และการพิจารณาความดี ความชอบได้รับไม่ทั่วถึงกัน

ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก ปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรที่เป็นปัญหาสืบเนื่องจากการพิจารณาความดีความชอบที่ไม่เป็นธรรม และไม่ทั่วถึง ของผู้บริหารและคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ และไม่เป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารไม่มีนโยบายด้านการจัดการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์และกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร ไม่มีการสำรวจความต้องการของบุคลากร องค์กรไม่สามารถรักษาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถให้อยู่กับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ชีรพงษ์ศ บูรณวรศิลป์ (2553) ได้สรุปว่า การวางแผนเพื่อธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถของหน่วยงาน และการวางแผนเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคลากร พบว่า ปัญหาการย้ายเข้า และย้ายออกของบุคลากรมีจำนวนมาก ด้วยเหตุผลทางราชการและส่วนตัว และถึงแม้จะมอบงานที่มีความสำคัญขององค์กร แต่การลาออกจากราชการของบุคลากรไปทำงานให้กับองค์กรเอกชน ที่มีค่าตอบแทนในรูปตัวเงินสูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

ด้านการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

เสนอแนะให้มีการกำหนดให้ทุกส่วนงานและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนและควรวางแผนทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตให้ชัดเจน และควรจัดทำแผนอัตรากำลังให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับปริมาณงาน

ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์

เสนอแนะให้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนในแต่ละส่วน ควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกศึกษาระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง พร้อมทั้งนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกระบวนการสรรหาบุคคล ควรมีการใช้วิธีการสรรหาและคัดเลือกมากกว่าหนึ่งวิธี เช่น การสอบข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ หรือทดลองงานและการสอบสัมภาษณ์ เป็นต้น

ด้านการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

เสนอแนะให้มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์ศึกษาระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ให้เข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสม และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการสอบคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญเกี่ยวกับงานโดยตรง มีการกำหนดวิธีการสอบคัดเลือกมากกว่าหนึ่งวิธี และควรมีการกำหนดมาตรฐานในการสัมภาษณ์ มีระบบการจัดการที่ดี มีคุณภาพ มีความเป็นธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เสนอแนะให้มีการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของบุคลากรอย่างทั่วถึง และนำไปบรรจุลงในแผนพัฒนาบุคลากร ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาบุคลากร ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและนิเทศภายในหน่วยงาน หัวหน้างานแต่ละงานควรเป็นผู้คัดเลือกหรือกำหนดตัวบุคลากรที่สมควรได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรมในแต่ละด้าน ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังจากการฝึกอบรมหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

เสนอแนะให้มีการวางแผนกำหนดขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรไว้ล่วงหน้า ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานควรกำหนดให้มีหัวหน้าส่วนหรือหัวหน้างานแต่ละงานร่วมเป็นกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีระบบคุณธรรม ควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการประเมินได้รับทราบ และนำผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานในปีถัดไป

ด้านการจัดสวัสดิการและผลตอบแทน

เสนอแนะให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาก่อนการออกผลการปฏิบัติงานที่มาจากหัวหน้าส่วน หรือหัวหน้างานของแต่ละงานและควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ ที่ชัดเจน การประเมินผลการปฏิบัติงานควรมีระบบคุณธรรมโดยเน้นคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ ควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากรแต่ละส่วน และนำผลการสำรวจไปปรับปรุงแก้ไข ควรมีการนิเทศติดตามการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้นำเสนอผลงานแก่คณะกรรมการเพื่อพิจารณาความดีความชอบ

ด้านการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์

เสนอแนะให้มีการวางแผนการจัดกระบวนการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ ผู้บริหารควรมีนโยบายในการจัดกิจกรรมด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร และเปิดโอกาสบุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของบุคลากร ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์อย่างเพียงพอ ควรมีกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร ตามโอกาสอันควร ควรจัดให้มีการพัฒนาความก้าวหน้าเส้นทางสายอาชีพที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- ธีรพงศ์ บูรณวรศิลป์. 2553. ผลการดำเนินงานการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามการรับรู้ของบุคลากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี. รายงานวิจัย ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. สมคิด บางโม. 2551. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.; ม.ป.ป.].
- ฤกษ์ชัย ใจคำปัน. 2548. การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อำเภอจอมทอง เขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5. รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การศึกษาคำกริยาที่เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ THE STUDY ON THAI WORDS THAT MEAN SAYING

นางน้อย ดวงดารา, ปิยะพรรณ มีสุข, กันติทัต การเจริญ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและเพื่อศึกษาคำกริยาที่แสดงออกโดยเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ โดยศึกษาคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษามีดังนี้

1. ประเภทของคำกริยาที่เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้แก่ คำภาษาโบราณ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง คำราชาศัพท์ คำที่ใช้ในกฎหมาย คำที่เป็นสำนวน และคำทั่วไป
 2. เจตนาในการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ ได้แก่ 1) บอกให้รู้ 2) ร้องขอ 3) ว่าผู้อื่นด้วยความโกรธหรือไม่พอใจ 4) ตำหนิติเตียน 5) ประชดประชัน เสียดสี เหน็บแนม 6) เปิดเผยเรื่องราวที่ปกปิดหรือเป็นความลับ 7) อธิบายหรือชี้แจง 8) สั่งให้ปฏิบัติ 9) ถามเพื่อรับคำตอบ 10) ยกย่องชื่นชม 11) กล่าวโทษ 12) หยอกเย้า 13) ประจบเอาใจ 14) แพร่หรือกระจายข่าวสาร 15) โต้แย้ง 16) เล่าความทุกข์ 17) พูดให้รักในเชิงชู้สาว 18) แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 19) ชูให้กลัว 20) ให้คำมั่นสัญญา 21) จูงใจหรือโน้มน้าวใจ 22) แนะนำแนวทาง 23) พูดเรื่องที่ไม่เป็นจริง 24) หนุนให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง 25) พูดให้สบายใจ 26) ตูหมิ่น 27) ให้ความรู้ 28) สั่งสอนอบรม 29) กล่าวเตือน 30) พูดโอ้อวด 31) ตอบหรือตอบรับ 32) แสดงไมตรี 33) กล่าวขอโทษ 34) กล่าวไม่ยอมรับ 35) กล่าวยืนยัน 36) ตัดพ้อต่อว่า 37) แสดงความคิดเห็น 38) เชิญ 39) ทายหรือทำนาย 40) พูดเลียบเคียงหรือหยิ่งเชิง 41) ให้พร 42) แก้วตัว 43) ทำหรือทำทนาย 44) ขอบคุณ 45) บอกลา 46) พูดแสดงความยินยอม
 3. ความหมายแฝงในคำกริยาที่เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ ปรากฏเฉพาะในบางคำ ได้แก่ บอกระดับเสียงในการพูด บอกริยาอาการขณะพูด บอกรอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด บอกลักษณะของการพูด บอกลักษณะถ้อยคำภาษาที่ใช้พูด บอกช่วงเวลาในการพูด และบอกจำนวนผู้พูด
- คำสำคัญ: คำกริยา พูด

Abstract

The purpose of this research were to collect and to study Thai verbs that mean “saying” given in B.E. 2542 Royal Institute’s Thai Dictionary. The analytical description was used to present the findings.

The results were as follows:

1. Types of verbs that mean “saying” found in B.E. 2542 Royal Institute’s Thai Dictionary, e.g. ancient words, words used in poetry, royal words, legal words idioms, and general words.
2. Purposes of utterance, e.g. to inform, to request, to scold, to reprimand, to satirize, to divulge, to describe, to command, to question, to praise, to blame, to kid, to flatter, to spread, to dispute, to unburden, to court, to discuss, to frighten, to promise, to persuade, to advise, to lie, to incite, to comfort, to insult, to educate, to instruct, to warn, to boast, to respond or to answer, to greet, to apologize, to reject, to insist, to complain, to comment, to invite, to predict, to approach, to beatify, to make an excuse, to challenge, to thank, to say goodbye, to grant.
3. Connotation particularly appeared in some verbs: to tell the speaking voice volume, the motion while to be speaking, the emotion or feeling of the speaker, the manner of speaking, the manner of the words, the speaking period of time and the number of the speaker.

Key Word: Verb Speaking

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ของไทย ที่มีความสำคัญยิ่ง พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย มีปรากฏอยู่เนื่อง ๆ ที่แสดงความกังวลห่วงใยการใช้ภาษาที่ผิดพลาดของคน

ทั่วไป มีพระราชประสงค์ให้คนไทยรักภาษาไทยและใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น พระบรมราชโองาพซึ่งได้พระราชทานแก่บัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พุทธศักราช 2502 ก็ทรงฝากให้นิสิต บัณฑิตและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษาไทย ดังความตอนหนึ่งว่า

ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะฟุ่มเฟือยและไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นอย่างนี้ ภาษาของเราจะมีแต่จะทรุดโทรม ชาวไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งประเสริฐอยู่แล้วเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้ ฉะนั้นจึงขอให้บรรดานิสิตตลอดจนครูบาอาจารย์ ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริมภาษาซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกันเพื่อความเจริญของประเทศชาติ

ภาษาไทยเป็นภาษาในตระกูลภาษาคำโดด คำไทยแท้แต่ดั้งเดิมมีลักษณะเด่นหลายประการ เช่น คำส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว มีตัวสะกดตรงตามมาตรา ไม่นิยมควบกล้ำ มีวิธีสร้างคำโดยวิธีการประสมคำ คำเดียวกันอาจมีหลายความหมายและทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เช่น คำว่า “กก” ซึ่งปรากฏในหน้าแรกของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายถึง 7 ความหมาย มีทั้งที่เป็นคำนาม เป็นชื่อพืช ชื่อนกเงือกชนิดหนึ่ง ชื่อมาตราตัวสะกด ส่วนของอวัยวะ คืออกหู และชอกด้านหลังของบานประตูหรือหน้าต่าง เป็นคำกริยา หมายถึงแนบไว้กักบอ และเป็นคำภาษาถิ่นพายัพ แปลว่า ตัดหรือบั่น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, 2546 : 1) ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของภาษาไทย คือมีคำใช้ในภาษาอย่างหลากหลาย มีผู้กล่าวว่า ภาษาไทยมีคำใช้อย่างรุ่มรวย ซึ่งหมายความว่า ร่ำรวย หรือรวยมาก นั่นก็คือมีคำใช้ในภาษาอย่างมากมาายนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นคำวิเศษณ์หรือคำกริยา ทำให้สามารถสื่อความหมายถึงลักษณะของสิ่งต่าง ๆ หรือกริยาอาการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน เช่นคำที่บอกวิธีการปรุงอาหารให้สุกด้วยความร้อน มีคำบอกวิธีการอย่างมากมายทำให้เห็นความแตกต่างของวิธีปรุงอาหารนั้น เช่น แกง คั่ว จี่ เจียน เจียว ต้ม ตุ่น ทอด นึ่ง ปิ้ง ย่าง ผัด เผา หลน ฯลฯ คำกริยาที่มีความหมายว่า ทำให้ขาดหรือแยกเป็นชิ้นด้วยของมีคม ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ตัด บั่น รอน ลิด หั่น สับ ผาน เจียน ซอย ฯลฯ คำที่แปลว่า “ตาย” มีใช้มากมายหลายคำตามวัฒนธรรมและระดับการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน อันได้แก่ ปรีณิพพาน (พระพุทธเจ้า) นิพพาน นิรพพาน (พระอรหันต์) สวรรคต (พระเจ้าแผ่นดินและพระบรมราชินี) ทิวคต (พระยุพราช หรือเจ้าฟ้า) สิ้นพระชนม์ (พระองค์เจ้า และสมเด็จพระสังฆราช) สิ้นชีพิตักษัย สิ้นชีพิตักษัย (หม่อมเจ้า) พิราลัย (สมเด็จพระเจ้าพระยา) มรณภาพ (พระภิกษุ) ถึงแก่อสัญกรรม (เจ้าพระยา) ถึงแก่อนิจกรรม (พระยา) ถึงแก่กรรม สิ้น สิ้นกรรม สิ้นใจ สิ้นชีวิต สิ้นชีพ สิ้นบุญ สิ้นลม สิ้นลมปราณ สิ้นเวร สิ้นกรรมสิ้นเวร สิ้นเวรสิ้นกรรม (คนทั่วไป) สิ้นอายุขัย (ผู้สูงอายุ) เสียชีวิต (ตายด้วยเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น เกิดอุบัติเหตุ) ตาย (ใช้ทั่วไป) ล้ม (ล้มผู้ใหญ่ เช่น ช้าง) และยังมีคำอื่น ๆ ที่ใช้แตกต่างกันออกไป เช่น ม้วย ม้วยมอด มอดม้วย มรณะ ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวนี้ เปลื้อง ณ นคร (2527 :1) ได้ยกตัวอย่างถึงกริยาแห่งการไปว่า “เพียงแต่รู้คำว่า เดิน คำเดียวยังไม่พอที่จะแสดงกริยาของการไปได้ เพราะมี ย่าง ก้าว คลาน กระดืบ นวขนาด เหล่านี้ ย่อมให้ภาพแห่งการไปต่างกันทั้งสิ้น” นอกจากนี้ ยังมีตัวอย่างอื่น ๆ อีก เช่น กริยาของการมอง มีคำว่า จ้อง ซายตา ซ้ำเล็ง มอง แลดู เหลือบ ฯลฯ

ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า คำกริยา ที่แสดงออกโดยเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ หรือกริยา “พูด” มีคำใช้หลากหลาย และอาจจะมีมากกว่าคำกริยาทุกกลุ่มอื่น ๆ นอกจากคำว่า พูด บอก กล่าว ถาม ตอบ ฯลฯ ซึ่งเป็นคำที่ใช้โดยทั่วไปแล้ว ยังมีคำกริยาอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งจากการรวบรวมเบื้องต้น พบว่ามีคำกลุ่มนี้มากมายนับร้อย ๆ คำ คำเหล่านั้นมีลักษณะที่น่าสนใจและน่าที่จะศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะของการใช้ภาษาไทย ซึ่งผู้ใช้ภาษาควรจะได้เลือกสรรถ้อยคำเพื่อใช้ในการสื่อสารให้ถูกต้องตามความหมายและเหมาะสมตามกาลเทศะ บุคคล รูปแบบ ฯลฯ สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและเป็นไปตามวัฒนธรรมในการใช้ภาษาของไทย ซึ่งเป็นภาษาที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และเป็นการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมคำกริยาที่แสดงออกโดยเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ
2. เพื่อศึกษาคำกริยาที่แสดงออกโดยเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ

- 1.1 คำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

1.2 คำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำจากนวนิยาย ของ วิมล ศิริไพบูลย์ จำนวน 4 เรื่อง

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

2.1 รวบรวมคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

2.2 รวบรวมตัวอย่างการใช้คำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ดาวเรือง ตราบาป รมฉัตร และ มหารานี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และตัวอย่างการใช้คำในนวนิยายของหมยันทิมาศึกษา ดังนี้

3.1 ประเภทของคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

3.2 เจตนาในการเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

3.3 ความหมายแฝงในคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ โดยศึกษาคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และตัวอย่างการใช้คำในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ จำนวน 4 เรื่อง สรุปผลได้ดังนี้

1. ประเภทของคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

ประเภทของคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ จำแนกตามคำย่อที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฯ ได้แก่ คำโบราณ คำที่ใช้ในร้อยกรอง คำราชาศัพท์ คำที่ใช้ในกฎหมาย สำนวน และคำทั่วไป (คำทั่วไปมิได้ระบุคำย่อไว้ในพจนานุกรมฯ)

1.1 คำโบราณ (โบ) หมายถึงคำที่ไม่ใช้สื่อสารในปัจจุบัน มักปรากฏอยู่ในหนังสือหรือเอกสารโบราณ เช่น ค้อนตึง (ทักท้วง) จาบ (พูดล่วงเกิน) โจท (ฟ้อง) โจทเจ้า (เอาความผิดของเจ้าไปโทษตนเอง) ฉิน (ตีเตียน) “ติงทุเลา” ชัดช่องหรือแย้งขอให้ระงับไว้ก่อน) ตะโกน (ตะโกน) แกล้งคารม (แกล้งการณด้วยวาจา) บอกบัญชี (บอกศาลา คือประกาศไม่รับผิดชอบ) บอกวัตร (บอกข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เมื่อทำวัตรเย็นเสร็จแล้ว) ฯลฯ

1.2 คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง (กลอน) เป็นคำที่ปรากฏในวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น กรรติ (ยกย่อง สรรเสริญ) กรรโหย (คร่ำครวญ) กล่าวเกลี้ยง (พูดเพราะ) กัลเว้า (พูดอ่อนหวาน พูดเอาใจ) เกลาะ หรือ เกราะ (พูดเลียบเคียง) เกลี้ย (ชักชวน) จรรจา (พูด หรือกล่าว) จรรโจษ (พูดกันแข็งแ่ง) เชื้อ (เชิญ) ช้อง (ร้องสรรเสริญ) ตำนี้น (ตีเตียน) ถั่งถ้อย (พูดพลั่ง ๆ ออกมา) ประภาษ (ตรัส บอก หรือ พูด) พรอก (บอกหรือพูด) พร้อง (พูด กล่าว หรือร้อง) พร้องเพรียก (ร้องเรียก) พรางพรอก (พูดลวง หรือสร้างพูด) วาวอน (อ่อนหวาน) พิลาบ (คร่ำครวญ)

1.3 คำที่ใช้ในกฎหมาย (กฎ) เป็นภาษาแบบแผนที่ใช้ในกฎหมาย เช่น ชักค้ำน (ถามค้ำน เป็นการที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซักถามพยาน) “ถามค้ำน” (การที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซักถามพยาน เมื่อคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานได้ซักถามพยานเสร็จแล้ว) ถามตึง (คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานซักถามพยานอีกครั้งหนึ่ง เมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งถามค้ำนพยานเสร็จแล้ว) ถามปากคำ (ซักถามเพื่อให้บุคคลให้การ โดยพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการ) เบิกความ (ให้ถ้อยคำต่อศาลในฐานะพยาน) สอบปากคำ (ซักถามเพื่อให้บุคคลให้การโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ) มีบางคำเป็นทั้งคำที่ใช้ในกฎหมายและใช้สื่อสารทั่วไป เช่น ชู่เชิญ ชัดทอด ถามนำ ฯลฯ

1.4 คำที่ใช้ในราชาศัพท์ (ราชา) เป็นกริยา “พูด” ของพระมหากษัตริย์และเจ้านาย คำกริยารราชาศัพท์ที่หมายถึงการพูดมีไม่มากนัก แต่จะใช้คำอื่นมาประกอบเพื่อบอกเจตนาในการพูดให้แตกต่างออกไป เช่น ตรัส ตรัสถาม ตรัสทัก มีพระดำรัส มีพระราชดำรัส รับสั่ง มีพระราชปฏิสันถาร ฯลฯ

1.5 คำที่ใช้เป็นสำนวน คำเหล่านี้นอกจากจะบอกเจตนาในการพูดแล้ว มักจะแฝงความหมายอื่น ๆ ด้วย เช่น กัดหางตัวเอง แงงสี่เบี้ย แฉโพย ชักใบเรือเสีย ชักแม่น้ำทั้งห้า แข่งชักหักกระดูก ตีเรือทั้งไกลน ตีปลาหน้าไซ ถอนหงอก บอกเล่า แก้วสิบ ยกเมฆ สาวไส้ สาวไส้ให้กากิน ฯลฯ

1.6 คำที่ใช้ทั่วไป หมายถึงคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำที่ใช้สื่อสารในทั่ว ๆ ไป ทั้งภาษาระดับแบบแผน กึ่งแบบแผน และภาษาปาก

2. เจตนาของกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

เจตนาในการเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ หรือกริยา “พูด” ไม่สามารถจำแนกได้เด็ดขาด เพราะในคำคำเดียวกัน อาจสื่อเจตนาได้หลายประการ เจตนาในการเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 บอกให้รู้หรือแจ้งให้ทราบ เป็นการพูดที่มีเจตนาให้ผู้ฟังได้รับรู้เรื่องราวและข่าวสารต่าง ๆ เช่น พูด กล่าว บอก เล่า แจ้ง แจ้งความ แกล้ง แกล้งข่าว รายงาน เอ่ย ฯลฯ
- 2.2 ร้องขอเพื่อให้ได้ตามประสงค์ เช่น เช้าชื้อ กระจ่ากระจ่าชื้อ ขอ ขอร้อง วอน ว่าวอน วิงวอน ออก ออกอ้อน อ้อน อ้อนวอน ฯลฯ
- 2.3 ว่าผู้อื่นด้วยความโกรธหรือไม่พอใจ เช่น ก่นโคตร ขนาบ โขกสับ จวก จ้วงจาบ จาบจ้วง จิก ฉิ่ง ดู ต่ำ ต่ำ ทอ บริภาษ ลังเล้ง เล่นงาน ว่ากล่าว สวด เอ็ด ฯลฯ
- 2.4 ตำหนิติเตียน หรือกล่าวถึงความไม่ดีหรือความบกพร่องของผู้อื่น เช่น ขอดค่อน ค่อนขอด ค่อนแคะ แค้น แคะ โจมตี ตี ตำหนิ ตีเตียน ถากถาง ทับถม นินทา ประจาน โพนทะนา ฯลฯ
- 2.5 ประชดประชัน เสียดสี หรือเหน็บแนม เช่น กระแนะกระแหน แวะ แดก แดกดัน ตอด ประชด ประชด ประชัน เสียดสี เหน็บ เหน็บแนม ฯลฯ
- 2.6 เปิดเผยเรื่องราวที่ปกปิดหรือเป็นความลับ เช่น กระโตกกระตาก ขยาย แฉ แฉโพย ตีแผ่ ปูด เปิดโปง เปิดเผย เปิดอก เผย แพร่งพราย แยม แยมพราย สารภาพ อิง ฯลฯ
- 2.7 อธิบายหรือชี้แจง เป็นการพูดที่มีเจตนาให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง เช่น ขยายไข จาระไน แจง แจก แจง ชี้แจง ชี้แจงแกลงไข แกลงการณั พรรณนา สาธยาย อธิบาย อรรถาธิบาย ฯลฯ
- 2.8 สั่งให้ปฏิบัติ เป็นการพูดที่มีเจตนาให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม เช่น กำชับ กำชับกำชา คัดคั้น บงการ บังคับ บัญชา ย้ำ เร่ง สั่ง สั่งเสีย สำทับ ฯลฯ
- 2.9 พูดเพื่อรับคำตอบ เป็นการพูดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ กริยา “พูด” เพื่อให้ตอบ คือ กริยา “ถาม” ที่ถามแตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น ชัก ชักไข่ ชักฟอก ถาม ถามไถ่ ไต่ถาม ไต่สวน สอบถาม ฯลฯ
- 2.10 ยกย่องชื่นชมผู้อื่น เช่น ชม ชมเชย ชมเปาะ แซ่ซ้อง สดุดี สรรเสริญ ยอ ป้อยอ ยกยอ เยินยอ ยกยอปอ ปั้น ฯลฯ
- 2.11 กล่าวโทษผู้อื่นทั้งที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง เช่น กล่าวโทษ กล่าวหา ชัด ชัดทอด โทษ ปรักปรีา ฟ้อง ใส่ ความ หาคความ ฯลฯ
- 2.12 หยอกเย้า เช่น กระเช้า เย้า ยั่วเย้า เย้าหยอก ล้อ ล้อเล่น ล้อเลียน สัพยอก หยอกเย้า หยอกเิน ฯลฯ
- 2.13 ประจบเอาใจ เช่น กะหลิกะหลอ ฉอเลาะ ฉะอ้อน ประจบ ประจบประแจง สอพลอ ปะเหลาะประจบ สอพลอ ฯลฯ
- 2.14 แพร่หรือกระจายข่าวสาร เป็นการพูดเพื่อให้ผู้ฟังจำนวนมากได้รับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง โดยผ่านช่องทาง สื่อ หรือโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น โฆษ โฆษจัน โฆษขาน ป่าว ป่าวข่าว ป่าวประกาศ ป่าวร้อง ฯลฯ
- 2.15 โต้แย้งหรือแสดงความคิดไม่เห็นด้วย เช่น ชัด ชัดคอ คัดค้าน คัดจ่าง ค้าน งดข้อ โต้เถียง โต้แย้ง ถกเถียง ท้วง ท้วงติง ทักท้วง ทุ่มเถียง แย้ง ฯลฯ
- 2.16 เล่าเรื่องความทุกข์ เช่น ครวญ คร่ำครวญ โอดครวญ ปรับทุกข์ ร้องทุกข์ ฯลฯ
- 2.17 พูดให้รักในเชิงขู่ว่าว เช่น เกาะเกาะ เกี้ยว เกี้ยวพาราสี เกาะแคะ จีบ เต้าะ ทะเยุโลม และเลียม ลดเลี้ยวเกี้ยว พา ฯลฯ
- 2.18 แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดลักษณะนี้ มีผู้พูดตั้งแต่สองคนขึ้นไป อาจเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันแบบพูดคุย หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ เช่น คุย เจรจา ปรีกษา ทารือ สนทนา ฯลฯ
- 2.19 ขู่ให้กลัว เช่น กรรโชก ขู่ ขู่เข็ญ คัดโทษ ตวาด ตะคอก ฯลฯ
- 2.20 ให้คำมั่นสัญญาหรือพูดยืนยันว่าจะปฏิบัติตามที่ได้พูดหรือกล่าวไว้ เช่น ปฏิญาณ สัญญา สบถ สาบาน ลั่น ปาก ลั่นวาจา ฯลฯ
- 2.21 จูงใจหรือโน้มน้าวใจ เป็นการพูดในลักษณะหว่านล้อมให้เห็นคล้อยตาม เชื่อตาม หรือปฏิบัติตาม โดยใช้ถ้อยคำ เหตุผลที่จูงใจให้คล้อยตามได้ เช่น กล่อม เกลี่ยกล่อม คะยั้นคะยอ ขวน ชักชวน ตะล่อม หว่านล้อม ฯลฯ
- 2.22 แนะนำแนวทาง หรือช่องทางปฏิบัติ เช่น ชี้ช่อง ชี้นำ ชี้แนะ แนะนำ แนะนำ ฯลฯ
- 2.23 พูดเรื่องที่ไม่เป็นจริง เช่น กุ โกหก ตอแหล ปด ปัดปด ฯลฯ
- 2.24 หนุนให้ทำในอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กระทุ้ง ยุ ยุยง ยุส่ง ยุแยง ยุแหย ยุแยงตะแคงชะเยแยงตะแคงรั้ว ฯลฯ
- 2.25 พูดให้สบายใจ เช่น ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ประโลม และ ประเล้าประโลม ฯลฯ

- 2.26 พูดดูหมิ่น เช่น ตราหน้า แย้ย แย้ยหยัน เยาะ เยาะแย้ย เยาะหยัน โยไฟ สบประมาท ฯลฯ
- 2.27 ให้ความรู้ เป็นการพูดที่มีเจตนาให้ผู้ฟังได้รับความรู้ มิใช่แค่เพียงการรับรู้เรื่องราวหรือข่าวสาร เช่น ถ่ายทอด บรรยาย แสดงปาฐกถา สอน อบรม ฯลฯ
- 2.28 สั่งสอน อบรม หรือเตือนสติ เป็นการพูดเน้นการตักเตือน ให้สติ ปลุกฝัง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น จ้าจี้จ้ำไซ ตักเตือน เทศน์ สอน สั่งสอน อบรม ฯลฯ
- 2.29 กล่าวเตือนให้ระมัดระวัง เช่น เตือน เตือนสติ ทัก ปราม สะกิด ฯลฯ
- 2.30 บอกข้อดีของตนในลักษณะโอ้อวด เช่น คุย ไม้ โว อวด โอ้อวด ฯลฯ
- 2.31 ตอบหรือตอบรับ เช่น ขาน ตอบ รับคำ ตกปากรับคำ ตกปากลงคำ ฯลฯ
- 2.32 พูดแสดงไมตรี เช่น ทัก ทักทาย ปราศรัย โอภา โอภาปราศรัย ฯลฯ
- 2.33 ขอโทษยกโทษให้ เช่น ขมา ขอขมา ขอโทษ ขออภัย ขอโทษ ฯลฯ
- 2.34 กล่าวไม่ยอมรับ เช่น บอกปิด บ่ายเบี่ยง เบี่ยงบ่าย แบ่งรับแบ่งสู้ ปฏิเสธ ฯลฯ
- 2.35 กล่าวยืนยันคำพูด เช่น ย้ำ ยืนยัน ยืนยัน ยืนยัน ฯลฯ
- 2.36 ตัดพ้อต่อว่า เช่น ต่อว่า ต่อว่าต่อขาน พ้อ ตัดพ้อ ตัดพ้อต่อว่า ฯลฯ
- 2.37 แสดงความคิดเห็น เช่น ประารภ วิจารณ์ วิพากษ์วิจารณ์ ฯลฯ
- 2.38 กล่าวเชิญ เช่น เชิญ เชื้อเชิญ นิมนต์ อาราธนา ฯลฯ
- 2.39 ทายหรือทำนายเรื่องที่จะเป็นในอนาคต เช่น แก้วฝัน ทาย ทำนาย พยากรณ์ ฯลฯ
- 2.40 พูดเลียบเคียงหรือหยั่งเชิง เช่น ทาบทาม เลียบเคียง หยั่งเสียง ฯลฯ
- 2.41 กล่าวให้พร เช่น ให้พร ให้ศีลให้พร ประสาทพร อวยพร ฯลฯ
- 2.42 พูดแก้ตัวหรือออกตัว เช่น แก้อภัย แก้อภัย ออกตัว ฯลฯ
- 2.43 พูดทำหรือทำทายเป็น เช่น ทำ ทำทายเป็น ฯลฯ
- 2.44 กล่าวขอบคุณ เช่น ขอขอบคุณ ขอใจ ฯลฯ
- 2.45 บอกลา เช่น ลา อำลา ฯลฯ
- 2.46 พูดแสดงความยินยอม ได้แก่ อนุญาต

3. ความหมายแฝงในคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

นอกจากจะบอกเจตนาในการพูดแล้ว คำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำบางคำยังมีความหมายอื่นแฝงอยู่ในถ้อยคำนั้นด้วย ได้แก่ ระดับเสียงในการพูด กริยาอาการในขณะที่พูด อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด ลักษณะของการพูด ถ้อยคำภาษาที่ใช้พูด จำนวนผู้พูด และ ช่วงเวลาของการพูด

3.1 บอกระดับเสียงในการพูด

คำกริยา “พูด” บางคำ ไม่บอกระดับเสียงในการพูด ถ้าต้องการบอกระดับเสียงต้องมีคำบอกระดับเสียงประกอบ เช่น พูดเสียงดัง ถามเสียงเบา เป็นต้น แต่มีคำกริยา “พูด” บางคำที่บอกระดับเสียงในการพูด คือระดับเสียงดังกว่าปรกติ และระดับเสียงเบากว่าปรกติ

3.1.1 ระดับเสียงเบากว่าปรกติ เช่น กู้กัก กู้จี้ จูจี้ กระจู้กระจี้ กระชิบ กระชาบ กระชิบ กระชาบ ชุบชิบ กระชูปกระชิบ กระหุบกระหิมิบ พึมพำ ฯลฯ

3.1.2 ระดับเสียงดังกว่าปรกติ เช่น กระแทก ตะโกน ตะโกน ตะเบ็ง โมงแมง ตวาด ตะคอก ตะเพิด ตีโพย ตีพาย ร้องแแรกแหกกระเชอ เล็ง ลั่งลั่ง โวยวาย สำราก เอ็ด เออะอะเอ็ดตะโร เออะอะมะเทิง ฯลฯ

3.2 บอกกริยาอาการของผู้พูด

คำกริยา “พูด” บางคำ บอกกริยาอาการในขณะที่พูด ได้แก่

3.2.1 แสดงกริยาท่าทางและพูดจาประจบประแจง เอาอกเอาใจ เช่นกะหลีกะหลอ ฉอเลาะ ฉะอ้อน ออเชาะ ตะแหง้ว เต้าะ พร่ำพลอด พลอดรัก ประเล้าประโลม ฯลฯ

3.2.2 บอกกริยาอาการเอะอะโวยวาย เช่น ตีโพยตีพาย ลั่งลั่ง โวยวาย เออะอะ เออะอะมะเทิง เออะอะ โวยวาย ฯลฯ

3.3 บอกอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด คำกริยา “พูด” บางคำ จะบอกอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูดขณะที่พูด ได้แก่

3.3.1 ฟังพอใจหรือมีความสุข เช่น กูกี้ก๊ก กูกี้ ๆ กี้ ๆ จู้จี้ จู้จี้จิ่ง กระจู่กระจู่จี้ กระจู่กระจู่จิ่ง พลอด พลอดรัก ฯลฯ

3.3.2 โกรธหรือไม่ฟังพอใจ เช่น ก่นโคตร จวก เฉ่ง แข่ง แข่งชกหักกระดูก เช่น ดุด่า ดุด่าว่ากล่าว ดุด่าว่า ตี แดกดัน ตะเพิด ตวาด ประชด ประชดประชัน ฯลฯ

3.3.3 เศร้าโศกสะเทือนใจ เช่น ครวญ คร่ำครวญ รำพัน โอดครวญ ฯลฯ

3.4 บอกลักษณะของการพูด

คำกริยา “พูด” บางคำจะบอกลักษณะของการพูด ได้แก่

3.4.1 พูดซ้ำ ๆ พูดบ่อย ๆ พูดไม่หยุดหย่อน คำลักษณะนี้มีเป็นจำนวนมาก เช่น จู้จี้จู้จี้จู้จี้ไซ่ ต่อล้อต่อเถียง เทคนั่น บ่น ฝอย ฟัน พร่ำเพ้อ พลอด พล่าม พิโร ร่ำ รำพัน ร่ำร่ำไร้อัน โอดครวญ ฯลฯ

3.4.2 พูดขัดจังหวะ หรือพูดแทรกขึ้นกลางคันขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ เช่น ชัดคอ ชัดจังหวะ ชัดบท ทะลุ กลางปล้อง สอด ฯลฯ

3.4.3 การพูดแบบใช้คารม เช่น ตีฝีปาก ตีสำนวน เล่นลั่น เล่นสำนวน ฯลฯ

3.4.4 พูดย้อนตอบทันที เช่น ย้อน ย้อนคำ สวน สวนคว้น สวนทันคว้น ฯลฯ

3.4.5 พูดโต้ตอบด้วยอารมณ์ เช่น ต่อปากต่อคำ ต่อล้อต่อเถียง ถกเถียง ทุ่มเถียง ทะเลาะ ทะเลาะเบาะแว้ง ฯลฯ

3.5 บอกลักษณะของถ้อยคำภาษา

คำกริยา “พูด” บางคำ จะบอกลักษณะของถ้อยคำว่าเป็นคำสุภาพไพเราะหรือเป็นคำหยาบ

3.5.1 ถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน เช่น ฉอเลาะ ออเชาะ ออดอ้อน พลอด พลอดรัก ฯลฯ

3.5.2 ถ้อยคำหยาบคาย เช่น ก่นโคตร ต่ำ ต่ำทอ แข่งต่ำ ฯลฯ

3.6 บอกช่วงเวลาของการพูด คำที่บอกช่วงเวลาในการพูด ได้แก่

3.6.1 ช่วงเวลาเริ่มต้นพูด เช่น เกริ่น ทัก ทักทาย ประรภ ประย ออกตัว อารัมภบท เอ่ย เอื่อนอรรด เอื่อนเอ่ย เอื่อนโธฐ เอื่อนวาจา ฯลฯ

3.6.2 ช่วงเวลาท้าย เช่น สรุปรุ ตัดบท ทิ้งท้าย ลงท้าย ส่งท้าย ฯลฯ

3.7 บอกจำนวนผู้พูด

คำกริยา “พูด” บางคำบอกให้รู้ว่าผู้พูดมีเพียงหนึ่งคน หรือมากกว่าหนึ่งคน

3.7.1 ผู้พูดคนเดียว คำกริยา “พูด” ที่มีผู้พูดเพียงคนเดียว มีเป็นจำนวนมาก เช่น พูด บอก กล่าว เล่า เปรย ฯลฯ

3.7.2 ผู้พูดสองคนหรือมากกว่าสองคน เช่น กระจู่กระจู่จิ่ง กระจู่กระจู่จี้ คุย ถก ไต่คารม ประการม ต่อล้อต่อเถียง สนทนา อภิปราย ฯลฯ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาคำกริยาที่หมายถึงการเปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ หรือ “พูด” พบว่า คำกริยาเหล่านี้ มีเป็นจำนวนมาก มีทั้งคำที่เป็นคำโบราณ คำที่ใช้ในบทร้อยกรอง คำที่ใช้ในกฎหมาย คำที่ใช้เป็นราชาศัพท์ ถ้อยคำที่เป็นสำนวน และคำทั่วไป คำโบราณนี้มีทั้งที่พจนานุกรมฯ ระบุไว้ในวงเล็บว่า (โบ) และมีอีกเป็นจำนวนมาก ที่พจนานุกรมฯ ไม่ได้ระบุว่าเป็นคำโบราณ แต่คำเหล่านั้นก็ได้มีใช้สื่อสารในปัจจุบัน เช่นเดียวกับคำที่ใช้ในบทร้อยกรอง มีเป็นจำนวนมากที่พจนานุกรมฯ มิได้ระบุไว้ในบทร้อยกรอง แต่ยกตัวอย่างบทร้อยกรองที่ปรากฏในวรรณคดี และคำเหล่านั้น ก็ได้มีใช้โดยทั่วไป ส่วนคำราชาศัพท์ พจนานุกรมฯ จะระบุเฉพาะคำหลัก ๆ ซึ่งคำเหล่านี้เมื่อนำไปใช้อาจจะประกอบกับคำอื่น ๆ ให้มีความแตกต่างออกไป ด้านคำที่ใช้ในกฎหมายจะมีไม่มากนัก และมีบางคำที่เป็นทั้งภาษาในกฎหมายและใช้ทั่วไป แต่อาจจะมีมีความหมายแตกต่างกันบ้าง นอกจากนี้ก็มีถ้อยคำที่เป็นสำนวน ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำ

ด้านเจตนาของการพูด พบว่า มีหลากหลายมาก ซึ่งบางคำก็บ่งเจตนาได้หลายประการ เช่น “โพนทนา” มีเจตนาที่จะเปิดเผยความไม่ดีของผู้อื่น คำนี้มีเจตนาทั้งการเปิดเผยเรื่องราว การกล่าวถึงผู้อื่นในทางไม่ดี และเจตนาจะให้เรื่องราวนี้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป นอกจากนี้คำกริยาบางคำเมื่อนำไปใช้บ่งเจตนาที่แตกต่างกันไป เช่น “คุย” อาจหมายถึงสนทนาหรือพูดอ้อวุด “ว่า” อาจหมายถึงกล่าวหรือหมายถึงดู เป็นต้น

นอกจากบอกเจตนาในการพูดแล้ว คำกริยา “พูด” หลายคำยังมีความหมายแฝงที่บอกเกี่ยวกับกริยา “พูด” นั้น ได้แก่ บอกระดับเสียงในการพูด บอกกริยาอาการขณะทีพูด บอกอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด บอกลักษณะของการพูด บอกช่วงเวลาในการพูด บอกลักษณะถ้อยคำภาษาที่ใช้พูด และบอกจำนวนผู้พูด แต่บางคำต้องใช้คำอื่นมาประกอบ จึงจะบ่งบอกลักษณะต่าง ๆ ได้ เช่น คำว่า พูด บอก กล่าว ถาม ฯลฯ ใช้คำอื่นมาประกอบได้หลากหลาย เช่น พูดเสียงดัง พูดเบา ๆ พูดจ้อพูดฉลาดาน พูดเต็มเสียง พูดหวาน ๆ ถามเสียงสั้น ถามเบา ๆ บอกเสียงอ่อย ๆ กล่าวเสียงเครียด ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่าคำกริยา “พูด” หลายคำ มีที่มาจากคำคำเดียวกัน โดยเปลี่ยนรูปคำและเสียงของคำ ตามลักษณะของการสร้างคำ ได้แก่ คำประสม คำซ้อน คำแผลง เป็นต้น เช่น คำที่มีที่มาจากคำ “ติ” ได้แก่ ติ ตำหนิ ตำหนิ ตำเนียน ตำเนียน ติเตียน ติฉิน ติฉินนินทา และติเรือทั้งไกลอน คำที่มาจาก “ยุ” ได้แก่ ยุ ยุส่ง ยุยง ยุแยง ยุแหย ยุให้รำด้าให้รำว และยุแยงตะแคงแสะ คำเหล่านี้้อาจจะมีความหมายเหมือน ความหมายใกล้เคียง หรือแตกต่างจากค้หลัก

กล่าวโดยสรุป คำกริยาที่เปล่งเสียงออกเป็นถ้อยคำในภาษาไทย มีเป็นจำนวนมาก แตกต่างกันไป ทั้งประเภทของคำเจตนาของการพูดหรือการสื่อสาร และลักษณะอื่น ๆ ที่แฝงอยู่ในคำเหล่านั้น แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยมีคำใช้อย่างหลากหลาย ทำสื่อความหมายได้ชัดเจน เหมาะสมกับเนื้อหา เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะสมกับบุคคล และเหมาะสมรูปแบบของการสื่อสาร ซึ่งผู้ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารควรเลือกใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องคำกริยาที่เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ลักษณะของภาษาไทยและการใช้ภาษาไทยมีเรื่องที่น่าสนใจ ควรจะนำมาศึกษาต่อไปดังนี้

1. ศึกษาภาษาที่ใช้ในการบรรยายและรายงานการแข่งขันกีฬาฟุตบอล
2. ศึกษาโวหารรักในเพลงไทยสากลและเพลงไทยลูกทุ่ง

เอกสารอ้างอิง

ทมยันตี (นามแฝง). ม.ป.ป. ดาวเรือง. (2 เล่ม) กรุงเทพมหานคร : ศิลปาบรรณาการ.

ทมยันตี (นามแฝง). 2538. ร่มฉัตร. (4 เล่ม) พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บ้านวรรณกรรม.

ทมยันตี (นามแฝง). 2539. ตราบาป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บ้านวรรณกรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

ลักษณวดี (นามแฝง). 2539. มหารानी. (2 เล่ม) พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บ้านวรรณกรรม.

ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

THE NEEDS OF THE SOCIAL WELFARE AMONG THE ELDERLY IN THE CHANTHABURI LOCAL ADMINISTRATIOC ORGANIZATION (LAO)

ณัฐรุฉมิ ทรัพย์อุปลักษณ์, อาภากร มินวงษ์, รัตนา เพ็ชรสูงเนิน

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการด้านสวัสดิการอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 67.76 เมื่อเรียงลำดับความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุจำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ต้องการให้จัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจโรคหัวใจ โรคกระเพาะและตรวจมะเร็งปากช่องอย่างครอบคลุมและทั่วถึง กับต้องการให้จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่รวดเร็ว ความต้องการรองลงมา คือ ต้องการเงินอุดหนุนค่ารักษาพยาบาล และต้องการให้มีคลินิกสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน 2) ด้านสังคม ต้องการมากที่สุด คือต้องการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่า ของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ต้องการให้สนับสนุนกิจกรรมอาชีพนึ่งและต้องการให้จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ 3) ด้านอาชีพและรายได้ ต้องการมากที่สุด คือ ต้องการเงินเดือนแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มเติมจากการรับเบี้ยยังชีพของรัฐบาล รองลงมา คือ ต้องการจัดให้มีกองทุนสวัสดิการในชุมชน และต้องการให้การสนับสนุนเงินทุนศูนย์สงเคราะห์ผู้สูงอายุ 2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 58.67 ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีข้อเสนอเกี่ยวกับรายได้และ ด้านสุขภาพเป็นส่วนใหญ่ คือ เสนอให้จัดเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุเพิ่มเติมจากรัฐบาลจัดให้ และการให้ผู้สูงอายุขอให้มีการจัดบริการด้านสุขภาพอย่างครบวงจร

คำสำคัญ: สวัสดิการ ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to study the need of the elderly in receiving the social welfare services from Local Administrative Organization (LAO), Muang district, Chanthaburi province and to study the satisfaction of the elderly to the social welfare services Local Administrative Organization (LAO), Muang district, Chanthaburi province provided.

The sample consisted of 370 elderly in Subdistrict Administrative Organization (SAO), Muang district, Chanthaburi province. The sample was selected by using systemic random sampling and the sample size was calculated by “Taro Yamane” (r=95). The data was collected by using questionnaires as a research tool and then it was analyzed by frequency, percentage, and content analysis.

The findings of the research were as follows:

1. Overall and in all three aspects; the need of the elderly in receiving the social welfare services was at a high level (67.76%). The aspect that the elderly needed at the highest level was public health and medical care followed by community aspect and job and income aspect.

For public health and medical care, the elderly need annual check-up programs, mobile medical care services, funds to support their payment for healthcare, and clinics for the elderly in the community.

For community aspect, the elderly people need love and taking good care from people in their community. They need funeral support and setting up service centers for the elderly.

For job and income aspect, the first thing the elderly people need is to provide them special monthly financial aids for poor elderly from the organization, although the elderly people receive financial aids for elderly from the government. The second thing is to set up a community foundation, and the third is to have funds to support residential care homes for the elderly.

2. The satisfaction of the elderly to the social welfare services Local Administrative Organization (LAO), Muang district, Chanthaburi province provided was at a high level (58.67%). The elderly people suggested that they need financial aids for elderly and comprehensive health care for the elderly.

Keywords: Social Welfare elderly Local Administration Organization (LAO)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยมีผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ ของประเทศ จากลักษณะสังคมดั้งเดิมไปสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมมีความเจริญก้าวหน้าและทันสมัยมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่เดิมในอดีตที่ผ่านมาคนไทยมีการอยู่ร่วมกันเป็นระบบเครือญาติ เป็นระบบครอบครัวขยายและมีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นกันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นตามความเจริญเติบโตของเมือง และจากการที่สมาชิกในครอบครัวได้แยกย้ายไปประกอบอาชีพที่แตกต่างกันในด้านถิ่น ผลกระทบที่ตามมาคือ ผู้สูงอายุ ถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง มีการดำเนินชีวิตที่ด้อยคุณภาพ มีผลทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ นอกจากนี้บทบาทของผู้สูงอายุในชุมชนยังขาดความสำคัญลงไปทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระของสังคมที่จะต้องให้การดูแล

ปัจจุบันโครงสร้างทางประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากการคาดประมาณจำนวนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติว่ามีจำนวนผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นจาก 5.733 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 เป็น 6.617 ล้านคน ในปี พ.ศ.2548 เพิ่มขึ้นเป็น 7.639 ล้านคนในปี พ.ศ.2553 และ 9.104 ล้านคนในปี พ.ศ.2558 จนถึง 10.776 ล้านคนในปี พ.ศ.2563 ตามลำดับ (ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2550) ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่ภาวะที่เรียกว่า “ภาวะประชากรผู้สูงอายุ” นอกจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ผู้สูงอายุที่มีอายุมาก (Old-Old) ยังมีสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นความซับซ้อนของปัญหาและความต้องการระบบบริการด้านสวัสดิการจึงมีลักษณะที่เป็นการเฉพาะ ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุของโกวิทย์ พวงงาม (2547) พบว่าปัญหาที่สำคัญ ๆ มี 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ปัญหาด้านการดำรงชีพและรายได้ ประการที่ 2 ปัญหาด้านสุขภาพและการรักษาบริการ ประการที่ 3 คือปัญหาด้านจิตใจ ส่วนความต้องการด้านสวัสดิการ ของผู้สูงอายุมี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความต้องการด้านอาชีพและรายได้ ส่วนที่ 2 ความต้องการด้านสุขภาพ และส่วนที่ 3 ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งในการจัดบริการสวัสดิการทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงต้องมีจุดหมายในการที่จะแก้ปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้สูงอายุอย่างชัดเจน โดยได้มีการประกาศ ใช้แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2546 โดยในบทบัญญัติ ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดแนวนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเป็นสำคัญ ซึ่งแนวทางและมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ดีได้ คือ การจัดระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ด้วยการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและดำเนินการดังกล่าว นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งกำหนดไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 53 บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ” แสดงให้เห็นว่า

รัฐธรรมนูญมีเจตนาที่จะให้รัฐช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และรัฐต้องจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งตนเองได้

การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ มีหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งถึงแม้จะมีหน่วยงานดังกล่าวรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริม การคุ้มครอง การป้องกันและบำบัดฟื้นฟู รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้สูงอายุแต่ก็ยังไม่ชัดเจนและเพียงพอ โดยการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุที่รัฐได้ดำเนินการนั้นมักจะถูกอยู่ในรูปของศูนย์บริการผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์คนชรา และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยภาครัฐของกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งพบว่า การให้บริการและการพัฒนายังไม่ทั่วถึงและครอบคลุมทุกปัญหา

ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุนั้นมิได้มีเพียงแคหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ยังมีองค์กรอื่น ๆ อีก เช่น องค์กรภาคเอกชน องค์กรในชุมชน องค์กรศาสนา รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้เข้าร่วมดำเนินการด้วย ซึ่งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยในบทบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับได้กำหนดให้แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ คือ การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนี้กฎหมายแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส แต่การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเท่าที่ควร โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและมุ่งพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการพัฒนาด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการงานด้านการพัฒนาสุขภาพของประชาชนและสุขภาพของชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม และคณะ, 2544)

ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยจัดสวัสดิการแทนภาครัฐ โดยการร่วมดำเนินงานโครงการศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด/มัสยิด ซึ่งมีความครอบคลุมกว่า 200 แห่งทั่วทั้ง 76 จังหวัด และคาดว่าจะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งมีความตระหนักถึงเรื่องการจัดสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญและมีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีภารกิจ มีบทบาทที่สำคัญในการเข้ามาดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง (โกวิทย์ พวงงาม, 2547) เพื่อเป็นการแสวงหาทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับทิศทางการกระจายอำนาจ กล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มีข้อมูล มีความรอบรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางประชากรของชุมชน และเป็นผู้รู้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ และยังมีอำนาจอิสระในการกำหนดทิศทางการวางแผนและการตัดสินใจในการที่จะสนับสนุนงานด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ทั้งนี้เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี ภายใต้การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาเห็นว่าการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมกันจัดสวัสดิการ ดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและสำรวจว่าความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีอะไรบ้าง เพื่อเสนอให้รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบ โดยผู้ศึกษาเลือกศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาในประเด็นดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 7 แห่ง โดยมีขนาดประชากรทั้งสิ้น

4,351 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้สูงอายุที่มีรายชื่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุจำนวน 11 ชมรม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 370 คน

เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุซึ่งจำแนกออกได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านสังคม และด้านอาชีพและรายได้ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยสอบถามถึงความต้องการว่าต้องการหรือไม่ต้องการ ถ้ามีความต้องการ สามารถจัดลำดับออกเป็น 3 ลำดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือค่าความถี่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60 - 94 ปี ส่วนใหญ่มีอายุ 60-70 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา สถานภาพสมรส สมาชิกในครัวเรือนอยู่ร่วมกัน 4-5 คน จำนวนบุตรของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ยังมีชีวิตอยู่ 3-4 คน แต่พบว่าผู้ที่ไม่บุตร มีถึงร้อยละ 10.27 การอาศัยอยู่ในครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลาน แต่ก็มีผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยอยู่ลำพังคนเดียว ร้อยละ 5.95 ซึ่งก็เป็นส่วนน้อย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่สายตาดีอ่านหนังสือได้สบายมาก ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่อยู่มาตั้งแต่เกิด ส่วนการเป็นเจ้าของที่พักอาศัยและที่ดินส่วนมากมีเป็นของตนเอง ส่วนผู้ที่ไม่มีที่พักอาศัยคิดเป็นร้อยละ 1.89

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินฝากเงินออม แต่ก็ไม่มีหนี้สิน มีรายได้จากของตนเอง/บุคคลอื่นและเบี้ยยังชีพ ส่วนผู้ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 5.68 ทางด้านสุขภาพและโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ พบว่าไม่ค่อยแข็งแรงแต่ก็พอช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งใกล้เคียงกับสุขภาพของผู้สูงอายุอีกกลุ่มที่มีความปกติแข็งแรงช่วยเหลือตัวเองได้ ส่วนของโรคประจำตัว ผู้สูงอายุระบุว่าโรคประจำตัว ร้อยละ 60.81 ซึ่งก็เป็นโรคของผู้สูงอายุทั่ว ๆ ไป

ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านสวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 84.01 ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 67.76 ถ้าเรียงลำดับในแต่ละด้าน พบว่า

1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล พบว่าลำดับความต้องการ 3 ลำดับ คือ มากที่สุด มีจำนวนสองด้าน ได้แก่ ต้องการให้จัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจโรคหัวใจ โรคกระเพาะและตรวจกระดูกอย่างครอบคลุมและทั่วถึง กับ ต้องการให้จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่รวดเร็ว เมื่อพิจารณาระดับความต้องการที่ต้องการให้จัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจโรคหัวใจ โรคกระเพาะและตรวจกระดูกอย่างครอบคลุมและทั่วถึง มีระดับมากร้อยละ 85.19 ปานกลางร้อยละ 10.34 และระดับน้อยร้อยละ 4.47 และต้องการจัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่รวดเร็ว มีระดับความต้องการมากร้อยละ 77.94 ปานกลาง 15.36 และระดับน้อย ร้อยละ 6.70 ความต้องการรองลงมา คือต้องการเงินอุดหนุนค่ารักษาพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 93.78 เมื่อพิจารณาระดับความต้องการเงินอุดหนุนค่ารักษาพยาบาล มีระดับความต้องการมาก ร้อยละ 80.69 ปานกลางร้อยละ 10.38 และระดับน้อย ร้อยละ 8.93 และต้องการจัดให้มีคลินิกผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 92.16 ซึ่งมีระดับความต้องการมากร้อยละ 62.76 ปานกลางร้อยละ 23.46 และระดับน้อย ร้อยละ 13.78

2) ด้านสังคม เมื่อเรียงลำดับความต้องการ 3 ลำดับ พบว่า มากที่สุด คือต้องการสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 95.95 โดยมีระดับความต้องการมากร้อยละ 78.59 ปานกลางร้อยละ 12.11 และระดับน้อย ร้อยละ 9.30 รองลงมา คือต้องการสนับสนุนกิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 94.59 โดยมีระดับความต้องการมาก ร้อยละ 68.86 ปานกลาง ร้อยละ 15.43 ระดับน้อย ร้อยละ 15.71 และต้องการให้จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคม แก่ผู้สูงอายุร้อยละ 93.24 โดยมีระดับความต้องการมาก ร้อยละ 68.70 ปานกลางร้อยละ 16.52 และระดับน้อยร้อยละ 14.78

3) ด้านอาชีพและรายได้ เมื่อเรียงลำดับความต้องการ 3 ลำดับ พบว่า มากที่สุด คือ ต้องการเพิ่มเงินเดือนแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มเติมจากการรับเบี้ยยังชีพของรัฐบาล ร้อยละ 97.84 โดยมีระดับความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 86.19 ปานกลาง ร้อยละ 10.22 และระดับน้อย ร้อยละ 3.59 รองลงมา คือ ต้องการจัดให้มีกองทุนสวัสดิการในชุมชน ร้อยละ 95.14 โดยมีระดับความต้องการมาก ร้อยละ 63.07 ปานกลาง ร้อยละ 19.32 และระดับน้อยร้อยละ 17.61 และต้องการการ

สนับสนุนเงินทุนศูนย์สเคราะห์ผู้สูงอายุร้อยละ 92.70 มีระดับความต้องการมาก ร้อยละ 56.85 ปานกลางร้อยละ 30.03 และระดับน้อยร้อยละ 13.12

เมื่อพิจารณาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในภาพรวมทั้งสามด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการ 3 ลำดับมากที่สุด ได้แก่ ต้องการเพิ่มเงินเดือนแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มเติมจากการรับเบี้ยยังชีพของรัฐบาล ร้อยละ 97.84 รองลงมาต้องการการบริการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจโรคหัวใจ โรคเมเร็ง และตรวจมวลกระดูก อย่างครอบคลุมและทั่วถึง และต้องการจัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่รวดเร็ว ร้อยละ 96.76 และต้องการให้ สนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 95.95 ตามลำดับ

ส่วนความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการและการบริการด้านสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมาก คิดเป็นร้อยละ 58.67 รองลงมา มีความ พึงพอใจน้อย คิดเป็นร้อยละ 31.33 และมีในส่วนที่ไม่พึงพอใจในการจัดสวัสดิการและการบริการ ด้านสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 10.00

สรุปและอภิปรายผล

1. ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามลำดับ คือ ต้องการมากที่สุด ได้แก่ ต้องการให้เพิ่มเงินเดือนแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มเติมจากการรับเบี้ยยังชีพของรัฐบาล รองลงมาต้องการให้บริการตรวจสุขภาพประจำปี ตรวจโรคหัวใจ โรคเมเร็ง และตรวจ มวลกระดูก อย่างครอบคลุมและทั่วถึง และต้องการจัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่รวดเร็ว รวมถึงต้องการให้สนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประชาสัมพันธ์กับการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจ ส่วนความต้องการของผู้สูงอายุนั้น ต้องการความช่วยเหลือด้านการเงินและการรักษาพยาบาล และเป็นไปในทางเดียวกันกับ โกวิท พวงงาม (2547) ที่ทำการศึกษ เรื่อง การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการและกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ และศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ในการจัดสวัสดิการสังคมที่มีต่อรัฐบาล โดยความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุยังต้องการบริการเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่มีความยากจน ซึ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ เสรี ทองเลิศ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการและความพึงพอใจด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความต้องการด้านสวัสดิการ ผู้สูงอายุต้องการให้จัดหาหนี้รับส่งผู้ที่มีโรคประจำตัวและผู้สูงอายุที่ต้องการไปพบแพทย์ รวมไปถึงต้องการให้จัดหาเครื่องอุปโภค บริโภคตามฤดูกาล ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตระการพืชผลในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ส่วนความต้องการให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอที่มีมากถึงร้อยละ 95.95 นั้นมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริวรรณ ศิริบุญ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีตัวอย่างการจัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงมีปัญหาเรื่องความเหงา ความว้าเหว่ นอกจากต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสุขภาพแล้ว สิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการคือ การพบปะสังสรรค์ หรือการมีองค์กรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อเป็นการให้ผู้สูงอายุได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีความสำคัญและมีคุณค่า

2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้านการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเสรี ทองเลิศ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการและความพึงพอใจด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตระการพืชผลในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการใส่ใจเป็นพิเศษกับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทั้งด้านสุขภาพ ด้านรายได้และการดำรงชีวิต ควรมีโครงการร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือและให้บริการแก่ผู้สูงอายุเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน เช่น โรงพยาบาลรัฐและเอกชน

และควรมีโครงการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับผู้สูงอายุเพื่อสร้างความเอื้ออาทรและความเข้าใจกันระหว่างคนในชุมชนกับผู้สูงอายุในชุมชนทั้งนี้เพื่อพัฒนาสังคมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพมากกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผนงาน : ควรกำหนดนโยบายและแผนงานในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ ด้านร่างกายและด้านจิตใจและด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่และทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป : การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณในการวิจัยจึงศึกษาได้เฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท เพื่อทำการเปรียบเทียบ และควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ให้ผู้สูงอายุและผู้บริหารท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม เพื่อจะได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. 2547. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกวิทย์ พวงงามและคณะ. 2544. รายงานการศึกษาภารกิจ อบต. และความเข้มแข็งของประชาคมตำบลในการจัดการกับปัญหาสุขภาพชุมชนระดับตำบล. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ณัฐรุจฉิม ทรัพย์อุบลมณี. การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาลินี วงษ์สิทธิ์ และศิริวรรณ ศิริบุญ. 2544. ประชาสัมพันธ์กับการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ ศิริบุญ. 2543. การตอบสนองของชุมชนต่อปัญหาด้านสุขภาพผู้สูงอายุ. สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี ทองเลิศ. 2550. ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการศึกษาระยะ มหาบัณฑิตวิทยาลัย การปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Yamane, T. 1973. *Statistic: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.

**การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี**
**THE CONTROL OF THE FINANCIAL RISK OF UBON SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT, UBONRATCHATHANI PROVINCE**

สุนี บงเทพ, คุณ โทชน์
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทาง การแก้ไขปัญหาการควบคุมความเสี่ยงและลดความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเนื้อหาในการศึกษาและกรอบแนวคิดในการศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินงาน และด้านการใช้เทคโนโลยี กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลอุบล รองนายกเทศมนตรีตำบลอุบล ปลัดเทศบาลตำบลอุบล ผู้อำนวยการกองคลัง เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี เจ้าพนักงานพัสดุ เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่ทะเบียนและทรัพย์สิน รวม 9 คน ใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในการเก็บและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปเป็นคำร้อยละและการพรรณนาในประเด็นที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

ด้านวัฒนธรรมองค์กร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกรงใจผู้บริหารและกังวลว่าจะกระทบต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ มีการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและการเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่เป็นไปตามเทศบัญญัติ ด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินการหน่วยงานเจ้าของโครงการไม่ประสานงานและตรวจสอบงบประมาณกับหน่วยงานคลังก่อนเสนอขออนุมัติโครงการ ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้และไม่สามารถแก้ไขเองได้ และเมื่อมีการโอนย้ายเจ้าหน้าที่ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติแทนได้ ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า

ส่วนปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมความเสี่ยง และลดความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล ด้านวัฒนธรรมองค์กรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ปฏิบัติตามขั้นตอนและระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ เทศบาลต้องสร้างความเข้าใจโดยจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน หรือขั้นตอนการทำงานที่ช่วยให้สามารถทำงานได้ง่ายขึ้น ด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินการทางการเงิน ควรมีการชี้แจงและให้ความรู้แก่ข้าราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำได้เข้าใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณให้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และได้ประโยชน์สูงสุด ส่วนการใช้เทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่มีความสามารถที่จะประยุกต์ใช้โปรแกรมที่มีไม่เพียงพอ จึงควรสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมการใช้ระบบสารสนเทศ และโปรแกรมทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ : การควบคุมความเสี่ยง การลดความเสี่ยง การเงิน

Abstract

The purposes of this study are to investigate the financial risk management techniques in the Tambon Ubon Municipality. The conceptual framework used in this study covers four aspects of public organizational management: organizational culture, management process, rules and regulations, and use of management information technology. The researchers use the in-depth interview and focus-group discussion techniques to gather information from local government officials involved in the financial risk management process.

In the organizational culture aspect, local government officials are disinclined to openly discuss management-related issues with the administrators due to the fear of demotion. With regard to the rules and regulations, there were several procurement cases in the past that did not conform to the

government legal procedures. Also, many local government officials did not properly follow the government policies and did not have sufficient knowledge about information technology.

The research findings reveal that organizational culture determines the effectiveness of financial risk management. Local government officials at all levels must be informed about the importance of risk management and embrace it as part of their work. They must be made aware of all related government rules and regulations, particularly those involving financial and budgetary matters.

Keywords : Risk Control. Risk Reduction. Finance.

บทนำ

ความเสี่ยงทางการเงินเป็นอีกความเสี่ยงหลักขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยหลัก การแล้วความเสี่ยงทางการเงิน คือ ความเสี่ยงที่จะได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่สำคัญตามหลักการกำกับดูแลที่ดีโดยจะช่วยให้การบริหารงานและการตัดสินใจด้านต่างๆ เช่น การวางแผน การกำหนดกลยุทธ์ การติดตามควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่างๆดำเนินไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งช่วยลดการสูญเสีย และโอกาสที่ทำให้เกิดความสูญเสียแก่องค์กร

สำหรับการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชน เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 7 ชุมชน ใน 2 ตำบล คือ ตำบลขามใหญ่ และตำบลแจระแม การบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลอุบล ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีปัญหาในการดำเนินการในหลายด้าน ประกอบกับรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย การวางโครงสร้างการบริหาร และระเบียบต่างๆหลายครั้งจึงทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาในการบริหาร โดยเฉพาะปัญหาทางด้านงบประมาณที่ไม่แน่นอน และไม่เพียงพอกับการกำหนดแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลอุบล ทำให้ขีดความสามารถในการพัฒนา และการบริหารงบประมาณขาดประสิทธิภาพและส่งผลสะท้อน ไปสู่การแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลอุบล ไม่มีประสิทธิภาพไปด้วย

ดังนั้น การบริหารงานการเงินจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจโดยเฉพาะในการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินอย่างรอบคอบและถี่ถ้วน เพื่อจะได้วางแผนหรือลดความเสี่ยงได้ การบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลอุบล ผู้ศึกษาเห็นว่ายังมีความเสี่ยงอันเกิดจากการได้มาที่ถูกกำหนดไว้หลายประการ อย่างไรก็ตาม แผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลอุบล จะมุ่งเน้นที่การตอบสนองนโยบายรัฐ และการให้ บริการประชาชนเป็นหลัก ดังนั้น ผู้ศึกษาซึ่ง ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องในการบริหารรายรับรายจ่ายของเทศบาลตำบลอุบล จึงต้องการศึกษาการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล เพื่อวางแผนและรองรับความสูญเสียไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อเกิดความสูญเสียขึ้นจะมีแนวทางดำเนินการอย่างไรให้องค์กรสามารถเดินหน้าต่อไปได้ แม้จะเป็นการดำเนินงานต่อไปเพียงบางส่วนก็ตาม โดยผู้ศึกษาเห็นว่า จะเป็นประโยชน์สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบล ราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาการควบคุมความเสี่ยงและลดความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ดำเนินการศึกษา ได้แก่ เทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารและพนักงานเทศบาล รวม 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มี 2 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการจัดการสนทนากลุ่ม ผู้บริหารเทศบาลและพนักงานเทศบาลจำนวน 9 คน เพื่อประเมินการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาทำการแปรผล การศึกษา ในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและสรุปผล โดยอาศัยความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผล

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบล ราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มีผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรของเทศบาลตำบลอุบลในปัจจุบัน ยังมีการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและระเบียบของทางราชการ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามนโยบายของผู้บริหาร ทำให้การตรวจ สอบการควบคุมงานไม่ได้มาตรฐาน เพราะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกรงใจผู้บริหาร และกังวลว่าจะกระทบต่อความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ การเสนอขออนุมัติโครงการ ไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานที่ควบคุมงบประมาณว่ามีงบประมาณดำเนินการเพียงพอหรือไม่

1.2 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ

เทศบาลมีการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามเทศบัญญัติที่ตั้งไว้ การใช้จ่ายโครงการไม่คุ้มค่า สิ้นเปลืองเพราะทำตามใจผู้บริหาร ผู้บริหารสั่งให้ข้าราชการปฏิบัติราชการ โดยหลีกเลี่ยงระเบียบกฎหมายที่มีอยู่ การควบคุมการก่อสร้างที่ไม่ได้มาตรฐาน การไม่คำนึงถึงสถานะการคลังในการรับโอนพนักงาน การไปทัศนศึกษาที่ไม่เกิดความคุ้มค่า

1.3 ด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินการ

เทศบาลตำบลอุบล มีความเสี่ยงในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน หน่วยงานเจ้าของโครงการไม่ประสานงานตรวจสอบงบประมาณกับหน่วยงานคลังก่อนเสนอขออนุมัติโครงการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ถูกชี้แจงโดยฝ่ายการ เมืองให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะเสี่ยงต่อการทำผิดระเบียบ

1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี

เทศบาลตำบลอุบล ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ และมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความ สามารถเป็นเพียงผู้ใช้ แต่ไม่มีความรู้ที่จะสามารถแก้ไขได้ เมื่อเกิดปัญหากับระบบหรือโปรแกรม ไม่สามารถประยุกต์ใช้โปรแกรมและปรับปรุงให้ทันสมัยได้ด้วยตนเอง

2. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทาง แก้ไขปัญหาการควบคุมความเสี่ยงและลดความเสี่ยงทางการเงิน ของเทศบาลตำบลอุบล มีผลการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

2.1 ด้านวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรของเทศบาลตำบลอุบลในปัจจุบัน ยังมีการปฏิบัติข้ามขั้นตอนและระเบียบของทางราชการ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารและเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง ทำให้การตรวจสอบ การควบคุมงานไม่ได้มาตรฐาน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกรงใจผู้บริหาร และกลัวว่าตนเองจะไม่ก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ แนวทางการแก้ไขราชการ ทุกคนต้องเข้าใจในการบริหารงานราชการ โดยเฉพาะงานการเงินการคลังว่า ต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอนและยึดระเบียบกฎหมาย หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด ควรมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส มีการตรวจติดตามและประเมินผล ทุกระยะและเปิดโอกาสให้ ประชาชนร่วมตรวจสอบด้วย

2.2 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ

การเบิกจ่ายงบประมาณของเทศบาลตำบลอุบลไม่เป็นไปตามเทศบัญญัติที่ตั้งไว้ การใช้จ่าย โครงการไม่คุ้มค่าและสิ้นเปลือง เพราะทำตามใจของผู้บริหาร และผู้บริหารสั่งให้ข้าราชการ ปฏิบัติราชการ โดยเลี่ยงระเบียบกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้น แนวทางการแก้ไขจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องควบคุม หรือลดความเสี่ยงนั้นโดยการสร้างความเข้าใจการจัดฝึกอบรม ทักษะการปฏิบัติงาน การชี้แจงหรือให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดทำข้อมูลหรือคู่มือหรือขั้นตอนการทำงานที่ช่วยให้สามารถทำงานได้ง่ายขึ้น

2.3 ด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินงาน

เทศบาลตำบลอุบลมีการจัดซื้อจัดจ้างไม่ เป็นไปตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน หน่วยงาน เจ้าของโครงการ ไม่ประสานงานตรวจสอบงบประมาณกับหน่วยงานคลังก่อนเสนอขออนุมัติโครงการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ถูกชี้แจงโดยฝ่ายการ เมืองให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะเสี่ยงต่อการทำผิดระเบียบ ดังนั้น จึงควรมีการชี้แจงและให้ความรู้แก่ข้าราชการ ทั้งฝ่ายการ เมืองและฝ่ายประจำได้เข้าใจและรู้ถึงกระบวนการหรือวิธีการเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลให้ถูกต้อง รวมถึงการใช้งบประมาณน้อยแต่ได้ประโยชน์สูงสุด การใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามโครงการ จะควบคุมความเสี่ยงทางการเงินได้

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยี

ระบบการจัดการและระบบสารสนเทศทางการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลอุบล ยังไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเป็นเพียงแต่ผู้ ใช้ตามคู่มือที่กำหนดมาให้ ไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และไม่สามารถแก้ไขเองได้เมื่อเกิดปัญหา กับระบบหรือโปรแกรม โดย เฉพาะเมื่อมีโปรแกรมใหม่ๆซึ่งจัดทำจากหน่วยงานอื่น เช่น กรมบัญชีกลาง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น คลังจังหวัด หรือธนาคารที่รับจ่ายเงิน และเมื่อเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติไม่อยู่หรือโอนย้ายไป เจ้าหน้าที่ที่เหลือก็ไม่สามารถปฏิบัติทดแทนได้ เพราะไม่ได้รับการอบรมหรือฝึกฝนให้รู้จักการใช้โปรแกรม ทำให้การทำงานสะดุดเกิดความล่าช้า และมีผลต่อการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นได้

แนวทางการแก้ไข เทศบาลตำบลอุบลควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม การใช้ระบบสารสนเทศ และโปรแกรมทางการเงินอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะโปรแกรมมีการพัฒนาตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ต้องรู้ทันและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ให้ทันสมัยด้วย

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากผลการศึกษาที่กล่าวแล้ว ขอนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านวัฒนธรรมองค์กร ผลการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของเทศบาลตำบลอุบลในปัจจุบัน มีการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและระเบียบของทางราชการ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารทำให้การตรวจสอบการควบคุมงานไม่ได้มาตรฐาน การเสนอขออนุมัติโครงการไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานที่ควบคุมงบประมาณว่ามีงบประมาณดำเนินการเพียงพอหรือไม่ ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ เนื่องจาก หน่วยงานเทศบาลตำบลอุบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีผู้บริหารมาจากประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาล ประสบการณ์การบริหารจึงแตกต่างกัน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานก็คอยแต่ยึดกฎหมายและระเบียบเป็นหลัก การระมัดระวังไม่ประพฤตินอกกรอบหรือแนวทางการปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ถูกสั่งสมมา แต่ก็มีไม่น้อยที่ข้าราชการมักถูกสั่งการให้เสี่ยงกฎหมายหรือระเบียบ โดยมีอำนาจหรืออิทธิพลอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้ข้าราชการหลายคนตกเป็นผู้กระทำผิดต่อกฎหมายระเบียบข้อบังคับของราชการเสียอนาคตไปจำนวนไม่น้อย จึงไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ที่ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการบริหารที่เปิดโอกาส/จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการบริหาร การร่วมวางแผน การร่วมรับผิดชอบ การร่วมตัดสินใจและการร่วมพัฒนา รวมทั้งเสนอแนะข้อคิด เห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระในการตัดสินใจทำงาน ภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่ได้รับมอบหมาย ส่วนปัญหาสาเหตุและข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขการควบคุมความเสี่ยงทางการเงิน ด้านวัฒนธรรมองค์กร ก็พบว่า ผู้บริหารมีการชี้แนะให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเสี่ยงที่จะไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและระเบียบของทางราชการว่าด้วยวินัยทางการเงินการคลังที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า ระเบียบขั้นตอนของทางราชการมีความละเอียดและต้องมีระบบการตรวจสอบหลายขั้นตอน รวมถึงต้องมีผู้ร่วมรับผิดชอบในรูปแบบคณะกรรมการด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มาริสว กาญจนะ(2552)ที่ได้อธิบายค่านิยมและเป้าหมายของวินัยทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึง กรอบแนวทางสำหรับการบริหารจัดการการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย การคลัง การหารายได้ การใช้จ่ายเงิน การก่อหนี้ เงินสะสม และทรัพย์สินเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้

2. การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ทำให้การปฏิบัติงานการเงินมีกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เมื่อทุกฝ่ายร่วมมือกันทำให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ ประชาชนก็จะได้รับประโยชน์และคุ้มค่า สามารถควบคุมและลดความเสี่ยงทางการเงินได้ ทั้งนี้ เนื่องจาก เทศบาลต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด เพราะหากไม่ปฏิบัติตามระเบียบก็จะถูกตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่ป้องกันการทุจริต สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณิชภัทรพรณ คุวิเศษแสง (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารความเสี่ยงจัดเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน อันนำมาสู่ความเสียหาย ความสูญเสียแก่ทรัพย์สินของหน่วยงาน ส่วนปัญหา สาเหตุ และข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆก็พบว่า การเสี่ยงไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิธีปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดจะถูกตรวจสอบจากหน่วยเหนือที่กำกับดูแล ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายหรือระเบียบต่างๆที่ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานทั่วไปของทุกส่วนราชการ เป็นความเสี่ยงภายนอกที่อยู่นอกเหนืออำนาจ

ขององค์กรจะแก้ไขเองได้ และทุกคนในองค์กรมีโอกาสปฏิบัติไม่ถูกต้อง แนวทางการแก้ไขจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องควบคุมหรือลดความเสี่ยงนั้นโดยสร้างความเข้าใจ จัดฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติงาน ชี้แจงหรือให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลหรือคู่มือหรือขั้นตอนการทำงานที่ช่วยให้สามารถทำงานได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤมล สะอาดโฉม (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการความเสี่ยงจะต้องมีการดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยงโดยการฝึกอบรมบุคลากร หรือการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ

3. การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินการ ผลการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลอุบลมีความเสี่ยงในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ไม่เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน หน่วยงานเจ้าของโครงการไม่ประสานงานตรวจสอบงบประมาณกับหน่วยงานคลังก่อนเสนอขออนุมัติโครงการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ถูกชี้แจงโดยฝ่ายการเมืองให้ปฏิบัติงานที่มีลักษณะเสี่ยงต่อการทำผิดระเบียบ ที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากกระบวนการหรือวิธีดำเนินการทางการเงินมีขั้นตอนมากยุ่งยากซับซ้อนทำให้งานล่าช้า การมีขั้นตอนมากไม่ใช่ว่าเป็นปัญหาเท่ากับที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบทางการเงิน การให้ความรู้ความเข้าใจโดยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เกิดทักษะจากการฝึกฝนอบรม จึงเป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นแก่องค์กรได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤมล สะอาดโฉม (2551) ที่กล่าวว่าการจัดการความเสี่ยงขององค์กรทำได้โดยการปรับปรุงกระบวนการทำงาน และควบคุมให้รัดกุมขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการทำงานและการควบคุมต่างๆที่ดำเนินการมีการตอบสนองความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัญหา สาเหตุ และข้อเสนอแนะแนวคิดในการแก้ไขการควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านกระบวนการหรือวิธีดำเนินการ ก็พบว่า กระบวนการหรือวิธีดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างหรือการปฏิบัติงานทางการเงินที่ไม่เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีความเสี่ยงสูงต่อการทำผิดระเบียบที่จะส่งผลกระทบต่อควบคุมและลดความเสี่ยงได้ยากมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤมล สะอาดโฉม (2551) ที่อธิบายไว้ว่า กระบวนการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการบันทึกข้อมูลทางการเงินผิดพลาด หากองค์กรขาดระบบการตรวจสอบที่ดี ความผิดพลาดเหล่านี้อาจนำไปสู่ความสูญเสียทางการเงินที่สูงมากต่อองค์กรได้

4. การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินด้านการใช้เทคโนโลยี ผลการศึกษา พบว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการรายงาน การบันทึกกรายรับรายจ่ายประจำเดือน การจัดทำแผนที่ภาษีให้เกิดความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ทำให้มีข้อมูลด้านงบประมาณที่สามารถจะนำมาใช้ในการจัดทำโครงการและแผนงานที่ตั้งไว้ได้ทันที ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องรู้ข้อมูลสถานะการเงินของตนเองว่า มีฐานะการคลังเพียงพอต่อการใช้จ่ายหรือไม่ และในการที่จะเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างไร ทันท่วงที ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล การบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบและการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารก็สามารถที่จะบริหารงบประมาณองค์กรและพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤมล สะอาดโฉม (2551) ที่อธิบายไว้ว่า ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกำหนด จัดเก็บ และสื่อสารตามรูปแบบและระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ประโยชน์ได้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้การจัดทำรายงานของการดำเนินการ การเงิน และกฎระเบียบขององค์กร และยังสามารถสื่อสารกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกได้ด้วย ส่วนปัญหา สาเหตุ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการควบคุมความเสี่ยงทางการเงิน ด้านการใช้เทคโนโลยี ก็พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องมีการประยุกต์ใช้และปรับปรุงระบบข้อมูลให้ทันสมัยเสมอ รวมถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถใช้เครื่องมือและโปรแกรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและลดความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤมล สะอาดโฉม (2551) ที่กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศหรือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการสื่อสารที่ทั่ว ถึงทั้งองค์กรคือจากระดับบนลงล่าง และจากระดับล่างไปบนตลอดจนระดับแนวราบ บุคลากรทุกคนจะต้องได้รับทราบสารสนเทศจากผู้บริหารเกี่ยวกับการควบคุมที่สำคัญที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเข้าใจถึงบทบาทของตนในระบบการควบคุมภายใน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การควบคุมความเสี่ยงทางการเงินของเทศบาลตำบลอุบล อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในปัจจัยทั้ง 4 ด้านแล้วนั้น ได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและถูกต้องเป็นแนวทางที่บุคลากรในองค์กรสามารถยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาได้ แต่ในการปฏิบัติงานการเงินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีองค์ประกอบมากมาย ต้องมีการปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบกฎหมายหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด เทศบาลตำบลอุบลจึงควรที่จะต้องมีการวางมาตรการควบคุมภายในให้ชัดเจนทุกกองฝ่าย รวมถึงต้องมีเจ้าหน้าที่ควบคุมภายในตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจใน

ระบบงานและระเบียบปฏิบัติขั้นตอนการปฏิบัติให้แม่นยำ โดยถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญในการสร้างความเข้าใจให้กองงานอื่นได้ทราบด้วย

2. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ทำให้การปฏิบัติงานการเงินมีกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เทศบาลต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิธีปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด เพราะหากไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ก็จะถูกตรวจสอบจากหน่วยเหนือขึ้นไปที่กำลังคืบคลานอยู่ จึงเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องสร้างความเข้าใจ โดยจัดฝึกอบรม พัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ชี้แจงหรือให้ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลหรือคู่มือหรือขั้นตอนการทำงานที่ช่วยให้สามารถทำงานได้ง่ายขึ้น

3. กระบวนการหรือวิธีดำเนินการทางการเงินมีความเสี่ยงสูงหากไม่เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เทศบาลตำบลอุบลควรมีการชี้แจงและให้ความรู้แก่ข้าราชการทั้งฝ่ายการ เมืองและฝ่ายประจำ ได้เข้าใจและรู้ถึงกระบวนการหรือวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของเทศบาลให้ถูกต้อง รวมถึงการใช้งบประมาณให้ถูกต้องตามโครงการจะควบคุมความเสี่ยงทางการเงินได้

4. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในระบบงานการเงิน มีความสำคัญและจำเป็นในทุกๆด้านของทุกกองงาน เพราะระบบสารสนเทศที่ดีและเป็นปัจจุบันมีประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารงาน การตรวจสอบฐานะการคลัง การรายงาน สถานการณ์รายรับรายจ่าย การบันทึกรายรับรายจ่ายประจำเดือน การจัดทำแผนที่ภาษีให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ทำให้มี ข้อมูลด้านงบประมาณที่สามารถจะนำมาใช้ในการจัดทำโครงการและแผนงานที่ตั้งไว้ได้ทันที แต่การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องมีความรู้และสามารถปรับปรุงระบบข้อมูลให้เป็นปัจจุบันได้อยู่เสมอ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการควบคุม ความเสี่ยงและลดความเสี่ยงทางการเงินได้อย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง. 2552. การบริหารความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล. สืบค้นจาก

<http://blog.buu.ac.th/blog/supply/132>.

ธงชัย สันติวงษ์. 2543. หลักการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

มาริสสา กาญจนะ. 2552. กรแบวินัยการเงินการคลังสู่การพัฒนาที่มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ :

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานการคลัง.

นฤมล สอาดโหม. 2551. การบริหารความเสี่ยงองค์กร. กรุงเทพฯ : ฐานบุ๊คส์

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ฉบับสมบูรณ์
(Poster Presentation)

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

การสร้างบทเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย THE CONSTRUCTION OF LESSONS IN BOOLEAN ALGEBRA FOR STUDENTS IN MATHAYOM 4-6

นัฐพล นพแก้ว

ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบทเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบคละความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบฝึกหัดระหว่างเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน และแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน คือ ร้อยละ 72.69 (E_1) และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียน คือ ร้อยละ 70.56 (E_2) จะได้ว่าบทเรียนเรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 72.69/70.56 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: การสร้างบทเรียน/ พีชคณิตบูลีน/ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

The purposes of this study were to construct lessons on Boolean Algebra for students in Mathayom 4 – 6, to find the efficiency level of the lessons constructed based on the 70/70 standard.

The sample consisted of 30 students in Mathayom 4 at Tratrakarnkhun School in the academic year 2011. The sample was taught by the researcher using the constructed lessons. The instruments consisted of 13 exercises based on Boolean Algebra and a 30 – item posttest. Data were analyzed through the application of percentage and mean.

The results of the study is the lessons constructed based on Boolean Algebra with the efficiency level of 72.69/70.56

Keywords: Construction, Boolean algebra, Students in Mathayom 4 – 6

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว และไม่หยุดยั้ง จนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม โดยที่เทคโนโลยีเป็นการประยุกต์นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ และก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ กล่าวคือ เทคโนโลยีเป็นการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ในการประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนที่เป็นข้อแตกต่างอย่างหนึ่งของเทคโนโลยีกับวิทยาศาสตร์ คือเทคโนโลยีจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญมีการซื้อขาย ส่วนความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสมบัติส่วนรวมของมวลมนุษยชาติ มีการเผยแพร่โดยไม่มี การซื้อขายแต่อย่างใด หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ เทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้นโดยมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นฐานรองรับ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาเป็นลำดับ เช่น การตราพระราชบัญญัติสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าในปี พ.ศ. 2514 และจัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงานแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2522 ให้ทำหน้าที่หลักในการเผยแพร่และพัฒนาผลงานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทต่อการพัฒนาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตเพิ่มขึ้น ประหยัดแรงงาน ลดต้นทุนและรักษาสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีที่มีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย เช่น คอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสาร เทคโนโลยีชีวภาพและพันธุกรรม วิศวกรรม เทคโนโลยีเลเซอร์ การสื่อสาร การแพทย์ เทคโนโลยีพลังงาน เทคโนโลยีวัสดุศาสตร์ เช่น พลาสติก แก้ว วัสดุ ก่อสร้าง โลหะ เป็นต้น (<http://th.wikipedia.org/wiki/เทคโนโลยี> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554) นอกจากนี้แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในแผนฉบับที่ 11 (พ.ศ.2550 – 2559) ยังกล่าวถึงการสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ในการปรับเปลี่ยนการผลิตจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน และแรงงานที่มีผลิตภาพต่ำ ไปสู่การใช้ความรู้และความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าวข้างต้น ทำให้ปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นที่สนใจของคนทุกมุมโลกทุกสาขา และเป็นที่ยอมรับหลาย สามารถนำมาใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวัน ทำให้การเรียนการศึกษาในสมัยนี้มีหลักสูตรที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเข้าไปด้วย โดยเทคโนโลยีที่ล้ำหน้าที่สุดที่คนทั่วโลกให้ความสำคัญ ก็คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะในปัจจุบันอุปกรณ์หลายชนิดก็ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ มือถือ อินเทอร์เน็ต PDA GPS ดาวเทียม และยังมีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการบ่งบอกว่าสังคมให้ความสำคัญแก่คอมพิวเตอร์ (<http://th.wikipedia.org/wiki/เทคโนโลยี> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554) ทั้งนี้การทำงานต่างๆ ก็ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการงานเอกสาร การคำนวณ รวมถึงงานต่างๆ ในทุกสาขาอาชีพ เช่น การออกแบบด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ระบบอุตสาหกรรมโรงงาน การแพทย์ เป็นต้น ต่างก็ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ในการทำงานแทบทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์มีความสำคัญกับคนทุกคนทุกและทุกสาขาอาชีพ

ในขณะที่เทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเจริญรุดหน้าไป วงการศึกษาของไทยก็ได้มีการปฏิรูปวิธีการจัดการเรียนการสอนด้านเทคโนโลยีมาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 42 ลงวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2515 และมีหน้าที่หลักในการพัฒนาขีดความสามารถในด้านการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ ของครู และเยาวชนไทย (<http://th.wikipedia.org/wiki/สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554) ทำให้มีการให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้น โรงเรียนต่างๆ มีการบรรจุหลักสูตรคอมพิวเตอร์เป็นหลักสูตรพื้นฐานสำหรับทุกชั้นเรียนไปแล้ว โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา

ในปีการศึกษา 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยให้โรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรและโรงเรียนที่มีความพร้อมใช้หลักสูตรปีการศึกษา 2552 และโรงเรียนทั่วไปใช้หลักสูตรปีการศึกษา 2553 โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กำหนดสาระหลักที่จำเป็นในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับผู้เรียนทุกคน ดังนี้

1. จำนวนและการดำเนินการ ความคิดรวบยอดและความรู้ลึกเชิงจำนวน ระบบจำนวนจริง สมบัติเกี่ยวกับจำนวนจริง การดำเนินการของจำนวน อัตราส่วน ร้อยละ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวน และการใช้จำนวนในชีวิตจริง

2. การวัด ความยาว ระยะทาง น้ำหนัก พื้นที่ ปริมาตรและความจุ เงินและเวลา หน่วยวัดระบบต่าง ๆ การคาดคะเนเกี่ยวกับการวัด อัตราส่วนตรีโกณมิติ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด และการนำความรู้เกี่ยวกับการวัดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

3. เรขาคณิต รูปเรขาคณิตและสมบัติของรูปเรขาคณิตหนึ่งมิติ สองมิติ และสามมิติ การนิยามภาพ แบบจำลองทางเรขาคณิต ทฤษฎีบททางเรขาคณิต การแปลงทางเรขาคณิต (geometric transformation) ในเรื่องการเลื่อนขนาน (translation) การสะท้อน (reflection) และการหมุน (rotation)

4. พีชคณิต แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ ฟังก์ชัน เซตและการดำเนินการของเซต การให้เหตุผล นิพจน์ สมการ ระบบสมการ อสมการ กราฟ ลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต อนุกรมเลขคณิต และอนุกรมเรขาคณิต

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น การกำหนดประเด็น การเขียนข้อคำถาม การกำหนดวิธีการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การนำเสนอข้อมูล ค่ากลางและการกระจายของข้อมูล การวิเคราะห์และการแปลความข้อมูล การสำรวจความคิดเห็น ความน่าจะเป็น การใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน

6. ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ทั้ง 6 สาระดังกล่าว พีชคณิตถือว่าเป็นสาระที่มีความเกี่ยวข้องและเป็นพื้นฐานสำคัญของความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ กล่าวคือพีชคณิตเป็นการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง ความสัมพันธ์และจำนวน พีชคณิต

พื้นฐานจะเริ่มมีสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยศึกษาเกี่ยวกับการบวกลบคูณและหาร ยกกำลัง และการถอดราก พีชคณิตยังคงรวมไปถึงการศึกษาสัญลักษณ์ ตัวแปร และเซต (<http://th.wikipedia.org/wiki/พีชคณิต> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของพีชคณิตว่าพีชคณิตเป็นคณิตศาสตร์แขนงหนึ่งที่ใช้สัญลักษณ์มาศึกษาการจำแนกประเภท คุณสมบัติ และโครงสร้างของระบบจำนวนหรือระบบคณิตศาสตร์อื่น ๆ ที่เน้นในเรื่องโครงสร้างเป็นสำคัญ รวมถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบเหล่านั้นด้วย และกำหนดให้ใช้คำว่า พีชคณิตบูลีน แทน Boolean algebra

นอกจากนี้ ขุนประสงค์จรรยา (2504) ยังได้สร้างสาระการเรียนรู้ด้านพีชคณิตลงในบทเรียนคณิตศาสตร์ วิชาเลขคณิต-พีชคณิต เพื่อใช้เป็นบทเรียนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.ศ.1) พ.ศ. 2504 รวมทั้งบริบูรณ์ เนาวประทีป และคณะ (2552) จัดทำโครงการส่งเสริมอัจฉริยภาพคณิตศาสตร์สำหรับเด็กในด้านพีชคณิต ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 โดยความร่วมมือของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ สมาคมคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง อีกด้วย

ด้วยความสำคัญของพีชคณิตและการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานด้านการศึกษาทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน (ธีราวุธ ปัทมวิบูลย์ และคณะ, 2545) ทั้งนี้พีชคณิตที่เป็นพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ คือ พีชคณิตแบบบูล, พีชคณิตบูลีน หรือ แลตทิซแบบบูล ซึ่งเป็นโครงสร้างเชิงพีชคณิตที่รวบรวมแก่นความหมายของการดำเนินการทางตรรกศาสตร์ ทฤษฎีเซต โดยชื่อพีชคณิตแบบบูล นั้นตั้งตาม จอร์จ บูล ผู้พัฒนาพีชคณิตแบบนี้ (<http://th.wikipedia.org/wiki/พีชคณิตแบบบูล> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554) เนื่องจากพีชคณิตบูลีนเป็นการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์กับการใช้งานด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้พีชคณิตบูลีนใช้เป็นการนำความรู้พื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนระดับปริญญาตรี ในโปรแกรมวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ โปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ศึกษาในวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ พีชคณิตบูลีนจึงเป็นพีชคณิตรูปแบบหนึ่งที่เป็นรากฐานสำคัญ ทั้งทางด้านคอมพิวเตอร์และด้านการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้ และจากผลการประเมินระดับชาติ ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และรายงานสรุปผลการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานสภาการศึกษา สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่นักการศึกษาควรให้ความสนใจตรงกันคือ ปัจจุบันครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ใช้หลักสูตรเท่านั้น แต่จะเป็นผู้สร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ครูจะต้องเป็นนักคิด นักออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ มีอิสระในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนของตน (เกษร ทองแสน, 2551) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจการสร้างบทเรียนเรื่องพีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขึ้น เพื่อจัดการเรียนรู้เรื่องพีชคณิตบูลีน และเป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนคณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่น ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างบทเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างบทเรียนเรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ศึกษา

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับพีชคณิต, จิตวิทยาการเรียนรู้ และหลักการสร้างบทเรียน

2. สร้างบทเรียน เรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 แบ่งสาระการเรียนรู้ ดังนี้

บทที่	ชื่อบทเรียน
0	บทนำ
1	เซต {T, F} กับตัวดำเนินการ \vee , \wedge
2	เซต {U, \emptyset } กับตัวดำเนินการ \cup , \cap
3	เซต {1, 0} กับตัวดำเนินการ \oplus , \otimes
4	พีชคณิตบูลีน
5	รูปแบบปกติของฟังก์ชันบูลีน
6	การลดรูปของฟังก์ชันบูลีน
7	พีชคณิตวงจรไฟฟ้า
8	รูปแบบปกติของวงจรไฟฟ้า
9	วงจรไฟฟ้าในรูปอย่างง่าย

2.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายของผู้เรียน ดังนี้

บทที่	ชื่อบทเรียน	จุดประสงค์การเรียนรู้
0	บทนำ	1. บอกความเป็นมาของพีชคณิตบูลีนได้ 2. บอกประโยชน์ของพีชคณิตบูลีนได้
1	เซต {T, F} กับตัวดำเนินการ \vee , \wedge	1. บอกบทนิยามของเซต {T, F} กับตัวดำเนินการ \vee , \wedge ได้ 2. พิสูจน์สมบัติต่างๆ ของเซต {T, F} กับตัวดำเนินการ \vee , \wedge ได้
2	เซต {U, \emptyset } กับตัวดำเนินการ \cup , \cap	1. บอกบทนิยามของเซต {U, \emptyset } กับตัวดำเนินการ \cup , \cap ได้ 2. พิสูจน์สมบัติต่างๆ ของเซต {U, \emptyset } กับตัวดำเนินการ \cup , \cap ได้
3	เซต {1, 0} กับตัวดำเนินการ \oplus , \otimes	1. บอกบทนิยามของเซต {1, 0} กับตัวดำเนินการ \oplus , \otimes ได้ 2. พิสูจน์สมบัติต่างๆ ของเซต {1, 0} กับตัวดำเนินการ \oplus , \otimes ได้
4	พีชคณิตบูลีน	1. บอกบทนิยามของพีชคณิตบูลีนได้ 2. พิสูจน์สมบัติต่างๆ ของพีชคณิตบูลีน โดยใช้นิยามและตารางได้
5	รูปแบบปกติของฟังก์ชันบูลีน	1. เขียนฟังก์ชันบูลีนในรูปแบบปกติที่มีตัวแปร 2 ตัวและ 3 ตัวได้
6	การลดรูปของฟังก์ชันบูลีน	1. ลดรูปของฟังก์ชันบูลีน โดยวิธีทางพีชคณิตบูลีนหรือแผนผังคาร์โนห์ได้
7	พีชคณิตวงจรไฟฟ้า	1. เปลี่ยนวงจรไฟฟ้าให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันบูลีน และเปลี่ยนฟังก์ชันบูลีนให้อยู่ในรูปของวงจรไฟฟ้าได้ 2. หาค่าของวงจรไฟฟ้าได้
8	รูปแบบปกติของวงจรไฟฟ้า	1. เขียนวงจรไฟฟ้าให้อยู่ในรูปแบบปกติ ได้
9	วงจรไฟฟ้าในรูปอย่างง่าย	1. เขียนวงจรไฟฟ้าให้อยู่ในรูปอย่างง่ายได้ 2. อธิบายการไหลของกระแสไฟฟ้าในวงจรได้

3. นำบทเรียนที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้น ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจหาข้อบกพร่องและคำติชมความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (I.O.C)

4. นำบทเรียนที่ได้รับการตรวจหาข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ไปปรับปรุงแก้ไข

5. นำบทเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องให้เรียบร้อยอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพบทเรียน โดยนำบทเรียนไปทดลองจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ปีการศึกษา 2554 ที่ไม่ใช่งุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกข้อบกพร่องในด้านความยากง่ายของเนื้อหา ภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำบทเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตราษตระการคุณ ปีการศึกษา 2554 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน (งานวิจัยนี้ เป็นการสร้างบทเรียนใหม่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นจึงไม่สามารถทดลองหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกของข้อสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใดได้ ผู้วิจัยจึงไม่ใช้ความยากง่ายและอำนาจจำแนก ในการหาคุณภาพของข้อสอบที่สร้างขึ้น) การสร้างแบบทดสอบหลังเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาจากเนื้อหาในบทเรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้
2. สร้างข้อคำถามชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยมีจำนวนข้อจำแนกตามบทเรียน ดังนี้

บทที่	จำนวนข้อ
บทนำ	4
1	6
2	6
3	6
4	8
5	6
6	6
7	6
8	4
9	8
รวม	60

3. นำแบบทดสอบหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อกำหนดดัชนีความสอดคล้อง (I.O.C)
4. นำแบบทดสอบหลังเรียนที่ได้รับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (I.O.C) ได้ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.33 – 1.00
5. เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (I.O.C) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ
6. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปทดสอบหลังจากที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนครบทุกแบบฝึกหัดแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 นำหนังสือจากภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราดเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.2 ขี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงการเรียนการสอน โดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พีชคณิตบูลีน เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง
 - 1.3 นำบทเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พีชคณิตบูลีนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปทดลองจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาเรียนของนักเรียนตามปกติ และผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนรู้เอง มีการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว
2. การจัดกระทำข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ตรวจให้คะแนนแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียน
 - 2.2 นำผลคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอนปรากฏผลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียนแต่ละคน ผู้วิจัยได้หาคะแนนรวม ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน ของนักเรียนแต่ละคน

คนที่	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	คนที่	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
1	103	7.923	79.23	16	82	6.308	63.08
2	91	7.000	70.00	17	107	8.231	82.31
3	80	6.154	61.54	18	101	7.769	77.69
4	98	7.538	75.38	19	89	6.846	68.46
5	88	6.769	67.69	20	92	7.077	70.77
6	95	7.308	73.08	21	97	7.462	74.62
7	97	7.462	74.62	22	89	6.846	68.46
8	97	7.462	74.62	23	102	7.846	78.46
9	105	8.077	80.77	24	88	6.769	67.69
10	95	7.308	73.08	25	85	6.538	65.38
11	91	7.000	70.00	26	96	7.385	73.85
12	104	8.000	80.00	27	93	7.154	71.54
13	98	7.538	75.38	28	98	7.538	75.38
14	82	6.308	63.08	20	100	7.692	76.92
15	91	7.000	70.00	30	101	7.769	77.69
รวม					2, 835	7.269	72.69

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน คือ 7.269 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.69

ตอนที่ 2 คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคนผู้วิจัยได้หาค่าเฉลี่ยและ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ของนักเรียนแต่ละคน

คนที่	คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ	คนที่	คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ
1	25	83.33	16	15	50.00
2	17	56.67	17	26	86.67
3	15	50.00	18	24	80.00
4	18	60.00	19	17	56.67
5	17	56.67	20	20	66.67
6	23	76.67	21	21	70.00
7	22	73.33	22	20	66.67
8	23	76.67	23	26	86.67
9	22	73.33	24	22	73.33
10	19	63.33	25	17	56.67
11	16	53.33	26	25	83.33
12	27	90.00	27	22	73.33
13	26	86.67	28	25	83.33
14	15	50.00	20	24	80.00
15	21	70.00	30	25	83.33
\bar{X}	21.17	70.56	SD	3.788	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียน คือ 21.17คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.56

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พบว่า E_1/E_2 มีค่าเท่ากับ 72.69/70.56

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ว่า

1. จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน คือ 7.269 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 72.69
2. จากการทดสอบหลังเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียน คือ 21.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.56
3. จากค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน คือ ร้อยละ 72.69 (E_1) และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนของนักเรียน คือ ร้อยละ 70.56 (E_2) จะได้ว่าบทเรียนเรื่อง พืชชนิดบุลิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 72.69/70.56 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการวิจัย ซึ่งพบว่า บทเรียนเรื่อง พีชคณิตบูลีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 72.69/70.56 สอดคล้องกับการวิจัยของเสรี ชีโนดม (2521, หน้า 82) ได้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “ตรรกศาสตร์เบื้องต้น” สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า บทเรียนแบบโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ตรรกศาสตร์ที่สร้างขึ้นนี้มีประสิทธิภาพ 96.90/82.88, สอดคล้องกับการวิจัยของสุภลักษณ์ สีใส (2546, หน้า 96) ได้สร้างบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้บทเรียนโปรแกรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 พบว่า บทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 91.43/86.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้, สอดคล้องกับการวิจัยของมาริณี มหาวงษ์ (2549, หน้า 69) ได้สร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ตรรกศาสตร์และพีชคณิตบูลีน วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ตามหลักสูตรกรมอาชีวศึกษา (พุทธศักราช 2546) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ตรรกศาสตร์และพีชคณิตบูลีน วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.97/82.21 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน 80/80 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ สอดคล้องกับการวิจัยของอรุมา กลิ่นโลกย์ (2549, หน้า 122) ได้สร้างบทเรียนสำหรับการสอนคณิตศาสตร์เรื่องความน่าจะเป็นโดยใช้สถานการณ์จำลองที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.10/75.15 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 70/70

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เพื่อให้ผลการวิจัยนี้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างบทเรียนอื่นๆ ต่อไป ผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นระยะๆ และจัดการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนในกลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เพื่อลดความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ควรมีตัวอย่างในบทเรียนให้นักเรียนได้ศึกษาจากง่ายไปหายาก และมีแบบฝึกหัดให้นักเรียนปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความรู้ของนักเรียนเป็นระยะ จะทำให้เกิดแรงจูงใจ และความมั่นใจของนักเรียนในการศึกษาด้วยตนเองได้เพิ่มเติม
3. ควรนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพและสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดสอบความรู้พื้นฐานเดิมที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ควรสร้างบทเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเรื่องอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์เต็มหน่วย, สำรวจเรขาคณิต, เรขาคณิตโปรเจกทีฟ, คณิตศาสตร์ประกันภัย หรือ คณิตศาสตร์การเงิน เป็นต้น เพื่อให้โรงเรียนมีบทเรียนสำหรับรายวิชาเพิ่มเติมให้นักเรียนได้เลือกเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษร ทองแสน. 2551, มกราคม - มิถุนายน. การศึกษาบทเรียน (Lesson Study): แนวคิดใหม่ในการปรับปรุงการเรียนการสอน. *วารสารหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 1(2), 10 - 21.
- ขุนประสงค์จรรยา. (2504). *เลขคณิต - พีชคณิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด* (พ.ศ.2555 - 2559). กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ธีราวุธ ปัทมวิบูลย์ และคณะ. 2545. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: โปรวีชั่น.
- บริบูรณ์ เนาวประทีป และคณะ. 2552. *พีชคณิต: เพื่อส่งเสริมอัจฉริยภาพคณิตศาสตร์สำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์.
- มาริณี มหาวงษ์. (2549). *การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสริมการเรียนรู้ เรื่อง ตรรกศาสตร์และพีชคณิตบูลีน วิชาคณิตศาสตร์คอมพิวเตอร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ประเภทวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ หลักสูตรกรมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2546*. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554). *พีชคณิต*. <http://th.wikipedia.org/wiki/พีชคณิต> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554.

_____. (2554). *พีชคณิตแบบบูล*. <http://th.wikipedia.org/wiki/พีชคณิตแบบบูล> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554.

_____. (2554). *เทคโนโลยี*. <http://th.wikipedia.org/wiki/เทคโนโลยี> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554.

_____. (2554). *สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. <http://th.wikipedia.org/wiki/สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2554.

สุภลักษณ์ สีใส. (2546). *การสร้างบทเรียนโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

เสรี ชิโนดม. (2521). *การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “ตรรกศาสตร์เบื้องต้น” สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, แผนกวิชามัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรอุมา กลิ่นโลกย์. (2549). *การสร้างบทเรียนเรื่องความน่าจะเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สถานการณ์จำลองที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ผลของกะปิ เครื่องดื่มชูกำลังและวิตามินบี 1 ต่อการเร่งรากกิ่งปักชำมะนาว USING SHRIMP PASTE, ENERGY DRINK AND VITAMIN B1 FOR PROMOTING ROOT GROWTH OF LEMON CUTTING

นิวัฒน์ แก้วศรี, สุชาติ แก้วมี, คมสันต์ รัตนวรรณ, นิจพร ณ พัทลุง
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของกะปิ เครื่องดื่มชูกำลังและวิตามินบี 1 ต่อการเร่งรากของกิ่งปักชำมะนาว โดยการใช้ชูมะพร้าว เป็นวัสดุปักชำ ดำเนินการวิจัยที่บ้านเลขที่ 435/48 หมู่บ้านจिरนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม 2555 ถึง วันที่ 31 ตุลาคม 2555 วางแผนการทดลองแบบสุ่มอย่างสมบูรณ์ (CRD : Completely Randomized Design) จำนวน 5 วิธีการทดลอง จำนวน 20 ซ้ำ ดังนี้ 1) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A 2) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B 3) เครื่องดื่มชูกำลัง (คาราบาวแดง) 4) การจุ่มในสารละลายกะปิ 5) การป้ายกะปิ บันทึกจำนวนรากและความยาวของราก หลังการปักชำกิ่งมะนาว 30 วัน จากนั้นทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี DMRT จากผลการทดลอง พบว่าการใช้ วิตามินบี 1 ทั้งสองยี่ห้อ คาราบาวแดง และกะปิ ทำให้จำนวนรากและความยาวของรากของกิ่งปักชำมะนาว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) โดยการใช้ วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A ทำให้รากของกิ่งปักชำมะนาวมีการเจริญเติบโตดีที่สุด ทั้งจำนวนรากและความยาวราก รองลงมาได้แก่ วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B, การป้ายกะปิ, สารละลายกะปิ และการใช้คาราบาวแดง ตามลำดับ อย่างไรก็ตามพบว่าผลการเจริญเติบโตของรากกิ่งปักชำมะนาวไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) เมื่อใช้ วิตามินบี 1 ทั้งสองยี่ห้อและการใช้กะปิโดยวิธีการป้ายที่กิ่งปักชำนั้น อาจกล่าวได้ว่าสามารถใช้กะปิซึ่งมีราคาถูกกว่าทดแทนการใช้วิตามินบี 1 ในการเร่งรากกิ่งปักชำมะนาวได้
คำสำคัญ : วิตามินบี 1, กะปิ, มะนาว, ปักชำ, สารเร่งราก

Abstract

Study on using shrimp paste, energy drink and vitamin B1 for promoting root growth of lemon cutting was studied at 435/48 during the city village in Muang district, Buriram province 31000 during August, 14th to October, 31st 2012. The experimental design was CRD with five treatments and sampling for twenty replications namely 1) Vitamin B1 brand A 2) Vitamin B1 brand B 3) energy drink (Caraboa daeng) 4) shrimp paste soaking 5) shrimp paste smearing. Root number and root length of lemon cutting was analyzed for ANOVA and DMRT mean comparison. The result showed highly significant root number and root length of lemon cutting when using of Vitamin B1 brand A, Vitamin B1 brand B, energy drink, shrimp paste to promote root growth ($p < 0.01$). Using of Vitamin B1 brand A showed the most number and root length of lemon cutting followed by using Vitamin B1 brand A, shrimp paste smearing shrimp paste soaking and energy drink respectively. However root growth of lemon cutting showed no significantly ($p > 0.05$) when using of Vitamin B1 brand A, Vitamin B1 brand B and shrimp paste smearing. The result indicated that shrimp paste could be used as root growth promoting of lemon cutting but energy drink (Caraboa daeng) might not be used.

Keywords : Vitamin 1, Shrimp paste, Lemon, Cutting, Root growth

บทนำ

การขยายพันธุ์มะนาวนั้นมีหลายวิธีด้วยกันอาทิเช่น การเพาะเมล็ด การตอนกิ่ง การปักชำ และการต่อยอด ส่วนมากจะนิยมขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่งเป็นวิธีง่าย ๆ และเพิ่มปริมาณจำนวนต้นได้เร็ว ทั้งนี้การตอนกิ่งยังคงลักษณะพันธุ์ของมะนาวพันธุ์เดิมไว้ตรงตามสายพันธุ์ ส่วนการเพาะเมล็ดนั้นทำได้และให้จำนวนต้นที่มากแต่ข้อเสียของการเพาะเมล็ดก็คือ อาจเกิดการกลายพันธุ์ ซึ่งทำให้พันธุ์มะนาวมีผลผลิตไม่เหมือนต้นพันธุ์เดิม และวิธีที่คนส่วนใหญ่จะไม่ค่อยใช้กันในการขยายพันธุ์มะนาวก็คือการปักชำ เพราะอาจจะยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งขาดการศึกษาค้นคว้าการทดลองหรืออาจจะไม่แน่ใจ

ว่ากิ่งพันธุ์จะออกรากและสามารถนำไปปลูกได้ (นันทินา, 2542) ความต้องการกิ่งพันธุ์มะนาวมีความสัมพันธ์กับราคาผลผลิตมะนาวตามท้องตลาด ซึ่งความต้องการกิ่งพันธุ์มะนาวจะเริ่มตั้งแต่ช่วงที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และช่วงที่ 2 ตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคมถึงปลายเดือนพฤศจิกายน เทคนิคและวิธีการที่จะผลิตกิ่งพันธุ์มะนาวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปักชำกิ่งมะนาวเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งให้ต้นใหม่มีลักษณะเหมือนต้นแม่ทุกประการและจะช่วยร่นระยะเวลาในการออกดอกติดผลให้เร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับการเพาะเมล็ด มะนาวที่ปลูกด้วยกิ่งปักชำใช้เวลา 2-3 ปี ก็จะให้ผลผลิต จึงเหมาะสำหรับการผลิตมะนาวเชิงการค้า (สามารถและคณะ, 2555) ซึ่งในการผลิตกิ่งพันธุ์มะนาวนั้นจำเป็นต้องใช้สารเร่งรากเพื่อให้กิ่งปักชำออกรากเร็ว และมีระบบรากที่แข็งแรง เจริญเติบโตได้ดี สารเร่งรากที่เชื่อถือได้ว่ามีความสามารถในการเร่งราก คือ NAA และ IBA (บ้านเกษตรพอเพียง, 2555) น้ำยาเร่งราก สตาร์ท วิตามินบี 1 มีส่วนผสมของฮอร์โมน NAA เพื่อเร่งราก นอกจากนี้ยังมี กรดฟอสฟอริก วิตามิน B1 และธาตุเหล็กในรูปของคีเลตผสมอยู่ด้วย โดย B1 ช่วยฟื้นฟู และบำรุงระบบราก พืชให้แข็งแรง ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกย้ายพื้นตัวได้ไว ซึ่งมีจำหน่ายทั่วไปตามท้องตลาด เกษตรกรนิยมนำมาใช้เป็นสารเร่งรากในการปักชำพืช (อู่, 2555) กะปิมิแคลเซียม วิตามินบี 12 น้ำมันโอเมกา 3 จุลินทรีย์พวกโปรไบโอติกส์ (เดลินิวส์, 2555) นอกจากนี้ยังมีสารโคโตซานซึ่งได้จากเปลือกกุ้งเคย ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นตัวเร่งการเจริญเติบโตของพืช (เกษตรออนไลน์, 2554) และกะปิมิไซโตไคนิน ซึ่งมีความสามารถกระตุ้นการแบ่งเซลล์ (เกษตรลุงคิม, 2555) จากการศึกษาพบว่าการใช้กะปิมิสามารถเร่งการเจริญเติบโตของรากพืชได้หลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นผักกาดภูหิน (ธีรดา, 2553) กิ่งตอนชมพู กิ่งตอนไทรยอดทอง และกิ่งตอนมะนาว (เกษตรพอเพียง, 2555) กิ่งตอนของพืช (ชนกรและคณะ, 2551) กิ่งตอนมะนาว (บ้านผักปลอดสารพิษ, 2554) ส่วนเครื่องดื่มชูกำลัง (คาราบาวแดง) มีวิตามินบี 6 และวิตามินบี 12 เป็นส่วนประกอบ ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช (คาราบาวแดง, 2555) และสามารถใช้ทดแทนสารเร่งรากในการปักชำได้ (ลุงไสว, 2555) อย่างไรก็ตามยังไม่มีรายงานเกี่ยวกับการใช้กะปิมิและคาราบาวแดงเป็นสารเร่งรากของกิ่งปักชำมะนาว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้กะปิมิและคาราบาวแดงซึ่งเป็นวัสดุที่นำมาใช้ในกระบวนการตอนที่ทาง่าย สะดวก ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและอีกทั้งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้กะปิมิ คาราบาวแดงและวิตามินบี 1 ในการออกรากของปักชำมะนาวโดยใช้ขุยมะพร้าวเป็นวัสดุปักชำ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

วางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design ; CRD) แบ่งการทดลองเป็น 5 วิธีการทดลอง จำนวน 20 ซ้ำ ดังนี้ 1) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A 2) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B 3) คาราบาวแดง 4) สารละลายกะปิมิ 5 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร 5) การป้ายกะปิมิที่โคนกิ่ง

เตรียมวัสดุปักชำโดยนำขุยมะพร้าวแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืน เพื่อให้อุ้มน้ำได้ดี จากนั้นทำการบรรจุลงในถุงขนาด 4x6 นิ้ว ใช้เชือกมัดปากให้แน่น (ควรกรองน้ำในขุยมะพร้าวออกก่อนเพื่อไม่ให้ความชื้นมีมากเกินไป) (ภาพที่ 1a) เลือกกิ่งพันธุ์มะนาวแป้นที่จะทำการตัดชำ โดยเลือกกิ่งที่ไม่เป็นโรคและเลือกกิ่งที่ไม่แก่ไม่อ่อนจนเกินไป จากนั้นนำกิ่งพันธุ์ยาวประมาณ 6-8 นิ้ว ตัดทอนและเล็มใบออกบางส่วน (หากมียอดอ่อนก็ตัดออกด้วย) แล้วใช้มีดเขี่ยโคนกิ่งให้เป็นรูปปากฉลาม (ควรเขี่ยใต้ตาของกิ่งเพราะเป็นส่วนที่มีอาหารสะสมอยู่มาก) แล้วกรีดที่โคนในแนวตั้งยาวประมาณ 1 นิ้ว 3-4 รอย เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการออกราก (ภาพที่ 1b) จากนั้นเตรียมสารควบคุมการเจริญเติบโต NAA และ IBA เครื่องดื่มชูกำลังคาราบาวแดง และกะปิมิ ตามวิธีการทดลองข้างต้น แล้วนำกิ่งพันธุ์ที่เตรียมไว้จุ่มในสารละลายต่างๆ ตามวิธีการทดลอง โดยจุ่มใน NAA, IBA คาราบาวแดง และกะปิมิละลายน้ำ เป็นเวลา 30 วินาที (ภาพที่ 1c.) ส่วนการป้ายกะปิมินั้น ทำการป้ายกะปิมิที่โคนกิ่ง ทิ้งไว้ 10 นาที จากนั้นรอสักพักเพื่อให้บริเวณโคนกิ่งแห้ง แล้วนำขุยมะพร้าวบรรจุถุงที่เตรียมไว้ ผ่าถุงแล้วนำมาหุ้มบริเวณโคนกิ่งที่ทำการจุ่มสารประมาณ 1 นิ้ว จากนั้นก็มัดให้แน่น (ภาพที่ 1d) แล้วนำไปบรรจุในถังพลาสติก จากนั้นนำถุงมาครอบ (ก่อนมัดปากถุงให้ฉีดน้ำพรม เพื่อให้มีความชื้นอยู่ภายใน) เสร็จแล้วก็มัดปากถุงให้แน่นทำการแขวนไว้ ทำป้ายแต่ละวิธีการทดลองติดให้เรียบร้อย (ภาพที่ 1e, 1f) เพื่อเป็นการควบคุมอุณหภูมิให้คงที่และหลีกเลี่ยงรบกวนจากสัตว์ หลังจากปักชำเรียบร้อยแล้ว จะต้องหมั่นตรวจดูระบบการให้น้ำ ถ้ากิ่งปักชำได้รับน้ำน้อยไปจะเกิดการเหี่ยวแห้ง หรือวัสดุปักชำจะเหี่ยวไปเนื่องจากมีการให้น้ำสม่ำเสมอ แต่ระบบการระบายน้ำไม่ดี ทำให้วัสดุปักชำแฉะ กิ่งปักชำจะเกิดการเน่าเสียหายได้ กิ่งชำที่มีใบติดการให้น้ำควรให้น้ำเป็นละอองบาง ๆ บ่อยครั้งต่อวัน และทำการระบายอากาศทุกสัปดาห์ (ภาพที่ 1g) หลังการปักชำ 30 วัน สุ่มกิ่งปักชำมะนาววิธีการทดลองละ 12 กิ่ง ทำการเก็บข้อมูลโดยการนับจำนวนราก วัดความยาวราก เมื่อครบกำหนด 30 วัน แล้ว

วิเคราะห์ความแปรปรวน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี DMRT การทดลองนี้ดำเนินการ ณ บ้านเลขที่ 435/48 หมู่บ้านจิระนคร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 ระหว่างวันที่ 14 สิงหาคม ถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2555

ผลการวิจัย

การศึกษาผลของกะปิต่อการออกรากของกิ่งปักชำมะนาวโดยใช้ขุยมะพร้าวเป็นวัสดุปักชำโดยมีการควบคุมความชื้น จำนวน 5 วิธีการทดลอง โดยทำการสุ่ม 4 ซ้ำ และ 12 ซ้ำ ดังนี้ 1) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A 5 ซีซีต่อน้ำ 1 ลิตร 2) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B 5 ซีซีต่อน้ำ 1 ลิตร 3) คาราบาวแดง 4) สารละลายกะปิ 5 กรัมต่อน้ำ 1 ลิตร 5) การป้ายกะปิที่โคนกิ่งจากการทดลองพบว่าการใช้สารเร่งรากต่างชนิดกัน ได้แก่ วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A, วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B, คาราบาวแดง กะปิละลายน้ำ และการป้ายกะปิ มีผลต่อการออกรากมะนาวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p < 0.01$) โดยการแช่วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A 5 30 วินาที ก่อนการปักชำ ทำให้กิ่งปักชำมะนาวออกรากดีที่สุด รองลงมาได้แก่การแช่วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A 30 วินาที, การป้ายกะปิที่โคนกิ่ง 10 นาที, การแช่ในสารละลายกะปิ 30 วินาที และการแช่ในคาราบาวแดง 30 วินาที ก่อนทำการปักชำขุยมะพร้าวที่มีความชื้นพอเหมาะ (ตาราง 1) (ภาพที่ 2)

ตาราง 1 จำนวนรากและความยาวรากของกิ่งปักชำมะนาวเมื่อใช้วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A, วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B, คาราบาวแดง, กะปิละลายน้ำ และการป้ายกะปิที่โคนกิ่ง

วิธีการทดลอง	จำนวนราก (ราก)	รากยาวที่สุด (เซนติเมตร)	ความยาวรากรวม (เซนติเมตร)	ความยาวรากเฉลี่ย (เซนติเมตร)
วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A (T_1)	5.00 ^a	3.77 ^a	8.7 ^a	5.85 ^a
วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B (T_2)	4.33 ^a	3.86 ^a	8.20 ^{ab}	5.46 ^{ab}
คาราบาวแดง (T_3)	1.33 ^b	0.96 ^c	2.30 ^d	1.53 ^d
กะปิละลายน้ำ (T_4)	3.33 ^a	2.35 ^b	5.68 ^c	3.78 ^c
การป้ายกะปิ (T_5)	3.33 ^a	3.06 ^{ab}	6.40 ^{bc}	4.26 ^{bc}
F-test	**	**	**	**
C.V. (%)	56.71	42.16	39.14	64.1

หมายเหตุ : ns ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

** มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

ตัวอักษรที่เหมือนกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ตัวอักษรที่อักษรที่ต่างกันมีความแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

สามารถใช้กะปิเป็นสารเร่งรากในการปักชำกิ่งมะนาวในขุยมะพร้าว ทั้งวิธีการจุ่มแบบเร็ว และการป้ายที่โคนกิ่งทดแทนการใช้วิตามินบี 1 ที่ขายตามท้องตลาด และสามารถใช้อคาราบาวแดงในการเร่งรากกิ่งปักชำมะนาวได้เช่นเดียวกันแม้ว่าจะมีการเจริญเติบโตของรากน้อยกว่าวิธีการอื่นๆ ซึ่งวิธีการปักชำแบบนี้ เป็นวิธีการผลิตกิ่งพันธุ์มะนาวที่ สะดวกและประหยัด ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้ไปสร้างอาชีพให้แก่ครัวเรือนและชุมชนได้ต่อไป

อภิปรายผล

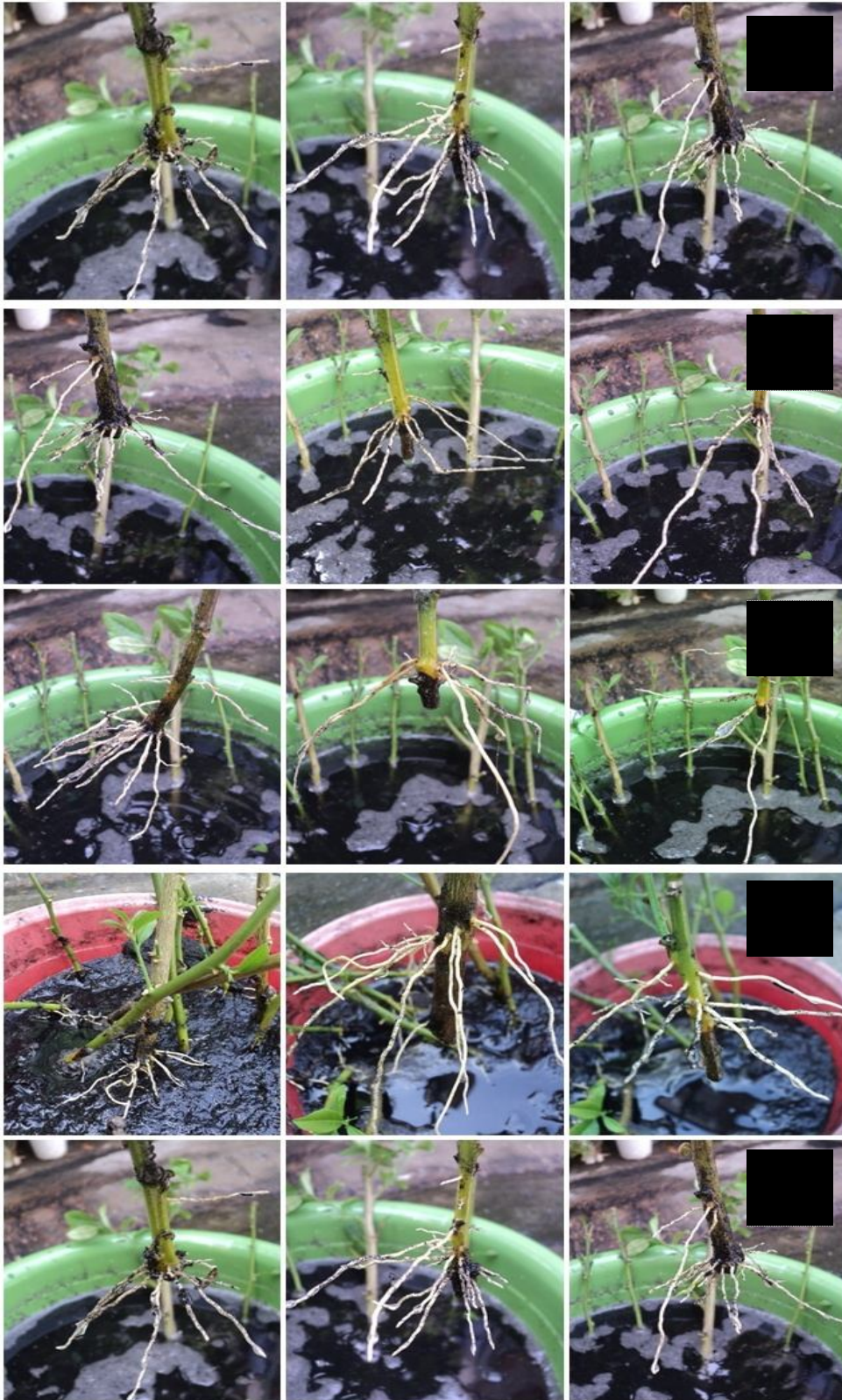
จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าการใช้วิตามินบี 1 ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตรากกิ่งปักชำมะนาวมากกว่าการใช้กะปิและคาราบาวแดง แต่พบว่าการใช้วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A ให้ผลดีกว่า ยี่ห้อ A และการป้ายกะปิที่โคนกิ่งก็ทำให้รากของกิ่งปักชำมะนาวเจริญเติบโตดีกว่าการจุ่มในสารละลายกะปิ กิ่งปักชำพืชต่างชนิดกันจะออกรากได้ต่างกัน และตอบสนองต่อสารเร่งรากชนิดต่างๆ แตกต่างกันไป ดังนี้ ฉัตรชัย และคณะ (2554) พบว่าหุปลาช่อนจะมีจำนวนรากมากที่สุดรองลงมาได้แก่เทียนทองและชบา และการใช้สารละลายกะปิ คาราบาวแดง และน้ำมะพร้าว ทำให้พืชออกรากได้ดีกว่าการใช้น้ำเปล่า และวิตามินบี 1 นอกจากนี้พืชต่างชนิดกันก็ตอบสนองต่อการใช้สารเร่งรากต่างชนิดกัน ส่วนจตุรงค์และคณะ (2554) การจุ่มกิ่งปักชำในสารละลายกะปิทำให้รากของกิ่งปักชำเทียนทอง และเข็มสามสีมีการเจริญเติบโตมากที่สุด ส่วนการใช้วิตามินบี 1 ทำให้รากของกิ่งปักชำชาต่างมีการเจริญเติบโตมากที่สุด และการใช้น้ำมะพร้าวมีผลต่อการเจริญเติบโตของรากกิ่งปักชำชาดัดมากที่สุด

และมีแนวโน้มว่าการแช่ในสารละลายกะปิที่มีความเข้มข้นมากขึ้นทำให้การเจริญเติบโตของรากกิ่งปักชำลดลง ธเนศ และคณะ (2554) พบว่าการใช้สารละลายกะปิมีผลต่อความยาวรากและจำนวนรากของกิ่งชำเข็ม กิ่งชำชาดัด และจำนวนรากของกิ่งชำเทียนทองแต่ไม่มีผลต่อความยาวรากของกิ่งชำเทียนทอง ขณะที่การใช้สารเร่งราก NAA จะทำให้ความยาวรากเทียนทองและจำนวนรากชาดัดมากที่สุด และการใช้น้ำเปล่านั้นจะทำให้ชาดัดมีความยาวรากมากที่สุด และจากผลการทดลองในครั้งนี้พบว่าและการป้ายกะปิที่โคนกิ่งก็ทำให้รากของกิ่งปักชำมะนาวเจริญเติบโตดีกว่าการจุ่มในสารละลายกะปิ ขณะที่รินทร์และพรลลิต (2555) พบว่าการป้ายกะปิที่โคนกิ่งโกสนก่อนการปักชำ จะลดการเจริญเติบโตของรากโกสน ดังนั้นการใช้กะปิเป็นสารเร่งรากพืชชนิดต่างๆ ให้ได้ผลดีนั้น ยังคงต้องค้นคว้าและศึกษาต่อไป ถึงวิธีการและปริมาณที่เหมาะสมในการใช้สำหรับพืชแต่ละชนิด

ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าการป้ายกะปิที่โคนกิ่งมะนาว ทำให้รากกิ่งปักชำเจริญเติบโตดีกว่าการแช่ในสารละลายกะปิ 5 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร แสดงว่าความเข้มข้นของกะปิที่ใช้อยู่มีผลต่อการออกรากของกิ่งปักชำมะนาว ซึ่งหากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในการออกรากจำเป็นต้องค้นคว้าและศึกษาต่อไป ถึงวิธีการและปริมาณที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้นวัสดุที่ใช้ในการปักชำ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรต่อไป เนื่องจากกะปิมีราคาถูกลงและหาง่ายตามท้องตลาด

ภาพที่ 2 รากมะนาวเมื่อปักชำใน ดังนี้ วิตามินบี 1 ยี่ห้อ A (T1) วิตามินบี 1 ยี่ห้อ B (T2)
คาราบาวแดง (T3) สารละลายกะปิ (T4) การปักชำกะปิที่โคนกิ่ง (T5)

เอกสารอ้างอิง

เกษตรพอเพียง. 2555. **กะปิเร่งราก**. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://www.kasetporpeang.com/forums/index.php?topic=16987>. (20 กรกฎาคม 2555).

เกษตรลุงคิม. 2554. **กะปิ...ฮอร์โมนเร่งรากกิ่งตอน**. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.kasetloongkim.com>.

(20 พฤศจิกายน 2553).

เกษตรออนไลน์. 2553. **มาผลิตโคโตซานใช้กันดีกว่า**. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://kasetonline.com/2008/01/14/>

สารละลายโคโตซาน/. (20 พฤศจิกายน 2553).

คาราบาวตะวันตก. 2555. **ส่วนประกอบของคาราบาวแดง**. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://thaitechno.net/dip/productdetails.php?id=36043&uid=37570>. (2 มิถุนายน 2555).

จตุรงค์ อ่อนดี, พรเทพ พะสุรัมย์, เจษฎา นิลศรี และลือชัย สระอุบล. 2554. **การใช้กะปิเป็นสารเร่งราก เที่ยงทอง ขบา
ต่าง เข็มสามสี ขาดัด**. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ฉัตรชัย นพรัตน์, ลิขิต เจริญกิจและคุณพล ภักษารมย์. 2554. **ผลการใช้ กะปิ น้ำมะพร้าว สารชูกำลัง เป็นสารเร่งราก ของ
กิ่งปักชำ ขบา เที่ยงทอง หุปลาซ้อน**. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เดลินิวส์. 2555. **10 ข้อดีของกะปิ**. (วันเสาร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2554 ฉบับที่ 22416) Available from: URL:

http://110.164.68.234/news_rajaj/index.php?mode=topicshow&tp_id=7009

ธนกร ต้นดีโกสม, วรกฤตย์ พ่วงทรัพย์ และศศิณ สุภระจิว. 2551. **กะปิช่วยการเจริญเติบโตของราก**. โครงการวิชาเคมี
โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://www.pantown.com/board.php?id=3402&area=4&name=board4&topic=2070&action=view>.

(20 พฤศจิกายน 2553).

ธนศ หอมจันทร์, อนุสรณ์ โกเมน, คำรน แก้วประสงค์ และนิจพร ณ พัทลุง. 2554. **การใช้กะปิเป็นสารเร่งรากในการตัด
ชำกิ่งเข็ม ขาดัด และเที่ยงทอง**. การประชุมวิชาการนานาชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการเกษตร ครั้งที่ 1
21-22 กรกฎาคม 2554. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ธีรดา พลพินิจ. 2553. **การศึกษาผลของสารละลายน้ำกะปิต่อการเร่งการงอกรากของผักกาดกูดหิน (Sonchus arvensis)
เพื่อทดแทนการใช้ฮอร์โมนเร่งรากพืชจากสารเคมี**. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://www.vcharkam.com/project/view/253>. (20 พฤศจิกายน 2553)

นรินทร์ ภูชัยแสง และ พรลิขิตอินทโชติ. 2555. **ผลการใช้ กะปิ น้ำเปล่า วิตามินบี 1 เป็นสารเร่งรากของกิ่งปักชำ
ยางพาราและโกศล**. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

นันทินา วรธนะภูติ. 2542. **การขยายพันธุ์พืช**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์ประสพ สง่าปทุม. (2523)

สัมมนาพืชศาสตร์ 2523-2534(44:45). ภาควิชาพืชศาสตร์. คณะ เทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บ้านเกษตรพอเพียง. 2555. **การชำกิ่งมะนาวโดยชายทำยาง**. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://www.bankasetporpeang.com/webboard/index.php?topic=1898.0>. (20 พฤศจิกายน 2553)

บ้านผักปลอดสารพิษ. 2554. **การเร่งรากกิ่งตอนมะนาวด้วยกะปิ**. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://benzkr.wordpress.com>.

(15 มกราคม 2554)

ลุงไสว. 2555. **การเร่งรากด้วยเครื่องตีหมูกำลัง**. เข้าถึงได้จาก: URL:

<http://phanee.myreadyweb.com/webboard/topic-7260.html>. (20 กรกฎาคม 2555)

สามารถ เศรษฐวิทย์, กาญจน์ จันทร์ลอย, นางมณฑา วงศ์มณีโรจน์ และวี เสธฐภักดี. 2555. **เทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพ
การขยายพันธุ์มะนาวเชิงการค้า ศูนย์วิจัยและพัฒนาไม้ผลเขตร้อน สถาบันวิจัยและพัฒนากำแพงแสน**

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน นครปฐม. เข้าถึงได้จาก: URL:

http://www.rdi.ku.ac.th/kasetresearch52/04-plant/samas/plant_00.html. (20 กรกฎาคม 2555)

อู๋. 2555. **B1 กับการเร่งราก**. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.pantown.com>. (15 มิถุนายน 2555)

การศึกษาผลของน้ำหมักชีวภาพจากสะเดา ข่า ขิง กระเทียม สาบเสือ และยาเส้น ต่อการกำจัดหนอนกระทู้หอมในผักคะน้า

EFFECTS OF BIOEXTRACT FROM *AZADIRACHTA INDICA* A. JUSS. VAR. *SIAMENSIS* VALETON *ZINGIBER OFFICINALE* ROSCOE *ALPINIA GALANGA* (L.) WILLD. *ALLIUM SATIVUM* LINN. *CHROMOLAENA ODORATUM* (L.) *NICOTIANA TABACUM* L ON ELIMINATION OF *SPODOPTERA LITURA* AND KALE GROWTH

ปภาดา ชลพิมาย, ศุภลักษณ์ มาศรักษา, นิจพร ณ พัทลุง
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของน้ำหมักสูตรจากสะเดา หัวข่า ขิง กระเทียม สาบเสือ ยาเส้นอัตราต่างๆ ต่อการกำจัดหนอนกระทู้หอมในผักคะน้า ดำเนินการทดลอง ณ บ้านพัฒนา ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างวันที่ 23 กรกฎาคม ถึงวันที่ 15 กันยายน 2555 โดยปลูกผักคะน้า (ยอด) พันธุ์บิ๊ก 456 จำนวน 5 วิธี 3 ซ้ำดังนี้ 1) ไม่ใช้น้ำหมักชีวภาพ 2) ใช้น้ำหมักชีวภาพอัตรา 0.5 ลิตร ต่อน้ำ 100 ลิตร 3) ใช้น้ำหมักชีวภาพอัตรา 0.75 ลิตร ต่อน้ำ 100 ลิตร 4) ใช้น้ำหมักชีวภาพอัตรา 1 ลิตร ต่อน้ำ 100 ลิตร 5) ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร วิเคราะห์ความแปรปรวนและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (DMRT) ของการเข้าทำลายของหนอนกระทู้หอม ความสูง จำนวนใบ เมื่อผักคะน้าอายุ 45 วันหลังปลูก น้ำหนักสดและน้ำหนักแห้ง หลังทำการเกี่ยวอายุ 45 วัน จากผลการทดลองพบว่าการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสะเดา หัวข่า ขิง กระเทียม สาบเสือ ยาเส้น มีผลต่อการเข้าทำลายของหนอนกระทู้หอมและจำนวนใบผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ขณะที่ไม่มีผลต่อความสูง น้ำหนักสดและ น้ำหนักแห้ง ของผักคะน้า ($p > 0.05$) โดยการใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วน 0.75 ลิตร ต่อน้ำ 100 ลิตร ลดการเข้าทำลายของหนอนกระทู้หอมได้ดีกว่าการใช้คาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร ดังนั้นสามารถนำน้ำหมักชีวภาพจากสะเดา หัวข่า ขิง กระเทียม สาบเสือ ยาเส้น มาใช้แทนสารเคมีเพื่อลดต้นทุนในการผลิตได้ อย่างไรก็ตาม การใช้น้ำหมักชีวภาพสูตรนี้ ไม่มีผลในการช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของผักคะน้าแต่อย่างใด ($p > 0.05$) ดังนั้นควรนำสกัดสูตรนี้ร่วมกับปุ๋ยในการผลิตผักคะน้า

คำสำคัญ : น้ำสกัดชีวภาพ, คะน้า, หนอน, สะเดา

Abstract

Effects of Bioextract from *Azadirachta indica* A. Juss. var. *Siamensis* Valeton *Zingiber officinale* Roscoe *Alpinia galanga* (L.) Willd. *Allium sativum* Linn. *Chromolaena odoratum* (L.) *Nicotiana tabacum* L on Elimination of *Spodoptera litura* and Kale Growth was studied at Ban Pattanan Tambon Lam Amper Lam Plai Mat, Buriram province during 23th July 2555 to September 15th, 2012. The experiment was designed into RCBD with five treatments and three replications namely 1) no bioextract 2) using 0.5 liters bioextract per 100 liters of water 3) using 0.75 liters bioextract per 100 liters of water 4) using 1.0 liters bioextract per 100 liters of water 5) using 5 cc carbo-sulfan per 20 liters of water. ANOVA and DMRT was analyzed for percentage of worm infestation, plant height, number of leaf, fresh weight and dry weight after 45 day Kale planting. The results showed that using of bioextract significantly decreased percentage of worm infestation ($p < 0.05$) but showed non significant increased plant height, fresh weight, dry weight of Kale ($p > 0.05$). Using 0.75 liters bioextract per 100 liters of water showed best concentration to eliminate of worm and more than 5 cc carbo-sulfan per 20 liters of water. Therefore we can use bioextract from *Azadirachta indica* A. Juss. var. *Siamensis* Valeton *Zingiber officinale* Roscoe *Alpinia galanga* (L.) Willd. *Allium sativum* Linn. *Chromolaena odoratum* (L.) *Nicotiana tabacum* L on Elimination of *Spodoptera litura* instead of carbo-sulfan to reduce the cost of Kale production.

Keywords : Bioextract, Kale, Worm, Neem

บทนำ

ผักคะน้าเป็นผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสามารถปลูกได้ทุกภาคทุกฤดู เจริญเติบโตได้ทั้งปี และเจริญเติบโตได้ทุกสภาพอากาศ คะน้าเป็นพืชล้มลุก ตระกูลเดียวกับกะหล่ำปลาดต้นอวบ ชุ่มน้ำ ใบมีสีเขียวเข้ม ความต้องการของผู้บริโภคผักคะน้า เทียบเท่ากับผักกาดขาวปลี และกะหล่ำ แลพบเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกชาวจีนเป็นผู้ริมนำเอาผักคะน้าเข้ามาปลูกในประเทศไทย การผลิตผักคะน้าให้ได้ผลผลิตและคุณภาพที่ดีนั้นจำเป็นต้องใช้สารเคมีทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเพื่อเร่งการเจริญเติบโตและสารกำจัดศัตรูพืช เนื่องจากผักคะน้ามีตัวห่อผัก หนอนกระทุ้งผัก หนอนใยผัก หนอนเจาะยอดคะน้า หนอนกระทุ้งหอม ทำลายทำให้ผลผลิตลดลง (แสงแดด, 2548) ซึ่งในการปลูกผักคะน้าแต่ละครั้งมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชค่อนข้างมาก ใช้สารพาราไธออน ใช้พ่นทางใบ ในกรณีที่แมลงศัตรูพืชมีกระษاطرุนแรงมาก และก่อนเก็บเกี่ยวประมาณสองสัปดาห์ อัตราที่ใช้ 180 กรัม/ไร่ โดเมธโรเอท อัตราที่ใช้ 400 กรัม/ไร่ ไดบรม อัตราที่ใช้ 270 กรัม/ไร่ เซวินอัตราที่ใช้ 360 กรัม/ไร่ ติลดรินอัตราที่ใช้ 180 กรัม/ไร่ (ประยูร, 2517) น้ำสกัดชีวภาพ คือ สารละลายเข้มข้นที่ได้จากการหมัก เศษพืช หรือสัตว์ ซึ่งจะถูกละลายด้วยจุลินทรีย์ โดยใช้กากน้ำตาลเป็นแหล่งพลังงานของ จุลินทรีย์ การหมักมี 2 แบบ คือ แบบต้องการ ออกซิเจน (แบบเปิดฝา) และแบบไม่ต้องการ ออกซิเจน (แบบปิดฝา) ถ้าได้ผ่านการหมักที่ สมบูรณ์แล้ว จะพบสารประกอบพวกคาร์โบ-โอเดรท โปรตีน กรดอะมิโน ฮอร์โมน เอนไซม์ ในปริมาณที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่ใช้ พืชหรือสัตว์ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2555.) การใช้น้ำสกัดชีวภาพกับพืชผักใช้ฉีดพ่นในแปลง สูตรกำจัดศัตรูพืชของผักคะน้าได้แก่ กระจีต ข่าแก่ สะเดา สาบเสือ ยาฉุน ขิงและ ต้นกล้วย โดยใช้ น้ำสกัดชีวภาพ 1 ลิตร ต่อน้ำ 100 ลิตร (แสงแดด 2548) ซึ่งสารเหล่านี้มีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะในปัจจุบันมีการใช้สารเคมีมากเกินไปมาตรฐานที่กำหนดไว้ จึงเกิดการตกค้างกับต้นพืชที่ปลูก ตกค้างทางใบ ยอดผักคะน้า ก้านใบคะน้า ตกค้างอยู่ได้นานในสิ่งแวดล้อมในดิน น้ำ อากาศ ผักคะน้าก็เป็นผักชนิดหนึ่งที่มีการตกค้างของสารเคมี รวมอยู่ด้วยแน่นอน (ประยูร, 2517) และจากการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างผักผลไม้ทางด้านเคมีและจุลินทรีย์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 26 พฤษภาคม – 25 มิถุนายน 2555 ทั้งหมด 1,987 ตัวอย่าง มาตรวจวิเคราะห์ พบจำนวนตัวอย่างไม่ผ่านเกณฑ์ 69 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.47 แบ่งเป็นตัวอย่างผักผลไม้ที่สุ่มเก็บ จากตลาดสดที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 60 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.02 โดยตัวอย่างผักสดที่สุ่มตรวจที่มีสารพิษตกค้างมากที่สุด ได้แก่ 1. คะน้า 2. กะหล่ำดอก 3. ต้นหอม และตัวอย่างที่สุ่มเก็บจากซูเปอร์มาร์เก็ต ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 9 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.45 โดยตัวอย่างผักสดที่สุ่มตรวจที่มีสารพิษตกค้างมากที่สุด ได้แก่ 1. คะน้า 2. มะเขือพวง 3. พริกไทย (เดลินิวส์, 2555) จะเห็นได้ว่าการบริโภคผักคะน้าตามท้องตลาดมีความเสี่ยงต่อสารพิษตกค้างอย่างมาก ดังนั้นเพื่อให้มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะใช้น้ำสกัดชีวภาพจากสมุนไพรท้องถิ่น ในการกำจัดศัตรูพืชในการปลูกคะน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้น้ำหมักชีวภาพสูตรจากสะเดา ข่า ขิง กระจีต สาบเสือ ยาเส้นต่อการกำจัดหนอนกระทุ้งหอม และการเจริญเติบโตของผักคะน้า
2. เพื่อศึกษาความเข้มข้นที่เหมาะสมของน้ำหมักชีวภาพสูตรจากสะเดา ข่า ขิง กระจีต สาบเสือ ยาเส้นต่อการกำจัดหนอนกระทุ้งหอม และการเจริญเติบโตของผักคะน้า

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษามูลของน้ำหมักสูตรจากสะเดา หัวข่า ขิง กระจีต สาบเสือ ยาเส้นอัตราต่างๆ ต่อการกำจัดหนอนกระทุ้งหอมในผักคะน้า วางแผนการทดลองแบบสุ่มบล็อกสมบูรณ์ (Randomized Complete Block Design, RCBD) ประกอบด้วย 5 วิธีการทดลอง จำนวน 3 ซ้ำ รวมทั้งสิ้น 15 หน่วย ดังนี้ 1) ใช้น้ำหมักชีวภาพ 2) ใช้น้ำหมักชีวภาพ 0.5 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร 3) ใช้น้ำหมักชีวภาพ 0.75 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร 4) ใช้น้ำหมักชีวภาพ 1 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร และ 5) ใช้สารเคมี คาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร

เตรียมแปลงเพาะกล้า 1 แปลงและแปลงสำหรับย้ายกล้าผักลงปลูกอีก 15 แปลง ขนาด กว้าง 1 เมตร ยาว 3 เมตร เตรียมดินเนื่องจากผักคะน้าเป็นผักที่มีระบบรากตื้น ดังนั้นในการเตรียมดินควรขุดดินควรขุดดินให้ลึกประมาณ 15 -20 เซนติเมตร แล้วทำการตากดินทิ้งไว้ประมาณ 5-7 วัน ใส่ปุ๋ยคอกในอัตราส่วน 3 ตันต่อไร่ คลุกเคล้าให้เข้ากันดี แล้วทำการพรวนให้ดินละเอียด เมื่อดอกดินครบ 7 วันแล้วรดน้ำแปลงปลูกให้พุ่มจากนั้นนำเมล็ดพันธุ์ผักคะน้ามาหว่านเนื่องจากเมล็ดพันธุ์ผักคะน้ามีขนาดเล็ก ดังนั้นก่อนหว่านควรผสมกับทรายเสียก่อน โดยใช้เมล็ดพันธุ์ 1 ส่วนผสมกับทรายสะอาด 3 ส่วน แล้วหว่านให้กระจายทั่วแปลงสม่ำเสมอแล้วหว่านกลบด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักหนาประมาณ 1 / 2 -1 เซนติเมตร หลังจากนั้น

คลุมด้วยฟางข้าวบางๆ เพื่อช่วยเก็บรักษาความชุ่มชื้นในดินเสร็จแล้วรดน้ำให้ชุ่มหลังจากงอกได้ประมาณ 20 วัน ควรทำการถอนและย้ายกล้าลงปลูกในแปลงที่เตรียมไว้ เมื่อกำลังผักคะน้ามียายุได้ 20 วันให้ย้ายกล้าผักลงปลูกในแปลงที่เตรียมไว้ ทั้ง 15 โดยปลูกแปลงละ 3 แถวๆ ละ 10 ต้น แต่ละต้นห่างกัน 15 ซม. รดน้ำให้ทั้งแปลง เนื่องจากผักคะน้าเป็นผักที่ต้องการน้ำมาก และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจะต้องให้น้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เข้า-เย็น โดยใช้สายยางฉีดหัวผักบัว อย่าให้ผักคะน้าขาดน้ำในระหว่างการเจริญเติบโต เพราะจะทำให้ผักคะน้าชะงักการเจริญเติบโตได้กำจัดวัชพืชโดยการถอนด้วยมือโดยใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก และใช้ควบคู่กับน้ำหมักชีวภาพ

การผลิตน้ำหมักชีวภาพ บดหรือสับโขกสมุนไพรทั้งหมดแล้วคลุกเคล้าให้เข้ากันบรรจุในถังพลาสติกเติมกากน้ำตาลและสารเร่ง พด.7 ลงไปตามด้วยน้ำเปล่าเติมลงไปพอท่วมคนให้เข้ากันอีกครั้ง กดให้จมตลอดเวลาเก็บไว้ในที่ร่ม อุณหภูมิห้อง คนหรือเขย่าบ่อยๆ หมักนาน 15 วัน ดังส่วนประกอบต่อไปนี้

1. สะเดา	3	กิโลกรัม
2. ข่า	2	กิโลกรัม
3. ขิง	1	กิโลกรัม
4. กระเทียม	1	กิโลกรัม
5. สาบเสือ	1	กิโลกรัม
6. ยาเส้น	0.5	กิโลกรัม
7. ต้นกล้วย	4	กิโลกรัม
8. กากน้ำตาล	8	กิโลกรัม
9. น้ำเปล่า		
10. สารเร่ง พด.7		

วิเคราะห์ความแปรปรวนและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยวิธี DMRT ของการเจริญเติบโต และระดับการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ ดังนี้ การเจริญเติบโตของคะน้า ได้แก่ ความสูง, จำนวนใบ, น้ำหนักสด และน้ำหนักแห้งของต้นผักคะน้าเมื่ออายุ 35 วัน และทำการการประเมินระดับการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ เมื่อผักคะน้าอายุได้ 35 วัน โดยการประเมินเป็นเปอร์เซ็นต์

ภาพที่ 1 วัตถุดิบที่ใช้ในการทำน้ำหมักชีวภาพ

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการทำน้ำหมักชีวภาพ

ผลการวิจัย

จากผลการทดลองพบว่าการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสะเดา ข่า ขิง กระเทียม สาบเสือและยาเส้นอัตราส่วนต่างกันได้แก่ 1) ใช้น้ำหมักชีวภาพ 2) ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 3) ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร 4) ใช้น้ำหมัก 1 ลิตรต่อน้ำ 20 ลิตรและ 5) ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร มีผลต่อการกำจัดหนอนกระทู้หอมในผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($0.01 < p < 0.05$) โดยการไม่ใช้น้ำหมักชีวภาพจะมีการเข้าทำลายของหนอนกระทู้มากที่สุดคือ 50.15% รองลงมาได้แก่ ใช้น้ำหมักชีวภาพ 0.5 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร ดังนี้ คือ 50.15 45.61 44.3 41.33 และ 30.73% ตามลำดับ (ตารางที่1) การใช้น้ำหมักชีวภาพอัตราต่างกันมีผลต่อจำนวนใบผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($0.01 < p < 0.05$) โดยการใช้น้ำหมักชีวภาพ 0.75 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตรทำให้ผักคะน้ามีจำนวนใบมากที่สุดคือ 5.45 ใบ รองลงมาได้แก่ การใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร การใช้น้ำหมัก 1 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร การไม่ใช้น้ำหมัก และการใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร ดังนี้คือ 5.23 5.02 4.27 และ 3.90 ใบ ตามลำดับ (ตารางที่2) การใช้น้ำหมักชีวภาพไม่มีผลต่อความสูงของผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร จะทำให้ผักคะน้ามีความสูงมากที่สุดคือ 12.05 เซนติเมตร รองลงมาได้แก่การไม่ใช้น้ำหมักรด การใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซีต่อน้ำ 20 ลิตร การใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร และการใช้น้ำหมัก 1 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร ดังนี้คือ 11.99 11.27 10.90 และ 9.97 เซนติเมตร ตามลำดับ (ตารางที่3) การใช้น้ำหมักชีวภาพไม่มีผลต่อน้ำหนักสดของผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการใช้น้ำหมักใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตรต่อ น้ำ 100 ลิตร จะทำให้ผักคะน้ามีน้ำหนักสดมากที่สุดคือ 7.50 กรัม รองลงมาได้แก่ การใช้สารเคมี คาร์โบซัลแฟน 5 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร การไม่ใช้น้ำหมักรด การใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตรต่อ น้ำ 100 ลิตร และใช้น้ำหมัก 1 ลิตร ต่อ น้ำ 100 ลิตร ดังนี้คือ 6.26 6.16 5.80 และ 5.46 กรัม ตามลำดับ (ตารางที่4) การใช้น้ำหมักชีวภาพไม่มีผลต่อน้ำหนักแห้งของผักคะน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่อย่างไรก็ตามพบว่าการใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร จะทำให้ผักคะน้ามีน้ำหนักแห้งมากที่สุด คือ 203 กรัม รองลงมาได้แก่ การใช้ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร ต่อ น้ำ 100 ลิตร การไม่ใช้น้ำหมัก การใช้ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตรต่อ น้ำ 100 ลิตร และ การใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตรต่อน้ำ 100 ลิตร ดังนี้คือ 200 170 110 และ 100 กรัม ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 1 ระดับการเข้าทำลายของหนอนผักคะน้าเมื่อใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วนต่างๆ

วิธีการทดลอง	ระดับการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ (%)
1. ใช้น้ำเปล่า	50.2 a
2. ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	44.3 a
3. ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	30.7 b
4. ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร	44.3 a
5. ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน	45.6 a
F- test	6.74 *
CV (%)	11.33

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
ตัวอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ อีกขั้ที่ต่างกันมีความแตกต่างทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

ตารางที่ 2 จำนวนใบผักของคะน้าเมื่อใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วนต่างๆ

วิธีการทดลอง	จำนวนใบของผักคะน้า (เซนติเมตร)
1. ใช้น้ำเปล่ารด	4.27 bc
2. ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	3.90 c
3. ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	5.45 a
4. ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร	5.02 abc
5. ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน	5.23 ab
F- test	3.96*
CV (%)	12.07

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
ตัวอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ อักษรที่ต่างกันมีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 3 ความสูงผักคะน้าเมื่อใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วนต่างๆ

วิธีการทดลอง	ความสูงของผักคะน้า (เซนติเมตร)
1. ใช้น้ำเปล่ารด	11.99
2. ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	12.05
3. ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	10.90
4. ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร	9.97
5. ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน	11.27
F- test	0.73 ns
CV (%)	15.57

หมายเหตุ ns ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ
ตัวอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ อักษรที่ต่างกันมีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 4 น้ำหนักสดผักคะน้าเมื่อใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วนต่างๆ

วิธีการทดลอง	น้ำหนักสดของผักคะน้า (กิโลกรัม)
1. ใช้น้ำเปล่ารด	6.16
2. ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	7.50
3. ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	5.80
4. ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร	5.46
5. ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน	6.26
F- test	1.66 ns
CV (%)	16.6

หมายเหตุ ns ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ
ตัวอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ อักษรที่ต่างกันมีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 5 น้ำหนักแห้งผักคะน้าเมื่อใช้น้ำหมักชีวภาพในอัตราส่วนต่างๆ

วิธีการทดลอง	น้ำหนักแห้งผักคะน้า (กรัม)
1. ใช้น้ำเปล่ารด	170
2. ใช้น้ำหมัก 0.5 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	110
3. ใช้น้ำหมัก 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร	100
4. ใช้น้ำหมัก 1 ลิตร / น้ำ 100 ลิตร	200
5. ใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน	203
F- test	0.525 ns
CV (%)	74.8

หมายเหตุ ns ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

ตัวอักษรเหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ อักษรที่ต่างกันมีความแตกต่างทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. สามารถใช้น้ำหมักชีวภาพจากสะเดา หัวข่า ชিং กระเทียม สาบเสือ และยาเส้น เพื่อกำจัดหนอนกระทู้ ในผักคะน้าได้
2. น้ำหมักชีวภาพจากสะเดา หัวข่า ชিং กระเทียม สาบเสือ และยาเส้น อัตรา 0.75 ลิตร/ น้ำ 100 ลิตร สามารถลดการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ในผักคะน้าได้ดีที่สุด
3. อาจใช้น้ำหมักชีวภาพจากการหมักสะเดา หัวข่า ชিং กระเทียม สาบเสือและ ยาเส้นทดแทนการใช้สารเคมี ช่วยลดต้นทุนจากการซื้อสารเคมีที่มีราคาแพง และเกษตรกรได้ฝึกปลอดสารพิษเพื่อใช้บริโภค

อภิปรายผล

การที่น้ำหมักจากสะเดา ข่า ชিং กระเทียม สาบเสือ ยาเส้น มีผลต่อการกำจัดหนอนกระทู้ในผักคะน้าเทียบเท่าการใช้สารเคมีคาร์โบซัลแฟน 5 ซีซี/ น้ำ 20 ลิตร อาจเนื่องมาจากสาบเสือนี้อาจมีสารสำคัญคือ ฟินีล,คูมาริน, เนบโซควิโนน,ลิโมนิน ยูฟา ทอล,ฟาโวน,คาโดอิน,แคมเฟอร์ ซึ่งสารเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการไล่แมลงศัตรูพืชชนิดต่างๆ เช่นเพลี้ยอ่อน หนอนใยผัก หนอนกระทู้หอม ป้องกันเชื้อราและแบคทีเรีย สะเดามีสารสำคัญคือมีสารพวกไกลโคไซด์ nimbasterin, bakayanin, nimbecetin, nimbesterol, กรดไขมัน ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกำจัดหนอน ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ยับยั้งการกัดกินหนอนกระทู้หอม ยาสูบมีสารสำคัญคือ นิโคตินเป็นแอลคาลอยด์ชนิดน้ำ ใช้น้ำในทางเกษตรกรรม ปรงเป็นยาฉีดแมลงและเพลี้ยต่างๆ ได้ผลดี หัวข่ามีสารสำคัญคือ สารเคมี 1-acetoxychavicol acetate น้ำมันหอมระเหย ซึ่งประกอบด้วย monoterene 2 - terpineol, terpenen 4 - ol, cineole, camphor, linalool, eugenol ซึ่งมีประสิทธิภาพในการป้องกันแบคทีเรีย และเชื้อรา ส่วนขิงมีสารสำคัญคือ Gingerol Zingiberene, Zingiberone Zingiberonol, Shogoal, Fenchone, Camphene Cineol Citronellol และกระเทียมมีประสิทธิภาพในการฆ่าพยาธิ ฆ่าแมลง (นันทวันและ อรุณช, 2543) ซึ่งน้ำหมักชีวภาพสูตรกำจัดหนอนกินใบและหนอนใยผัก มีมากมายหลายสูตรไม่ว่าจะเป็นสูตรที่ได้จากใบสะเดา ตะไคร้หอม ขมิ้นชัน ข่าแก่ หัวกลอย หนอนตายหยาก เหล้าขาว ไบรอนยหน้า และสมุนไพรอื่นๆ ที่มีฤทธิ์ในการกำจัดหนอนและแมลงก็ถูกนำมาใช้ (ศุภวรรณ, 2555) อย่างไรก็ตามพบว่าการใช้น้ำหมักชีวภาพสูตรนี้ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักคะน้า เช่นเดียวกับการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสาบเสือ หนอนตายหยาก และหัวกลอยก็ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักคะน้า แต่มีผลต่อการเข้าทำลายของหนอนกระทู้ (นิภาพร และคณะ, 2553)

ข้อเสนอแนะ

อย่างไรก็ตามน้ำหมักจากสะเดา หัวข่า ชিং กระเทียม สาบเสือ ยาเส้น ที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้เวลาหมักเพียง 15 วัน และดินที่ใช้ปลูกคะน้าเป็นดินเหนียว นอกจากนี้ยังไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีใดๆ ซึ่งอาจมีผลต่อประสิทธิภาพในการกำจัดหนอนกระทู้หอม ดังนั้นจึงต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของระยะการหมัก และการใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์อื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตผักคะน้าที่ปลอดภัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2555. **น้ำสกัดชีวภาพ**. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.ddd.go.th/Thai-html/work.htm>.
(5 กรกฎาคม 2555)
- เดลินิวส์. 2555. อย.เผย “ผักคะน้า”เสี่ยงมีสารพิษตกค้างมากที่สุด. เข้าถึงได้จาก: URL:
<http://www.dailynews.co.th/thailand/148489>. (9 สิงหาคม 2555)
- นันทวัน บุญยประภัศร และ อรุณช โขชัยเจริญพร. 2543. **สมุนไพรพื้นบ้าน(4) พืชครั้งที่ 1 ประชาชนจำกัด กรุงเทพฯ**
นิภาพร นกพรหม, วิไลลักษณ์ สครรัมย์ และสุภาดา พลรักษา. 2553. **ผลการใช้น้ำหมักชีวภาพจากสาบเสือ
หนอนตายหยาก และหัวกลอย ต่อการกำจัดหนอนกระทู้ในผักกวางตุ้ง**. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี
สาขาเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- ประยูร ดีมา. 2517. **วัตถุดิบพืชที่ใช้ในการเกษตรและการสาธารณสุข เอกสารทางวิชาการที่ 14 กรมส่งเสริมการเกษตร
กรุงเทพฯ** ๖ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การชายและการซื้อแห่งประเทศไทย
- ศุภวรรณ เคียนเมธี. 2555. **น้ำสกัดสูตรสมุนไพรกำจัดแมลง**. กลุ่มส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพร. กรมส่งเสริมการเกษตร.
เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.agriman.doe.go.th/...1/.../00009.sages1.doc>
- แสงแดด. 2548. **ผัก 333 ชนิด คุณค่าอาหารและการกิน**. กรุงเทพฯ

ปรสิตในปลาสดจากอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์
PARASITES OF PLA SALAD (NOTOPTERUS NOTOPTERUS, PALLAS) FROM
HUAJARAKE MARK RESERVIOR IN CHANGWAT BURIRAM

ศุภมาศ ศรีวงศ์ฟู

สาขาวิชาประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

จากการตรวจหาปรสิตในปลาสดที่จับได้จากอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 จำนวน 120 ตัว พบปลาที่มีปรสิต 100 ตัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 ปรสิตที่ตรวจพบมี 4 ชนิด คือ ปรสิตเซลล์เดียว ชนิด *Myxidium* sp. ที่ซีเหงือกในเดือนมกราคม, ปรสิตตัวแบนในกลุ่มโมโนจีเนียชนิด *Malayanodiscoides bihamuli* ที่ซีเหงือกในเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์, ปรสิตหัวหนามชนิด *Pallissentis nagpurensis* (Bhalerao) พบในกระเพาะอาหารในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ และปรสิตตัวกลมชนิด *Spinitectus* sp. พบในกระเพาะอาหารในเดือนกุมภาพันธ์
คำสำคัญ: ปรสิต ปลาสด ห้วยจรเข้มาก บุรีรัมย์

Abstract

One hundred and twenty specimens of Pla Salad, *Notopterus notopterus* (Pallas) were taken from the natural water of Huajarake Mark Reservoir in Tumbon Banbua, Amphoe Maung, Changwat Buriram, during December 2011 to February 2012. One hundred of them were infested by the parasites (83.33% incidence) There were only four parasites species observed, There were : *Myxidium* sp. a protozoa (sporozoa) on the gill filaments, found in January; *Malayanodiscoides bihamuli* a monogenetic trematode on the gill filaments, found in December to February; *Pallissentis nagpurensis* (Bhalerao) a spiny headed worm or an acanthocephala in stomach, infested in January and February and the last species was ; *Spinitectus* sp., a round worm in stomach in February.

Keywords: parasites, Pla Salad, *Notopterus notopterus*, Huajarake Mark Reservoir, Buriram

บทนำ

ปลาสด (*Notopterus notopterus*, Pallas) มีชื่อสามัญว่า knife fish หรือ grey featherback เป็นปลาน้ำจืดที่พบอยู่ทั่วไปตามแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทั้งน้ำนิ่งและน้ำไหลทุกภาคของประเทศไทย มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ปลาสด ปลาฉลาด ปลาหางแพน ปลาวาง หรือปลาตอง นอกจากนี้ยังพบแพร่กระจายอยู่ในประเทศอินเดีย พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ปลาสดเป็นปลาที่มีขนาดเล็กที่สุดในสกุลปลาทราย ในครอบครัว Notopteridae ลำตัวแบนข้างมาก ส่วนหลังยกสูงเล็กน้อย มีความลึกของลำตัวมากมีเกล็ดขนาดเล็กละเอียดแบบ cycloid ลำตัวมีสีขาเงินปนเทา สีบนส่วนหลังเหนือเส้นข้างลำตัวจะมีสีคล้ำกว่าส่วนท้อง (สีบดิน สนิร์รัตน์ และคณะ, 2514) ปลาสดชอบอยู่กันเป็นฝูงตามบริเวณที่มีตอไม้หรือก้อนหิน (วันเพ็ญ มินกาญจน์, 2528) ทั้งบริเวณน้ำลึกและน้ำตื้นหรือบริเวณกลางน้ำที่มีพรรณไม้น้ำจำพวกสาหร่ายชนิดต่างๆ (สมศักดิ์ เจนศิริศักดิ์, 2516) เป็นปลากินเนื้อกินลูกปลา กุ้งฝอย ใส้เดือนน้ำ และแมลงต่างๆ จะผสมพันธุ์วางไข่ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน ไม่มีลักษณะค่อนข้างกลม ขนาดใหญ่ สีเหลืองเข้ม เป็นประเภทไข่ติดวัตถุ (พงศเทพ จันทราชิต และแสงอรุณ เนื่องสิทธิ, 2551)

ปลาสดเป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เมื่อมีรสชาดี สามารถนำมาแปรรูปเป็นอาหารได้หลายชนิด เช่น ทำลูกชิ้น ทอดมัน ลาบปลา ปลาต้ม หรือปลารอบ นอกจากนี้ยังนิยมนำมาเลี้ยงเป็นปลาตู้สวยงามอีกด้วย (สีบดิน สนิร์รัตน์ และคณะ, 2514) ในปัจจุบันปลาสดนับวันจะมีปริมาณลดลงอย่างมากเนื่องจากมีแต่การจับ ไม่มีการสงวนรักษาพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ อีกทั้งปัญหาการตายของปลาอันเนื่องมาจากโรคและปรสิตเบียดเบียนก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณปลาสดลดลง

เนื่องจากอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มากเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจทั้งด้านการชลประทาน การเกษตรกรรม การประมง และการท่องเที่ยวแหล่งหนึ่งของจังหวัดบุรีรัมย์ และมีพันธุ์สัตว์น้ำที่สำคัญทางเศรษฐกิจหลายชนิด โดยเฉพาะปลาสาครกันน้ำเป็นสัตว์น้ำชนิดที่มีจำนวนมากชนิดหนึ่งที่ประชาชนนิยมนำมาบริโภค ดังนั้น การศึกษาถึงชนิดของปรสิตในปลาสาครกันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก การหาแนวทางป้องกัน แก้ไข และกำจัดปรสิตเหล่านั้นจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดอัตราการตายหรือสูญเสียอันเนื่องมาจากถูกปรสิตเบียดเบียนได้ นอกจากนี้ ปรสิตจากสัตว์น้ำหลายชนิดสามารถถ่ายทอดมาสู่คนผู้บริโภคได้ทำให้เกิดอันตราย บางครั้งอาจร้ายแรงถึงชีวิต การศึกษาชนิดของปรสิตจากปลาสาครกันน้ำเป็นแนวทางในการป้องกัน และเพิ่มความระมัดระวังในการบริโภคปลาสาครกันน้ำและสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ที่เป็นอาหารของคนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาชนิดและความชุกชุมของปรสิตในปลาสาครกันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่และป้องกันโรคในปลาสาครกันน้ำ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ได้ทำการเก็บตัวอย่างปลาสาครกันน้ำจากแม่ค้าที่บริเวณท่าขึ้นปลา อ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ เดือนละ 40 ตัว รวมตัวอย่างปลาที่เก็บทั้งหมดจำนวน 120 ตัว นำตัวอย่างปลามาชั่งน้ำหนัก (กรัม) และวัดความยาว (เซนติเมตร) แล้วนำมาตรวจหาปรสิตภายนอก โดยดูบริเวณลำตัว ตา ปาก ช่องปาก ช่องงมูก ครีบต่างๆ ชุดเมือกบริเวณลำตัว ตัดซีเหียงอกใส่จานแก้วที่มีน้ำสะอาดแล้วนำไปตรวจหาปรสิตภายใต้กล้องจุลทรรศน์กำลังขยายต่ำ เมื่อพบปรสิตนำไปทำให้คงสภาพ โดยปรสิตพวกโมโนจีเนียใช้น้ำยา Ammonium-picratum-glycerine และตรวจหาปรสิตภายในโดยผ่าช่องท้อง ตรวจดูอวัยวะภายใน เยื่อช่องท้อง กล้ามเนื้อ โดยใช้กล้องจุลทรรศน์กำลังขยาย 10 เท่า 40 เท่า 100 เท่าและ 400 เท่า โดยปรสิตหัวหนาม ปรสิตตัวกลม และครัสเตเชียน (โคพีพอด) ทำให้คงสภาพและเก็บรักษาในแอลกอฮอล์ 70 เปอร์เซ็นต์ เปอร์เซ็นต์ เพื่อนำมาทำเป็นสไลด์ถาวร พร้อมทั้งบันทึกภาพ และทำการวิเคราะห์ชนิดของปรสิตโดยจำแนกตามกลุ่มของปรสิต คือ กลุ่มโปรโตซัวใช้เอกสารของประไพสิริ สิริกาญจน (2546); ศุภมาศ เทียนหอม (2540); Bykhovskaya-Pavlovskaya และคณะ (1964) กลุ่มโมโนจีเนียใช้เอกสารของ Lim and Furtado (1986); Lim (1998); กลุ่มปรสิตหัวหนามใช้เอกสารของประไพสิริ สิริกาญจน (2546) และกลุ่มปรสิตตัวกลมใช้เอกสารของประไพสิริ สิริกาญจน (2546); Yamaguti (1961)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการเก็บตัวอย่างปลาสาครกันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 จำนวน 120 ตัว พบปลาที่มีปรสิต 100 ตัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 ปรสิตที่ตรวจพบมี 4 ชนิด คือ ปรสิตเซลล์เดียว ชนิด *Myxidium* sp., ปรสิตตัวแบนในกลุ่ม โมโนจีเนียชนิด *Malayanodiscoides bihamuli*, ปรสิตหัวหนามชนิด *Pallissentis nagpurensis* และปรสิตตัวกลมชนิด *Spinitectus* sp.

1. *Myxidium* sp. (ภาพที่ 1)

เป็นสปอร์โรซัว (sporozoa) สปอร์เป็นรูปแคปซูลยาวรูปกระสวย มีลักษณะคล้ายฝักถั่วลิสง ยาวประมาณ 12-13 ไมครอน กว้างประมาณ 6 ไมครอน ตรงกลางเว้าเข้าหากันเล็กน้อย ประกอบด้วยฝา 2 ฝาประกบกัน ด้านหัวและด้านท้ายค่อนข้างกลมมน ไม่มีอวัยวะช่วยในการเคลื่อนที่ มีโพลาร์ แคปซูล (polar capsule) ลักษณะกลมขนาดใหญ่เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 3 ไมครอน อยู่ที่ปลายทั้งสองด้าน ด้านละ 1 อัน

จากการวิจัยพบ *Myxidium* sp. จำนวนมากเป็นกลุ่มโคโลนีไม่สามารถนับจำนวนได้ที่บริเวณซีเหียงอกของปลาในเดือนมกราคม ซึ่งซีเหียงอกจะมีสีซีดต่างจากปลาปกติ นอกจากจะปรสิตชนิดนี้ในปลาสาครกันน้ำแล้ว จากการรายงานยังพบปรสิตชนิดนี้ในถุงน้ำดีของปลากระสูบขีด (*Hampala macrolepidota*, Van Hasselt) จากเขื่อนวชิราลงกรณ์ จังหวัดกาญจนบุรี (ทรงพรรณ สุนทรสถิตย์, 2525) พบในถุงน้ำดีของปลาตะเพียนขาว (*Puntius gonionotus* Bleeker) บริเวณใต้เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท (สุปราณี ชินบุตร, 2527) และพบในถุงน้ำดีของปลากระมัง (*Puntioplites proctozysron*, Bleeker) จากเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี (ศุภมาศ เทียนหอม, 2540)

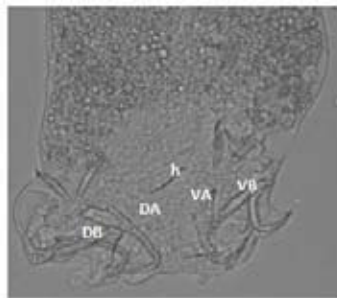

ภาพที่ 1 *Myxidium* sp. (100x)

2. *Malayanodiscoides bihamoli* (ภาพที่ 2, 3)

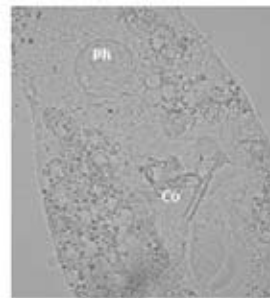
เป็นปรสิตกลุ่มโมโนจีเนีย (monogenetic trematode) รูปร่างแบนบาง ลำตัวใส ผิวตัวเรียบ บางครั้งเราจึงเรียกว่าปลิงใส ลำตัวยาวประมาณ 0.4-0.6 มิลลิเมตร ด้านหน้าสุดมีลักษณะเป็นลอน (lope) 4 ลอนขนาดเท่า ๆ กัน มีจุดตา (eye spot) ลักษณะเป็นก้อนกลมรีขนาดเล็กหลายก้อนมารวมกันเป็นก้อนกลมใหญ่ จำนวน 2 คู่ วางอยู่คู่ขนานกัน ถัดลงมาเป็นคอหอย (pharynx) ลักษณะกลมรี ลำไส้ (intestinal caecum) แยกออกเป็น 2 แขนงทอดไปตามความยาวลำตัว และมาเชื่อมติดกันบริเวณท้ายตัว มีต่อมสร้างไข่แดง (vitellaria) เจริญดีมากกระจายอยู่ทั่วตัว ถัดลงมาเป็นอวัยวะรูปร่างกลมรี รังไข่รูปร่างกลมรีขนาดใหญ่กว่าอวัยวะเล็กน้อยอยู่ก่อนมาทางบริเวณกลางลำตัว พบโคพูลาทอริ ออร์แกน (copulatory organ) มีลักษณะคล้ายคันธนู ยาวประมาณ 0.04 มิลลิเมตร ส่วนท้ายของลำตัวมีโอพิสแฮพเตอร์ (opishapter) เป็นอวัยวะสำหรับยึดเกาะ 1 อัน มีลักษณะเป็นรูปถ้วยกลม ประกอบด้วยขอหนามขนาดใหญ่เป็นสมอ (anchor) ขนาดใกล้เคียงกันจำนวน 2 คู่ ลักษณะคล้ายรูปตัววาย (y) วางทอดขนานกัน โดยสมोकู้บน (dorsal anchor) จะมีขนาดใหญ่กว่าสมोकู้ล่าง (ventral anchor) เล็กน้อย สมोकู้บนมีความยาวด้านใน (inner length) 0.035 มิลลิเมตร ความยาวด้านนอก (outer length) 0.027 มิลลิเมตร โคนรากด้านใน (inner root) ยาว 0.011 มิลลิเมตร โคนรากด้านนอก (outer root) 0.02 มิลลิเมตร ส่วนปลายของสมอลักษณะยาวเรียว แหลมโค้งงอคล้ายตะขอ ทำมุมประมาณ 45 องศา กับตัวสมอซึ่งส่วนนี้ยาวประมาณ 0.017 มิลลิเมตร และมีฟิลาเมนต์เส้นบาง ๆ ยื่นยาวออกมา สมोकู้ล่างมีความยาวด้านใน (inner length) 0.029 มิลลิเมตร ความยาวด้านนอก (outer length) 0.019 มิลลิเมตร โคนรากด้านใน (inner root) ยาว 0.011 มิลลิเมตร โคนรากด้านนอก (outer root) 0.03 มิลลิเมตร ส่วนปลายของสมอลักษณะยาวเรียว แหลมโค้งงอคล้ายตะขอ ทำมุมประมาณ 45 องศา กับตัวสมอซึ่งส่วนนี้ยาวประมาณ 0.015 มิลลิเมตร และมีฟิลาเมนต์เป็นเส้นบาง ๆ ยื่นยาวออกมาเช่นกัน ระหว่างสมอทั้ง 2 คู่ จะเชื่อมด้วยบาร์ 2 อันรูปตัววี (v-shape) ค่อนข้างตรงขนาดต่างกัน โดยบาร์ด้านบน (ขนาด 0.04x0.029 มิลลิเมตร) จะมีความหนาและสั้นกว่าบาร์ด้านล่าง (ขนาด 0.02x0.031 มิลลิเมตร) บริเวณรอบ ๆ สมอมีขอหนามขนาดเล็กหรือฮุกเล็ต (marginal hook หรือ hooklet) จำนวน 14 อันวางอยู่ด้านนอกโดยรอบ

จากการวิจัยพบ *Malayanodiscoides bihamoli* เกาะอยู่ที่บริเวณซีเหงือกของปลาสดทุกเดือน จำนวน 8-10 ตัวต่อปลา 1 ตัว พบในปลาสดจำนวน 100 ตัว ซึ่งคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 และมีขนาดใกล้เคียงกับที่ Lim and Furtado. (1986) พบในปลาสดจาก Tasek Bera และ Bukit Merah Reservoir ในประเทศมาเลเซีย คาดว่าน่าจะเป็นชนิดใหม่ที่พบในประเทศไทย และ Lim (1998) ได้ระบุว่าปรสิตชนิดนี้พบได้เฉพาะในปลาสด (*Notopterus notopterus*) ในครอบครัว Notopteridae เท่านั้น

ภาพที่ 2 รูปร่างลักษณะของ opishapter

DA = dorsal anchor; VA = ventral anchor
DB = dorsal bar; VB = ventral bar; h = hooklet

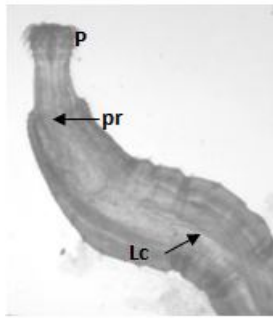

ภาพที่ 3 รูปร่างลักษณะของ copulatory organ

Ph = pharynx; Co = copulatory organ

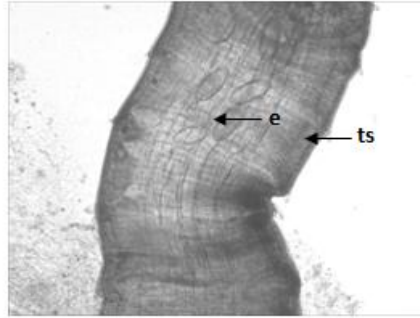
3. *Pallisentis nagpurensis* (ภาพที่ 4-6)

เป็นปรสิตหัวหนาม ลำตัวรูปทรงกระบอกเรียวยาว งวง (proboscis) ค่อนข้างกลม สั้น มีขอนามเรียงทะแยง 10 แถว แต่ละแถวมีขอนาม 4 อัน ขอนามค่อนข้างยาว และใหญ่ปลายแหลมโค้งงอชี้ลงไปทางด้านท้ายตัว ถูกเก็บงวง (proboscis receptacle) เป็นผนังหนาชั้นเดียว หลอดเลมนิสไซ (lemnisci) รูปทรงกระบอกยาวมีขนาดเท่ากันตลอดสาย จำนวน 1 คู่ ตามผิวลำตัวมีขอนาม (body spine) เรียงเป็นวงกลมรอบตัว และไม่ตลอดทั้งตัว หนาม (spine) จะมีเพียงส่วนหน้าประมาณ 2 ใน 3 ของความยาวตัวเท่านั้น ส่วนท้ายตัวเรียบไม่มีหนาม หนามตามบริเวณตัวนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนต้นที่ติดกับงวงจะมีแถวของหนามเรียงกันถี่ๆ ประมาณ 6-14 แถว แต่ละแถวมีขอนาม 13-16 อัน ถัดออกไปแถวจะห่างขึ้นมีอยู่ 20-40 แถว ส่วนท้ายตัวเรียบ ไม่มีขอนาม ปลายหางโค้งมน ในปรสิตเพศผู้มีอวัยวะ (testis) รูปไข่ยาวรีจำนวน 2 อัน อยู่บริเวณส่วนท้ายตัว ถัดลงมาคือ ซีเมนต์ แกลน (cement gland) หรือต่อมสร้างน้ำเชื้อ รูปรางกลมรี ขนาดใกล้เคียงกับอวัยวะ ถัดลงมาทางด้านท้ายตัวพบอวัยวะที่ใช้สำหรับยึดเกาะเพศเมียขณะผสมพันธุ์ เป็นอวัยวะช่วยในการสืบพันธุ์หรือเบอร์ซา (bursa) มีโกโนพอร์ (gonopore) อยู่ปลายสุดของส่วนหาง ส่วนปรสิตเพศเมียมี Vulva (vulva) ไข่เป็นรูปลูกกล้วย มีเปลือกบางหุ้ม

ภาพที่ 4 *Pallisentis nagpurensis* (40x)

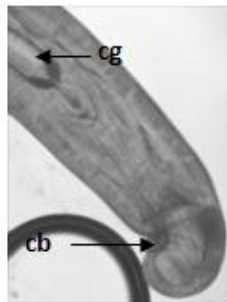
P = proboscis; pr = proboscis receptacle
Lc = lemnisci;

ภาพที่ 5 หนามบริเวณลำตัว และไข่ของปรสิตเพศเมีย (40x)

ts = trunk spine; e = egg

จากการวิจัยพบปรสิตชนิดนี้ทั้งเพศผู้ และเพศเมีย (ตัวเต็มวัย) ภายในกระเพาะอาหารของปลาสดจำนวน 5 ตัว จากตัวอย่างปลาทั้งหมด 120 ตัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 4.16 นอกจากนี้จะพบปรสิตชนิดนี้ในปลาสดแล้ว ยังมีรายงานว่าพบปรสิตชนิดนี้ในปลาช่อนจากแหล่งน้ำธรรมชาติลำแม่ลาการ้อง จังหวัดสิงห์บุรีอีกด้วย (ประไพศิริ สิริกาญจน, 2546)

ภาพที่ 6 ส่วนหางของ *Pallisentis nagpurensis* (40x)

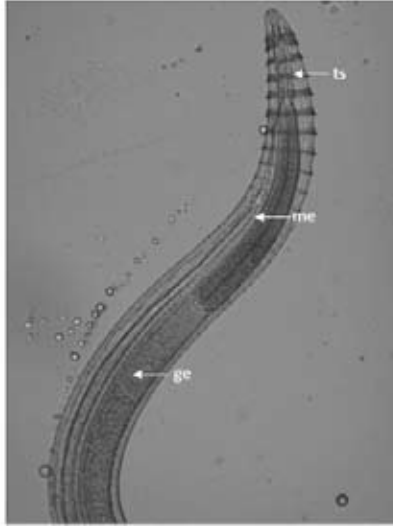
cg = cement gland; cb = copulatory bursa

4. *Spinitectus* sp. (ภาพที่ 7-8)

เป็นปรสิตตัวกลม ลำตัวเรียวยาวสี่เส มีส่วนหัวมน ส่วนท้ายตัวค่อนข้างเรียวยาวแหลม ตัวมีขนาดยาวประมาณ 1.5-4.5 มิลลิเมตร หลอดคอแบ่งเป็นส่วนกล้ามเนื้อ และส่วนของต่อม ปากอยู่ที่ส่วนปลายสุดหน้าตัวไม่มีริมฝีปาก ช่องปากเป็นหลอดตรง สั้น ส่วนหน้าแคบกว่าส่วนท้าย ความยาวของช่องปากพอๆ กับความกว้างของส่วนหัว ผิวตัวมีหนามแข็งแรง เรียงขวางตัวเป็นวงแหวนรอบตัว วงหนามวงแรกอยู่ใกล้ส่วนปาก เริ่มตรงบริเวณเหนือหลอดอาหารเล็กน้อย วงหนามที่เห็นเป็นวงรอบตัวชัดเจนทางส่วนหัวมี 9-11 แถว ส่วนวงถัดลงไปทางท้ายๆ เป็นหนามละเอียดเล็กๆ ไม่เห็นเป็นวงรอบตัวชัดเจนๆ ในเพศเมียมี 9-11 วงที่ 1 มีจำนวนหนาม 18-20 อัน ส่วนวงที่ 10-11 มี 50-58 อัน แต่ในตัวผู้มีวงหนามชัดเจน 9-10 วง วงที่ 1

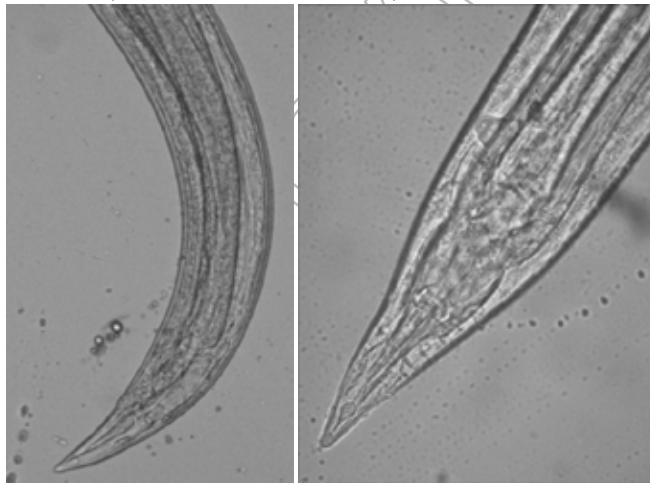
มีจำนวนหนาม 18-20 อัน เช่นกัน และวงที่ 9-10 มีหนาม 48-50 อัน ในตัวเมียจะมีหนามตลอดทั้งตัวจนสุดปลายหาง ส่วนตัวผู้ไม่มีถึงกึ่งกลางตัวเท่านั้น ท้ายตัวเรียบไม่มีหนาม ในปรสิตเพศเมียจะมีส่วนปลายหางตรง ส่วนในเพศผู้ปลายหางจะโค้งงอกว่า

จากการวิจัยพบปรสิตชนิดนี้ทั้งเพศผู้ และเพศเมียภายในกระเพาะอาหารของปลาสดจำนวน 18 ตัวในเดือนกุมภาพันธ์ จากตัวอย่างปลาทั้งหมด 120 ตัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 15 ประสิริ สิริกาญจน (2534) กล่าวถึง *Spinitectus* sp. ที่พบในกระเพาะปลาสดว่ามีขนาดตัวค่อนข้างเล็ก และบวมสั้นกว่าที่พบในปลาช่อน ซึ่งมีช่องปากเป็นรูปทรงกระบอก โค้งไม่ตรงเหมือนในปลาสด

ภาพที่ 7 ส่วนหัวของ *Spinitectus* sp. (40x)

ts = trunk spine; me = muscular esophagus; ge = granular esophagus

ภาพที่ 8 ส่วนหางของ *Spinitectus* sp. (40x)

ซ้าย = เพศผู้; ขวา = เพศเมีย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการตรวจหาปรสิตในปลาสดจากอ่างเก็บน้ำห้วยจรเข้มาก ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 จำนวน 120 ตัว พบปลาที่มีปรสิต 100 ตัว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 83.33 ปรสิตที่ตรวจพบมี 4 ชนิด คือปรสิตเซลล์เดี่ยวชนิด *Myxidium* sp. ที่ซึ่งเหงือกในเดือนมกราคม, ปรสิตตัวแบนในกลุ่มโมโนจีเนียชนิด *Malayanodiscoides bihamuli* ที่ซึ่งเหงือกในเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์, ปรสิตหัวหนามชนิด *Pallissentis nagpurensis* (Bhalerao) พบในกระเพาะอาหารในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ และ ปรสิตตัวกลมชนิด *Spinitectus* sp. พบในกระเพาะอาหารในเดือนกุมภาพันธ์

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการเก็บตัวอย่างเพียง 3 เดือนเท่านั้น ทำให้พบตัวอย่างความหลากหลายของปรสิตค่อนข้างน้อย ซึ่งจากรายงานพบว่ายังมีอีกหลายชนิดที่ไม่พบในการวิจัยครั้งนี้ เช่น จากการรายงานของสุปราณี ชินบุตร (2527) พบปรสิตภายนอกกลุ่มโปรโตซัวชนิด *Myxobolus* sp.; กลุ่มโมโนจีเนียชนิด *Ancyrocephalus* sp. ในปลาสด

บริเวณใต้เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2524-มกราคม 2525 ส่วนปรสิตภายในของปลาสดที่มีรายงานว่ายาคพบมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น กลุ่มปรสิตตัวแบน (digene) ชนิด *Singhia thapari* (Singh, 1953) หรือปัทมา คนชื่อ (2529) ได้รายงานว่ายาคพบ *Strongyloides* sp. อยู่ในลำไส้ของปลาสดจากอ่างเก็บน้ำมาบประชัน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

จะเห็นได้ว่าชนิดของปรสิตในปลาชนิดเดียวกันอาจพบไม่เหมือนกัน ปรสิตบางชนิดสามารถพบได้ในแหล่งน้ำหนึ่ง แต่ไม่พบในแหล่งน้ำของอีกจังหวัดหรืออีกภูมิภาคหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศของแหล่งน้ำนั้น ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้พบปรสิตชนิดใหม่ที่คาดว่าน่าจะเป็นปรสิตชนิดใหม่ที่พบในประเทศไทย เช่น *Malayanodiscoides bihamuli* ซึ่งพบในซีเหงือกปลาสดที่ประเทศมาเลเซีย จากการศึกษาของธีรฤดี เลิศสุทธิขวาล (2542) ได้รายงานว่ายาคพบปลิงใสสามารถใช้เป็นเครื่องหมายทางชีวภาพ (biological tag) และมีความเป็นไปได้ที่จะใช้เป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำหรือปลาเจ้าบ้าน (host) ได้ เนื่องจากมีความจำเพาะเจาะจงต่อปลาเจ้าบ้านสูง ซึ่ง Gussev (1976) กล่าวว่า ปลิงใสสามารถใช้ประโยชน์ในการบอกถึงการจำแนกชนิดของปรสิตและปลาเจ้าบ้านได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการศึกษาทางอนุกรมวิธานของปลาเจ้าบ้านได้อีกทางหนึ่ง นักปรสิตวิทยาเชื่อว่าเป็นวิวัฒนาการร่วม (co-evolution) ระหว่างกัน (Rhode, 1993) ดังนั้น น่าที่จะมีการศึกษาปรสิตของปลาชนิดต่างๆ จากแหล่งน้ำทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลบอกให้ทราบว่า แหล่งน้ำใด จังหวัดใดมีปรสิตชนิดใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันกำจัดปรสิตในปลาเพื่อไม่ให้ก่อความเสียหายแก่ผู้บริโภค ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก น่าที่จะมีผลต่อการปรับตัววิวัฒนาการของปรสิตเช่นกัน เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคควรปรุงอาหารจากสัตว์น้ำให้สุกด้วยความร้อนก่อนการบริโภคทุกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- ประสิริ สิริกาญจน. 2534. พยาธิปลาสดจากแหล่งน้ำธรรมชาติในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ภาควิชาชีววิทยา ประมง. คณะประมง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 19 น.
- ประไพสิริ สิริกาญจน. 2546. ความรู้เรื่องปรสิตของสัตว์น้ำ. ภาควิชาชีววิทยาประมง. คณะประมง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 270 น.
- ปัทมา คนชื่อ. 2529. ชนิดของหนอนพยาธิในทางเดินอาหารของปลาบางชนิดในอ่างเก็บน้ำมาบประชัน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พงศ์เทพ จันทขิต และแสงอรุณ เนื่องสิทธิ์. 2551. ชีววิทยาบางประการของปลาสดในบึงละหาน จังหวัด ชัยภูมิ. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 45/2551. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง, กรุงเทพฯ. 47 น.
- วันเพ็ญ มินกาญจน์. 2528. ปลาไทยในสถานแสดงพันธุ์ปลาน้ำจืด. สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ. น.11.
- ศุภมาศ เทียนหอม. 2540. ปรสิตในปลากระมัง *Puntioplites proctozysron* (Bleeker) ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สืบสิน สนธิรัตน์, สุภาพ มงคลประสิทธิ์ และประจิดร วงศ์รัตน์. 2514. การศึกษาชนิดของปลาสดและปลากลายที่พบในประเทศไทย. น.1. ใน การประชุมทางวิชาการเกษตรและชีววิทยา ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุปราณี ชินบุตร. 2527. ปรสิตของปลาน้ำจืดบางชนิดจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณใต้เขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท. สถาบันน้ำจืดแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. 19 น.
- สมศักดิ์ เจนศิริศักดิ์. 2516. การศึกษาชีววิทยาบางประการของปลาสด. น. 45-58. ใน รายงานประจำปี หน่วยงานพัฒนาประมงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ กองบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ กรมประมง.
- ทรงพรรณ สุนทรสถิตย์. 2525. ปรสิตของปลากระสูบขีด (*Hampala macrolepidota* Van Hasselt) ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธีรฤดี เลิศสุทธิขวาล. 2542. บทบาทของปลิงใส (Monogenea) ในการเป็นตัวบ่งชี้สถานภาพทางอนุกรมวิธานของปลาเจ้าบ้าน. วารสารข่าวโรคสัตว์น้ำ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2542.
- Bykhovskaya-Pavlovskaya, I.E., A.V. Gusev, M.N. Dubinina, N.A. Izyumova, T.S. Smirnova, I.L. Sokolovskaya, G.A. Shtein, S.S. Shulman and V.M. Epshtein. 1964. Key to Parasites of Freshwater Fish of USSR. (English translation from Russian). Isarael Program or Scientific Translations, Jerusalem. 919 pp.

- Lim, L. H. S. 1998. Diversity of monogeneans in Southeast Asia. *International Journal for Parasitology* 28: 1495-1515.
- Lim, L.H.S. and J.I. Furtado. 1986. Five New Species of Ancylo-discoidins (MONOGENEA; ANCYLODISCOIDINAE) from *Notopterus chitala* (Hamilton) and *Notopterus notopterus* (Pallas) in Peninsular Malasia. *Folia Parasitologica* 33: 315-325.
- Rohde, K. 1993. **Ecology of Marine Parasites**. Second Edition. CAB International. Wallingford, Oxon, UK. 298 p.
- Yamaguti, S. 1961. **Systema Helminth Vol.III. The Nematodes of vVertebrates. Part I, II**. Interscience Publishers, a division of John Wiley&Sons, New York. 1104 pp.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ

การศึกษาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาระหว่างการใช้มอเตอร์ไฟฟ้าและ เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง

STUDY OF EFFICIENCY ON AIRBUS BETWEEN USING ELECTRICITY MOTOR AND SMALL GASOLINE ENGINE

ไกรสร รวยป้อม

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาระหว่างการใช้มอเตอร์ไฟฟ้าและเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพ และอัตราการใช้พลังงานของเครื่องพ่นยาชนิดลูกสูบ โดยต้นกำลังใช้ในการทดสอบคือ มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 2 แรงม้า และเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กแบบสูบเดียว ขนาด 5.2 แรงม้า

การทดสอบประสิทธิภาพโดยการเปรียบเทียบระหว่าง การใช้มอเตอร์ไฟฟ้ากับเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง ส่งไปยังพูลเลย์เพื่อขับเครื่องพ่นยาให้ทำงาน โดยกำหนดความเร็วรอบการทำงานของเครื่องพ่นยาไว้ที่ 600 ,700 และ 800 รอบต่อนาที ทำการปรับละอองหัวฉีดคงที่ ทำการบันทึกค่า ปริมาณการใช้พลังงาน และเวลาที่ใช้ในการทำงาน

การทดสอบประสิทธิภาพการทำงานพบว่าที่ความเร็วรอบการทำงานของเครื่องพ่นยาที่ 700 รอบต่อนาที เป็นความเร็วรอบที่เหมาะสมที่สุด ทั้งการใช้มอเตอร์ไฟฟ้าและเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง เนื่องจากมีขนาดละอองของหัวพ่นที่เหมาะสม มีปริมาณค่าใช้จ่ายอยู่ระดับกลางไม่ต่ำหรือสูงเกินไป โดยค่าปริมาณการใช้พลังงานของมอเตอร์เฉลี่ยอยู่ที่ 0.34 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1.68 บาทต่อชั่วโมง ค่าปริมาณการใช้ปริมาณเชื้อเพลิงของเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเฉลี่ย 0.8 ลิตรต่อชั่วโมง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 31.9 บาทต่อชั่วโมง

คำสำคัญ : เครื่องพ่นยา

Abstract

Study of Efficiency on airbus between using Electricity motor and small Gasoline engine. To test the performance. And power consumption of a piston-type sprayer. By early in the test is being used. 2-horsepower electric motor and small gasoline engine single cylinder 5.2 hp.

Performance testing. Comparison between the use of a small electric motor with a gasoline engine as power. Send to a pool play to drive the sprayer to work. The speed of the sprayer at 600, 700 and 800 revolutions per minute, adjust the spray nozzle constant. Be recorded. Power consumption. And time spent at work.

To test the performance of the sprayer. The speed of the sprayer device at 700 rpm speed is optimal. The use of electric motors and gasoline engines are so small. Due to the size of the spray nozzle at the right. High cost is not low or intermediate level is too high. By the average energy consumption of the motor is 0.34 kW per hour. The average cost 1.68 baht per hour. The fuel consumption of the average small gasoline engine, 0.8 liters per hour. 31.9 Average cost per hour.

Keyword : sprayer

บทนำ

ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดคือปัญหาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช ซึ่งเกษตรกรชาวสวนจำเป็นต้องใช้เครื่องพ่นยาเพื่อกำจัดศัตรูพืชชนิดของเครื่องพ่นยาที่ชาวสวนใช้มีด้วยกันหลักๆ 2 ประเภทคือแบบใช้แรงคนในการโยกและแบบใช้เครื่องต้นกำลัง(จักรพวง,2528) โดยต้นกำลังที่ใช้ในการขับเครื่องพ่นยามีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิดใหญ่ คือใช้มอเตอร์ไฟฟ้า และใช้เครื่องยนต์เบนซินสูบเดียวเป็นต้นกำลังโดยใช้สายพานเป็นตัวถ่ายทอดกำลังเนื่องจากสายพานส่งถ่ายแรงได้อย่างยืดหยุ่นดูดซับเสียงลดการสั่นสะเทือนได้ดี(วิริทธิ์ อึ้งภากรณ์ และชาญ ถนัดงาน,2537) การที่จะใช้ต้นกำลังเป็นชนิดใดนั้นมีปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่ราคาของน้ำมันและราคาของไฟฟ้า ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทดสอบหาประสิทธิภาพของเครื่องพ่นยาระหว่างการใช้มอเตอร์ไฟฟ้าเป็นต้นกำลังกับการใช้เครื่องยนต์เบนซินสูบเดียวเป็นต้นกำลัง เพื่อหาความเหมาะสม

ทั้งด้านแรงงานและราคาค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นแนวทางเลือกที่จะใช้ต้นกำลังประเภทใดถึงจะได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล
สูงสุดในการทำงานทั้งด้านเวลาและด้านค่าใช้จ่าย คุณภาพที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของเครื่องพ่นยาระหว่างใช้มอเตอร์กับเครื่องยนต์เบนซินสูบ เดียวเป็นต้นกำลัง
2. เพื่อเปรียบเทียบหาอัตราความสิ้นเปลืองของพลังงาน ทั้ง 2 ชนิด

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

1. เครื่องยนต์เบนซินเล็ก ยี่ห้อ Honda รุ่น G200 ขนาด 5.2 แรงม้า	1 เครื่อง
2. มอเตอร์ไฟฟ้า Mitsubishi single phase induction motor ขนาด 2 แรงม้า	1 เครื่อง
3. ปัมพ่นยาแบบลูกสูบ (3ลูกสูบ) ยี่ห้อ Whale รุ่น Whale LS-30	1 เครื่อง
4. เครื่องปรับความเร็วรอบของมอเตอร์	1 เครื่อง
5. หัวฉีดพ่นยาแบบปรับละอองได้	1 หัว
6. ถังบรรจุน้ำขนาด 200 ลิตร	1 ถัง
7. บีกเกอร์ ขนาด 1000 มิลลิลิตร	1 อัน
8. เครื่องวัดความเร็วรอบเพลลา ยี่ห้อ Daiichi รุ่นDT-536TP	1 เครื่อง
9. มัลติมิเตอร์ ยี่ห้อ Kyoritsu	1 เครื่อง
10. เครื่องวัดการใช้พลังงานไฟฟ้า	1 ตัว
11. นาฬิกาจับเวลา	1 เครื่อง

2. วิธีการทดลอง

การทดลองในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องพ่นยา โดยดำเนินการทดสอบแบ่งเป็น 2 ชนิด คือการทดสอบโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟสเป็นต้นกำลัง และการทดสอบโดยใช้เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กชนิด 1 สูบเป็นต้นกำลัง โดยทดสอบที่ความเร็วรอบการทำงานต่างๆ ของเครื่องพ่นยา เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกใช้ต้นกำลังที่ใช้กับเครื่องพ่นยาได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการลดความสิ้นเปลืองด้านพลังงานและค่าใช้จ่าย โดยแบ่งวิธีการทดสอบได้ 2 ประเภท

1. การทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟส เป็นต้นกำลัง

- 1.1 นำมอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟส ขนาด 2 แรงม้าเป็นต้นกำลัง ส่งกำลังผ่านสายพานไปยังเครื่องพ่นยา ชนิดลูกสูบ

ภาพที่ 1 การใช้มอเตอร์ 1 เฟส ขนาด 2 แรงม้าเป็นต้นกำลัง

ภาพที่ 2 ถังบรรจุน้ำขนาด 200 ลิตร

1.2 ความเร็วรอบเพลลาของปั๊มเครื่องพ่นยาที่ทำการทดสอบคือ 600, 700 และ 800 รอบต่อนาทีโดยใช้อัตราทดระหว่างมอเตอร์ไฟฟ้ากับปั๊มเครื่องพ่นยา 1 ต่อ 2

1.3 ปรับตั้งความเร็วรอบของมอเตอร์ไฟฟ้าโดยใช้เครื่องปรับความเร็วรอบของมอเตอร์เพื่อให้ความเร็วรอบเพลลาของปั๊มเครื่องพ่นยามีความเร็วรอบ 600 รอบต่อนาที

ภาพที่ 3 เครื่องปรับความเร็วรอบของมอเตอร์

ภาพที่ 4 การปรับตั้งการฉีดละอองของหัวฉีด

1.4 ปรับตั้งการฉีดละอองของหัวฉีดให้เหมาะสม จากนั้นล๊อคหัวฉีดละออง เพื่อใช้ในการทดสอบที่ 600, 700 และ 800 รอบต่อนาที ซึ่งใช้ทดสอบการทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟส เป็นต้นกำลัง และทดสอบโดยใช้เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง (โดยไม่มีการปรับตั้งหัวฉีดละอองอีก)

1.5 ทำการทดลองที่ความเร็วรอบปั๊มเครื่องพ่นยา 600 รอบต่อนาที. โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 1 ชั่วโมง ทำการวัดการใช้กระแสไฟฟ้าโดยเครื่องวัดกระแสไฟฟ้าและวัดการใช้พลังงานไฟฟ้าโดยใช้เครื่องวัดการใช้พลังงานไฟฟ้าพร้อมทั้งวัดอัตราการไหลที่ออกจากหัวฉีดละออง

1.6 ทำการทดลองที่ความเร็วรอบปั๊มเครื่องพ่นยา 700 รอบต่อนาที.และ 800 รอบต่อนาที โดยทำการวัดเหมือนกับข้อ 1.5

1.7 คำนวณอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานไฟฟ้าที่ความเร็วรอบต่างๆเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 5 เครื่องวัดการใช้พลังงานไฟฟ้า

ภาพที่ 6 มัลติมิเตอร์

2. การทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง

2.1 นำเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กชนิดสูบเดียว ขนาด 5.2 แรงม้าเป็นต้นกำลัง ส่งกำลังผ่านทางสายพานไปยังปั๊มเครื่องพ่นยาแบบลูกสูบ

ภาพที่ 7 การใช้เครื่องยนต์เบนซินสูบเดียว
ขนาด 2 แรงม้าเป็นต้นกำลัง

ภาพที่ 8 การวัดความเร็วรอบเพลาคู่มือเครื่องพ่นยา

2.2 ความเร็วรอบของปั๊มเครื่องพ่นยาที่ทำกรทดลองคือ 600, 700 และ 800 รอบต่อนาที.โดยใช้อัตราทดระหว่างเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กกับปั๊มเครื่องพ่นยา 1 ต่อ 2

2.3 ปรับตั้งความเร็วรอบของเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็ก โดยปรับความเร็วรอบของเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กที่คันทันเร่ง เพื่อให้ปั๊มเครื่องพ่นยามีรอบการทำงาน 600 รอบต่อนาที

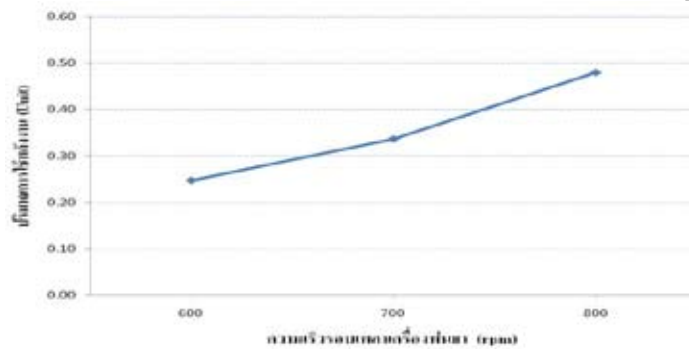
2.4 ทำการทดลองที่ความเร็วรอบปั๊มเครื่องพ่นยา 600 รอบต่อนาที. โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 1 ชั่วโมง โดยการบันทึกค่าอัตราการไหลที่ออกจากหัวฉีดละอองและวัดการสิ้นเปลืองน้ำมันหลังจากทดลองเสร็จโดยใช้ปั๊กเกอร์

2.5 ทำการทดลองที่ความเร็วรอบการทำงาน ปั๊มเครื่องพ่นยา 700 รอบต่อนาที. และ 800 รอบต่อนาที. โดยทำการวัดเหมือนกับ ข้อ 1.5

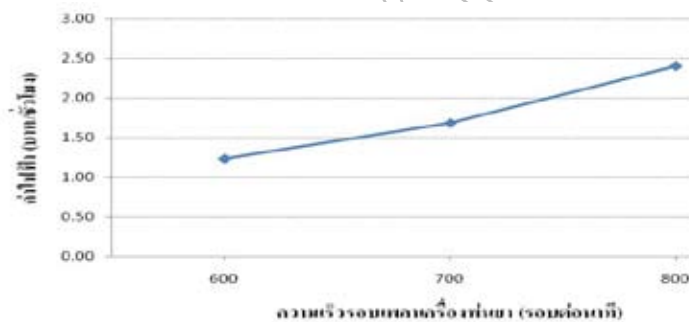
2.6 คำนวณอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานน้ำมันที่ความเร็วรอบต่างๆเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย

ผลการวิจัย

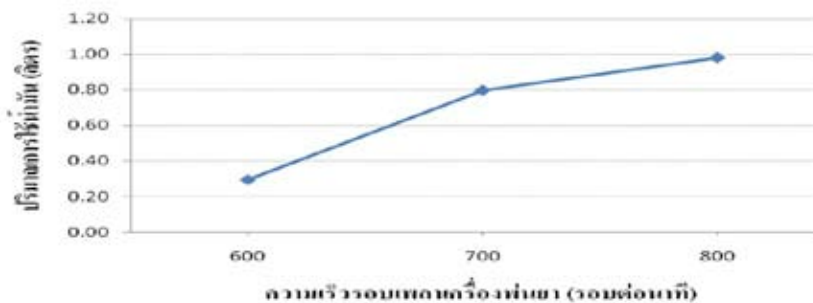
แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟส เป็นต้นกำลัง และการทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้เครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็ก เป็นต้นกำลัง โดยทำการวัดการใช้ปริมาณพลังงานเพื่อนำมาคำนวณค่าใช้จ่ายที่ใช้ระหว่างการทำงาน ของต้นกำลังทั้ง 2 ประเภท

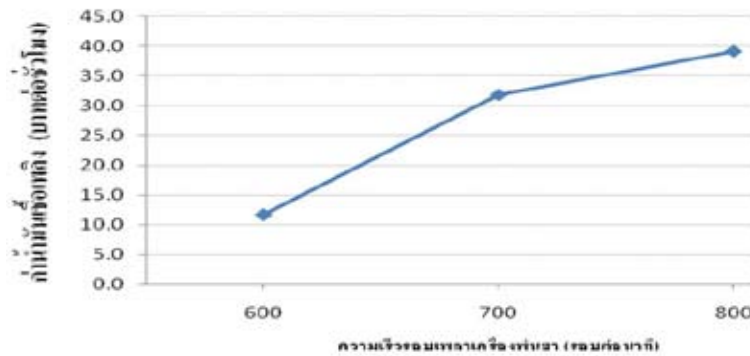
ภาพที่ 9 ปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้าเฉลี่ยของมอเตอร์ไฟฟ้า

ภาพที่ 10 ค่าการใช้พลังงานไฟฟ้าเฉลี่ยของมอเตอร์ไฟฟ้า

ภาพที่ 11 ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงเฉลี่ยของเครื่องยนต์

ภาพที่ 12 ค่าการใช้เชื้อเพลิงเฉลี่ยของเครื่องยนต์

สรุปและอภิปรายผล

1. การทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยเปรียบเทียบระหว่างการใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 1 เฟสและเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้น โดยทดสอบที่ความเร็วรอบตั้งแต่ 600 – 700 รอบต่อนาที โดยเปรียบเทียบปริมาณการใช้พลังงานของต้นกำลังทั้ง 2 ชนิด จะเห็นว่าเมื่อความเร็วรอบของเครื่องสูบน้ำเพิ่มมากขึ้น ปริมาณการใช้พลังงานก็จะสูงตามไปด้วย โดยที่ความเร็วรอบ 700 รอบต่อนาที เป็นความเร็วรอบที่เหมาะสมที่ทำให้การฉีดพ่นกระจายได้ดีและค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป

2. ด้านการใช้พลังงานจะเห็นว่าอัตราการใช้พลังงานจะเพิ่มขึ้นตามความเร็วรอบของเครื่องพ่นยา โดยปริมาณการใช้พลังงานเฉลี่ยของมอเตอร์ไฟฟ้าอยู่ที่ 0.34 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง คิดเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 1.68 บาทต่อชั่วโมง ค่าการใช้ปริมาณเชื้อเพลิงของเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็ก 0.8 ลิตรต่อชั่วโมง คิดเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 31.9 บาทต่อชั่วโมง

ข้อเสนอแนะ

1. การที่จะเลือกใช้มอเตอร์ไฟฟ้าหรือเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กเป็นต้นกำลัง ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่เนื่องจากบางสถานที่ไม่มีไฟฟ้าก็จำเป็นต้องใช้ต้นกำลังที่เป็นเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็กแทน
2. ควรมีการทดสอบหาประสิทธิภาพเครื่องพ่นยาโดยใช้มอเตอร์ไฟฟ้าโดยใช้มอเตอร์หลายๆยี่ห้อหรือเครื่องยนต์เบนซินหลายๆยี่ห้อ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ พิริยพล. 2528. เครื่องพ่นสารขนาดเล็ก แบบสูบลอยสะพายหลัง. กรุงเทพฯ, 20 หน้า
 วรวิทย์ อึ้งภากรณ์ และชาญ ถนัดงาน. 2537. การออกแบบเครื่องจักรกล. ซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด, กรุงเทพฯ. 385 น.

การศึกษาตู้อบแสงอาทิตย์และตู้อบแผงระบายความร้อนเครื่องปรับอากาศ THE STUDY SOLAR OVEN AND HEAT OVEN PANELS, AIR CONDITIONING

ไกรสร รวยป้อม

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบแบบแผงระบายความร้อนของเครื่องปรับอากาศ โดยทั้ง 2 ตู้ มีโครงสร้างมีขนาดกว้าง x ยาว x สูง 52 x 92 x 37 เซนติเมตร และตู้อบแบบแผงระบายความร้อนมีท่อส่งลมร้อนขนาดกว้าง x ยาว x สูง 40 x 30 x 20 เซนติเมตร ทั้ง 2 ตู้ ใช้แผ่นโฟมเป็นฉนวนความร้อน

ทำการทดสอบโดยนำตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ติดตั้งในสถานที่โล่ง โดยหันหน้าตู้อบไปทางทิศเหนือ เพื่อให้สามารถรับแสงแดดได้ดี ส่วนตู้อบแบบแผงระบายความร้อน ติดตั้งบริเวณพัดลมระบายความร้อนของเครื่องปรับอากาศ ขนาด 13,000 Btu พัดลมระบายความร้อนมีความเร็วลมเท่ากับ 5.5 เมตร / วินาที ใส่กล้วยในตู้อบทั้ง 2 ตู้ อย่างละ 1 กิโลกรัม และทำการบันทึกค่าอุณหภูมิภายนอกและภายใน ความชื้น และการระเหยของวัสดุภายในตู้ ทุก ๆ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่ เวลา 09.00 น. – 17.00 น.

จากการทดสอบพบว่าตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ มีอุณหภูมิเฉลี่ยภายในตู้อยู่ที่ 48.26 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 63.52 เปอร์เซ็นต์ และอุณหภูมิภายนอกเฉลี่ยอยู่ที่ 30.8 องศาเซลเซียส อัตราการระเหยของวัสดุภายในตู้ที่ 2.19 เปอร์เซ็นต์ / ชั่วโมง และใช้เวลาในการอบประมาณ 3 วัน ซึ่งตู้อบแบบแผงระบายความร้อนจะมีอุณหภูมิภายในตู้เฉลี่ยอยู่ที่ 50.06 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ที่ 29.62 เปอร์เซ็นต์ และอุณหภูมิภายนอกเฉลี่ยอยู่ที่ 30.8 อัตราการระเหยของวัสดุภายในตู้ที่ 1.76 เปอร์เซ็นต์ / ชั่วโมง และใช้เวลาในการอบประมาณ 4 วัน

คำสำคัญ: แผงระบายความร้อน, อบแห้ง

Abstract

The study solar oven and heat oven panels, air conditioning through the second container structure with a width x length x height 52 x 90 x 37 cm and oven panel heat pipe to heat scale.

W x L x D 40 x 20 x 30 cm and 2 cabinets for foam insulation, heat

Tested by a solar oven installed in a place such as outdoors. The oven is facing north. To be able to get good sun. A panel of the oven heat. Mounted cooling fan for cooling and 13,000 Btu cooling fan with a wind speed of 5.5 m/s put bananas in the oven, and two containers for each 1 kg and record the outside temperature and inside humidity and evaporation. material inside the cabinet every 2 hours from 09.00 am - 17.00 pm

The test showed that the solar oven. The average temperature inside the cabinet is at 48.26 degrees Celsius, relative humidity averaged 63.52 percent and the temperature averaged at 30.8 degrees Celsius, the rate of evaporation of the material is at 2.19 per cent / hour and take in the oven for about 3 days, oven panel cooling. The average summer temperature inside the cabinet is at 50.06 degrees Celsius, relative humidity, evaporation rate, averaged at 29.62 percent to 1.76 percent of the raw materials / hour and take the time to bake for about 4 days.

Keyword : Condenser , dryer

บทนำ

การทำแห้ง คือการลดความชื้นของอาหารจนถึงระดับที่สามารถระงับการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ได้ทำให้อาหารสามารถเก็บอาหารไว้ได้นาน (Remeo, T.T. ,1990) สิ่งทีควรระมัดระวังคือการเกิดลักษณะแข็งตามผิวหน้าอาหาร เนื่องจากการใช้อุณหภูมิสูงเกินไปในระยะเริ่มต้น(ศิริลักษณ์, 2522) ในปัจจุบันการอบผลผลิตทางเกษตรนั้น ส่วนมากจะใช้พลังงาน

ไฟฟ้าหรือใช้ความร้อนจากฮีตเตอร์ ในการอบผลทางการเกษตร และซึ่งการอบแห้งโดยใช้พลังงานไฟฟ้าทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง

พลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานทางธรรมชาติสามารถนำพลังงานความร้อนจากแสงอาทิตย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอบแห้งผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งการอบแห้งโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นวิธีที่ง่ายใช้เทคโนโลยีราคาถูกในเรื่องค่าลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ส่วนพลังงานความร้อนที่ได้จากแผงระบายความร้อนหรือจากเครื่องปรับอากาศจากแอร์ เป็นพลังงานที่ระบายทิ้งจากปั๊มระบายสู่บรรยากาศ จึงมีแนวความคิดที่นำพลังงานที่เหลือใช้คือลมร้อนมาใช้ประโยชน์ในการอบผลผลิตทางการเกษตรได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบหาความสามารถของตู้อบผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้ความร้อนจากแผงระบายความร้อนเครื่องปรับอากาศ อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

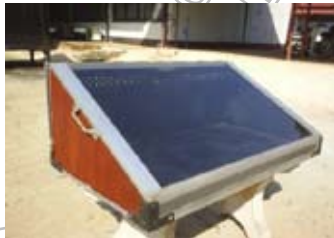
อุปกรณ์

1. เครื่องวัดอุณหภูมิและความชื้น	1	เครื่อง
2. เครื่องตรวจวัดความชื้นแบบอินฟราเรด	1	เครื่อง
3. เครื่องชั่งน้ำหนักแบบดิจิตอล	1	เครื่อง

วิธีการ

1. ออกแบบโครงสร้างของตู้อบ

1.1 สร้างตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์โครงทำจากเหล็กกล่องขนาด 1 นิ้ว และมีขนาดตู้ กว้าง x ยาว x สูง 52 x 90 x 37 เซนติเมตร และสร้างตู้อบแบบแผงระบายความร้อนให้มีขนาดเท่ากับตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์และทำช่องลมโดยใช้สังกะสีทำเป็นกล่องสี่เหลี่ยมมีขนาด กว้าง x ยาว x สูง 40 x 20 x 30 เซนติเมตร และฝาครอบมีขนาด กว้าง x ยาว x สูง 50 x 20 x 50 เซนติเมตร

ภาพที่ 1 การสร้างตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์

1.2 สร้างฝาครอบมีขนาด กว้าง x ยาว x สูง 50 x 30 x 50 เซนติเมตร และช่องทำช่องลมโดยใช้สังกะสีทำเป็นกล่องสี่เหลี่ยมมีขนาด กว้าง x ยาว x สูง 40 x 20 x 30 เซนติเมตร

1.3 กระดาษสีมีขนาด 58 x 90 เซนติเมตร มีความหนา 3 มิลลิเมตรซึ่งจำนวน 1 แผ่นใช้สำหรับเป็นตัวรับแสงอาทิตย์และป้องกันการสูญเสียความร้อน อันเนื่องจากการแผ่รังสีและการพาความร้อนแล้ว ยังช่วยป้องกันฝุ่นละอองสิ่งเจือปนต่างๆที่จะเข้าไปยังตัวรับรังสีซึ่งจะปิดอยู่ด้านหน้าของตู้อบและตู้อบแบบแผงระบายความร้อนใช้ไม้อัดหนา 5 มิลลิเมตรใช้ทำเป็นประตูเปิด - ปิด เก็บวัสดุดิบ

ภาพที่ 2 ตู้อบแบบแผงระบายความร้อน

1.4 ฉนวนกันความร้อน ที่ใช้ในตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ และตู้อบแบบแผงระบายความร้อนแอร์ใช้โฟมหนา 10 มิลลิเมตร และปิดทับด้วยแผ่นสังกะสีอีกชั้นแล้วทาสีดำทับข้างในตู้

1.5 เทอร์โมมิเตอร์แบบดิจิตอล เป็นตัววัดอุณหภูมิ และวัดความชื้นภายในตู้และภายนอกตู้

2. วิธีการทดสอบ

2.1 เลือกสถานที่ทำการทดสอบ

2.2 การทดสอบนำตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ มาตั้งกลางแจ้งในที่โล่งแจ้งแล้วหันหน้าแผงรับแสงไปทางทิศเหนือ เพื่อให้ได้รับแสงตลอดทั้งวันและนำตู้อบแบบแผงระบายความร้อนไปตั้งบริเวณแผงระบายความร้อนของเครื่องปรับอากาศ

ภาพที่ 3 ติดตั้งตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์

ภาพที่ 4 ติดตั้งตู้อบแบบแผงระบายความร้อน

2.3 นำวัตถุดิบมาชั่งน้ำหนัก และวัตถุดิบที่เรานำมาทดสอบจะเป็นกล้วยน้ำว้าสุก หนัก 2 กิโลกรัม และแบ่งออกเป็น 1 กิโลกรัม ก่อนที่จะนำเข้าสู่ตู้อบทั้งสองชนิด โดยตู้อบทั้ง 2 ตู้จะต้องมีกล้วยหนัก 1 กิโลกรัม

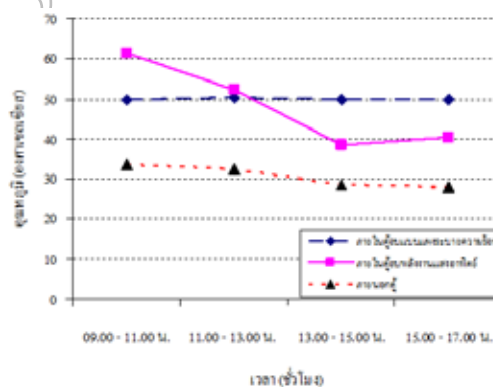

ภาพที่ 5 การชั่งวัตถุดิบ

2.4 นำกล้วยที่ชั่งเสร็จแล้วนำเข้าตู้อบทั้ง 2 ตู้

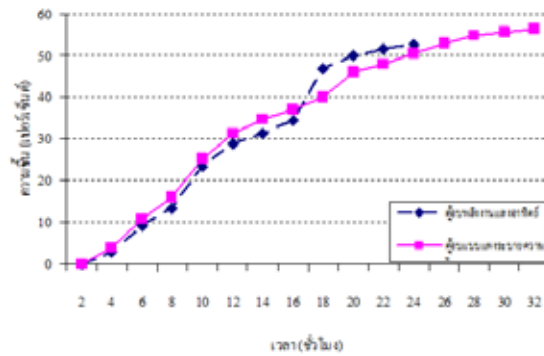
2.5 บันทึกการทดสอบของตู้อบทั้งสองตู้และทำการบันทึกค่าความชื้นโดยการชั่งน้ำหนักของวัตถุดิบและวัตถุดิบภายนอกและภายในตู้อบทั้งสองชนิดทุกๆ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่ 09.00 น.- 17.00 น. ทำการบันทึกค่าที่ได้แล้วนำมาวิเคราะห์และแสดงเป็นกราฟ

ผลการวิจัย

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอุณหภูมิภายในและภายนอกของตู้อบทั้ง 2 ชนิด

จากกราฟจะเห็นได้ว่าค่าอุณหภูมิภายในตู้อบแบบแผงระบายอากาศเฉลี่ยอยู่ที่ 50.55 องศาเซลเซียส ที่เวลา 11.00 น. – 13.00 น. และอุณหภูมิภายในตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์เฉลี่ยอยู่ที่ 61.53 องศาเซลเซียส ที่เวลา 09.00 น. – 11.00 น. ขณะที่อุณหภูมิภายนอกเฉลี่ยอยู่ที่ 33.77 องศาเซลเซียส ที่เวลา 09.00 น. – 11.00 น. จะสังเกตเห็นความแตกต่างได้ว่าอุณหภูมิภายในตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์จะมีอุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิภายในตู้อบแบบแผงระบายความร้อน

ภาพที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความชื้นของตู้อบทั้ง 2 ชนิด

จากกราฟแสดงค่าเปรียบเทียบความชื้นของตู้อบทั้ง 2 ชนิด พบว่าตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์มีความชื้นเฉลี่ยอยู่ที่ 52.75 เปอร์เซ็นต์ และมีอัตราการระเหยอยู่ที่ 2.19 เปอร์เซ็นต์ โดยที่ตู้อบแบบแผงระบายความร้อนมีความชื้นเฉลี่ยอยู่ที่ 56.46 เปอร์เซ็นต์ และมีอัตราการระเหยอยู่ที่ 1.76 เปอร์เซ็นต์

สรุปและอภิปรายผล

จากการออกแบบตู้อบทั้ง 2 ตู้ โดยที่ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์และตู้อบแบบแผงระบายความร้อนมีโครงสร้างขนาด กว้าง x ยาว x สูง 52 x 92 x 37 เซนติเมตร และตู้อบแบบแผงระบายความร้อนมีช่องลมขนาด กว้าง x ยาว x สูง 40 x 30 x 20 เซนติเมตร และฝาครอบมีขนาด กว้าง x ยาว x สูง 50 x 20 x 50 เซนติเมตร ทั้ง 2 ตู้ ใช้แผ่นโฟมเป็นฉนวนความร้อน

ผลการทดลองพบว่าตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์มีอุณหภูมิเฉลี่ยภายในตู้อยู่ที่ 48.26 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยอยู่ที่ 63.52 เปอร์เซ็นต์ อัตราการระเหยของวัตถุดิบอยู่ที่ 2.19 เปอร์เซ็นต์ / ชั่วโมง ซึ่งตู้อบแบบแผงระบายความร้อนจะมีอุณหภูมิภายในตู้เฉลี่ยอยู่ที่ 50.06 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 29.62 เปอร์เซ็นต์ มีอัตราการระเหยอยู่ที่ 1.76 เปอร์เซ็นต์ / ชั่วโมง

ดังนั้นตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์จึงมีอุณหภูมิ ความชื้น การระเหยของวัตถุดิบได้ดีกว่าตู้อบแบบแผงระบายความร้อน และกล้วยที่อบในตู้อบแบบแผงระบายความร้อนจะมีสีน้ำตาลทอง มีกลิ่นหอม และมีรสชาติหวาน ไม่เหนียวติดฟัน ส่วนกล้วยที่อบในตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์จะมีสีน้ำตาลทอง สีเข้มกว่า มีรสชาติหวาน ไม่เหนียวติดฟัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการสร้างตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ให้มีรูปทรง ให้รับแสงได้ทั้ง 2 ด้าน เพื่อให้อุณหภูมิเพิ่มขึ้น
2. ไม่ควรทำการทดสอบในฤดูฝนเพราะอยากต่อการเก็บผลการทดสอบ สืบเนื่องจากเกิดฝนตกลงมา
3. ตู้อบแบบแผงระบายความร้อนอบได้ทั้งอาหารและเมล็ดธัญพืช แต่ต้องทำการรองเพื่อดักฝุ่นละอองปนมากับอากาศด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ศิริลักษณ์ สันธวาลย์. 2522. **ทฤษฎีอาหาร หลักการถนอมอาหารและการควบคุมคุณภาพอาหาร**. กรุงเทพฯ.
Remeo, J.T. 1990. **Fundamentals food of Process Engineering**. Van Nostrand Reinhold
New york. 249 p.

ผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ฉบับสมบูรณ์
(Poster Presentation)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา

การประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี ครั้งที่ 6 เนื่องในวโรกาสวันคล้าย
วันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ครบ 108 ปี

“ว่าด้วยความมั่นคงของภูมิภาคอาเซียน”

วันที่ 19-20 ธันวาคม 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี

**โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์
และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชย ด้วยป่าเสมียดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
และภูมิปัญญาชาวบ้าน**

**A PROJECT OF RESEARCH AND INNOVATION FOR TECHNOLOGY TRANSFER TO
GRASS ROOT COMMUNITY : A CASE STUDY OF CONSERVATION AND
RESTORATION OF NATURAL RESOURCES THROUGH COPPICE AT BANGKACHAI
BAY FOCUSED ON PRINCIPLES OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY AND
LOCAL INTELLECT**

ชลพรรณ ออสปอนพันธ์¹, วิรัช สัมครสมาน², สวัสดิ์ พุกณะ²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

²นักวิจัยท้องถิ่นชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชย ตำบลบางกะไชย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดจันทบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุและผลกระทบของการลดลงของป่าชายเลน อ่าวบางกะไชย 2) เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากที่เหมาะสมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเสมียดของอ่าวบางกะไชยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน 3) เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยและองค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเจ้ากับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ 4) เพื่อศึกษาลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยองค์กรชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อค้นพบที่สำคัญได้แก่ ชาวบ้านกับป่าชายเลนสามารถอยู่ร่วมกันได้แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันโดยชาวบ้านได้อาศัยป่าชายเลนเป็นแหล่งหาอาหารสมุนไพรขณะเดียวกันป่าชายเลนก็ได้อาศัยชาวบ้านดูแลรักษาและฟื้นฟูให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ 2) ข้อค้นพบต่อไปคือชาวบ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เกิดแนวคิดที่จะริเริ่มการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะนำมาใช้เป็นฐานคิดในการแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ตรงกับสภาพการณ์ที่แท้จริงของปัญหา 3) ข้อค้นพบเรื่องการพัฒนาระบบการประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิธีบอกปากต่อปากและ 4) ข้อค้นพบประการสุดท้ายได้แก่ ป่าเสมียดคือเทคโนโลยีที่ธรรมชาติสร้างมาให้เป็นกำแพงป้องกันการกัดเซาะริมตลิ่ง

ข้อเสนอแนะ 1) ควรส่งเสริมแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับป่าชายเลนของชุมชน เป็นการเข้าไปทำมาหากินในป่าชายเลนแบบพอเพียง ส่วนชาวบ้านสามารถเป็นผู้ดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนไว้ให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ต่อไป 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทเป็นแกนนำในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าที่จะรอให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาชี้แนะ เพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคนในพื้นที่จะทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขได้ชัดเจน 3) รัฐบาลควรผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) และรัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับพลังมวลชนในการนำนโยบาย ยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการ การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและ พัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นจริงกับภาคประชาชน รัฐบาลควรส่งเสริมการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อย่างเป็นระบบเพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาเป็นระบบเพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ออกมาใช้พัฒนานตนเองชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

Abstract

The main purposes of this research project were: (1) to investigate the cause and impact of declined mangrove forests at Bangkachai Bay, (2) to study patterns of technology transfers to grass root community suitable to create community participatory learning for coppice conservation and restoration at Bangkachai Bay in accordance with the philosophy of sufficiency economy and folk wisdom, (3) to study ways to increase capacity of Bangkachai and Takardngow Subdistrict Administrative Organizations concerning their natural resource and environment management, (4) to study the policy implementation of community organizations focused on philosophy of sufficiency economy and folk wisdom. The PAR procedure was employed for the research design.

The major results were revealed. One, villagers and mangrove forests share their dependent combination. That is, mangrove forests become resources as food and herb while people help conserve and restore the mangrove forests to enhance their resourcefulness. Two, villagers and local administrative organizations initiate a project to collect data systematically used as a base for their community problem solutions. Three, development of democracy process was done to raise villagers' awareness in order to increase their participation in natural resource and environment conservation. Five, the coppice forest is natural technology constructed as walls to protect riverbank erosion.

It is recommended that the philosophy of sufficiency economy and folk wisdom be promoted as a cohabitation principle between the villagers and community mangrove forests. The people make their living through the self efficiency at mangrove forests. At the same time, they help maintain the natural abundance of mangrove forests for younger generations. The local administrative organizations should take a leadership role for conserving and restoring natural resources rather than waiting for suggestions made by the outsiders. This is because they are local residents who know their own problems and suitable ways of solutions. The government sector should push country development strategies into practice based upon biological varieties as well as natural resource and environment stability. In addition to the government performance, important issues include applying public power on policy and strategy, maintaining resources and ecosystem balance, creating good environment to enhance life quality and sustainable development. The government sector should promote knowledge management systematically in order to collect local intellect scattered in individuals and documents for individual and community suitable development.

Keyword : Conservation and Restoration of Natural Resources, Policy Implementation

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ด้วยพื้นที่ตำบลบางกะไชยมีทั้งสิ้น 29.80 ตารางกิโลเมตร หรือ 18,625 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล พื้นดินจะเป็นที่ลุ่มหรือลุ่มดินทรายและป่าชายเลนน้ำเค็ม ในอดีตใช้เป็นที่นาข้าว ปัจจุบันเป็นนาโกง บ่อปลาเก่า

เพชรรัตน์ เจริญศร (2549) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนและนาโกงบริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดจันทบุรี โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT 5 TM ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2534 - 2549 พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนและนาโกงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เมื่อพื้นที่นาโกงเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลง พื้นที่ป่าชายเลนบางกะไชย

ได้ประกาศตามกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฉบับที่ 44 พ.ศ. 2502 เป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 9,187.50 ไร่ หรือครึ่งหนึ่งของพื้นที่ตำบลบางกะไชย

สืบเนื่องจากปี 2548 โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนจนเพื่อแก้ไขความยากจนแบบบูรณาการ กรณีศึกษา ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา การดำเนินโครงการวิจัยนี้ดำเนินการบนพื้นฐานของการเรียนรู้ คิดร่วมกันระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้อำนวยการของวิทยากรสัปดาห์สิ่งแวดล้อมลูกทำลาย วิถีชีวิตเคออาศัยการทำอาชีพประมงชายฝั่งแบบพออยู่พอกินเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เกิดการทำนาทุ้งซึ่งลงทุนระยะสั้นได้ผลตอบแทนเร็ว การประมงเรือพาณิชย์ กลุ่มชาวประมงพื้นบ้านที่มองเห็นปัญหาและเดือดร้อนจากการเปลี่ยนแปลงร่วมกับนักวิจัยจึงได้ผลักดันให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน คือ ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชยซึ่งจากการศึกษาดูงานกลับมาได้ทำกิจกรรมอนุรักษ์ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านคือบ้านปลาและซั้ง บ้านปลาทำด้วยลูกยางรถยนต์ใส่ปูนซีเมนต์ซึ่งทำจากไม้ไผ่มาทำเป็นท่อน บ้านปลาและซั้งได้นำไปทิ้งในท้องทะเล ตามจุดที่กำหนดไว้เพื่อให้ปลาเล็กปลาน้อยมาหลบอาศัยอยู่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้อ่าวบางกะไชยได้ในระดับหนึ่ง

จากการปรึกษาหารือกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย องค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเง้าและชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชยได้เห็นพ้องต้องกันว่า การฟื้นฟูความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนนั้น สมควรที่จะกลับมาพัฒนาฟื้นฟูป่าชายเลนโดยเฉพาะป่าแสม องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยและองค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเง้าจะได้กำนังธรรมชาติที่จะลดการกัดเซาะพังทลายของดินริมตลิ่ง ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชยและชาวบ้านมองเห็นถึงการเข้ามาหากินริมชายฝั่งที่จะกลับมาอุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องออกไปหากินไกล ๆ อันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพชีวิตสร้างความอบอุ่นใจของสมาชิกในครอบครัว

ปัญหาการลดลงของป่าชายเลนอ่าวบางกะไชยหากมิได้รับการแก้ไขหรือเยียวยาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้วจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในภาพรวมได้ เพราะป่าชายเลนมีมากในภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศไทย

สุวลักษณ์ นาทีกาญจนลาภ (2534) ชี้ว่า ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศชายฝั่งที่มีคุณค่ามหาศาล เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์นานาชนิด ป่าชายเลนจึงให้ประโยชน์แก่มนุษย์มากมายทั้งในด้านพลังงานและทรัพยากรใช้สอยตลอดจนเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่สำคัญ เนื่องจากป่าชายเลนเป็นที่วางไข่ แหล่งอาหารและเจริญเติบโตของสัตว์น้ำเศรษฐกิจนานาชนิด นอกจากนั้นการที่ป่าชายเลนปรากฏอยู่ตามที่ราบชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำแนวป่าชายเลน จะช่วยบรรเทาความเร็วของกระแสน้ำลง ทำให้ตะกอนดินที่พัดมาทับถมที่ปากตะกอนทับถมเกิดแผ่นดินงอกงามออกมา จึงอาจกล่าวได้ว่าป่าชายเลนช่วยเพิ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเล

ดังนั้น การกลับมาทบทวนให้ชุมชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของป่าชายเลนทำอะไรที่จะให้ป่าชายเลนโดยเฉพาะป่าแสมยังคงอยู่และเพิ่มปริมาณ ทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติด้วยจิตสาธารณะหรือจิตอาสาโดยเฉพาะชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งเป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ ตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา 29 ธันวาคม 2551 นโยบายที่ 5 นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรวมทั้งฟื้นฟูอุทยานทางทะเลอย่างเป็นระบบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ได้กำหนดปรัชญาไว้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาสากลเพื่อการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและยั่งยืน การที่นโยบายคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจะเกิดผลในทางปฏิบัติได้นั้นนอกจากกฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาลแล้วความร่วมมือจากชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านยังมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นประเด็นสำคัญของโครงการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษา การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าแสม คือ การทำอะไรที่จะให้ชุมชนตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของป่าชายเลน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุและผลกระทบของการลดลงของป่าชายเลนอ่าวบางกะไชย
2. เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากที่เหมาะสมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเสมของอ่าว บางกะไชยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยและองค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเจ้ากับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อศึกษาลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยองค์กรชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการวิจัยชุดโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าเสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน อาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยมีกระบวนการดำเนินการเริ่มต้นจนจบขั้นตอนสุดท้ายที่ใช้ปฏิบัติการวิจัย ดังนี้เริ่มด้วยขั้นตอนแรกคือ

1) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม เพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาของชุมชนที่อาศัยรอบบางกะไชยเพื่อนำไปสู่ความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน นักวิจัยลงพื้นที่ชุมชนเพื่อพบปะกับที่มนักวิจัยชุมชน โดยผ่านเวทีพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการวิจัยและสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย รวมทั้งการค้นหาวางตัวนักวิจัยชุมชน บทบาทนักวิจัยที่ต้องทำงานร่วมกันซึ่งเป็นการปรับแนวคิด-กระบวนการในการทำงานเบื้องต้น ประชุมคณะนักวิจัยทั้งจากมหาวิทยาลัยรำไพพรรณีและและนักวิจัยชุมชนเพื่อวางแผนเชิญชวนชาวบ้านและผู้สนใจมาเข้าร่วมกับโครงการวิจัยคณะนักวิจัยลงพื้นที่แต่ละหมู่บ้านรอบอ่าวบางกะไชยเพื่อชี้แจงโครงการวิจัย จากนั้นทำการเปิดตัวโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการ ที่วิจัยร่วมคัดเลือก รวบรวมข้อมูลเดิมของชุมชนที่มีอยู่และยังมีประสิทธิภาพมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน

2) ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของชุมชน แกนนำที่เป็นตัวแทนของแต่ละชุมชนและเป็นนักวิจัยร่วมกัน จัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่จำนวนครัวเรือนที่ทำมาหากินแถบชายฝั่ง ข้อมูลหนี้สิน รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อป่าชายเลนถูกรุกราน กลายเป็นนาุ้ง สำหรับใช้เป็นข้อมูลกลุ่มในการสร้างพลังข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมต่อไป การรวบรวมกลุ่มสมาชิกสร้างกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มและเครือข่ายการมีส่วนร่วม โดยเน้นอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าเสม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ค้นหาศักยภาพของภูมิปัญญาและการจัดการองค์ความรู้ของภูมิปัญญาในการนำมาประยุกต์ใช้อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชย นำภูมิปัญญาชาวบ้านที่ค้นหาและมีศักยภาพมาสร้างกิจกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกตั้งแต่เริ่ม คือ เริ่มค้นหาและเริ่มปฏิบัติการทำการร่วมกัน บันทึกผลของการใช้ภูมิปัญญาเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3) ขั้นตอนการถ่ายทอดเทคโนโลยีฐานราก เตรียมความพร้อมของชุมชน ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ทีมงานโครงการฝึกอบรมความรู้และประโยชน์ของป่าชายเลน และปลูกป่าชายเลนเพื่อลดโลกร้อน ตำบลบางกะไชย อำเภอลหมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกเสมและเก็บขยะ ตำบลบางกะไชย อำเภอลหมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 25 มิถุนายน 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกเสม ตำบลบางกะไชย อำเภอลหมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555 ณ บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลบางกะไชย อำเภอลหมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประชุม สนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูล เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน (1)

4) การประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของโครงการวิจัย การจัดเวทีเสวนาเรื่องการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก กรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าเสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดเวทีคืนข้อมูลการวิจัยให้ชุมชน (2)

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์และโจทย์การวิจัยได้ดังนี้

1) สาเหตุและผลกระทบการลดลงของป่าชายเลนอ่าวบางกะไชย พบว่า มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ การกัดเซาะพังของตลิ่งกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำนา กุ้ง บ่อปลา ทำให้ป่าชายเลนลดลง ผลกระทบที่สำคัญคือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากชาวประมงพื้นบ้านมาเป็นเจ้าของบ่อกุ้งบ่อปลาหรือบางส่วนมาเป็นลูกจ้างรับจ้างทำงานรายวัน ขณะเดียวกันยังมีชาวบ้านบางส่วนยังยึดถืออาชีพชาวประมงพื้นบ้านอยู่เป็นหลักและมีชาวบ้านบางส่วนเริ่มขยับขยายหันมาทำอาชีพบริการที่เกิดจากการแปรสภาพพื้นที่บางส่วนให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ตากอากาศผลกระทบจากการลดลงของป่าชายเลนยังส่งผลต่อสภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนกุ้ง หอย ปู ปลา ประกอบกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนของอาชีพประมงชายฝั่งเพิ่มสูงขึ้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงหันมาสนใจที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพปัญหาโดยการรวมกลุ่มองค์กรชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูอ่าวบางกะไชย เมื่อคณะวิจัยติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยจึงได้รับการตอบรับด้วยความเต็มใจเพราะเขาเริ่มเห็นแล้วว่าเมื่อมีโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเข้ามาในพื้นที่ทำให้เขาสามารถเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ไขปัญหาในชุมชนของเขาเองได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่เผชิญกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น มองในแง่บวกก็จะสะท้อนกลับมาให้ชาวบ้านในพื้นที่อ่าวบางกะไชยมองเห็นถึงผลกระทบของการลดลงของป่าชายเลนบางกะไชยที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นอยู่ชั่วอู่หน้าของพวกเขา ถ้าภาวะเศรษฐกิจดีขึ้นก็อาจจะทำให้เขาเห็นความสำคัญของการลดลงของป่าชายเลน

2) รูปแบบวิธีการและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากที่เหมาะสมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าแสมของอ่าวบางกะไชยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านพบว่า การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งในที่นี้ขอแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านและกลุ่มอาชีพที่สำคัญเช่น ทำนา กุ้ง บ่อเลี้ยงปลา ลูกจ้าง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดต่อมา เช่น พิษสมุนไพร อาหาร ขนม จากป่าชายเลน

3) วิธีการอนุรักษ์ป่าชายเลนหรือการปลูกป่าชายเลนที่สอดคล้องกับแนวความคิดของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งคณะนักวิจัยพบว่า การที่จะรวบรวมข้อมูลได้อย่างเป็นระบบระเบียบแบบแผนไม่กระจัดกระจายรวมอยู่ในที่เดียวกัน นำไปสู่แนวคิดในการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากต่อไปในอนาคต 3) แนวทางเพิ่มศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยและองค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเงี้ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประจำปี 2554 – 2558 องค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยยังกล่าวถึงปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของตำบลบางกะไชยน้อย โครงการวิจัยครั้งนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการบรรจุสถานการณ์สภาพแวดล้อมของตำบลบางกะไชยในส่วนของปัญหาการกัดเซาะพังของตลิ่งกับปัญหาการลดลงของป่าชายเลน ซึ่งตรงจุดนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลควรทำประชาคมระดมความคิดเห็นของปัญหาและแนวทางการแก้ไขจากชาวบ้านให้มากที่สุด เพราะเมื่อขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกับโครงการกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว นี้ก็จะได้รับความร่วมมือด้วยดี สดแรงต่อต้านลงและสลายกระแสแบ่งพรรคแบ่งพวก

4) ลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยองค์กรชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน จากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบนิเวศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาคุณภาพชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าองค์กรชุมชนสามารถรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศนี้ได้โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน จากโครงการวิจัยพบว่าแนวคิดสำคัญที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนได้นั้นจะต้องให้ชาวบ้านเข้าไปทำมาหากินจับสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา หากพิษสมุนไพรหรือไม้ไผ่ใช้สอยในครัวเรือนได้ตามที่เขาเคยทำมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเช่น เมื่อชาวบ้านเข้าไปหาปูแสมเพื่อนำไปขายหรือนำไปบริโภคควรจับอย่างพอสมควรไม่จับมากเกินไปและไม่จับปูแสมตัวเล็กตัวน้อยและไม่จับสัตว์ในช่วงฤดูวางไข่รวมถึงการจับปูแสมอย่างถูกวิธีที่จะไม่ทำให้รากของดินแสมขาดเพื่อให้สัตว์ได้มีการขยายพันธุ์และเพื่อรักษาระบบนิเวศน์ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ ซึ่งคณะวิจัยมองเห็นว่าถ้ามีการขีดเส้นแบ่งแยกระหว่างป่าชายเลนอนุรักษ์กับชาวบ้านที่เข้าไปทำมาหากินในลักษณะหาเข้ากินค่า

จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างป้าชายเลนกับชาวบ้านชุมชนชาวบ้านชุมชนกับป้าชายเลนควรจะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดความหวงแหนในทรัพยากรป้าชายเลนของตนและทำให้เกิดการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติโดยชุมชนได้อย่างแท้จริง

5) จากโจทย์การวิจัยที่ว่าทำอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของป้าชายเลนอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน พบว่าชาวบ้านและชุมชนจะต้องตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของป้าชายเลนด้วยตนเองเมื่อชาวบ้านและชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาการลดลงของป้าชายเลนแล้ว การทำกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนผ่านการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโครงการวิจัยจะสามารถทำได้เมื่อป้าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แล้วก็จะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

6) กระบวนการ PAR คณะวิจัยได้ดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านแกนนำชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชย ชาวบ้านและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีโดยการสร้างเวทีชาวบ้านและจัดกิจกรรมผ่านการบูรณาการการเรียนการสอนกับรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในกระบวนการนี้ทำให้เกิดทัศนคติอันดีทั้งจากชาวบ้านและนักศึกษา ชาวบ้านได้เห็นนักศึกษาซึ่งเป็นลูกหลานของพวกเขาเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง ขณะที่นักศึกษาได้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ในห้องเรียนรับทราบสถานการณ์ปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงและสามารถเรียนรู้การทำงานกับชาวบ้านและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ โครงการวิจัยได้สร้างกระบวนการให้ชาวบ้านเกิดแนวความคิด ความรู้การใช้ประโยชน์ป้าชายเลน ผ่านโครงการฝึกอบรมความรู้และประโยชน์ของป้าชายเลนและปลูกป้าชายเลนเพื่อลดโลกร้อน ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกแสมและเก็บขยะ ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 25 มิถุนายน 2554 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยการปลูกแสม ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2555 ณ บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลตอบรับจากการจัดเวทีและทำกิจกรรมทำให้ชาวบ้านสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของป้าชายเลนมากขึ้น

7) การประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากกรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชยด้วยป่าแสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ผลสัมฤทธิ์ของโครงการปลูกป่าทดแทนสาธิตของโครงการวิจัยอัตราการผลิตของต้นกล้าแสมประมาณร้อยละ 10 ผลกระทบของโครงการวิจัยเกิดผลในทางบวกในส่วนของชาวบ้านชุมชนต่อการสร้างจิตสำนึกการตระหนักถึงความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์ของป้าชายเลนอ่าวบางกะไชย แนวโน้มในอนาคตคาดว่าป้าชายเลนอ่าวบางกะไชยจะขยายเนื้อที่และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครัวเรือนโดยเมื่อป้าชายเลนมีความอุดมมากขึ้นส่งผลให้ทรัพยากรชายฝั่งมีปริมาณมากขึ้น กุ้ง หอย ปู ปลา มีจำนวนมากขึ้นในตำบลบางกะไชยและตำบลเกาะกูด (พื้นที่โค้งอ่าวเดียวกัน) ดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยจากการศึกษาวิจัยโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากกรณีศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอ่าวบางกะไชย ด้วยป่าแสมยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน จากการศึกษาได้ข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1) ข้อค้นพบเรื่อง ชาวบ้านชุมชนกับป้าชายเลนสามารถอยู่ร่วมกันได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวบ้านได้อาศัยป้าชายเลนเป็นที่หาอาหาร สมุนไพร รวมถึงสินค้าออกไปจำหน่าย แลกเปลี่ยนกับสินค้าต่างชุมชน ขณะเดียวกันการอนุรักษ์ป้าชายเลนให้สำเร็จ ป้าชายเลนก็ต้องอาศัยชาวบ้านในการดูแลรักษาให้ป้าชายเลนคงสภาพความอุดมสมบูรณ์มิให้ธุรกิจท่องเที่ยวมาทำลาย ความอุดมสมบูรณ์ของป้าชายเลน ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่าแนวทางนี้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า การปรับวิถีชีวิตการใช้ประโยชน์จากป้าชายเลนตามหลักความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวซึ่งสอดคล้องกับการสัมมนาแบบเจาะลึกของแกนนำชาวบ้าน ที่เสนอให้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ป้าชายเลนเป็นแหล่งที่หาอาหารเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลักและรายได้เสริมแต่ต้องอยู่ภายใต้กติกาความพอประมาณทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีกินมีใช้ตลอดไป

2) ข้อค้นพบเรื่อง การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบจากการวิจัยพบว่าชาวบ้านและผู้นำชุมชนเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ เนื่องจากในชุมชนมีข้อมูลต่าง ๆ เป็นจำนวนมากทางคณะผู้วิจัยจึงพยายามจำแนกได้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ หนึ่งกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตการประกอบอาชีพของชาวประมงพื้นบ้านและกลุ่มอาชีพที่สำคัญ เช่น ทำนากุ้ง บ่อเลี้ยงปลา สองกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดต่อมา เช่น พิษสมุนไพร อาหาร ขนมจากป่าชายเลนและสามกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์ป่าชายเลนหรือการปลูกป่าชายเลนเทียมด้วยแนวความคิดของภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับการเสนอของ นันทวัฒน์ บรมนันท์และแก้วคำ ไกรสรพงษ์ (2544) ได้เสนอบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ว่าธรรมชาติของปัญหาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมตามความคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบเดิมซึ่งมีรูปแบบที่รัฐเป็นศูนย์กลางบริหารจัดการโดยเป็นเอกภาพมาเป็นการเน้นการกระจายอำนาจบริหารจัดการด้วยความยั่งยืนและการมอบอำนาจการตัดสินใจไปยังระดับที่เหมาะสมที่สุดซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อบทบาทของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ซึ่งท้องถิ่นสามารถใช้เป็นฐานสนับสนุนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการหรือกิจการที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่น

3) ข้อค้นพบเรื่อง การพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยโดยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านมุ่งเน้นให้ชาวบ้านสนใจตื่นตัวด้วยตนเองและบอกปากต่อปากให้ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับนันทวัฒน์ บรมนันท์และแก้วคำ ไกรสรพงษ์ (2544) ที่กล่าวไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทที่ต้องส่งเสริมกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวพันกับแรงผลักดันที่จะส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยบริการซึ่งวัดที่ผลผลิตหรือหน่วยส่งเสริมการบริหารจัดการที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งดูจากกระบวนการในการดำเนินการจะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชนและประชาชนว่าจะกว้างขวางครอบคลุมและมีพัฒนาการไปในทิศทางใด

4) ข้อค้นพบเรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นคณะผู้วิจัยเสนอให้มีการตั้งประชาชนและองค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 3 ปีและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นปัญหาสำคัญประเด็นสถานการณ์ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมซึ่งในเขตพื้นที่ตำบลบางกะไชยและตำบลตะกาดเก่าซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งอยู่รอบอ่าวบางกะไชยมีปัญหาสำคัญสองเรื่องคือพื้นที่ชายฝั่งลดลงเนื่องจากการกัดเซาะพังของตลิ่งและพื้นที่ป่าชายเลนลดลงเนื่องจากการทำนากุ้ง ทำบ่อกุ้ง บ่อปลา ซึ่งสอดคล้องกับการเสนอของ นันทวัฒน์ บรมนันท์และแก้วคำ ไกรสรพงษ์ (2544) ที่เสนอว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมียุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการแปลงความหมายมาเป็นความรับผิดชอบในการบริการและการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นคือการกำหนดยุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการกำหนดลำดับความสำคัญสำหรับการดำเนินการที่อยู่บนฐานทางความเห็นของท้องถิ่นว่าจะใคร่สิ่งสำคัญและควรได้รับความสนใจและควรเป็นความเห็นจากองค์กรชุมชนและประชาชน

5) ข้อค้นพบเรื่อง ป่าชายเลนหรือป่าแสมคือเทคโนโลยีที่ธรรมชาติสร้างสรรค์มาให้อย่างวิเศษเป็นกำแพงกันการกัดเซาะริมตลิ่ง เป็นแหล่งอาหารเป็นที่พักอาศัยตัวอ่อนของสัตว์น้ำริมฝั่งเช่น กุ้ง หอย ปู ปลาซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับแกนนำชาวบ้านที่เสนอให้ป่าชายเลน ควรเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านโดยการหา กุ้ง หอย ปู ปลา มีการหาหอยนางรมเป็นรายได้เสริมโดยหอยนางรมมาจับที่รากของโกงกางเป็นที่อยู่อาศัยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนพรัตน์ บำรุงรักษ์ (2535) ได้สรุปประโยชน์ของป่าชายเลนไว้ดังนี้ ป่าชายเลนเป็นฉากกำบังภัยธรรมชาติเพื่อป้องกันลมพายุรุนแรงต่อการพังทลายของดินที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลป่าชายเลนช่วยป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษรากของต้นไม้ในป่าชายเลนที่งอกออกมาเหนือพื้นดินจะทำหน้าที่คล้ายตะแกรงธรรมชาติคอยกั้นกรองสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ที่มากับกระแสน้ำทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองและชายฝั่งทะเลสะอาดขึ้นป่าชายเลนช่วยทำให้พื้นดินบริเวณชายฝั่งทะเลงอกขยายออกไปในทะเล รากของต้นไม้ในป่าชายเลนนอกจากจะช่วยป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษแล้วยังช่วยทำให้ตะกอนแขวนลอยมากับน้ำที่พัดถมกันเกิดเป็นแผ่นดินงอกใหม่เมื่อระยะเวลาผ่านไปก็จะขยายออกไปในทะเลเกิดเป็นหาดเลนอันเหมาะแก่การเกิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลจะต้องปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติให้เกิดขึ้นจริง

2. รัฐบาลจะต้องส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยในระดับชาวบ้านหรือในระดับรากหญ้า โดยเฉพาะประเด็นอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลควรส่งเสริมการเคลื่อนไหวของพลังมวลชนที่จะผลักดันการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนไม่ให้อ่านาจมีด มาบ้นทอนทำลาย

3. รัฐบาลควรผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับพลังมวลชนในการนำนโยบายยุทธศาสตร์ไปปฏิบัตินอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการการรักษารัฐธรรมนูญและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นจริงกับภาคประชาชน

4. รัฐบาลควรส่งเสริมการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อย่างเป็นระบบเพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นที่กระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาพัฒนาเป็นระบบ (Knowledge Management) เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่นอกออกมาใช้พัฒนาตนเองชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

5. รัฐบาลควรเพิ่มบุคลากรและงบประมาณทางด้านการศึกษาฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้นตามสภาพปัญหาที่นับวันจะรุนแรงขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีกระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านองค์กรชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยมุ่งเน้นในประเด็นปัญหาสุขภาพแวดล้อมการลดลงของทรัพยากรชายฝั่งซึ่งโดยสภาพภูมิประเทศของตำบลบางกะไชยและตำบลตะกาดเจ้า คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองเพื่อที่จะได้กำหนดลำดับความสำคัญของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นว่าอะไรคือสิ่งสำคัญและควรได้รับความสนใจและได้รับความเห็นจากชาวบ้านและองค์กรชุมชน

2. ควรส่งเสริมการดำรงชีวิตด้วยหลักศีลห้าซึ่งจะทำให้เกิดสภาพเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นสุขจิตใจสงบเกิดศีลสมาธิปัญญาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์และทำประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้โดยเฉพาะในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน

3. ควรส่งเสริมแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างชาวบ้านกับป่าชายเลนของชุมชนเป็นการเข้าไปทำมาหากินในป่าชายเลนแบบพอเพียงส่วนชาวบ้านสามารถเป็นผู้ดูแลรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนไว้ให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทเป็นแกนนำในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าที่จะรอให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาชี้แนะเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคนในพื้นที่จะทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขได้ชัดเจน

5. ควรมีการศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันเพื่อนำแนวทางที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสมทั้งกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรชุมชนและภาคประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรเพิ่มพื้นที่การวิจัยที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกันโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมประเด็นคุณภาพชีวิตในเชิงการวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ที่มีลักษณะปัญหาความลดลงของป่าชายเลนจังหวัดจันทบุรี ระยองและตราด

เอกสารอ้างอิง

- ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ. 2547. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการบูรณาการบริหารจัดการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษางค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : ชุดโครงการบูรณาการบริหารจัดการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ชลพรรณ ออสปอนพันธ์และคณะ. 2548. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนจนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี : ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนจนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบบูรณาการ สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- นพรัตน์ บำรุงรักษ์. 2535. การปลูกป่าชายเลน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นันทวัฒน์ บรมนันท์และแก้วคำ ไกรสรพงษ์. 2544. การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- เพชรรัตน์ เจริญศร. 2549. การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนและนาุ้งบริเวณชายฝั่งจังหวัดจันทบุรี โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม LANDSAT 5 TM . วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางทะเล : มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุวลักษณ์ นาทีกาญจนลาภ. 2534. ป่าชายเลน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระบบสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติ โดยใช้อากาศยานไร้คนขับสำหรับการทำแผนที่ชุมชน Semi-Automatic Aerial Photo Mapping Systems using Unmanned Aerial Vehicle for Community Mapping

วิชาญ ทุมทอง คัมภีร์ ธีระเวช วีระศักดิ์ ปรีक्षा

คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้กล่าวถึงฮาร์ดแวร์เพื่อช่วยสำหรับการสร้างแผนที่ชุมชนจากภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งปัจจุบันอากาศยานไร้คนขับเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญ และอำนวยความสะดวกในการถ่ายภาพมุมสูง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ ดังตัวอย่าง เช่น ใช้เป็นระบบการตรวจการณ์ลาดตระเวนรักษาความปลอดภัย หรือใช้เป็นสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรภูมิสารสนเทศ วิศวกรรมสำรวจ หรือสาขาวิชาอื่นในหัวข้อเกี่ยวกับการทำแผนที่หรือการสำรวจทางอากาศ ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกมหาวิทยาลัยสามารถร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อนำระบบที่เสนอไปใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในบางสถานการณ์ฉุกเฉินเช่น ภัยพิบัติ สำรวจพื้นที่น้ำท่วม ภัยแล้ง ไฟไหม้อาคารสูง เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้วระบบยังสามารถสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติ ที่สามารถนำไปสร้างเป็นแผนที่มาตรวจสอบใหญ่ได้โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและการปรับปรุงข้อมูลภาพถ่ายนั้นทำได้โดยใช้ระยะเวลาและงบประมาณน้อยกว่าการใช้เครื่องบิน ซึ่งแผนที่ที่ได้สามารถนำไปใช้งานด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน การตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าพื้นที่หวงห้าม การทำแผนที่การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนการกัดเซาะตลิ่งของทะเล หรือใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบสภาพการจราจร

ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถลดการใช้กำลังคน งบประมาณ เวลา และทรัพยากร ในการดำเนินการจัดทำแผนที่ชุมชน จากการใช้งานเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น และสามารถนำเอาข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

This paper presents you about the hardware to help for creating community mapping from aerial photo. Currently, Unmanned Aerial Vehicle is an important tool, can be shooting for aerial photo and applied in many mission both within and outside of the university. For example, used as a surveillance system for security or used as an instruction media for geoinformatics student, engineering survey, or other fields in the aerial photo mapping. And other communities organizations can be collaborate with our university to bring the proposed system to be used to support the mission for decision. And problem solving in emergency situations such as floods, disasters, drought or fire building.

Moreover, the system can also create semi-automatic aerial photo map ability to create a large scale map with current information, less time and a budget of less than a plane, the aerial photo mapping can be used for other field. The example, the mapping of land use, the intrusion detection area, restricted area, mapping the erosion of the banks of the sea or used as a tool for monitoring traffic conditions.

And other community organizations, related such as local government can reduce of manpower, budget, time and resources to create the community mapping by using our developed tool, and can be used to manage the information more effectively.

บทนำ

การสำรวจหรือการรังวัดด้วยภาพถ่ายจากดาวเทียมเป็นศาสตร์หนึ่งที่เป็นรากฐานสำคัญในการทำแผนที่ด้านต่างๆ และเนื่องจากภาพถ่ายจากดาวเทียมนั้นครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้างจึงสามารถนำไปประยุกต์ทำแผนที่พื้นฐานที่สำคัญ เช่น การผลิตแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วนเล็กไปจนถึงมาตราส่วนใหญ่ ซึ่งในระดับนานาชาติมีการให้บริการภาพถ่ายดาวเทียมความละเอียดสูงอยู่หลายดวง และประเทศไทยก็มีดาวเทียมเพื่อการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติธีออส (THEOS) ที่สามารถบันทึกภาพแนวโครมาติกความละเอียดสูงได้ แต่ภาพถ่ายดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศจากเครื่องบิน ยังมีข้อจำกัดบางประการ นั่นคือระยะเวลาในการบันทึกภาพและงบประมาณที่ใช้ในการถ่ายภาพนั้นค่อนข้างสูง ทำให้มีอุปสรรคและมีผลต่อความถูกต้องของข้อมูลในการดำเนินการสำรวจเชิงพื้นที่ นอกจากนั้นภาพถ่ายที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ไม่สามารถแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นปัจจุบันได้ทันกับความต้องการใช้งานของผู้ใช้ เนื่องจากข้อมูลทางกายภาพหรือข้อมูลเชิงพื้นที่ต่างๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น การสร้างถนนใหม่ การสร้างอาคารใหม่ เป็นต้น จึงไม่สามารถนำภาพถ่ายดาวเทียมหรือภาพถ่ายทางอากาศที่มีอยู่ไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในพื้นที่จริงในการบริหารจัดการตามแต่ละสถานการณ์ได้ อีกทั้งการจัดทำแผนที่จากภาพถ่ายทางอากาศในแต่ละครั้ง อาจต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรืองบประมาณจำนวนมาก และอาจทำให้เสียเวลาและข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนไม่ตรงข้อเท็จจริงเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นการสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศโดยใช้อากาศยานไร้คนขับ (unmanned aerial vehicle) จึงเป็นเครื่องมืออีกทางเลือกหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้การควบคุมยานสำรวจขนาดเล็กโดยใช้คลื่นวิทยุในการบังคับจากระยะไกลเพื่อการถ่ายภาพแทนการถ่ายภาพทางอากาศโดยเครื่องบินจริง ซึ่งอากาศยานไร้คนขับนั้นจะเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการน้อย สะดวก รวดเร็ว และนำผลที่ได้นั้นสามารถนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำแผนที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในระดับต่อไป นอกจากนั้นแล้วในบางสถานการณ์อาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูลแบบเวลาจริง (real time) เช่นในการลาดตระเวน หรือข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่อช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาบางสถานการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ อุทกภัย หรือ อัคคีภัย เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วเรายังสามารถใช้อากาศยานไร้คนขับเพื่อการสำรวจข้อมูลการใช้งานประโยชน์ที่ดิน การสำรวจข้อมูลและติดตามความก้าวหน้าของการเพาะปลูก การติดตามการแพร่กระจายของน้ำ การบุกรุกของที่ดิน หรือการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลน การสำรวจอ่างน้ำขนาดเล็ก รวมไปถึงการติดตามสถานการณ์ความเสียหาย การแพร่ระบาดของโรคและแมลง รวมไปถึงการสำรวจอาคารจากภาพมุมสูง การตรวจสภาพอากาศและสภาพการจราจร ซึ่งการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆ ก็จำเป็นต้องอาศัยภาพจากมุมสูงในการวิเคราะห์ ซึ่งสถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้สามารถจัดการได้โดยใช้อากาศยานไร้คนขับช่วยให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อการใช้งาน ประหยัดงบประมาณ บุคลากร และเวลาในการดำเนินการ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะจัดทำยานสำรวจขนาดเล็กที่ใช้คลื่นวิทยุในการควบคุมจากระยะไกลเพื่อใช้ในการสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศสำหรับให้บริการแก่หน่วยงานในระดับจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้มีเครื่องมือหรือทางเลือกในการสร้างข้อมูลหรือสารสนเทศเชิงพื้นที่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองได้อย่างเป็นปัจจุบันดังประโยชน์ที่กล่าวมา

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1) เพื่อสร้างอากาศยานไร้คนขับพร้อมระบบควบคุมจากระยะไกล
- 2) เพื่อพัฒนาระบบการทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติโดยใช้ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศจากอากาศยานไร้คนขับ
- 3) เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีระบบสำหรับการบริการทำแผนที่ชุมชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการทำแผนที่ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ดำเนินการสร้างอากาศยานไร้คนขับ โดยออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยานสำรวจ เช่น โครงสร้าง โมดูลรับสัญญาณจีพีเอส ไมโครคอนโทรลเลอร์ กล้องถ่ายภาพนิ่งดิจิทัล และกล้องถ่ายภาพวิดีโอดิจิทัล เป็นต้น
- 3) ออกแบบและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์สำหรับการควบคุมการบินและการควบคุมการถ่ายภาพจากระยะไกล
- 4) ทดสอบและแก้ไขระบบควบคุมการบินจากระยะไกล ระบบถ่ายภาพ และ ระบบการสร้างภาพต่อ โดยขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทดสอบเครื่องมือที่พัฒนา
- 5) เก็บตัวอย่างการถ่ายภาพทางอากาศบริเวณพื้นที่ศึกษาเพื่อนำมาประเมินความถูกต้องและแม่นยำของภาพถ่ายที่ได้
- 6) สรุปและอภิปรายผลการดำเนินงาน
- 7) จัดนิทรรศการในงานวิชาการ และเชิญหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามารับฟัง และสาธิตการทำงานของเครื่องมือที่พัฒนา พร้อมลงพื้นที่สาธิตการใช้งานเครื่องมือ

ผลการวิจัย

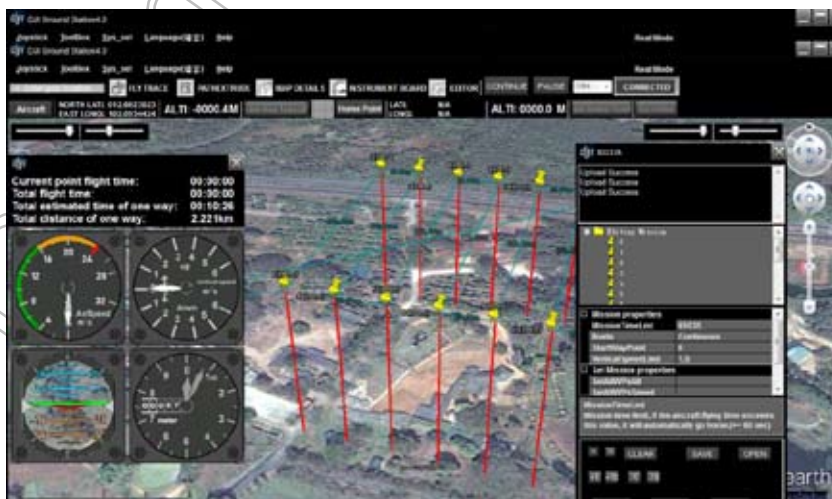
ระบบงานที่เสนอประกอบด้วยส่วนการทำงานที่สำคัญสองส่วน คือ ส่วนยานสำรวจและส่วนควบคุมภาคพื้นดิน ในส่วนของยานสำรวจจะเป็นแบบอากาศยานไร้คนขับซึ่งจะบรรจุอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับการทำงาน ประกอบด้วย กล้องถ่ายภาพดิจิทัล, กล้องวิดีโอ, จีพีเอส, ไอเอ็มยู (inertial measurement unit) หรือ ไอเอ็นเอส (inertial navigation system), ไมโครคอนโทรลเลอร์ และอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลไร้สาย โดยจะใช้กล้องถ่ายภาพนิ่งดิจิทัลในการบันทึกภาพถ่ายทางอากาศเก็บไว้ในกล้อง และใช้ไมโครคอนโทรลเลอร์ในการอ่านข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นจากเซ็นเซอร์และบันทึกไว้ในอุปกรณ์บันทึกข้อมูลบนยานสำรวจ ในขณะที่เดียวกันไมโครคอนโทรลเลอร์จะนำข้อมูลภาพจากกล้องวิดีโอ รวมถึงค่าจากเซ็นเซอร์ต่าง ๆ ที่จำเป็นกลับมายังหน่วยควบคุมภาคพื้นดินผ่านทางอุปกรณ์รับส่งสัญญาณไร้สายระยะไกล

ทั้งนี้การควบคุมการบินและการถ่ายภาพของยานสำรวจจะกระทำผ่านหน่วยควบคุมภาคพื้นดินทั้งหมด และภาพถ่ายทั้งหมดจะถูกเก็บอยู่ที่ยานสำรวจจนกว่าจะกลับไปยังหน่วยควบคุมภาคพื้นดินเพื่อนำไปประมวลผลต่อไป

ภาพที่ 1 อากาศยานไร้คนขับ

สำหรับส่วนของหน่วยควบคุมภาคพื้นดินจะประกอบด้วยอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลไร้สายเพื่อทำหน้าที่รับภาพและข้อมูลจากยานสำรวจเพื่อให้ผู้ควบคุมใช้ตัดสินใจในการควบคุมยานสำรวจ รวมทั้งทำหน้าที่ส่งข้อมูลการควบคุมการบินและการถ่ายภาพกลับไปยังยานสำรวจด้วย ข้อมูลบางส่วนนั้นจะได้จากผู้ใช้ ในขณะที่บางส่วนของข้อมูลการควบคุมการบินจะประกอบด้วย 1) โปรแกรมสำหรับการควบคุมการบินจากระยะไกลที่จะทำหน้าที่รับและประมวลผลข้อมูลการควบคุมการบินจากผู้ใช้และส่งสัญญาณควบคุมไปยังยานสำรวจ และ 2) โปรแกรมสำหรับการควบคุมการถ่ายภาพ โดยการควบคุมการถ่ายภาพนั้นเป็นแบบทำด้วยมือ ผู้ใช้จะกำหนดให้ต้องป้อนข้อมูลพิกัดหรือนำเข้าข้อมูลพิกัดจากแฟ้มข้อมูลที่ต้องการถ่ายภาพเข้าสู่ระบบ จากนั้นโปรแกรมส่วนควบคุมการถ่ายภาพจะทำงานร่วมกับโปรแกรมส่วนควบคุมการบินเพื่อตรวจสอบตำแหน่งที่จะถ่ายภาพ เมื่อยานสำรวจอยู่ในรัศมีใกล้กับพิกัดที่กำหนดก็จะส่งสัญญาณการกดชัตเตอร์ไปยังยานสำรวจโดยอัตโนมัติ นอกจากนี้แล้วผู้ใช้อาจยังสามารถส่งสัญญาณการถ่ายภาพ ณ ตำแหน่งใดๆ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ล่วงหน้าได้ตลอดเวลา

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหน้าจอโปรแกรมควบคุมการบินแบบอัตโนมัติ

เมื่อยานสำรวจกับมายังพื้นดิน ผู้ใช้จะโหลดภาพถ่ายจากกล้องถ่ายภาพนิ่งดิจิทัลเข้าสู่คอมพิวเตอร์เพื่อนำมาประมวลผลในโปรแกรม โดยข้อเสนอโครงการนี้จะพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ในการสร้างภาพต่อจากภาพนิ่งเพื่อการทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติโดยใช้หลักการทางโฟโตแกรมเมตรีและคอมพิวเตอร์วิชันในการประมวลผล โดยโปรแกรมจะคำนวณพารามิเตอร์ภายนอก (extrinsic parameters) ของแต่ละภาพซึ่งจะประกอบด้วย พิกัด (X, Y, Z) ที่ได้จากจีพีเอส และทิศทาง (ω , φ , κ) ที่ได้จากไอเอ็มยู เมื่อได้พารามิเตอร์ภายนอกของกล้องทั้งหมดแล้ว จะนำค่าพารามิเตอร์ภายใน (intrinsic parameters) ของกล้องประกอบด้วย ความยาวโฟกัส (f) จุดมูขยสำคัญ (C_x, C_y) และอัตราส่วนพิกเซล (α) ซึ่งจะได้จากการคำนวณไว้ล่วงหน้ามารวมกับพารามิเตอร์ภายนอกเพื่อคำนวณสร้างภาพต่อจากภาพนิ่งทั้งหมดเป็นลำดับต่อไป

ภาพที่ 3 จัดงานประชุมวิชาการถ่ายทอดงานวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผล

ในปัจจุบันเราอาจจะจำแนกอากาศยานไร้คนขับออกได้เป็นสองประเภทหลักคือ กลุ่มที่ใช้มนุษย์ควบคุมการบินจากระยะไกล และกลุ่มของยานบินอัตโนมัติโดยสมบูรณ์ ซึ่งข้อเสนองานวิจัยชิ้นนี้สนใจกลุ่มของการควบคุมจากระยะไกล ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นระบบใหม่สำหรับการทำงานที่อัตโนมัติ ซึ่งได้อาศัยข้อได้เปรียบหลายประการเมื่อเทียบกับการทำแผนที่โดยใช้ข้อมูลจากดาวเทียมหรือเครื่องบิน ประเด็นสำคัญคือการสำรวจด้วยดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติเชิงพาณิชย์ที่เป็นที่นิยม เช่น (KONOS หรือ QuickBird แม้จะให้ความละเอียดภาพภาคพื้นดินสูงในระดับ 0.7 – 1.0 เมตร แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องความเป็นปัจจุบันของภาพและราคาที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาการถ่ายภาพจากช่วงคลื่นที่ตามองเห็นได้จากอวกาศนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพอากาศเป็นสำคัญ

ดังนั้นอากาศยานไร้คนขับจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญ และอำนวยความสะดวกในการถ่ายภาพมุมสูง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ดังตัวอย่าง เช่น ใช้เป็นระบบการตรวจการณ์ลาดตระเวนรักษาความปลอดภัย หรือใช้เป็นสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาหลักสูตรภูมิสารสนเทศ วิศวกรรมสำรวจ หรือสาขาวิชาอื่นในหัวข้อเกี่ยวกับการทำแผนที่หรือการสำรวจทางอากาศ ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกมหาวิทยาลัยสามารถร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อนำระบบที่เสนอไปใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจและการแก้ปัญหาในบางสถานการณ์ฉุกเฉินเช่น ภัยพิบัติ สำรวจพื้นที่น้ำท่วม ภัยแล้ง ไฟไหม้อาคารสูง เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้วระบบยังสามารถสร้างแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบกึ่งอัตโนมัติ ที่สามารถนำไปสร้างเป็นแผนที่มาตราส่วนใหญ่ได้โดยมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และการปรับปรุงข้อมูลภาพถ่ายนั้นทำได้โดยใช้ระยะเวลาและงบประมาณ

น้อยกว่าการใช้เครื่องบิน ซึ่งแผนที่ที่ได้สามารถนำไปใช้งานด้านอื่น ๆ ได้ เช่น การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน การตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าพื้นที่หวงห้าม การทำแผนที่การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนการกัดเซาะตลิ่งของทะเล หรือใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการตรวจสอบสภาพการจราจร

ซึ่งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถลดการใช้กำลังคน งบประมาณ เวลา และทรัพยากร ในการดำเนินการจัดทำแผนที่ชุมชน จากการใช้งานเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น และสามารถนำเอาข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Hartley, R. and Zisserman, A. (2003). **Multiple View Geometry in Computer Vision**. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University.
- Kasser, M. and Egels, Y. (2002). **Digital Photogrammetry**. UK : Taylor & Francis.
- Laberte, A. S., Winters, C. and Rango, A. (2008). A Procedure For Orthorectification Of Sub-Decimeter Resolution Imagery Obtained With An Unmanned Aerial Vehicle (Uav). In **ASPRS 2008 Annual Conference Proceedings**, Portland, OR, April 28 – May 2.
- Zongjian, L. (2008). UAV for Mapping – Low Altitude Photogrammetric Survey. In **The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences**, vol 37.
- ไพศาล สันติธรรมนนท์. (2553). **การรังวัดด้วยภาพดิจิทัล Digital Photogrammetry**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ความหลากหลายของพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ปลูกในดินเปรี้ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา

พิชญลณี อริยธนะกตวงศ์

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

บทคัดย่อ

การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มยังขาดข้อมูลในเรื่องความเหมาะสมการเลือกสายพันธุ์ ผลผลิต และวิธีการจัดการสวนปาล์มที่เหมาะสม การศึกษาพันธุ์ปาล์มน้ำมัน การจัดการสวนปาล์มและตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตได้ดำเนินการ ในเขตพื้นที่ดินเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา การดำเนินงานวิจัยประกอบด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ดินเปรี้ยวที่มีการปลูกปาล์ม การจัดการผลผลิต ปริมาณปาล์มสด และคุณภาพปาล์มน้ำมันจากโรงหีบโดยวัดคุณภาพน้ำมันด้วยค่า Free Fatty Acid (FFA)

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ปลูกปาล์มรวม 8,927 ไร่ ในอำเภอพนมสารคาม ราชสาส์น(pH 2-4) จำนวน 200 60 ไร่ ในอำเภอสนามชัยเขต ท่าตะเกียบ แปลงยาว พนมสารคาม และอำเภอเมือง(pH 4-6) จำนวน 220, 4,029, 112, 105, 50 ไร่ ซึ่งพบว่าอำเภอสนามชัยเขต แปลงยาว เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มโดยมีพื้นที่จำนวน 2,531 1,620 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.35 18.15 ของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด มีการปลูกปาล์ม 6 สายพันธุ์ได้แก่ พันธุ์ยูวีจำนวน 8,036 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.02 พันธุ์เทนอรา เดลิลามะ สุราษฎร์ธานี เดลิลคอมแพ็ค และหนองเป็ด มีพื้นที่ปลูก 694 60 62 75 และ30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.77 0.67 0.69 0.84 และ 0.33 ตามลำดับ ส่วนพันธุ์ที่มีผลผลิตปาล์มน้ำมันสูงสุดในพื้นที่ดินเปรี้ยว(pH < 6) คือ พันธุ์ยูวี เฉลี่ย 632 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง เทนอรา เดลิลคอมแพ็ค มีผลผลิต 430 520 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ตามลำดับ

คำสำคัญ: พันธุ์ปาล์มน้ำมัน ดินเปรี้ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินเปรี้ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาพันธุ์ปาล์ม และการบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินเปรี้ยว และสภาพแวดล้อมการปลูกที่ส่งผลต่อคุณภาพน้ำมันที่ได้จากผลปาล์มสด พร้อมทั้งศึกษาเทคโนโลยีการปลูกปาล์มในพื้นที่ดินเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราที่เหมาะสม ซึ่งศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์เกษตรกร และสำรวจสภาพสวนปาล์มจากพื้นที่จริง โดยทำการศึกษา ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2554 ถึงเดือน กันยายน 2555

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ ใช้วิธีการทดลองเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มในจังหวัดฉะเชิงเทรา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเชิงปริมาณได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณปาล์มสด และคุณภาพน้ำมันจาก บริษัทสุสมบูรณ์น้ำมันปาล์ม จำกัดโดยแยกตามสวนปาล์มที่ปลูกในสภาพดินเปรี้ยวจัด (pH < 4.0) มีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันต่ำ และสภาพดินปกติ (pH 4.0-5.0) ที่มีความเหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันสูง(ธีระพงศ์,2553) เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่า Free Fatty Acid (analysis method :AOCS Ca 5a-40) (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,2551) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม - เดือนธันวาคม 2554

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ปลูกปาล์มรวม 8,927 ไร่ มีความหลากหลายของพันธุ์ปาล์มจำนวน 6 สายพันธุ์ ได้แก่พันธุ์ยูวีจำนวน 8,036 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.02 พันธุ์เทนอรา เดลิลามะ สุราษฎร์ธานี เดลิลคอมแพ็ค และหนองเป็ด มีพื้นที่ปลูก 694 60 62 75 และ30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.77 0.67 0.69 0.84 และ 0.33 ตามลำดับ โดยพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงในดินเปรี้ยวคือ พันธุ์ยูวี เท่ากับ 632 กิโลกรัมต่อไร่ เทนอรา และเดลิลคอมแพ็ค 430 และ 520 กิโลกรัมต่อไร่ตามลำดับ จากการที่แต่ละพันธุ์ให้ผลผลิตต่างกันเนื่องจากต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูกเกิดจากลูกผสมในชั่ว F1 ของพันธุ์ ตูรา และพันธุ์พิซิเฟอรา จากแหล่งพันธุ์ต่างๆ ซึ่ง

จะให้ลูกผสมที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มจึงควรมีการศึกษาถึงสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

ค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์ความเป็นกรด หรือค่า Free Fatty Acid (%FFA) ของพันธุ์ยูนิวานิช (ยูวี) เทเนอร์่า (DxP) และดีลิกคอมแพ็ค พบว่า อยู่ระหว่าง 3-4 ใน Crude Palm Oil (CPO) แสดงว่าน้ำมันหลังจากการหีบแล้วมีคุณภาพสูง โดยเป็นไปตามมาตรฐานการผลิตน้ำมันของโรงงานกลั่นน้ำมันไบโอดีเซลของกระทรวงพลังงานและมาตรฐานคุณภาพน้ำมันจากกรมการค้าภายในประเทศไทย (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2550) ซึ่งความเป็นกรดในดินไม่ส่งผลต่อคุณภาพน้ำมันที่ผลิตได้ โดยพบว่าพันธุ์ ยูนิวานิช(ยูวี) มีคุณภาพ Free Fatty Acid (FFA) เฉลี่ย 3.59 รองลงมาคือ ดีลิกคอมแพ็ค และเทเนอร์่า (DxP) คือ 3.65 3.72 ตามลำดับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มของ FFA ได้แก่การเก็บเกี่ยวผลผลิตเร็วก่อน 15-20 วัน (สุรกิตติ, 2539) ฤดูแล้งปาล์มขาดน้ำ และความกระทบกระเทือนในช่วงการเก็บเกี่ยวและขนส่ง เป็นต้น ค่าความเป็นกรด (Free Fatty Acid) ของน้ำมันปาล์มที่ปลูกในดินเปรี้ยวของทั้ง 3 พันธุ์ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นหากมีการปฏิบัติตามอย่างถูกต้องในการจัดสภาพแวดล้อมของสวนปาล์ม (ธีระพงษ์, 2555) การเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนนำไปจำหน่ายก็สามารถรักษาคุณภาพน้ำมันให้มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันสูงและมี FFA ต่ำ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและลดต้นทุนการผลิตไบโอดีเซลอีกทางหนึ่ง

สรุปผลการวิจัย

1. จังหวัดฉะเชิงเทรามีการปลูกปาล์ม 6 สายพันธุ์ได้แก่ พันธุ์ยูวีจำนวน 8,036 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.02 พันธุ์เทเนอร์่า เดลิลาม่า สุราษฏ์ธานี เดลิกคอมแพ็ค และหนองเป็ด มีพื้นที่ปลูก 694 60 62 75 และ 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.77 0.67 0.69 0.84 และ 0.33 ตามลำดับ
2. พันธุ์ปาล์มที่ให้ผลผลิตในพื้นที่ดินเปรี้ยว (pH < 6) สูงสุด คือ พันธุ์ยูวี เฉลี่ย 632 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ส่วน พันธุ์เทเนอร์่า และดีลิกคอมแพ็ค มีผลผลิต 430 520 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ตามลำดับ
3. จังหวัดฉะเชิงเทรามีแนวโน้มการปลูกปาล์มน้ำมันสูงขึ้น โดยมีปาล์มน้ำมันอายุเฉลี่ย 11.5 ปี อายุต่ำกว่า 4 ปี จำนวน 3,913 ไร่ อายุ 4-8 ปี 2,843 ไร่ อายุ 8-15 ปี จำนวน 1,866 ไร่ และปาล์มอายุมากกว่า 15 ปี จำนวน 200 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.83 31.84 20.92 และ 2.24 ตามลำดับ

แนวทางการนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์

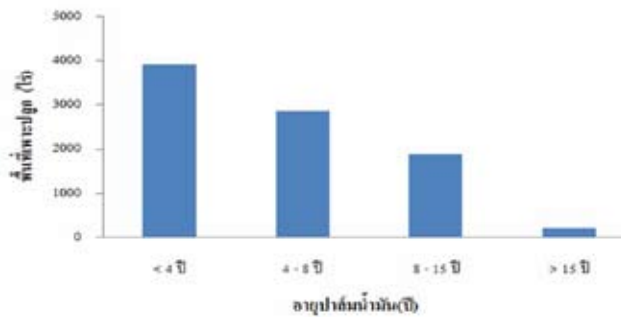
1. ใช้เป็นแนวทางในตัดสินใจในการวางแผนการผลิตปาล์มน้ำมัน ส่งเสริมและขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินเปรี้ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นต้นแบบสำหรับการเปลี่ยนพื้นที่นาร้างดินเปรี้ยวมาปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจังหวัดฉะเชิงเทราพื้นที่นาร้างมากกว่า 20,926 ไร่ ถ้าภาครัฐมีการส่งเสริมการปลูกอย่างในพื้นที่ร้างและดินเปรี้ยว (pH 2-4) โดยใช้พันธุ์ ยูนิวานิช(ยูวี) ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ย 332 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง จะทำให้สามารถป้อนผลปาล์มสดเข้าระบบการผลิตได้ถึง 6,947,432 กิโลกรัมต่อครั้ง ซึ่งมีมูลค่ากว่า 62,932,560.04 บาท (ราคาหน้าโรงหีบปาล์มน้ำมันบริษัทสุสมบุรณ์น้ำมันปาล์มจำกัด เดือน สิงหาคม 2555 เฉลี่ย 4.70 บาท)

ตารางที่ 1 การตรวจสอบค่า pH ของดินจากสวนปาล์มน้ำมันในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตำบล	แปลง	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	pH
สนามชัยเขต	คูายอหมี่	585	6.5
	ท่ากระดาน	1,886	6.4
	ทุ่งทะเลยา	60	6.3
ท่าตะโก	ลาดกระบัง	220	5.7
	ท่าตะโกชัย	554	5.6
แปลงยาว	คลองตะเภา	3,475	5.8
	หนองไผ่เย็น	1,189	6.4
แปลงยาว	วังอิน	431	6.2
	แปลงยาว	50	4.7
	หัวสำโรง	62	4.4
พนมสารคาม	หนองอู่นม	75	4.4
	เขานินสีน	200	3.5
ราชสาส์น	เกาะขาม	30	4.2
	บางคา	57	3.4
เมือง	ตงน้อย	10	3.7
	ตุ๊กกระเจ็ด	50	5.6

ตารางที่ 2 การสำรวจพันธุ์ปาล์มแยกตามพื้นที่เขตอำเภอ ตำบล ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

พันธุ์ปาล์ม	อำเภอ	ตำบล	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)		
ชุนีวนิช(ชุนี)	สนามชัยเขต	คูยอหมี่	585		
		ท่ากระดาน	1,886		
		ลาดกระบัง	220		
		ท่าตะเกียบ	คลองตะเภา	3,475	
		แปลงยาว	หนองไม้แก่น	1,189	
		วังอีริ	431		
		พนมสารคาม	เขาหินซ้อน	200	
		ราชสาส์น	บางคา	50	
		เทนนอร์ว้า (DxP)	ท่าตะเกียบ	ท่าตะเกียบ	554
				แปลงยาว	50
พนมสารคาม	เกาะขาม			30	
เมือง	ชุกกระเจด			50	
เคลลี ลาม์ (ซีหวาด)	สนามชัยเขต	ทุ่งพระยา	60		
		สุราษฎร์ธานี	หัวสำโรง	62	
ดิลิโกอมแท็ค	พนมสารคาม	หนองแสม	75		
		พนมสารคาม	เกาะขาม	30	

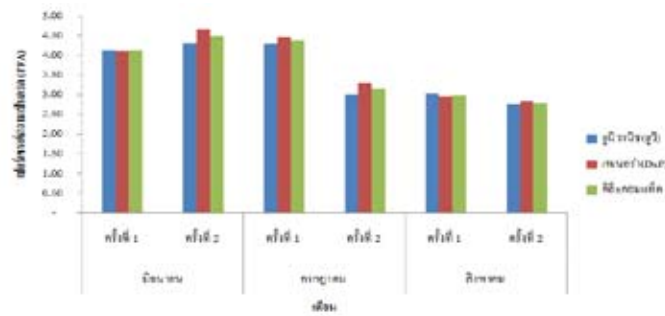
ภาพที่ 1 แสดงจำนวนพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดฉะเชิงเทราแยกตามอายุ < 4 ปี 4-8 ปี 8-15 ปี และมากกว่า 15 ปี

ตารางที่ 3 แสดงพื้นที่ปลูกปาล์มในพื้นที่ดินเปรี้ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา

พันธุ์ปาล์ม	ค่า pH (1:5 ดิน:น้ำ)			พื้นที่ (ไร่)
	< 4	4-6	> 6	
ชุนีวนิช(ชุนี)	250	3,695	585	4,530
เทนนอร์ว้า(DxP)	10	554	1,886	2,450
ดิลิโกอมแท็ค		80	1,189	1,269
เคลลี ลาม์ (ซีหวาด)			431	431
สุราษฎร์ธานี			60	60
หนองแสม (DxP)			62	62
รวม	260	4,329	4,213	8,802

ตารางที่ 4 แสดงการเก็บเกี่ยวผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่อ 15-20 วัน ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

พันธุ์ปาล์ม	ค่า pH (1:5 ดิน:น้ำ)			ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กิโลกรัม)
	< 4	4-6	> 6	
ชุนีวนิช(ชุนี)	332	632	650	538.00
เทนนอร์ว้า(DxP)	200	430	700	443.33
ดิลิโกอมแท็ค		520	550	535.00
เคลลี ลาม์ (ซีหวาด)			500	500.00
สุราษฎร์ธานี			570	570.00
หนองแสม (DxP)			510	510.00
ผลผลิตเฉลี่ย(ก.ก)	266.00	527.33	580.00	457.78

ภาพที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยของค่าความเป็นกรด (%FFA) ของน้ำมันปาล์มในพื้นที่ดินเปรี้ยวในจังหวัดฉะเชิงเทราตั้งแต่เดือน มิถุนายน – สิงหาคม 2555

เอกสารอ้างอิง

- ชิต ลิ้มวรพันธุ์ และคณะ. 2545. โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มกำลังผลิตและประสิทธิภาพของโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์ม บริษัทขนาดเล็ก. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีระพงศ์ จันทรมิน. 2553. บรรยายวิชาการ พันธุ์ การสร้างสวน และการบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมัน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธีระพงศ์ จันทรมิน. 2555. คู่มือ(ฉบับเกษตรกร)เรื่องนำรู้ปาล์มน้ำมัน การจัดการสวนที่เหมาะสม ใส่ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพศัตรูและโรคปาล์มน้ำมัน. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิชญ์สิทธิ์ อริยธนะดวงศ์. 2554. การผลิตข้าวชีวภาพในดินเปรี้ยวและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม. 2545. โครงการเร่งรัดการผลิตเมล็ดพันธุ์และต้นกล้าปาล์มน้ำมัน ลูกผสมเทเนอรา (DXP).
- สุรศักดิ์ ศรีกุล อรุณ อินทร์แก้ว และชาย ไชรวิน. 2539. มาตรฐานการสุกแก่และระยะเวลาการเก็บเกี่ยวทะลายปาล์ม น้ำมัน.
- รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2539. ศูนย์วิจัยพืชสวนสุราษฎร์ธานี สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.
- สุรศักดิ์ ศรีกุล. 2547. เอกสารวิชาการปาล์มน้ำมัน. ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี กรมวิชาการเกษตร.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. 2550. ไบโอดีเซล. บริษัท กราฟิคคัล จำกัด.
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. 2554. ยุทธศาสตร์พลังงานทดแทนเพื่ออนาคตคนไทย. 2 หน้า.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. สถิติการเกษตรของไทยปี 2552. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จังหวัดระยอง. 2553. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันปาล์ม ภาคตะวันออก. (ระหว่างวันที่ 23-24 ธันวาคม พ.ศ.2553).

การเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดแก่เกษตรกร
ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
SUSTAINABILITY AND TRANSFERRING TECHNIQUE OF MUSHROOM PLANT AND
MUSHROOM PRODUCTS TO FARMERS IN TAMBOL SAMED-TAI BANGKLA
DISTRICT, CHACHOENGSAO PROVINCE

สถาพร ตี๋อิง, ทสพล รวมฉิมพลี
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงบริบทและปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) เพื่อถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปเห็ดแก่ผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยมีขั้นตอนการศึกษา คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเพาะและแปรรูปเห็ดที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติเป็นกิจวัตรของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้ศึกษาลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ผู้นำชุมชน ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ขั้นตอนที่ 3 ร่วมวางแผนกับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ผู้นำชุมชน ในการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ด แก่เกษตรกรผู้เพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร โดยการร่วมกันศึกษา ทดลอง ฝึกปฏิบัติ พัฒนา ด้านต่างๆ รวมถึงการสร้างและปรับปรุงแบบโรงเรือนที่ใช้ในการเพาะเห็ด เพื่อเป็นโรงเรือนต้นแบบในการเรียนรู้ของเกษตรกร ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมคืนข้อมูลด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดกลับคืนสู่เกษตรกร โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 ติดตามและประเมินผล และเสริมหนุนการดำเนินงานของเกษตรกรต่อเนื่อง

ผลการศึกษา พบว่า 1) บริบทและปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เกษตรกรผู้เพาะและแปรรูปเห็ด ได้ปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากเดิมที่ประกอบอาชีพทำสวนมะม่วง และเกิดภาวะขาดทุน เนื่องจากผลผลิตที่ล้นตลาดและพ่อค้าคนกลางกดราคา รวมทั้งต้นทุนการผลิตสูง เช่น สารเคมี ปุ๋ย จึงจำเป็นต้องสร้างอาชีพเสริม จึงได้หันมาเพาะเห็ดเพื่อจำหน่าย แต่ในช่วงแรกเกิดปัญหาหลายประการ ซึ่งจากการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดให้แก่เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพของตนเองและการเผชิญปัญหามากขึ้น 2) ผลการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 2.1) เกิดการเสริมหนุนความรู้เชิงวิชาการด้านกระบวนการเพาะเห็ด การแลกเปลี่ยนความรู้ทางการปฏิบัติของเกษตรกร และการจำหน่ายผลผลิตเห็ดของเกษตรกร 2.2) ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดกระบวนการเพาะเห็ดได้อย่างเป็นรูปธรรม 2.3) ได้โรงเรือนต้นแบบเพื่อการผลิตเห็ดในช่วงฤดูร้อน 2.4) ได้เพิ่มมูลค่าของผลผลิตเห็ด 2.5) ได้วิธีการจำหน่ายผลผลิตเห็ดที่ได้กำไรเพิ่มมากขึ้น 2.6) ได้เทคนิควิธีการผลิตผลิตภัณฑ์จากเห็ด ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและราคาของผลผลิต และ 2.7) ได้นำส่วนของวัตถุดิบกลับมาใช้ในกระบวนการผลิตและแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ และ 3) ผลการถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปเห็ดแก่ผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรได้แปรรูปเห็ดเป็นผลิตภัณฑ์ ต่างๆ คือ เห็ดหยอง แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์ และน้ำเห็ด 3 อย่างเพื่อสุขภาพ

บทนำ

เห็ดถือเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง และมีคุณสมบัติช่วยเสริมสร้างร่างกายของมนุษย์ ซึ่งเห็ดนั้นสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด การเพาะเห็ดในปัจจุบันนี้ได้มีการพยายามนำเอาวัสดุเหลือใช้จากการทำนาที่ถือว่าเป็นอาชีพหลักของคนไทย โดยการเพาะเห็ดก็ยังถือว่าเป็นการหารายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัวหลังจากที่ว่างจากการทำนา และยังเป็นการใช้วัสดุเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่เผาทำลาย(ปัญญา โพธิ์ฐิติรัตน์ และ กิตติพงษ์ ศิริวานิชกุล, 2538) การเพาะเห็ดถือเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2546 คาดว่าประเทศไทยมีผลผลิตเห็ดประมาณ 121,900 ตัน มูลค่ากว่า 6,116 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยมีการส่งออกเห็ดในรูปเห็ดสด เห็ดแห้ง เห็ดบรรจุกระป๋อง ประมาณ 3,436 ตัน มูลค่า 242.9 ล้านบาท มีการนำเข้าปริมาณ 1,328 ตัน มูลค่า 121.2 ล้านบาท แต่ยังมีเห็ดที่มีการนำเข้าโดยไม่เจตนา เช่น การซื้อเห็ดหอม เห็ดแปรรูปต่างๆ จากต่างประเทศเป็นของฝาก การนำเข้าตามสิทธิ์ และการนำเข้าตามแนวชายแดนอีกปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท (ชาญยุทธ์ ภาณุทัต, 2546) ซึ่งในกระบวนการเพาะเห็ดนั้น เกษตรกรจะต้องมีการพิจารณาในเรื่องปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนในการเพาะเห็ด ราคาของผลผลิตเห็ดที่จะขายได้ ตลาดซึ่งเป็นแหล่งรองรับผลผลิตของเห็ด และปัจจัยที่มีผลต่อการเพาะเห็ด ซึ่งเรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรจะต้องพิจารณาให้ดีเพื่อลดปัญหาในการดำเนินงานเพาะเห็ดเพื่อเป็นอาชีพ

ในพื้นที่หมู่ 6 ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเกษตรกรประกอบอาชีพเพาะเห็ด โดยมีผู้นำกลุ่มที่คอยให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในพื้นที่ทั้งด้านความรู้และวัสดุอุปกรณ์ จนเกษตรกรในพื้นที่หลายรายสามารถดำเนินกิจกรรมการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าของชุมชนได้โดยได้ดำเนินการผลิตเห็ดเพื่อจำหน่ายมาได้ระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันการดำเนินงานของเกษตรกรที่เพาะเห็ด ไม่มีการจัดตั้งเป็นรูปของกลุ่ม แต่เกษตรกรที่ดำเนินการอยู่แล้ว คือ นายสมศักดิ์สี และครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และน้องชายได้ดำเนินการเพาะเห็ดขายแบบครบวงจร จนเป็นที่รู้จักและชื่นชมของคนในชุมชน ประกอบกับชุมชนมองเห็นความสำเร็จของการประกอบอาชีพของครอบครัวของสมศักดิ์สี จึงได้มาเรียนรู้ และนำความรู้กลับไปทำเอง และที่ครอบครัวของสมศักดิ์สีเองก็ยังมีแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบเพื่อการเพาะดอกเห็ดให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ด้วย แรกๆ ก็เป็นที่รู้จักในชุมชนก่อน จนกระทั่งปัจจุบันนี้สมศักดิ์สี เป็นที่รู้จักของเกษตรกรจากที่อื่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กลุ่มบุคคลจากหลายพื้นที่มาศึกษาดูงาน ได้ให้ความรู้ ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในพื้นที่ ทั้งด้านความรู้และวัสดุอุปกรณ์ จนเกษตรกรในพื้นที่หลายรายสามารถดำเนินกิจกรรมการเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าของชุมชนได้ จากการเพาะเห็ดที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พบว่า เกษตรกรต้องการขยายพื้นที่และกลุ่มผู้ผลิตให้มีจำนวนมากขึ้น เพราะเนื่องจากเห็ดสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในตลาดทั่วไป มีผู้นิยมบริโภคจำนวนมาก แต่สภาพการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ที่ผ่านมา พบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตเห็ดหลายประการ เช่น ปัญหาของการนำความรู้เรื่องการเพาะเห็ดไปปฏิบัติของเกษตรกรรายอื่นที่อาจจะไม่ได้ดำเนินการตามความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปไม่ครบทุกกระบวนการ และทุกขั้นตอน ปัญหาเรื่องผลผลิตที่จำหน่ายได้ราคาต่ำในบางช่วง ปัญหาการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางที่ถูกตัดเรื่องราคา จากปัญหาที่เกิดขึ้น สมศักดิ์สีจึงมีแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาพร้อมกันกับเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ดในชุมชน จึงมีแนวคิดที่จะให้มีการถอดบทเรียนในเรื่องเทคนิคและวิธีการเพาะเห็ดทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่นำผลขององค์ความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้ถูกต้องและเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง รวมไปถึงต้องการแก้ปัญหาผลผลิตเห็ดที่ขายได้ในราคาต่ำ จึงต้องการที่จะนำผลผลิตของเห็ดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เนื่องจากเห็ดสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้หลายผลิตภัณฑ์ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

จากสภาพปัญหาการประกอบอาชีพและความต้องการของชุมชน คณะผู้ศึกษาจึงได้ร่วมกับชุมชนในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และร่วมกันพัฒนา โดยการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดนางฟ้า เห็ดนางพล และเห็ดเป๋าฮื้อ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดที่ถูกต้อง และนำไปใช้ในการปฏิบัติให้เกิดผลต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทและปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปเห็ดแก่ผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเพาะและแปรรูปเห็ดที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติเป็นกิจวัตรของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนที่ 2 คณะผู้ศึกษาลงพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ผู้นำชุมชน ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนที่ 3 ร่วมวางแผนกับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ผู้นำชุมชน ในการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ด แก่เกษตรกรผู้เพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร โดยการเรียนรู้ร่วมกันศึกษา ทดลอง ฝึกปฏิบัติ พัฒนา ด้านต่างๆ รวมถึงการสร้างและปรับปรุงแบบโรงเรือนที่ใช้ในการเพาะเห็ด เพื่อเป็นโรงเรือนต้นแบบในการเรียนรู้ของเกษตรกร

ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมคืนข้อมูลด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดกลับคืนสู่เกษตรกร โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 ติดตามและประเมินผล และเสริมหนุนการดำเนินงานของเกษตรกรต่อเนื่อง

ผลการศึกษา

ผลการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดแก่เกษตรกร ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอ บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สภาพการผลิตของเกษตรกรที่ผ่านมา พบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตเห็นหลายประการ คือ ปัญหาเรื่องคุณภาพของก้อนเชื้อที่ไม่คงที่ ซึ่งส่งผลต่อผลผลิต ปัญหาเรื่องผลผลิตที่จำหน่ายได้ราคาต่ำในช่วงหน้าฝน ปัญหาการจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลางที่ถูกตัดเรื่องราคา จากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจากการที่คณะผู้ศึกษาได้เข้าไปร่วมเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคกับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ทำให้เห็นพัฒนาการของการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสามารถตอบจุดประสงค์ของโครงการที่ทำให้เห็นการพัฒนาของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาริบทและปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ผลการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการเข้าไปเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิค รวมถึงการเรียนรู้ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และได้เข้าไปศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเห็ด ฐานันท์วิชาการ ผู้วิจัย และครูผู้สอน ทำให้เกิดการเสริมหนุนกับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด ด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเสริมหนุนความรู้เชิงวิชาการด้านกระบวนการเพาะเห็ด การแลกเปลี่ยนความรู้ทางการปฏิบัติของเกษตรกร และการจำหน่ายผลผลิตเห็ดของเกษตรกร

2. ร่วมกับเกษตรกรแก้ไขปัญหาที่เกิดกระบวนการทำก้อนเชื้อเห็ด เช่น ปัญหาการจัดการภายในโรงเรือน ในช่วงฤดูร้อน ปัญหาไรท์สร้างความเสียหายให้แก่ก้อนเชื้อเห็ด

3. ร่วมกันออกแบบและสร้างโรงเรือนต้นแบบเพื่อการผลิตเห็ดในช่วงฤดูร้อน เป็นโรงเรือนที่สามารถผลิตเห็ดได้เป็นอย่างดีในช่วงฤดูร้อน ที่มีสภาพอากาศที่อบอ้าว

4. ร่วมกับเกษตรกรส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตเห็ด โดยการทดลองจัดเห็ดใส่กล่องเพื่อจำหน่าย ทั้งปลีกและส่ง ซึ่งได้ราคาสูงกว่าการขายส่งเป็นแบบกิโลกรัม สามารถเพิ่มมูลค่าและเพิ่มกำไรให้กับเกษตรกร และเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค

5. ร่วมกับเกษตรกร ออกแบบสติ๊กเกอร์ “เห็ด 3 ชนิดเพื่อสุขภาพ” เพื่อปิดบนกล่องผลิตภัณฑ์เห็ด และเป็นตัวอย่งให้กับเกษตรกรที่จะนำสติ๊กเกอร์ไปติดบนกล่องเห็ด เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ด้วย

6. นำก้อนเชื้อเห็ดที่เปิดดอกจนหมดอายุแล้ว กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ

6.1 นำกลับมาทำให้ปนและใช้เป็นวัสดุคอกเพื่อผสมทำก้อนเชื้อใหม่

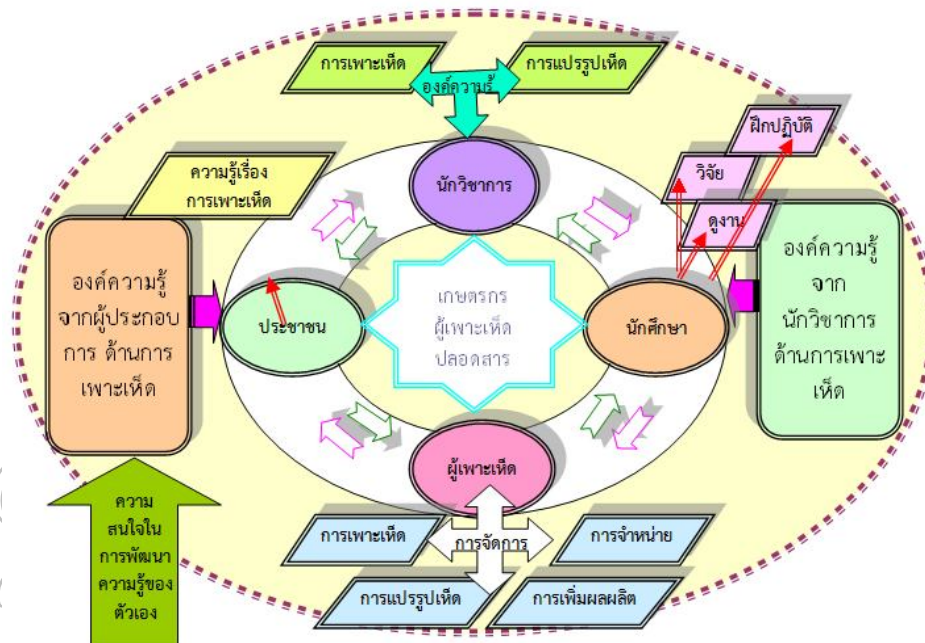
6.2 นำไปใช้เลี้ยงไส้เดือน (สายพันธุ์อเมริกัน) เพื่อให้ไส้เดือนย่อยสลายจนได้น้ำจากไส้เดือน และส่วนของมูลที่ไส้เดือนถ่ายออกมา สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการผสมกับก้อนเชื้อเห็ด ทำให้สามารถผลิตดอกเห็ดที่มีคุณภาพดอกใหญ่ และให้ปริมาณผลผลิตต่อถุงมากขึ้น

6.3 นำไปทำกระถางจากก้อนเชื้อเห็ดที่ย่อยสลายได้ เพื่อใช้เพาะและปลูกต้นไม้ และกระถางก็สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ

3. เพื่อถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปเห็ดแก่ผู้ประกอบการอาชีพเพาะเห็ด ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการเข้าไปเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด เกิดผลกับเกษตรกรผู้เพาะเห็ด พบว่า ผลการทดลอง และฝึกปฏิบัติให้เกษตรกรได้แปรรูปเห็ดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ คือ เห็ดหยอง แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์ และน้ำเห็ด 3 อย่างเพื่อสุขภาพ ผลปรากฏว่า จากการทดลอง ฝึกปฏิบัติและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากเห็ด นั้น เกษตรกรสามารถผลิตผลิตภัณฑ์จากเห็ดในช่วงที่ผลผลิตจากเห็ดมีราคาถูกลง โดยการนำเห็ดนางฟ้า เห็ดอังกาเรี เห็ดนางนวล และเห็ดขอนขาว มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จากเห็ดชนิดต่างๆ

ผลจากการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถเขียนสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะและแปรรูปเห็ดแก่เกษตรกร ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

สรุปและอภิปรายผล

จากการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปผลการดำเนินการของโครงการได้ดังนี้

1. บริบทและปัญหาของผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

เกษตรกรผู้เพาะและแปรรูปเห็ด ได้ปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพจากเดิมที่ประกอบอาชีพทำสวนมะม่วง และเกิดภาวะขาดทุน เนื่องจากผลผลิตที่ล้นตลาดและพ่อค้าคนกลางกดราคา รวมทั้งต้นทุนการผลิตสูง เช่น สารเคมี ปุ๋ย จึงจำเป็นต้องสร้างอาชีพเสริม จึงได้หันมาเพาะเห็ดเพื่อจำหน่าย แต่ในช่วงแรกเกิดปัญหาหลายประการ ซึ่งจากการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดให้แก่เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพของตนเองและการเผชิญปัญหามากขึ้น

2. ผลการเสริมสร้างและถ่ายทอดเทคนิคด้านการเพาะเห็ดของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปผลการดำเนินการของโครงการได้ดังนี้

2.1 เกิดการเสริมหนุนความรู้เชิงวิชาการด้านกระบวนการเพาะเห็ด การแลกเปลี่ยนความรู้ทางการปฏิบัติของเกษตรกร และการจำหน่ายผลผลิตเห็ดของเกษตรกร

2.2 เกิดการแก้ไขปัญหาที่เกิดกระบวนการเห็ดได้อย่างเป็นรูปธรรม ลดความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพเพาะเห็ด

2.3 ได้โรงเรือนต้นแบบเพื่อการผลิตเห็ดในช่วงฤดูร้อน

2.4 ได้เพิ่มมูลค่าของผลผลิตเห็ด

2.5 ได้ตัวอย่างวิธีการจำหน่ายผลผลิตเห็ดที่ได้กำไรเพิ่มมากขึ้น

2.6 ได้เทคนิควิธีการในการผลิตผลิตภัณฑ์จากเห็ด ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและราคาของผลผลิต

2.7 มีการนำส่วนของวัตถุดิบกลับมาใช้ในกระบวนการผลิตและแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้

3. ผลการถ่ายทอดเทคนิคการแปรรูปเห็ดแก่ผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ด ตำบล เสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถสรุปผลการดำเนินการของโครงการได้ดังนี้

เกษตรกรได้แปรรูปเห็ดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ คือ เห็ดหยอง แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์ และน้ำเห็ด 3 อย่างเพื่อสุขภาพ

เอกสารอ้างอิง

ปัญญา โพธิ์ธิดารัตน์ และ กิตติพงษ์ ศิริวานิชกุล. 2538. เทคโนโลยีการเพาะเห็ด. กรุงเทพฯ : รั้วเขียว.

ชาญยุทธ์ ภาณุทัต. 2546. สถานการณ์การผลิตและการตลาดเห็ดในประเทศไทย ในการสัมมนาเจ้าหน้าที่

และเกษตรกร โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการเพาะเห็ดเพื่อเป็นการค้า ระหว่างวันที่

27-29 สิงหาคม 2546 ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดสมุทรสาคร.

การพัฒนาดินหนองเสือเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา

THE DEVELOPMENT OF 'NONG SUEA' CLAY FOR THE PRODUCTION OF A POTTERY

กฤตยชญ์ คำมิ่ง

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาดินหนองเสือมาใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้มีวัตถุประสงค์ที่เน้นถึงการศึกษาอัตราส่วนผสมของดินหนองเสือมาใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งการทดลองคุณสมบัติทางกายภาพของดินหนองเสือ และเพื่อเพิ่มมูลค่าของเนื้อดินท้องถิ่นสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชน และรักษาเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผา อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้กับนักศึกษาในการวิจัย

ผลจากการวิจัยการพัฒนาดินหนองเสือที่เผาในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน (OF) และบรรยากาศแบบรีดักชัน (RF) พบว่าเนื้อดินส่วนใหญ่มีลักษณะที่สามารถนำมาใช้ในการขึ้นรูปได้ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกนำเนื้อดินในสูตรที่ 9 มาใช้ ซึ่งเนื้อดินมีสีน้ำตาลอ่อน มีอัตราส่วนผสมของเนื้อดินหนองเสอร้อยละ 50 ซิลิกา ร้อยละ 10 และดินขาว ร้อยละ 40 มีการหดตัวหลังเผา ร้อยละ 12 ในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน การหดตัวหลังเผาร้อยละ 14 ในบรรยากาศแบบรีดักชัน และการดูดซึมน้ำ ร้อยละ 7.5 ในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน การดูดซึมน้ำ ร้อยละ 7 ในบรรยากาศแบบรีดักชัน

ผลการพัฒนาดินหนองเสือเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา สามารถได้เนื้อดิน จำนวน 21 สูตร ซึ่งในแต่ละสูตรจะมีลักษณะสีที่แตกต่างกัน และสามารถนำไปใช้ในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ ขึ้นอยู่กับผู้ที่จะนำไปใช้งานซึ่งสีของเนื้อดินจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอัตราส่วนผสม และสามารถนำมาใช้ในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : เนื้อดิน

Abstract

This project is the development of clay 'Nong Suea' to be used in production of pottery, which have objectives are focus study the ratio of clay 'Nong Suea' to used in production of pottery and include experiment the Physical properties of clay 'Nong Suea' , and make value added of clay for increase career of community. Moreover, that is conservation unique pottery. It is also a way for students to research.

The research and development of clay 'Nong Suea' and burn in Oxidation Firing (OF) and Reduction Firing (RF) showed that soil has characteristic can be used in forming products. Researcher selected clay is number 9 to be use, which it is light brown clay. It have ratio are 50% of clay 'Nong Suea', 10 % of silica and 40%of kaolin, then have shrink is 12 % and 14 % after burn in Oxidation Firing and Reduction Firing respectively. The water absorption is 7.5% and 7% in Oxidation Firing and Reduction Firing respectively.

The results of development of clay 'Nong Suea' use in the production of pottery, which have 21 formulas for new formula. In each formula have different color and can use forming the products, and color of clay depends on the ratio of ingredients. That can be use in forming products as well and meet to the objective.

Keywords: Clay

บทนำ

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปั้นดินเผาในประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ ส่งผลให้เกิดปัญหาประการหนึ่งที่สร้างความวิตกกังวลต่อผู้ประกอบการ และมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของประเทศไทยในอนาคต คือ ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต อีกทั้งยังขาดเนื้อดินที่มีคุณภาพที่ค่อนข้างมีจำนวนจำกัด

อำเภอหนองเสือ เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ บริเวณคลอง 8 ตำบลบึงขำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี มีเนื้อที่ประมาณ 413,632 ตารางกิโลเมตร หรือ 257,900 ไร่ ประมาณเส้นรุ้งหรือละติจูดที่ 14 องศาเหนือ 8.1 ลิปดา และเส้นแวงหรือลองจิจูด ที่ 100 องศาตะวันออก 49.5 ลิปดาอยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือเป็นระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศเหนือ เป็นระยะทางประมาณ 73 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอน้ำน้อย (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) อำเภอหนองแค และอำเภอวิหารแดง (จังหวัดสระบุรี) มีคลองระพีพัฒน์ (คลองหกวา) คลองสิบสาม คลองสามสิบสาม และคลองสามสิบสอง เป็นเส้นแบ่งเขต

- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีคลอง 14 เป็นเส้นแบ่งเขต

- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอคลองหลวง มีคลองเก้าเป็นเส้นแบ่งเขต

- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอธัญบุรี มีแนวลำรางสาธารณะเป็นเส้นแบ่งเขต

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่อำเภอนี้ ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันกว้างใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์มาก โดยทั่วไปเป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา ทำสวน ทำไร่ มีคลองส่งน้ำ และระบายน้ำเชื่อมติดต่อกันระหว่างคลองรังสิตประยูรศักดิ์กับคลองระพีพัฒน์ รวม 8 คลอง ตั้งแต่คลองระบายน้ำที่ 7 ถึงคลองระบายน้ำที่ 14 โดยมีระยะห่างระหว่างคลองยาว 2.4 กิโลเมตร ซึ่งในท้องที่อำเภอหนองเสือจะไม่มีภูเขาหรือเนินสูงๆ และไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน (ซึ่งการที่มีพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นแหล่งรวมตะกอนของแร่ดินต่างๆ ทำให้สามารถนำมาใช้เป็นตัวเติมดินในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาได้ดี

เนื้อดินหนองเสือ ซึ่งมีลักษณะเป็นดินที่มีเนื้อละเอียด มีทรายและกรวดปะปนอยู่เล็กน้อย มีความเหนียวมาก มีสีแดงปนสีเหลืองอ่อน ทั้งนี้เพราะในเนื้อดินมีปริมาณของแร่เหล็กสูง ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศของอำเภอ เป็นพื้นที่ราบลุ่มซึ่งมีสภาพของดินเป็นกรดจัด คือ มีค่า PH 6 – 4 โดยสภาพของพื้นที่ดังกล่าว ร้อยละ 70 เป็นดินเหนียวที่มีการระบายน้ำไม่ดี และมีการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินซ้ำ ทำให้สภาพพื้นที่ดังกล่าวไม่เหมาะสมต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม เช่นการปลูกพืชไร่ และปลูกข้าว เป็นต้น (<http://pathumthani.doae.go.th/nongsuea/office.htm>)

“ดินเหนียว” ถือว่าเป็นวัตถุดิบหลักที่มีความสำคัญต่อการผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา ผู้ผลิตจึงนำดินเหนียวมาใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนดินเหนียวที่ใช้ในการผลิต จึงทำให้สถานประกอบการจำเป็นต้องศึกษาหาแหล่งดินเหนียวจากแหล่งอื่นใกล้เคียง หรือสั่งซื้อดินจากต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน และอินเดีย มาใช้ซึ่งจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิตให้สูงมากยิ่งขึ้น

การขึ้นรูปด้วยวิธีการหล่อน้ำดิน (Slip Casting) นับได้ว่าเป็นวิธีการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ที่มีความสะดวกโดยการเทน้ำดินเหลวลงในแบบพิมพ์ปูนพลาสติก ซึ่งมีรูพรุนจะดูดซับน้ำออกจากดินวิธีการนี้ถูกค้นพบ เมื่อประมาณ 250 ปีที่ผ่านมา ซึ่งการขึ้นรูปดังกล่าว สามารถเพิ่มปริมาณการผลิต ผลิตภัณฑ์ได้จำนวนมาก ส่งผลให้ลดต้นทุนในการผลิตลงได้วิธีที่ใช้ในการหล่อน้ำดินแบ่งออกได้ 2 วิธี (ไพจิตร อังศิริวัฒน์, 2541: 111-112)

1. การหล่อน้ำดินแบบเทออก (Slip Casting)

2. การหล่อตัน (Solid Casting)

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งเน้นพัฒนาเนื้อดินหนองเสือมาอัตราส่วนผสมของเนื้อดินที่เหมาะสมสำหรับการขึ้นรูปด้วยวิธีการหล่อน้ำดิน เพื่อหาวัตถุดิบใหม่ๆ ให้กับโรงงานอุตสาหกรรมเซรามิกส์ขนาดกลาง และเล็ก รวมทั้งเพิ่มมูลค่าของเนื้อดินท้องถิ่น เพิ่มโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชน และรักษาเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาไทย ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

- ประชากร คือ ส่วนผสมระหว่างเนื้อดินหนองเสือ ซิลิกา (Silica) ดินขาว (Kaolin)

- กลุ่มตัวอย่าง คือ อัตราส่วนผสมที่ได้จากตารางสามเหลี่ยมด้านเท่า (Triaxial Diagram)

- ขั้นตอนในการวิจัยโดยใช้ตารางสามเหลี่ยมด้านเท่า ในการหาอัตราส่วนผสมของเนื้อดินหนองเสือ จ.ปทุมธานี 2 ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ อัตราส่วนผสมของเนื้อดิน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณสมบัติทางกายภาพของเนื้อดินหนองเสือและปริมาณการดูดซึมน้ำ

1. คุณสมบัติทางเคมี (XRF)
2. คุณสมบัติทางแร่ (XRD)
3. ปริมาณสารค้ำตะแกรง
4. การหัตถ์ก่อนเผาและหลังเผา
5. ความโค้งงอ
6. สีของเนื้อดินหลังเผา
7. ปริมาณการดูดซึมน้ำ

เกณฑ์คุณสมบัติทางกายภาพของน้ำดินหล่อ (ไพจิตร อิงศิริวัฒน์. 2541: 257 - 267)

1. การดูดซึมน้ำของเนื้อดินเอิร์ทเทนแวร์ ประมาณ 5 - 20 %
2. ค่าการโค้งงอ ไม่เกิน 5 เซนติเมตร
3. ค่าการหัตถ์ของเนื้อดิน 10 - 15 %

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองเนื้อดินหนองเสือ ตามอัตราส่วนผสมโดยการใช้ตารางสามเหลี่ยมด้านเท่า จำนวน 21 จุด ซึ่งในแต่ละจุดจะมีชิ้นทดลอง 4 ชิ้น เพื่อทำการเผาแบบ 2 บรรยากาศ หลังจากการเผาที่ อุณหภูมิ 1,200 องศาเซลเซียส

เลือกเนื้อดินหนองเสือจุดที่ดีที่สุด แล้วนำไปขึ้นรูปด้วยวิธีการหล่อเป็นผลิตภัณฑ์แก้ว ขนาดกว้าง 8 เซนติเมตร สูง 10 เซนติเมตร จำนวน 20 ใบ คือ เผาแบบสันดาปสมบูรณ์ (OF) จำนวน 10 ใบ และเผาแบบสันดาปไม่สมบูรณ์ (RF) จำนวน 10 ใบ

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยการพัฒนาดินหนองเสือที่เผาในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน (OF) และบรรยากาศแบบรีดักชัน (RF) พบว่าเนื้อดินส่วนใหญ่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

เนื้อดินที่มีการหัตถ์ที่เผาในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน (OF)

1. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 7 คือ สูตรที่ 14 และ 21
2. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 9 คือ สูตรที่ 10, 17 และ 20
3. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 10 คือ สูตรที่ 13 และ 19
4. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 11 คือ สูตรที่ 5 และ 6
5. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 12 คือ สูตรที่ 9, 15, 16 และ 18
6. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 13 คือ สูตรที่ 1, 2, 3, 7 และ 11
7. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 14 คือ สูตรที่ 8 และ 12
8. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 15 คือ สูตรที่ 4

เนื้อดินที่มีการหัตถ์ที่เผาในบรรยากาศแบบรีดักชัน (RF)

1. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 6 คือ สูตรที่ 21
2. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 7 คือ สูตรที่ 19
3. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 8 คือ สูตรที่ 20
4. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 9 คือ สูตรที่ 1, 10 และ 15
5. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 11 คือ สูตรที่ 6, 13, 14, 15, 16, และ 17
6. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 12 คือ สูตรที่ 5 และ 8
7. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 13 คือ สูตรที่ 12
8. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 14 คือ สูตรที่ 3, 4, 7, 9 และ 11
9. การหัตถ์ที่ ร้อยละ 15 คือ สูตรที่ 2

เนื้อดินที่มีค่าการดูดซึมน้ำที่เผาในบรรยากาศแบบออกซิเดชัน (OF)

1. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 4.5 - 6.5 คือ สูตรที่ 2, 3, 4, 5, 6, 10, และ 19
2. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 7.5 - 9.6 คือ สูตรที่ 1, 7, 8, 9, 11, 12 และ 17
3. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 10.5 - 12.5 คือ สูตรที่ 13, 14, 16, และ 18
4. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 13.5 - 15.5 คือ สูตรที่ 15 และ 20

5. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 17 คือ สูตรที่ 21

เนื้อดินที่มีค่าการดูดซึมน้ำที่เผาในบรรยากาศแบบรีดักชัน (RF)

1. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 2.5 – 4.5 คือ สูตรที่ 2, 3 และ 4
2. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 5.0 – 6.5 คือ สูตรที่ 5, 6, 7, 8, 11 และ 16
3. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 7.0 – 9.5 คือ สูตรที่ 1, 9, 12, 13 และ 17
4. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 10.5 – 12.5 คือ สูตรที่ 10, 14 และ 18
5. การดูดซึมน้ำที่ ร้อยละ 13.0 – 16.5 คือ สูตรที่ 15, 19, 20 และ 21

ผลการพัฒนาเนื้อดินหนองเสือเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา สามารถได้เนื้อดิน จำนวน 21 สูตร ซึ่งในแต่ละสูตรจะมีลักษณะสีที่ต่างกัน และสามารถนำไปใช้ในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ ขึ้นอยู่กับผู้ที่นำไปใช้งานซึ่งสีของเนื้อดินจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอัตราส่วนผสม และสามารถนำมาใช้ในการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาเนื้อดินหนองเสือสามารถแสดงถึงความเป็นธรรมชาติของเนื้อดินที่มีความหลากหลาย โดยการใช้อัตราส่วนของเนื้อดินหนองเสียมากกว่า ร้อยละ 50
2. เนื้อดินหนองเสือในแต่ละสูตรจะมีลักษณะสีที่พิเศษแตกต่างกันไป แล้วแต่ผู้ที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของรูปแบบชิ้นงานที่ได้ทำการออกแบบ
3. เนื้อดินที่พัฒนาสามารถเผาได้สูงถึง 1,200 องศาเซลเซียส อีกทั้งเนื้อดินยังมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของความเป็นเนื้อดินพื้นบ้านที่มีราคาไม่แพงสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อีกด้วย
4. การพัฒนาเนื้อดินหนองเสือสามารถคำนวณหาอัตราส่วนผสมให้มีความหลากหลายได้อีก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยและการนำไปใช้ว่าจะมีวัตถุประสงค์อย่างไร
5. เนื้อดินพื้นบ้านที่นำมาใช้ในการผลิต สามารถหาวัตถุดิบจากแหล่งอื่นได้ ตามความสะดวก และความเหมาะสมด้านต้นทุนการผลิต โดยต้องทำการศึกษาทดลองเพื่อพัฒนาคุณสมบัติทางกายภาพของเนื้อดินตามกระบวนการที่ใช้ในการวิจัย
6. การพัฒนาเนื้อดิน ควรมีการวางแผน เนื่องจากการพัฒนาเนื้อดินต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์รวมทั้งการวางแผนการเผา และการวิเคราะห์เนื้อดิน

เอกสารอ้างอิง

ไพจิตร อังศิริวัฒน์. 2541. เนื้อดินเซรามิก. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดอ่างทอง. เข้าถึงได้จาก: http://pathumthani.doae.go.th/index_1.html (13 มีนาคม 2555)

การแยกและจำแนกไรโซเบียมโสนที่แยกจากดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ISOLATION AND IDENTIFICATION OF SESBANIA RHIZOBIA FROM SOIL IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

สุจิตกัลยา มฤครัฐอินแปลง

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

ไรโซเบียมโสนเป็นแบคทีเรียในปมรากโสนที่มีความสามารถในการตรึงไนโตรเจนจากอากาศ โดยการเปลี่ยนให้อยู่ในรูปของธาตุไนโตรเจนที่โสนสามารถนำไปใช้ในการเจริญเติบโตได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีแล้วยังสามารถช่วยเพิ่มปริมาณธาตุไนโตรเจนในดินและช่วยปรับปรุงโครงสร้างดินได้ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแยกเชื้อไรโซเบียมโสน จากตัวอย่างดินของอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา สรีรวิทยาและลักษณะทางพันธุกรรม ในการจัดจำแนกไรโซเบียม ผลการวิจัยสามารถแยกเชื้อแบคทีเรียจากปมรากโสน ได้จำนวน 80 ไอโซเลต เลือกตัวแทนแบคทีเรีย 18 ไอโซเลต มาศึกษาความสามารถในการเจริญ พบว่า เป็นประเภทเพิ่มจำนวนเร็ว และผลิตกรดบนอาหาร YMA ที่มีโบรโมไทมอล บลู เป็นอินดิเคเตอร์ ผลการทาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของเชื้อ 18 ไอโซเลต โดยใช้ CRL-7 เป็นไพรเมอร์ พบว่ามีไอโซเลตที่มีลายพิมพ์ดีเอ็นเอเหมือนกัน ซึ่งจะจัดให้เป็นสายพันธุ์เดียวกัน จากจำนวนแบคทีเรีย 18 สายพันธุ์ จัดได้แบคทีเรีย 8 สายพันธุ์ เมื่อทดสอบการตอบสนองต่อสารปฏิชีวนะของเชื้อ 8 สายพันธุ์ สามารถจัดกลุ่มได้ 3 กลุ่ม นำตัวแทนเชื้อทั้ง 3 กลุ่ม มาหาลำดับนิวคลีโอไทด์ 16S rDNA พบว่า SM002 คล้ายกับ *Sinorhizobium* sp. CAF254, SM027 คล้ายกับ *Sinorhizobium* sp. JNVUTF และ SM036 คล้ายกับ *Sinorhizobium saheli*
คำสำคัญ : ไรโซเบียมโสน ความหลากหลายทางชีวภาพ

Abstract

Sesbania Rhizobia are bacteria which fix ammonia from atmospheric nitrogen in root nodules for the growing process. In Thailand, there is not much information on diversity of sesbania rhizobia. The aim of the experiments are to isolate Sesbania Rhizobia from root nodules growing in the soil of 6 sub-districts of Maharat district, Phranakhon Si Ayutthaya Province and study the morphology, physiology, and genetics of the isolates. A total of 80 isolates were obtained from the root nodules. Eighteen isolates were selected to study of morphology, physiology and genetics. The results was that all representative of 18 isolates were fast-grower rhizobia which can produced acid on YMA with Bromothymol blue as indicator. Identical RAPD-PCR fingerprints revealed 18 isolates consisted of 8 strains. The ability to resist of antibiotics can be group 8 strains in to 3 groups. The sequencing of 16S rDNA of selected 3 strains revealed SM002 was closely related to *Sinorhizobium* sp. CAF254, SM027 was closely related to *Sinorhizobium* sp. JNVUTF and SM036 was closely related to *Sinorhizobium saheli*

Key word : biodiversity, Sesbania rhizobia

บทนำ

โสน (ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sesbania cannabina*) เป็นพืชตระกูลถั่วจัดอยู่ในจีนัส *Sesbania* เป็นไม้ล้มลุกขนาดกลาง ต้นโสนเมื่อโตเต็มที่จะสูงประมาณ 2-3 เมตร ลำต้นเปราะ มีกิ่งก้านเล็กน้อย ลักษณะของใบเป็นใบประกอบคล้ายกับใบต้นกระถิน ดอกโสนมีสีเหลือง ขนาดของดอกเล็ก มีลักษณะคล้ายดอกแค สภาพที่เหมาะสมต่อการเจริญ เป็นที่ชื้นแฉะ ริมคลอง หรือ ริมคูน้ำ โสนเป็นดอกไม้ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ดอกไม้ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำเภอมหาราช มีเกษตรกรที่มีอาชีพในการปลูกโสนเพื่อเก็บดอกจำหน่าย กรมวิชาการเกษตร รมรงค์ให้เกษตรกร ปลูกโสนเพื่อใช้เป็นปุ๋ยพืชสด รวมทั้งเพื่อการปรับปรุงโครงสร้างดิน ทั้งนี้เพราะที่ปมรากและปมต้นโสน มีไรโซเบียมอยู่ ซึ่งไรโซเบียมมีความสามารถในการเปลี่ยนไนโตรเจนที่อยู่ในบรรยากาศซึ่งอยู่ในรูปที่พืชไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ให้อยู่ในรูปไนโตรเจนอินทรีย์ที่พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการเพิ่มปริมาณธาตุไนโตรเจนลงในดินด้วยอีกทางหนึ่ง

ไรโซเบียมเป็นแบคทีเรียที่ติดสีแกรมลบ มีรูปร่างแบบแท่ง ขนาดของเซลล์กว้างประมาณ 0.5-0.9 ไมโครเมตร และยาวประมาณ 1.2-3.0 ไมโครเมตร ไม่สร้างเอ็นโดสปอร์ และเคลื่อนที่ได้โดยใช้แฟลกเจลลา (Somasegaran and Hoben, 1994) เชื้อไรโซเบียมจัดอยู่ในวงศ์ Rhizobiaceae เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่เมื่ออยู่ร่วมกับพืชตระกูลถั่ว โดยจะอยู่ร่วมกันในลักษณะที่ได้ประโยชน์ร่วมกัน (symbiosis) ในโครงสร้างพิเศษที่เป็นปมที่ลำต้น หรือปมที่ราก ไรโซเบียม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทเพิ่มจำนวนเร็วและประเภทเพิ่มจำนวนช้า โดยที่ไรโซเบียมประเภทเพิ่มจำนวนเร็ว จะใช้เวลาในการเพิ่มจำนวนเป็น 2 เท่า น้อยกว่า 6 ชั่วโมง มีแฟลกเจลลา 2-6 เส้น มีปริมาณพอลิแซคคาไรด์ภายนอกผนังเซลล์มาก ส่วนไรโซเบียมประเภทเพิ่มจำนวนช้า ซึ่งใช้เวลาในการเพิ่มจำนวนเป็น 2 เท่ามากกว่า 6 ชั่วโมง เมื่อไรโซเบียมเข้าสู่ระบบรากพืชลักษณะของเซลล์ไรโซเบียม จะเปลี่ยนแปลงไปมีรูปร่างของเซลล์ได้หลายแบบ เช่น X-shape Y-shape หรือลักษณะคล้ายรูปดาว (star shape) เรียกไรโซเบียมที่อาศัยอยู่ในส่วนที่เป็นปมว่าแบคทีเรียไรโซบิอิด (Bacteroid) (Alexander, 1977)

ข้อจำกัดในการศึกษาชนิดของไรโซเบียมจากแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติของเชื้อ มีหลากหลายด้าน (Zabaloy and Gomez, 2005) แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคนิคต่างๆ ในการแยกและจำแนกชนิดไรโซเบียม เช่น การศึกษารูปแบบการใช้และไม่ใช้แหล่งคาร์บอนชนิดต่างๆ ในการเจริญ (Kennedy และคณะ, 1994) การจำแนกชนิดโดยใช้ชุดทดสอบ BIOLOG (Swelim และคณะ, 1997) การจำแนกโดยใช้คุณสมบัติทางสรีรวิทยาและกระบวนการเมแทบอลิซึม (Sharma M. P. และคณะ, 2010) และการจัดจำแนกโดยใช้คุณสมบัติทางพันธุกรรม (Binde และคณะ, 2009; Laguerre และคณะ, 2001) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะใช้คุณสมบัติทางสรีรวิทยาและคุณสมบัติทางพันธุกรรมควบคู่กันในการจัดจำแนกไรโซเบียมโสน จากดินที่เก็บจาก 6 ตำบลในอำเภอมหาราช คือ ตำบลน้ำเต้า ตำบลเจ้าปลุก ตำบลบางนา ตำบลมหาราช ตำบลโรงช้าง และตำบลบ้านนา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกโสนมากที่สุดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อแยกไรโซเบียมจากปมรากโสนที่ปลูกในดินที่เก็บตัวอย่างมาจาก ตำบลน้ำเต้า ตำบลเจ้าปลุก ตำบลบางนา ตำบลมหาราช ตำบลโรงช้าง และตำบลบ้านนา อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อจำแนกชนิดของเชื้อไรโซเบียมที่แยกได้โดยใช้นุกรมวิธีฐานแบบพอลิฟาสสิก

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การแยกไรโซเบียมโสน

นำดินที่เก็บมาจาก 6 ตำบล คือ ตำบลน้ำเต้า ตำบลเจ้าปลุก ตำบลบางนา ตำบลมหาราช ตำบลโรงช้าง และตำบลบ้านนา ใส่ลงในกระถางที่ผ่านการอบฆ่าเชื้อแล้วกระถางละ 5 กิโลกรัม จากนั้นนำเมล็ดโสนเพาะที่รากอกแล้วปลูกลงในกระถางๆ ละ 5 เมล็ด รดด้วยสารอาหารสำหรับเลี้ยงโสนที่ไม่มีธาตุไนโตรเจน พีเอช 6.8 (Somasegaran and Hoben, 1994) (Nitrogen free medium) นาน 2 สัปดาห์จากนั้นเก็บส่วนปมมาแยกเชื้อ โดยนำปมมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง จากนั้นแช่ด้วย 95% แอลกอฮอล์ นาน 1 นาที แล้วแช่ด้วยคอลลอก 3 นาที แล้วล้างด้วยน้ำกลั่นปลอดเชื้อ 7 ครั้ง นำปมมาฆ่าด้วยมีดปลอดเชื้อแล้วใช้ลูบตะบิวบริเวณที่มีซิมพูมาซีตลาก (streak) บนอาหารแข็ง YMA (Yeast extract mannitol agar) ที่มีคองโก เรด (congo red) เข้มข้น 25 ไมโครกรัมต่อไมโครลิตร เป็นอินดิเคเตอร์ (Somasegaran and Hoben, 1994) บ่มจานอาหารที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส เมื่อมีแบคทีเรียเจริญให้นำมาซีตลากบนจานอาหาร YMA ใหม่จนกระทั่งได้เชื้อที่บริสุทธิ์ แล้วจึงเก็บรักษาเชื้อบริสุทธิ์ในหลอดอาหารแข็ง YMA เมื่อเชื้อเจริญเต็มที่แล้วให้เก็บไว้ที่ 4 องศาเซลเซียสเพื่อเก็บเชื้อไว้ใช้ในการทดลองขั้นต่อไป

การศึกษาลักษณะโคโลนีและอัตราการเจริญเพิ่มจำนวน

กระตุ้น (activate) แบคทีเรีย โดยการซีตลากลงบนจานเพาะเชื้อที่มีอาหารแข็งเลี้ยงเชื้อสูตร YM ที่มีคองโก เรด (congo red) เข้มข้น 25 ไมโครกรัมต่อไมโครลิตร (Somasegaran and Hoben, 1994) บ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 10 วัน ศึกษาลักษณะโคโลนีที่เกิดขึ้น สังเกตการเจริญของเชื้อแบคทีเรียหลังการบ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียสทุกวัน หากแบคทีเรียสามารถเจริญให้เห็นโคโลนีภายใน 2-3 วัน จะจัดว่าเป็นพวกเจริญเร็ว แต่หากแบคทีเรียใช้เวลาในการเจริญมากกว่า 5 วัน แสดงว่าเป็นพวกเจริญช้า

การสกัดดีเอ็นเอ

กระตุ้น (activate) แบคทีเรียที่ต้องการสกัดดีเอ็นเอ โดยการชีดลากเชื้อลงบนจานเพาะเชื้อที่มีอาหารแข็งเลี้ยงเชื้อสูตร YM ที่มีคองโก เรด เข้มข้น 25 ไมโครกรัมต่อไมโครลิตร (Somasegaran and Hoben, 1994) บ่มที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 5 วัน และใส่แบคทีเรีย 1 ลูป (loop) ลงในอาหาร YM ปริมาตร 50 มิลลิลิตร เลี้ยงบนเครื่องเขย่าที่ความเร็ว 200 รอบ/นาที เป็นเวลา 3 วัน ที่อุณหภูมิห้อง เก็บเชื้อโดยนำสารละลายเชื้อมาปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 4,000 รอบต่อนาที เป็นเวลา 10 นาที เทส่วนน้ำใสทิ้ง ล้างเซลล์ด้วย 0.85% Normal Saline 1 มิลลิลิตร 2 ครั้ง นำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 7,000 รอบต่อนาที นาน 5 นาที จากนั้นทำให้เซลล์แตกโดยบ่มกับ 80 ไมโครลิตร ไลโซไซม์ (lysozyme) ในน้ำกลั่น เติม 10% SDS 20 ไมโครลิตรและ Tris-EDTA 400 ไมโครลิตร ผสมให้เข้ากัน บ่มไว้ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส นาน 1 ชั่วโมง แล้วนำมาให้ความร้อนสลับความเย็นที่ 80 และ -20 องศาเซลเซียส ครั้งละ 5 นาที จำนวน 2 รอบ จากนั้นเติม DNazol® (Invitrogen) 250 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากันโดยแล้ว นำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 10,000 รอบต่อนาที ที่ นาน 10 นาที นำส่วนน้ำใสใส่ในหลอด eppendorf หลอดใหม่ และเติม absolute ethanol 500 ไมโครลิตร ผสมให้เข้ากันโดยพลิกหลอดขึ้นลงอย่างเบา ๆ และบ่มไว้ที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 30 นาที นำไปปั่นเหวี่ยงที่ 10,000 รอบต่อนาที เป็นเวลา 10 นาที เทส่วนน้ำใสทิ้งแล้วเติม 70% ethanol ทำให้แห้ง เติมน้ำกลั่นฆ่าเชื้อ 20 ไมโครลิตร วิเคราะห์ปริมาณและคุณภาพของดีเอ็นเอโดยใช้ค่าดูดกลืนแสงที่ 260 และ 280 นาโนเมตร และวิธี agarose gel electrophoresis (0.8% agarose) ตามวิธีมาตรฐาน (Sambrook et al., 1989)

การหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอโดยวิธี RAPD-PCR

นำดีเอ็นเอที่สกัดได้ มาหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอ โดยวิธี RAPD-PCR โดยใช้ไพรเมอร์ CRL-7 (5' GCCCGCCGCC 3') ซึ่งส่วนผสมปฏิกิริยาพีซีอาร์ ประกอบด้วย 10X PCR buffer 2 ไมโครลิตร, 10mM dNTPs 2 ไมโครลิตร, 10mM primer 0.2 ไมโครลิตร, *Taq* polymerase (5U.µl⁻¹) 0.2 ไมโครลิตร, DNA template 1 ไมโครลิตร, และน้ำกลั่นฆ่าเชื้อเพื่อปรับให้ปริมาตรสุดท้ายเป็น 20 ไมโครลิตร โดยใช้โปรแกรมของปฏิกิริยาพีซีอาร์ คือ 95 องศาเซลเซียส 15 วินาที, 55 องศาเซลเซียส 30 วินาที, 72 องศาเซลเซียส 90 วินาที จำนวน 5 รอบ และ 95 องศาเซลเซียส 15 วินาที, 60 องศาเซลเซียส 30 วินาที, 72 องศาเซลเซียส 90 วินาที จำนวน 25 รอบ ตามด้วย 72 องศาเซลเซียส 10 นาที เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ปฏิกิริยาพีซีอาร์แล้วนำมาแยกโดยใช้วิธี agarose gel electrophoresis (1.25% agarose gel) ตามวิธีมาตรฐาน (Sambrook et al., 1989)

การหาลำดับนิวคลีโอไทด์บริเวณ 16S rDNA

ใช้วิธีพีซีอาร์โดยส่งตัวอย่างไปวิเคราะห์ที่บริษัท แมคโครเจน (Macrogen) โดยใช้ไพรเมอร์ 27f และ 1492r โปรแกรมปฏิกิริยาพีซีอาร์ คือ 94 องศาเซลเซียส 45 วินาที, 55 องศาเซลเซียส 60 วินาที, 72 องศาเซลเซียส 60 วินาที จำนวน 30 รอบ จากนั้นทำให้ผลิตภัณฑ์ PCR บริสุทธิ์ แล้วหาลำดับนิวคลีโอไทด์ โดยใช้ไพรเมอร์

27F : AgA gTT TgA TCM TGG CTC Ag
1492R : TAC ggY TAC CTT gTT ACg ACT T
518F : CCA gCA gCC gCg gTA ATA Cg
800R : TAC CAg gg T ATC TAA TCC

การทดสอบความสามารถในการต้านทานต่อสารปฏิชีวนะ

เลี้ยงไรโซเบียมบนอาหารร่วนสูตร YM ที่มีคองโก เรด (congo red) เข้มข้น 25 ไมโครกรัมต่อไมโครลิตร (Somasegaran and Hoben, 1994) บ่มที่ 30 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 วัน และใส่แบคทีเรีย 1 ลูป (loop) ลงในอาหาร YM ปริมาตร 50 มิลลิลิตร เลี้ยงบนเครื่องเขย่าที่ความเร็ว 200 รอบ/นาที เป็นเวลา 3 วัน ที่อุณหภูมิห้อง จากนั้นใช้สารละลายของเชื้อ 1 มิลลิลิตร เกลี่ยให้ทั่วผิวหน้าอาหารร่วนสูตร YM ที่ไม่มี คองโก เรด แล้วนำสารปฏิชีวนะที่ต้องการทดสอบที่มาวางบนจานเพาะเชื้อ บ่มที่ 30 องศาเซลเซียส นาน 48 ชั่วโมง แล้วตรวจสอบผลการทดลองโดย หากเกิดบริเวณใสแสดงว่าสารปฏิชีวนะที่ใช้ทดสอบสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อได้ แต่หากไม่เกิดบริเวณใสแสดงว่าสารปฏิชีวนะที่ใช้ทดสอบไม่สามารถยับยั้งเชื้อได้ ในงานวิจัยนี้ใช้สารปฏิชีวนะ 10 ชนิด ได้แก่ เจนตามัยซิน (gentamycin), สเตربتอมัยซิน (streptomycin), เตตราไซคลิน (tetracycline), โพลีมัยซิน บี (polymyxin B), คานามัยซิน (kanamycin), ไรฟามพิซิน (rifampicin), เบซิทรราชิน (bacitracin), คลอแรมฟินิคัล (chloramphenical), แอมพิซิลิน (ampicilin) และ อิริโทรมัยซิน (erythromycin)

ผลการวิจัย

ผลการแยกไรโซเบียมโสน

แบคทีเรียที่แยกจากปมรากโสน เมื่อใช้โสนเป็นพืชดักจับที่ปลูกในตัวอย่างดินซึ่งเก็บตัวอย่างมาจาก 6 ตำบลของ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ตารางที่ 1) พบว่าเมื่อใช้ตัวอย่างดินที่เก็บจากพื้นที่ที่แตกต่างกัน สามารถแยก ไรโซเบียมได้ปริมาณมาก น้อย แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติพื้นฐานของดินที่นำมาใช้แยกไรโซเบียมนั้นแตกต่างกัน เช่น ค่าความเป็นกรด ต่าง ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ปริมาณไนโตรเจน รวมทั้ง องค์ประกอบของธาตุอาหารชนิดต่างๆ เช่น ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แมกนีเซียม เหล็ก แมงกานีส ในงานวิจัยนี้มีจำนวนแบคทีเรียที่แยกได้ทั้งหมด 80 ไอโซเลต

ตารางที่ 1 แบคทีเรียที่แยกจากปมรากโสน เมื่อใช้โสนเป็นพืชดักจับที่ปลูกในตัวอย่างดินซึ่งเก็บตัวอย่างมาจาก 6 ตำบล ของอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

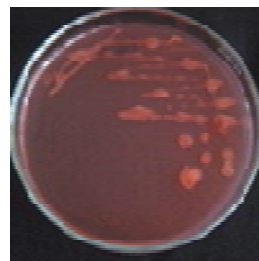
ลำดับที่	ตำบล	รหัสเชื้อ	จำนวนไอโซเลต
1	โรงช้าง	SM001-SM013	13
2	บ้านนา	SM014-SM025	12
3	บางนา	SM026-SM032	7
4	เจ้าปลุก	SM033-SM051	18
5	มหาราช	SM052-SM066	15
6	น้ำเต้า	SM067-SM0081	15

ผลการศึกษาลักษณะโคโลนีและอัตราการเจริญเพิ่มจำนวน

จากการศึกษาลักษณะโคโลนีของไรโซเบียมที่แยกได้ พบว่า ลักษณะโคโลนีมี 2 แบบ (ภาพที่ 1) โดย แบบแรก (ก) โคโลนีขนาดเล็ก ขอบเรียบ สร้างโพลิแซคคาไรด์ปริมาณต่ำ แบบที่สอง (ข) โคโลนีขนาดเล็ก ขอบโคโลนีไม่เรียบ และมีการ สร้างโพลิแซคคาไรด์ปริมาณมาก และพบว่าเป็นไรโซเบียมประเภทเพิ่มจำนวนเร็วทั้งหมด และเมื่อทดสอบความสามารถใน การผลิตกรด หรือ ต่าง โดยการเลี้ยงบนอาหาร YMA ที่มีโบรโมไทมัล บลู (Bromothymol blue) เป็นอินดิเคเตอร์ พบว่าเชื้อ จะผลิตสารที่มีฤทธิ์เป็นกรด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jordan และคณะ (1984) ที่มีการใช้ลักษณะการเจริญเพิ่มจำนวนใน การจัดจำแนกไรโซเบียม โดยพบว่าไรโซเบียมพวกที่สามารถสร้างโคโลนีในระยะเวลา 2-3 วัน จัดเป็นพวกเพิ่มจำนวนเร็ว (Fast grower) จะผลิตกรด ซึ่งจะเปลี่ยนสีของโบรโมไทมัล บลู ในอาหารเลี้ยงเชื้อเป็นสีเหลือง แต่หากเป็นไรโซเบียมพวกเพิ่ม จำนวนช้า (Slow grower) คือพวกที่สร้างโคโลนีในระยะเวลา 5 วันขึ้นไป จะผลิตต่าง ซึ่งจะเปลี่ยนสีอาหารจากสีฟ้าไปเป็นสี ม่วง

(ก)

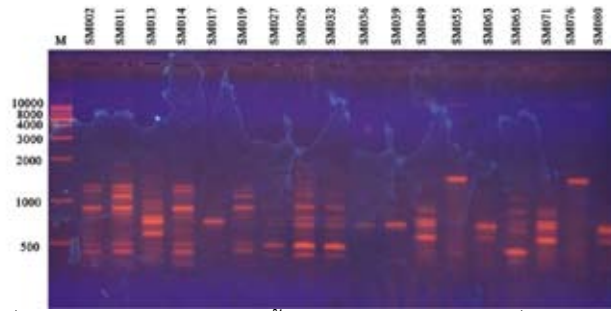

(ข)

ภาพที่ 1 ลักษณะโคโลนีของไรโซเบียม บนอาหารวุ้นสูตร YMA ที่มีคองโก เรด เข้มข้น 25 ไมโครกรัมต่อไมโครลิตร บ่มที่ อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส นาน 3 วัน

ผลการทลายพิมพ์ดีเอ็นเอโดยวิธี RAPD PCR

เลือกตัวแทนไรโซเบียมโดยเลือกจากเชื้อทุกตำบล ตำบลละ 2 ไอโซเลต รวมทั้งหมด 18 ไอโซเลต มาทลายพิมพ์ ดี เอ็นเอ โดยวิธี RAPD-PCR โดยใช้ CRL-7 เป็นไพรเมอร์ (ภาพที่ 2) และหากเชื้อใดที่ให้ผลลายพิมพ์ ดีเอ็นเอ ที่เหมือนกัน จะ แสดงว่าเป็นสายพันธุ์เดียวกัน

ภาพที่ 2 ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของเชื้อตัวแทน 18 ไอโซเลต เมื่อใช้ CRL-7 เป็นไพรเมอร์

จากภาพที่ 2 พบว่า ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ของไอโซเลต SM002 เหมือนกับ SM014 ดังนั้นจัดให้เป็นสายพันธุ์ SM002 ไอโซเลต SM011 ไม่เหมือนกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของไอโซเลตใด ไอโซเลต SM013 เหมือนกับ SM049 เหมือนกับ SM071 จัดให้เป็นสายพันธุ์ SM013 ไอโซเลต SM017 เหมือนกับ SM039 จัดให้เป็นสายพันธุ์ SM017 ไอโซเลต SM027 เหมือนกับ SM065 จัดให้เป็นสายพันธุ์ SM027 ไอโซเลต SM029 เหมือนกับ SM032 เหมือนกับ SM029 ไอโซเลต SM036 เหมือนกับ SM063 เหมือนกับ SM080 จัดให้เป็นสายพันธุ์ SM036 และ ไอโซเลต SM055 เหมือนกับ SM076 จัดให้เป็นสายพันธุ์ SM055 สรุปว่าจากเชื้อเริ่มต้น 18 ไอโซเลต มีเชื้อเพียง 8 สายพันธุ์

ผลการทดสอบความสามารถในการต้านทานต่อสารปฏิชีวนะ

การตอบสนองต่อสารปฏิชีวนะชนิดต่างๆ สามารถใช้ในการจัดกลุ่มไรโซเบียมได้ (Sharma M. P. และคณะ 2010) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงทดสอบการตอบสนองของเชื้อต่อสารปฏิชีวนะ โดยทดสอบเฉพาะเชื้อที่มีลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่แตกต่างกัน ผลการทดสอบพบรูปแบบการตอบสนองต่อสารปฏิชีวนะทั้งหมด 3 รูปแบบ (ตารางที่ 2) คือ แบบแรก เชื้อจะต้านทานต่อสารปฏิชีวนะ 2 ชนิด คือ Erythromycin และ Bacitracin ได้แก่สายพันธุ์ SAM002, SAM011 และ SAM017 แบบที่ 2 เชื้อจะต้านทานต่อสารปฏิชีวนะ 1 ชนิด คือ Bacitracin ได้แก่สายพันธุ์ SAM027 และ SAM029 และรูปแบบที่ 3 เชื้อจะต้านทานต่อสารปฏิชีวนะ 1 ชนิด คือ Erythromycin ได้แก่สายพันธุ์ SAM036, SAM049 และ SAM055 เลือกตัวแทนเชื้อที่มีรูปแบบการตอบสนองต่อสารปฏิชีวนะรูปแบบละ 1 สายพันธุ์มาหาลำดับนิวคลีโอไทด์ ของข้อส่วน 16S rDNA

ตารางที่ 2 การตอบสนองของไรโซเบียมโสนที่แยกจากดินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อสารปฏิชีวนะ

Isolates	ชนิดของสารปฏิชีวนะที่ใช้ทดสอบ									
	Rifampicin 5 µg	Erythromycin 15 µg	Polymyxin B 300 units	Ampicillin	Bacitracin	Gentamycin	Streptomycin	Chloramphenicol	Kanamycin	Tetracycline
	10 µg							30 µg		
SM002	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+
SM011	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+
SM017	+	-	+	+	-	+	+	+	+	+
SM027	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+
SM029	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+
SM036	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+
SM049	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+
SM055	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+

หมายเหตุ เครื่องหมาย 0 หมายถึง ไม่เกิดบริเวณใส (resistance) เครื่องหมาย + หมายถึงเกิดบริเวณใส (sensitive)

ผลการหาลำดับนิวคลีโอไทด์บริเวณ 16S rDNA

เลือกเชื้อตัวแทนโดยการเลือกจากกลุ่มต่างๆ 3 กลุ่ม ที่ตอบสนองต่อสารปฏิชีวนะที่แตกต่างกัน ได้แก่ SAM002, SM027 และ SM036 มาหาลำดับนิวคลีโอไทด์ของ 16S rDNA พบว่า SM002 มีความคล้ายกับ *Sinorhizobium* sp. CAF254, SM027 คล้ายกับ *Sinorhizobium* sp. JNVUTF และ SM036 คล้ายกับ *Sinorhizobium sahelii* (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการจำแนกสายพันธุ์ไรโซเบียมโสมโดยการหาลำดับนิวคลีโอไทด์บริเวณ 16S rDNA

สายพันธุ์	ขนาดของ 16S rDNA (bp)	% ความเหมือนกับลำดับนิวคลีโอไทด์ที่มีอยู่ในฐานข้อมูล GenBank	การจำแนก
SM002	1,450	99	<i>Sinorhizobium</i> sp. CAF254
SM027	1,450	99	<i>Sinorhizobium</i> sp. JNVUTF
SM036	1,410	99	<i>Sinorhizobium saheli</i>

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการแยกเชื้อไรโซเบียมโสม โดยใช้วิธี Hos trapping methods (Somasegaran and Hoben, 1994) จากตัวอย่างที่เก็บมาจาก 6 ตำบล ดังกล่าวข้างต้น พบว่าได้เชื้อทั้งหมด 80 ไอโซเลต ซึ่งจัดว่าเป็นจำนวนเชื้อที่ไม่มาก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากคุณสมบัติของดินที่ไม่ค่อยมีความอุดมสมบูรณ์นั่นเอง ทำให้มีปริมาณของสิ่งมีชีวิตในดินอยู่น้อยซึ่งในที่สุดส่งผลปริมาณของเชื้อไรโซเบียมโสมด้วย

ผลการทดสอบความสามารถในการเจริญของเชื้อที่แยกได้ โดยการเลี้ยงในอาหารสูตร YM ที่มีคองโกเรด เป็นอินดิเคเตอร์ พบว่าเป็นพวกเพิ่มจำนวนเร็วทั้งหมด และมีลักษณะโคโลนี 2 แบบ คือ แบบ โคโลนีขนาดเล็ก ขอบเรียบ และแบบโคโลนีขนาดเล็ก ขอบโคโลนีไม่เรียบ และมีการสร้างโพลีแซคคาไรด์ปริมาณมาก และพบว่าเชื้อมีความสามารถในการขับสารที่มีฤทธิ์เป็นกรด ผลจากการหาลายพิมพ์ดีเอ็นเอโดยวิธี RAPD-PCR โดยใช้ CRL-7 เป็นไพรเมอร์ พบว่าจากเชื้อทดสอบทั้งหมด 18 ไอโซเลต สามารถแยกความแตกต่างของรูปแบบลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่เกิดขึ้นได้ ทั้งหมด 8 แบบ ซึ่งจัดเป็นสายพันธุ์ของไรโซเบียมได้เป็น 8 สายพันธุ์ที่แตกต่างกัน เมื่อทดสอบปฏิกิริยากับสารปฏิชีวนะ 10 ชนิด สามารถจัดกลุ่มได้ 3 กลุ่ม คัดเลือกตัวแทนเชื้อจากแต่ละกลุ่มมาหาลำดับนิวคลีโอไทด์ของ 16S rDNA พบว่า SM002 มีความใกล้เคียงกับสายพันธุ์ *Sinorhizobium* sp. CAF254 ซึ่งเป็นข้อมูลที่เทียบกับฐานข้อมูลที่ฝากไว้ที่ GenBank SM027 มีความใกล้เคียงกับสายพันธุ์ *Sinorhizobium* sp. JNVUTF ซึ่งเป็นข้อมูลที่เทียบกับฐานข้อมูลที่ฝากไว้ที่ GenBank และ SM036 ความใกล้เคียงกับสายพันธุ์ *Sinorhizobium saheli* ซึ่งเป็นข้อมูลที่เทียบกับฐานข้อมูลที่ฝากไว้ที่ GenBank

ข้อเสนอแนะ

ควรทำการวิจัยต่อไปด้านการทดสอบประสิทธิภาพในการตรึงไนโตรเจนและความสามารถในการแข่งขันเพื่อเข้าสู่สร้างปมกับเชื้อที่มีตามธรรมชาติ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกเชื้อที่มีประสิทธิภาพในการตรึงไนโตรเจนสูงและมีความสามารถแข่งขันกับเชื้อที่มีตามธรรมชาติได้ (efficiency) ไปผลิตเป็นปุ๋ยชีวภาพไรโซเบียมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Alexander, M. 1977. **Introduction to soil microbiology**. 2nd ed., New York and London : John Wiley and sons.
- Binde, D. R., Menna, P., Bangel, E. V., Barcellos, F. G. and Hungria, M. 2009. **Rep-PCR fingerprinting and taxonomy based on the sequencing of the 16S rDNA gene of 54 elite commercial rhizobial strains**. *Appl Micro Biotech*. 83: 897-908.
- Jordan, D.C. 1984. Family III Rhizobiaceae. In: Krieg, N.R., and Holt, J.G. (eds). *Bergey's Manual of Systematic Bacteriology*. Baltimore : William & Wilkins.
- Kennedy, A. C.. 1994. **Carbon utilization and fatty acid profiles for characterization of bacteria**. In : Weaver R. W., Angle S., Bottomly P. (eds): *Methods of Soil Analysis. Art 2, Microbiological and Biochemical Properties*. Soil Sciences Society of America. Madison.
- Laguerre, G., Nour, S. M., Macheret, V., Sanjuan, J., Drouin, P. and Amarger, N. 2001. **Classification of rhizobia based on *nodC* and *nifH* gene analysis reveals a close phylogenetic relationship among *Phaseolus vulgaris* symbionts**. *Microbiology*. 147: 981-993.
- Sharma, M. P., Srivastava, K. and Sharma, S. K. 2010. **Biochemical characterization and metabolic diversity of soybean rhizobia isolated from Malwa region of Central India**. *Plant soil environ.*, 56.(8) 375-383.
- Somasegaran, P. and H. J. Hoben, 1994. **Handbook for Rhizobia : Methods in Legume-rhizobium Technology**. New York : Springer – Verlag.
- Swelim, D. M., Hashem, F. M., Kuykendall, L. D., Hegazi, N. I., and Wahab, S. M. 1997. **Host specificity and phenotypic diversity of *Rhizobium* strains nodulating *Leucaena*, *Acacia* and *Sesbania* in Egypt**. *Biology and Fertility of Soils*. 25: 224-232.
- Zabaloy, M. C., Gomez M. A. 2005. **Diversity of rhizobia isolated from an agricultural soil in Argentina based on carbon utilization and effects of herbicides on growth**. *Biology and Fertility of Soils*.

เครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย MOBILE CLEANER ROAD MACHINE

ชาญณรงค์ น้อยบางยาง¹, ถาวร สุวรรณกิจ²

¹ภาควิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

²ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและสร้างเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย เพื่อใช้ในการทำความสะอาดบริเวณพื้นถนน และสามารถนำไปใช้งานโดยสามารถควบคุมความเร็วในการใช้งานได้ 3 ระดับ ระบบการทำงานของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายเป็นแบบระบบดูด ทำงานโดยใช้กำลังมอเตอร์ 1000 วัตต์ 50 เฮิร์ต มีความจุถัง 5 ลิตร ระบบของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายทำงานด้วยการปรับความเร็ว การออกแบบการหมุนของมอเตอร์ใช้ความเร็ว 3 ระดับ คือ เร็ว ปานกลาง และช้า โดยการปรับกระแสควบคุมไว้ที่ระดับ 19 แอมแปร์ 15 แอมแปร์และ 20 แอมแปร์ ด้วยวิธีการใช้ทรานซิสเตอร์มาต่อขนานกัน แล้วนำกระแสที่ได้เอากมานั้นมาควบคุมมอเตอร์ ส่วนวงจรในการชาร์จแบตเตอรี่นั้น อาศัยการทำงานชาร์จและหยุดชาร์จของวงจร โดยจะทำการตรวจวัดระดับแรงดันที่ตกคร่อมแบตเตอรี่ ถ้าแรงดันต่ำกว่า 11.8 โวลต์ วงจรจะเริ่มทำการชาร์จประจุ แต่ถ้าแรงดันตกคร่อมถึง 12 โวลต์ วงจรก็จะหยุดชาร์จประจุอัตโนมัติ โดยทำให้เกิดการขับ SCR ให้ทำงานตามการทำงานออปโต ก็จะมีกระแสออกไปชาร์จประจุให้กับแบตเตอรี่ สำหรับควบคุมปริมาณของกระแสที่ชาร์จให้กับแบตเตอรี่เมื่อแรงดันที่แบตเตอรี่สูงขึ้นจะทำให้ SCR หยุดนำกระแสหรือหยุดชาร์จได้

คำสำคัญ : เครื่องทำความสะอาด, พื้นถนน, ไร้สาย, ความเร็ว, ชาร์จ

Abstract

The objective of research for design and construction mobile cleaner road machine for use clean road surface and control speed 3 level. A control system of mobile cleaner road machine is vacuum system. It work by use motor power 1000 Walt 50 Hz 5 liter tank capacity. Mobile cleaner road machine is system work by control speed. The rotation design of motor use 3 speed level is fast, medium and slow by adjustment current control at 19A 15A and 20A level. It control by use parallel transistor for current control motor. The circuit battery charger use charge and discharge circuit by voltage level sensor for drop across battery and then lower as voltage level than 11.8 Volt a circuit will be charge but if voltage level more than 12 Volt a circuit will be discharge. By causing the driver to operate the SCR by performance optoelectronics will be battery charger for control current level when high battery voltage will be SCR to stop flow current or charger

Keyword : cleaner, road, mobile, speed, charge

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้หนานาชนิด ตามบ้านเรือนและอาคารสถานที่ต่างๆก็นิยมปลูกต้นไม้ไว้เพื่อเป็นร่มเงาให้ความร่มรื่นร่มเย็นและเพื่อความสวยงาม แต่ต้นไม้เมื่อมีวันสดก็มีวันแห้ง เมื่อแห้งก็ต้องหล่นไม่ว่าจะหล่นเองหรือว่าลมพัดหล่นซึ่งทำให้บริเวณนั้นเคลื่อนไปด้วยเศษใบไม้แห้งดูไม่งามตา ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการประดิษฐ์เครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทำความสะอาด ซึ่งจะเป็นการประหยัดเวลาอันมีค่า อีกทั้งยังช่วยลดการทำงานของคนที่ต้องทำความสะอาดสำหรับพื้นที่ๆมีบริเวณกว้างอีกด้วย

งานวิจัยนี้เป็นโครงการที่จะนำมาใช้ทำความสะอาดพื้นถนนภายในบริเวณพื้นถนนภายในมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ทำความสะอาดบริเวณถนนตามหน้าตึกต่างๆ เพื่อใช้ในการแทนแรงงานของคนทำความสะอาดพื้นถนนภายในมหาวิทยาลัย เนื่องจากปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ขาดแคลนคนทำความสะอาดถนน จึงได้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องทำความสะอาดถนนแบบไร้สาย มาใช้ช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างเครื่องต้นแบบทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย
2. สามารถนำไปใช้งานโดยสามารถควบคุมความเร็วในการทำงานได้ 3 ระดับ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การออกแบบและสร้างเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดหาอุปกรณ์และออกแบบโครงสร้างของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย ออกแบบระบบการทำงานของเครื่องแบบระบบดูดและดูดซับต้นกำลังของระบบส่งกำลัง ออกแบบวงจรการควบคุมความเร็ว ออกแบบวงจรชาร์จแบตเตอรี่ จากนั้นจึงทดลองและเก็บผลวิเคราะห์ข้อมูลทางวิศวกรรม ซึ่งจะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อดีข้อด้อยและสรุปผลของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายที่จัดสร้างขึ้น โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. จัดหาอุปกรณ์และออกแบบโครงสร้างของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย

การออกแบบโครงสร้างเป็นรถเข็น 3 ล้อ ขนาดความกว้าง 50 ซม. ยาว 110 ซม. ความสูงจากพื้นถนน 25 ซม. ความสูงถนนถึงที่จับประมาณ 70 ซม. การออกแบบถังเก็บฝุ่นเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 45 ซม. แบ่งออกเป็นสามย่อยๆ 2 ช่อง เป็นช่องไซโคลนและช่องเก็บฝุ่นโดยกันทั้งสองส่วนด้วยตะแกรงสี่เหลี่ยม

ภาพที่ 1 อุปกรณ์โครงสร้างของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย

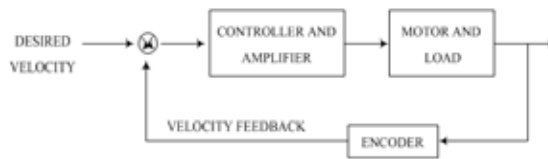
2. ออกแบบระบบการทำงานของเครื่องแบบระบบดูดและดูดซับต้นกำลังของระบบส่งกำลัง

ออกแบบระบบการทำงานของเครื่องแบบระบบดูดนั้น เครื่องเก็บฝุ่นและเศษวัสดุที่ใช้เป็นเครื่องมือที่แยกฝุ่นและเศษวัสดุออกจากอากาศที่ดูด โดยใช้แรงถ่วงและแรงเฉื่อยกระทำบนเศษวัสดุ โดยไซโคลนที่ใช้เป็นรูปทรงกระบอกและมอเตอร์จะดูดอากาศเคลื่อนเข้าสู่ไซโคลนของเครื่องมือด้วยความเร็วประมาณ 30 เมตรต่อวินาที เมื่ออากาศผ่านเข้ามาในไซโคลนจะเกิดกระแสวน ซึ่งทำให้เกิดแรงหนีศูนย์กลางเหวี่ยงของอนุภาคไปยังผนังของไซโคลนและเคลื่อนที่ขึ้นไปตามตัวไซโคลน จนออกไปทางท่อออกที่อยู่ส่วนอีกปลายของเครื่อง สำหรับอนุภาคที่ถูกเหวี่ยงไปยังผนังของไซโคลนจะเคลื่อนที่ลงไปยังส่วนปลายของโคนไปยังถังพัก เนื่องจากแรงถ่วง ส่วนอากาศที่ไม่เหมือนอนุภาคก็จะหมุนออกไปทางท่อออกที่อยู่ส่วนบนของไซโคลน การออกแบบไซโคลนประกอบด้วย การเลือกโครงแบบแล้วหาขนาดของไซโคลน ประสิทธิภาพแยกตามขนาด ค่าความดันลด และพลังงานที่ต้องใช้ การหาขนาดของไซโคลนทำโดยการเลือกขนาด สัดส่วนและความเร็วของการดูดที่ไหลเข้าโดยใช้

$$\text{Max } V_1 = \frac{22.6g\mu P_{10} \left(\frac{B_c}{D_c}\right)^{1.2} D_c^{0.201}}{P_{10}^2 \left[1 - \left(\frac{B_c}{D_c}\right)\right]}$$

ในที่นี้ใช้หน่วยเป็น ft, lbm และ sec เพราะเป็นสมการที่ได้จากผลการทดลอง

ส่วนดูดซับต้นกำลังของระบบส่งกำลังเป็นระบบแบบ closed loop ถูกใช้รวมอยู่ในระบบเครื่องมือของมอเตอร์เพื่อลดความแตกต่างของโพลหรือวัสดุที่ดูดจะมีความเร็วเพิ่มขึ้นในการควบคุมดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ชุดต้นกำลังระบบควบคุมความเร็ว

ในลูปป้อนกลับความเร็วของมอเตอร์ สัญญาณป้อนกลับจะควบคุมมอเตอร์ให้เพิ่มความเร็วขึ้น วงจรควบคุมสามารถทำให้มอเตอร์มีความเร็วค่อย ๆ เพิ่มขึ้น และ ค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งหยุด

3. ออกแบบวงจรชุดควบคุมความเร็ว

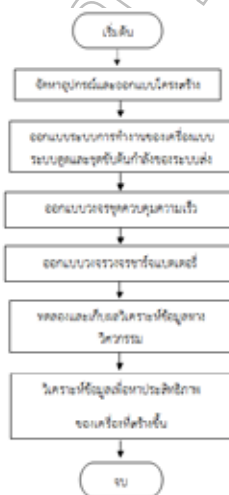
เนื่องจากงานวิจัยเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายนี้เป็นการใช้งานที่จำเป็นต้องมีการเคลื่อนที่ไปมาและไม่จำกัดระยะทาง ฉะนั้นแหล่งจ่ายไฟที่เหมาะสมในการใช้งานคือแบตเตอรี่ โดยนำเอาแบตเตอรี่มาเป็นแหล่งจ่ายต้นกำลังให้กับมอเตอร์ไฟฟ้ากระแสตรง การออกแบบการควบคุมความเร็วในการหมุนของมอเตอร์ใช้ความเร็ว 3 ระดับ คือ เร็ว ปานกลาง และต่ำ โดยการปรับกระแสควบคุมไว้ที่ระดับ 19 แอมแปร์ 15 แอมแปร์ และ 20 แอมแปร์ ด้วยวิธีการใช้ทรานซิสเตอร์มาต่อขนานกันแล้วนำกระแสที่ได้ออกมาควบคุมมอเตอร์

4. ออกแบบวงจรชาร์จแบตเตอรี่

ส่วนวงจรในการชาร์จแบตเตอรี่นั้น อาศัยการทำงานชาร์จและหยุดชาร์จของวงจร โดยจะทำการตรวจวัดระดับแรงดันที่ตกคร่อมแบตเตอรี่ ถ้าแรงดันต่ำกว่า 11.8 โวลต์ วงจรจะเริ่มทำการชาร์จประจุ แต่ถ้าแรงดันตกคร่อมถึง 12 โวลต์ วงจรก็จะหยุดชาร์จประจุอัตโนมัติ โดยทำให้เกิดการขับ SCR ให้ทำงานตามการทำงานออปโต ก็จะมีกระแสออกไปชาร์จประจุให้กับแบตเตอรี่ สำหรับควบคุมปริมาณของกระแสที่ชาร์จให้กับแบตเตอรี่เมื่อแรงดันที่แบตเตอรี่สูงขึ้นจะทำให้ SCR หยุดนำกระแสหรือหยุดชาร์จได้

5. ทดลองและเก็บผลวิเคราะห์ข้อมูลทางวิศวกรรม

การวิจัยนี้เป็นการทดลองและเก็บผลวิเคราะห์ข้อมูลของเครื่องทดสอบที่ได้สร้างขึ้นและจะนำมาเปรียบเทียบข้อมูลทางวิศวกรรม นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อดีข้อด้อยของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนที่จัดสร้างขึ้น ดังขั้นตอนตามแผนภาพที่ 3 ดังนี้

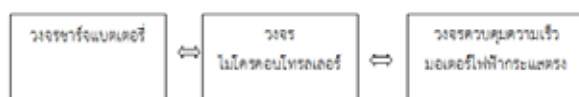

ภาพที่ 3 ลำดับขั้นตอนการทดลองและเก็บผลวิเคราะห์ข้อมูลทางวิศวกรรม

ผลการวิจัย

ในการวัดและทดสอบการทำงานของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย โดยมีผลการวิจัยเป็นลำดับดังนี้
บล็อกไดอะแกรมของระบบควบคุม

บล็อกไดอะแกรมของระบบ

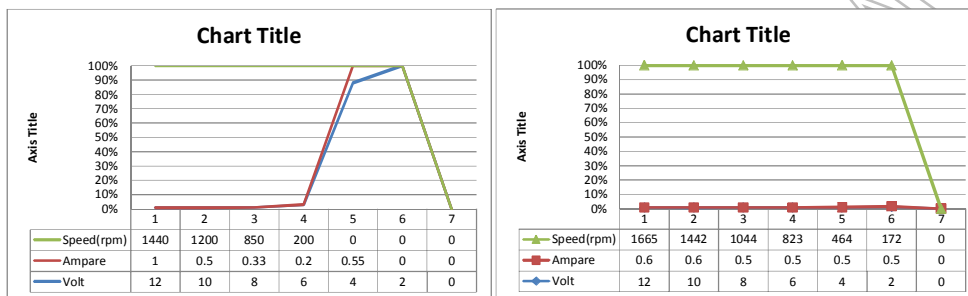

1. ชุดวงจรควบคุมความเร็ว

ชุดวงจรควบคุมความเร็วที่สร้างขึ้นประกอบด้วยส่วนประกอบทั้งหมด 3 ส่วน คือ ชุดควบคุมความเร็ว มอเตอร์และแบตเตอรี่ ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ชุดวงจรควบคุมความเร็ว

ภาพที่ 4 การทดลองมอเตอร์ในสถานะไม่มีโหลดและสถานะที่มีโหลด

2. ชุดควบคุมการวางจรรยาแบตเตอรี่

ชุดควบคุมการวางจรรยาแบตเตอรี่ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยส่วนประกอบทั้งหมด 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นอินพุตและ ส่วนที่เป็นเอาต์พุต แสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ชุดควบคุมการวางจรรยาแบตเตอรี่

3. ทดลองและเก็บผลวิเคราะห์ข้อมูลทางวิศวกรรม

การทดลองและเก็บผลนั้นจะดำเนินการใช้เครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายด้วยระดับความเร็วในการทำงาน 3 ระดับ คือ Low medium และ High โดยจะใช้เครื่องมือวัดความเร็วรอบกำหนดในแต่ละระดับออกมาใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล โดยกำหนดให้มีความหนาแน่นเท่ากันทุกครั้งในการทดสอบเก็บข้อมูลเป็น 100% ซึ่งจะทำให้ได้ผลการทดลองปริมาณเฉลี่ยการเก็บเศษวัสดุทั้งก่อนและหลังที่มีหน่วยเป็นกรัมในการเปรียบเทียบผลการทดลอง จากนั้นจึงนำมาหาค่าประสิทธิภาพ และเวลาที่ใช้ต่อครั้งในการทำงาน

ตารางที่ 1 แสดงผลการทำความสะอาดพื้นถนน

ระดับความเร็วการทำงาน	ความเร็วรอบ [rpm]	ความหนาแน่น [g/m ²]	ปริมาณเฉลี่ยก่อนเก็บ [g]	ปริมาณเฉลี่ยหลังเก็บ [g]	ประสิทธิภาพ [%]	เวลาที่ใช้ต่อครั้ง [min]
Low	< 850	100	350	245	70	2.00
Medium	850-1,440	100	350	290	85	1.50
High	>1,440	100	350	315	90	1.10

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องที่สร้างขึ้น

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สาย โดยการนำไปใช้งานในการเก็บข้อมูลเทียบที่ระดับความเร็วในการทำงานต่างๆที่ความหนาแน่นเท่าเดิมทุกครั้งที่ทดลอง ได้ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพดังแสดงในตารางที่ 1

ดังนั้นสรุปได้ว่าเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพที่ระดับความเร็วรอบในการทำงานต่ำกว่า 850 rpm เท่ากับ 70% ที่ระดับความเร็วรอบในการทำงาน 850-1,440 rpm เท่ากับ 85% และที่ระดับความเร็วรอบสูงกว่า 1,440 rpm เท่ากับ 90% โดยเกณฑ์เบื้องต้นที่กำหนดไว้ได้ผลที่แม่นยำตามสถานะที่ทำการทดสอบ ที่ความหนาแน่นและสภาวะเดิมทุกครั้ง ไม่สามารถวัดค่าได้แม่นยำและมีความคาดเคลื่อนถ้าผิดสถานะและรูปแบบที่กำหนด แสดงให้เห็นว่ามีค่าการวัดผิดพลาดเกิดขึ้นได้หากเปลี่ยนสถานะที่และสภาวะแวดล้อมในการทดลอง

สรุปและอภิปรายผล

จากการออกแบบและสร้างเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายนี้ หลังจากผ่านการทดสอบแล้วพบว่าได้ผลดีมากในระดับหนึ่ง แต่ในบางครั้งในการใช้งานก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่บ้างในเรื่องของตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่นในระหว่างการดูดเศษวัสดุภายนอกอาคารเมื่อมีแรงจากลมธรรมชาติเครื่องดูดจะไม่สามารถมีแรงกำลังพอในการดูดเศษวัสดุเหล่านั้นได้ นอกจากนั้นขนาดของเศษวัสดุที่ดูดก็ผลกับการทดสอบพบว่าวัสดุที่มีขนาดใหญ่หรือมีน้ำหนักมากจะไม่สามารถดูดได้ ทำให้ไม่สามารถดูดเศษใบไม้แห้งได้ 100% ตามที่คาดไว้ แต่ก็ยังสามารถรับได้เพราะถือว่าเป็นส่วนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณของการดูดเศษวัสดุที่ได้จากการทดสอบด้วยขนาดกำลังมอเตอร์ของการออกแบบเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ความเร็วในการเก็บเศษวัสดุจำพวกใบไม้ที่รวดเร็วของเครื่องทำความสะอาดพื้นถนนแบบไร้สายนี้ อาจเกิดความผิดพลาดในการเก็บเศษวัสดุได้ ดังนั้นควรมีการแก้ไขความเร็วในการดูดให้มีความถี่มากขึ้น
2. ควรใช้กำลังมอเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อที่จะสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
3. ควรพัฒนาให้เก็บเศษวัสดุที่มีน้ำหนักมากขึ้นกว่าวัสดุที่เก็บเพียงชิ้นเล็กโดยใช้ไซโคลนและกำลังมอเตอร์ที่สัมพันธ์กันเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการพัฒนาในการมีตัวเลขดิจิทัลในการบอกความเร็วรอบในการทำงานด้วย
5. ควรมีการพัฒนาในการบอกระดับแรงดันของแบตเตอรี่ในการใช้งานด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ ตันมิตร. 2548. **เครื่องกลไฟฟ้ากระแสตรง**. ขอนแก่น: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณรงค์ ขอนตะวัน. 2541. **มอเตอร์ไฟฟ้ากระแสตรง**. กรุงเทพฯ: เอร่าวิชันการพิมพ์.
- นัฐวุฒิ มีพรหม และณัฐศาสตร์ คำกรอง. 2546. **รถเก็บใบไม้แห้ง**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสิทธิ์ พิทยพัฒน์. 2541. **การควบคุมมอเตอร์ไฟฟ้า**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สมสิริพริ้นติ้ง.
- ยีน ภู่วรรณ. 2550. **ทฤษฎีและการใช้งานอิเล็กทรอนิกส์**. กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.
- วีระเชษฐ์ ชันเงิน. 2552. **อิเล็กทรอนิกส์กำลัง**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พริ้นติ้ง.
- P.C.SEN. 2011. **Principles of electric machines and power electronic**. Ontario: Queen's University Kingston.
- Stephen J.chapman. 2010. **Electric Machinery Fundamentals**. Sydney: British Aerospace.

การใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นที่ระลึก THE UTILIZATION OF LOCAL MATERIAL OF CHAMPASAK AS SOUVENIR

อรุณี เจริญทรัพย์¹, วิบูล จันทร์แย้ม¹, หนึ่งฤทัย แจ่มสุวรรณ²

¹สาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคของที่ระลึกจากวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก ได้เน้นประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ความเป็นเอกลักษณ์และเรื่องราวของท้องถิ่น และนำธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ การพัฒนาของที่ระลึกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ จำนวน 10 รูปแบบ (ผ้าคลุมไหล่, กระเป๋าทรงเอขนาดกลาง, กระเป๋ารูปตัวยู, กระเป๋ารูปปกเสื้อ, กระเป๋ารูปทรงตัวเอขนาดใหญ่, กระเป๋าคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก, กระเป๋าสะพายรูปทรงกระบอก, กระเป๋าสะพายทรงสี่เหลี่ยม, กระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมกระเป๋าด้านหลัง, กระเป๋าสะพายทรงโค้ง, กระเป๋าสะพายรูปทรงอิสระ) และประเภทผลิตภัณฑ์วัสดุท้องถิ่น จำนวน 10 รูปแบบ (ที่วางนามบัตร, ปลาปากเซตั้งโต๊ะ, พวงกุญแจ, ที่วางเทียน, ที่แขวนของ, ที่วางของอเนกประสงค์, กล่องเศษไม้, กล่องไม้, กล่องธัญพืช, เข็มกลัด จากการประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ด้านความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอยและลักษณะท้องถิ่น พบว่าผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอ กระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมกระเป๋าด้านหลังมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผลิตภัณฑ์ประเภทวัสดุท้องถิ่น กล่องเศษไม้มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ทั้งหมดได้รับความสนใจจากกลุ่มแม่บ้านในแขวงจำปาสักเป็นอย่างดีเพื่อการนำต้นแบบไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์, ของที่ระลึก

Abstract

This purpose of this research is to create souvenir from local material of Champasak, Laos People Democratic Republic. Natural and environment are main ideas of product design while also considered product usage, gorgeous, uniqueness and local tale. In this research, there are 2 product categories which are homespun and local material. For homespun, there are 10 product models; scarf, A-style bag (medium size), U-Style bag, collar-style bag, A-style bag (large size), notebook computer bag, cylinder-style shoulder bag, square-style shoulder bag, U-style shoulder bag with front bag, curve-style shoulder bag, free-style shoulder bag). For local material, there are 10 product models; name card holder, Pak-Se fish molded figure, key holder, candlestick, hanger, multi-purpose rack, wood scraps storage box, wooden storage box, grain storage box, brooch). The result of product evaluation in product usage, gorgeous and uniqueness from 5 experts and 100 tourists reveals that U-style shoulder bag with front bag has the highest score in homespun category while wood scraps storage box has the highest score in local material category. However, all 20 models are interested by Champasak housewife group in order to produce these products as community product.

Keywords : Product , Souvenir

บทนำ

ไทยและลาว มิตรประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาแต่โบราณ จากความคล้ายคลึงด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดำรงร่วมกัน ทำให้ประเทศทั้งสองมีความสนิทสนมแน่นเสมือนญาติมิตรที่พึ่งพาอาศัยกัน ด้วยการเดินทางที่สะดวกสบายเพียงข้ามฝั่งโขง ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ไทยและลาว ดำเนินมาด้วยดีตลอด ประชาชนทั้งสองชาติมีความรักใคร่สนิมสนม ด้วยการสื่อสารภาษาและการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกันจนยากที่จะแยกออก (กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย, 2546) จึงอาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์อันลึกซึ้งนี้ มีอาจถูกทำลายให้เสื่อมหายลงไปได้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศ

เกษตรกรรม และมีจุดแข็งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มุ่งเน้นนำนโยบายนำเศรษฐกิจธรรมชาติไปสู่เศรษฐกิจสินค้า ปรับปรุงและอนุรักษ์ป่าไม้ พัฒนาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม อีกทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากประเทศต่างๆ (ห้องการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก, มปป.) ดังนั้นการนำเอาวัสดุและผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในด้านการลงทุน ตลอดจนไปจนถึงเป็นการสร้างรายได้กลับคืนมาสู่ประเทศได้อย่างดี ซึ่งในการผลิตจะต้องมีการผลิตและนำมาใช้อย่างมีคุณค่าและมีการทดแทนกับสิ่งที่สูญเสียไป จึงจะทำให้เกิดความสมดุล สิ่งหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการพักผ่อนและการบริการ คือการผลิตสินค้าของที่ระลึกเป็นสินค้าที่อาจพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานด้านฝีมือแรงงาน วัสดุ ศิลปะและลักษณะธรรมชาติในท้องถิ่น นำมาประดิษฐ์และประยุกต์ใช้จนสามารถเกิดเป็นสิ่งของได้ (ประเสริฐ, 2531) จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าสินค้าที่ระลึกจะมีลักษณะคล้ายกัน ผลิตภัณฑ์ที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์และจุดเด่นของท้องถิ่นมีน้อย การทำงานครั้งนี้เป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ระหว่างนักวิจัยหลักอันประกอบด้วยคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยจำปาสัก ซึ่งนักวิจัยทั้งสองจะทำงานร่วมกันทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ทั้งการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์บนพื้นฐานการวิจัยความต้องการของตลาด และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวิถีชีวิตด้านการออกแบบและการผลิตแก่กลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ระลึกและผู้ประกอบการในแขวงจำปาสัก รวมทั้งนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสินค้าที่ระลึกมาถ่ายทอดให้แก่ชุมชนในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ระลึกดังกล่าวมีวิธีการวิจัยด้านการออกแบบที่ถูกต้อง และสามารถขยายผลด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนเมื่อโครงการสิ้นสุด ทั้งยังสามารถเป็นกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ระลึกที่ใช้เป็นกรณีศึกษาและให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและการวิจัยในลักษณะเดียวกันแก่กลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ระลึกอื่นได้ในอนาคตด้วย อีกทั้งการถ่ายทอดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ผลงานการวิจัยดังกล่าวยังช่วยให้กลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่ระลึกทั้งสองประเทศ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึก ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบสินค้าที่ระลึกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำวัสดุธรรมชาติและผักทอให้เป็นสินค้าที่ระลึกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลด้านลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่แขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ให้ข้อมูลด้านลักษณะเฉพาะของที่ระลึกและความต้องการของที่ระลึกเพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก ได้แก่ กลุ่มทอผ้าบ้านพักพัฒนาสะพาน และกลุ่มอาชีพงานจักสานบ้านหลักเขาห้า กลุ่มงานหัตถกรรมบ้านหลักสิบก ขนกลุ่มน้อย ณ น้ำตาผาส้ม ผู้ประกอบการขายของที่ระลึก น้ำตกตาดพาน ผู้ประกอบการขายของที่ระลึกตลาดดาวเรือง แขวงจำปาสัก ศึกษาข้อมูลคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แต่ละชนิดจากผู้วิจัยผลิตภัณฑ์ ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้านั้น มีลักษณะการออกแบบเป็นรูปแบบที่ซ้ำๆ ส่วนมากจะตัดเป็นผืนสำหรับนุ่งห่มมากกว่าที่จะทำเป็นผลิตภัณฑ์ ไม่มีการใช้ลวดลายผ้ามาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น อีกทั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ มีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุที่มีการใช้วัสดุที่สิ้นเปลืองรูปแบบ ลักษณะ ลวดลายซ้ำๆ และต้องการให้ออกแบบผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น อีกทั้งไม่ได้นำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นมากนัก

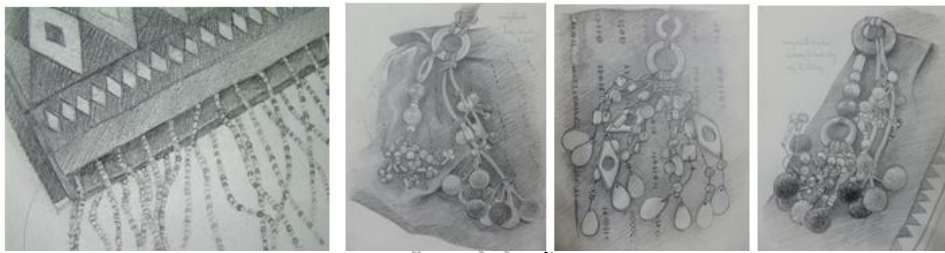

ภาพที่ 1 ภาพการเก็บข้อมูลออกพื้นที่ดูผลิตภัณฑ์ ตลาดดาวเรือง จำปาสัก

ภาพที่ 2 ภาพผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ตลาดดาวเรือง จำปาสัก

2. ศึกษารูปแบบและร่างแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ได้นำข้อมูลเบื้องต้นจากการศึกษามากำหนดแนวคิดการออกแบบให้สอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ โดยปรับปรุงพัฒนาให้ฉีกแนวแตกต่างจากผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิมๆ โดยใช้แนวการใช้วัสดุท้องถิ่น และนำเสนอเรื่องราว โดยจำแนก เรื่องราวธรรมชาติ และงานสถาปัตยกรรม โดยการร่างแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอแขวงจำปาสักผสมผสานกะลาและเศษวัสดุ และของที่ระลึกจากเศษวัสดุเหลือใช้

ภาพที่ 3 ภาพร่างแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก

ภาพที่ 4 ภาพร่างแบบผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ แขวงจำปาสัก

3. สร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุจากแขวงจำปาสัก สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก ด้านผลิตภัณฑ์จากผ้าทอนั้น จะทำการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาษ ตัดให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ แล้วจึงทำการตัดเย็บงานต้นแบบตามที่ได้ร่างแบบไว้ อีกทั้งได้ทำซิปในของผลิตภัณฑ์ผ้าทุกประเภทด้วยผ้าฝ้ายทอมือพื้นดำ เพื่อให้ผลงานดูเรียบร้อย ในส่วนของผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุนั้น ได้เตรียมวัสดุที่ประกอบเป็นชิ้นงานแต่ละชนิดไว้ก่อน จากนั้นจึงนำมาประกอบเป็นชิ้นที่สมบูรณ์

ภาพที่ 5 ภาพสร้างสรรค์ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง แขวงจำปาสัก

ภาพที่ 6 ภาพสร้างสรรค์ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ แหวงจำปาสัก

ภาพที่ 7 ภาพตัวอย่างสร้างสรรค์ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แหวงจำปาสัก

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามแบบร่างและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เมื่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองจากแขวงจำปาสัก และผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุประเภทไม้ไผ่ และเศษไม้ มาปรับปรุงแบบแล้วประเมินกับผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง ข้อมูลของการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากแขวงจำปาสัก ที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเศษวัสดุ ประเภท ไม้ไผ่ และเศษไม้

4. วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบผลงานจากผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากเนื้อหาการสัมภาษณ์และสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนา

5. ประเมินความพึงพอใจรูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ ประเภททะเลา ไม้ไผ่ และเศษไม้ จากกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มแม่บ้าน และบุคคลทั่วไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้ค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

จากผลการประเมินการใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบสินค้าที่ระลึกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสร้างรายได้ให้ชุมชน โดยการพัฒนาอาชีพจากวัสดุธรรมชาติและผ้าทอให้เป็นสินค้าที่ระลึกสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน โดยแบ่งสินค้าของที่ระลึกเพื่อทำตัวอย่างต้นแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแม่บ้านจำนวน 100 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก โดยผู้เชี่ยวชาญ ประเภทผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก ที่มีคะแนนสูงสุดคือ กระเป๋าสะพายทรงโค้ง(ครึ่งวงกลม)จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาเป็นกระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมกระเป๋าหน้าจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.60$) และกระเป๋าทรงเอ(ขนาดใหญ่)จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก($\bar{X} = 4.56$) ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุจากแขวงจำปาสัก ที่มีคะแนนสูงสุดคือกล่องเศษไม้จากวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาเป็นที่วางนามบัตรจากเศษวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.56$) และที่วางนามบัตรจากเศษวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก($\bar{X} = 4.52$)

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแม่บ้านชุมชนในภาคกลาง เห็นว่าผลิตภัณฑ์จากการใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก ประเภทผ้าทอพื้นเมืองที่มีคะแนนสูงสุดคือ กระเป๋าสะพายทรงโค้ง(ครึ่งวงกลม)จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาเป็นกระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมกระเป๋าหน้าจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.51$) และกระเป๋าทรงเอ(ขนาดใหญ่)จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก($\bar{X} = 4.43$) ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุจากแขวงจำปาสัก ที่มีคะแนนสูงสุดคือกล่องเศษไม้จากวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาเป็นที่วางนามบัตรจากเศษวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก ($\bar{X} = 4.37$) และที่วางนามบัตรจากเศษวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งจากผลการประเมินของกลุ่มแม่บ้านมีสอดคล้องกับผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 8 ภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยีการขยายผลจากการวิจัยลงสู่เครือข่ายชุมชนภาคกลางตอนบน

ภาพที่ 9 ภาพการถ่ายทอดเทคโนโลยีการขยายผลจากการวิจัยลงสู่เครือข่ายชุมชนในวงจจำปาสัก

สรุปผลและอภิปรายผล

การใช้ประโยชน์จากวัสดุท้องถิ่นสินค้าแขวงจำปาสักเพื่อพัฒนาเป็นของที่ระลึก จากศึกษาได้วางแผนสร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุท้องถิ่นแขวงจำปาสัก โดยเน้นการสร้างของที่ระลึกที่มีความงามและประโยชน์ใช้สอย ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่เรียบง่าย แปลกใหม่ น่าสนใจ โดยนำแนวคิดทางรูปแบบมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้วัสดุหรือเรื่องราวในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่า กระบวนการและกรรมวิธีในการผลิตง่าย ชุมชนสามารถเรียนรู้และผลิตเป็นสินค้าได้ โดยสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองในแขวงจำปาสักร่วมกับวัสดุท้องถิ่น ดังเช่น กะลา ลูกปัดไม้ ออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอแขวงจำปาสัก จำนวน 11 รูปแบบ ได้แก่ ผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก , กระเป๋ารูปทรงเอ(ขนาดกลาง), กระเป๋ารูปตัวยูจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก, กระเป๋ารูปปกเสื้อจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก, กระเป๋ารูปทรงตัวเอ(ขนาดใหญ่)จากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก, กระเป๋าใส่โน้ตบุ๊ก, กระเป๋าสะพายรูปทรงกระบอก, กระเป๋าสะพายทรงสี่เหลี่ยมจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก, กระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมกระเป๋าด้านหน้า , กระเป๋าสะพายทรงโค้ง, กระเป๋าสะพายรูปทรงอิสระจากผ้าทอพื้นเมืองแขวงจำปาสัก และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุในท้องถิ่น ดังเช่น การใช้เศษไม้สร้างสรรค์ร่วมกับวัสดุท้องถิ่นอีก 10 รูปแบบ โดยจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ ของที่ระลึกประเภทของประดับตกแต่ง จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ที่วางนามบัตรจากเศษวัสดุท้องถิ่น, ปลาปากเซจากวัสดุผสมผสานทั้งโต๊ะ , พวงกุญแจสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ของที่ระลึกประเภทของใช้ จำนวน 6 รูปแบบ ได้แก่ ที่วางเทียนจากเศษวัสดุท้องถิ่น, ที่แขวนของอเนก, ที่วางของอเนกประสงค์จากเศษวัสดุ, กล่องเศษไม้พร้อมบรรจุภัณฑ์, กล่องธัญญาพืช, กล่องไม้ไผ่พร้อมบรรจุภัณฑ์ ของที่ระลึกประเภทโบราณวัตถุจำลอง จำนวน 1 รูปแบบ ได้แก่ เข็มกลัดแสดงเรื่องราวแขวงจำปาสักพร้อมบรรจุภัณฑ์

จากการศึกษาพบว่า ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มแม่บ้านในแขวงจำปาสัก ซึ่งมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน เห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอแขวงจำปาสักที่ออกแบบและตกแต่งร่วมกับวัสดุท้องถิ่น จำนวน 21 ผลิตภัณฑ์ พบว่า กระเป๋าทรงโค้ง ได้รับความนิยมมากที่สุดด้วยเหตุที่ว่า รูปแบบความสวยงามมีลักษณะของเอกลักษณ์ท้องถิ่น รองลงมาเป็น กระเป๋าสะพายทรงตัวยูพร้อมพร้อมกระเป๋าด้านหน้า ส่วนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากเศษวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมนั้นคือ กล่องเศษไม้พร้อมบรรจุภัณฑ์ และที่วางของอเนกประสงค์ ที่มีรูปแบบการจัดวาง และสามารถนำเอาเศษวัสดุในท้องถิ่นมาผสมผสานสร้างสรรค์งานอย่างลงตัว รองลงมาเป็นที่แขวนของอเนกประสงค์ ซึ่งผลงานการสร้างสรรค์ทั้งหมดจะใช้เป็นผลิตภัณฑ์สำหรับชุมชนเพื่อทำการพัฒนาให้เป็นสินค้าที่ระลึก จำหน่ายสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชนสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้มีรูปแบบใหม่ และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนในเขตภาคกลางตอนบน และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากความรู้ที่มีอยู่ แล้วผสมผสานกับความรู้จากภายนอก เพื่อต่อยอดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย.2546. ข้อมูลเบื้องต้นสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว. www.thaitrade.com.

ประเสริฐ สีลรัตน์. 2531. ของที่ระลึก.กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ห้องการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก. มปป. บทสรุปย่อ การคุ้มครองและพัฒนากการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก.แขวงจำปาสัก.

ห้องการท่องเที่ยวแขวงจำปาสัก.

ความหลากหลายของสมุนไพรกินได้และพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

BIODIVERSITY OF CULINARY HERB AND ETHNOBOTANICAL STUDIES AT CHAMPASAK UNIVERSITY LAO PEOPLE'X DEMOCRATIC REPUBLIC

เพียงใจ เจริญวิชญกุล¹ อรวรรณ ไชยวงศ์² คำพิสัย คำมิ่งสวัสดิ์²

¹สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายของสมุนไพรกินได้และพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวระหว่างเดือนเมษายน 2554 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2554 โดยการเดินเท้าเข้าสำรวจพรรณพืชร่วมกับการวางแปลงสำรวจ 3 ขนาด คือ 400 ตารางเมตร 16 ตารางเมตร และ 1 ตารางเมตรเพื่อเก็บข้อมูลไม้ต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อย และไม้ล้มลุกตามลำดับ พบพืชพรรณทั้งสิ้น 73 วงศ์ 101 สกุล 179 ชนิด เป็นพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ 54 วงศ์ 98 สกุล 113 ชนิด จำแนกเป็นสมุนไพรกินได้ 27 วงศ์ 35 สกุล 40 ชนิด โดยวงศ์ที่นำมาบริโภคมากที่สุดคือวงศ์ Moraceae พบ 2 สกุล 4 ชนิด รองลงมาคือวงศ์ Sapindaceae พบ 2 สกุล 3 ชนิด และวงศ์ Euphorbiaceae พบ 3 สกุล 3 ชนิด สำหรับส่วนที่นำมาบริโภคพบว่ามีกรนำยอดอ่อนมาบริโภคมากที่สุด (20 ชนิด) รองลงมาคือผล ลำต้น ดอก เมล็ดและหัวใต้ดินตามลำดับ สมุนไพรกินได้ที่มีสรรพคุณในการลดไข้มากที่สุด (8 ชนิด) รองลงมาคือรักษาโรคประดง (6 ชนิด) คำสำคัญ : ความหลากหลาย สมุนไพรกินได้ มหาวิทยาลัยจำปาสัก

Abstract

The diversity of Culinary Herb and Ethnobotanical Studies at Champasak University Lao People's Democratic Republic was studied between April 2011 to November 2011 . Three sample sizes 400 square meters 16 square meters and 1 square meters for collecting data of trees, creeps, shrubs and herbs was designed. General species inventory along natural routes was also made as a supplement. The plants diversity comprises of 73 families 101 genera 179 species. There were usage 54 families 98 genus 113 species. The studied found that edible herbs can be divided into 27 families 35 genera and 40 species. The most common is Moraceae (2 genera 4 species) Sapindaceae (2 genera 3 species) and Euphorbiaceae (3 genera 3 species). For consuming parts, it was found that 20 species were used as young leaves follow by fruits, stems, flowers, seeds and tubers respectively. For medical propose 8 species were used as fever and pain relieve follow by skin allergies (6 species).

Keywords : Diversity, Culinary Herb, Champasak University

บทนำ

มหาวิทยาลัยจำปาสักตั้งอยู่ในเขตปากเซ แขวงจำปาสัก มีพื้นที่ทั้งหมด 1,937 เฮกตาร์ ตั้งอยู่ที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 190 เมตร มหาวิทยาลัยนี้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติแห่งที่ 2 ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้สถาปนาเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีและอนุปริญญา 5 คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมีความมุ่งหวังที่จะผลิตบัณฑิตภาคการเกษตรที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศจึงต้องการความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาการเรียนการสอน การฝึกอบรมบุคลากรให้แก่ทางมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพื้นที่ การวิจัยร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เนื่องจากมหาวิทยาลัยเองมีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ปัจจุบันได้มีราษฎรบุกรุกเข้าไปอาศัยและตัดไม้ทำลายป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ จึงอาจทำให้ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงแห่งหนึ่งของโลกมีความหลากหลายลดลง ส่งผลให้ชาวชนบทและชาวบ้านซึ่งใช้ประโยชน์จากป่าใกล้บ้าน ชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นกลุ่มคนในสังคมที่จะสูญเสียประโยชน์มากที่สุดจากความเสื่อมโทรมของป่าซึ่งเป็นแหล่งอาหาร ยา วัสดุและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในการดำรงชีวิต ส่วนในระดับประเทศอาจมีความขาด

แคลนวัตถุดิบสำหรับผลิตยาสมุนไพรและทรัพยากรธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจรวบรวมความหลากหลายของพืชไร่และศึกษาพฤกษศาสตร์ท้องถิ่นอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ไม่ให้สูญหาย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจพันธุ์พืชสมุนไพรกินได้และจำแนกอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อรวบรวมความรู้ในการใช้สมุนไพรจากราษฎรที่เคยใช้สมุนไพรและหมอบ้าน
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรและความหลากหลายทางชีวภาพ

วิธีการดำเนินการวิจัย

สำรวจและศึกษาพืชกินได้ตามแนวเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะทาง 10 กิโลเมตรรวมทั้งวางแผนแปลงตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสซ้อนกัน 3 แปลงคือแปลงขนาด 400 ตารางเมตร 16 ตารางเมตรและ 1 ตารางเมตรเพื่อสำรวจชนิดและจำนวนไม้ต้น ไม้หนุ่ม ไม้พุ่มและไม้ล้มลุก จำนวน 20 แปลง ระหว่างเดือนเมษายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 บันทึกลักษณะทางสัณฐานวิทยา ถ่ายภาพและเก็บตัวอย่างพืชเพื่อนำมาเป็นตัวอย่างแห้งและเก็บไว้ที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนำตัวอย่างพืชมาตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ที่หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชแล้วจำแนกชนิดของพืชกินได้โดยการประเมินพฤกษศาสตร์พื้นบ้านแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnobotany Appraisal : REA) จากราษฎรที่เคยเข้าไปเก็บพืชในป่ามาบริโภคจำนวน 10 คนร่วมกับการตรวจเอกสาร (ไพฑูริย์, 2546 อนันต์, 2551 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2551 และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2552)

ผลการวิจัย

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสมุนไพรกินได้และพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสักพบว่าพืชทั้งหมด 73 วงศ์ 101 สกุล 179 ชนิด แต่เป็นพืชที่ราษฎรในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสักรู้จักและนำมาใช้ประโยชน์ 54 วงศ์ 98 สกุล 113 ชนิด จำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้ 6 กลุ่มคือ สมุนไพรกินได้ 27 วงศ์ 35 สกุล 40 ชนิด (ตารางที่ 1) พืชอาหาร 14 วงศ์ 16 สกุล 16 ชนิด (ตารางที่ 2) พืชอาหารและใช้ประโยชน์อื่น ๆ 6 วงศ์ 6 สกุล 6 ชนิด (ตารางที่ 3) พืชสมุนไพร 18 วงศ์ 25 สกุล 26 ชนิด (ตารางที่ 4) พืชสมุนไพรและพืชใช้ประโยชน์อื่น ๆ 13 วงศ์ 15 สกุล 15 ชนิด (ตารางที่ 5) และพืชที่นำมาใช้ประโยชน์ในด้านอื่น 9 วงศ์ 9 สกุล 10 ชนิด (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 1 แสดงพืชสมุนไพรจีนได้ที่พบในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์-สรรพคุณ
<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	ส้มป่อย	ส้มป่อย	ยอดอ่อน นำมาแกง ราก ลำต้น รักษาโรคเบาหวาน
<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K. Jansen	คราดหัว แหวน	หญ้าหอมแก้ว	ยอดอ่อน นำมาแกง ทั้งต้น แกะใจคอ มาเลเรีย
<i>Agamosma marginata</i> (Roxb.) G. Don	โมกเครือ	ไส้ตัน	ยอดอ่อน กินกับลาบ แจ่ว ป่น ยอด ชับน้ำนม
<i>Alpinia blephrocalyx</i> K. Schum. var. <i>glabrior</i> (Hand.-Mazz.) T.L. Wu	ข่าคม	ข่าคม	หน่ออ่อน กินกับลาบ ราก แก้กษาว ไบเป็นยารมแก้วิงเวียน
<i>Ancistrocladus tectorius</i> (Lour.) Merr.	ค้อนหมาแดง	หูกวาง	ยอดอ่อน กินกับลาบ แจ่ว ป่น ต้น รักษาโรคกระเพาะ
<i>Antidesma bunius</i> (L.) Spreng. var. <i>bunius</i>	มะเฒ่า	เฒ่าขน	ผล นำมาตำน้ำพริก ใบ ลำต้นใช้ประคบแก้ปวด
<i>Artocarpus communis</i> Forst.	ขนุนกำมะลอ	ตวด	ผล รับประทานได้ ราก รักษาไข้
<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb. Ex Buch-Ham	มะหาด	ต้นหาด	ผล รับประทานได้ ลำต้น แกะเบาหวาน
<i>Barringtonia acutangula</i> (L.) Gaerth.	จิก	กระโดนน้ำ	ยอด กินกับลาบ แจ่ว ป่น ลำต้น ไบ รักษาโรคกระเพาะ
<i>Bauhinia malabarica</i> Roxb.	ส้มเสี้ยว	ส้มเสี้ยว	ยอด กินกับลาบ ลำต้น ผล ไบเป็นยาระบาย
<i>Bombax ceiba</i> L.	จ้าวแดง	จ้าวป่า	เกสร ดูน้าหวาน ราก ลำต้น แกะไข้
<i>Bombusa bambos</i> (L.) Voss	ไผ่ป่า	ไม้ซางไฟ	หน่ออ่อน รับประทานได้ ใบ แกะปวดหัว ราก เป็นยาเย็น
<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	กระโดน	กระโดนโคก	ยอด กินกับแจ่ว เปลือก รักษาโรคผิวหนัง ถอนพิษ
<i>Cratoxylum maingyi</i> Dyer	แต้ว	ตั่ว	ยอดอ่อน กินกับลาบ ลำต้น รักษาโรคประสาท
<i>Dallenia aurea</i> Sm	सानใหญ่	ต้นसान	เปลือกผล รับประทานได้ รา ลำต้น รักษาโรคผิวหนัง
<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ผักกูด	ผักกูด	ใบอ่อน กินกับลาบ แจ่ว ป่น ต้น แกะไอ
<i>Ficus hispida</i> L.f.	มะเดื่อปล้อง	เดื่อป่อง	ผล รับประทานได้ ใบ ใช้ขับเลือด
<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเดื่อ อุทุมพร	มะเดื่อเกลี้ยง	ยอด ผลอ่อน กินกับแจ่ว ป่น ลำต้น แกะฝีในท้อง
<i>Flagellaria indica</i> L.	หมากลิง	หวายลิง	ยอดอ่อน นำมาแกง ลำต้น แกะร้อนใน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์-สรรพคุณ
<i>Hydnocarpus anthelminthicus</i> Pierre ex Laness.	กระเบาใหญ่	กระเบา	ผล กินเป็นผลไม้ ลำต้น ราก รักษาโรคตับ
<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ลิ้นฟ้า	ยอด ฝัก กินกับแจ่ว ป่น เปลือก รักษาโรคผิวหนัง
<i>Hymenocardia wallichii</i> Tul.	แพบ	หูลิง	ยอด ผล กินกับแจ่ว ป่น ต้น บำรุงเลือด
<i>Irvingia malayana</i> Oliv. Ex A. W. Benn.	กระบก	ต้นบก	เมล็ด รับประทานได้ ผล ขับพยาธิ
<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	มะหวด	มะหวด	ผล รับประทานได้ ราก ลำต้นเป็นยาบำรุง
<i>Lepisanthes senegalensis</i> (Poir.) Leenh.	ขำมะเลียง	มะหวดน้อย หมาว้อ	ผล รับประทานได้ ราก ใบ ลำต้นรักษาโรคอยู่ไฟไม่ได้
<i>Lygodium polystachyum</i> Wall. Ex Moore	หญ้ำลิเกา	ผักกูด	ยอดอ่อน รับประทานได้ ใบ แก้อิโ
<i>Microcos tomentosa</i> Sm.	ไม้ลาย	หมากคอม	ผล รับประทานได้ ราก แก้อิโรคประดง
<i>Millettia brandisia</i> Kurz	กระพี้จั่น	สะทอน	ยอด กินกับแจ่ว ป่น ลำต้น แก้อิ
<i>Mimosa diplotricha</i> C. Wright ex Sauvalle	ไมยราพเครือ	หนามเขี้ยวงู	ฝัก รับประทานได้ ลำต้น ใช้ลดไข้
<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	คอแลน	คอแลน	ผล รับประทานได้ ราก ลำต้นรักษาโรคประดง
<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ลิ้นฟ้า	ยอด ฝัก กินกับแจ่ว ป่น เปลือก รักษาโรคผิวหนัง
<i>Parinari anamense</i> Hance	มะพอก	ต้นพอก	ผล กินเป็นผลไม้ ราก รักษาโรคประดง
<i>Passiflora foetida</i> L.	กะทกรก	ผักหอมห้า ผักห้าหมอย	ใบ กินกับแจ่ว ป่น ใบ ทำให้นอนหลับสบาย
<i>Piper macropiper</i> Blume	พลูป่า	พลู	ใบ กินกับหมาก ทั้งต้น แก้อิโรคประดง
<i>Smilax ovalifolia</i> Roxb.	เถาวัลย์ยั้ง	เขื่อง	ใบอ่อน กินกับป่น ใบ รักษาโรคริดสีดวงจมูก ไชน์ส
<i>Strophoblachia fimbriicalyx</i> Boerl.	บาซาด	กกนมยาน	ยอด กินกับแจ่ว ป่น ใบ รักษาโรคกระเพาะ
<i>Tiliacora triandra</i> (Colebr.) Diels	ย่านาง	ย่านาง	ใบ นำมาแกง ราก ลดไข้
<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) Taub. Var. kerrii (Craib&Hutch.) I.C. Nielsen	แดง	ไม้แดง	ผล กินเป็นผลไม้ ลำต้น รักษาโรคเบาหวาน
<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ขิงแครง	ขิงแครง	ดอก ใบอ่อน กินกับแจ่ว แกงอ่อม หัว แก้อิโรคประดง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์-สรรพคุณ
<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. <i>oenoplia</i>	เล็บเหยี่ยว	หนามเล็บแมว	ผล รับประทานได้ ราก ลำต้น แก้ประดง
<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	พุทรา	หมากกะทัน	ผล รับประทานได้ ผล รักษาไข้เหลือง

ตารางที่ 2 แสดงพืชอาหารที่พบในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้ประโยชน์-วิธีบริโภค
<i>Amomum villosum</i> Lour. Var. <i>xanthioides</i>	เร่ง	อีแง่ง	ยอด-กินกับป่น แฉ้ว
<i>Artabotrys harmandii</i> Finet & Gagnep.	นมวัว	ผีผวน	ผล รับประทานได้
<i>Caryota bacsonensis</i> Magalon	เต่าร้าง	ดาว	ยอด ใช้แกง
<i>Colocasia gigantea</i> Hook. F.	บอน	บอน	ต้น ใช้แกง
<i>Dioscorea glabra</i> Roxb.	มันตามราก	มันทึบ	หัว รับประทานได้
<i>Diospyros oblonga</i> Wall. Ex G. Don	นางดำ	สลัดดำ	ผล รับประทานได้
<i>Feroniella lucida</i> (Scheff.) Swingle	มะสัง	กะสัง	ผล รับประทานได้
<i>Ficus annulata</i> Blume	ไทร	ไฮ้	ผลอ่อน กินกับเมี่ยงตะไคร้
<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	ผักหนาม	ใบ รับประทานเป็นผัก
<i>Macroptilium lathyroides</i> (L.) Urb.	ถั่วฝัก	ถั่วฝัก	ฝัก รับประทานได้
<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยป่า	กล้วยป่า	ผล รับประทานได้ ลำต้นใช้แกง ปลีกล้วย รับประทานได้
<i>Pachyrhizus erosus</i> (L.) Urb.	มันแกว	มันแกว	หัว รับประทานได้
<i>Physalis angulata</i> L.	โหงเทง	โหงโพะ	ผลกินเป็นผลไม้
<i>Sauropus androgynus</i> (L.) Merr.	ผักหวานบ้าน	ผักหวาน	ใบกินกับป่น
<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	ตะคล้อ	หมากคอส้ม	ผลกินกับปลาร้า ทำลาบปลา
<i>Ziziphus cambodiana</i> Pierre	ตะครอง	หนามคอม	ผล รับประทานได้

ตารางที่ 3 แสดงพืชอาหารและใช้ประโยชน์อื่น ๆ ที่พบในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์ และการใช้ประโยชน์
<i>Adenantha pavonia</i> L.	มะกล่ำต้น	ผักล้า	ยอด แกงใส่ปลาแห้ง ไม้ ใช้ทำฟืน
<i>Cassia javanica</i> L. subsp. <i>renigera</i> (Wall. Ex Benth.) K. Larsen	ชียพฤกษ์	ปะคม	เปลือก ใช้เคี้ยวกับหมาก ต้น ใช้ทำฟืน
<i>Dioscorea hispida</i> Dennst. var. <i>hispida</i>	กลอยข้าว เหนียว	กอย	หัว รับประทานได้ ต้น ใช้ทำอาหารสัตว์
<i>Garcinia nigrolineata</i> Planch. Ex T. Anderson	ชะมวง	ส้มโมง ม่วง ส้ม	ยอด ต้มใส่ปลา ไม้ ใช้ทำฟืน
<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.	ส้มกบ	ส้มกบ	ใบ ทำอ้วก ไม้ ใช้ทำฟืน
<i>Siphonodon celastrineus</i> Griff.	มะดุก	ดุกใหญ่	เมล็ด รับประทานได้ ไม้ ใช้ทำถ่าน

ตารางที่ 4 แสดงพืชสมุนไพรที่พบในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้ประโยชน์-สรรพคุณ
<i>Mangifera</i> sp.	มะม่วงป่า	ม่วงชี้	ราก ขับเลือดเสีย
<i>Myriopteron extensum</i> (Wight) K.Schum.	ชะเอม	อ้อยสามสวน	ต้น แก้ไอ
<i>Sambucus javanica</i> Reinw. Ex Blume	สะพ้านกัน	ต๊ับเต่า	ราก แก้ปวดต๊ับ
<i>Ageratum houstonianum</i> Mill.	สาบเสือม่วง	สาบเสือ	ใบ ห้ามเลือด
<i>Elephantopus scaber</i> L.H	โคไม้รูล้ม	ซี่ไพนกุ่ม	ราก แก้ไข้ ร้อนใน
<i>Blumea balsamifera</i> (L.) DC.	หนาด	หนาด	ใบ โรคผิวหนัง
<i>Chromolaena odoratum</i> (L.) R.M. King&H. Rob.	สาบเสือ	สาบเสือ	ใบ ห้ามเลือด
<i>Carex</i> sp.	หญ้าคมบาง	หญ้าคมเป้า	หัว ยาบำรุง
<i>Diospyros decandra</i> Lour.	จันอิน	ดุกเท่	ลำต้น โรคประดง
<i>Biophytum thorelianum</i> Guillaumin	ไมยราพ	ยุบยอบ	ราก โรคผิวหนัง
<i>Breynia glauca</i> Craic	ระงับพิษ	กากะเหล้า	ราก โรคกระเพาะ
<i>Imperata cylindrica</i> (L.) P. Beauv.	หญ้านาคา	หญ้านาคา	ราก แก้ปวด
<i>Mammea siamensis</i> Kosterm.	สารภี	จวงหอม	ลำต้น ใบ แก้วิงเวียน
<i>Leea indica</i> (Burm.f.) Merr.	กะตังใบ	ตาไก่	ราก รักษาแผล
<i>Bauhinia scandens</i> L. var. <i>horsfieldii</i> (Miq.) K. & S.S.Larsen	กะตังลิง	กะตังลิง	ลำต้น โรคประสาท

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้ประโยชน์-สรรพคุณ
<i>Caesalpinia digna</i> Rottler	กำจาย	ตลกจาย	ไม้ โรคประดง
<i>Acacia megaladena</i> Desv. var. <i>megaladena</i>	ขี้แรด	เครือหนามหัน	ลำต้น แผลเรื้อรัง หนอง
<i>Afgekia sericea</i> Craib	ถั่วแปบข้าง	ประดงเครือ	ลำต้น โรคประดง
<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	หมามุ่ย	ตำแย	ราก แก้ไอ
<i>Crotaria retusa</i> L.	หิงหาย	หิงหาย	ต้น ขับปัสสาวะ
<i>Lagerstroemia speciosa</i> (L.) Pers.	อินทนิลน้ำ	เปื่อยน้ำ	เปลือก ลำต้น โรคกระเพาะ
<i>Lagerstroemia tomentosa</i> C. Presl	เสลา	กกกะเลา	เปลือก โรคผิวหนัง
<i>Cissapelos pareira</i> L. var. <i>hirsuta</i> (Buch. Ex DC.) Forman	กรุงเขมา	หมอน้อย ย่านางลาว	ใบ ยาเย็น
<i>Stephania venosa</i> (Blume) Spreng.	กลิ้งกลางดง	หมากชายเลน	ต้น ยาบำรุง
<i>Morinda coreia</i> Ham.	ยอป่า	ยอป่า	ลำต้น ยาเย็น
<i>Globba winitii</i> C.H. Wright	กล้วยจะง่า หลวง	ข่าป่า	ราก แก้กระเพาะ

ตารางที่ 5 แสดงพืชสมุนไพรและใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้ประโยชน์
<i>Alstonia scholaris</i> (L.) R. Br.	พญาสัตบรรณ	ตีนเป็ด	ลำต้น รักษาโรคตกขาว ไม้ ทำถ่าน เสาบ้าน ฝาเรือน
<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>	จิ้งขาว	จิ้งป่า	ราก แก้ไข้ ลำต้น ทำฝ้ายบ้าน กระบะคนข้าว
<i>Cananga latifolia</i> (Hook. F. & Thomson) Finet&Gagnep.	สะแกแสง	จ๊กจ้อ	ลำต้น แก้ไข้ ไม้ทำถ่าน
<i>Dallenia ovata</i> Wall. Ex Hook.f.&Thomson	सानเล็ก	सान	ราก ลำต้น รักษาโรคผิวหนัง ไม้ ใช้ทำถ่าน
<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	นางพญาไม้ฝู	มุกน้อย	ลำต้น แก้บิดมูกเลือด ดอก ใช้บูชาพระ
<i>Garuga pinnata</i> Roxb.	ตะคร้ำ	คันจ้อง	แก่น เป็นยาบำรุง ไม้ทำรั้ว ถ่าน
<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	เขว้า	ต้นขาว	ลำต้น แก้ประดง หนองใน ตกขาว ไม้ ทำฟืน
<i>Holarrhena pubescens</i> Wall. Ex G. Don	โมกหลวง	มุกใหญ่	ราก รักษาถ่ายเป็นมูก ดอก ใช้บูชาพระ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้ประโยชน์
<i>Lagerstroemia cuspidata</i> Wall.	ตะแบก	ต้นเปื่อย	ราก รักษาเบาหวาน เปลือก แก้ปวดบิด ไม้ ทำฟืน เฟอร์นิเจอร์
<i>Merremia vitifolia</i> (Burm.f.) Hallier f.	เถาจึงจ้อ	เครือผักบั้งช้าง	ใบ แก้วเวียน ลำต้น ใช้ทำเชือก
<i>Peltophorum pterocarpum</i> (DC.) Backer ex K. Heyne	นนทรี	สะค่าน	ลำต้น ราก แก้ประดง ไม้ ทำเฟอร์นิเจอร์
<i>Stercula guttata</i> Roxb.	ปอแดง	ปอหู	ลำต้น แก้ประดง เปลือกทำเชือก ทำฟืน
<i>Suregada multijlorum</i> (A. Juss.) Baill.	ชันทองพญาบาท	ดุกหิน	ทั้งห้า รักษาประดง ต้น ทำฟืน
<i>Tectona grandis</i> L.f.	สัก	สัก	ลำต้น รากแก้ประดง ไม้ ทำเฟอร์นิเจอร์
<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb	โมกมัน	ปอซีไก่	ราก แก้ปวดหัว ดอก ใช้บูชาพระ

ตารางที่ 6 รายชื่อพืชที่ใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ที่พบในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสัก

ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลาว	ส่วนที่ใช้-การนำไปใช้
<i>Anamerta cocculus</i> (L.) Wight & Arn.	โคคลาน	คกก้านฝ้าย	ต้น ทำรั้ว
<i>Beaumontia grandiflora</i> Wall.	หิริญญิการ์	ดอกเจีย	ดอก ไม้ประดับ
<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz	สะแกนา	ต้นแก	ต้น ทำรั้ว
<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb. Ex G. Don	ยางนา	ยาง	ไม้ ทำเฟอร์นิเจอร์
<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. Ex Miq.	ยางเหียง	เหียง	ไม้ ทำเฟอร์นิเจอร์
<i>Glossocarya longiflora</i> H.R. Fletcher	ตานขโมย	ต้นซีเฝ้า	ดอก บูชาพระ
<i>Indigofera tinctoria</i> L.	คราม	ต้นคราม	ต้น ย้อมผ้า
<i>Microcos paniculata</i> L.	ลาย	คอนส้ม	ต้น กิ่ง ทำฟืน
<i>Pandanus odoratissimus</i> L.f.	ลำเจียก	ต้นเกต	ดอก บูชาพระ ใบ ทำเสื่อ
<i>Schumannianthus dichotomus</i> (Roxb.) Gagnep.	คล้า	คล้า	ต้น เครื่องจักรสาน

สรุปและอภิปรายผล

เมื่อพิจารณาจำนวนพืชที่นำมาใช้ประโยชน์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนพืชทั้งหมดในเขตมหาวิทยาลัยจำปาสด คิดเป็น 63.12 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่ชาวบ้านในป่าชุมชนดงใหญ่ ต.สร้างถ่อน้อย อ.ห้วยตะพาน จ. อำนาจเจริญเก็บพืชในธรรมชาติมาใช้เป็นพืชอาหาร 101 ชนิด 48 วงศ์ (ปรีชา, 2541) ส่วนภูรินทร์ (2548) ได้ศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในบริเวณป่าโคกตาบอด ต. ภูโป อ.เมือง จ. กาฬสินธุ์พบพืชพรรณทั้งสิ้น 51 วงศ์ 107 ชนิด แบ่งเป็นพืชที่ใช้เป็นอาหาร 54 ชนิด พืชที่ใช้เป็นสมุนไพร 50 ชนิด พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย 69 ชนิด พืชที่ใช้ทำเครื่องนุ่งห่มและสีย้อม 9 ชนิด พืชที่ใช้ในพิธีกรรม 5 ชนิด และพืชที่ใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ 5 ชนิด ส่วนทวีศักดิ์และคณะ (2552) ได้สำรวจพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในพื้นที่ป่าน้ำพอง อ. อุบลรัตน์ จ. ขอนแก่นในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพบพืชทั้งหมด 71 วงศ์ 166 ชนิด เมื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากพฤกษศาสตร์พื้นบ้านพบว่ามีการนำมาใช้ประโยชน์ 71 วงศ์ 124 ชนิด คิดเป็น 75 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด และพืชที่นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุดคือพืชอาหาร พบการนำมาใช้ประโยชน์ 38 วงศ์ 69 ชนิด ทั้งนี้ศ (2542) รายงานว่าการมีระบบนิเวศวิทยาที่ต่างกันทำให้มีชีวิตของพืชพรรณที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีวงจรการผลิดที่แตกต่างกันจึงทำให้ชาวบ้านสร้างสรรค์หรือนิยมในการบริโภค วิธีการคัดเลือกพืชผัก การคัดสรรอาหารที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับวิถีชีวิตและพัฒนาภูมิปัญญาเหล่านี้มาเป็นวัฒนธรรมการบริโภคที่แตกต่างกันออกไปตามภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

- เต็ม สมิตินันท์. 2544. **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชนจำกัด.
- ทวีศักดิ์ ธิติเมธาโรจน์, สุริย์รัตน์ เขียวสะอาด, อรษา ชัยชุมพรและบังอร ศรีพานิชกุลชัย. 2552. **การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่ป่าน้ำพอง อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น**. สาขาเภสัชศาสตร์และศูนย์วิจัยพัฒนาและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพจากสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชา องค์ประเสริฐ. 2541. **พฤกษศาสตร์พื้นบ้านในป่าชุมชนดงใหญ่ ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ไพฑูรย์ เจนเจริญพันธ์. 2546. **เทคนิคในการสร้างธนาคารอาหารชุมชน**. อุดรธานี : สำนักงานป่าไม้จังหวัดอุดรธานี.
- ภูรินทร์ ภูภักดี. 2548. **การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพรรณพืชในบริเวณป่าโคกตาบอด อำเภเมืองกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2551. **พืชกินได้ในป่าสะแกราช เล่ม 1**. สมุทรปราการ : หจก. พิมพ์พินิจการพิมพ์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2552. **พืชกินได้ในป่าสะแกราช เล่ม 2**. นนทบุรี : สหมิตรพรีนติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อนันต์ คำคง. 2551. **ไม้เอนกประสงค์กินได้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.